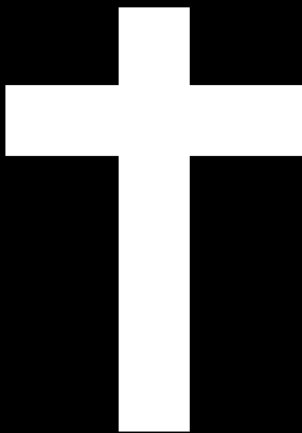

Tte Pa'ali Me
Skököl tö Se' a

New Testament and Shorter Old Testament in Bribri
(CS:bzd:Bribri)

Tte Pa'ali Me' Skëköl tö Se' a

New Testament and Shorter Old Testament in Bribri (CS:bzd:Bribri)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bribri

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Bribri

bzd

Costa Rica

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament and Shorter Old Testament

in Bribri

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
70b70297-578d-5d61-9b6f-3119201e28ca

Contents

Génesis	1
Éxodo	68
Jonás	95
Mateo	98
Marcos	150
Lucas	183
Juan	238
Hechos	279
Romanos	326
1 Corintios	347
2 Corintios	367
Gálatas	380
Efesios	389
Filipenses	397
Colosenses	403
1 Tesalonicenses	408
2 Tesalonicenses	413
1 Timoteo	416
2 Timoteo	423
Tito	428
Filemón	431
Hebreos	433
Santiago	451
1 Pedro	457
2 Pedro	464
1 Juan	468
2 Juan	474
3 Juan	475
Judas	477
Apocalipsis	480

Íyi ulitane e' wì tkēnewami

Génesis

Si'kuaiē yēkkuō i' kiē *Génesis*, e' wà kiane chē, *íyi ulitane e' wì tkēnewami*. Yēkkuō i' blatēule bōt tsjini. Et tsjini e' dōr capítulo et dō capítulo dabom eyōk kǐ et (1–11). Iēt tsjini e' dōr capítulo dabom eyōk kǐ bōt dō capítulo dabom skeyōk (12–50). Et tsjini e' tō se' a íyi kōs e' wì pakē. Ká jaì ena ká i' e' yōne kēwe. Nies ñiwe, nañewe, diwō, si'wō ena bēkwō e' yōne tsawe. Es ñies dayē, ká sí, iyiwak, se' wēpa ena alakōpa, e' kōs yō' Skēkōl tō, e' pakē yēkkuō et tsjini tō. Nies wes s'ditsō tsá e'pa tō i' sulu wamblē' ena i' o' Skēkōl tō ie'pa tsatkoie inuí yōkǐ, e' tso' kitule yēkkuō et tsjini kǐ. Nies wes s'ditsō pone'mi ká wa'ñe senuk ditséwō wa ditséwō wa ena i' kuēkǐ s'ttō tso' tajē kuā'kǐ kuā'kǐ, e' kōs pakē yēkkuō et tsjini tō.

Yēkkuō iēt tsjini tō ikkachē se' a tō wes Israel aleripa e'pa dē'bitu wēm ekōl kiē Abraham e' wa. Israel aleripa wa Skēkōl tō ibikeitsétke ká ulitane wakpa tsatkōk inuí yōkǐ. As e' wà tkō, e' kuēkǐ Skēkōl tō Abraham klō' iwák a. Abraham erblē' Skēkōl mik buaē, e' kuēkǐ Skēkōl tō itte me' ie' a. E' tso' kitule yēkkuō iēt tsjini kǐ.

Ttē me' Skēkōl tō Abraham a, e' ē me'itō Abraham alá Isaac ena Isaac alá Jacob e'pa a. Jacob ñe' ē kiē ñies Israel. E' kuēkǐ ie' aleripa kiēsō Israel aleripa. Yēkkuō iēt tsjini ē kǐ tso' kitule tō wes Skēkōl tō Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa tsatké'bitu ibolōkpa kōs yōkǐ as ttē me'itō ie'pa a e' wà tkō wake'.

Skēkōl tō íyi ulitane yō'

¹ Tsawe ta ká jaì ena ká i', e' yō'at Skēkōl tō. ² Mik ie' tō íyi ulitane tsá yō'mi, etá ká wa'ñe kē kǐ i' ku' yēs. Ká sí kē ta'. Di' ē me'r' iskjē. Ká dōr ttsetseē. Erē Skēkōl Wikōl shkōar di' tsaka.

³ Etá Skēkōl tō iché: “i'ká ñinú!”

Etá ká ñine. ⁴ Ie' tō isué tō ká ñiwe e' dōr buaē, e' méatitō ñiweie. Ká ttsetse, e' méatitō nañeweie. ⁵ Ñiwe, e' kiéitō ñiwe. Ká ttsetseē, e' kiéitō nañewe. Ekkē kanewéitō ká tsawe a.

⁶ E' bule es ta ie' tō iché: “iyónú wes skátke kkō dapee es di' shuá iblatoie as kē iwōiērwanē ñi a!”

⁷ Etá es iyuéitō di' blatoie. Es di' atē ká jaishet ena ká i' kǐ. ⁸ Ì yuéitō, e' kiéitō kākōlttō. Ekkē kanewéitō etá ká de bōt.

⁹ E' bule es ta ie' tō iché: “i'di' atē ká i' kǐ, e' e' dapa'úka ek tsjini éme as iyōk poppo dōka!”

Etá es iyōne. ¹⁰ Wé iyōk poppo deka, e' kiéitō iyōk. Wé di' dapaneka, e' kiéitō dayē.

Ie' isué tō e' kōs dōr buaē. ¹¹ E' ukuōkǐ ta ie' tō iché: “iyōk kǐ íyi kuá ulitane tskínú! Kākō wōr ta' ese, ñies kal ulitane wōr ta' ese kōs tskínú iwakmik iwakmik.”

Etá es ekkēpa tskine. ¹² Es iyōk kǐ íyi kuá ulitane tskine kākō wōr ta' iwakmik iwakmik, ñies kal wōr ta' iwakmik iwakmik. Ie' tō isué tō ekkēpa kōs, e' dōr buaē. ¹³ Ekkē kanewéitō etá ká de mañat.

¹⁴ E' bule es ta ie' tō iché: “i' dalōburta' yōnú ká jaì a! Ekkēpa dōr buaē ká blatoie ñiwe nañewe, ñies ikkachoie mik ta diwō de kawō tkōwoie, ñies ká shta'woie ena duas tkōke e' jchenoie. ¹⁵ Ekkēpa kōs dalōburke tajē ká i' kǐ.”

Etā es iyōne. ¹⁶ Es ie' tō ì dalöburtā' tajē ese yuéat bōk. Ikibiie dör ká ñiwoie ñiweie. Wéne dalöbur diöshet e' dör olo'bunoie nañeweie. ¹⁷ Ekkēpa méatitō ká jai a dalöbunoie ká i' kī ¹⁸ ñiē nañeē, ñies ká ñiwe ká nañewe e' blatoie. Ie' tō isuē tō ekkēpa dör buaē. ¹⁹ Ekkē kanewéitō etā ká de tkël.

²⁰ E' bule es tā ie' tō iché: “¡Iyiwak serke di' a dayē a, e' kōs yōnú tajē! ¡Ñies dù ulitane yōnú aš iur kashuk a!”

²¹ Etā es iyiwak blubluē serke dayē a, ekkēpa yuéitō. Ñies iyiwak kōs serke di' a ena dayē a ekkēpa yuéitō iwakmik iwakmik. E' sū dù ulitane yuéitō, iwakmik iwakmik.

Ie' isuē tō ekkēpa kōs dör buaē. ²² Etā iyiwak yuéitō e'pa a ie' er buaē ché ttē i' wa: “a' alōnú tajē, di' kōs, dayē kōs, e' wà iōkā tajē. Ñies aš dù alör tajē ká wañe.”

²³ Ekkēpa kanewéitō etā ká de skel.

²⁴ E' bule es tā ie' tō iché: “¡Iyiwak serke ká sí kī, e' ulitane yōnú iwakmik iwakmik! ¡Iyiwak uru, iyiwak kañiru, iyiwak e' kuke iski, ekkē kōs yōnú iwakmik iwakmik!”

²⁵ Etā es ie' tō iyiwak ulitane yué ká sí kī iwakmik iwakmik. Ie' tō isuē tō ekkēpa kōs dör buaē.

²⁶ E' ukuōkī tā ie' tō iché: “Ditsō yuōsō wēs se' es aš ie'pa tkōkašō ká i' kōs wōkirie. Nima, dù, iyiwak uru, iyiwak kañiru, iyiwak e' kuke iski, ekkē kōs tso' ká i' kī, e' atdaē ie'pa ulā a.”

²⁷ Mik Skököl tō s'ditsō tsá yō',

etā iyuéitō wēs ie' es;

Ie'pa yuéitō wēm eköl ena alaköl eköl.

²⁸ Ie' er buaē ché ie'pa a i' es:

“A' ala'r kōkā tajē,

a' alōnú tajē ká ulitane kī.

Ká i' kōs e' kané ú a' tō.

Nima, dù, ena iyiwak ulitane ekkēpa kōs wōkir a' dör, e' wà ú.”

²⁹ E' ukuōkī tā Skököl tō iché ie'pa a: “Ye' ttō tso'. Íyi kuá kōs wōrtā' ñarta', ese méatyō a' a ñē. Ñies kalwō ulitane katarta' ku'yarta' ese kōs méatyō a' a katē ku'yē. ³⁰ Erē iyiwak kañiru, iyiwak uru ena dù, ekkēpa kōs a kakō méatyō katē.” Etā es iate. ³¹ Ie' isuē tō ekkē kōs dör buaē shutē. Ekkē kanewéitō etā ká de teröl.

2

¹ Es ká jai ena ká i', ñies íyi ulitane tso' ikī, e' yōne one se. ² Ká de kul etā ì kōs yō'bituitō e' yōne one, e' kuēkī diwō e' wa ie' kē kanēblēne. ³ E' diwō wa kē ie' kanēblēneia ká i' yuōk e' kuēkī ie' iché tō diwō e' dör buaē. Ñies ie' iché tō semana bit e' diwō bata e' dör batse'r se' a.

Skököl Jehová tō s'ditsō tsá yué

⁴ I' dör ká jai ena ká i' tsá yōneat, e' pakē.

Mik Skököl Jehová tō ká jai ena ká i' e' yō', ⁵ e' kēwō ska' tā kam ie' tō kalī patkō ká i' kī, ñies kē yi ku' ká kanéuk. E' kuēkī kam kal kuá tskir ena kam kakō tskir. ⁶ Erē di' tskirke íyök a, e' tō íyök kōs nuweke. ⁷ Etā Skököl Jehová tō íyök yué s'ditsōie eköl wák dör wēm. Etā ie' tō iwōikē iyik a tā iyōne se'ie tse'ka.

⁸ E' ukuökí tã ie' tò kã buaala yué ekwöki diwö tskirke e' ëka, kã kiè Edén eë. Etã wëm yö'itö, e' méatitö kã buaala e' a senuk. ⁹ Eë ie' tò kal ulitane wër bua'buäë, ñies iwö dör buäë katano ese tské. Kã buaala e' shushã, ie' tò kal tské bölka. Kal elka dör sene michoë e' kéli. Kal iëlka e' dör iyi buäë ena iyi suluë ese jchënoie e' kéli.

¹⁰ Edén kã shua di' tskirke etö, e' tò kã buaala nuweke. Wé kã e' kkö döwa eë di' e' ulã jchërke döka tkëtö. ¹¹ Di' ulã etö kiè Pisón. E' tkökemi kã kiè Havilã, e' kos a. Kã e' ki oro tso'. ¹² Oro e' dör oro bua'buä. Ñies kiö masmas bua'buä, ese tso' ena ak bua'buä kiè ónice ese tso'. ¹³ Di' ulã etö tkökemi kã kiè Cus, e' kos a. E' kiè Guihón. ¹⁴ Iulã etö skã mir kã kiè Asiria diwö tskirke, e' ëka. E' kiè Tigris. Etã di' ulã bataie, e' kiè Éufrates.

¹⁵ Mik Skëköl Jehová tò wëm tsémi méat kã buaala atë Edén e' shua as ikaneütö, as ikkö'nütö, ¹⁶ etã ie' tò ttè dalöiëno i' mé ia: "Kã buaala e' kéliwö ulitane katëmbö. ¹⁷ Erë iyi buäë ena iyi suluë ese jchënoie e' kéliwö kë katar. Mik kal e' wö katëbö, etã be' duöwaraë. E' kueki kë ikatar."

¹⁸ E' ukuökí tã ie' tò iché: "Kë idör bua' wëm a senuk ekörla. Súyö ie' a wapie yué eköl ikimuk buäë." ¹⁹ Etã iyiwak yö'itö iyök wa ekké kos debitü iwã wëm a suë tò ima ie' tò ikië mekamí. Tã wës wëm tò ikië méka es iahtë. ²⁰ Es wëm tò iyiwak uru ena iyiwak kañiru, ñies dù, ekké kos kiè méka. Erë kë ie' kímuk kune buäë ie' wapieie.

²¹ Etã Skëköl Jehová tò wëm kapöwéwã tajë, e' dalewa ie' tò ichane yéttsã etö, e' chkã wöiëwãneitö. ²² Ichane e' yuëitö alakölie tã idebitü iwã wëm a.

²³ Mik wëm tò isuë, etã ichéitö:

"i' je' dör ye' wák dichéwö ena ye' wák chkã! Alaköl dë'ka wëm wa, e' kueki ikirdaë alaköl."*

²⁴ E' kueki wëpa kë serpaia iyë ena imí e'pa dapömik, iserdawã alaköl tã. Ie'pa böl serdaë ñita, tã imía wës wák eköl ë es.

²⁵ E' këska' tã wëm ena alaköl iëtër sume, erë ie'pa kë wã jaë jcher.

3

S'ditsö tò Skëköl ttö dalösewéwã

¹ Tkabë tso' etö, e' erbikö tajë s'kitö'woie iyiwak kañiru yö' Skëköl Jehová tò, ekké kos tsata. Kã et tã ie' tò alaköl a ichaké:

—¿Moki Skëköl tò iyë'at a' a' tò kã buäë shua kal ulitane tso', e' wö kë katar yës?

² Alaköl tò iüté:

—Au, e' kë dör es. Ie' tò sa' a' iché tò kal ulitane wö katarmi. ³ Erë kal àr kã i' shushäë, e' wö kë katanuk, kë e' kanuk sa' a. E' wamblé sa' tò, etã sa' duöralur.

⁴ Etã tkabë tò iché alaköl a:

—Au, e' dör kache. A' kë duöpawã. ⁵ Ie' wã ijcher buäë tò mik kalwö e' katéwa a' tò, etã i' dör buäë, i' dör suluë e' jcherdaë a' wã wës ie' wák wã ijcher es.

⁶ Etã alaköl isuë tò kalwö e' wër buäë katë. Ie' éna ikatak iyi jchënoie buäë. E' kueki ie' tò kalwö batséë, katëwaitö. E' ukuökí tã ie' tò imé iwëm a, etã iwëm ikatéwa ñies. ⁷ E' bet tã i' dör sulu, i' dör buäë ese ane ie'pa éna, etã ie'pa wã ijchenewã tò ie'pa iëtër sume. Etã ie'pa tò kal kiè higuera, e' köyök yué banoie e' wa ie'pa e' patrëwã.

⁸ Siwã' bitsirke tsáji, etã wëm ena ilaköl tò Skëköl Jehová shkökedur kã buäë shua, e' ttsé. E' yöki ie'pa e' blélur kal tso' tajë ese shua.

* 2:23 Hebreoie ttè kiane yënuK wëm e' dör ish ena ttè kiane yënuK alaköl e' dör isha.

9 Erë Skëköl Jehová tö wëm kié ta ichaké:

—¿Wé be' tso'?

10 Wëm tö iüté:

—Ye' tö ittse tö be' shkokedur ká buaala şuá. Ye' dur sume, e' kueki ye' suane be' yöki. E' kueki ye' e' bléwa be' yöki.

11 Eta Skëköl tö ie' a iché:

—¿Yi be' a iché tö be' dur sume? Ichö ña tö kalwö yé'yö be' a tö kë ikatar ¿e' katébö?

12 Ie' tö iüté:

—Be' tö ye' a alaköl me', ye' wapieie, e' tö ye' a kalwö mé katè. E' katéwayö.

13 Eta Skëköl Jehová tö alaköl a ichaké:

—¿Iók bö iwamblé?

Ie' tö iüté:

—Tkabé tö ye' kitéka, e' kueki ye' tö kalwö e' katéwa.

14 Eta Skëköl Jehová tö tkabé a iché:

—Ì wamblé be' tö, e' kueki ye' tö be' a iché tö iyiwak kos şuá be' ë weirdäe michoë. Kekraë be' shkoraë e' kuule be' batsi' ki ta be' kkö a ká po mirawa. 15 Be' ena alaköl meraatyö ñi bolökíe. Be' aleripa kos ena alaköl aleripa kos, e'pa atë ñi bolökíe ñies. Alaköl aleri eköl tö be' wökir şka'weraë ena be' tö ie' klö kaniñak şka'weraë.

16 E' ukuöki ta ie' tö iché alaköl a:

—Mik be' alà kurketke eta be' weirdäe siarë, idalë'r tajë e' ttseraëbö. Erë be' ki be' wëm kiardaë ena ie' döraë be' wökirie.*

17 E' ukuöki ta ie' tö iché wëm a:

—Be' tö be' alaköl ttö iuté, kalwö yé'yö be' a tö kë ikatar, e' wà katébö. E' kueki be' weirdäe ñies. Be' kueki iyök sulu'wërawayö. Be' kaneblöraë darërëë be' chkè yuloie. 18 Íyök ki dika'chka ena kakö sulusi, alördaë. Ñies kalwö kañiru katerabö. 19 Be' kawöta kaneblök darërëë chkoie dö mik be' duwa, miáne iyökíe wes be' döer kuaë es eta. Be' yöne iyök wa, e' kueki be' dörane iyökíe.

20 Wëm tsá yöne, e' kiè Adán. Ilaköl döer se' mi tsá. E' kueki Adán tö ikiè méka Eva.†

21 Eta Skëköl tö datsi' yué ie'pa a iyiwak kkuölit wa, ta ie'pa paiéitö. 22 Eta ie' tö iché: “Iñe ì döer buaë ena ì döer suluë, e' jcher ditsö wa wes se' wa ijcher es. E' kueki dö' ie'pa mi', sene michoë e' kéli wöbatsök katè ta iser michorak.”

23 E' kueki ie' tö wëm ena ilaköl yétsa ká buaala tso' Edén e' a, ta ipatkémiitö iyök wakanéuk. Íyök wa wëm yöne e' ki ipatkémi kaneblök. 24 Ie' tö itrë'wëshka, e' ukuöki ta ì ttsë'ka pik ta' tso' ká jaì a kiè kërüb, e'pa tuléwaitö ká buaala e' ñalé ska' diwö tskirke e' ëka ikkö'nuk. Ñies tabé wöñarke dalölöë ratkear siwa' ki, e' méatitö as kë yi döwaja sene michoë kéli ska'.

4

Caín tö iël kiè Abel, e' ttéwa

1 Eta Adán sené Eva ta. Eva duneka ta ilà kune wëm. Ikiè mékaitö Caín.* Mik alà kune, eta Eva tö iché: “Jehová tö ye' kímé, e' kueki ye' alà kune eköl

* 3:16 Mik be' alà kurketke...ie' döraë be' wökirie: Ñies ttè e' mane'wëmisö i' es: Be' éna e' alakka be' wëm ki, erë ie' e' alöraka be' ki. † 3:20 Eva: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chë ttsë'ka. * 4:1 Caín: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chë ye' ulà a ide.

wëm.”² E' ukuöki ta ilà skà kune ek, e' kiè Abel, Caïn èl tsirla. Abel tò obeja alöweke. Caïn tò dali kuatkeke.

³ Ká et ta, Caïn wa idali wöne, ese kak mí mè Jehovah á idalöioie. ⁴ Eta Abel wa ie' icha mí ñies. Ie' obeja tsá bua' bua, ese kak mí ie' wa mè Jehovah á. Abel ena i méitò e' wër buaè Jehovah wa. ⁵ Erè ie' kè wa Caïn ena i méitò e' sune es, e' kueki Caïn uluneka tajë, iwö yée suluë. ⁶ E' kueki Jehovah tò Caïn á ichaké: “¿Iök be' ulune wö yée sulu? ⁷ Be' tò i bua' úpa, e' ma be' jañuke tsuleë. Erè i sulu wamblébö, e' kueki i sulu e' métër bër be' panuk namuie e' aloka be' ki. Erè be' kè e' alökka iki.”

⁸ Ká et ta, Caïn tò iël Abel kiémi kañika. Mik ie' pa demi kañika, eta eë Caïn ñippéka iël ta eta iël ttéwaitö. ⁹ E' ukuöki ta bet, Jehovah tò Caïn á ichaké:

—¿Wé be' èl Abel?

Caïn tò iüté:

—Ye' kè wa ijcher. Ye' kè dör ie' kkö'nukwak.

¹⁰ Skököl tò ie' á iché:

—¿Iök bö iwamblé es? Be' èl ttéwabö, e' pè tène tajë iyök ki, e' nuí tso' be' ki. E' ki ye' kawöta be' we'ikök. ¹¹ E' kueki be' weirdaë iyök ki wé be' tò be' èl pé tkö'wé, e' ki be' yerattsayö. ¹² Be' kaneblömi tajë, erè kè wà wörpa buaë. Be' kawöta shkök ká wa'ñe, kè a eno ta' yës.

¹³ Eta ie' tò Jehovah iüté:

—E' darèrè ye' á. Kè ye' á idalé'ttsënu. ¹⁴ I'ñe be' tò ye' uyéttsa ká i' ki, e' ukuöki ta ye' kawöta shkök ká wa'ñe kamië, kè a eno ta'. Be' kè ku'ia ye' ta, e' kueki yi ye' kuéwa, ese tò ye' tterawa.

¹⁵ Erè Jehovah tò iüté:

—Yi be' ttéwa, ese ki weirdaë siarë tajë iskéie.

Eta Skököl tò iwakyuée iwà kkachöie as yi tò ikuéwa, ese kè tò ittöwa. ¹⁶ Eta Caïn e' yéttsa Jehovah wörki ta imá ká kiè Nod eë, ká e' atë Edén diwö tskirke e' kke.

¹⁷ Eta Caïn sené ilaköl ta. Iduneka ta ilà kune wák dör wëm, e' kiè Enoc. E' ukuöki ta Caïn tò ká yué et, kiè mékaitö ilà kiè wa Enoc. ¹⁸ Enoc dör Irad yë. Irad dör Mehujael yë. Mehujael dör Metusael yë. Metusael dör Lámec yë.

¹⁹ Eta Lámec senéwa alaköpa böi ta. Eköl kiè Adá, eköl kiè Silá. ²⁰ Eta Adá dè' alàè kiè Jabel. E' aleripa dör iyiwak alökwakpa e' serke úla yöle datsi'tak wa ese á. ²¹ Ie' èl kiè Jubal. E' aleripa dör ma'ma kicha ta' guitarra sù ena ma'ma pulè sù ese bla'ukwakpa. ²² Silá dè' alàè ñies kiè Tubal-Caïn. E' aleripa dör tabechka kiè bronze ena hierro ese stë. E' kutá kiè Naamá.

²³ Ká et ta Lámec tò iché ilaköpa á:

“A Adá, a Silá, ye' ttö ttsö:

Wëm eköl duladula tò ye' shkaö',

e' kueki ye' tò ikötwa.

²⁴ Yi tò Caïn ttéwa, e' tò iské tueraë siarë,
erè yi tò ye' ttéwa, e' tò iské ki tueraë jaisht shutë.”

²⁵ Adán alà skà kékane ilaköl ta wák wëm. Eva tò iché: “Skököl tò ye' á alà ské mè eköl, Caïn tò Abel kötwa, e' skéie.” E' kueki ie' tò ikè mèka Set.†

²⁶ Ñies Set de alàè wák wëm kiè mékaitö Enós. E' kéwö ska' ta s'ditsö tò Skököl á iyi tsá ki'mi ena idalöie'mi ikiè Jehovah e' wa.

5

Adán aleripa

† 4:25 Set: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè ie' tò imé.

1-2 Mik Skèköl tō s'ditsō tsá yō', etā iyuéitō wēs ie' wák es. Ie'pa yuéitō wēm ena alaköl. Ie' er buaé ché ie'pa a. Ie' tō ie'pa yué, e' diwō shà tã ikiè mèkãitō s'ditsō. I' dōr Adán aleripa e'pa kiè.

3 Mik Adán kī duas de cien eyök kī dabom mañayök (130), etã ie' alà kune eköl, e' dōr wēs ie' wák es, ikiè mèkãitō Set. 4 E' ukuökī tã ie' kī seneiã duas cien paryök (800). E' shuã ie' ala'r kī kune wēpa ena alakölpa. 5 Es ie' kī duas deka seraã cien suliyök kī dabom mañayök (930) etã ie' blēnewã.

6 Mik Set kī duas de cien eyök kī skel (105), etã ie' alà wēm kiè Enós, e' kune. 7 E' ukuökī tã ie' kī seneiã duas cien kuryök kī kul (807). E' shuã ie' ala'r kī kune wēpa ena alakölpa. 8 Es ie' kī duas deka seraã cien suliyök kī dabom eyök kī bök (912) tã iblēnewã.

9 Mik Enós kī duas de dabom suliyök (90), etã ie' alà wēm kiè Cainán, e' kune. 10 E' ukuökī tã ie' kī seneiã duas cien paryök kī dabom eyök kī skel (815). E' shuã ie' ala'r kī kune wēpa ena alakölpa. 11 Es ie' kī duas deka seraã cien suliyök kī skel (905) tã iblēnewã.

12 Mik Cainán kī duas de dabom kuryök (70), etã ie' alà wēm kiè Mahalalel, e' kune. 13 E' ukuökī tã, ie' kī seneiã duas cien paryök kī dabom tkëyök (840). E' shuã ie' ala'r kī kune wēpa ena alakölpa. 14 Es ie' kī duas deka seraã cien suliyök kī dabop (910) tã iblēnewã.

15 Mik Mahalalel kī duas de dabom teryök kī skel (65), etã ie' alà wēm kiè Jéred, e' kune. 16 E' ukuökī tã, ie' kī seneiã duas cien paryök kī dabom mañayök (830). E' shuã ie' ala'r kī kune wēpa ena alakölpa. 17 Es ie' kī duas deka seraã cien paryök kī dabom suliyök kī skel (895) tã iblēnewã.

18 Mik Jéred kī duas de cien eyök kī dabom teryök kī bök (162), etã ie' alà wēm kiè Enoc, e' kune. 19 E' ukuökī tã, ie' kī seneiã duas cien paryök (800). E' shuã ie' ala'r kī kune wēpa ena alakölpa. 20 Es ie' kī duas deka seraã cien suliyök kī dabom teryök kī bök (962) tã iblēnewã.

21 Mik Enoc kī duas de dabom teryök kī skel (65), etã ie' alà wēm kiè Matalalén, e' kune. 22 Ie' tō Skèköl ttō ã dalöieke. Matalalén kune, etã ie' kī seneiã duas cien mañayök (300). E' shuã ie' ala'r kī kune wēpa ena alakölpa. 23 Es ie' kī duas deka seraã cien mañayök kī dabom teryök kī skel (365). 24 Ie' sene' buaé Skèköl tã, e' kuekī kã et tã Skèköl wã ie' mítser ttsé'ka, e' kuekī kē ie' ku'ia.

25 Mik Matalalén kī duas de cien eyök kī dabom paryök kī kul (187), etã ie' alà wēm kiè Lámeç, e' kune. 26 E' ukuökī tã, ie' kī seneiã duas cien kuryök kī dabom paryök kī bök (782). E' shuã ie' ala'r kī kune wēpa ena alakölpa. 27 Es ie' kī duas deka seraã cien suliyök kī dabom teryök kī sulitu (969) tã iblēnewã.

28 Mik Lámeç kī duas de cien eyök kī dabom paryök kī bök (182), etã ie' alà kune wēm. 29 E' kiè mèkãitō Noé.* Mik ie' tō ilà kiè mèka, etã ie' tō iché: "Jehová tō íyok suluo'wã. E' kuekī se' kawõtã kanebłök darërë ikuatkoie; erë alà i' tō se' keraé enuk." 30 Noé kune, e' itökī Lámeç kī seneiã duas cien skeyök kī dabom suliyök kī skel (595). E' shuã ila'r kī kune wēpa alakölpa; 31 Es ie' kī duas deka seraã cien kuryök kī dabom kuryök kī kul (777) tã iblēnewã.

32 Noé kī duas de cien skeyök, e' itökī ila'r kune mañal. Ikibi kiè Sem. Ishu êk kiè Cam. Iбата êk kiè Jafet.

6

S'ditsō i sulu ã wambleke kékraë

* 5:29 Noé: Hebreoie s'kiè e' wã kiane chë enuk.

1-2 Mik s'ditsö alónémi taijé ká i' kǐ, etá Skèköl ala'r* tó isué tó s'ditsö alá busipa dör bua'buuála. E' kuekǐ ie'pa tó busipa wa ie'pa wöbatse ese tsélur. 3 Eré Jehová tó iché: "Ditsö dör duöta'wa ese wakpa. I'ñe ta ye' kè tó kawö mepaiá ditsö a seno ká taijé. Es iserdaé duas cien eyök kǐ dabom böyök (120), ekké ulat."

4 Mik Skèköl ala'r bak senuk s'ditsö alá busipa tǎ alá koka ie'pa tǎ, etá e' késka' tǎ wépa blublué, kakkeé, esepa welepa bak ká i' kǐ. Nies e' ukuökǐ wépa esepa bakia. E'pa dör pé' daréré kkeaulekǎ taijé ia'chki tǎ ese.

5 Jehová tó isué tó s'ditsö tó ì sulu é wambleke taijé shute. Ì sulué é bikeitseke ie'pa tó kekraé. 6 E' kuekǐ Skèköl er a idalénene taijé. Ie' tó ibikeitsé: "Ké yó ditsö yuöpa." 7 Etá ie' iché: "Ditsö yó ye' tó ká i' kǐ, súyo e'pa ewéwa. Nies iyiwak kos serke ká sí kǐ, e' ewerawayö. ¿lie ye' tó ie'pa yö'?" 8 Eré wém tso' eköl kié Noé, e' sueke Jehová tó er bua' wa.

Noé tó kanò bérie yué

9 Ttè ikké dör Noé paké.

Noé dör wém yesyésé Skèköl wörki. Kekraé ie' tó Skèköl ttó dalöieke buaé. Ie' eköl é serke wes Skèköl kǐ ikiane es. 10 Ie' ala'r dör mañal wépa kié Sem, Cam, ena Jafet.

11 Skèköl wörki s'ditsö tso' e' wamblök sulu éme, ñippök taijé shute. 12 Ie' tó isué tó taijé íyi sulué é tso' íyök kǐ. 13 E' kuekǐ ie' tó Noé a iché: "Ye' tó ibikeitsétke tó ditsö kos tso' ká i' kǐ e' ewerawayö se. Ie'pa ñippöke taijé shute ká i' kǐ. E' kuekǐ ye' tó ditsö kos tso' ká i' kǐ e' ewerawa seraá di' taijé wa. 14 E' kuekǐ kanò yuö etó bérie kal bua'buu ese wa, e' shu blatö. Kanò wöar tso' ipamík, e' wötö kiöchka dalolo bötsböts ese wa u'rki ena ishüa as di' kè tköwaja. 15 Kanò yuö batsǐ metro döka cien eyök kǐ dabom mañayök kǐ skel (135 metros) ekké. Nies ishöló yuö metro döka dabom böyök kǐ böt kǐ shaböts (22,5 metros) ekké. E' sù ispe yuö metro döka dabom eyök kǐ mañat kǐ shaböts (13,5 metros) ekké. 16 Kanò kǐ u yuöka, eré kanò kkö kǐ iulat múat metro shaböts. Kanò shu blatö mañat kuö. Nies iwékkö yuö et kanò spé mik shkowaie kanò a. 17 Di' patkerayö iyi tso' ttsé'ka ká i' kǐ e' kos ewöwa. Ekké duörawa seraá ká wa'ñe. 18 Eré ye' ttè meraé be' a tó be' tsatkerayö kanò a di' yöki. Be' ala'r ena be' alaköl ena be' yakpa, e'pa tsúmi e' tǎ kanò a. 19 E' sù iyiwak kuá'kǐ kuá'kǐ tso' ká sí kǐ, e' iömi kanò a etó wé'ñe etó alaki as tsatker wes be' es. 20 Iyiwak kos iö kanò a. Iyiwak kuá'kǐ kuá'kǐ urta', iyiwak uru, dö iyiwak e' kuke iski, e' kos iömi kanò a, etó wé'ñe etó alaki, as kè iduölur. 21 Nies chké ulitane dapa'ú blö be' a ena iyiwak a katé."

22 Etá ekké kos wakanewé Noé tó se wes Skèköl tó iché ia es.

7

Di' bak taijé ká i' kǐ

1-4 E' ukuökǐ tǎ Jehová tó Noé a iché: "I'ñe kuiki tǎ ye' tó kalǐ patkeraé ká i' kǐ döka ká dabom tkéyök (40) ñie nañe. ¡E' wa íyi ulitane yö' ye' tó tso' ttsé'ka ká sí kǐ, e' kos ewerawayö yés! Eré ye' tó isué tó ditsö ulitane shüa be' é serke buaé yesyésé wes ye' kǐ ikiane es. E' kuekǐ be' e' iökǎ kanò a be' yamipa kos tǎ.

* 6:1-2 Skèköl ala'r: Ké s'wa ijcher mokǐ tó yi chéitö es. Welepa tó ibikeitsé tó e' dör Skèköl biyöchökwaipa ö aknamaie eré Jesús tó iché tó esepa ké a senukwa s'ditsö tǎ (Marcos 12.25). Welepa kǎ tó ibikeitsé tó e' dör s'ditsö wése ser sulué. Ì wamblekerakitö ese kè wér buaé Skèköl wa, e' éjcher se' wa.

Ñies iyiwak batse'r* kōs ese tsūmi dōkₐ kuktō wē'ñe kuktō alaki. Erē iyiwak kē dōr batse'r, ese tsūmi etō wē'ñe etō alaki. E' sù ñies dù kuₐ'kᵢ kuₐ'kᵢ tsūmi dōkₐ kul wē'ñe kul alaki as kē ierwa. Kōs ttē chéyō be' a, e' wakaneū es." 5 Etₐ e' kōs wakanewé Noé tō yēsýēsē wēs Jehová tō ie' a iché es.

6 Mik di' bak tajē ká i' kᵢ, etₐ Noé kᵢ duas tso' cien teryōk (600). 7 Ie' e' iéka kanò a ila'r ena ilakòl ena iyakpa e'pa kōs tₐ e' tsātkōk di' alōrke tajē e' yōkᵢ. 8-9 Iyiwak batse'r, e' sù iyiwak kē dōr batse'r, iyiwak e' kuke ibatsi' kᵢ ñies dù, ekkē kōs dewₐ kanò a Noé tₐ bōlka bōlka wēs Skēkōl tō iché iₐ es.

10 Ká de kul, etₐ di' tō ká katémitke. 11 Noé kᵢ duas de cien teryōk (600), kᵢ si' et kᵢ ká dabom eyōk kᵢ kul (17). E' diwō shₐ tₐ iyōk tskirólone tₐ di' tso' idikᵢₐ e' deka tajē ká wa'ñe. Ñies ká jaishet kkōburólone tₐ di' biteshka tajē kalᵢie ká i' kᵢ. 12 Etₐ kalᵢ yēne darērēē dōkₐ ká dabom tkēyōk (40) ñie nañeē. 13 Kalᵢ yēnemi, e' diwō shₐ tₐ Noé e' iéka kanò a ila'r tₐ. Ila'r kiē Sem, Cam ena Jafet. E' sù ilakòl, iyakpa mañal, e'pa e' iéka ñies ie' tₐ kanò a. 14 Ie'pa tₐ iyiwak ulitane dewₐ kanò a, iyiwak uru, iyiwak kañiru, iyiwak e' kuke jskᵢ kᵢ ena dù ulitane. Ekkē kōs dewₐ kanò a ie'pa tₐ. 15 Iyiwak kōs ekkē dewₐ kanò a bōlka bōlka. 16 E' shₐ imí wē'ñe etō alaki etō, wēs Skēkōl tō iché iₐ es. E' one yēs tₐ, Skēkōl tō kanò wékkō wōtéwa.

17 Etₐ kalᵢ yēnemiie dōkₐ ká dabom tkēyōk (40). Wēs di' alōr mirkₐ es kanò batsemirkaitō. 18 Es di' kᵢ alōnemi tajē tₐ kanò batsemirkaitō buaē. 19-20 Es di' alōnekₐ tajē kabata kōs blubluē, e' tsātₐ jaishet dō metro kul ekkē. 21 Es kōs iyi tso' ttsē'ka ká sí kᵢ, ekkēpa duolur di' a se. Dù kōs, iyiwak uru kōs, iyiwak kañiru kōs, iyiwak e' kuke jskᵢ kōs, ñies s'ditsō ekkēpa kōs duolur yēs. 22 I kōs tso' ká sí kᵢ ttsē'ka, e' enewa se. 23 Erē Noé ena i' tso' ie' tₐ kanò a, e'pa ē tsātkēne. Etₐ imalepa kōs e' enewa. Es ñies iyiwak ulitane ewéwa di' tō. Dù ulitane, iyiwak uru, iyiwak kañiru dō iyiwak e' kuke jskᵢ, ekkē kōs enewa serₐₐ. 24 Es di' atē iyōk kᵢ ká dōkₐ cien eyōk kᵢ dabom skeyōk (150) ekkē.

8

Di' sinewane

1 Erē Skēkōl kē éna Noé chē'wa. Ñies iyiwak ulitane tso' Noé tₐ kanò a e' kē chē'wa ie' éna. Ie' tō siwₐ' patké as itō di' siūwane ká wa'ñe. Etₐ di' pasinemine énaena. 2 Iyōk tskirólone e' wōtēnene. Ñies ká jaishet kkōburólone e' wōtērulunene. Etₐ kalᵢ wōklōnewₐ kē yērku'ia. 3 Di' tso'ia e' pasirmirne énaena. Ká de cien eyōk kᵢ dabom skeyōk (150), etₐ di' sirmir éme. 4 E' kᵢ si' de terōl (6) diwō de dabom eyōk kᵢ kul (17), etₐ erpa kanò sinekₐ kabata kiē Ararat e' kᵢ. 5 Etₐ di' pasinemiie. Si' de dabop (10), e' tsₐ diwō, etₐ kabata kakkeē ese wēnemitke.

6 E' kᵢ ká de dabom tkēyōk (40), etₐ Noé tō kanò wékkō tsitsir kkōppé. 7 Ie' tō dù ölō sù, e' émi et. Erē dù e' kē dē'iane kanò a ie' urke wšhwšh dō mik di' sine etₐ. 8 E' ukuōkᵢ tₐ ie' tō nubōl émi et isuōie tō ká sinene. 9 Erē di' tso'ia iyōk kᵢ, kam isirwₐ, e' kuēkᵢ nubōl dene kanò a. Kē ie' wₐ kₐ ulat poppo kune e' tkowₐ. Noé tō nubōl klō'wéwₐ ulₐ wa tₐ itséwaneitō kanò a.

10 Ie' tō iskₐ pané dōkₐ ká kul, etₐ ie' tō nubōl skₐ émine. 11 Ká tuinemitke tₐ nubōl dene, e' wₐ kal ulatska debitū ikₐ kᵢ. Es Noé éna iane tō iyōk kᵢ sirmir. 12 Ie' tō iskₐ pané dōkₐ ká kul, etₐ ie' tō nubōl skₐ émine. Nubōl e' kē dē'iane.

* 7:1-4 Iyiwak batse'r: E' wₐ kiane chē iyiwak kē dōr ñá ie'pa a. Se' wēlepa tō iché iyiwak skítane.

¹³ Mik Noé kɪ duas tso' cien teryök kɪ et (601), eɬa iyök pasinene. Eɬa si' kewe, e' tsá diwö, ie' tö kanò kɪ u tso' e' kléttsa. Eɬa ie' isué tö iyök pasinene. ¹⁴ Kawö de si' et kɪ diwö dabom böyök kɪ kul (27), eɬa ie' isué tö iyök pasinene sɛraa. ¹⁵ Eɬa Skököl tö ie' a' iché: ¹⁶ "Be' e' yöttsa kanò a, be' alaköl ta, be' ala'r ta, be' yakpa ta ñies. ¹⁷ Es iyiwak ulitane yölurbö se. Dù ena iyiwak uru ena iyiwak e' kuke jskɪ e' kos yölurbö kanò a, as imi' ká wa'ñe alönuk tajë ká wà iökne."

¹⁸ Es Noé alaköl ena ila'r ena iyakpa, e'pa e' yélur kanò a. ¹⁹ Es ñies iyiwak ulitane, uru ena kañiru ena iyiwak e' kuke jskɪ, ñies dù e' kos e' yéttsa kanò a se. ²⁰ E' ukuökɪ ta ie' tö ák kataté ká'ie* et Jehová a. E' bata kɪ ie' tö iyiwak batse'r ese jché ña'wéitö etö etö Jehová dalöioie. Ñies dù batse'r jchéitö ña'wéitö Jehová a etk etk. ²¹ Mik ishklé alar buaë, e' demi Jehová ska' ta ittseitö ta ibikeitséitö: "Erë ditsö iá duladula döka kéchke, eɬa i sulu ë biekitsekeitö. Erë kë yö ká sulu'wepawaia e'pa kuekɪ. Es ñies kë yö i kos tso' tsts'ka e' ewëwaia wës yö iewëwa es.

²² "Ká i' tso'ia,
eɬa dali kuatkërmi, iwà wörmɪ;
kaba tso', kase tso' ñies;
kálɪ tso', duas tso' ñies;
ká ñiwe tso', ká nañewe tso' ñies."

9

Skököl Jehová tö ittë mé Noé a

¹ Eɬa Skököl er buaë ché Noé a ñies ila'r a ta ichéitö ie'pa a: "A' alönú tajë. Ká wa'ñe wà iöne a' ala'r wa. ² Ditsö yökɪ iyiwak ulitane suardaë. Iyiwak ulitane urke kashuk a ena iyiwak serke ká sɪ kɪ ena iyiwak serke dayë a, e' kos atɛ a' dikja. ³ Iyiwak ulitane ena kalwö ena kakö e' katèmi a' tö wé kiane a' kɪ ese. E' kos méatyö a' a' katanoie. ⁴ Chké ulitane katèmi a' tö, erë kë ikatar ipé ta, se' serke s'pé mik e' kuekɪ. ⁵ Se' serke s'pé mik, e' kuekɪ kë se' meneat ñi ttökwa, e' nuɪ ta'. Yi tö eköl ttéwa, ese kichatërdaë. E' sù iyiwak wé tö s'ttéwa, ese kawöta ttéwa ñies. A' wé tö s'ttéwa, ese nuɪ patuëraëitö ye' a.

⁶ "Skököl tö s'ditsö yö' wës ie' es,
e' kuekɪ yi tö se' ttéwa,
ese wák kawöta' ttéwa wake'.

⁷ Erë a' alönú tajë,
ká wa'ñe wà iö ala'r wa."

⁸ Ñies Skököl tö iché Noé a ena ila'r a: ⁹⁻¹⁰ "I'ñe ye' ttë mukeat a' a ena iyiwak e' yéttsa kanò a a' ta, e' kos a. ¹¹ Mokjé ye' tö a' a' iché tö ye' kë tö ditsö ena iyiwak tso' ká wa'ñe, e' kos ewepawaia di' wa. Di' kë döpaia ká wa'ñe sulu'ukwa wës itka es." ¹²⁻¹³ Ye' tö shkaba' tkekear mò shua iwà kkachöie a' a ena ditsö ulitane a tö ye' ttë méatyö a' a ena iyiwak kos a kekraë. ¹⁴ Mik ye' tö mò patké ta e' shua shkaba' tkëne e' wërmi, ¹⁵ eɬa ye' éna iane tö ye' ttë me'atbak a' a ena iyiwak kos a tö kë ye' tö ditsö ena iyiwak ulitane ewepawaia di' wa. ¹⁶ Es mik shkaba' tkëne mò shua e' suéyö, eɬa bet ye' éna idaa tö ye' ttë me'at ditsö a ena iyiwak kos a michöë kekraë. ¹⁷ E' dör iwà kkachöie tö ye' ttë

* **8:20** Ák kataté ká'ie: E' wà kiane ché si'kuaie altar.

me'atbak ditsö ulitane a ñies iyiwak tso' ká i' kī e' kōs a." Es Skēkōl tō Noé a iché.

Noé alà kiè Cam e' kē wā iyē dalō tā'

¹⁸ Noé ala'r e' yē'lur kanò a, e'pa kiè Sem, Cam ena Jafet. Cam dör Canaán yē. ¹⁹ E'pa mañal dör Noé ala'r. Ie'pa aleripa tō ká wà iéne.

²⁰ Noé dali kuatkémi. E' shuā uva kuatkéitō. ²¹ Ká et tā ie' tō uva diō shkōshkō e' yé tā e' tō ie' ttēka tajē. Ie' datsi' yéttsa tā iānewa iškī sume iu a. ²² Cam dör Canaán yē, mik e' tō iyē sué sume, etā ie' mīa ibiyō chōk iēlpa bōl e'pa a. ²³ Erē Sem ena Jafet e'pa kē éna iyē tēr sume e' suak. E' kueki ie'pa tō datsi' klō'wéwā, imékarakitō e' o' bataki tā ie'pa shkēmi tsikka iwōtrélur bānet dō wé iyē tēr eē tā ipabakéwā datsi' e' wa.

²⁴ Noé ttē tajē blo' tō e' tī'nekā. Mik ie' wā ijchenewā ilà tsirla ēk kē wā ie' dalōiēne', ²⁵ etā ichéitō:
"¡As Canaán kawō tkō suluē!
¡Ie' weirdaē siarē shutē klōulewā iēlpa bōl e'pa kanē mésoiae!"

²⁶ E' ukuōki tā ikī chéitō:

"¡Jehová dör Sem Kēkōl as e' kikarka!
As Canaán aleripa kanēblō Sem aleripa a ikanē mēsopaie.

²⁷ As Skēkōl kawō buaē mù Jafet a as ie' alör michoē.

As Jafet ditséwōpa ser Sem yamipa ska'.

As Canaán aleripa kanēblō ie' a klōulewā ikanē mēsopaie."

²⁸ Di' bak tajē ká i' kī, e' ukuōki tā Noé sene'ia duas cien mañayōk kī dabom skeyōk (350). ²⁹ Mik ie' blēnewā, etā ie' kī duas tso' cien suliyōk kī dabom skeyōk (950).

10

I' dör Noé aleripa kiè

¹ Noé ala'r kiè Sem, Cam ena Jafet. Di' bak tajē e' ukuōki tā ie'pa wák ala'r kune. Ikkēpa dör Noé aleripa kiè.

² Jafet ala'r wēpa dör Gómer, Magog, Madai, Javán, Tubal, Mésec, ena Tirás.

³ Gómer, e' ala'r wēpa dör Asquenaz, Rifat, ena Togarmá. ⁴ Javán e' ala'r wēpa dör Elisá, Tarsis, Quitim ena Rodanim. ⁵ E'pa kōs dör Jafet aleripa. Ie'pa ñi blatérak ulawa ulawa. Es iká yuérakitō tseē iwakpa a dayē kōmōk. Ittō kuā'kī kuā'kī iwakpamik.

⁶ Cam ala'r wēpa dör Cus, Misraim, Fut, ena Canaán. ⁷ Cus ala'r wēpa dör Sebá, Havilá, Sabtá, Raamá ena Sabteca. Raamá ala'r wēpa dör Sebá ena Dedán. ⁸ Cus dör wēm kiè Nimrod, e' yē. Nimrod de kēweie blu' darērēē ká i' kī. ⁹ Jehová ttō wa Nimrod dör yēria poē. E' kueki ttē i' meneat se' a: "Be' dör yēria poē Skēkōl ttō wa wēs Nimrod es." ¹⁰ Mik Nimrod bak ká kiè Sinar, e' wōkirie etā ká e' shuā ká tso' tkēl kiè Babel, Érec, Acad, ena Calné. E' kōs dör ká bua'ie ese. ¹¹ Wēm e' yéttsa Sinar a ekōl kiè Asur. E' mīa ká bānet. Etā eē ie' ká yué tkēl kiè Nínive, Rehobot-ir, Quélah ena Resen. ¹² Resen dör ká bērie. E' atē Nínive ena Quélah, e' shusha.

¹³ Etā Misraim aleripa mīa ie'pa ikkē wakpaie: ludeowak, anameowak, lehabiwak, naftuhiwak, ¹⁴ patruseowak, casluhítawak, ena caftoritawak. Filisteowak datse caftoritawak wa.

15 Canaán dör Sidón yě. Sidón dör ie' alà tsá. Ie' alà skà kiè Het. 16 Canaán aleripa míā ie'pa ikkè wakpaie: jebuseowak, amorreowak, gergeseowak, 17 heveowak, araceowak, sineowak, 18 arvadeowak, semareowak ena hamateowak. Ká tajè tā e' wakpa kōs ñi blabatsérak ponemi ká kuā'kī kuā'kī. 19 Canaánwak ká atē ká kiè Sidón dōwā ká kiè Gaza. Gaza atē ká kiè Guerar e' kke. Nies ie'pa ká atē dōwā ká kiè Lesa diwō tskirke e' kke. Lesa atē ká tkèl kiè Sodoma, Gomorra, Admá ena Seboím e' kke. 20 E' wakpa kōs dör Cam aleripa. Ie'pa ñi blabatsérak ulawa ulawa. Es iká yuèitörak tseè iwakpa ā. Ittō kuā'kī kuā'kī iwakpamik.

21 Nies Sem dē' alàè, e' dör Jafet èl kibi èk. Heber ala'r kōs dör Sem aleripa. 22 Sem ala'r dör Elam, Asur, Arfaxad, Lud ena Aram. 23 Aram ala'r dör Uz, Hul, Guéter ena Mas. 24 Arfaxad dör Sélah yě. Sélah dör Heber yě. 25 E' ukuōkī tā Heber alà de bōl. Ekōl kiè Péleg.* E' kēwō ska' tā sulitane ñi blabatsérak, e' kuēkī ikiè mékai'tō es. Ièkōl kiè Joctán. 26 Joctán ala'r dör Almodad, Sélef, Hasar-mávet, Jérah, 27 Hadoram, Uzal, Diclá, 28 Obal, Abimael, Sebá, 29 Ofir, Havilá, ena Jobab. E'pa kōs dör Joctán ala'r. 30 Ie'pa serke ká micho ká kiè Mesá tkōrō ká kiè Sefar e' shuulat ā. Sefar atē kabata ā, wé diwō tskirke, e' kke. 31 E' wakpa kōs dör Sem aleripa. Ie'pa ñi blabatsérak ulawa ulawa. Es iká yuérakitō tseè iwakpa ā. Ittō kuā'kī kuā'kī iwakpamik.

32 Pé' kōs ekkēpa dör Noé aleripa kiè kitule wēs iditséwō kuā'kī kuā'kī ena wé iserke ká kuā'kī kuā'kī es. Di' bak tajè, e' ukuōkī tā se' alōnene tajè e' ñi blabatsérak ká wa'ñe.

11

Skèkōl tō s'ditsō ké ttök kuā'kī kuā'kī

1 Kuaè tā sulitane ttōke ttè etōkicha è wa. 2 Mik ie'pa míyaldak diwō tskirke, e' èka, demirak kakkue kiè Sinar ee, etā ee ie'pa e' tséat senuk. 3 Ká et tā ie'pa iché ñi ā: “Mishkarak skauchka yuök blok sū, e' kukuèsō bō' ā as imi'ā darèrè u yuoie.” Es iwakanewérakitō ák skéie. Nies kiōchka dalolo bōtsbōts ese wa ibatsérakitō i tso' shūtuule ese skéie. 4 E' ukuōkī tā iská chénerakitō ñi ā: “Mishkarak ká blublu yuök. E' shūā u yuōsō kakkēè dōkā ká jai ā. Es se' e' chōmi buaè kèkēpa tajè ena kè se' kawōtā ñi blabatsök ká wa'ñe.”

5 Erè Jehová e' éwa isaṽkrak tō ie'pa ká blublu yueke ena u kakkēè yuekerakitō. 6 Etā ie' tō ibikeitsé: “Ie'pa dör ká etkè wak ena ittōrak etkè nies, e' kuēkī ie'pa tō kanè i' kékami. E' ukuōkī tā kè i ā ie'pa wōklōnuk. Ie'pa sermi wēs ie'pa kī ikiane es. 7 E' kuēkī súyō ie'pa kè ttök kuā'kī kuā'kī as kè iñi ttō ania.”

8 Es Jehová tō iblabatsérak ká wa'ñe. Eē ie'pa ká yué e' kanè wōpanere. 9 Ká e' kī Jehová tō ie'pa kè ttök kuā'kī kuā'kī ena iblabatsérakitō ká wa'ñe. E' kuēkī ká e' kinewā Babel.*

Sem aleripa

10 I' dör Sem aleripa kiè. Di' bak tajè, e' ukuōkī duas bōk, e' kēwō ska' tā Sem kī duas tso' cien eyök (100). Etā ie' alà kune wēm kiè Arfaxad. 11 Arfaxad kune, e' ukuōkī Sem kī seneiā duas deká cien skeyök (500), etā ie' ala'r skà kune wēpa ena alakōlpa.

* **10:25** Péleg: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè ñi blabatsè. * **11:9** Babel: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè chilineka.

¹² Mik Arfaxad k̄i duas tso' dabom mañayök k̄i sk̄el (35) et̄a ie' alà k̄une w̄em, e' kiè Sélah. ¹³ Sélah k̄une, e' ukuök̄i t̄a Arfaxad k̄i seneiã duas cien tk̄eyök k̄i mañal (403), et̄a ie' ala'r sk̄a k̄une w̄epa ena alakölp̄a.

¹⁴ Mik Sélah k̄i duas tso' dabom mañayök (30), et̄a ilà k̄une, e' kiè Heber. ¹⁵ Heber k̄une, e' ukuök̄i t̄a Sélah k̄i seneiã duas cien tk̄eyök k̄i mañal (403), et̄a ie' ala'r sk̄a k̄une w̄epa ena alakölp̄a.

¹⁶ Mik Heber k̄i duas tso' dabom mañayök k̄i tk̄el (34), et̄a ilà k̄une, e' kiè Péleg. ¹⁷ Péleg k̄une, e' ukuök̄i t̄a Heber k̄i seneiã duas cien tk̄eyök k̄i dabom mañayök (430), et̄a ie' ala'r sk̄a k̄une w̄epa ena alakölp̄a.

¹⁸ Mik Péleg k̄i duas tso' dabom mañayök (30), et̄a ilà k̄une, e' kiè Reú. ¹⁹ Reú k̄une, e' ukuök̄i t̄a Péleg k̄i seneiã duas cien böyök k̄i sul̄itu (209), et̄a ie' ala'r sk̄a k̄une w̄epa ena alakölp̄a.

²⁰ Mik Reú k̄i duas tso' dabom mañayök k̄i bök (32), et̄a ilà k̄une, e' kiè Serug. ²¹ Serug k̄une, e' ukuök̄i t̄a Reú k̄i seneiã duas cien böyök k̄i kul (207), et̄a ie' ala'r sk̄a k̄une w̄epa ena alakölp̄a.

²² Mik Serug k̄i duas tso' dabom mañayök (30), et̄a ilà k̄une, e' kiè Nahor. ²³ Nahor k̄une, e' ukuök̄i t̄a Serug k̄i seneiã duas cien böyök (200), et̄a ie' ala'r sk̄a k̄une w̄epa ena alakölp̄a.

²⁴ Mik Nahor k̄i duas tso' dabom böyök k̄i sul̄itu (29), et̄a ilà k̄une, e' kiè Téräh. ²⁵ Téräh k̄une, e' ukuök̄i t̄a Nahor k̄i seneiã duas cien eyök k̄i dabom eyök k̄i sul̄itu (119), et̄a ie' ala'r sk̄a k̄une w̄epa ena alakölp̄a.

²⁶ Mik Téräh k̄i duas tso' dabom kuryök (70), e' ukuök̄i t̄a ie' ala'r k̄une mañal. Ala'r e'pa kiè Abram, Nahor ena Harán.

Téräh ala'r

²⁷ E'pa dör Téräh ala'r. Téräh dör Abram, Nahor ena Harán, e'pa yë. Harán, e' dör Lot yë. ²⁸ Harán bl̄enewã k̄ewe iyë Téräh e' yöki k̄a kiè Ur eë. K̄a e' at̄e Caldea. Ie' bl̄enewã w̄é ie' k̄une eë.

²⁹ Abram sen̄ewã alaköl kiè Sarai, e' t̄a. Nahor sen̄ewã alaköl kiè Milcá, e' t̄a. Milcá dör Harán alà busi ena Iscá kutã. ³⁰ Sarai k̄e dötã alãë.

³¹ Téräh e' yéttsã Ur, dör caldeawak k̄a e' a. Ie' alà Abram ena itala kiè Lot dör Harán alà ena iyäk kiè Sarai e'pa míã ie' t̄a. Warma ie'pa míró dökã k̄a kiè Canaán eë, erè ie'pa demi k̄a kiè Harán, et̄a eë ie'pa e' ts̄éat̄ senuk. ³² Eë Téräh bl̄enewã. Ie' k̄i duas tso' cien böyök k̄i sk̄el (205).

12

Jehová tté Abram t̄a

¹ Mik Abram bak senuk k̄a kiè Ur eë, et̄a Jehová t̄o ie' a iyë': "Be' k̄a ena be' ditséwõpa ena be' yë yamipa, e' múat t̄a be' yúshka senuk, k̄a kkachekeyö be' a eë. ² K̄a e' k̄i ye' t̄o be' aleripa alöweraë t̄ajë. Ie'pa döraë k̄a t̄ajë wakpaie. Ye' er buaë chõraë be' a. Ye' t̄o p̄e' t̄ajë keraë be' kkeök̄k̄a t̄ajë. N̄ies be' er buaë chõraë p̄e' t̄ajë a. ³ W̄epa er buaë ché be' a, esepa a ye' er bua' chõraë. W̄epa t̄o alibché be' k̄i, esepa we'ikerayö. Be' batamik ye' er buaë chõraë k̄a ulitane wakpa a."

⁴ Et̄a Abram e' yéttsã k̄a kiè Harán wes Jehová t̄o ie' a iyë' es. E' k̄eska t̄a ie' k̄i duas tso' dabom kuryök k̄i sk̄el (75). Ie' míã Canaán. ⁵ Et̄a ie' w̄a iyamipa mítser seraã. Ilaköl kiè Sarai ena ilayök kiè Lot ena íyi ulitane tso'rak iwã, ekkë k̄os mítserak iwã. N̄ies Harán wakpa w̄elep̄a tso' ie' w̄a kanè mésoie, e' mítser ie' w̄a. Mik ie' demi Canaán, ⁶ et̄a ie' tkami k̄a k̄os ekkë dömi k̄a kiè

Siquem aṭe Canaán ee. Ee ká aṭe kiè Moré. Ee kós klõ àr elka. Canaánwakpa a ká e' dör ká dalõiertá ese. (E' kέwō ska' ṭa Canaánwakpa serkeia ee.) ⁷ Etā ee Jehová e' kkaché Abram a ṭa ichéitō iā: “Ká i' meraeyō be' ditséwō a.”

Etā Abram tō ák kataté ka'ie et iyyiwak jchoie Jehová dalõioie ee Jehová e' kkayē' ie' a e' kuēki. ⁸ E' ukuōki ṭa imía ká dör kabataie aṭe Betel diwō tskirke e' éka. Etā ee ie' sené ekuölō. Ká e' aṭe Betel ena ká kiè Ai e' shuulat a. Ee ie' tō ák ská kataténe et. Ee ie' tō Jehová dalõié. ⁹ E' ukuōki ṭa Abram mía enaena Négueb kke.

Abram mía Egipto

¹⁰ E' kέwō ska' ṭa ketba tkénewa poē ká e' ki. Kē i ṭa' katé wé Abram serke ee. E' kuēki ie' mía Egipto senuk ekuölō. ¹¹ Abram dökemitke Egipto etā ilaköl Sarai, e' a' ichéitō: “Ye' ttō ttsō. Ye' wā ijcher buaē tō be' dör buaala. ¹² Mik Egipto wakpa tō be' sué tō be' dör buaala, etā ie'pa tō ichèmi: ‘Wì dör wēm wì alaköl.’ Etā ye' tterawā ie'pa tō be' kuēki erē ie'pa be' meraat senukwā ie'pa ṭa. ¹³ E' kuēki, be' we'ikéyō, ichō ie'pa a tō ye' dör be' aké as kē itō ye' ttōwā be' kuēki as ye' kawō tkō buaē.”

¹⁴ Mik Abram demi Egipto, etā Egipto wakpa isué tō Sarai dör alaköl buaala. ¹⁵ Ká e' blú kuēblupa tō isué ñies tō Sarai dör alaköl buaala. E' kuēki ie'pa mía ichök blu' a tō alaköl e' dör buaala. Etā imítserak iwā blu' wé a.

¹⁶ Etā Egipto blú tō Abram kkō'né buaē Sarai dalèrmik. Tajē ie' tō Abram a iyyiwak uru kakmé. Obeja, baka, burro ena kameio e' kakméitō ie' a. Se' ñies kakméitō ie' a kané mésoie wēpa ena alakõlpa. ¹⁷ Erē Sarai kuēki Jehová tō Egipto blú ena iyamipa we'iké tajē. Dué méka tajē ie'pa ki. Kawō darèrēé mékaítō ie'pa ki. ¹⁸ E' kuēki Egipto blú tō Abram tsuk patké ṭa ichéitō iā: “¿Iòk bö iwamblé ye' ṭa es? ¿I kuēki be' kē wā ye' a iyène tō alaköl i' dör be' alaköl? ¹⁹ Be' tō ye' a iyé' tō ie' dör be' kutà. E' kuēki tsir etā ye' senéwā ie' ṭa. I' be' alaköl, itsúmine ṭa be' yúshka.” ²⁰ Etā Egipto blú tō ishkekpa patké Abram yöksa ká e' ki ilaköl ṭa ena i kōs tso' ie' wā ekképa ṭa.

13

Abram ena Lot ñi blabatsélor

¹ E' ukuōki ṭa Abram ena ilaköl e' yélur Egipto miane Négueb. Ie' íyi kōs mítserak iwā sraa. Ie' alayök Lot e' mía ie'pa ṭa ñies. ² Abram dör íyi blu' tajē. Ie' wā oro tso'. Ie' wā inuköl tso' tajē. Ñies ie' wā iyyiwak tso' tajē. ³ Négueb ee ṭa ie' miane enaena dō Betel. Betel ee ṭa ie' miane tkörō wé ie' bak senuk kewee ee. Ká e' aṭe Betel ena Ai e' ulat shusha. ⁴ Ká e' a' ie' wā ák katatéulebak ka'ie, ee ie' tō Jehová dalõiéne.

⁵ Lot dör ñies íyi blú tajē wes iyēla Abram es. Iyyiwak tso' tajē ie' wā obeja ena baka. Se' tso' ie' wā ñies kané mésopaie. ⁶ Erē wé ie'pa serke ká e' ki kakō kē ku'ia ie'pa iyyiwak kōs a katé. Ie'pa kē ché'kaia ñi o'mik. ⁷ Abram ena Lot e'pa iyyiwak kkō' nukwakpa ñippōke, ñi wõñatkōke. Ñies pē' tso' tke kenet ká e' ki. E' wakpa dör canaánwak ena fereseowak. ⁸ Ká et ṭa Abram tō iché Lot a: “Se' dör ñi yami. Kē imène buaē tō se' ñippō. Ñies se' iyyiwak kkō' nukwakpa ñippōke éme e' kē dör buaē. ⁹ Ká saú wì ká bua' tso'. Be' ishshutō wéne wa be' wōbatse, e' a' be' yúshka. Be' mí wì éka, e' ṭa ye' mí dià éka. Etā be' mí dià éka, e' ṭa ye' mí wì éka.”

¹⁰ Etā Lot ká kí sué kamié, etā kōs di' kiè Jordán, e' kkómik ká buaē tso', e' kí sué ie' tō. Etā ie' tō isué tō ká e' dör buaē dō ká kiè Sóar ee. Buaé di' tso' wes

ká buaë yò' Jehová tò es ena wës Egipto es. (E' kèwö ska' tã kãm Jehová tò kã kiè Sodoma ena kã kiè Gomorra, e' böt eùwa.) ¹¹ Etã kakkue tso' Jordán di' kkömik e' shushtë Lot tò, etã e' wa ie' mía. Es ie'pa ñi blabatsélor. ¹² Abram e' tséat senuk Canaán. Lot mía senuk Jordán kakkue kã, eë kã tso' tsëé. Ie' sené tsjinet kã kiè Sodoma e' o'mik. ¹³ Sodoma wakpa, serke suluë. Ie'pa i sulu ë wambleke kekraë Jehová wõa.

¹⁴ Lot mía e' ukuökã tã, Jehová tò iché Abram a: "Wé be' tso' eë kã kã saü bua'ie shkit wöwí wöiá diá ëkã jai ëkã kã wa'ñe tò çis idör?" ¹⁵ Kã kôs kã suébö, e' meraëyö be' a ena be' aleripa a kekraë. ¹⁶ Ye' tò be' aleripa alöweraë tajë wës iyök po tajë es. Wës iyök po kë shtarã es be' aleripa alördaë kë ishtarpa yi a. ¹⁷ Kã i' kôs meraëyö be' a. E' kuëkã be' yú iweblök seraa."

¹⁸ Etã Abram e' yéttsã ta imía senuk kós klö wökir ar tajë dör wëm kiè Mamré e' icha eë. E' atë tsjinet kã kiè Hebrón eë. Eë Abram tò ák skã kataté ka'ie Jehová dalöioie.

14

Abram tò ilayök Lot, e' tsatké

¹ E' kèwö ska' tã blu'pa tso' tkël. Eköl kiè Amrafel, e' dör kã kiè Sinar, e' blú. Iëköl kiè Arioc, e' dör kã kiè Elasar, e' blú. Iëköl skã kiè Quedorlaómer, e' dör kã kiè Elam, e' blú. Etã ibata ëk kiè Tidal, e' dör kã kiè Goím, e' blú. ² Blu'pa skã tso' dökã skël e' eköl kiè Bera, e' dör kã kiè Sodoma, e' blú. Iëköl kiè Birsá, e' dör kã kiè Gomorra, e' blú. Iëköl kiè Sinab, e' dör kã kiè Admá, e' blú. Skã kiè Seméber, e' dör kã kiè Seboím, e' blú. Ibata ekkë e' dör kã kiè Bela, e' blú. Kã e' kiè Sóar ñies. E' kèwö ska' tã blu'pa dökã tkël ñe' e' kékã ñippök blu'pa skã dökã skël ñe' tã. ³ Blu'pa skël e'pa tò ñippök wakpa dapa'wé ek tsjini ñippök blu'pa tkël e'pa tã kakkue kiè Sidim eë. Eë dayë wölö me'r bërie kiè Mar Muerto.

⁴ Blu'pa dökã skël e'pa bak senuk iwakpa tã dökã duas dabom eyök kã bök (12), blu' kiè Quedorlaómer, e' dikã. Mik e' kã duas de dabom eyök kã mañal (13) etã ie'pa kë éna Quedorlaómer ttë dalöiakia. Ie'pa e' kakkã ñippök ie' tã.

⁵ E' kã duas de ek etã Quedorlaómer e' yéttsã mía ñippök ibolökpa tã. Blu'pa dökã mañal dör ie' klépa, e' míyal ie' tã ñippök. Ie'pa mía kã kiè Astarot Carnaim tã eë ie'pa e' aléka refaitawak kã. E' ukuökã tã ie'pa e' aléka zuzitawak kã, kã kiè Ham eë. E' ukuökã tã ie'pa e' aléka emiwak kã, e' wakpa kã kiè Savé-quiriataim.

⁶ E' ukuökã ie'pa e' aléka horeowak kã kabata kiè Seír eë. Etã itötiémi ie'pa tò dö tkörö kã kiè El-parán eë. Kã e' atë kã sir poë, e' kkömik. ⁷ Etã eë ie'pa bitene itö wane dö kã kiè En-mispat. Kã e' kiè Cadés ñies. Ie'pa e' aléka Amalec aleripa kã tã ikã klö'wéwarakitö. Ñies ie'pa e' aléka amorreowak kã. E' wakpa kã kiè Hasesón-tamar. E' ukuökã tã ie'pa mi'ke ñippök blu'pa skël tã. E' kuëkã blu'pa skël e' dapa'wékã Sidim kékkuë kã blu'pa tkël kãnuk ñippoie.

⁸⁻⁹ Etã Sodoma blú ena Gomorra blú ena Admá blú ena Seboím blú ena Bela blú (Bela kiè Sóar ñies), blu'pa skël ekkëpa ñi dapa'wékã Sidim kékkuë kã ñippoie, Quedorlaómer, e' dör Elam blu', e' tã ena blu'pa tso' ie' tã e'pa tã ñies. Blu'pa e'pa dör Tidal, e' dör Goím blu'. Iëköl dör Amrafel, e' dör Sinar blu'. Bata ëk dör Arioc, e' dör Elasar blu'. Es blu'pa tkël míyal ñippök blu'pa skël tã. ¹⁰ E' kèwö ska' tã Sidim kékkuë kã kiöchka dalalo bötsböts ese dapé tso' tajë. Mik Sodoma wakpa ena Gomorra wakpa tkayal ñippë yökã etã ie'pa shaböts anemi kiöchka dapé tso' tajë ese a. Imalépa tkayalmi kabata shua.

¹¹ Es blu'pa dökã tkël e'pa e' aléka blu'pa skël kã. Etã ie'pa tò chkewö ena íyi bua'buá tso' Sodoma ena Gomorra e' kôs klö'wéwarakitö tã iponemirak. ¹² E'

kéwō ska' t̄a Abram alayōk Lot s̄erke Sodoma. E' m̄its̄erak iw̄a, es ie' dali k̄os e' m̄its̄erak iw̄a ñies.

¹³ Et̄a ñipp̄e sh̄uā wēm tkashkar ekōl, e' w̄a ibiyō mí Abram a. Abram e' dör hebreowak. Ie' s̄erke ts̄inet wēm kiè Mamré dör amorreowak e' k̄os kl̄ō wōkir ar eē. Mamré dör Escol ena Aner èl. Ie'pa wa Abram wēr buaē.

¹⁴ Mik Abram tō ibiyō t̄tsé, et̄a ie' kanè m̄ésopa kune ie' u a, e'pa dapa'wéitō dōk̄a cien mañayōk k̄i dabom eyōk k̄i p̄akōl (318) ilayōk ts̄atkoie. Et̄a ie'pa míyal blu'pa tk̄el itōk̄i dōk̄a k̄á kiè Dan eē. ¹⁵ Et̄a nañewe ie'pa demi me'ie ñipp̄emie blu'pa t̄a. Et̄a ie'pa tō blu'pa tōiemi tk̄orō k̄á kiè Hobá eē. Hobá at̄e k̄á kiè Damasco e' wōw̄i. ¹⁶ Et̄a i k̄os minets̄er blu'pa w̄a, e' k̄os yélur ie'pa tō blu'pa ulà a. Es Abram tō ilayōk Lot e' ts̄atk̄ée. Ñies i tso' ilayōk w̄a e' k̄os dene ulà a. Ñies alakōlpa ena p̄e' malepa tso' kl̄ōulew̄a e'pa k̄os ts̄atk̄ée ie' tō.

Melquisedec er buaē ché Abram a

¹⁷ Mik Abram e' alék̄a Quedorlaómer k̄i, e' s̄u blu'pa mañal shk̄oke ie' t̄a, e'pa k̄i. E' ukuōk̄i t̄a ie' bitene de Savé k̄ékkue k̄i. K̄akkue e' kiè ñies Blu' K̄ékkue. Et̄a eē Sodoma blú de ie' ñalets̄uk ie' shke'uk. ¹⁸ Ñies k̄á kiè Salem, e' blú kiè Melquisedec, e' dör Sk̄ekōl dör íyi ulitane ts̄at̄a e' sacerdote. Ie' tō pan ena vino yéts̄a. ¹⁹ Et̄a ie' er buaē ché Abram a t̄t̄e i' wa:

“Sk̄ekōl dör íyi ulitane ts̄at̄a, e' tō k̄á jai ena k̄á i' yō'.

Ie' tō be' k̄imè as be' kawō tk̄ō buaē k̄ekraē.

²⁰ Ie' dör íyi ulitane ts̄at̄a, e' k̄ik̄ok̄asō.

Ie' tō be' k̄imé e' alók̄ka be' bolók̄pa k̄i, e' kuēk̄i ik̄ik̄ok̄asō.”

Et̄a íyi k̄os de Abram ulà a ñipp̄e sh̄uā, e' mú blatèsō dōk̄a dabop t̄a e' ts̄á eyōk yéts̄aitō méitō Melquisedec a Sk̄ekōl dalōioie. ²¹ E' ukuōk̄i t̄a Sodoma blu' tō iché Abram a:

—Sa' yamipa ts̄atk̄ée be' tō, e'pa múne ye' a. Erè dalì k̄os e' ts̄úmi be' tō be' a.

²² Erè Abram tō iit̄é:

—Au. Jehová dör Sk̄ekōl íyi ulitane ts̄at̄a, e' tō k̄á jai ena k̄á i' yō', ie' a ye' kablétke ²³ tō i k̄os dör be' icha, e' k̄e t̄sepaatyō yēs. Dō be' dats'takla ò be' kl̄okkuō kicha k̄e t̄sepaatyō etkla w̄e'ia as k̄e be' ichō tō be' íyi wa ye' blune.

²⁴ K̄e i kiane ye' k̄i ye' wák a. Chk̄ō k̄os ñétke ye' kanè m̄ésopa tō, e' è dör w̄e' ye' a. Erè w̄épa dare ye' t̄a ñipp̄ok̄ bulu'pa t̄a kiè Aner ena Escol ena Mamré, as ie'pa w̄a dalì kakmi' k̄os ik̄awōt̄a ts̄ukmi ekōl ekōl ekk̄e.

15

Jehová tō itt̄é mé Abram a

¹ E' ukuōk̄i t̄a Jehová t̄t̄e Abram t̄a kabsueie, et̄a ichéitō iā:

—A Abram, k̄e be' suanuk. Ye' dör be' ts̄atk̄ok̄wak. Íyi buaē merayō be' a tajē sh̄ute.

²⁻³ Erè Abram tō iit̄é:

—A Sk̄ekōl, ye' wák alà k̄e t̄a, e' kuēk̄i i k̄os memibō ye' a e' k̄e dör iie bua' ye' a. Ye' íyi k̄os at̄daē ye' kanè m̄ésō kiè Eliézer dör Damasco wak e' ulà a. Erè ie' dör o'ka.

⁴ Et̄a Jehová tō iit̄é:

—Be' wák alà k̄urdaē, e' k̄e dör o'ka.

⁵ Et̄a Jehová w̄a Abram m̄its̄er u'r̄k̄i, t̄a ichéitō iā:

—Ká saú buaé siwa' k̄i. Bëkwö saú ta ishta' ú. ¿Be' a ishtar̄mi? E' ma bua', es be' aleripa alördaë tajë.

⁶ Etá Abram erblé Jehová mik, e' kuek̄i iklò'wéitö wes pè' buaë yësyësë es.

⁷ Etá ichéitö ia:

—Ye' dör Jehová. Ye' tó be' yè'ttsa caldeawak ká kiè Ur e' a ká i' moie be' a ena be' aleripa k̄os a.

⁸ Etá Abram ie' a ichaké:

—A Skéköl, ¿wes e' jchermi ye' wa yësyësë tó ká i' dömi ye' ulá a?

⁹ Jehová tó iüté:

—Baka ena chibo ena obeja e' k̄os k̄i duas tso' mañal, ese tsúbitu ña etö etö.

Ñies nuböl et ena ipupula et, e' tsúbitu ña.

¹⁰ Etá Abram wa iyiwak k̄os ekké debitü Jehová a. Etá ie' tó iyiwak e' ttélur télor shushaë. Shaböts méwaitö wí wa shaböts méwaitö i' wa. Es iate ñi wöshaë. Erë dü kè ténane ie' wa es. ¹¹ Etá ölö dettsa iyiwak chkà dalërmik, erë Abram tó ibukueke chkè k̄i. ¹² Ká tuinemitke, etá Abram kapowa tajë. E' bet Abram pamik ká mia' ttsettsee shütë se' suawë ekké.

¹³ Etá Jehová tó iché ia:

—Be' wa ijchenü buaë tó be' aleripa serdaë ká kua'k̄i k̄i wes ká kua'k̄i wakpa es. Eë ie'pa klördawa kanè mésopaie kè patueta'. Ie'pa weirdaë dōka duas cien tkëyök (400), ekké ulatök. ¹⁴ Erë ká wé wakpa tó ie'pa we'ikera, e' wakpa ské we'ikerayö siarë. E' ukuök̄i ta be' aleripa yërdattsa ká e' a. Ie'pa wa ýi bua'buwa tuë darërëë ese miraë tajë iwákpa a. ¹⁵ Etá mik be' kënëwa etá be' duöwami buaë, kè weir ta'. Es be' michoë be' deütöpa itök̄i. ¹⁶ Etá mik be' aleripa tso' ká kua'k̄i ñe' a e'pa de dōka tkëtök̄icha, etá ie'pa dōrane ká i' k̄i. Ká i' wakpa, kiè amorreowak, k̄am e'pa tó ì sulu wamblö dö wè' ishuloie. E' kuek̄i be' aleripa kè döpane ká i' k̄i bet.

¹⁷ Kañuine de kamië, etá ì dettsa tabechka ukuöie, e' shua shk̄le batröke tajë. Ñies kuatak sí wöñarke tajë ese dettsa ta itkami iyiwak chkà blatëule tkëter eë, e' shusha. ¹⁸ Etá Jehová tó ttè mé Abram a i' es:

—Ká i' meraëyö be' aleripa a. Di' kiè Egipto di' kibi kiè Éufrates, ká ekké k̄os meraëyö be' aleripa a. ¹⁹ I'ñe ta ká e' dör quenitawak, queniz-itawak, cadmoneowak, ²⁰ hititawak, fereseowak, refaítawak, ²¹ amorreowak, canaánwak, gergeseowak ena jebuseowak e'pa k̄os wakpa ká.

16

Abram alà kune kiè Ismael

¹ Abram alaköl Sarai, e' kè dōta' alàë. Ie' wa alaköl tkër eköl kanè mésoie kiè Agar. E' dör egiptowak. ² Etá Sarai tó iché Abram a:

—Isaú tó Jehová kè wa ye' a alà mène. E' kuek̄i be' senü ye' kanè méso Agar ta. Etá isalema ie' batamik alà dömi ye' ulá a.

Etá Abram tó Sarai ttö iüté. ³ Etá Sarai tó egiptowak tso' ie' wa kanè mésoie, e' tsébitu, mé iwëm a alakölie. E' kèwö ska' ta ie'pa sené Canaán e' k̄i duas de dabop. ⁴ Etá Abram senéwa Agar ta, etá Agar duneka. Mik ie' isué tó ie' duneka, etá ie' tó iwök̄ir Sarai suémi suluë. ⁵ Etá Sarai tó iché Abram a:

—¿Be' iane iwüie tó Agar tó ye' suëke suluë! Ye' wák tó be' a Agar me' alakölie i' ta idurtke e' wà kurdaë, etá ie' e' ttsöke jaishet ye' tsata. ¡As Jehová tó se' a ichö tó yi iane iwüie, ye' ö be'!

* **15:18** Egipto di' E' kè dör di' bërie tso' Egipto kiè Nilo e'. E' dör di' tsirtsira tso' Egipto ena Canaán e' shusha.

⁶ Età Abram tò iiuté:

—Ye' ttò tso, be' kanè méso tso' be' ulà a. Be' iú wés be' éna iwak es.

E' ukuòki tà Sarai tò ikanè méso we' ikémi tajë. E' kueki Agar tkashkar. ⁷ Età Jehová biyòchòkwak bua'ie, e' tò ikué di' tum o' mik ká wé ké yi ku' ese ska'. Di' tum e' tso' ñalà micho ká kiè Sur e' kkòmik. ⁸ Età Jehová biyòchòkwak bua'ie tò ie' a ichaké:

—A Agar, Sarai kanè méso, ¿Wé be' bite? ¿Wé be' micho?

Ie' iiuté:

—Ye' tkashkar ye' wòkir Sarai yöki.

⁹ Età ie' iché ia:

—Be' daköne be' wòkir ska' tà idalöio bèrë.

¹⁰ Ie' tò iki ché ia:

“Ye' be' aleripa alòweraë tajë. Ké yi a ishtanuk ekkë.

¹¹ Be' eriarke, e' ttsé Jehová tò,

e' kueki sè be' dur, e' wà kune,

tà ikiè mùkabö Ismael.*

¹² Be' alà döraë wés burro pupula ké urutërtà' es.

Ie' ñippöraë darërë sulitane tà. Ñies sulitane ñippöraë ie' ta.”

Ie' serdaë kekraë ñippök iëlpa tà.

¹³ Jehová tté Agar tà, e' ukuòki tà Agar tò iché: “Skököl ye' sué, e' wák suéwayö.” E' kueki ie' tò Skököl kié i' es: “Skököl tò ye' sué e'.” ¹⁴ E' kueki ñies di' tum e' kiè mékaitö: “Skököl tso' e' ye' sueke”. Di' tum e' tso' Cadés ena Bèred e' shushaë.

¹⁵ E' ukuòki tà Abram alà kékà Agar tà e' wà kune wák wëm. Abram tò ikiè mékà Ismael. ¹⁶ Ismael kune, e' kéwö ska' tà Abram kí duas tso' dabom paryök kí teröl (86).

17

Jehová tò ittè mé Abraham a, e' wà kkacho méqatitö

¹ Mik Abram kí duas tso' dabom suliyök kí sulitu (99), età Jehová e' kkaché ie' a tà iché ia:

—Ye' dör Skököl Diché Ta' Ýyi Ulitane Tsatà e'. Be' senú yësyësë ye' wörki kekraë, ² e' ta ye' ttè meraë be' a tò be' aleripa alördaë tajë be' itöki.

³ Età ie' e' tewa iski iwötsa méwa iyök kí. E' dalewa Skököl tso' ttök ie' ta, tà ichéitö ia:

⁴ —Ye' ttè meke be' a e' dör i' es: Be' döraë ká tajë wakpa yëie. ⁵ E' kueki i' ñe ta be' ké kiëia Abram. Ye' tò be' tkékà ká tajë wakpa yëie, e' kueki be' kiè mékayö Abraham.* ⁶ Ye' tò be' aleripa alòweraë tajë. Ie'pa döraë blu'paie ena ká tajë wakpaie. ⁷ Kekraë ye' dör be' Kököl ñies be' aleripa Kököl. Kawö e' mekeyö be' a. ⁸ I' ñe ta be' serke Canaán, ká e' kos meraëyö be' a ena be' aleripa a. E' ate ie'pa ulà a kekraë. Ye' dör ie'pa Kököl.

⁹ Skököl tò iskà chéne Abraham a:

—Erë be' ena be' aleripa kos e' kawötà ttè muk ye' a ñies. ¹⁰ E' dör i' es: A' wëpa kos kawötà itóttola kkuölitla tök tsir. ¹¹ E' kueki a' wëpa kos e' wakyuök es. E' tò ikkacheraë tò se' ttè me' ñi a. ¹² Kekraë kos a' ala'r kurke wëpa, ñies a' kanè mésoa ala'r wëpa, mik e' kí ká de paköl, età a' kawötà iwakyuök es. ¹³ A'

* **16:11** Ismael: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chë Skököl tò ittse. * **17:5** Abraham: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chë ká wakpa tajë, e' yë.

kawōtā iuk kröröë ala'r kōs kurke a' u a ekkēpa tā. Es ttē me'tkeyō a' a, e' atē wakyōule a' chkā kī kekraē. ¹⁴ Wēm kē wakyōule, ese kē wā ye' ttō dalōiēne, e' kuēkī kē ikawō tā'īā senuk a' shūa.

¹⁵ Nies Skēkōl tō iché Abraham a:

—Be' alakōl kē kiēia Sarai. I'ñe tā ikirdaē Sara.† ¹⁶ Ye' er buaē chōraē ie' a as ie' alā kōkā be' a. Mokī ye' er buaē chōraē ie' a. Ie' dōraē kā tajē wakpa miē. Nies ie' aleripa shū dōraē blu'paie.

¹⁷ Abraham skā e' tēwane iski iwōtsa mēwaitō iyōk kī. E' dalewa ijañéka tā ibikeitséitō: “¿Ye' kī duas tso' cien eyōk (100), wes e' dōmi yéie? ¿Sara kī duas tso' dabom suliyōk (90), etā wes ie' dōmi alàē?”

¹⁸ Erē ie' tō iché Skēkōl a:

—jBe' mú er buaē chō Ismael a!

¹⁹ Erē Skēkōl tō iūtē:

—Au, e' kē dōr es. Be' alakōl Sara, e' dōraē alàē tā ikiē mūkabō Isaac. Ttē me'yō be' a e' ē meraneyō ie' a ena ie' aleripa a kekraē. ²⁰ Kē ye' éna Ismael chē'wa. Ye' tō ie' kīmeraē nies. Ye' tō ie' ala'r alōweraē tajē as ileripa dō tajē kā i' kī. Ismael dōraē s'blu'pa dōkā dabom eyōk kī bōl e'pa yéie. Ie' aleripa alōrdaē tajē. ²¹ Erē ttē me'tkeyō be' a e' atdaē be' alā kurdaē kiē Isaac e' a. Be' alā e' keraka Sara tō duas iēk wa kawō ikkē tā.

²² Mik Skēkōl ttē one Abraham tā, tā imiā. ²³ E' wōshāē Abraham tō ilā Ismael e' tottola kkuōlitla téē tsir. Nies ie' wā kanē mēsoa tso' kune ie' u a ena wēpa tōule ese, e'pa kōs tottola kkuōlitla téēitō tsir wes Skēkōl tō iyē'ia es. ²⁴⁻²⁵ Mik Abraham kī duas tso' dabom suliyōk kī sulitu (99) ena ilā kī itso' dabom eyōk kī mañal (13) etā ie'pa tottola kkuōlitla téēne tsir.

²⁶⁻²⁷ Es e' diwō ē wa Abraham ena ilā tottola kkuōlitla téēne tsir. Nies wēpa dōr ie' kanē mēsoa, e'pa kōs tottola kkuōlitla téēne tsir.

18

Jehová tō iché Abraham a tō alā meraēyō be' a

¹ Kā et dibata a tā Abraham tkēr ie' ukkō a. Ie' u tso' wé wēm kiē Mamré e' kōs klō wōkir ar eē. Ie' tkēr eē etā Jehová e' kkaché ie' a. ² E' wā pakē i' es: Abraham wōkéka tā ie' suē tō wēpa de iēter ie' wōrkī mañal. E' suē ie' tō tā bet ie' e' kēkā, miā ie'pa ñaletsuk tā ie' e' tēwā iski tā iwōtsa mēwā iyōk kī ie'pa shkē'woie. ³ Ie' tō iché:

—A kēkēpa, be' we'ikēyō, kē be' minuk bet. ⁴ Ye' mi' di' tsuk a' klō skuoie, e' ukuōkī tā a' enū bērē kal i' dikīa. ⁵ A' detke ye' ska, etā ilē mekeyō a' a ñē as a' diché iērne shkoie.

Etā ie'pa tō ie' iūtē:

—E'ma iū wes be' tō iché es.

⁶ Abraham tkawā iu a, tā ichéitō Sara a:

—Bet, harina bua'buā yulō kilo dōkā dabom bōyōk (20) ekkē, e' wa pan yuō.

⁷ E' ukuōkī tā bet ie' wāk tūnemi baka pupula shushtōk wē bua'buā ese klō'wēwaitō. E' mītsēr ie' wā méitō ikanē mēso ekōl a. Bet tā ikanē mēso tō ikanewē ie' a katē. ⁸ Abraham tō baka chkā ena baka tsu'diō wōsi ena baka tsu'diō pa'alī e' mé ie'pa a. Ie'pa tular chkōk kal ar ukkō a e' dikīa. E' dalewa Abraham dūr ie'pa tiōk eē.

⁹ E' dalewa ie'pa tō ichaké Abraham a:

† **17:15** Sarai: Erē s'kiē e' ena Sara ttsēr bērē kuā'kī, erē iwā dōr nies. Iwā kiane chē blu' alā busi ō alakōl dalōiērtā' tajē ese. Skēkōl tō ie' kiē mane'wé es iwā kkachōie tō ttē mēne Abraham a e' wā dōraē ie' kī nies.

—¿Wé be' alaköl kiè Sara e'?

Ie' iüté:

—Ie' tkër weshke.

¹⁰ Età ie'pa eköl tō iché ia:

—Duas ièk e' wa ye' dōne be' pakök. E' kèwō tà be' alaköl Sara alà tà'tke.

E' dalewa Sara tkër Abraham tsjikka u wékkō a. Ie' tso' ie'pa ttōke, e' ttsök.
¹¹ Abraham ena ilaköl, e' dewatke kèkèpala. Bānet Sara kè tō alakölpa duè suetā'ia. ¹² E' kuèkī Sara kè a jañè wöklönuk tà ibikeitsé: “¿Wes ye' tō ttè i' klō'wèmi tō sa' kèrulunetke e' dōmi alàè?” ¹³ Jehová tō iché Abraham a:

—¿Ì kuèkī Sara jañéka? ¿Ì kuèkī ie' tō iché: “¿Wes ye' kènewatke e' dōmi alàè?” ¹⁴ Kè i' tà ye' a darèrè. Duas ièk ye' dōne, etā ie' alà tà'tke.

¹⁵ Sara suane e' kuèkī ichéitō: “Kè ye' jañine!”

Erè Jehová tō iché ia:

—E' kè dör es. Mokī be' jañéka.

Abraham kköché Jehová a Sodoma wakpa tsatkö

¹⁶ E' ukuökī tà ipakökwakpa e' duékarak tà imiyal dō wé Sodoma kí wēne ee. Abraham tō inälé mére e' choat ie'pa a. ¹⁷⁻¹⁹ Età Jehová tō ibikeitsé: “Abraham aleripa alördaè tajè diché tà' tajè. Ye' tō iyè'at ie' a tō ie' batamik ye' er buaè chōraè ká ulitane wakpa a. Ye' tō ie' shukit as ie' tō ila'r ena ileripa a ichō tō ye' ttè dalöiō ñies tō i kōs buaè yēsýēsé e' ú. Es i kōs yè'yō ie' a e' weraëyō. E' kuèkī ye' kawōtā ichōkiā tō iök ye' mí Sodoma.” ²⁰ E' kuèkī ie' tō iché Abraham a:

—Sodoma wakpa ena Gomorra wakpa e' wamblökerak suluè tajè shüté, e' ché sulitane tō. ²¹ E' kuèkī ye' míā ee isaük tō yēne ie'pa e' wamblöke suluè ichök wes ye' a ikkatēne es.

²² Età Abraham pakökwakpa bōl e' yéttsa míā Sodoma. Erè Abraham atē dur Jehová tà. ²³ Ie' e' skéwa tsinet Jehová ska' tà ichakéitō ia:

—¿S'ser mokīè esepa ewèwamibō se' sulusipa tà? ²⁴ Isalema s'ser mokīè esepa tso' Sodoma dōka dabom skeyök (50), etā ¿ká e' wakpa ewèwamibō seraā? ¿Kè be' tō ilo'yepa ie'pa kī s'ser mokīè tso' dōka dabom skeyök (50), e'pa kuèkī? ²⁵ ¡Mokī be' kè tō s'ser yēsýēsé esepa ewepawa se' sulusipa tà ñitā! Kè bō iwamblèpa es. ¡E' kè wamblèrpa! Be' dör sulitane shulökwak e' kuèkī ¿wes e' kè tō se' shulépa yēsýēsé?

²⁶ Jehová tō iüté:

—S'ser mokīè esepa kuéyō dōka dabom skeyök (50) e' tà e'pa dalèrmik kè ye' tō imalèpa ewepawa.

²⁷ Età Abraham tō iskà chéne ia:

—Be' dör Skèköl. Tà ye' dör wes ká po ena muluchka es be' wōa. E' tō be' chakè tajè kè suane. Isalema s'ser mokīè esepa kianeia skel (5) as idōka dabom skeyök (50). ²⁸ Skel e' kianeia, e' tà e'pa è kuèkī ¿ká e' wakpa ewèwamibō?

Jehová tō iüté:

—S'ser mokīè esepa kuéyō dōka dabom tkéyök kī skel (45), e' tà kè ye' tō ká e' wakpa ewepawa.

²⁹ Abraham tō iskà chaké:

—Dō' dabom tkéyök (40) è tso', e' tà ¿be' tō ká e' wakpa ewèwami?

Jehová iüté:

—Au, kè yō ká e' wakpa ewepawa dabom tkéyök (40) e' dalèrmik.

³⁰ Età Abraham tō ikí ché ia:

—Tajë be' tsiriwéyö, e' kuëkj kē be' ulunuk ye' kj. Dö' s'ser yēsēsē tso'ia dabom mañayök (30) ē.

Jehová tō iūtēne:

—Au, dabom mañayök (30), e'pa dalërmik kē yō iewepawa.

³¹ Abraham tō ikí chaké ēme:

—A ye' Këköl, tajë yō be' dalösewëwä be' chakök i' es, erë ká kj s'ser mokjē tso' dabom böyök (20) ē, e' tã e'pa kuëkj, ¿ká e' wakpa ewëwamibö?

Jehová tō iūtē:

—Au, ie'pa dabom böyök (20), e' ē dalërmik kē ye' tō ká e' wakpa ewepawa.

³² Abraham tō ikí chaké tã ichéitō ia:

—Kē be' ulunuk ye' kj. I' ē chakekeyö be' a. S'ser mokjē esepa tso' döka dabom eyök (10) ē, e' tã ¿wes bö iwëmi? ¿ká e' wakpa ewëwamibö?

Jehová tō iūtē:

—Dabom eyök ē dalërmik kē ye' tō ká e' wakpa ewepawa.

³³ Mik ie'pa tté one ñitã etã Jehová míane. Abraham biteane ie' u a.

19

Skëköl tō Sodoma ena Gomorra wakpa ewëwa

¹ Kã tuinemitke tã Skëköl biyöchökwakpa böl e'pa demi ká kiè Sodoma eë.

Abraham alayök kiè Lot, e' tkër ká e' kköiëulewä e' wëkkö a.* Mik ie' tō Skëköl biyöchökwakpa sué, etã ie' e' kékã ie'pa shkë'uk. Ie' e' tëwã iski iwötsã méwaitö iyök kj. ² Ie' tō iché ie'pa a:

—A këképa, ye' kköchö a' a tō a' kapörö ye' ska'. Eë a' klö skuömi etã bule bla'mi a' mi'mine.

Ie'pa iūtē:

—Au. Kē be' tkinuk. Sa' kapömi u'rki.

³ Erë Lot kköché tajë ie'pa a. Bata ekkë tã ie'pa míyal ie' u a. Mik ie'pa dewä weshkë, etã ie' tō ie'pa a chkë yulë buaë. Pan kē wötuule iwölöwoka wa ese yueitö ie'pa a. Ie'pa chkë.

⁴ Kãm ie'pa kapölor e' yökí Sodoma wakpa wëpa debitü tajë. E'pa tō Lot u kköiëwã shkit. Ie'pa ulitane, duladulapa dö këképaë, e'pa kulëmi Lot wöa.

⁵ Ie'pa tō ichaké aneule:

—I'ñe wëpa böl debitü be' u a ¿wé e'pa? ¡Ie'pa yölor ¡e sa' a u'rki as sa' serka ie'pa tã kësik wa!

⁶ Lot e' yëttsã ttök ie'pa tã. Ukkö wötëwaitö buaë itsikka. ⁷ Ie' tō ie'pa a iché:

—A yãmipa, ye' kköchö a' a tō i sulu e' kē wamblar ie'pa tã. ⁸ Ye' alã busipa tulur böl kãm ser wëpa tã, e'pa yekeluryö a' a as a' tō iwamblö ie'pa tã wës a' kj ikiane es. Erë kē i wamblar sulu ye' pakökwakpa dewä ye' ska', e'pa tã.

⁹ Erë ie'pa iūtē:

—¡Be' e' sköu bānet! Be' kē dö r ká i' wak. Be' kē a i yënu sa' a. ¡E' kuëkj be' we'ikeraë sa' tō ie'pa së tsatã!

E' ukuökí tã iwe'ikémi ie'pa tō tã idemirak u wëkkö batsökök. ¹⁰ Etã Lot pakökwakpa ulã tiëwä u'rki ukkó a Lot tsëwä weshkë. Etã ie'pa tō ukkó wötëwä. ¹¹ Pé' sulusi kôs wöbla sulu wëlor ie'pa tō, kē wawëneia. Duladulapa dö këképaë e'pa kôs wöbla sulurulune. E' kuëkj ie'pa shtrinewä ukkó yulök. Kē ie'pa wã iküne. ¹²⁻¹³ Lot pakökwakpa tō iché ia:

—Tajë ká i' wakpa kkaténe e' tté demi Jehová wö kj. E' kuëkj sa' patkéitö ie'pa eukwa. Ie'pa ewëkewa sa' tō yës. E' kuëkj be' yãmipa ekkã kj tso' ká i'

* **19:1** ká e' kköiëulewä e' wëkkö a: E' këwö skã tã ká ulitane dö r kköiëule ese kē wëkkö tso'.

kj, e' ta e'pa yölur. Be' alà duladulapa ta' ö be' alà busipa ta' ö be' nuakipa ta', ö be' yamipa skà tso' ká i' kj, e' ta jiyölur bet tsümi kamié!

14 Età Lot miá wëpa ttè meule senukwà ila'r busipa ta e'pa weblök ta iché iarak:

—jA' e' kôka! jA' yúshka! Jehová tó ká i' ewëkewa.

Erë ie'pa tó ibikeitsé tó ie' kalöke ie'pa ta. 15 Ká ñirketke, e' ulatök ta Skëköl biyöchökwakpa tó iché Lot a:

—Sa' tó ká i' ewëkewa. Kë be' duakwà, e' ta jbet, be' e' kôka! jBe' alaköl ena be' ala'r busipa tsümi!

16 Erë ie' e' ukeia enaë. Erë Jehová er buaë ché ie' a, e' kuekj Skëköl biyöchökwakpa tó iklö'wëwà iulà a yëttsa. E' sù ñies ilaköl ena ilà busipa yélur ie'pa tó Sodoma a itsatkoie. 17 Mik ie'pa tó iyëttsarak bánet età Skëköl biyöchökwakpa tó iché ie'pa a:

—jA' tunú as a' tsatker! jKë a' ká i' saukia tsikkane yës! jE' sù kë a' e' wöklö'uk kakkue i' kj! jA' éna e' tsatkak, e' ta a' yúshka etkëme kabata a!

18 Erë Lot tó iché ia:

—jA kékëpa, au, a' we'ikëyö! 19 A' tó ye' kimé tajë. A' tó ye' tsatké duöwà ulà a, erë kë ye' shkak kabata a. Ye' ibikeitsé tó i' sulu datse ká i' eukwa, e' tó ye' kuëmi ñalà kj età ye' duöwami. 20 Ká tsitsir tso' ié tsinet, ee ye' tköshkarmi. Kawö mú ña shkowà ee e' tsatkoie. Mokj e' dör ká tsir.

21 Età ie'pa eköl tó iüté:

—Ye' be' ttö ttsé, e' kuekj yö iwëke wës be' tó ye' a ikié es. Ká chébö ye' a e' kë ewëku'wayö. 22 Erë be' yú etkëme ee. Kë ye' a i' wamblënu kam be' dömi e' dalewa.

E' kuekj ká e' kiè Sóar.†

23 Mik ká ñine età Lot demi Sóar. 24 Età azufre wöñarke bö'ie e' patkébitu Jehová tó tajë Sodoma ena Gomorra kj. 25 Ká e' wakpa ewëwa bö' tó yës. Ñies dalikue kos tskirke ká e' kj e' ñanewà seraq. 26 Erë Lot alaköl dami itökj. E' tó ká sue itsikka. Bet ie' yönane dayë wösiie shkë'ka.

27 Bule es bla'mi ta Abraham miáne wé ikapaké Jehová ta ee. 28 Sodoma ena Gomorra kí suéitö ta ishklé batróke tajë wës tó blublu ña'wësö es. 29 Es Skëköl tó ká e' wakpa ewëwa. Erë i' ki' Abraham tó ie' a, e' ska' ie' er de, e' kuekj ie' tó Lot tsatké.

Lot alà busipa alà kékä ie' ta

30 Sodoma ena Gomorra ewëwa Skëköl tó, e' ukuökj ta Lot suane senukia Sóar. E' kuekj imiá senuk kabata a ila'r busipa bö'l ta. Eë ie'pa mañal sené ákuk a.

31 Ká et ta ilà busi kibi tó iché itsirla a:

—Se' yé kënewatke età kë wé wëpa ta' senuk se' ta wës alakölpa malepa wëpa ta' es. 32 E' kuekj se' yé ttökäsö blo' wa età se' ser ie' ta, età es se' ulà a alà dömi.

33 E' nañewe ta ie'pa tó iyé ttékä blo' wa tajë, età ilà busi kibi êk sené ie' ta. Erë ie' tteke blo' tó tajë, e' kuekj kë ie' éna i' aneia. 34 Bule es ta ilà busi kibi tó iché itsirla a:

—Bö ittso', ye' sené se' yé ta. I'ñe nañewe iskà ttökäsö blo' wa. Età be' senu ie' ta. Età es se' bö'l ulà a alà dömi.

35 E' nañewe ta ie'pa tó iyé skà ttékä blo' wa. Età ilà busi tsirla sené ie' ta. Erë ie' tteke blo' tó tajë, e' kuekj kë ie' éna i' aneia. 36 Es ilà busipa bö'l e' bukluwéka iyé wa. 37 Età ikibi êk alà kune kiè mékajitö Moab. I'ñe ta Moab aleripa datse

† 19:22 Sóar: Hebreoie ká kiè e' wà kiane chë ká tsir.

e' batamik. ³⁸ Ñies itsirla de aläë, kiè mék_{aitö} Ben-amí. I'ñe ta amonwak datse e' batamik.

20

Abraham ena Abimélec

¹ Abraham e' yéttsa Mammé a, mía tkörö ká kiè Négueb eë. Eta ie' e' tséat senuk ká kiè Guerar eë. Guerar aṭe Cadés ena Sur e' shushaë. ² Ie' tò ká e' wakpa a iché tò Sara dör ie' kutá. Ká e' blú kiè Abimélec, e' tò Sara tsuk patké alakölie e' a. ³ Erë nañewe ta ie' kapowa e' dalewa, Skéköl tté ie' ta kabsuë a ta iché ia:

—Alaköl tsuk patkébö e' wëm ta', e' kuëki be' duöwami.

⁴ Erë kam ie' ser Abraham alaköl ta, e' kuëki ie' iüté:

—A kékëpa, ye' kè kī e' nuī ku' ɔwēs e' ttewamibō? ⁵ E'ma Abraham wák tò ye' a iché tò alaköl e' dör ie' kutá. Ñies ilaköl tò ye' a iché tò Abraham dör ie' aké. E' kuëki ye' tò i kōs wé er bua' wa. Kè ye' wa iwamblène er sulu wa.

⁶ Skéköl tò iská iüténe kabsuë a ta ichéitö ia:

—Ye' éna iane buaë tò be' tò iwé er bua' wa. E' kuëki kè ye' wa be' kàne ie' kōkwa as be' kè tò i sulu wamblö ye' kī. ⁷ Abraham dör ye' tteköl, e' kuëki bet be' yú ilaköl mukne ia. Ie' tò ye' a ikieraë as be' seriä tts'ka. Erë be' kè dè'ne imukne, e' ta be' ena be' yamipa kōs duöralur.

⁸ Bule es bla'mi ta Abimélec shkēne ikanè mēsopa kiéitö ta i suéitö kabsuë a e' kōs pakéitö ie'pa a. Mik e' ttsé ie'pa tò eta taië ie'pa suanéka iyōki.

⁹ Eta Abimélec tò Abraham kié ta iché ia:

—Íok be' tò iwamblé sa' ta es? Be' kuëki Skéköl tò sa' pauñé ewëwa, erë Skéköl tò sa' pauñé es, eta ɔ̀i sulu wambléyö be' ta? Íyi ese kè kawö ta' wamblénuk. ¹⁰ Be' tò i sulu wamblé ye' ta, eta ɔ̀i dör iwà?

¹¹ Abraham tò iüté:

—Ye' tò ibikeitsé tò ká i' kī kè yi tò Skéköl dalöieta'. Ye' suane dö' a' ye' ttëwa ye' alaköl yottsá ye' ulá a. ¹² Erë iyéne tò ie' dör ye' kutá. Ie' yé dör ye' yé, erë ie' mi kè dör ye' mi. Ñies ie' dör ye' tayé. ¹³ Mik Skéköl tò ye' a iyé' tò be' e' yóttsa be' yé ká a, eta yö iché ye' alaköl a: “Ká wa'ñe wé se' demi, eta ichö tò ye' dör be' aké.”

¹⁴ Eta Abimélec tò Sara méne iwëm Abraham a. Ñies iyiwak kakméitö Abraham a obeja ena baka. Ñies kanè mēsopa kakméitö ie' a wëpa ena alakölpa. ¹⁵ Eta ie' iché Abraham a:

—Ye' ká saṭ seraṭ wé wa be' wöbatse e' kī be' yú senuk.

¹⁶ Eta Sara a ichéitö:

—Ye' tò inuköl wömulé kakmé be' aké a döka mil ekkë. E' dör i sulu wambléyö be' ta be' wakpa ulitane wöa e' patuoie. Es be' kè jaëneia.

¹⁷ Eta Abraham tò Skéköl a ikié tò Abimélec ena ilaköl duöke, e' bua'üne. Eta Skéköl tò ie'pa bua'wëne. ¹⁸ Alakölpa kōs tso' Abimélec u a, e'pa shü mo'wa Jehová tò as kè idöiarak aläë Sara kuëki. Ie'pa kōs shü wötséne Jehová tò.

21

Sara alà kékä Abraham a

¹ Iyè' Jehová tò Sara a tò be' alà kōraka, e' wà tka wēs iyéne bak es. ² Erë Sara ena iwëm dör kékëpalatke, erë ie' duneka e' wà kune. Alà e' kune mik Skéköl tò ikéwö ye' ie' a eta. ³ Sara alà kune wëm e' kiè méka Abraham tò Isaac. ⁴ Mik Isaac kī ká de paköl, eta Abraham tò itóttola kkuölitla téé tsir wēs Skéköl tò ie'

à iyë' es. ⁵ E' kəwō ska' t̄a Abraham k̄i duas tso' cien eyök (100). ⁶ Et̄a Sara tō ibikeitsé: “Skëköl tō ye' jañawéka. Mik sulitane w̄a ijchenewa tō ye' de aläë et̄a tajë ie'pa jañumi ye' t̄a. ⁷ Kam ye' alà kōka et̄a kē yi à iyënik tō ye' dōmi aläë. Erë i' t̄a ye' alà kēka Abraham à, ie' kēnewatke et̄a.”

Agar ena Ismael uyétsa bānet

⁸ Et̄a Abraham alà Isaac de bērie t̄a itsu'batsée e' kəwō tkō'wé Abraham tō tajë. ⁹ Et̄a Sara tō isuë tō Abraham alà kune egiptowak kië Agar e' t̄a kië Ismael, e' tō Isaac wayueke suluë. ¹⁰ E' kuëki Sara miã ichök Abraham à: “Ì kos tso' be' w̄a mē se' alà Isaac à, e' kē kawō t̄a' blatè se' kanè méso e' alà à. E' kuëki iyuōshkar aläë.”

¹¹ Ismael dör Abraham alà ñies e' kuëki ì ché Sara tō e' tō ie' eriauwé tajë. ¹² Erë Skëköl tō iché ia: “Be' aleripa chōkle e'pa dōraë Isaac wa. E' kuëki kē be' tkinuk be' alà kibi êk k̄i ena imi k̄i. Ì kos ché Sara tō e' ú. ¹³ Be' alà kune a' kanè méso t̄a, ñies e' aleripa alōweraëyō tajë, ie' dör be' alà e' kuëki.”

¹⁴ Et̄a bule es bla'mi t̄a Abraham tō Agar à chke mé. Ñies di' méitō ia iyiwak kkuölit yöule di' tsoje ese à. E' tiëka ie' tō seraã itsi k̄i t̄a iyuëshkar ilà Ismael e' t̄a. Agar miã shkëmi éanas wé kē yi serku' ese ska' k̄a kië Beerseba e' êka. ¹⁵ Mik idi' enewa, et̄a ilà tkéseritō kal dikia. ¹⁶ Ie' kē k̄i ilà kiane suë duökwa, e' kuëki imiã e' tkéser kukuie. Mik ie' e' tkéser iski et̄a ilà jémi.

¹⁷ Ìla ijuke e' t̄së Skëköl tō t̄a bet Jehovahá biyōchōkwak bua'ie e' tō Agar à ichaké k̄a jai à: “¿A Agar wēs be' de? Kē be' suanuk. Be' alà tkēr ijuk e' t̄së Skëköl tō. ¹⁸ Be' yú be' alà yulök. Ikōka ulà à kē arwa. Ye' tō ie' aleripa alōweraë tajë.”

¹⁹ Et̄a Skëköl tō Agar à di' tum kkaché et. Ie' miã di' e' tsuk, iyiwak kkuölit à e' méitō Ismael à yë. ²⁰ Skëköl tō Ismael kkō'né buaë. Ie' talane sené k̄a wé k̄i kē yi ku' kië Parán eë. Ie' de suléname buaë. ²¹ Ie' kibine t̄a imi tō iulabatséwa alaköl dör egiptowak ese t̄a.

Abraham ena Abimélec tō kawō mé ñi à

²² E' kəwō ska' t̄a blu' kië Abimélec miã ttök Abraham t̄a. Ie' ñippōkwakpa wōkir, kië Ficol, e' mí ie' wapie. Et̄a Abimélec tō iché Abraham à:

—Sa' w̄a ijcher tō Skëköl be' kimeke tajë ì kos wēkebō e' wa. ²³ E' kuëki be' ttè mú ye' à íë Skëköl wō wa tō be' kē tō ì sulu wamblepa ye' k̄i ñies ye' ala'r k̄i ena ye' aleripa kos e'pa k̄i. Be' ttè mú ye' à tō be' er bua' chōraë ye' à wēs ye' er buaë ché be' à es. Ñies be' ttè mú ye' à tō be' er buaë chōraë k̄a i' wé be' serke e' wakpa à.

²⁴ Abraham tō iüté:

—Tō. Es ye' ttè mé be' à.

²⁵ Erë Abimélec wakpa tō di' tum biule yē'ttsa et Abraham wakpa ulà à. E' chaké Abraham tō ie' à. ²⁶ Ie' tō iüté:

—Erpa be' ye' tkiwéw̄a ttè e' wa. Kē bō ichōpa ye' à, e'ma kē ye' w̄a ijcher. Brör çyi tō e' wamblé be' k̄i?

²⁷ Abraham tō baka ena obeja kakmé Abimélec à et̄a ie'pa bōl kawō mé ñi à. ²⁸ E' ukuök̄i t̄a Abraham tō iobeja alakipa pupula e' dapa'wé dōka kuktō ek tsiní. ²⁹ Mik e' suë Abimélec tō et̄a ie' tō Abraham à ichaké:

—¿Ì kuëki be' iyiwak kuktō dapa'wé ek tsiní?

³⁰ Abraham tō iüté:

—Iyiwak kuktō, e' meke ye' tō be' à iwà kkachōie tō mok̄i ye' tō di' tum e' bi'.

³¹ Ie'pa böi kəwö mé ñi a e'e e' kuəkj ká e' kinewə Beerseba.*

³² Ie'pa kəwö mé ñi a, e' ukuökj tə Abimélec ena Ficol e'pa biteyal filisteowak ká a. ³³ Eta Abraham tō kal kuá kiè tamarisco ese kuatké elka Beerseba. E'e ie' tō Jehová dör Skëköl yöbié e' dalöié. ³⁴ E'e ie' sené ká tajë filisteowak ká a.

22

Skëköl tō Abraham ma'wé ilà wa

¹ E' ukuökj tə Skëköl tō Abraham ma'wé tō mokj ie' tō idalöieta'. Ie' chakéitō: –A Abraham.

Abraham tō iüté:

–¿Ì?

² Eta Skëköl tō iché ia:

–Be' alà eköl è kiè Isaac e' dalër be' éna tajë, e' tsümi Moria. Mik be' demi ee, eta ye' tō be' a kabata kcacheke, e' kj be' alà ttöwə tə iña'üwa ye' a ye' dalöioie.

³ Bule es bla'mi tə Abraham e' kékə tə burro payuëitō. Bö' jchéitō tsëmi. Eta ie' miá wé Skëköl tō ie' a iyé' e'e ilà ena ikanè mésopa böi e'pa tə. ⁴ E' böiki es tə Abraham tō ká yëne ie' a e' kj sué kamië. ⁵ Eta ie' tō iché ikanè mésopa a:

–Je a e' tsüat burro i' tə. Ye' ena ye' alà, sa' micho kabata jai a Skëköl dalöiök, e' wa sa' döne.

⁶ Eta Abraham wə bö' mí e' ppékaitō Isaac kuli' kj. Tabela ena bö'ka bö' batsoie e' mí Abraham wə. Eta imíyal ñita. ⁷ Eta Isaac tō iché iyé a:

–A, yëwö.

Abraham tō iüté:

–A alà, ¿i kiane be' kj?

Isaac tō iché ia:

–A Yëwö, bö' tso' se' wə, ñies bö'ka, erë ¿wé obeja pupula ttekewə Skëköl a e'?

⁸ Iyë tō iüté:

–A alà, Skëköl wák tō e' meraë se' a.

Ie'pa mir ñita. ⁹ Mik ie'pa demi wé Skëköl tō iyé' Abraham a e'e, eta Abraham tō ák kataré et ká'ie. E' ukuökj tə ibö' dapa'wékə kə e' kj tə ilà klö'wéwaitō payuëwə mékəitō bö' bata kj. ¹⁰⁻¹¹ Ie' tabela klö'wéwə ilà ttöwə ña'wé Jehová a. E' wöshə tə Jehová biyöchökwak bua'ie e' tō Abraham chaké siwə' kj:

–¡A Abraham, a Abraham!

Ie' tō iüté bet:

–¿Ì?

¹² Jehová biyöchökwak bua'ie e' tō iché ia:

–¡Be' alà kə shkə'war, kə ittarwə! Be' wák alà eköl ème e' kə kkëone be' wə ye' yöki. E' wa ye' wə ijcher tō mokj be' tō ye' dalöieta' tajë.

¹³ E' wöshə Abraham tō isué tō obeja wë'ñe e' malitséwə idula' a kal tsitsir chale a. Ie' tō iyiwak e' klö'wéwə jché ña'wéwə ilà skéie Jehová dalöioie. ¹⁴ Ie' tō ká e' kiè mékə i' es: “Í kiane se' kj e' mera Jehová tō.” E' kuəkj i'ñe tə se' tō ichekeia: “Í kiane se' kj, e' merdaë se' a Jehová kébata a.”

¹⁵⁻¹⁶ Jehová biyöchökwak bua'ie e' tō Abraham skà kié ká jai a tə ichéitō ia:

–Jehová tō iché: ‘Buaë be' tō ye' dalöieke, be' alà eköl è, e' métsabö ye' a.

¹⁷ E' kuəkj ye' er buaë chöraë be' a tajë. Be' aleripa alöweraëyö tajë wës bëkwö

* **21:31** Beerseba: Hebreoie ká kiè e' wà kiane chè ttè mène ñi a e' di' tum biule ö Obeja kuktö e' di' tum biule.

tso' tajë ká jaì a es, wes ttsa'wò tso' tajë dayë kkòmik es. Ñies ie'pa e' alòraka ibolòkpa kì kekraë. ¹⁸ Be' tò ye' ttò dalöié, e' kuëkì be' aleripa batamik ye' er buaë chòraë ká ulitane wakpa a.'

¹⁹ Età Abraham biteane wé ikanè mésopa atéat ee tã imiyal seraã ñita dömine Beerseba wé ie' serke ee.

Nahor ala'r

²⁰⁻²³ E' ukuökì tã biyö debitü Abraham kì tò ie' èl kiè Nahor, e' alaköl kiè Milcá, e' ala'r de pàköl (8). E' alà ko'k kiè Uz. Imalepa kiè dör Buz, Quemuel, e' dör Aram yë, Quésed, Hazó, Pildás, Idlaf ena Betuel e' dör Rebeca yë.

²⁴ Nahor alaköl skà tso' kiè Reumá, e' tã ie' ala'r kékã tkèl. E'pa kiè dör Teba, Gáham, Tahas, ena Maacá.

23

Sara blënewa

¹ Mik Sara kì duas tso' cien eyök kì dabom böyök kì kul (127), ² etã ie' blënewa ká kiè Quiriat-arbá atë Canaán ee. Ñies ká e' kiè Hebrón. Abraham schöne e' jeitséitö siarë. ³ Ie' tkër idëütö nu o'mik e' e' kékã tã imiã ttök hititawakpa tã, tã ichéitö ie'pa a:

⁴—Erë ye' dör ká kuã'kì wak serke a' shua e' ë, erë ká wataú ña pöie ye' dëütö blowa.

⁵ Ie'pa tò iüté:

⁶—A kékëpa, be' we'ikè sa' tò, sa' ttò ttsó. Sa' a tã be' dör kékëpa tajë e' serke sa' shua. E' kuëkì be' dëütö nu blö sa' pö bua'ie ese a. Sa' ulitane kë tò ichepa be' a' tò kë iblar sa' pö a.

⁷ Ie' e' duékã ie'pa wörkì tã ie' e' tkéwã kuchë kì ie'pa dalöiök ⁸ tã ichéitö ie'pa a:

—Mokì a' kì ikiane tò ye' dëütö nu blëwayö ië a' ká a, e' tã wëm kiè Efrón dör Sóhar alá, e' a ichö ⁹ tò ákuk tso' ie' ká kkó a kiè Macpelá e' wataútsa ye' a ye' yamipa pöie. Ye' tò ipatuëmi ie' a kos ituë ekkë. Es ákuk e' atë ye' ulá a' shua.

¹⁰ Etã Efrón dör hititawak e' tkërñak ie'pa shua, e' tò Abraham iüté darërë as iyamipa ena kos daparke ká e' wékkö a e'pa tò ittö ttsó. Ie' tò iché Abraham a:

¹¹—A kékëpa, kë ye' tò ákuk watuëpa be' a. Ká e' ñies ákuk tso' ia, e' kakmekeyö be' a' ë. Ye' yamipa kos tso' ië e'pa tò ye' ttö tse' tò ká e' kalméyö be' a. Be' dëütö nu blö ee.

¹² Erë Abraham e' tkéwãne kuchë kì ká e' wakpa wörkì ¹³ tã ichéitö ie' a sulitane wörkì:

—Ye' ttö ttsó. Be' pablëyö tò ká e' ské klö'ú ye' ulá a. E' ukuökì ye' dëütö nu blëkewayö.

¹⁴ Ie' tò iüté:

¹⁵—A kékëpa, ye' ttö ttsó. Ká e' ské dör inuköl wömulë döka cien tkëyök (400), erë inuköl ekkë ë, kë e' kì se' tkinuk. Be' dëütö nu blö ee.

¹⁶ Etã kos ie' tò ká ské ché imalepa wörkì e' mène buaë Abraham a, ekkë patuëttsaitö.* ¹⁷⁻¹⁸ Es Efrón ká tso' Macpelá atë Mamré diwö tskirke e' ëka e' de Abraham ulá a iákuk tã ena kal tso' kos iki e' tã. Hititawak ena sulitane dami ká e' wékkö a e'pa kos dör ká tõe e' ttekölpã.

* **23:16** Es ie'pa wöblar iyi watauk ñi a. Erë Efrón tò iché tò ká e' kalméitö Abraham a erë e' kë yëne. Ñies e' ane Abraham éna, e' kuëkì ie' tò Efrón patuë bërë kos Efrón ie' a iché ekkë.

¹⁹ E' ukuökij ta, Abraham tö idëütö nu bléwə ákuk tuéitö Macpelá eə. Ká e' atə Mamré atə Canaán e' o'mik tsinet (Mamré kiè ñies Hebrón). ²⁰ Ká e' watuéttsa ie' a hititawak tö. Es ká e' ena ákuk e' de Abraham ulá a iyamipa pöie.

24

Abraham tö alaköl yulök patké Isaac a

¹ Abraham dewa kékəpalaie. Ie' a Jehová er buaè ché iyi ulitane wa. ² Ká et ta ie' tö ikané méso kibi kié. E' dör ie' iyi kos e' kueblu. Ie' tö iché ia:

—Be' ulá múwa ye' tu' dikja iwá kkachöie tö mokj ì kiekeyö be' a e' waweraébö. ³ Jehová dör ká jai ena ká i' e' Kéköl e' wörkj be' tté mú ye' a mokjé tö ye' alá kə kar senukwə Canaán je se' serke e' alékölpa ta. ⁴ Be' yú ká wé ye' manét eə, etə eə alaköl yulö eköl ye' yamipa shuə senukwə ye' alá ta.

⁵ Ie' tö iüüté:

—Dö' alaköl kə bitu ye' ta, e' ta ¿wes ye' iwəmi? ¿Buaè idir be' a tö be' alá mi' ye' wa dö wé be' manét eə?

⁶ Ie' iüüté:

—iAu, kə ye' alá tsarmi eə! ⁷ Jehová dör ká jai Kéköl, e' tö ye' yé'ttsa ye' yə u a ena ye' yamipa ká a. Ie' tö itté me' ye' a tö ká i' meraëitö ye' aleripa a. Ie' tö ibiyöchökwak patkeraè be' kimum alaköl tsukbitu ye' yákie. ⁸ Alaköl kə shkak be' ta, e' ta kə be' tkinuk. Kə be' kàne iska yulök. Erə kə ye' alá tsarmi eə.

⁹ Etə ikané méso ulá méwa ie' tu' dikja ta itté mé ia tö iweraè wes iuk patkéitö es. ¹⁰ E' ukuökij ta ie' tö iwökir iyi kos bua' bua, ese shtë tsəmi kakkə. Ekkə kos payuëitö iyiwak kiè kameio e' kji dökə dabop. Etə ie' mía iyiwak wəttse tkörö Nahor atə Mesopotamia eə. ¹¹ Mik ie' demi tsinet Nahor, etə ká turketke. Diwö ekkə ta ká e' alékölpa mi'ke di' tsuk. E' wöshə ta ie' de di' tum biule e' kkömik ta ikameio kéitö e' tulökser enuk eə. ¹² Etə ie' tö iché Skéköl a: “A Jehová, be' dör ye' wökir Abraham e' Kéköl. Ye' kímú i' ñie ñies er buaè chö ye' wökir a. ¹³ Je di' tum biule o'mik ye' e' tsukeat bərbër è ká i' busipa tso' di' tsuk e' dalewa. ¹⁴ Kawö mö ña tö wəne èk a ye' iché: ‘Be' kakö' ówa ye' a di' kakkú yé', as e' tö ye' iütö: ‘Be' di' yö ñies be' kameio a ikakmekeyö.’ Es ye' éna iane tö e' èk shushtë be' tö Isaac a alakölíe. Es ye' wa ijchermi tö be' er bua' ché ye' wökir a.”

¹⁵ Etə kam ì chekeitö e' or, etə ie' isué alaköl datse eköl kakö' bune kuli' kji di' tsoje. E' dör Rebeca, ie' dör wəm kiè Betuel e' alá busi. Betuel mü dör Milcá ena iyè dör Nahor. Nahor dör Abraham èl. ¹⁶ Rebeca dör busi buaala kam iser wəm ta. Ie' mía dötsa di' tum biule e' a ikakö' wá iök. ¹⁷ Mik imítke etə Abraham kané méso tünemi itökij ta iché ia:

—Be' we'ikèyö, di' dami be' wa e' kakkú ña yè.

¹⁸ Ie' tö iüüté,

—A kékəpa, be' di' yö.

E' bet ie' kakö' éwa klö'wəwə ulá a ta di' méitö ia yè. ¹⁹ Mik ie' di'yé one ta Rebeca tö iché ia:

—Ye' mí di' tsuk ñies mè be' kameio a.

²⁰ Bet ikakö' wá ka'wéitö wé iyiwak di'yöke e' a ta imí di' kji tsuk iyiwak a. Es iwéitö kameio ulitane a. ²¹ E' dalewa Abraham kané méso tso' isauk bërè, wá dör tö ie' kji ikiane jchənowa yésyèsè tö Jehová tö ie' kímé ì dalərmik ie' shkö e' wa as idötsa buaè ö au. ²² Mik kameio di'yé one, etə ie' tö ula'tsio sù es dör gramo teröl ese tkéwa busi yik a. Ñies ulaio méitö böt, e' es dör cien gramos tsatə. ²³ Etə ie' tö iché ia:

—Be' we'ikèyö, ichö ña ¿Yi alá busi be' dör? ¿Ye' chömi i'ñe nañewe be' yé u a kapökrö ye' kanè mésopa ta?

²⁴ Ie' iüté:

—Ye' dör Betuel alá busi, e' dör Milcá ena Nahor alá wëm. ²⁵ Sa' u a a' chömi. Ñies a' kameio a chké tso'.

²⁶ Etá Abraham kanè méso e' tkéwá kuchë kî Jehová dalöiök ²⁷ ta ichéitö: “Jehová dör ye' wökir Abraham e' Këköl. E' kîkökka ye' tso'. Kekraë ie' tö ye' wökir Abraham kîmeke buaë. Kekraë ie' er buaë chöke ye' wökir a. Ie' wá ye' debitü buaë ñalá kî dō íe ye' wökir yamipa u a. E' kuekî ikîkèkayö.”

²⁸ Rebeca tünemi shkaläläë imi u a i kos tka ie' ta e' pakök. ²⁹⁻³⁰ Ie' aké kiè Labán, e' tö ula'tsio sué ena ulao sué ikutá ulá a. Ñies i ché Abraham kanè méso tö e' tté tséitö. E' kuekî ie' biteá ññaletsuk di' tum biule a. Ie' de Abraham kanè méso ska' e' tso'ia ikameio ta di' tum biule ska'. ³¹ Etá Labán tö iché ia:

—Jehová tso' be' ta buaë. ¡Mishka ye' ska! ¿Wes be' e' tsukeat u'rkî? Ye' u kanewétke be' a ñies kameio a.

³² Es Abraham kanè méso biteá ie' ta. Eë ie' tö dali tso' kameio kî e' éwa ta itíitö. E' ukuökî ta ie' wá di' debitü Abraham kanè méso a ena iwapiëpa a klö skuoie.

³³ Mik ie'pa tö itié, etá Abraham kanè méso tö iché:

—Ké ye' chköpa kam ye' tö iök ye' debitü e' wá pakö a' a' etá.

Labán tö iüté:

—E'ma ichö. ¿I dör iwá?

³⁴ Ie' tö iché:

—Ye' dör Abraham kanè méso. ³⁵ Jehová tö ikímé tajë. Ie' tö iblu'wé tajë. Obeja, baka, orochka, inukölchka, kanè mésopa wëpa ena alakölpá, kameio ena burro, e' kos méitö ia tajë. ³⁶ Ñies ilaköl Sara e' tö alá mé ia eköl wák wëm ikënewatke etá. I kos tso' ye' wökir wá e' méitö ilá a. ³⁷ Ie' tö ye' ké tté muk ie' a. Ye' a ichéitö: ‘Ye' alá ké kar senukwá Canaán wé ye' serke e' alékölpá ta. ³⁸ Be' yú wé ye' yépa tso' eë ta alaköl yulö eköl ye' yákie ye' ditséwö shüa.’ ³⁹ Ye' tö iüté: ‘A ye' wökir Abraham, ¿dó' alaköl ké bitü ye' ta?’ ⁴⁰ Ie' tö ye' iüté: ‘Kekraë ye' serke buaë Jehová wöa, e' kuekî ie' tö ibiyöchökwak patkeraë be' ta as be' kawö tkö buaë ñalá kî, ñies as alaköl kübö ye' yákie ye' yamipa ye' yé wa e'pa shüa. ⁴¹ Eré ye' yamipa ké éna ilá busi patkak be' ta, e' ta ké be' tkinuk. Ké i tté ta'ia be' kî.’

⁴²⁻⁴⁴ “E' kuekî ye' debitü i'ñe di' tum biule ska'. Eë ye' tö ikié Jehová dör ye' wökir Abraham e' Këköl e' a: ‘tö mokî be' ye' kîmeke alaköl yulök ye' wökir Abraham yákie, e' ta as e' bitü ye' ska' íe di' tum biule ska'. Mik ye' tö ie' a di' kak kié, etá as imütö ye' a ena ichöitö: Ñies ye' tö be' kameio a ikakmeke. Es ye' isuëmi tö alaköl e' shushtë be' tö ye' wökir yákie.’ ⁴⁵ Mik e' chekeyö e' erketke, etá ye' isuë tö Rebeca datse ikakö' bune ikuli' kî. ⁴⁶ Mik ie' di' yinetke etá ye' tö ie' a iché: ‘Be' we'ikèyö, di' dami be' wá e' kakmú ña yè. E' bet ikakö' éwaitö ta ichéitö: ‘Be' di' yö. Ñies imekeyö be' kameio a. Ie' ye' a di' mé ñies ye' kameio a. ⁴⁷ E' ukuökî ta ye' tö ie' a ichaké: ‘¿Yi alá busi be' dör? Ie' iüté: ‘Ye' dör Betuel alá busi e' dör Nahor ena Milcá alá. Etá ula'tsio sü e' tkéwayö iyik a ena ulao tkéwayö böt iulá a. ⁴⁸ E' ukuökî ta ye' e' tkéwá kuchë kî ta Jehová dalöiöyö. Ie' dör ye' wökir Abraham e' Këköl e' kîkèkayö. Ie' wá ye' debitü buaë yësyësë busi shukititö ye' wökir yamipa shüa ilá a e' ska'. ⁴⁹ Es ¿a' er buaë chöke ye' wökir a? ¿A' e' chöke ikîmuk er bua' wa? Ichö ña i' ta yësyësë ima a' tö iché, es ye' éna iarmi tö i wëmiyö.”

⁵⁰ Etá Labán ena Betuel e'pa tö iüté:

—E'ma i' kōs debitū Jehová ttō wa. E' kuēkī kē wēs sa' a' à ì onuk. Kē sa' a' à i' yēnuk yēs. ⁵¹I' Rebeca. Itsūmi be' wōkir a' senukwā ilā tā wēs Jehová kī ikiane es.

⁵²Mik Abraham kanè méso tō ttē e' ttsé, etā ie' e' tkéwā kuchē kī iwōtsā méwā iyōk kī Jehová dalōiōk. ⁵³E' ukuōkī tā ie' tō iyi yōule orochka wa ena inukōlchka wa ñies datsi' bua' bua' e' tajē yélur méitō Rebeca a. Ñies ie' tō ikakmé Rebeca akē a' ena imi a. ⁵⁴E' ukuōkī tā ie' ena iwapiepa chké di'yé tā ikapere eē. Bule es tā itī'nerak tā Abraham kanè méso tō iché:

—Ye' miāne ye' wōkir ska'.

⁵⁵Erē Rebeca akē ena imi e'pa tō iché iā:

—Rebeca kē tsarmi bet. Kawō mú ie' a' as ie' e' tsūat sa' tā ká dabop, e' wa wē' be' wā imi'mi.

⁵⁶Erē ie' tō iché ie'pa a:

—Kē ye' wōklō'ukia a' tō. Jehová tō ye' kímé as à kōs dōttsā buaē ye' a. E' kuēkī ye' ōmi ye' wōkir u a.

⁵⁷Ie'pa tō iiuté:

—Sa' mí Rebeca kiōk chakē žima ichēmiitō?

⁵⁸Etā Rebeca kiérakitō tā ichakérakitō iā:

—A Rebeca žbe' shkak wēm i' tā?

Ie' tō iiuté:

—Tō.

⁵⁹Es ie'pa tō Rebeca ena alakōl tso' ie' kkō'nuk kekraē e'pa a' kawō mé as imi'rak. Ñies Abraham kanè méso ena iwapiepa kōs e'pa a' kawō méraitō as imi'rak. ⁶⁰Ie'pa mitke tā Rebeca yamipa er buaē ché ie' a' ttē i' wa:

“A sa' yami,

As be' alōr tajē shūteē.

As be' aleripa e' alōkā ibolōkpa kōs kī.”

⁶¹Etā Rebeca ena ikanè méso pa e' tulékā ie'pa kameio kī tā imiyal Abraham kanè méso itōkī.

⁶²E' kéwō ska' tā Isaac serke Négueb wé di' tum biule tso' kiē “Skēkōl tso' e' tō ye' suēk” ee, e' dene iyé ska'. ⁶³Tsālī tā Isaac e' yétttsā shkōk kabikeitsōrami. E' wōshā tā ie' isuē tō kameio datse tseē. ⁶⁴E' wōshā Rebeca tō ie' suē ñies tā ie' e' éwa kameio kī. ⁶⁵Rebeca tō ichaké Abraham kanè méso a:

—žWēm doā wī se' kke, e' dōr yi?

Ie' iiuté:

—E' dōr ye' wōkir Isaac.

Etā Rebeca wō pabakéwā datsi'tak wa.

⁶⁶Abraham kanè méso tō à kōs tka ie' tā e' paké Isaac a. ⁶⁷E' ukuōkī tā Rebeca mītser Isaac wā imi Sara blēnewā e' u a. Es Isaac sēnewā ie' tā. Isaac éna Rebeca dalēr tajē, es ie' er pablēne imi blēnewā e' kuēkī.

25

Abraham ena Queturá e'pa aleripa

¹Abraham alakōl ské tséwā kiē Queturá. ²Ie' ala'r kékā Abraham tā wēpa dōkā terōl. E'pa kiē dōr Zimrán, Jocsán, Medán, Madián, Isbac ena Súah. ³Jocsán dōr Sebá ena Dedán, e'pa yē. Dedán aleripa e' ditséwō dōkā mañal kiē asurwak, letuswak ena leumwak. ⁴Madián ala'r wēpa kiē Efá, Éfer, Hanoc, Abidá ena Eldaá. E'pa kōs dōr Queturá aleripa.

5-6 Ì kòs tso' Abraham wà e' aṭe Isaac ulà a. Erë kam Abraham duòwà, e' yòkì ie' tò iyi kakmé ilakòlpa malepa ala'r a. Ie'pa patkémiiṭò senuk ká bánet aṭe diwò tskirke e' èka kamiè as kè iku'rak Isaac ska' tsjinet.

Abraham blènewa

7 Abraham sene' duas cien eyòk kí dabom kulyòk kí skel (175) seraà ⁸ età iblènewa buaè ikènewatke kè weine siarè. Es ie' michoè idèütòpa itòkì. ⁹⁻¹⁰ Ila'r Isaac ena Ismael e'pa tò inú blé ilakòl Sara pò e' o'mik ákuk kiè Macpelá ee. Ákuk e' aṭe Mamré diwò tskirke e' wa. Ká e' bak hititawak kiè Efrón dör Sóhar alà e' ulà a. Ká e' wato'tsa hititawak tò Abraham a. ¹¹ Abraham blènewa, e' ukuòkì ṭa Skèkòl er buaè ché Isaac a. Ie' e' tséat senuk tsjinet di' tum biule kiè "Skèkòl tso', e' ye' suèke" ee.

Ismael ala'r

12 Ismael dör Abraham alà Agar ṭa. Agar dör Abraham alakòl Sara, e' kanè méso e' dör egiptowak. Ikkè dör Ismael ala'r e'pa kiè ¹³ wes ikunerak es: Nebaiot, e' dör ilà tsá. E' itòkì Quedar, Adbeel, Mibsam, ¹⁴ Mismá, Dumá, Masá, ¹⁵ Hadar, Temá, Jetur, Nafis ena ibata kiè Quedmá. ¹⁶ E'pa kòs dör Ismael ala'r dòka dabom eyòk kí bøl (12). Ie'pa ká kiérak iwákpa kiè wa. Ie'pa kòs dör iwakpa ká wòkirpa.

17 Ismael kí duas de cien eyòk kí dabom mañayòk kí kul (137) ṭa iblènewa. Es ie' michoè idèütòpa itòkì. ¹⁸ Ie' aleripa miá senuk Havilá ena Sur e' shusha. Ká e' aṭe Egipto wòshaè Asiria ñalé kke. Ie'pa serke ee bánet Abraham aleripa malepa yòkì.

Jacob ena Esaú kune

19 Ttè'i' dör Isaac dör Abraham alà, e' pakè. ²⁰ Isaac kí duas de dabom tkéyòk (40) ṭa isenewa Rebeca ṭa. Rebeca dör Betuel e' alà busi ena Labán kutá. Ie'pa dör arameowak serke ká kiè Padán-aram ee. ²¹ Rebeca kè dō alàè. E' kuekì Isaac tò Jehovah a ikiè as Rebeca dō alàè. Jehovah tò ittò ttsé ṭa Rebeca duneka e' wakpa dör klò. ²² Erë klòpa ñippòke tajè ie' shua. E' kuekì ie' ibikeitsé: "Ye' weirke i' es, e'ma ¿iòk ye' sermiia?" E' kuekì ie' miá iwà chakòk Jehovah a. ²³ E' tò ie' a iché:

"Be' shua ala'r tso' bøl.

Mik ie'pa de kèchke, età ikibi èk dōraè itsirla kanè mésoie.

Ie'pa aleripa dōraè ká böt ñi bolòkpa ese wakpa.

Itsirla aleripa dōraè diché kibiie ikibi aleripa tsata.

E' kuekì ie'pa ñippémitke kam ikur e' yòkì."

24 Rebeca kéwò de, età klòpa kune wèpa. ²⁵ Ikewe èk kune e' tsà dör mashmash ipakò shamamaè. Ie' kiè mékàitò Esaú.* ²⁶ Alà tsá kune e' klòulewà ièl tsirla wà iklò kaniñak a iulá et wa. E' kuekì ikiè mékàitò Jacob.† Mik Rebeca klòpa kune età Isaac kí duas tso' dabom teryòk (60).

Iyè wà i tso' mekeat Esaú a e' kéwò watuéttsaitò

27 Klòpa kibinetke. Esaú dör yèria poè. Ie' wòbatsò sulu yèble wa. Erë ièl Jacob, e' kè dör es. Ie' serke bèrè. Ie' wòbatsò senuk u a è. ²⁸ Iyiwak kañiru tteke Esaú tò e' chkà wa Isaac wòbatsò suluè. E' kuekì Isaac kí Esaú kiar kibiie Jacob tsata. Erë Rebeca kí Jacob kiar kibiie Esaú tsata.

* **25:25** Esaú: Esaú kiè ñies Seír. Hebreoie Seír wà kiane chè pakò. Génesis 36.8 sajú. † **25:26** Jacob: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè s'klò kaniñak.

²⁹ Ká et tã Jacob tso' ulök. E' dalewa Esau debitu shtrinewã tajë datse kañika. ³⁰ Ie' iché Jacob a:

—Be' we'ikèyö, ì alé be' tō mat se kakmú ye' a ñè. Sulu ye' dué bli wã. E' kueki Esau kiè Edom[‡] ñies.

³¹ Jacob tō iüté:

—Keweie ì mekeat se' yé tō be' a be' dör ilà kibi e' kueki, e' kèwö mútsã ye' a chkō i' skéie.

³² Esau tō iché:

—Ye' tteke bli tō dö' e' tō ye' ttèwã, e' tã ì mekeat se' yé tō ye' a çìie bua' e' dör ye' a?

³³ Jacob tō ikí ché iã:

—I' tã be' ttè mú ye' a tō mokí be' tō ye' a imeke.

Etã Esau tō ittè mé Jacob a yèsyèsè Skèköl wöã. Es ì mekeat iyé tō ie' a, e' kèwö métsaitō Jacob a. ³⁴ Jacob tō chkō mé iã pan tã. Mik Esau chké one di' yé one, tã ie' e' kékã tã imía. Ie' dör ilà kibi e' ulã a ìyi bua' kèwö tso', e' kè kji ie' tkine yès.

26

Isaac míã Guerar

¹ E' kèwö ska' tã ketba ane tajë ká e' kos kji wes ibak Abraham kèwö ska' ta es. E' kueki Isaac míã Guerar wé filisteowak blú serke kiè Abimélec ee. ² Eë Jehová e' kkaché ie' a tã ichéitō iã: “Kè be' minuk Egipto. Be' e' tsúat wé ye' be' a iché ee. ³ Be' sentúia ká i' kji. Ye' tso' be' tã. Ye' er buaè chōraè be' a. Ká i' kos meraëyö be' a ñies be' aleripa a. Es ye' ttè muke be' a wes kewe ime'yö be' yé Abraham a es. ⁴ Be' aleripa alōweraëyö tajë wes bèkwö tso' tajë es. Ká i' kos merayö be' aleripa a. Ñies ie'pa batamik ye' er buaè chōraè ká ulitane wakpa a. ⁵ Abraham tō ye' ttè kos e' iüté' buaè. Ttè mé ye' tō ie' a e' kos blé' buaè ie' tō e' kueki ye' tō ttè buaè e' meke be' a ñies.”

⁶ Isaac e' tséat senuk Guerar. ⁷ Ká e' wakpa tō Isaac a ichaké: “çRebeca dör be' yaie?” Erë ie' suane ichök: “Ie' dör ye' alaköl.” E' kueki ie' iché: “Ie' dör ye' kutã.” Ie' tō ibikeitsé tō ká e' wëpa tō ie' ttèwãmi ilaköl buaala kueki.

⁸ Isaac kji ká de tajë ee. Ká et tã, ká e' blú kiè Abimélec, e' tō isué ukkō tsitsir a tō Isaac tso' ilaköl Rebeca peñuk. ⁹ Bet itsuk patkemiitō tã ichéitō iã:

—çMokí tō alaköl se' dör be' alaköl? çI' kueki be' tō iyé' kuaè tō ie' dör be' kutã? Isaac tō iüté:

—Ye' ibikeitsé tō isalema a' ye' ttèwãmi ie' kueki.

¹⁰ Erë Abimélec tō iché iã:

—çI' kueki i' wamblébö sa' tã? Tsir etã wëm wele senéwã ie' tã, e' tã iekké tã be' tō sa' kè ì sulu wamblök Skèköl wöã.

¹¹ Abimélec tō iché sultane a:

—A' isie tō Isaac tsiriwé ö ilaköl tsiriwé, e' tã e' tterawã.

¹² Dwas e' wa Isaac tō dali kuatké, wã wöne buaè, Jehová er buaè ché ie' a e' kueki. ¹³ Ie' de ìyi blú tajë. Tajë ìyi tso' ie' wã. ¹⁴ Ie' wã obeja ena baka tso' tajë. Ñies kanè mésopa tso' tajë ie' wã. E' kueki filisteowak er ttsè'r suluè ie' kji. ¹⁵ E' kueki ie'pa tō di' tum bi' iyé Abraham e' kanè mésopa tō, e' kos wötéwã ìyök wa. ¹⁶ Bata ekké tã Abimélec tō iché Isaac a:

—Be' yöne ìyi blu' tajë sa' tsãtã, e' kueki jbe' yúshka!

[‡] 25:30 Edom: Hebreoie s'kiè e' wã kiane chè mat.

17 Età Isaac míá senuk Guerar kakkue kǐ. 18 Ee di' tum bi' iyě tö, e' wötë'wá filisteowak tö iyě blënewá ukuökǐ tǎ, e' kōs biéneitō tǎ ikië mékǎitō wēs iyě tö ime'ká es. 19 Kǎ et tǎ ie' kanè mésopa tso' di' tum biök kǎ e' kǐ, etǎ ie'pa tö di' tum ǎ di' tuökeka tajě ese kué et. 20 Erë kǎ e' obeja kkō'nukwakpa debitū ñippök Isaac obeja kkō'nukwakpa tǎ. Ie'pa tö iché tö di' tum e' dör ie'pa icha. E' kuëkǐ Isaac tö di' tum biule e' kië méka "Ñippök." 21 E' ukuökǐ tǎ Isaac kanè mésopa di' tum skǎ bié et, e' kǐ iskǎ ñippéarak. E' kuëkǐ di' tum biule e' kië mékǎitō "Se' ñi bolök."

22 Ie' míá kamië kǎ e' kǐ, ee di' tum skǎ biéitō et. E' kě kǐ iñi bunerak. Ie' iché: "I'ñe tǎ Jehová tö kǎ bua' mé se' ǎ wě' tǎ se' serdaë buaë." E' kuëkǐ kǎ e' kië mékǎitō "Kǎ tso' tajě se' ǎ."

23 E' ukuökǐ tǎ ie' míá Beerseba. 24 E' nañewe Jehová de ie' ska' tǎ ichéitō iǎ:

"Ye' dör be' yě Abraham e' Këköl.

Ye' tso' be' tǎ, e' kuëkǐ kě be' suanuk.

Abraham dör ye' kanè méso e' dalërmik ye' er buaë chöraë be' ǎ, ñies be' aleripa alöweraëyö tajě."

25 Ee Isaac tö ák kataté et kǎ'ie iyiwak jchoie Jehová dalöioie. Ee ie' sené tǎ ikanè mésopa tö di' tum bié et ee.

Isaac ena Abimélec kawö mé ñi ǎ

26 Kǎ et tǎ, Abimélec datse Guerar debitū ttök Isaac tǎ. Iyamipa debitū böl ie' tǎ. Eköl kië Ahuzat. Iëköl kië Ficol. E' dör Abimélec ñippökwaqpa wökir.

27 Isaac tö iché iǎ:

—A' éna ye' ar suluë. A' ye' yō'shkar a' kǎ kǐ. Etǎ çïök a' do ye' ska'?

28 Ie'pa tö iüté:

—Sa' isuë tö Jehová tso' be' tǎ. E' kuëkǐ sa' biteǎ be' ǎ ichök tö kawö mùwasö ñita. 29 Sa' kě wǎ be' tsirioule ì wa. Këkraë sa' tö be' kímé. Mik be' manetwǎ, etǎ sa' kě wǎ ì tté ku' a' kǐ. I'ñe tǎ iwënewá tö be' ǎ Jehová er buaë chöke tajě. E' kuëkǐ be' tté mú sa' ǎ tö be' kě tö ì sulu wamblepa sa' kǐ.

30 Etǎ Isaac tö kawö buaë tkö'wé ie'pa tǎ, chké wa di'yé wa. 31 Bule es bla'mi tǎ ie'pa tö ikawö mé ñi ǎ tö kě ñippöiarak. E' ukuökǐ tǎ ie'pa e' chéat ñi ǎ er bua' wa.

32 E' diwö shǎ tǎ Isaac kanè mésopa tso' di' biök, e'pa wǎ ibiyö de tö sa' di' kué. 33 Ie' tö di' e' kië méka Sebá.* E' kuëkǐ i'ñe tǎ kǎ e' kiëia Beerseba.

34 Mik Esaú kǐ duas de dábom tkëyök (40), etǎ ie' senéwǎ alakölpǎ böl tǎ. Eköl kië Judit e' yě kië Beerí, e' dör hititawak. Iëköl kië Basemat e' yě kië Elón, e' dör hititawak ñies. 35 Alakölpǎ böl e'pa tö Isaac ena Rebeca eriwéka tsiriwéka tajě.

27

Isaac er buaë ché Jacob ena Esaú ǎ

1 Isaac dewǎ kékëpalatke. Ie' kě wöbla wawëria. Kǎ et tǎ ilǎ kibi Esaú e' kiéitō tǎ ichéitō iǎ:

—ǎ alǎ!

Esaú tö iüté:

—A yéwö, çì?

2 Etǎ Isaac iché iǎ:

* 26:33 Sebá: Hebreoie di' biule kië e' wǎ kiane chë tté mène ñi ǎ.

—Be' tō isué tō ye' kēnewatke dō' wēkkē alē tā ye' duōwā. ³ E' kuēkī ye' kī ikiane tō be' kuabōt klō'ú tā be' yú ye' a' yēblōk. ⁴ Etā iwakaneú ña buaē wes ye' wōbatsō iwa es, tā itsúbitu ña katē. E' wa ye' er buaē chōke be' a' kam ye' duōwā e' yōkī.

⁵ Erē Isaac ttōke Esaú tā e' ttsé Rebeca tō. E' kuēkī mik Esaú míā yēblōk kañikā ⁶ etā bet ie' tō iché Jacob a:

—A alā, ye' ttō ttsō. Ye' tō be' yē ttsé ttök be' èl Esaú tā, tā iché iā: ⁷ “Be' yú yēblōk, e' wakaneú ña buaē tā itsúbitu ña katē. E' ukuōkī tā ye' tō be' a' íyi qos bua' e' kēwō mekeyō be' a' Jehová wōrkī kam ye' duōwā e' yōkī.” ⁸ E' kuēkī ye' ttō ttsō buaē. ⁹ Be' yú chibo pupula bua' bua' ese tsúbitu ña bōtō tā ikanewēkeyō buaē wes be' yē wōbatsō iwa es. ¹⁰ E' ukuōkī tā be' tō chkē tsúmi be' yē a' as ññuitō. Es íyi qos e' kēwō atmi be' a' be' èl skéie.

¹¹ Erē Jacob tō iché imi a:

—Ye' èl pa shamamaē. Ye' kē dōr es. ¹² Ye' yē tō ye' kēmi, e' tā ittšewami tō ye' idir, etā ie' ichēmi tō ye' tso' ie' dalōšēukwā. Ie' kē er buaē chepa ye' a. E' skéie ie' er sulu chōraē ye' kī.

¹³ Erē imi tō iiutē:

—A alā, as ie' er sulu chō ye' kī. Ye' ttō iutō. Be' yú chibola chéyō be' a' e' tsuk.

¹⁴ Etā Jacob míā chibola tsuk e' debitu iwā imi a. E' kanewé imi tō buaē wes Isaac wōbatsō iwa es. ¹⁵ Ilā kibi Esaú datsi' tso' blēule u a' e' bua' bua' yēttsā iékaitō ilā tsirla kī. ¹⁶ E' ukuōkī tā chibola kkuōlit wa Jacob ulā ena ikuli' patrēwāitō. ¹⁷ Chkō bua' ena pan yuētkeitō, e' méitō Jacob a tsēmi iyé a.

¹⁸ Jacob dewā iyé ska' tā ichéitō iā:

—A yēwō.

Isaac tō iiutē:

—A alā, ¿be' dōr ye' alā wēne èk?

¹⁹ Ie' iiutē:

—Ye' dōr Esaú, be' alā kibi èk. Í chébō ña, e' kanewétkeyō. Be' e' tkōser iyiwak ttéyō e' katōk. E' ukuōkī tā be' íyi buaē e' kēwō mekebō ye' a, e' mú ye' a.

²⁰ Erē Isaac tō ichaké iā:

—A alā, ¿wes be' ulā de iyiwak e' ska' bet?

Ie' iiutē:

—Jehová dōr be' Kēkōl e' tō ye' kímé e' wa ikuéwayō bet.

²¹ Isaac tō iché iā:

—Be' e' skōwā ye' o' mik pattšeyō tō mokiē be' dōr ye' alā Esaú.

²² Ie' e' skéwā iyé o' mik as ipattšōitō. Isaac tō iché:

—Be' ttō e' dōr Jacob ttō. Erē be' ulā e' dōr Esaú ulā.

²³ Jacob ulā kō shamamaē wes iël kibi ulā es, e' kuēkī Isaac kē éna iane buaē tō e' dōr Jacob. Mik ie' er buaē chōketke ilā a, ²⁴ etā iskā chakéneitō:

—¿Mokī be' dōr ye' alā Esaú?

Ie' iiutē:

—Tō, ye' dōr Esaú.

²⁵ Iyé tō iché iā:

—A alā, iyiwak ttébō kanewébō e' mú ña katē as ye' er buaē chō be' a.

Ie' tō iyé tié ñies vino mé iā yé. Isaac chké, vino yé. ²⁶ E' ukuōkī tā ichéitō iā:

—A alā, be' e' skōwā ye' o' mik ye' wōalattšō.

²⁷ Mik Jacob e' skéwā iyé wōalattšōk, etā iyé tō idatsi' alattšé tā ier buaē ché ilā a ttē ikkē wa:

“Tõ, ipaalar wēs ye' alà paalar es.

Ie' paalar buaē wēs kañikā kkò'nè Jehová tò e' alar ē.

²⁸ As Skèkòl tò be' a mò wòli mè kèkraē be' dalikua kī.

As ie' tò be' dalikua kōs e' wòù buaē

as be' wā trigowò tã tajē ena vino tã tajē.

²⁹ Ká kua'kī wakpa tajē as e' dō be' kanè mēsopaie.

As ie'pa ē' tulōwarak kuchē kī be' wōrkī be' dalōiök.

As be' mú dō be' ēlpa wōkirie.

As ie'pa ē' tulōwā kuchē kī be' wōrkī be' dalōiök.

Wépa er sulu ché be' kī, esepa kī Skèkòl er sulu ské chōraē.

Ñies wépa er buaē ché be' a, esepa a Skèkòl er buaē ské chōraē.”

³⁰ Isaac er buaē chétke Jacob a tã Jacob míatke. E' bet tã Esau tso' yèblök e' dene. ³¹ Ñies ie' tò chké alé buaē, e' mí iwā iyē a tã ichéitō iā:

—A yéwō, dúla ttéyō e' alí katō. E' ukuökī tã be' er buaē chōke ye' a e' chō ña.

³² Isaac tò ichaké:

—¿Yi dōr be'?

Ila tò iüté:

—Ye' dōr Esau be' alà kibi.

³³ Isaac tkinewā painékā tajē tã ichéitō:

—E'ma ¿yi dare yèblök, e' wā chké debitu ña? E' katéwayō seraā kam be' dō e' yōkī. E' a ye' er buaē chétke. Es ie' a ye' er buaē ché e' atetke.

³⁴ Mik Esau tò ì ché iyē tò e' tssé, etã ie' erianekā anekā tajē tã ichéitō:

—¡A yéwō, ye' a er buaē chō ñies!

³⁵ Erē Isaac tò iüté:

—Be' èl datke ye' kītō'uk e' a ye' er buaē chétke be' skéie.

³⁶ Esau tò iüté:

—Wēe' ie' kiē Jacob. I' tã bötökicha iwambléitō ye' tã i' es. Be' íyi kéwō mekebō ye' a ye' dōr be' alà kibi e' kuékī, e' kéwō yé'ttsa ye' ulà a ie' tò kuaē. I'ñe tã be' er buaē chōke ye' a e' yéttšaitō ye' yōkī. ¿Warma be' er buaē chōke ye' a e' kē tã'ia?

³⁷ Isaac tò iüté:

—Ittsó. Ye' tò ie' mékatke be' wōkirie. Ye' tò be' aleripa kōs e' métkie ie' kanè mēsopaie. Ñies ye' tò ichétke as chkwō ena vino dō ie' ulà a tajē. A alà, ¿i memüia ye' tò be' a i' tã?

³⁸ Erē Esau tò ikī ché iyē a:

—A yéwō ¿be' er buaē chōke sa' a e' dōr etkē? ¡Ye' a er buaē chō ñies! Etã Esau iékā tajē.

³⁹ Isaac tò iché iā:

“Be' serdaē wé mò wòli kē tã tajē ese ska'.

Eg be' dalikua kē wōrpa buaē.

⁴⁰ Be' ñippōraē tabè wa o'ka tã íyi kuékī, e' mik be' serdaē.

Be' dōraē be' èl kanè mésoie.

Erē mik be' ñippémi ie' tã,

etã be' e' yōrattsā ie' ulà a.”

Jacob tkashkar Esau yōkī

⁴¹ Isaac er buaē ché Jacob a Esau skéie. E' kuékī Esau éna suluē Jacob arke. Ie' ibikeitsé: “Ye' yé duökewatke. Mik iduowā e' kéwō tka, etã ye' èl tterawayō.”

⁴² Mik Rebeca wā ijchēnewā tò Esau tò ièl bikeitsé ttēwā, etã Jacob tsuk patkéitō tã iché iā:

—A alà, ittšö. Be' ël Esaú e' pablöke tō ie' be' tterawā. ⁴³E' kuęki ye' ttō ttšö. Be' tkōshkar bet ye' akē kiē Labán serke Harán e' u a. ⁴⁴⁻⁴⁵Be' e' tsúat ie' ska' ká tajē dō mik be' ël er buanene be' kī ena i sulu wamblébō e' chowane ie' éna eta. E' ukuōki tã ye' tō be' tsuk patkeraē, e' wa be' dōne. ¡Ye' kē kī ikiane tō ye' alà' bōl e' duōwã diwō etkē a!

⁴⁶E' ukuōki tã Rebeca tō iché Isaac a:

—Esaú alakōlpa dör hititawak e'pa tō ye' shtriwétke tajē. Jacob senéwã alakōl ese tã, e' tã ye' mú duōwã.

28

¹Etã Isaac tō Jacob kié tã ishke'wéitō tã ichéitō iã:

—Kē be' senukwã canaánwak tã. ²Be' yú be' duöchke kiē Betuel serke Padán-aram e' ska'. Eę be' senúwã be' nau Labán alà busipa e' ekōl tã. ³Skēkōl Diché Ta' Ýyi Ulitane Tsata as e' er buaē chō be' a. Nies as ie' tō be' aleripa alōu tajē kã wa'ne. ⁴Ie' tō iyē'atbak Abraham a tō ká i' meraéitō ie' a. E' kī se' serke shkal. As ie' er buaē chō be' a ena be' aleripa a wēs ie' er buaē yē' Abraham a es as ká i' dō a' ulã a.

⁵Es Isaac tō Jacob patkēmi Padán-aram. Jacob demi inau Labán ska'. Labán dör arameowak kiē Betuel, e' alà. Ie' dör Rebeca akē. Rebeca dör Jacob ena Esaú e'pa mi.

Esaú senéwã Mahalat tã

⁶Esaú wã ijchenewã tō Isaac er buaē ché Jacob a n̄ies tō ipatkēmiitō ká kiē Padán-aram senukwã ee. N̄ies ie' wã ijchenewã tō mik iyē er bua' ché Jacob a eta ichéitō iã:

—Kē be' senukwã canaánwak tã.

⁷N̄ies ie' wã ijchenewã tō Jacob m̄ia ká kiē Padán-aram wēs iyē ena imi tō iché iã es. ⁸Es ie' éna iane tō iyē kē kī ikiane tō ie'pa serwã canaánwakpa tã. ⁹E' kuęki ie' m̄ia alakōl skã yulök Ismael dör Abraham alà e' ska'. Eę ie' senéwã Ismael alà busi kiē Mahalat e' tã, e' dör Nebaiot kutã. Es alakōl kī tséwãitō ekōl e' kē dör canaánwak wēs imalepa es.

Jacob kabsué Betel

¹⁰Etã Jacob e' yéttsã Beerseba michoē Harán. ¹¹Ie' michoē wé katuine iki tã ee ikapere. Ak méwãitō wōkir kataie, e' kī ie' kapōwã. ¹²Eę ie' kabsué. Ie' isué tō klökata batsjē tkēr įskī ibata dōkã ká jai a. E' kī ie' isué tō Skēkōl biyōchōkwakpa shkōke wō'k wa'k. ¹³N̄ies ie' isué tō Jehová dur ie' o'mik tã ichéitō iã: “Ye' dör Jehová. Ye' dör be' talã, Abraham, ena be' yē, Isaac, e'pa Kēkōl. Ká i' wé be' tēr, e' meraeyō be' a ena be' aleripa a. ¹⁴Ie'pa alōrdaē tajē wēs ká po es. Ie'pa michoē senuk kã wa'ne. Ye' er buaē chōraē kã ulitane wakpa a be' ena be' aleripa e'pa batamik. ¹⁵Ye' tso' be' tã. Ye' tō be' kko'neraē kã wa'ne wé be' mir eę. Be' dōrane ye' wã ká i' kī. Kē yō be' we'ikepa. Ttē kōs méyō be' a, e' wawęraeyō es.”

¹⁶Mik Jacob t̄i'neka, eta ie' ibikeitsé: “Mokī Jehová tso' ká i' kī, e' kē jcher ye' wã.” ¹⁷Tajē ie' suane tã ibikeitséitō: “Ká i' dör batse'r tajē. ¡İē dör Skēkōl wé! İē dör ká jai wékkō!”

¹⁸Bule es tã Jacob e' kékã bla'mi. Ák méwãitō iwōkir kataie, e' kékãitō duékãtitō iwã kkachoie tō ká e' dör batse'r. Kiō téitō ák bata kī iwã kkachoie

tö ká e' tso' Skëköl dalöioie. ¹⁹ Ká e' kiè mane'wëttsane ie' tö Betel* Kewe ta ká e' kiè Luz.

²⁰ Ee ie' tö ittè mé Jehovah á i' es: "Be' tso' ye' ta ena ye' kk'óné be' tö i' ye' mir eta, ena be' tö chké ena datsi' mé ye' a, ²¹ ñies ye' dene buaë ye' yé ska', e' kos wébö ye' a, e' ta be' klö'weraëyö ye' Këkölíe. ²² Ák duékayö i', e' dör iwá kkachöie tö íje be' dalöiërdaë. A Skëköl, i kos mekebö ye' a, e' mú blatèsö döká dabop ta e' tsá eyök meraneyö be' a."

29

Jacob demi Labán ska'

¹ E' ukuökí ta, Jacob míá pè' serke diwö tskirke e' éka. ² Ee ie' tö di' tum biule sué et kañika. E' pamík obeja daparke mañayök enuk ee di' e' yekerakitö e' kuëkí. Di' tum biule kkö kí ákkue bërie me'r et. ³ Iyiwak kkö'nukwakpa wöblanewatke tö as iyiwak ulitane daparka ee, e' ukuökí ta ákkue skeuke di' tum biule kkö kí as iyiwak di'yö. Iyiwak di'yane one ta ie'pa tö ikkö pabakéwane ákkue wa. ⁴ Jacob tö iyiwak kkö'nukwakpa a ichaké:

—A yamipa, çká wé wakpa a' dör?

Ie'pa tö iüté:

—Sa' dör Harán wakpa.

⁵ Ie' tö iskà chakéne:

—¿A' wá wëm kiè Labán dör Nahor alà, e' suule?

Ie'pa tö iüté:

—Tö, e' suule sa' wá.

⁶ Ie' tö ichaké:

—¿Is ie' tso'?

Ie'pa tö iüté:

—Ie' tso' bua'. Isáú. Wí busi datse e' dör ie' alà kiè Raquel e'. Ie' datse iyé iyiwak wëttsé.

⁷ Ie' tö iché:

—Ká tso'ia' ñiwe. Diwö tso'ia' kákkë iyiwak dapa'wowa' ek tsiní. Í kuëkí a' kè tö di' mè ía' tà ièmíak chkök.

⁸ Eré ie'pa tö iüté:

—Kè sa' a' e' wamblënu. Sa' kawötá ipanuk. Mik obeja de seraa, eta sa' tö di' tum kkö ppekeka ta di' meke sa' tö iyiwak a.

⁹ Ie' ttöke ie'pa ta, e' dalewa Raquel debitu iyé iyiwak wëttsé, ie' dör iyé iyiwak kkö'nukwak e' kuëkí. ¹⁰ Jacob tö Raquel sué inau iyiwak wëttsé, e' bet ie' tunemi di' kkö kéká ta iyiwak a di' méitö. ¹¹ E' ukuökí ta Raquel shké'wéitö wöalatséitö ta ie' jékaie ttsé'ne buaë kuëkí. ¹² Ie' tö iché ía: "Ye' dör Rebeca alà ena Labán nauyö." E' bet ta Raquel tunemi ichök iyé a.

¹³ Mik Labán tö inauyök tté ttsé, eta bet itunemi iñaletsuk. Ipaklö'wéwaitö ta iwöalattséitö ta imítser iwá iu a. Í kos tka Jacob ta e' pakéitö inau a. ¹⁴⁻¹⁷ Ta Labán tö iché ía: "Mokië be' dör ye' yami éka."

Jacob senéwa Lía ena Raquel ta

Labán alà busi bül, ikibi ék kiè Lía, itsirla ék kiè Raquel. Lía wöbla e' kè dör buaala* eré Raquel dör buaala wa'ñe.

Jacob sené Labán ska' dö si' et. E' ukuökí ta Labán tö iché ía:

* **28:19** Betel: Hebreoie kiè e' wá kiane chë Skëköl wé. * **29:14-17** Lía wöbla e' kè dör buaala: Hebreoie tté e' wá kè jcher se' wá bua'iewa. Isalema e' wá kiane chë Lía wöbla dör buaala.

–Be' dör ye' yami, erë be' kē kawōtā kaneblök ye' a' ěme. Ichō ña çkōs be' tō ye' ña'wēmi? ¹⁸ Jacob wōbatse Raquel wa, e' kuęki ie' tō Labán iutē:

–Be' tō kawō mé ye' a' senukwā Raquel tā, e' tā e' skéie ye' kaneblöke be' a' dōkā duas kul.

¹⁹ Labán tō iutē:

–Ye' a' tā e' dör buaë. Be' je' a' ye' tō imēmi buaë. Ye' kē éna imak o'ka a. Be' e' tsúat ye' ska'.

²⁰ Es Jacob kaneblē' dōkā duas kul Raquel dalērmik. Erë ie' kī Raquel kiane tajē, e' kuęki kawō ekkē e' tstsitō ká bērbēr ě. ²¹ Mik duas kul tka, etā Jacob tō ichē Labán a:

–Kawō yē'yō be' a, e' detke. Kawō mú ye' a' senukwā be' alà busi Raquel tā.

²² Etā Labán tō sulitane a ishkeñé tō a' shkō ulabatsè e' kēwō tkō'uk. ²³ Erë kaṭuine, e' shuā Lía mí ie' wā Jacob a Raquel skéie tā Jacob kapé ie' tā. ²⁴ Labán tō ikanè méso eka kiè Zilpá, e' me'tke Lía a ikanè mésoie. ²⁵ Bule es bla'mi tā Jacob tō isuéwā tō e' dör Lía. Ie' míā Labán ska' tā ichéitō iā:

–Çi wamblé be' tō ye' tā? Ye' kaneblé be' a' Raquel dalērmik. Çiök be' tō ye' kītō'wé es?

²⁶ Labán tō iutē:

–Íe sa' wōblar tō alà busi kibi ese serkewā keweie, e' itōkī itsirla ěk. ²⁷ Se' kawōtā Lía ulabatsōke e' kēwō tkō'uk dōkā ká kul. Mik kēwō e' tka, etā ye' tō be' a' Raquel meke ñies. Erë be' kawōtā skā kaneblökne ye' a' duas kul Raquel dalērmik.

²⁸ E' dör buaë Jacob a. Mik Lía ulabatsè kēwō e' diwō tka, etā Labán tō Raquel mé Jacob a alakölie ñies. ²⁹ Ñies ie' tō ikanè méso eka kiè Bilhá e' mé Raquel a ikanè mésoie. ³⁰ Es Jacob senéwā Raquel tā ñies. Erë ie' kawōtā kaneblökne skā Labán a dōkā duas kul, erë ie' éna idalēr kibiie Lía tsata.

Jacob ala'r

³¹ Jehová tō isué tō Jacob kē kī Lía kiane bua'ie. E' kuęki Lía a' alà méitō. Erë Raquel kē dōtā' alàë. ³² Lía dunekā alà kune tā ie' tō ichē: “Ye' eriarke tajē e' sué Jehová tō, e' kuęki i'ñe tā ye' dalērdaē ye' wēm éna.” E' kuęki ikiè mékaitō Rubén.†

³³ E' ukuōkī tā ie' alà skā kune eköl tā ichéitō: “Ye' wēm kē tkine ye' kī e' sué Jehová tō e' kuęki alà skā méitō ye' a.” E' kuęki ikiè mékaitō Simeón.‡

³⁴ Ie' alà skā kékā tā ichéitō: “Íre' ye' ala'r deká mañal e' kuęki ye' wēm éna ye' dalēmi kibiie.” E' kuęki ikiè mékaitō Leví.§

³⁵ E' ukuōkī tā ie' alà skā kékā tā ichéitō: “Íñe tā ye' tō Jehová kikekeka.” E' kuęki ikiè mékaitō Judá.* Etā ekkē ě ie' alà dē'.

30

Raquel ala'r

¹ Mik Raquel tō isué tō ie' kē dō alàë, etā ie' sibinekā iël kī. Ie' tō ichē iwēm a:

–Be' kē tō ye' a' alà mè, e' tā ye' duōrawā.

² Jacob ulunekā ie' kī tā ichéitō iā:

–Ye' dör Skéköl kalí, e'ma ye' a' alà mermi be' a. Ie' wák tō be' méat kē dō alàë.

† 29:32 Rubén: Hebreoie s'kiè e' wā kiane chè ye' grian e' suéitō. ‡ 29:33 Simeón: Hebreoie s'kiè e' wā kiane chè ittsök. § 29:34 Leví: Hebreoie s'kiè e' wā kiane chè ñita. * 29:35 Judá: Hebreoie s'kiè e' wā kiane chè Skéköl kíkēkasō.

³ Ie' tō iūtē:

—Ittsō, ye' kanē méso kiē Bilhá, e' t̄a be' s̄enú. Mik ie' alà kék̄a eṭa e' dör w̄es ye' alà es. Es ye' dōraē alāē ie' batamik.

⁴ Es ie' tō ikanē méso Bilhá e' mé iwēm a alakölíe, e' t̄a Jacob s̄enē. ⁵ Ie' t̄a Jacob alà kék̄a. ⁶ Raquel tō iché: “Skököl tō ye' ts̄atké buaē. Ie' tō ye' t̄tō t̄tsē t̄a alà méitō ye' a wēm.” E' kuēk̄i ie' tō ikiē mék̄a Dan.*

⁷ E' ukuök̄i t̄a Bilhá alà sk̄a k̄une Jacob t̄a. ⁸ Raquel tō iché: “Ye' ñippé t̄ajē ye' ēl t̄a eṭa ye' e' alék̄a ik̄i.” E' kuēk̄i ikiē mék̄aitō Neftalí.†

⁹ Mik Lía tō isué tō ie' k̄ē dē'ia alāē, eṭa ie' tō ikanē méso kiē Zilpá, e' mé Jacob a alakölíe. ¹⁰ Zilpá alà kék̄a Jacob t̄a. ¹¹ Lía tō iché: “iEdaa ì mēne ye' a!” E' kuēk̄i ilà kiē mék̄aitō Gad.‡

¹² E' ukuök̄i t̄a Zilpá alà sk̄a kék̄a Jacob t̄a. ¹³ Lía tō iché: “iYe' t̄tsē'r buaē! Ire' alakölpa k̄os tō icheraē tō be' t̄tsē'r buaē.” E' kuēk̄i ilà kiē mék̄aitō Aser.§

¹⁴ Trigo wō alirke e' k̄eska' t̄a Rubén miá kañika. Eḡ ie' tō kalwō kiē mandrágora* e' alí kué. E' bitē iwā imi Lía a. Mik Raquel tō kalwō e' sué t̄a ichéitō Lía a:

—Be' we'ík̄eyō, kalwō debitu be' alà wā be' a, e' k̄akmú ña.

¹⁵ Lía tō iūtē:

—¿Be' k̄ē a wē' idir tō be' wā ye' wēm mítser? iK̄iie t̄a be' éna kalwō debitu ye' alà wā ye' a, e' yaktsa ye' ulá a!

Erē Raquel tō iché ia:

—Kalwō e' sk̄éie i'ñe nañewe ye' wēm patkekeyō be' t̄a kapök.

¹⁶ Kaṭuirketke t̄a Jacob tso' kaneblök e' debitu t̄a Lía miá ññal̄etsuk t̄a ichéitō ia:

—Ye' tō ye' alà mandrágora e' mé Raquel a, e' sk̄éie be' kawōt̄a kapök ye' t̄a i'ñe nañewe.

E' nañewe Jacob kapé ie' t̄a. ¹⁷ Eṭa Skököl tō Lía t̄tō t̄tsē t̄a idunek̄a t̄a ilà sk̄a k̄une Jacob t̄a. Es ie' alà dek̄a sk̄el. ¹⁸ Lía tō iché: “Ye' tō ye' kanē méso mé ye' wēm a e' sk̄éie Skököl ye' a alà i' mé.” E' kuēk̄i ilà kiē mék̄aitō Isacar.†

¹⁹ E' ukuök̄i t̄a Lía alà sk̄a kék̄a Jacob t̄a, e' t̄a idek̄a teröl. ²⁰ Ie' iché: “Skököl tō ye' a ì buaē k̄akmé. Ire' ye' ala'r de teröl. E' kuēk̄i ye' wēm éna ye' dalërdaē jaishet.” E' kuēk̄i ilà kiē mék̄aitō Zabulón.‡

²¹ Bata ekkē t̄a ie' alà sk̄a k̄une alaköl. E' kiē mék̄aitō Dina. ²² Erē ñies Raquel k̄imé Skököl tō. Ie' tō ala'r mé ia w̄es Raquel tō ikiē ia es. ²³ Ie' dunek̄a t̄a ilà ts̄a k̄une kiē mék̄aitō José. Ie' tō iché: “Ye' jaēne' siarē e' yétsa Skököl tō ye' k̄i.

²⁴ Jehová mú tō ye' a alà k̄i mē ia eköl.” E' kuēk̄i ikiē mék̄aitō José.§

Jacob iyiwak alōne t̄ajē

²⁵ José k̄une e' ukuök̄i t̄a Jacob tō iché Labán a:

—Ye' òmine ye' k̄aska'. ²⁶ Ye' alakölpa ena ye' ala'r e'pa mú ye' a aš imi'rak ye' t̄a. Ye' kanebl̄etke be' a ie'pa sk̄éie. Be' wā ijcher buaē tō k̄os ye' kanebl̄é be' a.

²⁷ Erē Labán tō iūtē:

* **30:6** Dan: Hebreoie s'kiē e' w̄a kiane chē Skököl tō s'ts̄atké buaē. † **30:8** Neftalí: Hebreoie s'kiē e' w̄a kiane chē ñippök. ‡ **30:11** Gad: Hebreoie s'kiē e' w̄a kiane chē kawō buaē mēne. § **30:13** Aser: Hebreoie s'kiē e' w̄a kiane chē itt̄sē'r buaē. * **30:14** mandrágora: K̄a e' k̄ewōska t̄a ie'pa tō ibikeitseke tō mandrágora wō katé alakölpa tō, e' t̄a e' tō ie'pa k̄imēmi dök alāē. † **30:18** Isacar: Hebreoie s'kiē e' w̄a kiane chē sk̄é. ‡ **30:20** Zabulón: Hebreoie s'kiē e' w̄a kiane chē kakmeule. § **30:24** José: Hebreoie s'kiē e' w̄a kiane chē ilē k̄imú.

—Be' we'ikèyö. Be' e' tsúatią senuk ye' ska'. Ye' tö itötké tö Jehová er buaë ché ye' a be' batamik. ²⁸ Ichö ña kôs be' kî inuköl kiane be' kanè skéie, e'ma ekké ye' be' patuëmi.

²⁹ Ie' tö iüté:

—Be' wá ijcher tö ye' kaneblé buaë be' a. Ñies ye' tö be' iyiwak kkö'né buaë be' a. ³⁰ Mik ye' de'bitü be' ska', e'ta be' kē wá i ku' tajë. I'ñe ta be' wá íyi tso' tajë. Jehová er buaë ché be' a ye' kuëki. Erë çmik ye' kaneblömi ye' wák a? Ye' wöché yamipaë.

³¹ Labán tö iskà ché ia:

—çKôs be' kî ikiane tö be' patuëyö?

Ie' tö iüté:

—Be' kē tö ye' patauk. Erë ì chekeyö be' a e' iütö, e' ta ye' tö be' iyiwak kkö'nemi. ³² I'ñe ye' mi'ke be' iyiwak shushtök. Obeja kôs dalolo ena chibo kôs wöaule shkitshkit ö ulaula ese klö'wekeyö ye' wák a e' patuëie. ³³ Mik be' de ye' iyiwak sauk ta eë be' isuëmi tö obeja dalolo ö chibo wöaule shkitshkit ö ulaula ese è tso', e' ta be' wá ijcherwami tö ye' dör wëm yësyësë. E' kē dör es, e' ta be' wá ijcherdaë tö ye' tö be' iyiwak ekible.

³⁴ Labán tö iüté:

—Tö, buaë idir. Iüsö wës be' iché es.

³⁵ Erë e' diwö shä ta ie' miä ie' iyiwak shushtök. Ie' chibo kôs tso' wöaule skëkshkëk ö ulaula ese yéluritö. Ñies ie' obeja kôs tso' dalolo ese yéluritö ta iméitö ila'r wëpa a kkö'nè. ³⁶ E' ukuökî ta iyiwak yélur ie' tö e' wëttsë ie' miä shkë dö ká mañat Jacob yöki. E'ta Jacob kawötä Labán iyiwak malepa e' kkö'nuk.

³⁷ Erë Jacob tö kal kuä'kî kuä'kî dö mañalka e' ulä aki tée. Elka kië álamö, skä kië almendro, skä kië castaño. Kal ulä kkuölit takla jchéloritö as iwër wöaule saruru skëkshkëk. ³⁸⁻³⁹ E' ukuökî ta kal ulä e' tulëwaitö wé iyiwak daparke di'yök e' wöshaë. Eë iyiwak wöbatsöke ñi wa. Iyiwak wöbatsöke ñi wa kal ulä ñe' wöshaë e' ala'rla kôs tskirke wöaule skëkshkëk ö shkitshkit ö ulaula. ⁴⁰ Iyiwak tskirke wöaule e' kôs dapa'wéitö bánet ie' wák a. Ese wé'ñe kôs uyëwaitö Labán iyiwak kôs wöaule ö dalolo ese a as itskir wöaule ö dalolo. Es ie' iyiwak alörke tajë bánet, kē ku' Labán icha ta ñita. ⁴¹ Mik iyiwak bua'buwa ese wöbatsöke ñi wa, e'ta ie' tö kal ulä ñe' tulëwá wé iyiwak di' yöke eë. Es ie'pa tö kal ulä wöaule e' suë mik iwöbatsöke ñi wa e' dalewa. E' ala'rla tskirke kôs e'pa dör wöaule. ⁴² Erë mik iyiwak sí po ese datse, e'ta ie' kē tö kal ñe' tulëwá. E' kuëki iyiwak sí po ese ala'rla kôs tskirke e' dör Labán icha. Erë wé bua'buwaë ese dör ie' icha. ⁴³ Es ie' de íyi blü tajë. Obeja ena kanè mésopa wëpa ena alakölpá ñies kameio ena burro e' kôs tso' ie' wá tajë.

31

Jacob tkakshkar Labán yöki

¹ Erë Jacob tö ittse tö Labán ala'r dulakölpá tö icheke: “Jacob tö se' yé íyi kôs e' klö'wéwá, e' wa ie' e' blu'wé tajë.” ² Ñies ie' tö isué tö Labán kē tö ie' suëiä buaë wës kenet es. ³ E'ta Jehová tö ie' a iché: “Be' yüne be' yëpa kaska' wé be' yamipa tso' eë. Ye' michoë be' ta be' kkö'nuk.”

⁴ Jacob tö Raquel ena Lía tsuk patké dö wé ie' tso' obeja wëttsë eë ⁵ ta ichéitö ia:

—Ye' wá ijcherenewá tö a' yé kē kî ye' kianeia wës kenet es. Erë ye' yé e' Këköl tso' ye' ta këkraë ye' kîmuk. ⁶ A' wá ijcher buaë tö ye' kaneblé a' yé a mokî.

7 Erë ie' tō ye' kītō'wé kēkraē ye' kanē ské wa. Erë Skēkōl kē wā ie' a ikéwō mēne aš i sulu wamblōitō ye' kī. ⁸ Mik ie' tō ye' a iché: “Ye' be' patueke iyiwak wōaule shkīshkīt ese wa”, etā iyiwak ulitane pane wōaule shkīshkīt ēme. Mik ie' tō ye' a iché: “Ye' be' patueke iyiwak wōaule shkēkshēk ese wa”, etā iyiwak ulitane pane wōaule shkēkshēk ēme. ⁹ Es Skēkōl tō a' yē iyiwak yē'lur mē ye' a.

¹⁰ “Iyiwak wōbatsōke nī wa e' kēwō ska' tā ye' kabsuē tō iyiwak wē'ñe wōbatsōke ilāki wa, e' kōs wāk dōr wōaule shkēkshēk ena shkīshkīt ena ulaula.

¹¹ Kabsuē e' a, Skēkōl biyōchōkwak ye' chaké ye' kiē wa tā ye' iūtē: ‘¿Ī?’ ¹² Ie' ye' a iché: ‘Isaū bua'ie tā be' isuēraē tō iyiwak wē'ñe wōbatsōke ilāki wa, e' kōs dōr wōaule shkēkshēk ena shkīshkīt ena ulaula. Ī sulu kōs wamblé Labán tō be' kī, e' suéyō, e' kuēkī ye' tō iwé es. ¹³ Ye' dōr Kēkōl dē'bitū be' wōrkī ká kiē Betel eē e'. Eē be' tō ák du'kaat ye' dalōioie. Eē be' tō kawō me' ye' a. Be' e' kōkā bet, be' e' yōttsā ká i' a. Be' yúne wé be' kune eē.’”

¹⁴ Etā Raquel ena Lía e'pa tō iūtē:

—Kē sa' a sa' yē daliukuō tā'ia. ¹⁵ Nies sa' sué sa' yē tō suluē wēs o'ka es. Kīie tā sa' watō'ttsaitō be' a, sa' ské klō'itō buaē e' ewéwaitō yēs. ¹⁶ E'ma kōs Skēkōl tō íyi yē'lur sa' yē ulā a, e' dōr sa' icha ena sa' ala'r icha. E' kuēkī i kōs ché Skēkōl tō be' a e' iūtō.

Jacob e' yétsa Padán-aram

¹⁷⁻¹⁸ E' ukuōkī tā Jacob tō ila'r ena ilakōlpa e'pa ké e' tkōkka kameio kī. Ie' iyiwak kōs ena ie' íyi kōs dē' ie' ulā a Padán-aram ikanē skéie, e' patkēmiitō kēweie ie' yōkī. Etā ie' e' yétsa micho iyē Isaac ska' Canaán. ¹⁹ Labán míā ká bānet ioveja kōyōk tōk, e' dalewa ie' wā íyi diōkōl tso' dalōie e' kōs bléwami Raquel tō. ²⁰ Jacob kē wā iyēne Labán a tō ie' mi'keā. Es ie' tō ikité buaē. ²¹ Ie' tkashkar. Íyi tso' ie' wā e' kōs wēttsē. Bet tā ie' tkattsa di' kiē Éufrates, e' wīshet. Eē tā ie' micho ká kiē Galaad e' ká kōwō kī.

Labán tō Jacob tōtié

²² Jacob bakshkar e' kī ká de mañat, etā Labán wā ijchenewā tō ie' bakshkar. ²³ Etā ie' míā itōkī iyamipa tā. Ká de kul tā ie' tō ikué Galaad ká kōwō kī. ²⁴ E' nañewe Labán kabsuē tō Skēkōl de ie' wōrkī tā ichéitō ia: “Ye' ttō ttsō. Kē be' káne ttōk Jacob tā kēsik wa.”

²⁵ Ie' de wé Jacob úla tulus Galaad ká kōwō kī eē. Eē ie' ena iyamipa, e'pa tō íula tulékā kapowāie nies. ²⁶ Ie' tō iché Jacob a:

—¿Ī wamblé be' tō i' es? ¿Īlōk be' tō ye' kītō'wé i' es? Be' wā ye' alā busipa bitētsēr wēs nīpōkwakpa tō'stsēmi es. ²⁷ ¿Ī kuēkī be' ye' kītō'wé? Be' tkashkar akir ye' yōkī. Be' e' biyō chōpa ye' a, e'ma kawō buaē tkō'wé ye' tō a' wēttsē tsēne buaē wa, ma'ma kicha tā' ese wa ena sabak blar buaē ese wa. ²⁸ Kē be' wā kawō mēne ye' a ena ye' ala'r busipa ena ye' duōchkepa e'pa a aš sa' e' chōat nī a. Be' tō iwamblé wēs pē' suluē es. ²⁹ Ye' wā diché tso' a' ulitane tsāioie buaē, erē eniā nañewe be' yē e' Kēkōl tō ye' a iché: ‘Ye' ttō ttsō. Kē be' káne ttōk Jacob tā kēsik wa.’ ³⁰ Be' mitkene be' yē u a wēs be' kī ikiane tajē es, etā ¿Īie be' tō ye' wā íyi diōkōl tso' dalōie e' ekiblē?

³¹ Etā Jacob tō iūtē:

—Ye' suane be' yōkī. Ye' ibikeits dō' be' ye' yōkī be' ala'r busipa yétsane er sulu wa. ³² Yi wā be' íyi diōkōl tso' dalōie e' tso', e' tā aš e' wāk duōwā. Se' yamipa kōs tso' íe se' sauk, e'pa wōrkī be' yú be' íyi yulōk. E' kuēbō, e' tā itsūmi.

Erë ie' kē wā ijcher tō Raquel tō iyē iyi diököl e' blē' wābitu.

³³ Etā Labán tkawā Jacob úla ā ie' iyi yulök. E' ukuöki tā ie' tkawā Lía úla ā. Nies Lía ena Raquel kanē mēsopa bōl e' pa úla shuyulēitō. Erë kē ie' wā ikune. Ie' e' yéttsā Lía úla ā miā Raquel úla shuyulök. ³⁴ E' dalewa Raquel tō iyē iyi diököl blēwā kameio tsikkuō dikijā tā ie' wák e' tkéka ibata kī. Labán tō ie' úla ulitane shuyulé erë kē iwā ikune yēs. ³⁵ Raquel tō iché ia:

—A yēwō, kē be' ulunuk ye' kī. Ye' e' kōkāmī be' wōrkī, erë ye' duōke sik duē wā.

Labán tō ie' iyi diököl yulé tajē. Erë kē ie' wā ikune. ³⁶ E' kuēkī Jacob uluneka tajē tā ichéitō Labán a:

—Ĭ sulu wambléyo be' kī, e' kuēkī be' ye' tōtiē dō iē? ³⁷ Be' tō ye' iyi kōs e' shuyulé tā ŷbe', ĩ kuēbō? E' tulō iē se' yamipa wōrkī as ie' pa tō ichō tō yi tē dōr mokiē, be' ō ye'. ³⁸ Ye' kaneblē' be' ā duas dōkā dabom böyök (20), e' dalewa tā be' chibo ena be' obeja e' kōs tskirke bua' buaē. Be' iyiwak bobokpa kē tkēulettsā yēs. Nies kē ye' wā be' obeja pupula ē kataulewa. ³⁹ Namu tō be' iyiwak ttēwā, e' tā kē ye' wā inū dē' bitu. E' nuī patō' ye' tō be' ā. Nīwe ō nañewe be' iyiwak ekiblélur akblōkwakpa tō, e' patauk be' tō ye' ka'. ⁴⁰ Nīwe ye' tteke kaba tō. Nañewe tā ye' tteke kasē tō. Kē ye' kapowa buaē. ⁴¹ Ye' kaneblē' be' ā duas dabom böyök (20) etā es ye' bak weinuk kekraē. Ye' kaneblē' duas dabom eyök kī tkēl (14) be' alā busipa dalērmik. E' ukuöki tā ye' skā kaneblē' duas terōl be' iyiwak kuēkī, erë be' bak ye' kītō' uk kekraē ye' kanē ské wa. ⁴² Abraham ena ye' yē Isaac e' pa Kēköl kē kúpa ye' tā, e' ma be' ye' patkē' bitu ulā wōchka. Erë Skēköl tō isué tō ye' siarla, e' kaneblē' tajē, e' kuēkī ie' tō be' wōuñé eniā nañewe.

Jacob ena Labán e' pa kawō mé ñi ā

⁴³ Etā Labán tō Jacob iutē:

—Be' alakōlpa dōr ye' alā busipa. Be' ala'r dōr ye' duōchkepa. Obeja kōs e' dōr ye' icha. ĩ kōs suēbō iē, e' dōr ye' icha ē. ŷwes ye' ā ye' alā busipa ena ye' duōchkepa e' pa ōrmi? ⁴⁴ E' kuēkī be' shkō. Mishka kawō muk ñi ā. Es se' wā ijcherdaē tō wes se' kawōtā ñi dalōiök.

⁴⁵ Eē tā Jacob tō ák duēkā ek ie' pa kawō muke ñi ā e' wā kkachioie. ⁴⁶ Ie' tō iché iyamīpa ā:

—Ák dapa'ú iē.

Ie' pa ulitane tō ák dapa'wé tā ichkérak ák dapaule e' ō'mik. ⁴⁷ Etā Labán tō ká e' kiē méká iwák ttō wa “Jegar Sahadutá”. Nies Jacob tō ikiē méká iwák ttō wa “Galaad.”* ⁴⁸ Labán tō iché:

—I'ñe ák ikkē dapa'wéatsō kawō mēsō ñi ā e' wā kkachioie.

E' kuēkī Jacob tō ká e' kiē méká es. ⁴⁹ Ká e' kine ñies Mispá, wā dōr tō Labán tō iché:

—Mik kē se' ñi suneia, etā as Jehová tō se' saú tō wes se' ñi wamblōke. ⁵⁰ Be' tō ye' ala'r busipa we' iké ō be' senéwā alakōlpa kuā' kī tā, e' tā e' suēraē Skēköl tō. Erë kē yi ku' e' sauk chēne ye' ā, erë Skēköl wák tō isuēraē.

⁵¹ Etā Labán tō ikī ché Jacob ā:

—Ák dur i' ena ák dapaule i' e' dapa'wéyo se' bōl shushaē. ⁵² Ák dur i' ena ák dapaule i' e' dōr se' bōl ā iwā kkachioie tō iē ē se' kawōtā dōkwā. Kē ye' tkōpami

* **31:47** Galaad: Ká e' kiē dōr bōt erë iwā kiane chē ñies. E' dōr ák dapaule kawō mēne e' wā kkachioie.

be' kker ñippök be' ta. Ñies kē be' tkōpami ye' kker ñippök ye' ta. ⁵³ Abraham dör be' duöchke ena Nahor dör ye' duöchke, e'pa Kēköl eköl ē, as e' tō se' shulō.

Etā Jacob tō kawō mé mokiē Labán a Skēköl dalōieke iyē Isaac tō e' wōrki. ⁵⁴ E' ukuōki ta ie' tō iyiwak jché ña'wé Skēköl dalōioie eē. Ie' tō iyamipa kié chkök. Ie'pa ulitane chké ta ikaperō eē.

⁵⁵ Idule es bla'mi ta Labán tō iduöchkepa ena ila'r busipa e'pa wōalattsé e' choät ie'pa a. Ie' tō iché iarak: a' mú kawō tkō buaē kēkraē. E' ukuōki ta imichone ikaska'.

32

Jacob tō Esau ma'wé er bua'wè

¹ E' ukuōki ta Jacob mir ē wé imirō eē. Ñala ki Skēköl biyōchökwaipa de ie' ska'. ² Mik e'pa suēitō, etā ichēitō: "Ŧpa dör Skēköl ñippökwaipa." E' kuēki ie' tō ká e' kié méka Mahanaim.*

³ Etā ie' tō ikanè mésopa patkēmi biyō muk ie' ēl Esau a tō ie' datse. Ie' ēl serke ká kié Seir atē Edom eē. ⁴ Ie' tō ichēmi ikanè mésopa a: "A' tō ichō ye' ēl a: 'Be' ēl Jacob datse be' wōki be' kanè mésoie. Ie' tō ichēbitū be' a: Duas ikkē kōs ye' sené Labán ska'. ⁵ Ye' wā baka tso' ena obeja tso' ena burro tso' tajē. Ñies kanè mésopa tso' ye' wā tajē wēpa ena alakōlpa. Be' dör ye' kēkēpa. Be' a ttē i' patkēmiyō as be' tō ye' kiōwā er bua' wa.' "

⁶ Mik ibiyō wakpa dene, etā ie' a ichēitō:

—Sa' dare be' ēl ska', e' wák datse bet be' shkē'uk. Etā ie' wā wēpa datse e' ta dōka cien tkēyōk (400).

⁷ Mik e' ttsēitō, etā tajē ie' suane. Tajē ie' kabikeitsēka wēs ye' e' ũmi. E' kuēki ie' tō iyamipa ena ikanè mésopa ena iobeja ena ibaka ena ikameio e' kōs blabatsēlor bōl tsjini. ⁸ Ie' ibikeitsé tō isalema ye' ēl ñippōmi ek tsjini ta, e' dalewa iēk tsjini tkōshkarmirak. E' kuēki ie' iblabatsēlor es. ⁹ E' ukuōki ta ie' tō iché Skēköl a: "A Jehová, be' dör ye' talā Abraham ena ye' yē Isaac e'pa Kēköl. Be' ye' a iyē': 'be' yūne be' yamipa ska', etā ye' tō be' kimerāē as be' kawō tkō buaē. ¹⁰ Be' er bua' ché ye' a. Be' kē wā ye' meātule bērbēr ē. Warma e' kē dör ye' siarla e' a. Ye' bakmi di' Jordán wī a kē wā i ta', e' kēwō ska' ta ye' wā shko kéli ē dami. Erē j'ñe ta ye' wōché tajē iyiwakie ena se'ie blabutsule bōl tsjini. ¹¹ Be' we'ikēyō, ye' tsatkō ye' ēl Esau e' ulā a. Ye' suane ie' yōki dō' ie' datse ñippök ye' ta; ñies dō' ye' alakōlpa ena ye' ala'rla e'pa kōs ewēwa ie' tō. ¹² Be' tō ye' a iyē' atbak yēsēsē tō be' tō ye' kimerāē as ye' kawō tkō buaē. Ñies be' tō iyē' tō ye' aleripa alōrdaē tajē wēs dayē tséwō kē shtartā' es."

¹³ E' nañewe ie' kapere eē. Iyiwak tso' ie' ta eē e' shušhtē ie' tō kakkē ie' ēl a. ¹⁴ Ikkē shušhtē ie' tō: chibo alaki dōka cien böyōk (200); chibo wē'ñe dōka dabom böyōk (20); obeja alaki dōka cien böyōk (200); obeja wē'ñe dōka dabom böyōk (20); ¹⁵ kameio alaki pane ñiköl ilā ta, ese dōka dabom mañayōk (30); baka alaki dōka dabom tkēyōk (40); baka wē'ñe pupula dōka dabom (10); burro alaki dōka dabom böyōk (20); burro wē'ñe dōka dabom (10). ¹⁶ E' ukuōki ta iyiwak ekkē kōs tulēitō ikanè mésopa a iwakmik iwakmik ulawa ulawa ta ichēitō iarak:

—A' yū ye' yōki kewe. Ká ulat múat iyiwak a ulat ulat as kē iwōiērwa ñita.

¹⁷ Etā kanè méso kewe patkēmiitō e' a ichēitō:

* 32:2 Mahanaim: Hebreoie ká kié e' wá kiane chē ñippökwaipa bōltēpa.

—Mik be' tō ye' ēl kué t̄a ie' tō be' chaké: “¿Yi be' wōkir? ¿Wé be' micho? ¿Sekké dōr yi iyiwak?”,¹⁸ et̄a iūtō: “A kēkēpa, iyiwak i' kōs e' kak patké be' kanè méso Jacob tō be' a. Ie' wák datse sa' itōk̄i.”

¹⁹ E' sū ikanè méso pa malepa patkém̄iitō iyiwak wēttsē, e' pa a ichém̄iitō ñies: —Mik a' tō Esaú kué, et̄a ichō iā es ē. ²⁰ Kē a' ēna ichōkwa chē iā: “A kēkēpa, be' kanè méso Jacob e' datse sa' itōk̄i.”

Ie' tō ibikeitsé: “Iyiwak patkém̄iyō keweie ye' ēl a e' dōr as ie' er buarne ye' k̄i. E' ukuōk̄i t̄a ye' wák tō isuēmi. Es ie' tō ye' kièwami er bua' wa.”²¹ Es iyiwak kak patkém̄iitō keweie ie' yōk̄i. Erē ie' wák e' tséat kapōkrō ie' úla a.

Jacob ñippé kapa wa Skékōl t̄a

²²⁻²³ E' nañewe Jacob e' kēka. Ie' tō ilakōlpa bōl ena e' pa kanè méso pa bōl ena ila'r dōka dabom eyōk k̄i ekōl e' pa kōs dapa'wéitō t̄a iuyōktsa kē di' Jaboc w̄ishet ñies i' kōs tso' iwā ekkē uyétt̄saitō. ²⁴ Ie' e' tséat ekōl. Eē t̄a wēm de ekōl ie' ska' t̄a ie' pa ñippé kapa wa darērē dō ká ñine et̄a. ²⁵ Erē wēm e' tō isué tō kē ie' e' alōpaka Jacob k̄i. E' kuek̄i ie' tō itéwa itu' wōiērkewa e' k̄i t̄a itu' wōyēnettsa.

²⁶ Et̄a wēm ñe' tō iché ie' a:

—Ká ñirkewatke e' kuek̄i ye' ōwa.

Ie' tō iūté:

—Kē be' tō ye' a kawō bua' mè, et̄a kē ye' tō be' epamine.

²⁷ Wēm tō ie' a ichaké:

—¿Ima be' kiè?

Ie' tō iūté:

—Ye' kiè Jacob.

²⁸ Wēm tō iché iā:

—Kē be' kièiā Jacob. Be' kirdaē Israel.† Be' ñippé Skékōl t̄a ñies s'ditsō t̄a et̄a i' kiane be' k̄i e' de be' ulā a, e' kuek̄i be' kiè mékayō es.

²⁹ Jacob tō ie' a ichaké:

—Ichō ña, ¿ima be' kiè?

Ie' iūté:

—¿Iōk̄ be' k̄i ye' kiè kiane jchenuk?

Eē t̄a wēm ñe' er bua' ché ie' a. ³⁰ Ie' tō ká e' kiè méka Penuel.‡ Ie' tō iché: “Erē ye' tō Skékōl wák suéwa ye' wōbla wa, erē kē ye' du'wa.” E' kuek̄i ká e' kiè mékaitō es.

³¹ Mik ie' tkōkemitke Penuel, et̄a diwōl tskine. Erē ie' tu' wōyēnettsa, e' kuek̄i ie' shkōrami shaotshaot. ³² Ie' tēnewa itu'kicha k̄i, e' kuek̄i dō ikkē t̄a ie' aleripa kōs kē tō iyiwak tu'kicha katet̄a'.

33

Esaú er buanene Jacob k̄i

¹ Mik Jacob tō isué tō ie' ēl datse ena wēpa tajé datse ie' wā dōka cien tkēyōk (400), et̄a ie' tō ila'rla blabatsé. E' pa méitō Lí a ena Raquel a ena e' pa kanè méso pa bōl a. ² Kanè méso pa bōl e' pa patkém̄iitō keweie ila'r t̄a. E' ukuōk̄i t̄a ie' tō Lí ena ila'r patkém̄i. Bata ekkē Raquel ena ilā Josē e' pa patkém̄iitō. ³ Et̄a ie' wák tkami kewe ie' pa yōk̄i. Ie' mirwā ie' ēl wōrk̄i e' dalewa ie' wōēmi dō isk̄i es iwōōmir dōka kuktōkicha (7 veces). Es ie' demi tsinet iēl wōrk̄i. ⁴ Et̄a Esaú t̄unebit̄u ie' wōk̄i, t̄a ipaklō'wéwāitō ikuli' a t̄a iwōalatt̄sēitō t̄a jérak ñita. ⁵ E' ukuōk̄i t̄a Esaú tō Jacob alakōlpa ena ila'rla e' pa sué t̄a ichakéitō iā:

† 32:28 Israel: Hebreoie s'kiè e' wā kiane chē ñippé Skékōl t̄a. ‡ 32:30 Penuel: Hebreoie ká kiè e' wā kiane chē Skékōl wō.

—¿Wikkēpa dör yi?

Jacob tō iiüté:

—A kēkēpa, Skēköl tō ala'rla wikkēpa mé ye' a.

⁶ Etā ilakōlpa kanē mēsopa e'pa de ila'rlaē tā iwō éwarak dō iski. ⁷ E' ukuōki tā Lía de ila'rē tā ie'pa wōēwa iski ñies. Bata ekkē tā Raquel de ilā José tā eta ie'pa wōēwa dō iski ñies. ⁸ E' bet tā Esaú tō ie' a ichaké:

—Iyiwak kuéyō ñala kī ulawa ulawa çie e' dör?

Ie' iiüté:

—E' dör aş be' er buarne ye' kī.

⁹ Esaú tō iiüté:

—Au, kē be' tkinuk ye' kī. Ye' wā itso' tajē. E' tsūat be' wák tō.

¹⁰ Erē Jacob tō iska ché ia:

—Au, kē be' tō ye' ttē watōktsa. Be' er buanene ye' kī e' tā íyi kakmekeyō be' a e' klō'ú. Be' tō ye' kiéwa buaē. Be' suéneyō e' dör buaē ye' a wēs Skēköl wák suéyō es. ¹¹ Tajē Skēköl tō ye' blu'wé. Kē ì kianeia ye' kī. E' kuekī ye' be' pablē tō íyi kakkméyō be' a e' tsú ye' ulā a.

Jacob tō iyiwak watké ia tajē, e' kkēpa iēl Esaú tō iyiwak tsé iulā a. ¹² Esaú tō íché ia:

—E'ma mishka ñita. Ye' mi'ke kewe.

¹³ Erē Jacob tō iiüté:

—A kēkēpa. Be' wā ijcher bua' tō ye' ala'r iā tsitsirla. Ñies obeja ena baka tso' alāē e' bikeitséyō dō' ishtrirwā tā iduōlurmi sekkā ká etkēme. ¹⁴ Ye' a tā buaē idir tō be' yu'tke kewe, etā wē' ye' do be' itōki enaena wēs ye' iyiwak ena ye' ala'rla shkōmir es. Es ye' mir ie'pa tā dō be' serke Seír ee.

¹⁵ Etā Esaú tō iiüté:

—E'ma buaē idir. Kawō mú ña ye' kanē mēsopa welepa mukat be' a be' kimoie.

Erē Jacob tō iiüté:

—Au, çiók be' e' we'ikō ye' wā ekkē chōkle?

¹⁶ E' ē diwō tā Esaú míane Seír iyamipa tā. ¹⁷ Erē Jacob míā ká kiē Sucot* ee. Eē ie' u yué iwák a. Ñies iyiwak wé chali'wéitō. E' kuekī ká e' kiē mékaitō Sucot.

¹⁸ Es Jacob manétat Padán-aram dō Canaán. Ie' dettsa buaē. Ie' sené ká kiē Siquem, e' wōsha. ¹⁹ Wé ie' tō ká yué e' tuéttsa ie' tō. E' ské dör inuköl wōmule dōka cien eyök (100). Hamor dör Siquem yē, e' ala'r tō ká watué Jacob a. ²⁰ Ká e' a Jacob tō ák kataté et ká ie' iyiwak jchoie Skēköl dalóioie. E' kiē mékaitō El-elohé-israel.†

34

Dina dalōsēwéwā Siquem tō

¹ Jacob alā busi Lía tā kiē Dina, ká et tā e' míā ká e' wakpa busipa pakök. ² Etā Hamor e' dör heveowak e' dör ká e' wōkir, e' aladulaköl kiē Siquem e' tō Dina sué. Etā ie' tō ikló'wéwā tā isenēka itā kēsik wa. ³ Erē ie' wōbatse Dina wa tajē tā ipabléitō tajē. ⁴ Etā ie' tō íché iyē a:

—A yéwō, be' yú kēkēpa Jacob ska' ilā busi kiōktsa ye' a aş ye' serwā ie' tā.

* **33:17** Sucot: Hebreoie ká kiē e' wá kiane chē u yöule chalichali. † **33:20** El-elohé-Israel: Hebreoie kiē e' wá kiane chē Israel Kēköl diché tā' tajē.

5 Ì sulu wamblé Siquem tö Dina tã e' jchenewã Jacob wã. Erë ie' aladulakölpa tso' kañikã iyiwak kanéuk, e' kuëkì ie' kě wã iyëne ie'pa a. 6 E' dalewa Hamor dör Siquem yé e' miã Jacob ska' ttök ie' tã.

7 Mik Jacob aladulakölpa dene u a, etã ì wamblëne Dina tã e' jchenewã ie'pa wã. E' tö ie'pa uluwékã tajë. Siquem senéka Jacob alã busi tã e' dör ìyi suluë Israel aleripa a. E' kě kawö tã' wamblë es. 8 Erë Hamor tté ie'pa tã, tã ichéitö ia:

—Ye' aladulaköl Siquem, e' wöbatse tajë a' kutã wa. A' we'ikëyö kawö mú ie' a senukwã ie' tã. 9 Es a' yörmi sa' yamipaië. Es sa' serwãmi a' alã busipa tã. Ñies a' serwãmi sa' alã busipa tã. 10 A' e' tsuat senuk sa' shuã. A' senü sa' kã a wë a' kì ikiane ee. A' tö ìyi wataü ena ìyi taü. A' tö kã taü. Kë yì tö a' wöklö'wëpa.

11 Ñies Siquem tté Dina yé tã ena ikëpa tã, etã ichéitö ia:

—Ye' a' pablë tö ye' tté klö'ü. Ye' tö a' a' ìyi kakmeraë kôs a' kì ikiane ekkë.

12 Kôs iské* dör e' tsatã a' tö ye' a' ikì kié, e' tã ekkë meraëyö a' a. E' kě kì ye' tkine. Ye' tö ìyi meraë tajë a' a, erë kawö mú ye' a senukwã be' kutã tã.

13 Erë Siquem tö ie'pa kutã dalösewëwã, e' kuëkì ie'pa tö ie' ena iyë iütë kachë wa. 14 Ie'pa tö iché ia:

—Kë sa' a' sa' kutã menuk wëpa kě tottola kkuölitla tëule tsir, esepa a. E' dör suluë sa' a' jaë tajë. 15 Es ë sa' tö a' iütëmi. A' wëpa kôs tottola kkuölitl téë tsir wës sa' es, e' tã sa' tö a' ttö iütëmi. 16 Es a' serwãmi sa' alã busipa tã. Ñies sa' serwãmi a' alã busipa tã. Es sa' sermi a' tã ñita wës kã etkë wakpa es. 17 Erë kě a' wã a' tottola kkuölitla tëne wës sa' tö iché a' a es, e' tã sa' míyalne kã i' kì. Sa' kutã mítserne sa' wã.

18 Etã Hamor ena ìlã Siquem e'pa a imëne buaë. 19 Tajë duladula e' kì Jacob alã busi kiane, e' kuëkì bet iwëitö wës ie'pa tö iché es. Ie' dalö tajë iyë ska' imalepa tsatã. 20 E' kuëkì ie' miã iyë tã kã kköiëule e' wékkö a. Eë kã e' wakpa ñi dapa'uke tté shüloie. Eë Siquem ena iyë miã ttök ikã wakpa tã. Tã ichéitö iarak:

21 —Pë' debitü ië er buaë se' tã. Ie'pa de senuk se' tã, ìyi taük ena ìyi wataük se' shuã. Kã tso' wë' ie'pa a. Se' serwãmi ie'pa alã busipa tã. Ñies ie'pa serwãmi se' ichapa tã. 22 Etã as se' dö kã etkë wakpaie ie'pa tã ñita, etã s'kawötã iük wës ie'pa tö iché es. Ie'pa tö iché tö se' wëpa ulitane kawötã itöttola kkuölitla tök tsir wës ie'pa wöblane iük es. 23 Etã kôs ie'pa wã iyiwak tso', ì tso' e' döraë se' icha. Sö ichö ie'pa a tö. Etã es ie'pa e' tsukeat senuk se' shuã.

24 Etã wëpa tso' kã e' kì kibinetke, e'pa ulitane a buaë idir. Etã ie'pa kôs tottola kkuölitla télor tsir.

25 E' ukuökì bökkì es tã mik e' dalërkeia tajë kě wa ie'pa e' tsatkër, etã Jacob aladulakölpa dör Dina akëpa kië Simeón ena Leví, e'pa míyal Siquem, etã kã e' wakpa wëpa télurdakitö seraã tabë wa. 26 Es ie'pa tö Hamor ena ìlã Siquem e'pa ttëwã tabë wa. Ie'pa tö ikutã yëttsã Siquem u a tã imiyal. 27 Kã e' wëpa ttélur seraã. E' ukuökì tã Jacob aladulakölpa malepa debitü tã ìyi kôs tso' kã e' kì e' tsémirakitö. 28 Es ie'pa wã obeja ena baka ena burro ena ìyi kôs tso' kã kköiëulewã e' a, ñies ì kôs tso' kañikã e' mítser. 29 Ñies ìyi tso' kôs u a, e' mítser ie'pa wa seraã. Ala'rla kôs ena alakölpa kôs e'pa klö'wélur ie'pa tö ie'pa kanë mësopaie. 30 Etã Jacob tö iché Simeón ena Leví a:

* 34:12 iské: E' kěwö ska' tã ie'pa wöblar tö ìlã busipa watueke inuãkì a.

—A' tō se' tsajé. A' kuękį ká i' wakpa e' dōr canaánwak ena fereseowak e'pa ulurdaē se' kį tajé. Ie'pa ñi dapa'uraē ñippök se' ta. Kē se' wā ñippökwakpa ta' tajé, e' kuękį ie'pa e' alōrakā se' kį. Ye' ena ye' yamipa kōs ttelurdaē ie'pa tō.

³¹ Erē ie'pa tō iuté:

—¿Ima ie'pa erbikō tō ie'pa wā sa' kutā mi'mitsēr wēs alakōlpa sulusi es?

35

Skėkōl er buaē ché Jacob a Betel

¹ E' ukuōkį ta Skėkōl tō iché Jacob a: “Be' yú senuk Betel. Eę ak katatō ka'ie ye' dōr be' Kėkōl e' kkeyé' be' a mik be' bakshkar Esaú yōkį etā, e' dalōioie.”

² Etā Jacob tō iché iyamipa a ena kōs itso'rak ie' ta, e'pa a ñies:

—Íyi diōkōl tso' a' wā dalōie, ese kōs tulōttsā bet. A' kuō tā a' datsi' mane'ulor. ³ Mishkarak bet Betel. Eę ye' tō ak katateke et ka'ie iyiwak jchoie Skėkōl dalōioie. Ie' tō ye' kįme' mik ye' bak erianuk tajé etā. Ie' tō ye' kkōna' kōs ye' káka're ekké.

⁴ E' bet ta íyi diōkōl tso' ie'pa wā dalōie ese tulérakitō Jacob a. Ñies ikukuōio kōs, e' tulérakitō Jacob a. E' kōs wōtéluritō kōs klō ter tsinet Siquem e' dikįa. ⁵ Etā ie'pa e' yélur. Erē ká tso' tsinet tsinet e' wakpa kōs suawėkā tajé Skėkōl tō, e' kuękį e'pa ka kē wā ie'pa tōiēne.

⁶ Etā Jacob ena iyamipa kōs demi ká kiē Luz atę Canaán. Ká e' kiē ñies Betel. ⁷ Etā eę ak katatéitō et ka'ie iyiwak jchoie Skėkōl dalōioie. Eę Skėkōl e' kkeyé' ie' a mik ie' bakshkar iēl yōkį etā. E' kuękį ak katatéitō e' kiē məkaitō El-Betel. * ⁸ E' ukuōkį ta ká e' a Rebeca kkō'nukwak bak kiē Débora, e' blėnewā ta inū blėwarakitō kōs klō ter eę e' dikįa. Kal e' ter ká kiē Betel e' o'mik. Jacob tō ká e' kiē mēka “Iē kéli”.

⁹⁻¹⁰ Mik Jacob biteane Padán-aram dene Canaán, etā Skėkōl e' kkachéne etōkichane ie' a. Etā Skėkōl er buaē ché ie' a i' es:

“Be' kiē Jacob,
erē be' kē kiēia es.
I'ñe ta be' kiē məkayō Israel.”

Skėkōl tō ie' kiē mane'wėttsa, ¹¹ e' ukuōkį ta ichéitō ia:

“Ye' dōr Skėkōl Diché Ta' Íyi Ulitane Tsata e';
Be' ala'r ena be' aleripa alónú tajé.
Be' aleripa alōrdaē tajé,
e'pa dōraē ká tajé wakpaie.
Ñies ie'pa shuā blu'pa dōraē.

¹² Ká me'bakyō Abraham a ena Isaac a,
e' méyō be' a ñies be' aleripa a.”

¹³ Mik Skėkōl tté one Jacob ta, ta imía. ¹⁴ Eę Jacob ak duėkā ek sē sū. Ak e' kį ie' tō kiō ena vino té iwā kkachōie tō e' dōr bats'e'r Skėkōl a. ¹⁵ Ká e' kiē məkaitō Betel.

Raquel blėnewā

¹⁶ E' ukuōkį ta ie'pa e' yélur Betel míyal Efrata. Kam ie'pa dōmi Efrata e' tso'ia elkeē, etā Raquel alā kūrketke e' diwō de. E' tō Raquel kiri'wėwā tajé

* **35:7** El-Betel: Hebreoie kiē e' wā kiane ché Skėkōl tso' Betel.

erë kē iwà kūr yēs. ¹⁷ Ie' tso'tke suluë ichök etā ikkö'nukwak dur ee, e' tò iché iā: “Kē be' suanuk. Be' alà kune. E' wák dör wēm.” ¹⁸ Etā Raquel wake' duökewatke, isiwa' bata tkökeia, e' shuā ilà kiè mékaqatitō Ben-oni.† Erë ilà yé tò ikiè mane'wé Benjamín.‡

¹⁹ Es Raquel blēnewā. Inú wötéwarakitō Efrata ñalé kī. I'ñe tā ká e' kiè Belén. ²⁰ Etā wé Raquel nu bléwaitō e' kī ák duéka ek Jacob tò iwà kkachoe. I'ñe tā ák e' tkëria Raquel pō kkachoe.

²¹ Etā Israel§ michoë wé imi'kerō ee. Ie' e' tséat senuk ká kiè Migdal Éder e' wishke. ²² Ie' tò ká yué sēnoie ee, e' ukuōkī tā ilà Rubén sēnéka ie' alaköl kiè Bilhá e' tā, e' jchenewā ie' wā.

Jacob aladulakōlpa

Jacob aladulakōlpa dōka dabom eyök kī bōl (12). ²³ Ie' ala'r Lía tā e'pa dör Rubén, e' dör ikibi, ñies Simeón, Leví, Judá, Isacar ena Zabulón. ²⁴ Ila'r Raquel tā e'pa dör José ena Benjamín. ²⁵ Raquel kanè méso kiè Bilhá, e' tā ila'r dör Dan ena Neftalí. ²⁶ Lía kanè méso kiè Zilpá, e' tā ila'r dör Gad ena Aser. E'pa dör Jacob aladulakōlpa kune Padán-aram e'pa.

Isaac blēnewā

²⁷ Jacob mineā iyé Isaac sauk ká kiè Mamré ee. Ká e' kiè ñies Arbá ö Hebrón. Ká e' a Abraham ena Isaac bak senuk. ²⁸⁻²⁹ Isaac kēnewatke. Mik ie' kī duas tso' cien eyök kī dabom paryök (180), etā iblēnewā miā idēütōpa itōkī. Ila'r Esaú ena Jacob e'pa tò inú wötéwā.

36

Esaú aleripa

¹ I'pa dör Esaú aleripa. Esaú kiè ñies Edom. ² Esaú sēnewā canaánwak alakōlpa mañal tā. Eköl dör Adá, e' dör hititawak kiè Elón, e' alà busi. Iëköl kiè Oholibamá, e' dör Aná alà busi ena heveowak eköl kiè Sibón, e' talà. ³ Bata ék kiè Basemat, e' dör Ismael alà busi ena Nebaiot kutà. ⁴ Adá alà tsá kune e' kiè Elifaz. Basemat alà kiè Reuel. ⁵ Oholibamá ala'r kune mañal. E'pa kiè dör Jeús, Jaalam ena Coré. E'pa dör Esaú ala'r kune mik ie' bak senuk Canaán etā e'pa.

⁶ Esaú wā ilakōlpa ena ila'r wēpa ena ila'r busipa ena imalepa kōs serke ie' ska' e'pa kōs miyal ie' wā e' tā senuk ká bánet iël Jacob e' yōkī. Ñies ie' wā iyyiwak kōs ena ì kōs dē' ie' ulà a Canaán, e' mítser seraā. ⁷ Esaú ena Jacob wā iyi tso' tajé. E' kuëkī ie'pa kē chē'kaia ñita. Kē ì ku'ia wē' ie'pa bōl iyyiwak a katé. ⁸ E' kuëkī Esaú (e' kiè ñies Edom) e' miā senuk Seír kēbata a.

⁹ I' dör Esaú aleripa bak senuk Seír kē kōwō kī, e'pa kiè edomwak. ¹⁰ I'pa dör Esaú ala'r: Elifaz e' dör Esaú alà Adá tā, ena Reuel e' dör Esaú alà Basemat tā.

¹¹ Elifaz ala'r dör Temán, Omar, Sefó, Gatam ena Quenaz. ¹² Elifaz alaköl ská bak eköl kiè Timná, e' tā ilà tā' eköl kiè Amalec. E'pa dör Esaú alaköl kiè Adá e' uyōkpa.

¹³ Reuel ala'r dör Náhat, Zérah, Samá ena Mizá. E'pa dör Esaú alaköl kiè Basemat e' uyōkpa.

¹⁴ Esaú alaköl kiè Oholibamá, e' dör Aná alà busi ena Sibón talà. Ie' ala'r dör Jeús, Jaalam ena Coré.

† 35:18 Benoni: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chē ye' eriane e' alé. ‡ 35:18 Benjamín: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chē ye' ulà bua'kka e' alé. § 35:21 Israel: E' dör Jacob kiè pa'ali me'ka Skëköl tò ikī e'.

15 I'pa dör Esau aleripa e'pa ditséwöpa wökirpa:

Esau alà kibi kiè Elifaz e' aleripa dör: Temán, Omar, Sefó, Quenaz, ¹⁶ Coré, Gatam ena Amalec. E'pa dör Elifaz aleripa e'pa ditséwöpa wökirpa bak senuk Edom. Ie'pa dör Adá uyökpá.

17 Esau alà kiè Reuel e' ala'r dör: Náhat, Zérah, Samá ena Mizá. E'pa dör Reuel ditséwöpa wökirpa bak senuk Edom. Ie'pa dör Basemat uyökpá.

18 Esau alaköl kiè Oholibamá e' dör Aná alà busi. Ie' ala'r dör: Jeús, Jaalam ena Coré. E'pa dör Oholibamá ditséwöpa wökirpa.

19 E'pa qos dör Esau (kiè ñies Edom) e' aleripa. E'pa dör ie'pa ditséwöpa wökirpa.

20 I'pa dör wëm dör horeowak eköl kiè Seír, e' ala'r. Ie'pa bak senuk Edom ñies. Ie'pa kiè dör: Lotán, Sobal, Sibón, Aná, ²¹ Disón, Éser, ena Disán. E'pa dör Seír ala'r wëpa. Ie'pa dör horeowak wökirpa bak senuk Edom. ²² Lotán ala'r dör Horí ena Hemam. Lotán kutà dör Timná. ²³ Sobal ala'r dör Alván, Manáhat, Ebal, Sefó ena Onam. ²⁴ Sibón ala'r dör Aiá ena Aná. Ká e' ta Aná tso' iyé kiè Sibón e' burro kkó'nuk e' dalewa ie' tó di' tum kué taië ká sí po e' a. ²⁵ Aná alà wëm kiè Disón. Ie' alà busi kiè Oholibamá. ²⁶ Disón ala'r dör Hemdán, Esbán, Itrán ena Querán. ²⁷ Éser ala'r dör Bilhán, Zaaván, ena Acán. ²⁸ Disán ala'r dör Us ena Arán.

29 Horeowak wökirpa dör Lotán, Sobal, Sibón, Aná, ³⁰ Disón, Éser, ena Disán. E'pa dör horeowak wökirpa iyamipa wa. Ie'pa bak senuk Seír.

31 I'pa dör Edom blu'pa, kam Israel aleripa blúpa dö e' yöki. ³² Bela, e' dör Beor alà, e' de Edom wakpa blúie. Ie' ká kiè Dinhaba. ³³ Bela blénewa e' skéie Jobab yöne blu'ie. Ie' dör Zérah alà. Ie' datse Bosrá. ³⁴ Jobab blénewa e' skéie Husam datse Temán e' yöne blu'ie. ³⁵ Husam blénewa e' skéie Hadad dör Bedad alà e' yöne blu'ie. Bedad e' ali'ka Madián wakpa kú ká kiè Moab ee. Husam ká kiè Avit. ³⁶ Hadad blénewa, e' skéie Samlá yöne blu'ie. Ie' ká kiè Masrecá. ³⁷ Samlá blénewa, e' skéie Saúl yöne blu'ie. Ie' ká dör Rehobot. Ká e' atë di' kkó a tsjnet. ³⁸ Saúl blénewa, e' skéie Baal-hanán yöne blu'ie. Ie' dör Achor alà. ³⁹ Baal-hanán blénewa, e' skéie Hadad yöne blu'ie. Ie' ká kiè Pau. Ie' alaköl kiè Mehetabel, e' dör Matred alà busi ena Mezaab talà.

40 I'pa dör Esau aleripa kiè iyamipa wa ñies iká wa: Timná, Alvá, Jetet, ⁴¹ Oholibamá, Elá, Pinón, ⁴² Quenaz, Temán, Mibsar, ⁴³ Magdiel ena Iram. Esau kiè ñies Edom. E'pa qos dör Edom ká blu'pa wé isenerak iká kú ee.

37

1 Jacob e' tséat senuk Canaán wé iyé bak senuk ee. ² Ttè i' dör Jacob aleripa e' pakè.

José ena iëlpa

Jacob alà kiè José, mik e' kú duas tso' dabom eyök kú kul (17) etá ie' tso' iyé obeja kkó'nuk iëlpa ta. Iëlpa dör iyé alakölpa kiè Bilhá ena Zilpá, e'pa ala'r. Etá ì sulu qos wambleke iëlpa tò ie' wöwa, ese kcateke seraá ie' tò iyé a.

³ Ie' kune mik iyé Jacob kënewatke etá. E' kuékú Jacob kú ie' kiar ila'r malepa tsata. E' kuékú Jacob tò datsi' yué ie' a kitkéule buaë. ⁴ Eré mik ie' ëlpa wa ijchenewa tò ie'pa yé kú ie' kiar ie'pa ulitane tsata etá ie'pa éna iar suluë, kë ishke'weta'.

⁵ Ká et ta ie' kabsué e' pakéitò iëlpa a. E' kuékú ie'pa éna suluë ie' kú ane. ⁶ Ie' tò ikabsué paké iëlpa a ì es:

—Ye' ttö ttsö. Ye' kabsuë e' pakekeyö a' a. ⁷ Ye' kabsuë tö se' ulitane tso' kaneblök kañika dali shuä. Se' tso' dali wöshtök e' tsatésö ettsak ettsak. Ye' tö isuë tö bet ye' icha e' duéka bua' shkë'ka. A' ichapa e' dapa'wë ye' icha pamik shkit tä e'pa tö ye' icha dalöie.

⁸ Etä iëlpa tö iüté:

—¿Be' éna iwà chak tö be' döraë sa' blúie? ¿Sa' serdaë be' dikja?
Ie' kabsuë ena wës ipakéitö ie'pa a, e' kuëki ie'pa éna suluë ie' kí ane.

⁹ E' ukuökü tä ie' skà kabsuëne, e' pakéitö iëlpa a ñies. Ie' tö iché ie'pa a:

—Ye' kabsuë tö diwö ena si'wö ñies bëkwö döka dabom eyök kï et (11), e' kos tö ye' dalöieke.

¹⁰ Mik ie' tö ikabsuë e' paké iyë a ena iëlpa a, etä iyë tö iuñé:

—¿Ie' kiane chë be' kï kabsuë e' wa? Ttséskua be' mi ena be' ëlpa ena ye', sa kawötä be' dalöiök.

¹¹ Ie' ëlpa éna iar suluë. Erë iyë tö ibikeitsé tajë: ¿i kébisuë José tö es?

José watuëttsä iëlpa tö

¹² Kä et tä José ëlpa míyal dö Siquem iyë iyiwak wëttsë kakö yulök. ¹³ Etä Jacob tö iché José a:

—Be' ëlpa tso' tsinet Siquem iyiwak kkö'nuk. Ye' kï ikiane tö be' yú isaük.

Etä José tö iüté:

—E' buaë. Ye' mí isaüktrak.

¹⁴ Jacob tö iüté:

—Èkëkë. Be' yú be' ëlpa saük, is itso'rak, is iyiwak tso' ñies. E' wa be' wä ye' a itté dömine.

Etä Jacob tö ie' patkëmi. Ie' e' yëttsä Hebrón ké kkue kï míä Siquem. ¹⁵ Eë ie' shködur chò kañika, e' kuëwä wëm eköl tö tä e' tö ie' a ichaké:

—¿I yulök be' tso'?

¹⁶ Ie' tö iüté:

—Ye' tso' ye' ëlpa yulök. ¿Be' kë wä ijcher wë ie'pa tso' ye' yë iyiwak kkö'nuk?

¹⁷ Wëm e' tö iüté:

Ie'pa kë kü'ia íe. Ie'pa mineyalbak. Ye' ittö ttsérak tö ie'pa mi'keä Dotán.

Etä ie' míä iëlpa yulök. Etä ie'pa kuëitö Dotán. ¹⁸ Etä iëlpa tö ie' suë kamië tö ie' datse. Kam idö e' dalewa iëlpa kawö mérak ñi a ie' ttowa. ¹⁹ Ichéakitö ñi a:

—Kabsaükwak datse. ²⁰ Ittowaşö. Inü batröomisö kauk kë a di' tä' ese a. Etä ichösö tö iyiwak sulusi ie' katéwa. Es ie' kabsuë e' kë wä tköpa yës.

²¹ Mik Rubén tö tté e' ttsé, etä ie' éna iël tsatkak. E' kuëki ie' tö iché iëlpa a:

—Kë ittarwä. ²² Kë a' tö ie' pé tkö'ük. A' tö iömi kauk i' a. Kë a' ulä mukka iki.

Rubén éna José tsatkak tsëmine iyë a, e' kuëki ie' tö iché ie'pa a es. ²³ Erë mik José debitü iëlpa ska', etä ie'pa tö ie' datsi' kütkeule bua', e' yëttsä. ²⁴ Etä iklö'wëwarakitö batréemi, kauk tso' di' blóie, erë kë iwà tä' ese a.

²⁵ E' ukuökü tä ie'pa e' tuléwä chkök, e' shuä ie'pa isuë tö tajë Ismael aleripa datse. E'pa datse Galaad michoë Egipto dali dami iwä e' wataük. Kameio kï ie'pa wä kiö alar buaë e' dami. Ñies kiö masmas kië bálamo ena mirra e' dami iwä. ²⁶ Etä Judá tö iché iëlpa a:

—Se' ël ttéwaşö tä e' tté blésö, e' tä e' wa ¿i buaë dömi se' ulä a? ²⁷ Ye' iché buaë idir tö iwataüttsaşö Ismael aleripa a. Ie' dörs se' ël se' yami ekka, e' kuëki kë sö ittowa.

E' mène buaë iëlpa a. ²⁸ Mik íyi wataukwakpa datse Madián e'pa tkami ee, eta ie'pa tò iël yétsa kauk a watuéttsarakitò Ismael aleripa a inuköl wömule dōka dabom böyök (20) ské ekkē. Es Ismael aleripa wa José minetser Egipto.

²⁹ Mik Rubén debitu kauk kkō kī, eta kē iël ku'ia. E' tò ie' eriauwé tajē. E' kuēki idatsi' jchélor. ³⁰ E' ukuōki ta, ie' míā iëlpa ska' ta ichéitō ie'pa a:

—Se' èl tsirla kē ku'. ¿Wes ye' e' ùmi?

³¹ Eta ie'pa tò chibola ttéwa ta e' pé wa José datsi' patiēkarakitò. ³² Eta datsi' e' patkémiitō iyē a ta ichémi ia: “Datsi' i' kué sa' tò. Í saú bua'ie. ¿Kē idör be' alà datsi'?”

³³ Eta Jacob tò iché: “ÍTÖ, i' dör ye' alà datsi'! Iyiwak sulusi wésele tò ye' alà ttéwa katéwa.” ³⁴ Eta Jacob tò idatsi' jchéloyar eriane kuēki. Eta datsi' tso' iëno mik schōnewa ese iékaitō. Eta ilà blēnewa e' eriaitséitō ká tajē. ³⁵ Eta ila'r, wēpa ena alakōlpa, e'pa kōs de ie' pablök, erē kē ie' pablér yēs. Ikí iuke tajē shute ilà dalërmik. Ie' tò iché: “Ye' schō eriaitséraë dō mik ye' duowa ekkē, es ye' dōraë ie' ska'.”

³⁶ Eta madiánwakpa demi Egipto. Eē ie'pa tò José watuéttsa wēm kiè Potifar e' a. Wēm e' kanēblöke Egipto blú a. Potifar dör Egipto blú tsatkökwakpa e' wōkir.

38

Judá ena Tamar

¹ E' kēwō ska' ta Judá e' batséttsa iëlpa yōki míā senuk wēm kiè Hirá e' ska'. E' serke ká kiè Adulam. ² Eē Judá tò alaköl sué eköl. E' dör wēm canaánwak kiè Súah e' alà busi, e' ta ie' senéwa. ³ E' ukuōki ta idunekā ta ilà kune wēm, e' kiè mékaitō Er. ⁴ E' ukuōki ilà skā kune wēm, e' kiè mékaitō Onán. ⁵ E' ukuōki ta ilà skā kune wēm, e' kiè mékaitō Selá. E' kune mik ie' serke ká kiè Quezib, ee eta.

⁶ Judá tò alaköl yulé senowaie ilà kibi kiè Er e' ta. E' kiè Tamar. ⁷ Eta Er serke sulué shute Jehová wōa. E' kuēki Jehová tò ittéwa. ⁸ Eta Judá tò iché Onán a:

—Be' kawōta senukwa be' dabököt ta alà kōka be' èl blēnewa e' a wes se' wakpa a imeneatbak es.

⁹ Onán éna iane tò ie' alà kurmi kōs ischō ta, e' kē dör ie' wák ala'r. E' kuēki mik ie' serke ischō ta, eta bet ta ie' e' skéu bānet as kē alà kōka ischō ta. Es ie' kē wa iël a iditséwō meneat. ¹⁰ E' dör sulué ichök Jehová a, e' kuēki ie' tò Onán ttéwa ñies. ¹¹ Eta Judá tò iché iyāk Tamar a:

—Be' yú senuk be' yé u a wes schō es dō mik ye' alà Selá talane eta.

Erē Judá tso' Tamar kitō'uk. Ie' ibikeitsé tò Selá duōwami wes iëlpa duolur es. Es Tamar minea senuk iyē ska'.

¹² Ká de tajē ta Judá alaköl dör Súah alà busi e' blēnewa. Ie' schō kēwō tka ta ie' míā ká kiè Timnat, wē itso'rak ie' obeja köyök tōk ee. Ie' yami kiè Hirá e' dör adulanwak, e' mí ie' ta ie' wapiōuk. ¹³⁻¹⁴ Tamar tò isué tò Judá alà kiè Selá, e' detke kēchke erē kē ie' senéwa ie' ta. E' wa ie' wa ijchenewa tò Judá tò ie' kitō'wé Selá wa. E' kuēki mik ie' wa ijchenewa tò inuaki míā Timnat iobeja köyök tōk, eta ie' e' paiōke schōie e' mane'wéttsaneitō. Iwō pabakéwa datsi'tak wa as kē yi a iwērwa. Eta imía ká kiè Enaim. Eē ie' e' tkésér Timnat ñalé kkō a.

¹⁵ Mik Judá tò Tamar sué ta ie' ibikeitsé tò e' dör alaköl sulusi iwō pabakéwa e' kuēki. ¹⁶ Eta ie' míā iwōki. Kē ie' wa ieri ta' tò e' dör ie' yāk. Eta ichéitō ia:

—¿Se' ser ñita?

Età Tamar tò iché ià:

—¿Ì meke be' tò ye' a iskéie?

¹⁷ Età Judá tò iüté:

—Ye' chibo patkòke be' a etò iskéie.

Ie' iüté:

—Èkèkè. Erè be' íyi tsá múat ye' a dõ mik be' tò chibola patké età.

¹⁸ Judá tò ie' a ichaké:

—¿Ì kiane be' kí tò ye' imèat be' a?

Età ie' tò iüté:

—Be' tabechka tso' e' kiè shtoie, e' múat ye' a ikichaë. Ñies be' shko kéli múat ye' a.

Judá tò imé ià tà ie' sené ie' tà. Età alaköl duneká. ¹⁹ E' ukuökí tà Tamar míu iu a età idatsi'tak wa iwò pabakewá e' yéttsaitò. Età ie' e' paiéne schò es.

²⁰ E' ukuökí tà Judá tò chibo patkémi iyami adulamwak e' ulá a as ie' tò imù alaköl a as alaköl e' tò ie' íyi méat alaköl ulá a e' mùbitune. Erè ie' yami ké wá alaköl e' kuneia. ²¹ Età ie' tò ká e' wakpa a ichaké:

—Alaköl sulusi e' dör enaimwak atéat ñalá ska', ¿wé e'?

Età ie'pa tò iüté:

—Íe alakölpa sulusi ké dè'.

²² Età ie' biteane Judá wörki tà ichéitò ià:

—Kè ye' wá alaköl kune. Ye' tò ichaké ká e' wakpa a. Ie'pa tò ye' a iché: 'Íe alakölpa sulusi ké dè'.'

²³ Judá tò iüté:

—As ye' íyi tsúatitò es ké yi tò sa' jaëwepa. Kè ye' iane iwiie. Ye' tò ichibo patkémi be' ulá a, erè ké be' wá alaköl kune.

²⁴ Età si' mañat ulatök tà Judá kí biyõ de tò:

—Be' yàk Tamar e' sené wèpa kuá'kí tà. Ie' duneká.

Età Judá tò iché àneule:

—Ílyõttsa tà iña'úwa!

²⁵ Erè mik ie' yekettsa ie'pa tò ttèwa, e' wòsha ie' ttè mémi inuáki a: “Yi íyi a'tser ye' ulá a i', e' wák tò ye' duéka. Be' isaú. ¿Yi kiè shto tabechka i' ikichaë ena shko kéli i'? ¿e' suule be' wá?” ²⁶ Mik Judá tò ie' íyi suéwa iyàk ulá a tà ichéitò: “Alaköl i' dör buaë. Kè ye' wá iulabatse ye' alá Selá tà. Ye' e' wamblé sulu ie' kí.” Età ké ie' seneia ie' tà.

²⁷ Tamar alá kune klõ wák dör wèpa. ²⁸ Itsörke e' wòsha, età eköl ulá dettsa kewe. Età ie' kkò'nukwak tò datsi'kicha batsè e' muéwa ilá ulá mik tà ichéitò: “Í èk kune kewe.” ²⁹ Erè e' wòshaë bet tà alá ulá tiéwane etòkichane età ièk kune keweie. Età ikkò'nukwak tò iché ià: “¿Wes be' kune keweie?” E' kuekí ikiè mékàitò Fares. * ³⁰ E' ukuökí tà, iulá a datsi'kicha tkèr batsè e' kune, e' kiè mékàitò Zérah.

39

José tkashkar Potifar alaköl ulá a

¹ José minetserak iwá Egipto. Ká e' kí wëm tso' eköl kiè Potifar, e' tò ie' tuéttsa Ismael aleripa a. Wëm e' kaneblöke Egipto blú a. Ie' dör Egipto blú tsatkòkwakpa wòkir. ² Erè Jehová tso' José tà, e' kuekí i' qos kanewékeitò e' dökettsa buaë iwòkir egiptowak e' ska'. ³ Iwòkir tò isué tò Jehová tso' José tà, e'

* **38:29** Fares: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè tkabitú keweie.

kuękĭ ì kōs kanewękeitō e' dōkettśa buaē. ⁴ E' kuękĭ iwōkir kĭ ikiarke tajē. Ie' tō imėkā ie' wák kĭmukwakie. Nĭes imėkaitō ie' ĩyi kōs e' kuębluie. Ie' wā ĩyi kōs tso' e' kkō'nekeitō. ⁵ Mik Potifar tō ie' mėkā ĩyi kōs kuębluie, eġa Jehovah ęr buaē chėmi Potifar a. Ie' ĩyi kōs tso' iu a ena kañĭkā e' kōs mir buaē. ⁶ José tō Potifar ĩyi ulitane kkō'neke buaē. E' kuękĭ Potifar kē wōkĭ ì wēneĭa yēs. Ĩ ñak ie' ęna e' ę bĭkeitśekeitō.

José wák dōr bua'bluka. ⁷ Kā de ikĭ tajē eġa iwōkir alakōl wōbatseka iwa. Kā et ta ie' ichė ĩa:

–Be' senúka ye' ta.

⁸ Erė José kē wā ie' ttē ĩutēne ta ichėitō ĩa:

–Ye' ttō tśō. Ye' wōkir ĩyi ulitane méat ye' ulā a sunoie. Ye' tso' ĩę, e' ta kē ie' tkine ie' ĩyi kōs kĭ. ⁹ Ye' tso' ie' u kuęblu kibĭie. Ye' wōkir kē wā ì kkō'ne ye' kĭ. Be' ę kē meneġa iwa ye' a be' dōr ie' alakōl e' kuękĭ. ¿Wes ye' tō ì sulu ĩ' wamblėmi be' ta? ¿Wes ye' tō ì sulu wamblėmi Skėkōl kĭ?

¹⁰ Kekraē alakōl tō ie' a icheke: “Be' senú ye' ta.” Erė ie' kē tō ĩuteta' yēs. Ie' tō ĩulawatė kekraē. ¹¹ Kā et ta ie' tkawā węshkę ĩyi kanėuk eġa iwōkir alakōl e' ę tkēr. ¹² Eġa iwōkir alakōl tō ie' klō'wėwā idatsi' a ta ichėitō ĩa:

–Be' senú ye' ta.

Erė ie' tkashkar ĩulā a mĭa tuneule. Ie' datsi' yēnettsaat alakōl ulā a. ¹³ Mik iwōkir alakōl tō ĩsuę tō José datsi' aġe ie' ulā a ¹⁴ eġa ie' tō ĩkanė mėsopa kĭe ta ichėitō ie'pa a:

–Isaŭ, ye' wēm wā hebreowak dē'bitŭ e' tso' se' wayuōk. Ie' dewā ye' ska'. Ie' senakka ye' ta kēsĭk wa erė ye' anekā tajē. ¹⁵ Mik ie' ĩtśe tō ye' anekā tajē ta ie' tkashkar tuneule. Ie' datsi' yēnettsaat e' aġe ye' ulā a.

¹⁶ E' ukuōkĭ ta ie' tō José datsi' blė kkayėnoie iwēm a mik idene eġa. ¹⁷ Mik iwēm dene, eġa ĩpakėitō ĩa ta ichėitō ĩa:

–Be' wā hebreowak dē'bitŭ kanė mėsnoie, e' tkawā węshkę ye' ska'. Ie' senakka ye' ta. ¹⁸ Erė mik ye' anekā tajē, eġa ie' tkashkar tuneule ta idatsi' aġe tēr ĩę. ¹⁹ Es be' kanė mėsno tō ye' dalōsęwėwā.

Mik iwōkir tō ttē e' tśe eġa ĩlunekā tajē. ²⁰⁻²¹ José klō'wėwaitō wōtōkwa patkėitō wė Egipto blŭ bolōkpa tso' wōtėule eę. Erė Jehovah tso' José kĭmuk s'wōto wė a nĭes. Ie' ęr bua' chōke ĩa. Ie' tō s'wōto wė wōkir kē ęr buaē chōk ĩa. ²² S'wōto wė wōkir tō imėkā s'tśō' wōtėrulewā malepa kōs kuębluie. José tō ì kōs węke s'wōto wė a e' kėwō meke. ²³ Jehovah tso' José ta. Ie' tō ĩkĭmeke aś ì kōs dōttśa buaē ie' a. E' kuękĭ ì kanewęke José tō e' kē suęku'ĭa s'wōto wė wōkir tō tō is imir.

40

Kabsuę bōt e' wā pakė José tō

¹⁻² E' ukuōkĭ ta wēm dōr Egipto blŭ a vino mukwakpa e'pa kuęblu ena wēm dōr blu' a pan yuōkwakpa e'pa kuęblu, e'pa bōl tō ĩblŭ tsiriwėkā. E' kuękĭ ie' ulunekā ie'pa kĭ ³ ta ie'pa patkėitō wōtėwā ĩkkō'nukwakpa kuęblu e' u a s'wōto wė tso' e' a. Eę José tso' wōtėule nĭes. ⁴ Eġa Egipto blŭ kkō'nukwakpa e' kuęblu tō José kē wėpa bōl nĭe'pa kkō'nuk. Eę ie'pa senė wōtėule kā tajē.

⁵ Kā et nañewe ta ie'pa bōl kabsuę kuā'kĭ kuā'kĭ. E' wā dōr kuā'kĭ kuā'kĭ. ⁶ Bule es bla'mi ta José debitŭ isaŭk. Ie' tō ĩsuę tō ie'pa ęriane. ⁷ E' kuękĭ ie' tō ie'pa a ichakė:

–¿lōk ĩ'ñe ta a' wō wēr siar?

⁸ Ie'pa tō ĩutė:

—Sa' kabsuë, erë kë yi ku' sa' a iwà pakök.

Ie' tö iché ie'pa a:

—¿A' kë wà ijcher tö Skëköl tö s'kabsuë e' wà chëmi se' a? ¿Ima a' kabsuë? E' chö ña.

⁹ Età blu' a vino mukwakpa kuëblu e' tö ikabsuë paké ia tã ichéitö:

—Ye' kabsuë tö uva kicha me'r ye' wöshã ¹⁰ e' ulà tso' mañat. E' dapënekã e' wörkua bune tajë tã iwörkua miãne iwölliie e' yua' tso' tajë. ¹¹ Egipto blú tkã' a'tser ye' ulà a. E' a uwawöli diö tuëeyö. E' ukuökj tã ye' wák tö imé blu' a. Es ye' kabsuë.

¹² José tö iché ia:

—Be' kabsuë e' wà kiane yënuK i' es: Be' tö uva kicha ulà kébisuë mañat. E' wà kiane yënuK kã mañat. ¹³ Kã mañat tã blu' tö be' shuleraë. Be' kané meraneitö be' a. Vino meranebö ie' a wës be' tö io' kuaë es. ¹⁴ Be' we'ikëyö, mik iwà tka, etã kë be' éna ye' chökwa. Ye' tté chö blu' a as itö ye' yöttsã ië. ¡Be' er buaë chö ye' a! ¹⁵ Ye' dör hebreowak e' ekiblë'wãbitu ie'pa tö. Ye' kë wà i sulu wamblëne. Ye' tso' wötëule ë.

¹⁶ Mik blu' pan yuökwaKpa kuëblu e' tö isuë tö José tö iyami kabsuë e' wà paké tã idettsã buaë etã ie' tö ie' icha paké ia ñies. Ie' iché:

—Ye' kabsuë tö ye' wã kkö dami mañal ye' wökir kji, e' a pan saruru dami.

¹⁷ Kkõ tkër kãkķë êk e' a pan dami blu' a daklili. Erë pan dami ye' wã kkõ a ye' wökir kji e' ñeke dù tö.

¹⁸ Etã José tö iché ie' a:

—Be' kabsuë e' wà kiane yënuK i' es: kkö mañal e' dör kã mañat. ¹⁹ E' wà kiane chë tö kã mañat tã blu' tö be' kuli' tökõk patkeraë, tã be' nu kichatkerakã kal ulà a. Dù tö be' nu katerawã.

²⁰ Kã de mañat tã blu' tö iduëswö tkõ'wë chkë wa di'yë wa tajë ikuëblupa ulitanë kanëblöke ie' a e'pa a. E' shuã ie' tö ivino mukwakpa kuëblu ena ipan yuökwaKpa kuëblu e'pa böI tsukbitu patké s'wöto wë a ikuëblupa ulitanë wörkj. ²¹ Vino mukwakpa kuëblu e' a ikané méneitö. Ie' tö blu' a itkã' méne wës kuaë es. ²² Erë pan yuökwaKpa kuëblu, e' patkëmi nu kichatkëkã wës José tö iyë es. ²³ Erë vino mukwakpa kuëblu e' kë er añaia José ska'.

41

Egipto blú kabsuë bötökicha e' wà paké José tö

¹ Duas de böK, e' ukuökj tã Egipto blú kabsuë tö ie' dur di' kië Nilo e' kkömik. ² Ie' isuë tö baka deyal di' a kuktö. E' dör baka bua'buäë jani'janila. E' iëter chkök kuachka shuã. ³ E' itökj baka skã deyal kuktö di' a. Erë e' dör suluë si sulula. E' míyal di' kkömik baka malë o'mik. ⁴ Etã baka si sulula kuktö, e' tö baka bua'buäë kuktö e' katélur.

Eë tã blu' ti'neka. ⁵ E' ukuökj tã bet ie' kapowane tã ikabsuëne tö i talarke kuö sù kië trigo e' klö elka ë a ila'k deka kul. Ila'k e' dör bua'buäë iwö blubluë. ⁶ E' itökj iskã tskine e' klö elka ë a ila'k deka kul ñies, erë sulula idir. Siwã' datse diwö tskirke e' kke e' tö isiwëwã ña'wëwa suluë miã wö yabé ë. ⁷ Etã ila'k kul siulewã sulu e' tö ila'k bua'buäë katélur seraã.

Blu' ti'neka tã iëna iane tö ie' kabsauke mokj. ⁸ Erë bule es bla'mi tã ie' kabsuë e' tö ie' eriawëka. E' kuëkj ie' tö Egipto iyi tötkökwaKpa ena iyi jcher tajë ese wakpa, kos tsuk patké. Ie' kabsuë e' pakéitö ie'pa a. Erë ie'pa ulitanë kë a ie' kabsuë e' wã aña. ⁹ Etã vino mukwakpa kuëblu e' tö iché blu' a:

—A blu', erpa ye' éna idaa tö sulu ye' e' wamblë. ¹⁰ Mik be' uluneka tajë be' pan yuökwaKpa kuëblu kji ena ye' kji, etã be' tö sa' wötökwa patké' be'

kkö'nukwakpa kuęblu e' wé a. ¹¹ Ká et nañewe tą pan yuökwapka kuęblu kabsué. Ye' kabsué ñies. Sa' kabsué e' wà tą' ulawa ulawa. ¹² Eę wëm dur eköl duladula hebreowak, e' dör s'woto wé wökir e' kané méso. Ie' a sa' tó sa' kabsué e' paké tą ie' tó iwà ché sa' a. ¹³ İwambléne yläyészé węs ie' tó sa' a iyé' es! Ye' dene ye' kané a tą iëköl nu kichatkéka kal ulá a.

¹⁴ Eta' blu' tó José tsuk patké tą iyéttsarakitö bet s'woto wé a. José tsà téé buaé, e' paié buaé, tą ide ie'pa wá blu' wörkj. ¹⁵ Blú tó iché ia:

—Ye' kabsué eré kě yi éna iwà ane. Eré ie'pa tó iché ye' a tó buaé be' tó s'kabsuë e' wà paké.

¹⁶ Ie' tó iüté:

—A kéképa e' kě yënuke ye' a. Eré Skéköl tó e' chëmi be' a be' kimoie.

¹⁷ Blu' tó iché ia:

—Ye' kabsué tó ye' dur di' kié Nilo e' kkömik. ¹⁸ Ye' isué tó baka deyal di' a kuktö. E' dör baka bua' buaé jani' janila. E' iëtter chkök kuachka shuą. ¹⁹ E' itöki baka skà deyal di' a kuktö. Eré e' dör sulué sí pola. İké ye' wá baka sulué sí poé sulué ká i' a ekké chök! ²⁰ Eta' baka sí sulula kuktö, e' tó baka bua' buaé kuktö e' katélur. ²¹ Baka sí sulué e' tó baka bua' buaé katélur eré kě iwër tó ikatélur. Itso'ia sí poé węs kenet es.

“Eę tą ye' tı'neka. ²² Eta' bet ye' skà kapowane tą ye' skà kabsuëne tó ì talarke kuö sù e' klö elka é a ila'k deka kul. İla'k e' dör bua' buaé iwö blublué. ²³ E' itöki iska' tskine e' klö elka é a ila'k deka kul ñies. Eré e' ala'k dör sulula. Siwa' datse diwö tskirke e' kke e' tó isiwéwa' ña'wéwa sulué miá wö yabé é. ²⁴ Eta' ila'k kul siulewá sulu e' tó ila'k bua' bua katélur seraą. E' kos pakéyö s'tötkökwakpa a eré ie'pa shuą kě yi a iwà ane yës.”

²⁵ Eta' José tó blu' iüté:

—A kéképa, be' kabsué bötökicha, e' wà dör etké. İ weraé Skéköl tó kukuie e' chök ie' tso' be' a kabsuë a kam iwà tkö e' yökj. ²⁶ Baka bua' buaé ena ala'k bua' buaé e' wà dör etké, e' dör duas kul. ²⁷ Baka sulula sí poé deka ibua' buaé itöki ena ala'k sulué siulewá siwa' wá, e' wà dör etké. E' dör duas kul skà. E' duéswö wa ketba ardaé s'ki dö duas kul e'. ²⁸ İ weraé Skéköl tó kukuie e' chök ie' tso' be' a węs ye' tó be' a ichétke es. ²⁹ Kewe dali wördaé tajé Egipto kos a doka' duas kul. ³⁰ E' ukuöki tą duas skà datskene kul e' dör ketba tajé duéswö. Bli e' tó Egipto kos sulu'werawá. E' kuęki duas kul buaé e' a dali wöne tajé e' kě arpaia yi éna. ³¹ Bli ardaé tajé daréré, e' kuęki dali wönebak tajé e' peli kě wërpaia yës. ³² A kéképa, be' kabsué bötökicha, e' wà kiane ché tó Skéköl tó iweraé mokié. Bli döraé se' ki bet.

³³ A kéképa, be' kawöta wëm yulök eköl erbikö buaé wá iyi jcher tajé ese. E' múka ká kuebluie. ³⁴ İkaneú i' es: wëpa yulö as ie'pa mi' Egipto kos a daliwö kak blök daliwö tso' tajé duas kul e' dalewa. Mik daliwö tso' doka' saco skel eta ikiö ia' sacco et blënoie ketba yökj. ³⁵ Ie'pa a ichö tó daliwö ñe' kos dapa'ü bänet bänet ká tso' kos Egipto e' a. E' kkö'nuk patkö be' wák tó sulitane tioie. ³⁶ Es daliwö blërdaé a' wakpa ulitane a as ie'pa kě ttö ketba tó mik ketba duéswö de s'ki eta.

José yöne Egipto wökirie

³⁷ İ ché José tó ie' a e' mène buaé ie' a ena ikuęblupa kos e'pa a. ³⁸ E' kuęki ie' tó iché ie'pa a:

—Wëm i' a Skéköl Wiköl tso'. Kě se' a wëm skà kurpa węs ie' es.

³⁹ Eta' ie' tó iché José a:

–Skéköl tō iyi ulitane ikkē e' kkachē be' a. E' kuēki be' erbikō buaē, be' wā iyi jcher tajē sulitane tsāta. ⁴⁰ Be' tkekekayō ye' ká kōs e' wōkirie. Sa' wakpa kōs tō be' ttō dalōieraē. Ye' ekōl ē dōr kibiie be' tsāta, ye' dōr blu' e' kuēki. ⁴¹ I'ñe ye' tō ichē tō be' dōr Egipto wōkir kibi. ⁴² Etā blu' tō iulatsio tso' iwā ikka shtōie, e' yēttsā iēwā José ulatska a. José paiérakitō datsi' bua' bua ese wa. Nies bulē dōr oro ese iēwāitō José kuli' a et. ⁴³ E' ukuōki tā ie' tō José ké e' tkōkkā shkōk karreta shkōke iē' karreta itōki e' ki. Ie' tō ie' pa wēlepa patkēmi kewe ichōk pē' a aneule: “iA' e' skō! iKawō mú se' wōkir kibi datse as e' tkōmi!” Es ie' tō José yué Egipto wa'ñe e' wōkirie.

⁴⁴ Etā blu' tō ichē José a:

–Ye' dōr Egipto blū erē kē yi a i onuk ká i' ki, be' kē wā ikēwō mēne e' tā.

⁴⁵ Ie' tō José kiē mékā Safenat-panéah egiptowak ttō wa. Ie' tō tayē kiē Asenat e' mé José a senowāie. E' dōr wēm kiē Potifera e' alā busi. Potifera dōr egiptowak sacerdotē* ekōl. Ie' kanēblōke ká kiē On eē. Es José atē Egipto wa'ñe e' wōkirie. ⁴⁶ Mik ie' pa wā José dē' bitu' blu' ska', e' kēwō ska' tā ie' ki' duas tso' dabom mañayōk (30).

José e' chéat blu' a tā imítke ikaneuk Egipto kōs a. ⁴⁷ Duas kul tsá shuā dali wōne tajē shūte. ⁴⁸ Daliwō e' kōs kak dapa'wé José tō tā ibléitō ká wa'ñe. Wé dali e' wōne ese wakpa ká a ibléat u tso' daliwō blóie ese a. Es ibléitō ká ulitane tso' Egipto e' a. ⁴⁹ Ie' tō daliwō dapa'wé tajē wēs dayē tséwō kē ishtar es. E' kuēki ie' kē wā ishtaneia.

⁵⁰ Ketba kēwō kam dōwā e' yōki José alakōl kiē Asenat, e' alā kune bōl wēpa.

⁵¹ Mik ilā tsá kune, etā José tō ichē: “Skéköl tō ye' bak erianuk ena ye' yamipa e' kōs chōwēwa ye' éna.” E' kuēki ikiē mékaitō Manasés.† ⁵² Mik ilā skā kune, etā ie' ichē: “Skéköl tō ye' a alā mé ká wé ki ye' bak weinuk tajē eē.” E' kuēki ikiē mékaitō Efraín.‡

⁵³ Duas kul dali wōne tajē Egipto e' tka. ⁵⁴ E' ukuōki tā duas kul skā debitu' e' dōr ketba poē duéswō wēs José tō iyē' es. Ketba de ká wa'ñe erē Egipto kōs a chkewō tso'. ⁵⁵ Mik Egipto wakpa teketke ketba tō, etā ie' pa míā iblū a chkewō kiōk. Ie' tō ichē iarak: “A' yú José ska' tā i kōs chéitō a' a e' wā iutō.”

⁵⁶ Mik ketba de ká wa'ñe, etā José tō dali tso' blēule iwé a e' kōs kkōppée chkewō watuō Egipto wakpa a. Ketba kī datse tajē shūte. ⁵⁷ Ká ulitane wakpa a kē i ku' iā katanoie, e' kuēki ie' pa de Egipto chkewō tauk José ska'.

42

José ēlpa míā Egipto

¹ Mik Jacob wā ijchenewā tō chkewō tso' Egipto watuē, etā ila'r a ichéitō: “iJōk a' iēter ñi sauk ē? ² Ye' a iyēne tō chkewō tso' Egipto. A' yú eē chkewō tauk as kē se' duōlur ketba wā.”

³ Etā José ēlpa dōka dabop, e' pa míyal Egipto chkewō tauk. ⁴ Erē Jacob kē wā ilā Benjamín, e' dōr José ēl táie imi wa, e' patkēnemi iēlpa tā ie' ibikeitsé dō' i tkō itā ñalā kī. ⁵ Ketba tso' tajē Canaán e' kuēki tajē Canaánwakpa míyal chkewō tauk Egipto. Esepa shuā Jacob ala'r mirwarak chkewō tauk ñies.

⁶ José dōr Egipto ká kuēblu. Ie' tō chkewō watuēke sulitane datse itauk e' pa a. Mik iēlpa demi iwōrkī, etā ie' pa wōéwa dō iski' ie' dalōiōk. ⁷ Ie' tō ie' pa

* **41:45** sacerdote: Sacerdote i' kē dōr wēs i'ñe itso' es. E' skéie ie' pa dōr egiptowakpa siwā e' wā kanēukwakpa. † **41:51** Manasés: Hebreoie s'kiē e' wā kiane chē ichōwēwa ye' éna. ‡ **41:52** Efraín: Hebreoie s'kiē e' wā kiane chē alā kēkā ō dali wōr.

suéwā bet tō ie'pa dōr iēlpa. Erē ie' e' éwa iyōkī wēs kē ie' wā isūule es. Kē ie' e' kkeyēnewā ie'pa a tō ie' dōr ie'pa ēl. Etā ie' tō iēlpa chaké kēsik wa:

—¿Wé a' sekkēpa bite?

Ie'pa tō iūtē:

—Sa' bite Canaán chkwō taḡk be' ska'.

⁸Ie' tō ie'pa suéwā, erē ie'pa kē wā ie' sunewā. ⁹Ie' tō iēlpa kēbisu' e' anewā ie' éna. Ie' tō iché ie'pa a:

—A' dōr sa' bolōkpa datse sa' saḡk tō wēs a' dōwāmi ñippōk sa' tā e' aloka sa' kī.

¹⁰Ie'pa iūtē:

—A kēkēpa, e' kē dōr es. Sa' kē dōr a' bolōkpa. Sa' debitu chkwō ē taḡk. ¹¹Sa' kōs i' e' yé dōr ekōl ē. Sa' serke buaé yēsýesé. Kē sa' dōr yi bolōkpa.

¹²Ie' tō ichéne ie'pa a:

—Au. A' sekkē tso' kachōk. A' datse sa' ká saḡk tō wēs a' dōwāmi ñippōk sa' tā e' aloka sa' kī.

¹³Erē ie'pa tō iūtē:

—Sa' tso' be' wōmī wēs be' kanē mēsopa es. Sa' dōka dabom eyōk kī bōl (12). Sa' yé dōr ekōl ē. Sa' serke Canaán. Sa' ēl tsirla ēk e' atē sa' yé tā. Iēkōl blēnewatke.

¹⁴Erē ie' tō iská chénerakia:

—Ye' ichéte tō a' dōr sa' bolōkpa. ¹⁵Egipto blú ttō wa yō iché a' a tō a' kē wā a' ēl tsirla e' dē' jé, e' tā a' kē mī'pa ká i' kī. Es ye' isuēmi tō a' ttō mokī. ¹⁶A' ekōl yú a' tsirla tsukbitu. A' malepa atē wōtēule. Es ye' wā ijchermi tō a' ttōke e' dōr mokī. E' kē yēne, e' tā a' dōr sa' bolōkpa. E' chéyo Egipto blú ttō wa.

¹⁷Ie' tō ie'pa wōtéwā sekkā dōka ká mañat. ¹⁸Ká de mañat etā ie' tō iché iarak:

—Ye' tō Skēkōl dalōtsetā'ka. I cheke ye' tō a' a' e' ú, e' tā ye' kē tō a' ttōkwa patkepa. ¹⁹Yēne tō a' dōr wēpa ttō mokī ese, e' tā a' ekōl múat wōtēule. A' malepa yúne, chkwō tsūmi a' yamīpa tteke ketba tō e'pa a. ²⁰E' ukuōkī tā a' ēl tsirla e' tsūbitu ye' a' suē. Es ye' tō isuēmi tō a' ttōke e' dōr mokī. E' kē dōr es, etā a' duōralur.

Etā ie'pa tō iché: “E' dōr buaé sa' a.” ²¹Etā ichéraitō ñi a:

—Mokīe se' e' wamblē' suluē se' ēl José tā. Mik ie' kōyō' tajē se' a tō i sulu kē wamblar ie' kī erē se' isu' tō tajē ie' eriane, erē kē e' ska' se' tkine. E' nu' kī se' weirke i'ñe.

²²Etā Rubén tō iūtē:

—Ye' tō iyé' a' a: “Kē i wamblar José kī.” Erē a' kē wā ye' ttō iūtēne. E' kuekī i'ñe tā se' kawōtā idu'wā e' nu' patauk.

²³José ttōke iēlpa tā egiptowak ttō wa e' pakekene o'ka tō ie'pa a iwakpa ttō wa. E' kuekī ie'pa kē wā ijcher tō ie'pa ttōke e' ane ie' éna. ²⁴Mik ie' tō ie'pa ttōke e' ttsé, etā ie' e' skéttsa mīa bānet iuk. Mik ie' er dekane ttoie, etā ie' dene ie'pa ska'. Ie' tō Simeón yōktsa patkē tā ipayuēwarakitō iēlpa wōrkī. ²⁵E' ukuōkī tā ie' tō ikanē mēsopa patkē iēlpa sku' wā iōk chkwō wa. Ñies ichéitō iarak: “Ie'pa chkwō e' ské iōwā iwakpa bil ekkē sku' a. Ñies chké bakōmirakīa ñe ñala kī.” Etā ie'pa tō iwé wēs ie' tō iché iarak es. ²⁶E' ukuōkī tā ie'pa tō ichkwō méka iburro kī tā imíyal.

²⁷Mik ie'pa demi ñala kī wé ie'pa kapōkerō eē etā ie'pa ekōl tō isku' a burro chkō tso' e' kō wōttsé iburro tioie tā isuē tō inukōl ar sku' shuā. ²⁸Ie' tō iché iēlpa a:

—¡Isaú! Ye' inukōl mébitune ie'pa tō e' ar sku' a.

Ie'pa ulitane suane tajë eriane tajë. Ichéraitō ñi a:

—¿I wamblök Skëköl tso' se' ta?

²⁹ Mik ie'pa demine Canaán, eta ì tka ie'pa ta Egipto e' qos pakéraitō iyë a. Ie'pa tō iché ia:

³⁰ —Ká e' wökir e' tté sa' ta kësik wa. Ie' tō iché tō sa' dör ie'pa bolökpa. ³¹ Sa' tō iché ia: “Sa' serke buaë. Kë sa' dör yi bolökpa. ³² Sa' döká dabom eyök kî bül. Sa' yë dör eköl è. Sa' èl eköl blënewatke, iëköl ate sa' yë ta Canaán.” ³³ Eta ie' tō sa' iüté: “A' ttö mokî, e' ta a' èl eköl e' múat íe ye' ska' eta chkewö tsúmi a' yamipa a. ³⁴ Erë a' èl tsirla èk e' tsúbitu ña suë. Es ye' wá ijchermi tō a' ttö mokî. A' tō iwé es, e' ta ye' tō a' èl èmimine. Ñies a' íyi tuëmi bua' sa' ká i' kî.”

³⁵ Mik José ëlpa tso' isku' wakkauk, eta ie'pa isuë sku' a inuköl deyal parratulewá. Mik e' suë, eta ie'pa tkirulune iyë ñies. ³⁶ Jacob tō iché iarak:

—A' tso' ye' mukat alá kē ta'. José blënewá se' yökî. Simeón ñies, kē ku' se' ta. I' ta Benjamín kiane tsëmi a' kî darë wa. Këkraë ye' weirke.

³⁷ Rubén tō iché iyë a:

—Bejamín múmi ye' a. Ye' tō ikkö'neraë buaë. Ye' wá idörane be' a. Ye' kē wá idë'ne, e' ta ye' alá bül e' ttölor.

³⁸ Ie' tō iüté:

—Ye' alá kē mine a' ta. Iël José du'wá ta ie' è dawaiá. Dö' ì sulu tkö ie' ta ñalá kî, e' ta kékëla i' duömiwá ilá dalërmik ta' a' iane iwiie.

43

Benjamín ëlpa wá imítser Egipto

¹ Ketba tkëneia darërë Canaán. ² Chkewö dë'biturak iwá Egipto, e' enewa. Eta Jacob tō iché ila'r a:

—A' yüne chkewö ská tauk se' a.

³ Erë Judá tō iüté:

—Wëm tso' eë e' tō iyë' sa' a yësyësë: “A' kē wá a' èl tsirla dë' íe, e' ta a' kē tō ye' suepa.” ⁴ Be' tō sa' èl tsirla émi sa' ta, e' ta sa' mi'mi chkewö tauk be' a. ⁵ Erë be' kē tō iëmi sa' ta, e' ta kē sa' mine. Wëm e' tō sa' a iché: “A' kē wá a' èl tsirla dë' íe, e' ta kē a' tō ye' suepa.”

⁶ Jacob tō iüté:

—¿Iök a' tō ì sulu wambleke tajë ye' kî? ¿Iök a' tō iché wëm e' a tō a' èl ská tso'ia eköl?

⁷ Ie'pa tō iüté:

—Wëm e' tō sa' chakéwaie darë wa: “¿A' yë tso'ia ttsë'ka? ¿A' èl ská tso'?” Kë wës sa' a ionukia. Sa' kawötá iütök yësyësë. Sa' kē wá ijcher tō wëm e' tō sa' a ichémi: “A' èl tsúbitu ye' a suë.”

⁸ Judá tō iché ie' a:

—Se' senakia, e' ta be' alá ömi ye' ta. Ye' tō ikkö'neraë. Es be' ena sa' ena se' ala'r qos kē duöpalur ketba wá. ⁹ Ye' e' chö ie' skéie. Ì de wës ie' ta, e' nuí tueraëyö. Ye' kē wá ie' dë'ne be' ska', e' ta ye' iane iwiie këkraë. ¹⁰ Kë sö kawö chök tajë. Warma i' ta sa' daretke bötökicha.

¹¹ Iyë tō iüté:

—E'ma kē wës ionuk. A' tō iü i' es: A' sku' a íyi bua'buá tso' se' ká a, ese kak tsúmi wëm e' a. Bálsamo elkela ena bul alí elkela ena kiö masmas ena mirra ena kalwö wödalo katanoie ese qos kak tsúmi ia elkela. ¹² Ñies inuköl tsúmi ia jaishet döká bötökicha. Wé a' wá idë'ne e' tsúmine múne ia a' wák ulawa dö' ie' wöá ká chë'wa. ¹³ A' yüne wëm e' ska'. Alá tsúmi. ¹⁴ Skëköl Diché Ta' Íyi Ulitane

Tsaṭa e' a ikiéyō aš wēm ñe' tō a' saṭū er siarē wa ṭa imú tō be' èl ena Benjamín òbitune. Ye' aṭe alà kē ṭa', erē ṡwes ye' e' ùmiiā?

15 Etā Jacob ala'r tō iyi kak ié, ñies inukōl ié jaishet dōkā bōtōkicha. Ñies Benjamín mirak iwā ṭa imiyal. Mik idemirak José ska' 16 etā ie' isué tō Benjamín debitū ie'pa wā. Ie' tō iché iu kuēblu a:

—Wēpa wjkkē tsúmi ye' u a. Be' yú baka ttōkwā elka e' kaneú se' a. Ie'pa chköke j'ñe ye' ṭa dibata a.

17 Etā iu kuēblu tō iwakanewé wes ichéitō iā es. Imítserak iwā e' ṭa José u a.

18 Erē tajē ie'pa tkinewā imítserak iwā José u a e' kuēkī. Ie'pa ttōramirak ñita: Ie'pa tso' se' kitō'uk. Ie'pa tō inukōl iē'mi se' sku' a e' nuí tkēne se' mik. E' nuí kuēkī ie'pa tō se' klō'wērawā kanēblōk ie'pa a kanē mēsopaie kē patuē ṭa' ese. Ñies se' iyiwak klō'wērawarakitō nuí kī.

19 Mik ie'pa demi u wékkō a, etā ie'pa de tsinet u kuēblu wörkī 20 ṭa ichérakitō iā:

—A kēkēpa, sukōt sa' dē' ié chkwō ṭauk. 21 Erē sa' dē'mi wé sa' kapōkerō ee ṭa sa' sku' kōs kkō wōttsée ṭa e' a kōs sa' tō chkwō ṭo' e' inukōl kuēne sa' tō seraa. E' debitune sa' wā mēne. 22 Ñies sa' wā inukōl skā de chkwō kī tuōie. Erē kē sa' wā ijcher yi tō sa' inukōl iē'kane sa' sku' a.

23 U kuēblu tō iitē:

—Kē a' tkinuk. Kē a' suanuk. Ye' tō a' chkwō patō' e' inukōl klōō'. A' Kēkōl dōr a' yē Kēkōl ñies, e' tō inukōl e' iē'wā a' sku' a.

E' ukuōkī ṭa ie' tō Simeón yéttsā tsémi wé iēlpa tso' ee. 24 E' ukuōkī ṭa imítserak iwā seraa José u a. Etā di' méitō iarak klō skuoie. Ñies iburro tiérakitō. 25 Ie'pa wā ijchenewā tō ee ie'pa chköke José ṭa dibata a. E' kuēkī ie'pa wā iyi kak de ié' a e' dapa'wérakitō mē ié' a.

26 Mik ie' dewā wēshke, etā ie'pa wā iyi kak de e' mé iā. Ie'pa wōéwaie dō iskī idalōiōk. 27 Ie' tō ie'pa shké'wé ṭa ichakéitō:

—A' yé de kēkēpalatke yē' a' tō ye' a sukōt ṡis e' tso'? ṡIdobyērkeia?

28 Ie'pa skā wōéwane dō iskī ṭa ichéitō:

—A kēkēpa, tō, sa' yé tso' buaē. Ie' dobyērkeia.

29 Etā José ká sué ipamik shkit, ṭa Benjamín dōr iēl ekka imi wa ena iyé wa e' suéitō. Etā ichéitō ie'pa a:

—A' èl tsirla yē' a' tō ṡe' dōr wj?

Ie' tō iché Benjamín a:

—A alā, Skēkōl er buaē chō be' a. 30 Ie' tō iēl suéwa e' tō ie' ttsé'wé buaē ta ie' iākka. Bet ṭa ie' e' skéttsā míā wé ikapōke ee iuk. 31 Mik ie' ié one ṭa ier pablēne ṭa iwō skuéé ṭa imiāne iēlpa skā ṭa ichéitō: “Chkō watiō bet.”

32 José tiérakitō bānet. Iēlpa tiérakitō bānet. Egiptowak chköke José u a e'pa tiérakitō bānet ñies. Hebreowak dōr ñā egiptowak a e' kuēkī ie'pa kē a kawō ṭa' chkök ie'pa ṭa ñita. 33 José tō ie'pa tulōkwā patkē chkök ñi o'mik wes duas tso' ikī es dō ibataē. Ie'pa tō ibikeitsé: “ṡWes ie'pa wā se' duéswo jcher?” E' kuēkī ie'pa tkinewā tajē tā iñi suéka. 34 Ie'pa dēne chké tso' José mesa kī e' wa. Es iméitō ulitane a. Erē Benjamín a chké méitō kibiie dōkā skētōkicha iēlpa dēne e' tsāṭa. Ie'pa chké tajē blo'yé José ṭa ttsé'ne buaē.

44

José tkā' tso' iwā wayé

1 E' ukuōkī ṭa iu kuēblu kiére José tō ṭa ichéitō iā:

–Ie'pa sku' qos wà iökā chië chkwō wa. Nies ie'pa inuköl iökāne isku' qos kkō kī. ²Nies ye' tkā' yöle inukölchka wa tso' ye' wā wayè e' iökā ie'pa èl tsirla e' sku' kkō kī, inuköl chkwō patuō e' tã ñita.

Etã u kueblu tō iwakanewé wës José tō iché iã es. ³Bule es bla'mi diwō tskine tã José tō iëlpa a kawō mé shkökne iã u iburroë. ⁴Kam ie'pa dõmi kamië, etã ie' tō iché iã kueblu a:

–Be' yú ie'pa itõkī. Mik be' ikué, etã ichõ iã: 'Ye' e' wé buaë a' tã, ¿iök a' e' wamblé sulu ye' kī? ¿iök a' tō ye' wõkir tkā' yöle inukölchka wa, ⁵e' dör wayè ena íyī tõtõkoie, e' bléwabitũ a' tō? A' e' wamblé suluë.'

⁶Mik ie' ikuérak, etã ichéitõ wës iwõkir tō iché iã es. ⁷Etã ie'pa tō iüté:

–¿iök be' tō ttè e' ché sa' a es? Kë ekkë chõk sa' e' wamblõpa. ⁸Sa' bitë Canaán tkörõ íe inuköl mĩne sa' sku' a e' mukne. ¿Wës be' ibikeitsëmi tō sa' tō inukölchka õ orochka e' bléwami be' wõkir u a? ⁹Sa' sku' shuyulõ. Yi icha a ikuëbõ, as e' wák duõwã. Sa' malepa atë be' kanè mësopaie.

¹⁰Ie' tō iché ie'pa a:

–Iwã tkõraë wës a' tō iché es. Erë wé ëk sku' a ikunewã e' ë dõraë ye' kanè mésoie. A' malepa kë iane iwiie. A' mi'mine buaë.

¹¹E' bet ie'pa ulitane tō isku' éwa ískī tã ikkõ wõttsélor. ¹²U kueblu tō sku' shuyulérak ikibi ëk kéwe dõ itsirla Benjamín ska'. Etã Benjamín sku' kkõ a tkā' àr. ¹³Ie'pa datsi' jchélor eriane tajé kuëkī. Ie'pa dali payuéne burro kī tã ibiteyalne José ska'. ¹⁴Mik Judã ena iëlpa demine José ska', etã José duria. Ie'pa wõewa ískī iwõrkī. ¹⁵E' dalewa ie' tō iché iarak:

–¿iök a' e' wamblõ es? ¿A' kë wã ijcher tō wëm dör wës ye' es, e' s'tõtke buaë?

¹⁶Judã tō iüté:

–¿Ima sa' tō be' iütëmi? ¿Ì wa sa' tō be' a ikkachëmi tō sa' kë wã ì sulu wamblëne? Ì wamblëule sulu sa' wã e' sué Skëköl tō. I' sa' iëtër be' wõrkī. Sa' klõ'ú be' kanè mésoie. Yi sku' a be' tkā' kũne e' klõ'ú ñies.

¹⁷Erë ie' tō iüté:

–Kë ye' a e' wamblënu es. Yi sku' a ye' tkā' kũne, e' ë atë ye' kanè mésoie. A' malepa mi'mine buaë a' yé ska'. Kë yī tō a' tsiriwëpa.

Judã kkõché siãrla Benjamín dalërmik

¹⁸Etã Judã debitu José wõrkī tsinet, etã ichéitõ iã:

–A këkëpa, be' we'ikëyõ, mishka ttõk se' bõl ë. Be' dalõ dör wës Egipto blú dalõ es e' kuëkī kë be' ulunuk ye' kī. ¹⁹Be' tō sa' a ichaki' tō sa' yé tã, sa' èl skã tã. ²⁰Sa' tō be' iütë' tõ, sa' yé tã' këkëpalatke, ñies sa' èl tã' ekõl iã duladula. E' kũne mik sa' yé kënewatke etã. Sa' be' a iyë' tō sa' yé kī tajé ilã tsirla ëk kiar. Alã e' ë atëat imi a. Ie' èl blënewã. ²¹Be' tō sa' a iyë' tō alã e' tsúbitũ suëyõ. ²²Sa' tō be' a iyë' tō kë ie' dõpa. Kë ie' a iyë' menukat ekõrla. Mik ie' tō iyë' meät ekõl, etã iyë' duõwami ie' dalërmik. ²³Erë be' sa' a iyë' tō sa' kë wã ie' dë', e' tã be' kë sa' kiepawã.

²⁴“Mik sa' dë'mine sa' yé wõrkī, etã ì qos yë' be' tō sa' a, e' paké sa' tō ie' a. ²⁵Ie' tō sa' a iché: 'A' yúne chkwō taũk.' ²⁶Erë sa' tō iüté: 'Sa' kawõtã sa' èl tsirla tsũkmi. Sa' kë wã ie' mĩne, e' tã wëm e' kë tō sa' kiepawã.' ²⁷Ie' tō sa' iüté: 'A' wã ijcher buaë tō ye' alakõl e' tō ye' a alã mé bõl ë. ²⁸Iaiã ekõl mĩne ye' yökī, kë ye' wã usuneia. Ye' iklõ'wé tō ie' kõtwa iyiwak sulusi tõ. ²⁹A' wã ye' alã bata i' mĩtsër tã ì sulu tka ie' tã ñalã wa, e' tã wõ'kela i' duõrawã eriar ë wã. Itka es, e' tã a' iane iwiie.'

30-31 “Sa' yé éna ilà dalër tajë. E' kuëkj sa' demine ie' ska', erë ie' isuë tò ilà tsirla kè dè'ne sa' wà, e' tã ie' duõrawã eriar ë wã. E' wiie sa' iardaë. ³²Ye' tò ye' yé a iyë': 'Ye' e' chõ be' alà tsirla kkõ'nuk. Ye' kè wã idè'ne, e' tã ye' iane iwiie kekraë.' ³³E' kuëkj ye' kkõchõ be' a tò ye' tsúat be' kanè mésoie, alà tsirla skéie. Ie' õmi as imi' iëlpa tã. ³⁴Alà tsirla kè minene ye' tã, e' tã ¿wes ye' mi'mine ye' yé ska'? Ye' kè kj ye' yé kiane suë weinuk siarë.”

45

José e' chéka iëlpa a

¹José kè a iwöklõneia ikanè mésopa ulitane tso' kaneblök eë e'pa wörkj. E' kuëkj ie' tò iché ie'pa a aneule: “A' kôs yúshka bánet. Sa' múat sa' wakpa ë.” Es mik José e' chéka iëlpa a, etã ikanè mésopa kè ku' yës ie' tã.

²Etã ie' iéka tajë, e' ttsé Egipto wakpa tò. Egipto blú a itté demi tò José tso' iuk. ³José tò iché iëlpa a:

—Ye' dör José. ¿Se' yé tso'ia ttsè'ka?

Ie'pa tkirulune tajë suane José yökj, e' kuëkj kè ie'pa a ie' iütëneia. ⁴José tò iché ie'pa a:

—A' shkõwã tsinet ye' o'mik.

Mik ie'pa e' skéwã tsinet, etã ie' tò iché ie'pa a:

—Ye' dör a' ël José watõ'ttsa a' tò tsëmi Egipto e'. ⁵Skëkõl tò ye' patkë'bitu ië a' yökj kewe s'tsatkoie ketba ulà a. E' kuëkj kè a' erianuk, kè a' tkinuk ye' watõ'ttsa a' tò e' kuëkj. ⁶Ketba de e' kj duas de bök. Etã duas skel kianeia. E' shuã iyi kôs kuatkëmisõ erë kè itskirpa yës. ⁷Erë Skëkõl tò ye' patkë'bitu kã i' kj a' yökj kewe as a' aleripa kè erwa as Skëkõl tò a' tsatkõ ie' diché tajë e' wa. ⁸Es Skëkõl wák tò ye' patkë'bitu ië, e' kè dör a' ye' watõ'ttsa e' kuëkj. Skëkõl tò ye' méka Egipto blú pattõkwakie. Ye' dör ie' u' kueblu ena Egipto wa'ñe wõkir. ⁹A' yüne bet ye' yé ska' tã ichõ ia: 'Be' alà José ttè i' patkë'bitu be' a: Skëkõl tò ye' méka Egipto kã kôs, e' wõkirie. Be' shkõ ye' sauk bet. Kè bö ipanuk tajë. ¹⁰Be' serdaë kã kiè Gosen eë be' yamipa kôs tã, ñies be' iyiwak kôs ena i' kôs tso' be' wã ekkè tã. ¹¹Ketba duéswõ kianeia skel. E' kuëkj ye' tò chkewõ meraë a' ulitane a' as a' wã chkewõ tso' wè'. ¹²Ye' ël Benjamín ena a' ulitane tò ichëmi ye' yé a' tò mokj ye' wák ttè a' tã. ¹³Ipakõ ye' yé a' tò ye' dör Egipto wõkir. Ñies i' kôs sué a' tò ië, e' pakõ ia. ¡Ye' yé tsúbitu bet ië!

¹⁴Etã José tò iël Benjamín paklõ'wéwã tã iéka. Es Benjamín tò José paklõ'wéwã tã iüë ñies. ¹⁵Etã José tò iëlpa kôs wõalattsé, ñi paklõ'wéwãrak tã iüërak. Etã erpa iëlpa er deka ttök ie' tã.

¹⁶Etã Egipto blú u' a' ttè demi tò José ëlpa debitu ie' ska', e' tò Egipto blú ena ikueblupa kôs e'pa ttsè'wé buaë. ¹⁷Etã Egipto blú iché José a:

—Ichõ be' ëlpa a: 'A' chkewõ payuõ iyiwak kj tã a' yüne Canaán. ¹⁸Etã a' yé ena a' yamipa kôs e' tsúbitu ye' a. Kã tso' Egipto e' bua'ie mekeyõ a' a. Ñies chkewõ tso' Egipto e' bua'ie mekeyõ a' a.' ¹⁹Ñies ichõ ie'pa a: 'karreta tsúmi tajë a' alakõlpa ena a' ala'r ena a' yé e'pa kôs tsõbitu. ²⁰Egipto iyi tso' bua'bu a' kakmeraëyõ a' a. E' kuëkj kè a' tkinuk i' tso' a' wã e' kj.'

²¹Etã Jacob ala'r tò iwé i' es. José tò karreta mé ie'pa a' wës Egipto blú tò iché es. Ñies chkõ méitõ ie'pa a' ñè ñala kj. ²²Ñies datsi' pa'alj mé iarak e' mane'woie. Erë Benjamín a' datsi' kakméitõ skëtõkicha iënoie. Ñies inukõl wõmulë méitõ ia' dõka cien mañalyök (300). ²³Iyi bua'bu tso' Egipto e' kak patkëmi iyë a' payõule burro kj dõka dabop. Ñies trigowõ ena pan ena chkewõ

skà e' payuéitō burro dabop skà kī iyē a ñè ñalā kī. ²⁴ Mik José ēlpa mitke, etā José tō iché ie'pa a:

—Kē a' mīā ñippōk ñalā kī.

²⁵ Ie'pa e' yétt̄s̄a Egipto a demi Canaán iyē ska'. ²⁶ Etā ie'pa tō iché iyē a: “Be' alā José tso'iā t̄ts̄ē'ka. Ie' tso' Egipto ká kōs e' wōkirie.” Ttè e' tō Jacob wōkrawēwā tajē. Kē utēiā. Ie' kē wā ttè e' klōone. ²⁷ Erē mik ie'pa tō i kōs yē' José tō ie'pa a e' paké iyē a, ñies mik Jacob tō karreta patké José tō ie'pa tsōmi e' sué, etā ie' er dekane t̄ts̄ē'ne buaē. ²⁸ Etā ie' iché: “E' ē kata ye' a, ye' alā José tso'iā t̄ts̄ē'ka. Ye' mi'ke isaṽk kam ye' blērwa, e' dalewa.”

46

Jacob mīā Egipto

¹ Etā Jacob e' yétt̄s̄a iu a. I kōs tso' iwā e' mīts̄er seraa. Mik idemirak ká kiè Beerseba ee, etā iyiwak ña'wéitō iyē Isaac, e' Kēkōl dalōioie. ² E' nañewe Skēkōl tté ie' t̄a kabsueie t̄a ikiéitō ikié wa:

—A Jacob.

Jacob tō iuté:

—¿I'?

³ Etā Skēkōl iché ia:

—Ye' dōr be' Kēkōl. Ye' dōr be' yé Kēkōl. Kē be' suanuk shkōkmi Egipto. Eē ye' tō be' aleripa alōweraē tajē. ⁴ Ye' mi'ke be' t̄a Egipto. Ñies ye' wák tō be' aleripa yerattsane ká e' a. Ñies mik be' duōkewatke etā José tso' be' o'mik.

⁵ E' ukuōkī t̄a Jacob e' yétt̄s̄a Beerseba a. Etā ie' ala'r tō ie' iéka karreta patké' Egipto blú tō ie'pa tsōmi e' a. Ñies ie'pa ala'r ena ie'pa alakōlpa e'pa iékarakitō karreta a. ⁶ Etā Jacob mīā Egipto iyamipaē se. Ie' baka kōs ena ie' obeja kōs e' mīts̄er ie' wā. Ñies i kōs dē' ie' ulā a Canaán e' mīts̄er ie' wā seraa. ⁷ Ila'r kōs ena isibayōkpa kōs e'pa mīā da'a Egipto.

⁸ Ikkēpa dōr Israel aleripa mineyal Egipto. E'pa dōr Jacob ena ila'r.

Rubén, e' dōr Jacob alā kibi ēk. ⁹ Etā Rubén ala'r kiè: Hanoc, Falú, Hesrón, ena Carmí.

¹⁰ Simeón ala'r kiè: Jemuel, Jamín, Óhad, Jaquín, Sóhar, ena Saúl. Saúl mī dōr canaanwak.

¹¹ Levi ala'r kiè: Guersón, Quehat ena Merarí.

¹² Judá ala'r kiè: Er, Onán, Selá, Fares ena Zérah. (Er ena Onán, e'pa blēnewā Canaán.) Fares ala'r kiè Hesrón ena Hamul.

¹³ Isacar ala'r kiè: Tolá, Puvá, Job ena Simrón.

¹⁴ Zabulón ala'r kiè: Séred, Elón ena Jahleel.

¹⁵ E'pa kōs dōr Jacob ala'r kune Padán-aram Lía t̄a. Ie'pa kutà kiè Dina, e' kune ee ñies. Jacob aleripa kōs wēpa ena alakōlpa e' dōka dabom mañayōk kī mañal (33).

¹⁶ Gad ala'r kiè: Sefón, Haguí, Esbón, Suní, Erí, Arodí, ena Arelí. ¹⁷ Aser ala'r kiè: Imná, Isvá, Isví ena Beríá. Ie'pa kutà kiè Sérah. Beríá ala'r kiè Heber ena Malquiel. ¹⁸ E'pa dōr Jacob aleripa Zilpá t̄a, e' mé Labán tō ilā busi Lía, e' a ikané mésoie. Ie'pa kōs dōka dabom eyōk kī terōl (16).

¹⁹ Jacob alakōl kiè Raquel, e' ala'r kiè José ena Benjamín. ²⁰ José ala'r dōr ilakōl Asenat t̄a e'pa kiè Manasés ena Efraín. Ie'pa kune Egipto. Asenat dōr wēm kiè Potifera, e' alā busi. Potifera dōr egiptowak awá ekōl. Ie' kanēblōke ká kiè On ee. ²¹ Benjamín ala'r kiè Bela, Béquer, Asbel, Guerá, Naamán, Ehi,

Ros, Mupim, Hupim ena Ard. ²² E'pa dör Jacob aleripa Raquel ta. Ie'pa kos döka dabom eyök ki tkël (14).

²³ Dan alà kiè Husim. ²⁴ Neftalí ala'r kiè: Jahseel, Guní, Jezer, ena Silem.

²⁵ E'pa dör Jacob aleripa ilaköl Bilhá ta, e' mé Labán tò ilà busi Raquel a ikanè mésoie. Ie'pa döka kul (7).

²⁶ Jacob ta iyamipa ekká mine Egipto, e' wakpa döka dabom teryök ki teröl (66). Ie' ala'r e' alakölpá, kě shtáne ishúa. ²⁷ José ala'r kune Egipto e'pa dör böl. Jacob yamipa dē'mi Egipto döka dabom kuryök (70) seraá.

²⁸ Eta Jacob tò ilà Judá patkémi kéwe José a ibiyöchök: "Be' shkō Gosen ye' ñaletsuk." Eta mik ie'pa demi Gosen, ²⁹ eta José tò ikanè mésopa ké ie' karreta yöksa tsēmi iyē ñaletsöie. Mik idemi iyē ska' eta iyē paklö'wēwaitō eta ie' iē tajē. ³⁰ Eta Jacob tò iché José a:

—İre' ye' blērwami buaē! Ye' be' suēne buaē, be' serkeia e' kueki.

³¹ Eta José tò iché iyamipa kos a:

—Ye' míá Egipto blú a a' biyöchök tò 'ye' èlpa ena ye' yē yamipa kos serke Canaán e'pa debitu e' tsukat ye' ska'. ³² Ie'pa dör iyiwak alöukwakpa. E' kueki ie'pa baka kos ena ie'pa obeja kos ena i kos tso' ie'pa wa e' debitu ie'pa wa.

³³ Mik Egipto blú tò a' chaké: '¿İ dör a' kané?', ³⁴ e' ta ichö ia: 'Kekraē sa' kané dör iyiwak alöuk wēs sa' tsá bak es.' Egiptowak kē káne senuk obeja alöukwakpa ta ñita, e' kueki Egipto blú kawō mēmi a' a senuk Gosen.

47

¹ Eta José míá ibiyó muk Egipto blú a ta ichéitō ia: "Ye' yē ena ye' èlpa serke Canaán, e'pa debitu iē. I' ta ie'pa tso' Gosen. Ie'pa obeja ena baka ena i kos tso' iwā e' debiturak iwā seraá." ² José tò iēlpa shushtë döka skel ta imítser iwā Egipto blú ska' as ie' tò iwakpa saū. ³ Eta Egipto blú tò José èlpa a ichaké:

—¿İ dör a' kané?

Eta ie'pa tò iüté:

—A kēkēpa, sa' dör obeja alöukwakpa wēs sa' tsá bak es. ⁴ Ketba meneka tajē sa' kaska'. Sa' iyiwak a kē chke ta'ia, e' kueki sa' bitea senuk ká i' ki. Be' we'ikē sa' tò, kawō mú sa' a senuk Gosen.

⁵ Eta Egipto blú tò iché José a:

—Be' yē ena be' èlpa de senuk be' ta. ⁶ Ká tso' Egipto e' wē kiane be' ki e' mú ie'pa a senoie. Kos ká tso' Egipto e' bua'ie dör Gosen e' mú ie'pa a senoie. Be' yamipa shúa wēpa tso' iyiwak kkō'ne buaē, e' ta esepa múka ye' iyiwak kkō'nuk.

⁷ Nies José wa iyē Jacob mí kkachē Egipto blú a. Jacob tò Egipto blú shke'wé er bua' wa. ⁸ Eta Egipto blú tò ie' a ichaké:

—¿Kos duas tso' be' ki?

⁹ Jacob iüté:

—Ye' ki duas de cien eyök ki dabom mañayök (130) shkōk wī a dià a. Kawō e' kē dör tajē. E' tka ye' ki darērē. Erē kam ye' ki duas dō kos ye' yēpa ki duas bak ekkē.

¹⁰ E' ukuöki ta Jacob e' chéat Egipto blú a ta imía. ¹¹ Eta José tò ká bua' bua' tso' Egipto, e' mé iyē ena iēlpa a senoie wēs Egipto blú tò iché es. Ká e' ate Ramsés. ¹² Nies ie' tò chkewō meke iyamipa a kos ila'rla tso' u a u a ekkē.

José tò chkewō watué Egipto wakpa a

¹³ Ká ulitane kē İyi wōria, e' kueki ketba ki tkērke poē. Ketba tò s'tteke tajē Canaán ena Egipto. ¹⁴ Chkewō tuē Egipto wakpa tò ena Canaánwakpa tò, e' skē

kos blé José tö Egipto blú u a. ¹⁵ Mik Egipto wakpa ena Canaánwakpa inuköl enewa seraa, etá Egipto wakpa mía José ska' tã iché ia:

—Be' sa' a chkwō mú! Kē sa' inuköl tã'ia. Kē idör bua' tō e' ē kueki be' tō sa' métt̃sa duökwa ketba a.

¹⁶ Etá ie' tō ie'pa iuté:

—A' kē wã inuköl tã'ia, e' tã a' iyiwak tsúbitu ña, e' skéie ye' tō a' a chkwō meke.

¹⁷ Egipto wakpa wã kabaio ena obeja ena baka ena burro e' kos mí ie' a. E' skéie ie' tō chkwō mé ie'pa a dö duas ek. ¹⁸ Duas e' tka etá ie'pa míyalne ie' ska' tã iskà ché ia:

—Be' wã ijcher buaë tō kē sa' wã inuköl tã'ia. Ñies sa' iyiwak kos, e' dör be' icha. Sa' ká ē tso'ia sa' wã ena sa' wakpa, e' ē tso'ia sa' wã mè be' a ¹⁹ Sa' wákpa taú. Sa' ká taú ñies. E' skéie iyiwō mú sa' a. Sa' kaneblōmi sa' wákpa ká a Egipto blú a. Es sa' atē Egipto blú kanè mésopaie. Etá chkwō ē memibō sa' a as kē sa' duölur ketba wã ena sa' ká kē weir ē ichök.

²⁰ Egipto wakpa tō iká watuéttsa José a ketba kueki. Es Egipto ká kos de Egipto blú ulà a. ²¹ Ñies Egipto wakpa kos atē blu' kanè mésopaie. ²² Ie'pa sacerdotepa ká e' ē kē tone José wã. Egipto blú tō chkwō kakmeke ie'pa a, e' kueki ie'pa kē wã iká watonettsa.

²³ E' ukuöki tã José tō iché Egipto wakpa a:

—A' wákpa kos ena a' ká kos e' to'ttsa ye' tō se' blú a, e' kueki i' ñe tã a' kos atē ie' ulà a. Iyiwō i' tsúmi a' tō tã ikuatkó. ²⁴ Mik iwōne tã iyiwō tso' dōka sacco skel, etá itsá yóttsa sacco et mè Egipto blú a. Iyiwō eyök atē e' dör a' a kuantkè, ñies a' yamipa ulitane a ñanoie.

²⁵ Etá ie'pa tō iuté:

—Be' tō sa' tsátké ketba ulà a. Be' er bua' sa' tã. E' kueki sa' e' chōke Egipto blú kanè mésopaie.

²⁶ Es José tō kawō mé Egipto wakpa a tō iyiwō tso' dōka sacco skel e' tsá yóttsa sacco et mè Egipto blú a. I' ñe tã e' wekeia ie'pa tō es. Egipto sacerdotepa ē kē kawōtã iyiwō tsá muk Egipto blú a, ie'pa ká kē dē' Egipto blú ulà a e' kueki.

Jacob tō ittè bata ché José a

²⁷ Es Israel aleripa e' tséat senuk Gosen, ká e' atē Egipto. Ká e' kos de ie'pa ulà a. Eē ie'pa alōne taiē. ²⁸ Jacob sene'ia ká e' a duas dōka dabom eyök ki kul (17). Duas de ie' ki cien eyök ki dabom tkéyök ki kul (147).

²⁹ Mik ie' tō ittés tō iduökewatke, etá José tsuk patkéitō tã ichéitō ia:

—Moki be' er buaë chak ye' a, e' tã be' ulà múwa ye' tu' dikia iwà kkachioie tō moki i' kiekeyō be' a e' waweraëbō. Ye' nu kē wōtarwã Egipto. ³⁰ Mik ye' blēnewã mía ye' dēutōpa itōki, etá ye' nu yóttsa ká i' ki tsúmi wōtewã ie'pa pō a.

Etá José tō iuté:

—Es yō iweraë.

³¹ Iyé tō iché ia:

—Ichō ña moki Skököl wörki tō be' iweraë es.

Etá José tō ittè mé moki iyé a. Etá Jacob wómewã ika' ki tã Skököl kikékaitō.

¹ E' ukuöki tã ie'pa wã biyö debitu José a: "Be' ye' duöke tso' suluë." Etã José mĩã isauk ila'r böi mí iwã e' tã. ² Mik ie'pa tö iché Jacob a tö José debitu be' sauk, etã ie' e' tkéka isulú wa ika' k̄i. ³ Etã ie' tö iché José a:

—Skököl Diché Tã' Íyi Ulitane Tsãta e' e' kkayè' ye' a kã kiè Luz atë Canaán eë. Eë ie' er buaë yè' ye' a ⁴ tã ichéitö ña: "Ye' tö be' aleripa alöweraë tajë. Ie'pa dõraë kã tajë e' wakpaie. Kã i' meraëyö ie'pa a, e' atdaë ie'pa ulã a kekraë michoë." ⁵ Be' ala'r böi, Efraín ena Manasés, e'pa kune kam ye' dö Egipto e' yöki. Ie'pa tsétköyö wes ye' wák ala'r es wes ye' ala'r Rubén ena Simeón dör ye' ala'r es. ⁶ E' kuëki kã meraëyö ie'pa a wes ye' wák ala'r a es. Ie'pa itöki be' ala'r skã kurmi, e'pa dör be' wák a. Erë ie'pa dör Efraín ena Manasés elpa, e' kuëki kã ñe' kak dõraë ie'pa ulã a ñies. ⁷ Mik ye' manét Padán-aram e' demi Canaán dökettsatke Efrata, etã eë ñalã k̄i be' mĩ blënewã ye' yöki. Eë ye' tö ie' nu blë'wãat Efrata ñalé k̄i. (I'ñe tã kã e' kiè Belén.)

⁸ Mik Jacob tö José ala'r sué etã ichakéitö:

—¿Sepa dör yi?

⁹ Ie' tö iüté:

—I'pa dör ye' ala'r mé Skököl tö ye' a kã i' k̄i.

Etã iyé tö iché iã:

—Ie'pa tsübitu ye' ska' as ye' er bua' chõ ie'pa a.

¹⁰ Jacob kënewatke e' kuëki iwöbla kë wawëriã buaë. E' kuëki José tö ila'r patkëmi tsinet iyé o'mik. Etã Jacob tö italapa paklö'wé wöalattsé. ¹¹ E' ukuöki ichéitö José a:

—Ye' ibikeits tö ye' kë tö be' suepaia, erë Skököl tö kawö mé ye' a be' ena be' ala'r suoie.

¹² Etã José tö ila'r skétsã iyé o'mik tã iwöëwa dö iski iyé dalöioie. ¹³ E' ukuöki tã ila'r böi klö'wëwãitö iulã a. Efraín mí José ulã bua'kka, Manasés mí José ulã bakli'kka. Es itsémiitö iyé ska'. Etã Efraín atë Jacob ulã bakli'kka, Manasés atë Jacob ulã bua'kka. ¹⁴ Erë Jacob ulã bua'kka mékã Efraín dur ie' ulã bakli'kka e' wökir k̄i. Erë e' dör alã tsirla. Etã iulã bakli'kka mékaitö Manasés dur ie' ulã bua'kka e' wökir k̄i. Erë e' dör alã kibi. Es Jacob ulã tsétkö w̄i'kë iö'kë. ¹⁵⁻¹⁶ Etã ier bua' ché José a i' es:

“As Skököl er buaë chõ ala'r böi i' a kekraë.

Ye' yëpa bak Abraham ena Isaac, e'pa bak Skököl e' dalöiök,

e' tö ye' kkö'nami kuaë dö ikkë tã.

Ie' tö ye' tsatké kekraë íyi sulusi ulã a.

As ala'r i' wa kë ye' chõwa sulitane éna kekraë.

Ñies ye' yëpa bak Abraham ena Isaac as e'pa kë chõwa sulitane éna kekraë.

As ala'r i' alör tajë kã ulitane k̄i.”

¹⁷ Jacob ulã bua'kka mékã Efraín wökir k̄i, e' kë mène José a buaë. E' kuëki ie' tö iyé ulã bua'kka e' klö'wëwã mékã ilã kibi dör Manasés e' wökir k̄i. ¹⁸ E' dalewa ichéitö iã:

—¡A yéwö, kë idör es! I' dör alã kibi. Be' ulã bua'kka múkã i' wökir k̄i.

¹⁹ Erë iyé kë wã ione es. Ie' tö iché iã:

—¡A alã, e' jcher ye' wã, e' jcher ye' wã! Ie' alördaë tajë, ie' dõraë këkëpa tajë. Erë itsirla ëk e' dõraë këkëpa tajë shutë ikibi tsãta. Ñies ie' aleripa dõraë kã tajë e' wakpaie.

²⁰ Es e' ë diwö wa Jacob er buaë skã ché italapa a i' es:

—Mik Israel aleripa er buaë cheke ñi a eta ie'pa tö icheraë ñi a i' es: 'As Skëköl er buaë chö be' a wes Efraín ena Manasés e'pa a er buaë yëne es.'

Es Jacob er buaë ché Efraín a, Manasés a imëne, e' tsata. ²¹ E' ukuöki ta José a ichéitö:

—Ye' duökewatke erë Skëköl tö a' kkö'neraë. Ie' wa se' aleripa mirane Canaán wë se' yëpa bak senuk ee. ²² Ye' tö kâ bua'ie méat be' a ime'bakyö be' ëlpa a e' tsata. Kâ e' kië Siquem. E' yë'ttsa ye' tö amorreowak ulà a ñippè wa.

49

Jacob tö ittè bata ché ila'r kos a

¹ Jacob tö ila'r kié e' ska' ta ichéitö ie'pa a: "A' e' sköwa ye' o'mik. Ì tköraë a' ta e' wà chekeyö a' a:

² "A ala'rla, a' e' sköwa tsinet ye' ttö ttsök, ye' dör a' yë. Ye' ttö ttsó.

³ "A Rubén, be' dör ye' alà kibi.
Be' dör ye' diché tsá e' alé.
Be' dalöiertä' tajë, be' diché ta' tajë be' ëlpa tsata.

⁴ Erë j'ñe ta kë idör es.
Be' dör wes di' yölie es kë iwöklör yës.
Be' tö ye' dalöseö'wa. Be' sene'ka ye' alaköl ta.
E' kueki be' kë dalöierpaia wes kö'k es.

⁵ "Simeón ena Leví, e'pa dör ñi ëlpa;
ie'pa tabè tso' ñippoie ë.

⁶ jWé ie'pa e' dapa'uke ee ye' kë shkak!
Ie'pa tö wëpa kótulur kësik ë kueki.
Baka wë'ñe klökicha blublu e' télorakitö éanas.

⁷ Ie'pa kësik dör suluë ichökle
e' kueki ie'pa kawö tköraë suluë.
jYe' tö ie'pa aleripa powerami senuk iëlpa malepa aleripa shua wì a dià a!

⁸ "A Judá, be' ëlpa tö be' kikeraka tajë.
Be' bolökpa klö'wëwaraë be' tö ikulí' a,
es be' e' alöraka ie'pa ki.
Be' ëlpa ekka e' wöörawa iski be' dalöioie.

⁹ jA Judá, be' dör ye' alà!
Be' dör wes ma'name alà es.
Mik ì ttéitö ta ikaté one,
eta ie' e' wöéwa e' téwa iski wes ma'name këchke es.
jYi dömi ie' tsiriük?

¹⁰ Judá aleripa döraë blu'paie tajë këkraë dö mik iblú chök de eta.
Blu' e' ttö iüteraë sulitane tö.

¹¹ Ie' tö iburro pupula muëke uva shua.

Ñies idatsi' skuöke uva diö wa.
¹² Ie' wöbla dör daloloë uva diö tsata.
Ie' kâ dör saruruë baka tsu'diö tsata.

¹³ "Zabulón serdaë dayë kkömik.
Eë tajë kanò irirke ese ké tso'.
E' kâ kkö dörawa Sidón kkömik.

14 “Isacar dör wēs iyiwak tso' dali oie diché ta' tajē ese e' mūtēr ɛnuk iwé a es.

15 Mik ie' isué tö ká e' dör buaē senoie ñies ɛnoie,
eta' ie' tsjwō kī dali dekanē kanēblök.
Ie' e' mēttsa kanēblök kanē mésoie, kē tkine e' kī.

16 “Dan ditséwō shuā s'shulirdaē buaē yēsýēsē wēs Israel aleripa e' ditséwō malepa es.

17 Dan dōraē wēs tkabē chök tso' ñala kkō a tö kabaio kuè iklō a ta iwák brutane itsjwōkka ese es.

18 “¡A Jehová, ye' tso' be' panuk tö ye' tsatkö!

19 “Gad ppök ñippökwa'pa dōraē tajē.
Erē ie' tö ie'pa pperaē, itōtiēraē.

20 “Aser ká kī chkè kata' buaē tskirdaē.
Ì wörke kōs e' dör buaē shuṭe mēne buaē blu'pa a.

21 “Neftalí dör wēs suli alaki dur áie ala'rla ta' bua'buuála ese es.

22 “José dör wēs burro kañiru suē dur di' tum kkōmik es,
wēs burro pupula kañiru suē dur ká tukir kī es.*

23 Kuaböt namépa éna sulu iar,
ie' kī kuaböt uyérakitō kēsik wa.

24 Erē ie' ulá diché darērē;
e' wa ie' wā ishcame' shuirikar darērēē,
kē ulá shtrirta' wā yēs.

Skéköl tö ie' a diché e' mé.
Skéköl e' dör Jacob Kéköl e' diché ta' tajē.
Skéköl e' dör Israel aleripa kkō'nukwak.
Ie' tö Israel aleripa tsatkeke.

25 A José, be' yē e' Kéköl tö be' kimeke kekraē.

E' dör Skéköl Diché Ta' Ýyi Ulitane Tsata,

Ie' er buaē chōraē be' a.

Kali buaē patkeraē ie' tö be' daliwō kī.

Ñies be' a di' atdaē buaē iyök kī as be' dalikua talar buaē.

Be' aleripa alakōlpa ala'r dōraē tajē, ñies be' iyiwak dōraē tajē.

Es Skéköl er buaē chōraē be' a.

26 Be' yē er buaē yē' be' a,
e' tkōka ye' yē er buaē yē' ye' a e' tsata.

Skéköl tö José shukit iēlpa shuā iwōkirie,
e' a ie' er buaē chō michoē wēs kabata yōbiē kē erta'wa es.

27 “Benjamín dör wēs chichi kañiru kēsikie ese es;

bla'mi ta' iyiwak ttéwaitō katē,

tsáli ta' ibata watiéwaitō.”

28 E'pa dör Israel ditséwōpa daiā itōkī dōka dabom eyök kī böt (12), e' yēpa tsá. Es ie'pa yē tö ie'pa a iché mik ie' tö ittē bata ché ie'pa a eta.

Jacob blēnewa

* **49:22** José dör wēs burro...ká tukir kī es: Ñies hebreoie ttē e' mane'wēmiso' i' es: José dör wēs kal tskirke di' kkōmik es; tkaka' iké kkōiēule e' mik buaē, ñies iwōrdaē tajē.

29 Jacob tò iché ila'r wëpa a: “Ye' blërkewā e' këwō dökewatke. Mik ye' blënewā, eṭa ye' nu blōwā ákuk a ká wé ye' yamipa nu blëne eë. Pö e' aṭe wëm kië Efrón dör hititawak e' ká a. 30 Ká e' aṭe Macpelá Mamré wōshāë. Ká e' aṭe Canaán. Ká e' ena ákuk e' wato'ttsa Efrón tò Abraham a as Abraham tò iyamipa nu blö eë. 31 Eë Abraham ena ilaköl Sara, ñies Isaac ena ilaköl Rebeca, e'pa nu blëne. Eë ye' tò ye' alaköl Líá, e' nu blë'wā ñies. 32 Ká e' ena ákuk e' wato' hititawak tò.”

33 Mik Jacob tò ttè e' kōs ché one eṭa ie' e' tēwāne ika' kī ta iblënewā míá idëütōpa itōki.

50

1 Eṭa José tò iyë nu paklö'wëwā wōalattséitō ta ijé tajë. 2 E' ukuōki ta ie' tò egiptowak dör s'nu kanëukwakpa e'pa kië iyë nu kapeyōkwā as kë inurwā. Eṭa es ikanewérakitō. 3 Ikanewérakitō dōkā ká dabom tkëyök (40 días), ekkë kawō kiane ikanewoie e' kuëki.

Egiptowak tò ischö eriaitsé kawō dōkā dabom kuryök (70 días). 4 E' ukuōki ta José tté Egipto blú kuëblupa ta, ta ichéitō ie'pa a:

—A' éna er bua' chak ye' a, e' ta a' yú ichök Egipto blú a 5 tò mik ye' yé duökewatke, eṭa ie' tò ye' ka' ie' a ttè muk Skëköl wörki tò inú blerawayō ákuk kane'at ie' wák tò aṭe Canaán e' a. E' kuëki kawō mú ña ie' nu tsōmi blëwā eë. Mik ye' ibléwā ta ye' dotkene.

6 Eṭa Egipto blú tò iüté:

—Be' yú be' yé nu blökwa wës ie' tò be' a iki' es.

7 Eṭa José míá iyë nu blökwa. Egiptowak kuëblupa kōs e'pa míyal ie' ta.

8 Jacob yamipa ekka ena José yamipa ekka ena iëlpa e'pa kōs mí ñies. Ie'pa ala'r ena ie'pa iyiwak e'pa è aṭeāt Gosen. 9 Ñies pè' mí tajë karreta kī ena kabaio kī. Es pè' mí tajë José ta. 10 Mik ie'pa demi ká kië Goren-ha-atad aṭe tsinet di' Jordán diwō tskirke e' kker eë, eṭa eë ie'pa ulitane tò Jacob nu wötërkewā e' këwō tkō'wé dalō tajë wa. Eë José tò iyë eriaitsé dōkā ká kul.

11 Mik canaánwak serke eë, e'pa tò Jacob nu wötërkewā këwō tkō'wé e' sué, eṭa ie'pa tò iché: “Mokī egiptowak tò s'nu wötërkewā e' këwō tkō'wéke dalō tajë wa.” E' kuëki ká e' kië méká ie'pa tò Abel-Misraim. * Ká e' aṭe tsinet di' kië Jordán e' kkōmik.

12 Es Jacob ala'r tò iyë nu kanewé wës ie' tò iyë' ie'pa a es. 13 Ie'pa wā inú mītser Canaán ibléwarakitō ákuk yōule Abraham wā iyamipa pōie e' a. E' aṭe Macpelá. E' wato'ttsa hititawak kië Efrón tò Abraham a. Ká e' aṭe Mamré wōshāë. 14 Mik José dëütō nu blëne one, eṭa ie' ie' bíteane Egipto. Ie' èlpa ena pè' ulitane mīne ie' ta e'pa kōs biteyalne ie' ta.

José èlpa suanékane ie' yōki

15 Jacob blënewā e' ukuōki ta José èlpa tò ibikeitsé: “Isalema José éna sulu se' arke. Ì kōs wamblë' se' tò ie' kī e' skéie se' we'ikeraëitō.” 16 E' kuëki ie'pa ttè mémi ie' a: “Kam be' yé blërwa, 17 eṭa ie' tò sa' a iché tò ichö be' a: Ì kōs suluë wamblë' sa' tò be' kī, e' 'olo'yō sa' kī. E' kuëki sa' kköchö be' a tò e' 'olo'yō sa' kī. Sa' tò be' yé e' Këköl dalōieke e' kuëki.”

Mik biyö e' demi José a, eṭa ie' ié siarë. 18 Eṭa iëlpa demi iwōki. Ie'pa wöéwa dō iski idalōioie ta ichéraitō:

—I' sa' de be' wörki. Sa' dör be' kanè mésopa.

* 50:11 Abel-mizraim: Hebreoie ká kië e' wā kiane chë egiptowak schö eriaitsé.

¹⁹ Etā ie' tō ie'pa iūtē:

—Kē a' suanuk. Ye' kē ā a' shūlinuk Skēkōl skéie. ²⁰ A' iyi sulu bikeits wamblē ye' kī, erē e' mane'wēttsane Skēkōl tō buaē se' kī. E' wa tajē pē' tsatkēne i'ñe ta. ²¹ E' kuēkī kē a' suanuk. Chkewō meraēyō a' ā ena a' ala'r kōs ā.

Es ie' tō ie'pa ā iché er buaē wa. E' tō ie'pa ttsē'wēne buaē.

José blēnewā

²² José ena iyē alikpō yamipa e'pa sene'ia Egipto. Ie' sene' dōkā duas cien eyök kī dabom eyök (110). ²³ Ie' tō ilā Efraim talapa e' ala'r suéia. Nies ie' tō ilā Manasés e' alā kiē Maquir e' ala'r suéia.

²⁴ Kā et tā ie' tō iché iēlpa ā: “Ye' duōkewā e' kēwō kianeia tsir. Erē Skēkōl wák tō a' kīmeraē. Ie' tō a' yelurdaē kā i' kī. Kā yē'bakitō mē Abraham ā ena Isaac ā ena Jacob ā e' ā a' tsemiraēitō.” ²⁵ Etā ie' tō iēlpa kié ās ie'pa ttē mù ie' ā Skēkōl wōrkī. Ie' tō ie'pa ā iché: “Skēkōl tō a' yerattsā kā i' kī. Mik e' tka, eta ye' sik tso' blēule e' tsūmi e' tā.”

²⁶ Mik ie' blēnewā Egipto, etā ie' kī duas de cien eyök kī dabom eyök (110). Ie' nu kapeyanewā ās kē inurwā e' iēnewā s'nu kélkuō ā.

Israel aleripa yërulune Egipto

Éxodo 1.1–20.21

Yëkkuo i' kiè si'kuaie *Éxodo*, e' wà kiane chë yërulune. Kam sa' tō yëkkuo i' mane'u seraa se'ie, ishābōts mane'o' sa' tō dō capítulo 20.21. Ì mane'o' sa' tō e' blatëule mañat tsiní. Et tsiní e' dör capítulo et dō capítulo dabom eyök kí skël (1-15). Ièt tsiní e' dör capítulo dabom eyök kí teröl dō capítulo dabom eyök kí pàköl (16-18). Ibata èk tsiní e' dör capítulo dabom eyök kí sulítu dō capítulo dabom böyök (19-20).

Et tsiní e' tō se' a ipakè tō ì bak Israel aleripa tã ie'pa mía Egipto e' tsatkök ketba yöki e' ukuöki. Kewe ie'pa kawō tka buaë Egipto. Ie'pa ena ie'pa iyiwak alöne tajë. Ká tka tajë tã egiptowak suanémi dō' Israel aleripa e' alōka ie'pa kí. E' kueki ie'pa tō Israel aleripa sué suluë tã iwe'ikérakitō siarë. Ie'pa kérakitō kanëblök darërëe kë patuëta'. Erë Skëköl tō ie'pa weirke e' sué tã wëm kékaitō eköl ie'pa yöktsa egiptowak ulā a. Wëm e' kiè Moisés, e' è tō yëkkuo i' kit. Skëköl e' kkayë' ie' a tã iwák kiè yë'itō iā. E' ukuöki tã ipatkéitō Israel aleripa yöktsa Egipto. Moisés tō iché Egipto blú a tō Israel aleripa ömine. Erë Egipto blú kë éna Skëköl ttō iütak. E' kueki Skëköl tō egiptowak we'iké siarë tsakjé ie' diché tajë wa. E' wa ie' tō ikkaché ie'pa a ena Israel aleripa a tō yi dör ie'. Skëköl tō Israel aleripa tsatkée yéttsa Egipto ie' diché tajë wa, e' wa ie'pa de ie' ichaie ena ie' de ie'pa Këkölíe. Ie'pa yénettsa Egipto e' kéwō tkó'uk ie' tō ie'pa patké duas bit ekké.

Ièt tsiní e' tō se' a ipakè tō wës Skëköl tō ie'pa wëttse' ena ie'pa kime'itō shkóktkō ká sir poë wë kë yi serku' ee. Erë ie'pa tō ie' tsiriwé tajë kabene wa, erë ie' tō ie'pa tié ena ie'pa tsatkéitō ibolökpa yöki er bua' wa.

Ibata èk tsiní e' tō se' a ipakè tō Skëköl ena Israel aleripa ttë me' ñi a. Mik ie'pa de Sinaí kébata a, etã ie' tō ittë dalöieno mé ie'pa dōka dabop. Ie' tō iché ie'pa a tō ie'pa tō ie' ttë dalöieno e' kos iüté buaë, e' tã ie'pa dōraë ie' wák icha chökíe ena ie'pa a ie' er buaë chōraë ká malepa wakpa tsata.

Israel aleripa tso' Egipto e'pa weine tajë

¹⁻⁴ Israel kiè ñies Jacob e' ala'r dë'mi Egipto ie' tã, e'pa kos yamipa tã'. Ie'pa kiè Rubén, Simeón, Leví, Judá, Isacar, Zabulón, Benjamín, Dan, Neftalí, Gad ena Aser. ⁵ Jacob yamipa mine ie' tã Egipto e'pa dōka dabom kuryök (70) seraa. Erë José, e' tso'tke Egipto kewe iyamipa yöki.

⁶ Kawō tka tajë, etã José ena iëlpa blërulune. Ñies iyamipa dë'mi Egipto ie'pa tã, e'pa kos blërulune se'. ⁷ Erë Israel aleripa alöne tajë, e' kueki ie'pa de diché tã' tajë. Ie'pa tso' Egipto wa ñe.

⁸ E' ukuöki tã blu' ské tkënekā eköl e' kë wā José paké jcher. Ie' tō iché egiptowak a: ⁹ "Ye' ttō ttsó. Israel aleripa dör tajë. Ie'pa diché tkōka se' diché tsata, dō' ie'pa e' alōka se' kí. ¹⁰ Mik se' bolökpa ñippōmi se' tã, e' tã dō' ie'pa ñi woiōka se' ppök se' bolökpa tã, tã es imi'miyal se' yöki. E' kueki se' tō ibikeitsō bua'iewā tō wës se' tō ie'pa wöklō' wëmi as kë ikí alör tajë."

¹¹ E' kueki egiptowak tō iwókirpa patké Israel aleripa we'ikök kanë darërë wa as ieriyardak. Ie'pa tō ikérak ká yuök böt chkewō dapa'woie Egipto blú a. Ká e' kiè Pitón ena Ramsés. ¹² Israel aleripa we'ikeke ie'pa tō siarë, erë ikí alörkerak tajë. E' kueki egiptowak suarke tajë ie'pa yöki.

¹³ Egiptowak tò ie'pa ké kaneblok kësik wa. ¹⁴ E' tò ie'pa eriawé tajë. Ikérakitò skauchka yuök shtrót shtrót u yuoie. Nies ikérakitò kaneblok kañika kanè ulitane uk. Es Israel aleripa qos we'ikérakitò siarë. ¹⁵ E' kñie ta Egipto blú tté alakölpä kiè Sifrá ena Puvá e'pa ta. Ie'pa dör hebreowak* alakölpä alà kurke e' kanëukwakpa. Ie' tò iché ie'pa a:

¹⁶ –Mik a' tò hebreowak alakölpä alà kurke, e' kaneweke, e'ta isaü çì iwák dör? Iwák wëm e' ta ittöwa. Iwák dör alaköl, e' ta imúat, ké ittarwa.

¹⁷ Erë alakölpä e'pa tò Skëköl dalöieta'. E' kuëki ie'pa kë wa Egipto blú ttö iütëne wës itö iché es. Ie'pa ala'r wëpa méat ttsë'ka. ¹⁸ Eta Egipto blú tò ie'pa kiére ta ichéitö iarak:

–çlök a' tò iwamblé es? çlök a' tò ala'rla wëpa e' méat ttsë'ka?

¹⁹ Ie'pa tò iütë:

–Hebreowak alakölpä ké alà kur wës egiptowak alakölpä es. Ie'pa alakölpä dör darërë. Ie'pa alà kur bet buaë. Mik sa' demi, e'ta ie'pa alà künetke.

²⁰⁻²¹ Es Israel aleripa kí alönëmi tajë. Ie'pa diché kí iërke tajë. Sifrá ena Puvá e'pa tò Skëköl dalöieta'. E' kuëki Skëköl tò ie'pa kímé, ala'r méitö ie'pa a tajë.

²² Eta Egipto blú tò ikuëblupa ulitane a kawö mé tò hebreowak ala'rla wëpa künë qos e' ömi di' kí. Alakölpä ä müat.

2

Moisés kune'

¹ E' kéwö ska' ta wëm eköl dör Leví aleri, e' senéwa alaköl dör Leví aleri nies ese ta. ² Eta ie' alà skà kèka e' dör wëm. Eta imi tò isuë tò alala buaala, e' kuëki ibléwaitö dö si' mañat. ³ Mik imi kë a ilà blëneia, e'ta ie' kkö yulé et, patié buaë kiöchka tso' chkuä'chkuä ese wa as kë a di' tköwa. E' ukuökì ta alala iéwaitö kkö a, méreitö di' kiè Nilo e' kkömik kakö tso' e' shuä. ⁴ Eta alala kutà e' duëser kamie iki sauk tò wës idömi.

⁵ E' ukuökì ta Egipto blú e' alà busi míä kuök di' a. E' dalewa tayëpa tso' ie' wä ikanè mésopaie e'pa shkö iëter ákitö kí. Eta ie' tò kkö suë kakö shuä. Ikanè mésopa eköl patkémiitö itsukbitü. ⁶ Eta ie' tò ikkökékä ta isuë tò alala wëm a'ria eköl e' juke. Ie' isuë er siarë wa ta ichéitö:

–Bëbëla i' dör hebreowak.

⁷ E' wösha bëbëla kutà de ta ichéitö ia:

–çBe' kí kiane tò ye' mi' tayë hebreowak yulök eköl be' a alala së kkö'noie as itala'ütö itsu' wa?

⁸ Eta Egipto blú alà busi tò iütë:

–Be' yú iyulök.

Eta bëbëla kutà míä imi yulök ta idebitü iwä. ⁹ Eta Egipto blú alà busi tò iché alà mi a:

–Alà i' tsümi kkö'nú ña tala'ú ña buaë. Ye' tò be' patueke iki. Eta imi wä ilà mitsër tala'wè. ¹⁰ Mik alà de bërie, e'ta imi wä ibitëtserne Egipto blú alà busi a. Eta ie' tò iklö'wé wës ie' alà ekka es. Ikiè mékãitö Moisés.* Ie' tò iché:

–Ye' tò iyë'ttsa di' a.

E' kuëki ie' tò ikiè mékã es.

Moisés tso' Egipto e' tkashkar

¹¹ Moisés kibineone. Kä et ta ie' míä iyamipa hebreowak, e'pa pakök. Eta ie' tò isuë tò iyamipa weirke siarë kaneblok darërë. Eta ie' isuë tò egiptowak

* **1:15** hebreowak: E' kiè nies Israel aleripa. * **2:10** Moisés: Hebreoie s'kiè e' wä kiane chë iyëulettsa.

eköl tso' iyami hebreowak eköl e' ppök siarë. ¹² Etä ie' ká sué ká wa'ñe. Kë ie' wä yi sune. E' dalewa ie' tö egiptowak e' ttëwä inü wötëwä ie' tö ttsa'wö a. ¹³ Bule es tä ie' skä e' yéttsa, etä ie' isué tö hebreowak böi tso' ñippök ñita. Ie' tö iëköl tso' eköl ppök, e' a iché:

—¿lök be' tso' be' yami ppök?

¹⁴ Etä hebreowak e' tö iiütë:

—¿Yi tö be' tkéka sa' wökirie sa' shulökwakie? ¿Be' tso' ye' bikeitsök ttëwä wës egiptowak kötwabö es?

Mik ttë e' ttsé Moisés tö, etä e' tö ie' suawé. Ie' ibikeitsé: “Ie'pa wä ijchenewä tö ye' tö egiptowak kötwa.” ¹⁵ Mik e' jchenewä Egipto blü wä, etä ie' tö Moisés ttökwa patké. Erë Moisés tkashkar ie' yöki, miä senuk ká kië Madián ee. Eë ie' e' tkére di' tum biule kkömik.

¹⁶ Ká e' a sacerdote[†] serke eköl kië Reuel. E' alä busipa dökä kul. E' diwö wa alä busipa e'pa dë'bitü di' chkök kulë' a më iyë iyiwak a yë. ¹⁷ Etä iyiwak kkö'nukwakpa skä wëpa debitü busipa trë'wëmi. Etä Moisés e' kékä e' tö busipa tsatkée. Etä ie' tö di' mé iyiwak a. ¹⁸ Mik ie'pa demine iyë ska', etä iyë tö ie'pa a ichaké:

—¿I wa j'ñe a' dene bet?

¹⁹ Ie'pa tö iiütë:

—Egiptowak eköl tö sa' tsatkée iyiwak kkö'nukwakpa ulä a. Ie' di' yéttsa mé iyiwak a.

²⁰ Iyë tö iché ia:

—¿Wë wëm e'? ¿lök a' iméat ekörla? A' yú itsukbitü as ichkö se' tä.

²¹ Es Moisés e' tséat senuk wëm e' ska'. E' ukuöki tä Reuel tö ilä busi kië Séfora, e' mé Moisés a senowaie ita. ²² Etä Moisés alä kékä eköl kië mékaitö Guersón[‡] wä chéitö: Ká i' k'j ye' dör o'ka.

²³ Dwas tka tajë, etä Egipto blü blënewä. Erë Israel aleripa kköchökeia tajë kekraë kanë darërë kueki. Ie'pa kköchöke tajë e' ttsé Skököl tö. ²⁴ Ttë me'bak ie' tö Abraham a ena Isaac a ena Jacob a e' wä tsä detke kanewë. E' kueki ie' tö ibikeitsé tö Israel aleripa kimeräyö i' tä. ²⁵ Ie' tö ie'pa sué tä ie' éna iane tö i tköke ie'pa ta.

3

Skököl tö Moisés patké Israel aleripa tsatkök

¹ Ká et tä Moisés tso' inuäki Jetró,^{*} e' iyiwak kkö'nuk. Inuäki kanëblöke sacerdoteie Madián. E' dalewa ie' wä inuäki iyiwak mítser ká sir po, e' jaishet, demi Skököl kébata kië Horeb[†] ee. ² Etä ee Jehovahä biyöchökwa bua'ie e' e' kkachëwä ie' a bö' wörkueie tajë kal tsir elka shua. Moisés tö isuwä bua'ie tä isué tö kal wöbatsekä tajë bö'ie, erë kë ñnarwa. ³ Etä Moisés tö ibikeitsé: “¿Wj dör i? Ye' mí isaük i kueki kal wj kë ñnarwa.”

⁴ Mik Jehovahä tö isué tö Moisés dökewatke tsjnet bö' ñarke e' o'mik isaük, etä Skököl tö ichaké:

—jA Moisés! jA Moisés!

Moisés tö iiütë:

—¿I?

⁵ Etä Skököl tö iché ia:

[†] 2:16 sacerdote: Kë se' wä ijcher yësyësë tö sacerdote wëse e' dör, erë kë idör wës j'ñe itso' es. [‡] 2:22

Guersón: Hebreoie s'kië e' wä kiane chë ká bánet wakpa. ^{*} 3:1 Jetró: E' dör Moisés nuäki. Ie' kië ñies Reuel ena Hobab. [†] 3:1 Horeb: E' kië ñies Sinaf.

—Kě be' dōkwa tsinet. Wě be' dur e' ké dōr batse'r, e' kueki be' klōkuō yōttsa. ⁶Ye' dōr be' yě e' Kēkōl ena be' yēpa bak ká iaiāē kiē Abraham, Isaac ena Jacob e'pa Kēkōl.

Moisés suane Skēkōl saukwa, e' kueki ie' e' wōpabakēwa. ⁷Erē Jehová tō iché ia:

—Ye' isuē tō wēpa dōr ye' icha tso' Egipto e'pa weirke siarē. Ie'pa kkōchōke tajē ikanē wōkirpa ulā a e' ttséyo. Ye' wa ijcher buaē tō iweirkerak siarē. ⁸E' kueki ye' dē'ttsa ie'pa tsatkok egiptowak ulā a. Ye' tō ie'pa yerattsā ká e' kī. Ye' wa ie'pa mirāē ká tajē buaē ese kī. Ká e' kī iyi ulitane tskir buaē, iwā wōr buaē shūte. ⁹Ká e' kī pē' tso' tajē. E'pa ditséwōpa dōr canaánwak, hititawak, amorreowak, fereseowak, heveowak, ena jebuseowak. ⁹Ittsō, ye' tō Israel aleripa kkōchōke e' tse. Ye' tō isuē tō egiptowak tō ie'pa we'ikeke siarē. ¹⁰E' kueki ye' tso' be' patkōk Egipto blú ska' Israel aleripa dōr ye' icha e'pa yōkuler Egipto a. Be' yú Egipto.

¹¹Erē Moisés tō iché ie' a:

—¿Yi ye' dōr e' dōwami Egipto blú wōrkī Israel aleripa yōkuler ie' ulā a?

¹²Ie' tō iūtē:

—Be' kē mi'pa ekōrla. Ye' tso' be' ta be' kīmuk. Mik be' tō Israel aleripa yélur Egipto a, e'ta a' tō ye' dalōieraē kabata i' kī. E' wa be' wa ijcherdaē tō ye' wák tō be' patkē'.

¹³Erē Moisés tō ie' iūtē:

—Dō' ye' miā ta ye' tō iché ie'pa a: “A' yēpa bak iaiāē e' Kēkōl tō ye' patkē' a' tsatkok.” Dō' ie'pa tō ye' a' ichakē: “¿Ima e' kiē?”, e' ta ¿i chēmi ye' tō ie'pa a?

¹⁴E'ta ie' tō iūtē:

—Ye' dōr yi tso'tke e'. Ichō ie'pa a tō Ye' Tso'tke e' tō ye' patkē' a' ska'.

¹⁵Skēkōl tō ikī ché Moisés a:

—Ñies ttē i' chō Israel aleripa a: ‘Se' yēpa bak ká iaiāē kiē Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa Kēkōl kiē Jehová^S e' tō ye' patkē' a' tsatkok.’ Ttē e' chō ie'pa a. Ye' kiē dōr Jehová i' dōr ye' wák kiē kekraē. Kiē i' wa ye' kirdaē aishkuō ta kekraē. ¹⁶Be' yú Israel aleripa kueblupa dapa'uk ta ttē i' ichō ie'pa a: ‘Jehová, dōr se' yēpa bak ká iaiāē kiē Abraham, Isaac ena Jacob e'pa Kēkōl e' e' kkeyē' ye' a ta ye' a iyē'itō tō ie' tō a' weirke siarē egiptowak ulā a e' suē. ¹⁷Ñies ye' a iyē'itō tō a' tsatkeraitō egiptowak tso' a' we'ikōk e'pa ulā a. Ie' wa a' mirāē ká buaē ese kī. Ká e' kī iyi ulitane tskir buaē, iwā wōr buaē shūte. Ká e' wakpa ditséwōpa dōr canaánwak, hititawak, amorreowak, fereseowak, heveowak, ena jebuseowak.’ Ttē e' chō ie'pa a. ¹⁸Israel aleripa kueblupa tō be' ttō tseraē ta be' yú ie'pa ta Egipto blú ska' ta ttē i' chō ie' a: ‘Jehová dōr hebreowak Kēkōl, e' dē'bitū sa' wōkī. E' kueki sa' ōmi ká mañat shkar ekkē wē kē yi ku' ese ska' iyiwak ña'uk Jehová dōr sa' Kēkōl e' dalōioie.’ Ttē e' chō ie' a. ¹⁹Erē ye' wa ijcher buaē tō ie' kē tō ie'pa a kawō e' mepa éanas. Ye' kawōta ie'pa yōktsa ye' diché tajē e' wa. ²⁰E' kueki ye' diché tajē e' kkacheraēyō egiptowak a. I weraēyō ie'pa shūa e' tō ie'pa tkiweraē. E' wa ie'pa we'ikeraēyō siarē. E' ukuōkī ta Egipto blú tō Israel aleripa erami as imi'yal. ²¹Ñies ye' tō egiptowak keraē ie'pa dalōiōk tajē. E' kueki mik a' e' yōkettsa Egipto a, e'ta a' kē minuk ulā wōchka. ²²Israel aleripa e' alakōlpa qos e'pa tō iyi yōule inukōlchka wa ō orochka wa ō datsi' ese kak kieraē egiptowak alakōlpa serke bānet ō iserkerak

† 3:8 Ká e' kī iyi ulitane tskir buaē, iwā wōr buaē shūte: Ttē e' dōr Hebreoie i' es: Wě baka tsu'diō ena bul alí shkōke di'ie. § 3:15 Jehová: Hebreoie kiē e' wī dōr ye' tso'tke.

Israel aleripa u a esepa a, e' kōs ieraë a' ala'r tō. Es a' tō iyi bua'buā tso' tajë Egipto e' yerattsā ie'pa ulā a.

4

¹ Erë Moisés tō iūtë:

—Ie'pa kē tō ye' ttō klō'wepa. Kē itō ye' ttō iūtepa. Ie'pa tō ye' a icheraë: "Jehová kē dē'bitū be' ska'."

² Etā Skëkōl Jehová tō ie' a ichaké:

—¿I a'tser be' wā ulā a?

Moisés tō iūtë:

—Ye' shko kéli.

³ Jehová tō iché iā:

—¡Iuyōmi iškī!

Etā Moisés tō iuyémi iškī. E' wōshā tā ishko kéli yōnane tkabëie. Moisés e' skéu iyōkī bet ⁴ erë Jehová tō iché iā:

—¡iklō'úwā ikirë bata a ulā wa!

Etā Moisés tō iklō'wëwā etā imiāne shko kéliie.

⁵ Etā Jehová tō iché iā:

—Mik be' dene Egipto, etā be' tō iū es as ie'pa tō iklō'ù mokī tō ye' dōr a' yëpa bak ká iaiäë kië Abraham, Isaac ena Jacob e'pa Këkōl e' e' kkaché be' a. ⁶ I' tā be' ulā tiúwā be' batsi' a.

Etā Moisés ulā tiëwā ibatsi' a. Mik ie' ulā yëttsa, etā ie' isuë tō iwōlinekā saruruë duë kië lepra e' wā. ⁷ Etā Skëkōl tō iché iā:

—Be' ulā skā tiúwane be' batsi' a.

Etā Moisés tō iwë es. Mik ie' ulā yëttsane, etā ie' ulā buanene buaë. ⁸ E' ukuōkī tā Skëkōl tō iché iā:

—¿Kkachéyō be' a kewe e' kē klōnerak iwā, ñies ie'pa kē wā be' ttō iūtëne, e' tā iët skā ú. Isalema e' klō'wëmi ie'pa tō. ⁹ Erë e' kōs wa ie'pa kē wā be' ttō klōne be' ttō iūtëne e' tā di' chkōkā di' kibi a e' tōttts ká sí kī. Mik e' tēnettsā ká sí kī etā di' miāraë péie.

¹⁰ Moisés tō iūtë:

—¡Ayëwë! ¡A ye' Këkōl! Ye' siarala, kē tto buaë. E' kē dōr i'ñe ñeme be' ttōke ye' tā etā. Es ye' wák dër ká iaiäë. Ye' ttō ënaë. Ye' kē a s'iūtër buaë.

¹¹ Erë Jehová tō iūtë:

—¿Yi tō a' a' kko méat? Ye' wák tō a' méat kē tto ö kē kukuö watsër. Ñies a' wōbla kē wawër ö a' wōbla wawër e' kōs méat ye' wák tō a' a. ¹² E' kuekī be' yú. Mik be' ttōke, etā ye' tso' be' tā. ¿I kiane ye' kī tō be' tō ichë, e' kkacheraë ye' tō be' a.

¹³ Erë Moisés tō iché iā:

—¡A këkëpa! Ye' kköchö be' a tō o'ka patkömi ye' skéie.

¹⁴ Etā Jehová ulunekā ie' kī tā ichéitō iā:

—E'ma be' ël Aarón dōr Leví aleri çima e' bikeitsè be' tō? Ye' wā ijcher tō ie' ttō buaë. Ie' tso'tke ñalā kī datse be' ska'. Mik ie' tō be' suë, etā e' tō ie' ttsë'wëmi buaë. ¹⁵ ¿I kōs chak be' éna e' kōs chö Aarón a as ie' tō ichōne. Ye' wák tō a' böl kimeräë as a' ttō buaë. ¿I kiane ye' kī tō a' tō iwë e' kkacheraë ye' tō a' a. ¹⁶ Aarón ttōraë be' skéie. Ie' dōraë be' ttekölie wës be' dōr ye' tteköl es. ¿I cheke ye' tō be' a e' cherane be' tō ie' a tā e' cherane ie' tō a' yamipa a. ¹⁷ Shko kéli se' tsümi. E' wa i kē or yi a ese wëraëbök. Ie'pa wökrardawā iweblök.

Moisés miāne Egipto

18 E' ukuöki ta Moisés míane inuaki, Jetró ska' ta ichéitö ia:

—Kawö mú ña. Ye' kawöta shkökmine Egipto ye' yamipa sauk tö itso'iarak tstsé'ka.

Etä Jetró tö iüté:

—Èkèkè. Be' shkõ wöbla wa.

19 Moisés tso'ia Madián, etä Jehová tö iché ia:

—Yi ki be' kiarke ttëwa Egipto, e'pa blërulune. Kè ì dalò ta'ia be' ki ee. E' kuëki be' yúne Egipto.

20 Etä Moisés tö ilaköl ena ila'r tkéka burro ki ta imiyal Egipto. Ie' wa Skëköl shko kéli dami ulà a.

21 Jehová tö ie' a iché:

—Mik be' demi Egipto, etä ye' tö diché me'bak be' a ì kè or yi a ese woje, e' wakaneü kröröe Egipto blú wörki. Erë ye' tö ie' a er suluë meraë as kè ie' tö Israel aleripa ömine. 22 Etä ttè i' chõ ie' a: 'Jehová tö iché be' a: Israel aleripa dör wes ye' alà wëm tsá es. 23 Ye' tö be' a ichétke tö ie'pa ömine as imi'yalne ye' kikökka. Erë be' kè wa ie'pa a kawö mène as imi'yal. E' kuëki be' alà wëm tsá e' tterawayö. Ttè e' chõ ie' a.

24 Moisés ena iyamipa minia ñala ki etä wé ie'pa kapökerö ñala ki, ee Jehová debitu Moisés ska' ittökwa. 25 Erë Moisés alaköl Séfora e' tö ak di'dië kló'wéwa e' wa ilà tottola kkuölit té tsir. E' kkuölit takla pé wa ie' tö Moisés kló patié ta ichéitö Moisés a: "Moki be' tso'ia ye' wémie pé i' wa."

26 Etä Jehová tö Moisés émi. (Séfora tö ilà tottola kkuölit té tsir e' kuëki ie' tö iché Moisés a tö "be' tso'ia ye' wémie pé i' wa.")

27 Etä Jehová tö Aarón a iché: "Be' yú Moisés ñalé yulök wé kè yi serku' ee." Aarón mía Moisés ñalé yulök ta ie' ikué Skëköl kébata a. Ee ishke'wéitö wöalattsé wa. 28 Etä ì kos chök Jehová tö Moisés patkè', e' pakéne Moisés tö Aarón a. Ñies ì kè or yi a ese kkayé' Jehová tö Moisés a wawè e' kos pakéneitö Aarón a.

29 E' ukuöki ta ie'pa böi míyal Israel aleripa kuëblupa dapa'ukka kapakök ie'pa ta. 30 Ì kos yé' Jehová tö Moisés a e' pakéne Aarón tö Israel aleripa kuëblupa a. Ñies ì kè or yi a ese kkayé' Jehová tö Moisés a e' kos wé Moisés tö Israel aleripa ulitane wörki.

31 Israel aleripa tö Aarón ttè kló'wé. Mik ie'pa éna iane tö Jehová éna ie'pa dalërke, ñies tö ie'pa weirke siarè e' suéitö, etä ie'pa e' wöéwa iski ie' dalöiök.

5

Moisés ena Aarón tté Egipto blú ta

1 E' ukuöki ta Moisés ena Aarón míyal Egipto blú ska' ta ichéitö ia:

—Jehová dör Israel aleripa e' Këköl, e' tö iché be' a tö e'pa dör ie' icha. Ie'pa ömi as imi'yal wé kè yi serku' ee kawö tkö'uk ie' dalöioie.

2 Erë Egipto blú tö iüté:

—¿Yi dör Jehová? Ye' kè wa ie' suule. Ye' kè kawöta ie' ttö iütök. Ye' kè kawöta Israel aleripa ökmi. E' kuëki kè ye' tö Israel aleripa epami.

3 Etä ie'pa tö iché:

—Hebreowak Këköl e' dë'bitu sa' wöki. E' kuëki sa' ömi ká mañat shkar ekké wé kè yi ku' ese ska' iyiwak ña'uk sa' Këköl Jehová e' a idalöioie dö' ie' tö sa' wömëttsa duökwa dué a ö tabé a.

4 Erë Egipto blú tö iüté:

—A Moisés. A Aarón. ¿Iòk a' kî ie'pa kiane wöklö'wë ikanè a? ¡A' ena a' yamipa yúshka kaneblök!

⁵Ñies Egipto blú tò iché ie'pa a:

—I'ne ta Israel aleripa tso' tajë ká i' kî, etá ¿wes a' kî ikiane tò ie'pa kë kaneblöia?

⁶E' diwö wa Egipto blú tò iché ikanè wökirpa a:

⁷—Tala'chka kosi e' kë tsarbituia Israel aleripa a skauchka shtrót shtrót yuoie wes se' tò ikanewëro es. As ie'pa wákpa mi' itsuk. ⁸Erë ikórak iyuök kos kekraë iyuekerakitó ekkë, kë wöarwa yës. Ie'pa bikënak ë tajë, e' kuekî ie'pa arkerak: '¡Mishka iyiwak ña'uk se' Këköl a!' ⁹Ie'pa kî kô kaneblök darërë. Kanè mú ie'pa a tajë as kë itó kachë iütö.

¹⁰Etá ikanè wökirpa míyal ta ichétórak Israel aleripa a: —Egipto blu' tò kawö mé tò kë a' a tala'chka kosi tsarbituia. ¹¹I'ne ta a' wakpa kawötá iyulök wë a' ikuë, e'ma eë itsúbitü. Erë a' kawötá iyuök kos a' iyueke kenet ekkë, kë wöarwa.

¹²Etá Israel aleripa mía Egipto ká wa'ñe kachka ëse yulök tala'chka skéie.

¹³Kanè wökirpa tò ikéak kaneblök kësik wa ta ichekerakitó ie'pa a kekraë: "A' tò iyuö kos a' tò iyueke kenet mik sa' tò tala'chka mekeia a' a ekkë."

¹⁴Egiptowak tò Israel aleripa welepa me'ka ñi wókirie. E'pa ppeke egiptowak tò tsa' bata wa ta ichekerakitó ie'pa a:

—¿I' kuekî a' kë wá iyöne chki ena i'ñe wes kenet es?

¹⁵Etá Israel aleripa kanè wökirpa míyal kköchök Egipto blú wöa. Ie'pa tò iché ia:

—A këkëpa. ¿I' kuekî be' tò be' kanè mésopa we'iké es? ¹⁶Tala'chka kë mèneia sa' a, erë ie'pa kî ikiane tò sa' tò iyuë kos sa' a tala'chka merkeia ta iyörke ekkë. Ie'pa tò sa' ké kaneblök kësik wa. Ñies sa' ppekeitó siarë. ¡A këkëpa, be' wakpa iane iwiiie!

¹⁷Egipto blú tò ie'pa iüté:

—¡A' dör bikëwakpa wöchka! E' kuekî a' icheke kekraë: "¡Mishka ká banet iyiwak ña'uk Jehová a!" ¹⁸¡A' yúshka kaneblök! Erë kë tala'chka kosi merku'ia a' a, erë a' kawötá iyuök kos kenet a' tò iyueke ekkë.

¹⁹Mik Israel aleripa kanè wökirpa a iyëne tò ie'pa kawötá iyuök kekraë kos iyuekerakitó kenet ekkë, etá ie'pa eriane tajë. ²⁰Ie'pa e' yélur Egipto blú ska' de wë Moisés ena Aarón tso' ie'pa panuk eë. ²¹Ie'pa tò iché iarak:

—¿I' wamblé a' tò sa' kî e' kuekî as Jehová tò a' we'ikö. Egipto blú ena ikuëblupa e'pa éna sa' ar suluë. A' iane iwiiie. E' dör wes a' wakpa tò tabè mé ie'pa a as sa' ttöwá ie'pa tò es.

Moisés kköché Skëköl a

²²Etá Moisés tò iché Jehová a:

—A Jehová. ¿Iòk be' tò Israel aleripa we'ikeke siarë? ¿Iòk be' tò ye' patkë'bitü ië? ²³Mik ye' dé'bitü ttök Egipto blú ta' be' ttö wa, etá ie' tò wépa dör be' icha e'pa kî we'iké siarë. Dö ikkë ta iweirkeia iwák suë. Erë be' kë wá i one yës ie'pa tsatkoie.

6

¹Etá Jehová tò ie' iüté:

—Kukuie bö isuraë tò wes ye' tò Egipto blú we'ikeraë. Ye' diché tajë e' wa ye' tò ie' keraë ie'pa ökmi. Ye' diché wa ye' tò ie' keraë ie'pa patkökmi iká kî.

Skëköl tò Moisés ská patkëmine Egipto blú ska'

² Ñies Skëköl tō iché Moisés a:

—Ye' dör Jehová. ³ Mikä ye' e' k'kayë' Abraham a ena Isaac a ena Jacob a, eta ye' iché tō ye' dör Skëköl Diché Ta' İyi Ulitane Tsata' e'. Erë ye' kië Jehová, e' kē yēne ye' wā ie'pa a. ⁴ Ye' tō ttē me' ie'pa a. Ye' tō iyē'at ie'pa a tō kā kië Canaán e' merayō a' aleripa a. Eē ie'pa bak senuk wēs o'ka ká es. ⁵ İñe ye' wā ijcher tō ie'pa weirke siarë. Egiptowak tō ie'pa keke kaneblök darërëë kësik wa. E' kuëki ttē me'bak ye' tō ie'pa a e' wawekeyō i'ñe ta. ⁶ E' kuëki be' yú ichök ie'pa a tō ye' dör Jehová. Egiptowak tō a' we'ikeke siarë kanë darërëë wa, e' kōs ulā a a' yerattsa ye' tō. Ye' tō egiptowak we'ikeraë siarë ye' diché tajë e' wa. Es a' tsatkeräe ye' tō egiptowak ulā a. ⁷ Ye' tō a' klō'weraë ye' ichapaie. Ye' dōraë a' Këköl. A' wā ijcherdaë tō ye' dör Jehová. Ye' dör a' Këköl. A' wā ijcherdaë tō ye' tō a' yē'lur egiptowak bak a' we'ikök kanë darërëë wa e' ulā a. ⁸ Ye' wā a' miraë ká muk ye' kablë' Abraham, Isaac ena Jacob e'pa a eē. Ká e' meraë ye' tō a' a. E' atdaë a' a. Ye' dör Jehová e' tō iché es.

⁹ Eta Moisés tō ttē e' skā chéne Israel aleripa a. Erë ie'pa eriarke tajë kanë darërë kuëki. E' kuëki ie'pa kē wā ittō iütēne. ¹⁰ Eta Jehová tō iché Moisés a:

¹¹ —Be' yú ichök Egipto blú a tō kawō mú ye' ichapa a e' yöktsa Egipto a.

¹² Erë Moisés tō Jehová iüté:

—Israel aleripa kē tō ye' ttō iütè, eta ¿wēs Egipto blú ye' ttō iütēmi? Ye' kē tto buaë.

¹³ Eta Jehová tō Moisés ena Aarón e'pa patkēmi ichök Israel aleripa a ena Egipto blú a tō “Jehová tō sa' patkē Israel aleripa yökulur Egipto.”

Moisés ena Aarón ditséwöpa

¹⁴ İ' dör Moisés ena Aarón ditséwö datse iyēpa wa:

Rubén e' dör Jacob alā wēm tsá, e' ala'r dör Hanoc, Falú, Hesrón ena Carmí. Ditséwöpa datse ie'pa wa e'pa kōs dör Rubén aleripa.

¹⁵ Simeón ala'r wēpa dör Jemuel, Jamín, Óhad, Jaquín, Sóhar ena Saúl. Saúl mi dör cananeawak. Ditséwöpa datse ie'pa wa e'pa kōs dör Simeón aleripa.

¹⁶ Leví sene' duas dōka cien eyök kī dabom mañayök kī kul (137). İ'pa dör ila'r wēpa ikibi êk dō ibata êk: Guersón, Quehat, ena Merarí. ¹⁷ Guersón ala'r wēpa dör Libní ena Simí. ¹⁸ Quehat sene' duas cien eyök kī dabom mañayök kī mañat (133). İe' ala'r wēpa dör Amram, Ishar, Hebrón ena Usiel. ¹⁹ Merarí ala'r wēpa dör Mahli ena Musí. Ditséwöpa datse ie'pa wa e'pa kōs dör Leví aleripa.

²⁰ Amram sene'wā iyēchke kië Jocabed e' ta. E' dör Moisés ena Aarón mi. Amram sene' duas cien eyök kī dabom mañayök kī kul (137).

²¹ Ishar ala'r wēpa dör Coré, Néfeg ena Zicrí.

²² Uziel ala'r wēpa dör Misael, Elsafán ena Sitrí.

²³ Aarón sene'wā alaköl kië Eliseba e' ta. E' dör Aminadab alā busi ena Nahasón kutā. E' ala'r wēpa kië Nadab, Abihú, Eleasar ena Itamar.

²⁴ Coré ala'r wēpa dör Asur, Elcaná ena Abiasaf. Ditséwöpa datse ie'pa wa e'pa kōs dör Coré aleripa.

²⁵ Eleasar dör Aarón alā, e' sene'wā Futiel alā busi ta. E' alā kune kië Finees. E'pa kōs datse iyē tsá kië Leví e' wa.

²⁶ Aarón ena Moisés e'pa patkē' Jehová tō Israel aleripa yökulur Egipto a dapauleka wēs ñippökwakpa tajë e' dapa'ù es. ²⁷ Aarón ena Moisés e'pa ut Egipto blú ta as ie' tō kawō mù ie'pa a Israel aleripa yöktsarak Egipto a.

Aarón tté Egipto blú ta Moisés skéie

28 Mik Jehová tté Moisés tso' Egipto e' ta, 29 eta ichéitō iā:
 –Ye' dör Jehová. Ì kōs chekeyō be' a e' skà chōne Egipto blú a.
 30 Erē Moisés iūtē:
 –A Jehová, ye' kē tto buaë, eta ζwes Egipto blú ye' ttō iūtēmi'

7

1 Eta Jehová tō iché Moisés a:

–Ye' ttō ttsō. Be' òl Aarón ttōraë Egipto blú ta be' skéie wes ye' ttekōlpa ttōke ye' skéie es. 2 Ì kōs chekeyō be' a, e' cherane be' tō Aarón a ta Aarón tō icherane Egipto blú a as ie' tō kawō mù a' a Israel aleripa yōktsarak Egipto a. 3 Erē ye' tō Egipto blú er darē'wēkewa. Ì kē or yi a ese wērayō Egipto ye' diché tajē e' wā kkachōie. Ie'pa wōkrardawā isaūk. 4 Egipto blú kē tō a' ttō iūtepa. Erē ye' tō egiptowak we'ikeraë siarē ye' diché tajē e' wa. Es ye' tō Israel aleripa yeralur. Ie'pa dör ye' a wes ñippōkwakpa tso' tajē es. Ie'pa dör ye' icha. 5 Egiptowak we'ikéyō siarē ye' diché tajē wa ñies Israel aleripa yēttsayō e' ukuōkī ta egiptowak tō isuēraë tō mokiē ye' dör Jehová.

6 Moisés ena Aarón e'pa tō iwakanewé wes Jehová tō iché ie'pa a es. 7 Mik ie'pa tté Egipto blú ta eta Moisés kī duas tso' dabom paryök (80). Aarón kī duas tso' dabom paryök kī mañat (83).

Aarón shko kéli yōnane tkabëie

8 Jehová tō iché Moisés ena Aarón a:

9 –Egipto blu' tō a' a iché: 'Ì kē or yi a ese ú', e' ta ichō Aarón a tō ishko kéli iuyōmi įskī as iyōnar tkabëie Egipto blú wōrkī.

10 Eta Moisés ena Aarón mīa Egipto blú ska' eta ie'pa iwé wes Jehová tō iché ie'pa a es. Aarón tō ishko kéli uyēmi įskī Egipto blú ena ikueblupa e'pa wōrkī ta iyōnane tkabëie. 11 Eta Egipto blú tō wēpa wā iyi jcher tajē ena ie'pa awāpa esepa tsuk patké. Ie'pa tō ikanewé ñi suē isiwé wa. 12 Ie'pa shko kéli uyēmi įskī ñies ta iyōnane ñies tkabëie. Erē Aarón shko kéli tō Egipto shko kéli katēwarak seraa. 13 Erē Egipto blú er téwa darērēë wes Jehová tō iyē' es. Ie' kē wa ie'pa ttō iūtēne yēs.

Jehová tō di' yuē pëie

14 E' ukuōkī ta Jehová tō iché Moisés a:

–Egipto blu' er téwa darērēë. Kē ie' éna Israel aleripa akmine. 15 Bule bla'mi mik ie' mīa di'kka, eta be' yú ttōk ie' ta. Ie' panú di'kka. Shko kéli yōnane tkabëie e' kéli tsúmi. 16 Ie' a ichō: 'Jehová dör hebreowak Kēkōl, e' tō ye' patké ichōk be' a tō ie' ala'r òmine as imi'rak ie' kīkōkka ká wé kī kē yi serku' ee. Ikkē ta kam bō ie' ttō iūtō yēs.' 17 E' kuēkī Jehová tō ye' patké ichōk be' a: 'Ire' bō isuēraë tō mokiē ie' dör Jehová. Mik ye' tō di' ppé shko kéli a'tser ye' wā e' wa, eta di' miaraë pē wōchka. 18 Nima duōlurdaë. Di' alaburdakā suluë. Egiptowak kē a di' e' yanuk, tajē ie'pa dako'wēkaraëitō.'

19 Ñies Jehová tō iché Moisés a:

–Ichō Aarón a tō ie' shko kéli klō'ú ta ikōka di' kōs tso' ie'pa wā yē ese tsaka. Di'la, batsōri, di' wōblē, di' bló tso' ese kōs tsakā ie' ulā kōka as imi'a pëie. Įes imiaraë pē wōchka di' bló ulitane yōule kal wa ò ak wa ese a!

20 Eta Moisés ena Aarón iwakanewé wes Jehová tō iché ie'pa a es. Aarón tō ishko kéli kēka e' wa di' ppéitō Egipto blú ena ikueblupa wōshāë. Eta di' kōs ekkē mīa pëie. 21 Nima kōs duolur. Di' alanewā suluë kē yar egiptowak a. Įkā wa'ñe di' mīa pē wōchka!

22 Erë egiptowak awápa tö iwé ñies isiwé wa. E' kuëkî Egipto blú er téwa wës Jehová tö iyé' es. Ie' ké wá Moisés ena Aarón ttó iüténe yës. 23 Ie' míáne iu á. Kë tkine iyi kôs kî. 24 Egiptowak kôs ké á di' yar e' kuëkî ie'pa tö di' wöblé bié di' kkömik di' manene yottsäie.

Jehová tö egiptowak we'iké siarë bukuë' wa

25 Jehová tö di' kiè Nilo e' suluw'wá e' kî ká de kul,

8

1 etá ie' tö iché Moisés á:

—Be' yú Egipto blú ská' tá ichö iá: 'Jehová tö ye' patké ichök be' á i' es: Ye' ichapa ömine as imi' ye' dalöiök. 2 Kë be' tö ie'pa èmi, e' tá ye' tö bukuë' alöweraká tajë a' ká kî a' we'ikoie. 3 Di' Nilo á bukuë' alördaë tajë shütëë. E' e' yöralur di' á mirawá be' u á. Idörawá weshké wé be' kapöke eë, be' ká' kî. Ñies idörawá be' kueblupa u á ena be' yamipa kôs e'pa u á. Ie' tiurawá wé a' ulöke ese á ena wé a' pan wötuöke ese kôs á. 4 Bukuë' urdaká be' kî ena be' kueblupa kî ena kôs be' ká wakpa tso' e'pa kî.'

5 Etá Jehová tö Moisés á iché:

—Ichö Aarón á tö ie' ulá ena ie' shko kéli kóka di' kibi ena di' tsitsir ena batsöri kôs ekké tsáka as bukuë' döka di' á Egipto kôs wá iökka.

6 Aarón tö ishko kéli kéká Egipto di' kôs tsáka. Etá Egipto ká wa'ñe bukuë' alöneká tajë. 7 Erë egiptowak awápa tö iwé ñi suë isiwé wa. Ie'pa tö bukuë' alöwéká ñies. 8 E' ukuökî tá Egipto blú tö Moisés ena Aarón e'pa tsuk patké tá ichéitö ie'pa á:

—A' tö ikiö Jehová á tö bukuë' yölor ye' kî ena ye' ká wakpa kôs kî ñies. E' yéluritö etá ye' tö a' yamipa émimi as imi' iyiwak ña'uk Jehová dalöioie.

9 Etá Moisés tö Egipto blú iüté:

—Ichö ña tö çMik be' kî ikiane tö ye' tö ikiè Jehová á be' kî ena be' kueblupa kî ena be' ká wakpa kôs kî as bukuë' kë tö a' tsiriwëia tá iatdaë di' è á?

10 Egipto blú iüté:

—Ikiö Jehová á bule.

Etá Moisés tö iché ie' á:

—E' wá tköraë wës be' kî ikiane es as be' wá ijcher tö kë yi dör wës sa' Këköl Jehová es. 11 Bukuë' e' yölurdane be' u á atdaë di' è á. Kë itö be' tsiriwëpiaá. Ñies be' kueblupa ena be' ká wakpa kôs kë tsiriwëpiaaitö.

12 Etá Moisés ena Aarón e' yétsá Egipto blú wöwa. E' ukuökî tá Moisés ikié Jehová á tö bukuë' patké'bitü Egipto blú kî e' trë'ümi ie' yökî. 13 Etá Jehová tö iwakanewé wës Moisés tö ikié iá es. Bukuë' tso' egiptowak u á iupamik u'rki e' kôs duolur. 14 Egiptowak tö bukuë' nu kôs shtë dapa'wé tajë. E' nu alabuneká suluë ká e' kôs á. 15 Erë mik Egipto blú tö isué tö ie' tsatkëne bukuë' ulá á, etá ier téwáne darërëë wës Jehová tö iyé' es. Kë ie' wá Moisés ena Aarón ttó iüténe.

Mulü'shwak patké tajë Jehová tö ie'pa kî

16 E' ukuökî tá Jehová tö iché Moisés á:

—Ichö Aarón á tö ie' shko kéli kóka siwá' kî e' wa iyök po ppö as imi'á mulü'shwakie Egipto wa'ñe.

17 Etá iwakanewérakitö es. Aarón tö shko kéli kéká tá iyök po ppéitö iwa etá iyök po tso' Egipto wa'ñe e' míá mulü'shwakie e' iëneká se' kî ñies iyiwak kôs kî. 18 Egiptowak awápa ima'wé mulü'shwak alöukká isiwé wa, erë kë iwá

yöne ie'pa a. E' dalewa mulu'shwak iënekā tajë ie'pa kī ñies iyiwak kī. ¹⁹ Etā iwépa tō iché Egipto blú a:

—j! dör Skëköl kanë mokj!

Erë ie' er tēwā darërë wës Jehová tō iyë' es. Kë ie' wā ie'pa ttö iütëne.

Ö iëkā tajë Skëköl tō ie'pa kī

²⁰ E' ukuöki tā, Jehová tō iché Moisés a:

—Bule bla'mi Egipto blú mi'ke di'kka, e' kueki be' e' kōkā bla'mi tā be' yú ñi kukwā itā. Ichö ie' a: 'Jehová tō ye' patké ichök be' a' i' es: Ye' ichapa ömine as imi' ye' kikökka. ²¹ Kë be' tō ie'pa èmine, e' tā ye' tō ö tajë patkeraë be' kī ena be' kueblupa kī ena kos be' ká wakpa tso' e'pa kī. Ö iërdakā egiptowak u kos ekkë kī dö iyök kī. ²² Mik e' wā de a' kī, etā ö patkeraëyö a' ë kī. Wë ye' ichapa serke Gosen eë ö kë suepasö yës. Es be' éna iarmi tō mokj ye' dör Jehová, e' durse ká i' kī. ²³ Be' ká wakpa e'pa ë we'ikeraë ie' tō. Erë ye' ichapa kë we'ikepayö. E' wā tkōraë bule.'

²⁴ Es Jehová tō iwakanewé. Ö dettsā chkaie Egipto blú u a ena ikuëblupa u a ñies Egipto wa'ñe e' a. Ö tō Egipto ká kos klö'wéwā se, sulu'wéwā yës.

²⁵ Etā Egipto blú tō Moisés ena Aarón tsuk patké tā ichéitö ie'pa a:

—A' yú, e'ma a' Këköl a iyiwak ña'uk. Erë kë a' e' yökulur Egipto a.

²⁶ Moisés tō iüté:

—Kë e' dör buaë es. Sa' iyiwak ña'weke sa' tō sa' Këköl Jehová e' a, e' dör iyiwak dalöike a' tō skëkölise ese. A' tō sa' sué iyiwak ese ña'uk, e' tā a' tō sa' ttëwāmi ák wa. ²⁷ Sa' kawötā shkök dö ká mañat dö wé kë yi serku' ese ska'. Eë sa' tō iyiwak ña'weke sa' Këköl Jehová a wës kawö méatitö sa' a es.

²⁸ Egipto blú tō iché:

—A' kë mîne kamië shutë, e' tā ye' tō a' èmimirak wé kë yi serku' ese ska', iyiwak ña'uk a' Këköl Jehová e' a. A' Këköl Jehová a ikiö ye' kī.

²⁹ Moisés tō iüté:

—Mik ye' e' yëttsā ië, etā ye' míā Jehová a ikiök be' kī as ö pormi be' yöki ena be' kueblupa yöki ena be' ká wakpa kos e'pa yöki. Erë kë be' tō sa' kītö'ukia. Kë be' tō Israel aleripa wöklö'uk as imi' iyiwak ña'uk Jehová a.

³⁰ Mik Moisés e' yëttsā Egipto blú wōwa, etā ie' ikié Jehová a. ³¹ Etā Jehová tō iwé wës Moisés tō ikié ie' a es. Es ö po'wémiiitö Egipto blú yöki ena ikuëblupa yöki ena iká wakpa kos e'pa yöki. Kë ö a'teia etkla wë'ia. ³² Erë Egipto blú er skā tēwāne darërëë. Kë ie' wā Israel aleripa anemi.

9

Jehová tō egiptowak iyiwak ttélur

¹ E' ukuöki tā Jehová tō iché Moisés a:

—Be' yú ttök Egipto blú tā, tā ichö ia: 'Jehová dör hebreowak Këköl, e' tō iché i' es: Ye' ichapa ömine as imi' ye' kikökka. ² Be' kë tō ie'pa èmine, be' tō ie'pa wöklö'wekeia, ³ e' tā ye' tō duë mekaraë be' iyiwak kos e' kī ye' diché tajë wa. Be' kabaio, be' burro, be' kameio, be' baka ena be' obeja ekkë kos duölurdaë. ⁴ Erë Israel aleripa iyiwak ulitane kë duöpalur eto wë'ia. Es ye' tō ikkacheraë tō ie'pa dör ye' ichapa.'

⁵ Etā Jehová tō ikéwö méwā i' es:

—E' kos wëraëyö bule.

⁶ Bule es tā Jehová tō iwé. Egiptowak iyiwak kos e' duolur. Erë Israel aleripa icha kë du'wā etö wë'ia. ⁷ Egipto blú tō Israel aleripa icha sauk patké

etā ie' isuē tō mokī Israel aleripa icha kē du'wā etō wē'ia. Erē ie' er kitēwā darērēē. Kē ie' wā Israel aleripa a kawō mēne as imi'rak.

Jehová tō duē mékq egiptowak kī skuēkie

⁸ E' ukuōkī tā Jehová tō iché Moisés ena Aarón a:

—Muluchka tso' bō'kkō a e' klō'ú tā as Moisés tō iuyō siwa' kī Egipto blú wōrkī. ⁹ Muluchka e' po ardaē Egipto kōs e' kī. E' tskirdane ie'pa kī skuēkie ñies iyyiwak kī.

¹⁰ Etā Moisés ena Aarón muluchka klō'wé bō'kkō a tā imia Egipto blú ska' tā e' wōrkī Moisés tō muluchka uyé siwa' kī. Etā egiptowak mik imoneka skuēkie. Ñies iyyiwak kōs mik imoneka skuēkie. ¹¹ Egipto awápa kī skuēk tskineka tajē wēs imalepa es, e' kuēkī ie'pa kē dé' Moisés wōrkī. ¹² Erē Jehová tō Egipto blú er darē'wēwā as kē itō Moisés ena Aarón ttō iutō wēs ie' tō iyé' es.

Mò wōsi sēsēē ese patké Jehová tō egiptowak kī

¹³ E' ukuōkī tā Jehová tō iché Moisés a:

—Be' e' kōkq bule bla'mi etā be' yú Egipto blú a ichök: 'Jehová dör hebreowak Kēköl, e' tō iché be' a i' es: Ye' ichapa ömi as imi'rak ye' kjkōkka. ¹⁴ Kē be' wā ye' ttō iutēne i' tā, e' tā ye' tō íyi sulusi kōs patkeraē be' kī ena be' kuēblupa kī ena a' wakpa kōs e' kī. Es be' wā ijcherdaē tō kē yi ku' ye' tsata ká wa'ñe. ¹⁵ Ye' mú kī ikiane, e'ma ye' tō íyi sulusi me'kabak be' kī ena be' yamipa ulitane kī a' eukwa ká i' kī. ¹⁶ Erē ye' wā be' tso'ia ttsē'ka as be' tō ye' diché tajē e' saū, ñies as yi dör ye' e' tté pakar ká wa'ñe. ¹⁷ Erē be' er dör suluē kekraē. Kē bō ye' ichapa Israel aleripa émi. ¹⁸ Bule ikkē mò wōsi sēsēē ese patkeraēyō a' kī tajē. E' dardaē tajē a' kī tkōkq kenet idarke Egipto e' tsata. ¹⁹ Mò wōsi ardaē e' tō a' tso' u'rkī ena a' iyyiwak kōs tso' kañikq e' ttēmilar sē. E' kuēkī a' iyyiwak ena i' kōs tso' a' wā kañikq e' blök patkō u' dikīa as itsatkēr.'

²⁰ Etā Egipto blú kuēblupa welepa suane Jehová ttō yōkī. E'pa tō iyyiwak blé, ñies ikanē mēsopa blé u' dikīa. ²¹ Erē imalepa kē wā Jehová ttō klōne, e'pa tō icha meāt u'rkī. ²² Etā Jehová tō Moisés a' iché:

—Be' ulā kōkq siwa' kī as mò wōsi sēsēē ese dar tajē Egipto kōs a. E' ardaē ie'pa kī ena iyyiwak kī ñies idaliwō tso'rak iwā e' kī.

²³ Mik Moisés tō shko kéli kēkq siwa' kī, etā Jehová tō alá bla'wé tajē wōñawētō tajē dōtsa iyök kī etā mò wōsi sēsēē ákwōie e' patkéitō Egipto kōs a. ²⁴ Es Jehová tō mò wōsi sēsēē ese patké tajē Egipto ká wa'ñe a. Etā mò wōsi ese darke tajē ena ká wōñarke tajē, kē iwōklōrtā. Kē yi wā e' suule yēs Egipto. ²⁵ Etā mò wōsi e' bitēshka tajē i' kōs tso' ká áie a e' kī, se' kī ena iyyiwak kī ñies. Dalí kuá kōs pēluritō sulu'wēluritō. Kal tso' ká wa'ñe e' ulā jchērolone. ²⁶ Erē ká kiē Gosen, wé Israel aleripa serke, e' a' mò wōsi kē dane yēs.

²⁷ Etā Egipto blú tō Moisés ena Aarón tsuk patké tā ichéitō ia:

—Ire' yō isuē tō ye' e' wamblé suluē. Jehová e' tté dör mokīē. Etā ye' ena ye' ká wakpa sa' iane iwiie. ²⁸ Tajē alá blarke ñies mò wōsi darke tajē e' kē dalē'ttsēneia sa' a. Jehová a' ikiō tō iwōklō'üne, e' tā ye' tō a' ekemi. Kē yō a' wōklō'wēia.

²⁹ Etā Moisés tō iutē:

—Ye' e' yétsa ká i' a tā bet ye' ikieke Jehová a, etā mò wōsi ena alá wōñarke kōs e' wōklōrdawā as be' wā ijcher tō Jehová dör ká wa'ñe e' wák. ³⁰ Erē ye' wā ijcher buaē tō be' ena be' kuēblupa kam tō Sa' Kēköl Jehová e' dalōiō.

³¹ Età daliwö kiè lino e' tso' wörkuaie ena cebada e' wö ta'tke, e' kuëkj iweinewa se. ³² Erë daliwö kiè trigo ena centeno, kë e' dé' wes kam iwörkua bur e' kuëkj.

³³ Mik Moisés e' yéttsa ká e' a mía bānet, etā ee ie' tö ikié Jehová a. Etā bet tā mò wösi kë daneia ñies ká kë wōñaneia. Kalī tajē e' kë yēneia. ³⁴ Mik Egipto blú tö isué tö kalī kë yērku'ia, mò wösi kë darku'ia ena alá kë blarku'ia, etā ie' e' wambléne sulué. Kë ie' ē er darē'newā ñies ikuëblupa. ³⁵ Es Egipto blú er téwā darērēē. Kë iwā Israel aleripa a kawō mēne as imi'yal wes Jehová tö iyē'ia Moisés ttē wa es.

10

Jehová tö ditski patké tajē Egipto

¹ E' ukuökj tā Jehová tö Moisés a iché:

—Be' yúne Egipto blú ska'. Ye' tö ie' ena ikuëblupa er téwā darērēē as ie'pa tö isaü tö ye' diché tajē, e' wa ì kë or yi a ese wē ye' tö tajē. ² Ye' tö ie'pa er téwā darērēē as be' tö ipakō be' ala'r a ena be' talapa a tö wes egiptowak we'ikéyō ñies wes ì kë or yi a ese wéyō tajē ie'pa wörkj. Es a' ulitane wā ijcher tö ye' dör Jehová.

³ Etā Moisés ena Aarón míyal Egipto blú ska' etā ichéitō ia:

—Jehová dör hebreowak Këköl, e' tö ichè i' es: “¿Mik be' tö ye' ttō dalōsewemirō? Ye' ichapa ömi as imi' ye' kíkōkka. ⁴ Kë be' tö ie'pa èmi bule, e' tā ditski patkeraëyō a' ká kj. ⁵ Ditski tö a' ká wā ierawā tajē, kë a' íyök ulat wēneia. A' daliwö bata méat mò wösi tö e' kos katerawaitō yēs. Ñies kal ulitane katerawaitō seraa. ⁶ Ñies ditski dōrawā tajē be' u kos a ena be' kuëblupa u a ena egiptowak kos u a. ¡Íyi i'se kë sūle a' yépa bak ká iaiaē e'pa wā ie'pa tsá dē'bitū ká i' kī dō ikkē ta!”

Moisés ttē one tā ie' e' wōtrée tā imía. ⁷ E' bet tā Egipto blú kuëblupa tö iché iblú a:

—¿Mik tā wēm e' kë tö se' we'ikèia? A blu', ie'pa ömi ie'pa Këköl dör Jehová, e' kíkōkka. A blu', ¿be' kë wā isune tö se' ká sulunewatke seraa?

⁸ Etā Egipto blú tö Moisés ena Aarón tsuk patkéne etā ichéitō ia:

—A' yúshka Jehová dör a' Këköl, e' kíkōkka. Erë keweie a' tö ye' a' ichō tö ¿a' wénepa ē mi'ke?

⁹ Moisés tö iutē:

—Sa' kawōtā shkōkmi sekkā. Sa' kawō tajē tkō'uke Jehová a. E' kuëkj sa' ala'r ena sa' kékēpa, e'pa kos kawōtā shkōkmi. Ñies sa' obeja kos ena sa' baka kos e' mi'ke sa' wā.

¹⁰ Etā Egipto blú tö iché ia:

—¡Iwēnewā wōshak tö a' erbikōke sulué ye' kī! ¿Íma a' erbikō tö Jehová tö a' kímèmi as ye' tö a' ömi a' alakōlpaē ena a' ala'rē? ¹¹ Kë iwamblērpa es. A' wēpa kibineone esepa ē yú Jehová kíkōkka es a' kī ikiane e' kuëkj.

Etā Egipto blú tö ie'pa tsukmi ké ie' yōkj. ¹² Erë Jehová tö iché Moisés a:

—Be' ulā kōkā Egipto kj as ditski bitū Egipto kos wā iōkkā ñies dalikua bata méat mò wösi tö e' kos katōkwa.

¹³ Etā Moisés tö ishko kéli kékā Egipto kj etā Jehová tö siwā' patkébitū diwō tskirke e' kke Egipto kos kj ñiē nañē. Bule es bla'mi tā siwā' wā ditski debitū.

¹⁴ Ditski tö Egipto ká kos e' wā iéwā tajē. Ekkē kë sūle yi wā ká iaiaē es kë yi tö isuepaiane. ¹⁵ Es ditski dapanekā ká kos ekkē kj. Kë a' íyök ulat tā'ia. Dali

kuá ena kalwö e' qos bata méat mò wösi tò e' katélur ditski tò yës. Egipto qos a kakö qos kal kô qos e' kē ateia yës.

¹⁶ E' bet ta Egipto blú tò Moisés ena Aarón e' pa tsuk patké ta iché ia:

—Ye' e' wamblé sulu a Këköl dör Jehová e' kī ñies a' kī. ¹⁷ Ye' kköchö a' a i'ñe è tò a' tò e' olo'yö ye' kī. Ikiö a' Këköl dör Jehová e' a ye' kī tò ditski è trë'ülur ye' kī as kē sa' duödur.

¹⁸ Moisés e' yéttsa Egipto blú u a ta bet ikiéitö Jehová a. ¹⁹ Eta Jehová tò siwa' e' wötréene tsikka darëre e' wa ditski mítser anene dayë kië Dayë Mat, e' kī. Eta ditski kē ate yës Egipto. ²⁰ Erë Jehová tò Egipto blú er sulu téwane darëreë. Ie' kē wa Israel aleripa a kawö mène as imi'rak.

Jehová tò ká ttsetseë patké Egipto kī

²¹ Eta Jehová tò Moisés a iché:

—Be' ulà kōka siwa' kī as ká ttserwa ttsetseë shütëë.

²² Eta Moisés ulà kēka eta ká tsenewa miá ttsetseë Egipto ká wa'ñe kī dōka ká mañat. ²³ Kē yi wa iyami serke tsinet e' sune yës. Kē yi a e' yënuksa wë itkër eë dōka ká mañat. Erë Israel aleripa u a, eë je' ká olo tso' dalölö.

²⁴ Eta Egipto blú tò Moisés tsuk patké ta iché ia:

—A' yúshka Jehová kīkōkka. A' ala'r qos tsūmi. Erë a' obeja ena a' baka e' qos múat.

²⁵ Eta Moisés tò iüté:

—Au. Be' kawōta kawō muk sa' a sa' iyiwak tsukmi ña'wë sa' Këköl dör Jehová e' a idalöioie. ²⁶ E' kīie ta sa' icha qos, e' michoë sa' wakpa wa. Sa' iyiwak shushteke sa' tò ña'wë sa' Këköl Jehová a iķikokaie. Kam sa' dōmi eë eta kē sa' wa ijcher iyiwak isie ètö kiane sa' kī ña'wë Jehová a. E' kueķi kē sa' tò sa' iyiwak mepaät yës.

²⁷ Eta Jehová tò Egipto blú er sulu téwa darëreë. E' kueķi ie' kē wa kawö mène Israel aleripa a as imi'rak. ²⁸ E' kīie ta Egipto blú tò iché Moisés a:

—Be' e' yöttsa ië. Be' e' kkö'nú ye' yöķi. Be' dene ye' sauk, e' ta be' duōrawa.

²⁹ Eta Moisés tò iüté:

—Buaë bö iché es. Kē ye' dë'iane be' sauk.

11

Ala'r wëpa kibi esepa duöralur e' biyöché Moisés tò

¹ E' ukuöķi ta Jehová tò iché Moisés a:

—Ye' tò Egipto blú ena egiptowak ulitane e' bata we'ikekeia. E' ukuöķi ta Egipto blú tò a' erami, e' kīie ie' wák tò a' ulitane uyerattsa da'äie iká kī. ² Eta ichö Israel aleripa ulitane a, wëpa ena alakōlpa tò iyi yöule orochka wa ena inuköłchka wa, ese kak kiö egiptowak serke ie'pa pamik esepa a.

³ Eta Jehová tò egiptowak ké Israel aleripa dalöiök tajë. Egipto blú kueblupa ena egiptowak ulitane e'pa tò iklö'wë tò Moisés dör kēķepa tajë.

⁴ Eta Moisés tò iché Egipto blú a:

—Jehová tò ichè i' es: Ká shäböts nañewe ye' mi'ke Egipto qos a. ⁵ Ala'r wëpa kibipa e' qos duöralur. Egipto blú tso' s'wökirie e' alà wëm kibi duōrawa, ñies egiptowak malepa icha qos dö s'siarëpa tso'rak iwä iyiwö woie esepa icha duöralur ñies. Ñies iyiwak uru alà wë'ñe kibi ese qos duöralur. ⁶ Sulitane iuraë tajë Egipto qos a. Kē ese tsëule yi wa es, ñies kē yi tò ese ttsepaia es. ⁷ Erë Israel aleripa shua kē chichi isie arpa yës se' wöa ena iyiwak wöa. Es a' wa ijcherdaë tò ye' dör Jehová e' tso' Israel aleripa kīmuk, erë egiptowak we'ikök ye' tso'.

⁸ Età Moisés tò ikí ché iá:

–Be' kueblupa kòs dōraē ye' ska', età ie'pa e' tkōrawā kuchē kī ye' wōrkī tā ikkōchōarak ye' a: 'Be' yúshka. Be' yamipa tso' kòs be' tā e'pa tsúmīrak ñies.'

Età Moisés ulune taiē e' yéttsa Egipto blú wōrkī. ⁹ E' ukuōkī tā Jehová tò iché Moisés a:

–Egipto blu' kē tò a' ttò iūtepa as ye' tò i kē or yi a ese kī ù taiē Egipto.

¹⁰ Iyi ekkē kòs wé Moisés ena Aarón tò Egipto blú wōrkī, erē Jehová tò ie' er darē'wéwa as kē itò ittò iūtō. E' kuekī ie' kē wā kawō mēne Israel aleripa a as imi'yal.

12

Israel aleripa tsatkéne e' kēwō

¹ Jehová tò iché Moisés ena Aarón tso' Egipto e'pa a:

² "Si' i' dōraē a' a' duas si' tsawe kekraē. ³ Israel aleripa ulitane a ichō: 'Si' i' e' diwō dabop (10) etā u bitkuwe ekkē wakpa tò obeja ò chibo ese wē'ñe pupula yulō etō katē ila'r tā. ⁴ U wakpa welepa kē dōr taiē, kē a chké ekkē katarwā, e' tā ie'pa tò iyamipa tso' iupamik esepa kiō chkök ie'pa tā ñitā kòs iwakpa dōka ekkē ena kòs ie'pa a ikatar ekkē. ⁵ Obeja ò chibo wē'ñe bua'buwa, kē kī ì sulu ku' kī duas tso' ek ese yulō etō. ⁶ E' blō. Si' i' e' diwō de dabop kī tkēl (14) e' tsālī etā a' wā yiwak tso' blēule ese ttō u a u a. ⁷ E' ukuōkī tā a' tò ikló'ú tā u wé a' tò ikateke, e' wékkō kátke patiúka a' tò ipé wa. ⁸ Ká e' nañewe chké e' katō katuule bō' a' ár bacha'bacha tā ñies pan kē yōule iwōlōwōka wa, ese tā. ⁹ Kē ikatar aki ena paliule elkela wē'ia. Ichka kòs, iwōkir, ikla'tska, ena inattse e' kòs kawōtā kakuēwā bō' a. ¹⁰ Kē a' tò ibata mukat dō bule es. Ibata atēia, e' tā inā'úlōr bō' a. ¹¹ Mik a' chköketke etā a' e' paiō, a' klōkkuō iō, a' shko kēli klō'ú. Ye' dōr Jehová e' tò a' tsatkeke e' kēwō tkō'weke a' tò, e' kuekī a' chkö bet.

¹² " 'Iñe nañewe ye' tkōraē Egipto ká kòs a' egiptowak ala'r tsá wēm esepa ttökulur. Ñies ie'pa yiwak ala'r la tsá dōr wē'ñe e' kòs tteralur ye' tò. Es kēkōlpa kòs tso' egiptowak wā dalōiē e' we'ikeraē ye' tò taiē. Ye' wák dōr Jehová e' tò iché es. ¹³ U kòs a' wé a' tso' e' wékkō ta'oule ipamik yiwak pé wa e' dōr a' wakpa a' ikkachoie. Mik ye' tò pé e' sué, etā ye' damitkō u e' ttōmik. Mik ye' tso' egiptowak we'ikōk siarē, etā e' kē dōpa a' ska'.

¹⁴ " 'A' kawōtā kawō e' tkō'uk. A' kawōtā itkō'uk kekraē duas bit ekkē ye' dōr Jehová e' dalōioie. ¹⁵ Ká dōka ká kul e' shua a' kē kawō tā' pan yōule iwōlōwōka wa ese ñuk. E' kuekī kawō tkō'weke e' diwō tsá etā pan wōlōwōka kòs ese tulōttsa a' u a. Yi tò pan yōule iwōlōwōka wa ese ñe ká kul e' shua, e' tā ese wák kē kawō tā' senuk Israel aleripa shua. ¹⁶ Kawō tkō'weke e' tsá diwō etā a' e' dapa'úka ek tsjní ěme ye' dalōioie. Ñies e' diwō bata tā a' e' dapa'úkanē. Ká tsá ena ibata, e' diwō kē a' kawō tā' kaneblök yēs, ù ě alirmi a' a. ¹⁷ Kawō kiē Pan Kē Yōule Iwōlōwōka Wa, e' kēwō tkō'uk a' kawōtā. E' ě kēwō wa ye' tò a' yeratssa Egipto a' seraa. E' kuekī a' kawōtā e' kēwō tkō'uk. E' kēwō tkō'weraē a' tò kekraē. E' meneat dalōiē a' a' ena a' ditséwōpa datse a' itōkī aishkuō tā e'pa kòs a. ¹⁸ Si' i' dōr duas si' tsá, e' diwō dabom eyök kī tkēl (14) e' tsālī a' kē kawō tā' pan yōule iwōlōwōka wa ese ñuk dō si' i' kī diwō de dabom böyök kī et (21), e' tsālī etā a' tò inēmine. ¹⁹ Kawō kul e' shua a' kē kawō tā' pan wōlōwōka seuk u a. Yi tò pan yōule iwōlōwōka wa ese ñe ká kul e' shua, ká kuā'kī wakpa ò Israel aleripa, e' tā ese wák kē kawō tā' senuk Israel aleripa shua. ²⁰ E' kuekī ì kòs yōule pan wōlōwōka wa, ese kē ñar yēs. Wé a' tso'rō ee tā a' kē kawō tā' pan yōule iwōlōwōka wa, ese ñuk.' "

²¹ Etā Moisés tō Israel aleripa kuēblupa dapa'wé t̄a ichéitō iā: “A' wakpa bil ekkē yú obeja ö chibo klö'uk etō etō, tsúmi a' u a' yamipa a. Ittōwā, Jehová tō se' tsatkere i'ñe, e' kēwō tkō'woie. ²² Ipě klö'ú tka' a. Etā kakō kiē hisopo e' ulā klö'ú eyök, e' nuúka pē wa, e' wa u wékkō kátke patiúka. Kē a' e' yökulur u a kam ká ñir e' yōki. ²³ Mik Jehová tkōmi egiptowak ttökulur, etā ie' tō u wékkō e' kátke suē iauleka pē wa etā ie' damitkō u e' ttōmik. Es Jehová kē kawō mēpa ibiyöchokwak tō s'ttekelur e' a' a' ttökulur weshke. ²⁴ A' kawōtā ttē i' kōs dalöiök kekraē, ñies a' aleripa kōs datse a' itōki e'pa kawōtā idalöiök. ²⁵ Mik a' demi ká yē' Jehová tō tō imeraē se' a eē, etā a' kawōtā kawō i' tkō'uk. ²⁶ Mik a' ala'r tō ichaké a' a: '¿lök se' tō kawō i' tkō'weke?', ²⁷ etā a' kawōtā iütök: 'Iyiwak i' ttekesō Jehová dalöioie ie' tō se' tsatkē' egiptowak ulā a' e' kuēki. Mik ie' bakmi egiptowak ttökulur, etā ie' bakmi se' Israel aleripa u ttōmik kē dé'wa. Es ie' tō se' yamipa tsatkē'lor.”

Etā Israel aleripa e' tkélur kuchē ki Jehová dalöioie. ²⁸ E' ukuöki t̄a ie'pa mía iwakanewé wes Jehová tō iché Moisés ena Aarón a es.

Ala'r wēpa kibipa esepa duolur

²⁹ Ká shāböts Jehová tō egiptowak ala'r wēpa kibipa esepa kōs ttélur sēraa. Egiptowak blú tso' s'wōkirie e' alā wēm kibi e' duowa. Egiptowak malepa icha kōs dō s'tso' wötēule s'wōto wé a e'pa ala'r wēpa kibipa e'pa duolur ñies. Ñies iyiwak alā wē'ñe kibi e' kōs duolur. ³⁰ E' nañewe Egipto blú ena ikuēblupa ñies egiptowak kōs e'pa e' kēkarak sēraa iuk ěme. Kē u ku' yēs e' kē a' s'nu ku'. ³¹ E' nañewe Egipto blú tō Moisés ena Aarón tsuk patké t̄a ichéitō iā:

—A' yúshka a' yamipaē. A' e' skō bānet sa' yōki. A' yúshka Jehová kikōkka wes a' tō iyē' kuaē es. ³² Iyiwak kōs tsúmi wes a' ki ikiane es. A' yúshka sa' yōki. Ñies a' kköchō Jehová a' as ie' ye' kimù.

³³ Etā egiptowak tō iché Israel aleripa a: “A' yúshka betbet sa' yōki. A' kē mine e' t̄a sa' ulitane duōralur.” ³⁴ Israel aleripa tō harinachka, kē wōtuule iwölöwōka wa, ese patrēwā tka'ē idatsi' a iéka ppēka kuli' ki t̄a imíyal. ³⁵ Ie'pa tō orochka ena inukölchka ena datsi' e' kōs kak kié egiptowak a wes Moisés tō iyē' iā es. ³⁶ Jehová tō egiptowak ké Israel aleripa dalöiök e' kuēki ie'pa tō íyi kōs kak kiérakitō e' mé Israel aleripa a. Es Israel aleripa tō egiptowak íyi bua'buwa e' kōs tsémi.

Israel aleripa e' yélur Egipto a

³⁷ Israel aleripa e' yélur Ramsés, míyal Sucot. Ie'pa wēpa kibineonetke dōka 600.000. Alakölpā ena ala'rla kē shtaöule. ³⁸ Ie'pa t̄a pē' kuā'kīpa mí ñies tajē. Ñies iyiwak múrak iwā tajē obeja ena chibo ena baka. ³⁹ Egiptowak tō Israel aleripa ka' e' yöktsā bet kē wa kawō meneat ie'pa a' uloie, e' kuēki ie'pa wa harinachka mir kē iwölöwōka t̄a'. E' wa ie'pa pan yué ñalā ki.

⁴⁰ Israel aleripa bak senuk Egipto duas dōka cien tkēyök ki dabom mañayök (430). ⁴¹ Ie'pa senē Egipto duas dōka cien tkēyök ki dabom mañayök (430) tas, etā e' nañewe wōshaē t̄a ie'pa e' yélur Egipto a iditsēwō wa iditsēwō wa wes ñippökwapka tajē es. ⁴² E' nañewe Jehová tō ie'pa kkō'né buaē as ie'pa e' yölur Egipto a. E' kuēki nañewe e' kēwō kawōtā tkō'wē wōñine wa duas bit ekkē kekraē Jehová dalöioie.

Wes Israel aleripa ké itsatkēne e' kēwō tkō'uk

⁴³ Jehová tō iché Moisés ena Aarón a:

“Ye' tō a' tsatkeke egiptowak ulā a' e' kēwō tkō'uk a' kawōtā i' es: Kā kuā'kī wakpa esepa kē kawō tā' obeja ö chibo tteke a' tō e' kēwō ska' tā ese chkā katök. ⁴⁴ Erē kā kuā'kī wakpa wēpa ena alakōlpa wēpa to'ttsatke a' tō kanē mésoie ena e' wēpa tottola kkuölit tēule tsir, esepa ē tō ikatēmi. ⁴⁵ Erē kā kuā'kī wakpa tso' shkar ö kanēblök inuköl klō'uk, esepa kē kawō tā' ikatök. ⁴⁶ A' kawōtā chke e' katök wēshke. A' kē kawō tā' chke e' tsukmi u'rki yēs. Nies a' kē kawō tā' idichēwō pukwā. ⁴⁷ Israel aleripa ulitane kawōtā kawō e' tkō'uk. ⁴⁸ Erē a' shuā kā kuā'kī wak tso' senuk esepa éna kawō e' tkō'wak a' tā Jehová dalōioie e' tā as itō itkō'ũñak. Erē kewe ie'pa tō iyamipa wēpa ulitane tso' ie' u' a' e'pa keraē itōtola kkuölit tōk tsir. E' ukuökj tā ie'pa kawō tkō'wēmī a' tā a' yamipaie. Erē wēpa kē tottola kkuölit tēule tsir esepa kē kawō tā' a' kawō tkō'uke e' chke katök. ⁴⁹ A' ulitane ena kā kuā'kī wakpa serke a' shuā e' kawōtā ttē i' dalōiök ñikkēē.”

⁵⁰ Israel aleripa tō ttē i' kōs iyté wēs Jehová tō iché Moisés ena Aarón a' es. ⁵¹ E' diwō Jehová tō Israel aleripa yélur Egipto iditséwō wa iditséwō wa wēs ñippōkwakpa tajē es.

13

¹ Jehová tō iché Moisés a:

² “Israel aleripa ala'r wēpa kibi esepa kōs dör batse'r ye' a. Nies a' iyiwak alā tsā wē'ñe e' kōs dör batse'r ye' a. E' kuekī e' kōs blō ye' a.”

³ Etā Moisés tō iché Israel aleripa a: “I'ñe Jehová tō a' yekettsa Egipto a' ie' diché tajē e' wa. Kā i' a' a' weine siarē kanēblök egiptowak a' kē patuē tā'. E' kuekī a' er anú diwō i' ska'. A' kē kawō tā' pan yöule iwölōwōkā wa ese ñuk. ⁴ I'ñe a' e' yökettsa, si' i' kiē Abib e' a. ⁵ Mik a' demi kā muk Jehová kablē' se' yēpa bak kā iaiāē e'pa a' ee, etā a' kawōtā kawō i' tkō'uk si' i' a. Kā e' kī i'yi ulitane tskir buaē, iwā wör buaē shūtē. Kā e' dör canaanwak, hititawak, amorreowak, heveowak ena jebuseowak, e'pa kā. ⁶ A' kawōtā kawō i' tkō'uk i' es: Kā kul shuā a' kē kawō tā' pan yöule iwölōwōkā wa ese ñuk. Kawō e' diwō bata, etā kawō tkō'weraē bua'ie Jehová dalōioie. ⁷ Kawō kul e' shuā a' kē kawō tā' pan yöule iwölōwōkā wa ese ñuk. Pan wölōwōkā ena pan yöule iwölōwōkā wa ese kōs kē kawō tā' se'wē a' tō a' kā kōs e' a. ⁸ E' diwō tā' a' tō ichō a' ala'r a: Kawō e' tkō'weke se' tō, e' wā dör tō Jehová tō se' yē'lur Egipto a. ⁹ Ie' tō se' yē'ttsa Egipto a' idiché tajē wa, e' kuekī se' dör ie' icha. Mik se' tō kawō e' tkō'weke, etā e' tō se' ulitane a' ieri meraē as Jehová ttē kī se' er me'rie. E' dör wēs se' e' wakyuō se' wōtsā kī ena se' ulā kkuē kī es. ¹⁰ E' kuekī a' kawōtā kawō e' tkō'uk duas bit ekkē idiwō i' ē wa.

¹¹ “Kā iaiāē Jehová tō iyē'at a' yēpa a' tō ie' tō canaanwak kā meraē a' a. Mik ie' wā a' demi kā e' a, ¹² etā a' kawōtā a' ala'r wēpa kibi esepa kōs blōk ie' ē a' e'pa kōs dör ie' icha, e' kuekī. Nies a' iyiwak parke kōs wē'ñe, e' kibi kōs e' dör ie' icha, e' kuekī ese kawōtā blē ie' ē a. ¹³ Etā obeja wē'ñe pupula ö chibo wē'ñe pupula e' mú a' tō burro alaki e' alā wē'ñe kibi e' skēie burro alā tsatkoie. Erē a' kē a' e' patuak es, e' tā burro alā wē'ñe kibi e' kuli' pūwā. Es a' kawōtā a' ala'r wēpa tsā kune esepa kōs skēie iyiwak muk itsatkottsā. ¹⁴ Aishkuō tā mik a' ala'r tō a' chakeke tō: ‘jōk a' tō ikanewē i' es?’, etā iūtō: ‘Jehová tō se' yē'ttsa Egipto a' idiché tajē e' wa. Eē se' bak weinuk siarē kanēblök kē patuē tā'. ¹⁵ Mik Egipto blū er tē'wā darērēē, ie' kē wā kawō mēne se' a' e' yöktsane ie' kā a, etā Jehová tō egiptowak ala'r wēpa tsā kune e'pa kōs ttélur. Nies iyiwak alā wē'ñe kibi e' kōs ttéluritō. E' kuekī se' tō se' iyiwak alā wē'ñe kibi, ese kōs

meke Jehová a. Nies se' ala'r wëpa tsá kune, ese skéie iyiwak mekesö Jehová a itsatkottsá. ¹⁶ E' kueki kawö i' tkö'ú as kē a' éna ichöwa tö Jehová tö a' yē'ttsa Egipto a idiché tajē e' wa. E' dör wes se' e' wakyuð se' wötsa kī ena se' ulá kkue kī es. "

Jehová tö Israel aleripa wëttseke mò wa

¹⁷ Mik Egipto blú tö Israel aleripa émi, etá Skëköl tö ibikeitsé tö Israel aleripa mú kē ñippö filisteowak ta, e' ta ie'pa bitumiane Egipto. E' kueki ie' kē wa ie'pa wëttsenemi ñalá michoë filisteowak ká a e' wa, e' dör ñalá yēsýēsē. ¹⁸ E' kueki ie' tö ie'pa wëttsemi bānet kamiē ñalá tköke ká sir po e' shua döttsa dayē kiē Dayē Mat e' ska'.

Israel aleripa e' yē'lur dapauleká wes ñippökwakpa tajē e' e' dapa'ù es. ¹⁹ Moisés wá José sik këchke e' mítser ie'pa ta ñita. Kam José blërwa e' yöki ie' tö iyē' iēlpa a: "Moki Skëköl dörane a' tsátkök. Mik e' wá tka, etá ye' sik tsúmi a' ta." Es ie'pa tö kawö mé ñi a. E' kueki Moisés wá José sik mítser ie'pa ta.

²⁰ Etá Israel aleripa e' yélur ká kiē Sucot míyal ká kiē Etam, eē ie'pa e' tséat. Ká e' atē ká sir po e' kkömik tsinet. ²¹ Niwe ta Jehová tö ie'pa wëttseke mò ar tajē alabo e' wa. E' mir ie'pa yöki kewe ñalá kkachöie ie'pa a. Nañewe ta mò e' wöñarke bö'wöie dalöburke. E' wa ie'pa shkömir wes ká ñiwe es. ²² Niwe ta mò e' mir këkraē ie'pa yöki kewe. Nañewe ta mò e' wöñarke bö'wöie e' mir ie'pa yöki kewe.

14

Israel aleripa tkattsa Dayē Mat a

¹ Etá Jehová tö iché Moisés a:

² "Ichö Israel aleripa a: A' yúne a' itö wane ta a' e' tsúat ká kiē Pi-hahiro't e' wöshá. Ká e' atē ká kiē Migdol ena dayē kkömik e' shushá, ká kiē Baal-sefón, e' wöshá. E' wöshá dayē kkömik tsinet úla yuö. ³ Es Egipto blú tö ibikeitseraē: 'Israel aleripa kē wá ijcher wé imi'mirö. Ie'pa cholurmi ká sir po, e' shua.' ⁴ Erē ye' tö ie' er terawá darērē as ie' tö a' tötiumi. Ye' e' alöraká ie' kī ena ñippökwakpa kos kī, e' wa ye' dalöierdaē tajē. Egiptowak ulitane wá ijcherdaē tö moki ye' dör Jehová."

Etá Israel aleripa tö iwakanewé es. ⁵ E' dalewa Egipto blú wöki ibiyö demi tö Israel aleripa tkayal. Ie' ena ikuëblupa erbikéne kua'kī ta ichérakitö ñi a: "¿Wes se' tö ì wamblé i' es? ¿Iie se' tö Israel aleripa émi ta yi kanëblömiia se' a?"

⁶ E' ukuöki bet ta Egipto blú tö ikarreta tso' ñippoie e' tsuk patké ta ñippökwakpa patkéitö ñi dapa'uk. ⁷ Etá imía Israel aleripa itöki karreta ñippoie ibua'bua döka cien teryök (600) ekké. Egipto karreta ñippoie e' malepa kos mírak iwá ñies. Karreta kos e' a ñippökwakpa wökir shköke ek ek. ⁸ Jehová tö Egipto blú er darē'wéwa as ie' mi' Israel aleripa itöki erē ie'pa yēnettsa Egipto a Jehová diché tajē wa.

⁹ Etá Egipto ñippökwakpa mirwá kabaio kī, karreta kī, e'pa kos tö Israel aleripa tötiumi kuérakitö wé Israel aleripa tso' dayē kkömik ká kiē Pi-hahiro't e' o'mik ena ká kiē Baal-sefón, e' wöshá. ¹⁰ Mik Israel aleripa isué tö egiptowak datse, e' tö ie'pa suawé tajē. Ie'pa kköché tajē Jehová a tö sa' tsátkö. ¹¹ Moisés a ichérakitö:

—¿Ima be' iklö'wé pö kē ta' Egipto, e' kueki be' tö sa' yē'ttsa duökwa iē ká sir po shua? ¿Iök bö iwamblé es sa' ta? ¿Iie be' tö sa' yē'lur Egipto a? ¹² Kuaē sa'

tò be' a iyè' Egipto: 'Sa' múat kanèblök bèrè egiptowak a. ¡Sa' weirke siarè kanèblök egiptowak a, e' dör bua' sa' a duökulur íe ká sí poè a e' skéie'

¹³ Erè Moisés tò iütè:

—Kè a' tò egiptowak suèpaia. E' kuèkí kè a' suanuk. A' e' tkòwà darèrèè. I'ñe Jehová tò a' tsatkeræ e' saü. ¹⁴ Kè se' tkinuk ì kí. Jehová ñippöraè se' skéie.

¹⁵ Jehová tò iché Moisés a:

—¡Kè be' kköchökia ye' a! Ichö ie'pa a tò a' shkò wöwí è. ¹⁶ Be' shko kéli kókà dayè tsakà as dayè blatènar ñalaie shkotkò poppo dayè shüa. ¹⁷ Erè ye' tò ie' er terawà darèrè as ie' tò a' tötüumi. Ye' e' alörakà ie' kí ena iñippökwakpa kòs kí, e' wa ye' dalöierdaè tajè. Egiptowak ulitane wà ijcherdaè tò mokí ye' dör Jehová. ¹⁸ Egiptowak ulitane wà ijcherdaè tò mokí ye' dör Jehová.

¹⁹ E' wòshaè tá Skèköl biyöchökwak mirwà Israel aleripa yöki kewè e' e' mane'wòttsane ie'pa tsikkane. Nies mò àr tajè alabo e' mía ie'pa tsikkane. ²⁰ Es mò e' àte Egipto ñippökwakpa ena Israel aleripa e' shushà. Egiptowak kke mò ettaie dör ttsettseè, e' kuèkí ie'pa tso' ká ttsettse a. Erè Israel aleripa kke mò e' dalöburke tajè ká ñiwe sü. E' kuèkí egiptowak kè ulà dè' Israel aleripa ska' e' nañewe.

²¹ Età Moisés ulà kékà dayè tsakà tá Jehová tò siwà' bitsiwéka darèrèè datse diwò tskirke e' èka. E' bitsine nañeè dayè kí. E' tò dayè blatée shushà. Es Jehová tò ká ulat poppo yué ñalaie dayè shüa ie'pa a shkotkò. ²² Ie'pa tkami ká poppo a. Es dayè wötukí àte wí'kè iö'kè.

²³ Età egiptowak ñippökwakpa mirwà kabaio kí ena karreta kí e'pa kòs tò Israel aleripa tötümi dayè a. ²⁴ E' bla'mi ká ñirketke età mò wöñarke bò'wöie e' shüa Jehová tso' egiptowak saük. Ie' tò ie'pa suawéka tajè e' tò ie'pa wöa ká chöwéka tajè. ²⁵ Nies ie' tò ie'pa karreta wöshki kòs e' wötélur dô a as kè ishkò bet. Ie'pa tò iché ñi a:

—Mishká Israel aleripa yöki. Jehová tso' ñippök se' tá ie'pa tsatkoie.

²⁶ Jehová tò iché Moisés a:

—Be' ulà kókà dayè tsakà as iwöierwane Egipto ñippökwakpa kí.

²⁷ Moisés ulà kékà dayè tsakà. Mik ká ñine, età dayè wöiènewane es. Mik egiptowak mí tkökshkar, età dayè wöiènewa ie'pa kí. Es Jehová tò ie'pa ewéwa dayè a. ²⁸ Es Egipto ñippökwakpa mineyal Israel aleripa itöki e'pa kòs durulune seraa dayè a ikabaioè. Egipto blú ñippökwakpa e' kè àte yès ttsè'ka. ²⁹ Erè Israel aleripa tkami buaè dayè a dô wíshet ká sí kí, dayè wötukí wí'kè iö'kè e' shushà.

³⁰ E' kéwa Jehová tò Israel aleripa tsatkée egiptowak ulà a. Ie'pa tò egiptowak nu sué dayè kkömik. ³¹ Mik ie'pa tò isué tò wes Jehová tò egiptowak ewéwa idiché tajè e' wa, età ie'pa tò ie' dalöie tajè. Ie'pa er blé ie' mik ñies itteköl Moisés e' mik.

15

Moisés tò Jehová kikéka ttsè wa

¹ Moisés ena Israel aleripa ttsé Jehová kikokà ttsè i' wa:

“Ye' ttsöke Jehová dalöioie.

Kabaio tajè ena iwákpa kòs e' ewéwaitö dayè a.

Es ie' e' alé tajè shutè ie'pa kí.

² Ye' tso' ttsök Jehová è a.

Ie' tò ye' a idiché mé. Ie' tò ye' tsatkée.

Ie' dör ye' Këköl. Ye' kawötä ie' kïkökkä buaë.
 Ie' dör ye' yë Këköl. Ye' tö ie' dalöieraë er mokï wa.
 3 Ie' dör ñippökwa darërëë bua'ie.
 Jehovah e' dör ie' kië.

4 Egipto blú karreta tso' ñippoie ena ie' ñippökwa
 e'pa qos émi dayë a Jehovah tö.
 Egipto blú ñippökwa bua' bua
 e'pa qos duolur së Dayë Mat a.
 5 Ie'pa katsirulune dayë shua wës ák es.
 Dayë iskië e' ë me'r ie'pa kï.

6 A Jehovah, be' ulä bua'kka diché tajë,
 e' wa be' tö be' bolökpa batsélor.

7 Ie'pa demi ñippök be' ta,
 erë ie'pa qos ewéwa be' tö be' diché tajë, e' wa.
 Be' ulunekä ie'pa kï,
 ta ie'pa ñanewä wës kakö sí es.

8 Dayë wöikébö darërëë
 ta iwöklönewaie wï'kë iö'kë
 miä wës ká ukuö es.
 Dayë wöklönewa, kë shkökü'ia.

9 Be' bolök e' ttsékä tajë ta iché:
 'Ye' mi' ie'pa itökï wéyö ikuérö
 ta eë ì mirwarak iwä e' yerattsayö iulä a,
 e' wä tierayö qos ye' kï ikiane ekkë.
 Ye' tabè yerattsä ñnaléka,
 e' wa yö ie'pa tterawä.'

10 Erë be' tö dayë wöiké ta e' tö ie'pa ttélur.
 Ikatsinewä dayë a wës tabechka es.

11 A Jehovah,
 ¡Wépa skä kiekerakitö "skëköl", esepa qos tsatä be' dör!
 ¡Kë yi dör batse'r tajë wës be' es!
 ¡Kë yi diché ta' tajë wës be' es!
 ¡Ï kë or yi a ese wë be' tö buaë, e' tö sulitane tkiwëwä!
 ¡Sulitane kawötä be' kïkökkä!

12 Be' ulä bua'kka kékä
 ta iyök tö ie'pa maléwa.

13 Be' tö sa' tsatkée. Be' éna sa' dalër tajë,
 e' kuekï be' tso' sa' wëttsuk.
 Be' wä sa' mi'ke be' diché wa dö wé be' wák serke eë.

14 Mik ká ulitane wakpa wä e' jchenewä,
 eta ie'pa painuraë suane ë wä.

Filisteowak krardawä suane ë wä,
 15 Edomwak wökirpa chkerdawä suane ë wä,
 Moabwak wökirpa painuraë tajë.
 Canaánwak ulitane kësik qos e' chörawa yës.

16 A Jehovah, ¡as ie'pa tkirwa! ¡as ie'pa suar tajë!
 Be' diché wa as ie'pa at kë tiria suane kuekï
 dö mik sa' ulitane dör be' icha e'pa tka eta.

17 A Jehová,
 Sa' tseramibö döka be' kabata buaë e' a.
 Eë sa' serdaë buaë kekraë.
 Kabata e' shukitbö be' a senoië.
 Eë be' wák e' wé yué e' dö'r yöbië.

18 Jehová tso' se' wëttsuk s'blúie kekraë."

María tö Jehová kikéka ttsè wa

19 Mik Egipto blú ñippökwa pka wä dayë a kabaio k_i, karreta k_i, eta Jehová tã dayë woiëwane ie'pa k_i erë Israel aleripa tka buaë kã poppo a. 20 E' ukuöki tã Jehová tteköl kië María, e' dö'r Aarón kutã, e' tö ma'ma klö'wëwã tsoie, tã alakölpã kôs mí ie' itöki klötökerak es ima'ma blardami. 21 E' dalewa María ttsöke l' es:

¡A' ulitane ttsö Jehová kikoka!
 Kabaio ena iwákpa uyëwaitö dayë a.
 Es ie' e' aléka ie'pa k_i.

Jehová tö di' bacha'bachaë e' bua'wéne.

22 Moisés tö Israel aleripa ké e' yöktsã Dayë Mat e' kkömik. Ie'pa míyal kã sir poë kië Sur e' a. Eë ie'pa shkére kã mañat eta kë ie'pa wã di' kune yë yës. 23 Mik ie'pa demi kã kië Marã, eta eë di' tso' bacha'bachaë, kë yar ie'pa a. E' kueki kã e' kië mékarakitö Marã*

24 Eta Israel aleripa tö Moisés chémi suluë. Moisés chakérakitö: "¿Ï yémisö?" 25 Eta Moisés tö Jehová a ikié tö sa' kimú. Eta Jehová tö ie' a kal tsitsir kkaché elka e' iëwaitö di' a eta di' baché chowa de buaë yë.

Eë Jehová tö ittë dalöiëno mé ie'pa a, ñies ie'pa ma'wëitö isuoie tö ie'pa tö idalöiëmi. 26 Ie' tö iché ie'pa a: "Ye' dö'r Jehová. Ye' dö'r a Kéköl. Ye' dö'r a bua'ukwak. Ì cheke ye' tö a' a e' ttsé a' tö, e' iüté a' tö ñies a' sené buaë wës ye' k_i ikiane es, e' tã ye' kë tö a' we'ikepa ì sulu patké'yö egiptowak k_i ese wa."

27 E' ukuöki tã ie'pa demi kã kië Elim. Eë di' tum tso' döka dabom eyök k_i böt (12). Ñies ì klö tso' dikó klö sù ese tso' dabom kuryök (70). Eë ie'pa e' tsëat di' kkömik tsjnet.

16

Jehová tö Israel aleripa tié chké kië maná e' wa

1 E' ukuöki tã Israel aleripa ulitane e' yélur kã kië Elim míyal kã sir poë kië Sin eë. Kã e' atë Elim ena Sinaí, e' shushã. Ie'pa e' yë'ttsã Egipto e' k_i si' de et k_i shaböts. 2 Eta eë kã sir poë shuã ie'pa ttémi tajë késik wa Moisés ena Aarón k_i. 3 Ie'pa tö iché iarak:

—Jehová tö sa' ttöpalur Egipto! Eë sa' e' tulökeser ù tulturkã wã iëule chikchië chké wa e' o'mik tã sa' bak iwã katök wë' kôs sa' k_i ikiane ekkë. Erë a' wã sa' dë'bitü kã sir po i' a sa' ulitane ttowã bli wa.

4 Jehová tö iché Moisés a:

—Süyö pan da'wë siwã k_i a' a. E' shtë kã bit ekkë. Erë ishtë kôs ñnar kã etkë ekkë ë. Ye' k_i ikiane suë tö wépa tö ye' ttö iütëmi ena wépa kë tö ye' ttö iütëpa. 5 Kã de teröl e' bule es tã a' tö chké k_i shtë wë' katar kã böt ekkë. Es a' tö iü kekraë.

* 15:23 Marã: Hebreoie Marã e' wã kiane chë ì bacha'bacha.

6 Età Moisés ena Aarón tò iché Israel aleripa a:

—I'ñe tsálij ta a' tò isueraë tò mokj Jehová tò se' y'e' lur Egipto a. 7 A' ttòke kësik wa e' ttsé ie' tò, e' kuekj bule bla'mi ta ie' wák olo tajë dalölöë e' sueraë a' tò. Ì cheke ie' tò sa' a e' è chökne sa' tso' a' a. E' kuekj a' kè ulurku' sa' kī. A' ulurke ie' kī.

8 Nies Moisés tò iché iarak:

—A' ulurke tajë e' suë Jehová tò. E' kuekj i'ñe tsálij ta ie' tò iyiwak chkà patkeraë a' a. Bule bla'mi ta pan patkeraëitò a' a ñè tajë kos a' kī ikiane ekkë. Sa' kè dör yi, as a' ulur sa' kī. A' ulurke Jehová kī.

9 E' ukuökj ta Moisés tò iché Aarón a:

—Ichö Israel aleripa a' tò a' ttòke kësik wa e' ttsé Jehová tò e' kuekj a' e' dapa'ú Jehová wörki.

10 Aarón tso' ttök ie'pa ta, e' dalewa ie'pa ulitane ká suë ká sir po e' ëka. Ie'pa isuë tò Jehová olo dalölöë dettsa mò tso' ie'pa wëttsuk e' a. 11 Età Jehová tò iché Moisés a:

12 —Israel aleripa ttòke kësik wa, e' ttséyö. Be' ttö ie'pa ta, ta ichö iarak: 'I'ñe tsálij a' tò iyiwak chkà kateraë. Bule bla'mi ta a' tò pan ñeraë kos a' kī ikiane ekkë. Es a' wa ijcherdaë tò ye' dör Jehová, e' dör a' Këköl.'

13 Ká e' tsálij ta tajë dù debitu kablö sù. E' tò wé ie'pa serke e' wa iéwa sëraa. Età bla'mi ta upa kos shkëne mò wöli ë. 14 Mik mò wöli kaneka, età itöa jskj ì atë taklaie sabubula. 15 E' kè suule Israel aleripa wa. E' kuekj mik ie'pa tò isuë, età ie'pa tò iché ñi a: "¿Diö dör i?" Età Moisés tò iché iarak:

—E' dör pan mé Jehová tò a' a ñè. 16 Ie' tò ichè tò a' kawötä iuk i' es: A' tò ishtë eköl eköl kos a' tso' u a e' a' inar ekkë ë. Ishtë skátke böt ulatök wák eköl eköl a.

17 Età Israel aleripa ishtë wes ikéwö mène es. Welepa tò ishtë bërëbërë, welepa tò ishtë kibiie. 18 Mik ie'pa tò ima'wé, età wé tò ishtë tajë ese icha kè bata atë. Wé tò ishtë bërëbërë ese icha deka wë'. Ie'pa ulitane tò ishtë eköl eköl kos inar ekkë ë. Es sulitane inë wë'.

19 Moisés tò iché ie'pa a: "Kè a' kawötä ta' pan e' blök dö bule es."

20 Erë welepa kè wa Moisés ttö iütëne. E'pa tò icha bata blé dö bule es. E' a' oña iëneka ena ilabuneka suluë. E' kuekj Moisés uluneka ie'pa kī.

21 Mik diba ba'nebitu, età pan e' diarolone, e' kuekj ie'pa wakpa bik tò ishteke bla'mi kos inar ekkë. 22 Erë mik ká de teröl, età ie'pa ishtë dö inar ká böt ekkë. E' dör skátke tkël wák eköl eköl a. Età Israel aleripa wökirpa mía ichök Moisés a. 23 Età Moisés tò iché ia:

—Jehová tò ichè tò a' kawötä iuk i' es: Bule dör eno diwö. Diwö e' dör se' a ie' dalöioie. A' kè kawötä ta' ulök e' diwö wa. E' kuekj ì aleke a' tò e' alö i'ñe. Ibata atë e' blö ñè bule.

24 Età ie'pa tò iwé wes Moisés tò iché es. Ie'pa tò chkè bata e' blé dö bule es. Età kè ilane sulu, kè ia' oña iëneka. 25 Età Moisés tò iché ie'pa a:

—I'ñe dör eno diwö e' dör se' a' Jehová dalöioie. I'ñe kè ì kuëpa a' tò ñè u'rki. E' kuekj chkè bata atë e' ë ñü. 26 A' ishtëmi kekraë dö ká teröl. Erë e' bule es dör eno diwö, e' diwö kè a' tò ì kuëpa u'rki.

27 Età eno diwö shüa ie'pa welepa míyal chkè shtëk, erë kè iwä ì kune yës.

28 Età Jehová tò iché Moisés a:

—¿E'ma kos a' tò ye' ttè dalösewemirö? 29 A' éna ianú tò ye' dör Jehová, ye' tò eno diwö me'atbak a' a. E' kuekj eno diwö e' chki es ye' tò a' a' chkè meke tajë ñè ká böt ekkë. E' kuekj a' ulitane kawötä senuk weshke ë eno diwö wa. Kè a' patkëne bánet.

30 E' kuëkj Israel aleripa enuke diwö e' wa, kë kaneblënerak.

31 Israel aleripa tö chké shteke e' kië méka maná* Iwà chká dör saruruë wës suiyök es. E' dör blo'bloë wës pan yöule bul alí wa es.

32 E' ukuökj ta Moisés tö iché:

—Kanè i' me' Jehová tö se' a: 'Maná e' iö skátke böt ekkè ta iblö a' aleripa a kkachè as ie'pa tö chké me' ye' tö a' a ká sir poë e' a mik a' yè'ttsayö Egipto etä, e' saù.'

33 Etä Moisés tö iché Aarón a:

—Tkā' klö'ú et, e' a maná iö skátke böt ekkè. E' blö Jehová wörki as a' aleripa tö isaù.

34 Etä Aarón tö maná e' blé wé Jehová a iyi tso' blëule, e' kélkuö wöshäë wës Jehová tö iyè' Moisés a es.

35 Israel aleripa bak maná ñuk dö mik ie'pa demi wé pè' serke eë etä. E' dör Canaán kkömik. Ie'pa bak maná ñuk duas döka dabom tkëyök (40) seraa.

36 (I wa Israel aleripa tö maná ma'wè, e' kië ie'pa tö gomer. E' wà dör skátke blublu böt ekkè. E' dör litro böt ulatök.)

17

Ák a di' dettsa

1 Israel aleripa ulitane e' yélur ká sir po kië Sin eë ta imía ñala kī enaena wës Jehová tö iyè' iarak es. Ie'pa demirak ká kië Refidim, eë ie'pa e' tséat. Erè eë di' kè ta' ie'pa a yè. 2 E' kuëkj ie'pa tö Moisés a di' kië kësik wa. Ie'pa tö iché ie' a:

—¡Sa' a di' mú yè!

Moisés iiüté:

—¿I kuëkj a' tö ye' a di' kië kësik wa? ¿Iök a' tö Jehová wöñatkeke?

3 Ie'pa ersine tajè e' kuëkj ie'pa tö di' kiekerak kësik wa Moisés a. Ie'pa tö iché ie' a:

—¿Iök be' tö sa' ena sa' ala'r ena sa' iyiwak e' yè'lur Egipto a ttèwa ersir wa?

4 Etä Moisés kköché tajè Jehová a ta ichéitö ia:

—¿Wës ye' ie'pa i' wèmi? ¡Tsir etä ie'pa ye' ttèwa ák wa!

5 Jehová tö iiüté:

—Be' yú ie'pa wëttsé keweie. A' kuëblupa welepa tsúmiñak. Be' shko kéli wa be' tö di' kië Nilo e' buk, e' tsúmi. 6 Be' yú Horeb kébata* a. Eë ye' be' paneke ák bërie tso' e' ska'. Mik be' tö ák e' ppé be' shko kéli wa, etä di' dörattsä tajè ie'pa a yè.

Etä es Moisés tö iwakanewé Israel aleripa kuëblupa wörki. 7 Israel aleripa tö di' ki' kësik wa, e' kuëkj Moisés tö ká e' kië méka Meribá.† Nies ie'pa tö iyè', "Sa' kè wä iklöne tö Jehová tö sa' kímèmi." E' kuëkj Moisés tö ká e' ská kië méka Masá.‡ Eë ie'pa tö Jehová wöñatkè' e' kuëkj.

Amalec aleripa ñippé Israel aleripa ta

8 Amalec aleripa debitu ñippök Israel aleripa ta Refidim. 9 Moisés tö iché Josué a:

—Be' tö se' wèpa welepa shushtó tsúmi ñippök Amalec aleripa ta. Bule ye' tso' kabata wöbata kī Skéköl shko kéli yaar.

* 16:31 maná: Hebreoie maná e' wà kiane ché ¿Diö dör i? * 17:6 Horeb kébata: Kábata e' kië ñies Sinaí kébata. † 17:7 Meribá: Hebreoie kië e' wà kiane ché ñippè. ‡ 17:7 Masá: Hebreoie kië e' wà kiane ché s'mawè.

¹⁰ Età Josué tö iwakanewé wës Moisés tö iché iá es tã imíyal ñippök Amalec aleripa tã. E' dalewa Moisés ena Aarón ena Hur míyal kabata wöbata k̄i. ¹¹ Mik Moisés ulà kékã, etã Israel aleripa e' alöke ibolökpa k̄i. Erë mik ie' ulà éwa, etã Amalec aleripa e' alöke ie'pa k̄i. ¹² Ie' ulà shtrinewã tajë, e' kuek̄i ie'pa ák yulé ie' a e' tkoie. Nies Aarón ena Hur e'pa tö ie' k̄imé iulã böt kökkã siwã' k̄i as k̄e ishtrirwã. Es ie' ulà se'wé ñie siwã' k̄i dö katuine ekkë. ¹³ Es Josué ena Israel aleripa e' alékã Amalec aleripa k̄i tabë wa.

¹⁴ Etã Jehová tö iché Moisés a:

—A' ñippè i' e' paké shtökã yëkkuö k̄i as a' wakpa k̄e éna ichöwa kekraë. Ichö Josué a tö ye' tö Amalec aleripa ulitane ewerawa yës.

¹⁵ Etã Moisés tö ák dapa'wékã ka'ie et iyyiwak ña'woie Jehová dalöioie. E' kiè mékãitö “Jehová diché wa se' e' alékã.”[§] ¹⁶ Ie' tö iché:

“¡Ye' ulà kékã Jehová a ikiök as ie' tö se' k̄imül!
¡Jehová ñippöraë Amalec aleripa tã kekraë!”

E' kuek̄i ie' tö ikiè mékã es.

18

Jetró de Refidim Moisés pakök

¹ Jetró dör kã kiè Madián e' sacerdote ena Moisés nuaki.* Kös Skököl tö Moisés ena Israel aleripa k̄ime', e' jcher ie' wã. Nies ie' wã ijcher tö wës Jehová tö Israel aleripa yè'lur Egipto a. ² Moisés tö ilaköl Séfora e' patk'emi iyé ska'. ³ Ie' tö ilã busi kiéwã buaë ila'r bül tã. Séfora alã eköl kiè Guersón. Moisés tö iyè': “Ye' senè kã kuã'k̄i k̄i wës kã kuã'k̄i wakpa es.” E' kuek̄i Moisés tö ikiè mékã Guersón† ⁴ Ilã eköl kiè Eliézer. Moisés tö iyè': “Ye' yè Kököl e' dè'bitu ye' k̄imuk. E' tö ye' tsatké' Egipto blú ulã a.” E' kuek̄i ie' tö ikiè mékã Eliézer‡

⁵ Moisés úla yuékã Skököl kébata o'mik tsinet. Etã eë inuaki Jetró e' de Moisés alaköl ena ila'r bül, e'pa tã. ⁶ Jetró tö iché Moisés a:

—Ye' dör Jetró, be' nuaki, ye' debitu be' pakök. Be' alaköl ena be' ala'r bül e'pa de ye' tã ñies.

⁷ Moisés e' yéttsã tã inuaki shkë'wéitö buaë dalöie wa wöalattse wa. E' ukuök̄i tã idewarak wëshkë. ⁸ Wës Jehová tö Israel aleripa tsatké' Egipto blú ena egiptowak ulã a ñies wës ie' tö ie'pa kkö'né ì sulu tka ie'pa tã ñalã wa etã, e' kös paké Moisés tö inuaki a.

⁹ Kapakè e' tö Jetró ttsé'wé buaë. Jehová er bua' ché tajë Israel aleripa a. Ie' tö ie'pa tsatké'lor egiptowak ulã a. E' kuek̄i Jetró ttsé'ne buaë. ¹⁰ Ie' tö iché Moisés a:

—As sulitane tö Jehová kikökã. Ie' tö be' ena be' wakpa kös tsatké'lor buaë Egipto blú ena egiptowak ulã a. ¹¹ Ire' ye' tö isué tö moki Jehová dör wépa kiekerakitö “skököl” esepa ulitane tsatã. Yi bak a' we'ikök kësik wa, e'pa kös we'ikéitö siarë.

§ **17:15** Jehová diché wa se' e' alékã. Iwakpa ttö wa Moisés tö ikiè Jehová nisi, e' wã kiane chë Jehová dör ye' bandera. Wësua e' kiéitö es ie' ulà kékã Jehová a wës bandera kékã es, e' wa ie'pa e' alékã e' kuek̄i.

* **18:1** Jetró: E' kiè ñies Reuel, e' dör Moisés tayë kiè Séfora e' yè. Éxodo 2.21 saú. † **18:3** Guersón: Hebreoie s'kiè Guersón wã kiane chë kã kuã'k̄i wak. ‡ **18:4** Eliézer: Hebreoie s'kiè Eliézer wã kiane chë ye' Kököl dör ye' k̄imukwak.

¹² Eta Moisés nuąki, Jetró, e' tō iyiwak klō'wéwə etō ña'wéitō Jehová a idalōioie. Ñies íy skā méitō ie' a idalōioie. E' ukuōkī tā Aarón ena Israel aleripa kuęblupa debitū chkök Moisés nuąki tā Jehová dalōioie.

Moisés tō s'shulōkwakpa kī yulé

¹³ Bule es tā Moisés e' tkésēr ikula' kī Israel aleripa shulōk. Ie'pa e' dapa'wé iēter ie' wörkī ñiē bla'mi dō tsáli ąs Moisés tō ishulōrak. ¹⁴ E' kōs sué Moisés nuąki tō tā ichéitō Moisés ą:

—Ĭ wamblōk be' tso' ie'pa tā? Be' ě e' tkésēr ie'pa shulōk tā ie'pa iēter ñiē be' panuk.

¹⁵ Moisés tō iūté:

—E'ma ie'pa wák de ye' ska' ittšök tō ĩma Skéköl tō ichē. ¹⁶ Mik ie'pa welepa ñippōke ñita, eta ie'pa datšę ye' ska' tā ye' tō ie'pa ttē shuleke. Ñies ye' tō ie'pa patteke Skéköl ttē wa.

¹⁷ Moisés nuąki tō iché ia:

—Weš be' tō iweke e' kē dōr buaē. ¹⁸ Be' shtrirwami. Ñies ie'pa tso' be' wörkī e'pa shtrirwami. Kanē e' e' alōkami be' kī. Kē be' a iwōklōnuk ekōrla. ¹⁹ A Moisés, ye' tō be' patteke e' ttsó. ąs Skéköl tō be' kīmū. Be' kawōtā ttök Skéköl tā ie'pa skéie. Be' kawōtā ie'pa ñippōke e' chök Skéköl a ąs ie' tō ichō be' a tō weš ishuleke. ²⁰ Ie'pa wōbla'ú Skéköl ttē wa. Ikkachō ie'pa a weš ie'pa kawōtā senuk yęsyęsē. Ichō ie'pa a tō ĩ kiane Skéköl kī tō ie'pa tō iwē. ²¹ Erē be' kawōtā a' wēpa shushtök tseē be' kī muk ttē shuloie. Wēpa serke yęsyęsē, Skéköl dalōieta' tajē, kē e' watauta'ttsa ĩ sulu wambloie, esepa shushtō Israel aleripa shulōk be' tā. Ishulōkwakpa blatō i' es. Israel aleripa mil biyök (1000) e' kōs kī ishulōkwakpa múka eköl eköl. Mil biyök e' kōs blabatsólör cien eyök (100) cien eyök dōka dabop. Cien biyök e' kōs kī ishulōkwakpa múka eköl eköl. Cien biyök e' kōs blabatsólör dabom skeyök (50) dabom skeyök. E' kōs kī ishulōkwakpa múka eköl eköl. Dabom skeyök kōs e' blabatsólör dabom eyök dabom eyök dōka skęl. E' kōs kī ishulōkwakpa múka eköl eköl. ²² Ie'pa tō Israel aleripa kōs ttē shuleraē kekraē be' skéie. Erē ttē wé kē shulinuk ie'pa a ese bituraē ie'pa wā be' ska' shulē. Ttē wé shulirmi ie'pa a' tā ese shuleke ie'pa tō. Eta es be' kī kanē e' oštōmi. Ie'pa tō be' kīmēmi kanē e' wa. ²³ Skéköl tō be' kē iwakanéuk, ñies be' tō iwakanewé es, e' tā be' a ikatatkērmi. Ñies Israel aleripa kōs mī'mine iu a ttsē'ne buaē.

²⁴ Eta Moisés tō inuąki ttō iūté. Iwakanewéitō weš inuąki tō iché ia es. ²⁵ Ie' tō Israel aleripa shūa wēpa didir ese shushtē. E'pa mékaitō Israel aleripa shulōkwakpaie. Welepa menekā mil biyök e' kōs kī ishulōkwakpaie. Welepa skā menekā cien biyök e' kōs kī ishulōkwakpaie. Welepa skā menekā dabom skeyök e' kōs kī ishulōkwakpaie. Welepa menekā dabom eyök e' kōs kī ishulōkwakpaie. ²⁶ Ie'pa tō Israel aleripa ttē shuleke kekraē. Ttē wé darērēē, ese mī ie'pa wā Moisés a shulē. Eta ttē wé tottola, ese shuleke ie'pa tō. ²⁷ E' ukuōkī tā Moisés nuąki e' chéat ie' a tā imiane ikaska'.

19

Israel aleripa demi Sinai

¹2 E' ukuōkī tā Israel aleripa e' yélur Refidim a demirak Sinai. Ie'pa e' yē'lur Egipto, e' kī si' de bōt kī ká et. Sinai dōr ká sir poē. Eę ie'pa e' tsęat Sinai kębata o'mik tsjnet. ³ Eta Moisés mīa kabata a ttök Skéköl tā. Eę Jehová tō ikiē tā ichéitō ia:

—Ttè cheke ye' tō be' a e' chōne Israel aleripa a. E'pa dōr Jacob aleripa. ⁴ Ichō ie'pa a: 'Ye' tō egiptowak we'ik e' su' a' tō. N̄ies a' wā ijcher tō wēs ye' wā a' dē'bitū buaē jē ye' wōrkī wēs pu wā ilala mi' ipik kī es. ⁵ Kā ulitane wakpa dōr ye' icha. Erē ye' ttō iūtē a' tō seraa, n̄ies ttē mekesō n̄i a' e' wā iūtē a' tō buaē, e' t̄a kā ulitane wakpa shuā a' dōraē ye' icha chōkie. ⁶ A' dōraē ye' sacerdotepaie. A' dōraē batse'r ye' a.' Ttē i' kōs chō Israel aleripa a.

⁷ Etā Moisés biteane, e' tō Israel aleripa kueblupa kōs dapa'wē. Ì ché Jehová tō ie' a e' kōs chéneitō ie'pa a. ⁸ Ie'pa ulitane tō iūtē n̄ikkēē:

—Ì kōs ché Jehová tō e' wā iūteraē sa' tō.

Etā Moisés míane ttē e' chōkne Jehová a. ⁹ Etā Jehová tō iché iā:

—Ye' ttō ttsō. Mochka tērdawā kabata kī tajē e' shuā ye' datse ttōk be' t̄a as Israel aleripa ulitane tō ye' ttōke be' t̄a e' ttsō. Es ie'pa tō be' ttē klō'weraē kekraē.

Etā ima Israel aleripa tō iūtē e' chéne Moisés tō Jehová a. ¹⁰ Jehová tō iché iā:

—Be' yú Israel aleripa batse'uk j̄ñe ena bule. N̄ies ichō iarak: 'a' datsi' skuōlor.' ¹¹ Ye' dōr Jehová, e' datse böiki Sinaí kēbata a ie'pa ulitane wōrkī, e' kuekī ie'pa batse'ú as ie'pa tso' batse'r böiki yōkī. ¹² Kabata wakyuō shkit as kē yī mītkō e' w̄shet. Ichō iarak: 'A' kē a kawō t̄a' shkōkwā iwakyōne e' w̄shet. N̄ies a' kē a kawō t̄a' shkōkwā ts̄inet ipamik. Wēpa tkawā e' w̄shet esepa duōrawā. ¹³ Yi mīwā eē ese kē kawō t̄a' kē ulā wa. Ese kawōt̄a ttēwā ak wa ò sulē wa. Kē a' tkinuk tō se' idir ò iyiwak idir, a' kawōt̄a ittōkwā. Mik a' tō duk blar ttsē e' ē t̄a a' dōmiwā ts̄inet kabata o'mik.'

¹⁴ Etā Moisés biteane tō Israel aleripa batse'wē t̄a ie'pa ulitane datsi' skuōlor. ¹⁵ Moisés tō iché iā:

—A' ulitane e' kkō'nú batse'ne böiki yōkī. E' dalewa kē a' senukkā alakōlpa t̄a.

¹⁶ Böiki es bla'mi t̄a kabata a k̄a wōñane alá blane tajē. Mō tajē dettsa kabata e' kī. Ie'pa tō ittse tō duk blane tajē, e' tō ie'pa suawē tajē painékaiē. ¹⁷ Etā Moisés tō Israel aleripa tso'rak iwákpa u a e'pa yélur tsēmi Skēkōl wōrkī. Ie'pa e' wōklō'wérak kabata kuli' a ts̄inet. ¹⁸ Jehová dettsa Sinaí kēbata kī bö' shuā, e' kuekī kabata e' mīa shklē ēme. Shklē e' wēr wēs tē shklē butrō es. Kabata kōs wōtirke darērēē. ¹⁹ Duk kī blarke tajē shūte. Moisés ttōke t̄a Skēkōl tō ie' iūteke alá blar ttsēē.

²⁰ Jehová dettsa kabata k̄akkeē, e' wōbata kī t̄a Moisés kiékaitō eē. Moisés tkakā eē, ²¹ t̄a Jehová tō iché iā:

—Be' e' ōwane t̄a ichō ie'pa a: 'Kē a' tkōkbitū wē iwakyōule e' iōshet ye' weblōk dō' ie'pa duōlur tajē.' ²² N̄ies wēpa kaneblōke ye' a sacerdotepaie esepa kawōt̄a e' batse'uk buaē dō' n̄ies ye' tō ie'pa ttēlurmi.

²³ Etā Moisés tō Jehová iūtē:

—Be' tō sa' kē iwakyuōk as kē ie'pa dōwā kabata a ts̄inet. E' kuekī kē ie'pa bitūpa kabata i' a.

²⁴ Etā Jehová tō iché Moisés a:

—Be' yúne t̄a Aarón tsūbitū e' t̄a. Erē a' sacerdotepa ena Israel aleripa malepa e'pa kē kawō t̄a' shkōkbitū wē ye' tso' eē dō' ye' tō ie'pa ttēlur.

²⁵ Etā Moisés biteane Israel aleripa ska' t̄a ì ché Jehová tō ie' a e' chéne ie' tō ie'pa a.

20

Ttè dalöiëno dökä dabop

¹ Skëköl tté ta ichéitö i' es:

² “Ye' dör Jehová. Ye' dör a' Këköl. Ye' tō a' yē'lur Egipto wé a' bak weinuk siarë kanè wa eë.

³ “Kë a' kawō ta' këkölpa skà dalöiök. Ye' ë dalöiö a' Këkölle.

⁴ “Kë a' kawō ta' i diököl yuök dalöië yës. I kōs tso' ká jai a ena ká i' a ena dayë a ena iyök dikja, e' kōs diököl kē yuar a' tō dalöië. ⁵⁻⁶ Ye' dör Jehová. Ye' dör a' Këköl. A' tō këkölpa kuä'kij dalöië, e' kē dalë'ttsënuke ye' a. Wépa ye' suë suluë esepa we'ikeraëyö, ñies ileripa dö inukökopaë e'pa we'ikeraëyö. Erë wépa tō ye' dalëritseke ena ye' ttè dalöiëno e' iuteke, esepa ena iëtkuöpa dökä mil e' dalëritseraëyö. E' kuëki kē a' e' tulökwa kuchëwö kī iyi ñekkë kōs wörki idalöiöie.

⁷ “Ye' dör Jehová. Ye' dör a' Këköl. Ye' kië kē aritsar éanas iyi sulu wambloie. Yi tō e' wamblé ese wák we'ikeraëyö.

⁸ “Eno diwö e' blö Ye' ë dalöiöie. E' kē chökwa a' éna. ⁹ Semana bit e' a kawō tso' kul. Kawō teröl e' dör a' wákpa a kanebloie. ¹⁰ Erë kawō teröl e' bule es e' dör eno diwö ye' dalöiöie. E' kēwö a a' kē kawō ta' kaneblok. Ñies a' ala'r ena a' kanè mésopa ena a' iyiwak ena ká kuä'kij wakpa serke a' ska', e'pa kōs kē kawō ta' kaneblok e' diwö a. ¹¹ Ye' dör Jehová. Ye' tō ká i' ena ká jai ena dayë ena iyi ulitane e' kōs yö' ká teröl shua. E' bule es ta ye' eni', e' kuëki kawō e' batseo'yö me'atyö a' a eno diwöie ye' dalöiöie.

¹² “A' yë ena a' mi e'pa dalöiö as a' ser ká tajë ká mekeyö a' a e' a.

¹³ “Kë a' kawō ta' s'ttökwa.

¹⁴ “Kë a' kawō ta' s'senewabak dalöseukwa.

¹⁵ “Kë a' kawō ta' akblök.

¹⁶ “Kë a' kawō ta' s'kkatök kachè wa.

¹⁷ “Kë a' kawō ta' o'ka u kkechök. Ñies ilaköl ena ikanè mésopa, alakölpa ö wépa, ena iyyiwak kōs ena i kōs tso' iwa, ese kē kkechar.”

Israel aleripa suane Skëköl yöki

¹⁸ Mik Israel aleripa ulitane tō alá blarke e' ttsé ena iwöñarke e' suë ñies duk blarke tajë e' ttsé ena shklë butrökekä tajë kabata a e' suë, etä e' yöki ie'pa suane tajë painëkarak tajë. Ie'pa iëter isaük kamië. ¹⁹ E' kuëki ie'pa tō iché Moisés a:

—Be' ttö sa' ta, etä sa' tō be' ttö dalöieraë. Erë kē sa' kī ikiane tō Skëköl ttö sa' ta dö' sa' duölur.

²⁰ Moisés tō iüté:

—Kë a' suanuk. Skëköl dettsa a' ma'uk isuöie tō mokij a' tō ie' dalöieke. Ie' kī ikiane tō a' tō ie' ttö dalöië as kē a' tō i sulu wamblö.

²¹ Ie'pa a'te isaük kamië. Moisés ë miä tsjinet mö tajë wé Skëköl tso' eë.

Jonás dör Jehová ttéköl e' pakè

Jonás

Yëkkuö i' tō se' a ipakè tō i bak Israel aleri eköl kiè Jonás e' ta. Ie' kanablè' Skèköl ttekölíe duas cien paryök ena duas cien kuryök kī dabom skeyök (800-750 AC) e' shū ulatök kam Jesucristo kur e' yōki.

Skèköl kē wā ie' patkēne Israel aleripa malepa pattök wes Skèköl ttekölpa malepa patkèitō es. E' skéie ie' tō ie' patkē' ká kiè Nínive, e' wakpa pattök. Nínive dör ká kiè Asiria e' ká kibi. Asiria wakpa dör Israel aleripa bolökpa kibi. Ie'pa serke suluè tajè shütē Skèköl wōa. E' kuekī ie' tō Jonás patkè ichök ie'pa a tō ká de dabom tkëyök etā ie'pa erdawa. Jonás wā ijcher tō Skèköl tō s'suè er siarè wa. Ie' ibikeitsé: “Nínive wakpa er mane'wé, e' ta ie'pa nuí olo'yeraè Skèköl tō ie'pa kī.” Erè ie' kī ikiane tō Skèköl tō ie'pa ewèwa, e' kuekī ie' kē shkakmi ie'pa pattök. E' skéie ie' tō ima'wé tkökshkar bānet Skèköl yōki. Erè Skèköl tō ie' wöklō'wé ta ipatkēmi Nínive wakpa pattök wake'. Ie'pa er mane'wé, e' kuekī Skèköl kē wā ie'pa eḡnewa.

Yëkkuö i' wa se' éna iane tō Skèköl tō ká ulitane wakpa suè er siarè wa. Í sulu wamblekesö ese nuí olo'yak ie' éna se' kī. Ie' kī ikiane tō se' er mane'uú ie' a as kē ie' tō se' we'ikō.

Jonás kē éna Jehová ttō iütak

¹ Etökicha ta Jehová tō iché itteköl kiè Jonás dör Amitai alá, e' a: ² “Be' yú ká kibi kiè Nínive ee, ta ichö ká e' wakpa a wes a' e' wamblö e' dör suluè ye' wōa, e' kuekī ye' tō a' ewerawa.”

³ Erè ie' kē éna Jehová ttō iütak. E' kuekī ie' tkashkar iyōki. Ie' mía dayè kkömik ká kiè Jope wé kanò irirke ee. Eḡ ie' tō kanò kué etō mitke ká kiè Tarsis e' patuèitō shkomi ta ie' e' iéka iki ta imía.

⁴ Erè Jehová tō sèrkè patkè ie'pa kī tajè darèrèè. E' tō kanò uyé tajè dō wësua itskirwami. ⁵ Etā kos ie'pa tso' kanò a, e'pa suane tajè. Ie'pa eköl eköl tō ikieke aneule iwák kèköl a: “¡Sa' tsatkö, sa' tsatkö!” Etā dali kos tulétsami dayè kī as kē kanò katsirwa.

Erè Jonás e' a'wa kanò shuā dali bló wé a, ee ie' kapötèr tajè. ⁶ Etā kanò ñakökwak mía dō wé ie' kapötèr ee ta iché ia:

—¿Iök be' kapötèr? ¡Be' e' kóka! Be' kèköl a ikiö as ie' tō se' tsatkö. Isalema ie' se' suèmi er siarè wa ta se' tsatkèmiitō.

⁷ E' dalewa kanò wakpa malepa tō iché ñi a:

—Mishka itötkök isuḡie yi iane iwiie e' kuekī se' weirke i' es.

Etā iwéne tō Jonás idir. ⁸ E' kuekī ie'pa iché ie' a:

—Ichö sa' a, ¿i kuekī i sulu i' tköke se' ta? ¿Iök be' e' iébitu kanò i' a? ¿Wé be' datse? ¿Yi diisewö be' dör?

⁹ Ie' iüté:

—Ye' dör hebreowak. Jehová dör Skèköl tso' ká jaí a e' dalöiökwak ye' dör. Ie' tō dayè ena ká i' yō'at.

¹⁰⁻¹¹ Ie' tō ie'pa a ipakè tō ie' tso' tkökshkar Jehová yōki. Mik e' ttsé ie'pa tō ñies isuérakitō tō dayè kī ulune tajè, etā ie'pa suane tajè shütē. Ie'pa tō ie' a ichaké:

—¿Í wèmi sa' tō be' ta as sèrkè wöklörwā?

¹² Ie' tō iüté:

–Ye' wā ijcher buaë tō ye' kueki sērke i' bitsineka tajë a' ki. E' kueki ye' uyōmi dayë a etā sērke wōklōrdawā.

¹³ Erë kanò wākpa tō kanò iklēmi darērëe as irirka. Erë kē ie'pa diché dē'ka, dayë kī ulune tajë e' kueki. ¹⁴ Etā ie'pa tō Jehová a ikié i' es: “A Jehová, kē sa' maktšā duōkwā wēm i' kueki. I' ūk be' tso' sa' ta, e' wekebō weš be' kī ikiane es. E' kueki wēm i' kē kī i' nuī ta', e' ta' sa' tō ie' uyekemi dayë a e' nuī kē marka sa' ki.”

¹⁵ E' ukuōki ta' ie'pa tō Jonás uyēmi dayë a, etā sērke wōklōnewā ta' dayë mīane almië. ¹⁶ Mik kanò wākpa tō e' sué, etā ie'pa suane tajë Jehová yōki ta' idalōierakitō tajë. E' ukuōki ta' ie'pa tō iyiwak jché ña'wé mè Skēkōl a idalōioie, ñies ie'pa tō ttē mé ie' a tō sa' tō be' dalōieraë.

¹⁷ Etā Jehová tō nima bērie šuṭe patké etō Jonás mulūkwa. Etā nima e' tō imulēwā ta' eē nima šuṭa ie' sené dōka ká mañat ñië nañeë.

2

Jonás tté Jehová ta

¹ Etā Jonás tté Jehová dōr ie' Kēkōl e' ta' nima šuṭa, ² ta' ichéitō ia' i' es:

“A Jehová, ye' eriarke siarë,
e' šuṭa ye' tō be' a ikié tō ye' tsatkō,
etā be' tō ye' iūtë.

Ye' tso'tke ká dià kaška' s'duulewā kē a,
eē ye' be' a ikié tō ye' kīmú,
etā ye' ttō ttsébō.

³ Be' ye' uyēmi dayë a iskië dayë dikia,
ye' kītēulewā dayë wā.

Dayë ūrke tajë e' patkébō, e' tka ye' kīkke.

⁴ Ye' ittšé tō ye' kē ku'ia be' wōrki.

Ye' ibikeitsé tō ye' kē dē'iane be' wé buaë e' a.

⁵ Dayë tajë, e' šuṭa ye' anemi.

Ye' kīkke, ye' pamik, ye' dikia, e' dōr dayë ēme.

Dayë a itō'kōnu tso', e' malītsēka ye' wōkir mik tajë dayë šuṭa.

⁶ Ye' anemi dayë a dō iskië,

dō wé kabata bitūkeka eē.

Ye' ittšé tō ye' wōtēnewā da' a ká dià kaška'.

Erë, a Jehová, be' dōr ye' Kēkōl,

be' dōr ye' yētšane s'duōwā ulā a dekañe ttsé'ka.

⁷ A Jehová, mik ye' ittšé tō ye' duōkewatke,

etā ye' be' a ikié tō ye' tsatkō,

etā i' kiéyō, e' ttsébō be' wé buaë e' a.

⁸ Wēpa tō iyi diōkōl dalōieke be' skéie,

e'pa kē tō be' dalōiekū'ia.

⁹ Erë ye' tō wētela cheraë be' a kekraë,

iyiwak jcheraë ña'weraëyō be' a be' dalōioie.

Ye' ttē mé be' a, e' waweraëyō.

¡A Jehová, be' ē a sa' tsatkērmi!”

¹⁰ E' ukuōki ta' Jehová tō nima patké Jonás tuōktsā ká sí kī, ta' ituētšaitō.

3

Jonás tō Jehová ttō iūtē

¹ Etā Jehová tō iskā chéne Jonás a: ² “Be' yú ká kibi kiè Nínive eē tā ì chekeyō be' a, e' chō ká e' wakpa a.”

³ Etā ie' tō Jehová ttō iūtē. Ie' mīā Nínive. E' dōr ká bērie. Shkotkō ká e' shūā, e' dōr ká mañat wa'ñe. ⁴ Jonás shkē ká e' shūā ká et wa'ñe tā ie' tō icheramī ká e' wakpa a aneule: “Ká i' kī ká de dabom tkēyōk (40), etā a' erdawa.” ⁵ Etā Nínive wakpa kōs erblé Skékōl mik. E' kuekī ie'pa kōs, ēsepala ena dalōiērtā, e'pa kōs tō iché: “S'kawōtā batsōk, ñies s'kawōtā datsi' ajaē ese iōk iwā kkachoie tō se' er mane'wé.” Etā es ie'pa tō iwé.

⁶ Mik ttē e' ttsé Nínive blū tō, etā ie' e' kēkā ikulé kī, tā idatsi' bua'buāē iētēkēr iwā, e' yēttsā skēie datsi' ajaē iékaitō tā ie' e' tkēsēr iskī muluchka kī. ⁷⁻⁹ Etā ie' tō ttē patké ká e' ulitane wakpa a. Ttē e' tō ichē i' es: “A' ulitane kē káne chkök di'yōk yēs. Ñies kē a' káne a' baka ena a' obeja tiök. A' ulitane kawōtā datsi' ajaē iōkka. A' kkōchō Skékōl a' a' diché kōs wa' as a' e' wamblō suluē ese kōs nuī olo'yōitō a' kī. Ñies a' e' wamblō suluē, ese kōs olo'yō. Isalema ie' er mane'umine, etā ie' er buarmine se' kī, etā ie' kē tō se' ewepawa. Ttē i' dōr ye' dōr a' blū e' ttē ena a' wōkirpa ttē, e' kuekī a' ulitane kawōtā idalōiök.”

¹⁰ Etā ie'pa tō ttē e' iūtē buaē. Ie'pa e' wamblō suluē ese kōs olo'yérakitō. Mik e' suē Skékōl tō, etā ie' ibikeitséne kē yō ie'pa we'ikepa wēs ye' ibikeits es.

4

Jonás ulunekā Skékōl kī

¹ Erē e' kē dōr bua' Jonás a tā ie' ulunekā tajē. ² Ie' iché Jehová a:

—A Jehová, be' isuē. Mik ye' tkēria ye' kaska', etā ye' iyē' tō be' er buaē chōraē Nínive wakpa a. Ye' wā ijcher tō be' dōr es, e' kuekī ye' bakshkar Tarsis. Ye' wā ijcher tō be' kē ulurta'kā bet. Be' er tottoē. Be' sa' suē er siarē wa. Mik sa' tō ì sulu wamblé tā sa' er mane'wé, e' tā bet e' nuī olo'yé be' tō sa' kī, kē sa' we'ikē wēs be' sa' pauñē es. ³ A Jehová, e' kuekī ye' be' a' ichē ye' ttōwā, e' dōr bua'ie ye' a.

⁴ Erē Jehová tō ie' a' ichaké:

—¿Ima be' ibikeitsē tō be' wā kawō tā' ulunukkā sē es?

⁵ Etā Jonás e' yēttsā Nínive mīā diwō tskirke e' kke tā eē úla yuékaitō e' blóie diba yōkī. Eē ie' e' tkēsēr ì tkōmi Nínive wakpa tā e' wā panuk. ⁶ Etā Skékōl Jehová tō kalkua tskéka elka tala wékaitō Jonás tsaka as ikī ttsē'r buaē. E' tō ie' ttsē'wé buaē. ⁷ Erē bule es bla'mi ká ñine etā Skékōl tō ì patké kalkua katōkwa tā isinewā duowā. ⁸ Mik diwō deka, etā ie' tō siwā' darērēē ba'baē e' patké diwō tskirke e' kke Jonás kī. Diba ane darērēē Jonás wōkir kī, tā ie' tō ittse tō ie' siwā'arkewā. Ibikeitséitō “¡Ye' mú duowā!” Ie' iché, “Ye' duowā, e' dōr bua'ie ye' a.”

⁹ Erē Skékōl tō iché ie' a:

—¿Ima be' ibikeitsē tō be' wā kawō tā' ulunukkā kalkua sinewā e' kuekī? Ie' iūtē:

—Tō, ye' wā kawō tā'. ¡Ye' ulune tajē mik ye' duowā etā e' olone!

¹⁰ Etā Jehová tō iché ie' a:

—Kal kuá kē tkēne be' wa, kē talane kē kaneone be' wa. E' tskine talane ká et nañewe ē, bule es nañewe tā iduowā, e' dalēne be' éna. ¹¹ Etā ¿wēs ye' kē éna Nínive wakpa dalēnuk? Ie'pa dōr tajē, ie'pa ala'rla tso' tajē dōkā 120.000 kē wā ijcher ì dōr buaē, ì dōr suluē. Ñies ie'pa iyiwak tso' tajē.

Jesús Tté Buaë Kit Mateo tö Mateo

Wëm bak eköl kiè Mateo e' tö yëkküö i' kit. Ñies ie' kiè Leví. Ie' dör Israel aleripa eköl. Jesús tö ie' ki' ittökataie (Mateo 9.9 saü), erë e' yöki ie' bak kanablök inuköl patuëke Roma wökirpa a ese shtök. Erë mik Jesús tö ie' ki' ittökataie, etä ie' mineaie Jesús ta.

Ì q' Jesús tö su' Mateo tö iwák wöbla wa, ese tso' kitule yëkküö i' ki. Ñies ì su' ie' tö ena ì ttsë'itö Jesús tö s'wöbla'weke e' a, ese kit ie' tö.

Kä iäiaë Skëköl tö iyë' tö wëm döraë eköl Israel aleripa tsätkök e' paneke ie'pa tö. S'tsätökökwa e' kiè Mesías hebreoie ena griegoie ikiè Cristo. Se'ie kiè e' mane'wësö wë pairine'bitü idi' wa s'blúie e'. Mateo tö yëkküö i' kit bua'ie Israel aleripa a ikkachoie tö s'tsätökökwa ñe' dör Jesús.

Jesucristo yëpa bak (Lucas 3.23-38)

¹ Jesucristo dör se' blú bak kiè David e' aleri, David dör Abraham aleri. Jesucristo yëpa bak qos e'pa wëpa kiè dör i' es:

² Abraham alà dör Isaac, e' alà dör Jacob, e' ala'r dör Judá ena iëlpa. ³ Judá ala'r dör Fares ena Zérah, e'pa mi dör Tamar. Fares alà dör Hesrón, e' alà dör Aram. ⁴ E' alà dör Aminadab, e' alà dör Nahasón, e' alà dör Salmón. ⁵ E' alà dör Booz, e' mi dör Rahab. Booz alà dör Obed, e' mi dör Rut. Obed alà dör Jesé, ⁶ E' alà dör se' blú bak David e'.

Se' blú bak David, e' alà dör Salomón, e' mi bak Urías ta kewe. ⁷ Salomón alà dör Roboam, e' alà dör Abías, e' alà dör Asá. ⁸ E' alà dör Josafat, e' alà dör Joram, e' alà dör Ozías. ⁹ E' alà dör Jotam, e' alà dör Acáz, e' alà dör Ezequías. ¹⁰ E' alà dör Manasés, e' alà dör Amón, e' alà dör Josías. ¹¹ E' ala'r dör Jeconías ena iëlpa. E' këwö ska' ta Israel aleripa klö'wëlur Babilonia wakpa tö ta itsëmirakitö Babilonia.

¹² Israel aleripa aneyalne Babilonia, e' ukuöki ta Jeconías alà kiè Salatiel e' kune. Ie' alà dör Zorobabel, ¹³ E' alà dör Abihud, e' alà dör Eliaquim, E' alà dör Azor. ¹⁴ E' alà dör Sadoc, e' alà dör Aquim, e' alà dör Eliud. ¹⁵ E' alà dör Eleazar, e' alà dör Matán, e' alà dör Jacob. ¹⁶ E' alà dör José, e' dör María wëm. María dör Jesús mi. Jesús dör wë pairine'bitü idi' wa s'blúie e'.*

¹⁷ Es Abraham këwö ska' dökä David kune', etä Jesús ditsëwö alöne dökä dabom eyök ki' tkëtökicha (14). Ñies David këwö ska' dökä Israel aleripa minetsër Babilonia, etä Jesús ditsëwö alöne dökä dabom eyök ki' tkëtökicha (14). Ñies Israel aleripa minetsër dökä wë pairine'bitü idi' wa s'blúie e' de, etä Jesús ditsëwö alöne dökä dabom eyök ki' tkëtökicha (14).

Jesucristo kurke e' biyö yëne (Lucas 2.1-7)

¹⁸ I' dör Jesucristo kune' e' pakë: Ie' mi kiè María. E' bakiä busi kam ser wëm ta, erë ittë me'bak senukwä wëm kiè José e' ta. Kam ie'pa serwä ñita, kam ie'pa ñi köwä, etä María buklunekä Wiköl Bats'e'r diché wa. ¹⁹ José dör wëm buaë yësyësë, e' kuëki ie' kë éna María jaëwakkä sulitane wörki. E' kuëki ie' tö ibikeitsë: "Süyö imëät bërë." ²⁰ Ie' tso'ia ibikeitsök ta ikapowä ta ikabsuë

* **1:16** wë pairine'bitü idi' wa s'blúie: E' dör Mesías si'kuaie.

tö Skëköl biyöchökwak de eköl e' tö ie' a iché: “A José, David aleri, María bukluneka e' dör Wiköl Batse'r diché wa. E' kuëkj kē be' suanuk senukwa ie' ta. ²¹ Ie' alä kurdaë eköl wák wëm. Ikië mükabö Jesús† Ie' tö iwakpa tsatkeräe sene sulu nuí yöki, e' kuëkj ikië mükä es.” Es Skëköl biyöchökwak tté José ta.

²² E' kos tka es as i ye' atbak Skëköl tö itteköl wa e' wä tkö, e' tö iché:

²³ “Busi eköl kē wä wëm kaule e' buklurdaka, e' alä kurdaë wák wëm, ikirdaë Emanuel.”‡

(s'kië e' wä kiane chë: “Skëköl tso' se' ta”).

²⁴ Mik José tî'nekane, etä ie' tö iwé wes Skëköl biyöchökwak tö ie' a iché es. Ie' ulabatséwa María ta. ²⁵ Erë alä kam kur, e' yökî ie'pa kē ñi kânëwa. Mik alä kune, etä José tö ikië mékâ Jesús.

2

Wëpa yöule íyi tötkök bëkwö wa esepa de Jesús sauk

¹ Jesús kune' kâ kië Belén atë Judea ee. E' kēwö ska' ta wëm eköl kië Herodes e' dör kâ e' blú. Etä wëpa wëlepa datse kâ kamië atë diwö tskirke e' kke, e'pa de Jerusalén. Ie'pa dör íyi tötkök bëkwö wa esepa. ² Ie'pa tö ichaké:

—¿Wé alala kune judiowak blúie e'? Sa' tö ibëkwö su' sa' kaska', e' kuëkj sa' de íerö idalöiök.

³ Mik Herodes tö tté e' ttsé, etä e' tö ie' ena Jerusalén wakpa kos tsiriwëkarak taië. ⁴ E' kuëkj ie' tö sacerdotëpa wökirpa ena s'wöbla'uk tté dalöiëno wa wakpa kiétsa sëraa ta ichaké ie'pa a:

—¿Ima a' iché? Wé pairine'bitü idi' wa s'blúie, ¿wé e' kurmi?

⁵ Ie'pa tö iütërak:

—Ie' kurdaë Belén atë Judea ee. Skëköl tteköl tö ikitat i' es:

⁶ Skëköl tö iché:

Belén atë Judea, e' wakpa a ye' iché tö a' shua blu' kardaka eköl, e' tö ye' icha dör Israel aleripa e'pa wëttseräe. E' kuëkj a' kâ dör kâ bua'ie wes Judea kâ bua'ie malepa tso' es.*

⁷ Mik Herodes tö tté e' ttsé, etä ie' tö wëpa tö íyi tötkëke bëkwö wa ñe'pa kië akir ijchenowa tö mik ie'pa tö bëkwö e' su'mi, kos e' kî kâ de. ⁸ Ie' tö ie'pa a iché:

—A' yú Belén. Alala e' yulö bua'ie. Mik a' tö ikué, etä ibiyö chö ye' a as ñies ye' mi' idalöiök.

⁹⁻¹⁰ Mik blu' tö tté e' ché one, etä ie'pa míyal. Etä bëkwö su' ie'pa tö ikaska', e' suéne ie'pa tö ñalä wa. E' tö ie'pa tse'wéne buaë shute. Wé bëkwö mirwa e' wa ie'pa mi'ke dö wé bëkwö e' wöklö'wéwa ee. Bëkwö e' wöklö'wéwa wé alala e' tso' e' u tsaka. ¹¹ E' ukuökî ta ie'pa dewa u a ta ie'pa tö alä ena imi María kué. Ie'pa e' tuléwa kuchë kî ta idalöiërakitö. Kalkuöla dérak iwa e' kköyëttsarakitö ta orochka ena i masmas ña'wé ena mirra, ese merakitö alä a. ¹² E' ukuökî ta ie'pa a iyéne kabsuë a tö ie'pa kē minukne Herodes ska'. E' kuëkj ie'pa míyalne ikâ kî ñalä kuä kî wa.

José ena María tkashkar míyal Egipto

† 1:21 Jesús: S'kië e' wä kiane chë S'tsatkökwa. ‡ 1:23 Isaías 7.14 * 2:6 Miqueas 5.2

¹³ Wēpa tō íyi tötkeke bēkwō wa e'pa ponemine, e' ukuōkī t̄a José kabsué tō Skēkōl biyōchōkwak ekōl tō ie' a' iché: “Be' e' kōka, María ena ilà klō'ú t̄a be' tkōshkar Egipto. Blu' Herodes tō alala s̄e yuleraē ttēwa, e' kuekī be' e' tsúat senuk eē dō mik ye' tō be' a' iché et̄a.”

¹⁴ Et̄a ie' t̄i'nek̄a e' kēka t̄a alà ena María klō'wéitō t̄a e' nañewe imíyal Egipto. ¹⁵ Eē ie'pa sené dō mik Herodes blēnew̄a ekkē. E' tka es as itkō wēs Skēkōl tō iyē' ittekōl wa es. Ie' tō iyē': “Ye' alà tso' Egipto, e' kiéne ye' tō.”†

Herodes tō kawō mé ala'rla ttökulur

¹⁶ Mik Herodes w̄a ijchēnew̄a tō wēpa tō íyi tötkeke bēkwō wa, e'pa kē w̄a ie' ttō dalōiēne', et̄a e' tō ie' uluwēka tajē. Belén ena ká tso' ipamik e' a' ala'rla wēpa kurke kōs, e'pa ttökulur patké ie' tō s̄eraa k̄am k̄i duas dō bōk e' yōkī. Wēpa tō íyi tötkeke bēkwō wa e'pa tō bēkwō s̄u' kōs e' k̄i k̄a de, e' yē' ie'pa tō Herodes a. E' wa ie' tō ikéwō yē'tts̄a tō duas dōketke bōk e' k̄i. E' kuekī ie' tō ala'rla wēpa kurke e' kēwō ulatōk, esepa kōs ttökulur patké.

¹⁷ Es ì yē' Skēkōl ttekōl kiē Jeremías e' tō, e' w̄a tka. Ie' tō iyē':

¹⁸ “Ká kiē Ramá eē ittsēne tō tajē ie'pa iuke aneule kkōchōke siarē. Eē alākōlpa dōr Raquel aleripa e'pa iuke ila'rla iēitsōk. Ilā'rla kōs ttélur, e' kuekī ie'pa kē er pablērt̄a'.”

María ena ilà ena José e' yéts̄a Egipto biteyalne Israel

¹⁹ Blu' Herodes blēnew̄a, e' ukuōkī t̄a José tso' Egipto, e' kabsué tō Skēkōl biyōchōkwak ekōl tō ie' a' iché: ²⁰ “Wēpa éna alà ttakwa, e'pa blērulunetke. E' kuekī be' e' kōka t̄a María ena ilà klō'ú t̄a a' yúshkane Israel.”

²¹ Et̄a José e' kēka t̄a María ena ilà klō'wéitō t̄a ie'pa biteyalne Israel. ²² Erē mik ie' w̄a ijchēnew̄a tō Herodes alà kiē Arquelao e' tso'ne Judea blúie iyē skéie, et̄a ie' suane senuk eē. Et̄a ie' kabsué tō Skēkōl tō ie' a' iché: “A' yúshkane Galilea.” E' kuekī ie'pa míyalne Galilea. ²³ Mik ie'pa de Galilea, et̄a ie'pa míyal senuk ká kiē Nazaret eē. E' tka es as ì yē' Skēkōl ttekōlpa tō e' w̄a tkō wé' ichéitō: “Ie' kirdaē Nazaret wak.”

3

Juan S'wōskuōkwak tō s'patté

(Marcos 1.1-8; Lucas 3.1-9,15-17; Juan 1.19-28)

¹ E' kēwō ska' t̄a Juan S'wōskuōkwak de Skēkōl ttē pakōk ká sir poē wé kē yi serku' atē Judea eē. ² Juan tō ie'pa a' icheke: “Í blúie Skēkōl tso' e' kēwō dewatke tsinet, e' kuekī a' er mane'ú ie' a.”

³ Skēkōl tō Juan yē' ittekōl Isaías wa i' es:

“Ká sir poē wé kē yi serku' tajē,
eē yile ttōraē aneule, e' tō icheraē:

‘A' er mane'ú Skēkōl datse e' yōkī,

e' dōr wēs ñal̄a yuēsō yēsēsē ie' yōkī es.’*[†]

Es Isaías tō iyē'at.

⁴ Juan datsi' yōule kameio kōyōk wa; ikipamo e' dōr iyiwak kkuōlit. Ie' chkē dōr ditski ena bulali. ⁵ Jerusalén wakpa ena ká malepa tso' Judea e' wakpa de tajē ie' ttōke e' ttsōk. Ñies ká tso' di' Jordán kkōmik, e' wakpa de. ⁶ Í sulu kōs wambleke ie'pa tō e' chekekarakitō t̄a Juan tō iwōskueke Jordán a.

⁷ Erē mik Juan tō isuē tō fariseowakpa ena saduceowakpa de tajē as ie' tō ie'pa wōskuōlor et̄a ie' tō ie'pa a' iché: “¡A' dōr s'kitō'ukwakpa suluē wēs tkabē

† 2:15 Oseas 11.1 * 3:3 Isaías 40.3

es! ¿Yi tö a' a' iché tö a' tkömishkar Skëköl tö a' we'ikeraë siarë e' ulà a? ⁸ A' senú yësyësë, e' wa iwërwa mi tö mokì a' er mane' wëtke Skëköl a. ⁹ Kë a' tö ibikeitsök tö a' dör Abraham aleripa, e' ë kuëkj Skëköl kë tö a' we'ikepa. Ye' tö a' a' iché tö Skëköl kì ikiane, e' ta' ie' tö ák ikkë yuëmi Abraham aleripaie. ¹⁰ Ie' dör wës kal bikökwa es. Ie' tso'tke kal ulitane kë wörtä' ese kos bikökök ña'wëwa bö' a. ¹¹ Mokì ye' tö a' wöskueke di' a' iwà kkachöie tö a' er mane' wëtke Skëköl a. Erë ye' itökì idatse eköl, e' tö a' ierawa Wiköl Batse'r a' ana bö' a. Ie' dör këkëpa tajë ye' tsata, e' kuëkj ie' klökkuö ë tsëmi e' kë dör ye' siarla e' a. ¹² Ie' tö s'wöpperaë wës iyiwö wöppësö es. Ibu'a' bua bleraëitö idichakuö a, erë isulusi uyerawaitö bö' kë wöitta' wa e' a."

Jesús wösune

(Marcos 1.9-11; Lucas 3.21-22)

¹³ Jesús e' yëttsa Galilea demi Jordán di'kka wë Juan tso' ee as e' tö iwöskuö.

¹⁴ Kewe ta' Juan kë éna ie' wöskuak, ie' tö iché ia:

—Warma be' kawötä ye' wöskuök. ¿Wës be' do ye' ska' as ye' be' wöskuö?

¹⁵ Ie' tö iüté:

—Ï dör yësyësë Skëköl wöa, ese kos kawötä wë se' tö es, e' kuëkj imuatsö es ï'ne ta.

Etä Juan tö ie' ttö iüté. ¹⁶ Jesús wösune e' e' duékane di' a e' wöshä ta ká jai kköbunane ta' ie' isué tö Skëköl Wiköl bite' ie' kì nuböl sù. ¹⁷ Etä ttö ttsëne datse ká jai a' e' tö iché: "Se dör ye' alà dalër tajë ye' éna, e' wër buaë shütë ye' wa."

4

Bë tö Jesús erkiöwé

(Marcos 1.12-13; Lucas 4.1-13)

¹ E' ukuöki ta' Skëköl Wiköl tö Jesús tsëmi ká sir poë wë kë yi serku' ee as bë tö ie' erkiöü ì sulu wamblök. ² Eë ie' sené dökä ká dabom tkëyök (40), kë chkane yës. Ekkë ta' ie' dué bli wa. ³ Bë debitü ie' ska' ta' ichéitö ia:

—Be' dör Skëköl Alà, e' ma ichö ák sekkëpa a' tö a' yönú chkeie.

⁴ Jesús tö iüté:

—Au. Skëköl yëkkuö tö iché: 'Kë se' senuk chkë ë mik. E' skéie ì kos cheke Skëköl tö e' mik se' serke.*

⁵ E' ukuöki ta' bë wa' ie' mitsër Jerusalén dör ká batse'r ee ta' itsémikaitö Skëköl wë kakkeë e' bata kì ⁶ ta' ichéitö ia:

—Be' dör Skëköl Alà, e' ma be' e' batröömi dötsa' iski. Skëköl yëkkuö tö iché: 'Skëköl tö ibiyöchökwa kpa patkeraë be' kkö'nuk.

Ie' pa tö be' klö'werakä iulä a' as be' klö kë tërwa' ák kì yës.†

E' kuëkj be' e' batröömi dötsa' iski.

⁷ Etä Jesús tö iüté:

—Au. Nies Skëköl yëkkuö tö iché: 'A' kë kawö ta' Skëköl dör a' Këköl e' wötsiriuk.‡

⁸ E' ukuöki ta' bë tö ie' tsëmi kabata kakkeë a, ta' ee ká kos wës ká tköke ekkë, ñies iyi bua' buaë tso' iki, ese kkachéitö ie' a' seraä bet. ⁹ Ie' tö iché ia:

—Be' e' tkëwa' kuchëwö kì ye' wörki ye' dalöiök Skëkölíe, e' ta' ì kos sué be' tö e' meraëyö be' a.

¹⁰ Erë Jesús tö ie' iüté:

—A Satanás, Skëköl yëkkuö tö iché: 'Skëköl dör a' Këköl, e' ë dalöiö a' tö Skëkölíe, ie' ë a' a' senú.'§ E' kuëkj be' yúshka.

* 4:4 Deuteronomio 8.3 † 4:6 Salmo 91.11-12 ‡ 4:7 Deuteronomio 6.16 § 4:10 Deuteronomio 6.13

¹¹ Età bē tō Jesús méat wák mǎ́ bǎnet. Tǎ Skéköl biyöchökwakpa de Jesús ska ikimuk.

Kanè mène Jesús a e' tsá wéitö Galilea

(Marcos 1.14-15; Lucas 4.14-15)

¹² Mik Jesús wa ijchenewa tō Juan S'wöskuökwak wötéwarakitö s'woto wé a, etǎ ie' dene Nazaret até Galilea ee. ¹³ Erè kē ie' até senuk Nazaret. Ie' mǎ́ senuk Cafarnaúm, e' até batsöri kiè Galilea e' kkömik. Cafarnaúm até zabalónwak ena neftalíwak e'pa ké a. ¹⁴ Itka es as ì kit Skéköl tteköl Isaías tō yëkuö kǐ e' wà tkö es. Ie' tō iyè':

¹⁵ "Zabalónwak ena neftalíwak, e'pa serke di' kiè Jordán e' wishet batsöri kkömik. Ie'pa serke Galilea wé ñies pè' kē dör judiowak esepa serke ee.

¹⁶ Ie'pa serke wes se' serke stui a es e' kē wǎ Skéköl sūule. Ie'pa dör wes s'duulewǎ es.

Erè eköl doia, e' tō ie'pa er ñi'weraë Skéköl ttè wa wes kǎ olo tō kǎ ñiwe es."*

Es Isaías tō iyè'at.

¹⁷ E' ukuökǐ tǎ Jesús tō s'pattémitke tǎ ichéitö: "Ì blúie Skéköl tso' e' kēwö dewatke tsjnet, e' kuëkǐ a' er mane'ú ie' a."

Jesús tō nima klö'ukwakpa döka tkël e'pa kiè ittökatapaie

(Marcos 1.16-20; Lucas 5.1-11)

¹⁸ Jesús shkōrami batsöri kiè Galilea e' kkömik, ee ie' tō wépa sué bö́l ñi' èlpa. Eköl kiè Simón, e' kiè ñies Pedro. Ièköl kiè Andrés. Ie'pa kanè dör nima klö'uk. Ie'pa tso' ikla' uyök batsöri a nima klö'woie. ¹⁹ Ie' tō ie'pa a iché:

—A' shkó ye' ta. A' yueraëyö s'ditsö klö'uk ye' a ye' ttökataie.

²⁰ E' bet tǎ ie'pa tō ikla' tuléat tǎ imíyal ie' tǎ.

²¹ E' wǐ'kie ie' tō wépa skà sué bö́l ñi' èlpa kiè Santiago ena Juan, e'pa dör Zebedeo ala'r. Ie'pa tulur kanö a iyé tǎ kla' wöyüök, ie'pa kiémi ie' tō e' tǎ. ²² E' wöshǎ tǎ ie'pa tō ikanö ena iyé méat tǎ imíyal ie' tǎ.

Jesús tō s'wöbla'wé tajé

(Lucas 6.17-19)

²³ Jesús shké Galilea kōs a s'wöbla'uk judiowak ñi' dapa'wo wé kōs a. Ì blúie Skéköl tso', e' ttè buaè pakekeitö, ñies s'duöke kōs, ì dalërke s'mik kōs, ese bua'wekeitö. ²⁴ Ie' ttè bunekǎ Siria kōs a. E' kuëkǐ pè' wǎ tajé iyamipa duöke duè daklilii wǎ ese debitu' ie' ska'. Welepa a aknama tso', welepa siwǎ' arke iröirö, welepa kraulewǎ, esepa kōs bua'wéneitö.

²⁵ Etǎ pè' datse Galilea, Decápolis, Jerusalén, Judea ena kǎ até Jordán wishet, e'pa mi'ke tajé ie' tǎ.

5

Jesús tō ittökatapa wöbla'wé kabata a

¹ Mik Jesús tō isué tō pè' dapane tajé, etǎ ie' mǎ́ kabata tukir kǐ tǎ ee ie' e' tkéser tǎ ittökatapa de ie' ska'. ² Ie' tō ie'pa wöbla'wémítke ttè i' wa:

Ì wër buaë Skéköl wa

(Lucas 6.20-23)

³ "Wépa morke Skéköl è mik, esepa tso' ì blúie ie' tso' e' a, e' kuëkǐ ayëcha buaë esepa.

* 4:16 Isaías 9.1-2

4 “Wépa eriarke siarë,
esepa er pablërdaë, e' kuëki ayëcha buaë esepa.

5 “Wépa e' wöökewa diöshët,
esepa a ká i' merdaë, e' kuëki ayëcha buaë esepa.

6 “Wépa tö sene yësyësë ese kos iëitseke chkë ena di'yë tsata,
esepa ulá a iwá döraë, e' kuëki ayëcha buaë esepa.

7 “Wépa tö s'malepa sueke er siarë wa,
esepa sueraë Skëköl tö er siarë wa, e' kuëki ayëcha buaë esepa.

8 “Wépa er maneneë,
esepa tö Skëköl sueraë, e' kuëki ayëcha buaë esepa.

9 “Wépa tö s'er bua'wekene ñi kï,
esepa kieraë Skëköl tö ila'r, e' kuëki ayëcha buaë esepa.

10 “Wépa weirke iserke yësyësë e' kuëki,
esepa tso' i blúie Skëköl tso' e' a, e' kuëki ayëcha buaë esepa.

11 “Ayëcha buaë mik pë' tö a' cheke suluë, a' we'ikeke, a' kKateke kachë wa ye' dalërmik. 12 Ká jai a i buaë merdaë a' a iskéie, e' kuëki mik ese tköke a' ta, eta' a' tstsë'nú buaë kaneë. Es ñies Skëköl ttekölpa bak a' yöki kewe e'pa weine.

*A' dör wës dayë katanoie es
(Marcos 9.50; Lucas 14.34-35)*

13 “A' dör wës dayë es ká i' wakpa a. Erë dayë kë kke ta'ia, e' ta kë ibuarpaiane. Kë iia' ñie bua' ta ikeükemi ñalá kï ta pë' dakölor iki.

A' dör wës bö'wö es

14 “A' dör wës bö'wö es ká i' wakpa a. U tso' tajë kabata kï, e' kë blënukwá, e' wëne kamië. 15 Kë yi tö bö'wö tskepaka ta ibléwaitö ö ipatkéwaitö kalkuö dikia. E' skéie itkekekaitö kákke sultane tso' u a esepa wö a ká ñi'woje. 16 Es ñies a' senú buaë yësyësë sultane wörki as e' saü ie'pa tö ta a' Yë tso' ká jai a' e' kïkarka.

Ttë dalöiëno kit Moisés tö e' ché Jesús tö

17 “Kë a' tö ibikeitsök tö ye' dë'bitü i kit Moisés ena Skëköl ttekölpa tö yëkkuö kï, e' wöshökwa. E' skéie ye' dë'bitü as iwá tkö wës itso' kitule es. 18 Moki ye' tö a' a ichë tö ttë e' kë watërpattsá etkla wë'ia kam ká jai ena ká i' erwa e' yöki; ttë e' kos wá tköraë. 19 E' kuëki yi tö ttë e' wële dalösewëkewa, erë ttë tsir idir, ena o'ka wöbla'wekeitö idalöseukwá, ese döraë s'ësela imalepa blúie Skëköl tso' esepa dikia. Erë yi tö ttë e' dalöieke ena o'ka wöbla'wekeitö idalöiök, ese döraë kékë tajë imalepa blúie Skëköl tso' esepa tsata. 20 E' kuëki ye' tö a' a ichë tö a' kë ser yësyësë tköká s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa ena fariseowakpa tsata, e' ta a' kë döpa i blúie Skëköl tso' e' a.

*S'ulurke ñi kï ese ché Jesús tö
(Lucas 12.57-59)*

21 “A' wá ittseüle tö iyënebak ká iaiäe a' yépa a: ‘Kë a' kawö ta' s'ttökwa,’ ñies ‘Yi tö s'ttëwá, ese wák kichatërdaë.’ 22 Erë ye' tö a' a ichë tö yi uluneka iyami kï, ese kichatërdaë. E' kïie ta yi tö iyami ché suluë, ese kichatërdaë. Ñies yi tö iyami kichatëttsa, ese kï inuí tso' tajë tö ipatkerami bö' ké a.

23 “E' kuëki a' wá ilë mí mè ka' tso' íyi moka Skëköl a e' kï ta ee a' éna ianewa tö a' yami wële wa ilë ttë tso' a' kï, 24 e' ta i mí a' wá mè e' múat ee, kë imar. A' yú a' yami er bua'ukne a' kï. E' ukuökí ta a' yúne i meke a' tö e' mú.

25 “Yile wá a' mí kkatë s'shuló wé a, e' ta mik a' dami ñalá kï ie' ta, eta ishulö ie' ta as ie' kë tö a' mütsa s'shulökwak ulá a. A' kë tö iwë es, e' ta s'shulökwak tö

a' merattsa s'shkëkupa ulà a tã esepa tã a' wöterawã s'wöto wé a. ²⁶ Mokj ye' tã a' a' ichè tã a' kè döpatssa dö mik a' tã inuj patuétssa seraã eta.

S'senewabak dalösewëwã ese ché Jesús tã

²⁷ "A' wã ittseüle tã iyënebãk: 'Kè a' kawõ tã' s'senewabak dalöseukwã.' ²⁸ Erë ye' tã a' a' ichè tã yi tã o'ka alakõl sué tã ikkechéitõ, e' tã e' wa isenewabak dalösewëwaitõ ier a.

²⁹ "E' kuekij a' wõbla bua'kka tã a' keke i sulu wamblök, e' tã iyõttã köumi bánet. A' yese alè kèu a' tã, e' dör bua'ie a' uyëwã bö' kè a' wa'ñe e' tsatã. ³⁰ A' ulà bua'kka tã a' keke i sulu wamblök, e' tã itãõ uyõmi bánet. A' yese alè kèu a' tã, e' dör bua'ie a' uyëwã bö' kè a' wa'ñe e' tsatã.

Se' ñi òwa ese ché Jesús tã

(Mateo 19.9; Marcos 10.11-12; Lucas 16.18)

³¹ "Ñies iyënebãk: 'Wëm tã itayë éwa, ese wák kawõtã ñi owa yëkkuõ muk ia.' ³² Erë ye' tã a' a' ichè tã wëm tã itayë éwa, kè dör itayë trër kuekij, e' tã e' wa ese tã itayë wömëttsãmi isenewabak dalöseukwã* Ñies wëm wele senëwã tayë ese tã, e' wa e' tã tayë senewabak dalösewëwã.

S'ttè mè ñi a Skëkõl wõrkj ese ché Jesús tã

³³ "Ñies a' wã ittseüle tã iyënebãk kã iaiaã e' yépa a: 'A' ttè mé Skëkõl wõrkj, eta e' wã uk a' kawõtã mokjë.' ³⁴ Erë ye' tã a' a' ichè tã kè a' kawõ tã' ttè muk ñi a Skëkõl wõrkj õ ilè skã wa. Kè a' kawõ tã' ttè muk ñi a kã jai wa, e' dör wé Skëkõl tkër s'blúie e' kuekij. ³⁵ Kè a' kawõ tã' ttè muk ñi a kã i' wa, e' dör Skëkõl klõ tkokaie e' kuekij. Kè a' kawõ tã' ttè muk ñi a Jerusalén wa, e' dör Skëkõl dör s'blú, e' kè, e' kuekij. ³⁶ Ñies a' wakpa kè a' tsã ã manenuk saruru õ dalolo, e' kuekij a' kè kawõ tã' ttè muk ñi a i' es: "Í chéyõ e' kè yène, e' tã ye' wõkir tãõ." ³⁷ E' kuekij mik a' ttè meke ñi a, tã a' tã õ icheke, "tõ", eta e' dör tã; mik a' tã icheke, "au", eta e' dör au. A' tã õ skã chéne bánet, e' tã e' dör suluë.

Se' e' tsatkõ s'sulusipa yõkij ese ché Jesús tã

(Lucas 6.29-30)

³⁸ "A' wã ittseüle tã iyënebãk: 'Yi tã o'ka wõbla tskëwã, ese wák kawõtã wõbla ské tskëwã. Yi tã o'ka kã péwã, ese wák kawõtã kã ské péwã.' ³⁹ Erë ye' tã a' a' ichè tã kè a' e' tsatkõk pé' s'sulusipa yõkij. E' skéie yi tã a' ppé a' aswõ bua'kka kij, e' tã a' aswõ etta mü ia ppé. ⁴⁰ Yi tã a' kkaté s'shulõkwakpa wõrkj a' paio kiane ikij e' kuekij, e' tã a' paio mü ia, ñies a' paio kikké mü ia. ⁴¹ Yi tã a' kè idali tsukmi kèsik wa dö kilõmetro et', e' tã ikij tsúmi dö kilõmetro bõt. ⁴² Yi tã a' a' ilè kak kié, e' tã imú ia. Ñies yi tã a' a' iji kié peitule, e' tã ipeitõ ia.

S'bolõkpa ché Jesús tã

(Lucas 6.27-28,32-36)

⁴³ "Ñies a' wã ittseüle tã iyënebãk: 'S'yamipa dalëritsõ erë s'bolõkpa saú sulu.' ⁴⁴ Erë ye' tã a' a' ichè: A' bolõkpa dalëritsõ. Wépa tã a' we'ikeke, esepa kij ikiõ S'yé a' tã ikimú. ⁴⁵ A' tã iwëke es, e' tã e' wa a' tso' ikkachõk tã mokij a' dör a' Yé tso' kã jai a' e' ala'r. Ie' tã dõba patkeke s'ser buaë ena s'ser sulu esepa kij. Ñies ie' tã kalij patkeke s'ser yësyësë ena s'ser sulu esepa kij. ⁴⁶ Wépa tã a' dalëritseke esepa ã ské dalëritseke a' tã, e' tã zwes Skëkõl tã õ buaë mëmi a' a' iskéie? Ñies inukõl shtõkwakpa Roma wõkirpa a' e'pa tã iwëke es. ⁴⁷ A' tã a'

* **5:32** itayë wömëttsãmi...e' dalöseukwã: Ttè i' wã armi se' éna ñies i' es: "e' tã ie' tso' itayë sauk wes alakõl trërta' es. † **5:41** E' kèwõ skã tã Roma ñippõkwakpa wã kawõ tã' judiowak kók idali tsukmi dö kilõmetro etk.

yamipa ē shkē'weke, e' t̄a ʒi buaē weke a' t̄o s'sulusipa tsat̄a? N̄ies p̄ē' k̄ē t̄o Sk̄ek̄ōl dalōiē esepa t̄o iwēke es. ⁴⁸ A' s̄en̄u buaē yēs̄yēs̄ē wēs Sk̄ek̄ōl d̄ōr S'ȳē tso' k̄ā jai a e' ser buaē yēs̄yēs̄ē es.

6

Jesús t̄o s'wōbla'wé t̄o wēs se' ké s'siarēpa k̄imuk

¹“A' e' k̄k̄ō'n̄u! Mik a' t̄o i buaē weke s'kimoie, eta k̄ē iwar sulitane w̄ork̄i as ie'pa t̄o a' k̄keōka. A' t̄o iwē es, e' t̄a Sk̄ek̄ōl d̄ōr S'ȳē tso' k̄ā jai a, e' k̄ē t̄o i mepa a' a' iskéie.

²“E' kueki mik a' t̄o s'siarēpa k̄imeke, et̄a k̄ē e' tt̄e p̄park̄a sulitane kukua wēs e' ōkwakpa es. Ie'pa t̄o iwēke ie'pa n̄i dapa'wō wé a ena n̄al̄a wa as sulitane t̄o ie'pa k̄keōka. Mok̄i ye' t̄o a' a' ich̄ē t̄o p̄ē' t̄o ie'pa k̄keek̄ea e' ē d̄ōr ie'pa icha sk̄ē. ³Er̄ē mik a' t̄o s'siarēpa k̄imeke, et̄a a' t̄o iū w̄ēr̄ē, k̄ē ichar yi a. ⁴Es Sk̄ek̄ōl t̄o i k̄os tso' bl̄ēule ese suēke, e' t̄o i buaē meraē a' a' iskéie.

Jesús t̄o s'wōbla'wé t̄o wēs se' ké tt̄ōk S'ȳē t̄a (Lucas 11.2-4)

⁵“Mik a' tt̄ōke S'ȳē t̄a, eta k̄ē a' tt̄ōk sulitane w̄ork̄i wēs e' ōkwakpa es. Sulu ie'pa w̄ōbatsō e' duōkser tt̄ōk S'ȳē t̄a ie'pa n̄i dapa'wō wé a ena wé p̄ē' d̄aparke taiē k̄ā aie ese ska' as ik̄keark̄a. Mok̄i yō ich̄ē a' a' t̄o ie'pa icha sk̄ē detke iul̄a a s̄eraa. ⁶Er̄ē mik a' tt̄ōke S'ȳē t̄a, et̄a a' yūw̄a a' ūsh̄u, k̄ē ukkō w̄ōtōw̄a eē a' tt̄ō Sk̄ek̄ōl d̄ōr a' Yē e' t̄a b̄ēr̄ē. A' t̄o iwēke es, e' t̄a Sk̄ek̄ōl t̄o i k̄os tso' bl̄ēule ese suēke, e' t̄o i buaē meraē a' a' iskéie.

⁷“N̄ies mik a' tt̄ōke S'ȳē t̄a, et̄a k̄ē a' tt̄ōk wēs p̄ē' k̄ē t̄o ie' dalōiē ie'pa tt̄ōke ie'pa k̄ēk̄ōlpa t̄a es. Ie'pa tt̄ōke tt̄ē et̄k̄ē wa taiē batsj̄ē k̄ē w̄a t̄a'. Ie'pa t̄o ibikeit̄seke t̄o ik̄ēk̄ōlpa t̄o ie'pa tt̄ō t̄ts̄em̄i ie'pa tt̄ē taiē e' kueki. ⁸K̄ē a' t̄o iuk wēs ie'pa es. I' kiane a' k̄i e' j̄cher Sk̄ek̄ōl w̄a k̄am a' t̄o ie' a' ikiō e' yōki. ⁹A' tt̄ō ie' t̄a i' es:

'A Sa' Yē tso' k̄ā jai a,
as be' dalōiō sa' t̄o i ulitane tsat̄a.

¹⁰As be' d̄ō sa' bl̄ūie da' aie.

I' kiane be' k̄i as e' or k̄ā i' k̄i
is iorke k̄ā jai a es.

¹¹Chk̄ē kiane sa' k̄i i' n̄ie s̄enoie e' m̄u sa' a.

¹²Sa' nūi olo'yō sa' k̄i

wēs sa' t̄o s'malepa k̄i inūi olo'yeke es.

¹³K̄ē sa' martts̄a t̄o i sulu t̄o sa' er̄kiōū,

e' sk̄ēie sa' ts̄at̄k̄ō yi d̄ōr sulu ich̄ōk* e' yōki.'

¹⁴“S'malepa nūi olo'yeke a' t̄o ie'pa k̄i, e' t̄a n̄ies S'ȳē tso' k̄ā jai a, e' t̄o a' nūi olo'yeraē a' k̄i. ¹⁵Er̄ē a' k̄ē t̄o s'malepa k̄i inūi olo'yē, e' t̄a S'ȳē k̄ē t̄o a' nūi olo'yepa a' k̄i.

Jesús s'wōbla'wé t̄o wēs se' ké batsōk

¹⁶“Mik a' batsōke Sk̄ek̄ōl a, eta k̄ē a' e' ōk siarē wēs e' ōkwakpa es. Ie'pa e' ōke siarēla as s'malepa t̄o isaū t̄a ik̄keōkarakit̄ō ibatsōkerak e' kueki. Mok̄i ye' t̄o a' a' ich̄ē t̄o ie'pa icha sk̄ē detke ie'pa ul̄a a. ¹⁷Er̄ē mik a' batsōke, et̄a a' w̄ōskuōō, a' ts̄aik̄lōō, ¹⁸as s'malepa k̄ē t̄o isaū t̄o a' tso' batsōk. S'ȳē k̄ē w̄ēr̄ta e' t̄o i'yi ulitane tso' bl̄ēule e' suēke. A' batsō ie' ē w̄ōg t̄a ie' t̄o isk̄ē meraē a' a' buaē.

* 6:13 Yi d̄ōr sulu ich̄ōk: E' d̄ōr b̄ē kiē Satanás e'.

Íyi bua'buā blö ká jai a
(Lucas 12.33-34)

¹⁹⁻²¹ “Wé a' íyi bua'buā tso' blëule eē a' er me'rie. E' kueki kē a' tō íyi bua'buā blök ká i' kī. Ká i' kī powak se' íyi sulu'wëkewa, ñies akblökwakpa tō iekibleke. E' skéie, a' íyi bua'buā e' blö ká jai a. Eē powak kē dōpa íyi sulu'ukwā ñies akblökwakpa kē dōpa íyi ekiblök.

S'wöbla buaē ena s'wöbla suluē
(Lucas 11.34-36)

²² “S'wöbla dör wes bö'wö es s'chkā kōs a. E' kueki s'wöbla dör buaē, e' ta se' chkā kōs e' a ká ölo ta' buaē. E' dör wes se' er dör buaē es, i kōs dör buaē yēsýesē ese kī se' er me'rie. ²³ Erē s'wöbla kē dör bua', e' ta s'chkā kōs e' tso' stuī a. E' dör wes se' er suluē es, i sulu kōs ese kī se' er me'rie. Erē se' er buaē e' mīāne suluē stuīe, e' ta e' dör suluē ichökle.

¿Yi dör a' wökir?
(Lucas 16.13)

²⁴ “Wé klöulewā kanē mésoie, ese kawötā iwökir ē ttö dalöiök. Ie' wökirpa chōpa bōl, e'ma ie' kawötā eköl ē dalöiök ena ieköl watöktsa. Es a' kē a er menukwā Skököl kī ena inuköl kī ñita.

Kē a' tkinuk i kī
(Lucas 12.22-31)

²⁵ “E' kueki ye' tō a' a ichē: Ì kiane a' kī senoie chkeie, di'ie, datsi'ie ñie, ese kōs kē kī a' tkinuk. S'tso' ttsé'ka e' kē dör chkök ēme, ñies s'chkā kē dör datsi' ē ioie. ²⁶ Dù saú a' tō. Ie'pa kē tō i kuanteta' i wöshmeta', ie'pa kē tō chkē bleta', erē S'yē tso' ká jai a e' tō ie'pa tieke. Ie' éna a' dalēr taiē dù kōs tsatā. ²⁷ A' tkirke taiē e' kī, e' kē tō a' a kawō kī mepa senoie ekuölö ē.

²⁸ “¿Ì kueki a' tkirke datsi' kī? Ma'ma wörkua bua'buāala ese saú wes italar, kē kanēblötā', kē datsi' yueta'. ²⁹ Erē blu' bak kiē Salomón, e' wā íyi ulitane bua'buāē bak taiē, erē ye' tō a' a ichē tō ie' datsi' bua'buā kē wēr buaē wes ma'ma wēr es. ³⁰ Kākō suésö i'ñe, bule ta' iñanewa, erē Skököl tō ikítkeke buaala iwörkua wa. Ie' tō kākō kítkeke es, je' yitā ie' tō a' kianeia' erblök buaē ie' mik, esepa paieraē! ³¹ E' kueki kē a' tkinuk. Kē a' e' chakök, '¿Ì ñemi sa' tō?' ö '¿Ì yēmi sa' tō?' ö '¿Ì wa sa' e' paiömi?' ³² Pē' kē tō Skököl dalöie esepa tkirke taiē íyi kōs ekkē kī. Erē i kōs kiane a' kī e' jchertke a' Yē tso' ká jai a e' wa. ³³ E' kueki i kōs blüie ie' tso' ena i dör yēsýesē ie' a' ese kī a' er múwa kewē. A' tō iweke es, e' ta ñies íyi ñekkē kōs dōraē a' ulā a. ³⁴ Diwō bit ekkē íyi tso' kī tkine e' dör wē' se' a. Bulebök se' tkirmi i tkōmi eē e' kī, e' kueki kē a' tkinuk ikī i ta.

7

Kē a' tō s'kichatök
(Lucas 6.37-38,41-42)

¹⁻² “Ttē wa a' tō s'malepa kichaté e' ē wa Skököl tō a' kichateraē. Wes a' tō s'malepa weke e' sū a' weraē Skököl tō. E' kueki kē a' s'kichatök as Skököl kē tō a' kichatō. ³ Kaltak jchela tsir tso' a' yami wöbla a, e' suē a' tō, erē ¿i kueki kaltak bērie tso' a' wák wöbla a, e' kē sūne a' wa? ⁴ ¿Wes a' tō ichēmi a' yami a: 'súyö be' wöbla a kaltak jchela tsir tso' e' yëttsa'? Erē kaltak bērie tso' a' wöbla a, ¿e' kē sūne a' wa? ⁵ ¡A' e' öke suluē! Kaltak bērie tso' a' wöbla a e' yöttsa kewē, es a' yami wöbla a kaltak jchela tsir tso' e' wērmi a' a buaē yëttsa.

6 “Ī dör batse'r ese kē tularrtṣā chichi ā dō' ie'pa bituṇe a' jchōklor. Ñies a' íyí bua'buā* , ese kē tularrtṣā kōchi ā, ie'pa tō iñateraē ikla'tska wa.

Ī kiane a' kī, ese kiō Skēkōl ā
(Lucas 11.9-13; 6.31)

7-8 “Wépa tō íyí kieke Skēkōl ā, esepa ā imeraē ie' tō; wépa tō íyí yuleke ie' ska' esepa tō ikueraē; wépa tō ie' chakeke, esepa kierawā ie' tō weshke. E' kuēkī ì kiane a' kī e' kiō ie' ā, eṭā ie' tō a' ā imeraē; e' yulō ie' ska', eṭā a' tō ikueraē; ie' chakō, eṭā ie' tō a' kierawā weshke.

9 “Kē a' wēne tō āk mepa ìlā ā pan kiéitō e' skéie. 10 Ñies kē a' tō tkabē mepa a' alā ā nima kiéitō e' skéie. 11 A' dör pē' suluē erē e' tō íyí buaē meke a' alā ā. jE' yitā buaē S'yē tso' ká jai ā, e' tō íyí buaē meraē yi tō ie' ā ikieke ese ā!

12 “A' senú s'malepa tā wēs a' kī ikiane tō ie'pa ser a' tā es. Ttē e' a' ì kit Moisés ena Skēkōl ttekōlpa tō yēkkuō kī e' kōs wōiēulewā. E' kuēkī a' senú es.

Senē michoē wēkkō e' dör tsir
(Lucas 13.24)

13 “Senē michoē e' wēkkō dör tsir, e' ā a' shkōwā. S'weir micho e' ñalē ena iwēkkō dör shoē; tajē s'mi'ke ikī. 14 Erē senē michoē e' wēkkō dör tsir ena iñalē kī darērēē shka', wépa tō ikuē esepa kē dör tajē.

Kal buaē ena kal suluē
(Lucas 6.43-44)

15 “A' e' kkō'nú kachōkwakpa e' chō tō ie'pa dör Skēkōl ttekōlpa esepa yōkī. Ie'pa e' ō tō ie'pa dör buaē wēs obeja urula es, erē ie'pa er suluē wēs iyiwak sulusi es. 16 Wēs ie'pa e' wamblōke, e' wa a' tō isuerawā pē' wése idir. ¿Wé a' wā isuule tō uwawō ō higowō e' shtetā'sō dika' kicha mik? 17 Kal buaē kōs ese wō dör buaē, erē kal sulusi kōs ese wō dör suluē. 18 Kal bua'buā kē wōrtā' kalwō sulusiie. Ñies kal sulusi kē wōrtā' kalwō bua'buāie. 19 Kal kōs kē wōr buaē, ese bikeeke tā iñā'wēkewa bō' ā. 20 Es a' tō kachōkwakpa suerawā wēs ie'pa e' wamblō e' wa.

Jesús tō icheraē 'kē ye' wā a' suule'
(Lucas 13.25-27)

21 “Wépa tō ye' ā icheke: 'A Skēkēpa, a Skēkēpa', kē esepa dōpawā serā ì blúie Skēkōl tso' e' ā. Erē wépa serke wēs ye' Yē tso' ká jai ā e' kī ikiane es, esepa ē dōrawā. 22 Aishkuō' tā mik a' wōchakirketke a' nuī kī e' kēwō de, eṭā tajē ie'pa tō ye' ā icheraē ì es: 'A Skēkēpa, be' ttō wa sa' ut Skēkōl ttekōlie, be' ttō wa sa' tō aknama uya'lur, be' ttō wa ì kē or yi ā ese o' sa' tō tajē.' 23 Erē ye' tō ie'pa iṭteraē: 'Kē ye' wā a' suule yēs. A' e' wamblō suluē. jA' yúshka bánet ye' yōkī!'

Uyuōkwak bōl
(Marcos 1.22; Lucas 6.47-49)

24 “E' kuēkī yi tō ye' ttō tṣé tā iwā iṭteke, ese dör wēs wēm ekōl tō u yué es. E' tō u chkí tōbiē jskīē ká dör āk ē ese ā. 25 Kalj yēne tajē, di' pone tajē, sērkē tka tajē, e' kōs tēne u e' mik, erē u kē anerō, ichkí tuluulewā āk ā e' kuēkī. 26 Erē yi tō ye' ttō tṣé, erē kē iwā iṭteku', ese dör wēs wēm ekōl kē kabikeitsōtā' es. E' tō u yué tṣā'wō ā tā chkí āte jalējalē. 27 Kalj yēne tajē, di' pone tajē, sērkē tka tajē, e' kōs tēne u e' mik tā ianerō jskī tā kē ì tā'ia iwā.”

28 Mik Jesús ttē one tā wēs ie' tō s'wōblā'weke e' tō sulitane tkiwéwā. 29 Ie' tō ie'pa wōblā'weke ttē mokī, diché tā' tajē, ese wa. E' kē dör wēs s'wōblā'uk ttē dalōiēno wa wakpa s'wōblā'weke es. E' kuēkī ie'pa wōkranewā ittšōk.

* 7:6 íyí bua'buā: E' dör perla si'kuāie.

8

*Wëm eköl kiri'weke lepra tö e' bua'wé Jesús tö
(Marcos 1.40-45; Lucas 5.12-16)*

¹ Mik Jesús biteätkene kabata a, etä tajë pë' dami ie' itöki; ² e' shuä wëm debitu eköl ie' ska' kiri'weke lepra* tö. Ie' e' tkéwä kuchë kī Jesús wörki tã ichéitö:

—A kékëpa, be' kī ikiane, e' tã be' a ye' buarmine as ye' batse'rne.

³ Jesús tö ikéwä ulä wa tã ichéitö ia:

—Tö, ye' kī ikiane. Be' dene batse'r.

E' wöshã tã ie' buanene, kë kī lepra ku'ia. ⁴ Jesús tö iché ie' a:

—Ittsö, kë ichar yi a. Be' yú e' kkachök sacerdote a. Ì muk Moisés tö a' ka' e' batse'woje, e' tsúmi më Skéköl a iwà kkachöie tö be' buanene.

*Kanë méso eköl bua'wéne Jesús tö
(Lucas 7.1-10; Juan 4.43-54)*

⁵ Mik Jesús de Cafarnaüm, etä Roma ñippökwakpa dökã cien ese wökir de eköl ie' ska' kköchök, ⁶ tã ichéitö ia:

—A kékëpa, ye' kanë méso ñuladula eköl kirinewã tajë. Ie' me'r u a ka' kī pa dalërke tajë kranewã.

⁷ Jesús tö iüté:

—Ye' mí ibua'ukne.

⁸ Ñippökwakpa wökir tö iüté:

—A kékëpa, be' döwã ye' u a e' kë dör ye' siarla e' a. Erë ikéwö ë mú tã ye' kanë méso buardane. ⁹ Ye' wökirpa tã, e'pa ttö iütök ye' kawöta. Ñies ye' dör ñippökwakpa tajë e'pa wökir, ie'pa kawöta ye' ttö iütök. Mik ye' tö eköl a icheke: 'Be' yú, tã imí. Eköl a ye' tö icheke: 'Be' dou', tã ide. Ñies ye' tö icheke ye' kanë méso a: 'Íyi ú' tã iwéitö. Ye' iklö'wé tö be' wã kawö tã' iyi ulitane tsatã, e' kuëkī ye' wã ijcher tö be' tö ikéwö mé, e' tã ye' kanë méso buardane.

¹⁰ Mik Jesús tö e' ttsé tã e' tö ie' tkiwéwã. Ichéitö pë' dami ie' itöki e'pa a:

—Mokī ye' iché a' a tö Israel aleripa kos shuä kë ye' wã yi kune erblök ye' mik wes wëm i' es. ¹¹ Ye' tö a' a iché tö mik ì blúie Skéköl tso' e' kéwö de da'aie, etã pë' kë dör judiowak tso' kã wa'ñe, esepa doraë tajë e' tkökser chkök se' yépa bak kië Abraham ena Isaac ena Jacob e'pa tã. ¹² Erë warma wépa e' tulökëser eë esepa uyardattsã bánet stui ké a. Eë ie'pa iuräë siarë ikã yilidawã weine kuëkī.

¹³ Etã Jesús tö iché ñippökwakpa wökir a:

—Be' yú u a tã itkoraë wes be' erblé ye' mik es.

E' wöshã tã ikanë méso buanene.

*Jesús tö Pedro yäk bua'wéne
(Marcos 1.29-31; Lucas 4.38-39)*

¹⁴ Jesús miã Pedro u a tã ie' isué tö Pedro yäk me'r kã' kī kiri'weke duè dalölö tö. ¹⁵ Ie' tö iké iulã kī tã duè dalölö tö iéwa tã ie' e' kékã tã ilë yuléitö ie' a ñë.

*Jesús tö s'duöke tajë esepa bua'wéne
(Marcos 1.32-34; Lucas 4.40-41)*

¹⁶ Kã tuirketke tã tajë ie'pa wã pë' a aknama tso' esepa debitu Jesús ska'. Ittö ë wa ie' tö wimblupa ñe' trë'wéyal sërää. Ñies s'kirirke e'pa bua'wéneitö sërää. ¹⁷ E' tka es as ì ye'at Skéköl tteköl kië Isaías e' tö, e' wã tkö. Ie' iyë':

* **8:2** Lepra: E' dör duè s'méwöie ese. Judiowak tö iklö'wé tö duè e' tö yi tteke ese dör ñã. Esepa batsetkettã bánet kë a kawö tã' senuk pë' malepa shuä. Ñies ie'pa kë a kawö tã' shkökwã Skéköl wé a.

“Se' duè kòs e' yétt̃s̃a ie' tò se' k̃i,
Se' weirke kòs e' mítser ie' w̃a se' yòk̃i bánet.”†

*Wèpa bøl e' yuak Jesús ttòkatapaie
(Lucas 9.57-62)*

¹⁸ Mik Jesús tò isuè tò pè' dapanek̃a tajè ipamik, et̃a ie' tò iché ittòkatapa a:
“Mishka batsòri w̃ishet.” ¹⁹ Et̃a s'wòbla'ukwak ttè dalòiéno wa ekòl de ie' ska' ta ichéitò ia:

—A S'wòbla'ukwak, ye' shkak be' t̃a be' ttòkataie k̃a wa'ñe wé be' m̃irò ee.

²⁰ Jesús tò iüté:

—Bakli' u t̃a' ñies dúla u t̃a', erè ye' dör S'ditsò Alà e' kè w̃a u t̃a' s̃enoie.

²¹ Et̃a wèm skà dör ie' klé ekòl e' tò ie' a iché:

—A kèkèpa, k̃awò mú ña, mik ye' yè blènew̃a t̃a inú wötökwa, e' ukuök̃i ye' m̃i'ke be' t̃a.

²² Jesús tò iüté:

—I' t̃a be' shkò ye' t̃a. Wèpa dör wēs s'duulew̃a es Skèkòl wò̃a, as esepa tò iyamipa nu blò.

*Sèrkè wòklò'wé Jesús tò
(Marcos 4.35-41; Lucas 8.22-25)*

²³ Et̃a Jesús e' iék̃a kanò a ittòkatapa t̃a t̃a imíyal batsòri k̃i. ²⁴ Ie'pa mirwaj̃a e' shuj̃a siw̃a' batsinék̃a tajè tò di' uyék̃a tajè t̃a kanò a di' iènek̃ami. Erè ie' kapòmè'r. ²⁵ Et̃a ittòkatapa de ie' ska' t̃a it̃i'wék̃a t̃a ichéitòrak ia:

—¡A Skèkèpa, se' tsat̃kò! ¡Se' duòlurmi!

²⁶ Ie' tò ie'pa iüté:

—¿Ì kuek̃i a' suane sèkkè? Wēsua a' kè erblòku' ye' mik bua'ie.

Et̃a ie' e' kék̃a t̃a siw̃a' ena di' yòli uñéitò t̃a iwòklònew̃a m̃iane alamiè. ²⁷ Ie'pa tkinew̃a tajè t̃a ñni chakék̃a:

—¿Yi dör wèm w̃i? ¡E' ttò dalòieke siw̃a' tò ena di' tò!

*Jesús tò wèpa bøl a aknama tso' e'pa bua'wé
(Marcos 5.1-20; Lucas 8.26-39)*

²⁸ Mik Jesús demi batsòri w̃ishet k̃a kiè Gadara ee t̃a wèpa bøl a aknama tso', e'pa e' yétt̃s̃a pò ké a de ie' ska'. Ie'pa e' wamblörak suluè e' kuek̃i kè yi shkòt̃a' ñal̃a e' wa. ²⁹ Ie'pa tò ichémi aneule:

—Be' dör Skèkòl Alà. ¿Iòk be' de sa' tsiriük? ¿Be' debit̃u sa' we'ikòk kam sa' kèwò dò e' yòk̃i?

³⁰ Ee tsinet köchi ièter tajè chkök. ³¹ Aknamapa tso' tajè e'pa kkòché Jesús a:

—Be' tò sa' uyeketts̃a, e' t̃a k̃awò mú sa' a e' tiükwa köchi tso' tajè jai a.

³² Ie' tò iché ie'pa a:

—A' yúshka ee.

Et̃a aknama kòs e' yélur wèpa a t̃a e' tiélur köchi a. E' bet t̃a köchi kòs ponek̃a tunemirak k̃a spé mik brutolonemi batsòri a t̃a ee iduolur.

³³ Köchi kkò'nukwakpa tkayalmi. Mik ie'pa de k̃a kibi k̃i, et̃a ie'pa tò ì kòs tka wèpa a aknamapa bak e'pa t̃a, e' tté ppék̃a. ³⁴ Et̃a k̃a e' wakpa kòs m̃ĩa Jesús ska'. Mik ie'pa de, et̃a ie'pa kkòché ie' a: “Be' e' yòtt̃s̃a sa' k̃a a.”

9

*Jesús tò wèm ekòl kraulew̃a e' bua'wéne
(Marcos 2.1-12; Lucas 5.17-26)*

1 E' ukuöki ta Jesús e' iéka kanö a ta imiane itö wa demi Cafarnaúm wé ie' serke ee. 2 Eta ee ie'pa wa wém kraulewa eköl mítser Jesús ska' ka'la ki. Mik Jesús tö isué tö mokí ie'pa erblé ie' mik, eta ie' tö iché wém kirirke e' a:

—A yami, be' er kuú, i sulu qos wamblébö, e' nuí olone be' ki.

3 Eta s'wöbla'uk tté dalöieno wa wakpa welepa tö ibikeitseke: “Í ché ie' tö e' wa ie' tso' Skököl chök sulué.” 4 Eré i bikietsök ie'pa tso' e' suéwa Jesús tö bet. E' kueki ie' tö ie'pa a ichaké:

—Í kueki a' tso' iyi sulu bikietsök? 5 Ye' tö wém i' bua'wèmine as ishköne, e' ta zes a' tö iklö'wèmi tö ye' kè a inuì olonuk iki? 6 Ye' dör S'ditsö Alà, sú e' tö a' a ikkachè tö ye' wa kawö ta' ká i' a nuì olo'yoie.

Eta ie' tö iché wém kraulewa e' a:

—Be' e' kóka, be' ka'la kóka ta' be' yúne be' u a.

7 Eta ie' e' kéká ta imiane iu a. 8 Mik e' sué pé' tso' ee e'pa tö, eta ie'pa suane tajé. Ie'pa tö isué tö Skököl tö diché tajé mé s'ditsö eköl a, e' kueki ie'pa tö Skököl kíkéká tajé.

*Jesús tö Mateo kié ittökataie
(Marcos 2.13-17; Lucas 5.27-32)*

9 E' ukuöki ta Jesús e' yétsa ta imía, e' tö wém sué eköl kié Mateo,* e' dör inuköl shtökwak Roma wókirpa a. Ie' tkér ikaneblöke e' wé a. Ta Jesús tö ie' a iché:

—Be' shkó ye' ta ye' ttökataie.

Eta ie' e' kéká ta imía Jesús ta.

10 E' ukuöki ta Jesús de ittökatapa ta Mateo u a chkök. Ie'pa tulur chkök, e' dalewa inuköl shtökwakpa Roma wókirpa a esepa tajé ena pé' sulusipa ská deyalñak e' tulésér chkök Jesús ta. 11 Mik e' sué fariseowakpa tö, eta ie'pa tö Jesús ttökatapa a ichaké:

—Ílök a' wöbla'ukwak chköke inuköl shtökwakpa ena pé' sulusipa ská ta?

12 Jesús tö ittse' ta ichéitö iarak:

—Wépa kè kirirku' esepa kè ki s'kapeyökwak kiane. Eré wépa kirirke, esepa ki ikiane. 13 Skököl tö iyé' iyékuö ki: 'Iyiwak jchéule mè ye' a, ese kè kiane ye' ki. Ye' ki ikiane tö a' ñi saü er siarè wa.'† A' e' yuó tté e' wa. Ye' kè dé'bitü wépa e' ttsö tö ie'pa ser buaé yésyèsé esepa kiök ye' ttökataie; ye' dé'bitü pé' sulusipa kiök ye' ttökataie.

*Í kueki Jesús ttökatapa kè batsöta'
(Marcos 2.18-22; Lucas 5.33-39)*

14 Juan S'wöskuökwak ttökatapa de Jesús ska' ta ichakérakitö ie' a:

—Sa' ena fariseowakpa batsöke tajé. Í kueki be' ttökatapa kè batsö?

15 Jesús tö ie'pa iuté:

—Mik s'kiule ulabatsè ese kéwö tkö'uk ta zes ie'pa eriarmi wém ulabatske e' tso'ia ie'pa ta e' dalewa? Eré ikéwö doraé eta ie' miratser ie'pa yöki. E' je' ta ie'pa batsóraé.

16 “Ké yi tö datsi' kèchke wöyuepawá datsi'tak pa'alí wa. Datsi'tak pa'alí wöklönéka, e' tö datsi' kèchkela shükuegeke ta ikí jcheeke tajé. 17 Nies vino kè terta'ka iyiwak kkuölit yöule ibloie ese kèchke a. Itékasö es, e' ta mik ibacha'nebitü, eta ikkuölit kèchke jchèemiitö. Es vino ena ikkuölit weirwami éme. E' kueki vino tekeka ikkuölit pa'alí a, es vino ena ikkuölit kè weirpawa.”

* 9:9 Mateo: E' dör yékuö i' shtökwak. Ie'pa wöblane e' chök wés o'ka ché es, e' kueki ie' kè wa iyène ye'. † 9:13 Oseas 6.6

Jesús tō Jairo alá busi shké'wékane ñies alaköl eköl bua'wénéitō
(*Marcos 5.21-43; Lucas 8.40-56*)

¹⁸ Jesús tso'ia ttök, e' dalewa judiowak wökir debitu eköl ie' ska' ta' ie' e' tkéwa kuché ki ta' ichéitō:

—Ñiköl ye' alá busi blēnewa. Erē be' shkö, be' ulá múnka iki ta' ishkerdakañe.

¹⁹ Jesús e' kéka ta' imía ittökatapa ta' judiowak wökir itöki. ²⁰⁻²¹ E' shüa alaköl eköl dewa tsjinet Jesús tsj kker. E' du' mi alakölpá duè wá e' ki duas de dabom eyök ki bök (12). Ie' tō ibikeitseke: “Jesús datsi' bata ē kéwayö, e' ta' ye' buanene.” E' kuéki idatsi' bata kéwáitō. ²² Erē Jesús wötrée ta' isuéitō ta' ichéitō ia:

—A alá busi, be' er kuú. Be' erblé ye' mik, e' kuéki be' buanene.

E' wöshá ta' ie' buanene buaë.

²³ Mik Jesús de Jairo u a, etá ie' tō isué tō ma'ma bla'ukwakpa detke s'nu blérketke e' kuéki, ñies pé' iúke tajë. ²⁴ Ie' tō ie'pa a' iché:

—A' e' yölor, busila ké du'wá, ikapöme'r ë.

Ie'pa tō Jesús jañeitséka tajë, ²⁵ erē ie' tō ie'pa ké e' skökmi bánet. E' ukuöki ta' ie' dewa wëshké ta' busila ulá klö'wéwáitō ta' busila e' kéka. ²⁶ E' tté buneka ká e' qos a.

Wépa böi ké wöbla wawër e'pa bua'wéne Jesús tō

²⁷ Jesús e' yéttsa ee ta' wépa böi ké wöbla wawër mirwá ie' itöki, e'pa arke:

—¡A Jesús, s'blú David bak e' aleri,‡ sa' saú er siarë wa!

²⁸ Mik Jesús de u a, etá ie'pa böi de ie' ska'. Ie' tō ie'pa a' ichaké:

—¿A' tō iklö'wé tō ye' a' a' buarmine?

Ie'pa tō iüté:

—A kéképa, tō, sa' tō iklö'wé.

²⁹ Etá Jesús tō ie'pa wöbla ké ta' ichéitō ie'pa a:

—Wes a' erblöke ye' mik es iwá ordaë.

³⁰ Etá ie'pa wöbla buanene. Ta' Jesús tō iché ie'pa a:

—Ké a' káne ichök yi a yës.

³¹ Erē ie'pa míyal ta' i wé Jesús tō e' paké ie'pa tō ká e' wakpa ulitane a.

Wém ké tto eköl e' bua'wé Jesús tō.

³² Wépa böi wöbla buanene e'pa míyal, e' bet ta' pé' welepa wá wém ké tto, ese debitu eköl Jesús ska', e' a aknama tso'. ³³ Mik Jesús tō aknama tré'wëshkar, etá wém ttékane buaë. Pé' tso' ee e'pa tkirulune ta' ichérakitō:

—Ké yi wá íyi wíse süule Israel aleripa shüa.

³⁴ Erē fariseowakpa tō iché:

—Bé, e' wák diché wa ie' tō ie'pa tré'wéyal.

Jesús tō pé' sué er siarë wa

³⁵ Jesús shköke ká qos tso' Galilea blublu ñies tsitsir e' a. Ie' s'wöbla'weke judiowak ñi dapa'wö wé qos tso' e' a. I' blúie Skéköl tso' e' tté buaë pakekeitō. Ñies s'kirirke qos, idalërke s'mik qos, e' bua'wekeitō. ³⁶ Ie' tō isué tō ie'pa eriarke siarë, weinetke siarë wes obeja ké kkö'nukwak ta' es, e' kuéki ie'pa suéitō er siarë wa. ³⁷ Ie' tō iché ittökatapa a:

—Moki, ye' a ta' ie'pa dör wes iyiwö tso'tke wè'iaë shtè es, erē ishtökwapka ké dör tajë. ³⁸ E' kuéki a' tō ikiö kané wák a tō ishtökwapka patkö.

‡ 9:27 David aleri: Es ie'pa tō wé pairine'bitü idi' wa s'blúie kitulebak tō idatse' e' ë kiè. E' wá kiane ché si'kuaie El Mesías.

10

*Jesús tō ittekōlpa tsá e'pa a kawō mé
(Marcos 3.13-19; Lucas 6.12-16)*

¹ Jesús tō ittōkatapa dabom eyök kī bōl (12), e'pa kié e' ska' tã kawō méitō ie'pa a wimblupa sulusi trē'woyal ñies s'kirirke dué ulitane wã esepa bua'wone.

² Ie'pa ekkēpa dōr ñies Jesús ttekōlpa tsá, e'pa kiè i' es: kewe dōr Simón, e' kiè ñies Pedro ena ie' èl kiè Andrés; Santiago ena ièl kiè Juan, ie'pa dōr Zebedeo ala'r; ³ Felipe ena Bartolomé; Tomás ena Mateo dōr inukōl shtōkwak Roma wōkirpa a e'; Santiago dōr Alfeo alà, ena Tadeo; ⁴ Simón Celote ena Judas Iscariote tō Jesús wōmekettsã aishkuō tã ibolōkpa a e'.

*Jesús tō ittōkatapa patkēmi s'wōbla'uk
(Marcos 6.7-13; Lucas 9.1-6)*

⁵ Wēpa dabom eyök kī bōl (12), ñe'pa patkēmi Jesús tō tã ipattéitō i' es: “Kē a' minuk pē' kē dōr judiowak esepa ká a. Ñies kē a' minuk Samaria. ⁶ A' yú Israel aleripa ká a, ie'pa dōr wēs obeja chōwa es. ⁷ A' yú ipakōk tō i' blúie Skékōl tso' e' kēwō dewatke. ⁸ S'kirirke bua'üne, s'duowã shkē'úkane, s'kiri'weke lepra tō, esepa bua'üne as ibatse'rne. Ñies aknamapa yóttssa. E' diché mène a' a' éme, e' kuekī kē yī ña'war ikī.

⁹⁻¹⁰ “Kē i' tsarmi. A' kē kawō tã' inukōl tsukmi yēs. Ñies sku', datsi' skà, klōkkuō, shko kéli ese kōs kē tsarmi. Kanēblōkwak chkōmi i' kanewekeitō e' ské wa, e' kuekī kē i' tsarmi.

¹¹ “Mik a' demī ká tsitsir ö ká blublu a, etã yī tō a' kiēwami er bua' wa ese yulō. Mik a' ikué, etã e' è u a' kapōrō a' tso' eē e' dalewa. ¹² Mik a' dewã u e' a, etã ie'pa kōs serke eē e'pa shkē'ú er bua' wa. ¹³ Ie'pa tō a' kiēwã er bua' wa, e' tã Skékōl er buaé chōraé ie'pa a. Eré ie'pa kē wã a' kinewã er bua' wa, e' tã kē Skékōl er buaé chōpa ie'pa a. ¹⁴ U wele wakpa ö ká wele wakpa kē wã a' kinewã buaé ö kē éna a' ttō ttsak, e' tã a' e' yōlur u e' a' ö ká e' a' tã kapo tso' a' klóttō mik e' ppōō iwã kkachoie ie'pa a tō ie'pa dōr Skékōl bolōkpa. ¹⁵ Mokī, ye' tō a' a' iché tō aishkuō tã mik a' wōchakirketke a' nuī kī, etã ká e' wakpa wōmerdattsã weinuk tajē Sodoma ena Gomorra wakpa bak senuk sulué e'pa tsatã.

Jesús ttōkatapa weirdaé ie' kuekī

¹⁶ “I'ye' ttō tssō! Ye' tō a' patkekemi pē' shuã wēs obejala èmi namu tso' tajē, e' shuã es. E' kuekī a' senú wōsh wa wēs tkabē es; eré ñies a' senú bēré wēs nubōl es. ¹⁷ A' tso' erki. A' miraé ie'pa wã s'shulōkwakpa ulã a, ñies a' burdaé siarē judiowak ñi dapa'wō wé a. ¹⁸ Ie'pa wã a' miraé duēsēr s'wōkirpa ena s'blúpa wōrkī ye' tté kuekī. Es a' tō ye' tté pakeraé ie'pa a, ñies ká ulitane wakpa a. ¹⁹ Mik ie'pa tō a' méttssa s'shulōkwakpa ulã a, etã kē a' tkinuk i' chēmi a' tō e' tsatkoie. E' wōshã tã Skékōl tō tté eraé a' er a' ché ie'pa a. ²⁰ Es kē a' ttōpa a' wák er wa, e' skéie S'yé Wikōl tō tté eraé a' er a' ché.

²¹ “Mik e' kēwō de, etã welepa tō ièl wōmerattsã ttēwã, iyē tō ilã wōmerattsã, ñies ala'r e' kōrakã iyē ena imi kkatōk as ittōwã. ²² Sulitane tō a' sueraé sulué ye' tté kuekī. Eré a' isie e' tkēwã darērēè dōkã bata ekkē, e' tsatkērdã. ²³ Mik ie'pa tō a' we'ikeke ká wele kī, etã a' tkōshkar iyōki, a' yú ká kua'kī a. Mokī ye' tō a' a' iché tō kam ye' dōr S'ditsō Alà e' dōne, e' yōkī a' kē dōpa Israel ké kōs a.

²⁴ “Wé wōblarke e' kē dōr iwōbla'ukwak tsatã. Ñies kané méso kē dōr iwōkir tsatã. ²⁵ E' dōr wē' wé wōblarke e' a' tō idō wēs iwōbla'ukwak es. Ñies e' dōr wē'

kanè méso a tö idö wës iwökir es. U wökir kiérakitö Beelzebú* je' yitá iyamipa cherarakitö suluë!

*Yi yöki se' ké suanuk
(Lucas 12.2-7)*

²⁶“E' kueki kē a' suanuk ie'pa yöki. Kē ì ku' blëulewā e' kē kkayërpa aishkuö ta, ese kōs jchërdane. ²⁷Ï chéyö a' a' akir bërë, e' chōne sulitane kukua. Ñies ì kōs chéyö bërë asas a' kukuö a, e' chōne aneule sulitane a. ²⁸Kē a' suanuk yi tö s'tteta'wā esepa yöki. Ie'pa tö s'chka ē ttëwami erë ie'pa kē a' s'wiköl duökwa. E' skéie Skëköl yöki a' suanu. Ie' tö s'chka ñies s'wiköl ewëwami bö' kē a.

²⁹“Dúla böt tuë tottola inuköl etk wöshkila ē, erë dúla kē artā'wa iski S'yë kē wā ikëwö mène e' ta. ³⁰E' yitá a' kkö'neraëitö buaë dö a' tsakö bitö tso' shtaoule ie' wā. ³¹Ie' a' ta a' tuë tajë tkökā dúla tso' tajë ese tsata. E' kueki kē a' suanuk.

*Wépa kē jaëne Jesús ki
(Lucas 12.8-9)*

³²“Yi e' chō sulitane wörki tö ie' dör ye' ttökata, e' ta ñies ese cheraëyö ye' Yë tso' ká jai a e' wörki tö ie' dör ye' ttökata. ³³Erë yi tö iblé s'malepa wörki tö ie' kē dör ye' ttökata, e' ta ñies ibleraëyö ye' Yë tso' ká jai a e' wörki tö ie' dör ye' ttökata.

*Jesús tté kueki se' ñi blabatsölordaë
(Lucas 12.51-53; 14.26-27)*

³⁴“Kē a' tö ibikeitsök tö ye' dë'bitu as a' ser bërë ñita ká i' ki. Ye' kē dë'bitu as a' ser bërë ñita, e' skéie ye' dë'bitu a' mukka ñippök. ³⁵Ye' dë'bitu as ilà wëm ñippö iyë ta, as ilà busi ñippö imi ta ena as iyäk ñippö iyäk ta. ³⁶Es yamipa ekka döraë ñi bolökpaie ye' tté kueki.

³⁷“Yi éna iyë ö imi dalër tkökā ie' éna ye' dalër e' tsata, ese kē döpa ye' ttökataie. Ñies yi éna ilà wëm ö ilà busi e' dalër tkökā ie' éna ye' dalër e' tsata, ese kē döpa ye' ttökataie. ³⁸Yi kē e' chō weinuk dö ittëwā krus mik ta iser wës ye' ttökata es, ese kē döpa ye' ttökataie. ³⁹Yi e' tsatkak ittëwā yöki, ese kē ulā a sene michoë döpa. Erë yi e' mettsa ttëwā ye' dalërmik, ese ulā a sene michoë döraë.

*Wës Skëköl tö iské meraë se' a
(Marcos 9.41)*

⁴⁰“Yi tö a' kiéwā er bua' wa, e' dör wës ye' kiéwaitö er bua' wa es. Ñies yi tö ye' kiéwā er bua' wa, e' dör wës yi tö ye' patké' e' kiéwaitö er bua' wa es. ⁴¹Yi tö Skëköl tteköl kiéwā er bua' wa Skëköl tteköl idir e' kueki, e' ta ese a' i meraë Skëköl tö ittekölpa a, ese merdaë ñies. E' sù yi tö s'ser yësyësë ese kiéwā er bua' wa iserke yësyësë e' kueki, e' ta ese a' i meraë Skëköl tö s'ser yësyësë esepa a, ese merdaë ñies. ⁴²Yi isie tö di' kakla ē mé ye' ttökata ësela a yë, ye' ttökata idir e' kueki, e' ta mokí ye' tö a' a' ichë tö ese a' iské patordaë buaë.”

11

*Juan S'wöskuökwaq ttökatapa e'pa de ilë chakök Jesús a
(Lucas 7.18-35)*

¹ Mik Jesús tö ittökatapa dabom eyök ki böi (12) e'pa wöbla'wé one, etā ie' míá ká tso' tsinet ese a' s'wöbla'uk ena Skëköl ttë buaë e' pakök.

* 10:25 Beelzebú: E' dör bé, e' ē kië Satanás.

² Juan S'wöskuökwak tso' wötëule s'woto wé a, eë ie' tö ì weke Cristo tö e' tté tsé. E' kueki ie' tö ittökatapa welepa patké iska'. ³ Ie'pa tö ichaké ia: “¿Be' dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie yéule idatse e' ö yi ská panéia sa' tö?”

⁴ Jesús tö ie'pa iuté: “A' yúne Juan ska' ta' ì kós sué a' tö, ì kós tsé a' tö, e' pakóne ie' a. ⁵ Ipakó ie' a tö s'wöbla ké wawër, esepa wöbla wawënene; s'kraulewá ké shko, esepa shkéne; wépa kiri'weke lepra tö, esepa buanene batse'nene; s'kukuó ké wattsër, esepa wattsénene; s'duowa shkenekane; ñies Skéköl tté buaé e' pakane s'siarépa a. ⁶ Yi ké yöki ye' sulune, ayécha buaé ese!”

⁷ Mik ie'pa míyalne, eta Jesús tö Juan tté pakémitke pé' a, ta' iché ie'pa a: “Mik a' dè'rö ká sir poé wé ké yi serku' eë Juan sauk, eta ¿ima a' erbió wëm wése suém a' tö? A' ké dè'rö wëm ése, kabikeitsö wí a diá a wés kua'kó wöppé siwa' tö es, ese sauk. ⁸ A' ké dè'rö wëm ese sauk, e' ta' ¿wëm wése sauk a' dè'rö? A' ké dè'rö wëm e' paió datsi' bua'buwa wa ese sauk. A' wa ijcher tö wépa e' paió es esepa serke blu' u a. ⁹ Eré ¿wëm wése sauk a' dè'rö? A' dè'rö wëm dör Skéköl tteköl ese sauk. Ye' tö a' a' iché tö mokí Juan dör Skéköl tteköl, eré ie' ké dör ese é. Ie' dör Skéköl tteköl tsata. ¹⁰ Skéköl yékuó kí itso' kitule wé Skéköl tö iché wé pairi'bitütö idi' wa s'blúie e' a:

‘Ye' tso'tke ye' tté pakökwak patkób be' yökí kewe be' ñalé yuók.*

Skéköl tté pakökwak e' dör Juan. ¹¹ Mokí, ye' tö a' a' iché tö s'ditsö ulitane tso'tke dö ikké ta, e'pa shua ké yi ku' Juan S'wöskuökwak tsata. Eré ì blúie Skéköl tso' e' a wé dör esela shutéë e' dör Juan tsata.

¹² “Mik Juan S'wöskuökwak s'tsá pautmi dö ikké ta, wépa blúie Skéköl tso' esepa weirke siaré. Pé' késik sulué esepa éna ie'pa ewakwa. ¹³ Kam Juan tö s'pattömi e' yökí Skéköl ttekölpa kós ena Moisés, e'pa tö iyé'bak tö Skéköl datse se' blúie. ¹⁴ A' éna ikló'wak es, e' ta' Juan dör Skéköl tteköl kié Elías yéuletke tö idatskene e'. ¹⁵ ¡A' éna ye' ttó tsak, e' ma ikukuebló bua'ie!

¹⁶ “¿Ima a' chémi ye' tö? ¿Wés a' dör? A' dör wés tté i' tö iché es: Ala'rla tso' inuk u itóki. Shabötspa arke tajé ta' icheke iyamipa a: ¹⁷ ‘Sa' tö pulé bla'wé, eré a' ké klóténe'; sa' tö s'eriar tseittsé, eré a' ké iüne.’ ¹⁸ E' wá dör tö Juan de batsöta', blo' ké yöta', ta' a' tö iché tö aknama tso' ie' a. ¹⁹ E' ukuóki ta' ye' dör S'ditsö Alà, e' de ké batsöta', blo' yeta', ta' a' ye' cheke tö ye' chkó tajé, ye' blo' yé tajé ñies tö ye' dör inukól shtökwapka ena pé' sulusipa malepa, esepa sini'. A' tö ye' cheke es, eré isuerasó bulebök ta' tö wépa serke wés Skéköl siwé tö iché es esepa dör yéysésë.”

Ká mañat wakpa weirdaé siaré (Lucas 10.13-15)

²⁰ Eta' ká wépa kí Jesús tö ì ké or yi a ese o' tajé ká malepa tsata, e' wakpa ké er maneone Skéköl a. E' kueki ie' tö ie'pa ché tté i' wa: ²¹ “A Corazín wakpa, a Betsaida wakpa, ¡wéstela ina a' ta! Í ké or yi a ese o' ye' tö tajé a' wörki, eré a' ké er maneone. E' úpa ye' tö Tiro ena Sidón wakpa wörki, e' ma ká iaiaé ie'pa er maneó'bak. Ie'pa tö eriane datsi' ajaé ié'kabak, ñies ie'pa e' tké'kabak muluchka kí iwá kkachoie tö ie'pa er mane'wé Skéköl a. ²² E' kueki ye' tö iché tö aishkuó ta' mik a' wöchakirketke a' nuí kí, eta' a' wömerdatsá weinuk tajé shuté Tiro ena Sidón wakpa tsata. ²³ A Cafarnaúm wakpa, ké a' tö ibikeitsök tö Skéköl wá a' mi'mitser ká jaí a. Ie' tö a' patkerami diöshet wé s'wimblu weirke eë. Í ké or yi a ese wéyó tajé a' wörki, eré a' ké er maneone. E' úpa ye' tö Sodoma wakpa sulué wörki, e' ma ie'pa tso'ia dö ikké ta. ²⁴ E' kueki ye'

* 11:10 Malaquías 3.1

tö iché tö aishkuö tã mik a' wöchakirketke a' nuì kì, etã a' wömerdattsa weinuk tajè shütè Sodoma wakpa tsatã.”

A' kos erblö Jesús mik

(Lucas 10.21-22)

²⁵⁻²⁶ Etã Jesús tö iché: “A ye' Yé, be' dör íyi ulitane tso' ká jai a ena ká i' a e' Kéköl. Tè buaë blé'wa be' tö pè' wã siwã' jcher ískjë ena erbikö tajè esepa yöki, erè ikkachébö s'èsepala a. Es be' kì ikiane, e' kuekì be' tö iwé es. E' kuekì be' kíkékayö.”

²⁷ Jesús tté iYé tã one tã ichéitö pè' tso' eë e'pa a: “Ye' Yé tö íyi ulitane méat ye' ulã a. Ye' dör Skéköl Alà, kè yi wã ijcher mokì tö wes ye' dör, e' jcher ye' Yé è wã. Nies kè yi wã ijcher mokì tö wes ye' Yé dör, e' jcher ye' è wã. Nies wépa a ye' éna ikkachak esepa wã ijchermi. ²⁸ A' eriarke tajè, weirke siarè íyi ulitane dikjä wes dali ekkéè dikjä s'shtrirwã es. A' shkó ye' ska', etã a' enuraë ye' batamik. ²⁹⁻³⁰ Ye' ser bère, ye' er buaë, e' kuekì a' e' tiúwa ye' tté dikjä. Tè wa ye' tö a' wöbla'weke, e' kè dör darèrèè, e' kè tö a' we'ikepa wes. E' kuekì a' e' wöbla'ú ye' wa tã a' enuraë buaë.”

12

Jesús ttökatapa tö trigo wöikléé eno diwö a

(Marcos 2.23-28; Lucas 6.1-5)

¹ E' kèwö ska' tã, eno diwö a, Jesús dami trigo shuã tã ittökatapa dué bli wã. E' kuekì ie'pa tö trigo wöiklérami tã ikatérampirakitö. ² Mik fariseowakpa tö isué, etã ie'pa tö iché Jesús a:

—Isaú, be' ttökatapa tso' i kè kèwö tã' wè eno diwö a, ese uk.

³ Ie' tö ie'pa iüté:

—Ì o' David tö ká iaiaè ¿e' kè aritsule a' wã Skéköl yèkkuö kì? Etökicha tã ie' ena iklépa dué bli wã. ⁴ E' kuekì ie' dewã Skéköl wé a tã pan meule Skéköl a' klö'wéitö tã inéitö. Pan e' kè kèwö tã' nè ie' ena iklépa a, sacerdotepa è a ikéwö tã' nè. Erè a' éna iane tö e' kè dör sulué Skéköl wöa. ⁵ Nies ¿a' kè wã iaritsule tté dalöiéno kit Moisés tö e' kì tö erè sacerdotepa kanéblöke Skéköl wé a eno diwö a, erè e' kè wa ie'pa tö idalösgweku'wa? ⁶ Ye' tö iché a' a tö jërö se' dur eköl, e' dör Skéköl wé tsatã. ⁷ Skéköl tö iyé' iyèkkuö kì: 'Iyiwak jchëule mè ye' a, e' kè kiane ye' kì. Ye' kì ikiane tö a' ñi saú er siarè wa.* Tè e' wã anúpa a' éna mokjë, e' ma kè s'kì i nuí tã' ese kè kkatépa a' tö. ⁸ Ye' dör S'ditsö Alà, e' wã kawö tã' ichök tö i dör buaë ö i dör sulué wè eno diwö a.

Jesús tö wëm eköl ulã siulewã e' bua'wéne

(Marcos 3.1-6; Lucas 6.6-11)

⁹ E' ukuökì tã Jesús dewã ie'pa ñi dapa'wo wé a. ¹⁰ Etã eë wëm tkèr eköl ulã etk siulewã. Ie'pa éna Jesús kkaták ilè kì e' kuekì ie' a ichakérakitö:

—¿Ima be' tö ibikeitsè? ¿Kãwö meule se' a Moisés tté a' s'buawone eno diwö a ö au?

¹¹ Ie' tö ie'pa iüté:

—A' obeja anemi etö kauk a eno diwö a, e' tã a' miraè iyöktsã. ¹² E' yitã se' tuetã' tajè obeja tsatã, e' kuekì kawö tso' se' a' s'kimoie eno diwö a.

¹³ Etã ie' tö iché wëm ulã siulewã e' a:

—Be' ulã shulöö.

Tã ie' ulã shuléé tã ibuanene buaë wes iulã iët es. ¹⁴ Fariseowakpa e' yéttsa tã ileritsérakitö “¿wes sö Jesús ttèwami?”

* 12:7 Oseas 6.6

Jesús dör Skëköl kanè méso bua'ie e'

¹⁵ E' jchenewā Jesús wā, e' kuëki ie' míā bānet. Tajë pë' dami ie' itōki e'pa shūā ikirirkerak e'pa kōs bua'wēne ie' tō. ¹⁶ Ie' tō ichè ie'pa a:

–Kë ye' ttë pparka. ¹⁷ Ie' tō ichè ie'pa a es as iwā tkō wēs Skëköl tteköl kiè Isaiās tō iyë' es, e' tō iyë' i' es:

¹⁸ Skëköl tō ichè: “I' dör ye' kanè méso shūkit ye' tō, e' dalër tajë ye' éna, ie' wër ye' wa buaë shute.

Ye' Wiköl meraëyō ie' a,

ta ie' tō sene yësyësë wā pakeraë ká ulitane wakpa a.

¹⁹ Ie' serdaë bërë. Kë yi wōñaktkepa ie' tō.

Kë i' chepa ie' tō aneule. Kë yi tō ie' ttō tsepa ñalā kī.

²⁰ S'weirke siarë, esepa kë kī w'e'ikepa ie' tō,

Se' kë diché ta'ia esepa kimeräe ie' tō

dō mik ie' e' alōrakā i' sulu kōs kī sene yësyësë wa etā.

²¹ Ká ulitane wakpa tō ie' ē paneraë e' tsatkoie.”†

Fariseowakpa tō Jesús kkaté

(Marcos 3.20-30; Lucas 11.14-23; 12.10)

²² Etā ie'pa wā wëm eköl ā aknama tso' ese debitū Jesús ska', e' kë wöbla wawër, kë tto. Jesús tō ibua'wēne tā iwöbla wawënene ñies ittékane. ²³ Ie'pa kōs tkirulune iweblök tā ñni chakérak: “¿A' ichè wí dör s'blú bak David, e' aleri?”

²⁴ Mik i' ché ie'pa tō, e' ttsé fariseowakpa tō, etā ie'pa tō ichè: “Beelzebú dör bë, e' diché wa ie' tō ie'pa trë'wekeyal.”

²⁵ Erë i' bikeitseke ie'pa tō e' suéwaitō, e' kuëki ie' tō ichè ie'pa a:

“S'erke ká etkë kī e' ñi blabatsélor ñippök ñita, kë wöklör, e' tā ie'pa wákpa ë ñi éurawa. Ñies ñi yamipa e' kékā ñippök ñita, kë wöklör, e' tā ie'pa mir wa'k ëme. ²⁶ Es ñies Satanás mú tō iklépa trë'wëyal, e' tā ie' tso' ñippök iwákpa ë tā.

¿Wes i' blúie ie' tso' e' sermiia? ²⁷ Ye' tō aknamapa trë'úpaya Beelzebú diché wa, e' tā ¿yi diché wa a' klépa tō itrë'wëmiyal? Ie'pa kë ā itrënukeyal Beelzebú diché wa, e' kuëki ¿wes a' tō ye' kkatëmi tō ye' tō itrë'wekeyal Beelzebú diché wa? A' wák klépa tō iwā kkacheraë tō a' ttë kë dör mokī. ²⁸ Ye' tō aknamapa trë'wëyal Skëköl Wiköl diché wa, e' tā e' wā kiane chë tō i' blúie Skëköl tso', e' kéwō detke a' a.

²⁹ “¿Wes yi mi' miwā wëm diché tajë‡ ese u' a' ie' íyi ekiblök kam ie' tō iwák maüwā e' yöki? Es ëme íyi ekiblërmi.

³⁰ “Yi kë a' ye' dör bua', ese dör ye' bolök. Yi kë tō ye' kímë imalepa tsukbitū Skëköl ska', ese tō ie'pa po'wëkemi.

³¹ “E' kuëki ye' tō ichè tō i' sulu kōs wambleke a' tō ñies Skëköl chë sulu kōs e' nuí olo'yèmiitō a' kī. Erë yi tō Wiköl Batse'r ché suluë, e' nuí kë olorpa ikī.

³² Ñies yi tō ye' dör S'ditsö Alà, e' ché suluë, e' nuí olo'yèmi Skëköl tō ikī. Erë yi tō Wiköl Batse'r ché suluë e' nuí kë olorpa ikī i' ñne tā ñies aishkuō tā.

Kal buaë ena kal suluë

(Lucas 6.43-45)

³³ “Kal wërkewā iwō kī. Kal buaë, ese wō dör buaë; kal sulu, ese wō dör sulu. ³⁴ ¿A' dör suluë wēs tkabë chök es! A' er dör suluë, ¿wes a' ttōmi buaë? I' bikeitsekesō, e' ë chekesō. ³⁵ Wëm dör buaë ese serke buaë, ttō yësyësë ie' er dör buaë e' kuëki. Wëm dör suluë, ese serke suluë, ttō suluë ie' er dör suluë e'

† 12:21 Isaiās 42.1-4 ‡ 12:29 Wëm diché tajë: E' wā kiane chë Satanás. Jesús dör wë dör ie' íyi ekibleke e'.

kuęki. ³⁶ Ye' tō a' a ichè tō aishkuō ta mik a' wōchakirketke a' nuì kị e' kēwō de, eṭa tte sulu chē a' ulitane tō shabatshabat e' kị a' wōchakirdaē. ³⁷ A' wakpa tte wa a' shulirdaē. A' tō tte buaē cheke, e' ta Skēkōl tō icheraē tō kē a' kị i nuì ta'. Erē a' tō tte sulu cheke, e' ta ie' tō icheraē tō a' kị nuì tso'."

Fariseowakpa tō i kē or yi a ese kié suē
(*Marcos 8.12; Lucas 11.29-32*)

³⁸ Eṭa fariseowakpa ena s'wōbla'uk tte dalōiēno wa wakpa welepa tō iché Jesús a:

—İ kē or yi a ese ū sa' a iwā kkachoiē tō mokị be' patkē'bitu Skēkōl tō.

³⁹ Ie' tō ie'pa iutē:

—A' dōr pē' suluē e' kē tō Skēkōl dalōiē weş trēr wakpa kē tō imaso dalōiē es. A' tō ye' a ikiē tō i kē or yi a ese uyō iwā kkachoiē tō mokị Skēkōl tō ye' patkē'bitu. Erē ye' tō ilē weṛaē etōkicha ēme iwā kkachoiē e' dōr weş ibak Jonás dōr Skēkōl ttekol e' ta es. ⁴⁰ Ie' sene' nima bērie e' şuṭa dōka ká mañat ñiē nañeē, es ñies ye' dōr S'ditsō Alā, e' serdaē iyōk şuṭa ká mañat ñiē nañeē. ⁴¹ Mik Jonás tō Nínive wakpa paut, eṭa ie'pa er maneṭ' Skēkōl a. Erē i'ñe ta ye' dur íe e' dōr ie' tsata, erē a' kē er mane'ù Skēkōl a. E' kuęki aishkuō ta mik a' wōchakirketke a' nuì kị, eṭa Nínive wakpa e' kōrakā ie' wōrkı a' kkatōk. ⁴² Aishkuō ta mik a' wōchakirketke a' nuì kị, eṭa alakōl datse ká bānet diwō tskirke e' o'mik, bak iká blúie, e' e' kōrakā ie' wōrkı a' kkatōk tō a' dōr pē' suluē. Ká iaiāē alakōl e' dē'bitu datse kamiē se' blú bak Salomón wa iyi jcher tajē e' ttō kītsök. Erē i'ñe ta ye' dur a' şuṭa e' dōr Salomón tsata, erē a' kē tō ye' ttō iutē. E' kuęki alakōl e' tō a' kkateraē.

Wimblu sulusi dene wēm a
(*Lucas 11.24-26*)

⁴³ "Mik wimblu sulusi trēneshkar yile a, eṭa imía ká sir poē wé kē yi ku' ese ska'. Ie' tso' ká yulök señoie erē kē ie' wa ikune. E' kuęki ie' ibikeitsē: ⁴⁴ 'Ye' miane wé ye' trēneshkar eṭe şenuk.' Mik ie' demine wēm e' a, eṭa ie' tō isuē tō wēm dōr weş u şuiriule buaē maneneē kē a yi ku' es. ⁴⁵ Eṭa ie' mía iyamipa kı yulök dōka kul suluē şuṭe ie' tsata ta ie'pa koş de şenuk wēm e' a. Wēm e' miane suluē şuṭe kenet tsata. Es iwamblērdaē a' dōr pē' sulusipa e'pa ta."

Jesús mi ena iēlpa debitu ie' weblök
(*Marcos 3.31-35; Lucas 8.19-21*)

⁴⁶ Jesús ttōkeia pē' ta e' şuṭa ie' mi ena iēlpa ena ikutapa e'pa iēter u'rki. Ie'pa ttak ie' ta. ⁴⁷ Yile tō ibiyō ché ie' a:

—Be' mi ena be' ēlpa ena be' kutapa e'pa shkō be' weblök.

⁴⁸ Erē Jesús iutē:

—¿Yi dōr ye' mi ena ye' ēlpa ena ye' kutapa?

⁴⁹ Eṭa Jesús tō ie' a ittōkatapa kkaché ulā wa ta ichéitō:

—Isaū, ie'pa dōr weş ye' mi ena ye' ēlpa ena ye' kutapa es. ⁵⁰ Yi serke weş ye' Yē tso' ká jai a e' kị ikiane es, eseṭa dōr weş ye' ēl ena ye' kutā ena ye' mi es.

13

Tē kuatkökwak ttē
(*Marcos 4.1-9; Lucas 8.4-8*)

¹ E' ē diwō wa Jesús e' yettsa u a mía batsōri kkōmik ta eṭe ie' e' tkēsēr. ² Pē' debitu tajē ie' ska', e' kuęki ie' e' iéka kanō a ta eṭe ie' e' tkēsēr ie'pa wōbla'uk. Ie'pa ulitane aṭe ká sı kị batsōri kkōmik. ³ Ie' tō tte şakjē kleē ie'pa a. E' et

dör i' es: "Wëm eköl míā tē kuatkōk ppé ululu ěme* 4 Mik ie' tso' iwō ppōk, etā ditsōwō wēle anewa ñāla ska' tā dù debitū tō ikatēwa. 5 Ditsōwō wēle anewa áklo a wē íyōk kē tā' tajē ese ska'. Íyōk kē tā' tajē, e' kuekī bet tā' itskineka. 6 Erē kē iwi kicha tā' tajē, e' kuekī mik diba aneka iki etā isinewa. 7 Ditsōwō wēle anewa dika'chka shūa. Dika'chka ena ditsōwō talane ñita, erē dika'chka e' aléka iki. 8 Erē ditsōwō wēle anewa íyōk bua' bua' kī, e' tskine talane wōne buaē. Wēle wōne dōka cien eyōk (100) elka elka, wēle dabom teryōk (60), wēle dabom mañayōk (30). 9 ¡A' éna ye' ttō ttsak, e'ma ikukueblō bua'ie!"

*Í kuekī Jesús tō s'wōbla'wēke kleaule
(Marcos 4.10-12; Lucas 8.9-10)*

10 Etā Jesús ttōkatapa debitū ie' ska' tā ichakérakitō ia: "¿Í kuekī be' tō ie'pa wōbla'wēke kleaule?" 11 Ie' tō ie'pa iūtē: "Í blúie Skékōl tso' e' ttē blēulewā e' kēwō meneat a' a wā jchenoie, erē pē' malepa a kē imeneat es. 12 Yi wā ttē e' jcher ese a imerdaē as ie' wā iki jcher bua'ie. Erē yi kē éna ianāk, ese wā i jcher bērebēre e' yerattsane iyōkī. 13 Í wēke ye' tō e' suēke ie'pa tō, erē ie'pa kē éna iwā ane. Í cheke ye' tō e' ttseke ie'pa tō, erē ie'pa kē tō ittseku' er mokī wa, ie'pa kē éna iwā iūtāk. E' kuekī ye' kapakōke ie'pa tā es. 14-15 Es iwā tkōke ie'pa tā wēs Skékōl ttekōl kiē Isaías tō iyē' es, e' tō iyē' i' es:

'Kā i' wakpa er míā darērē, kē i' dē'wāia.

Ie'pa kukuōña wōtēwā darērē as kē iwattsēr,

ie'pa tō iwōbla tsjimiwēwā as kē iwawēr.

Ie'pa tō iwē es as ie'pa kē éna iwā ar, as ie'pa kē er mane'ù ye' ska' tā ye' tō ie'pa bua'wē.

E' kuekī ie'pa tō ittseraē je', erē kē ie'pa éna iwā arpa,

ie'pa tō isueraē je', erē kē ie'pa tō ikló'wepa.†

Es Isaías tō iyē'.

16 "Erē a' wōbla wawēr buaē, a' kukuōña wattsēr buaē, e' kuekī ayēcha buaē a'. 17 Mokī ye' tō a' a ichē tō Skékōl ttekōlpa tajē ena kā iaiaē s'bak ser yēsyesē e'pa tō i' suē a' tō ena i' tsé a' tō e' kkeyē' siarē suē ena tsé, erē ie'pa kē wā isūne ittšēne.

*Tē kuatkōkwak ttē e' wā paké Jesús tō
(Marcos 4.13-20; Lucas 8.11-15)*

18 "Ittsō, i' kleeyō tē kuatkōkwak ttē wa, e' wā pakekeyō a' a. 19 Pē' wēlepa tā itkōmi wēs ditsōwō arwa ñāla ska' es. Esepa tō i' blúie Skékōl tso' e' ttē tsé, erē ie'pa kē éna iwā ane. Bē de tā ttē buaē yétsa ie'pa er a. 20 Wēlepa skā tā itkōmi wēs ditsōwō arwa áklo a es. Esepa tō Skékōl ttē tsé tā ikló'wérakitō tšē'ne buaē wa. 21 Erē ie'pa kē wī kicha tā' tajē, e' kuekī ie'pa tō ikló'wé ekuölō ě. Mik ie'pa weinemitke Skékōl ttē kuekī, etā ie'pa anemine bet. 22 Wēlepa skā tā itkōmi wēs ditsōwō arwa dika'chka shūa es. Esepa tō Skékōl ttē tsé, erē ie'pa tō íyi tso' kā i' kī ese bikeitseke kibiie. Ie'pa er me'rie inukōl kī ena i' tso' kā i' kī tō s'tšē'wēke buaē ese kī. E' kōs tō Skékōl ttē kui'wēwā ie'pa er a tā kē idē'ttsa buaē wēs ikiane es. 23 Erē wēlepa skā tā itkōmi wēs ditsōwō arwa íyōk bua' bua' kī es. Esepa je' tō Skékōl ttē tsé tā iwā ane buaē ie'pa éna tā iwā dettsa buaē wēs ikiane es. Ie'pa dör wēs íyi kuá wōr buaē es wēle wōne dōka cien eyōk (100), wēle dabom teryōk (60), wēle dabom mañayōk (30)."

Kakō kuq'kī tkēne trigo shūa e' ttē

* 13:3 tē kuatkōk ppé ululu: E' kēwō ska' tā pē' wōblar tē kuatkōk wō ppélur tē kōs e' kī. † 13:14-15 Isaías 6.9-10

²⁴ Jesús tö ttè skà kleéne ie'pa a i' es: "Ì blúie Skèköl tso' e' ta itkòke wës itka wëm eköl tö trigowö kuatké iká a e' ta itka es. ²⁵ Nañewe ie'pa kapolur e' dalewa ibolök debitu eköl kākō dör trigo suë ese wö kuatké trigo shuā ta iwāk mīa. ²⁶ Mik trigo wöne, eta iwēnewā tö ñies kākō kuā'kī tso'. ²⁷ Ikanē mēsopa mīa ta iché kanē wák a: 'A kēkēpa, be' tö trigowö bua'buwa kuatké be' ká a ta çwës e' a kākō kuā'kī tso'?' ²⁸ Ie' tö ie'pa iutē: 'Ye' bolök wele tö iwamblé ye' kī.' Ie'pa tö ie' a ichaké: 'çBe' kī ikiane tö sa' mi' kākō ñe' yökulur?' ²⁹ Erē ie' tö ie'pa iutē: 'Au, imúat es. A' tö kākō yéttsa e' ta trigo yérttsami ita ñies. ³⁰ Imúat as italar ñita dō mik itērketke eta. E' wa ye' tö itōkwakpa patkeke kākō tōk kēwe muë eyök eyök ña'wēwa bö' a. E' ukuōkī ta ye' tö trigowö tōk patkeke blē wé ye' iyiwö blōke e' wé a.' "

Mostaza wö tté

(Marcos 4.30-32; Lucas 13.18-19)

³¹ Ttè skà kleéne Jesús tö ie'pa a i' es: "Ì blúie Skèköl tso' e' dör wës mostaza wö kuatkésō ká a es. ³² E' wö dör tsirlala iyiwö ulitane dikīa. Erē mik italane ta e' dör íyi kuá tsitsir ulitane tsatā. E' mīa kalie ta dù datse u yuök iulā tsāka."

Pan wölöwōkā tté

(Lucas 13.20-21)

³³ Jesús tö ie'pa a ttè skà kleéne i' es: "Ì blúie Skèköl tso' e' dör wës pan wölöwōkā wötué tayē tö harinachka mañayök a es. E' tö harinachka e' kōs wölöwēkā tajē."

Jesús tö s'wōbla'wēke kleaule

(Marcos 4.33-34)

³⁴ Ttè e' kōs kleé Jesús tö ie'pa a. Mokī ie' kē wā ì pakane ie'pa a kē kleaule. ³⁵ Ie' tö s'wōbla'wé es, e' wa ì yē'bak Skèköl tteköl eköl tö e' wā tka, e' dör i' es: "Ye' tö s'wōbla'weraē kleaule. Ttè tso' blēule ká iaiāē ká i' yōne e'tami, ese kkacherayō ie'pa a."[‡] Es Skèköl tteköl tö iyē'.

Kākō kuā'kī tté e' wā paké Jesús tö

³⁶ Eta Jesús e' chéat pē' a ta imīa u a. Ittōkatapa de ie' ska' ta iché ie' a: "Kākō kuā'kī wakléébō, e' wā pakō sa' a." ³⁷ Ie' tö ie'pa a iché: "Yi tö trigowö kuatké e' dör ye' dör S'ditsō Alā e'. ³⁸ Tē wé kī ikuatkēne e' dör ká i'. Trigowö e' dör wēpa blúie Skèköl tso' esepa. Kākō kuā'kī e' dör wēpa dör bé icha esepa. ³⁹ Ibolök tö kākō kuā'kī kuatké e' dör bé ē. Ilir kēwō e' dör ká i' erkewatke e' kēwō. Itōkwakpa e'pa dör Skèköl biyöchōkwakpa. ⁴⁰ Wës ie'pa tö kākō kuā'kī yéttsa uyēwā bö' a, es itkōraē ká i' erkewatke eta. ⁴¹ E' kēwō ska' ta ye' dör S'ditsō Alā e' dōraē íyi ulitane blúie da'aie. Ye' tö ye' biyöchōkwakpa patkeraē wēpa tö o'ka keke ì sulu wamblök ena wēpa e' wamblō sulu esepa kōs shtōkka. ⁴² Ie'pa uyerawarakitō bö' tajē a, eē jurarak ñies ikā yilitdawarak iweir kuēkī. ⁴³ Erē s'ser yēsýsē, esepa dalōburdaē wës diwō es wé S'yē tso' ie'pa blúie ee. ¡A' éna ye' ttō ttsak, e'ma ikukueblō bua'ie!

Íyi tuë darērēē blēulewā e' tté

⁴⁴ "Ì blúie Skèköl tso' e' dör wës íyi tuë darērēē ese blēulewā yile ká a es. E' kué wëm eköl tö ta e' tö ie' tstsé'wé buaē. E' kuēkī ie' tö iblēwane ta imīa ta ì kōs

[‡] 13:35 Salmo 78.2

tso' iwā, e' watuéttsaitō. E' ské wa ie' tō ká e' tué. Es íyi tué darërëë e' de ie' ulà a.

Ákwōla bua'buwa tué darërëë e' tté

⁴⁵ “Ñies ì blúie Skéköl tso' e' dör wës ákwōla bua'buwa yuleke íyi wataukwak eköl tō tué es. ⁴⁶ E' tō ákwōla bua'buwa ichök tué darërëë shuté ese kuéwā tā imiā tā ì kōs tso' iwā e' watuéttsaitō. E' ské wa ie' tō ákwōla bua'buwa e' tuéttsā.

Kla' tté

⁴⁷ “Ñies ì blúie Skéköl tso' e' dör wës kla' uyé wēpa wēlepa tō dayé a es. E' tō nima klō'wé tajé tsakjé buaé ena sulué. ⁴⁸ Mik ie'pa tō kla' yéttsā ká sí kī tā ie'pa e' tulésēr nima shushtök; ibua'buwa iéka kkō a tā isulusi uyémi bánet. ⁴⁹ Es itkōraé mik ká i' erkewatke etā. Skéköl biyöchökwakpa bituraé s'shushtök; s'sulusipa michoé bánet, s'ser yēsýēsé michoé bánet. ⁵⁰ S'sulusipa kōs uyerawā Skéköl biyöchökwakpa tō bö' tajé e' a, eé ie'pa iuraé siarë, ká yilitdawā iweir kuéki.”

Íyi pa'alí ena íyi kēchke e' tté

⁵¹ Jesús tō ittōkatapa a ichaké:

—¿Ttè ekké kōs wà ane a' éna?

⁵² Ie'pa iituté:

—Tō.

Ie' tō ie'pa a iché:

—E' kuéki mik s'wōbla'uk tté dalöiëno wa wakpa ese eköl e' yué buaé ì blúie Skéköl tso' e' tté wa, etā ie' tō s'wōbla'wëmi buaé tté kēchke wa ñies tté pa'alí wa. Ie' dör wës u wák wā íyi tso' bléule iblo a es. Ese wā ijcher mik tā ikēchke ö ipa'alí kiane yéttsā s'malepa kimoie.

Nazaret wakpa tō Jesús watéttsā

⁵³ Mik Jesús tté kleé one, etā imiā ⁵⁴ demi Nazaret, e' dör ie' wák ká. Eé ie' tō s'wōbla'wëmitke judiowak ñi dapa'wō wé tso' eé e' a. Wës ie' tō ie'pa wōbla'wēke e' tō ie'pa tkiwéwā. Ie'pa tō iché ñi a:

—¿Wé ie' e' yué tté tajé ekké wa? ¿Wës ì kē or yi a ese wé ie' tō buaé? ⁵⁵ ¿Ie' wí yé kē dör se' íyi yuök kaltak wa e'? ¿Ie' mi kē dör María? ¿Ie' élpa kē dör Santiago, José, Simón ena Judas? ⁵⁶ ¿Ñies ie' kutapa kē serku' se' shuā? Etā ì kōs wēke ie' tō ¿wé e' bité ie' wā?

⁵⁷ Ie'pa kē éna ie' tté klō'wak. Erë ie' iché ie'pa a:

—Ká wa'ñe Skéköl tteköl dalöiërta', erë iwák ká kī ena iwák u a eé kē idalöiërta'.

⁵⁸ Ie'pa kē erblëne ie' mik, e' kuéki ì kē or yi a ese kē one ie' wā tajé eé.

14

Juan S'wōskuökwak kötēwā (Marcos 6.14-29; Lucas 9.7-9)

¹ E' kēwō ska' tā Herodes dör Galilea blú, e' tō Jesús tté ttsé, ² e' kuéki ie' tō iché ikané mēsopa a: “Wëm ñe' dör Juan S'wōskuökwak shkenekane e'. E' kuéki ie' wā diché tso' ì kē or yi a ese wōie.”

³ Herodes tō Juan klō'ukwā patkë' wötë'waitö s'wōto wé a, e' kuéki ie' tō Jesús ché es. Ie' sené Herodías tā, e' dör ie' èl kié Felipe e' alaköl. ⁴ E' yé' Juan tō ie' a: “Kē be' kawō tā' senuk be' èl alaköl tā.” E' kuéki Herodes tō Juan wötökwa patkë'.

⁵ Herodes éna Juan ttakwa erë ie' suane pë' yöki, ie'pa tö iklö'wé tö Juan dö'r Skëkö'l tteköl e' kueki. ⁶ Erë mik Herodes tö iduéswo kéwö tkö'weke, eta Herodías alà busi e' klótë s'kiule tso' tajë e'pa wörki. E' wër buaë Herodes wa. ⁷ E' kueki ie' tö iché ie' a yösyësë Skëkö'l wörki: "Moki ye' tö iché, i kië be' tö ye' a, e' meraëyö be' a." ⁸ Eta ie' tö iché Herodes a wës imi tö ie' a iyë' es:

—Juan S'wöskuökwa ttökwa patkö tä iwökir mü ye' a kulë' a iwä kkachöie tö moki ittëwarakitö.

⁹ Eta blu' Herodes erianeka tajë, erë ie' tö ittë métke s'kiule tso' e'pa kukua, e' kueki ie' tö ikéwö mé. ¹⁰ Te' tö Juan kuli' tökök patké s'wöto wé a. ¹¹ E' ukuöki tä ie'pa wä iwökir debitu kulë' a mé busi a tä ie' tö imé imi a.

¹² Juan ttökataka de tä inü tsémirakitö wötëwä. E' ukuöki tä ie'pa mía tä ibiyö ché Jesús a.

*Pë' döka mil skeyök e' tié Jesús tö
(Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-14)*

¹³ Mik Jesús tö biyö e' ttsë, eta ie' mía kanò ki ekörla bänet wé kë yi serku' ese ska'. Mik pë' wä ijchënewä tö ie' mía, eta ie'pa míyal itöki batsöri kkömik klö wa. ¹⁴ Mik Jesús e' yëttsa kanò a, eta pë' tso' tajë ipanuk e' suéitö. Ie'pa suéitö er siarë wa. S'kirirke qos demi ie'pa wä e' bua'wéitö. ¹⁵ Kä tuirketke, e' kueki ittökataka de ie' ska' tä ichéraitö ie' a:

—Kä de tsälj, kë yi serku' ië. Ie'pa yuömi as ie'pa mi' pë' serke tsinet eë ilë taük në.

¹⁶ Ie' tö ie'pa iüté:

—Ie'pa kë kawötä mi'kyal; ie'pa tiö a' tö.

¹⁷ Ie'pa tö iüté:

—Pan skël ena nima bötö e' ë tso' sa' wä.

¹⁸ Ie' tö iché:

—Itsúbitu ña.

¹⁹ Eta ie' tö pë' ké e' tulökser jski ta'tsi ki. E' ukuöki tä ie' tö pan skël ena nima bötö e' klö'wé tä ikä sué kä jai a tä wéstela chéitö Skëkö'l a. Tä pan blatéitö mé ittökataka a as ie'pa tö iwatiö pë' a. ²⁰ Ie'pa ulitane chké de wë'. Ibata ate e' shtéraitö iëne döka kköla dabom eyök ki bökö. ²¹ Ie'pa chké e'pa döka mil skeyök (5.000) wëpa ë, alakölpä ena alä'rla kë shtane.

*Jesús shkë di' kí
(Marcos 6.45-52; Juan 6.16-21)*

²² E' ukuöki tä Jesús tö iché ittökataka a: "A' e' iöka kanò a, a' yúshkatke ye' yöki kewe batsöri wishët." Ie' tö iché pë' malepa a: "A' yüne a' u a." ²³ E' ukuöki tä ie' mía ekörla kabata a ttök S'yë tä. Mik kä tuine, eta ie' tso'ia kabata a. ²⁴ E' dälëwa ittökataka mirwä batsöri ki demitke elkeë. Siwä' bitsirke tajë ie'pa kke wöiá, e' tö di' uyeke tajë tërke kanò mik. ²⁵ Kä ñirketke eta Jesús mía ie'pa ska' shkörämi di' kí. ²⁶ Erë mik ie'pa tö isué tö ie' shködatsë di' kí, eta e' tö ie'pa tkiwëwä suawé tajë tä ianekarak:

—jWimblu datse se' kker!

²⁷ Erë ie' iché ie'pa a:

—jA' er kuú! Kë a' suanuk, ye' idir.

²⁸ Eta Pedro tö iché ie' a:

—A Skëképa, moki be' idir, e' tä kawö mü ye' a shkök di' kí dö be' ska'.

²⁹ Eta Jesús tö iüté:

—Be' shkë ye' ska'.

Etā Pedro e' yéttsa kanò a shkémi di' kí dō Jesús ska'. ³⁰ Erē mik ie' isuē tò siwā' bitsirke darērēē, etā ie' suanéka tajē tā iwōtunewami di' a tā ianeka tajē:
—iA Skékēpa, ye' tsatkō!

³¹ E' bet tā Jesús tò iklō'wé iulā a tā iché ia:

—iWēsua be' erblōke ye' mik bērebērē! ĸĭ kuēki be' ibikeitséka bōtbōt?

³² Mik ie' pa bōl e' iéka kanò a, etā siwā' wōklōne. ³³ Ie' pa kōs tso' kanò a, e' pa e' tulēsēr kuchē kí Jesús wōrkī idalōioie tā ichérakitō:

—iMokī be' dōr Skékōl Alā je'!

*Jesús tò s'kirirkepa bua'wé Genesaret
(Marcos 6.53-56)*

³⁴ Itkattsarak batsōri wjshet demirak Genesaret. ³⁵ Mik ká e' wakpa tò isuē tò Jesús idir, etā ie' pa tò itté ppéka ká e' kōs a. Ie' pa wā s'kirirke mi'ke ie' ska' as ibua'uitō. ³⁶ S'kirirke esepa kkōchōke ie' a tò ie' pa a ie' datsi' bata ē mú kēwā. Wēpa kōs tò iké e' pa buanene.

15

*Ĭ tò se' ia'wēmi ñáie
(Marcos 7.1-23)*

¹ Fariseowakpa ena s'wōbla'uk ttē dalōiēno wa wakpa serke Jerusalén, e' pa wēlepa debitu Jesús ska'. Ie' pa tò ie' a ichaké:

² —Ĭ kuēki be' ttōkatapa kē tò se' yēpa bak e' pa ser e' dalōiē? Ie' pa chkō ulā kē pakōule.

³ Ie' tò ie' pa iūtē:

—Ĭ kuēki Skékōl ttē dalōiēno e' dalōsēwēkewā a' tò a' wakpa ser dalōioie?

⁴ Skékōl iyē'at: 'A' yé ena a' mī e' pa dalōiō,* ñies ie' tò iyē'at: 'Yi tò iyē ō imi ché suluē ese wák wōmerdattsa ttēwā.† ⁵ Erē a' ichēke tò se' a iyēmi s'yé a ō s'mī a i' es: 'Ĭ kōs tso' ye' wā a' kimoie, e' meuletke Skékōl a‡, e' kuēki kē ye' a a' kimenuk i' wa'. ⁶ A' tò ichēke tò yi isie e' ché, ese wák kē kawōtaia iyē ō imi kimum. Es Skékōl ttē dalōiēno ñe' dalōsēwēkewā a' tò a' wakpa ser iūtē wa.

⁷ iA' e' ō suluē! Buaē Isaías tò a' yē' mik ie' iyē':

⁸ Skékōl tò ichē: 'Pē' ikkēpa tò ye' dalōieke kkō ē wa,

erē ie' pa er tso' kamiē ye' yōkī.

⁹ Ę ichōkle ie' pa mi'ke ye' wé a ye' dalōiōk.

Ttē wa ie' pa s'wōbla'wēke e' dōr s'ditsō ttē dalōiēno ē. §

Es Isaías tò iyē'at.

¹⁰ E' ukuōki tā ie' tò pē' tso' eē e' pa kié tā ie' iché iarak:

—A' tò ye' ttō tso', iwā anú a' éna. ¹¹ Ĭ ñeke a' tò ese kē tò a' ia'wēpa ñáie Skékōl wōa. Erē ĩ sulu wambleke a' tò tsirke a' er a ese je' tò a' ia'wēraē ñáie.

¹² Etā ittōkatapa de ie' ska' tā ie' a ichaké:

—iBe' wā ijcher tò ĩ chekebō e' tò fariseowakpa uluwé?

¹³ Ie' tò ie' pa iūtē:

—Fariseowakpa esepa dōr wēs íyi kuá kē tkēnewā ye' Yē tso' ká jai a e' wā es, e' kuēki ie' pa yērdattsa wiē. ¹⁴ Ie' pa múat es. Ie' pa dōr wēs s'wōbla kē wawēr ese tò o'ka wōbla kē wawēr e' ulaiē es, e' pa bōl tkōaraē kauk a.

¹⁵ Etā Pedro tò iché ie' a:

* 15:4 Éxodo 20.12; Deuteronomio 5.16 † 15:4 Éxodo 21.17; Levítico 20.9 ‡ 15:5 meuletke Skékōl
§ Ie' pa tò iché es erē ie' pa ulā a itso'ia, e' wakanewēmi ie' pa tò wēs ie' pa kī ikiane es. § 15:9 Isaías 29.13

—Ttè wakleébö ñe' wà pakö sa' a.

¹⁶ Ie' tó iüté:

—¿Ñies a' kě éna iwà ane? ¹⁷ ¿A' kě éna iane tó ì ñekesö ese mi'ke s'ñawi a e' ukuöki tã iwekettsasö? ¹⁸ Eré ì sulu tskirke a' er a ese tó a' ia'wëmi ñáie.

¹⁹ Ì sulu bikeitseke a' tó, s'ttëwã, sënëwãbak dalösewëwã, trë, akblë, s'kkatë kachë wa ñies ñi chë sulu ese kos tskirke a' er a. ²⁰ Ýi ese tó a' ia'wëraë ñáie. Eré a' chkö kě ulã paköule e' kě tó a' ia'wëpa ñáie.

Tayë eköl kě dör judiowak e' erblé Jesús mik
(Marcos 7.24-30)

²¹ Etã Jesús ena ittökåtapa míyal kã kiè Tiro ena Sidón ee. ²² Etã tayë eköl serke ee dör cananwak, e' ardatse tajë Jesús itöki:

—A kékëpa be' dör David aleri, ye' saü er siarë wa. Ye' alã busi kirirke tajë a aknama tso'.

²³ Eré Jesús kě wã ie' iütëne yës. Etã ittökåtapa kköché ie' a:

—Tayë ardatse tajë se' itöki, ì kiane ie' ki e' mú ie' a as imi'a.

²⁴ Ie' tó ie'pa iüté:

—Skököl tó ye' patkë' Israel aleripa ë kímuk. E'pa dör wes obeja chöwa siarë es.

²⁵ Etã tayë dewã e' tkëwã kuchë ki Jesús wörki tã ichéitö iã:

—¿A kékëpa, ye' kímú!

²⁶ Jesús iüté:

—Kë idör buaë ala'rla chkë yëttsã mè chichi a.

²⁷ Tayë tó iché:

—A kékëpa, e' yëne; eré chkë mulé darke jski e' ñeke chichi tó.

²⁸ Etã Jesús iché ie' a:

—A tayë, be' erblé mokï ye' mik, e' kuëki ì kiane be' ki e' de be' ulã a.

E' wöshã tã ilã busi buanene.

S'kirirke ese bua'wëne Jesús tó

²⁹ Etã Jesús ena ittökåtapa biteyalne batsöri kiè Galilea e' kkömik. Etã ie' tkakã kabata tukir ki tã ee' ie' e' tkëser. ³⁰ Tã pë' de tajë ie' ska', e'pa wã iduepa de Jesús wörki. Iduëpa kě shko, kě wöbla wawër, kě tto, ulã ö klö suluulewã ñies s'kirirke duë ulitane wã ese kos bua'wëitö. ³¹ Pë' ulitane tso' ee' isaük e'pa wökrarulune. Ie'pa tó isué tó kě s'tto esepa ttëkane, s'ulã ena s'klö suluulewã esepa buanene, kě s'shko esepa shkëne, ñies kě s'wöbla wawër, esepa wöbla wawëne. E' kuëki ie'pa tso' Israel aleripa Këköl kïkökkã tajë.

Wëpa dökã mil tkëyök e' tié Jesús tó
(Marcos 8.1-10)

³² Etã Jesús tó ittökåtapa kié tã ichéitö ie'pa a:

—Siarë ye' wa pë' ikkëpa wër. Ie'pa tso' ye' tã e' ki kã de mañatk tã kě ie'pa wa ì ku' ñë. Kë ye' éna ie'pa patkak u a kě chkaule dö' isiwa'arwarak ñalã ki.

³³ Etã ittökåtapa tó iché iã:

—Eré kã i' a kě yi serku'. ¿Wes sa' tó pan kuëmi tajë pë' ekkëpa tioie?

³⁴ Ie' tó ie'pa a ichaké:

—¿Kos a' wã pan tso'?

Ie'pa iüté:

—Sa' wã pan tso' kul (7), ñies nima tso' elkela.

³⁵ Etã ie' tó pë' kě e' tulökser jski ³⁶ tã pan kul ena nima e' klö'wëitö tã wëstela chéitö Skököl a tã iblatéitö mé ittökåtapa a tã ie'pa tó iwatié pë' a. ³⁷ Pë' ulitane chkë de wë' tã ibata atë e' iëne dökã kkö kul. ³⁸ Ichkërak e'pa dökã mil tkëyök

(4.000) wēpa ē, alakōlpa ena ala'rla kē shtāne. ³⁹ Jesús tō pē' yuémīne tā ie' e' iéka kanò a tā imía ká kiè Magdala ee.

16

Fariseowakpa tō ì kē or yi a ese uk ké suē

(Marcos 8.11-13; Lucas 12.54-56)

¹ Fariseowakpa ena saduceowakpa wēlepa de Jesús ska'. Ie'pa éna ie' tsaiak, e' kuéki ie'pa tō ikié ie' a tō ì kē or yi a ese úitō iwà kkachoié tō mokí ie' patké'bitū Skékōl tō.

² Erē ie' tō ie'pa iūté: “Tsálij tā a' tō icheke, ‘Ká tanewā mat bule dība ardaē buaē;’ ³ bla'mi tā a' icheke, ‘Ká tanewā mat kalī moneka ttsetseē tā kalī yērdaē.’ A' éna iāne buaē mik tā dība armi mik tā kalī yērmi, etā ŷwes ì tkōke j'ñe tā e' kē wà ar a' éna? ⁴ A' dōr pē' suluē e' kē tō Skékōl dalōiē wes trēr wakpa kē tō imaso dalōiē es. A' ye' a ikié tō ì kē or yi a ese uyō iwà kkachoié tō mokí Skékōl tō ye' patké'bitū. Erē ilē wēraēyō etōkicha ēme iwà kkachoié, e' dōr wes Jonás tā ibak es.”

Etā ie' tō ie'pa méat tā imía bánet.

Fariseowakpa pan wölōwōka e' pakè

(Marcos 8.14-21)

⁵ Jesús ena ittōkatapa demi batsōri wīshet, erē ittōkatapa éna ilē chowa tsēmi ñè. ⁶ Ie' iché ie'pa a:

—Ye' ttō ttsō. A' e' kkō'nú fariseowakpa ena saduceowakpa pan wölōwōka e' yōki.

⁷ Ittōkatapa iché ñi a:

—jKē se' wā ì dē' ñè!

⁸ Ì chök ie'pa tso' e' suéwaitō tā ichéitō ie'pa a:

—j Kuéki a' tso' ichök ñi a tō kē se' wā ì dē' ñè? jKam a' erblō ye' mik mokíè!

⁹ jKam a' éna iwà ar? Pan skel wadē'yō wēpa dōka mil skeyök (5.000) ekkē a, ŷe' chowa a' éna? Etā jkkō bik ibata kit a' tō? ¹⁰ Nies pan kul wadē'yō wēpa dōka mil tkēyök (4.000) ekkē a, ŷe' chowa a' éna? E' ukuökj tā jkkō bik ibata kit a' tō? ¹¹ jŷes a' kē éna iāne tō ye' kē ku' ì ñekesō ese chök? A' e' kkō'nú fariseowakpa ena saduceowakpa pan wölōwōka ese yōki.

¹² Etā ie'pa éna iāne tō Jesús kē ku' pan wölōwōka tso' se' wā ese chök. Ie'pa éna iāne tō ttē wa fariseowakpa ena saduceowakpa tō s'wōbla'wēke e' chök ie' tso'.

Pedro tō iché tō Jesús dōr wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e'

(Marcos 8.27-30; Lucas 9.18-21)

¹³ Mik ie'pa de ká kiè Cesarea Filipino, etā Jesús tō ittōkatapa a ichaké:

—Ye' dōr S'ditsō Alà, jima e' cheke pē' tō ye' dōr yi?

¹⁴ Ie'pa iūté:

—Wēlepa tō icheke tō be' dōr Juan S'wōskuōkwak. Wēlepa skà tō icheke tō be' dōr Skékōl ttekōl bak kiè Elías shkēnekane e'. Wēlepa skà tō icheke tō be' dōr Skékōl ttekōl bak kiè Jeremías ö Skékōl ttekōlpa skà bak e' wēle.

¹⁵ Ie' tō ie'pa a ichaké:

—Erē jima a' ichè, ye' dōr yi?

¹⁶ Simón Pedro tō iūté:

—Be' dōr wé pairine'bitū idi' wa sa' blúie e'. Be' dōr Skékōl chök Alà e'.

¹⁷ Jesús iché ie' a:

—A Simón, Jonás alà, ayëcha buaë be' dör. Ì ché be' tò e' kè mène s'ditsö wa be' a, e' mé ye' Yë tso' ká jaì a e' tò be' a. ¹⁸E' kuekì ye' be' a ichè tò be' dör Pedro (kiè e' wà kiane ché ák). Be' dör wës ák dör u katabloie es, e' wa ye' ichapa kí döraë tajë. Ì kos tso' dō duëwā diché, e' kè e' alōpaka ie'pa kí. ¹⁹Ì blúie Skéköl tso' e' wékkō kkōppōo kéwō meke ye' tò be' a. Ye' tò kawō meke be' a ye' tté buaë pakōk as Skéköl dō s'tso' tajë e' blúie. E' dör wës blu' eköl kanè méso tò blu' wékkō kkōppēe as s'dōwajā es. Ì kè kéwō mène be' wā ká i' a, ese kè kéwō mène Skéköl wā. Nies i' kéwō mé be' tò ká i' a, ese kéwō me'bak Skéköl tò.

²⁰E' ukuökì tã Jesús kè wā ittōkatapa kàne yi' a ichök tò ie' dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e'.

Jesús e' biyö ché tò ie' tterawā
(Marcos 8.31-9.1; Lucas 9.22-27)

²¹E' ukuökì tã Jesús tò itsá ché ittōkatapa a:

—Ye' kawōtā shkōkmi Jerusalén, eë judiowak kuëblupa ena sacerdotepa wōkirpa ena s'wōbla'uk tté dalōiëno wa wakpa tò ye' we'ikeraë tajë. Ye' tterawā erë e' kí ká de mañat eta ye' shkërdakane.

²²Pedro tò ie' kiémi bánet tã iuñémiitō:

—¡A Skékëpa, kè e' char! ¡E' mú kè dör es! ¡Kè e' wamblënuke be' tã!

²³Erë ie' e' wōtrée Pedro kke tã iché:

—¡A Satanás, be' yúshka bánet ye' yōkì! Be' tso' ye' wōklō'uk. Be' kè tò íyi suë wës Skéköl tò isueke es; be' tò isueke wës s'ditsö tò isueke es.

²⁴⁻²⁵Ie' tò iché ittōkatapa a:

—Yi e' tsatkak ittëwā yōkì, ese kè ulā a sene michoë dōpa. Erë yi e' mettsa ttëwā ye' dalërmik, ese ulā a idöraë. E' kuekì yi e' yuak ye' ttōkataie, ese kè kàne tkinukia e' kí. E' skéie ikawōtā e' chök dō ittëwā wōtëulewā krus mik ekkè. Es ie' kawōtā shkōk ye' itōkì. ²⁶⁻²⁷Ye' dör S'ditsö Alà, e' döraë Skéköl olo tã tajë e' a, ñies Skéköl biyochōkwakpa tã. Ye' tò sulitane patueraë eköl eköl wës iser e' a. E' kuekì íyi ulitane tso' ká i' a e' de a' ulā a, erë sene michoë kè dë' a' ulā a, e' tã e' dör ¿ie bua' a' a? Sene michoë kè patōrpa ì wa. ²⁸Mokì ye' tò a' a' ichè tò a' tso' íe, e'pa welepa tò ye' dör S'ditsö Alà, e' datse blu'ie e' suëraë kam iblërlur e' yōkì.

17

Jesús tò ilo tajë e' kkaché ittōkatapa a
(Marcos 9.2-13; Lucas 9.28-30)

¹E' kí ká de teröl, eta Jesús wā Pedro ena Santiago ena Juan dör Santiago ël, e'pa mítser e' tã ká bata kakkëë ese kí. ²Eë ie'pa wō shaë ie' manenetsā mīā kuā'kì, iwō olobune wës diwō es, ñies idatsi' manenetsā mīā saruruë wōnarke dalölöë. ³E' bet tã ie'pa tò Skéköl ttekōlpa bak ká iaiaë kiè Moisés ena Elías e'pa suë kapakōk ie' tã. ⁴Eta Pedro tò iché ie' a:

—A Skékëpa, buaë se' tso' íe. Be' kí ikiane, e'ma ye' tò úla yuëkā mañatkuela; etkue be' a, etkue Moisés a, etkue Elías a.

⁵Ie' ttōkeia e' wōshā tã mochka wōnarke dalölöë ese tò ie'pa kītëwā. Mochka shuā ie'pa tò ttō ttsé tò iché: “Se dör ye' alà dalër tajë ye' éna, e' wër buaë shute ye' wa. Íe' ttō iutō.”

⁶Mik e' tse ittōkatapa tò tã ie'pa suanéka tajë, e' kuekì ie'pa e' télur wōwakköt.

⁷Jesús dewā ie'pa o'mik tã ie' tò ie'pa kéwā tã ichéitō ie'pa a:

—A' e' kōkā; kè a' suanuk.

⁸Mik ie'pa tò ká suë, eta ie'pa isué tò kè yi ku'ia, Jesús ë dur.

9 Ie'pa bitɛtkene wa'k, eɽ Jesúſ tō ie'pa a ichè:

—Ì sué a' tō e' kē pakar yi a dō mik ye' dōr S'ditsō Alà, e' ttéwā shkēnekane e' ukuōkì.

10 Ie'pa tō ie' a ichakè:

—Ì kuéki s'wōbla'uk ttè dalōiēno wa wakpa tō icheke tō Elías kawōtā dōkne kewe wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e' yōkì?

11 Ie' tō ie'pa iuté:

—E' yēne tō Elías datsekene kewe. Ie' tō ì kos kaneweketke kewe wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e' yōkì. 12 Erē ye' tō a' a' ichè tō ie' dē'bak, erē ie'pa kē éna iane tō ie' idir. Ie'pa tō iwe'ik siarē wēs ie'pa kī ikiane es. Es ñies ie'pa tō ye' dōr S'ditsō Alà e' we'ikeraē.

13 Ie'pa éna iane tō ie' tso' Juan S'wōskuōkwak e' chōk.

Duladula ekōl tteke aknama tō e' bua'wēne Jesúſ tō

(Marcos 9.14-29; Lucas 9.37-43)

14 Mik Jesúſ ena ittōkatapa demine wé pē' daparke tajē ie' panuk ee, eɽ wēm de ekōl ie' ska' tā ie' e' tkéwā kuchē kī Jesúſ wōrkī tā ichéitō iā:

15 —A kékēpa, ye' alà saú er siarē wa. Ie' kirirke siarē, wēkkē alè tā ilineka, mikle tā ie' anerō bö' a, mikle tā di' a. 16 Kam be' dō eɽ ye' wā idebitū be' ttōkatapa a erē ie'pa kē a ibuarne.

17 Jesúſ tō iché:

—A pē' kē erblōtā' Skékōl mik, a' kē éna ká ane. ¿Mik ye' sermirō a' tā? ¿Kos ye' tō a' dalé'tsemirō? Kabēla ñe' tsúbitū ña.

18 Eɽ ie' tō aknama uñé tā itré'weshkar duladula a. E' wōshā tā duladula buanene buaē.

19 E' ukuōkì tā ittōkatapa tté ie' tā bánet. Ie'pa ie' a ichaké:

—Ì kuéki sa' kē a aknama e' trēneshkar?

20 Ie' iché ie'pa a:

—A' kē erblōku' Skékōl mik mokjē e' kuéki. Mokj ye' tō a' a' ichè tō a' erblōpa Skékōl mik tsir mostaza wō dōr tsirla ekkē, e' tā a' tō ichèmi kabata wī a: 'Be' e' skōttsā yúshka bánet', tā imirāa bánet. A' erblōke mokj Skékōl mik, e' ma kē ì dōr darērē a' a' wē. 21*

Jesúſ skà e' biyō ché tō itterawa

(Marcos 9.30-32; Lucas 9.43-45)

22 Mik Jesúſ ena ittōkatapa ñì dapa'wé Galilea, eɽ ie' tō ie'pa a ichè:

—Ye' dōr S'ditsō Alà, e' wōmerdattsā pē' ulā a, 23 tā ye' tterawarakitō, erē e' kī ká de mañat tā ye' shkērdakane.

Ttè e' tō ie' ttōkatapa eriauwé tajē.

Inukōl shteke Skékōl wé kanéwoie ese patuē Jesúſ tō

24 Mik Jesúſ ena ittōkatapa de Cafarnaúm, eɽ pē' tō inukōl shteke Skékōl wé kanéwoie e'pa de Pedro ska' tā ie' a ichaké:

—¿Be' wōbla'ukwak tō inukōl patuēkesō Skékōl wé kanéwoie e' patuētā'?

25 Pedro tō ie' iuté:

—Tō, ipatuētā'.

E' ukuōkì tā mik Pedro de wēshkē, eɽ Jesúſ tté ie' tā kewe tā ichéitō ie' a:

—A Simón, ¿ima be' ibikeitsé? ¿Yi ña'wēke ká wōkirpa tō, iká wakpa ekkā ö pē' kuā'kì?

* 17:21 Yēkuō kēchke wēle tō versículo 21 kī kuōtkéka. E' tō iché i' es: Erē aknama ese yērmittsā ikìe S'yé a ena batsè e' é wa.

²⁶ Pedro tō iūté:

—Pē' kuā'kī.

Jesús tō iché:

—E' yēne, e' kueki ila'r kē kawōtā ipatauk. ²⁷ Erē ipataùs òs a ie'pa kē ulurka se' kī. E' kueki be' yú batsōri kkōmik etā biklō' uyōmi di' a. Etā nima tsá kli'wé be' tō e' kkō shuppōō, eē be' tō inukōl kueraē et. E' tsūmi ie'pa patuoie, e' dōr wē' se' bōl nuī patuoie.

18

Yi dōr ibua'ie Skēkōl wōa

(Marcos 9.33-37; Lucas 9.46-48)

¹ E' kēwō ska' tā Jesús ttōkatapa de ie' ska' tā ie' a ichakérakitō:

—Ì blúie Skēkōl tso' e' shūa žyi dōr ibua'ie imalepa tsata?

² Jesús tō alala kié ekōl duēsēr ie'pa shushaē ³ tā ichéitō ie'pa a:

—Mokī ye' tō a' a iché tō a' kē er mane'ù as a' dō wēs alala i' es, e' tā a' kē dōpawā ì blúie Skēkōl tso' e' a. ⁴ Yi er mane'wé tā ie' e' wōéwa wēs alala i' es, ese dōraē ibua'ie ì blúie Skēkōl tso' e' a. ⁵ Yi tō alala i'se kiéwa ye' ttō wa, ese tō ye' wák kiéwa.

A' tso' wōsh wa ì tō s'ké ì sulu wamblök ese yöki

(Marcos 9.42-48; Lucas 17.1-2)

⁶ “Yi tō ikkēpala erblöke ye' mik, esepa ekōl ké ì sulu wamblök, esepa weirdaē tajē shutē tkōka ak wawoie muéwa ikulī' a batrēemi dayē a e' tsata. ⁷ İyi tso' tajē s'erkiōwoie ì sulu wamblök, e' kueki wēstela ina ká i' wakpa tā. Kēkraē ì sulu tso' s'erkiōuk, erē yi tō s'ké ì sulu wamblök, wēstela ina esepa tā.

⁸ “A' ulā ö a' klō tō a' ké ì sulu wamblök e' tā itōō uyōmi bānet. A' dōwa sene micho a ulā etkē ö klō etkē, e' dōr buaē. E' skéie a' uyéwa bō' ñar michoē e' a ulā bōtkē ena klō bōtkē e' dōr suluē. ⁹ Nies s'wōbla tō s'ké ì sulu wamblök, e' tā iyōttsā uyōmi bānet. A' dōwa sene micho a wōbla ek ē wa, e' dōr buaē. E' skéie a' uyéwa bō' ñar michoē e' a wōbla bōkē, e' dōr suluē.

Obeja chowa e' pakē

(Lucas 15.3-7)

¹⁰⁻¹¹ “A' e' kkō'nú, ikkēpala kē watarttsā. Ye' tō a' a iché tō Skēkōl biyōchōkwakpa tso' ie'pa kkō'nuk e'pa tso' kēkraē ye' Yē tso' ká jai a e' wōrkī ie'pa ttē chōk.

¹² “Žima a' tō ibikeitsē? Wēm ekōl wā obeja tso' dōka cien tā e' etō chowa, e' tā ži wēmi ie' tō? Obeja dōka dabom suliyök kī sulītu (99) e' meraat ie' tō kañika tā imiā obeja chowa e' yulök. ¹³ Mokī ye' tō a' a iché tō mik ie' tō ikué, etā ie' ttsē'nene buaē tkōka imalepa kē chē'wa e' tō ie' ttsē'wē e' tsata. ¹⁴ Es Skēkōl dōr a' Yē tso' ká jai a, e' kē kī ikiane tō ikkēpala chōwa ekla wē'ia.

Wēs se' ké er buanukne ñi kī

(Lucas 17.3)

¹⁵ “A' yami wēle tō ì sulu wamblé a' kī, e' tā a' yú ie' ska' tā ì sulu wambléitō e' chō ie' a, e' shulō a' bōl ē tō. Ie' tō a' ttō iūtē, e' tā a' er buanene ñi kī. ¹⁶ Erē ie' kē wa a' ttō iūtēne, e' tā a' yamipa tsūmi ekōl ö bōl, ttē kī a' tō ie' kkatē e' ttekōl as ior wēs itsō' kitule es. E' tō iché, “Ttē kos shūlekesō etā ittekōlpa kiane bōl ö mañal ichoie tō mokī idir ö au.” ¹⁷ Erē kē ie' wā e'pa ttō ttsēne, e' tā ichō ye' icha erule e' kukua. Nies kē iwā ie'pa ttō iūtēne, e' tā isaú wēs pē' kē tō Skēkōl dalōie es ö wēs inukōl shtōkwakpa Roma wōkirpa a e'pa suē es.

18 “Mokj ye' tō a' a' ichè tō ì cheke a' tō tō e' dōr suluë ká i' a, ese cheraë Skèkōl tō tō e' dōr suluë. N̄ies ì cheke a' tō tō e' dōr buaë ká i' a, ese cheraë Skèkōl tō tō e' dōr buaë.

19-20 “Ye' tō ì skà chekene a' a': Wé a' bōl ò mañal ñi dapa'wé ye' ttō wa, eē ye' tso' a' ta. E' kuekḷi a' bōl er mēwā ñikkēē ká i' a ilè kiök ye' Yé tso' ká jai a' e' a, e' ta imeraëitō a' a'.”

21 Etā Pedro dēwā Jesús ska' tã ichakëitō:

—A Skèkēpa, ¿bitōkicha ye' yami tō ì sulu wamblé ye' kḷi, e' olo'yèmiyō ikḷi? ¿Mokj dō kul ekkē?

22 Ie' iūtē:

—Kē ye' tō be' a' ichè kul ē. Ye' ichè tō be' kawōtā inuḷ olo'yök ikḷi kēkraë bitōkicha ekkē*.

Blu' er buaë ché ikanè méso ekōl a

23 “Ì chéyō a' a' e' wà pakekeyō ttè i' wa. Ì blúie Skèkōl tso' e' dōr wēs blu' ekōl éna nuḷ shulak ikanè méso pa tã es. 24 Ie' tō ie' pa nuḷ shulémitke etā ikanè méso ekōl debitu' ie' pa wā ie' wōrkḷi, e' wā nuḷ tso' tajē shuṭē† 25 Ie' kē a' nuḷ ekkē patorpa, e' kuekḷi blu' tō ie' ena ilakōl ena ila'r ena ì kos tso' iwa e' watauktsa kē inuḷ ekkē patuōie. 26 Ikanè méso e' tkéwā kuchē kḷi blu' wōrkḷi tã ikkōché tajē ie' a: 'Be' we'ikèyō, ye' panū bērē tsir, e' wa ye' tō be' patuēttsa seraā.' 27 Blu' ie' sué er siarē wa, e' kuekḷi ñarke kos e' olo'yéitō ikḷi seraā tã iémine bērē.

28 “Erē mik kanè méso e' míā, etā ie' tō kanè méso ièkōl kué ña'weke ie' tō elkela ē‡ Tã iklō'wéwāitō ikuli' a' tuéwā darērēē tã ichéitō iā: 'Be' ñarke ye' ulā a, e' pataūttsā ñal' 29 Tã ièkōl e' tkéwā kuchē kḷi ie' wōrkḷi tã ikkōché tajē: 'Be' we'ikèyō, ye' panū bērē tsir, e' wa yō be' patuēttsā seraā.' 30 Erē ie' kē wā ièkōl kkōché e' iūtēne. Ie' tō iwōtōkwā patké s'wōto wé a' dō mik inuḷ patuēttsaitō seraā etā. 31 Mik kanè méso pa malepa tō ittsé, etā e' tō ie' pa eriawé tajē. E' kuekḷi ie' pa míā blu' ska' tã ichéka seraā. 32 Etā blu' tō kanè méso e' kiök patké tã ichéitō iā: 'Be' dōr pē' suluë! Ye' tō be' kḷi be' nuḷ tajē e' olo'ya' seraā be' kkōyē' ye' a' e' kuekḷi. 33 ¿Ì kuekḷi be' kē wā be' yami sune er siarē wa wēs ye' be' su' es?' 34 Etā blu' uluneka' tajē, e' tō ikanè méso wōtōkwā patké as iwe'ikō ie' pa tō siarē dō mik inuḷ patōnettsā seraā etā. 35 Es ñies a' yami tō ì sulu wamblé a' kḷi e' nuḷ kē olo'yè a' tō ikḷi er mokj wa, e' tã ye' Yé tso' ká jai a' e' tō a' we'ikeraë siarē.”

19

Se' ñi òwa ese ché Jesús tō

(Mateo 5.31-32; Marcos 10.1-12; Lucas 16.18)

1 Mik Jesús tō ttè ekkē ché one, etā ie' e' yétttsā Galilea míā Judea tã itkattsa Jordán a' wishet. 2 Tajē pē' dami ie' itōkḷi e' pa shuā wépa kirirke esepa kos bua'wéitō.

3 Etā fariseowakpa wēlepa de ie' ska' tã ie' pa tō ie' a' ichaké itsaioie:

—¿Wépa a' kawō tã' itayē owa íy ulitane kuekḷi?

4 Ie' tō ie' pa iūtē:

—Ì tso' kitule Skèkōl yèkkuō kḷi, ¿e' kē sune a' wā? E' tō ichè tō tsawe tã Skèkōl tō se' yō' wēm ena alakōl. 5 Ie' tō iyē: 'E' kuekḷi wépa kē serpaia' iyē ena imi e' pa

* 18:22 kēkraë bitōkicha ekkē: Griegoie e' dōr dabom kuryök dōka kuktōkicha (70×7). † 18:24 nuḷ tajē shuṭē: Ttè i' dōr inukōl kiè talento e' mil dōka dabop. ‡ Iñe tã' e' ské dōr dólares dōka millón dōka dabom skeyök (50,000,000) § 18:28 elkela ē: Ttè i' dōr inukōl kiè denario ese dōka cien.

dapömik, ta iserdawa alaköl ta. Ie'pa böi serdaë ñita ta ie'pa mia wes wák eköl ë es.* Es ikiteat⁶ e' kueki ie'pa kë ia böi, ie'pa yöne wes wák eköl ë es. E' kueki wépa batséwa Skököl tö esepa kë batsökök yi tö.

⁷ Etä ie'pa tö ie' a ichaké:

—E' dör es, e' ta zi kueki Moisés tö iyë'at tö wëm tö itayë éwa, ese wák kawöta ñi owa yëkuö muk ia?

⁸ Ie' iüté:

—A' er darërë, e' kueki Moisés tö kawö me' a' a' a' tayë ökwa, erë tsawe ta kë idör es. ⁹ Ye' tö a' a' ichë tö yi tö itayë éwa, kë dör itayë trër kueki, ese tö alaköl skä tséwane, e' ta e' wa isenewabak kewe e' dalösewéwaitö.

¹⁰ Jesús ttökatapa tö iché ie' a:

—E' dör es e' ta bua' idir sa' a tö kë sa' alaköl tsüwa.

¹¹ Ie' tö ie'pa iüté:

—Ï ché a' tö e' kë dör sulitane a, e' dör wépa a imène esepa ë a. ¹² Wépa welepa dör kachir ie'pa wák dë'ka es e' kueki. Welepa skä yueke s'kapeyökwakpa tö kachirie. Iskä tso' esepa serke kachirie i blúie Skököl tso' e' kané kueki. Wépa sermi es, esepa senú es.

*Jesús tö ikié S'yë a ala'rla ki
(Marcos 10.13-16; Lucas 18.15-17)*

¹³ Pé' wa ala'rla debitu Jesús ska' as ie' ulä mükä iki ena ikiö S'yë a iki. Erë ittökatapa tö pé' uñélor. ¹⁴ Erë ie' tö iché:

—As ala'rla bitu ye' ska'. Wépa dör wes ie'pa es, esepa blúie Skököl tso', e' kueki kë iwöklö'waria.

¹⁵ Etä ie' ulä méka ie'pa ki, e' ukuöki ta imia bánet.

*Inuköl blú eköl tö Jesús a ichaké
(Marcos 10.17-31; Lucas 18.18-30)*

¹⁶ Wëm eköl debitu Jesús ska' ta ie' a ichaké:

—A S'wöbla'ukwak, zi buaë wëmi ye' tö as sene michoë dö ye' ulä a?

¹⁷ Ie' tö iüté:

—Zi kueki be' tö ye' chaké i dör buaë ese ki? Skököl eköl ë dör buaë. Be' ki sene michoë kiane, e' ta ttë me'atbak ie' tö dalöiëno e' dalöiö.

¹⁸ Ie' tö Jesús a ichaké:

—Zi ttë wéne?

Ie' iüté:

—Kë a' kawö ta' s'ttökwa, kë a' kawö ta' s'senewabak e' dalöseukwa, kë a' kawö ta' akblök, kë a' kawö ta' s'kkatök kachë wa, ¹⁹ a' yé ena a' mi dalöiö, ñies a' malepa dalëritsó wes a' wákpa e' dalër es.†

²⁰ Duladula tö ie' a iché:

—Ttë e' kos dalöië'bitu ye' tö iaiaë. Etä zi skä kianeia?

²¹ Ie' iüté:

—Be' éna i buaë kos wak seraa, e' ta be' yú ta i tso' be' wa, e' wataúttsa seraa ta iské múttsa s'siarépa a. E' ukuöki ta be' shkó ye' ta ye' ttökataie. Es ta iyi buaë tajë döraë be' ulä a ka ja a.

²² Duladula dör inuköl blú tajë, e' kueki mik ie' tö e' ttsé etä ie' erianekä tajë ta imiatke.

²³ Etä Jesús tö iché ittökatapa a:

* 19:5 Génesis 2.24 saü. † 19:19 Éxodo 20.12-16; Deuteronomio 5.16-20; Levítico 19.18

—Mokj ye' tō a' a' ichè tō inukōl blúpa a darèrèè idir dōkwā ì blúie Skèkōl tso' e' a. ²⁴ Iskà chèneyō a' a' tō inukōl blúpa a dōkwā ì blúie Skèkōl tso' e' a' e' dōr darèrèè tkōkà kameio tkōmi datsi' yuo diké ese wōukla a' e' tsatā.

²⁵ Mik e' ttsé ie'pa tō, etā ie'pa tkinewā tajē tā ichéitōrak:

—E' dōr es e'ma çyi tsatkèrmi?

²⁶ Ie'pa webléitō tā ichéitō:

—E' kē onuk s'ditsō a wēs, erē Skèkōl a ìyi ulitane ormi.

²⁷ Etā Pedro tō iché iā:

—Sa' tō ìyi ulitane me'at tā sa' bitē be' tā. Çì dōmi sa' ulā a' e' skéie?

²⁸ Ie' tō ie'pa iuté:

—Mokj ye' tō a' a' ichè tō mik ká i' manerketkene buaē aishkuō tā, etā ye' dōr S'ditsō Alā e' dōraē ká ulitane blúie olo tā' tajē. Nies a' dōr ye' ttōkatapa, e'pa e' tulōraser blu' kulé dōkà dabom eyōk kī bōt e' kī, Israel ditséwōpa dōkà dabom eyōk kī bōl e'pa wēttsuk. ²⁹ Wépa kōs tō iu ò iēlpa ò ikutapa ò iyē ò imì ò ila'r ò iká ese méat ye' tté kuēkī, e' tā e'pa ulā a' iské dōrane tajē shūtēē, ñies aishkuō tā sene michoē dōraē ie'pa ulā a. ³⁰ Erē ì'ñe tā se' tajē tso' kewe esepa dōraē bataie ena se' tso' bataie ì'ñe tā esepa dōraē keweie.

20

Kanè mésopa patuē e' tté

¹ “Ì blúie Skèkōl tso' e' tā itkōke wēs itka wēm ekōl tā es. E' míā bla'mi kanè mésopa yulōk ie' uva tso' tkéule e' kanéuk. ² Ie' tō iché ie'pa a: ‘Ye' tō a' patuēke kōs s'patōrke ká etk ekkē, e' dōr denario etk.’ E' dōr buaē ie'pa a' tā ie' tō ie'pa patké kanēblōk. ³ Diwō de suljtu (9) etā kanè wák míāne kanè mésopa skà yulōk etā eē ie' tō isuē tō wēpa tulur ñalā ska' kē ku' kanēblōk. ⁴ Ie' tō ie'pa a' iché: ‘A' yú kanēblōk ye' kanē a' tā ye' tō a' patuēke kōs s'patōrke mokj ekkē.’ Etā ie'pa míā kanēblōk. ⁵ Diwō de bata a' tā ie' míā kanè mésopa skà yulōk etā ie' tō ie'pa patké kanēblōk. Nies tsálij diwō de mañat etā ie' míā kanè mésopa skà yulōk tā ie'pa patkéitō ñies kanēblōk. ⁶ Diwō dōketke skel etā ie' míā kanè mésopa skà yulōk, eē ie' tō wēpa kué iēter kē ku' kanēblōk. Ie' tō ie'pa a' ichaké: ‘çlōk a' iēter ñiē íe kē ku' kanēblōk?’ ⁷ Ie'pa tō iuté: ‘Kē yi wā sa' a' kanè mène.’ Etā ie' tō ie'pa a' iché: ‘A' yú kanēblōk ye' a.’

⁸ “Mik ká tuine, etā kanè wák tō iché ikanè mésopa pataukwak a: ‘Kanè mésopa kiō etā ie'pa pataú. Wépa debitū bataie, e'pa pataúmi kewe, tā wépa debitū kewe, e'pa pataú bataie.’ ⁹ Etā kanè mésopa debitū kanēblōk tsálij diwō skel, e'pa patōne kewe. Ie'pa kōs patōne denario et et. ¹⁰ Mik kanè mésopa debitū kanēblōk kewe, e'pa patōrketke etā ie'pa tō ibikeitsé: ‘Sa' patōrke aishet sa' malepa tsatā.’ ¹¹ Erē ie'pa kōs patōne denario et et. ¹² E' tō ie'pa kabewéka tā iché kanè wák a: ‘Wépa ikkēpa debitū bataie kanēblé bērbērla ē, e' skéie sa' kanēblé ñiē, ña'wé dība tō, ñies shtrine tajē. Etā çwēs be' tō ie'pa patuē kōs be' tō sa' patuē ekkē?’ ¹³ Erē kanè wák tō ikanè méso ekōl iuté: ‘A yami, ye' kē ku' ì sulu wamblōk be' tā. Se' tté mé ñi a' tō ye' be' patuēke denario etk. ¹⁴ E' kuēkī be' inukōl klō'ú tā be' yúshka. Wēm debitū kanēblōk ibataie ese a' ye' éna inukōl mak kōs ye' tō be' a' imé ekkē etā çwēs ide? ¹⁵ Ye' a' kawō tā' ì wāk ye' éna ye' inukōl wa, ese wōie. Ye' tō ilē kakmeke yile a, çe' tō be' ukýēweke ye' kī?’

¹⁶ “Es s'tso' bataie esepa dōraē keweie ena s'tso' keweie esepa dōraē bataie.”

Jesús e' biyö chéne tö ie' tterawá pé' tö

(Marcos 10.32-34; Lucas 18.31-34)

¹⁷ Jesús ena ittökatapa dabom eyök kí bö! (12), e'pa mirká Jerusalén tá ie' tö ie'pa kié bánet tá ichéitö iá:

¹⁸ —Se' mirká Jerusalén i', eta eé ye' dör S'ditsö Alà, e' merdattsa sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa ulà a. Ie'pa tö ye' kichateraä. ¹⁹ Ye' merattsarakitö pé' ké dör judiowak esepa ulà a. E'pa tö ye' wayueraä pperaä siarë tá ye' tterawarakitö wötëule krus mik. Erë e' kí ká de mañat, eta ye' shkerdakane.

Santiago ena Juan e'pa mi tö kawö kié Jesús a

(Marcos 10.35-45)

²⁰ Santiago ena Juan dör Zebedeo ala'r e'pa mi de ie'pa tá Jesús ska' tá ie' tkéwá kuchë kí iwörki ilë kioie ie' a. ²¹ Jesús tö ie' a ichaké:

—¿I kiane be' kí?

Ie' tö iüté:

—Ye' tö be' a kawö kieke tö mik be' tkëneká s'blúie, eta ye' alà eköl tkówa be' ulà bua'kka, eköl be' ulà bakli'kka s'wëttsuk be' tá.

²² Ie' iüté:

—¿Kieke a' tö e' ké wá jcher a' wá. ¿Ye' tka' wayarmi a' a? ¿A' e' ché weinuk wes ye' weirdäe es?

Ie'pa tö iüté:

—Tö, sa' dirmi.

²³ Ie' iché:

—Mokí ye' tka' wayeraä a' tö, a' weirdäe wes ye' es. Erë e' tkökser ye' ulà bua'kka ö ye' ulà bakli'kka, e' ké kéwö menuk ye' a. E' tso'tke ye' Yé wá klöule yi á imekeitö esepa a.

²⁴ Mik ttè e' ttséwá ittökatapa malepa döka dabom eyök (10) e'pa tö, eta ie'pa uluneká ie'pa bö! ñe' kí. ²⁵ Erë ie' tö ie'pa ulitane kié tá iché iá:

—A' wá ijcher tö pé' ké tö Skököl dalöie, esepa wökirpa kos e' alökeka ie'pa kí kekraë, ñies iblúpa tö ie'pa patkeke késik wa. ²⁶ Erë a' ké kane e' wamblök es. E' skéie, a' isie e' yuak a' wökirie, ese kawötá e' wöökwa imalepa dikia diöshet ikanè mésoie. ²⁷ Ñies a' isie e' yuak ibua'ie a' malepa tsatá, ese kawötá e' muksá imalepa a kanè mésoie. ²⁸ Ye' dör S'ditsö Alà, e' ké dë'bitü as yi tö ye' kimù. Ye' dë'bitü ie'pa kimuk ena e' muksá ttéwá pé' tso' tajë e' nuí skéie. E' kuëki a' kawötá e' wöökwa a' malepa kanè mésoie.

Wëpa bö! wöbla ké wawër e'pa bua'wë Jesús tö

(Marcos 10.46-52; Lucas 18.35-43)

²⁹ Jesús ena ittökatapa e' yéttsa Jericó, e'pa itökí pé' mirwá tajë. ³⁰ Eta wëpa bö! wöbla ké wawër, e'pa tulur ñalá ska'. Mik ie'pa tö ittsé tö Jesús dami, eta ie'pa tö iché aneule:

—¡A kékëpa, s'blú David bak e' aleri, sa' saü er siarë wa!

³¹ Pé' tö wëpa e' uñeke as ie'pa siwá'blöwá, erë ie'pa kí aneká tajë:

—A kékëpa, David aleri, sa' saü er siarë wa

³² Jesús e' duësér tá wëpa wöbla ké wawër e'pa kiéitö tá ie'pa a ichakéitö:

—¿I kiane a' kí?

³³ Ie'pa iüté:

—A kékëpa, sa' wöbla bua'ú.

³⁴ Ie' tö ie'pa sué er siarë wa tá ie'pa wöbla kéitö. E' wö shá tá ie'pa wöbla buanene tá imiyal ie' tá.

21

*Jesús demi Jerusalén**(Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19)*

¹ Mik Jesús ena ittōkatapa demi tsjinet Jerusalén, ká kiè Betfagé tso' Olivo kébata a eē, eṭa ie' tō ittōkatapa kié bōl ² ṭa ichéitō iṭarak:

—A' yū wī u wēne eruleē eē. Mik a' demi eē, eṭa bet ṭa a' tō burro alaki kueraē eṭō moulewa ena ilala dur iō'mik. E' wōtsōō ṭa itsúbitu ña. ³ Yile tō a' a' ichaké, e' ṭa iūtō: 'Skékēpa kī ikiane, e' wa ie' tō iméne.'

⁴ Itka es aš i yē'atbak Skékōl ttekol tō e' wà tkō es. Ie' tō iyē':

⁵ "Ichō Jerusalén wakpa a:

'Ye' tō tso, a' blú datse a' ska' e' tkēuleka burro kī.

Ie' dōr pē' bēre kē e' tsoṭa'ka.

Ie' datse burro alala kī, e' dōr iyiwak tso' dali oie ese.' "

Es Skékōl ttekol tō iyē'at.

⁶ Ittōkatapa míyal ṭa iwérakitō weš Jesús tō iché ie'pa a es. ⁷ Ie'pa wā burro alaki ena ilala bitetser Jesús a. Ie'pa tō ipaio kikkē méka burro alala kī ṭa Jesús e' tkéka ikī. ⁸ Pē' tso' tajē e'pa tō ipaio kikkē shuélor ñala kī, ñies welepa tō kal kō telor shuélor ñala kī Jesús ñalé tsoie. ⁹ Pē' mirwā keweie Jesús yōkī ñies itōkī, e'pa ulitane arke tajē:

—Ie' i' dōr se' blú bak David e' aleri, e' kīkōkasō! Ayēcha buaē ie' datse Skékōl tō wa. iSkékōl tso' ká jai a e' kīkōkasō!†

¹⁰ Mik ie' dewa Jerusalén, eṭa e' wakpa aláneka tajē ṭa ichaké:

—¿Yi dōr ie'?

¹¹ Pē' datse tajē ie' ṭa, e'pa tō iūtē:

—E' dōr Jesús. Ie' dōr Skékōl ttekol datse Nazaret aṭe Galilea e'.

*Jesús tō Skékōl wé batse'wé**(Marcos 11.15-19; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22)*

¹² Eṭa Jesús dewa Skékōl wé a. Eṭa wépa tso' eē íyi ṭauk ena íyi watauk e'pa kōs tré'wéyal ie' tō. Inukōl mane'uk‡ wakpa mesa trélurkaitō. Ñies nubōl wataukwakpa kula' trélurkaitō. ¹³ Ie' iché ie'pa a:

—Skékōl tō iyē'at iyēkuō kī: 'Ye' u kirdaē tto ye' ṭa wé,§ erē a' tō iia'wéka akblo wéie.

¹⁴ Eṭa s'wōbla kē wawēr ena kē s'shko bua' esepa debitu Jesús ska' Skékōl wé a ṭa ie' tō ie'pa bua'wé. ¹⁵ Ala'rla tso' eē e'pa tō iché aneule: 'i's'blú bak David, e' aleri kīkōkasō!' Mik sacerdotepa wōkirpa ena s'wōbla'uk ttē dalōiēno wa wakpa tō i wé Jesús tō e' sué, ena ima ala'rla tō ie' ché e' tso, eṭa ie'pa ulunekā tajē ¹⁶ ṭa ichéitōrak Jesús a:

—¿Chōk ala'rla tso', ¿e' tso be' tō?

Ie' tō ie'pa iūtē:

—Tō, e' tsoyō. Erē ima e' chē Skékōl yēkuō tō, wēsua e' kē sūle a' wā. E' tō iché:

'A Skékōl, ala'rla ena bēbēpala tsu'yōkeia, esepa kēbō e' kīkōkka.*

¹⁷ Eṭa ie' tō ie'pa méat ṭa imía ká kiè Betania eē. Eē ie' kapére.

*Higo klō siwéwa Jesús tō**(Marcos 11.12-14,20-26)*

* **21:5** Zacarías 9.9 † **21:9** Salmo 118.26 ‡ **21:12** inukōl mane'uk: Judiowak a inukōl tso' wakanewē Skékōl wé ē a, e' tuēkene ie'pa tō inukōl ēse wa. § **21:13** Isaías 56.7 * **21:16** Salmo 8.3

¹⁸ Bule es bla'mi ta Jesús michone Jerusalén ta ie' mirwa ñala wa ta ie' dué bli wa. ¹⁹ Ie' tö higuera klö ter elka sué ta imía iwö yulök katé. Eré ké iwö ta', ikö é arwa tajé. E' kueki ie' tö iché kal e' a:

—jKé be' wörpaia yés!

E' wösha ta higuera klö sinewami. ²⁰ Mik e' sué ittökatapa tö, eta e' tö ie'pa tkiwéwa tajé, e' kueki ie'pa tö ie' a ichaké:

—¿Wes higuera klö sinewa bet?

²¹ Ie' tö ie'pa iuté:

—Moki ye' tö a' a iché tö a' erblé Skéköl mik moki, ké ibikeitsule bötböt, e' ta i wé ye' tö, e' ormi a' a ñies. E' kúie ta a' tö ichèmi kabata wì a: 'Be' e' sköttsa íe anúwa dayé a', e' ta es iwà tköraé. ²² A' erblé Skéköl mik moki, e' ta i qos kié a' tö ie' a e' wà döraé a' ulá a.

¿Yi tö kawö mé Jesús a?

(Marcos 11.27-33; Lucas 20.1-8)

²³ E' ukuöki ta Jesús dewa Skéköl wé a, ee ie' tso' s'wöbla'uk. Eta sacerdotepa wökirpa ena judiowak kuéblupa de ie' ska' ta ichaké ia:

—¿Yi ttö wa be' tö íyi ikké weke? ¿Yi tö e' kéwö mé be' a?

²⁴ Ie' iuté:

—Ñies ye' tö a' a ilé chakeke, e' iuté a' tö, e' ta ye' tö a' a icheke tö yi tö ikéwö me' ye' a. ²⁵ ¿Yi tö Juan patké' s'wöskuök? ¿Skéköl tso' ká jai a e' ö s'ditsó?

Ie'pa ñi iutémi ta ichérakitó: "Se' tö ichèmi tö Skéköl tö kawö mé Juan a, e' ta ie' tö se' iutémi: 'Eta ¿i kueki a' ké wa ie' tté klöone?' ²⁶ Pè' ulitane tö iklö'wé tö Juan dö'r Skéköl tteköl. Se' suane ie'pa yöki, e' kueki ké se' a iyénuk tö Juan a kawö me' s'ditsó tö." ²⁷ E' kueki ie'pa tö iuté:

—Ké sa' wa ijcher.

Ie' tö ie'pa a iché:

—Es ñies ye' ké tö a' a ichepa tö yi tö ye' a kawö mé íyi ikké woie.

Ala'r bö'l e' tté

²⁸ Jesús tö ie'pa a iché:

—Tté kleekeyö a' a e' ttsó a' tö. Wëm eköl alá dö'r bö'l wépa, e' debitu ilá eköl ska' kewe ta ichéitö ia: 'A alá, be' yú kaneblök i'ñe ye' uva tso' tkéule e' a.' ²⁹ Ilá tö iuté: 'Ké ye' mîne.' Eré e' ukuöki ta ie' tö ibikeitséne ku'a'ki ta imía. ³⁰ E' ukuöki ta iyé mía ilá iéköl ska' ta ichéitö ia: 'Be' yú kaneblök ye' uva tso' tkéule e' a.' Ilá iuté: 'Ékéké ye' mi'ke.' Eré ie' ké mîne.

Eta Jesús tö ie'pa a ichaké:

³¹⁻³² —¿Ima a' tö ibikeitsé? Ala'r bö'l, ¿e' wéne tö iyé ttö iuté?

Ie'pa tö ie'pa iuté:

—Wéne a ichéitö kewe e'.

Ie' iché ie'pa a:

—Juan S'wöskuökwak dè'bitu sene yésyèsé ñalé kkachök a' a, eré a' ké wa ie' tté klöone. Eré inuköl shtökwakpa Roma wökirpa a ena alakölpá sulusipa, esepa tö ie' tté klö'wé. E' sué a' tö eré ké a' er maneone ie' tté klö'woie. E' kueki moki ye' tö a' a iché tö ie'pa esepa dörawa a' skéie i blúie Skéköl tso' e' a.

Uva kanéukwakpa sulusipa e' tté

(Marcos 12.1-12; Lucas 20.9-19)

³³ Iská kleekeyö a' a, e' ttsó. Kané wák eköl tö uva kuatké tajé ta ikköiéwáitö buaé, kauk biéitö uva diö tuoie. Ñies úla yuéitö kakkéé uva kkó'noie. E' ukuöki ta ie' tö ipeitéat wépa wélepa a as ie'pa tö ipataü ie' a iwörke e' kak wa. E'

ukuöki ta ie' mia ka banet. ³⁴ Mik uvawö aline tso'tke wë'iäè shtë, eta ie' tö ikanè mésopa welepa patkëmi ie' icha tsuk. ³⁵ Erë kanëukwakpa tö ikanè mésopa klö'wëwä, eköl ppëraakitö siarë, eköl ttëwarakitö, eköl shka'wëraakitö tajë ak wa. ³⁶ Eta kanë wák tö ikanè mésopa skä patkëmine tkökä kuaë ipatkë'itö e' tsata. Erë kanëukwakpa tö iwamblë ie'pa ta wës ie'pa tö iwamblë' wëpa dë'rö kuaë e'pa ta es.

³⁷ “Bata ekkë ta ie' tö iwák alä patkëmi ta ie' ibikeitsé: ‘Ye' alä idir, e' kuëki ie'pa tö idalöieraë.’ ³⁸ Erë mik ie'pa tö ilä sué, eta ie'pa iché ñi a: ‘Ie' wï dör kä i' wak alä, kä i' atdaë ie' ulä a. Ittöwasö eta es se' ulä a kä i' atdaë.’ ³⁹ E' kuëki ie'pa tö iklö'wëwä yëttsa banet ta ittëwarakitö.”

⁴⁰ Eta Jesús tö iché:

–Ye' tö a' a' ichakë: ¿Ima a' tö ibikeitsé? Mik kanë wák dene eta ¿i wëraë ie' tö kanëukwakpa e'pa ta?

⁴¹ Ie'pa tö iüté:

–Ie' tö pë' sulusipa e'pa tteralur er sulu wa ta uva kanë meraneitö kanëukwakpa kuä'kipa tö ipatuëraë buaë mik ikëwö döke bit ekkë esepa a.

⁴² Eta ie' tö iché ie'pa a:

–Ye' tté tso' kitule Skëköl yëkkuö ki, ¿e' kë sune a' wa? E' tö iché:

‘Ák watë'ttsa u yuökwakpa tö e' yönene ak bua'buaië.

E' kaneö' Skëköl tö,

ta e' tö s'ttsë'weke buaë, s'tkinewä iweblök.†

Es Skëköl yëkkuö tö iyë'at.

⁴³ E' kuëki yö iché a' a' tö i' blúie Skëköl tso' e' kanë mène a' a, erë e' yerattsaitö a' ulä a ta imeraëitö pë' kuä'kipa tö iwakanewëraë buaë esepa a. ⁴⁴ Es yi klastkëne ak e' mik ese parolordaë ena yi ki ak e' anekä ese yalitdawä idikjä.

⁴⁵ Mik sacerdotepa wökirpa ena fariseowakpa tö i' kleé Jesús tö ñe' ttsé, eta ie'pa tö isuëwä tö ie' tso' ie'pa chök. ⁴⁶ E' kuëki ie'pa éna ie' klö'wakwä eë. Erë pë' tö iklö'wë tö ie' dör Skëköl tteköl, e' kuëki ie'pa suane pë' yöki ta kë ie'pa wä iklönewä.

22

Blu' alä ulabatske e' tté (Lucas 14.15-24)

¹ Eta Jesús tö tté skä kleé ie'pa a i' es: ² “Í blúie Skëköl tso' e' ta itköke wës itka blu' eköl ta es. E' tö ilä ulabatske e' këwö tkö'weke. ³ Ie' tö ikanè mésopa patké wëpa kiule qos e'pa a' ichök: ‘Blu' alä ulabatske e' diwö de, a' shkó ikëwö tkö'uk.’ Erë ie'pa kë shkak. ⁴ E' ukuöki ta blu' tö ikanè mésopa kuä'ki skä patkëmi e'pa a' ichéitö: ‘Ichö wëpa kiule qos a' tö ye' iyiwak bua'buaië e' duotke alinetke, katë ë kianeia. E' kuëki a' shkó ye' alä ulabatske e' këwö tkö'uk.’ Eta ie'pa míyal e' chök wëpa kiule e'pa a. ⁵ Erë wëpa kiule qos e'pa kë wä blu' ttö iütëne. Ie'pa eköl mia' ikanë ki, eköl mia' iyi watauk ⁶ ta imalepa tö blu' kanë mésopa klö'wëwä ta iwe'ikëraakitö siarë, ñies welepa ttëwarakitö. ⁷ Eta blu' ulunekä tajë ie'pa ki ta ie' tö iché iñippökwakpa a: ‘A' yú ie'pa qos ttökulur, ñies ie'pa u qos ña'úwa.’ ⁸ E' ukuöki ta ie' tö iché ikanè mésopa a: ‘Íyi ulitane tso'tke ye' alä ulabatske e' këwö tkö'woie, erë wëpa kiule e'pa dör pë' suluë, e' kuëki ye' kë tö kawö mepa ie'pa a ye' alä ulabatske e' këwö tkö'uk. ⁹ E' kuëki a' yú bet ñalä kibi qos ese ki ta pë' qos sué a' tö e'pa a' ishkeñú kawö tkö'uk ye'”

† 21:42 Salmo 118.22-23

ta.' ¹⁰ Etā ikanē mēsopa míyal ñalā kōs kī tā pē' kōs kué ie'pa tō, pē' buaē ena pē' suluē, esepa dapa'wēkā wē ie'pa tso' ikēwō tkō'uk e' wē a. Es iwé wā iēne tajē.

¹¹ "Erē mik blu' de wēpa dapane e'pa sauk, etā wēm ekōl suētō kē e' paiēule wēs ikawōtā e' paiōk ulabatsē kēwō tkō'wō es. ¹² E' kueki blu' tō ie' a iché: 'A yami, ¿wes be' dewa? Be' kē e' paiēule ulabatsē kēwō tkō'wō ese datsi' wa.' Erē wēm e' kē wā blu' iūtēne yēs. ¹³ Etā blu' tō iché ichkō watiōkwakpa a: 'Wēm i' ulā ena iklō mouwa a' tō tā iuyōttsa bānet stui kē a, eē ie' iuraē siarē, ikā blardaē iweir tajē e' kueki.' ¹⁴ Ttē e' pakéyō a' a e' wā dōr i' es. S'tso' tajē kiule as Skēkōl klō'urakitō iblūie, erē wēpa shukitbakitō esepa kē dōr tajē."

S'wōkirpa patauk, e' tté

(Marcos 12.13-17; Lucas 20.20-26)

¹⁵ E' ukuōki tā fariseowakpa míyal tā ittérak ñitā: "ilē chakōsō Jesús ā as ie' tō ilē sulu chō ikkatoie." ¹⁶ E' kueki ie'pa tō iklēpa wēlepa ena Herodes klēpa wēlepa patkēmi ie' a ichakōk. Ie'pa tō ie' a iché:

—A s'wōbla'ukwak, sa' wā ijcher tō kekraē be' ttō mokjē. Be' tō sultane suēke ñikkēē. Īma pē' tō be' cheke e' kēki be' tkine. E' kueki be' tō s'wōbla'wēke yēsyesē Skēkōl ñalē ttē wa. ¹⁷ E' kueki ichō sa' a, ¿ima be' tō ibikeitsē? Roma wōkir kibi patuēsō ¿e' dōr buaē ō kē idōr buaē?

¹⁸ Ie' tō isuēwā tō ie'pa tso' ie' chakōk er sulu wa, e' kueki ie' iūtē i' es:

—A' e' ō suluē, ¿i kueki a' tso' ye' ma'uk tsaiē? ¹⁹ Inukōl tso' a' wā Roma wōkir patuōie, e' kkachō ye' a et.

Tā ie'pa wā inukōl wōshki ese debituiā et. ²⁰ Etā ie' tō ie'pa a ichaké:

—¿Yi diōkōl ena yi kiē me'rkā iki?

²¹ Ie'pa iūtē:

—Roma wōkir kibi.

Etā ie' tō ie'pa a iché:

—E'ma kōs Roma wōkir kibi icha, ese mú ie' a, tā kōs Skēkōl icha ese mú ie' a.

²² Mik ie'pa tō e' ttsé, etā ie'pa tkinewā. Ie'pa tō imēat tā imíyal.

¿S'duolur e' shkermikane ō au?

(Marcos 12.18-27; Lucas 20.27-40)

²³ E' ē diwō wa, saduceowakpa wēlepa de Jesús ska'. E' wakpa tō iklō'wē tō s'duowā e'pa kē shkenukkane. Ie'pa tō ie' a ichaké:

²⁴ —A s'wōbla'ukwak, Moisés tō se' a iyē'at tō wēm blēnewā kē alā ate, e' tā ie' ēl kawōtā ischō tsukwā as ilā kōka iēl blēnewā, e' a. ²⁵ Etōkicha sa' shūa wēpa bak dōka kul ñi ēlpa. Ikibi alakōl tséwā, erē iblēnewā kē alā ate. E' ukuōki tā ie' itōki iēl tō ischō tséwā, ²⁶ erē ñies e' blēnewā kē alā ate. Es itka iēl skā tā ñies imalepa kōs e'pa tā. Ie'pa kul blērulune kē alā ate yēs. ²⁷ Bata ekkē tā ñies ilakōl blēnewā. ²⁸ Wēpa kul e'pa bak alakōl ekōl ē tā. Mik s'duowā e'pa shkēnekane, etā ¿wēne dōmi ie' wēm chōkie?

²⁹ Ie' tō ie'pa iūtē:

—A' kē wā Skēkōl yēkkuō sūule, ñies ie' diché kē jcher a' wā, e' kueki a' wōa ká chowa. ³⁰ Mik s'duolur e'pa shkēnekane, etā wēpa ena alakōlpa kē serpawāia ñitā. E'pa míyal wēs Skēkōl biyōchōkwakpa tso' ká jaī a kē sarta'wā ñitā es. ³¹ ¿A' kī kiane jcheno tō mokjē s'duowā e'pa shkērdakane? Ī yē' Skēkōl tō a' a iyēkkuō kī ¿e' kē aritsule a' wā? Ie' tō iyē' Moisés a: ³² 'Ye' dōr Abraham, Isaac ena

Jacob, e'pa Këköl.* Ie' kë dör s'duowa e'pa Këköl. ¡Ie' dör s'ttsë'ka e'pa Këköl! E' kuëki se' wä ijcher tö s'duowa e'pa shkerdakane.

³³ Mik pë' tö tte wa Jesús tö s'wöbla'wëke ñe' ttsé, etä ie'pa tkirulune.

¿Skëköl tte dalöiëno e' isie dör ikibiie?

(Marcos 12.28-34)

³⁴ Mik fariseowakpa wä ijchenewa tö Jesús tö saduceowakpa siwa'blöwéwa tte mokü wa, ³⁵ etä ie'pa eköl dör s'wöbla'ukwak tte dalöiëno wa, e' tö ie' a ilè chaké itsaioie:

³⁶—A S'wöbla'ukwak, Skëköl tte dalöiëno ¿e' wéne dör ibua'ie imalepa tsata?

³⁷ Ie' iüté:

—Këké dör a' Këköl, e' dalëritsó a' er kos wa, a' wák kos wa ena a' erbiké kos wa.' ³⁸ Tte e' dör ibua'ie tte dalöiëno malepa kos tsata. ³⁹ Erë e' itöki tte skä tso', e' dör wes iët ñe' es, e' tö ichè: 'A' malepa dalëritsó wes a' wákpa e' dalër es.' ⁴⁰ Tte dalöiëno kos kitbak Moisés tö ena Skëköl ttekölpä tö yëkuü kï, e' wöienewa tte böt ñe' ë a.

¿Wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' dör yi aleri?

(Marcos 12.35-37; Lucas 20.41-44)

⁴¹ Fariseowakpa daparkeia, ⁴² e' dalewa Jesús tö ie'pa a ichaké:

—¿Ima a' tö wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' ché, tö yi aleri idir?

Ie'pa ie' iüté:

—E' dör s'blú bak kiè David e' aleri.

⁴³ Etä ie' iché ie'pa a:

—E' dör es, e' ta ¿wes David tö iki' ie' Këköl? David tö iyë' Skëköl Wiköl wa i' es:

⁴⁴ Skëköl tö iché ye' Këköl a:

Be' e' tköser ye' ulä bua'kka dalöiëno tajë,

dö mik ye' tö be' bolökpa mero be' klö dikia etä.†

⁴⁵ Ie' dör David aleri, e' ta ¿wes e' kiëmi David tö ie' Këköl?

⁴⁶ Kë yi a ie' iütëneia yës. E' ukuöki ta kë yi kësik de'kaia ie' a i skä chakök.

23

Fariseowakpa ena s'wöbla'uk tte dalöiëno wa wakpa kkaté Jesús tö

(Marcos 12.38-40; Lucas 11.37-54; 20.45-47)

¹ E' ukuöki ta Jesús tö iché ittökatapa a ena s'tso' tajë e' kukua: ² S'wöbla'uk tte dalöiëno wa wakpa ena fariseowakpa a kawö mène tte dalöiëno me'atbak Moisés tö e' wä pakök se' a. ³ E' kuëki i kos dalöiök a' ké ie'pa tö e' dalöiö. Erë i dalöiök ie'pa tö a' ké ese kë dalöieta' ie'pa wákpa tö. E' kuëki kë ie'pa waköwar a' tö. ⁴ Ie'pa tö tte dalöiëno tajë darërëë ese meke s'malepa a wä dalöie. E' dör wes dali ekkeë iè s'ki es, erë ie'pa kë tö iketa'wa iulatska ë wa s'kimoie. ⁵ I kos wëke ie'pa tö e' dör s'ditsö ë wö wa e' oie tö ie'pa dör pë' buaë. Skëköl tte wële kitule datsi'tak ki, ese muëke ie'pa tö iwötsa ki ena iulä ki e' kitkoie. Nies ie'pa wöbatsö idatsi' kïtkök datsi'tak batsibatsi chalala buaala ese wa. ⁶ Wé ie'pa kawö tkö'uke ñies ñi dapa'wq wé a ese ska' kula' tso' skëképa dalöiërta' tajë esepa a, ese ki ie'pa wöbatsö e' tkökser. ⁷ Nies ie'pa ki ikiar tö pë' tö ie'pa shké'wë wes këképa dalöiërta' tajë ese shké'wë es wé pë' tso' tajë e'pa wöwa. Ie'pa wöbatsö tö pë' tö ie'pa kiè 's'wöbla'ukwak'.

* **22:32** Ye' dör Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa Këköl: Mik tte e' ché Skëköl tö Moisés a, etä Abraham, Isaac ena Jacob e'pa blërlunebak ká iaiäë. Wes ie' tö ichè, e' wä kiane ché tö ie'pa tso' ttsë'ka Skëköl ta. Éxodo 3.6 saü. † **22:44** Salmo 110.1

8 “Erë a' ulitane dör ñies ë, e' kueḵi kē a' ñi kiök 's'wöbla'ukwak.' A' wöbla'ukwak e' dör eköl ëme e' kueḵi kē a' ñi kiök es. 9 Ñies a' ulitane yë dör eköl ëme, e' dör Skëköl tso' ká jai a e'. E' kueḵi kē yi kiar ká i' a 'S'yë.' 10 Ñies a' wökir dör eköl ëme, e' dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e'. E' kueḵi kē a' ñi kiök 's'wökir.' 11-12 Yi e' ttséká tajë, esepa wöardawa; erë yi e' wöéwa diöshët, esepa kïkardaká. E' kueḵi wé dör ibua'ie a' shuá ese kawötá e' wöökwa kanë mësoie imalepa kïmuk.

13-14 “¡A s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa, a fariseowakpa, wëstela ina a' ta! ¡A' e' ö suluë! Ì blúie Skëköl tso' e' wékkö wötekewá a' tó s'malepa yöki as kē ie'pa döwá. A' kē mi'wá, ñies wépa shkakwá esepa wöklö'wëke a' tó.

15 “¡A s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa, a fariseowakpa, wëstela ina a' ta! ¡A' e' ö suluë! A' shköke ká kos ekkë kï s'yulök as ie' yuö a' ttökataie. Mik a' ikué, etá iyué a' tó i sulu wamblökwak tajë tköká a' wákpa tsatá. Es ie' weirdäe siarë bö' kē a wës a' es.

16 “¡A' dör wës sulaiökwakpa wöbla kē wawër es! ¡Wëstela ina a' ta! A' icheke: ‘Yi tó ttë mé Skëköl wé wa, ese kē kawötá iütök kröröë. Erë yi tó ttë mé orochka tso' wötëule Skëköl wé mik e' wa, e' ta e' wá kawötá iütë.’ 17 ¡A' kē er ta! ¡A' dör wës s'wöbla kē wawër es! ¿Ì dör ibua'ie, orochka tso' Skëköl wé mik e' ö Skëköl wé tó orochka batse'wé e'? 18 Ñies a' tó icheke: ‘Yi tó ttë mé ká' tso' íyi moká Skëköl a e' wa, e' ta ese kē kawötá iütök kröröë. Erë yi tó ttë mé íyi me'rka ká ñe' kï e' wa, e' ta e' wá kawötá iütë.’ 19 ¡A' dör wës s'wöbla kē wawër es! ¿Ì dör ibua'ie, íyi me'rka ká ñe' kï e' ö ká' tó ibatse'wé e'? 20 Yi tó ttë mé ká' ñe' wa, ese kē kï' ttë muk ká' ñe' ë wa, ñies ie' tso' ttë muk kos i tso' iki e' wa. 21 Yi tó ttë mé Skëköl wé wa, ese kē ku' ttë muk Skëköl wé ë wa. Ñies ie' tso' ttë muk Skëköl serke eë e' wa. 22 Yi tó ttë mé ká jai wa ese tso' ñies ttë muk Skëköl kulé wa. Ñies itso' ttë muk Skëköl wák tkër ikulé kï e' wa.

23 “¡A s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa, a fariseowakpa, wëstela ina a' ta! ¡A' e' ö suluë! Kaköla tso' iëno chkë a kië menta ena anís ena comino ese kos tsá meke a' tó Skëköl a. E' dör buaë erë ttë dalöiëno e' bua'ie kē dalöie a' tó. E' dör sene yësyësë, ena ñi saü er siarë wa ena erblö Skëköl mik mokï kē ilo'yeta'. Ñies e' kos dalöiök a' kawötá. 24 ¡A' dör wës sulaiökwakpa wöbla kē wawër es! E' dör wës a' tó schö'wak wöppée tá a, erë kameio maléwá a' tó wa ñe, kē ittse'ne a' wá.

25 “¡A s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa, a fariseowakpa, wëstela ina a' ta! ¡A' e' ö suluë! A' dör wës a' tká' kos pa skueke a' tó ikikke é es. A' wër buaë erë a' er suluë. A' dör akblökwakpa. A' kï s'yamipa íyi kos kianettsá a' ë a. 26 ¡A fariseowakpa, a' dör wës s'wöbla kē wawër es! Tká' ttö skuöó kewe, es ñies ikikke pa sune.

27 “¡A s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa, a fariseowakpa, wëstela ina a' ta! ¡A' e' ö suluë! A' dör wës pö patëule saruruë es. Ese wër buaë ikikke, erë ishüa s'nu diché tso' tajë, e' dör ná suluë. 28 A' dör wës pö ese es, a' e' ö tó a' dör pë' buaë yësyësë, erë a' er dör suluë. A' dör e' ökwakpa.

29 “¡A s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa, a fariseowakpa, wëstela ina a' ta! ¡A' e' ö suluë! A' tó Skëköl ttekölpa bak ká iaiäe e'pa pö yuekene pa'ali. Ñies i yué a' tó as s'ser yësyësë bak e'pa kē chöwa a' éna, ese kítkeke a' dör buaë. 30 E' dalewa a' icheke: ‘Sa' tkópa sa' yépa bak ká iaiäe e'pa kēwö ska' ta, e' ma kē sa' wá ie'pa sini'kune Skëköl ttekölpa ttökulur.' 31 Mik e' cheke a' tó, etá a' e' chökeká tó a' dör wépa tó Skëköl ttekölpa kótulur, e'pa aleripa. 32 Wës a' mir e' wa iwënewá tó i sulu wamblë'mi a' yépa tó ese kï wambleraë a' tó dö ibataie.

³³ “ǰA' dör suluë wës tkabë es, wës tkabë ichök es! ǰWës a' tkömishkar kē wömerpattsa weinuk bö' kē a? ³⁴ Ittsö, ye' tö Skököl ttekölpa ena s'pattökwakpa ena s'wöbla'ukwakpa ye' tté wa, esepa patkeraë a' a. Erë a' tö ie'pa wëlepa tterawa, wëlepa skà wöterawa a' tö krus mik ttëwa, wëlepa skà pperaë siarë a' tö ttsa'bata daloië wa a' ñi dapa'wo wé a. Ie'pa yuleraë a' tö iwe'ikeraë a' tö ká wa'ñe. ³⁵ E' kueǰi s'ser yësyësë kótulur a' yëpa tö mik Abel kótwa Caín tö döká mik Zacarías dör Berequíás alá e' kótwa a' yëpa tö ka' tso' íyi moká Skököl a' e' ena ie' wé e' shuşa, e' nuí kôs kierane ie' tö a' a. ³⁶ Mokí ye' tö a' a iché tö s'ser yësyësë kôs kótulur a' yëpa tö, e' nuí kǰi a' ena wëpa dör wës a' es esepa weirdaë siarë.

*Jesús eriane Jerusalén wakpa dalërmik
(Lucas 13.34-35)*

³⁷ ǰA Jerusalén wakpa, Skököl ttekölpa kôs ttekewa a' tö kekraë! Ñies ittë pakökwakpa patkeke ie' tö a' a, e'pa ttekewa a' tö ák wa. ǰWëkkë ye' erkië tö ye' mú a' dapa'wë e' ska' wës dakro mitchke tö ila'rla dapa'wë ipik dikǰia es, erë kē a' kǰi ikiane yë! ³⁸ Ye' ttö ttsó, Skököl kē tö a' ká kkö'nepaia. ³⁹ Ye' tö a' a iché tö i'tami a' kē tö ye' suëpaia dö mik ye' dene etá. E' këwö ska' ta' a' tö ye' cheraë: ǰAyëcha buaë yi datse Skököl ttö wa e'!

24

*Jesús tö iché tö Skököl wé olordawa
(Marcos 13.1-2; Lucas 21.5-6)*

¹ Jesús e' yéttsa Skököl wé a' ta imía ta ittökataka de ie' ska' ta Skököl wé ena u bua'buá skà tso' ipamik, e' kkaché ie'pa tö ie' a. ² Erë ie' iché:

—Mokí ye' tö a' a iché tö u kôs tso' bua'buáë sué a' tö íe, e' olordawa seraá, iékwö ë kē atpa ñi bata kǰi.

*ǰÍ wa sô isuëmi tö ká i' erkewatke?
(Marcos 13.3-23; Lucas 21.7-24; 17.22-24)*

³ E' ukuöǰi ta' ie'pa míyal kabata kië Olivo ee. Jesús e' tkéser ta' ittökataka de ie' ska' ta' ie' ë a' ichaké:

—Ichö sa' a' ǰmik íyi ekkë wamblërmí? ǰÍ wa sô isuëmi tö be' dotkene, ñies tö ká i' erkewatke?

⁴⁻⁵ Ie' tö ie'pa iütë:

—Tajë pë' datse e' chök tö ie'pa dör ye'. Icherarakitö: 'Ye' dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e', ta' pë' kiterakoté tajë. E' kueǰi a' tso' wösh wa as kē yi tö a' kǰitö'ù. ⁶ Ká tajë wakpa ñippöke tajë wǰ a' diá a' e' biyö tseraë a' tö. E' wake' tkóraë erë ká i' erwami e' kianeia. E' kueǰi kē a' tkinuk e' wa. ⁷ Ká kua'kǰi kua'kǰi wakpa ñippöraë ñita. Ñies í tö ká wötǰi'weraë ká wa'ñe. Ñies ká tseë wakpa tteraë bli tö tajë. ⁸ Erë íyi ekkë kôs dör erpa s'tsá weirketke kam ye' döne e' yökǰi ese. E' dör wës alaköl alá kurketke ta' ikirir es.

⁹ “A' merdattsa we'ikë. A' ttelurdaë pë' tö. Sulitane tö a' sueraë suluë ye' tté kueǰi. ¹⁰ E' këwö ska' ta' wëpa erblé ye' mik, esepa tajë tö ye' waterattsa. Ie'pa ñi sauraë suluë, ñies wëlepa tö iëltëpa wömerattsa ibolökpa ulá a. ¹¹ Kachökwakpa e' chö tö ie'pa dör Skököl ttekölpa esepa dóraë tajë. Ie'pa tö s'kǰitö'weraë tajë. ¹² Ì sulu kǰi wamblërdaë tajë shütë, e' kueǰi s'kibiie kē tö imalepa dalëritsepaia. ¹³ Erë yi e' tkéwa darërëë döká bata ekkë, esepa tsatkërdaë. ¹⁴ Ì blúie Skököl tso' e' tté buaë pakardaë ká wa'ñe as ká ulitane wakpa wa ijcher, e' ukuöǰi ta' ká i' erdawa.

15 “Skëköl tteköl bak kiè Daniel, e' tó ikit iyëkkuò kî tò ì sulusi tò ì dör batse'r e' ia'wë ñáie, e' dörawa Skëköl wé a iia'ukka ñáie, (yi tso' yëkkuò i' sauk, e' éna iwà anú). Mik e' sué a' tò, 16 età wépa serke Judea e'pa tköyalmi kabata a; 17 yi tso' u bata kî* esepa tkóshkar kè dökwane weshkë iyyi tsukmi. 18 Nies yi tso' kanëblök kañika esepa kè dökwane weshkë idatsi' yöktsa. 19 E' kèwö ska' ta alakölpa alá kurketke ena alakölpa tsu' muke ilà a iwéstela ina esepa ta! 20-21 S'ditsö weirdaé tajë shute. Mik ká i' yöne dō ikkë ta kè s'we'ikule ekkë, ñies kè s'weirpa aishkuò ta ekkë. E' kueki ikiò Skëköl a as kè iwamblër a' ta yuèdiò këska' ö eno diwò a. 22 E' kèwö kè wööpawa Skëköl tò, e'ma kè yi isie atukia tsësë'ka. Erè e' kèwö wöerawaitö, wépa shukitbakitö esepa dalërmik.

23-24 “Kachökwakpa e' kóraka e' chök tò ie'pa dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' ö Skëköl tteköl wele. E'pa tò ì kè or yi a ese weraé s'kitö'woie tò ie'pa ttè dör mokjè. Dö wépa shukit Skëköl tò, esepa mú kitërmi, e'ma ikitërdaé. E' kueki yile tò a' a' icheke: 'Isaú, wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' dur je', ö 'Isaú, ie' dur wjé', e' ta kè a' tò iklö'war. 25 Ittsö, iyi ekkë biyö chétkeyö a' a' keweie. 26 E' kueki mik ie'pa tò icheke a' a': 'Isaú, wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' tso' ká wé kè yi serku' eé', età a' kè minuk isaúk. Mik ie'pa tò icheke a' a': 'Isaú, ie' tso' je' blëulewa', età kè a' tò iklö'war. 27 Ye' dör S'ditsö Alà, mik e' dene, età sulitane tò isueraé wës alá wöñar tò ká olo ppèe ká wa'ñe e' suèsö es. 28 Sulitane wà ijcher tò wé ölö daparke tajë, eé' ilè nu tär. Es ñies mik ye' dene, età sulitane wà ijcherdaé.

Jesús dörane olo ta' tajë

(Marcos 13.24-37; Lucas 17.26-30,34-36; 21.25-33)

29 “S'weine e' kèwö tka, e' bet diwò wötuirdawa, ñies si'wö kè wöñarpaia. Bëkwö darolordaé ena ì kos tso' ká jai a' e' wötürdaé. 30 Età sulitane tò iyi sueraé ká jai a' iwà kkachoie tò ye' dör S'ditsö Alà, e' datsene bet. Ká ulitane wakpa suardaé tajë e' yöki, ie'pa iuraé tajë ta bet ie'pa tò isueraé tò ye' datsé kashuk a' mò a' diché ta' tajë olo ta' tajë. 31 Duk blardaé tajë ta ye' biyöchökwakpa patkeramiyö wépa shukitbakyö, esepa dapa'ukka ek tsjini' éme. Ie'pa tò iyuleraé ká wa'ñe dö wé ká i' bata erkerö eé' ena wé ká jai bata erkerö eé'.

32 “A' e' wöbla'ú ttè ikkë wa iwà saú higo klö wa: Mik iulatska tso' ulölöla ena erpa iköyök tskirdoka, età a' wà ijcher tò duas dewatke tsjinet. 33 Es ñies mik a' tò isué tò iyi ekkë wamblërke, età a' wà ijchenú tò ye' datskene, e' diwö dewatke tsjinet. 34 Mokj ye' tò a' a' ichè tò iyi ekkë wamblërdaé wépa dör wës a' es esepa kam erwa e' yöki. 35 Kashuk ena ká i' erdawa, erè ye' ttè michoé e' kè erpawa yës.

36 “Erè e' kèwö e' diwö kè jcher yi wà. Skëköl biyöchökwakpa tso' ká jai a, e'pa kè wà ijcher, ñies ye' dör Skëköl Alà e' kè wà ijcher. S'yé è wà ijcher.

37 “Ye' dör S'ditsö Alà, mik e' dene età e' kèwö dör wës Noé këska' es. 38 E' këska' ta kam di' tajë tkö e' yöki, ie'pa tso' chkök, di'yök, senukwá wës kekraé es dö mik Noé dewa' ikanò bërie e' a' età. 39 Erè ie'pa kè ku' ipanuk yës età di' dettsa tajë ie'pa kî, e' tò ie'pa ulitane ttélur. Es itkóraé mik ye' dör S'ditsö Alà e' dene età. 40 E' kèwö ska' ta wëm böi tso' kanëblök ese eköl mira iwà ta iëköl atdaé. 41 Alakölpa böi tulur ak wawök, ese eköl mira iwà ta iëköl atdaé.

42 “E' kueki a' tso' erki. A' kè wà ijcher tò diwö wëkkë a' Këköl dörane. 43 A' wà ijcher buaé tò u wák mú wà ijcher tò wëkkë akblökwak datse, e'ma kè

* 24:17 u bata kî: E' kèwö ska' ta ie'pa u tsabata dör kkuëie, e' kî ie'pa shkòke.

ikapöpawā iyōki, kē itō kawō mepa yi a dōkwā iyī ekiblōk. ⁴⁴ Es ñies ye' dōr S'ditsō Alā, e' datskene mik a' kē ku' ye' panuk etā, wēs akblōkwak es. E' kuēki a' tso' erki.

Kanē mēso buaē ena kanē mēso suluē e' tté
(Lucas 12.41-48)

⁴⁵ “Kanē mēso yēsēsē kabikeitsō buaē, ese merakā iwōkir tō imalepa kuēbluie ie'pa tiōk kekraē mik kē iku' e' dalewa. ⁴⁶ Iwōkir dene tā ikuēitō iwakanēuk wēs iyēneia es, e' tā ayēcha e' dōr buaē ie' a. ⁴⁷ Moki ye' tō a' a ichē tō kanē mēso ese merakaitō ie' wā iyī tso' kos e' kuēbluie. ⁴⁸ Erē kanē mēso ñe' dōr suluē tō ibikeitsē tō kē iwōkir dōpane bet. ⁴⁹ E' kuēki ie' tō imalepa ppēmi. Ñies ie' chkēmi, blo' yēmi bloblopa tā. ⁵⁰ Erē idiwō ena ikēwō kē wa ie' ku' ipanuk, etā iwōkir dōrane ⁵¹ tā iwe'ikeraitō siarē wōmerattsā weinuk e' ōkwaka tā. Ie'pa iurarak siarē, ikā blardaē iweir kuēki.

25

Busipala dōkā dabop e' tté

¹ “I blūie Skēkōl tso' e' tā itkōraē wēs itka ulabatsē a es. Busipala dōkā dabop e' e' yēlur ibō'wōla wa wēm ulabatsōke, e' ñaletsuk. ² Busipa skēl e'pa dōr kabikeitsōta' buaē esepa, erē imalepa skēl kē dōr es. ³ Wēpa kē kabikeitsōta' buaē e'pa wā ibō'wōla ē mí, kē wā bō'wō diō kī mīne. ⁴ Erē wēpa kabikeitsōta', e'pa wa ibō'wōla mí, ñies idiō kī mirak iwā. ⁵ Erē wēm ulabatsōke, e' kē dē' bet, iwōtkēneka e' kuēki. E' dalewa busipa shtrine tā ikapolur. ⁶ Kā shabōts tā ie'pa tō ittse tō iarkerak: 'Iwēm ulabatsōke, e' datse! I'A' yū ñaletsuk!' ⁷ Etā busipa kos e' kēkā tā ibō'wōla wōtskémirakitō. ⁸ Etā busipa kē kabikeitsōta' e'pa tō ichē imalepa a: 'A' bō'wō diō kakmū sa' a as sa' bō'wōla kē wōitwā.' ⁹ Erē ie'pa iutē: 'Au, sa' tō imē a' a, e' tā kē idōpaka se' ulitane kī. E' kuēki a' yū a' icha tauk wē iwatōrke ee.' ¹⁰ Etā ie'pa mīyal bō'wō diō tauk. E' dalewa wēm ulabatsōke e' de, etā wēpa wā bō'wō diō kī mí e'pa dewā wēm ulabatsōke e' tā iulabatso wē a tā iwēkkō wōtēnēwa. ¹¹ E' ukuōki tā busipa malepa debitū tā ichakeke u'rkī: 'I'A kēkēpa, a kēkēpa, ukkō kkōppōō sa' a!' ¹² Erē wēm ulabatsōke e' tō ie'pa iutē: 'Moki ye' tō a' a ichē tō kē ye' wā a' suule.'

¹³ “Ye' tō a' a ichē tō a' kē wā ijcher i kēwō, i diwō ye' dōmine e' kuēki a' tso' erki.

Inukōl mēne wakanewē e' tté
(Lucas 19.11-27)

¹⁴ “Ñies i blūie Skēkōl tso' e' tā itkōraē wēs itka wēm ekōl mi'keā kamiē kā kuā'kī a ese tā es. Ie' tō ikanē mēsopa kiē tā ichē ie'pa a: 'Ye' inukōl wakaneū ye' a buaē as ikī klōr.' ¹⁵ Ikanē mēso ekōl a ie' tō inukōl kiē talento* ese mé mil skēl (5.000). Iēkōl a ie' imē mil bōt (2.000). Etā iskā a ie' tō imē mil et ē (1.000). Ie' tō ie'pa a imē kos ie'pa a iwakanēor ekkē. E' ukuōki tā ie' mīa. ¹⁶ Wēne a imēne mil skēl, e' tō iwakanewē buaē. Ie' tō ikī klō'wē mil dōkā skēl. ¹⁷ Es ñies wēne a imēne mil bōt, e' tō ikī klō'wē mil dōkā bōt. ¹⁸ Erē wēne a imēne mil et, e' mīa tā iyōk biēitō e' a itō iwōkir inukōl wōtēwā.

¹⁹ “Kā de taiē etā ie'pa wōkir dene e' tō ie'pa kiē isuōje tō kos ie'pa tō inukōl kī klō'wē. ²⁰ Wēne a imēne mil skēl, e' de kewe iwōkir ska'. Ie' wa inukōl kī debitū mil dōkā skēl. Ie' ichē iwōkir a: 'A kēkēpa, be' tō ye' a inukōl me' mīl

* **25:15** talento: E' dōr ie'pa inukōl kiē denario e' mil terōl (6.000). Denario et e' dōr s'kaneblō kā et e' skē ekkē.

skel, e' kɪ klō'wéyō mil dōkₐ skel.' 21 Iwōkir tō iché ie' a: 'E' dōr buaē, be' dōr kanè méso buaē yēsýēsē. Inukōl elkela me'yō be' a e' wakanewé be' tō yēsýēsē. E' kueḡi ye' tō íyi skà meraē be' a tajē wakanewē. Be' shkōwₐ ttsē'nú buaē ye' ta.' 22 E' ukuōḡi tₐ wéne a imène mil bōt e' de tₐ ichéitō: 'A kēkēpa, be' tō ye' a inukōl me' mil bōt, e' kɪ klō'wéyō mil dōkₐ bōt.' 23 Iwōkir tō ie' a iché: 'E' dōr buaē, be' dōr kanè méso buaē yēsýēsē. Inukōl elkela me'yō be' a e' wakanewé be' tō yēsýēsē. E' kueḡi ye' tō íyi skà meraē be' a tajē wakanewē. Be' shkōwₐ ttsē'nú buaē ye' ta.'

24 "Erē kanè méso a imène mil et, mik e' de, etₐ ie' tō iché iwōkir a: 'A kēkēpa, ye' wₐ ijcher tō be' dōr wēm er darērēē ese. Be' tō íyi wōshteke wé kē be' wₐ ikuatkēne eḡ. Nies ì kē dōr be' icha ese klō'wēkewₐ be' dōr. 25 E' kueḡi ye' suane be' yōḡi dō' ye' tō be' inukōl chōwēwₐ. E' kueḡi be' inukōl blé ye' tō íyōk a. I' be' inukōl dene ye' wₐ be' a.' 26 Etₐ iwōkir tō iūtē: 'Be' dōr kanè méso suluē, bikēr tajē ese. Be' iché tō ye' tō íyi wōshteke wé kē ye' wₐ ikuatkēne eḡ ena ì kē dōr ye' icha ese klō'wēkewₐyō, 27 e' tₐ be' tō ye' inukōl blōpa inukōl bló wé a as eḡ ikḡ klōr. Be' ikaneúpa es, e'ma ye' dene etₐ ye' inukōl ena ikḡ klōne, e' de ye' ulₐ a.' 28-29 Etₐ ie' tō iché: 'Wé wₐ íyi tso' e' a ikḡ merdaē. Erē wé kē wₐ ì ku', ì tso' e' wₐ elkela e' yerattsa iyōḡi. E' kueḡi inukōl me'yō ie' a, e' yōttsa ie' ulₐ a tₐ imú wé wₐ itso' dōkₐ 10.000 e' a. 30 Etₐ kanè méso suluē i' e' uyōttsa stui kē a, eḡ pē' suluē jṽrarak siarē ikₐ blardaē iweir kueḡi.'

Jeús tō kₐ ulitane wakpa shṽleraē

31 "Ye' dōr S'ditsō Alà, e' dōrane s'blúie olo tₐ' tajē ye' biyōchōkwakpa kōs tₐ. Mik ye' dene, etₐ ye' e' tkōrakₐ blu' kulé kḡ kₐ ulitane wakpa shulōk. 32 Ie'pa dapardaē ye' wōrkḡi tₐ ye' tō ie'pa blabatseraē wēs iyiwak kḡō'nukwak tō obeja ena chibo blabatsē es. 33 S'ser yēsýēsē esepa dōr wēs obeja es, ie'pa merawₐ ye' tō ye' ulₐ hua'kka. S'ser suluē esepa dōr wēs chibo es, ie'pa merawₐ ye' tō ye' ulₐ baklḡ'kka. 34-36 Etₐ ye' tō icheraē wépa tso' ye' ulₐ hua'kka e'pa a: 'Ye' dōr a' blú. Ye' yē er hua' ché a' a. Mik ye' du' bli wₐ, etₐ a' tō ye' dē; mik ye' bak ersinuk, etₐ a' tō ye' a di' me'; a' kē wₐ ye' suule, erē a' tō ye' kiéwₐ buaē a' u a. Ye' bak datsi' kē tₐ, etₐ a' tō ye' a datsi' kakme'; ye' bak duōk siarē, etₐ a' dē' ye' kḡmuk; ye' bak wōtēulewₐ s'wōto wé a, etₐ a' dē' ye' sauk. E' kueḡi a' shkōwₐ ì blúie ye' tso' e' a, e' kōs yōulebak a' a kam kₐ i' yōr e' yōḡi.' 37 Erē s'ser yēsýēsē e'pa tō ye' a ichakeraē: 'A Skēkēpa, sa' kē wₐ ijcher. ¿Mik sa' tō be' su' tō be' tteke bli tō, e' dē' sa' tō? ¿Mik sa' tō be' su' tō be' tteke ersi tō, e' a di' me' sa' tō? 38 ¿Mik be' dē'bitu sa' u a, kē suule sa' wₐ, e' ki'wₐ buaē sa' tō? ¿Mik sa' tō be' su' datsi' kē tₐ, e' a datsi' kakme' sa' tō? 39 ¿Mik sa' tō be' su' tō be' duōke ó be' wōtēulewₐ s'wōto wé a, e' sauk sa' dē'? 40 Etₐ ye' tō ie'pa iūtaraē: 'Mokḡi ye' tō a' a iché tō mik a' tō íyi ekkē buaē o' ye' yamipa siarē ikkēpa a, etₐ e' dōr wēs a' tō ye' wák a iwé es.'

41-43 "E' ukuōḡi tₐ ye' tō icheraē wépa tso' ye' ulₐ baklḡ'kka e'pa a: 'Ye' du' bli wₐ, erē a' kē wₐ ye' dēne; ye' bak ersinuk, erē a' kē wₐ ye' a di' mène. Ye' dē' a' ska, kē suule a' wₐ, erē a' kē wₐ ye' kinewₐ a' u a; ye' bak datsi' kē tₐ, erē a' kē wₐ datsi' mène ye' a; ye' bak duōk ena wōtēulewₐ s'wōto wé a, erē a' kē dē' ye' sauk. E' kueḡi a' wōmeulettsabak weinuk siarē. A' e' skōttsa ye' yōḡi. A' yúshka bō' n̄ar michoē yōule bē ena iklépa we'ikoie e' a.' 44 Erē ie'pa tō ye' a ichakeraē: 'A Skēkēpa, e' kē jcher sa' wₐ. ¿Mik sa' tō be' su' tō be' duōke bli wₐ? ¿Mik sa' tō be' su' tō be' ersine? ¿Mik be' dē' sa' u a? ¿Mik sa' tō be' su' datsi' kē tₐ? ¿Mik sa' tō be' su' duōke ó wōtēulewₐ s'wōto wé a? ¿Mik sa' kē wₐ be' kḡmene?' 45 Etₐ ye' tō ie'pa iūtaraē: 'Mokḡi ye' tō a' a iché tō mik a' kē wₐ íyi

ekke one s'siarëpa ikkëpa a, etä e' dör wes kë a' wä ye' wák a ìone es.' ⁴⁶ S'ser suluë esepa michoë weinuk, erë s'ser yësyësë esepa ser michoë buaë ye' ta."

26

Judiowak wökirpa tö Jesús aleritsé klö'wëwä
(Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53)

¹ Mik Jesús tö s'wöbla'wé kôs e' one, etä ie' tö iché ittökatapa a:

² —A' wä ijcher tö böiki se' tö Se' Yëpa Yërulune Egipto e' këwö tkö'weke. E' këwö ska' ta, ye' dör S'ditsö Alà, e' wömerdattsa ttëwä wötëulewä krus mik.

³ E' këwö ska' ta sacerdotepa wökirpa ena judiowak kueblupa ñi dapa'wé sacerdote kibi kië Caifás, e' u a. ⁴ Eë ie'pa tö Jesús aleritsé kitö'wë iklö'wowa ttëwä. ⁵ Erë ie'pa iché ñi a:

—Kë sô iwamblë Se' Yëpa Yërulune Egipto e' këwö tkö'wekesö e' a as pë' kë shutirka tajë.

Kiö masmas téka alaköl eköl tö Jesús ki
(Marcos 14.3-9; Juan 12.1-8)

⁶ Jesús tso' Betania, Simón kiri'uk lepra bak, e' u a. ⁷ Ie' tkëria mesa ki chkök. Etä alaköl eköl de ie' ska', e' wä kiö masmas tuë darërëë ese debitu, e' mí ie' wä iukkuö yöule ak bua'buwa wa ese a. Etä kiö e' tékaitö Jesús wökir ki. ⁸ Erë mik e' suë ittökatapa tö, etä ie'pa ulunekä ta iché:

—Ïök kiö se' we'ikëwa ie' tö éanas? ⁹ Iwatormittsa inuköl tajë skéie s'siarëpa kimoie.

¹⁰ E' ttsé Jesús tö ta ie' tö iché ie'pa a:

—Ïök a' tso' alaköl i' tsiriuk? Ýi buaë wëitö ye' a. ¹¹ S'siarëpa tso' kekraë a' shua, erë ye' kë ku' kekraë a' ta. ¹² Kiö tékaitö ye' ki ye' kanëwoie kam ye' nu wötërwa e' yöki. ¹³ Mokì ye' a' a iché tö kâ wa'ne wë Skëköl ttë buaë pakarke, eë ipakardaë ñies tö ie' tö i buaë o' ye' a. Es e' kë chöpawa yi éna.

Judas tö Jesús watké
(Marcos 14.10-11; Lucas 22.3-6)

¹⁴ Jesús ttökatapa dabom eyök kí böi, e'pa eköl dör Judas Iscariote, e' mia sacerdotepa wökirpa ska' ¹⁵ ta ie' tö iché ie'pa a:

—Ïkôs a' tö ye' patuëmi Jesús wömottsä a' a?

Etä ie'pa tö inukölchka wöshki mé ie' a dökä dabom mañayök (30). ¹⁶ E'tami ie' tö kawö yulëmi bua'iewä Jesús wömottsä.

Jesús tö Judiowak Yëpa Yërulune Egipto e' këwö bata tkö'wë
(Marcos 14.12-25; Lucas 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26)

¹⁷ Kawö kië Pan Kë Yöule Iwölöwoka Wa* e' këwö tsä diwö dewatke. Etä Jesús ttökatapa de ie' ska' ta ie' a ichaké:

—Wë be' ki ikiane tö sa' tö Se' Yëpa Yërulune Egipto këwö tkö'wekesö e' chké kanewé?

¹⁸ Ie' tö ie'pa iutë:

—A' yú Jerusalén, wëm yë' ye' tö a' a e' u a ta ichö ie' a: 'S'wöbla'ukwak be' a ichök ké: Ie' këwö dökewatke. Ie' datse be' u a kawö tkö'wekesö e' tkö'uk sa' ta.'

¹⁹ Ie'pa tö iwë wes ie' tö ie'pa a iché es ta eë ie'pa tö ichké kanewé.

* **26:17** Kawö kië Pan Kë Yöule Iwölöwoka Wa: Kawö e' tkö'weke Israel aleripa dö kâ kul, e' diwö tsä kiërakitö Se' Yëpa Yërulune Egipto e' këwö.

²⁰ Mik kaṭuinetke, eṭa ie' tkēr mesa kī chkök ittōkatapa dabom eyök kī böi e'pa ṭa. ²¹ Ie'pa chköke, e' dalewa ie' tō iché ie'pa a:

—Mokī ye' tō a' a iché tō a' eköl tō ye' wōmerattsä.

²² Ie'pa erianekä tajë ṭa ichakémi ie' a eköl eköl:

—A Skëképa, ¿ye' alè idir?

²³ Ie' tō ie'pa iüté:

—A tso' ye' ṭa pan nuuk tkä' etkë a ñè, e' eköl ye' wōmerattsä. ²⁴ Ye' dör S'ditsö Alà, e' ṭa itkōraë wes itso' kitule Skëköl yëkkuö kī es. Erë wëstela ina yi ye' wōmekettsä, e' ṭa. Buaë idir wëm e' a tō kë ikunúpa.

²⁵ Eṭa Judas tō iwōmekettsä, e' tō ie' a ichaké:

—A S'wöbla'ukwak, ¿ye' alè idir?

Ie' iüté:

—Be' wák e' chéka.

²⁶ Ie'pa tso'ia' chkök, e' shuṭa pan klö'wéitō ṭa e' kī wëstela chéitō Skëköl a ṭa iblatéitō ṭa iwà tié ie'pa a ṭa ichéitō:

—Pan së dör ye' chkà, e' ñú a' tō.

²⁷⁻²⁸ E' ukuökī ṭa tkä' a vino tso', e' klö'wéitō ṭa e' kī wëstela chéitō Skëköl a ṭa iméitō ie'pa a ṭa ichéitō:

—Vino së dör ye' pë. Ye' tterawa e' pë tërdaë, e' wa ttè pa'alī me' Skëköl tō e' wà de. Ye' ttèwa, e' wa s'tso' tajë e'pa nuì olo'yarmi. E' kuekī a' ulitane tō ikak yō. ²⁹ Ye' tō a' a iché tō vino kë yepaiyö dö mik i blúie ye' Yë tso' e' këwö de da'äie, eṭa iskà yeraneyö a' ṭa.

Pedro tō icheraë tō ie' kë wä Jesús suule

(Marcos 14.26-31; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38)

³⁰ Eṭa ie'pa tō Skëköl tseittsë, e' ukuökī ṭa ie'pa míyal Olivo kébata a. ³¹ Jesús tō iché ie'pa a:

—I' nañewe a' ulitane tköyaldaë. A' ye' meraat ekörla. E' dör wes itso' kitule Skëköl yëkkuö kī es, e' tō iché: 'Obeja kkö'nukwak ttewaraëyö ṭa obeja pordami wī a dià a.'* ³² Erë mik ye' ttëwä shkenekane, e' ukuökī ṭa ye' miraë Galilea a' yökī kewe.

³³ Pedro tō ie' a iché:

—Erë ie'pa ulitane be' memiät ekörla, erë ye' kë tō be' mepaṭ.

³⁴ Ie' tō iüté:

—Mokī ye' iché be' a tō i' nañewe, kam dakro ar, e' yökī be' icheraë mañatökicha tō be' kë wä ye' suule.

³⁵ Pedro tō ie' a iché:

—Erë ye' ttëmiwarakitō be' ṭa, erë kë ye' ichepa tō kë ye' wä be' suule.

Eṭa ie'pa ulitane ttöke es ëme.

Jesús tté S'yë ṭa Getsemaní

(Marcos 14.32-42; Lucas 22.39-46)

³⁶ E' ukuökī ṭa Jesús míä ittōkatapa ṭa ká kië Getsemaní eë. Ie' tō iché ie'pa a:

—A' aṭe tulur íe, e' dalewa ye' míä wışhkë ttök S'yë ṭa.

³⁷ Eṭa ie' wä Pedro ena Zebedeo ala'r böi, e'pa mītsër e' ṭa. Eṭa ie' erianemi chkenewami tajë. ³⁸ Ie' tō iché ie'pa a:

—Ye' eriane tajë ttsësquia ye' ttëwamiitō ekkë. A' e' tsúat íe ye' ṭa, kë a' kapökwa.

³⁹ Ie' míä wışhkë ṭa ie' e' këütër wōwakköt įski ṭa ikiéitō Skëköl a' i' es: "A yëwö, i tkōraë ye' ṭa e' dör wes íyi bacha'bachaë yëwasö es. E' mú ulà a ye'

† 26:31 Zacarías 13.7

yërmittsa, e'ma ye' yöttssa iulà a. Erë kë iwār wës ye' kī ikiane es, iū wës be' kī ikiane es.”

⁴⁰ E' ukuökī tā ie' dene wë ittökātapa tulus eē tā ie'pa kuëitō kapōtulus tā ichéitō Pedro a:

—¿A' kë wā kapëwā wöklōne dō hora ek ë ye' ta? ⁴¹ Kë a' kapökwa. A' ikiō Skëköl a as ì sulu' tō a' erkiōweke ese kë e' alōkã a' kī. Mokī a' éna ì buaë wāk, erë a' dīché kë dë'kã iwā uk, e' kuëkī a' a' darërëë idir.

⁴² Etã ie' skã miãne wīshkë ttökne S'yë tā tā ichéitō: “A yëwō, ì tkōraë ye' tā e' mú ulà a ye' yërmittsa, e'ma ye' yöttssa iulà a. Erë iū wës be' kī ikiane es.”

⁴³ Mik ie' dene, etã ie'pa kuëneitō kapōtulus; ie'pa wöbla surirkewa kapë wā e' kuëkī. ⁴⁴ Ie' skã miãne wīshkë ttök S'yë tā, ì' tā idare mañatökicha. Etã itténe wës itté kuaë es. ⁴⁵ E' ukuökī tā ie' dene wë ie' tō ittökātapa mañal méat eē tā ie' tō iché ie'pa a:

—¿A' kapōtulariã enukeiã? Ye' dör S'ditsō Alà, e' diwō dekatke mëttsã pë' sulusipa ulà a. ⁴⁶ A' e' kōkã, yi tō ye' wōmekettsã, e' dotke ì' tā. Mishka ie' panuk.

Jesús klō'wëwã ibolōkpa tō

(Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11)

⁴⁷ Jesús tso'ia ttök, e' dalewa ittökātapa dabom eyök kī bōl (12), e'pa eköl kië Judas, e' debitū pë' tā tajë. E' wakpa debitū tabë kī ena kal wölō kī. Ie'pa patkë'mi sacerdotepa wōkirpa ena judiowak kuëblupa tō. ⁴⁸ Judas dör iwömëttsã e' tō ie'pa a iyë'bak: “Wë shkë'wekeyō wöalattse wa, e' dör ie', iklö'úwã a' tō.” ⁴⁹ Etã ie' de Jesús ska' tā iché ia:

—¡A S'wöbla'ukwak!

Tã iwöalattséwãitō. ⁵⁰ Jesús tō iché ie' a:

—A yami, ì uk be' de, e' ú.

Etã pë' datse Judas tā e'pa de Jesús ska' tā iklö'wëwarakitō.

⁵¹ Etã ie'pa iëtër eē Jesús tā e'pa eköl tō itabë yëttsã tā e' wa sacerdote kibi e' kanë méso kukuöña téttsã. ⁵² Jesús tō iché ie' a:

—Wëpa ñippōke tabë wa, esepa dōrakã tabë kkō a. E' kuëkī be' tabë blōwane ikkuölit a. ⁵³ ¿Be' kë wā ijcher tō ye' kī ikiane, e'ma ye' tō ikiëmi ye' Yë a tā ie' tō ibiyōchōkwakpa tajë dōkã 70.000 e' patkëmi ye' tsatkök? ⁵⁴ Erë ye' tō ikië es, e' tā ¿wës Skëköl yëkkuō kī itso' kitule e' wã tkōmi? E' tō ichë tō ì suluë tkōke ye' tā e' kawōtã tkōk es.

⁵⁵ Etã ie' tō ichakë pë' ekkëpa a:

—¿Ì kuëkī a' bitë ye' klō'ukwã tabë kī kal wölō kī wës akblōkwakpa klō'wëwã es? Kekraë ye' bak e' tkōksër Skëköl wë a s'wöbla'uk, erë a' kë wā ye' klō'onewã.

⁵⁶ Erë ì tkōke ì' e' dör as iwã tkō wës Skëköl ttekölpã tō ikitatbak Skëköl yëkkuō kī es.

E' wōshã tā ie' ttökātapa kōs tkayalmi tō imëat ekōrla.

Jesús demi ie'pa wã Caifás wörki

(Marcos 14.53-65; Lucas 22.54-55,63-71; Juan 18.12-14,19-24)

⁵⁷ Etã pë' tō Jesús klō'wëwã e'pa tō ie' tsëmi sacerdote kibi kië Caifás e' u a. Eë s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa ena judiowak kuëblupa kōs daparke.

⁵⁸ Erë Pedro datse ie'pa itökī kamië dōttsã sacerdote kibi e' u pamik, eē ie' e' tsëat tkër Skëköl wë shkëkipa tā isaük tō ì tkōmi.

⁵⁹ Etã sacerdotepa wōkirpa ena judiowak wōkirpa malepa tō ttë yuleke Jesús kkoatoie as ie'pa tō iwömüttsã ttëwã. ⁶⁰ Tajë pë' de ie' kkatök kachë wa, erë kë yi

wa ie' kkatēne wē' ie' wōmottsā ttēwā. Bata ekkē tā idebitū böļ ikkatök kachē wa, ⁶¹ e'pa tō iché:

—Wēm sē tō iyē' tō ie' a Skēköl wé olorwāmi, e' yuēkamineitō ká mañat shua.

⁶² Sacerdote kibi e' kēkā tā ichaké Jesús a:

—¿Kē be' ie'pa iutekū yēs? ¿Ñe' ie'pa be' kkatēke, e' dör i?

⁶³ Erē Jesús siwā blēwā ie'pa yōkī. Etā sacerdote kibi tō ichaké ie' a:

—Ichó sa' a yēsýesē Skēköl chök e' wörkī tō ¿be' dör ie' Alà? ¿Be' dör wé pairine'bitū idi' wa sa' blúie e'?

⁶⁴ Ie' iüté:

—Wēs be' iché es idir. Ye' tō iché a' a tō ye' dör S'ditsó Alà, e' suēraē a' tō tkērka Skēköl diché tā' tajē íyi ulitane tsatā e' ulā bua'kka dalöiertā' tajē. Nies ye' datskene kashuk a' mò a' e' suēraē a' tō.

⁶⁵ Etā sacerdote kibi e' datsi' jchéé ikkachoie tō ilunekā tā ichéitō:

—Ì ché ie' tō, e' wa ie' tso' Skēköl chök suluē. ¿Íie se' kī ikkatökwakpa kī kiarmiia? Ttē suluē chéitō, e' ttsétkesö. ⁶⁶ ¿Íma a' tō ibikeitsé?

Ie'pa tō iüté:

—Ie' wák íane iwiie, e' kuēkī ikawötā ttēwā.

⁶⁷ Etā ie'pa wirituöke Jesús wö kī tā itekerakitō tajē. Welepa tō ippé iwö kī ⁶⁸ tā ichérakitō:

—Be' dör wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e', e'ma sa' a ichökā ¿yi tō be' ppé?

Pedro tō iblé tō kē ie' wa Jesús suule

(Marcos 14.66-72; Lucas 22.56-62; Juan 18.15-18,25-27)

⁶⁹ Pedro tkēriā sacerdote kibi e' u pamik tā alaköl kanēblöke u e' a, ese de eköl ie' ska' tā ichéitō ia:

—Be' nies dör Jesús Galilea wak e' klé eköl.

⁷⁰ Erē ie' tō iblé sulitane tso' e'pa kukua. Ie' tō iché:

—Ye' kē éna íane tō i chök be' tso'.

⁷¹ Ie' miā ukkō tkēr kañika eē tā alaköl skā tō isuē e' tō iché imalepa a:

—Ie' i' dör Jesús Nazaret wak e' klé eköl.

⁷² Etökichane Pedro tō iskā ché:

—¿Ye' iché Skēköl wörkī tō ye' kē wā wēm e' suule!

⁷³ E' kuölö tā wépa tso' eē e'pa debitū ie' ska' tā ichéitō:

—Mokī be' dör ie'pa éltē wak, be' ttö ie'pa ttö ttsēē.

⁷⁴ Etā ie' iché:

—Skēköl wörkī yō iché tō ¿wēm e' kē suule ye' wā! Kē idör es, e'ma as ye' kichatēr.

E' wōshaē dakro ane, ⁷⁵ tā i yē' Jesús tō ie' a e' anewā ie' éna, e' dör i': 'Kam dakro ar, e' yōkī be' tō icheraē mañatökicha tō be' kē wā ye' suule.' Etā ie' e' yéttā miā kañika tā eē ie' íé tajē siarē.

27

Jesús mítser Pilato wörki

(Marcos 15.1; Lucas 23.1-2; Juan 18.28-32)

¹ Mik ká ñine, etā sacerdotepa wókirpa ena judiowak kuēblupa kōs ñi dapa'wēkā ileritsök tō “¿wēs sō Jesús ttēwāmi?” ² Ie'pa wā imítser moulewā mé Pilato a. Pilato tkē'ka Roma wókir kibi tō Israel aleripa kē wókirie.

Judas e' ttēwā

³ Judas tō Jesús wato'ttsabak, mik e' wā ijchēnewā tō mokj Jesús wōmenettsā ttēwā, etā e' tō ie' eriawēne tajē. E' kuēkī ie' mīā sacerdotepa wōkirpa ena judiowak kuēblupa ska' tā inukōl mēne ie' ā mañayōk (30), e' mēneitō ie'pa a. ⁴ Ie' ichē ie'pa a:

—İ sulu wambléyō. Wēm kē kī ì sulu nuı tā', ese wōméttsayō ttēwā.

Erē ie'pa tō ie' iūtē:

—ıE' kē kī sa' tkine! ıE' wērke be' wōkī!

⁵ Etā ie' inukōl e' uyémine Skēkōl wē şuā tā imīā e' kuli' skēkā tā, es ie' e' ttēwā.

⁶ Etā sacerdotepa wōkirpa tō inukōl e' shtéka tā ichérakitō:

—Inukōl i' dōr s'kōtulewā ské, e' kuēkī nā idir. Kē iēnukwā inukōl tso' Skēkōl ā İyi kanéwoie ese a.

⁷ E' kuēkī ie'pa ttē mé nī ā tō ká tauttsasō iwa yuē pōie pē' datşē ká bānet blēnewā İe, esepa nu blōie. Etā ká kiē Skauçhka Yuōkwak Kē e' tuē ie'pa tō.

⁸ Ie'pa tō ká e' tuē s'kōtulewā ese ské wa, e' kuēkī dō ikkē tā ká e' kiē Ká Tōne S'kōtulewā Ské Wa. ⁹ İyi ekkē kōş tka wēs Skēkōl ttekōl kiē Jeremías tō iyē'atbak es. Ie' tō iyē': "Israel aleripa tō iské mékā inukōlchka wōshki dōkā dabom mañayōk (30), ekkē klō'wē ie'pa tō, ¹⁰ tā e' wa ie'pa tō ká kiē Skauçhka Yuōkwak Kē e' tuē wēs Skēkōl tō ye' ā iyē' es."*

Es Jeremías tō iyē'at.

Pilato tō Jesús ā ichaké

(Marcos 15.2-5; Lucas 23.3-5; Juan 18.33-38)

¹¹ Jesús mıtser ie'pa wā Pilato dōr ká e' wōkir e' ska' tā e' tō ie' ā ichaké:

—İBe' dōr judiowak blú?

Ie' iūtē:

—Tō, wēs be' ichē, e'ma es idir.

¹² Sacerdotepa wōkirpa ena judiowak kuēblupa tō ie' kcateke Pilato ā, erē Jesús kē wā ie'pa iūtēne yēs. ¹³ E' kuēkī Pilato tō ie' ā ichaké:

—Ie'pa tō be' kcateke tajē ıe' kē ttsēne be' wā?

¹⁴ Erē ie' kē wā iūtēne yēs, e' tō Pilato tkiwēwā darērēe.

Jesús méttşā ttēwā Pilato tō

(Marcos 15.6-20; Lucas 23.13-25; Juan 18.38-19.16)

¹⁵ Judiowak Yēpa Yērulune Egipto, e' kēwō wa Pilato wōblar s'wōtēulewā s'wōto wē ā ese yōktşā ekōl émine wē kiane pē' kī e'. ¹⁶ E' kēwō ska' tā wēm tso' wōtēule ekōl kiē Barrabás kkekaulekā tajē judiowak şuā. ¹⁷ E' kuēkī mik ie'pa e' dapa'wē tajē, etā Pilato tō ie'pa ā ichaké:

—İS'wōtēulewā wēne kiane a' kī tō ye' tō iyēttsane a' ā: Barrabás ö Jesús kiekerakitō wē pairine'bitu idi' wa s'blúie e'?

¹⁸ Ie' tō isuēwā tō ukyēne wa sacerdotepa wōkirpa tō Jesús me'ttsā ie' ulā ā. E' kuēkī ie'pa tō ie'pa ā ichaké es.

¹⁹ Ie' tkērkaıā s'şhulo kulé kī, etā ilakōl tō ichök patké ie' ā: "Nañewe ye' tō Jesús kēbisué, e' tō ye' tsiriwétka tajē, e' kuēkī be' kē e' tiük wēm ser yēsyesē e' ta."

²⁰ Erē sacerdotepa wōkirpa ena judiowak kuēblupa tō pē' ulitane dakıñē tā ichérakitō: "İkiō Pilato ā tō Barrabás ömine erē Jesús ttōwā."

²¹ Pilato tō ie'pa ā iskā chakéne:

—İWēpa böł i', wē kiane a' kī tō ye' tō ièmine?

* **27:10** Jeremías 19.1-13; 32.6-9

Ie'pa iiüté:

—jBarrabás òmine!

22 Ie' tò ie'pa a ichaké:

—Eta ¿wes Jesús kiekerakitò wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' wèmiyò?

Ie'pa iiüté:

—jIttòwà wõtëulewà krus mik!

23 Ie' tò ichaké ie'pa a:

—¿Ì kueki? ¿Ì sulu wambléitò?

Erè ie'pa kí arke:

—jIwõtòwà krus mik!

24 Ie' tò isué tò ie' kè a Jesús tsatkènuw wes, pè' kí arkeka tajë, e' kueki ie' tò di' tsuk patké ta iulà skué ie'pa ulitane wörki iwà kkachöie tò ie' kè iane iwiie. Ie' iché:

—Wèm i' patkeraëyò ttèwà erè e' nuí kè ku' ye' kí. E' nuí ardaë a' ulitane kí.

25 Eta ie'pa ulitane iiüté:

—Sa' ena sa' ala'r kos as e' kí inuí ar.

26 Eta Barrabás émi ie' tò. E' ukuökí ta ie' tò Jesús ppök patké tsa' bata daloie wa, ta imétsaitò ñippökwakpa ulà a wõtèwà krus mik.

27 Eta Pilato ñippökwakpa wà Jesús mítser s'wökirpa wé kiè Pretorio e' pamik ta eë ie'pa tò ñippökwakpa malepa kos kiétsa dapa'wè ek tsiní Jesús pamik.

28 Ie'pa tò Jesús datsi' yétsa ta datsi' mat daloshdalosh ese wa ipaiérakitò blu'ie. 29 Ñies dika'kicha yué wöshkiie, e' tkékarakitò iwökir kí blu'ie. Kuaköl wölö mérakitò ie' a iulà bua'kka wes blu' es. E' ukuökí ta ie'pa e' tkéwà kuché kí ie' wörki iwayuoie ta ichérakitò:

—jBe' dör judiowak blú! jBe' kíkökkà sa' tso'!

30 Ñies ie'pa wiritué iki tajë, ta kuaköl wölö a'tser iulà a, e' yétsarakitò, e' wa ippérakitò tajë iwökir kí. 31 Mik iwayué one, eta datsi' mat daloshdalosh, e' yétsarakitò ta iwák datsi' iékanerakitò iki ta imítserak iwà wõtèwà krus mik.

Jesús wõtène krus mik

(Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27)

32 Mik ñippökwakpa wà Jesús dami e'pa e' yélur eë, eta wèm eköl kué ie'pa tò ñalà kí kiè Simón, e' dör Cirene wak. Ie' ké ie'pa tò Jesús krus tsukmi.

33 Mik ie'pa de ká kiè Gólgota eë (Gólgota wà kiane chë s'wökirdiche), 34 eta ie'pa tò vino shutuule kapöli bacha'bachaë wa, ese mé Jesús a yè. Erè mik ie' tò ipattsé, eta ie' kè wa iyanewa.

35 Mik ie'pa tò iwötè krus mik one, e' ukuökí ta ie'pa iné ñi ma'woie suè tò wes ie'pa tò ie' datsi' blatemi ñi a. 36 E' ukuökí ta ie'pa e' tuluésér ikkö'nuk as kè yi itsatkò. 37 Kaltak kí itso' kitule tò iché: "I' dör Jesús dör judiowak blú e'", e' batséwarakitò ie' wökir tsaka. E' kit ie'pa tò iwà kkachöie tò i nuí kí ie' wõtènewà krus mik.

38 Eta ñies wèpa bøl akblökwakpa wõtèwarakitò krus mik, eköl iulà bua'kka, eköl iulà bakli'kka. 39 Pè' tköke eë e'pa tò icheke sulu, iwökir wötiukerak iwö, es ichekerakitò:

40 —jBe' sè tò Skököl wé tkekettsa, ta ká mañatk è ta be' tò iyuékane! Moki be' dör Skököl Alà, e'ma be' e' tsatkò, be' e' öwa krus sè mik.

41 Es ñies sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa ena judiowak kueblupa, e'pa tò ie' wayueke. Ie'pa ñi a ichöke:

42 —Q'kapa tsatkéitò erè ie' wák kè a e' tsatkèr. Moki ie' dör Israel aleripa blú, e'ma as ie' e' öwa krus wí mik, e' iarma ta sa' erblömi ie' mik. 43 ¿Ie' kè

wā sa' a iyēne tō ie' dōr Skēkōl Alà? ɿe' ɛrblōke Skēkōl mik e' kɿ ikiane, ɛ'ma ʌs e' tō itsatkō!

⁴⁴ Dō ñies akblōkwakpa bōl wōtēulewā krus mik ie' o'mik, e'pa tō ie' cheke sulu.

Jesús duowa

(Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30)

⁴⁵ Mik diwō de bata a, eṭa ká mía ttsetseē ká wa'ñe, dō tsáɿi diwō de mañat ekkē. ⁴⁶ E' wōshā ṭa Jesús anekā tajē ṭa ichē: “Elí, Elí, ɿlemá sabactani?” (e' wā kiane chē: A ye' Kēkōl, a ye' Kēkōl, ɿiōk be' ye' we'ikéttsa?)

⁴⁷ Mik welepa tso' eē, e'pa tō ttē e' tseṭ ṭa ichéraitō:

—Wēm wɿ tso' Skēkōl ttekōl bak kiē Elías, e' kiōk.

⁴⁸ Eṭa ie'pa ekōl ṭunemi tō suiyōk nuwéka vino shkōshkō wa, e' tkéka kuakōl bata kɿ ṭa itkéwā ie' kkō mik ʌs ikuyōitō. ⁴⁹ Erē imalepa tō iché ie' a:

—Imúat bē, ipanusō suē tō Elías datseṭ itsatkōk.

⁵⁰ Eṭa ie' skā anene tajē ṭa iwikōl émiitō. Es iduowa. ⁵¹ E' wōshā ṭa Skēkōl wé a ie'pa wā datsi' buririē ese shukuar u blatoie e' jhēnane kákkē dōttsa ɿskɿ. Ñies ká wōtɿ'nekā ṭa ák blublu tskirolone. ⁵² Eṭa pō kkōburolone ṭa s'batse' rpa blérulune, esepa tajē shkēnekane ⁵³ e' yélur ipō a. Ie' du'wā shkēnekane, e' ukuōkɿ ṭa ie'pa de Jerusalén dōr ká batse'r eē, ṭa tajē pé' tō ie'pa suē.

⁵⁴ Roma ñippōkwak ekōl dōr capitán ena imalepa tso' ie' ṭa Jesús kkō'nuk, mik e'pa tō ká wōtɿ'ne ena i kōs tka ee e' suē, eṭa ie'pa tkirilune ṭa iché ñi a:

—Mokɿ wēm wɿ dōr Skēkōl Alà je'.

⁵⁵ Ñies alakōlpa manetwā Galilea Jesús ṭa ikimuk, e'pa tso'ñak tajē ie' kɿ sauk kamiē. ⁵⁶ E'pa ekōl dōr María Magdala wak, iēkōl dōr María dōr Santiago ena José e'pa mī, iēkōl dōr Zebedeo ala'r, e'pa mī.

Jesús nu wōtēne pō a

(Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42)

⁵⁷ Wēm ekōl tso' kiē José Arimatea wak, e' dōr inukōl blú, ñies ie' dōr Jesús klé ekōl. Mik ká tuirketke, ⁵⁸ eṭa ie' mía Pilato ska' Jesús nu kiōk. Pilato tō imuk ké ie' a. ⁵⁹ Ie' wā imítser patrēwā datsi' ukuō bua' bua saruru maneneē ese wa. ⁶⁰ E' ukuōkɿ ṭa ie' tō ibléwā ákuk bine pa'alɿ iwák nu blóie e' a. Ie' tō ák bērie trémi dō pō kkō mik, e' wa iwótēwā. E' ukuōkɿ ṭa imía. ⁶¹ Erē María Magdala wak ena María skā, e'pa aṭe tulur pō kkō wōshā.

Jesús nu blēne e' kkō'né Shkēkɿpa tō

⁶² E' bule es e' dōr ɛno diwō, eṭa sacerdotepa wōkirpa ena fariseowakpa míyal ñitaṭ tōk Pilato ṭa. ⁶³ Ie'pa iché ia:

—A kēkēpa, sa' éna ianewā tō mik kachōkwak e' bak tse's'ka, eṭa ie' tō iyē' tō ie' duowa e' kɿ ká de mañat eṭa ishkerdakane. ⁶⁴ E' kuekɿ sa' tō be' a ikiē tō pō kkō'nuk patkō dōka ká mañat dō' ittōkatapa dō inú ekiblōkwā ṭa i' ukuōkɿ ṭa ichēnerakitō sulitane a tō ishkenekane. E' wérakitō es, e' ṭa e' dōr kachē tajē shṭeṭ tkōka ikache kewē e' tsata.

⁶⁵ Pilato tō iché ie'pa a:

—Se a' wā ñippōkwakpa tso', a' yú ikkō'nuk bua'iewā kōs a' a ikkō'narmi ekkē.

⁶⁶ Eṭa ie'pa mía pō a ṭa ɿyi batséwarakitō pō kkō mik ʌs ké yi mi'waiā eē. Ie'pa tō ñippōkwakpa méat pō kkō'nuk, eṭa iwákpa míyal.

28

*Jesús shkenekane**(Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10)*

¹ Eno diwō tka, e' bule es e' dōr domingo e' ñirketke tã Mariã Magdala wak ena Mariã skà, e'pa míyal Jesús pō sauk. ² E' wōshã tã Skëkōl biyōchōkwak ekōl tso' kã jai a' e' de, e'tã i tka darērē. Ie' mĩa pō a' tã ak bastkēr e' tréuitō bánet tã ie' e' tkēsēr iki. ³ Ie' wōñarke dalōlōē wēs alã wōñar es, idatsi' damiwa saruruē wēs suiyōk es. ⁴ Mik ñippōkwakpa tō e' sué, e'tã ie'pa tkirulune painékarak siwa' arulune suane ē wã, atē wēs s'duowã es. ⁵ E'tã Skëkōl biyōchōkwak tō iché alakōlpa a':

—Kē a' suanuk. Ye' wã ijcher tō a' tso' Jesús kōtewã krus mik, e' nu yulōk. ⁶⁻⁷ Erē ye' de a' a' ichōk tō kē iku' iē, ishkenekane wēs ie' tō iyē'atbak es. A' shkō wē ie'pa tō inu me'wa e' tō weblōk. E' ukuōkī tã a' yú bet ibiyō chōk ittōkatapa a': Ie' shkenekane, e' mir a' yōkī kewe Galilea, eē a' tō isueraē.'

Jesús e' kkaché alakōlpa a

⁸ E'tã alakōlpa míyal shkãlãlãē. Ie'pa suane erē ñies ie'pa tts'e'ne buaē. Ie'pa tunemirak ibiyō muk Jesús ttōkatapa a'. ⁹ E' wōshã tã Jesús de dur ie'pa wōrkī tã ie'pa shkē'wēitō. Ie'pa dewã ie' ska' tã ie'pa e' tuléwã kuchē kī tã iklō paklō'wéwarakitō tã idalōiérakitō. ¹⁰ Ie' tō iché ie'pa a':

—Kē a' suanuk. A' yú ichōk ye' ttōkatapa a' tō a' yú Galilea tã eē a' tō ye' sueraē.

Ñippōkwakpa patoule kachōk

¹¹ Alakōlpa míyal, e' dalewa ñippōkwakpa tso' pō kkō'nuk e'pa welepa míyal Jerusalén tã i kōs tka e' pakérakitō seraã sacerdotepa wōkirpa a'. ¹² Sacerdotepa wōkirpa míyal ttōk judiowak kueblupa tã. Ie'pa ttē mé ñi a': "Sú sō ñippōkwakpa patuē inukōl tajē wa as ie'pa ichō wēs se' kī ikiane es."

¹³ Ie'pa tō iché ñippōkwakpa a':

—A' ichō tō nañewe a' kapolur e' dalewa Jesús ttōkatapa debitū e' wã inu mítser. ¹⁴ A' wōkir kibi wã ijchenewa, e' tã sa' ttōraē ie' tã a' tsatkoie. Es kē i tkōpa a' tã.

¹⁵ E'tã ñippōkwakpa tō inukōl e' klō'wé tã ichérakitō wēs ie'pa ké ichōk es. Dō j'ñe tã kachē e' pakekeiã judiowak tō.

*Jesús tō ittōkatapa patké ie' ttē pakōk kã ulitane wakpa a**(Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49; Juan 20.19-23)*

¹⁶ E'tã Jesús ttōkatapa dabom eyōk kī ekōl (11), e'pa míyal Galilea kabata a' wē ie' tō ie'pa a' iyē' eē. ¹⁷ Mik ie'pa tō isué, e'tã ie'pa tō idalōiē, erē ie'pa welepa tō ibikeitsékã bōtbōt. ¹⁸ Ie' de ie'pa ska' tã ichéitō:

—Skëkōl tō ye' tkē'kã iyi ulitane wōkirie kã jai a' ena kã i' a'. ¹⁹ E' kuekī a' yú kã ulitane a' s'yuōk ye' ttōkatapaie. Ie'pa wōskuō S'yē ena ye' dōr ilã ena Wikōl Batse'r e' ttō wa. ²⁰ Ñies ttē kōs wã dalōiōk a' ka' ye' tō, e' wa ie'pa wōbla'ú as ñies ie'pa tō iwa dalōiō. Ye' ser michoē a' tã kekraē. Erē kã i' enewatke, erē ye' kē tō a' mepaat a' wakpa ē.

Jesús Tté Buaë Kit San Marcos tö Marcos

Yi tö yëkkuö i' kit e' kiè Marcos. Nies ie' kiè Juan Marcos. Ie' kë dör Jesús ttekölpa tsá dabom eyök kǐ bōl e'pa ekōl. Erë wēle tö ibikeitsè tö ie' dör Pedro klé. E' kuëki pè' tajè tö ibikeitsè tö Pedro tö ie' kǐme' yëkkuö i' shtök. Nies ie'pa ibikeitsè tö Marcos bak senuk Jerusalén, e' kuëki i' o' Jesús tö ena i' yè'itö e' ane buaë ie' éna.

Jesús dör Skëköl alà e' dè'bitu ká i' kǐ e' tö íyi buaë o' tajè sulitane a ie'pa wörki. E' kit Marcos tö yëkkuö i' kǐ. Ie' kǐ ikiane tö sulitane wa ijcherwa. Nies wēs Jesús weine tajè ena iwötēnewa krus mik e' paké ie' tö tajè. Jesús weine tajè ena idu'wa, e' ukuöki ishkenekane, e' kuëki idiché ta' tajè tkōka se' bolök Satanás tsata. I'ñe ta' kekraë ie' tso' se' kǐmoie, e' kiane Marcos kǐ tö se' wa ijcher. E' kuëki ie' tö yëkkuö i' kit.

Marcos i' tté tso' kitule Hechos 12.12,25; 13.5,13; 15.36-39 ena 2 Timoteo 4.11 e' kǐ. Erë kë s'wa ijcher yēsēsè tö mik ie' tö yëkkuö i' kit, erë se' tajè tö ibikeitsè tö ikititö Jesús kune' e' kǐ duas de dabom skēyök (50) ena dabom kuryök (70) e' shu' ulat.

Juan s'wōskuök tö s'patté

(Mateo 3.1-12; Lucas 3.1-9,15-17; Juan 1.19-28)

¹ Jesucristo dör Skëköl Alà, e' tté buaë dör i' es.

² Ká iaiaë Skëköl tteköl kiè Isaías e' tö ikitat yëkkuö kǐ, e' ichè i' es: Skëköl tö ichè: “Ye' tso'tke ye' tté pakökwak patkōk be' yōki kewe, be' ñalé yuök.*

³ Ká sir poë wé kë yi serku' ee' ie' ttöraë aneule:

‘A' er mane'ú Skëköl datse e' yōki,
e' dör wēs ñalá yuēsō yēsēsè ie' yōki es.’†
Es Isaías tö iyè'at.

⁴ Es Juan S'wōskuökwa tso' ká sir poë wé kë yi serku' ee, e' tö s'pattémi i' es: “A' er mane'ú Skëköl a as a' nuí olo'yōitö a' kǐ ta' a' e' wōskuölor iwà kkachōie.”

⁵ Jerusalén wakpa ena ká malepa tso' Judea e' wakpa kos döke ie' ttöke e' ttsök. Ie'pa e' wamblö sulu kos e' chekekarakitö ta' Juan tö iwōskuekelor di' kiè Jordán e' a.

⁶ Juan datsi' yöule kameio köyök wa; ikipamo yöule iyiwak kkuölit wa. Ie' chë dör ditsi ena bulali. ⁷ Tté pakeke ie' tö ie'pa a i' es: “Ye' itōki idatse ekōl, e' dör këkēpa tajè ye' tsata, e' kuëki ie' klökkuö kicha è kë wōtsēnanuk ye' siarla e' a. ⁸ Ye' tö a' wōskueke di' a, erë ie' tö a' ierawa Wikōl Batse'r a.”

Juan tö Jesús wōskué

(Mateo 3.13-17; Lucas 3.21-22)

⁹ E' kēwō ska' ta' Jesús e' yétsa Nazaret atē Galilea ee, e' de Jordán ta' ee Juan tö ie' wōskué. ¹⁰ Mik ie' wōsune e' e' duékane di' a, e' wōsha ta' ie' isué tö ká jai kkōbunane ta' Skëköl Wikōl bite' ie' kǐ nubōl sù. ¹¹ Eta' ttō ttsēne datse ká jai a, e' tö ichè: “Be' dör ye' alà dalèr tajè ye' éna, e' wēr ye' wa buaë shutē.”

Satanás tö Jesús erkiōwé i' sulu wamblök
(Mateo 4.1-11; Lucas 4.1-13)

* 1:2 Malaquías 3.1 † 1:3 Isaías 40.3

12 E' ukuökj tã Skëköl Wiköl tö Jesús ké shkökmi kã sir poë wé kē yi serku' ee. 13 Eë iyiwak sulusi tso' tajë. Eë ie' sené kã dabom tkëyök (40), e' dalewa Satanás tö ie' erkiöwë ì sulu wamblök. Skëköl biyöchökwakpa tö ie' kimé.

*Jesús tö ie' kanè wawémitke Galilea
(Mateo 3.1-12; Lucas 3.1-9,15-17; Juan 1.19-28)*

14 Juan klö'wéwarakitö wötéwã s'wöto wé a, e' ukuökj tã Jesús míã Galilea Skëköl ttë buaë e' pakök. 15 Ie' s'patteke i' es: "Ï blúie Skëköl tso' e' kéwö dewatke tsinet. E' kuekj a' er mané'ú ie' a tã ie' ttë buaë e' klö'ú."

*Jesús tö nima klö'ukwakpa döka tkël e'pa kié
(Mateo 4.18-22; Lucas 5.1-11)*

16 Mik Jesús shkörãmi batsöri kié Galilea e' kkömik, etã wëpa böi suéitö. E'pa dör Simón ena iël Andrés. Ie'pa dör nima klö'ukwakpa. Ie'pa tso' ikla' uyök batsöri a nima klö'woie.

17 Jesús tö ie'pa a iché:

—A' shkó ye' tã. A' yueraëyö s'ditsö klö'uk ye' a ye' ttökataie.

18 E' bet tã ie'pa tö ikla' tuléat tã míyal ie' tã.

19 E' wí'kie Jesús tö Santiago ena iël kié Juan e'pa sué. Ie'pa dör Zebedeo ala'r. Ie'pa tulur kanö a ikla' wöyüök. 20 E' wöshã tã Jesús tö ikiémirak e' tã. Etã ie'pa tö iyë méat ikanè mésopa tã kanö shuã tã imiyal Jesús tã.

*Jesús tö aknama trë'wëshkar wëm eköl a
(Lucas 4.31-37)*

21 Ie'pa demi kã kié Cafarnaúm ee. Eno diwö a Jesús tkwã judiowak ñi dapa'wö wé a tã ie' tö s'wöbla'wémitke. 22 Ie' tö s'wöbla'weke ttë mokj diché tã tajë ese wa. E' ké dör wës s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa tö s'wöbla'weke es. E' kuekj e' tö wëpa tso' ittök e'pa tkiwëwã. 23 Etã ee wëm eköl tso' e' a wimblu sulusi tso' e' tö iché aneule:

24 —A Jesús Nazaret wak, ¿jie be' tso' sa' tsiriuk? ¿Be' debitu sa' eukwa? Ye' wã be' suule. Ye' wã ijcher tö be' dör yi dör batse'r patkë'bitu Skëköl tö e'.

25 Jesús tö wimblu e' uñë:

—jBe' siwã'blöwã, be' e' yóttã wëm sã a!

26 Wimblu sulusi tö wëm siwã' éwa tã ianekã tajë tã ie' yéttã ia. 27 Sulitane tkinewã iweblök tã ñi chakérak:

—¿Wí dör i? ¡ie' s'wöbla'weke ttë pa' alj wa ena diché wa dö wimblupa sulusi kéitö e' yöktsã tã ittö iutérakitö ekké!

28 E' bet tã ie' ttë bunekã Galilea kôs a.

*Jesús tö Simón yãk bua'wéne
(Mateo 8.14-15; Lucas 4.38-39)*

29 Mik ie'pa e' yélur ñi dapa'wö wé a tã Jesús míã Simón ena Andrés e'pa u a. Santiago ena Juan mí ie' tã. 30 Eë Simón yãk me'r kã' kã kiri'weke duè dalölö tö, e' ché ie'pa tö Jesús a. 31 Etã ie' e' skéwã tã iklö'wéitö iulã a tã ikimé e' tkökser. E' bet tã duè dalölö ie' éwa tã ie' e' kékã ilë yulök ie'pa a ñë.

*Jesús tö tajë s'kirirke esepa bua'wéne
(Mateo 8.16-17; Lucas 4.40-41)*

32 Kã tuine diwö míwatke tã s'kirirke ena wëpa a aknama tso' esepa kôs debiturak iwã Jesús ska'‡ 33 Kã e' wakpa kôs e' dapa'wékã ukkó a. 34 Etã ie'

‡ 1:32 Diwö e' dör eno diwö, e' kuekj s'kirirke kôs ké dë' ie'pa wã Jesús ska' ñiwe. Ie'pa ké a kawö tã' kanëblök eno diwö a. Ie'pa a tã íyi ö yile tsëmi e' dör kanë. E' kuekj ie'pa tö s'kirirke tsëmi Jesús ska' diwö míwatke e' ukuökj, ekké eno diwö erkerö e' kuekj.

tö duè ulitane bua'wéne pè' tso' tajè e'pa a. Ñies aknamapa tajè trè'wéyalitò. Erè aknamapa wà ijcher yi dör ie', e' kuekì ie' kè wà kawö mène ie'pa a ttök.

Jesús tö Skököl ttè paké judiowak ñi dapa'wo wé a
(Lucas 4.42-44)

³⁵ Ká ñirketke ià ttsetsee, ta Jesús e' kéká míá bánet wé kè yi ku' ese ska' ttök S'yè ta. ³⁶ Età Simón ena iwapiepa míyal ie' yulök. ³⁷ Mik ikuéwarakitò, età ie'pa ie' a iché:

—Sulitane tso' be' yulök.

³⁸ Erè ie' tö ie'pa iuté:

—Mishka ká tso' tsinet tsinet ese a. Ñies eé ye' ké Skököl ttè pakök, eseie ye' dè'bitu.

³⁹ Es Jesús shké ká tso' Galilea e' kos a ttè pakök judiowak ñi dapa'wo wé kos a, ñies aknama trè'ukyal.

Wëm eköl kiri'weke lepra tö e' bua'wéne Jesús tö
(Mateo 8.1-4; Lucas 5.12-16)

⁴⁰ Wëm eköl kiri'weke lepra tö, e' e' skéwá Jesús o'mik ta ie' e' tkéwá kuchè kì ta iché iá:

—Be' kì ikiane, e' ta be' a ye' buarmine as ye' batse'rne.

⁴¹ Jesús tö ie' sué er siarè wa ta ikéwáitò ulá wa ta iché:

—Tö, ye' kì ikiane. Be' dene batse'r.

⁴² E' wöshá ta wëm buanene batse'nene. ⁴³⁻⁴⁴ E' ukuökì Jesús tö ie' a iché:

—Ye' ttö tso', i tka be' ta e' kè char yi a. Be' yú e' kkachök sacerdote a. Ì muk Moisés tö a' ka' e' batse'woie e' tsúmi mè Skököl a iwá kkachoe.

⁴⁵ Erè wëm míá ta ie' e' kéká i tka ita e' pakök sulitane a. E' kuekì Jesús kè a e' kkayènuwé wé pè' tso' tajè ese ska'. Ie' kawötá e' tsukat kañiká wé kè pé' ku' ese ska', erè ká wa'ñe wakpa datse ie' ska'.

2

Wëm eköl kraulewá e' bua'wéne Jesús tö
(Mateo 9.1-8; Lucas 5.17-26)

¹ Ká wekkè alè kuökì ta Jesús dene Cafarnaúm. Mik pè' wà ijchenewá tö ie' tkèr u a, ² età tajè ie'pa e' dapa'wé ie' ska' kè ché'kaia weshké, kè ché'kaia ukkò a ekkè. Ie' tso' Skököl ttè pakök ie'pa a. ³ E' dalewa wèpa dòkà tkèl wà wëm kraulewá kè karká debitu eköl ká'la kì. ⁴ Erè tajè s'tso', e' kuekì kè wés ie'pa tkömi weshké Jesús ska'. E' kuekì ie' tsaká u tsabata jchéé* ie'pa tö ta iduè émirakitò enáe e' a dötsá iskì. ⁵ Mik Jesús tö isué tö mokì ie'pa erblé ie' mik, età ie' iché ikirirke e' a:

—A alá, i sulu kos wamblébó, e' nuí olone be' kì.

⁶ Erè s'wöbla'uk ttè dalóieno wa wakpa welepa tulur eé, e'pa ibikeitse: ⁷ “Ì kuekì wëm wí ttö es? Skököl è a se' nuí olo'yarmi. Ì ché ie' tö e' wa ie' tso' Skököl chök suluè.” ⁸ Erè ì bikeitsök ie'pa tso' e' suéwá Jesús tö bet. E' kuekì ie' tö ie'pa a ichaké:

—Ì kuekì a' tö ibikeitseke es? ⁹ Ye' tö s'kraulewá diö bua'wèmine as ishköne, e' ta çwes a' tö iklö'wèmi tö ye' kè a inuí olonuk ikì? ¹⁰ Ye' dör S'ditsó Alá, sú e' tö a' a ikkachè tö ye' wà kawö ta' ká i' a nuí olo'yoie.

Età ie' tö iché wëm kraulewá e' a:

¹¹ —Be' e' kóká, be' ká'la kóká ta be' yúne u a.

* 2:4 u tsabata jché: Ie'pa u tsabata dör kkuéie, e' kì ie'pa shkóke.

¹² Bet ta ie' e' kéká, iká'la kéká, ta imía sulitane wörki. E' tö ie'pa qos tkiwéwa ta ie'pa tö Skéköl kíkéká tajé ta ichérakitö:

—Ké se' wá iyi wíse suule yés.

Jesús tö Leví kié ittökataie
(Mateo 9.9-13; Lucas 5.27-32)

¹³ E' ukuöki ta Jesús miáne batsöri kkömik ta pé' e' dapa'wéka ie' ska' ta ie' tö ie'pa wöbla'weke. ¹⁴ Ie' domitkö ta ie' tö inuköl shtökwak Roma wökirpa a e' sué eköl tkér ikaneblöke e' wé a. E' dör Leví dör Alfeo aladulaköl. Ie' tö iché ia:

—Be' shkó ye' ta ye' ttökataie.

Etá ie' e' kéká ta imía Jesús ta.

¹⁵ E' ukuöki Jesús tso' chkök Leví u a. Pé' shköke tsakié Jesús ta, e' kueki inuköl shtökwakpa ena pé' sulusipa ská tulturñak chkök ie' ena ittökatapa ta.

¹⁶ S'wöbla'uk tté dalöieno wa wakpa welepa dör fariseowakpa. Mik e'pa wele tö Jesús sué tö ichköke pé' esepa ta, etá ie'pa tö ichaké ittökatapa a:

—¿Iök a' wöbla'ukwak chköke inuköl shtökwakpa ta ena pé' sulusipa ská ta?

¹⁷ Jesús tö ittse ta ichéitö iarak:

—Wépa ké kirirku' esepa ké kī s'kapeyökwak kiane, eré wépa kirirke esepa kī ikiane. Ye' ké dē'bitū wépa e' ttsō tö ie'pa serke yēsyesé esepa kiök. Ye' dē'bitū pé' sulusipa kiök.

Ì kueki Jesús ttökatapa ké batsötá'
(Mateo 9.14-17; Lucas 5.33-39)

¹⁸ Etökicha ta Juan S'wöskuökwak ttökatapa ena fariseowakpa tso' batsök, etá pé' welepa de Jesús ska' ta ichakérakitö ie' a:

—Juan S'wöskuökwak ttökatapa ena fariseowakpa klépa batsöke. ¿Ì kueki be' ttökatapa ké batsö?

¹⁹ Jesús tö ie'pa iuté:

—Mik s'kiule ulabatsè kéwö tkó'uk, etá ¿wes ie'pa batsömi wém ulabatske e' tso'ia ie'pa ta e' dalewa? Ie' tso'ia ie'pa ta, e' dalewa ie'pa ké batsöpa. ²⁰ Eré ikéwö döraé etá ie' mi'datser ie'pa yöki. E' je' ta ie'pa batsöraé.

²¹ “Ké yi tö datsi' kéchke wöyuepawá datsi'tak pa'alí wa, datsi'tak pa'alí wöklöneka, e' tö datsi' kéchkela shukuéé ta ikí jchèe tajé. ²² Nies ké yi tö vino pa'alí tepaká iyiwak kkuölit yöule ibloie ese kéchke a. Itékasó es, e' ta mik ibachanebitū, etá ikkuölit jchèemiitö. Es vino ena ikkuölit weirwami éme. E' kueki vino pa'alí tekeka ikkuölit pa'alí a.”

Jesús ttökatapa tö trigowö butsé eno diwö a
(Mateo 12.1-8; Lucas 6.1-5)

²³ Etökicha ta eno diwö a, Jesús dami trigo shuá ta ittökatapa tö trigowö butsémi ishkörani e' dalewa katè. ²⁴ Fariseowakpa tö ie' a ichaké:

—Sa' ttö ttsó, ¿ì kueki be' ttökatapa tso' i ké kéwö ta' wé eno diwö a ese uk?

²⁵ Eré ie' iuté:

—Etökicha ká iaiäé mik David ena iklépa du' bli wa ta ké ie'pa wa i dami ñè, etá i' o' ie' tö 'e' ké aritsule a' wa Skéköl yékuö kī? ²⁶ Mik Abiatar dör sacerdote kibi, e' kéwö ska' ta David dewá Skéköl wé a ta pan meule Skéköl a e' ñéitö ta ñies iméitö iklépa a ñè. Sacerdotepa é a pan ese kéwö ta' ñè. Eré a' éna iane tö i' o' David tö e' ké dör sulué Skéköl wöa.

²⁷ Ie' tö ikí ché:

—Eno diwö meneat s'ditsö kïmoie, erë s'ditsö kë yöne eno diwö ë batseitsök.
 28 E' kueki ye' dör S'ditsö Alà, e' wä kawö ta' ichoie tö ì dör buaë ö ì dör suluë wë eno diwö a.

3

Wëm ulà siulewä e' pakè

(Mateo 12.9-14; Lucas 6.6-11)

1 Jesús skà dewäne judiowak ñi dapa'wö wé a, ta eë wëm tkër eköl ulà etk siulewä. 2 Ie'pa éna ie' kkatak ilè kï, e' kueki ie'pa tso' ie' weblök tö wëm ñe' bua'wëmine ie' tö eno diwö a. 3 Ie' tö iché wëm ulà siulewä e' a:

—Be' e' kôkâ ta' be' e' duöser íe sulitane wöshäë.

4 Ie' tö ie'pa a iché:

—¿Í kéwö ta' se' a wë eno diwö a: ì buaë ö ì suluë? ¿S'tsatkök ö s'ttökwa?

Erë ie'pa siwa'bléwä ie' yöki. 5 Ie' tö ie'pa weblé kësik wa. Ie'pa er darërëë e' tö ie' eriauwé. Ie' iché wëm a:

—Be' ulà shulöö.

Ta' ie' ulà shuléë ta' ibuanene. 6 Eta fariseowakpa ponemi, e' bet ta' ie'pa ñi dapa'wékâ Herodes klépa ta' ileritsök Jesús ttowaie.

Tajë pë' tso' batsöri kkömik

7 Eta Jesús miä ittökatapa ta' batsöri kkömik ta' tajë Galilea wakpa míyal ie' ta.

8 Ñies pë' tso' tajë eë datse Jerusalén ena Judea kâ malepa a. Ñies ie'pa datse Idumea ena Jordán wíshet ena kâ wé Tiro ena Sidón atë eë. Ie'pa tö ì kos weke Jesús tö e' tté tse' e' kueki ie'pa de iweblök. 9-10 S'kirirke tajë bua'wétke Jesús tö, e' kueki imalepa tajë e' uyökekâ ie' kï ikökwa. E' kueki ie' tö iché ittökatapa a tö kanò tsúbitu tértke dö' ie'pa tö ye' tuéwä darërë.

11 Mik wépa a wimblupa sulusi tso' esepa tö ie' sué, eta' ie'pa e' tulélur kuché kï ie' wöa ta' iarkerak:

—¡Be' dör Skëköl Alà!

12 Erë ie' tö ie'pa a iché kësik wa:

—¡Kë ye' tté pparakâ!

Jesús tö ittekölpa tsá dabom eyök kï bül e'pa shushtë

(Mateo 10.1-4; Lucas 6.12-16)

13 E' ukuöki ta' Jesús miä kabata a. Eta wépa kiane ie' kï kiè, e'pa kiéitö ta' ibiterak ie' ska'. 14 Ie' tö ie'pa shushtë dabom eyök kï bül shkök ie' ta' ena patkëmi ie' tté pakök. E'pa kiè mékaitö ittekölpa tsá. 15 Ie'pa a diché méitö aknama trë'ukyal. 16 Ie'pa kiè i' es: Simón, e' kiè mékaitö Pedro; 17 Santiago ena iel Juan, e'pa dör Zebedeo aladulakölpa, e'pa kiè skà mékaitö Boanerges (kiè e' wä kiane chë “wépa dör wes alá es”); 18 Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás ena Santiago dör Alfeo alà; ena Tadeo, Simón Celote, 19 ena Judas Iscariote tö Jesús wömeketsä aishkuö ta' ibolökpa a e'.

Jesús ena Beelzebú

(Mateo 12.22-32; Lucas 11.14-23; 12.10)

20 E' ukuöki ta' Jesús dewä u a ittökatapa ta. Eta tajë pë' ñi dapa'wékane kë wa ie'pa chko ekkë. 21 Mik Jesús yamipa ekka wä ijchenewä tö wes ie' tso', eta' ie'pa de itsukmi iyërke tö ie' alínekâ e' kueki.

22 Ñies s'wöbla'uk tté dalöiëno wa wakpa datse Jerusalén e'pa tö Jesús ché i' es: “Beelzebú dör bë e' tö wëm wí éna kâ chówéwa, e' diché wa ie' tö aknama trë'wekeyal.”

²³ Età Jesús ikiéttarak ta ikleéitò iarak i' es: “¿Wes Satanás e' trè'ùshkarmi? ²⁴ S'serke ká etké kī e' ñi blabatsélor ñippök ñita, kē wöklör, e' ta ie'pa wákpa mir wa'k éme. ²⁵ Ñies ñi yamipa e' kēka ñippök ñita, kē wöklör, e' ta ie'pa mir wa'k éme. ²⁶ Es ñies Satanás klépa mú ñi blabatsélor ñippök ñita, e' ta idiché wöarwami ta ierdawarak.

²⁷ “Kē yi mī'pawā wēm diché tajē ese u a ie' íyi ekiblök kam ie' tō iwák ma'wā e' yökī. Es éme íyi ekiblërmi.

²⁸ “Mokī ye' tō a' a' iché tō ì sulu qos wambleke a' tō, ñies Skéköl cheke a' tō sulu qos e' nuí olo'yèmiitō a' kī. ²⁹ Erē yi isie tō Wiköl Batse'r ché suluē, ese kē kī inuj olorpa, itso' ikī kekraē.”

³⁰ Ie'pa iyè' tō wimblu sulusi tō ie' éna ká chówéwa e' kuëkī Jesús tō e' ché ie'pa a.

Jesús mì ena ièlpa de iweblök

(Mateo 12.46-50; Lucas 8.19-21)

³¹ E' ukuökī ta Jesús mì ena ièlpa ena ikutapa e'pa debitū ie' yulök, erē ie'pa kē dè'wā weshkē. Ie'pa tō ikiök patké. ³² Pè' tulur ie' pamik e'pa tō iché ia:

—Be' mì ena be' èlpa ena be' kutapa e'pa shkō be' weblök.

³³ Ie' iüté:

—¿Yi dör ye' mì ena ye' èlpa ena ye' kutapa?

³⁴⁻³⁵ Wépa tulur ie' pamik e' suéitō èk ta ichéitō:

—Yi isie tō ì kiane Skéköl kī ese wé, ese dör wes ye' èl ena ye' kutà ena ye' mì es. E' kuëkī ie'pa ikképa dör wes ye' mì ena ye' èlpa ena ye' kutapa es.

4

Tè kuantkōkwak tté

(Mateo 13.1-9; Lucas 8.4-8)

¹ Etökicha ta Jesús s'wöbla'wémitke batsöri kkömik. Pè' dapané tajē ipamik, e' kuëkī ie' e' iéka kanò tkérkī tsinet ese etō a. Eë ie' e' tkéser ie'pa wöbla'uk. Ie'pa qos aṭe batsöri kkömik ie' ttō ttsök. ² Eë ie' tō ttè tsakjè kleé ie'pa a iwöbla'woie, e' et dör i' es: ³ “A' tō ittso'. Etökicha ta wēm eköl míā tè kuantkōk ppé ululu éme” ⁴ Mik ie' tso' iwö ppök, etā ditsöwō wele anewa ñalā ska' ta dù debitū tō ikatéwa. ⁵ Ditsöwō wele anewa áklo a wé íyök kē ta' tajē ese ska'. Íyök kē ta' tajē, e' kuëkī bet ta' itskine. ⁶ Erē kē iwí kicha ta' tajē, e' kuëkī mik diba ane'ka ikī, etā isinewa. ⁷ Ditsöwō wele anewa dika'chka shua. Dika'chka ena ditsöwō talane ñita, erē dika'chka e' aléka ikī, kē wöne. ⁸ Erē ditsöwō wele ane íyök bua'k bua'k ese ts'kine talane wöne bua'è. Wele wöne dōka dabom mañayök (30) elka elka, wele dabom teryök (60), wele cien eyök (100).”

⁹ Etā ie' tō ie'pa a' iché: “¡A' éna ye' ttō tsak, e'ma ikukueblō bua'ie!”

Í kuëkī Jesús tō s'wöbla'weke kleaule

(Mateo 13.10-17; Lucas 8.9-10)

¹⁰ Mik Jesús aṭe dur ekörla, etā ittökatapa dabom eyök kī bōl ena iklépa welepa skà de ie' ska' ta' ichakérakitō ia:

—Ttè wà kleébō, ¿ima e' wà dör?

¹¹ Ie' ie'pa iüté:

—“Í blúie Skéköl tso' e' tté bléulewa, e' kēwō meneat a' a' iwà jchenoie. Erē pè' tso' tajē kē éna ye' tté klō'wak, esepa a' ye' ikleeke ¹² as ie'pa tō iweblō je',

* 4:3 tè kuantkōk ppé ululu: Ie'pa wöblar tè kuantkōk wō ppélur tè qos e' kī.

erë kē ie'pa a iwà wër, ñies as ie'pa tō ittsō je', erë kē ie'pa a iwà ar as kē ie'pa er mane'ù tã inuì kē olor ie'pa kī."†

Të kuatkōkwak tté e' wà paké Jesús tō
(Mateo 13.18-23; Lucas 8.11-15)

¹³ Etã ie' tō ie'pa a iché: "Ttè kleéyō ñe' wà kē ane a' éna, e' tã ¿wes a' éna imalepa wà armi? ¹⁴ Wé tō ditsōwō kuatké, e' dōr wé tō Skékōl tté pakeke ese. ¹⁵ Pè' welepa tso' e'pa tã itkōmi wes ditsōwō arwa ñala kī es. Esepa tō Skékōl tté ttsé erë bet Satanás de iska' tã Skékōl tté yéttsa ier a. ¹⁶ Welepa skà tã itkōmi wes ditsōwō arwa áklo a es. Esepa tō Skékōl tté ttsé tã iklō'wérakitō ttsé'ne buaé wa. ¹⁷ Erë ie'pa kē wì kicha tã' tajë, e' kuekī ie'pa tō iklō'wé ekuölö ë. Mik ie'pa weinemitke Skékōl tté kuekī, etã ie'pa anemine bet. ¹⁸ Welepa skà tã itkōmi wes ditsōwō arwa dika'chka shuã es. Esepa tō Skékōl tté ttsé, ¹⁹ erë ie'pa tō iyi tso' ká i' kī ese bikeitseke kibiie. Ie'pa er me'rie inukōl kī ena i skà tso' ká iki tō s'ttsé'weke buaé ese kī. Ese kos tō Skékōl tté kui'wéwé ie'pa er a tã kē idē'ttsã buaé wes ikiane es. ²⁰ Erë welepa skà tã itkōmi wes ditsōwō arwa íyök bua'buwa kī es. Esepa tō Skékōl tté ttsé tã iklō'wé tã iwà dettsã buaé wes ikiane es. Ie'pa dōr wes iyi kuá wör buaé es. Wele wöne dōkã cien eyök (100), wele dabom teryök (60), wele dabom mañayök (30)."

Bō'wō tté
(Lucas 8.16-18)

²¹ Etã ie' tō iché iarak: "Kē yi tō bō'wō tskepaka tã ibléwaitō kalkuō dikja ö ka' dikja. E' skéie itkekékaitō kákke ká ñi'woie. ²² Es ñies kē i ku' bléulewã kē jchenukwã aishkuō tã. Ese kos káyërdaë. ²³ ¡Yi éna ye' ttō ttsak, e'ma ikukueblō bua'ie!"

²⁴⁻²⁵ Ñies ichéitō: "Yi e' yuak buaé ye' tté wa, ese a ikí meraéyō as iéna iwà ar buaé. Erë yi kē e' yuak ye' tté wa, ese yöki i bikeitséitō tō ane ie' éna, ese kos yërdattsane. E' kuekī i cheke ye' tō a' a' e' kukueblō. A' tō iwé es, e' tã a' éna iarimi buaé, ñies Skékōl tō a' kimeráe as ikí ar a' éna."

Íyi kuatkè tté

²⁶ Ñies Jesús tō iché: "Ì blúie Skékōl tso' e' tã itkōke wes itkō iyiwō kuatké wëm ekōl tō ese tã es. Ie' tō ikuatké tē kī ²⁷ tã iméat bëré. Ká bit ekké ie' kapökewã nañewe, ñiwe tã ie' tñ'rke tã iyi kuatkéitō e' tschine, talane erë ie' kē éna iane tō wes itschine wes italane. ²⁸ Íyök ë tō itskeke. Kewe ikua tschine, e' ukuökī tã iwörkuane, e' ukuökī tã iwöne. ²⁹ Mik ikéwō de shtë, etã wëm mía ishtōkka."

Mostaza wō tté
(Mateo 13.31-32; Lucas 13.18-19)

³⁰ Ñies Jesús tō iché: "Ì blúie Skékōl tso' ¿wes e' dōr? ¿Ttè wé wa ye' tō ikleèmi? ³¹ E' dōr wes mostaza wō tkèsō es. E' wō dōr tsirlala iyiwō ulitane dikja. ³² Erë mik ikuatkènewã, etã italar iyi kuá tsitsir ulitane tsãtã. E' ulã dōkã wj'wjé, e' tsãkã dù u yöke."

³³ Es Jesús tō ie'pa a ikleé tajë wes tté i' es dō wé ie'pa éna iane ekké. ³⁴ Ie' kē wã i pakane ie'pa a kē kleaule. Erë iwà kos pakekeneitō ittōkatapa a bánet kē kleaule.

Siwã' tajë e' wöklō'wé Jesús tō
(Mateo 8.23-27; Lucas 8.22-25)

³⁵ E' tsãlì mik kã tuine, etã Jesús tō iché ittōkatapa a:

† 4:12 Isaías 6.9-10

—Mishka batsöri wishet.

³⁶ Pè' tso' tajë e'pa méarakitö tã ie' iékarak kanò a Jesús tso' e' a tã imíyal. Kanò skà mirwã ie'pa tã tseë. ³⁷ E' bet tã siwã bitsineká tajë tö di' uyékã tajë e' tö kanò wã ieekã.

³⁸ Erë ie' kapöme'r kanò ñak a wökir kata kï, eë ittökåtapa ie' tï'wékã tã iché iã:

—jA s'wöbla'ukwak! ¿Se' duökelur e' kè kï be' tkine?

³⁹ Etã ie' e' kékã tö siwã uñé tã iché di' a:

—jBe' e' shtëwã bër!

Etã siwã wöklöne di' wöklöne míane alamië. ⁴⁰ Etã ie' tö ittökåtapa a iché:

—¿Ì kuekï a' suane sekké? ¿Kam a' erblö ye' mik?

⁴¹ Ie'pa kí tkinewã tajë tã ñi chakékã:

—¿Yi dör wëm wí? jE' ttö dalöieke siwã tö di' tö!

5

Wimblu sulusi trë'wéyal Jesús tö (Mateo 8.28-34; Lucas 8.26-29)

¹ Ie'pa demi batsöri wishet kã kiè Gerasa* eë. ² Mik Jesús e' yétsã kanò a, etã wëm eköl a wimblu sulusi tso' e' yétsã de Jesús ska'. ³ Wëm e' serke pö kè a. Kè imonukwã tabechka kichaie wa ì wa. ⁴ Tseë imonere iulã a ena iklö a tabechka kichaie wa erë ibatséloritö. Kè yi diché tã wë' iwöklö'wöie. ⁵ Ñië nañeë ie' shköke pö a ena kabata a arke tajë, ñies ie' e' shká'uke ák wa. ⁶ Erë mik ie' tö Jesús sué kamië, etã ie' tñebitü e' tkéser kuché kï Jesús wö shaë ⁷ tã ichéitö iã aneule:

—jA Jesús, be' dör Skéköl dör íyi ulitane tsatã e' Alà! ¿lök be' de ye' tsiriük? jYe' kköchöke be' a Skéköl wörkï tö kè ye' we'ikar!

⁸ Jesús tö ie' a ichétke: “jA wimblu sulusi, wëm se öwa!” E' kuekï ie' tö iché Jesús a es.

⁹ Etã Jesús tö ie' a ichaké:

—¿Ima be' kiè?

Ie' iüté:

—Ye' kiè Tajë Wakpa, sa' dör tajë e' kuekï.

¹⁰ Etã ikköchöke tajë Jesús a: “Kè sa' patkar kamië.” ¹¹ Eë tsjnet kabata kuli' a tajë köchi iëter chkök. ¹² Etã aknamapa kköché ie' a:

—Sa' patkómi köchi a. Kawö mú sa' a e' tiukwã ie'pa a.

¹³ Etã ie' tö kawö mé iarak tã wimblupa sulusi e' yélur wëm e' a tã ie' tiéwarak köchi a. Köchi ekképa dökã mil böyök ulatök (2.000). Etã köchi poneká tñemirak kã spé mik brutolonemi batsöri a tã eë iduolur.

¹⁴ Köchi kkö'nukwakpa tkayalmi tã itté ppékarakitö kã e' wa'ñe a. Tajë pè' de iweblök. ¹⁵ Mik ie'pa de Jesús ska' tã wëm a aknama bak e' suéarakitö. E' tkër datsi' iéne éna kã anene buaë, e' tö ie'pa suawé. ¹⁶ Wépa tö ì tka wëm a aknamapa bak e' tã ena köchi tã e' sué, e'pa tö ipakéne imalepa a. ¹⁷ Etã ie'pa kköché Jesús a: “Be' e' yöttsã kã ì' a, be' yú bánet.”

¹⁸ Mik Jesús dene kanò a tã wëm a aknama bak, e' kköché ie' a: “Ye' shkakmi be' tã.” ¹⁹ Erë Jesús kè wã ikéwö mène ie' a. Ie' iché iã:

—Be' yúne be' u a be' yamipa ska'. Ì buaë wé Skéköl tö be' a ena wës ie' tö be' sué er siarë wa, e' kos pakö ie'pa a.

* **5:1** Gerasa: Yëkuö kèchke wele tö kã e' kiè Gadara ö Gergasa. Mateo 8.28 saü.

²⁰ Etā wēm míā tā ì wé Jesús tò ie' a e' pakéitō ká tso' Decápolis e' wakpa a. Ie'pa kōs tkinewā ittšōk.

*Jesús tò Jairo alá busi shke'wékane ñies alakōl bua'wéneitō ekōl
(Mateo 9.18-26; Lucas 8.40-56)*

²¹ Mik Jesús dene kanò kī batsōri iōshet, etā batsōri kkōmik tajē pē' e' dapa'wéka ie' ska'. ²² E' dalewa wēm debitū ekōl kiē Jairo. E' dōr judiowak ñi dapa'wō wé e' wōkir ekōl. Mik ie' tò Jesús sué, etā ie' e' tēwā wōwakkōt Jesús wōrkī ²³ tā ikkōché tajē ie' a:

—Ye' alá busi duōkewatke. Be' shkō ulā mukka iki as ibuarne tā iserne.

²⁴ Etā Jesús míā ie' tā. Tajē pē' dami Jesús tā e' tērdami ie' mik. ²⁵ E' shūā alakōl dami e' du'mi alakōlpa duè wā e' kī duas de dabom eyōk kī bōk (12). ²⁶ Tajē ie' weine s'kapeyōkwakpa ulā a ena ì kōs tso' ie' wā e' ewéwaitō yēs ie'pa kī, erē kē ibuanene, e' skéie imir wa'k ēme. ²⁷⁻²⁸ Ie' wā Jesús tté ttsēule e' kuēkī ie' ibikeitsé: “Jesús datsi' bata ē kéwāyō e' tā ye' buanene.” E' kuēkī ie' e' skéwā Jesús tsj kker pē' shūā tā idatsi' kéwaitō. ²⁹ E' bet tā ipé wōklōne tā ie' ittšé e' kī tò ibuanene. ³⁰ E' bet Jesús ittšé tò ilē tka ie' diché wa, e' kuēkī ie' tò pē' tso' ipamik e' kōs sué ēk tā ichakéitō iā:

—¿Yi tò ye' datsi' ké?

³¹ Ittōkatapa tò ie' a iché:

—¿Kē be' wā isune tò tajē ie'pa tērdami be' mik? Tā wēs be' tò ichaké: “¿Yi tò ye' ké?”

³² Erē ie' tò wépa tso' ipamik e'pa kī weblé iā isuōie tò yi ie' ké. ³³ Alakōl buanene e' painéka tajē suane wa. Ì tka ie' tā e' ane ie' éna, e' kuēkī ie' debitū e' tkéwā kuchē kī Jesús wōrkī. Ì kōs tka ie' tā e' chékaia yēsýēsē. ³⁴ Etā Jesús ie' a iché:

—A alá busi, be' erblé ye' mik, e' tò be' bua'wéne. Be' yúne bērē. Be' buanene.

³⁵ Ie' ttōkeia alakōl tā e' dalewa wēlepa bitē Jairo u a e'pa wā ibiyō de Jairo a tā ichéitōrak:

—Be' alá busila blēnewatke. ¿Iōk s'wōbla'ukwak tsiriwéiābō?

³⁶ Erē ì cheke ie'pa tò e' kē kī Jesús tkine. Ie' tò Jairo a iché:

—Kē be' tkinuk. Be' erblō ye' mik ē.

³⁷ E' ukuōkī tā ie' míā Jairo u a. Pedro ena Santiago ena Santiago ēl kiē Juan e'pa ē mí ie' wā, kē ie' wā yi skā mine e' tā. ³⁸ Mik ie'pa demi Jairo u a, etā tajē pē' dapanekā e' trōke iūke tajē siarē. ³⁹ Jesús dewā weshkē tā ichéitō ie'pa a:

—¿Ì tso' a' aláuk? ¿Ì kuēkī a' iūke? Busila kē du'wā, ikapōme'r ē.

⁴⁰ Etā ie'pa tò ie' wayué ena ijañeitsé, erē ie' tò ie'pa ké e' yōkukur. Etā alá yé ena imi ena wépa de ie' tā, e'pa ē mí ie' wā e' tā úshū a wé alá nu me'rka eē. ⁴¹ Ie' tò iulā klō'wéwā tā ichéitō iā:

—Talita kum. (ttē e' wā kiane chē: “A tayēla, ye' be' a ichē, be' e' kōka.”)

⁴² E' bet tā busila e' e' duékā shkē'ka tā ishkémi. E' tò ie'pa tkiwéwā tajē. (Tayē e' kī duas tso' dabom eyōk kī bōk.) ⁴³ Erē Jesús tò ie'pa a iché: “Ì tka i' e' kē char yi a.” E' ukuōkī tā ie' iché: “Alá se tiō.”

6

*Jesús dene Nazaret
(Mateo 13.53-58; Lucas 4.16-30)*

¹ E' ukuöki ta Jesús e' yéttsa ká e' a mía ittökatapa ta iwák ká a. ² Mik eno diwö de, eta ie' tö s'wöbla'wémitke judiowak ñi dapa'wo wé a. Tajë pë' daparke ee. Mik ie'pa tö ie' ttö ttsé, eta itkirulune ta ñi chakérak:

—¿Wé ie' e' yué tté tajë wa? ¿Wes ie' ulá de tté buaë iskië ese ska? ¿Wes ì ké or yi a ese wéitö? ³ ¿Ie' ké dör kaltak kanéukwak bak kaneblök íerö e'? ¿Ie' ké dör María alá? ¿Ie' ké dör Santiago, José, Judas ena Simón e'pa ël? ¿Ñies ie' kutapa ké serku' se' shua?

E' kueki ké ie'pa erbléne ie' mik. ⁴ Erë ie' tö iché iarak:

—Ká wa'ñe Skéköl tteköl dalöiërta', erë iwák ká kî ena iyamipa shua ena iwák u a ee ké idalöiërta'.

⁵ Eë iekkë ta ì ké or yi a ese ké one ie' wa. Ie' ulá méka wélepa kirirke esepa kî ta ibuanerak, erë e' ké dör tajë. ⁶ Ká e' wakpa kibiiëpa ké erbléne ie' mik, e' tö ie' tkiwéwa.

Jesús tö ittökatapa patkëmi s'wöbla'uk
(Mateo 10.5; Lucas 9.1-6)

E' ukuöki ta Jesús mía ká tsitsirpa tso' tsinet ese a s'wöbla'uk. ⁷ Ie' ttökatapa dabom eyök kî böl e'pa kiéitö ta ipatkémirak böl böl. Ie' kawö mé iarak wimblupa sulusi trë'woyal. ⁸ Ie' tö iché iarak:

—Kë ì tsarmi, shko kéli e' é tsúmi. Sku' ké tsarmi, chkö ké tsarmi, inuköl ké tsarmi. ⁹ Klöküö ena datsi' iömi, e' é mik a' mi'mi, erë datsi' kî ké tsarmi.

¹⁰ Ñies ie' iché ia:

—Mik a' dewa u wéle a, eta a' e' tsúat ee dö mik a' míyal ká bánet ekkë. ¹¹ Ká wéle wakpa ké wa a' kinewa buaë ö ké kî a' kapaköke e' kiáne ttsé, e' ta a' e' yölor ee ta kapo tso' a' klöttö mik e' ppöö. E' tö ie'pa a' ikkacheraë tö ie'pa dör Skéköl bolökpa.

¹² Eta ittökatapa míyal s'pattök i' es: “A' er mane'ú Skéköl a.” ¹³ Ñies ie'pa tö aknama trë'wéyal tajë. Ñies tajë s'kirirke esepa kî ie'pa tö kiö té ta ibuanenerak.

Juan S'wöskuökwak kötëwa
(Mateo 14.1-12; Lucas 9.7-9)

¹⁴ Eta Jesús tté buneka ká wa'ñe, e' kueki itté ttsé ñies blu' kië Herodes e' tö. Welepa tö icheke:

—Jesús dör Juan S'wöskuökwak shkenekane e', e' kueki ie' wa diché tso' ì ké or yi a ese wöie.

¹⁵ Welepa skà tö icheke:

—Ie' dör Skéköl tteköl bak kië Elías e' shkenekane.

Welepa skà tö icheke:

—Skéköl tteköl idir wes Skéköl ttekölpa ia'chki es.

¹⁶ Erë tté ekkë ttsé Herodes tö ta ichéitö:

—Ie' dör Juan kuli' tökök patkë' ye' tö e' shkenekane.

¹⁷ Herodes tö iché es ie' tö Juan S'wöskuökwak klö'ukwa patkë' wötëwa s'wöto wé a Herodías kueki. Herodías dör Herodes ël kië Felipe e' alaköl, erë Herodes sene'wa ie' ta. ¹⁸ Erë Juan tö iyë' Herodes a: “Kë be' kawö ta' senuk be' ël alaköl ta. E' wa be' tso' tté dalöiëno dalöseukwa.”

¹⁹⁻²⁰ E' kueki Herodías uluneka Juan kî ta ie' kî ikiane ttëwa. Erë Herodes wa ijcher tö Juan dör wëm yësyëse ena bats'e'r ese, e' dalöiekeitö tajë, e' kueki ikkö'nekeitö. Ie' tö Juan kapaköke e' tseke er bua' wa, erë ké iëna iane ì wëmiitö. Ie' tö Juan dalöieke es, e' kueki Herodías ké a wes Juan or. ²¹ Erë mik Herodes tö iduéswo kéwö tkö'weke, eta Herodías isué wes iulá dömi Juan ska'. Herodes tö ikuëblupa ena ñippökwapka wökirpa ena wépa dalöiërta'

tajë serke Galilea esepa kiéttsa ikéwö tkö'uk. ²² Mik ie'pa tso' ikéwö tkö'uk, eta Herodías alà busi dewa ta iklótë ie'pa wörki. E' wër buaë Herodes ena imalepa tso' chkök ie' ta, e'pa wa, ta ie' iché tayë busi a:

—Ï kiane be' ki e' kiö ye' a ta ye' tö be' a imeraë.

²³ Eta ie' tö iché ia ttë mokj wa Skëköl wörki sulitane kukua:

—Ï kos kiëbö ña, e' mekeyö be' a. Kä kos wökirie ye' tso', e' kiö ña ta e' merayö be' a shushaë.

²⁴ Eta tayë busi mia, ta imi chakéitö:

—Ï kiëyö?

Ta imi iüté:

—Juan S'wöskuökwak wökir kiö ia.

²⁵ Ie' miãne bet blu' tkër ee ta iché ia:

—Ye' ki ikiane tö írö Juan S'wöskuökwak wökir tsübitu ña kulë' a iwà kkachioie tö mokj ittëwarakitö.

²⁶ Eta blu' erianeka tajë, erë ie' tö ittë métke s'kiule tso' e'pa kukua, e' kuëki kë ie' a ionuk wes. ²⁷ E' kuëki bet ie' tö ñippökwa patkémi eköl Juan wökir tsuk. Eta ñippökwa mia s'wöto wé a ta Juan kuli' téë, ²⁸ ta iwökir tsébitu kulë' a méitö tayë busi a, ta tayë busi tö imé imi a.

²⁹ Mik Juan ttökatapa wa ijchenewa ta ie'pa debitu inü kökka tsémi wötëwa.

*Pë' döka mil skeyök e'pa tié Jesús tö
(Mateo 14.13-21; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-14)*

³⁰ Mik Jesús tteköpa tsá e'pa dene ie' ska', eta ñ kos wé ie'pa tö ena ñ kos wa ie'pa s'wöbla'wé e' pakérakitö ie' a. ³¹ Pë' datse tajë míyal iské datsene kë wa ie'pa chkoia ekkë, e' kuëki ie' iché ittökatapa a:

—Mishka enuk bánet wé kë yi ku' ese ska'. ³² Eta ie'pa míyal bánet kanö ki wé kë yi serku' ese ska'. ³³ Erë ie'pa míyal e' sué pé' tö tajë ñies pé' tö isuëwa tö ie'pa e' idir. Eta pé' kos serke ee e'pa míyal tuneule ipanuk wé ie'pa irirke ee demi këwe. ³⁴ Mik Jesús e' yéttsa kanö a, eta pé' tso' tajë ipanuk e' suéitö. Ie'pa wër ie' wa wes obeja kë kkö'nukwak ta' es, e' kuëki ie'pa suéitö er siarë wa. Eta ie' e' kékä ie'pa wöbla'uk ttë kuä'ki kuä'ki tajë wa. ³⁵ Kä detke tsáli ta, ittökatapa de ie' ska' ta ichérakitö ie' a:

—Kä de tsáli, kë yi serku' ie'. ³⁶ Ie'pa yuömi as ie'pa mi' pé' serke tsinet ena kä tso' tsinet ese ska' ilë taük ñë.

³⁷ Erë ie' tö ie'pa iüté:

—Ie'pa tiö a' tö.

Ie'pa iüté:

—Ï Be' ki kiane tö sa' mi' chkë taük ie'pa tioie? Chkë ekkë tuoie inuköl kiane s'kanëblömi dö kä cien böyök e' ské ekkë.

³⁸ Ie' tö ie'pa a ichaké:

—Ï Kos a' wa pan tso'? A' yú iweblök.

Ie'pa dare iweblök ta ichéitö ia:

—Pan tso' skël ena nima bötö.

³⁹ Eta ie' tö iché ie'pa a:

—Pë' kos kö e' tulöksër ta'tsi ki erule erule.

⁴⁰ Eta pé' e' tulésër cien eyök, welepa e' tulésër dabom skeyök. ⁴¹ E' ukuöki ta ie' tö pan skël ena nima bötö e' klö'wé ta ikä sué kä jai a ta wëstela chéitö Skëköl a. E' ukuöki ta ie' tö pan ena nima blaté ta iméitö ittökatapa a as ie'pa tö iwatiö pé' kos a. ⁴² Ie'pa ulitane chké de wë'. ⁴³ Pan ena nima bata atë e'

shtérakitò iène dōka kkōla dabom eyök kī bōk. ⁴⁴ Wēpa kēchkepa chké esepa dōka mil skeyök (5.000).

Jesús shké di' kī

(Mateo 14.22-27; Juan 6.16-21)

⁴⁵ E' ukuökī tā Jesús tō iché ittōkatapa ā: “A' e' iōka kanò ā, a' yúshkatke ye' yōki kewe batsōri wīshet Betsaida kker.” Ie' tō iché pē' malepa ā: “A' yú a' u ā.” ⁴⁶ E' ukuökī tā ie' mīā kabata ā ttök S'yé tā. ⁴⁷ Kā tuine tā kanò demi batsōri shūshaē. Ie' e' tséat ekōrla kā sī kī. ⁴⁸ Ie' tō isué tō ie'pa kaneblōke darērē kanò patkoie siwā' bitsirke ie'pa kke wōiā e' kuekī. Kā nīrketke tā ie' mīā ie'pa ska' shkōrami di' kī. Ie' tkōkemitke tsinet ie'pa o'mik. ⁴⁹⁻⁵⁰ Erē mik ie'pa isué tō ie' shkōdatse di' kī, etā ie'pa ibikeitsé tō wimblu idir, e' tō ie'pa tkiwēwā tajē tā iānekarak. Erē bet tā ie' iché ie'pa ā:

—iA' er kuú! jKē a' suanuk! Ye' idir.

⁵¹ Etā ie' e' iēka kanò ā tā siwā' wōklōne. Ie'pa tkirulune tajē iweblōk. ⁵² Ie'pa er dōr daloie, e' kuekī Jesús tō pē' tajē dē' pan skel ē wa, e' wā kē dē'wā ie'pa er ā. E' kuekī ie'pa tkirulune tajē ekkē.

Jesús tō s'kirirke bua'wé Genesaret

(Mateo 14.34-36)

⁵³ Itkattarak batsōri wīshet demirak Genesaret tā ee kanò muéwarakitō. ⁵⁴ Ie'pa e' yélur kanò ā tā e' wōshā tā pē' tō Jesús suéwā tō ie' idir. ⁵⁵ Etā itūnerak kā e' wa'ñe ibiyō chök. Mik pē' tō ittsé, etā ie'pa tō s'kirirke tsémi wé ittsérakitō tō Jesús tso' ee. ⁵⁶ Kā wa'ñe wé ie' mir, wé s'tso' tajē ö bērebērē, etā pē' tō s'kirikepa tulekeser nālā shaē tā ikkōchōkerak ie' ā tō ie'pa ā idatsi' bata ē mú kēwā. S'kirirke qos tō iké, esepa buanene.

7

Ì tō se' ia'wèmi ñáie

(Mateo 15.1-20)

¹ Fariseowakpa ena s'wōbla'uk ttē dalōiēno wa wakpa welepa datse Jerusalén e'pa debitu Jesús ska'. ² Mik ie'pa tō isué tō Jesús ttōkatapa welepa chköke ulā kē pakōule, etā e' kī ie'pa tō icheke suluē. ³ (Fariseowakpa ena judiowak malepa qos tō ie'pa yēpa bak e' ser klō'wé darērē. E' kuekī kē ichkōtā' rak kē ulā pakōule wes ie'pa ā imeneat es. ⁴ Mik ie'pa dare chkewō ta'uk, etā kē ichkōtā'wa kam iulā pakōr e' yōki. Es ie'pa wā íyi ese skā tso' tajē dalōiēno. Nies tka', kulé', ù, ka' ekkēpa qos pakueke ie'pa tō.) ⁵ E' kuekī fariseowakpa ena s'wōbla'uk ttē dalōiēno wa wakpa tō Jesús ā ichakē:

—¿Ì kuekī be' ttōkatapa kē tō se' yēpa bak e' ser e' ttē dalōiē? ¿Iōk ichkōrak ñá ulé wa?

⁶ Ie' tō ie'pa iuté:

—Buaē Isaías tō a' e' ð sulu e'pa yē' mik ie' tō iyē':
‘Skékōl tō ichē: Pē' ikkēpa tō ye' dalōiē kkō ē wa,
erē ie'pa er tso' kamiē ye' yōki.

⁷ È ichökke ie'pa mi'ke ye' wé ā ye' dalōiök.

Ttē wa ie'pa s'wōbla'weke e' dōr s'ditsō ttē dalōiēno ē.*

Es Isaías tō iyē'at.

⁸ A' tō Skékōl ttē watéttsā s'ditsō ser e' ttē dalōioie.

⁹ Nies ie' iché iarak:

* 7:7 Isaías 29.13

—Skëköl ttë dalöiëno e' méat a' tō bānet a' wákpa sër e' ttë dalöioie. ¹⁰ Moisés tō iyë: 'A' yë ena a' mî e'pa dalöiö.† Nïes ie' tō iyë'at: 'Yi tō iyë ö imî ché suluë ese wák wömerdattsa ttëwä.‡ ¹¹ Erë a' icheke tō se' a iyërmi s'yë a ö s'mî a i' es: 'Î kos tso' ye' wä, e' dör corbán' (e' wä kiane chë tō imeulettsa Skëköl a§). E' kuekî kē ye' a a' kîmenuk î wa. ¹² Nïes a' tō icheke tō yi isie e' ché, ese kē kawōtäia iyë ö imî kîmuk. ¹³ Es a' wákpa sër e' ttë wa a' tō s'yueke, e' iütë wa a' tō Skëköl ttë dalöiëno e' dalösewekewä. Î sulu ese skà wambleke a' tō tajë.

¹⁴ E' ukuökî tã ie' tō pë' tso' eë e'pa kié tã ie' iché iarak:

—A' ulitane tō ye' ttö ttsö, iwä anú a' éna. ¹⁵⁻¹⁶ Î ñeke a' tō e' kē tō a' ia'wëpa ñáie Skëköl wöa. Erë î sulu wambleke a' tō tskirke a' er a' ese je' tō a' ia'wëraë ñáie.*

¹⁷ Mik ie' tō pë' méat dewä wëshkë, etã ittökátapa tō î kleé ie' tō e' wä chaké ie' a. ¹⁸ Ie' tō ie'pa iütë:

—¿Nïes a' kē éna iwä ane? ¿A' kē éna iane tō î kos ñekewasö e' kē tō s'ia'wëpa ñáie? ¹⁹ Î kos ñekewasö e' kē mî'ku'wä s'er a, e' mî'kewä s'ñawi a e' ukuökî tã iwekettsasö. E' kuekî e' kē tō s'ia'wëpa ñáie.

(Ttë e' wa ie' kî ikiane chë tō chkë ulitane dör batse'r.) ²⁰ Nïes ichéitö:

—Î sulu wambleke a' tō tskirke a' er a' ese je' tō a' ia'wëraë ñáie. ²¹ Î sulu bikeitseke a' tō, trë, akblë, s'ttëwä, ²² senewabak dalösewëwä, o'ka iyi kkechë, î kos sulu wamblë, s'malepa wöyüë, s'malepa wörieikë, ukyëne, ñî chë suluë, e' ttsëka, î kos dör yësyësë ese watëttsa, ²³ iyi ese kos tskirke a' er a' tō a' ia'wëraë ñáie.

Tayë eköl kē dör judiowak e' erblë Jesús mik (Mateo 15.21-28)

²⁴ E' ukuökî tã Jesús mîa kã kië Tiro e' kker. Eë ie' e' tséat yile ska'. Ie' kē kî ikiane tō yi wä ijcherwä tō ie' tso' eë; erë kē ie' a e' blëne. ²⁵ E' bet busila eköl a wimblu sulusi tso', e' mî wä ijchenewä tã imîa tã ie' tkëwä kuchë kî ie' wörkî. ²⁶ Alaköl e' kē dör judiowak, e' dör kã kië Sirofenicia e' wak. Etã ikköché ie' wöa:

—Aknama tso' ye' alà busi a' e' trë'úshkar.

²⁷ Erë ie' tō iché ia:

—Kë idör buaë ala'rla chkë yëttsa mē chichi a. E' kuekî as ye' ala'r chkö kewe.

²⁸ Erë tayë tō ie' iütë:

—A kékëpa, e' yëne; erë s'ala'r chköke e' kamulë darke iskî ese ñeke chichi tō.

²⁹ Jesús tō ie' a iché:

—Buaë be' iütë, e' kuekî be' yüne bërë. Aknama trëneskarktke be' alà busila a.

³⁰ Mik alaköl e' demine u a, etã ilà busila kuéitö kã' kî. Aknama kē ku'ia' ie' a.

Wëm eköl kukuö kē wattser e' bua'wé Jesús tō

³¹ Jesús e' yëttsa Tiro tkami Sidón demi Galilea batsöri Decápolis kker. ³² Eë pë' wä wëm debitü eköl ie' ska' e' kē kukuö wattser ena kē tto buaë. Ie'pa tō ikíe Jesús a: "be' ulà múka ikî as ibuarne." ³³ Jesús wä imítser bānet wé kē yi

† 7:10 Éxodo 21.17 ‡ 7:10 Levítico 20.9 § 7:11 meuletke Skëköl a: Ie'pa tō iché es, erë ie'pa ulà a itso'ia' e' wakanewëmi ie'pa tō wës ie'pa kî ikiane es. * 7:15-16 Yëkuö këchke wële versículo 16 kî kuökëka, e' tō iché: ¡A' éna ye' ttö tssak, e' ma ikukueblö bua'ie!

ku' ee, ta iulatska tiéwā wēm kirirke e' kukuöuk bök a ta iwiri wa iku' kéwā.
³⁴E' ukuöki ta ká suéitö ká jai a, isiwa' tkéka ta ichéitö wēm a:

“¡Efatá!” (e' wā kiane chē ie'pa ttö wa: “¡Kukuö shubunú!”)

³⁵E' bet ta wēm kukuö ena ittö buanene ta ittékā buaē. ³⁶Jesús tö iché iarak tö kē ichar yi a. Erē kos e' ché ie' tö ie'pa a, e' tsatā ie'pa tö ikí chekeia. ³⁷Ie'pa tkirulune taiē iweblök, ta ichérakitö, “¡I kos weke ie' tö buaē dö s'kukuö kē wattsēr ese bua'wéitö ta iwattsēne buaē, ñies s'me' bua'wéitö ta ittékane buaē!”

8

Pë' dōka mil tkëyök e'pa tié Jesús tö

(Mateo 15.32-39)

¹Etökicha ta pë' e' dapa'wéne taiē Jesús ska', e'pa kē wā i ku' ñē. Ta ie' tö ittökataka kié ta ichéitö ie'pa a:

²—Siarē ye' wa pë' ikkëpa wër. Ie'pa tso' ye' ta e' ki ká de mañatk ta kē ie'pa wā i ku' ñē. ³Welepa datse kamiē. E' kueki dö' ye' tö ipatkéminerak u a kē chkaule ta isiwa'arwamirak ñalā ki.

⁴Etā ittökataka ie' iüté:

—Erē çì wa se' tö ie'pa tiēmi ká i'se a wé kē yi serku' ee?

⁵Ie' tö ie'pa a ichaké:

—Çkos a' wā pan tso'?

Ie'pa iüté,

—Kul (7).

⁶Etā ie' tö pë' kē e' tulöksēr iski ta pan kul klö'wéitö ta wéstela chéitö Skëköl a ta iblatéitö mé ittökataka a watiē pë' a, etā es ie'pa tö iwé. ⁷Ñies nima tsitsirla tso'arak iwā elkela e' ki wéstela chéitö Skëköl a ta ittökataka patkéitö iwatiök. ⁸Pë' ulitane chké de wë' ta chké bata aṭe e' shtérakitö iēne dōka kkö kul. ⁹Ichkérak e'pa dōka mil tkëyök (4.000) ulatök. E' ukuöki ta Jesús tö ie'pa yuémine ¹⁰ta ie' e' iéka kanö a ittökataka ta míyal ká kiē Dalmanuta ee.

Fariseowakpa tö i kē or yi a ese uk ké sué

(Mateo 16.1-4; Lucas 12.54-56)

¹¹Fariseowakpa debitu Jesús ska' ta ittémirak ie' ta kësik wa. Ie'pa éna ie' tsaiak, e' kueki ie'pa tö ie' a ikié tö i kē or yi a ese wéitö iwā kkachoié tö moki ie' patkë'bitu Skëköl tö. ¹²Jesús siwā tkéka iskiē ta ichéitö:

—ÇI kueki i kē or yi a ese kieke a' tö iwā kkachoié tö yi dör ye'? Mokí yö a' a iché tö ese kē kkayërpa a' a.

¹³Etā ie' tö ie'pa méat ta ie' e' iékane kanö a ta imía batsóri wişet.

Fariseowakpa pan wölöwoka e' pake

(Mateo 16.5-12)

¹⁴Etā Jesús ttökataka éna ilē chowa tsēmi ñē. Pan etké mírak iwā e' ta kanö a. ¹⁵Jesús iché iarak:

—¡A' tso' wōsh wa! A' e' kkö'nú fariseowakpa pan wölöwoka e' yöki. Ñies a' e' kkö'nú Herodes pan wölöwoka e' yöki.

¹⁶Ittökataka iché ñi a:

—¡Kē se' wā i ta' ñē! ¹⁷Jesús wā ijchenewa, ta ie' iché iarak:

—ÇI kueki a' tso' ichök ñi a tö a' kē wā i ta' ñē? Çkam a' éna iwā ar? Çkam a' wa iwā jcherwā? ÇA' er darërē dö ekké? ¹⁸A' wöbla ta' çe' kē wawër? A' kukuöña ta' çe' kē wattsēr? ÇA' kē éna ianeia? ¹⁹Mik ye' tö pan skel wadë' wëpa dōka mil skeyök (5.000) ekké a, etā çkkö bik ibata kit a' tö?

Ie'pa iüté:

—Dabom eyök k̄i bök (12).

²⁰ —Ñies mik ye' tō pan kul (7) wadē' wēpa dōka mil tkëyök (4.000) ekkē a, etā çkkō bik wā iē' a' tō ibata wa?

Ie'pa iüté:

—Kul (7).

²¹ Etā ie' iché iarak:

—çKam a' éna iwā ar?

S'wöbla kē wawēr eköl e' bua'wéne Jesús tō

²² E' ukuök̄i t̄a idemirak Betsaida t̄a wēm wöbla kē wawēr ese debit̄u eköl pē' wa Jesús a t̄a ikkōchōkerak ie' a tō ikō ulā wa as ibuarne. ²³ Etā ie' tō iklö'wéwā iulā a t̄a iyéttsaitō bánet. Eē ie' tō iwöbla bök nuwéka wiri wa t̄a iulā méka ik̄i t̄a ichakéitō, “çBe' wöbla wawéne?” ²⁴ Etā wēm tō k̄a weblé t̄a iché:

—Pē' suekeyō erē ye' wa iwēr wēsua kal shkōke suē.

²⁵ Etā Jesús ulā mékane iwöbla k̄i t̄a wēm tō k̄a suē krereē t̄a iwöbla wawēnene buaē. Íyi ulitane suéitō buaē. ²⁶ Etā Jesús tō ipatkémine iu a t̄a iché ia:

—Kē be' mi'ktkō pē' shuā.

Pedro tō iché tō Jesús dör wé pairine'bit̄u idi' wa s'blúie e'

(Mateo 16.13-20; Lucas 9.18-21)

²⁷ E' ukuök̄i t̄a Jesús ena ittōkatapa míyal k̄a tso' tseē atē Cesarea Filipo e' a. Ñalā k̄i Jesús tō ie'pa a ichaké:

—çIma pē' tō iché, ye' dör yi?

²⁸ Ie'pa iüté:

—Welepa tō icheke tō be' dör Juan S'wöskuök̄wak. Welepa skā tō icheke tō be' dör Skéköl tteköl bak kiē Elías shkenekane e'. Welepa skā tō icheke tō be' dör Skéköl ttekölpa skā bak e' wele.

²⁹ Ie' tō ie'pa a ichaké:

—Erē çima a' iché, ye' dör yi?

Pedro tō iüté:

—Be' dör wé pairine'bit̄u idi' wa sa' blúie e'.

³⁰ Erē Jesús kē wā ie'pa kane yi dör ie', e' chök yi a.

Jesús e' biyö ché tō itterawa

(Mateo 16.21-28; Lucas 9.22-27)

³¹ Jesús tō ie'pa a itsá ché:

—Ye' dör S'ditsö Alā, e' weirdaē tajē. Judiowak kuēblupa ena sacerdotepa wōkirpa ñies s'wöbla'uk tte dalöiēno wa wakpa tō ye' waterattsā. Ye' tterawa, erē e' k̄i k̄a de mañat etā ye' shkērdakane.

³² Tte e' chéitō ie'pa a wōshak. Erē Pedro tō ie' kiēmi bánet t̄a iuñémiitō.

³³ Erē Jesús e' wōtrée t̄a ittōkatapa weblé krereē t̄a Pedro uñéitō i' es:

—çA Satanás, be' yúshka bánet ye' yök̄i! Be' kē tō íyi suē wēs Skéköl tō isueke es; be' tō isueke wēs s'ditsö tō isueke es.

³⁴⁻³⁵ E' ukuök̄i t̄a ie' tō ittōkatapa ena pē' malepa kié e' ska' t̄a ichéitō:

—Yi e' tsatkak ittēwā yök̄i, ese kē ulā a sene michoē dōpa. Erē yi e' mettsā ttēwā ye' dalērmik ena ye' ttē buaē e' dalērmik, ese ulā a idōraē. E' kuēki yi e' yuak ye' ttōkataie, ese kē kane tkinukia e' k̄i. E' skéie ie' kawōtā e' chök dō ittēwā wōtēulewā krus mik ekkē. Es ie' kawōtā shkōk ye' itōki. ³⁶ Íyi ulitane tso' k̄a i' a, e' de a' ulā a, erē sene michoē e' kē dē' a' ulā a, e' ta' e' dör çlie bua' a' a?

³⁷ Sene michoē kē patorpa i wa. ³⁸ Mik ye' dör S'ditsö Alā, e' dene ye' Yē olo

ta', ñies ibiyöchökwakpa batse'r e'pa ta, eta wépa jaëne ye' kî pè' sulusipa kè tò Skèköl dalöie wës trër wakpa kè tò imaso dalöie es esepa wörki, esepa kî ye' jaërdaë ñies.

9

¹ Ñies ie' tò iché ie'pa a:

—Mokî ye' tò a' a ichè tò a' tso' íe, e' welepa tò ì blúie Skèköl tso' e' kèwö de diché ta', e' suëraë kam iblërulur e' yöki.

*Jesús tò ilo tajë e' kkaché ittökatapa a
(Mateo 17.1-13; Lucas 9.28-36)*

² Ká teröl ukuöki ta Jesús mía ká bata kákkeë e' kî. Pedro, Santiago ena Juan e'pa mítser iwá e' ta. Eta ee ie'pa wö shaë ie' manenetsa mía kuá'kî. ³ Ie' datsi' manenetsa mía dalölöë saruruë, kè yi a ká wa'ñe datsi' sunuk as idöttsa saruruë es. ⁴ Eta ie'pa tò Skèköl ttekölpa bak ká íaiäë kiè Elías ena Moisés e'pa sué kapakök Jesús ta. ⁵⁻⁶ Ie'pa tkinewá tajë. Pedro kè éna ì aneia chè, e' kuëki ichéitö Jesús a:

—¡A S'wöbla'ukwak, buaë se' tso' íe! Sú sa' tò úla yuëka mañatkuela, etkue be' a, etkue Moisés a, etkue Elías a. ⁷ Eta mochka tò ie'pa kítewa ta e' shua ie'pa tò ttö ttsé tò ichè: “Se dör ye' alà dalér tajë ye' éna, e' ttö ttsö.” ⁸ E' bet ta ie'pa ká sué ipamík ta ie'pa isué tò kè yi ku'ia, Jesús è dur ie'pa ta.

⁹ Ie'pa datskene wöwa'k ta Jesús tò ie'pa a ichè:

—Ì sué a' tò e' kè pakar yi a dö mik ye' dör S'ditsö Alà, e' ttéwa shkenekane e' ukuöki.

¹⁰ E' kuëki ie'pa tté iwakpa è ñi ta. Erè ie'pa ñi chaköke: “Ie' ttéwa shkenekane ¿ima e' wà dör?” ¹¹ Ie'pa tò Jesús a ichaké:

—¿Ì kuëki s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tò icheke tò Elías kawötá dökné kewe wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' yöki?

¹² Ie' iütérak:

—E' yène tò Elías datse kewe. Ie' tò ì kos kaneweketke kewe wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' yöki. Erè ¿ì kuëki Skèköl yèkkuö tò ichè tò S'ditsö Alà, e' weirdaë ena iwatërdattsá? ¹³ Ye' tò a' a ichè tò Elías dè'bak, eta ie'pa tò iwe'ik siarè wës ie'pa kî ikiane es. E' bak wës ie' tté tso' kitule Skèköl yèkkuö kî es.

*Kabëla eköl a aknama tso' e' bua'wéne Jesús tò
(Mateo 17.14-21; Lucas 9.37-43)*

¹⁴ Mik idenerak wé ittökatapa malepa tso' ee, eta ie'pa isué tò tajë pè' tso' ipamík. Ñies isuëitörak tò s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa welepa ñi iütöke ie'pa ta. ¹⁵ Mik pè' tò Jesús sué, eta iwö krarulena ta itunemirak ishke'uk.

¹⁶ Ie' tò ichaké ittökatapa a:

—¿Ì kî a' ñi iütöke?

¹⁷ Wëm eköl tò iché ie' a:

—A s'wöbla'ukwak, íe ye' wá ye' aladulaköl debitu be' a. Wimblu sulusi tso' ía e' kuëki kè itto. ¹⁸ Ká wa'ñe wé ie' tso' ee wimblu tò ie' éna ká chöwekewa ta ikéure iski ta shuya deka ikkó a, iká blarke ñi mik ena ikranewá. Be' ittökatapa a ikiéyö tò wimblu e' trè'úshkar erè kè ie'pa a íone.

¹⁹ Jesús tò iüté:

—¡A pè' kè erblöta' Skèköl mik! ¿Mik ye' sermirö a' ta? ¿Kos ye' tò a' dalè'ttsemirö? Kabëla ñe' tsúbitu ña.

²⁰ Etā ie'pa wā kabēla mītsēr Jesús ska'. Erē mik wimblu sulusi ñe' tō Jesús sué tā kabēla painuwékaitō tajē anerō iski e' tréka burup burup tā ikkō a shuya deka. ²¹ Jesús tō kabēla yē a ichaké:

—¿Mik i' wamblēnemi ie' tā?
Iyē tō iuté:

—Mik ie' iā tsirlala e'tami. ²² Tajē wimblu tō ie' ma'wé ttēwā. Mikle tā iuyēwāitō bö' a ö di' a ittowaie. Sa' saú er siarē wa. Ilē ormi be' a, e'ma sa' kimú.

²³ Jesús tō iuté:

—¿Wes bö ibikeitsēmi tō ye' kē a ionuk? Yi erblöke Skéköl mik, jese a i kos ormi!

²⁴ Etā kabēla yē tō iché aneule:

—Ye' erblöke Skéköl mik. jYe' kimú kī erblök imik!

²⁵ Mik Jesús tō isué tō tajē pē' daparke, etā wimblu sulusi uñéitō i' es:

—A wimblu, kabēla i' tteke be' tō kukuō kē watsēr, kē tto. Ye' tō be' ké e' yōttsā kabēla i' a. Kē be' e' tiukwane ie' a.

²⁶ Wimblu anekā tā kabēla skā éna ká chōwéwaneitō. E' ukuōki ie' e' yéttsā tā kabēla aṭe wes s'duowa es. E' kuēki pē' tajē tō ichē tō mokī iduowa. ²⁷ Erē Jesús tō ikló'wéwā iulā a tā ikimé e' kōkka tā ie' e' kēka.

²⁸ E' ukuōki tā Jesús dewā weshkē tā ittōkatapa tō ie' a ichaké bānet.

—¿I kuēki sa' kē a wimblu e' trēneshkar?

²⁹ Ie' tō ie'pa iuté:

—Wimblu sulusi ese trēoshkarmi ikiē S'yé a e' ē wa*

*Jesús skā e' biyō ché tō itterawa
(Mateo 17.22-23; Lucas 9.43-45)*

³⁰⁻³¹ Jesús ena ittōkatapa e' yéttsā eḡ tkami Galilea. Ie' tso' ie'pa wōbla'uk, e' kuēki ie' kē kī ikiane tō wé ie'pa tso' e' jcherwā yi wā. Ie' tō iché ie'pa a:

—Ye' dōr S'ditsō Alā, e' wōmerdattsa pē' ulā a tā ye' tterawarakitō. Erē e' kī ká de mañat tā ye' shkerdakane.

³² Erē i ché ie' tō, e' wā kē ane ie'pa éna, ñies ie'pa suanerak ichakök.

*Yi dōr ibua'ie Skéköl wōa
(Mateo 18.1-5; Lucas 9.46-48)*

³³ E' ukuōki ie'pa demi Cafarnaúm. Mik ie'pa dewā weshkē, etā Jesús tō ie'pa a ichaké:

—¿I kī a' ñi iutōro ñalā kī?

³⁴ Erē ñalā kī ie'pa ñi iutōro tō wé dōr ibua'ie imalepa tsatā, e' kuēki ie'pa siwā'bléwā. ³⁵ Etā Jesús e' tkésēr tā ie'pa dabom eyök kī böi e'pa kiéitō tā ichéitō iā:

—Yi kī ikiane tō idō ibua'ie imalepa tsatā, e' tā ese kawōtā e' wōōkwa imalepa dikīā ikanè mésoie ikīmoie.

³⁶ E' ukuōki tā alala duésēritō eköl ie'pa shushāē tā ikékaitō ulā a tā ichéitō iarak:

³⁷ —Yi tō alala i'se kiéwā ye' ttō wa, ese tō ye' wák kiéwā. Es ñies yi tō ye' kiéwā, ese kē wā ye' ē kinewā, yi tō ye' patkē'bitu, e' kiéwāitō ñies.

*Yi kē ku' ñippök se' tā ese tso' buaē se' tā
(Mateo 10.42; Lucas 9.49-50)*

³⁸ Juan tō iché Jesús a:

* **9:29** ikiē S'yé a e' ē wa: Yēkkuō kēchke wele tō ikī kuōtkéka i' es: ena batsē wa.

—A s'wöbla'ukwak, wëm sué sa' tö eköl, e' tö aknama trè'wéyal be' ttö wa. Erè ie' kè ku' se' ta, e' kueki sa' tö iché ia' tö kè iwaria.

³⁹⁻⁴⁰ Ie' tö ie'pa iuté:

—Yi tö ì kè or yi a ese wé ye' ttö wa, ese kè a ye' yënuke suluë. Yi kè ku' ñippök se' ta, ese tso' se' ta. E' kueki kè iwöklö'war. ⁴¹ Yi isie tö di' kakla è mé a' a yè, ye' dö'r Cristo e' icha a' dö'r e' kueki, moki ye' tö a' a ichè tö ese a' iské patordaé buaë.

A' tso' wösh wa ì tö s'ké ì sulu wamblök ese yöki

(Mateo 18.6-9; Lucas 17.1-2)

⁴² “Yi tö ikkëpala erblöke ye' mik, ese eköl kè ì sulu wamblök, esepa weirdaë tajè shute tköka ak wawoie muéwa ikuli' a batrèemi dayè a e' tsata. ⁴³⁻⁴⁴ A' ulà tö a' kè ì sulu wamblök, e' ta itöo. A' döwa sene micho a ulà etkè, e' dö'r buaë. E' skéie a' döwa bö' kè a ulà bötkè e' dö'r suluë. Eë bö' kè wöitta'wa. ⁴⁵⁻⁴⁶ A' klö tö a' kè ì sulu wamblök, e' ta itöo. A' döwa sene micho a klö etkè, e' dö'r buaë. E' skéie a' uyéwa bö' kè a klö bötkè e' dö'r suluë. ⁴⁷ A' wöbla tö a' kè ì sulu wamblök, e' ta iyöttsa. A' döwa ì blúie Skököl tso' e' a wöbla ek è, e' dö'r buaë. E' skéie a' uyéwa bö' kè a wöbla bötkè e' dö'r suluë. ⁴⁸ E' kè a öña tö s'kateke kekraë kè duöta'wa, ñies bö' wöñarke kè wöitta'wa.

⁴⁹ “S'weir e' dö'r s'paiklè wës iyiwak jché ña'wè mè Skököl a ese paiklè dayè wa es. ⁵⁰ Dayè dö'r buaë, erè kè ikke ta'ia, e' ta kè ibuarpaiane. Kè a' tö dayè kke chökwa a' er a. A' senú bërè ñita.”

10

Se' ñi öwa ese ché Jesús tö

(Mateo 19.1-12; Lucas 16.18)

¹ Jesús e' yétsa Cafarnaúm mía Judea ta itkattsa Jordán a wishet. Eë pé' e' dapa'wéne ie' ska' ta ie' tö ie'pa wöbla'wémitke wës ie' wöblar es. ² Eta fariseowakpa wélepa de ie' ska' ta ie'pa tö ie' a ichaké itsaioie:

—¿Wépa a kawö ta' itayé owa ö au?

³ Ie' tö ie'pa iuté:

—¿I' uk Moisés tö a' ka' ttè dalöiëno ki?

⁴ Ie'pa tö ie'pa iuté:

—Moisés tö ikéwö me' se' a' ñi owa yëkuö muk s'tayé a ta itrè'ukshkar.

⁵ Ie' tö ie'pa a' iché:

—A' er darërè, e' kueki Moisés tö ttè e' me'at a' a es. ⁶ Erè mik ká i' yöne, eta kè idir es. Itso' kitule i' es: 'Skököl tö se' yö' wëm ena alaköl. ⁷ E' kueki wépa kè serpaia iyè ena imi e'pa dapömik ta iserdawa alaköl ta. ⁸ Ie'pa bö'l serdaë ñita ta ie'pa mía wës wák eköl è es.* Es ikiteat, e' kueki ie'pa kè ia' bö'l, ie'pa yöne wës wák eköl è es. ⁹ E' kueki wépa batséwa Skököl tö esepa kè batsökök yi tö.

¹⁰ Mik ie'pa dene weshké, eta ittökatapa tö ie' ichaké ttè e' ki. ¹¹ Ie' tö ie'pa iuté:

—Wëm tö itayé éwa, ese tö alaköl ské tséwane, e' ta e' wa ie' tö isenewabak kéwe e' dalösewéwa. ¹² Ñies tayè tö iwëm éwa, ese tö wëm ské tséwane, e' ta e' wa ie' tö isenewabak kéwe e' dalösewéwa.

Jesús tö ikié S'yé a ala'rla ki

(Mateo 19.13-15; Lucas 18.15-17)

¹³ Eta pé' wa ala'rla debitu as Jesús ulà mùka iki. Erè ittökatapa tö pé' e'pa uñélor. ¹⁴ Mik e' suéitö ta iluneka ta ichéitö ie'pa a:

* **10:8** Génesis 2.24

—As ala'rla bitu ye' ska'. Wépa dör wes ie'pa es, esepa blúie Skéköl tso', e' kueki ké iwöklö'wariá. ¹⁵ Moki ye' tö ichè tò yi ké e' wööwa wes alala es ì blúie Skéköl tso' e' kiowa, ese ké döpawa.

¹⁶ Eta ie' tö ala'rla paklö'wéwa tá iulà méka iki tá ier buaë ché ia.

Inuköl blu' eköl e' tö Jesús a ichaké

(Mateo 19.16-30; Lucas 18.18-30)

¹⁷ Mik Jesús shkémítke, eta wém debitu eköl tüneule, e' tkérö kuchè ki ie' wörki, tá ie' a' ichakéitö:

—A s'wöbla'ukwak, be' dör buaë, çì wèmi ye' tö as sene michoë dö ye' ulà a'?

¹⁸ Ie' tö iüté:

—Çì kueki be' tö ye' kié buaë? Skéköl eköl è dör buaë. ¹⁹ Ie' tté dalöiëno e' jcher be' wa: 'Ké a' kawö tá' s'ttökwa, ké a' kawö tá' s'senewabak dalöseukwa, ké a' kawö tá' akblök, ké a' kawö tá' s'kkatök kachè wa, ké a' kawö tá' s'kitö'uk, a' yé ena a' mi e'pa dalöiö.'†

²⁰ Wém ie' iüté:

—A s'wöbla'ukwak, tté e' qos dalöië'bitu ye' tö ye' ià duladula e'tami.

²¹ Jesús ie' sué er bua' wa tá ichéitö:

—Íyi etké kianeia be' a wè, e' dör i': Be' yú tá ì tso' be' wa, e' wataútsa sèraa tá iské mútsa s'siarèpa a. E' ukuökí tá be' shkó ye' tá ye' ttökataie. Es tá íyi buaë tajé döraë be' ulà a' ká jai a.

²² Ie' dör inuköl blu' tajé, e' kueki mik e' ttséitö, eta iwö éwa iski tá imía eriane tajé.

²³ Jesús tö ká sué ipamik tá ichéitö ittökataka pa a:

—Inuköl blúpa a darèrèè idir dökwa ì blúie Skéköl tso' e' a!

²⁴ Tté e' tö ittökataka tkiwéwa, erè ie' tö ie'pa a iska chéne:

—A ala'r, darèrèè idir dökwa ì blúie Skéköl tso' e' a! ²⁵ Inuköl blu'pa a dökwa ì blúie Skéköl tso' e' a, e' dör darèrèè tköká kameio tkömi datsi' yuo diké ese wökla a e' tsata.

²⁶ Mik e' ttsé ie'pa tö, eta ie'pa ki tkinewa tajé tá ie'pa ñi chaké:

—E' dör es, e'ma çyi tsatkèrmi?

²⁷ Ie'pa webléitö tá ichéitö:

—E' ké onuk s'ditsö a wès, erè ké dör es Skéköl a, ie' a íyi ulitane ormi.

²⁸ Pedro tö ie' a ichémi:

—Sa' tö íyi ulitane me'at tá sa' bite be' tá.

²⁹ Jesús iüté:

—Moki ye' tö a' ichè tò yi tò iu ö ièlpa ö ikutapa ö imi ö iyé ö ila'r ö iká méat ye' dalèrmik ena ye' tté buaë dalèrmik, ³⁰ e' tá ká i' ki ese ulà a iské dörane tajé döká u cien eyök. Es ñies ièlpa ö ikutapa ö imi ö iyé ö ila'r ö iká ese döraë iulà a döká cien eyök. Erè ñies iweirdaë siarè ye' tté buaë kueki. Erè aishkuö tá sene michoë döraë iulà a. ³¹ Erè i'ñe tá s'tso' tajé kéweie esepa döraë bataie, ena s'tso' bataie i'ñe tá esepa döraë kéweie.

Jesús skà e' biyö chéne tö itterawa

(Mateo 20.17-19; Lucas 18.31-34)

³² Eta ie'pa mirka ñalá ki micho Jerusalén. Jesús shkörami ittökataka yöki kéwe. Ittökataka mir tkirulewa ena pé' mir ie'pa itöki e'pa suane. Ie' ttökataka dabom eyök ki bö, e'pa kiémiitö bánet tá ì tköraë ie' tá e' pakémiitö ie'pa a. Ichéitö: ³³ "Se' mirka Jerusalén i', eta ee ye' dör S'ditsö Alá, e' merdatsa sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk tté dalöiëno wa wakpa ulà a. Ie'pa tö

† 10:19 Éxodo 20.12-16; Deuteronomio 5.16-20

ye' kichateraë ta ye' wömerattsä pe' kë dö'r judiowak esepa ulä a ttëwä. ³⁴ Ye' wayueraë ie'pa tö, iwiri tuöraë ye' ki, ye' pperarakitö, ena ye' tterawarakitö; erë e' ki ká de mañat eta ye' shkerdakane."

Santiago ena Juan tö kawö kié Jesús a

(Mateo 20.20-28)

³⁵ Santiago ena Juan e'pa dö'r Zebedeo ala'r e'pa dewä Jesús o'mik ta ichéitö ia:

—A s'wöbla'ukwak, sa' ki ikiane tö i kieke sa' tö be' a e' mú sa' a.

³⁶ Ie' tö ichakérak:

—¿I kiane a' ki?

³⁷ Ie'pa tö iüté:

—Mik be' tkënekä s'blúie olo ta' taië, eta kawö mú sa' a e' tkökser be' o'mik, eköl be' ulä bua'kka, eköl be' ulä bakli'kka s'wëttsuk be' ta.

³⁸ Ie' tö ie'pa iüté:

—A' kë wä ijcher i kiök a' tso'. ¿Iyi yeraë ye' tö bacha'bachaë, e' yarmi a' a? ¿A' e' ché weinuk wes ye' weirdaë es?

³⁹ Ie'pa tö iüté:

—Tö, sa' dirmi.

Ie' tö iché ia:

—Ye' tka' wä yeraë a' tö. A' weirdaë wes ye' es. ⁴⁰ Erë e' tkökser ye' ulä bua'kka ö ye' ulä bakli'kka, e' kë kèwö menuk ye' a. E' tso'tke klöule yi a imeke esepa a.

⁴¹ Mik ttë e' tsewä ittökatapa malepa döka dabom eyök (10) e'pa tö, eta ie'pa ulunekä Santiago ena Juan ki. ⁴² Erë ie' tö ie'pa kié seraä ta ichéitö:

—A' wä ijcher tö pe' kë tö Skëöl dalöie, esepa wökirpa kos e' alökeka ie'pa ki kekraë, ñies iblúpa tö ie'pa patkeke kësik wa. ⁴³ Erë a' kë kane e' wamblök es. E' skéie, a' isie e' yuak s'wökirie, ese kawöta e' wöökwa s'malepa dikia diöshet ikanë mésoie. ⁴⁴ Ñies a' isie e' yuak ibua'ie s'malepa tsata, ese kawöta e' muksä s'malepa a kanë mésoie. ⁴⁵ Ye' dö'r S'ditsö Alä, e' kë dë'bitu as yi tö ye' kimü, ye' dë'bitu s'kimuk ena e' muksä ttëwä s'tso' taië e' nuñ skéie. E' kuëki a' kawöta e' wöökwa s'malepa kanë mésoie.

Bartimeo bua'wéne Jesús tö

(Mateo 20.29-34; Lucas 18.35-43)

⁴⁶ Ie'pa demi Jericó. Mik Jesús e' yökettsatke ittökatapa ta ena pe' dami taië itöki e'pa ta, eta eë wëm eköl siarë tkër ñala ska'. E' dö'r inuköl kak kiökwa kié Bartimeo dö'r Timeo alä, e' wöbla kë wawër. ⁴⁷ Mik ie' ittsë tö Jesús Nazaret wak damitkö, eta ie' iché aneule:

—¡A Jesús, s'blú bak David e' aleri, ye' saü er siarë wa!

⁴⁸ Taië pe' tö ie' uñeke as isiwa'blöwa, erë ie' ki arkeka:

—¡A David aleri, ye' saü er siarë wa!

⁴⁹ Eta Jesús e' duëser ta ichéitö:

—Ie' kiöttsä.

Eta wëm wöbla kë wawër, e' kiëttsä ie'pa tö ta ichéarakitö ia:

—Be' er kuü. Be' e' köka. Ie' tso' be' kiök.

⁵⁰ Eta wëm tö ipaio kikke yëttsä ppéumi ta ie' e' kékä bet dewä Jesús ska'.

⁵¹ Ta Jesús tö ie' a ichaké:

—¿I kiane be' ki tö ye' tö iwë be' a?

Ta ie' tö iüté:

—A s'wöbla'ukwak, ye' ki ikiane tö ye' wöbla buarne.

⁵² Jesús tö iché ia:

–Be' erblé ye' mik, e' wa be' buanene. Be' yúne.
E' wöshā tā ie' wöbla buanene tā imía Jesús tā ñalā wa.

11

Jesús demi Jerusalén

(Mateo 21.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19)

¹ Mik Jesús ena ittökatapa dökemitke Betfagé ena Betania tso' tsinet Jerusalén, Olivo kébata kuli' a tā eē ie' tō ittökatapa kié bōl ² tā ichéitō iarak:

–A' yú wj u wēne eruleē eē. Mik a' demi eē, e' bet tā burro pupula moulewa kueraē a' tō etō kē kī yi e' tkēulekā ese. E' wōtsōō tā itsúbitū ña. ³ Yile tō a' a' ichakeke: '¿I' uk a' tso?', e' tā iūtō: 'Skēkēpa kī ikiane', e' wa ie' tō imēne.

⁴ Etā ie'pa míyal tō burro ñe' kué, motēr ukkō a' ñalā shaē. Iwōtsée ie'pa tō tsēmi.

⁵ Etā wēlepa iēter eē e' tō ichakérak:

–¿I' uk a' tso'? ¿I'ie a' tō burro sē wōtsée?

⁶ Ittökatapa tō iūtē wes Jesús tō iché ia es tā ie'pa tō iébitū. ⁷ E' ukuōki ittökatapa wā burro bitetser Jesús a. Ie'pa tō ipaio kikkē méka burro kī tā Jesús e' tkékā iki. ⁸ Tajē pē' tō ipaio kikkē shuélor ñalā kī, iskā tō kal kō tē'lor kañikā tsēmi ese shuélor ñalā kī Jesús ñalé tsōie.

⁹ Pē' mirwā keweie Jesús yöki ñies itōki, e'pa ulitane arke tajē:

–¡Skēkōl kikkōkasō! Yi datse ie' ttō wa, ayēcha buaē e'. ¹⁰ E' datse s'wēttsukne s'blúie wes se' yé David bak es. Ayēcha buaē ie'. ¡skēkōl tso' ká jai a' e' kikkōkasō!*

¹¹ Jesús dewā Jerusalén tā imía dewā Skēkōl wé a. Ie' tō iyi weblé seraa. Ká tuirketke, e' kuēki imía Betania ittökatapa dabom eyök kī bōl, e'pa tā.

Jesús tō higowō yulē

(Mateo 21.18-19)

¹² Bule es tā mik ie'pa e' yélur Betania, etā Jesús dué bli wā. ¹³ Kamiē ie' tō higuera klō sué kō arwā buaē. Ie' míā iweblök tō iwō tā'. Erē kē ie' wā iwō kune. Kam iwō kéwō dōwā, e' kuēki ikō ē arwā tajē.

¹⁴ Ie' tō iché higo klō a:

–¡Kē yi tō be' wō katepaia!

E' ttsé ittökatapa tō.

Jesús tō Skēkōl wé batse'wé

(Mateo 21.12-17; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22)

¹⁵ Ie'pa demi Jerusalén tā Jesús dewā Skēkōl wé a. Eē ie' e' kékā wēpa tso' iyi ta'uk ena iyi watauk e'pa trē'ukyal. Inukōl mane'ukwakpa' mesa trélurkaitō. Ñies nubōl wataukwakpa kula' trélurkaitō. ¹⁶ Ñies ie' kē tō yi a kawō mē iyi tsuktō Skēkōl wé shūa. ¹⁷ Etā ie' tō s'wöbla'wēmitke tā ichéitō:

–Skēkōl tō iyē'at iyēkuō kī: 'Ye' u kirdaē tto ye' tā wé ká ulitane wakpa a, † erē a' tō iia'wékā akblo wéie.

¹⁸ Mik e' ttsé sacerdotepa wōkirpa ena s'wöbla'uk ttē dalōiēno wa wakpa tō, etā ie'pa ileritsēmi Jesús ttowāie. Ie' tō s'wöbla'wēke e' tō pē' qos tkiwēwā, e' kuēki judiowak wōkirpa suane iyōki. ¹⁹ Erē mik ká tuine, etā ie' e' yēttsā Jerusalén ittökatapa tā.

* **11:10** Salmo 118.25-26 † **11:15** inukōl mane'uk: Judiowak a inukōl tso' wakanewē Skēkōl wé ē a, e' tuēkene ie'pa tō inukōl ēse wa. ‡ **11:17** Isaías 56.7

*Higo klō sinewa
(Mateo 21.20-22)*

²⁰ Bule es bla'mi ie'pa tkamine higuera klō ɔ'mik, e'ta ie'pa tō isué tō isinewa dō iwí kicha è. ²¹ E'ta ì bak e' anewa Pedro éna, e' kueki ie' tō Jesús a íché:

—A S'wöbla'ukwak, isaú higuera klō wayè'abò e' sinewa.

²² Jesús iüté:

—A' erblō Skëköl mik. ²³ Moki ye' tō a' a íché tō yi tō iché kabata wı̄ a: 'jBe' e' sköttsa íe anúwa dayè a!' ta iklō'wéitō moki kē ibikeitseka bōtbōt tō ì chéitō e' wà tkōraè, e' ta es iwà tkōraè. ²⁴ E' kueki ye' tō a' a íché tō iklō'ú tō ì kié a' tō Skëköl a e' wà detke a' ulà a, e'ta iwà dōraè. ²⁵⁻²⁶ Nies mik a' tso' ikiök ie' a, e'ta ilè tté tso' a' wà yile ki, ese nuí olo'yò iki a' S'yé tso' ká jaì a e' tō a' icha olo'yò a' kī ñies.

*¿Yi tō kawō mè Jesús a?
(Mateo 21.23-27; Lucas 20.1-8)*

²⁷ E' ukuōki ta ie'pa dene Jerusalén. Jesús shkōdur Skëköl wé a. E'ta sacerdotepa wōkirpa ena s'wöbla'uk ttè dalōièno wa wakpa ena judiowak kueblupa e'pa de ie' ska' ²⁸ ta ichaké ia:

—¿Yi ttō wa be' tō íyi ikké weke? ¿Yi tō e' kéwō mé be' a?

²⁹ Ie' tō iüté:

—Ñies ye' tō a' a ilè chakeke, e' iüté a' tō, e' ta ye' tō a' a icheke tō yi tō ikéwō me' ye' a. ³⁰ ¿Yi tō Juan patkè' s'wōskuök? ¿Skëköl tso' ká jaì a e' ò s'ditsò? Ye' iütō.

³¹ Ie'pa ñi iütémi ta ichekerakitō: “Sò ichèmi tō Skëköl tō ipatkè'bitı̄, e' ta ie' tō se' a íchèmi: ‘¿Ì kueki a' kē wà ie' ttè klōone?’ ” ³² Pè' ulitane tō iklō'wé tō Juan dōr Skëköl ttekol chōkle, e' kueki ie'pa suane pè' yōki. E' kueki ie'pa tō icheke ñi a: ‘Kè se' a iyènuok tō s'ditsò tō ie' patkè'!’ ³³ E' kueki ie'pa tō iüté:

—Kè sa' wà ijcher.

Ie' tō ie'pa a íché:

—Es ñies ye' kē tō a' a ichepa tō yi tō ye' a kawō mé íyi ikké wōie.

12

*Uva kanéukwakpa sulusipa e' tté
(Mateo 21.33-46; Lucas 20.9-19)*

¹ Jesús tō ttè kleé ie'pa a i' es: “Wēm eköl tō uva kuatké tajè ta ikkōiéwáitō buaè, káuk biéitō uva diō tuoie. Nies úla yuéitō kákkeè uva kk'noie. E' ukuōki ta ie' tō ipeitèat wèpa wèlepa a as ie'pa tō ipataù ie' a iwörke e' kak wa. E' ukuōki ta ie' mía ká bánet. ² Mik uva woline tso'tke wè'iaè shtë, e'ta ie' tō ikanè méso patkèmi eköl ie' icha tsuk. ³ Erè ie'pa tō ikanè méso klō'wéwa ppé tajè patkémine ulà wōchka. ⁴ E'ta kanè wák tō ikanè méso skà patkémine eköl, erè e' shká'wé ie'pa tō iwōkir ki ta iché suluè. ⁵ E' ukuōki ta eköl skà patkémine ie' tō ta e' ttéwà ie'pa tō. E' ukuōki ikanè méso skà patkèmiitō tajè, erè ie'pa tō wèlepa ppèlor wèlepa ttélur.

⁶ “Bata ekké ta ia'te'ia eköl è. E' dōr iwák alà, e' dalèr tajè ie' éna. E' patkèmiitō ta ie' ibikeitse: ‘Ye' alà idir, e' kueki ie'pa tō idalōieraè.’ ⁷ Erè ie'pa tō iché ñi a: ‘Ká i' atdaè ie' wı̄ ulà a. Ittōwasò, es ká i' dōraè se' ulà a.’ ⁸ E' kueki ie'pa tō iklō'wéwa ttéwà ta inú kéumi ie'pa tō uva ké a bánet.”

⁹ E'ta Jesús tō ie'pa a chaké:

—¿Ima a' ibikeitse? ¿Ì weraè kanè wák tō? Ie' mira kanéukwakpa ttökulur ta uva kanè meraneitō pè' kuá'ki a.

10 Ye' tté tso' kitule Skëköl yëkküö k_i, ç'e' kē sune a' wə? E' tō iché:

'Ák watéttsə u yuökwakpa tō
e' yōnene ák bua'buaiē.

11 E' kaneō' Skëköl tō,

tə e' tō s'ttsē'wēke buaē, s'tkinewā iweblök.*

Es Skëköl yëkküö tō iché.

12 Ie'pa tō isuéwā tō kleē e' wa Jesús tō ie'pa ché, e' kuēk_i ie'pa éna
iklō'wakwā. Erē ie'pa suane pé' yōk_i, e' kuēk_i ie'pa tō iméat tə iponemi.

S'wōkirpa patauk, e' tté

(Mateo 22.15-22; Lucas 20.20-26)

13 E' ukuōk_i tə ie'pa tō fariseowakpa wēlepa ena Herodes klépa wēlepa
patkémi Jesús ska'. Ie'pa k_i ikiane tō ie' tō ilè chē ikkatoie. 14 Ie'pa demi ie'
ska' tə ichérakitō iā:

—A s'wōbla'ukwak, sa' wā ijcher tō kekraē be' ttō mok_i. Be' tō sulitane suēke
ñikkēē. Ima pé' tō be' cheke e' kē k_i be' tkine. E' kuēk_i be' tō s'wōbla'wēke
yēsýsē Skëköl ñalé tté wa. Ichō sa' a, Roma wōkir kibi patuēsō ç'e' dōr buaē ö
kē idōr buaē?

15 Erē ie' tō isuéwā tō ie'pa e' öke er sulu wa, e' kuēk_i ie' tō iché iarak:

—Ç_i kuēk_i a' tso' ye' ma'uk tsaiē? Inuköl wōshki tsūbitu ña et suē.

16 Etā ie'pa tō inuköl wōshki tsémi ie' a et tə ie' tō ichaké ie'pa a:

—Ç_i diōköl ena yi kiē me'rka ik_i?

Ie'pa tō iüté:

—Roma wōkir kibi.

17 Etā ie' tō iché ie'pa a:

—E'ma kōs Roma wōkir kibi icha, ese mú ie' a, tə kōs Skëköl icha ese mú ie'

a.

Ie' tō ie'pa iüté es, e' tō ie'pa tkiwéwā.

ç's'duolur e' shkermikane ö au?

(Mateo 22.23-33; Lucas 20.27-40)

18 Etā saduceowakpa wēlepa de Jesús ska'. E' wakpa tō iklō'wé tō s'duowā
e' kē shkēnukkane. Ie'pa tō ie' a ichaké:

19 —A s'wōbla'ukwak, Moisés tō tté dalōiēno kitat yëkküö k_i e' tō iché i' es:
Wēm blēnewā kē alá atē, e' ta ie' èl kawōtā ischō tsukwā as ilā kōkā iël blēnewā,
e' a. 20 Etōkicha wēpa bak dōka kul ñi ēlpa, ikibi alaköl tséwā, erē iblēnewā
kē alá atē. 21 Ie' itōk_i iël tō ischō tséwā, erē e' ñies blēnewā kē alá atē. E' sū
iwamblēne iël tə 22 ena imalepa tə. Ie'pa kul blērulune kē alá atē alaköl e' tə.
Bata ekkē tə ñies alaköl e' blēnewā. 23 Wēpa kul e' bak alaköl eköl ē tə. Mik
s'duowā e' shkēnekane, etā ç'wēne dōmi ie' wēm chōkie?

24 Ie' tō ie'pa iüté:

—A' kē wā Skëköl yëkküö sūule, ñies ie' diché kē jcher a' wā, e' kuēk_i a' wōā
ká chowa. 25 Mik s'duolur e' shkēnekane, etā wēpa ena alakōlpa kē serpawaiā
ñita. E'pa míyal wēs Skëköl biyōchōkwakpa tso' ká jai a kē sērtā'wā ñita es. 26 Ç'a'
k_i kiane jchēno tō mok_i s'duowā e'pa shkērdakane? Skëköl ut Moisés tə kal
tsir wōñarke bö'ie, e' shuā, ç'e' pakē kē aritsule a' wā Moisés yëkküö k_i? E' kēwō
ska' tə Skëköl tō iyē: 'Ye' dōr Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa Këköl.'† 27 E' wā

* 12:11 Salmo 118.22-23 † 12:26 Ye' dōr Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa Këköl: Mik tté e' yē' Skëköl
tō Moisés a, etā Abraham, Isaac ena Jacob e'pa blērulunebak ká iaiāē. Wēs ie' tō iché, e' wā kiane chē tō
ie'pa tso' ttsē'ka Skëköl tə. Éxodo 3.6 saú.

kiane chè tò ie' kē dör s'duowa, e'pa Këköl. ¡Ie' dör s'ttsë'ka, e'pa Këköl! Tajë a' wöa ká chowa.

¿Skëköl ttë dalöiëno e' isie dör ibua'ie?

(Mateo 22.23-40)

²⁸ Etä s'wöbla'ukwak ttë dalöiëno wa dur eköl ie'pa tso' ñi iütök e' ttsök. Ie' tò ittsë tò Jesús tò ie'pa iuté buaë, e' kueki ie' ichakë iä:

—Skëköl ttë dalöiëno, ¿e' wëne dör ibua'ie imalepa tsata?

²⁹ Ie' iütë:

—Skëköl ttë dalöiëno kibiie imalë tsata e' dör i': 'A Israel aleripa, a' tò ittsö. Këkë dör se' Këköl, e' è dör Skëköl. ³⁰ E' dalëritsö a' er kos wa ena a' wák kos wa ena a' erbike kos wa ena a' diché kos wa.' ³¹ E' itökí e' dör i': 'A malepa dalëritsö wës a' wakpa e' dalër es.' Kë ttë ta' dalöiëno tköka ttë böt e' tsata.

³² Etä s'wöbla'ukwak ttë dalöiëno wa, e' tò ichë iä:

—A s'wöbla'uk, be' iuté buaë. Ì ché be' tò e' dör mokí. Skëköl dör eköl ëme. Kë e' skä ta. ³³ Ñies s'kawötä ie' dalëritsök se' er kos wa ena se' kabikeitsö kos wa, ena se' diché kos wa, ñies s'kawötä s'malepa dalëritsök wës se' wák e' dalër es. E' wësö, e' ta' e' dör buaë se' a' tköka iyiwak jchëule ña'wë wa'ñe ena iyiwak jchëule skä mësö Skëköl a' e' kos tsata.

³⁴ Mik ie' isuë tò s'wöbla'ukwak ttë dalöiëno wa, e' tò ie' iuté buaë yësyësë, etä ie' tò ichë iä:

—Ì blúie Skëköl tso' e' o'mik tsinet be' tso'.

Etä kē yi kësik dë'kaia ie' a' ì skä chakök.

¿Wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e' dör yi aleri?

(Mateo 22.41-46; Lucas 20.41-44)

³⁵ Jesús tso' ie'pa wöbla'uk Skëköl wé a' ta' ie'pa a' ichakëitö:

—¿Wës s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa tò ichëmi tò wé pairine'bitü idi' wa s'blúie, e' dör s'blú bak kië David e' aleri? ³⁶ Erë David wák tò iyë' Wiköl Bats'e'r wa i' es:

'Skëköl tò ichë ye' Këköl a':

Be' e' tköser ye' ulà bua'kka dalöiëno tajë,

dö mik ye' tò be' bolökpa mërö be' klö dikia etä.'³

³⁷ Wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e' dör David aleri, e' ta' ¿wës e' kiëmi David tò ie' Këköl?

Etä pë' tso' tajë, e'pa tò Jesús ttö tseke er bua' wa.

Jesús tò s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa kkaté

(Mateo 23.1-36; Lucas 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Jesús tò s'wöbla'weke e' shüa' ie' tò ichë: "A' e' kkö'nú s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa yöki. Ie'pa wöbatsö shkök datsi' batsjë ese mik wé pë' tso' tajë ese ska' as pë' tò ie'pa shké'ü wës këkëpa dalöiërta' tajë es. ³⁹ Ñies se' ñi dapa'wö wé a' ena wé ie'pa kawö tkö'wekerakitö, ese ska' kula' tso' këkëpa dalöiërta' esepa a, ese yuleke ie'pa tò e' tkoie. ⁴⁰ Ie'pa tò alakölpa schö u yeta'ttsa iulä a, etä ittökerak S'yë ta' braraë sulitane wöwa idikiñoie tò ie'pa dör pë' buaë yësyësë. Ie'pa weirdäe siarë s'malepa tsata."

Alaköl siarë tò inuköl mé Skëköl a

(Lucas 21.1-4)

⁴¹ Etökicha ta' Jesús tkër kalkuö tso' inuköl ioie mè Skëköl a' e' wöshä pë' tso' inuköl iök kalkuö a' e' sauk. Inuköl blúpa tso' tajë esepa tò inuköl ieke tajë. ⁴² E'

wöshäë tã alaköl siarë dör schö debitu eköl, e' tö inuköl wöshkila yöule cobre wa tuë tottola ese iéwã böt kalkuö ek a. ⁴³ Jesús tö ittökatapa kié tã ichéitö ia:

–Mokj ye' tö a' a iché tö alaköl siarëla dör schö wj tö inuköl iéwã kibie imalepa tö iie kos e' tsatã. ⁴⁴ Ie'pa ulitane tö inuköl kuö atë ese ié, erë ie' siarë, e' tö ie' wã itso' senoië e' kos méttã. E' kuekji ye' tö ie' ché es.

13

Jesús tö iché tö Skëköl wé olordawã
(Mateo 24.1-2; Lucas 21.5-6)

¹ Mik Jesús e' yéttã Skëköl wé a, etã ittökata eköl tö iché ie' a:

–jA s'wöbla'uk, isaú! U bua'buäë yöule ák bua'buäala wa.

² Ie' iüté:

–U kos tso' bua'buäë sué a' tö ie, e' olordawã seraa, iékwö ë kë atpa ñi bata ki.

¿I wa sö isuëmi tö ká i' erkewatke?
(Mateo 24.3-28; Lucas 21.7-24; 17.22-24)

³ E' ukuöki tã ie'pa míyal kabata kié Olivo tkërka Skëköl wé wöshäë ee. Jesús e' tkëser tã Pedro, Santiago, Juan ena Andrés e'pa tö ie' a ichaké bánet: ⁴ “Ichö sa' a: ¿mik iyi ekkë wamblërmi? ¿I wa sö isuëmi tö iwamblërketke?”

⁵⁻⁶ Ie' iüté: “Tajë pé' datse e' chök tö ie'pa dör ye'. Icherarakitö: ‘Ye' dör wé pairine'bitü idi' wa s'blüie e’’, tã pé' kíterarakitö tajë. E' kuekji a' tso' wösh wa as kë yi tö a' kütö'ü.

⁷ “Mik a' tö ibiyö tssé tö ká tajë wakpa ñippöke tajë wj a diã a, etã e' kë tö a' tkiük. E' wake' tköraë, erë ká i' erwami e' kianeia. ⁸ Ká kuã'kji kuã'kji wakpa ñippöraë ñita. Ñies í tö ká wötj'weraë ká wa'ñe. Ñies ká tseë wakpa tteraë bli tö tajë. İyi ekkë dör erpa s'tsã weirketke kam ye' döne e' yöki ese. E' dör wes alaköl alã kurketke tã ikirirke es.

⁹ “A' e' kkö'nú. A' merdattã s'shulökwakpa a tã a' burdaë siarë judiowak ñi dapa'wö wé a. Ie'pa tö a' keraë e' duöksër shulë s'wökirpa ena s'blüpa wörki ye' tté kuekji. Es a' tö ye' tté pakeraë ie'pa a. ¹⁰ Erë kam ká i' erwa e' yöki ye' tté buäë e' kawötã paké ká ulitane wakpa a. ¹¹ Mik a' menettsã tté shulökwakpa a, etã kë a' tkinuk ima a' e' tsatkömi. Mik e' kéwö de, etã kë a' ttöpa a' wákpa er wa, e' skéie Wiköl Batse'r ttöraë a' wa. E' kuekji tté eraë Skëköl tö a' a ché e' chö. ¹² Etã welepa tö iël wömerattã ttëwã, iyë tö ilã wömerattã, ñies ala'r e' kórakã iyë ena imi kkatök as ittöwã. ¹³ Sulitane tö a' suëraë suluë ye' tté kuekji. Erë yi e' tkéwã darëërë döka' bata ekkë, esepã tsatkërdaë.

¹⁴ “Íyi sulusi tö i dör batse'r ia'wë ñaie e' tkërdakã wé kë ikawötã tkëka ee* (yi tso' yëkuö i' sauk, e' éna iwã anú). Mik e' sué a' tö, etã wépa serke Judea e'pa tköyalmi kabata a. ¹⁵ Yi tso' u bata ki ese kë dökwane wëshkë íiyi yöktsã, itköshkarmi. ¹⁶ Ñies yi tso' kaneblök kañikã ese kë dökwane wëshkë idatsi' yöktsã. ¹⁷ E' kéwö ska' tã alakölpa alã kurketke ena alakölpa tsu' muke ilã a jwëstela ina esepã tã! ¹⁸⁻¹⁹ S'ditsö weirdaë tajë shutë kos kë s'we'ikule ekkë mik ká yö' Skëköl tö dö ikkë tã, ñies kos kë s'weirpa aishkuö tã ekkë. E' kuekji ikiö Skëköl a' as kë e' wamblër a' tã yuëdiö këska'. ²⁰ E' kéwö kë wööpawa Skëköl tö, e'ma kë yi isie atükia' tssé'ka. Erë e' kéwö wöerawaitö, wépa shukitbakitö esepã dalërmik.

* **13:14** Íyi sulusi...tkëka ee: Mateo 24.15 saú.

21-22 “Kachökwakpa e' körakā e' chök tō ie'pa dör wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e' ö ie'pa dör Skëköl tteköl wēle. E'pa tō ì kē or yi a ese weraē s'kitō'woie tō ie'pa ttē dör mokjē. Dō wēpa shūkit Skëköl tō, esepa kitō'wēmī e' mū kitērmī e'ma. E' kuēkī yile tō iché a' a: 'Isaú, wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e' dur íé', ö 'Isaú, idur wjē', e' ta kē a' tō iklō'war. ²³ ¡A' tso' erki! Íyi ekkē biyō chétkeyō a' a kēweie.

Jesús dōrane olo tā' tajē

(Mateo 24.29-35, 42, 44; Lucas 21.25-36)

²⁴ “Erē s'weine e' kēwō tka, etā diwō wōtuirdawā, ñies si'wō kē wōñarpaia. ²⁵ Bëkwō darolordaē ena ì kōs tso' ká jai a e' wōtirdaē. ²⁶ Etā ye' dör S'ditsō Alā, e' datse mō a diché tā' tajē olo tā' tajē, e' wērdaē. ²⁷ Skëköl biyōchökwaipa patkeramiyō wēpa shūkitbakyō, esepa dapa'ukkā ek tsinī ēme. Ie'pa tō iyuleraē ká wa'ñe dō wé ká i' bata erkerō eē ena wé ká jai bata erkerō eē.

²⁸ “A' e' wōbla'ú ttē ikkē wa iwā saú higo klō wa: Mik iulatska tso' ulölōla ena erpa ikōyōk tskirdoka, etā a' wā ijcher tō duas dewatke tsinet. ²⁹ Es ñies mik a' tō isuē tō íyi ekkē wamblērke, etā a' wā ijchenū tō ye' datskene, e' diwō dewatke tsinet. ³⁰ Mokī ye' tō a' a ichē tō íyi ekkē wamblērdaē wēpa dör wēs a' es esepa kam erwa e' yōkī. ³¹ Kashuk ena ká i' erdawa, erē ye' ttē michoē e' kē erpawa yēs.

³² “Erē e' kēwō e' diwō kē jcher yi wā. Skëköl biyōchökwaipa tso' ká jai a, e'pa kē wā ijcher, ñies ye' dör Skëköl Alā e' kē wā ijcher. S'yē ē wā ijcher.

³³ “A' kē wā ijcher wëkkē tā idiwō de, e' kuēkī a' tso' erki, a' senū wōsh wa. ³⁴ E' dör wēs wēm eköl mi'keā kamiē ká kuā'kī a es. Ie' tō iché ikanē mēsopa a: 'U kkō'nú ña.' Etā kanē tulēatitō ie'pa bik ekkē a. Ie' tō iché ie' ká wëkkō kkō'nukwak a: 'Be' tso' wōsh wa.' ³⁵ Es ñies a' tso' erki. A' kē wā ijcher mik ye' dör wēs u wák es e' dotkene. Ye' dōmibitū ká tuinetke ekkē alē, ká shābōts alē, dakro āne ekkē alē ö ká ñine alē tā. ³⁶ A' tso' wōsh wa dō' a' kuēwayō kapē a. ³⁷ Ttē chéyō a' a, e' chekeyō sulitane a: ¡A' tso' wōsh wa!”

14

Judiowak wōkirpa tō Jesús aleritsé klō'wēwa

(Mateo 26.1-5; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53)

¹ Ká bōt ē kianeia Judiowak Yēpa Yērulune Egipto e' kēwō tkō'woie. Ñies e' kēwō ska' tā Pan Kē Yōule Iwölōwōka Wa e' kēwō tkō'wēke judiowak tō. Sacerdotepa wōkirpa ena s'wōbla'uk ttē dalōiēno wa wakpa tō Jesús aleritsé kitō'wē iklō'wōwā ttēwā. ² Ie'pa wēlepa tō iché:

—Kē sō wamblō Se' Yēpa Yērulune Egipto e' kēwō a as pē' kē shutirka. E' kuēkī ie'pa éna iklō'wakwā ikitē wa.

Jesús klō kī kiō masmas téka alaköl eköl tō

(Mateo 26.6-13; Juan 12.1-8)

³ Jesús mineā Betania, Simón kiri'uk lepra bak, e' u a. Ie' tkēria mesa kī, e' dalewa alaköl debitū eköl e' wā kiō masmas kiē nardo ese chōkle tuē darērē, ese debitū. Kiō e' ukkuō yōule āk kiē alabastro e' wa. Kiō ukkuō kuli' pēwāitō tā itēka Jesús wōkir kī. ⁴ Wēlepa uluneka ie' kī tā iñi a ichérak:

—¿Í kuēkī alaköl tō kiō we'ikéwa? ⁵ Ituē darērē dōka s'kanēblō duas ek ské ekkē. Iwatormittsa s'siārēpa kimoie.

Etā suluē ie'pa tō alaköl e' paké.

⁶ Erē Jesús tō iché:

—Imúat bërë. ¿Ì kuekì a' itsiriwëke? Íyi buaë kanewé ie' tò ye' a. ⁷ S'siarëpa tso' kekraë a' shuà, età e'pa kìmèmi a' tò mik a' kì ikiane e' ta. Erë ye' kè ku' kekraë a' ta. ⁸ Ie' tò iwé ye' a' kos ie' a' ior ekkë. Ie' kiò té ye' kì ye' kanéwoie kam ye' nu wötërwa e' yöki. ⁹ Mokì ye' tò a' a' ichë tò ká wa'ñe wé Skëköl ttë buaë pakarke eë ipakardaë ñies tò ie' tò ì buaë o' ye' a. Es e' kè chöpawa yi éna.

Judas tò Jesús wómétsa

(Mateo 26.14-16; Lucas 22.3-6)

¹⁰ Jesús ttókatapa dabom eyök kì bøl, e' eköl dör Judas Iscariote, e' míá sacerdotepa wókirpa ska' ichök tò ye' a' Jesús mermittsa a' a. ¹¹ Mik e' ttsé ie'pa tò, età ittse'nerak buaë ta ikablé ie' a' inuköl muk. Età ie' tò kawö yulémi bua'iewa Jesús wómottsá.

Jesús bata chkéiá ittókatapa ta

(Mateo 26.17-29; Lucas 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26)

¹² Kawö kiè Pan Kë Yöule Iwölöwoka Wa e' kèwö tsá diwö dewatke* E' diwö wa ie'pa obeja pupula jcheke Judiowak Yépa Yërulune Egipto, e' kèwö tkö'woie. Età Jesús ttókatapa tò ie' a' ichaké:

—¿Wé be' kì kiane tò sa' mi' kawö tkö'wëkesö e' chké kanéuk be' a?

¹³ Ie' tò iché ie'pa bøl a:

—A' yú Jerusalén. Mik a' demi eë, età wëm kuëraë a' tò eköl, e' wa di' dami skaüña a. E' itöki a' yú. ¹⁴ Ta u wé a' ie' demi e' wák a' ichö: 'S'wöbla'ukwak be' chakök ké: ¿Úshu wé a' ie' tò kawö tkö'wëkesö e' chké ñèmi ie' ttókatapa ta?' ¹⁵ Ie' tò úshu bërë tso' kákke tso'tke kaneoule buaë, e' kkacheraë a' a. Eë ichké kaneú se' a.

¹⁶ Età ie'pa bøl míyal Jerusalén ta íyi ulitane kuérakitö wës ie' tò iché es. Eë chké kanewérakitö kawö tkö'woie.

¹⁷ Mik ká tuine, età ie' debitü ittókatapa dabom eyök kì bøl, e'pa ta. ¹⁸ Mik ie'pa e' tulésér chök, età ie' tò iché ie'pa a:

—Mokì ye' tò a' a' iché tò a' eköl tò ye' wómerattsá. E' wák tso' ye' ta chök.

¹⁹ Età ie'pa erianeká tajë ta ie'pa tò ie' a' ichakémi eköl eköl:

—¿Ye' alé idir?

²⁰ Ie' tò iüté:

—E' dör a' dabom eyök kì bøl tso' ye' ta pan nuuk tká' etké a' ñè, e' eköl. ²¹ Ye' dör S'ditsó Alà e' ta itkoraë wës itso' kitule Skëköl yëkuò kì es. Erë wéstela ina yi ye' wómekettsá e' ta. ¡Buaë idir wëm e' a' tò kè ikunúpa!

²² Ie'pa tso'ia chök, e' shuà pan klö'wéitö, e' kì wéstela chéitö Skëköl a' ta iblatéitö watié ie'pa a' ta ichéitö:

—Pan sè dör ye' chká, e' nú a' tò.

²³ E' ukuökì tká' a' vino tso', e' klö'wéitö, e' kì wéstela chéitö Skëköl a' ta ie'pa ulitane tò tká' e' wayé. ²⁴ Ie' tò iché ie'pa a:

—Vino sè dör ye' pé. Ye' tterawa e' pé' tërdaë tajë, e' wa ttë pa'alì me' Skëköl tò, e' wà de. E' wa pé' tajë tsatkërdaë. ²⁵ Mokì ye' a' a' iché tò vino kè yepaiayö dö mik ì blúie Skëköl tso' e' kèwö de età. Mik ide, età iská yeraneyö a' ta.

Pedro tò icheraë tò ie' kè wa Jesús suule

(Mateo 26.30-35; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38)

²⁶ Età ie'pa tò Skëköl ttseittsé, e' ukuökì ta ie'pa míyal Olivo kébata a. ²⁷ Jesús tò iché ie'pa a:

* **14:12** Pan Kë Yöule Iwölöwoka Wa e' kèwö: Kawö e' tkö'wëke judiowak tò dö ká kul, e' tsá diwö kiërakitö Se' Yépa Yërulune Egipto e' kèwö.

—A' ulitane tköyaldäe. A' ye' meätäde ekörla. E' dör wes itso' kitule Skököl yëkuö kī es, e' tō ichē: 'Obeja kkö'nukwak ttewaraeyō, etā obeja pordami wj a diā a.'† 28 Erē mik ye' ttēwā shkēnekāne, e' ukuōkī tā ye' mirāē Galilea a' yōkī kewe.

29 Pedro tō ie' a' ichē:

—Erē ie'pa ulitane be' memiāt ekörla, erē ye' kē tō be' mepaāt.

30 Ie' iūtē:

—Mokī ye' tō be' a' ichē tō i' nañewe, kam dakro skā arne, e' yōkī be' tō icheraē mañatōkicha tō be' kē wā ye' suule.

31 Erē Pedro tō ikī chē iā krörōē:

—Erē ye' ttēwāmirakitō be' tā, erē kē ye' ichepa tō kē ye' wā be' suule.

Etā ie'pa ulitane ttōke es ēme.

Jesús ttē S'yē tā Getsemani

(Mateo 26.36-46; Lucas 22.39-46)

32 E' ukuōkī tā ie'pa mīyal kā kiē Getsemani ee. Jesús tō ichē ittōkatapa a:

—A' aṭe tular iē, ye' mīā ttōk S'yē tā.

33 Pedro, Santiago ena Juan e'pa mītsēr iwā e' tā. Etā ie' erianemi chke-newāmi taiē. 34 Ie' tō ichē ie'pa a:

—Ye' eriane taiē tssēsua ye' ttēwāmiitō ekkē. A' e' tsūāt iē, kē a' kapōkwa.

35 E' ukuōkī ie' mīā wishkē tā ie' e' kēūtēr wōwakkōt iskī tā ikiēitō Skököl a tō ì tkōraē ie' tā, e' diwō tkōami ie' kī, e' tā itkōūy. 36 Ie' ichē: "A yēwōla, iyi ulitane ormi be' a. Ì tkōraē ye' tā e' dör wes iyi bacha'bachaē yēwasō es. E' ulā a ye' yōttsā. Erē kē iwār wes ye' kī ikiane es, iū wes be' kī ikiane es."

37 E' ukuōkī tā ie' dene wē ittōkatapa tular ee tā ie'pa kuēitō kapōtular. Ie' tō ichē Pedro a:

—A Simón, ¿be' kapowa? ¿kē be' wā kapēwā wōklōne dō hora ek ē? 38 Kē a' kapōkwa. A' ikiō Skököl a as ì sulu tō a' erkiōweke ese kē e' alōkā a' kī. Mokī a' éna ì buaē wāk, erē a' dichē kē dē'ka iwā uk, e' kuēkī a' a' darērēē idir.

39 Ie' mīāne tā ttē Skököl a wes kewe ittē es. 40 Mik ie' dene tā ie'pa kuēneitō kapōtular; ie'pa wōbla surirkewa kapē wā e' kuēkī. Ie'pa kē wā ttē kune ie' iūtoie. 41 Ie' skā mīāne ttōk S'yē tā e' dene, i' tā idare mañatōkicha, etā ie' tō ichē iarak:

—¿A' kapōtulariā enukeiā? Wē' a' kapowa. Ye' dör S'ditsō Alā, e' diwō dekatke mēttsā pē' sulusipa ulā a. 42 A' e' kōkā, yi tō ye' wōmekettsā, e' dotke i' tā. Mishka ie' panuk.

Jesús klō'wēwā ibolōkpa tō

(Mateo 26.47-56; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11)

43 Jesús tso'ia ttōk, e' dalewa ittōkatapa dabom eyök kī bōl, e' ekōl kiē Judas, e' debitū pē' tā taiē. E' wakpa debitū tabē kī ena kal wōlō kī. Ie'pa patkē'mi sacerdotepa wōkirpa ena s'wōbla'uk ttē dalōiēno wa wakpa ena judiowak kuēblupa ekkēpa tō. 44 Judas dör iwōmēttsā e' tō ie'pa a' iyē'bak: "Wē shkē'wēyō wōalattēs wa, e' dör ie', iklō'ūwā a' tō tā itsūmi kkö'naule buaē as kē itkōshkar."

45 Etā ie' e' skēwā Jesús o'mik tā ichē iā:

—¡A S'wōbla'ukwak!

Tā iwōalattēswaitō. 46 Etā Jesús klō'wēwā pē' tō.

47 Erē ie'pa iēter ee, e' ekōl tō itabē yēttsā tā e' wa sacerdotē kibi e' kanē méso kukuōña tēttsā. 48 Etā Jesús tō ichakē pē' ekkēpa a:

—¿Ì kuęki a' bite ye' klö'ukwā tabē ki kal wölö ki wēs akblökwakpa klö'wēwā es? ⁴⁹ Kękraē ye' bak a' shuā s'wöbla'uk Skėköl wé a, erē a' kē wā ye' klö'owēwā. Erē i' tköke as itkö wēs itsö' kitule Skėköl yėkkuö ki es.

⁵⁰ Etā ittökatapa kōs tkayalmi tō imēat ekörla. ⁵¹ Erē duladula eköl dowā ie' itöki e' patrēwābitū kā kishuo wa, e' klö'wēwarakitö, ⁵² erē idatsi' ppēeatitö wak tkashkarmi sume.

*Jesús demi ie'pa wā Judiowak wökir kibipa wörki
(Mateo 26.57-68; Lucas 22.54-55,63-71; Juan 18.12-14,19-24)*

⁵³ Jesús tsémirakitö sacerdote kibi ska'. Etā eē sacerdotepa wökirpa malepa ena judiowak kuęblupa ena s'wöbla'uk ttē dalöiēno wa wakpa kōs daparke.

⁵⁴ Pedro datsē ie'pa itöki kamiē döttsā sacerdote kibi u pamik, etā eē ie' e' tsēat tkēr Skėköl wé shkėkipa tā bö' baiklök.

⁵⁵ Etā sacerdotepa wökirpa ena judiowak wökirpa malepa tō ttē yuleke Jesús kkatöie as ie'pa tō iwömüttsā ttēwā, erē kē ie'pa wā i' ttē kune ikkatoie. ⁵⁶ Tajē pē' de ie' kkatök kachē wa, erē ie'pa ttē kē dē'ttsā ñittsēē. ⁵⁷ Welepa tō ie' kkatēmi kachē wa tā ichérakitö:

⁵⁸ —Sa' tō ie' ttsē'wā ichök tō Skėköl wé yō' s'ditsö tō i', e' olo'yerawaitö tā iskē, kē yōne s'ditsö wā, ese yuérakaneitö ká mañat shuā.

⁵⁹ Erē ie'pa ttē kē dē'ttsā ñittsēē.

⁶⁰ Etā sacerdote kibi e' kēkā iyamipa shuā, tā Jesús a' ichakéitö:

—¿Kē be' ie'pa iuteku' yēs? ¿Ñe' ie'pa be' kcateke, e' dör i'?

⁶¹ Erē Jesús siwā'blēwā ie'pa yōki, kē ie' wā i' iuteñe.

Sacerdote kibi ie' skā chaké:

—¿Be' dör wē pairine'bitū idi' wa sa' blúie e'? ¿Be' dör Skėköl kikaulekā tajē e' Alá?

⁶² Jesús ie' iuteñe:

—Tō, ye' idir. Ye' dör S'ditsö Alá e' sueraē a' tō tkērka Skėköl diché tā' i'yi ulitane tsatā e' ulā bua'kka dalöiērtā' tajē. Ñies ye' datskene kashuk a' mò a' e' sueraē a' tō.

⁶³ Etā sacerdote kibi e' datsi' jchéē ikkachoie tō ilunekā tā ichéitö:

—¿Ie se' ki ikkatökwakpa ki kiarmiia? ⁶⁴ A' ittse tō ie' e' chö tō ie' dör Skėköl Alá, e' wa ie' tso' Skėköl chök suluē. ¿Wēs a' iweke?

Ie'pa ulitane ñi sini'kué tō ie' iane iwüie, e' kuęki ikawötā ttēwā.

⁶⁵ Ie'pa welepa wirituēmi iki ñies iwöbla pabakéwarakitö tā itérakitö tā ichakérakitö:

—Be' dör Skėköl tteköl, e'ma sa' a' ichökā çyi tō be' té?

Etā Skėköl wé shkėkipa tō ippé iwö ki tajē.

*Pedro tō iblé tō kē ie' wā Jesús suule
(Mateo 26.69-75; Lucas 22.56-62; Juan 18.15-18,25-29)*

⁶⁶ Pedro tkəriā įski u pamik, e' dalewa tayēla debitū e' dör sacerdote kibi e' kanē méso eköl. ⁶⁷ Ie' Pedro sué bö'iklök, tā isuítö krereē tā ichéitö ia:

—Be' ñies dör Jesús Nazaret wak e' klé eköl.

⁶⁸ Pedro tō iblé. Ie' tō iché:

—Kē ye' wā ie' suule. Ye' kē éna iane tō i' chök be' tso'.

Etā ie' e' yétttsā ukkö a. E' wōshaē dakro ane. ⁶⁹ Kanē méso ñe' tō Pedro suéne tā ie' e' kēkā ichök imalepa a:

—Ie' i' dör Jesús klépa e' eköl.

⁷⁰ Erē Pedro tō iskā bléne. E' kuölö tā wépa tso' eē ñies e'pa tō iché ie' a:

—Be' dör Galilea wak, e' kuęki mokī be' dör ie'pa éltē wak.

71 Ie' tō iché:

—¡Skëköl wörki ye' ichè tō wëm chök a' tso' e' kě sũle ye' wā! Kě idör es, e'ma as ye' kichatër.

72 E' wöshäë tã dakro ane etökichane, tã ie' éna ianewã tō Jesús tō ie' a iyë': 'Kam dakro skã arne e' yökj be' icheraë mañatökicha tō be' kě wã ye' sũle.' Etã ie' iékã tajë.

15

Jesús mítser Pilato wörki

(Mateo 27.1-2,11-14; Lucas 23.1-5; Juan 18.28-38)

1 Mik kã ñine, etã sacerdotepa wökirpa ena judiowak kuëblupa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa ñi dapa'wëkã tã Jesús aleritsétke. Ie'pa wã imítser moulewã mé Pilato a. 2 Pilato tō ichaké ie' a:

—¿Be' dör judiowak blú?

Ie' iüté:

—Tö, wës be' iché, e'ma es idir.

3 Sacerdotepa wökirpa tō ie' kkaté tajë. 4 Etã Pilato tō iskã chakéne:

—Ñekké ie'pa be' kkaté ¿e' ttsébó? ¿Ï kuekij e' kě iütébó?

5 Eré ie' kě wã iüténe, e' tō itkiwëwã darërëë.

Jesús métsã ttëwã

(Mateo 27.15-31; Lucas 23.13-25; Juan 18.38-19.16)

6 Judiowak Yépa Yërulune Egipto e' këwö wa Pilato wöblar s'wötëulewã s'wöto wé a ese yöktsã eköl émine wë kié pë' tō e'. 7 Wëm kié Barrabás e' tso' wötëulewã s'wöto wé a imalepa sulusipa tã. Ie'pa wã s'kötulewã mik ie'pa e' ka'kã ñippök romawakpa tã etã. 8 Tã pë' debitu Pilato ska' e'pa tō ikié ie' a tō iú wës iwöblar es. 9-10 Ie' tō isuëwã tō ukyëne wa sacerdotepa wökirpa tō Jesús me'ttsã ie' ulà a. E' kuekij ie' tō ichakérak iã:

—A' judiowak blú ¿e' ëmineyö?

11 Eré sacerdotepa wökirpa tō pë' shutiwëkatke as ie'pa tō kiö Pilato a tō Barrabás yötttsã Jesús skéie. 12 Pilato tō ichakéne:

—Etã ¿wes a' kij kiane tō ye' tō wëm kié a' tō judiowak blú e' wë?

13 Ie'pa iüté aneule:

—¡wötöwã krus mik!

14 Ie' tō ichaké ie'pa a:

—¿Ï kuekij? ¿Ï sulu wambléitö?

Eré ie'pa kij arke:

—¡wötöwã krus mik!

15 Ie' atãk buaë ie'pa tã, e' kuekij Barrabás yëttsaitö. Etã Jesús ppök patkëmitö ttsã' bata dalöie wa. E' ukuökij tã ie' tō imétsã wötëwã krus mik.

16 Etã ñippökwakpa wã Jesús mítser kã e' wökir u kié Pretorio e' shuã wë ulat tso' áie eë. Eë ie'pa tō ñippökwakpa malepa kiétsã dapa'wë ek tsjini éme.

17 Ie'pa tō datsi' mat daloshdalosh ese iékã Jesús kij blu'ie. Nies dika'kicha yuérakitö wöshkiië tkékarakitö iwökir kij blu'ie iwayuoie. 18 E' ukuökij tã ie' wayuémirakitö aneule:

—¡Be' dör judiowak blú! ¡Be' kikökka sa' tso'!

19 Etã íppémirakitö tajë iwökir kij kuaköl wölö wa ena iwiri tuérak ikij ena ie' e' tulésarak kuchë kij iwörkij iwayuök tō sũ sa' be' dalöie.

20 Mik iwayué one, etã datsi' mat daloshdalosh, e' yëttsarakitö tã iwák datsi' iékãnerakitö ikij tã imítserak iwã wötëwã krus mik.

*Jesús wötëne krus mik**(Mateo 27.32-44; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27)*

²¹ Ñippökwapka tö wëm kiè Simón dör Cirene wak, e' kué ñala k_i, e' datse bánet micho Jerusalén. Ie' dör Alejandro ena Rufo yé. Ie' ké ie'pa tö Jesús krus tsukmi.

²² Ie'pa wa Jesús mítser ká kiè Gólgota eé. (Gólgota e' wà kiane ché s'wókiridiche.) ²³ Etá vino shutuule kapöli kiè mirra e' wa, ese mé Jesús a yè, eré kè ie' wa iyanewa. ²⁴ Etá iwötérakitö krus mik. E' ukuök_i tã ie'pa iné ñi ma'woie suè tö wës ie'pa tö Jesús datsi' blatemi ñi a.

²⁵ Mik ie'pa tö iwötéwã krus mik, etã diwö de sulitu (9). ²⁶ Kaltak tso' e' k_i its'o' kitule tö iché: "I' dör judiowak blú e'", e' dör iwã kkachoe tö ì nuí k_i ie' wötënewã krus mik. ²⁷⁻²⁸ Ñies wëpa bøl akblökwapka wötéwãrakitö krus mik, eköl iulã bua'kka, eköl iulã bakl_i'kka.

²⁹ Pë' tköke eé e'pa tö icheke sulu, iwökir wötiukerak iwöã, es ichekerakitö:

—Íkëta, be' sè tö Skëköl wé tkekettsã etã kã mañat è tã be' tö iyuékane!

³⁰ E' ma be' e' tsatkö, be' e' ówa krus sè mik!

³¹ Es ñies sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tö Jesús wayueke. Ie'pa tö icheke ñi a:

—O'kapa tsatkéitö eré ie' wák kè a e' tsatkër. ³² Mok_i ie' dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie, mok_i ie' dör se' Israel aleripa e' blú, e' ma as ie' e' ówa krus w_i mik, e' iarma tã se' erblömi ie' mik.

Wëpa wötëne ie' tã krus mik e'pa tso'ñak ie' chök sulué.

*Jesús duowa**(Mateo 27.45-56; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30)*

³³ Mik diwö de bata a, etã kã miã ttsettseé kã wa ñe dö tsál_i diwö de mañat ekké. ³⁴ E' wöshã tã Jesús anekã tajè tã iché: "Eloí, Eloí, ¿lemã sabactani?" (e' wà kiane ché: A ye' Këköl, a ye' Këköl, ¿jök be' ye' we'ikéttsã?)

³⁵ Welepa tso' eé, mik e'pa tö ttè e' ttsé tã ichérakitö:

—¿A' ittseé? Ie' tso' Skëköl tteköl bak kiè Elías, e' kiök.

³⁶ Etã ie'pa eköl tunemi tö suiyök nuwéka vino shköshkó wa e' tkékaitö kuaköl bata k_i tã itkéwã ikkó mik as ikuyóitö. Ie'pa tö iché:

—Imúat bër, ipanusö suè tö Elías datse iökwa.

³⁷ Jesús anekã tajè tã isiwã' bata tké. ³⁸ Etã Skëköl wé a ie'pa wa datsi' buririé ese shükuar u blatoie e' jchënane kákke dötsã isk_i. ³⁹ Etã Roma ñippökwapka eköl dör capitán e' durshkó Jesús wömik. Mik e' tö isué tö wës Jesús duowã, etã ichéitö:

—Mok_i, wëm w_i dör Skëköl Alá je'.

⁴⁰ Ñies alakölpa iëtter eé ie' k_i sauk kamié. E' shuã eköl dör María Magdala wak. Iëköl dör María e' dör Santiago tsirla èk ena José, e'pa mì. Iëköl dör Salomé. ⁴¹ Alakölpa e'pa bak shkök Jesús tã ena ikime' mik ibak Galilea etã. Ñies alakölpa skã tso' tajè dë'bitu Jesús tã dö Jerusalén.

*Jesús nu wötëne**(Mateo 27.57-61; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42)*

⁴²⁻⁴³ E' diwö dör judiowak a iyi kanéwoie èno diwö yök_i. Kã tuirketke* e' kuék_i wëm eköl kiè José Arimateawak, e' kësik iéwã tã imiã Jesús nu kiök Pilato

* **15:42-43** Kã tuirketke: Judiowak ttè dalöiëno tö iché tö s'nu kè tsertã'mi èno diwö a. Èno diwö e' tkërkewãmi Viernes kã tuine ekké. Ñies kè idör buaé ie'pa a tö s'nu at áie nañewe. E' kuék_i José Arimateawak éna Jesús nu akwa blèwã bet kam kã tuir e' yök_i.

a blèwà. Ie' dör judiowak wökirpa e' eköl dalöiërtà' tajë ese. Ñies ie' tso' ì blúie Skëköl tso' e' kèwö panuk. ⁴⁴ Pilato tkinewà tò Jesús duowatke, e' kuëkì ie' tò icapitán kié chakè tò mokì Jesús duowatke. ⁴⁵ Mik ie' wà ijchenewà, età ie' tò Jesús nu kèwö mé José a tsèmi. ⁴⁶ E' ukuökì tã José tò datsi' ukuö bua'buasaruru ese tué et. Jesús nu éwaitö krus mik, e' patrèwaitö datsi' ñe' wa blèwà ákuk biule s'nu blóie ese a. Età ákuk kkö wötèwàitö ák bërie wa. ⁴⁷ Wé Jesús nu menewà e' sué María Magdala wak ena María dör José mì, e'pa tò.

16

Jesús shkenekane

(Mateo 28.1-10; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10)

¹ Mik eno diwö tka, età María Magdala wak ena María dör Santiago mì ena Salomé e'pa tò kiö masmas bua'buase ese tué mí ie'pa wà tèkà Jesús nu kì. ² Età domingo bla'mi erpa diwö tskine tã ie'pa míyal wé Jesús nu blène ee. ³ Ie'pa ñi a iché:

—¿Yi tò se' a ák yèmittsà ákuk kkö a?

⁴ Erë mik ie'pa tò iweblé, età ie'pa tò isué tò ák rratune bánet. Ák e' dör bërie. ⁵ Mik ie'pa dewà ákuk a, età ie'pa tò isué tò duladula tkër eköl ulà bua'kka, e' datsi' sarurué batsjë. Ie'pa tkinewà iyökì. ⁶ Erë ie' tò iché ie'pa a:

—Kè a' tkinukwà. Ye' éna iane tò a' tso' Jesús Nazaret wak kòtewà krus mik e' nu yulök. Erë kè ikü' íe, ie' shkenekane. Wé ie'pa tò ime'wà e' tò weblö. ⁷ A' yú Pedro ena ittökatapa malepa a ibiyö chök tò ie' mitke a' yökì kewe Galilea. Eé a' tò ie' sueraé wes ie' tò a' a' iyé' es.

⁸ Alakölpa tkinewà painékà tajë, e' kuëkì ie' e' yélur ákuk a tkayalmi. Ie'pa suane, e' kuëkì kè wà ì yène yi a.

María Magdala wak tò Jesús sué

[⁹ Jesús shkenekane domingo bla'mi, e' ukuökì tã ie' e' kkaché kewe María Magdala wak a, e' a ie' tò aknamapa bak kul (7) e' trèö'yal. ¹⁰ Età alaköl e' míà ibiyö chök wépa bak shkök Jesús tã e'pa a. Ie'pa eriarke iù tulur siarè. ¹¹ Erë mik ie'pa ittse tò Jesús shkenekane ñies tò alaköl ñe' tò isué, età kè ie'pa wà iklöone.

Jesús ttökatapa bül e'pa tò ie' sué

(Lucas 24.13-35)

¹² E' ukuökì tã ittökatapa bül shkórami micho bánet, età ñalà kì Jesús e' kkaché ie'pa a, erë iwèr kuà'kì. ¹³ Età ie'pa míyal ibiyö chök imalepa a, erë ñies kè ie'pa wà ittö klöone.

Jesús tò ittökatapa patké s'wöbla'uk

(Mateo 28.16-20; Lucas 24.36-49; Juan 20.19-23)

¹⁴ E' ukuökì tã Jesús e' kkaché ittökatapa dabom eyök kì eköl e'pa a. Ie'pa tulur chkök e' dalewa ie' de. Wépa tò ie' shkenekane e' sué, e'pa ttö kè klöone ie'pa wà, ie'pa er darèrè e' kuëkì. E' kì ie' tò ie'pa uñélor. ¹⁵ Età ie' iché ie'pa a: “A' yú kà wa'ñe ye' tté buaé e' pakök sulitane a. ¹⁶ Yi erblé ye' mik tã ie' e' wöskuéese sèpa tsatkèrdaé. Erë yi kè erblène ye' mik sèpa kichatèrdaé. ¹⁷ Wépa erblöke ye' mik sèpa tò ì kè or yi a ese weraé iwà kkachöie. Ye' ttö wa ie'pa tò aknamapa trè'werattsa, ñies ie'pa a imeraé toie s'ttö kuà'kì kuà'kì wa. ¹⁸ Tkabé chök klö'wéwà ie'pa tò ulà wa ö kapöli sulusi yéwarakitö, e' tã kè ie'pa döpa wes. Ñies ie'pa ulà murakà s'kirirke sèpa kì tã ibuardane.”

Jesús mĩkane ká jai a
(Lucas 24.50-53)

¹⁹ Mĩk Skėkėpa Jesús ttè e' ché one, etā ibutsėkā mĩa ká jai a tā eē ie' tkésēr Skėköl ulà bua'kka. ²⁰ Etā ittōkatapa mĩyal ká wa'ñe Jesús tté buaē pakök. Skėkėpa Jesús tō ie'pa kĩmé, ì kě or yi a ese uk. E' wa ie' tō iwà kkaché tō ie' tté dör mokj.]*

* **16:20** Yėkkuō kėchke wele tō 16.9-20 kí kuōtkėkā. Ttè e' kě ku' yėkkuō kėchke bua'ie ese kĩ.

Jesús Tté Buaë Kit Lucas tò Lucas

Wëm tò yëkkuò i' kit e' wák kiè Lucas. Ie' tò ikit wëm ekòl kiè Teófilo e' a. Welepa tò ibikeitsè tò Teófilo dör romawak ekòl ena ie' dör kèkèpa tajè esè. Lucas tò ie' a yëkkuò i' kit as i' o' Jesús tò ena i wa s'wöblao'itò e' jcherwà ie' wà yësyesè.

Yëkkuò i' kị Lucas tso' ikkachök tò Jesús dè'bitu sulitane tsatkök, Israel aleripa ena pè' ulitane. Jesús kè dè'bitu Israel aleripa è a. Lucas tò ichè tò Jesús kune' ká i' kị sulitane kimoie. Nies Lucas kị ikiane tò s'wà ijcherwà tò Jesús dè'bitu iYè kkachök se' a.

Ì tso' kitule Colosenses 4.14 ena Filemón 24 ena 2 Timoteo 4.11, e' wa se' wà ijcher tò Lucas bak Pablo wapiöuk. Welepa tò ibikeitsè tò ie' kè dör Israel aleri. Ie' bak kanèblök s'kapeyökwakie. Nies welepa tò ibikeitsè tò ie' tò yëkkuò i' kit ká kiè Roma eë Jesús kune' e' kị duas de dabom teryök (60) ena dabom kuryök kị suliitu (79) e' shu ulat.

Ttè tsá kitule

¹⁻³ A kèkèpa tajè Teófilo, i' o' Jesús tò sa' shuà mik ibak ká i' kị età, e' paka' sa' a wépa itsá su'bitu dō ibata ekkè e'pa tò. Ie'pa dör Jesús ttè buaë e' kanèukwakpa. Tajè sa' malepa imao' shtë yëkkuò kị, erè kè idè'ttsà wës ikiane shtë es. E' kuèkị ye' tò iwà chakéwà bua'iewà itsá dō ibataè. Es ye' isuè tò buaë idir shtëmi be' a yëkkuò i' kị seraà wës ibak es ⁴ as be' éna iar tò ttè wa be' wöblane, e' dör mokị.

Juan S'wöskuökwak kurke e' biyö yène

⁵ Mik Herodes bak judiowak blúie età sacerdote tso' ekòl kiè Zacarías. Judiowak sacerdotèpa ñi dapa'oule erule erule kanèblök Skèkòl wé a. Zacarías dör sacerdotèpa erule kiè Abías wakpa e' ekòl. Ie' alakòl kiè Elisabet, e' dör nies sacerdotèpa ditséwò wës iwëm es. ⁶ Ie'pa bøl serke yësyesè Skèkòl wöa. Ie'pa tò Skèkòl ttè me'bak dalöièno, e' dalöieke buaë, kè kị i' sulu ttè tã'. ⁷ Erè Elisabet kè dötã' alàè. Nies ie'pa bøl dör kèkèpalatke.

⁸ Etökicha tã mik Zacarías ena imalepa kàne iwakanèuk Skèkòl wé a, ⁹ età ie'pa iné ilè wa wës ie'pa wöblar es isuèie tò yi kàne shkòkwà Skèkòl wé shuà iyi masmas ña'uk Skèkòl a. Etã idettsã tò Zacarías kawötã shkòkwà. ¹⁰ Mik ie' tso' Skèkòl wé shuà iyi masmas ña'uk, e' dalewa tajè s'daparke u'rki ttök S'yé tã. ¹¹ E' wöshã tã Skèkòl biyöchökwak ekòl e' kkachéwà ie' a ká' tso' iyi masmas ña'woie Skèkòl a e' ulà bua'kka. ¹² Mik ie' tò Skèkòl biyöchökwak sué tã ie' tkinewã suane tajè iyökị. ¹³ Etã biyöchökwak tò iché ie' a:

—A Zacarías, kè be' suanuk. Ì kié be' tò Skèkòl a, e' meraèitò be' a. Be' alakòl dör Elisabet, e' döraè alàè, e' wák wëm. Ie' kiè múkã a' tò Juan. ¹⁴⁻¹⁵ Ie' döraè kèkèpa tajè Skèkòl wöa. E' kuèkị e' be' ttsè'weraè buaë kaneè. Nies ie' tò tajè pè' ttsè'weraè buaë. Ie' kè i' shkòshkò yepa. Kam ie' kur etã Wikòl Batse'r döraè ie' kị tajè. ¹⁶ Ie' tò Israel aleripa tajè, e' kerane ie'pa Kèkòl yulòkne. ¹⁷ Ie' döraè Skèkòl yökị kewe ittè pakök. Ie' tò ipakeraè Wikòl Batse'r diché tajè e' wa wës Skèkòl ttekòl kiè Elías bak ká iaiã es. Ie' ipakeraè as iyè er buarne ila'r kị ena ila'r er buarne iyè kị. Nies ipakeraèitò as wépa tò Skèkòl ttè dalösewéwà, esepa e' wöblã'ù senuk yësyesè. Es ie' tò ie'pa patteraè Skèkòl datse' e' panoie.

18 Etā Zacarías tō Skëköl biyöchökwak ā ichaké:

—¿Ì wa be' ye' ā ikkachëmi tō ttë e' dör moki? Ye' dör këkëpalatke. Ñies ye' alaköl dewatke këkëpalatke, tā ¿wes sa' alala kōkamia?

19 Ie' iüté:

—Ye' dör Gabriel. Ye' kanëblöke Skëköl ā. Ie' ye' patké ttë buaë i' chök be' ā.

20 Erë be' kē wā ye' ttë klōne, e' kuekji be' ttō wöblërdawā kë ttōpaia dō mik be' alā kune etā. Mik i' chëyō be' ā e' kēwō de, etā be' ttōrane.

21 E' dalewa ie'pa tso' Zacarías panuk u'rki, e'pa tō ibikeitsé, “¿Ì tō ie' wöklō'wé, e' kē dōttsa bet Skëköl wé ā?” 22 Mik ie' dettsa, etā ie'pa tō isuë tō ie' ttō wöblënewā, kē ie' ttoiā tā ulā ē wa ie' tō iwā kkaché ie'pa ā. Etā ie'pa éna iāne tō ilë suëitō kabsueie. Es ie' atë me'ie.

23 Mik ie' kanë one Skëköl wé ā, etā imiāne iu ā. 24 E' ukuöki tā ie' alaköl Elisabet dunëka. Ie' e' tkëwā iu ā dō si' skel, kē dë'ttsa wërö. 25 Ie' tō iché, “Ikkëpa Skëköl tō alā mé ye' ā. Es ie' er buaë ché ye' ā, ekkë ye' jaëne.”

Jesús kurke e' biyö yëne

26 Elisabet dunëka e' ki si' de teröl, etā Skëköl tō ibiyöchökwak kië Gabriel, e' patké Nazaret, ká e' atë Galilea. 27 Eë busi serke eköl kië María. Ie' kam ser wëm tā, erë ie' ttë meule wëm eköl kië José e' ā senowā ie' tā. José dör blu' bak kië David e' aleri eköl. 28 Etā Skëköl biyöchökwak dewā wë María tkër eë, tā ichëitō ie' ā:

—¿Is be' shkëne? Skëköl er buaë ché be' ā. Ie' tso'ie be' tā.

29 Ttë e' tō María tkiwëwā tā ibikeitsëitō, “¿Iök ye' shkë'wé es?” 30 Etā Skëköl biyöchökwak tō iché ie' ā:

—A María, Skëköl er buaë ché be' ā, e' kuekji kē be' suanuk. 31 Be' durkaraë, be' alā kurdaë wák dör wëm, ikië múkabō Jesús. 32 Ie' dōraë këkë tajë, dalō tajë. Ie' kirdaë Skëköl dör íyi ulitane tsatā, e' Alā. Skëköl tō ie' merakā blu'ie wës iyë bak kië David es 33 as Jacob aleripa wëttsüitō blu'ie këkraë kē ertā'wa.

34 Etā María tō ichaké Skëköl biyöchökwak ā:

—Kam ye' ser wëm tā, etā ¿wes i' ché be', e' wā tkōmi ye' tā?

35 Skëköl biyöchökwak iüté:

—Wiköl Batse'r dōraë be' ki, Skëköl dör íyi ulitane tsatā e' diché ardaë be' ki. E' kuekji be' alā kurdaë, e' serdaë Skëköl ē ā. Ie' kirdaë Skëköl Alā. 36 Ñies be' yami kië Elisabet këkëpalatke cheke tō kē idōtā' alāë, e' alā kurdaë. Si' i' wa tā ie' ki ide si' teröl. 37 Ì kōs or Skëköl ā, kē i' ku' darërë ie' ā wë.

38 Etā María tō iché:

—Ye' dör Skëköl kanë méso, as ie' tō iü ye' tā wës be' iché es.

Etā Skëköl biyöchökwak miā.

María miā Elisabet pakök

39 E' ukuöki tā María dali ié tā imiā bet Elisabet pakök. Elisabet serke Judea ká dör kabataie eë. 40 Mik ie' dewā Zacarías u ā, etā ie' tō Elisabet shkë'wë. 41 Mik e' ttsé Elisabet tō, etā ilā wōti'ne tajë ie' shuā tā Wiköl Batse'r de iki tajë. 42 Ie' ttëmi darërëë tā ichëitō María ā:

—Skëköl er buaë ché be' ā alakölpa ulitane tsatā. Ñies ie' er buaë ché be' alā kurmi e' ā. 43 Ye' siarë ¿wes e' ā ie' er buaë ché tō ye' Këkëpa mi e' de ye' pakök? 44 Mik be' tō ye' shkë'wé e' ttsé yō, e' bet tā ye' alā wōti'ne ye' shuā ittse'ne buaë e' kuekji. 45 Ì ye' Skëköl tō be' ā, e' klō'wëbō tō iwā tkōraë, e' kuekji ayëcha buaë be' dör.

46-49 María tō iché:

“Ye' dör Skëköl kanè méso ësela siarë ese ë,
erë e' ska' ie' er de.

E' kuëki ie' kikekëka ye' tö.

Ie' dör ye' tsatkökwa, e' tö ye' ttsë'weke buaë.

Ie' diché tajë iyi ulitane tsata, e' tö ì buaë shuteë wë ye' a.

E' kuëki i'tami ye' yërdaë: ¡Ayëcha buaë!

¡Skëköl dör batse'r!

⁵⁰ Wëpa tö ie' dalöieke, esepa suëke ie' tö kekraë er siarë wa.

⁵¹ Ì kë or yi a ese wëitö idiché tajë wa:

Pë' e' tsoöka tajë esepa tö ì bikeitseke wë ese wöklö'wëitö.

⁵² Kä wökirpa uyëttsaitö ikulé ki,

e' skéie s'siarëpa tkékaitö.

⁵³ Wëpa siarë kë wä ì ku' ñë,

esepa a ì buaë méitö tajë.

Erë inuköl blüpa esepa patkémiitö ulä wöchka.

⁵⁴ Israel aleripa dör ie' kanè mésopa.

Ká iaiäe ie' tö ie'pa a iyë' tö ie' tö ie'pa suëraë er siarë wa.

Ttë e' kë chë'wa ie' éna.

⁵⁵ Es ie' tö iyë'bak Abraham a,

ñies ie' aleripa kos daiä ie' itöki e'pa a.”

Es María tö iché.

⁵⁶ María senë Elisabet ska' dö si' mañat tä imiáne iu a.

Juan S'wöskuökwa kune'

⁵⁷ Mik Elisabet alä kärke e' këwö de, etä iwä kune wëm. ⁵⁸ Mik pë' serke tsinet ena iyamipa ëkka, e'pa ibiyö ttsé tö Elisabet suë Skëköl tö er siarë wa, etä ie'pa kos ttsë'ne buaë wës Elisabet es. ⁵⁹ Mik ilä kune' e' ki ká de päköl (8), etä ie'pa debitu ilä tottola kkuölit tërke tsir, e' këwö tkö'uk wës ie'pa wöblane es iwä kkachöie tö alä e' dör judiowak. Ie'pa éna iyë kië Zacarías, e' kië makka iki. ⁶⁰ Erë imi tö iché:

—Au, ie' kirdaë Juan.

⁶¹ Ie'pa tö iché:

—Kë yi ku' be' yamipa shüa kië es. Etä ÿi kuëki be' ikië mekëka es?

⁶² Etä ie'pa ulä kkaché ichachöie alä yë a, “¿Ima be' éna ikië makka?” ⁶³ Etä iyë tö kaltak kié, e' ki ie' tö ishtë tö “ikië Juan.” E' tö ie'pa kos tkiwëwa. ⁶⁴ E' wöshä tä Zacarías ttékane, etä Skëköl kikekëka ie' tö tajë. ⁶⁵ Pë' serke tsinet, e'pa kos tsirulune tajë. Ñies pë' kos serke Judea këbata a, e'pa shüa ittë buneka tajë. ⁶⁶ Ie'pa ulitane tö ittë ttsé e'pa tö ibikeitsé: “Alä e' doraë këkëpa tajë.” Ie'pa isuë tö Skëköl tso' ie' tä, e' kuëki ie'pa tö ibikeitsé es.

Zacarías tö Skëköl kikekëka

⁶⁷ Etä Wiköl Batse'r de tajë Zacarías ki, e' wa ie' ttëmi Skëköl ttekölie tä ichéitö:

⁶⁸ “Skëköl dör Israel aleripa Këköl,

e' de ie' icha kos tsatkök,

e' kuëki ikikökasö tajë.

⁶⁹ Ie' tö S'tsatkökwa diché tajë, e' patké eköl,

e' dör ie' kanè méso bak kië David e' aleri.

⁷⁰ E' dör wës Skëköl ttekölpa batse'r

bak ká iaiäe e'pa tö iyë'at es.

71 Skëköl tö iyë'atbak tö ie' tö se' tsatkeräe s'bolökpa ulä a, ñies wëpa éna se' ar suluë esepa kos yöki.

72 Ie' tö ittë batse'r me' se' yëpa bak ká iaiäe e'pa a tö ie' se' sueraë er siarë wa, e' kë ska' ie' er chë'wa.

73 Ie' tö iyë' se' yë bak ká iaiäe kië Abraham e' a

74 tö se' tsatkeräeitö s'bolökpa ulä a

as se' ser ie' a kë suarta',

75 ñies as se' ser batse'r ena yësyësë ie' wöa se' tso'ia ttsë'ka e' dalewa.

76 A ye' bëbëla, mik be' de këchke,

etä be' miraë kewë s'pattök

as se' tö Skëköl kiöwä buaë mik ide etä.

E' kuëki be' kirdaë Skëköl dör iyi ulitane tsata, e' tteköl.

77 Israel aleripa a be' tö ttë pakeraë

as ie'pa wa ijcher tö ì sulu wambleke ie'pa tö,

e' olo'yëmi Skëköl tö ie'pa kji itsatkoie.

78 Skëköl tö se' suëke er siarë wa,

e' kuëki ie' tö S'tsatkëkwak patkekebitu se' a datse ká jaì a

olo ta' tajë wës diwö tskir bla'mi es.

79 Wëpa tso' klöulewä ì sulu ulä a wës s'tso' stui a es,

wëpa tso' iduökewatke e' ë kinuk,

esepa wöa ká ñi'weraë ie' tö as itsatkërdak.

Ie'pa wëttseraitö sene bërë ie' ta e' ñalé ki."

Es Zacarías tö iché.

⁸⁰ Juan talane de këchke ta Wiköl Batse'r tso' tajë ie' a. Ie' sené ká wé kë yi serku' eë dö mik ikëwö de e' kkachöie Skëköl ttekölöie Israel aleripa a etä.

2

Jesús kune'

(Mateo 1.18-25)

¹ Juan kune', e' këwö ska' ta, Roma wökir kibi kië Augusto, e' tö ká kos tso' ie' ulä a, e' wakpa kië shtök ké sëraa. ² (Ì dör s'kië tsá kite mik Cirenio dör ká kië Siria e' wökir e' këwö ska' ta.) ³ Sulitane kawötä shkökne ká wé iyëpa datse eë e' kië shtök.

⁴⁻⁵ José dör David bak Israel blü e' aleri. David kune' Belén atë Judea eë. Erë José serke Nazaret atë Galilea eë. E' kuëki ie' mía María ta Belén e' kië shtök. Ie'pa ttë meuletke ñi a senowaie, erë kam ie'pa serwa ñita. María batsö dur.

⁶ Ie'pa tso' Belén, e' dalewa ie' alä kurke, e' diwö de. ⁷ Wé s'kapökerö, e' wé a, kë ká kuneia ie'pa a kapoie. E' kuëki ie'pa míyal iyiwak wé a kapökrö. Etä eë ie' alä tsá kune wák wëm, ipatrëwäitö datsi'tak batsi wa mékaitö iyiwak tieie ese kulë' a ká skéie.

Skëköl biyöchökwaipa tö ttë buaë ché obeja kkö'nukwakpa a

⁸ E' nañewe tsinet Belén obeja kkö'nukwakpa tso' iyyiwak kkö'nuk. ⁹ E' bet ta Skëköl biyöchökwaipa de eköl ie'pa ska' ta Skëköl olo tajë e' olo bunekä ie'pa pamik, e' yöki ie'pa suane tajë. ¹⁰ Erë Skëköl biyöchökwaipa tö iché ie'pa a: "Kë a suanuk, tö buaë datse ye' wa a' a, e' tö pë' ulitane ttsë'weraë buaë. ¹¹ Ì ñe a' tsatkëkwak kune David ká a, e' dör Skëkëpa pairine'bitu idi' wa a' blüie e'. ¹² A' tö ie' kueraë parratulewä datsi'tak batsi wa tër kulë' tso' iyyiwak tieie ese a. E' wa a' wa ijcher tö ì ché ye' tö a' a, e' dör mokì."

13 E' bet ta Skëköl biyöchökwakpa kî de tajë shütë, e' tö Skëköl kîkekeka ta ichekerakitö:

14 “iSkëköl tso' ká jai a, e' kîkôkasöl

iÑies wépa a Skëköl er buaë chö as esepa ser bërë ñita ká i' kî!”

15 Mik Skëköl biyöchökwakpa míyalne ká jai a, eta obeja kkö'nukwakpa tö iché ñi a:

—Mishka Belén, i ché Skëköl tö se' a, e' wà sauk.

16 Eta ie'pa míyal bet, ta María ena José kuérakitö, ta iyëne tö alà àr iyiwak tio kulé a. 17 Mik ie'pa isué, eta i kôs ché Skëköl biyöchökwak tö ie'pa a alà e' kî, e' pakéne ie'pa tö itso' rak ee' e'pa a. 18 Mik wépa tö, i ché obeja kkö'nukwakpa, e' tsé, eta e'pa kôs tkirulune. 19 Ttë e' kôs bleke María tö ier a ta ie' iwa bikeitseke ë. 20 Eta obeja kkö'nukwakpa míyalne. I kôs tsé ie'pa tö, sué ie'pa tö, e' kî ie'pa tö Skëköl kîkekarami.

Alala Jesús tsémi Skëköl wé a

21 Mik alala kî ká de pàköl (8), eta ie'pa itóttola kkuölit téé tsir ta ikié mëkarakitö Jesús wës Skëköl biyöchökwak iyé' María a kam ie' buklurka e' yöki es.

22 Mik Jesús kune' e' kî ká de dabom tkëyök (40), eta María ena José mí a e' batse'uk* wës ttë dalöiëno kit Moisés tö e' tö iché es. Ie'pa wa ilà mí mè Skëköl a Skëköl wé a te Jerusalén ee. 23 Skëköl ttë dalöiëno e' kî itso' kitule e' tö iché: “Alaköl alà tsá kune wëm, e' kirdaë batse'r Skëköl a.” E' kueki ie'pa wa ilà mí mè Skëköl a. 24 Ñies ie'pa mí a iyiwak muk jchè Skëköl a e' batse'woie wës Skëköl ttë dalöiëno tö iché es: e' dör dù kié tórtola, et wë'ñe ena et alaki ö nuböl pupula böt.

25 E' kèwö ska' ta wëm serke Jerusalén kié Simeón. Ie' serke yësyësë wës Skëköl kî ikiane es. Skëköl tö Israel aleripa tsatkeke e' kèwö paneke ie' tö. Wiköl Batse'r tso' ie' a, 26 e' tö ie' a iyé': “be' kë blërpawa kam be' tö wé pairine'bitü idi' wa a blúie patkeraë Skëköl tö e' saü e' yöki.” 27 Ie' ittse Wiköl Batse'r wa tö ie' kawöta shkök Skëköl wé a, e' kueki ie' mí a demi ee. Eë ñies José ena María demi. Ie'pa wa ilala Jesús mí wakanewë wës Moisés ttë dalöiëno tö iché es. 28 Simeón tö alala kéka ulà a ta Skëköl kîkékaitö ta ichéitö:

29 “A Skëköl, ye' dör be' kanè méso,

i yë' be' tö ye' a, e' wà suéyö.

E' kueki ire', ye' duöwami bërë.

30 Sa' tsatkökwak patké be' tö e' wà suéiyö ye' wák wöbla wa.

31 E' patké be' tö ká ulitane wakpa a.

32 Ie' döraë wës ká olo es, pë' kë dör judiowak

esepa er ñi'woie as ie'pa éna be' ttë mokjë e' wà ar.

Ñies Israel aleripa dör be' icha, e'pa kîkardaka tajë ie' batamik.”

Es Simeón tö iché.

33 Jesús ché Simeón tö Skëköl a, e' tö Jesús mí ena iyé tkiwéwa. 34 Ie' tö ikié Skëköl a as e' er buaë chö ie'pa a ta ichéitö María dör Jesús mí e' a:

—Skëköl ibikeitsbak tö alà i' kueki se' Israel aleripa tajë tsatkërdaë ñies e'pa tajë weirdaë. Ie' tö Skëköl olo kkacheraë se' a, eré tajë pé' tö ie' waterattsä.

* 2:22 e' batse'uk: E' batse'wë i' e' kë dör wës se' bribriwak e' batse'ü es awá wa i wa.

³⁵ E' tō ì bikeitsekesō e' wà kkacheraë. Be' er a idalërdaë tajë wës tabè tiëwà be' wák er a es.

³⁶⁻³⁸ E' wōshà tã alaköl debitù eköl ie'pa ska' kiè Ana, e' dör Skëköl tteköl. Ie' yë kiè Fanuel, e' dör Aser aleri. Ie' dör këkëpalatke. Ie' senë'wà mik iia busi etã. Ie' senë' wëm e' tã duas kul (7) è tã iwëm blënëwà. Ie' schōnëwà e' kî duas de dabom paryök kî tkël (84). Ie' serkeie Skëköl wé a idalöiök ñië nañëë S'yë tã ttè wa ena batsè wa. Ie' tō wëstela chëmi Skëköl a alala Jesús kuëkî. Nies ipakëitō tajë Israel aleripa malepa tso' itsatke panuk esepa a.

José ena María míyalne Nazaret

³⁹ Mik José ena María e'pa tō ì kōs kanewé wës Skëköl ttè dalöiëno tō ichè es, etã ie'pa míyalne Nazaret atë Galilea ee, e' dör iwakpa kã. ⁴⁰ Alala talar è, e' tso' buaë, ñies ie' yörke buaë, ikãbikëitsōke tajë tã Skëköl er buaë chōke ie' a.

Jesús atë Skëköl wé a

⁴¹ Duas bit tã Jesús mì ena iyë mi'ke Jerusalén Judiowak Yëpa Yërulune Egipto e' kèwō tkö'uk. ⁴² Mik Jesús kî duas de dabom eyök kî bök (12), etã ie'pa míyal kawō e' skã tkö'uk wës ie'pa wöblar es. ⁴³ Mik ikéwō tka, etã ie'pa míyalne iu a, erë Jesús atë Jerusalén, e' kè jcher imi wà iyë wà. ⁴⁴ Ie'pa tō ìbikeitsé tō ie' dami iyamipa tã. Ie'pa shké kã et tã ie'pa isué tō Jesús kè ku' ie'pa tã. E' kuëkî ie'pa iyulëmi iyamipa dami tajë e'pa shuà. ⁴⁵ Erë ie'pa kè wà ie' kune, e' kuëkî ie'pa míane Jerusalén iyulökne.

⁴⁶ Kã de böiki es, etã ie'pa tō Jesús kué Skëköl wé a. Ie' tkër s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa shuà ikittsök ena ichakök. ⁴⁷ Jesús tō iijuteke e' ttsé ie'pa kōs tō e'pa wökrarulune ittso ena isa'uk tō wës ie' wà iyi jcher tajë. ⁴⁸ Mik imi ena iyé tō ie' sué ee, etã ie'pa tkinëwà. Etã imi tō ichè ia:

—A alà, ¿iök be' e' wamblé sa' tã es? ¿iök be' tō be' ye ena ye' eriwé ekkë? Sa' be' yulë tajë.

⁴⁹ Jesús tō ie'pa iüté:

—¿iök a' ye' yulë tajë? ¿Wes a' kè wà ijcher tō a' ye' kueraë ye' Yë u a?

⁵⁰ Erë ì ché ie' tō, e' wà kè ane ie'pa éna.

⁵¹ Etã imi ena ie'pa tã Nazaret tã ie' tō ie'pa ttō iuteke buaë këkraë. E' kōs bleke imi tō ie' er a. ⁵² Jesús talarke buaë, ñies ie' kî yörke tajë, kãbikëitsōke buaë, wër buaë Skëköl wa, ñies s'ditsō wa.

3

Juan S'wōskuökwak

(Mateo 3.1-12; Marcos 1.1-8; Juan 1.19-28)

¹⁻² Kã et tã Skëköl tté Juan dör Zacarías alà e' tã wé kè yi serku' ee ipatkoie ittè pakök. E' kèwō ska' tã wëm kiè Tiberio e' dör Roma wökir kibi. Ie' tkënëkã kã e' wökirie, e' kî duas de dabom eyök kî skël (15). Ie' dikjã kã tsitsirpa wökirpa tso'. E'pa kiè dör i' es: Poncio Pilato dör Judea wökir, Herodes dör Galilea wökir, e' èl kiè Felipe e' dör Iturea ena Traconítide e' wökir ena Lisánias dör Abilinia wökir. E' kèwō ska' tã Anás ena Caifás e'pa dör judiowak sacerdotepa wökirpa. E' kèwō ska' tã Skëköl tté Juan tã kã sir poë wé kè yi serku' ee. ³ Etã Juan mĩa di' kiè Jordán kkömik pè' serke ee, e'pa a Skëköl ttè pakök. Ie' tō ichè ie'pa a: "A' er mane'ü Skëköl a as a nuì olo'yōitō a' kî tã a' e' wōskuölor iwà kkachoie." ⁴ Isaiás dör Skëköl tteköl e' tō Juan tté kit kã iaiãë Skëköl yëkkuö kî, e' tō ichè:

"Kã sir poë wé kè yi serku', ee yile ttōraë aneule, e' tō icheraë:

'A er mane'ú Skëköl datse e' yöki,
e' dör wes ñala yuësö yësyësë ie' yöki es.

⁵ Káblë kos kawöta wà iëka seraa,
ñies kabata ena kakuö kos kawöta wë ñikkëë,
ñala shkuli'shkuli', e' kos kawöta yëttsa yësyësë,
ñies ñala suluë, e' kos kawöta paiklëttsa buaë.

⁶ Skëköl tö s'tsatkë, e' sueraë sulitane tö.' ”*
Es Isaías iyë'.

⁷ Pë' debitu tajë Juan ska' as ie' tö ie'pa wöskuö ta ie' tö ie'pa a iché: “iA' dör s'kitö'ukwakpa suluë wes tkabë es! ¿Yi tö a' a' iché tö a' tkömishkar Skëköl tö a' we'ikeraë siarë e' ulà a? ⁸ A' senü yësyësë, e' wa iwërimiwa tö moki a' er mane'wëtkë Skëköl a. Kë a' tö ibikeitsök tö a' dör Abraham aleripa e' ë kueki Skëköl kë tö a' we'ikepa. Ye' tö a' a' iché tö Skëköl ki ikiane, e' ta ie' tö ák ikkë yuëmi Abraham aleripaie. ⁹ Ie' dör wes kal bikökwak es. Ie' tso'tke kal ulitane kë wöta' ese kos bikökök ña'wëwa bö' a.”

¹⁰ Eta ie'pa tö Juan a ichaké:

—¿E'ma i wëmi sa' tö?

¹¹ Ie' tö ie'pa iüté:

—Yi wa datsi' tso' böt, e' etka mú wë kë wa ita' ese a. Es ñies yi wa chkë tso', ese tö chkë kaku' wë kë wa ita' ese a.

¹² Inuköl shtëkwakpa Roma wökirpa a, e'pa welepa debitu Juan ska' as ie' tö ie'pa wöskuö, ie'pa tö ie' a ichaké:

—A' s'wöbla'ukwak, ¿i wëmi sa' tö?

¹³ Ie' tö ie'pa iüté:

—Kë a' tö inuköl shtëk kos ikawöta shtë e' tsata.

¹⁴ Ñies ñippökwakpa welepa ie' a ichaké:

—Ñe' ta ¿i wëmi sa' tö?

Ie' tö ie'pa iüté:

—Kë a' s'pauñuk inuköl yottsäie. Kë a' kachök s'ña'woie. Kos a' patörke, ekkë ë klö'ú, ta a' ttsë'nú buaë iwa.

¹⁵ Wë pairine'bitü idi' wa s'blúie e' datske bet, e' wà panuk sulitane tso'. E' kueki ie'pa tso' ibikeitsök tö isalema Juan dör e'. ¹⁶ Erë Juan tö iché ie'pa ulitane a: “Moki ye' a' wöskueke di' wa. Erë ye' itöki idatse eköl, e' tö a' ierawa Wiköl Batse'r a ena bö' a. Ie' dör kékëpa tajë ye' tsata, e' kueki ie' klökkuö kicha ë kë wötsënanuk ye' siarla e' a. ¹⁷ Ie' tö se' wöpperaë wes iyiwö wöppë es. Ibwaa' bua bleraëitö idichakuö a, erë isulusi uyerawaitö bö' kë wöitta' wa' e' a.”

¹⁸ Es Juan ie'pa patté ttë ese wa tajë. Es ie' tö S'tsatkökwak ttë buaë e' pakeke ie'pa a. ¹⁹ Ñies Juan tö Herodes dör Judea wökir, e' uñé. Herodes serke ie' wák ël e' alaköl kië Herodías e' ta. Ñies ie' tö i sulu skà wamblé tajë. E' kueki Juan ie' uñé. ²⁰ Herodes tö i sulu wamblé tajë, erë e' kúie ta ie' tö Juan wötökwa patké s'wöto wé a.

Jesús wösunë

(Mateo 3.13-17; Marcos 1.9-11)

²¹ Mik Juan bak sulitane wöskuök, eta ñies ie' tö Jesús wöskué. Mik Jesús tso'ia ttök S'yë ta, e' dalewa ká jai kköbunane ²² ta Wiköl Batse'r de ie' ki wër nuböl sü. Eta ttö ttsëne ká jai a, e' tö iché:

—Be' dör ye' alà dalër tajë ye' éna, e' wër ye' wa buaë shüte.

* 3:6 Isaías 40.3-5

Jesús yěpa bak e'pa kiè
(Mateo 1.1-17)

²³ Mik Jesús k̄i duas de dabom mañayök (30) ulatök, et̄a ie' tö Skëköl ttè pakémitke. Ie'pa tö ibikeitsé tö ie' dör José alà. José dör Elí alà[†], ²⁴ e' dör Matat alà, e' dör Leví alà, e' dör Melquí alà, e' dör Janai alà, e' dör José alà, ²⁵ e' dör Matatías alà, e' dör Amós alà, e' dör Nahúm alà, e' dör Eslí alà, e' dör Nagai alà, ²⁶ e' dör Máhat alà, e' dör Matatías alà, e' dör Semeí alà, e' dör Josec alà, e' dör Judá alà, ²⁷ e' dör Johanán alà, e' dör Resá alà, e' dör Zorobabel alà, e' dör Salatiel alà, e' dör Nerí alà, ²⁸ e' dör Melquí alà, e' dör Adi alà, e' dör Cosam alà, e' dör Elmadam alà, e' dör Er alà, ²⁹ e' dör Josué alà. e' dör Eliézer alà, e' dör Jorim alà, e' dör Matat alà, ³⁰ e' dör Leví alà, e' dör Simeón alà, e' dör Judá alà, e' dör José alà, e' dör Jonam alà, e' dör Eliaquim alà, ³¹ e' dör Melea alà, e' dör Mená alà, e' dör Matatá alà, e' dör Natán alà, ³² e' dör David alà, e' dör Jesé alà, e' dör Obed alà, e' dör Booz alà, e' dör Sélah alà, e' dör Nahasón alà, ³³ e' dör Aminadab alà, e' dör Admín alà, e' dör Arni alà, e' dör Esrom alà, e' dör Fares alà, e' dör Judá alà, ³⁴ e' dör Jacob alà, e' dör Isaac alà, e' dör Abraham alà, e' dör Térah alà, e' dör Nahor alà, ³⁵ e' dör Serug alà, e' dör Ragau alà, e' dör Péleg alà, e' dör Heber alà, e' dör Sélah alà, ³⁶ e' dör Cainán alà, e' dör Arfaxad alà, e' dör Sem alà, e' dör Noé alà, e' dör Lámec alà, ³⁷ e' dör Matusalén alà, e' dör Enoc alà, e' dör Jéred alà, e' dör Mahalalél alà, e' dör Cainán alà, ³⁸ e' dör Enós alà, e' dör Set alà, e' dör Adán alà. Adán dör Skëköl alà.

4

Bě tö Jesús erkiöwë
(Mateo 4.1-11; Marcos 1.12-13)

¹ Jesús tso' Jordán di' kkómik, ie' a tajë Wiköl Batse'r tso'. E' tö ie' tsémi ká sir poë wë kě yi serku' ee. ² Eë ie' sené döká ká dabom tkëyök (40), e' dalewa bē tso' ie' erkiöük i sulu wamblök. E' kěwō kōs ta ie' kě chkane yēs, e' ukuōki ta ie' dué bli wā. ³ Et̄a bē tö ie' a iché:

—Be' dör Skëköl Alà, e' ma ichō ák se a tö iyönü chkeie.

⁴ Jesús tö iüté:

—Skëköl yëkkuō tö iché: “Kě se' senuk chkè ē mik.”*

⁵ E' ukuōki ta bē tö ie' tsémi kabata kákkēē a, ta eë ká kōs wēs ká tkōke ekkē kkachéitō iā bet. ⁶ Ie' tö iché iā:

—Ká kōs suébö e' meule ye' ulà a, ie' kuëk̄i yi a ye' éna imak, ese a ye' imeke. Ye' be' yuèmi ká kōs e' blúie. Nies iyi buaē tso', inuköl tso', i tso' ká ulitane k̄i, e' kōs wákie be' yuèmi ye' tö. ⁷ Be' e' tkéwā kuchëwō k̄i ye' wörk̄i ye' dalöiök, e' ta e' kōs dōraē be' ulà a.

⁸ Erē Jesús ie' iüté:

—Skëköl yëkkuō tö iché: ‘Skëköl dör a' Këköl, e' ē dalöiö; ie' ē a a' senú.’† E' kuëk̄i be' e' sköttsa ye' yöki bānet.

⁹⁻¹¹ E' ukuōki ta bē wā imítser Jerusalén ta iduékaitō Skëköl wé e' bata k̄i kákkēē ta ichéitō iā:

—Skëköl yëkkuō tö iché:

‘Skëköl tö ibiyöchökwakpa patkeraē be' kkō'nuk be' tsatök.

Ie'pa be' klō'weraka iulà a as be' klō kě tērwa ák k̄i.’‡

Es Skëköl yëkkuō tö iché, e' kuëk̄i be' dör Skëköl Alà, e' ma be' e' ppöomi dötsa jski.

† 3:23 Kiè ikkēpa kōs dör wēpa ē kiè. * 4:4 Deuteronomio 8.3 † 4:8 Deuteronomio 6.13 ‡ 4:9-11 Salmo 91.11-12

12 Erë Jesús iüté:

—Ñies Skëköl yëkkuö tö ichè: 'A' kë kawö tã' a' Këköl wötsiriük.'§

13 Mik bë kë wã ì skà kune Jesús erkiöwöie, etã ie' iméat dö iëttökicha.

Jesús dene Galilea

(Mateo 4.12-17; Marcos 1.14-15)

14 Jesús mineã dene Galilea. Këkraë Wiköl Batse'r diché tso' ie' a tajë. Ie' tté buneka kã e' kos a. 15 Judiowak ñi dapa'wö wé kos tso', e' a ie' tö s'wöbla'weke Skëköl tté wa tã sulitane tö ie' kikekëka buaë.

Nazaret wakpa tö Jesús uyéttsã iká ki

(Mateo 13.53-58; Marcos 6.1-6)

16 Jesús demine Nazaret wé ie' talane eë. Mik judiowak eno diwö de, etã ie' dewã ie'pa ñi dapa'wö wé a wes ie' wöblane es. Etã eë ie' e' duëser Skëköl yëkkuö aritsök ie'pa tso' eë, e'pa kukua. 17 Yëkkuö kit Skëköl tteköl kië Isaiás e' tö, e' mé ie'pa tö ie' a suë. Ie' ishuppée tã ikuëitö wé Skëköl kané méso bua'iewã e' tté tso' kitule eë. E' tö ichè i' es:

18 "Skëköl Wiköl tö ye' pairi'bitü idi' wa tté buaë pakoie s'siarëpa a, e' kueki ie' tso' ye' a.

Ie' tö ye' patkë'bitü ichök s'tso' klöulewã ì sulu ulã a esepa a tö 'a' yërdattsã.'

Ie' tö ye' patkë'bitü wépa wöbla kë wawër esepa wöbla bua'ükne.

Ie' tö ye' patkë'bitü wépa weirke siarë s'sulusipa ulã a, esepa tsãtkök.

19 Ie' tö ye' patkë'bitü ipakök sulitane a tö Skëköl er buaë chöke se' a, e' këwö detke."*

20 E' ukuöki tã Jesús tö yëkkuö wötréwane mé judiowak ñi dapa'wö wé e' kimukwak a, tã ie' tkéser iwã pakök. Kos s'daparke eë e'pa tö ie' suéwã krereë.

21 Etã ie' tö iché ie'pa a:

—Skëköl yëkkuö aritsé ye' tö ñe', e' wã tka i' tã.

22 Ie'pa ulitane tö icheke ie' dör pë' buaë. Ñies tté bua'buäë chekeitö, e' tö sulitane tkiwéwã. Ie'pa tö iché ñi a:

—A'kã, ¿ie' kë dör José alã?

23 Ie' tö iüté:

—Ye' wã ijcher buaë a' tö ye' cheraë tté i' wa: 'A s'kapeyökwak, be' wák e' bua'üne.' Ñies a' tö ye' a icheraë: 'Sa' ittse tö ì kë or yi a ese wé tajë be' tö Cafarnaüm, ese ü ñies íe be' wák kã a.'

24 Ie' tö ikí ché ie'pa a:

—Moki ye' a' a iché tö Skëköl ttekölpa kos kë dalöiertã iwakpa kã ki. 25 Moki ye' a' a iché tö mik Skëköl tteköl kië Elías bak, etã kalí kë yéne yës döka duas mañal kí shãbötã tã bli bak poë Israel. E' këwö ska' tã alakölpa schöpa tso' tajë Israel, 26 erë Skëköl kë wã Elías patkëne ie'pa ska' ikimukrak. Ie' tö Elías patkë alaköl dör schö eköl serke Sarepta, kã e' atë tsinet Sidón, e' kimuk. 27 Es ñies mik Skëköl tteköl kië Eliseo e' bak, e' këwö ska' tã lepra tö s'teke tajë Israel. Erë ie'pa kos kë buaone. Wëm kië Naamán dör kã kië Siria e' wak, e' ë buaone Eliseo tö Skëköl batamik.

28 Mik ie'pa tö tté e' ttsé, etã ie'pa kos tso' judiowak ñi dapa'wö wé a, e'pa uluneka tajë ie' ki. 29 Ie'pa iënekã ie' ki tã iuyéttsarakitö kã e' a bänet. Kã e' tso' kabata kakkeë e' ki, ie'pa wã ie' mýtser dö katte kakkeë e' kkömik batrëemi as iduöwã. 30 Erë ie' tkami ie'pa shüã tã imía.

*Wēm eköl a aknama tso' e' bua'wéne Jesús tò
(Marcos 1.21-28)*

³¹ Jesús mía Cafarnaúm, ká e' atę Galilea. Eno diwö bit ekké tã ie' tò s'wöbla'weke judiowak ñi dapa'wö wé a. ³² Ie' tò s'wöbla'weke tté mokí diché tã tajë ese wa, e' kuekí ie'pa tkinewa.

³³ Ká et tã ie'pa ñi dapa'wö wé a wēm dur eköl e' a aknama ö wimblu sulusi tso', ie' tò iché aneule:

³⁴ —A Jesús Nazaret wak, sa' múat bërë. ¿Ie be' tso' sa' tsiriuk? ¿Be' debitu sa' eukwa? Ye' wã be' suule. Ye' wã ijcher tò yi be' dör. Be' dör batse'r patkë'bitu Skëköl tò e'.

³⁵ Jesús tò aknama e' uñë:

—¿Be' siwã'blöwa, be' e' yöttsa wēm sę a!

Etã aknama tò wēm e' éró iskí sulitane wörki, tã ie' e' yëttsa iã kě wã węs wēm one. ³⁶ Sulitane tkinewa iweblök tã iñi chakerak:

—¿Ttë wése dör ñe'? Ttë diché tã tajë e' wa wēm wí wimblupa sulusi ké e' yöktsa tã ie' yélur je'.

³⁷ Etã Jesús tté buneka tajë ká e' kős a.

*Jesús tò Simón yák bua'wéne
(Mateo 8.14-15; Marcos 1.29-31)*

³⁸ Jesús e' yëttsa judiowak ñi dapa'wö wé a tã imía Simón u a. Eę Simón yák kiri'weke duè dalölö tò tajë. Ie'pa kköché Jesús a tò ibua'üne. ³⁹ Etã Jesús e' wöewa ie' kí tã duè dalölö uñëitö tã ibuanene. E' bet tã ie' e' kékã tã ilë yulëmiitö ie'pa a ñë.

*Jesús tò s'kirirke tajë esepa bua'wéne
(Mateo 8.16-17; Marcos 1.32-34)*

⁴⁰ Diwö mi'kewatke tã tajë pë' wã iyamipa kiri'weke duè tsakië tò, esepa debitu tajë Jesús ska'. Ie' ulã mékã ie'pa kirirke kős kí eköl eköl, tã es ie' tò ibua'wenerak seraa. ⁴¹ Ñies e' shuã tajë s'tso' tteke aknamapa tò. Mik ie' tò ie'pa bua'wéne, etã aknama e' yélur ie'pa a tã aknamapa tò iché ie' a aneule:

—¿Be' dör Skëköl Alã chök!e!

Erë ie' tò ie'pa uñë. Ie'pa wã ijcher tò ie' dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e'. E' kuekí kě ie' wã ie'pa kàne ttök.

*Jesús tò Skëköl tté paké judiowak ñi dapa'wö wé kős a
(Marcos 1.35-39)*

⁴² Bule es ká ñine tã Jesús e' yëttsa míã bánet wé kě yi ku' ese ska'. Erë ie'pa tò ie' yulé. Mik ie'pa tò ikué, etã ie'pa tò ima'wé wöklö'wé as kě imi'. ⁴³ Erë ie' tò ie'pa iuté:

—¿I blúie Skëköl tso' e' tté buaë pakök ye' kawötã ñies judiowak serke kã malepa a esepa a, eseie ye' patkëne'bitu.

⁴⁴ E' kuekí ie' míã tté pakök judiowak ñi dapa'wö wé tso' tajë Judea e' a.

5

*Jesús ttö wa nima klöne tajë
(Mateo 4.18-22; Marcos 1.16-20)*

¹ Etökicha tã Jesús dur s'wöbla'uk batsöri kië Genesaret e' kkömik (batsöri e' kië ñies Galilea). Tajë pë' dapane ie' ska' Skëköl tté pakekeitö e' kïttsök, e' kě wa ie' shkoia. ² Nima klö'ukwakpa dene tso' ikla' skuök, e'pa kanò àr bötö, e' sué Jesús tò. ³ Tã ie' e' iékã kanò etö a, e' dör Simón kanò. Ie' tò ikië

Simón a: “Be' we'ikèyö, kanò patkõmi bërè wöwìk.” Ie' e' tkèsër kanò a ta ie'pa wöbla'wéitö. ⁴ Mik ie' s'wöbla'wé one, etä ie' tö iché Simón a:

—Kanò patkõumi di' shuä ta a' tö kla' uyõmi nima klõ'woje.

⁵ Simón tö ie' iüté:

—A s'wöbla'ukwak, nañeë sa' ima'wé, erë kè sa' wä iwà klõne yës. Erë be' ttö wa ye' tö kla' uyeke.

⁶ Mik ie'pa tö ikla' uyémi ta iwà klõ'wérakitö tajë, e' tö kla' batseeketke. ⁷ Ta iulà kkaché iyamipa tso' kanò ètö a e'pa a tö a' shkó sa' kìmuk. Iyamipa debitu ie'pa kìmuk ta kanò bötö wà iérakitö chië, tsir etä kanò wöturkewatke di' a.

⁸ Mik e' sué Simón Pedro tö, etä ie' e' tkéwä kuchë kì Jesús klõ ska' ta ichéitö ia: —Ja Skékëpa, ye' dör pè' sulusi, be' e' skõtsä ye' yõki!

⁹ Nima klõne tajë, e' tö Simón Pedro ena iyamipa kos tso' ie' ta, e'pa tkiwéwä tajë, e' kuëkì ie' tö iché es. ¹⁰ Nies Santiago ena Juan dör Zebedeo ala'r e'pa tkirulune. Ie'pa kaneblöke Simón ta nima klõ'uk. Etä Jesús tö iché Simón a:

—Kè be' suanuk. Be' kè tö nima klõ'wëpaia. I' tami be' wä s'ditsö bituraë ye' ska'.

¹¹ Etä ie'pa tö kanò ikléka, ta iyi kos tuléat ie'pa tö eë ta imíyal Jesús ta.

Wëm eköl kiri'weke lepra tö e' bua'wéne Jesús tö

(Mateo 8.1-4; Marcos 1.40-45)

¹² Etökicha ta Jesús tso' Judea ké et a. Etä eë wëm debitu eköl kiri'weke lepra* tö. Mik ie' tö Jesús sué, etä ie' wöéwa dö iski ta ikkõché tajë Jesús a:

—A kékëpa, be' kì ikiane, e' ta be' a ye' buarmine as ye' batse'rne.

¹³ Jesús tö ikéwä ulà wa ta ichéitö ia:

—Tö, ye' kì ikiane. Be' dene batse'r.

E' wöshä ta ie' buanene, kè kì lepra ku'ia. ¹⁴ Etä Jesús tö ie' a iché:

—Kè ichar yi a. Be' yú e' kkachök sacerdote a. Ì muk Moisés tö a' ka' e' batse'woje, ese tsúmi mè Skéköl a ie'pa a ikkachoie.

¹⁵ Erë Jesús tté tñekä tajë shutë. Tajë pè' döke ie' ska' ie' tté kíttsök, nies as ie' tö ie'pa bua'üne. ¹⁶ Erë tajë ie' mi'ke bänet ttök S'yë ta wé kè yi ku' ese ska'.

Jesús tö wëm eköl kraulewä e' bua'wéne

(Mateo 9.1-8; Marcos 2.1-12)

¹⁷ Etökicha ta Jesús tso' s'wöbla'uk ta eë fariseowakpa ena s'wöbla'uk tté dalöiëno wa wakpa tular Jesús tso' s'wöbla'uk e' kíttsök. Ie'pa datse ká kos tso' Galilea nies Judea ena Jerusalén. Jesús wä Skéköl diché tso' s'kirirke ese bua'wone. ¹⁸ Etä wëpa wëlepa debitu e'pa wä wëm kraulewä debitu eköl ka'la kì. Ie'pa éna iduë tsakmi u shuä wé Jesús dur eë as ie' tö ibua'üne. ¹⁹ Erë tajë s'tso', e' kuëkì ie'pa kè a itkõmi wës u shuä. E' kuëkì ie'pa mika u bata kî tö u jché ta iduë émirakitö enaë dötsä iski wé Jesús dur pè' tso' tajë e' shuä eë.

²⁰ Mik Jesús tö isuë tö mokì ie'pa erblé ie' mik, etä ie' tö iché wëm kirirke e' a:

—A yami, ì sulu kos wambléö, e' nuí olone be' kì.

²¹ Etä s'wöbla'uk tté dalöiëno wa wakpa ena fariseowakpa tö ibikeitsë: “Ima wëm wí erbikö tö ie' dör yi e' tö Skéköl ché suluë es? Skéköl è a se' nuí oló'yarmi.”

²² Erë ì bikeitsök ie'pa tso' e' suéwä Jesús tö bet. E' kuëkì ie' tö ie'pa a ichaké:

* **5:12** lepra: E' dör duë s'méwöie ese. Judiowak tö iklö'wé tö duë e' tö yi tteke ese dör ñá. Esepa batseeketsä bänet kè a kawö ta' senuk pè' malepa shuä. Nies ie'pa kè a kawö ta' shkowä Skéköl wé a.

† **5:19** u bata kì: Ie'pa u kè dör wës se' bribriwak u es. Ie'pa u tsäbata dör kkuëie klökata ta'.

—¿Ì kuekǵ a' ibikeitseke es? ²³Ye' tō wēm i' bua'wèmine as ishkōne, e' ta ¿wes a' tō ikl'ò'wèmi tō ye' kē a' inuì oloyanuk iki? ²⁴Ye' dōr S'ditsò Alà, sù e' tō a' a' ikkachè tō ye' wà kawò tǵ kǵ i' a' nuì olo'yoie.

Etǵ ie' tō iché wēm kraulewǵ e' a':

—Be' e' kōkǵ, be' kǵ'la kōkǵ tǵ be' yúne u a'.

²⁵E' wōshǵ tǵ ie' e' kēkǵ sulitane wōrkǵ tǵ kǵ'la a' ie' debitu, e' kékaitō tǵ imíane iu a' Skékōl kǵkekaramiitō tajè. ²⁶Ie'pa wōkrarulune iweblōk tǵ Skékōl kǵkékarakitō tajè. Ie'pa suane tǵ ichéitōrak:

—Ì sué se' tō ì'ñe, e' kē sùule se' wǵ yēs.

*Jesús tō Levi kié ittōkataie
(Mateo 9.9-13; Marcos 2.13-17)*

²⁷E' ukuōkǵ tǵ Jesús míǵ, e' tō wēm sué ekōl kié Levi, e' dōr inukōl shtōkwak Roma wōkirpa a'. Ie' tkēr ikaneblōke e' wé a'. Tǵ Jesús tō ie' a' iché:

—Be' shkó ye' tǵ ye' ttōkataie.

²⁸Etǵ Levi e' kēkǵ tō ì kos méat tǵ imíǵ Jesús tǵ.

²⁹E' tsǵǵ tǵ Levi tō ikéwō tkō'wé buaé chké wa di'yè wa Jesús dalōioie. Inukōl shtōkwakpa de tajè. Ñies pè' kua'kǵpa de, e'pa tulur chkök Jesús ena ittōkatapa tǵ. ³⁰Mik fariseowakpa ena s'wōbla'uk ttè dalōièno wa wakpa tō isué, etǵ ie'pa tō ichémi Jesús ttōkatapa a':

—¿Iōk a' chköke di' yōke inukōl shtōkwakpa tǵ ena pè' sulusipa malepa tǵ?

³¹Jesús tō ie'pa iuté:

—Wépa kē kirirku' esepa kē kǵ s'kapeyōkwak kiane. Erè wépa kirirke esepa kǵ s'kapeyōkwak kiane. ³²Ye' kē dē'bitu wépa e' bikeitsō tō iserke yēsyesè esepa kiök. Ye' dē'bitu pè' sulusipa kiök as ie'pa er mane'ù.

*Ì kuekǵ Jesús ttōkatapa kē batsōtǵ'
(Mateo 9.14-17; Marcos 2.18-22)*

³³Judiopa wōkirpa wélepa tō iché Jesús a':

—Juan S'wōskuōkwak ttōkatapa batsōke tajè, ttōke S'yé tǵ tajè, wes fariseowakpa klépa tō iweke es, erè be' ichapa chköke ena di'yōke kekraé kē batsōtǵ'.

³⁴Jesús tō ie'pa iuté:

—Mik s'kiule ulabatsè kéwō tkō'uk tǵ ¿wes ie'pa batsōmi wēm ulabatske ese tso'ia' ie'pa tǵ e' dalewa? ³⁵Erè ikéwō dōraé etǵ ie' mi'dats'er ie'pa yōkǵ. E' je' tǵ ie'pa batsōraé.

³⁶Ñies Jesús tō ie'pa wōbla'wé tō judiowak ttè kéchke e' kē shüturpakǵ ie' ttè pa'alǵ tǵ. E' kleéitō ttè i' wa:

—Ké yi tō datsi' pa'alǵ tak teepa batséwǵ datsi' kéchke wōyuowaie. Iwésō es, e' tǵ e' tō datsi' pa'alǵ we'ikéwa, ñies itak pa'alǵ kē mène buaé datsi' kéchke kǵ.

³⁷Ñies vino pa'alǵ kē tērtǵ'kǵ iyiwak kkuōlit yōule ibloie ese kéchke a'. Itékasō es, e' tǵ mik ibacha'nebitu, etǵ ikkuōlit kéchke jchèemiitō. Es vino ena ikkuōlit weirwami éme. ³⁸E' kuekǵ vino pa'alǵ tekeka' ikkuōlit pa'alǵ a'. ³⁹Yi tō vino bacha'bacha yeke, ese tō ibikeitseke tō e' ya' bua' vino pa'alǵ tsatǵ. E' kuekǵ ie' kē éna vino pa'alǵ yakia. Es ñies a' tō ibikeitseke tō ye' ttè pa'alǵ e' kē dōr buaé.

6

*Jesús ttōkatapa tō trigo wōikléé eno diwō a'
(Mateo 12.1-8; Marcos 2.23-28)*

¹ Etökicha tã eno diwö a Jesús dami trigo shua tã ittökåtapa tö trigo wöiklérami tã iwösiéitö irikirik ulà wa tã ikatéramirakitö. ² Etã fariseowakpa welepa tö ie'pa a ichaké:

—¿I' kueki a' tso' i kē kēwō tã' wē eno diwō a ese uk?

³ Jesús tö ie'pa iuté:

—I' o' David tö kã iaiãe ¿e' kē aritsule a' wã Skëköl yëkkuö kï? Etökicha tã ie' ena iklépa dué bli wã. ⁴ Ie' dé'wã Skëköl wé a tã pan meule Skëköl a e' klö'wéitö ñéitö. Ñies ie' tö iblaté iklépa a tã inérakitö. Sacerdotepa ã a pan e' kēwō tã ñë. Erë a' éna iane tö i' o' David tö ñë' kē dör suluë Skëköl wöa.

⁵ Ñies Jesús tö iché ie'pa a:

—Ye' dör S'ditsö Alà, e' wã kawō tã' ichoie tö i' dör buaë ö i' dör suluë wē eno diwō a.

Wëm eköl ulà siulewã e' bua'wéne Jesús tö

(Mateo 12.9-14; Marcos 3.1-6)

⁶ Eno diwö skã tã Jesús dewã judiowak ñi dapa'wö wé a tã eë ie' tö s'wöbla'wémitke. Tã eë wëm detkër eköl e' ulà bua'kka siulewã. ⁷ S'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa ena fariseowakpa éna ie' kktak ilë kï, e' kueki ie'pa tso' ie' weblök tö wëm ñë' bua'wëmineitö eno diwö a. ⁸ Erë i' bikeitseke ie'pa tö, e' suéwã ie' tö, e' kueki ie' tö iché wëm ulà siulewã e' a:

—Be' e' kōkã tã be' e' duóser ië sulitane wōshãë.

Etã wëm e' duésër. ⁹ Jesús tö iché ie'pa a:

—A' chakëyö: ¿I' kēwō tã' se' a wē eno diwō a: i' buaë ö i' suluë? ¿S'tsatkök ö s'ttökwa?

¹⁰ E' ukuökï tã ie' tö ie'pa ulitane weblé e' pamik tã ichéitö wëm ulà siulewã e' a:

—Be' ulà shulöö.

Tã ie' tö iwé es etã iulã buanene. ¹¹ E' tö ie'pa uluwéka tajë, tã iñi chakérak, ¿wes se' tö Jesús wëmi?

Jesús tö ittekölpa tsã dabom eyök kï böi e'pa shushtë

(Mateo 10.1-4; Marcos 3.13-19)

¹² E' kēwō ska' tã Jesús miã kabata a ttök S'yë tã, eë ie' tté ie' tã nañë. ¹³ Mik kã ñine, etã ie' tö ittökåtapa kié dapa'wé ie' tã. E' shua ie' tö wëpa shushtë dabom eyök kï böi (12), e'pa kiéitö ittekölpa tsã. ¹⁴ Ie'pa kié i' es: Simón, e' kié mékã Jesús tö Pedro; Andrés dör Simón ël, Santiago, Juan, Felipe, Bartolomé, ¹⁵ Mateo, Tomás, Santiago dör Alfeo alà, Simón kine Celote, ¹⁶ Judas dör Santiago alà ena Judas Iscariote tö Jesús wömekettsã ibolökpa a e'.

Jesús tö s'wöbla'wé ñies s'buawéne

(Mateo 4.23-25)

¹⁷ Jesús biteatkene kabata a ittekölpa tsã e'pa tã, e' e' wöklö'wé kakkue kï. Eë iklépa tso' tajë ie' panuk. Ñies pé' datse Judea ena Jerusalén, esepa de tajë. Ñies pé' de tajë datse Tiro ena Sidón. Kã böt e' atë dayë kkömik. ¹⁸ Ie'pa ekképa kos debitü Jesús tö s'wöbla'weke e' kïttsök ñies aş ikirirkerak e' bua'üneitö. Ñies wépa tteke wimblupa sulusi tö esepa bua'wéitö. ¹⁹ Tajë diché tso' ie' a e' wa s'kirirke kos e' buanene, e' kueki sulitane éna ie' kakwã.

I' wër buaë Skëköl wa

(Mateo 5.1-12)

²⁰ Jesús tö ittökåtapa weblé tã ichéitö ie'pa a:

“A' wépa dör siarë kě wā ì tã' tajë, esepa tso' ì blúie Skëköl tso' e' a, e' kuëkì ayëcha buaë a'.

²¹ “A' wépa tteke bli tö ká i' a, esepa ttsë'rdaë dō wè', e' kuëkì ayëcha buaë a'.

“A' wépa ìuke ká i' a, esepa jañurane buaë, e' kuëkì ayëcha buaë a'.

²² “Ayëcha buaë mik pë' éna a' ar suluë, a' wateke, a' cheke suluë, a' cheke tö a' dör pë' sulusipa ye' dör S'ditsö Alà e' tté kuëkì. ²³ Mik e' tköke a' tã, etã kě a' erianuk. E' skéie a' ttsë'nú buaë. Aishkuö tã ká jai a' ì buaë merdaë a' a' iskéie e' kuëkì a' ttsë'nú kaneë. Kě a' éna ichökwa tö ká ìaiaë ie'pa yépa bak Skëköl ttekölpa we'ikök es.

²⁴ “Erë wëstela ìna a' wā ìyi tso' tajë ká i' a esepa tã, e' ukuökì tã kě ì skà tã'ia a' ttsë'woie buaë.

²⁵ “Wëstela ìna a' wā ìyi tso' tajë ñë wë' j'ñë tã esepa tã, e' ukuökì tã a' tterane bli tö.

“Wëstela ìna a' jañuke buaë ká i' a e'pa tã, e' ukuökì tã a' eriardaë, ìuraë siarë.

²⁶ “Wëstela ìna a' tã mik sulitane tö a' kíkëka, es ie'pa yépa bak ká ìaiaë e'pa tö kachökwap a' e' chō tö ie'pa dör Skëköl ttekölpa, e'pa kíkaka'ka.

S'bolökpa ché Jesús tö

(Mateo 5.38-48; 7.12)

²⁷ “Erë a' tso' ye' ttö kïttsök, esepa a' ye' tö ichè: a' bolökpa dalëritsö. Wépa éna sulu a' ar, esepa a' ì buaë ú. ²⁸ Wépa alibchöke a' kì, esepa a' a' er buaë chō. Wépa tö a' cheke suluë esepa kì ikiö S'yé a' tö ikimú. ²⁹ Yi tö a' ppé a' aswö kì, e' tã a' aswö etta mú ìa ppé. Yi tö a' paio kíkë tsémi, e' tã ñies a' paio mú ìa. ³⁰ Yi tö ìlè kak kiè a' a, e' tã imú ìa. Yi wā a' ìyi mítser, e' tã kě a' tö ikiökneia. ³¹ A' senú s'malepa tã wës a' kì ikiane tö ie'pa ser a' tã es.

³² “Wépa tö a' dalëritseke, esepa ë ské dalëritseke a' tö, e' tã ìe' kì Skëköl tö wëstela chëmi a' a? ¡Au! Ñies pë' sulusipa tö wépa tö ie'pa dalëritseke, esepa ské dalëritseke. ³³ Wépa tö ì buaë weke a' a, esepa ë a' a' tö iské weke buaë, e' tã ìe' kì Skëköl tö a' kíkëkami? ¡Au! Ñies pë' sulusipa tö iweke es. ³⁴ A' tö ìyi peiteke, wépa klö'wé a' tö tö imeraneitö, esepa ë a, e' tã ìe' kì Skëköl tö a' kíkëkami? ¡Au! Ñies pë' sulusipa tö ìyi peiteke ñi a, mik ie'pa tö iklö'wé tö imerdane etã.

³⁵ A' bolökpa dalëritsö. Ì buaë ú ie'pa a, ìyi peitö ie'pa a, kě iské panane. A' tö iweke es, e' tã Skëköl tö a' a' iské merane buaë. Ie' er buaë chöke s'sulusipa a' ena wépa kě tö wëstela cheta' ie' a esepa a. A' tö iweke es, e' tã a' tö ikkacheraë tö mokjé a' dör ie' dör ìyi ulitane tsata, e' ala'r. ³⁶ S'malepa saú er siarë wa wës S'yé tö a' sueke er siarë wa es.

Kě se' kàne s'kichatök

(Mateo 7.1-5)

³⁷ “Kě a' s'kichatök, e' tã Skëköl kě tö a' kichatepa. Kě a' ichök yi a' tö Skëköl mú tö be' tsaiö, e' tã Skëköl kě tö a' tsaiëpa. Ì sulu kōs wamblé ie'pa tö a' kì, ese nuí olo'yö ie'pa kì, e' tã a' nuí olo'yeraë Skëköl tö a' kì. ³⁸ Kōs a' tö ì mé s'malepa a, ekké a' a' imerdane. E' kuëkì ìyi kakmú s'malepa a, etã iské merane Skëköl tö a' a. Erë ie' tö imerane a' a' tajë wës dakö'ukuö wā ìesö chië wötjoule buaë ikì wā ìè dōka ikkō a' katötöë tsá tkënettsamitke es.”

³⁹ Ñies Jesús tö tté kleé ie'pa a' i' es: “¿Wé a' wā isyule tö s'wöbla kě wawër, ese tö eköl wöbla kě wawër ese ulá ìèmi? ¿E'pa kě brutarmi bölë kauk a? ⁴⁰ Wé wöblarke ese kě dör iwöbla'ukwak tsata. Mik iwöblaone, e' je' tã idöraë wës iwöbla'ukwak es.

41 “Kaltak jchela tsir tso' a' yami wöbla a, ese sué a' tö, erë çì kuekì kaltak bërie tso' a' wák wöbla a, ese kë sune a' wä? 42 ¿Wes a' ichèmi a' yami a: ‘A yami, súyö kaltak jchela tsir tso' be' wöbla a, e' yèttsa’? Erë kaltak bërie tso' a' wöbla a, e' kë sune a' wä. ¡A! e' ö suluë! Kaltak bërie tso' a' wöbla a, ese yöttsa kewe, es kaltak jchela tsir tso' a' yami wöbla a, ese wërmi a' a' buaë yèttsa.

Kal buaë ena kal sulusi
(Mateo 7.17-20; 12.34-35)

43 “Kal buaë kë wörtä' kalwö suluie, ñies kal sulusi kë wörtä' kalwö bua'ie. 44 Kal wërkewä iwö kî. Higowö ö uvawö ese kë shteta'sö dika' kicha mik. 45 Ì bikeitsekeso, ese ë chekesö. E' kuekì wëm dör buaë, ese er dör buaë, e' kuekì ie' serke buaë, ttö yësyësë. Erë wëm dör suluë, ese er dör suluë, e' kuekì ie' serke suluë, ttö suluë.

U yuökwak böi
(Mateo 7.24-27)

46 “¿Ì kuekì a' tö ye' kiekie: ‘A Skëkëpa, a Skëkëpa,’ erë kë a' tö ye' ttë iuteku’? 47 Yi datse ye' ska', ta ye' ttö ttseke ta iwä iuteke, súyö a' a' ichë tö wes ese dör. 48 Ese dör wes wëm eköl tö u yué es. E' tö u chki töbié iskjë, ká dör ak ë, ese a. Mik di' pone tajë, tkami u kî tajë, erë u kë minetsër iwä, iyöule buaë e' kuekì. 49 Erë yi tö ye' ttö tsé erë kë iwä iuteku', ese dör wes wëm eköl tö u yué, erë kë wä itöbinewä iskjë, tkékaitö jalälälë iyök ë bata kî es. Mik di' pone tajë e' tkami u kî, eta u mítser iwä, kë ì atëja.

7

Jesús tö ñippökwakpa wökir eköl e' kanë méso bua'wéne
(Mateo 8.5-13; Juan 4.43-54)

1 Mik Jesús tö s'wöbla'wé one, eta imía demi Cafarnaúm. 2 Eta eë Roma ñippökwakpa dökä cien, e' wökir serke eköl. E' kanë méso eköl kirinewä tajë duökewatke. Iwökir éna ie' dalër tajë. 3 Mik ñippökwakpa wökir tö Jesús ttë tsé, eta ie' tö iché judiowak kuëblupa welepa a: “A' yú Jesús ska' ta' ichö ie' a: ‘Be' we'iké sa' tö, be' shkó ñippökwakpa wökir, e' kanë méso eköl duöke tajë, e' bua'ükne.’ ” 4-5 Mik ie'pa demi Jesús ska' ta' ikköcherak tajë ie' wöa:

—Ñippökwakpa wökir e' éna se' judiowak dalër tajë. Ie' wák tö se' ñi dapa'wo wé e' yuök patkë' se' a. E' kuekì sa' a' ta' buaë idir tö be' ie' kimë.

6 Eta Jesús mía ie'pa ta. Erë mik ie'pa dökemitke ñippökwakpa wökir e' u a, eta ie' tö iyamipa welepa patké ichök Jesús a: “A kékëpa, kë be' e' tsiriuk. Be' dör kékë tajë, e' döwä ye' u a, e' kë dör ye' siarla e' a. 7 E' kuekì ye' kë dë'ro be' ska'. Erë ikéwö ë mú ta ye' kanë méso buardane. 8 Ye' wökirpa ta, e'pa ttö iütök ye' kawötä. Ñies ye' dör ñippökwakpa tajë e'pa wökir, ie'pa kawötä ye' ttö iütök. Mik ye' tö eköl a' icheke, ‘Be' yú' ta' imí. Eköl a' ye' tö icheke, ‘Be' dou' ta' ide. Ñies ye' tö icheke ye' kanë méso a, ‘Íyi ú' ta' iwëtö. Ye' iklö'wé tö be' wä kawö ta' íyi ulitane tsäta, e' kuekì ye' wä ijcher tö be' tö ikéwö mé, e' ta' ye' kanë méso buardane.”

9 Mik Jesús tö ttë e' tsé, eta e' tö ie' tkiwéwä. Ie' wötréene ta' ichéitö pé' dami ie' itökì e'pa a:

—Ye' ichë a' a' tö Israel aleripa kos shuä, kë yi kune ye' wä erblök ye' mik wes wëm í' es.

10 Eta mik ñippökwakpa wökir yamipa dene u a, eta ie'pa tö isuë tö ikanë méso kirirke, e' buanene.

Alaköl eköl schö alà blënewa e' shke'wékane Jesús tö

¹¹ E' ukuöki ta Jesús mía ká kiè Naín ee. Ie' dami ittökatapa ta, ñies pë' dami ie'pa ta tajë. ¹² Mik ie'pa de tsinet ká e' a, eta ie'pa isué tö tajë pë' datse, e' wa s'nu datse micho wötëwa. Dëütö e' mi dör schö, ie' alà eköl ème wëm, e' blënewa. Tajë ká e' wakpa tö ie' pablerami. ¹³ Mik Skëképa Jesús tö isué, eta ie' wa iwër siarë ta ichéitö ia:

—Kë be' iukia.

¹⁴ E' bet ta ie' dewa tsinet ka'la ki s'nu dami e' o'mik ta ka'la kéitö. Wëpa wa idami e'pa e' wöklö'wëwa. Jesús tö iché s'nu a:

—A duladula, be' a ye' tö iché, iBe' e' kôka!

¹⁵ E' bet ta s'nu shkenekane e' tkésér ta itté. Eta Jesús tö imé imi a. ¹⁶ Kos pë' tso' ie'pa ta e'pa suane tajë, Skëköl kíkëka ie'pa tö tajë ta ichéakitö:

—Skëköl tteköl chök eköl, e' de se' shua.

Ñies ie'pa tö iché:

—Skëköl de se' dör ie' icha esepa kimuk.

¹⁷ Eta i wé Jesús tö e' tté buneka tajë Judea ké kos e' a, ñies ká tso' Judea pamik e' a itté tinea.

Juan S'wöskuökwak ttökatapa de Jesús ska' ichakök

(Mateo 11.2-19)

¹⁸ Juan S'wöskuökwak ttökatapa tö i kos wëke Jesús tö, e' paké Juan tso' s'wöto wé a e' a. E' kuëki ie' tö ie'pa böi kié ¹⁹ ta ichéitö ie'pa a:

—A' yú Skëképa Jesús a ichakök tö i be' dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie yëule tö idatse e', ö yi ská panëia sa' tö?

²⁰ Mik ie'pa de Jesús ska' ta ie'pa tö iché ie' a:

—Juan S'wöskuökwak tö sa' patké be' a ichakök tö i be' dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie yëule tö idatse e', ö yi ská panëia sa' tö?

²¹ E' wösha ta Jesús tö s'kirirke duè tsakië wa, esepa bua'wé tajë. Ñies s'tteke wimblupa sulusi tö, ena s'wöbla ké wawër esepa bua'wéitö tajë. ²² E' ukuöki ta ie' tö iché Juan ttökatapa böi a:

—A' yüne Juan ska' ta i sué a' tö, i ttsé a' tö, e' kos pakö ie' a. Ichö ie' a tö s'wöbla ké wawër esepa wöbla wawënene; s'kraulewa ké shko esepa shkëne; wëpa kiri'wëke lepra tö esepa buanene batsé'nene; s'kukuö ké watsér esepa watsënene; s'duowa shkenekane; ñies Skëköl tté buaé e' pakane s'siarëpa a.

²³ iYi ké yökü ye' sulune, ayëcha buaé ese!

²⁴ Mik ie'pa míyalne, eta Jesús tö Juan tté pakémitke pë' a, ta ichéitö ie'pa a: “Mik a' dë'rö ká sir poë wé ké yi serku' ee Juan sauk, eta iima a' erbikö wëm wëse suëmi a' tö? A' ké dë'rö wëm èse, kabikeitsö wí a dià a wës kua'kó wöppé siwa' tö es, ese sauk. ²⁵ A' ké dë'rö wëm ese sauk, e' ta i wëm wëse sauk a' dë'rö? A' ké dë'rö wëm e' paiö datsi' bua'buwa wa, ese sauk. A' wa ijcher tö wëpa e' paiö es ena iyi bua'buwa tso' iwa tajë e' ttsë'woie buaé, esepa serke blu' u a. ²⁶ Erë i wëm wëse sauk a' dë'rö? A' dë'rö wëm dör Skëköl tteköl ese sauk. Ye' tö a' a iché tö mokü Juan dör Skëköl tteköl, erë ie' ké dör e' è. Ie' dör Skëköl tteköl ese tsata. ²⁷ Skëköl yëkuö ki itso' kitule wé Skëköl tö iché wé pairi'bitütö idi' wa s'blúie e' a, e' tö iché i' es:

'Ye' tso'tke ye' tté pakökwa patkök be' yökü kewe be' ñalé yuök.*

Skëköl tté pakökwa e' dör Juan. ²⁸ Ye' iché a' a tö s'ditsö ulitane shua, ké yi ku' Juan tsata. Erë i blúie Skëköl tso', e' shua yi dör èsela, ese dör ie' tsata.”

* 7:27 Malaquías 3.1

²⁹ (Mik pē' ulitane ñies inuköl shtökwakpa Roma wökirpa a, e'pa to Jesús s'wöbla'wēke e' ttsé, etā ie'pa to iché to Skéköl ttē dör yēsýēsē. Ie'pa dē' as Juan to ie'pa wöskuö iwà kkachioie to ie'pa to Juan ttē klō'wé, e' kuekī ie'pa to iché es. ³⁰ Erē fariseowakpa ena s'wöbla'uk ttē dalöiēno wa wakpa kē wā Juan ttē klōne, e' kuekī ie' kē wā ie'pa wösune, es ie'pa to Skéköl er buaē chōke ie'pa a e' watēttsā.)

³¹ Jesús to iché: “¿Ima a' chēmi ye' tō? ¿Wes a' dör? ³² A' dör wes ttē i' to iché es: Ala'rla tso' inuk u itōki. Shābōtspa arke tajē tā iché iyamipa a: 'Sa' to pulē bla'wé, erē a' kē klötēne'; sa' to s'eriar ttseitssé, erē a' kē iine'.” ³³ E' wā dör to Juan S'wöskuökwak de batsōtā, kē blo' yetā' tā a' to iché to aknama tso' ie' a. ³⁴ E' ukuökī tā ye' dör S'ditsō Alā, e' de kē batsōtā, blo' yetā', tā a' to ye' cheke to ye' chkō tajē, blo' yē tajē, ñies to ye' dör inuköl shtökwakpa ena pē' sulusipa malepa, esepa sini'. ³⁵ A' to ye' cheke es erē isuērasō bulebök tā to wēpa serke wes Skéköl siwé to iché es, esepa dör yēsýēsē.”

Jesús míā upakök Simón dör fariseowak e' ska'

³⁶ Fariseowak eköl kiē Simón, e' to Jesús kiē chkök ie' u a. E' kuekī Jesús míā ie' ska' tā ie'pa e' tulēsēr chkök. ³⁷ Etā alaköl sulusi serke ká e' a, e' wā ijchēnewā to Jesús tso' chkök fariseowak e' u a. Ie' wā kiō masmas de e' ukkuö yöle ák bua'buā kiē alabastro ese wa. ³⁸ Ie' de dur Jesús ska', e' iuke Jesús tsikka, iwöriö yēnane tajē Jesús klō kī, e' pasiwéitō itsā wa, tā Jesús klō wōlattsémiitō tā kiō masmas téitō Jesús klō kī. ³⁹ Mik fariseowak to Jesús kiē chkök e' to alaköl sué, etā ibikeitséitō: “Wēm wī mú dör Skéköl tteköl mokī, e'ma ie' éna iarmi alaköl wése tso' ie' kōk. Ie' éna iarwāmi to e' dör alaköl sulusi.” ⁴⁰ Jesús iché ie' a:

—A Simón, ilē tso' ye' wā yēnoie be' a.

Ie' iūtē:

—A s'wöbla'ukwak, ichō ñā.

⁴¹ Jesús to iché:

—Wēm bōl ñarke inuköl peitökwak ulā a. Eköl ñarke cien skeyök (500), iëköl ñarke dabom skeyök (50). ⁴² Ie'pa bōl kē a ipator, e' kuekī inuköl peitökwak to inui olo'yé ie'pa ki. Ye' to be' a ichakē to ie'pa bōl, ¿wēne èk éna inuköl peitökwak dalērmi kibiie?

⁴³ Ie' iūtē:

—Ye' a tā, wēne nuī olone kibiie e' èk.

Jesús to iché:

—Buaē be' iūtē.

⁴⁴ Etā Jesús to alaköl sué tā ichéitō Simón a:

—Alaköl i' saú. Mik ye' dewā be' u a, etā be' kē wā ye' a di' mēne ye' klō skuoie, erē alaköl i' to ye' klō skué iwöriö wa tā ipasiwéitō itsā wa. ⁴⁵ Be' kē wā ye' shkeone wōlattsé wa wes s'wöblar es. Erē ie' dewā íe, etā ie' to ye' klō wōlattsémi tajē.

⁴⁶ Be' kē wā kiō ësela, e' tēne ye' wökir kī wes s'wöblar es. Erē ie' to kiō masmas tuē darērēē ese té ye' klō kī. ⁴⁷ E' kuekī ye' iché be' a to ie' éna ye' dalēr tajē e' wa iwēnewā to i sulu wamblé ie' to tajē, e' nuī olone ie' kī. Erē wēpa kē éna ye' dalērtā' tajē, e' wa iwēnewā to esepa kī inui olone elkela ē.

⁴⁸ E' ukuökī tā ie' iché alaköl e' a:

—Í sulu kos wamblé be' to e' nuī olone be' kī.

⁴⁹ Imalepa kiule chkök ñies tso' eē, e'pa ñi chakerak:

—A' iché ¿yi ie' dör e' ttō es? Skéköl ē a se' nuī olo'yarmi.

⁵⁰ Erē ie' to alaköl a iché:

—Be' erblé ye' mik, e' tō be' tsatké. Be' yúne bĕrĕ.

8

Alakōlpa tō Jesús kímé

¹ E' ukuōkĭ tã Jesús míã ì blúie Skĕkōl tso' e' tté buaĕ pakōk kã blublu ena kã tsitsir tso' e' a. Ie' ttekolpa tsã dabom eyōk kĭ bōl, e'pa shkōke ie' tã. ² Ńies alakōlpa welepa bua'ne ie' tō, e'pa shkōke ie' tã. E'pa welepa bak weinuk wimblupa sulusi wã, ñies dué wã. Ie'pa ekōl, kié María Magdala wak, e' a aknamapa ye'ttsaitō dōkã kul. ³ Ńies Juana dōr Cuza alakōl, e' shkōke ie' tã. Cuza dōr Herodes dalì kkō'nukwak. Ńies Susana ena alakōlpa malepa taiĕ shkōke ie' tã. Ie'pa tō Jesús ena ittōkatapa kimeke taiĕ, ì tso' ie'pa wã ese wa.

Tĕ kuatkōkwak, e' paké

(Mateo 13.1-9; Marcos 4.1-9)

⁴ Pĕ' e' yélur ikã kĭ debitū taiĕ Jesús ska'. Ie' tō ie'pa a ittĕ kleé i' es: ⁵ Wĕm míã ekōl tĕ kuatkōk tã ie' tō iwō ppé ululu tĕ kĭ* Mik ie' tso' iwō ppōk, etã ditsōwō wele anewa ñalã ska' tã pĕ' dakĕlor ikĭ, e' tō iñatélur, ñies dù debitū tō ikatĕwa. ⁶ Ditsōwō wele anewa áklo a tã e' kuōlō tã tskine buaĕ. Erĕ kã tsabe kĕ tã ee, e' kuĕkĭ bet tã isinewa. ⁷ Ditsōwō wele anewa dika'chka shuã. Dika'chka ena ditsōwō talane ñita, erĕ dika'chka e' alékã ikĭ. ⁸ Erĕ ditsōwō wele ane íyōk bua'buakĭ, ese tskine talane wōne buaĕ. Iklō wele wōne dōkã cien eyōk (100) elka elka.

Mik Jesús tō iché one, etã ikĭ chĕitō ie'pa a aneule: “¡A' éna ye' ttō ttsak, e'ma ikukueblō bua'ie!”

Ì kuĕkĭ Jesús tō s'wōbla'weke kleaule

(Mateo 13.10-17; Marcos 4.10-12)

⁹ Jesús ttōkatapa tō ie' a ichaké:

—Tĕ wakleébō, ¿ima e' wã dōr?

¹⁰ Ie' tō iché ie'pa a: “Ì blúie Skĕkōl tso' e' tté blĕulewã, e' kĕwō meneat a' a ijchenoie. Erĕ pĕ' tso' taiĕ kĕ éna ye' tté klō'wak, esepa a ye' tō ikleekĕ as ie'pa tō iweblō je', erĕ kĕ ie'pa a iwã wĕr, ñies as ie'pa tō ittō je', erĕ kĕ ie'pa a iwã ar.†

Tĕ kuatkōkwak tté e' wã paké Jesús tō

(Mateo 13.18-23; Marcos 4.13-20)

¹¹ “Tĕ wakleéyō e' wã dōr i' es: Skĕkōl tté pakĕsō e' dōr wĕs ditsōwō kuatkĕsō es. ¹² Pĕ' welepa tã itkōmi wĕs itka ditsōwō anewa ñalã ska' ñe' tã itka es. Esepa tō Skĕkōl tté ttsé, erĕ bĕ de ie'pa ska' tã iyéttsaitō ie'pa er a as ie'pa kĕ tō iklō'ù tã itsatkĕr. ¹³ Welepa skã tã itkōmi wĕs itka ditsōwō anewa áklo a ñe' tã itka es. Esepa tō Skĕkōl tté ttsé tã iklō'wĕrakitō ttsĕ'ne buaĕ wa erĕ ekuōlō ĕ. Ie'pa kĕ a e' tkĕrwa darĕrĕĕ Skĕkōl tté a. Mik ie'pa weinemitke ie' tté kuĕkĭ, etã ie'pa anemine tottola. ¹⁴ Welepa skã tã itkōmi wĕs itka ditsōwō anewa dika'chka shuã ñe' tã itka es. Esepa tō Skĕkōl tté ttsé, erĕ ie'pa tō iyi tso' kã i' kĭ e' bikeitseke kibiie. Ie'pa er me'rie inukōl ena ì tso' kã ikĭ tō s'ttsĕ'weke buaĕ ese kĭ. Ese kōs tō Skĕkōl tté kui'wĕwã ie'pa er a, tã ie'pa kĕ sĕne buaĕ Skĕkōl tté a. ¹⁵ Erĕ welepa skã tã itkōke wĕs itka ditsōwō anewa íyōk buaĕ kĭ ñe' tã itka es. Esepa tō Skĕkōl tté ttsé tã iklō'wĕ er buaĕ wa mokĭ. Ie'pa tō iuteke buaĕ tã iwã dalōiekerakitō kĕkraĕ. E' kuĕkĭ ie'pa tō ì buaĕ kōs ese wĕ wĕs Skĕkōl kĭ ikiane es.

* **8:5** tĕ kuatkōk ppé ululu: Ie'pa wōblar tĕ kuatkōk wō ppélur tĕ kōs e' kĭ. † **8:10** Isaiás 6.9

*Bö'wö tté**(Marcos 4.21-25)*

¹⁶ “Mik bö'wö wötskékasö, etä kë sö ipabikepawä, kë sö ipatkepawä ka' dikija. E' skéie itkekeka kákke s'yamipa datse esepa wö a ká ñi'woie. ¹⁷ Es ñies tté tso' bléulewä i'ñe ta, ese jcherdawä sulitane wä aishkuö ta. Ì ché ye' tó, e' kë wä ane ie'pa éna i'ñe ta, eré e' wä ardaé ie'pa éna aishkuö ta.

¹⁸ “Yi e' yuak buaé ye' tté wa, ese a ikí meraëyö as ie' éna iwà ar buaé. Eré yi kë e' yuak ye' tté wa, i bikeitsé ese tó tó ane iéna, e' kos yërdattsane iyöki. E' kueki ye' ttó kukueblö a' tó bua'ie.”

*Jesús mi ena ie' élpa debitu ie' weblök**(Mateo 12.46-50; Marcos 3.31-35)*

¹⁹ Etä Jesús mi ena iélpa ena ikutapa e'pa debitu ie' weblök. Eré ie' tkér wé pé' tso' taié e' shua, e' kueki ie'pa kë dé'wä ie' ska'. ²⁰ E' biyö ché yile tó ie' a:

—Be' mi ena be' élpa ena be' kutapa e'pa shkó be' weblök.

²¹ Ie' tó iüté:

—Ékéké, eré ye' tó a' a iché tó wépa tó Skéköl tté ttsé ta iwà iütéitö, esepa dör wes ye' mi ena ye' élpa ena ye' kutapa es.

*Siwä' taié e' wöklö'wé Jesús tó**(Mateo 8.23-27; Marcos 4.35-41)*

²² Etökicha ta Jesús e' iéka kanó a ittökataka ta, ta ichéitö ie'pa a:

—Mishka batsöri wishet.

Etä ie'pa míyal. ²³ Ie'pa mirwäia ta ie' kapowä kanó a. E' dalewa siwä' batsineka taié tó di' uyéka taié ta kanó a di' iéneka mi katsirkewatke. ²⁴ E' kueki ie'pa tó ití'wéka ta ichérakitö ia:

—¡A s'wöbla'ukwak! ¡A s'wöbla'ukwak! ¡se' duölurmi!

Etä ie' e' kéka ta siwä' ena di' yöli uñéitö ta iwöklönewa míane alamié.

²⁵ E' ukuöki ta ie' tó iché ie'pa a:

—¿Wes a' erblöke ye' mik, e' de?

Eré ie'pa suanéka taié, tkinewa taié ta iñi chakéka:

—¿Yi dör wém wí? ¡E' ttó dalóie di' tó ena siwä' tó!

*Wém eköl a aknamapa tso' taié e' bua'wéne Jesús tó**(Mateo 8.28-34; Marcos 5.1-20)*

²⁶ E' ukuöki ta ie'pa míä demi ká kié Gerasa até batsöri wishet Galilea wöshaé ee. ²⁷ Mik Jesús e' yéttsa de ká sí kí, etä wém eköl de ie' ska', e' a aknamapa tso'. Ie' dör Gerasa wak. Iaiäé ie' sene'mi sume, kë serku'ia u a, ie' serke pö a. ²⁸ Mik ie' tó Jesús sué, etä ie' anekä taié ta ie' tkéwa kuché kí. Ie' iché Jesús a:

—A Jesús, be' dör Skéköl dör íyi ulitane tsatä e' alä. ¿Iök be' de ye' tsiriuk? Ye' múat bère. Ye' kköchö taié be' a tó kë ye' we'ikar.

²⁹ Jesús tó ichéte wimblu sulusi a kéwe: “Be' e' yóttsa wém se a.” E' kueki wimblu tó ie' a iché es. Iaiäé ie' we'ikbitu aknama tó. Kekraé aknama tó ie' wö alíwéke. E' kueki pé' tó ie' muéke iulä a iklö a tabechka daloie wa, eré e' batsélor ie' tó tottola ta aknama tó ie' kí alíwéka patkemi wé kë yi serku' ese ska'. ³⁰ Etä Jesús tó ie' a ichaké:

—¿Ima be' kié?

Ie' iüté:

—Ye' kié Taié Wakpa.

Ie' a aknamapa tso' taié, e' kueki ie' tó iüté es. ³¹ Ie'pa kköchöke taié Jesús a: “Ké sa' patkarmi káuk taié tso' iskié e' a.” ³² Tsinet kabata kuli' a kóchi iéter

tajë chkök, e' kueki wimblupa kköchöke Jesús a: "Kawö mú sa' a e' tiukwä köchipa jai a." Jesús tö ikéwö mé ie'pa a. ³³ Etä ie'pa e' yélur wëm a ta ie' tiélur köchipa a. Köchi kos poneka tunemirak ká spē mik brutolonemi batsöri a ta ee iduolur.

³⁴ Mik köchi kkö'nukwakpa tö isué, etä itkayalmi ta itté ppékarakitö ká e' wa'ñe. ³⁵ Pë' de tajë iweblök tö i tka. Mik ie'pa de Jesús ska', etä wëm a aknamapa yërulune tajë, e' sué ie'pa tö itkër Jesús wörki datsi' iéne éna ká anene buaé. E' tö ie'pa suawé. ³⁶ Wépa tö i tka e' sué, e'pa tö ipaké ie'pa a tö wes wëm a aknamapa bak e' buanene. ³⁷ Ká e' wakpa ulitane suane tajë, e' kueki ie'pa kköché Jesús a: "Be' e' yöttsa sa' ká a." Etä Jesús e' iéka kanö a ittökatapa ta ta imiátke. ³⁸ Etä wëm a aknamapa yërulune e' kköché Jesús a: "Ye' shkakmi be' ta." Erë Jesús tö iüté:

—Au, be' e' tsüat. ³⁹ Be' yúne be' u a ta i kos wé Skököl tö be' a, e' pakö sulitane a.

Ta ie' mia, ta i kos buaé wé Jesús tö ie' a, e' pakéitö sulitane a.

Jesús tö Jairo alà busi shké'wékane ñies alaköl bua'wéneitö eköl (Mateo 9.18-26; Marcos 5.21-43)

⁴⁰ Mik Jesús dene batsöri ioshet, etä pë' tso' tajë ie' panuk, e' kueki ie'pa tö ie' kiéwa ttsë'ne bua' wa. ⁴¹ Etä wëm eköl kié Jairo e' de. Ie' dör judiowak ñi dapa'wo wé e' wökir eköl. Ie' e' tewa wöwakköt Jesús wörki ta ikköchöke tajë ie' a: "Mishka bet ye' u a." ⁴² Jairo alà dör ekla é wák dör alaköl ki duas tso' dabom eyök ki bök ulatök (12), e' duökewatke.

Jesús miria, e' dalewa tajë pë' dami, e' tërdami ie' mik. ⁴³ E'pa shüa alaköl dami eköl e' du'mi alakölpä dué wä e' ki duas de dabom eyök ki bök (12). I kos tso' ie' wä e' ewéwaitö yës s'kapeyökwak ki, erë ké yi a buanene. ⁴⁴ Ie' dewä tsinet Jesús tsj kker ta idatsi' bata kéwaitö. E' wöshä ta ipé wöklöne ta buanene buaé. ⁴⁵ Etä Jesús tö ichaké:

—¿Yi tö ye' ké?

Sulitane tö iché:

—Ké sa' wä be' kâne.

Pedro tö iché ia:

—A s'wöbla'ukwak, pë' tso' tajë e' tërdami be' mik.

⁴⁶ Erë Jesús tö iché:

—Ye' ittse' tö ilé tka ye' diché wa. E' kueki ye' wä ijcher tö yile tö ye' ké.

⁴⁷ Mik alaköl buanene, e' tö isué tö ké ie' a e' blënukiä ta ide Jesús ska' painéka tajë suane wa. Ie' e' tkéwa kuché ki Jesús wörki ta ie' e' chéka sulitane kukua tö i kueki Jesús kéwaitö. Ie' tö iché: "Mik ye' tö be' kéwa, e' wöshä ta ye' buanene." ⁴⁸ Jesús tö iché ia:

—A alà busi, be' erblé ye' mik, e' kueki be' buanene. Be' yúne bërë.

⁴⁹ Ie' ttokeia alaköl ta, e' dalewa eköl bite Jairo u a, e' debitu ta iché Jairo a:

—Be' alà busi blënewatke. S'wöbla'ukwak ké tsiriwariä.

⁵⁰ Mik e' ttsé Jesús tö, etä ie' tö iché Jairo a:

—Ké be' tkinuk. Be' erblö ye' mik é, be' alà busila buardane.

⁵¹ Mik ie'pa de Jairo u a, etä Jesús ké wä yi kâne shkökwa wé busila nu me'r ee. Pedro ena Santiago ena Juan ena alà yé ena imi, e'pa é kiéwaitö e' ta. ⁵² E' dalewa sulitane juke alárke tajë. Erë Jesús tö ie'pa a iché:

—Ké a' iukia. Busila ké du'wä, ikapöme'r é.

⁵³ Sulitane wä ijcher tö busila duowa, e' kueki ie'pa tö ie' wayuéka jañeitséka tajë. ⁵⁴ Erë Jesús tö busila ulä klö'wéwa, ta iché ie' a:

—jA tayëla, be' e' kökã!

⁵⁵ Etã ishkenekane, e' bet ta ie' e' kékã ta Jesús tó iché ie'pa a:

—Itiõ.

⁵⁶ Iyë ena imi tkirulune iweblök. Etã Jesús tó iché ie'pa a:

—Ï tka je, e' kë char yi a.

9

Jesús tó ittökatapa patké s'wöbla'uk

(Mateo 10.5-15; Marcos 6.7-13)

¹ Jesús tó ittökatapa dabom eyök kí bõl e'pa dapa'wé ta diché méitõ ie'pa a aknamapa ulitane trë'woyal. Nies kawõ méitõ ie'pa a s'kirirke bua'wone.

² Ipatkërak ì blúie Skëkõl tso' e' tté buaë pakök nies s'buau'kne. ³ Ta ie' tó iché ie'pa a:

—Mik a' mi'ke, etã kë ì tsarmi. Shko kéli, sku', íyi ñanoie, inukõl, datsi' skã, ese kos kë tsarmi.

⁴ Mik yile tó a' a' iché a' kapörõ, etã a' tso' kã e' a' e' dalewa a' kapörõ ie' u ë a. ⁵ Etã kã wele wakpa kë wã a' kinewa, e' ta a' e' yõlur kã e' a, ta kapo tso' a' klöttõ mik, e' ppõõ a' tó. E' tó ie'pa a' ikkacheraë tó ie'pa dör Skëkõl bolökpa.

⁶ Etã ie'pa míyal judiowak ké tsitsir kos a' Skëkõl tté buaë pakök nies s'kirirke bua'ukne.

Herodes tó ibikeitséka taië tó yi dör Jesús

(Mateo 14.1-12; Marcos 6.14-29)

⁷⁻⁸ Herodes dör Galilea wõkir, mik e' tó ì kos weke Jesús tó e' tté ttsé, eta ie' tó ibikeitséka taië tó yi dör Jesús. Welepa tó icheke tó Jesús dör Juan S'wõskuõkwak kötëwã e' shkenekane. Welepa tó icheke tó ie' dör Skëkõl ttekõl bak kië Elías e' shkenekane. Welepa tó icheke tó ie' dör Skëkõl ttekõlpa skã bak esepa wele shkenekane. ⁹ Erë Herodes tó iché:

—Ye' wák tó Juan kuli' tókõk patké', e' ta wëm tté tseyõ tso' íyi uk taië s'tkiwë ekkë çe' dör yi?

E' kuëki Herodes éna suluë Jesús suakwã.

Pë' dõka mil skeyök e'pa tié Jesús tó

(Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Juan 6.1-14)

¹⁰ Mik Jesús ttekõlpa tsã e'pa dene, etã ì kos wé ie'pa tó, e' pakéne ie'pa tó Jesús a. Etã Jesús tó ie'pa kiëmi e' ta dö tsinet kã kië Betsaida wé kë yi serku' ee.

¹¹ Erë mik pë' malepa wã ijchenewa, etã ie'pa mí itõki ta ie'pa kiëwãitõ buaë. Ì blúie Skëkõl tso' e' tté buaë paké ie' tó ie'pa a' nies s'kirirke bua'wéneitõ.

¹² Mik kã tuirketke, etã Jesús ttökatapa dabom eyök kí bõl (12) e'pa de ie' ska' ta ichërakitõ ia:

—Kã i' kí kë ì ku' katanoie ñanoie, e' kuëki ie'pa yuõmi as ie'pa mi' kã tso' tsinet ena pë' serke tsinet esepa ska' chké taük ñë ena kapõkrõ.

¹³ Jesús tó ie'pa a' iché:

—Ie'pa tiõ a' tó.

Ie'pa tó iüté:

—Sa' wã pan skël ena nima bötõ e' ë tso'. Kë sa' mìnë ikí taük, e' ta ì tso' sa' wã e' kë dõkã ie'pa taië ekkëpa tioie.

¹⁴ Wëpa tso' eë dõka mil skeyök (5000), e' kuëki ittökatapa tó iché es. Erë Jesús tó ie'pa a' iché:

—A' tó ie'pa kó e' tkõksër iski ek tsiní ek tsiní dabom skeyök (50) dabom skeyök. ¹⁵ Es ie'pa tó iwé ta pë' ulitane e' tkésër. ¹⁶ E' ukuõki ta ie' tó pan skël

ena nima bötö, e' klö'wé tã ikã sué kã jaì a tã wëstela chéitö Skëköl a. E' ukuökj tã ie' tã pan ena nima blaté mé ittökatapa a as ie'pa tã iwatiö pë' a. ¹⁷ Mik ie'pa chké de wë', etã ibata atë, e' shtërakitö iëne dökã kköla dabom eyök kj bök (12).

Pedro tã iché tã Jesús dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e'
(Mateo 16.13-19; Marcos 8.27-29)

¹⁸ Etökicha tã Jesús tso' ittökatapa è tã. Ie' tso' S'yé tã ttök, tã eë ie' tã ie'pa a ichaké:

—¿Ima pë' tã iché tã ye' dör yi?

¹⁹ Ie'pa tã iüté:

—Welepa tã icheke tã be' dör Juan S'wöskuökwak. Welepa skà tã icheke tã be' dör Skëköl tteköl bak kiè Eliás e' shkënekane. Welepa skà tã icheke tã be' dör Skëköl ttekölpa bak kã iaiãe e' wele shkënekane.

²⁰ Ie' tã ie'pa a ichaké:

—Erë ¿ima a' iché, ye' dör yi?

Pedro tã iüté:

—Be' dör wé pairine'bitü idi' wa sa' blúie e'.

Jesús e' biyö ché tã ie' tterawa
(Mateo 16.20-28; Marcos 8.30-9.1)

²¹ Erë Jesús kë wã ie'pa kãne yi a ichök yi dör ie'.

²² Ñies ie' tã iché:

—Ye' dör S'ditsö Alà, e' weirdaé taië. Judiowak kuëblupa ena sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tã ye' waterattsã. Ye' tterawa, e' kj kã de mañat etã ye' shkërdakane.

²³⁻²⁴ E' ukuökj tã ie' tã iché ie'pa ulitane a:

—Yi e' tsatkak ittëwã yökj, ese kë ulà a sene michoë döpa. Erë yi e' mettsã ttëwã ye' dalërmik, ese ulà a idöraë. E' kuëkj yi e' yuak ye' ttökataie, ese kë kàne tkinukia e' kj. E' skéie kekraë ikawötã e' chök dö ittëwã wötëulewã krus mik ekkë. Es ie' kawötã shkök ye' itökj. ²⁵ Iyi ulitane tso' kã i' a, e' de a' ulà a, erë sene michoë kë dë' a' ulà a, e' tã e' dör ¿ie bua' a' a? ²⁶ Mik ye' dör S'ditsö Alà, e' dene ye' olo wa, ñies ye' Yé olo wa, ñies ibiyöchökwapka bats'e' e'pa olo wa, etã wëpa jaëne ye' kj, esepa kj ye' jaërdaë ñies. ²⁷ Mokj ye' tã a' iché tã a' tso' ië, e' welepa tã i' blúie Skëköl tso' e' suëraë kam iblërlur e' yökj.

Jesús tã ilo tã taië e' kkaché ittökatapa a
(Mateo 17.1-8; Marcos 9.2-8)

²⁸ E' kj kã de pãköl (8) ulatök, etã Jesús miã kabata a ttök S'yé tã. Pedro ena Juan ena Santiago e'pa mitsër iwã e' tã. ²⁹ Ie' tso' ttök S'yé tã, etã iwö manenettsã miã kuã kj dalölöë ñies idatsi' miã saruruë wöñarke dalölöë. ³⁰ E' wöshã tã wëpa de iëter böi tso' ttök ie' tã. Ie'pa dör Skëköl ttekölpa bak kã iaiãe kiè Moisés ena Eliás e'pa. ³¹ Ie'pa olo bunekã taië dalölöë. Ie'pa iëter kapakök Jesús tã wes ie' tterawa pë' tã Jerusalén as iwã tkö wes Skëköl kj ikiane es. ³² Pedro ena iyamipa böi, e'pa tteke kapëwã tã taië. Erë mik ie'pa tñ'nekane bua'ie, etã ie'pa tã Jesús olo taië e' sué, ñies wëpa böi iëter ttök ie' tã e'pa suërakitö. ³³ Mik Moisés ena Eliás mitkene, etã Pedro tã iché Jesús a:

—A S'wöbla'ukwak, buaë se' tso' ië. Sú sa' tã úla yuèkã mañatkuela, etkue be' a, etkue Moisés a, etkue Eliás a.

Erë i' cheke Pedro tã e' wã kë ane ie' éna. ³⁴ Pedro ttökeia, e' wö shã tã mochka tã ie'pa kitëwã. E' tã ie'pa suawé taië. ³⁵ Mochka shuã ie'pa tã ttö tsé tã iché: “Së dör ye' alà, e' pairi'bitübak ye' tã idi' wa a' blúie. Ie' ttö iütö.”

³⁶ Mik ie'pa tö ttè e' tse, etä ie'pa tö isuë tö Jesús atë dur ekörla. Erë ì tse ie'pa tö, ì suë ie'pa tö, e' blé ie'pa tö ier a, kè ie'pa wä ipakane yi a dö aishkuö ta.

Duladula eköl tteke aknama tö e' bua'wéne Jesús tö

(Mateo 17.14-21; Marcos 9.14-29)

³⁷ Bule es tä ie'pa tso' kábatá a'pa biteyal, etä tajë pè' de Jesús ñaletsuk.

³⁸ E' shüa wëm tso' eköl, e' tö iché aneule:

—A s'wöbla'ukwak, be' we'ikëyö, ye' aladulaköl saü, e' dör ye' alà eköl è.

³⁹ Mik wimblu sulusi tö ie' éna ká chówéwa, etä ie' aneká tajë, painéka katötöë, tä ikkö a ishuya deká tajë. Kékraë ie' we'ikekeitö siarë. Wimblu kè éna ie' akwa. ⁴⁰ Ye' kkóché tajë be' ttókatapa a tö wimblu trë'úshkar erë kè ie'pa a ñone.

⁴¹ Jesús tö iché ie'pa ulitane a:

—A wakpa kè erblöta' Skéköl mik, a' kè éna ká ane. ¿Mik ye' sermirö a' tä? ¿Kos ye' tö a' dalé'ttsemirö? Be' alà tsúbitü ña.

⁴² Mik duladula de tsinet, etä aknama tö ie' éna ká chówéwa kéu iski tä ipainéka tajë. Erë Jesús tö wimblu sulusi uñë trë'wëshkar tä duladula bua'wéneitö méneitö iyë a. ⁴³ Ì buaë wé Skéköl tö idiché tajë wa e' tö ie'pa ulitane tkiwéwa.

Jesús ská e' biyö chéne tö itterawa

(Mateo 17.22-23; Marcos 9.30-32)

Ì buaë wé Jesús tö, e' chekeia ie'pa tö ñi a, e' dalewa ie' tö iché ittókatapa a:

⁴⁴ —Ì cheke ye' tö a' a, e' tsö buaë, kè a' éna ichökwa: Ye' dör S'ditsö Alà, e' wömerdatsa pè' ulà a.

⁴⁵ Erë ì ché ie' tö e' bléulewä ie'pa yöki, e' kuëki ie'pa kè éna iwà ane. Ñies ie'pa suane ichakök tö ima iwà dör.

Yi dör ibua'ie Skéköl wö

(Mateo 18.1-5; Marcos 9.33-37)

⁴⁶ E' ukuökü tä Jesús ttókatapa ñi iütökerak tö ie'pa shüa yi dömi ibua'ie imalepa tsatä. ⁴⁷ Ì bikeitsök ie'pa tso', e' suéwä Jesús tö, e' kuëki ie' tö alala kié eköl duéser ie' o'mik ⁴⁸ tä ichéitö ie'pa a:

—A' shüa yi e' wóéwa imalepa dikia diöshet ese dör ibua'ie. E' kuëki yi tö alala i'se kiéwä ye' ttö wa, ese tö ye' wák kiéwä. Es ñies yi tö ye' kiéwä, ese tö yi tö ye' patkë'bitü, e' kiéwä.

Yi kè ku' ñippök se' tä ese tö se' bikeitseke er bua' wa

(Marcos 9.38-40)

⁴⁹ Juan tö iché Jesús a:

—A s'wöbla'ukwak, wëm suë sa' tö eköl, e' tö aknama trë'wéyal be' ttö wa. Erë ie' kè ku' se' tä, e' kuëki sa' tö iché ia' tö kè iwariä.

⁵⁰ Jesús tö iüté:

—Yi kè ku' ñippök se' tä, ese tso' se' tä. E' kuëki kè iwöklö'war.

Santiago ena Juan e'pa uñë Jesús tö

⁵¹ Jesús mi'kekane ká jai a, e' kéwö dökewatke, etä Jesús tö ibikeitsé tö ye' miä diché wa Jerusalén, tä imiä. ⁵² Ie' tö wépa wélepa patkémi ie' yöki kéwe u yulök kaporöie. Ie'pa miä demi ká tso' etk Samaria ee. ⁵³ Erë Samaria wakpa wa ijcher tö Jesús ena ittókatapa mi'ke Jerusalén, e' kuëki ie'pa kè wä ikinéwä.

⁵⁴ Mik Jesús ttókatapa kié Santiago ena Juan e'pa tö isuë tö Samaria wakpa kè wä ie'pa kinéwä, etä ie'pa tö Jesús a iché:

—A Skëkëpa, çbe' k_i ikiane tō sa' tō bö' kiè ká jaì a' ie'pa ewōwa?

⁵⁵ Erë Jesús wōtréene ie'pa sauk tã ie'pa uñéitō. ⁵⁶ E' ukuök_i tã ie'pa míã ká skà tso' tsjnet ee.

*Wëpa mañal e' yuak Jesús ttökatapaie
(Mateo 8.19-22)*

⁵⁷ Ie'pa mirwã ñalã k_i tã wëm eköl tō Jesús a' iché:

—A kékëpa, ye' mi'ke be' tã ká wa'ñe wé be' mírō ee.

⁵⁸ Jesús tō iüté:

—Bakli' u tã, ñies dúla u tã, erë ye' dör S'ditsö Alã, e' kě wã u tã' sēnoie.

⁵⁹ Jesús tō iché wëm eköl skà a':

—Mishka ye' tã.

Erë wëm tō iüté:

—A kékëpa, kãwō mú ña, mik ye' yě blërkewã e' nu wötökwa, e' ukuök_i tã ye' mi'ke be' tã.

⁶⁰ Jesús tō iüté:

—Wëpa dör wës s'duulewã es Skëköl wōã, as esepa tō iyamipa nu wötō. Erë be' yú, ì blúie Skëköl tso' e' tté pakök sulitane a.

⁶¹ Wëm eköl skà tō iché Jesús a':

—Ye' e' yuak be' ttökataie, erë kewe kãwō mú ña shkoie e' chökãt ye' yamipa a.

⁶² Jesús tō iüté:

—Yi e' yué ye' ttökataie tã ì kōs méãtitō ye' dalërmik, erë ibikeitséneitō tajë, etã ese kě k_i ì blúie Skëköl tso' e' mène.

10

Jesús tō ittökatapa dabom kuryök k_i böi (72) e'pa patkë

¹ E' ukuök_i tã Skëkëpa Jesús tō ittökatapa skà shushtë dōkã dabom kuryök k_i böi (72) patkëmi ie' yök_i kewe böi böi wé ie' mi'ke ese ska'.

² Ie' tō iché ie'pa a: "Mok_i pë' tso' tajë e' k_i Skëköl tté buaë kiane ttsë. Esepa dör wës iyiwō tso'tke wë'iaë shtë es, erë ishtëkwakpa kě dör tajë. E' kuek_i a' tō ikiö kanè wák a' tō ishtëkwakpa patkë. ³ A' yú. Ye' tso' a' patkë ye' tté pakök pë' shuã wës obejala èmi namu tso' tajë, ese shuã es. ⁴ Inuköl skúla ena dali skú ena klökkuö skà, ese kōs kě tsarmi yës. Ñies yi kué a' tō ñalã wa, ese kě tã a' ttök tajë. ⁵ Mik a' dewã yile ska', etã kewe ichö ie'pa a' tō 'Skëköl er buaë chō a' a'. ⁶ Ie'pa tō a' kiéwã er bua' wa, e' tã Skëköl er buaë chōraë ie'pa a. Erë kě idör es, e' tã Skëköl kě er buaë chōpa ie'pa a. ⁷ Ie'pa tō a' kiéwã buaë, e' tã a' e' tsuãt u e' a. Ttë tso' e' tō iché i' es: 'Kaneblökwa chkömi ì kanewëkeitō e' ské wa.' E' kuek_i ì meke ie'pa tō a' a' ñe yè, e' ñú, e' yó. U e' ã a' e' tsuãt a' tso' ká e' a' e' dalewa. ⁸ Ká wé a' demi tã ká e' wakpa tō a' kiéwã buaë, e' tã ì mekeitō a' a' ñe e' ñú. ⁹ Ie'pa duöke, e' tã e'pa bua'üne. Ñies ichö ie'pa a: 'Í blúie Skëköl tso' e' këwō dewãtke tsjnet a' o'mik.' ¹⁰ Erë ká wële wakpa kě wã a' kinewa, e' tã a' yú ie'pa ñalã wa tã ichö ie'pa a: ¹¹ 'A' kapo tso' sa' klöttō mik, e' ppée sa' tō iwã kkachoie tō a' dör Skëköl bolökpa. Erë a' wã ijchenü tō ì blúie Skëköl tso' e' këwō dewãtke tsjnet a' o'mik.' ¹² Ye' tō a' a' iché tō mik Skëköl tō a' chakeketke inuí k_i aishkuö tã, etã ká e' wakpa weirdaë siarë Sodoma wakpa bak senuk suluë e'pa tsãtã.

*Ká mañat wakpa weirdaë siarë
(Mateo 11.20-24)*

13 “A Corazín wakpa, a Betsaida wakpa, iwěstela ina a' ta! Ì kě or yi a ese wé ye' tó tajě a' wörki, erě kě a' er maneone. E' úpa ye' tó Tiro ena Sidón e' wakpa wörki, e' ma ká iaiäe ie'pa er maneõ'bak. Ie'pa tó eriane datsi' ajaě ese ie'kabak, ñies ie'pa e' tkě'kabak muluchka kị iwà kkachoiě tó ie'pa er mane'wé Skěköl a. 14 E' kuęki ye' tó ichè tó aishkuõ tã mik a' wõchakirketke a' nuì kị e' kěwõ de, eta' a' wõmerdattsa weinuk tajě shũte Tiro ena Sidón wakpa tsata. 15 A Cafarnaúm wakpa, kě a' tó ibikeitsök tó a' mi'mitser ká jai a. Ie' tó a' patkerami diõshet wé s'wimblu weirke ee.”

16 Eta Jesús tó iché ittõkatapa a: “Yi tó a' ttõ tseke tã iutekeitõ, ñies ese tó ye' ttõ tseke tã iutekeitõ. Yi tó a' wateke, ñies ese tó ye' wateke. Ñies yi tó ye' wateke, ese tó Skěköl tó ye' patkě', e' wateke.”

Jesús ttõkatapa dabom kuryõk kị bõl (72) e'pa dene

17 E' ukuõkị tã Jesús ttõkatapa dõkã dabom kuryõk kị bõl (72) patkě' ie' tó, e'pa dene ttsě'nerak buaě. Ie'pa tó iché ie' a:

—A Skěkěpa, aknamapa tó sa' ttõ dalõie' be' ttõ wa.

18 Ie' tó ie'pa iutě:

—Tõ. A' e' alékã Satanás kị je'. Ye' isué tó ie' batëshkar ká jai a węs alá wõnar es. 19 Ye' tó a' a' diché mé e' alokã tkabě kị ena bachě' kị ñies e' alokã Satanás diché kị. Es kě ì tó a' we'ikepa. 20 Kě a' ttsě'nuk buaě wimblupa sulusi tó a' ttõ dalõie', e' ě kuęki. E' skěie a' kiě tso' kitule ká jai a sene michoě yěkkuõ kị, e' kuęki a' ttsě'nú buaě.

Jesús ttsě'ne buaě

(Mateo 11.25-27; 13.16-17)

21 Jesús tso'ia' ttõk ittõkatapa tã, e' shuã Wikõl Batse'r tó ie' ttsě'wé buaě shũte. Ie' tó iché: “A ye' Yě, be' dõr iyi ulitane tso' ká jai a ena ká i' a e' Kěkõl. Be' tó ttè ikkě blě'wã pě' wã siwã jcher iskiě ena erbikõ tajě esepa yõkị. Erě ikkachewãbõ s'ěsela a. Es be' kị ikiane, e' kuęki be' iwé es. E' kuęki be' kịkěkayõ.”

22 Jesús tté S'yě tã one tã ichéitõ pě' tso' ee' e'pa a: “Ye' Yě tó iyi ulitane méat ye' ulã a. Ye' dõr Skěkõl Alã, kě yi wã ijcher mokị tó węs ye' dõr, e' jcher ye' Yě ě wã. Ñies kě yi wã ijcher mokị tó węs ye' Yě dõr, e' jcher ye' ě wã. Ñies wépa a ye' éna ikkachakwã esepa wã ijchermi.”

23-24 Eta Jesús wõtréene ittõkatapa kkě tã ichéitõ ie'pa ě a: “Ye' tó a' a' ichè tó Skěkõl ttekõlpa tajě ena blu'pa bak ká iaiäe esepa tajě tó, ì sué a' tó, e' kkeye' siarě suě, erě ie'pa kě wã isune. Ñies ì ttsě a' tó, e' kkeye' siarě ie'pa tó ttsě, erě ie'pa kě wã itsěne. E' kuęki wépa tó ì sué a' tó e' suě, ayěcha buaě esepa.”

Samariawak buaě e' pakě

25 Etõkicha tã s'wõbla'uk ttè dalõieño wa ese ekõl debitũ Jesús ska', e' tó ie' a ichaké itsãioie:

—A s'wõbla'ukwak, ¿ì wěmi ye' tó as sene michoě dõ ye' ulã a?

26 Jesús tó ie' a ichaké ñies:

—¿ì tso' kitule Skěkõl yěkkuõ kị? ¿ìma e' wã dõr be' a?

27 Eta s'wõbla'ukwak tó iutě:

—Skěkõl yěkkuõ tó iché: ‘Skěkõl dalěritsõ a' er kõs wa, a' wák kõs wa, a' diché kõs wa, ena a' erbikě kõs wa.’ Ñies e' tó iché: ‘A' malepa dalěritsõ węs a' wákpa e' dalě es.’

28 Jesús tó iché ie' a:

—Be' tó iutě buaě. Be' tó iwé es, e' tã sene michoě dõraě be' ulã a.

²⁹ Erë ie' e' tsatkak ttè e' yöki, e' kuëki ie' tō Jesús a' ichaké:

—Etā s'yamipa chë Skëköl yëkkuö tō, ¿esepa dör s'yamipa wése?

³⁰ Etā Jesús tō iüté ttè i' wa:

—Wëm eköl datse Jerusalén, e' micho Jericó, etā ñalā wa akblökwakpa tō ie' klōwéwā. Ì dami iwā qos dō idatsi' e' bléwarakitō. Ie' ppéraitō tajë tā imíyal. Ie' méat tēr ie'pa tō ñalā ska', tsir etā iduowā. ³¹ Etā judiowak eköl dör sacerdote e' dami ñalā e' kī. Mik ie' tō wëm tēr shka'ule e' sué, etā ie' tkami bánet iyöki. ³² Es ñies judiowak skā eköl dör Leví aleri kaneblöke Skëköl wé a, e' dami ñalā e' kī. Mik ie' tō wëm tēr shka'ule, e' sué, etā ie' ñies tkami bánet iyöki. ³³ Erë samariawakpa kē mik a' wödör, suéke a' tō sulué, esepa eköl dör wëm, e' dami ñalā e' kī. Mik ie' tō wëm tēr shka'ule e' sué, etā ie' wa iwër siarë. ³⁴ Ie' de iska', tā wé ishka'ne e' paskuëitō vino wa, paikléitō kiö wa, tā ipatrëwaitō datsi'tak wa. E' ukuöki tā ie' tō itkéka iwák burro kī tsémi wé s'kaporö ese wé a, tā ee ie' tō ikkö'neia ipasuëia buaë. ³⁵ Bule es tā samariawak tō s'kaporö wé, e' wák patuë inuköl dōka s'kaneblö ká böt e' ské ekké, tā iché ie' a: 'Wëm shka'ule i' kkö'nú ña. Ilè kī tué be' tō ie' a, e' tā e' kī ye' tō be' patuerane mik ye' dene etā.'

³⁶ Etā Jesús tō ichaké s'wöbla'ukwak a:

—Wëm shka'wé akblökwakpa tō e' sué ie'pa mañal tō, ¿ie'pa wé tō idalëritsé mokī wës s'kawötā s'yamipa dalëritsök es?

³⁷ S'wöbla'ukwak tō iüté:

—Wé tō isué er siarë wa e'.

Jesús tō ie' a' iché:

—Es be' yú tā iú wës samariawak tō iwé es.

Jesús miá Marta ena María ska' upakök

³⁸ Jesús ena ittökatapa míyal ñalā wa dō Jerusalén, tā ie'pa de ká tsir ese a. Eë alaköl serke eköl kië Marta, e' tō Jesús kiéwā buaë ie' u a. ³⁹ Marta ël, kië María, e' e' tkéwā tsinet Jesús ska', tā ì cheke Jesús tō e' ttsök ie' tkër. ⁴⁰ Erë Marta wā kanè tso' tajë iu a kanewë, e' kuëki ie' de Jesús ska' tā ichéitō ie' a:

—A Skëképa, ye' ël tō ye' méat ekörla u kanëuk, ¿e' kē kī be' tkine? Ichö ie' a tō ye' kimú.

⁴¹ Erë Jesús tō iüté:

—A Marta, a Marta, tajë be' e' tkiüke kanè tso' tajë be' u a e' kī, ⁴² erë iyi etkë, e' dör ibua'ie, e' shushtë María tō wë. Kë yi tō iyepattsa iulā a.

11

Jesús tō ittökatapa wöbla'wé ttök S'yë tā

(Mateo 6.9-15; 7.7-11)

¹ Etökicha tā Jesús tso' ttök S'yë tā. Mik ie' tté one, etā ie' ttökatapa eköl tō ie' a' iché:

—A Skëképa, Juan S'wöskuökwak tō ittökatapa wöblaq' ttök S'yë tā. Es ñies sa' wöbla'ú ttök S'yë tā.

² Jesús tō ie'pa a' iché:

—Mik a' ttöke S'yë tā, etā ichö ie' a' i' es:

'A Sa' Yë, as be' dalöid sa' tō ì ulitane tsatā.

As be' dō sa' blúie da'äie.

³ Chkë kiane sa' kī sënöie, e' mú sa' a' ká bit ekké.

⁴ Sa' malepa qos e' nuí olo'yeta' sa' tō ie'pa kī,

e' kuëki sa' nuí olo'yö sa' kī.

Kě sa' marttsa tò ì sulu tò sa' erkiòù.'

⁵⁻⁶ Ñies ie' tò ie'pa wöbla'wé ttè i' wa:

–Sö ichèmi tò a' wéle wa yami tso' eköl, ese ska' a' mía nañewe ká shaböts, ta a' tò iché ie' a: 'A yami, író ye' yami datse bánet, e' debitu ye' ska', erè ye' kě wa ì ta' mè ie' a. Be' we'ikèyö, pan peitö ña mañat.' ⁷ Be' yami e' tò a iütèmi i' es: 'Kě ye' tsiriwar. Ukkö wötènewatke. Ye' ena ye' ala'r, sa' e' tewartke kapökwa. Ye' kě e' köpaka ì muk be' a.' ⁸ Jesús tò iché ie'pa a tò u wák e' kě e' köpaka chké muk a' a, a' dör iyami e' è kuęki. Erè a' tò ikié kröröë, kě wöklör ekkë, e' ta ie' e' kōrakā ta ì kos kiane a' kī, e' meraëitö a' a, a' tò ie' a ikié kröröë e' kuęki. ⁹⁻¹⁰ "Wépa tò iyi kié Skéköl a, esepa a imeraëitö. Wépa tò iyi yulé ie' ska' esepa tò ikueraë. Wépa tò ie' chaké, esepa kierawaitö weshke. E' kuęki ì kiane a' kī e' kiö ie' a, etā ie' tò a imeraë; e' yulö ie' ska', etā a' tò ikueraë; ie' chakö, etā ie' tò a kierawā weshke.

¹¹ "Kě alā yé wéne tò tkabë mepa ilā a nima kiéitö e' skéie. ¹² Ñies kě a' wéne tò bachè mepa ilā a dakro سیا' kiéitö e' skéie. ¹³ A' dör pè' suluë erè e' tò iyi buaë meke a' alā a. ¡E' yita buaë S'yé tso' ká jai a e' tò Wiköl Batse'r meraë yi tò ie' a ikié ese a!"

Judiowak tò Jesús kkaté

(Mateo 12.22-30; Marcos 3.20-27)

¹⁴ Etökicha ta Jesús tso' aknama trè'ukshkar wëm eköl a. Aknama tò wëm e' ttö wöblë'wā. Mik aknama mía, etā wëm ttékane buaë. Wépa kos tò isué, e'pa tkirulune iweblök. ¹⁵ Erè ie'pa welepa tò iché: "Beelzebú dör bë, e' diché wa ie' tò ie'pa trè'wekeyal."

¹⁶ Ie'pa welepa skā éna Jesús tsaiak, e' kuęki ie'pa tò ikié ie' a tò ì kě or yi a ese úitö iwā kkachöie tò mokī ie' patkë'bitu Skéköl ta. ¹⁷ Erè ì bikeitseke ie'pa tò, e' suęwā ie' tò, e' kuęki ie' tò ie'pa a iché:

"S'serke ká etkë kī, e' ñi blabatsélor ta inippöke iwakpa è ñita, kě wöklör, e' ta ie'pa wákpa è ñi eukewa kě diché ta'ia. Ñies ñi yamipa è e' kékā ñippök ñita, kě wöklör, e' ta ie'pa sulunewā mía siarè. ¹⁸ Es ñies Satanás mú tò aknamapa trè'wéyal, e' ta ie' tso' ñippök iwakpa è ta. ¿Wes ì blúie ie' tso' e' sermiia? A' icheke tò aknamapa trè'wéyal ye' tò Beelzebú diché wa, e' kuęki e' ché ye' tò. ¹⁹ Ye' tò itrè'úpayał Beelzebú diché wa, e' ma ¿yi diché wa a' klépa tò itrè'wéyalmi? Ie'pa kě a itrè'nukyal Beelzebú diché wa. E' kuęki ¿wes a' tò ye' kkatèmi tò ye' tò itrè'wekeyal Beelzebú diché wa? A' wakpa klépa tò iwā kkacheraë tò a' ttè kě dör mokī. ²⁰ Aknamapa trè'wéyalö Skéköl diché wa, e' ta e' wā kiane yënoie tò ì blúie Skéköl tso', e' kėwö dewatke a' a.

²¹ "Mik wëm diché tajë tò iu kkö'neke buaë tabè wa, ì wa, etā ie' iyi kos tso' blëule buaë. ²² Erè mik wëm skā datse diché ta' tajë shute ie' tsata, ñippök ie' ta, etā e' e' aléka ikī ta iyi mik ierblöke e' tsatkoie ena ì skā kos tso' ie' wa, e' yéttsa seraa iyöki, ta ikakmémiitö iyamipa a.*

²³ "Yi kě dör ye' sini', ese dör ye' bolök. Yi kě tò ye' kimè obeja kkö'nuk buaë, ese tò obeja po'wekemi.

Aknama dene wëm a

(Mateo 12.43-45)

²⁴ "Mik wimblu sulusi trèneshkar yile a, etā imía ká sir poë wé kě yi ku' ese ska'. Ie' tso' ká yulök sènoie, erè kě ie' wa iküne. E' kuęki ie' ibikeitsé: 'Ye' míañe wé ye' trèneshkar eë senuk.' ²⁵ Mik ie' demine wëm e' a, etā ie' tò isué

* **11:22** Ttè i' wa kiane chè tò Jesús e' aléka Satanás kī, e' kuęki ie' tò aknamapa trè'wekeyal.

tö wëm döř wës u şuřiriule buaë maneneë es. ²⁶ Etä ie' mĩa iyamipa kĭ yulök döka kul suluë şuřte ie' tsata ta ie'pa koş de şenuk wëm e' a. Wëm e' mĩane suluë şuřte kenet tsata."

Ayëcha buaë e' döř yi

²⁷ Jesús tso' ttök, etä alaköl eköl dur ee, e' tö iché aneule:

—İ Alaköl tö be' tsöq', be' talaq', ayëcha buaë e'!

²⁸ Erë ie' iütë:

—İ Ayëcha buaë şuřte, wëpa tö Skëköl ttë ttsé ta idalöiekerakitö ešepa!

Wëpa döř pë' suluë ešepa kë tö Jesús ttë klö'weta'

(Mateo 12.38-42; Marcos 8.12)

²⁹ İe'pa kĭ ñi dapa'wë Jesús pamik, etä ie' tö iché ie'pa a: "A' döř pë' suluë. A' tö ye' a ikieke tö i kë or yi a ese uyö iwà kkachoie tö mokĭ Skëköl tö ye' patkë'bitu. Erë ye' tö ilë wëraë etökicha ëme iwà kkachoie, e' döř wës Jonás ta ibak es. ³⁰ İ bak Jonás ta e' tö iwà kkayë' Nínive wakpa a tö Skëköl tö ie' patkë'bitu ie'pa pattök. Es ñies, ye' döř S'ditsö Alà, e' tö iwà kkacheraë a' a tö mokĭ Skëköl tö ye' patkë'bitu. ³¹ Aishkuö ta mik a' wöchakirketke a' nuĭ kĭ, etä alaköl datse kâ bänet diwö tskirke e' o'mik† bak ikâ blüie, e' e' kōrakā Skëköl wörkĭ a' kkatök tö a' döř pë' suluë. Kâ iaiaë ie' dë'bitu datse kamië şuřte se' blü bak kië Salomón wa İyi jcher tajë, e' ttö kĭttsök. Erë ĩ'ne ta ye' dur a' şuā, e' döř Salomón tsata, erë a' kë tö ye' ttö iütë. E' kuekĭ alaköl e' tö a' kkateraë. ³² Mik Jonás tö Nínive wakpa paut, e' tö ie'pa er maneŋ'ttsa Skëköl a, erë ĩ'ne ta ye' dur İerö, e' döř Jonás tsata, erë a' kë er mane'ü Skëköl a. E' kuekĭ aishkuö ta mik a' wöchakirketke a' nuĭ kĭ, etä Nínive wakpa e' kōrakā Skëköl wörkĭ a' kkatök.

Se' wöbla buaë ena se' wöbla suluë

(Mateo 5.15; 6.22-23)

³³ "Kë yi tö bö'wö tskepaka ta ibléwaitö ö ipatkéwaitö kalkuö dikĭa. E' skéie se' tö itkekeka kâkķe se' yamipa datse e'pa wö a kâ ñi'woie. ³⁴ Se' wöbla döř wës bö'wö es se' chka koş a. E' kuekĭ se' wöbla döř buaë, e' ta se' chka koş e' a kâ olo ta' buaë. E' döř wës se' er döř buaë es, i koş yëşyëş buaë, ese kĭ se' er me'rie. Erë se' wöbla döř suluë, e' ta se' chka koş e' tso' stui a. E' döř wës se' er suluë es, i koş suluë, ese kĭ se' er me'rie. ³⁵ A' e' kkö'nü buaë aš a' kë e' kĭtö'ü tö a' wöbla wawër buaë, erë kë iwawër buaë. ³⁶ A' wöbla döř buaë, e' ta i koş buaë, ese wër buaë a' wa. E' döř wës a' serke wë bö'wö ñarke kekraë ee es, kë ku' stui a."

Wëstela İna fariseowakpa ena s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa ta

(Mateo 23.1-36; Marcos 12.38-40; Lucas 20.45-47)

³⁷ Mik Jesús ttë one, etä fariseowak eköl tö ie' kiëmi chkök iu a. Etä ie' mĩa demi ee e' tkëşer mesa kulë kĭ. ³⁸ Erë fariseowak e' tö isüë tö kë ie' wa iulâ pakönë wës ie'pa wöblar es, e' tö ie' tsiriwëka. ³⁹ E' kuekĭ Jesús tö iché ie' a:

—A fariseowakpa, A' döř wës a' tkā koş pa skueke a' tö ikĭkķe ë es. A' wër buaë, erë a' er suluë. A' döř akblökwakpa. A' kĭ s'yamipa İyi koş e' kianettsa a' ë a. ⁴⁰ İA' kë éna i ane yës! İA' kë wa ijcher tö Skëköl tö se' chka yö', e' ë tö se' er yö'? ⁴¹ S'siarëpa kĭmú a' İyi wa, etä i koş atdaë maneneë a' a.

⁴² İA' fariseowakpa, wëstela İna a' ta! Kaçöla tso' İëno chke a' kië menta ena ruda ena İškā tso', ese koş tsā meke a' tö Skëköl a. Erë a' kë serku' yëşyëş s'malepa ta. A' kë tö Skëköl dalëritseta', e' uk a' kawötā ñies.

† 11:31 diwö tskirke e' o'mik: Si'kuaie ttë e' döř sur. Kë se' wa jcher tö İma e' çhemisö bua'ie se' ttö wa.

⁴³ jA fariseowakpa, wěstela ina a' ta! Kula' tso' a' ñi dapa'wo wé a kéképa dalöiërtá' esepa a, ese ki a' wöbatsö e' tkökser. A' ki ikiar tö a' shké'wé wés kéképa tajé shké'wé es, wé pé' tso' tajé, e'pa wöwa.

⁴⁴ jWéstela ina a' ta! A' dör wés pö tso' ké jcher yi wa e' bata ki s'shkörami es. Ishu dör ñá tajé alar sulué, e' ké alar ttséne s'wa.

⁴⁵ S'wöbla'ukwak tté dalöiëno wa, ese tso' eköl eé, e' tö iché Jesús a:

—A s'wöbla'ukwak, mik be' tö e' ché fariseowakpa a, eta ñies be' tso' sa' chök sulué.

⁴⁶ Jesús tö iüté:

—jA s'wöbla'uk tté dalöiëno wa wakpa, wéstela ina a' ta ñies! A' tté dalöiëno tajé darërëé, ese meke a' tö s'malepa a' wá dalöie wés dali ekkéé iè s'ki es, eré a' ulatska è ké tietá'wá a' tö ie'pa kimoie.

⁴⁷ “jWéstela ina a' ta! A' tö Skéköl ttekölpa bak ká iaié e'pa pö yekene pa'ali, eré a' yépa tö ie'pa kótulur. ⁴⁸ Es a' tso' iwá kkachök tö i wamblé' a' yépa tö, e' dör buaé a' a. A' yépa tö ie'pa kótulur, ta i'ñe ta a' tö ie'pa pö yekene buaé.

⁴⁹ “E' kueki Skéköl wa iyi jcher tajé, e' tö iyé'atbak: ‘Ye' tö ye' ttekölpa ena ye' tté pakökwakpa patkeraé Israel aleripa a, eta e'pa wélepa tterawá ie'pa tö, ñies wélepa ská we'ikeraé ie'pa tö.’ ⁵⁰ Skéköl ttekölpa tajé kótulur a' yépa tö. Mik ká i' yöne kuaé, ⁵¹ eta Abel kótwa Caín tö. E' itöki a' yépa bak tö Skéköl ttekölpa tajé kótmí. Ibata kótwarakitö e' dör Zacarias. E' kótwa ie'pa tö ka' tso' iyi moka Skéköl a' e' ena iwé e' shushá. Skéköl ttekölpa kos kótulurbak a' yépa tö, e' nuí kierané ie' tö a' ena wépa dör a' es, e'pa a. Mokí ye' tö a' a' iché tö Skéköl ttekölpa kos kótulur a' yépa bak e'pa tö, e' nuí kueki a' ena wépa dör wés a' es, esepa weirdaé siaré.

⁵² “jA s'wöbla'uk tté dalöiëno wa wakpa, wéstela ina a' ta! A' wa Skéköl yékküö tso', e' dör wés ukkö yottsá tso' es as se' wa ijcher tö wés Skéköl dör. Eré e' kkéuk a' tso' a' malepa yöki. A' ké wa ijcher mokí tö wés Skéköl dör, ñies wépa ki e' kiane jchenoie, esepa wöklö'weke a' tö as ie'pa ké wa ijcher.”

⁵³ Eta Jesús e' yétsa u' e' a. S'wöbla'uk tté dalöiëno wa wakpa ena fariseowakpa uluneká tajé ie' ki. Ie'pa tö ie' chakémi tajé tté darërëé wa. ⁵⁴ Ie'pa éna ie' klö'wakwa itté ki ikkatoie.

12

A' e' kkö'nú fariseowakpa yöki (Mateo 10.26-27)

¹⁻³ Eta pé' dapane tajé Jesús ska' döká miles, e'pa tërke ñi mik tajé. Jesús tö ichémi ittökatapa a' kewe: “A' e' kkö'nú fariseowakpa pan wölöwoka yöki. E' wá kiane ché tö a' e' kkö'nú wés ie'pa ser e' yöki. Ie'pa e' wamblé sulué, eré ie' órak tö ie'pa dör buaé s'malepa tsatá. Ké i ku' bléulewá ese ké kkayérpawá aishkuö ta. Ese kos jcherdane. I cheke a' tö bikeitsé a' tö tö ké ittséne, ese ttserane sulitane tö. I kos cheke a' tö asas ukkö wötéulewá shua, ese yérdane áneule sulitane kukua. E' kueki a' e' kkö'nú as a' ké e' ó wés ie'pa es.

Yi yöki s'kawötá suanuk (Mateo 10.28-31)

⁴ “A ye' yamipa, ké a' suanuk yi tö s'tteta'wá esepa yöki. Ie'pa tö s'ttewa, eré e' ukuökí ta ké wés ie'pa a' se' onukiá. ⁵ Eré súyó a' a' iché tö yi yöki a' ké suanuk. A' suanú Skéköl yöki. Ie' tö a' ttewámi, e' ukuökí ta ie' wa diché ta' a' uyowá bó' ké a. Ye' tö iská chéne a' a, a' suanú ie' yöki.

6 “Dúla skel tuè tottola, inuköl böt wöshkila ë, erë ie'pa kë ska' Skëköl er chotã'wa. 7 Ñies a' kë ska' ie' er chöpawa. Dö a' tsãkõ bitö tso' shtaoule ie' wã. Ie' a' ta' a' tuè tajë tkõka dúla tso' tajë ese tsatã, e' kuekji kë a' suanuk.

*Wépa kë jaëne Jesús kji
(Mateo 10.32-33; 10.19-20)*

8 “Yi e' chö sulitane wörki tö ie' dör ye' dör S'ditsö Alà, e' ttökata, e' ta' ese cheraëyö Skëköl biyöchökwakpa wörki tö ie' dör ye' ttökata. 9 Erë yi tö iblé sulitane wörki tö ie' kë dör ye' ttökata, e' ta' ñies ibleraëyö Skëköl biyöchökwakpa wörki tö ie' kë dör ye' ttökata.

10 “Yi tö, ye' dör S'ditsö Alà, e' ché suluë, e' nuí olo'yèmi Skëköl tö ikji. Erë yi tö Wiköl Batse'r ché suluë, e' kë kji inuì olorpa.

11 “Mik pë' tö a' klö'wéwã tsémi kkatè ye' ttè kuekji judiowak ñi dapa'wö wé a' ö s'shulökwakpa wörki ö s'wökirpa wörki, etã kë a' tkinuk tö ì chèmi a' dör e' tsatkoie. 12 E' wöshã ta' Wiköl Batse'r tö ttè eraë a' a' chë ie'pa a'.”

Inuköl blú eköl e' er me'rie inuköl ë kji

13 Pë' dapane tajë e' eköl tö Jesús a' iché:

—A s'wöbla'ukwak, ichö ye' ël a' tö sa' yé iyi ukuö atë kos e' blatdö, ye' icha mu' ye' a'.

14 Jesús tö iuté:

—A wëm, ye' kë dör a' iyi shulökwak, ñies ye' kë dör a' iyi blatökwak.

15 Ñies Jesús tö iché:

—Sene chök e' kë dökü' s'ulã a' iyi tso' s'wã tajë ese wa. E' kuekji a' e' kkö'nú iyi kkechë tajë ese kos yöki.

16 Etã Jesús tö ttè kleé ie'pa i' es: “Wëm eköl dör inuköl blú tajë, e' tö iyi wówé tajë shutë ikã kji. 17 Ie' tö ibikeitsé: ‘Ye' iyi wöne tajë ¿wes e' wëmi ye' tö? Kë ichë'kaia iwé a.’ 18 Etã ie' tö iché: ‘Ye' éna iane tö wes ye' tö iwëmi. Súyö iwé tkëttsã ské yuëkãne pa'ali, bërie shutë, e' a' ye' iyiwö kos ena ì kos tso' ye' wã e' blekeyö. 19 E' ukuökji ta' ie' tö ibikeitsé: iyi tso' tajë ye' wã blëule, e' mik ye' sermi dö duas tajë. E' kuekji sú ye' enù, chkö, di'yö, ttsë'r buaë.’ 20 Erë Skëköl tö iché ie' a': ‘Be' kukuö darërëé, bëré nañewa be' duöwaraë, etã ì kos tso' be' wã blëule, e' atë pë' kuã'kji ulã a.’ ” 21 Etã Jesús tö iché: “Es itköraë wé tö iyi blé tajë iwák a' kã i' a', erë kë serku' wes Skëköl kji ikiane es, ese wák dör siarë Skëköl a'.”

*Kë a' tkinuk ì kji
(Mateo 6.25-34)*

22 E' ukuökji ta' Jesús tö iché ittökatapa a': “Ye' tö a' a' iché: Kë a' tkinuk ì kiane a' kji senoië, chkeie, datsi'ie, iie, ese kos kji. 23 S'tso' ttsë'ka e' kë dör chkök ëme, ñies s'chkã kë dör datsi' ë ioie. 24 Dù saú a' tö. Ie'pa kë tö ì kuatketa' ì wöshetã' kë tö chkë bleta', erë Skëköl tö ie'pa tieke. E' yitã ie' a' ta' a' tuè tajë dù kos tsatã. 25 A' tkirke tajë e' kji, e' kë tö a' a' kawö kji mepa senoië ekuölö ë. 26 E' dör tottola erë kë a' a' ior. ¿Wes a' tkirke iyi malë kji?”

27 “A' tö ma'ma wörkua bua'buãala ese saú wes italar, kë kaneblöta', kë datsi' yueta'. Erë blu' bak kië Salomón, e' wã iyi ulitane bua'buãe bak tajë, erë ye' tö a' a' iché tö ie' datsi' bua'buã, e' kë wër buaë wes ma'ma wër es. 28 Kãkö suésö i'ñe, bule ta' iñanewa, erë Skëköl tö ikitkeke buaala iwörkua wa. Ie' tö kãkö kjitkeke es, je' yitã ie' tö a' kianeia erblö buaë ie' mik, e' paieraë! 29 E' kuekji kë a' er mukwã chkë kji, di'yë kji, ese kos kë kji a' tkinuk. 30 Pë' kë tö Skëköl dalöie esepa tkirke tajë iyi kos ekkë kji. Erë ì kos kiane a' kji e' jchertke a' Yë wã. 31 E'

skéie ì kòs blúie Skèkòl tso' e' kǐ a' er mú keweie. A' tò iwé es, e' tǎ ñies íyi ñekkè dōraē a' ulà a."

Íyi buaē bleke kǎ jǎi a

(Mateo 6.19-21)

³² "A ye' obejapala, kē a' suanuk ì yōkǐ. A' kē dōr tajē, erē S'yē er buaē chōke a' a. Ie' tò a' shushtë as ì blúie ie' tso' e' dō a' ulà a ie' tǎ ñita. ³³ Í tso' a' wǎ, e' wataǔttsa tǎ iské mú s'siarēpa a. Í dōr buaē Skèkòl a, e' ú, eta es a' a íyi bua' bua blērdaē kǎ jǎi a wēs inukòl blēsō, ì kē nurta' wǎ, ese a es. Eē akblōkwakpa kē a iekiblēnuk, ñies powak kē a ikatanukwǎ. ³⁴ Wé a' íyi bua' bua tso' eē a' er me'rie ñies, e' kuēkǐ a' íyi blō kǎ jǎi a."

A' tso' erkǐ Jesús datsēne e' panuk

³⁵⁻³⁶ "A' tso' erkǐ wēs kanē mēsopa tò iwōkir tso' ulabatsē kēwō tkō'uk datsēne, ese panē es. Ie' pa tso' tke ie' panuk datsǐ iēnetke ikanewōie, ibō'wō tskékátke buaē. Mik iwōkir de tǎ ichaké ukkō a, etǎ bet tǎ ie' pa ukkō ppée ie' a. ³⁷ Wépa kué iwōkir tò ttsē'ka ie' panuk mik ide etǎ, ayēcha bua esepa. Mokǐ ye' tò a' a ichē tò ie' e' paiōraē wēs chkē watiōkwak es tǎ ikanē mēsopa keraēitō e' tkōksēr kula' kǐ tǎ ie' pa tierāeitō chkē buaē wa. ³⁸ Kanē mēsopa kué iwōkir tò ttsē'ka ie' panuk kǎ shābōts alē ō kǎ ñirketke alē etǎ, ayēcha buaē esepa. ³⁹ Erē a' éna íanú tò u wák mú wǎ ijcher tò wēkkē akblōkwak datse, e' ma ie' kē tò kǎwō mepa yi a dōkwǎ íyi ekiblōk. ⁴⁰ Es ñies ye' dōr S'ditsō Alà, e' datsēne mik a' kē ku' ye' panuk etǎ, wēs akblōkwak es. E' kuēkǐ a' tso' erkǐ."

Kanē mēsopa bōl ekōl dōr buaē, ekōl dōr suluē

(Mateo 24.45-51)

⁴¹ Pedro tò Jesús a' ichaké:

—A Skèkēpa, ttē waklēébō ζe' dōr sa' ē a' ō sulitane a?

⁴² Ie' iūtē: "Kanē méso yēsýēsē kǎbikēitsō buaē, ese mekeka iwōkir tò imalepa kuebluie ie' pa tiōk kēkraē mik kē ikǔ' e' dalewa. ⁴³ Iwōkir dene tǎ ikuēitō iuk wēs iyēneia es, e' tǎ ayēcha e' dōr buaē ie' a. ⁴⁴ Mokǐ ye' tò a' a ichē tò kanē méso e' merakaitō, ie' wǎ íyi tso' kòs, e' kuēbluie. ⁴⁵ Erē kanē méso ñe' erbikō tò 'ye' wōkir kē dōpane bet.' E' kuēkǐ ie' tò imalepa wēpa ena alakōlpa ppēmi darērēē. Ñies ie' chkēmi, di'yēmi tajē ena ie' ttēmi blo' wa. ⁴⁶ Erē idiwō ena ikéwō kē wa ie' ku' ipanuk, etǎ iwōkir dōrane tǎ iwe'ikeraitō siarē wōmerattsǎ weinuk wēs pē' kē erblōta' Skèkòl mik esepa es.

⁴⁷ "Kanē méso wé wǎ ì kiane iwōkir kǐ, ese jcher buaē, erē ie' kē wǎ ì one yēs, kē tò ittō dalōie, ese we'ikeraē iwōkir tò siarē. ⁴⁸ Erē kanē méso wé kē wǎ ijcher tǎ e' tò ì suluē wamblé, e' tǎ ese we'ikeraē iwōkir tò erē kē tajē. Wépa a' imēne tajē kanēbloie Skèkòl a, esepa a' ikieraēitō tajē. E' sù wépa a' imēne tajē shūtē, esepa a' ikieraēitō tajē shūtē. Kòs se' a' imēne e' mik se' a' ichakirdaē.

Jesús ttē kuēkǐ se' ñi blabatsōraē

(Mateo 10.34-36)

⁴⁹ "Ye' dē'bitu kǎ í' a' s'aláuk wēs bō' tajē wōbatska ese tò s'aláwē es, e' mú wōbatskatke. ⁵⁰ Erē kewe ta ye' weirdaē siarē, e' kǎwōta dalē'ttsēyō, e' tò ye' eriawēke tajē dō mik itka etǎ. ⁵¹ ζA' ibikeitsē tò ye' dē'bitu kǎ í' a' as a' ser bēre ñita? Ye' ichē, au. E' skéie ye' dē'bitu a' blabatsōk. ⁵² I' tǎ íñak tkēnewāmitke, se' serke skēl ñita, e' ñi blabatsōraē ye' ttē kuēkǐ, bōl ñippōraē mañal ta, mañal ñippōraē bōl ta. ⁵³ Iyē ñippōraē ilà wēbie tǎ ena ilà ñippōraē iyē tǎ; imì ñippōraē ilà busi tǎ ena ilà ñippōraē imì tǎ; yǎk ñippōraē iyǎk tǎ."

*Ì weke Jesús tò e' wà kě әне ie'pa éna
(Mateo 16.1-4; Marcos 8.11-13)*

⁵⁴ Nies Jesús tò ie'pa a' iché: "Mik a' isuë tò kalj moneka diwö mi'ke e' éka, eta a' tò icheke 'kalj yërdaë', eta moki iwà yërdaë. ⁵⁵ Mik a' ittsë tò siwa' datse ká sir poë e' éka, eta a' tò icheke 'diba ardaë', eta moki iwà әне. ⁵⁶ ¡A' e' ò suluë! A' éna iane mik kalj yërmi, mik diba armí, erë ì uk ye' tso' iwà kkachoië tò yi dör ye', ¿wes kě e' wà әне a' éna? ¡A' kě wà ì jcher tajë wes a' ibikeitseke es!"

*A' ñi shulö
(Mateo 5.25-26)*

⁵⁷ "¿Ì kuëkj a' kě a' ibikeits tò ì dör buaë, ì dör suluë Skëköl a? ⁵⁸ Yile tò a' kkaté nuì kuëkj e' wà a' mí s'shulök wé a, e' ta' ima'ù shulë ie' ta' ñala k'í as ie' kě tò a' wómüttsa s'shulökwak ulà a' we'iké. A' kě tò iwé es, e' ta' s'shulökwak tò a' wómerattsa s'shkhékípa ulà a' ta' e'pa tò a' wóterawa s'wóto wé a. ⁵⁹ Ye' tò a' a' iché tò kě a' döpattsa dö mik a' tò nuì e' patuéttsa seraq eta. E' kuëkj a' er mane'ù Skëköl a' kam iwà dö a' k'í e' yökí."

13

S'kawötä er mane'uk Skëköl a

¹ E' é kéwö ta' pè' welepa tso' ee, e'pa tò iché Jesús a' tò Galilea wakpa wëpa welepa tso' iyyiwak jchök mè Skëköl a' iwé a. E' dalewa Pilato tò ie'pa ttökulur patké ta' ipé shutuëka iyyiwak jchéne e' pè ta'.

² Jesús tò iché ie'pa a: "¿Ima a' erbikö? ¿Galilea wakpa kötulur ñe'pa dör pè' sulusipa tköka imalepa tsata, e' kuëkj ie'pa weine es? ³ Ye' tò iché au, kě idör es. Erë a' kě er mane'ù, e' ta' ñies a' wákpa kos duölurdaë. ⁴ Nies u tso' Jerusalén kě Siloé, e' yöle kakkeë ak wa, mik e' anebitu aneka ie'pa k'í, eta ie'pa duo döka dabom eyök k'í päköl (18). ¿Ima a' erbikö? ¿Ie'pa duolur ñe'pa k'í inuì tso' tköka Jerusalén wakpa malepa tsata? ⁵ Ye' tò a' a' iché au, kě idör es. Erë a' kě er mane'ù Skëköl a, e' ta' ñies a' duölurdaë."

Higuera klö tté wà paké Jesús tò

⁶ Jesús tò tté kleé ie'pa a' i' es: "Wëm eköl wà kal kië higuera tso' tkéule elka idali shua. Ie' mía iwö yulök, erë kě iwö ta' yës. ⁷ E' kuëkj ichéitö idali kkö'nukwak a: 'T' ta' duas mañal, ye' de kekraë higuera wö yulök, erë kě iwö ta'. E' kuëkj itöobö as kě iku' àr éanas.' ⁸ Erë idali kkö'nukwak tò iché: 'A kékëpa, as iaria duas ek. Súyö iwí paiklé kapöli tkëka ikí. ⁹ E' wa sò isuë tò duas étö ta' iwörmí e'ma buaë idir. Erë kě iwöne, e' ta' iteerasö.' "

Alaköl eköl wököulewä e' bua'wéne Jesús tò

¹⁰ Eno diwö e' a' Jesús tso' s'wöbla'uk Skëköl tté wa ñi dapa'wö wé etkue a. ¹¹ Eta eë alaköl tso' eköl tteke wimblu sulusi tò wököulewä. Ie' kirirke es, e' k'í duas de dabom eyök k'í päköl (18). Kě ie' a' e' wödurka yësyësë. ¹² Mik Jesús tò isuë, eta ikiéitö e' ska' ta' ichéitö ia:

—A tayë, be' buanene. Duë tò be' kiri'weke, e' ulà a' be' tkashkar.

¹³ Eta ie' ulà méka ikí ta' iwödunekane yësyësë ta' Skëköl k'íkékamiitö tajë.

¹⁴ Erë Jesús tò alaköl bua'wéne eno diwö a, e' kuëkj judiowak ñi dapa'wö wé e' wökir uluneka ikí tajë. E' kuëkj ie' tò iché pè' dapane eë e'pa a:

—Domingo etö shua ká tso' kul. Ká teröl dör se' a' kanebloie. Ká teröl shua a' shkó íe' bua'wéne. Kě a' kine eno diwö a' bua'wéne.

¹⁵ Jesús tò iché ie' a:

—¡A' e' ò suluë! Eno diwö a' a' ulitane tò a' iyyiwak wöttseeke ta' itsekemi di' yök. ¹⁶ Tayë i' dör Abraham aleri, e' tso' klöulewä Satanás ulà a' döka duas

dabom eyök kɪ pàköl (18) wēs iyiwak moulewā es. Erē j'ñe dör ɛno diwö, erē çwēs a' kē kɪ ikiane tō iwöttšèeyö aknama yökɪ?

¹⁷ Mik Jesús tō e' ché, etā ibolökpa jaēnekā tajē. Erē pē' malepa ttsē'nerak buaē, i buaē kōs wē Jesús tō e' kuēkɪ.

Mostaza wö tté

(Mateo 13.31; Marcos 4.30-32)

¹⁸ Ñies Jesús tō iché: “Ì blúie Skéköl tso' çwēs e' dör? ÇTtè wé wa yö ikleèmi?

¹⁹ E' dör wēs mostaza wö tkéwā wēm eköl tō iyök ā es. Mostaza wö dör tsirlala, erē itskine talane bērie kalie, ese ulā tsāqā dù u yuöke.”

Pan wölöwōkā tté

(Mateo 13.33)

²⁰ Ñies Jesús tō iché: “Ì blúie Skéköl tso' çttè wé wa yö ikleèmi? ²¹ E' dör wēs pan wölöwōkā wötué tayē tō harinachka mañayök ā es. E' tō harinachka, e' kōs wölöwēkā tajē.”

Ukkö tsitsir

(Mateo 7.13-14,21-23)

²² Jesús dami Jerusalén ñalé wa, etā eē ká tso' tsee, ká blublu ena ká tsitsir, e' wakpa wöbla'weke Jesús tō. ²³ Etā yile tō ie' ā ichaké:

—A kēkēpa çyēne tō kē yi tsatškēpa tajē?

Ie' iüté:

²⁴ —Tsatké wékkö dör tsir. Tajē pē' tō ima'weraē shkōkwaia, erē kē ie'pa dōpawā. E' kuēkɪ a' e' diché iō shkōkwaia. ²⁵ Mik u wák e' kēkā tō ukkō wötewā, etā a' tso' u'rki, e'pa tō ie' kieke ukkō ā. A' tō ichakeke: ‘A kēkēpa, be' ukkō kkōppōō sa' ā.’ Erē ie' tō a' iüteraē: ‘Kē ye' wā a' sūule.’ ²⁶ Etā a' tō icheraē ie' ā: ‘Sa' chka' be' tā. Sa' di'ya' be' tā. Be' tō sa' wöbla' sa' ká ā.’ ²⁷ Erē ie' tō a' iüteraē: ‘Kē ye' wā a' sūule. A' dör ì sulu wamblökwakpa, a' yúshka bánet ye' yökɪ.’ ²⁸ Mik a' tō Abraham, Isaac, Jacob ena Skéköl ttekölpa kōs e'pa sué ì blúie Skéköl tso' e' ā, erē a' uyanettsā bánet, etā a' iüräē siarē a' ká yilitdawa weine kuēkɪ. ²⁹ S'ditsö datşē ká wa'ñe, esepa dōraē chkök buaē ì blúie Skéköl tso' e' ā. ³⁰ Es se' welepa kē dalöiērtā' ká i' ā, esepa dalöiērdäē tajē aishkuö tā. E' sù se' welepa dalöiērtā' tajē ká i' ā, esepa ātdaē ibataie aishkuö tā.

Jesús eriane Jerusalén wakpa dalērmik

(Mateo 23.37-39)

³¹ E' wōshā tā fariseowakpa welepa de Jesús ska' tā ichéitōrak ia:

—Herodes éna be' ttakwa, e' kuēkɪ be' yúshka ká bánet.

³² Jesús tō ie'pa iüté:

—A' yú tā ichö s'kütö'ukwak ñe' ā: ‘I'ñe ena bule ye' tso' aknamapa trē'ukyal, ñies s'buawukne, böiki tā ye' kanē ene.’ ³³ Ye' mitke j'ñe, e' shkōmi bule böiki tkörö Jerusalén wé ie'pa wöblane Skéköl ttekölpa bak e'pa ttökulur eē, e' kuēkɪ ye' kē ttepa wā iē.

³⁴ ¡A Jerusalén wakpa, Skéköl ttekölpa kōs ttekewā a' tō kekraē! ¡Ñies ittè pakökwakpa patkeke ie' tō a' ā, e'pa ttekewā a' tō ák wa! ¡Wēkké ye' erkié tō ye' mú a' dapa'wē e' ska' wēs dakro mitchke tō ila'rla dapa'wē ipik dikia es, erē kē a' kɪ ikiane yēs! ³⁵ Ye' ttö tšö, Skéköl kē tō a' ká kkō'nepaia. Ye' tō a' a' iché tō a' kē tō ye' suepaia dō mik ye' dene etā. E' kēwö ska' tā a' tō ye' cheraē: ‘¡Ayēcha buaē yi datşē Skéköl ttö wa e'!

14

Wëm eköl iënekə tajë e' bua'wé Jesús tò

¹ Etökicha ta eno diwö a Jesús mía chkök fariseowakpa wökir eköl, e' u a. Eta eë fariseowakpa welepa tso' iweblök krereë ikkatoie ilë kî. ² Eta wëm eköl kirirke iënekə tajë, e' de dur Jesús wörki. ³ Eta Jesús tò ichaké s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa a ena fariseowakpa a:

—i Kawö ta' se' a s'bu'ukne eno diwö a?

⁴ Erë ie'pa kë wə ie' iütëne yës. Eta Jesús tò wëm e' klö'wé ta i'buawéitö ta ichéitö ia: 'Be' yúshka.' ⁵ Eta ie' tò iché fariseowakpa a:

—A' alá ö a' baka anemi di' biule uk a eno diwö a, e' ta bet a' mía iyöktsa.

⁶ Ie'pa kë a ie' iütëne yës.

Skawötə e' ökwa s'malepa yöki

⁷ Jesús isué tò pë' shkeñeule chkök, e'pa welepa tò kula' tso' këkëpa dalöiërta' tajë, esepa a ese shushtë e' tkoie. E' kueki ie' tò ie'pa patté i' es:

⁸ —Mik yile tò a' wele shkeñé ulabatsé kəwö tkö'uk, eta kë a' e' tköksér kula' tso' këkëpa tajë a ese kulé kî. Isalema këkëpa dalöiërta' tajë a' tsəta ese de, ⁹ eta yi tò a' shkeñé, e' tò iché a' a: 'Be' we'ikèyö, kula' se' mú këkëpa i' a' e' tkoie.' Eta a' jaèrkami tajë, miraë e' tköksér kula' tso' se' èsepa a ese kî. ¹⁰ E' skéie, mik yi tò a' shkeñé, eta a' e' tköksér kula' tso' se' èsepa a ese kulé kî. Es mik yi tò a' shkeñé, e' de a' ska', eta ie' tò iché be' a: 'A yami, be' yú e' tköksér kula' tso' këkëpa a, ese kulé kî.' Es pë' kôs tos' eë, e'pa tò a' dalöieraë wës këkëpa tajë es. ¹¹ Yi e' tsoäka tajë, ese ardawa diöshet, erë yi e' wöëwa, ese kïkardaka tajë.

¹² Wëm tò ie' shkeñé chkök, e' a Jesús tò iché ñies:

—Mik be' tò pë' shkeñeke chkök be' ska' ö di'yök be' ska', eta be' sini'pa ena be' èlpa ena be' yamipa malepa ena inuköl blüpa serke tsinet be' pamik, esepa kôs kë shkeñar. Ie'pa tò be' shkeñëmine, eta es be' ulá a iské detke. ¹³ E' skéie mik be' kawö tkö'uke, eta s'siarëpa ena s'yulëpa ena s'klö bachiulewa ena s'wöbla kë wawër, esepa shkeñú. ¹⁴ Ie'pa kë a iské menukne be' a. Erë mik s'ser yësyësë, esepa duowa shkeñekə aishkuö ta, eta Skököl tò be' a iské meraë, e' tò be' tse'weraë buaë.

*Kéwö tajë e' tkö'wé**(Mateo 22.1-10)*

¹⁵ Wëm eköl tkër chkök mesa kî ie'pa ta, mik e' tò ì ché Jesús tò e' tse, eta ie' tò iché ia:

—Wépa kawö tkö'weraë buaë aishkuö ta ì blúie Skököl tso' e' a, ayëcha buaë esepa.

¹⁶ Jesús tò ie' a iché:

—Wëm eköl tò kawö tkö'weke tajë ta ie' tò tajë pë' shkeñé. ¹⁷ Mik ikawö tkö'uke e' diwö de, eta ie' tò iché ikané méso a: 'Se' kawö tkö'uke, e' tso'tke kanëqule e' kueki be' yú s'kiule kôs e'pa a ichök tò a' shkö kawö tkö'uk.' ¹⁸ Erë ie'pa ulitane tò iché kané méso a: 'Wéstela be' ta, erë sa' wötkërke tajë, kë sa' döpa.' Itsá tò iché ie' a: 'Erpa ye' tò ká tué e' sauk ye' mi'ke, e' kueki ye' kë döpa. Ye' kköchö be' a tò e' olo'yö ye' kî.' ¹⁹ Iská tò iché: 'Baka wë'ñe tuéyö kanëbloie dabop, e' wə ma'uk ye' mi'ke, e' kueki ye' kë döpa. Ye' kköchö be' a tò e' olo'yö ye' kî.' ²⁰ Iëköl tò iché: 'Író ye' ulabatséwa, e' kueki kë ye' döpa.' ²¹ Ikané méso biteane iwökir ska' ta ì kôs ché ie'pa tò ie' a e' chéne ie' tò. Eta u wák ulunekə tajë ta ichéitö ia: 'Be' yú bet ñala kibi kî, ñies ñala malepa kî, ta s'siarëpa ena s'yulëpa ena s'wöbla kë wawër ena s'klö bachiulewa, esepa tsübitü ië kawö tkö'uk ye' ta.' ²² Bërë ta kané méso dene, e' tò iché iwökir a: 'A

këkëpa, ì uk be' tō ye' patké, e' wétke ye' tō, erë be' u kam wà iër.' ²³ Età iwökir tō iché ie' a: 'Be' skà yúne u tso' bānet ese ñalé kos wa, età pè' kō shkōkwà ye' u a as iwà iërka. ²⁴ Ye' tō ichè tō wépa shkeña' ye' tō kewe, e'pa kè wéne kawō tkō'ùpa ye' ta.'

Jesús ttökataie sene e' dör darërë

(Mateo 10.37-38)

²⁵ Tajë pè' mir Jesús itōki tã ie' e' wotrée tã ichéitō ie'pa a: ²⁶ "Yi senak ye' ttökataie, erë kè iëna ye' dalër iyé, imì, ilaköl, ila', iëlpa, ikutapa tsata, ñies iwák tsata, e' tã ese kè dōpa ye' ttökataie. ²⁷ Yi kè e' chō weinuk dō ittewā krus mik tã iser wes ye' ttökata es, ese kè dōpa ye' ttökataie. ²⁸ Ichösō tō a' wele éna u yuak bérie. Kewe ie' e' tkōkeser ibikeitsök tō kos u e' tué isuqie tō inuköl dōmika tō kè idōpaka iyuoie. ²⁹ Erë ie' kè wā ibikeitse kewe, e' tã ie' tō ichki tuléwā tã inuköl kè tã'ia iyuoie. Sulitane tō isuëmi, e'pa tō ie' wayueraë. ³⁰ Ie'pa tō ichëmi: 'Wëm wj u yuëmi, erë kè ie' a iyōneia.' ³¹ Ñies ká blu' wele wā ijcher tō ká kuá'ki blu' datse ñippök ie' tã, e' tã ie' e' tkōraser ibikeitsök kewe: 'Ye' wā ñippökwakpa tso' dōkã 10.000. Ye' bolök wā ñippökwakpa tso' dōkã 20.000. ¿Ye' e' alōmika iki ö kè ye' e' alōpaka iki?' ³² Ie' isué tō ie' kè e' alōpaka ibolök ki, e' tã kam ibolök dō tsinet, e' yōki ie' tō ibiyöchökwakpa patkeraë ibolök a ichök tō '¿wes sō ishulëmi as se' ser bërë ñita?' ³³ E' kuëki yi senak ye' ttökataie ese tō iwà bikeitsō kewe. Es a' kè e' chō ì kos tso' a' wā e' mukat, e' tã kè a' dōpa ye' ttökataie.

Dayë kè kke tã'ia

(Mateo 5.13; Marcos 9.50)

³⁴ "Dayë dör buaë, erë kè ikke tã'ia, e' tã kè ibuarpaiane. ³⁵ Kè ibua'ia iyök kapeyoie. Kè ibua'ia iie. E' dör buaë kèumi è. ¡Yi éna ye' ttō ttsak, e' ma ikukueblō bua'ie!"

15

Obeja kkō'nukwak e' tté

(Mateo 18.10-14)

¹ Këkraë inuköl shtökwakpa Roma wökirpa a, esepa dōke tajë Jesús ska' ikjtsök. Ñies pè' malepa cheke fariseowakpa tō tō e'pa dör pè' sulusipa, esepa dōke tajë Jesús ttōke e' kjtsök. ² Fariseowakpa ena s'wōbla'uk tté dalöiëno wa wakpa tō Jesús chëmi suluë ñi a. Ie'pa tō iché:

—Ie' tō pè' sulusipa suëke buaë, ñies esepa tã ie' chköke.

³ E' kuëki tté kléé ie' tō ie'pa a i' es: ⁴ "A' isie wā obeja tso' dōkã cien, e' etō chowa, e' tã a' tō imalepa dōkã dabom suliyök ki sulitu (99), e' meraat iké a tã a' miraë ichowa e' yulök dō wé a' tō ikué ee. ⁵ Mik a' tō ikué, etã a' ttsë'rdaë buaë tã a' tō ikerakã pperakã kuli' ki. ⁶ Mik a' dene iu a, etã a' yamipa ena pè' serke a' o'mik, e'pa kiera a' tō a' u a tã a' tō icheraë ie'pa a: 'Ye' obeja chë'wa, e' kuëneyö. A' ttsë'nú buaë ye' ta.' ⁷ Es ñies ye' tō a' a' iché tō mik pè' sulusi eköl, ese er mane'wé Skëköl a, etã e' tō Skëköl tso' ká jai a, e' ttsë'wé buaë shutë tkōkã imalepa dōkã dabom suliyök ki sulitu (99) e' bikeitsō tō ie'pa dör shÿesë, kè kawōtã er mane'uk, esepa tsata.

Inuköl chowa, e' tté

⁸ "Ñies alaköl wā inuköl tso' dōkã dabop, e' chowa etk, e' tã ie' tō bö'wō tskéka iushkléttsã tã iyulé bua'iewā tã iwà kuéitō. ⁹ E' ukuökj tã ie' tō iyamipa ena pè' serke iō'mik e'pa kié iu a tã ichéitō ie'pa a: '¡A' ttsë'nú buaë ye' ta! Ye' inuköl chë'wa, e' kuëneyö, e' kuëki e' kèwō tkō'üsō ñita.' ¹⁰ Es ñies ye' tō a' a

ichè tö mik pè' sulusi eköl er mane'wé Skèköl a, etä e' tö Skèköl biyöchökwakpa ttsè'wéke buaè shute."

Alà e' wamblö suluë e' nuí olo'yé iyè tö iki, e' tté

11 Nies Jesús tö ikleé ie'pa a tté i' wa: "Kèkèpa eköl alà dör böl wèpa. 12 Ilà tsirla tö iché iyè a: 'A yèwö, ì mekeat be' tö ye' a mik be' duökewatke etä, e' mütke be' tö ye' a.' Etä iyè iyi kos, e' blabatséitö méitö ila'r böl a eköl eköl kos ikawöta imuk ia ekké. 13 Ká kè bak tajè, etä ì kos méitö ilà tsirla a, e' watuéttsa ilà tö, e' ské klö'wéitö ta imía ká kua'ki. Eé ie' tö ie' inuköl kos we'ikéwa iyi sulu è ki. 14 Mik ie' inuköl enewa, etä bli ane tajè ká e' ki, e' kueki ie' ttémítke bli tö. 15 Eé ta ie' mia kané yulök ká e' wakpa eköl ska'. Etä wém e' tö ie' a kané mé köchi tiök. 16 Ie' duéwa bli wa suluë. Köchi chké kè ñano se' a ese ñakwa ie' éna, eré kè yi tö ie' a imé. 17 Bafa ekké ta ie' tö ibikeitsé: '¿Iök ye' e' tötker bli wa íe? Wèkké ye' yé u a kané mésopa tso', e'pa wa chké tso' tajè. 18 Ye' míane ye' yé ska', ta ye' tö icheraé ie' a: A yèwö, ye' tö ì sulu wamblé Skèköl ki, ñies be' ki. 19 Ye' jaéne tajè. Ye' kiök be' alà, e' kè dör ye' siarla e' a. E' skéie ye' saü wés be' kané mésopa suekebö es.' 20 Etä ie' e' kéká mia iyè ska'.

"Mik idökemitke iyè ska', etä iyè wö de iska' ta idoia kamié ta ie' wa iwèr siarè. Ie' tunemi ñaletsuk ta ipaklö'wéwaitö iwöalattséitö. 21 Etä ilà tö iché ie' a: 'A yèwö, ye' tö ì sulu wamblé Skèköl ki ñies be' ki. Ye' jaéne tajè. Ye' kiök be' alà, e' kè dör ye' siarla e' a.' 22 Eré iyè tö iché ikané mésopa a: 'Datsi' bua'ie yulö iöká ie' ki bet, ta ula'tsio iöwá ta klökkuö iöká iki. 23 Baka pupula bua'ie yulö ta ittöwá. Ye' alà dene e' kèwö tkö'wèkesö. 24 Ye' alà i' dene, e' dör wés ie' du'wá e' shkenekane es. Ye' alà minea ye' yöki kè tté tséneia ye' wa, e' dene e' kueki ikéwö tkö'üsö.' Etä ie'pa tö ikéwö tkö'wémi tajè.

25 "E' dalewa ilà kibi tso' kanablök kañika. Mik ie' datse e' de tsinet u a, etä ie' tö ittsé tö iyamipa alárkerak tajè blarkerak, klötöke tajè. 26 Etä ie' tö kané méso kié eköl ta ichakéitö: '¿I' kèwö tkö'wéke a' tö ekké?' 27 Etä kané méso tö ie' iuté: 'Be' èl dene, e' kueki be' yé tö sa' patké baka pupula bua'ie ttökwa be' èl dene buaè, kè wés ie' dè', e' kèwö tkö'woie.' 28 Eré e' tö ilà kibi uluwéka tajè. Ie' kè shkakwa weshké. E' kueki iyè e' yéttsa u'rki ta iwöpablé tajè ta iché ie' a: 'Be' shkówa sa' ta, kè be' alunuk.' 29 Eré ie' tö iyé iuté: 'Ye' kanablé'mi be' a e' ki duas de tajè. Ye' kè wá be' ttö dalösewéwa yés. Eré chibola è kè meule be' wá ye' a katano ye' sini'pa ta. 30 Eré j'ñe ta be' alà e' dene. Ie' tö be' inuköl we'ikwa alaköpa sulusipa ta etä be' tö baka bua'ie ttökwa patké ie' dene e' kèwö tkö'woie.'

31 "Iyé tö ie' iuté: 'A alala, be' tkèria ye' ta kekraé. Ì kos tso' ye' wá e' dör be' icha. 32 Eré be' èl dene buaè, e' dör wés ie' du'wá e' shkenekane es. Ie' minea ye' yöki kè tté tséne ye' wa, e' dene, e' kueki s'kawöta e' kèwö tkö'uk chké wa, di'yè wa, ttsé'ne bua' wa.' "

16

Inuköl blú iyi kueblu e' erbikö buaè, e' tté

1 Nies Jesús tö tté kleé ittökátapa a i' es: "Wém bak eköl kanablöke inuköl blú a iyi kuebluie. Etökicha ta pè' wélepa tö ie' kkaté iwökir a tö ie' tso' iwökir inuköl we'iköwa. 2 Iwökir tö ie' kié ta iché ia: 'Ye' wa ijchenéwa tö be' tso' ye' inuköl we'ikök. Be' kè a kané ta'ia. Ye' be' trè'wèkeshkar. E' yöki ì kos kanewé be' tö, e' yèkkuö kkachö ye' a.' 3 Ie' ibikeitsé: 'Ye' wökir tö ye' trè'wèkeshkar, ¿wés ye' e' ümi? Kè ye' diché ta'ia kané darèré woie ena ye' jaéne inuköl kakkioök. 4 Ye' éna ianetke tö wés ye' e' ümi mik ye' trè'neshkar etä as yile tö ye' kkö'nü.' 5 Etä

ie' tō pē' kōs ña'wēke iwōkir tō e'pa kiēttsa ekōl ekōl. Mik e' tsā de, etā e' a ie' tō ichaké: '¿Kōs be' ñarke ye' wōkir ulā a?' ⁶ E' tō iutē: 'Ye' ñarke ie' ulā a kiō dōka galon cien (100) ekkē: 'I' be' yēkkuō. Be' e' tkōser bet tā yēkkuō se kī be' ñarke se, e' mane'ūttsa tā ishtōka tō be' ñarke galon dōka dabom skeyōk ē (50).' ⁷ E' ukuōkī tā ie' tō ichaké iēkōl ñarke a: '¿Ñe be', kōs be' ñarke ye' wōkir ulā a?' E' tō iutē: 'Ye' ñarke trigowō dōka saco cien (100) ekkē: 'I' tō iché ia: 'I' be' yēkkuō. Se kī be' tō imane'ūttsa tā ishtōkī saco dōka dabom paryōk ē (80).' ⁸ Mik ì wamblētō, e' jchēnewā iwōkir wā tā ibikeitsētō: 'Ye' íyi kuēblu kē wā ikanē one yēsēsē, erē ie' kabikeitso buaē e' kīmoie. E' ē kuēkī ikīkekekayō.'

Jesús tō ichéne: "Es ñies yō ichē tō wēpa kē tō Skēkōl dalōiē esepa kabikeitso buaē e' kīmoie tkōka wēpa dōr ie' olo tā tajē e' icha esepa tsatā. ⁹ E' kuēkī yō ichē a' a tō inukōl kē dōr íbua'ie. E' wa s' malepa kīmú as ie'pa tō Skēkōl dalōiō. A' tō iwé es e' tā aishkuō tā ie'pa tō a' kierawā buaē weshkē sēno wé yōbiē e' a."

¹⁰ "Yi tō kanē tsitsir wēke yēsēsē, ñies ese tō kanē tajē wēmi es. Erē yi kē tō kanē tsitsir wēku' yēsēsē, ñies ese kē tō kanē tajē wēpa yēsēsē. ¹¹ E' kuēkī inukōl kē wakanewē a' tō yēsēsē, e' tā çyi erblōmī a' mik ì tueta' chōkle, ese wakanewōie? ¹² Ñies a' kē tō o'ka icha wakanewē yēsēsē, e' tā çyi tō a' icha mēmi a' a wakanewē?"

¹³ "Wé klōulewā kanē mésoie, ese kawōtā iwōkir ē ttō dalōiōk. Iwōkirpa chōpa bōl, e'ma ie' kawōtā ekōl ē dalōiōk ena iēkōl watōktsa. Es a' kē a er menukwa Skēkōl kī ena inukōl kī ñitā."

¹⁴ Í ché Jesús tō e' ttse seraa fariseowakpa tō. Ie'pa éna inukōl dalēr tajē, e' kuēkī ie'pa tō iwayue. ¹⁵ Ie' tō iché ie'pa a: "A' e' ò sulitane wōrkī tō a' dōr pē' buaē yēsēsē, erē a' er sūle buaē Skēkōl wā. Ì kīkekekā s'ditsō tō tajē, ese wēr suluē ie' wa."

Í kōs kitule Skēkōl yēkkuō kī e' wā tkōraē

¹⁶ "Í kit Moisés ena Skēkōl ttekolpa tō yēkkuō kī, e' wa s'wōblaonebitū dō mik Juan S'wōskuōkwak dē'bitū etā. Erē e' itōkī tā ì blúie Skēkōl tso' e' tté buaē pakarke tā sulitane tso' ima'uk darērēē diché wa dōkwa e' a."

¹⁷ "Kā jai ena kā i' ertā'wa. Erē Skēkōl yēkkuō kitule, e' kē ertā'wa yēs, e' wā tkōraē seraa dōwā ttē bataē."

Se' ñi òwa ese ché Jesús tō

(Mateo 19.1-12; Marcos 10.1-12)

¹⁸ "Wēm tō itayē éwa ese tō tayē skā tséwane, e' tā e' wa ie' tō isēnewābak kewe e' dalōsēwēwa. Ñies tayē a'wa iwēm tō, ese tséwane wēm o'ka tō, e' tā e' wa ie' tō tayē e' sēnewābak kewe e' dalōsēwēwa."

Inukōl blú ena Lázaro, e' tté

¹⁹ "Inukōl blú bak ekōl e' e' paiō datsi' bua'buā ē wa. Kēkraē ie' chkōke, di' yōke buaē. ²⁰ Ñies s'siārē bak ekōl kiē Lázaro, e' e' tkōkeser blu' e' u wékkō a. Ie' pa dōr smewō ēme. ²¹ Ie' éna blu' chké po darke, e' ñakwā suluē. Chichi dōke ie' smewō pakuyōk. ²² Kā et tā ie' siārla blēnewā, tā Skēkōl biyōchōkwakpa tō ie' wimblu tsēmi kā jai a' chkök Abraham tā. Ñies inukōl blú ñe' blēnewā tā inú wōtēnewā."

²³ "Etā ie' tso' weinuk siārē wé s'wimblu weirke eē tā iwōkéka tā Abraham suētō kamiē ká bánet, e' batsī' a Lázaro tkēr. ²⁴ Etā ie' ar tajē Abraham wōa tā ichēitō: '¡A kēkēpa Abraham, ye' saū er siārē wa! Ye' weirke tajē bó' i' a."

Be' we'ikëyö, Lázaro patkö iulatska bata nuukka di' a ta ipatkö ye' ku' nuukka as ipaser.' ²⁵ Erë Abraham tö iüté: 'Be' éna ianú tö mik be' bak ttsë'ka, etä iyi buaë qos bak be' wa. E' skéie Lázaro bak weinuk siarë. Erë i'ñe ta ie' wöpläne buaë, e' skéie be' weirkene siarë. ²⁶ Kíie ta, káblë iskië e' tso' se' shushäë. E' kuëki sa' shkak a' ska, esepa kë döpa a' ska'. Nies a' shkak sa' ska, esepa kë döpa sa' ska.'

²⁷ "Inuköl blü tö iché: 'A yëwö Abraham, ye' kköchö be' a, Lázaro patkö ye' yë u a ²⁸ ye' ëlpa döka skel, e'pa pattök as ie'pa kë dö ká i' a wé s'weirke siarë ee.' ²⁹ Abraham tö iché ie' a: 'Í kit Moisés ena Skököl ttekölpa malepa e'pa tö yëkuö ki, e' tso' ie'pa wa, jas ttë e' iütö ie'pa tö!' ³⁰ Blu' tö iüté: 'A yëwö Abraham, e' kë dö r wë'. Erë se' duowa eköl shkenekane ese tö ie'pa patté, e' ta ie'pa er mane'uräë.' ³¹ Erë Abraham tö iché ia: 'Ttë kit Moisés ena Skököl ttekölpa e'pa tö, e' kë iütëne ie'pa wa, e' ta s'du'wa shkenekane ese mia' ie'pa pattök, e' ta nies ie'pa kë tö ie' ttö iütepa.'"

17

A' tso' wösh wa i tö ské i sulu wamblök ese yöki (Mateo 18.6-7,21-22; Marcos 9.42)

¹ Jesús tö iché ittökatapa a: "Këkraë se' erkiöörke i sulu wamblök; jerë yi tö se' erkiöweke, esepa tö inuí sueraë! ² Yi tö ikkëpala erblöke ye' mik, esepa eköl ké i sulu wamblök, esepa weirdäë siarë shütë tköka ak wawoie muéwa ikuli' a batrëemi dayë a e' tsäta. ³ ja' tso' wösh wa!

"A' yami tö i sulu wamblé a' ki, e' ta iuñú. Ie' er mane'wéne, e' ta inuí olo'yö iki. ⁴ Erë ká etkë a' ie' tö i sulu wamblé a' ki döka kuktökicha (7), erë ie' iché döka kuktökicha: 'ye' er mane'wéne,' e' ta ilo'yö iki."

S'ki erblö Skököl mik

⁵ Etä Skökëpa Jesús ttekölpa tsá e'pa tö ie' a iché:

—Sa' kimú ki erblök Skököl mik.

⁶ Ie' tö ie'pa iüté:

—A' erblöpa Skököl mik tsir wës mostaza wö dö r tsirla ekkë, e'ma a' tö ichëmi kal bërie i' a: 'Be' e' yöttsa ië e' tköwa dayë a', ta iyërdattsa.

Wës s'kawöta kanëblök Skököl a

⁷ "Ichösö tö a' wële wa kanë méso tso' eköl, e' mia' të tök alë ö a' iyiwak kkö'nuk alë. Mik idene u a, etä a' kë tö ichëpa ie' a: 'Wëshke, be' e' tköser chök, ye' tö be' tieke.' ⁸ A' kë tö ichëpa ia es. E' skéie a' tö ichëra ie' a: 'Be' datsi mane'ú, be' ulö ye' a ta ye' tiö. Ye' panú, ye' chké one, ye' di' yane one, e' wa be' mi' chkök.' ⁹ Ie' tö iwé wës a' tö ie' ké iük es, e' ki a' kë tö wëstela chëpa ia. ¹⁰ Es nies mik i uk Skököl tö se' ké, ese wësö seraä, etä ichösö ie' a' i' es: 'Í uk sa' kane, e' ë wë sa' tö. Sa' dö r kanë méso pa ësepala ë.'"

Wëpa dabop kiri'wëke lepra tö e'pa bua'wéne Jesús tö

¹¹ Jesús michöë Jerusalén, e' damitkö Samaria ena Galilea. ¹² Mik ie' dökemitke ká tsitsirla a ta e wëpa döka dabop kiri'wëke lepra tö, e'pa e' yëttsa iëter kamië ¹³ ta iarkerak Jesús tsäka:

—ja Jesús, a s'wöbla'ukwak, sa' saü er siarë wa!

¹⁴ Mik ie' tö ie'pa suë, etä ichéitö ie'pa a:

—A' yú e' kkachök sacerdotëpa a as sultane wa ijcher tö a' buanene. Ie'pa mirwaiä ñalä ki e' dalewa ie'pa buanene. ¹⁵ Mik ie'pa eköl tö isuë tö ibuanene, etä ibiteane Jesús ska' Skököl kükökka tajë aneule. ¹⁶ Ie' e' tkéwa kuchë ki iwö

méwā iyök kī Jesús klō ska' wěstela chök. Wēm e' dör Samaria wak. ¹⁷ Jesús tō iché iā:

—¿A' buanene e' kē dör dabop? ¿Wé be' malepa sulitu (9)? ¹⁸ Wēm dör ká kua kī wak ¿e' ē biteane Skököl kikókka?

¹⁹ Iē' tō iché wēm ā:

—Be' e' kōkā be' yūshkane. Be' erblé ye' mik, e' tō be' bua'wēne.

*Ī blúie Skököl tso', wēs e' kēwō dör
(Mateo 24.23-28,36-41)*

²⁰ Fariseowakpa tō ichaké Jesús ā:

—Ī blúie Skököl tso', ¿mik e' kēwō datse?

Ie' tō ie'pa iūté:

—Ī blúie Skököl tso' e' kē dör íyi suēm sulitane tō ese. ²¹ Itso'tke a' shūā, e' kuēkī kē yi ā iyērpa, 'Īē itso', ö 'Wĭē itso'.

²² Tā ichéitō ittōkatapa ā:

—Ikēwō dōraē mik a' tō ibikeitseraē: 'Jesús dör S'ditsö Alà, e' mú dō i' ta s'blúie. E' diwō et ē kkechekesö suē.' A' tō bikeitseraē es, erē a' kē tō isuepa kam ye' dōne e' yōki. ²³ Welepa tō icheraē: 'Īē ie' de', ö 'Diāē ie' de'; erē kē a' minuk isaūk, kē a' minuk itōki. ²⁴ Ye' dör S'ditsö Alà, mik e' dene, etā sulitane tso' ká wa'ñe e'pa tō isueraē wēs alá wōñar tō ká olo ppèe ká wa'ñe e' suēsö es. ²⁵ Erē e' yōki kewe ye' kawōtā weinuk tajē ye' bolōkpa ulā ā, ie'pa tō ye' wateratsā. ²⁶ Ye' dör S'ditsö Alà, mik e' dene, etā e' kēwō dōraē wēs Noé kēska' es. ²⁷ E' kēwō ska' tā ie'pa tso' chkök, di'yök, senukwā wēs kekraē es dō mik Noé dewā ikanō bērie e' ā etā. E' bet tā di' dettsā tajē ie'pa kī, e' tō ie'pa ulitane ttélur. ²⁸ Es ñies iwamblēne wēm bak kiē Lot, e' kēwō ska' tā. Sodoma wakpa tso' chkök, di'yök, ie'pa tso' íyi taūk ena íyi wataūk, ie'pa tso' íyi kuatkök ena u yuōk wēs kekraē es. ²⁹ Erē mik Lot e' yéttsā Sodoma, etā azufre datse ká jai ā wōñarke bö'ie, ese yēne ká e' kī wēs kalī es, e' tō ie'pa kos ttélur. ³⁰ Es itkōraē mik ye' dör S'ditsö Alà, e' dene etā.

³¹ "Mik e' kēwō de, etā yi tso' u bata kī, ese kē dōkwāne weshkē íiyi tsükmi. Ñies yi tso' kaneblök kañika, ese kē dōkwāne weshkē. ³² Ī bak Lot alaköl tā* e' ska' a' er anū. Ie' yōnane dayē wōsiie, ie' éna íyi dalēr tajē e' kuēkī. ³³ Yi e' tsatkak ittēwā yōki, ese ulā ā sene michoē kē dōpa aishkuō tā. Erē yi e' mettsā ttēwā ye' dalērmik, ese ulā ā sene michoē dōraē aishkuō tā.

³⁴ "Ye' tō a' ā iché tō e' nañewe se' bōl kapōke ka' etkē kī, tā eköl mira iwā tā iëköl atdaē. ³⁵⁻³⁶ Alakölpa bōl tulur ák wawök ñita tā eköl mira iwā tā iëköl atdaē.†

³⁷ Jesús ttōkatapa tō ie' ā ichaké:

—A Skökēpa, ¿wé e' wamblērmī?

Jesús tō ie'pa iūté ttē i' wa:

—Sulitane wā ijcher tō wē ölö daparke tajē, eē ilè nu tēr. Es ilè sueraē a' tō iwā kkachöie tō wé iwamblērmī.

18

Alaköl dör schö ena s'shulökwak eköl, e' ttē

¹ Jesús éna ikkachak ittōkatapa ā tō s'kawōtā ikiök S'yē ā kekraē kē shtrirtāwā, e' kleitō ie'pa ā i' es: ² "Ká et kī s'shulökwak eköl tso', e' kē suartā'

* **17:32** Génesis 19.26 suā. † **17:35-36** Yëkkuō kēchke wele tō versículo 36 kī kuōtkéka. E' tō iché i' es: Wēpa bōl tso' kaneblök tē ā, eköl mitsēr tā iëköl atē.

Skëköl yöki, ñies ie' kē tō yi dalöieta'. ³ Ká e' a ñies alaköl dör schö tso' eköl, e' ñippöke ibolök ta. Këkraë ie' míä s'shulökwak ñe' ska' ta' ichkeitö ia: 'Ye' kímú. Ye' bolök tō ye' we'ikeke, e' shulö ye' a'. ⁴ E' tka ká tajë erë s'shulökwak kē wä iütëne. Bata ekkë ta' s'shulökwak tō ibikeitsé: 'Alaköl schö i' tso' ye' tsiriük ñië. Erë ye' kē suarta' Skëköl yöki, ñies kē ye' tō yi dalöieta', ⁵ erë ie' ttë shuleraeyö as kē idöia ye' shriük tajë ttë e' wa.'

⁶ Skëkëpa tō ikí ché: 'Í ché s'shulökwak suluë ñe' tō e' bikeitsö buaë. ⁷ Wépa shukitulebak Skëköl wä, tso' ie' a' ikiök ñië nañeë, ¿eseпа kē tsatkepaitö? ¿Ie' tō ie'pa keraë ipanuk? ⁸ Ye' ichë, au. Ie'pa tsatkeraitö bet, kē dör ká tajë. Erë ye' dör S'ditsö Alä, mik e' dene, etä s'erblöke Skëköl mik, ¿eseпа kuëmiyö ká i' a'?

Fariseowak ena inuköl shtökwak Roma wökirpa a, e' ttë.

⁹ Pë' tso' Jesús ttö kittsök, e'pa wëlepa e' bikeitsö tō ie'pa serke yësyësë Skëköl wöa, erë ie'pa wöska sulu s'malepa wër. Esepa a' ie' tō ttë kleë i' es: ¹⁰ "Wépa böi míä Skëköl wé a' ttök S'yë ta. Eköl dör fariseowak, eköl dör inuköl shtökwak Roma wökirpa a. ¹¹ fariseowak ttödör S'yë ta, ie' ichë i' es: 'A Skëköl, wëstela chekeyö be' a' tō ye' kē dör suluë wës s'malepa es. Ie'pa dör akblökwakpa ena pë' sulusipa ena s'senewabak e' dalöseukwä wakpa. Ñies ye' kē dör suluë wës inuköl shtökwak dur wí es. ¹² Domingo bit ta' ye' batsöke ká böt ká böt këkraë. Ñies i' qos de ye' ulä a, e' blatekeyö döka dabop, e' tsá eyök mekeyö be' a.' ¹³ Erë inuköl shtökwak e' dur bánet, ie' eriane tajë, ie' wö ë kē kanekä ká jai sauk, ie' batsi' ë töke iulä wa ie' eriane tajë kuëki. Ie' tō ichë: 'A Skëköl, ye' dör pë' sulusi, ye' saü er siarë wa!'

¹⁴ Jesús tō ichëne: Ye' tō a' ichë tō yi e' ttsöka tajë ese wöardawa, erë yi e' wöewa ese kükardakä tajë. E' kuëki inuköl shtökwak ñe' míane iu a' klö'wé Skëköl tō wës pë' buaë yësyësë es. Erë fariseowak kē minene es.

Jesús tō ikié S'yë a' ala'rla ki (Mateo 19.13-15; Marcos 10.13-16)

¹⁵ Pë' wä ala'rla debitu Jesús ska' as ie' ulä müka iki. Erë mik e' suë ittökatapa tō, etä ie'pa tō pë' uñëlor. ¹⁶ Erë ie' tō ittökatapa kié ta' ichëitö:

—As ala'rla bitu ye' ska'. Wépa dör wës ie'pa es, esepa blúie Skëköl tso', e' kuëki kē iwöklö'waria. ¹⁷ Moki ye' tō ichë tō yi kē e' wööwa wës alala es, i' blúie Skëköl tso' e' kiowa, ese kē döpawia.

Inuköl blú eköl tō Jesús a' ichaké (Mateo 19.16-30; Marcos 10.17-31)

¹⁸ Judiowak wökir eköl tō Jesús a' ichaké:

—A S'wöbla'ukwak, be' dör buaë, ¿i' wëmi ye' tō as sene michoë dö ye' ulä a'?

¹⁹ Ie' tō iütë:

—¿I' kuëki be' ye' kié buaë? Skëköl eköl ë dör buaë. ²⁰ Ttë me'atbak ie' tō dalöiëno, e' jcher be' wä buaë. E' tō ichë: 'Kë a' kawö ta' s'senewabak dalöseukwä, kē a' kawö ta' s'ttökwä, kē a' kawö ta' akblök, kē a' kawö ta' s'kkatök kachë wa, a' yë ena a' mi dalöiö.*'

²¹ Wëm e' tō ie' a' ichë:

—Ttë e' qos dalöië'bitu ye' tō, ye' iä duladula etä.

²² Ie' tō ttë e' ttsé ta' ie' iütë:

* 18:20 Éxodo 20.12-16; Deuteronomio 5.16-20

—Íyi etkë kianeia be' a wè, e' dör i': ì tso' be' wa, e' wataúttsa seraa ta iské múttsa s'siarëpa a. E' ukuöki ta be' shkö ye' ta ye' ttökataie. Es ta íyi buaë tajë döraë be' ulà a ká jai a.

²³ Erë wëm e' dör inuköl blú tajë e' kueki mik ie' tö e' ttsé, eta ie' erianeka tajë. ²⁴ Jesús tö isué tö ieriane ta ichéitö ia:

—¡Inuköl blúpa a darërëë idir dökwa ì blúie Skëköl tso' e' a! ²⁵ Esepa a doka ee, e' dör darërëë tkökä kameio tkömi datsi' yuo diké ese woukla a e' tsata.

²⁶ Wépa tso' ittsök e'pa tö ichaké Jesús a:

—E' dör es, e' ma çyi tsatkërmí?

²⁷ Ie' tö ie'pa iüté:

—Ì kë or s'ditsö a, ese ormi Skëköl a buaë.

²⁸ Eta Pedro tö ie' a iché:

—Ittsó, sa' íyi kos me'at sa' tö ta sa' bite be' ta.

²⁹ Ie' tö iché ie' a:

—Mokí ye' tö a' a iché tö yi isie tö iu ö ilaköl ö ielpa ö iyë ö imi ö ila'r, e' méat ì blúie Skëköl tso' e' dalërmik, ³⁰ ese ulà a iské dörane tajë shute ká i' a, ñies aishkuo ta sene michoë döraë iulà a.

Jesús skà e' biyö ché tö itterawa

(Mateo 20.17-19; Marcos 10.32-34)

³¹ Jesús tö ittökataka dabom eyök kí böi (12), e'pa kiémi bánet ta ichéitö ie'pa a: “Se' mirka Jerusalén i', eta ee ì kos kitat Skëköl ttekölpa tö yëkkuö kí e' wä tköraë, ye' dör S'ditsö Alà, e' ta. ³² Ie'pa tö ye' wömerattsä pë' kë dör judiowak esepa ulà a. E'pa tö ye' wayueraë, cheraë suluë, iwiri tuörarak ye' kí. ³³ Ie'pa tö ye' pparaë, ye' tterawa; erë e' kí ká de mañat eta ye' shkerdakane.

³⁴ Erë ì ché ie' tö ittökataka a, e' wä blëulewa ie'pa yöki, e' kueki ie'pa kë a iwà ane.

Wëm eköl wöbla kë wawër tso' Jericó e' bua'wéne Jesús tö

(Mateo 20.29-34; Marcos 10.46-52)

³⁵ Mik Jesús demi tsinet Jericó, eta ee wëm tkër eköl ñala ska' inuköl kak kiök. Ie' wöbla kë wawër. ³⁶ Mik ie' tö ittsé tö pë' dami tajë ñala kí, eta ie' tö ichaké tö çì wamblërke? ³⁷ Ie'pa tö iché ie' a tö Jesús Nazaret wak dami ñala kí. ³⁸ E' kueki ie' tö iché aneule:

—¡A Jesús, s'blú David bak e' aleri, ye' saü er siarë wa!

³⁹ Pë' dami Jesús yöki kewe, e' tö wëm e' uñeke as isiwa'blöwa. Erë ie' tö iki ché aneule:

—¡A David aleri, ye' saü er siarë wa!

⁴⁰ Jesús e' duësér ta itsuk patkéitö. Mik ide, eta Jesús tö ie' a ichaké:

⁴¹ —¿Ì kiane be' kí tö ye' tö iwè be' a?

Ie' iüté:

—A këképa, ye' kí ikiane tö ye' wöbla buarne.

⁴² Jesús tö ie' a iché:

—¡Be' erblé ye' mik, e' wa be' buanene!

⁴³ E' wöshä ta ie' wöbla buanene ta imía Jesús ta e' tö Skëköl kikekarami tajë. Ñies wépa kos tö isué e'pa tö Skëköl kikekarami tajë.

19

Jesús ena Zaqueo, e' pakè

¹ Jesús de Jericó, e' shködur ee. ² Eë wëm eköl serke kië Zaqueo, e' dör inuköl shtökwakpa Roma wökirpa a, e'pa wökir. Ie' dör inuköl blú tajë. ³ Ie' kí Jesús

kiane suè, erè ie' dör tsirlala iskila, tajë pë' tso', e' kueki ie' kë wö dë'ka Jesús sauk. ⁴ E' kueki ie' tunemi wé Jesús tkökemi eë tkaka kal ulà a ipanuk suè.

⁵ Mik Jesús dökemitke kal e' dikia, etä iwökëka ta iché Zaqueo a:

—A Zaqueo, be' e' öwa bet. I'ne ye' mi'ke be' ska' kapökrö.

⁶ Zaqueo e' éwa bet ta Jesús kiéwaitö iu a ttsë'ne buaë. ⁷ Mik pë' ulitane tö isué, etä ie'pa tö Jesús ché suluë. Ie'pa tö iché ñi a: “¿Iök ie' mi'ke pë' sulusi u a?” ⁸ Zaqueo e' duëka ta iché Skëképa Jesús a:

—A këképa, ye' ttö ttsö. Ì kos tso' ye' wa, e' shaböts meraëyö s'siarëpa a. Ñies yile iyi ekibléyö, e' ta' e' mekeneyö ie' a dökä tkëtökicha.

⁹ Jesús tö iché ie' a:

—Be' dör Abraham aleri, erè be' erblé Skëköl mik moki wes Abraham es, e' kueki i'ne ta be' de Abraham alà chökke. E' kueki i'ne be' tsätkëne, ñies wëpa tso' be' u a erblé Skëköl mik e'pa tsätkëne. ¹⁰ Ye' dör S'ditsö Alà, e' dë'bitu, wëpa chë'ulur i sulu ulà a sepa yulök tsätkë.

Inuköl mène wakanewè, e' tté

¹¹ Jesús dökemitke Jerusalén. Pë' tso' ie' ttö kïtsök, e'pa tö ibikeitsé tö mik ie' de Jerusalén etä i blüie Skëköl tso' e' këwö dewatke da'äie. E' kueki ie' tö ie'pa a ikléé i' es:

¹² “Wëm tso' eköl dör blu' ditséwö, e' mia kamië ká kuä'ki a iblu kibi ska' as e' tö ie' tkökä blu'ie, wé ie' bite eë. E' ukuöki ta ibitukeane. ¹³ Kam ie' mi', etä ie' tö ie' kanè mésoa kié dabop, e'pa a ie' tö inuköl mé tajë ñikkëé eköl eköl a. Ie' tö iché ie'pa a: ‘A tö inuköl se wakaneü dö mik ye' döne etä, isuoie kos a' tö ikí klö'wëmi.’ ¹⁴ Erè pë' serke ie' kaska', e'pa éna ie' ar suluë. E' kueki ie'pa wëlepa patkérakitö blu' kibi ska' ichök: ‘Sa' kë ki' ie' kiane sa' blüie, e' kueki kë itkarka.’

¹⁵ “Erè blu' kibi tö ie' tkéka blu'ie ta ie' miáne wé ibite eë. Mik ie' dene, etä ie' tö ikanè mésoa dabop, wëpa a ie' tö inuköl me'at, e'pa kiök patké isuoie tö kos inuköl ki klö'wérakitö. ¹⁶ Itsá debitu tö iché iblu a: ‘A këképa, be' inuköl wakanewéyö, e' kí klö'wéyö dökä dabobtökicha.’ ¹⁷ Blu' tö ie' iuté: ‘E' dör buaë. Be' dör kanè méso buaë. Ì elkela wakanewébö yësyësë, e' kueki ye' tö be' tkekekä ká dabop, e' wökirie.’ ¹⁸ Iskä debitu tö iché: ‘A këképa, be' inuköl wakanewéyö, e' kí klö'wéyö dökä skëtökicha.’ ¹⁹ Ñies blu' tö ie' iuté: ‘Ye' tö be' tkekekä ká skel, e' wökirie.’

²⁰ “Erè iëköl debitu, e' tö iblu a iché: ‘A këképa, i' be' inuköl. Ye' tö ipatrëwa tsamo a ta ibléyö. ²¹ Be' dör wëm er darërëe ese. Ì kë dör be' icha ese klö'wëkewabö. Ñies be' tö iyi wöshteke wé kë be' wa ikuatkëne eë. Ye' suane be' yöki, e' kueki ye' tö be' inuköl blé.’ ²² Etä blu' tö ie' a iché: ‘Be' dör kanè méso sulusi ese. Ye' tö be' kichaterattsä be' wák ttë wa. Be' tö iché tö ye' dör wëm er darërëe ese. Be' tö iché tö i kë dör ye' icha ese klö'wëkewayö, ñies tö ye' tö iyi wöshteke wé kë ye' wa ikuatkëne eë. ²³ E' dör es, e' ta' zì kueki be' kë wa ye' inuköl blène inuköl bló wé a as eë ikí klör? Be' tö iüpa es, e'ma mik ye' dene, etä ye' inuköl ena ikí klöne e' de ye' ulà a.’ ²⁴ Etä blu' tö iché itso' rak eë, e'pa a: ‘Inuköl yöttä ie' ulà a, ta imú wé wa itso' dabop, e' a.’ ²⁵ Erè ie'pa tö blu' a iché: ‘A këképa, erè zì kueki be' tö ie' a ikí meke, ie' wa itso'tke dabop?’ ²⁶ Ie' tö ie'pa iuté: ‘Ye' tö a' a iché tö wé wa iyi tso', ese a ikí merdaë. Erè wé kë wa i ku', i tso' ese wa elkela, e' yerattsä iyöki. ²⁷ Wëpa kë ki' ye' kiane blu'ie, e'pa dör ye' bolökpa; ie'pa tsübitu ië ta ittölur ye' wörki.’ ”

*Jesús demi Jerusalén**(Mateo 21.1-11; Marcos 11.1-11; Juan 12.12-19)*

²⁸ Jesús tté paké one, etá ie' mirkaia Jerusalén ñalé k̄i. ²⁹ Mik idökemitke ts̄inet Betfagé ena Betania aṭe kabata kiè Olivo kébata e' kuli' a, etá ie' tō ittōkatapa bōl kié ³⁰ tã ichéitō iarak:

—A' yú kewe, u tso' se' wōshāè e' a, etá eē burro kueraè a' tō etō moule kē k̄i yi e' tkēulek̄a ese. E' wōtsōō ta its̄ubitu ña. ³¹ Yile tō a' a' ichaké: ¿Ie a' tō iwōtseeke? e' tã iūtō: Skēkēpa k̄i ikiane.

³² Ittōkatapa míyal tã ikuérakitō wēs Jesús tō iché ie'pa a es. ³³ Ie'pa tso' burro wōtsōōk tã burro wakpa debitu tã ichakéitō:

—¿Ie a' tō burro sē wōtseeke?

³⁴ Ie'pa tō iūté:

—Skēkēpa Jesús k̄i ikiane e' kuek̄i.

³⁵ Etá ittōkatapa wa burro bitets̄er Jesús a. Ie'pa tō ipaio k̄ik̄kē méka burro k̄i, tã Jesús k̄imerakitō e' tkōk̄ka iki. ³⁶ Jesús mirkaia Jerusalén ñalé k̄i, eē pē' tso' taijē, e'pa tō paio k̄ik̄kē shuelor ñala k̄i kewe Jesús yöki. ³⁷ Ie'pa mirwa Olivo kébata kuli' a wō wa'k. Iklépa tso' taijē, e'pa anemi t̄tsē'ne buaè wa. Skēkōl k̄ik̄kēkarakitō taijē. I kē or yi a ese o' Jesús tō taijē ie'pa wōrk̄i, e' kuek̄i Skēkōl k̄ik̄kēkarakitō.

³⁸ Ie'pa tō iché:

—¡Ayēcha buaè s'blú i' datse Skēkōl ttō wa! Skēkōl tso' k̄a jai a' olo tã' taijē as e' ta se' ser bērē. Ie' k̄ik̄ōkasō.*

³⁹ Pē' shuā fariseowakpa wēlepa tso', e'pa tō iché Jesús a:

—Be' klépa uñú.

⁴⁰ Erē ie' tō ie'pa iūté:

—Ye' tō iché a' a' tō ie'pa siwa'bléwa, e' ta ak tō ye' k̄ikerak̄a aneule.

⁴¹ Mik ie' de ts̄inet Jerusalén, etá ie' iki sué tã ie' ié idalērmik. ⁴² Ie' tō ibikeitsé: ¡A' mú wa ijcher i'ñe tō wēs a' sermi bērē Skēkōl ta! Erē e' tso' bléule a' yöki, e' kuek̄i a' kē a' isurpa. ⁴³ Kawō sulu dōraè a' k̄i. A' bolōkpa dōraè, e'pa tō a' k̄a kōierawa shkit as a' kē tkōyal. Ie'pa miraè ñippök a' ta. ⁴⁴ Ie'pa tō a' k̄a ena a' wakpa kōs ewerawa. A' u kōs olordawa, e' éki kē aṭpa ñi bata k̄i. Skēkōl de a' ts̄at̄kōk, e' kēwō de a' k̄i erē iwatētts̄a a' tō. E' kuek̄i e' kōs tkōraè a' ta.

*Jesús tō Skēkōl wé batse'wé**(Mateo 21.12-17; Marcos 11.15-19; Juan 2.13-22)*

⁴⁵ E' ukuök̄i tã Jesús de Skēkōl wé a, tã ie' tō iyi wataukwakpa trē'wéyalmi, ⁴⁶ tã ichéitō ie'pa a:

—Skēkōl tō iyē' iyēkkuō k̄i: 'Ye' u dōr tto ye' tã wé', erē a' tō iia'wék̄a akblo wéie.

⁴⁷ Kekraè Jesús tō s'wōbla'wēke Skēkōl wé a. Sacerdotepa wōkirpa ena s'wōbla'uk tté dalōiēno wa wakpa ñies judiowak wōkirpa malepa, e'pa tō ileritsekerak Jesús ttowaie. ⁴⁸ Erē judiowak malepa ulitane tō ie' ttōke e' k̄ittseke er bua' wa, e' kuek̄i ibolōkpa kē ulā dē'wa ittōkwa.

20*¿Yi tō kawō mé Jesús a?**(Mateo 21.12-17; Marcos 11.27-33)*

* 19:38 Salmo 118.26

¹ Etökicha ta Jesús tso' s'wöbla'uk ena Skëköl ttë buaë e' pakök Skëköl wé a ta ee sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa ena judiowak kuëblupa e'pa de. ² Ie'pa tö ichaké ie' a:

—¿Yi ttö wa be' tö íyí ikkë weke? ¿Yi tö e' këwö mé be' a?

³⁻⁴ Ie' iüté:

—Ñies ye' tö a' a ilë chakeke: ¿Yi tö Juan patké' s'wöskuök? ¿Skëköl tso' ká jai a e' ö s'ditsó? Ye' iütó.

⁵ Eta ie'pa ichëmi ñi a: “Se' tö ichëmi tö Skëköl tö Juan patké', e' ta ie' tö se' iütëmi: ‘¿I kuëki a' kë wä ie' ttë klöone?’ ⁶ Ñies pë' ulitane tö iklö'wé tö mokjë Juan dö'r Skëköl tteköl, e' kuëki kë se' a iyënuk tö ipatké' s'ditsö tö. Se' tö iché es, e' ta ie'pa tö se' ttëwami ák wa.” ⁷ E' kuëki ie'pa tö iüté:

—Kë sa' wä ijcher tö yi tö Juan patké' s'wöskuök.

⁸ Ie' tö ie'pa a iché:

—Es ñies ye' kë tö a' a ichepa yi tö ye' a kawö mé íyí ikkë woie.

Uva kanéukwakpa sulusipa, e' tté
(Mateo 21.33-44; Marcos 12.1-11)

⁹ E' ukuökí ta Jesús ttëmi pë' ta ta ttë kleítö i' es: “Wëm eköl tö uva kuatké tajë. Ie' tö ipeitëat wëpa wëlepa a as ie'pa tö ipataü ie' a iwörke e' kak wa. E' ukuökí ta ie' miá ká kuä'ki dö ká tajë. ¹⁰ Mik uva wöline tso'tke wë'iaë shtë, eta ie' tö ikanë méso patkémi eköl ie' icha tsuk. Erë kanéukwakpa tö ikanë méso klö'wëwä, ppë siarë, ta ipatkémine ulä wöchka. ¹¹ Eta iwák tö ikanë méso skä patkémine eköl. Ñies e' ché ie'pa tö suluë, ppë siarë, ta ipatkémine ulä wöchka. ¹² Ikanë méso skä patkémine ie' tö eköl, eta ñies e' shkä'wérakitö tajë, ta itrë'wëshkar.

¹³ “Bata ekkë ta iwák tö iché: ‘¿I wëmi ye' tö? Ye' alä dalër tajë ye' éna, e' patkerami ye' tö. Isalema ie'pa tö ie' dalöiëmi.’ ¹⁴ Erë mik kanë mésopa tö kanë wák alä sué, eta ie'pa tö iché ñi a: ‘Ie' wü dö'r ká i' wak alä, e' a ká i' atdaë. E' kuëki ittöwasö, eta es ká i' atdaë se' ulä a.’ ¹⁵ E' kuëki ie'pa tö iklö'wëwä yëttsa bánet ta ittëwákitö.

“Ye' tö a' a ichaké: ¿Ima a' ibikeitsé? ¿I weraë kanë wák tö? ¹⁶ Yö iché tö ie' miraë ta kanéukwakpa tteratulur, ta uva kanë meraneitö pë' kuä'ki a.”

Mik e' ttsé judiopa wökirpa tö, eta ie'pa tö iché:

—E' mú kë wamblër es.

¹⁷ Erë ie' tö ie'pa sué krereë, ta ichéitö:

—¿Wes a' tö ibikeitsëmi tö e' kë tköpa a' ta? Skëköl yëkkuö tö ye' ché i' es:

‘Ák watë'ttsä u yuökwakpa tö,

e' yönene ák bua'buaië.* ¹⁸ Yi klastkëne ák e' mik ese parolordaë ena yi ká ák e' anekä ese yalitdawä idikjä.

¹⁹ Ie'pa tö isuëwä tö kleë e' wa Jesús tö ie'pa ché. E' kuëki ie'pa éna ie' klö'wakwä ee, erë ie'pa suane pë' yökí.

S'wökirpa patuë, e' tté
(Mateo 22.15-22; Marcos 12.13-17)

²⁰ E' kuëki ie'pa tso' Jesús weblök isuöie tö i' ká ikkatërmi. Ie'pa tö wëpa wëlepa patké ie' chakök ittö yoktsä, e' wa ikkatë Roma wökirpa a as e'pa tö iklö'üwä. Wëpa e'pa e' ö tö ie'pa dö'r pë' buaë yësyësë ese. ²¹ Ie'pa tö ie' a ichaké:

* **20:17** Salmo 118.22

—A s'wöbla'ukwak, sa' wä ijcher tö ì cheke be' tö ena ttè wa be' tö s'wöbla'weke, e' dör moki. Be' a sulitane dör ñies òme. Be' tö s'wöbla'weke yësyesë Skëköl ñälé tté wa. ²² ¿Ima be' tö ibikeitsë? Roma wökir kibi patuësö ¿e' dör buaë ö kë idör buaë?

²³ Ie' wä ijcher tö ie'pa tso' ie' chakök er sulu wa, e' kueki ie' iüté i' es:

²⁴ —Inuköl tso' a' wä Roma wökir patuöie, e' kkachö ye' a et. ¿Yi diököl ena yi kiè me'rka iki?

Ie'pa tö iüté:

—Roma wökir kibi.

²⁵ Ie' iché ie'pa a:

—E'ma kos Roma wökir kibi icha, ese mú ie' a. Ta kos Skëköl icha, ese mú ie' a. ²⁶ Ì kos ché ie' tö sulitane wörki, e' a ie'pa kë wä ì kune ie' kkatöie. Ie' tö ie'pa iüté es, e' tö ie'pa tkiwéwa. E' kueki ie'pa siwä'blélur iyöki.

¿S'duolur e'pa shkermikane ö au?

(Mateo 22.23-33; Marcos 12.18-27)

²⁷ E' ukuöki ta saduceowakpa welepa debitu Jesús ska'. E' wakpa tö iklö'wé tö s'duowa e' kë shkenukkane. Ie'pa tö ie' a ichaké:

²⁸ —A s'wöbla'ukwak, Moisés tö ttè dalöiëno kitat yëkuö ki se' a, e' tö iché i' es: Wëm blënewa kë alà ate, e' ta ie' el kawöta ischö tsukwa as ilà koka iël blënewa e' a. ²⁹ Etökicha wëpa bak döka kul ñi èlpa. Ikibi alaköl tséwa, eré iblënewa kë alà ate. ³⁰ E' ukuöki ta ie' itökí iël tö ischö tséwa, eré ñies e' blënewa kë alà ate. ³¹ Es itka iël skà ta ñies imalepa kos e'pa ta. Ie'pa kul blërulune kë alà ate yës. ³² Bata ekké ta ñies alaköl e' blënewa. ³³ Wëpa kul e'pa bak alaköl eköl é ta. Mik s'duowa e'pa shkënekane, eta ¿wëne dömi ie' wëm chökíe?

³⁴ Ie' tö ie'pa iüté:

—S'tso'ia ká i' a ta wëpa ena alakölpä ñi tsukewa. ³⁵ Eré aishkuö ta wëpa ki sene michoë mène, esepa shkerdakane ta eë wëpa ena alakölpä kë serpawaja ñita. ³⁶ Ie'pa ser michoë kë duöta'wä wes Skëköl biyöchökwakpa kë duöta'wä es. Skëköl tö ie'pa shkeo'kane, e' kueki ie'pa döraë ie' ala'rie. E' kueki ie'pa kë serpawaja ñita. ³⁷ Ñies Moisés wák tö se' a ikkayè' tö s'duowa e'pa shkerdakane. Kal tsir woñarke bö'ie e' paka'itö, eë ie' tö iyè' tö Skëköl dör Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa Këköl.† Es isuésö tö ie'pa tso'ia ttsé'ka Skëköl a. ³⁸ E' wä kiane ché tö s'tso' ttsé'ka ena s'duowa, e'pa kos tso' ttsé'ka Skëköl a kekraë. E' kueki ie' kë dör s'duowa e' Këköl. Ie' dör s'ttsé'ka e' Këköl.

³⁹ Eta s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa welepa tö iché ie' a:

—A s'wöbla'ukwak, ì ché be' tö, e' chébö buaë yësyesë.

⁴⁰ Eta saduceowakpa kë kësik dë'kaia ie' a ì skà chakök.

¿Wé pairine bitu idi' wa s'blúie e' dör yi aleri?

(Mateo 22.41-46; Marcos 12.35-37)

⁴¹ Jesús tö ie'pa a ichaké:

—¿Wes ie'pa tö ichëmi tö wé pairine bitu idi' wa s'blúie, e' dör s'blú bak kiè David e' aleri? ⁴² Eré David wák tö ie' yé'at yëkuö kiè Salmos e' ki. Ie' tö iyé'at i' es:

'Skëköl tö iché ye' Këköl a:

Be' e' tköser ye' ulà bua'kka dalöiëno tajë

⁴³ dō mik ye' tö be' bolökpa méro be' klō dikia eta.‡

† 20:37 Skëköl dör Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa Këköl: E' ché Skëköl tö ie'pa blërulunebak ká iaiaë e' ukuöki. ‡ 20:43 Salmo 110.1

⁴⁴ Es se' isué tö wé pairine'bitü idi' wa s'blúie, e' kié David wák tö ie' Kéköl, e' ta̱ ʒwēs ie' dör David aleri?

Jesús tö s'wöbla'uk tté dalöiëno wa wakpa kkaté
(Mateo 23.1-36; Marcos 12.38-40; Lucas 11.37-54)

⁴⁵ Sulitane tso' Jesús ttöke e' k̄ittsök, et̄a ie' tö iché ittökatapa a: ⁴⁶ "A' e' kkö'nú s'wöbla'uk tté dalöiëno wa wakpa yöki. Ie'pa wöbatsö shkök datsi' batsjē ese mik wé pē' tso' tajē ese ska' ʒs pē' tö ie'pa shkē'ü wēs kékēpa dalöiërta' tajē es. Nies se' ñi dapa'wo wé a' ena wé ie'pa kawö tkö'wēkerakitö, ese ska' kula' tso' kékēpa dalöiërta' esepa a, ese yuleke ie'pa tö e' tkoie. ⁴⁷ Ie'pa tö alakölpa schö u yekettsa iulä a ta̱ iwökatekerakitö ittökerak S'yé ta̱ braraē e' wa. Ie'pa weirdaē siarē s'malepa tsata.

21

Alaköl eköl siarē e' tö inuköl mé Skököl a
(Marcos 12.41-44)

¹ Jesús tso'ia̱ Skököl wé a, et̄a ie' tso' inuköl blúpa tso' inuköl iök kalkuö tso' iioie më Skököl a ese a' e'pa sauk. ² Nies ie' tö alaköl eköl siarēla dör schö e' sué inuköl wöshkila yöule cobre* wa ese böt iökwa. ³ Et̄a Jesús tö iché:

—Mokj ye' tö a' a' iché tö alaköl wj siarēla dör schö e' tö inuköl iéwa kibiie imalepa kōs tsata. ⁴ Ie'pa ulitane tö inuköl kuö atē ese ié, erē ie' siarē, e' tö ie' wa itso' senoie e' kōs méttsa. E' kuek̄i ye' tö ie' ché es.

Jesús tö iché tö Skököl wé olordawa
(Mateo 24.1-2; Marcos 13.1-2)

⁵ Et̄a Jesús ttökatapa wēlepa tso' ichök tö Skököl wé wēr buaala, k̄itkēule tajē ák bua'buwa wa ena iyi bua'buwa kakmeule Skököl a tajē, ese wa. Jesús tö iché:

⁶ —Ikéwö dōraē et̄a i kōs sué a' tö i', e' olordawa sēraa, iékwö ē kē atpa ñi bata k̄i.

⁷ Et̄a ittökatapa tö ichaké:

—A s'wöbla'ukwak, ʒmik e' wamblērmi? ʒl wa sō isuëmi tö iwamblērketke?

⁸ Ie' iüté: "Tajē pē' datse e' chök tö ie'pa dör ye'. Icherarakitö: 'Ye' dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e'. Nies icherarakitö tö s'erkewa e' kēwö detke. Erē kē a' minuk esepa itök̄i. Pē' k̄iterarakitö tajē. E' kuek̄i a' tso' wösh wa ʒs kē yi tö a' k̄itö'ü. ⁹ Mik a' tö biyö tse tö ká wēle wakpa ñippöke tajē ká kuā'k̄i wakpa ta, et̄a e' kē tö a' tkiuk. Nies mik a' tö ibiyö tse tö pē' ñippöke tajē iké wakpa wökirpa ta, et̄a e' kē tö a' tkiuk. Ese wamblērdaē kam ye' dōne e' yöki, erē ká i' erwa e' kam kēwö dōwa."

¹⁰ Ie' tö ie'pa a' ik̄i ché iā: "Ká kuā'k̄i kuā'k̄i wakpa ñippōraē ñita. ¹¹ Nies i' tö ká wöt̄i'weraē tajē. Nies ká kuā'k̄i kuā'k̄i bli tö ena due tö pē' tteraē tajē. Ká ja̱ a' iyi suēraēsö tajē suluē iwā kkachoie, e' tö ie'pa tkiweraē tajē.

¹² Kam e' kēwö tkö, e' yöki ie'pa tö a' klö'werawa, we'ikeraē siarē. A' mirae ie'pa wa se' ñi dapa'wo wé a' shulē, ñies a' wötērdawa s'wōto wé a. Ie'pa wa a' mirae duēsēr s'blúpa ena s'wökirpa wörk̄i ye' tté kuek̄i. ¹³ Erē es ñies a' tö ye' tté pakeraē ie'pa a. ¹⁴ Et̄a kē a' tkinuk tö ima a' e' tsatkōmi. ¹⁵ Ye' tö tté eraē a' a' e' tsatkoie buaē, e' kuek̄i kē a' tkinuk e' k̄i. A' bolöpka kē a' iwöklönuk, ñies ie'pa kē a' iyēnuk tö e' dör kachē. ¹⁶ A' yé, a' mi, a' elpa, a' yamipa malepa, a' sini'pa, e'pa wēlepa tö a' wömerattsā a' bolöpka ulä a. Ie'pa tö a' wēlepa tterawa. ¹⁷ Sulitane

* 21:2 cobre: E' dör tabechka ēse kē tuęta' darērē wēs orochka ena inukölchka es.

tö a' sueraë suluë ye' ttè kueḵi. ¹⁸ Erë kē a' tkinuk, a' kē weirpa kekraë, a' dōraë buaë ká jai a aishkuö ta. ¹⁹ A' e' tkéwa darëre döka bata ekkē, e' ta' a' tsatkërdaë.

²⁰ Mik a' isuë tö ká kua'ki ñippökwakpa iëne tajë Jerusalén kköiëule e' pamik shkit ñippök Jerusalén wakpa ta, eta' a' éna ianü tö Jerusalén erdawa bet. ²¹⁻²² Mik e' kēwö de, eta' wépa serke Judea e'pa tköyalmi kabata a. Skököl tö Jerusalén wakpa we'ikeraë tajë siarë. E' kueḵi wépa serke Jerusalén, e'pa e' yölor. Nies wépa tso' kañika, esepa kē kinewane ee. E' kos tkōraë wes itso' kitule Skököl yëkuö ki es. ²³ Kawö suluë dōraë kē i' ki, iwakpa we'ikeraë siarë Skököl tö. E' kueḵi e' kēwö ska' ta' jwëstela ina alakölpä alä kurketke ena alakölpä tsu' muke ilä a esepa ta! ²⁴ Judiowak welepa tterawa tabë wa; welepa tserdami klöulewa ká wa'ñe. Eta' pè' kē dör judiowak, esepa tö Jerusalén klö'werawa wes iwakpa icha es, dö mik Skököl tö ikéwö mé ie'pa a ekkē.

Jesús dōrane olo ta' tajë

(Mateo 24.29-35; Marcos 13.24-37)

²⁵ “Diwö a, si'wö a ena bëkwö a iyi wërdaë tajë suluë iwä kkachoie tö ká i' erkewatke. Nies ká i' ki dayë blardaë tajë ena iyöli busdaka tajë, ese yöki ká ulitane wakpa suardaë tajë, kē ie'pa a e' onukiä wes. ²⁶ Ì sulu tkōraë ká i' ki, ese yöki ie'pa suardaë tajë, isiwa' ardawarak suane ë wa. Ì kos tso' ká jai a e' wötirdaë. ²⁷ Eta' ye' dör S'ditsö Alä, e' datse mö a diché ta' tajë olo ta' tajë, e' wërdaë. ²⁸ Mik iyi ikkē suë a' tö, eta' bet ta' a' tsatkërketke, e' kueḵi a' er kuü, a' wö köka siwa' ki.”

²⁹ Nies ie' tö ie'pa a' ikleë ttè i' wa: “Kal kië higuera ö kal ulitane, e' bikeitsö.

³⁰ Mik a' isuë tö erpa kal kö shlörketke, eta' a' wa ijcher tö duas dewatke tsinet. ³¹ Es nies mik a' tö isuë tö iyi ekkē wamblërke, eta' a' wa ijchenü tö ì blúie Skököl tso', e' kēwö dewatke tsinet.

³² “Mokj ye' tö a' a' iché tö iyi ekkē wamblërdaë wépa dör wes a' es esepa kam erwa e' yöki. ³³ Kashuk ena ká i' erdawa, erë ye' ttè michoë e' kē erpawa yës.

³⁴ “jA' e' kkö'nú! Kē a' e' muktsä ì sulu ulä a. Kē a' e' ttökka blo' wa. Kē a' er mukwa ì tso' ká i' a, e' ë ki. E' kos tö a' er darë'werawa Skököl ki. A' e' kkö'nú as ye' datskene, e' kēwö kē tö a' klö'ü ³⁵ wes iyiwak klör sho' a es. Kawö e' dōraë sulitane serke ká wa'ñe e'pa ki, e' kueḵi a' e' kkö'nú e' yöki. ³⁶ A' senü wösh wa. A' ikiö S'yë ä kekraë as iyi suluë kēwö datse, e' kē dö a' ki. Nies ikiö ie' ä kekraë as a' e' duöser buaë ye' wörki mik Ye' dör S'ditsö Alä, e' datskene sulitane shülök eta.”

³⁷ Níwe ta' Jesús tö s'wöbla'weke Skököl wé a, nañewe ta' ie' mia kabata kië Olivo e' a. ³⁸ Bla'mi sulitane mi'ke Skököl wé a Jesús tö s'wöbla'weke e' kïtsök.

22

Judas ena judiowak kueblupa tö Jesús aleritsé klö'wëwa

(Mateo 26.1-5,14-16; Marcos 14.1-2,10-11; Juan 11.45-53)

¹ Judiowak Yépa Yërulune Egipto, e' kēwö tkö'wekerakitö, e' dökewatke tsinet, ese kēwö ska' ta' judiowak wöblar pan kē yöule iwölöwoka wa ese ñuk.

² Sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa suane pè' yöki, e' kueḵi ie'pa tso' ikéwö yulök Jesús ttowa.

³ Eta' Satanás tkawa Judas er a. Judas e' kië nies Iscariote. Ie' dör Jesús ttökatapa dabom eyök kï böi e' eköl. ⁴ Ie' mia ttök sacerdotepa wökirpa ta' ena

Skëköl wé shkëkipa wökirpa ta. Wës ie' tö Jesús mëttsami ie'pa ulà a e' chéitö ie'pa a. ⁵E' tö ie'pa ttsë'wérak buaë ta ikablé ie' a inuköl muk. ⁶E' dör buaë ie' a. E' kueki ie' tö kawö yulémi iwömottsä mik kë yi ku' tajë Jesús ta e' dalewa.

Judiowak Yëpa Yërulune Egipto e' këwö tkö'wé Jesús tö ittökatapa ta (Mateo 26.17-29; Marcos 14.12-25; Juan 13.21-30)

⁷Etä Pan Kë Yöule Iwölöwoka Wa e' këwö tsä de. E' diwö a judiowak tö obeja pupula jcheke Ie'pa Yëpa Yërulune Egipto, e' këwö tkö'woie. ⁸Jesús tö Pedro ena Juan kié, ta iché ie'pa a:

—A' yú kawö tkö'wekesó, e' chké kanëuk.

⁹Ie'pa ie' a ichaké:

—¿Wé be' ki ikiane tö sa' mi' ikaneuk?

¹⁰Ie' iüté:

—Mik a' de Jerusalén, etä eë wëm kueraë a' tö eköl, e' wä di' dami skauña a. E' itöki a' yú dö u wé a' ie' demi eë. ¹¹U e' wák a' ichö: 'S'wöbla'ukwakbe' chakök ké: ¿Üshu wé a' ie' tö kawö tkö'wekesó e' chké ñemi ie' ttökatapa ta?' ¹²Ie' tö a' a' úshu bërie tso' kákke, kaneuletke buaë, e' kkacheraë. Eë ichké kaneú se' a.

¹³Etä ie'pa miá ta iyi ulitane kuérakitö wës ie' tö iché es. Eë chké kanewérakitö kawö tkö'woie.

¹⁴Mik ichköketke e' diwö de, etä ie' e' tkésër chkök mesa o'mik ittekölpa tsä e'pa ta. ¹⁵⁻¹⁶Ie' tö iché ie'pa a:

—Ye' tö a' a' iché tö kawö i' kë tkö'wepaiayö a' ta dö mik iwà tka mik i blúie Skëköl tso' e' këwö de etä. E' kueki suluë ye' éna ikëwö bata tkö'wakia a' ta kam ye' ttöwa ie'pa tö e' yöki.

¹⁷Etä tka' klö'wéitö, ta wëstela chéitö Skëköl a, ta ichéitö ie'pa a:

—Íkë, a' itsä yö eköl eköl. ¹⁸Ye' a' a' iché tö vino kë yepaiayö dö mik i blúie Skëköl tso' e' këwö de etä.

¹⁹E' ukuöki ta pan klö'wéitö, ta wëstela chéitö Skëköl a ta iblatéitö wà tié ie'pa a ta ichéitö:

—Pan së dör ye' chkà wömeulettsä ttëwä a' skéie e'. A' tö inü kekraë as a' er arne ye' ska'.

²⁰Es ñies mik ie'pa chké one, etä tka' klö'wéitö ta ichéitö:

—Vino i' dör ye' pé. Ye' tterawä e' pé tërdaë a' tsatkoie. E' wa ttè pa'ali me' Skëköl tö, e' wà de. ²¹Erë yi ye' wömekettsä, e' tkër ye' ta mesa i' o'mik.

²²Ye' dör S'ditsö Alà, e' ta itköraë wës isuletëneatbak es, erë iwëstela ina yi ye' wömekettsä, e' ta!

²³Etä ie'pa ñi chakémitke: "A' iché, ¿yi ie' wömekettsä?"

¿Yi dör këkëpa tajë Skëköl a?

²⁴Jesús ttökatapa ñi iütéka tö ie'pa wé ëk dör këkëpa tajë imalepa tsata. ²⁵Jesús tö iché ie'pa a: "Pë' kë tö Skëköl dalöie, esepa blúpa e' alöka ie'pa ki kekraë, erë ie'pa e' chö tö ie'pa dör imalepa kimukwakpa buaë. ²⁶Erë e' kë dör es a' ta. E' skéie yi dör këkëpa tajë imalepa tsata a' shua, ese kawötä e' ökwa se' ëselaie. Ñies a' wökir kawötä e' ökwa wës kanë méso es. ²⁷E'ma ¿yi dör këkëpa tajë? ¿Itkër chkök mesa o'mik ese ö wé tso' chké watiök ese? Tö, itkër mesa o'mik ese dör këkëpa tajë. Erë ye' tso' a' shua wës kanë méso tso' chké watiök es.

²⁸"Kos ye' weirke e' a' tso' ye' ta ye' wapie. ²⁹E' kueki ye' tö a' tkekeka blu'paie, wës ye' Yë tö ye' tkë'ka blu'ie es. ³⁰Aishkuö ta i blúie ye' tso' e' a' a' e' tulörasër chkök di'yök buaë ye' ta. Ñies a' e' tulörasër blu' kulé ki, Israel ditséwöpa döka dabom eyök ki böi (12), e'pa wëttsuk."

Pedro tö icheraë tö ie' kë wä Jesús suule
(Mateo 26.31-35; Marcos 14.27-31; Juan 13.36-38)

³¹ Nies Skëkëpa Jesús tö iché:

—A Simón, a Simón, iye' ttö ttsó! Satanás tö a' k'ewö kié ma'wë. Ie' tö a' ulitane wöpperaë darërëë wës iyiwö wöppë es. ³² Erë ye' ikiétke Skëköl a' a' as be' erblö ye' mik e' kë olo'yöbö. Mik be' erbléne buaë ye' mik, e'ta' ye' ttökatapa malepa kimú as ie'pa e' tköwä darërëë ye' mik.

³³ Simón tö ie' a' iché:

—A Skëkëpa, ye' e' chétke wötënukwä be' ta' s'wöto wé a' dö ttëwä be' ta'.

³⁴ Ie' iüté:

—A Pedro, ye' iché be' a' tö i'ñe kam dakro ar, e' yöki be' icheraë mañatökicha tö be' kë wä ye' suule.

Jesús weirketke e' k'ewö dökwatke

³⁵ E' ukuöki ta' Jesús tö ittökatapa a' ichaké:

—Mik ye' tö a' patkë'mi Skëköl ttë pakök inuköl kë ta', chkewö kë ta', klökkuö kë ta', e'ta' çì kianeia' a' k'j?

Ie'pa tö iüté:

—Kë i' kianeia' sa' k'j.

³⁶ Ie' tö iché ie'pa a':

—E' skéie, i'ñe ta, ye' tö a' a' iché tö a' wé wä inuköl ta', e' tsúmi; a' wé wä chkewö ta', e' tsúmi; a' wé kë wä tabè ta' e' tsatkoie, e'ta' a' paio wataútsa' ta' e' ské wä tabè ta'útsa'. ³⁷ Ye' tté k'os tso' kitule Skëköl yëkkuö k'j, e' wä tköraë wës itso' kitule es, e' tö iché: 'Ie'pa tö ye' we'iké wës pë' sulusi we'iké es.* Ttè e' wä tkökette i' ta, e' kuëki a' tö iú wës ye' tö a' a' iché es.

³⁸ Ie'pa tö iché ie' a':

—A Skëkëpa, i'ë tabè tso' böt.

Ie' tö ie'pa iüté:

—Wë' idir, jkë a' ttökia!

Jesús tté S'yë ta' Getsemani

(Mateo 26.36-46; Marcos 14.32-42)

³⁹ E' ukuöki ta' Jesús miä Olivo k'ëbata a' wës iwöblar es, e'ta' ittökatapa miyal ie' ta. ⁴⁰ Mik ie'pa demi wé ie'pa m'irö ee, e'ta' ie' iché ie'pa a':

—A' ikiö Skëköl a' as i' sulu tö a' erkiöweke e' kë e' alökä a' k'j.

⁴¹ Ie' miä bánet ie'pa yöki dö k'os ak uyëmisö ekké, e'ë ie' e' tkéser kuchè k'j ta itté S'yë ta' i' es: ⁴² "A yëwö, i' tköraë ye' ta, e' dör wës i'yi bacha'bachaë yëwasö es. Be' k'j ikiane, e'ma be' ye' yöttsa e' ulä a. Erë kë iwar wës ye' k'j ikiane es, iú wës be' k'j ikiane es."

⁴³ [E' wöshä ta' Skëköl biyöchökwak de eköl ie' ska' idiché k'j iök. ⁴⁴ Ie' eriane tajë, e' shüa' ie' ttëmitke S'yë ta' taninië, ta' ipaali wër s'pë es e' yërke tajë darke iyök k'j.]†

⁴⁵ Mik ie' tté one, e'ta' idene ittökatapa ska' ta' ie'pa kuëitö kapötulur. Ie'pa shtrinewä eriar ë wä, e' kuëki ie'pa kapolur. ⁴⁶ Ie' tö ie'pa a' ichaké:

—;jök a' kapötulur? A' e' kökä, a' ikiö Skëköl a' as i' sulu tö a' erkiöweke e' kë e' alökä a' k'j.

Jesús klö'wëwä ibolökpa tö

(Mateo 26.47-56; Marcos 14.43-50; Juan 18.2-11)

* 22:37 Isaías 53.12 † 22:44 Ttè i' kë ku' yëkkuö këchke wële k'j.

⁴⁷ Jesús tso'ia ttök e' dalewa tajë pë' de. Ie' ttökatapa dabom eyök kî böi, e' eköl kië Judas e' debitu ie'pa wëttsë. Ie' dewa Jesús ska' ishke'uk wöalattsë wa.
⁴⁸ Erë Jesús tö ie' a' iché:

—A Judas, çwöalattsë wa be' tö ye' dör S'ditsö Alà, e' wömekettsa?

⁴⁹ Mik Jesús ttökatapa tso' ie' ta, e'pa tö isuë tö ie' klörkewatke, eta' ie'pa tö ie' a' ichaké:

—A Skëképa, çtabë yëttsa sa' tö ie'pa kî?

⁵⁰ Eta' ie'pa eköl tö sacerdote kibi, e' kanë méso eköl kuköña ulà bua'kka téttsa. ⁵¹ Jesús tö iché:

—Imúat; wë' idir.

Eta' ie' tö kanë méso kukuöña kéwa ta' ibua'wéneitö. ⁵² E' ukuöki ta' sacerdotepa wökirpa ena Skëköi wé shkëkipa wökirpa ena judiowak kuëblupa debitu ie' tsukmi, e'pa a' ie' iché:

—Ç' kueki a' bite ye' ñalé kî tabë kî kal wölö kî ye' klö'ukwa wes akblökwapka klö'wëwa es? ⁵³ Këkraë ye' bak a' shua Skëköi wé a, erë a' ké wa ye' klöönewa. Erë i' ta' a' a' ikéwö de ye' klö'wöwaie. Ñies bë a' ikéwö de ì sulu wamblak ie' éna e' wambloie.

*Pedro tö iblé tö kë ie' wa Jesús suule
 (Mateo 26.57-58,69-75; Marcos 14.53-54,66-72; Juan 18.12-18,25-27)*

⁵⁴ Eta' ie'pa tö Jesús klö'wëwa tsémi sacerdote kibi, e' u a. Pedro dami ie' itöki kamië. ⁵⁵ Eta' eë pë' wëlepa tö bö' batséka upa shushaë baiklë, eta Pedro e' tkésér ie'pa ta. ⁵⁶ Eta' alaköl eköl dör kanë méso, e' tö Pedro suë bö' kkö a ta' isuëwa krereë ta' ichéitö:

—Ñies ie' wí dör Jesús klé.

⁵⁷ Erë Pedro tö iblé. Ie' tö iché:

—A tayë, ye' ké wa wëm e' suule.

⁵⁸ E' ukuöki kukuie ta' wëm eköl tö Pedro suë ñies ta' ichéitö:

—Be' ñies dör Jesús klépa eköl.

Erë Pedro tö iüté:

—A wëm, ké ye' dör ie'pa eköl.

⁵⁹ E' ukuöki hora de et ta' iska tö iché:

—Wëm së dör Galilea wak e' kueki mokî ie' dör Jesús klé eköl.

⁶⁰ Pedro tö iché:

—A wëm, ì cheke be' ye' a, e' ké jcher ye' wa.

Pedro ttökeia e' wösha ta' dakro ane. ⁶¹ Eta' Skëképa Jesús wötrée, ta' Pedro suëitö ék. Eta' Pedro éna ianewa tö ttë i' ye' Jesús tö ye' a: "I'ne kam dakro ar, e' yöki be' tö icheraë mañatökicha tö be' ké wa ye' suule." ⁶² Eta' Pedro e' yëttsa kañika ta' iüë siarë.

*Jesús wayué ie'pa tö
 (Mateo 26.67-68; Marcos 14.65)*

⁶³ Wëpa ulà a' Jesús tso' klöulewa, e'pa tö ie' wayué suluë, ippé tajë. ⁶⁴ Ñies ie'pa tö iwöbla pamuëwa datsi'tak wa, eta' ie'pa tso' ippök, e' dalewa ie'pa tö ie' a' ichakeke:

—Be' dör Skëköi tteköl, e'ma sa' a' ichöka çyi tö be' ppé?

⁶⁵ Eta' ie'pa tö ie' skà cheke suluë ttë ulitane wa kua'kî kua'kî.

*Jesús mítser ie'pa wa judiowak kuëblupa wörki
 (Mateo 26.59-66; Marcos 14.55-64; Juan 18.19-24)*

⁶⁶ Mik ká ñine, etá judiowak kuęblupa ena sacerdotepa wókirpa ena s'wóbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tó Jesús tsémi wé judiowak wókir kibipa ñi dapa'uke ee. Ta ie'pa tó ie' a ichaké:

⁶⁷ —Ichó sa' a žmoki be' dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e' ö au?
Ie' tó ie'pa iüté:

—Ye' tó ichëmi tó, erë kě a' tó ye' ttö kló'wëpa. ⁶⁸ Ñies ye' tó a' a ilè chakëmi, e' tã a' kě tó ye' iütëpa. ⁶⁹ Erë ye' dör S'ditsö Alà, i' ukuökj ta ye' e' tköraser Skëköl diché dör İyi ulitane tsatã, e' ulà bua'kka dalöiërta' tajë.

⁷⁰ Ie'pa ulitane tó ie' a ichaké:

—žE'ma be' e' chö tó be' dör Skëköl Alà?

Jesús tó ie'pa iüté:

—Tö, wes a' tó iché es idir.

⁷¹ Etã ie'pa iché:

—žİe se' kĭ ikkatökwakpa kĭ kiarmiia? İ ché ie' tó, e' ttsé se' wákpa tó.

23

Jesús mítser Pilato wörki

(Mateo 27.1-2,11-14; Marcos 15.1-5; Juan 18.28-38)

¹ Etã ie'pa ulitane e' kékã tã Jesús tsémirakitö Pilato ska' as ishulđitö. Pilato dör ká e' wókir patké' Roma wókir kibi tó. ² Ie'pa tó Jesús kkatémi Pilato a tã ichérakitö:

—Sa' wã ijcher tó wëm i' tó tajë sa' judiowak mekekã ñippök s'wókirpa tã. Ie' iché tó sa' kě kawötã inuköl patauk Roma wókir kibi a. Ñies ie' iché tó ie' dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e'. Ie' e' chö tó ie' dör sa' judiowak blú.

³ Pilato tó ichaké ie' a:

—žBe' dör judiowak blú?

Ie' iüté:

—Tö, wes be' iché, e'ma es idir.

⁴ Etã Pilato tó iché sacerdotepa wókirpa a ena pë' tso' ee, e'pa a ñies:

—Ye' kě wã ñi nui kune wëm i' kĭ.

⁵ Erë ie'pa tó ikĭ kKateke aňeule tã ichekerakitö:

—Ttè wa ie' tó s'wóbla'weke, e' tó sa' wakpa mekekã ñippök ñita. Ie' tó itsã paka'bitü Galilea, i' ñe tã ide İe Judea.

Pilato tó Jesús patkémi Herodes ska'

⁶ Mik e' ttsé Pilato tó, etã ichakéitö: žwëm i' dör Galilea wak? ⁷ Mik ie' wa ijchenewa tó Jesús dör Galilea wak, etã ie' tó ipatkémi Herodes ska' as e' tó ishulđ, e' dör Galilea wókir e' kuękĭ. E' kěwö ska' tã ie' tso' Jerusalén. ⁸ Mik ie' tó Jesús sué, etã e' tó ie' ttsé'wé buaë. Bãnet ie' éna isuak. Ie' wã itté jchenewa tó, ñi kě or yi a ese wekeitö, e' wã paneke ie' tó suë. ⁹ Ie' tó Jesús chaké tajë, erë Jesús kě wã ie' iütëne yës. ¹⁰ Ñies sacerdotepa wókirpa ena s'wóbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tso'ñak ee. Ie'pa tó Jesús kKateke tajë ie' a. ¹¹ Ie' ena ñippökwakpa, e'pa tó Jesús sué suluë, tã ie'pa tó datsi' bua'buã, blu' datsi' sũ, ese iéka ikĭ iwayuoie. E' ukuökj tã ie' tó ipatkémine Pilato ska'. ¹² Herodes ena Pilato dör ñi bolökpa, erë e' diwö shã tã ie'pa er buanene ñi kĭ.

Jesús méttsa ttëwa

(Mateo 27.15-26; Marcos 15.6-15; Juan 18.39-19.16)

¹³ Sacerdotepa wókirpa ena judiowak wókirpa malepa ena judiowak tajë, e'pa kiëttsã Pilato tó e' dapa'uk ek tsĭni éme. ¹⁴ Ie' tó ie'pa a iché:

—A' wā wēm i' de ye' ska' kkatè. A' tō iché tō ie' tō a' wakpa mekekā ñippök sa' ta. Erè ye' tō ie' a' ichaké a' wörki, etā ì kī a' tō ie' kkaté, e' kē nuí kune ye' wā ie' kī yēs. ¹⁵ Ñies Herodes kē wā ì nuí kune ie' kī, e' kuekī ie' tō ipatkébitune ye' ska'. E' kuekī a' tō isué tō ie' kē wā ì sulu nuí kī ittewāmi ese wamblène. ¹⁶⁻¹⁷ Súyō ñippök patkè tsa'bata daloie wa iwe'ikoie bërèbërè, e' ukuókī tā ye' tō ie' ekemine.*

¹⁸ Erè ie'pa ulitane anemi ñikkèè:

—Jesús ttōwā tā Barrabás òmine sa' a!

¹⁹ Barrabás e' tō iyamipa dapao'ka ñippök ká e' wōkirpa tā, ñies ie' wā s'kötulewā. E' kuekī ie' tso' wötèulewā s'wōto wé a. ²⁰ Pilato éna Jesús akmine, e' kuekī ie' tō iskà chéne Jesús tsatkoie. ²¹ Erè ie'pa kī arkekā tajè:

—!wötōwā krus mik! !wötōwā krus mik!

²² Pilato tō iskà chéne ie'pa a, i' tā ide mañatökicha:

—! kuekī? ! sulu wambléitō? Ye' kē wā ì sulu kune ie' wòmottsā ttèwā. Súyō ñippök patkè tsa'bata daloie wa iwe'ikoie, e' ukuókī tā ye' tō ie' ekemine.

²³ Erè ie'pa kī arkekā tajè shute: “!wötōwā krus mik!” Bata ekkè tā Pilato tō ie'pa ttè iuté. ²⁴ Ie' tō iwé wēs ie'pa kī ikiane es. ²⁵ Es wēm tso' wötèulewā ñippè s'wōkirpa tā kuekī, ñies s'ttèwā kuekī, e' émine Pilato tō. Etā Jesús ttōkwā patkèitō wēs judiowak kī ikiane es.

Jesús wötène krus mik

(Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Juan 10.17-27)

²⁶ Mik Roma shkèkpa wā Jesús dami, e'pa tō isué tō ie' kē kī krus dè'kaia, etā ie'pa tō wēm eköl kiè Simón e' klò'wéwā tā iké krus ppökka tsèmi Jesús itōkī. Wēm e' dör Cirene wak. Ie' tso' bánet, erpa e' de Jerusalén.

²⁷ Tajè pè' mirwā Jesús itōkī. E'pa shuā alakōlpa tso' tajè iuramirak tajè ie' jeitsök. ²⁸⁻²⁹ Jesús wotrène ie'pa sauk tā ichéitō:

—A Jerusalén alékōlpa, kawō suluè dōraè a' kī, e' kuekī kē a' iuk ye' jeitsök. E' skéie a' wákpa e' jeitsō, ñies a' ala'r jeitsō. Aishkuò tā iyërdaè: ‘Ayècha buaè alakōlpa qos kē dōtā' aläè. Ayècha buaè alakōlpa qos kē alà tā.’ ³⁰⁻³¹ Ye' dör wēs kal pa'ali es e' weirke i' es, e' tā ! kē wamblërpa a' dör wēs kal sí es, e'pa tā? E' kuekī e' kēwō ska' tā iyërdaè kabata a: ‘Be' anúka sa' kī as sa' duōwā wötèulewā íyök a.’†

³² Ñies wēpa bōl dör pè' sulusipa e'pa mirwarak iwā Jesús tā wötèwā krus mik. ³³ Mik ie'pa demirak ká kiè S'wōkirdiche ee, etā ie'pa tō Jesús wóté krus mik. Ñies wēpa bōl sulusipa wótérakitō, eköl iulā bua'kka, eköl baklī'kka.

³⁴ [Jesús tō iché: “A yéwō, ì wambleke ie'pa tō ye' tā, e' kē ane ie'pa éna, e' kuekī e' nuí olo'yō ie'pa kī.”]‡

Etā Roma shkèkpa iné ñi ma'woie suè tō wēs ie'pa tō Jesús datsi' blatemi ñi a. ³⁵ Pè' ièter Jesús sauk. Dō judiowak wōkirpa tso' ie' wayuök suluè, ie'pa tō icheke:

—Mokī ie' dör wé pairine'bitū idi' wa s'blúie shukit Skèköl tō e' e' ma as iwák e' tsatkō wēs o'kapa tsatkéitō es.

³⁶ Ñies Roma shkèkpa tō ie' wayué. Ie'pa de tsinet ie' ska' tā blo' shkōshkō watké ie'pa tō ie' a. ³⁷ Ie'pa iché:

—!Mokī be' dör judiowak blú, e' ma be' wák e' tsatkō!

* **23:16-17** Yèkkuò kèchke wèle tō kuótkéka. E' tō iché i' es: Pilato wōbar s'wötèulewā e' òkmi eköl mik judiowak tso' Ie'pa Yèpa Yèrulune Egipto e' kēwō tkō'uk etā. † **23:30-31** Oseas 10.8 ‡ **23:34** Ttè tso' iwakyòule i' es...e' shuā, e' kē ku' yèkkuò kèchke wèle kī.

³⁸ Kaltak kɪ itso' kitule tō ichè: "I' dör judiowak blú e'", e' batsulewá Jesús tsaka.

³⁹ Etá wēm eköl àr wötëulewá ikrus mik Jesús o'mik, e' tso' ie' chök suluë. Ichéitō iá:

—jMokɪ be' dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e', e' ma be' e' tsatkó, ñies sa' tsatkó!

⁴⁰ Erë iëköl tso' wötëulewá ie' o'mik, e' tō iëköl uñé tá ichéitō:

—Be' wömenettsá ttëwá wës ie' es, erë wësua be' kē suar tá' Skëköl yöki.

⁴¹ Mokɪ se' weirke se' wák kuëki, se' nuɪ kuëki. Erë ie' kē wá ì sulu wamblëne yës.

⁴² E' ukuökɪ tá ie' tō iché Jesús á:

—A Jesús, mik be' detkene s'blúie, etá kē be' éna ye' chökwa.

⁴³ Ie' tō iüté:

—Mokɪ ye' tō be' á iché tō ì ñe be' dörawá ká buaala tso' ká jai á e' á ye' tá.

Jesús duowa

(Mateo 27.45-46; Marcos 15.33-41; Juan 19.28-30)

⁴⁴ Mik diwö de bata á, etá ká míá ttsettseë ká wa'ñe, dö tsáli diwö de mañat ekkë. ⁴⁵ Diwö kē dalöbuneia, etá Skëköl wé á ie'pa wá datsi' buririë ese shukuar u blatoie, e' jchënane shushäë. ⁴⁶ Etá Jesús tō iché aneule:

—A yëwö, ye' wiköl méat be' ulá á.

E' chéitō tá isiwá' bata tké.

⁴⁷ Roma ñippökwa eköl dör capitán, mik e' tō isuë, etá Skëköl kíkékaitō tá ichéitō:

—Mokɪ, wēm wí sene' yësyësë.

⁴⁸ Pé' daparke tajë isauk, mik e'pa tō isuë tō wës Jesús blënewá, etá ie'pa erianeká tajë tá es imiyalnerak iu á. ⁴⁹ Erë wépa wá Jesús sule buaë ena alakölpá manetwá ie' tá Galilea, e'pa kos iëter ie' kí sauk erë kamie.

Jesús nu wötëne

(Mateo 27.57-61; Marcos 15.42-47; Juan 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Wēm tso' eköl kië José, e' dör ká kië Arimatea e' wak. Arimatea áte Judea. Ie' dör wēm buaë yësyësë. Ñies ì blúie Skëköl tso' e' këwö panuk ie' tso'. Ie' dör judiowak wókirpa e' eköl, erë ie' tō ibikeitsé tō wës imalepa tō Jesús wé e' dör suluë. ⁵² Ie' míá Pilato ska', etá Jesús nu kiëitō. ⁵³ Ie' tō Jesús nu yëttsá krus mik éwa įski tá ipatréwáitō datsi' ukuö bua'buá saruru ese wa. E' ukuökɪ tá ie' tō Jesús nu bléwá ákuk bine pa'alı s'nu blóie ese á. ⁵⁴ Ká tuirketke etá eno diwö batseitsekemitke, e' kuëki ie' kawötá Jesús nu wötökwa bet.

⁵⁵ Etá alakölpá manetwá Jesús tá Galilea, e'pa mirwañak isauk tō wé Jesús nu mekwá. Ie'pa tō isuë tō wës ie' nu blëne ákuk á. ⁵⁶ Mik ie'pa dene u á, etá kiö masmas tso' tē s'nu kɪ, ese kanewérakitō. Ie'pa tō eno diwö batseitsé wës Skëköl ttē dalöiëno tō iché es.

24

Jesús shkenekane

(Mateo 28.1-10; Marcos 16.1-8; Juan 20.1-10)

¹ Erë domingo ká ñirketke, etá alakölpá míane Jesús pö á kiö masmas kanewétke ie'pa tō, e' mí ie'pa wá tē Jesús nu kɪ. ² Mik ie'pa de, etá ie'pa tō isuë tō ák bërie bastkër pö kkö á, e' rratune bánet. ³ Erë mik ie'pa dewá ákuk á, etá ie'pa tō isuë tō Jesús nu kē ku'. ⁴ Ie'pa tso'ia ibikeitsök tō wëk Jesús nu mí, e' bet tá ie'pa tō isuë tō wépa böi de iëter ie'pa o'mik, e'pa datsi' wöñarke

dalölöë. ⁵ E' tö alakölpa suawéka tajë ta iwö éwarak dö iski. Erë wëpa e'pa tö iché ie'pa a:

—¿lök a' tö ie' tso' ttsë'ka, e' yuleke s'nupa shua? ⁶ Ie' kē ku' ië, ishkenekane. Ì yë'bakitö a' a mik ibak Galilea eta, e' anü a' éna. ⁷ Ie' tö a' a iyë'bak tö ie' dör S'ditsö Alä, e' wömerdatsa pë' sulusipa ulä a ta iwötërdawa krus mik, e' kī ká de mañat eta ishkerdakane. ⁸ Eta ì yë' Jesús tö, e' anewane ie'pa éna.

⁹⁻¹⁰ Alakölpa dare Jesús pö a, e'pa kië María Magdala wak ena Juana ena María dör Santiago mì. Nies alakölpa skä tso'ñak ie'pa ta. Ì sué ie'pa tö pö a, e' pakéne Jesús ttekölpa tsá dabom eyök kī eköl (11) e'pa a, ñies imalepa a. ¹¹ Erë ì paké alakölpa tö e' kē wä ta' ie'pa a, e' kuëki ie'pa kē wä iklöone. ¹² Erë Pedro tünemi pö a isaük. Mik ie' demi ta' ie' tö isué ákuk shua, eta datsi' wa Jesús nu parratewa, e' ë tkëter. Eta ie' biteane u a, e' tö ibikeitsëro tö ¿wëk imi?

*Jesús ttökatapa böi tö ie' suéne Emaús ñalé kī
(Marcos 16.12-13)*

¹³ E' diwö wa Jesús ttökatapa böi e' yétsa Jerusalén michoë ká kië Emaús eë. E' ñalé dör kamië kilómetro döka dabom eyök kī et (11), e' ulatök. ¹⁴ Ì tka Jesús ta' Jerusalén, e' kos pakerami ie'pa tö ñi a. ¹⁵ Ie'pa kapakörämi ñita, eta Jesús tö ie'pa kué eta ishkémi ie'pa ta. ¹⁶ Ie'pa tö isué, erë ie'pa kē a ikkayënewä tö yi idir.

¹⁷ Jesús tö ie'pa a ichaké:

—¿Ì pakerami a' tö?

Eta ie'pa e' wöklö'wé iëter. Ie'pa eriarke tajë e' wënewä iwö kī. ¹⁸ Ie'pa eköl kië Cleofás, e' tö Jesús iüté:

—Wësua se' kos dë'rö Jerusalén kawö tkö'ük e' shua be' ë kē wä ijcher tö ì bak eë chki bökli.

¹⁹ Ie' tö ie'pa a ichaké:

—¿Ì bak?

Ie'pa iüté:

—Ì bak wëm kië Jesús dör Nazaret wak e' ta e'. Ie' dör Skököl tteköl buaë, diché ta' tajë Skököl wöa. Ì kē or yi a ese wé ie' tö tajë sulitane wörki. Nies s'wöbla'wéitö tte buaë mokī wa. ²⁰⁻²¹ Sa' tö ie' pana' tö isalema Skököl tö ie' patkë' se' dör Israel aleripa e' tsatkök. Erë sacerdotepa wökirpa ena s'wökirpa malepa, e'pa tö ie' wömétsa ttëwä wötëulewä krus mik. E' kīie ta, ì kos wamblëne, e' kī ká de mañat eta ¿ì panemiä sa' tö? ²² Nies alakölpa wëlepa tso' sa' ska', e'pa tö sa' tkiwëwä. Ìñe bla'mi ie'pa dare Jesús pö a ²³ erë ie' nu kē ku' eë. Ie'pa tö sa' a iché tö Skököl biyöchökwapka de ie'pa ska', ta ichéitö ie'pa a tö Jesús tso'ne ttsë'ka. ²⁴ E' ukuökī ta' sa' wakpa wëlepa dare isaük ta' ie'pa tö ikué wës alakölpa tö iché es, erë ie'pa kē wä Jesús sune.

²⁵ Eta Jesús tö iché ie'pa a:

—A' kuköña darëréë. A' kē wöblar bet. Ì kos yë'atbak Skököl ttekölpa tö e' kē klöne a' wä bet. ²⁶ Skököl yëkuö tö iché tö wé pairine'bitü idi' wa s'blüie e' kawötä weinuk es kam ie' dö sulitane wökirie olo ta' tajë e' yökī.

²⁷ Eta ie' wák tté tso' kitule Skököl yëkuö kī, e' kos wä pakémiitö ie'pa a. Kewe ì kit Moisés tö, e' wä pakéitö. E' ukuökī ta' ì kit Skököl ttekölpa kos e'pa tö, e' wä pakéitö ie'pa böi a.

²⁸ Mik ie'pa demi wé ie'pa míró eë, eta iwër tö Jesús kī mi'keia ñalä kī, ²⁹ erë ie'pa tö ie' kiëmi kröröë kapökrö ie'pa ska'. Ie'pa tö iché iä:

—Ká tuirketke, e' kuęki be' e' tsúat sa' ska' kapökrö.

E' kuęki ie' dewa ie'pa ta weshke. ³⁰ Mik ie'pa e' tuléwa mesa o'mik chkök, eta ie' tö pan klö'wé ulá a ta wéstela chéitö Skéköl a ta iblatéitö méitö ie'pa a. ³¹ E' wö shá ta ie'pa tö isuéwa tö Jesús idir; eré bet ta ie' ké ku'ia ie'pa ta. ³² Eta ie'pa tö iché ñi a:

—Wée', mik ie' kapaköratsé se' ta ñala wa, Skéköl yékküö wà pakeratséitö, e' tö se' tssé'wé buaé ichök.

³³ E' wöshá ta ie'pa e' yéttsa míyalne Jerusalén. Mik ie'pa demi ee, eta ie'pa tö Jesús ttökatapa tsá döka dabom eyök ki eköl (11) ena imalepa, e'pa kué ee ñita. ³⁴ E' a ie'pa iché:

—Moki Skéképa Jesús shkenekane. Ie' e' kkaché Simón a.

³⁵ Eta wépa böl tö ì kos tka ie'pa ta ñala wa e' paké imalepa a. Ñies wés ie'pa tö Jesús suéwa, mik ie' tö pan blaté eta, e' pakéitörak.

Jesús e' kkaché ittökatapa a

(Mateo 28.16-20; Marcos 16.14-18; Juan 20.19-23)

³⁶ Ie'pa tso'ia ipakök, eta Jesús de dur ie'pa shua, e' tö ie'pa shke'wé tté i' wa: —As a' kawö tkö buaé.

³⁷ Ie'pa tkirulune tö ibikeitsé tö ie'pa tso' s'wimblu sauk. ³⁸ Eré Jesús tö iché ie'pa a:

—¿I' kuęki a' tkirulune? ¿I' kuęki a' ibikeitsé bötböt? ³⁹ Ye' ulá ki itö saú. Ye' klö ki itö saú. Ye' kö, e' wa a' isueraé tö ye' ké dö r wimblu. S'wimblu ké chká ta', ké dichéwö ta', eré a' isué tö ye' chká ta' ye' dichéwö ta'.

⁴⁰ E' chök ie' tso' ie'pa a, ta ie' tö iulá ena iklö kkaché ie'pa a. ⁴¹ Ie'pa iëteria tssé'nerak buaé tkirulune tajé, e' kuęki daréré ie'pa a iklö' tö mokí idir. E' kuęki Jesús tö ie'pa a ichaké:

—¿I' tso' a' wa ñé? ⁴² Eta ie'pa tö nima katuule bö' a, e' mé ia. ⁴³ Ta ie' tö ikaté ie'pa wörki. ⁴⁴ Eta ie' tö iché ie'pa a:

—I' tka ye' ta, e' yé' ye' tö a' a, mik ye' bak a' ta eta. Ye' tö a' a iyé' tö ye' tté kos kit Moisés ena Skéköl ttekölpa tö yékküö ki ñies Salmos yékküö ki, e' kos kawöta wà tkök.

⁴⁵ Eta ie' tö ie'pa er ñi'wé as ì ché Skéköl yékküö tö, e' wà ar ie'pa éna. ⁴⁶ Ta ichéitö ie'pa a:

—Itso' kitule Skéköl yékküö ki i' es: wé pairine'bitü idi' wa a' blúie e' kawöta ttéwa, mik e' ki ká de mañat eta ishkerdakane. ⁴⁷ Ñies tö iché i' es: Tté buaé pakardaé ye' ttö wa Jerusalén wakpa a kewe, e' itöki ipakardaé ká ulitane wakpa a. Tté buaé e' dö r tö wépa er mane'wé Skéköl a, esepa ki ie' tö ì sulu wamblérakitö e' nuí olo'yeraé. ⁴⁸ I' kos tka ye' ta, e' sué a' tö, e' pakök a' kawöta sulitane a. ⁴⁹ Ye' yé kablé' Wiköl Batse'r muk a' a, e' patkeraé ye' tö a' a. Ie' datse ká jai a, e' döraé a' ki idiché tajé wa, e' panú ie' Jerusalén.

Jesús miáne ká jai a

(Marcos 16.19-20)

⁵⁰ E' ukuöki ta Jesús wa ittökatapa mítser tsinet Betania. Eé Jesús ulá kéká ta ie' er buaé ché ie'pa a. ⁵¹ Ie' tso'ia ie'pa a er buaé chök ta ie' butséka miá ká jai a ie'pa wörki. ⁵² Ie'pa tö ie' dalóie tajé, e' ukuöki ta ie'pa miáne Jerusalén tssé'nerak buaé. ⁵³ Kekraé ie'pa tso' Skéköl kikökka iwé a.

Jesús Tté Buaë Kit Juan tö Juan

Yëkkuö i' kit Juan tö e' dör Jesús ttökatapa dabom eyök kí böi e' eköl. Yëkkuö i' kí Juan tö Jesús ttökata eköl tté cheke (13.23; 19.26; 20.2,21; 7.7, 20, 24). E' kiëitö "Jesús ttökata dalër tajë iëna e'." Ibikeitsësö tö Juan wák tso' e' chök es. Ie' dör Israel aleri. Ie' ena iël Santiago e'pa kí Jesús tö ittökataie. Ie'pa bak kanablök nima kli'uk. Ie'pa bak senuk batsöri tajë me'r Galilea e' o' mik tsjinet. Iklö'wësö tö yëkkuö i' kit ie' tö Jesús kune' e' kí duas de dabom paryök ena suljyök e' shü ulat (80-90 DC).

Ie'pa tö ibikeitsë tö ie' tö ikit Israel aleripa bak senuk bánet Israel esepa a. Juan 20.31 ee ie' tö se' a ikkachë tö lie ie' tö yëkkuö i' kit. E' tö ichë i' es: yëkkuö i' kitule as a' tö iklö'ü tö Jesús dör Skëköi Alá pairine'bitü idi' wa s'blúie e'. Nies ikitule as sene michoë dö a' ulá a' a' erblö ie' mik e' wa. Es Juan tö ikit. Yëkkuö i' kí ie' tö se' a ikkachë bua'iewa tö Skëköi dör Jesús Yë.

Mik Juan wötënewá s'wöto wé a dayë nane kië Patmos ee etá ie' dewatke kékëlaie. Mik ie' bak ee, etá Jesús tö ie' ka' yëkkuö kië Apocalipsis e' shtök. Nies ie' tö yëkkuö tsitsirla ská kit döká mañat.

Skëköi Ttö yöne s'ditsöie

¹ Tsawe ta eköl kië Skëköi Ttö e' tso'tke. Ie' tso' Skëköi ta, nies ie' dör Skëköi. ² Kenet ie' tso'tke Skëköi ta. ³ Skëköi tö iyi ulitane yö' ie' ta ñita. Kë i' ku' ká i' kí, e' kë yöneñak ie' wa. ⁴ Ie' dör sene michoë e' wák. Ie' dör wes bö'wö es, e' tö se' er ñi'weke. ⁵ Bö'wö ñe' tö se' er suluë tso' wes stu' a es e' ñi'wemir. Kë i' sulu e' alöpaká iki.

⁶ Wëm eköl patkë'bitü Skëköi tö e' kië Juan. ⁷ E' dë'bitü yi dör bö'wö ñe' ttekölie itté pakök as sulitane erblö imik Juan tö itté pakeke e' wa. ⁸ Ie' wák kë dör bö'wö ñe', erë ie' dë'bitü itté pakök.

⁹ Yi dör bö'wö ñe' e' dör bö'wö chökle datse ká jai a sulitane er ñi'woie e'. ¹⁰ Ká i' kos yö' Skëköi tö ie' ta ñita, erë mik idë'bitü ká i' a, etá ká i' wakpa kë éna iane tö yi dör ie'. ¹¹ Ie' dë'bitü iwák ká a ena iwák ditséwöpa a, erë e'pa kë wa ikinewa. ¹² Erë wépa tö ikiéwa ta ierblé imik, esepa a kawö méitö as idörak Skëköi ala'rie. ¹³ Ie'pa de Skëköi ala'rie, erë e' kë dör wes se' ala'r kurke yé wa mi wa es. Ie'pa de Skëköi ala'rie ie' wák er wa.

¹⁴ Wé kië Skëköi Ttö ñe' yöne s'ditsöie ta isene' sa' shua. Ie' dör Skëköi Alá eköl é e'. Ie' wa Skëköi er buaë chö se' a ena wes Skëköi dör mokí, e' kos kçayëne se' a. E' su' sa' tö. ¹⁵ Juan tö ie' tté paka' ta ichéitö aneule: "Wëm i' yé'yö a' a' mik ye' iché tö wëm eköl daiá ye' ukuökí s'pattök ye' skéie, e' tso'tke ká iaiá ye' yöki, e' kuëki ie' dör buaë ichökle ye' tsafa."

¹⁶⁻¹⁸ Skëköi tté dalöiëno e' mène Moisés wa. Erë kos Skëköi er buaë chö se' a ena wes ie' dör mokí e' jçenewa sa' wa Jesucristo wa. Kë yi wa Skëköi suule iwöbla wa, erë ilá eköl é tkérie iyé ta, e' dör nies Skëköi, e' tö iyé kçaché se' a. E' kuëki ie' dör er buaë chökwak. Ie' er buaë kí ché se' a tajë shute.

Juan dör S'wöskuökwa e' tö Jesucristo tté pake

(Mateo 3.11-12; Marcos 1.7-8; Lucas 3.15-17)

¹⁹ Judiowak wökirpa tö sacerdotepa ena Leví aleripa, e'pa welepa patké Juan ska' ichakök: "¿Yi dör be'? ¿Be' dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e'?"

²⁰ Juan kë wa iblëne. Ie' tö ie'pa iuté yësyésé:

—Ye' kě dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e'.

²¹ Ie'pa tö iska chaké:

—E'ma ¿be' dör yi? ¿Be' dör Skëköl tteköl bak kiè Elías e'?

Juan tö ie'pa iuté:

—Au, ye' kě dör ie'.

Ie'pa tö iska chaké:

—¿Be' dör Skëköl tö iyé'at tö itteköl skà datse e'?

Etā Juan tö iüté:

—Au, ye' kě dör ie'.

²² Etā ie'pa tö iska chaké ia:

—E'ma, ¿be' dör yi? Sa' ki ikiane jchenowa yësyësë chëne yi tö sa' patké e'pa a. E' kueki ichó sa' a tö ¿yi dör be'?

²³ Juan tö ie'pa iuté:

—Ye' dör wé yë' Skëköl tteköl Isaías tö e'. Ie' tö iyé': 'Ká sir poë wé kě yi serku' ee yile ttöraë aneule, e' tö icheraë: A' er mane'ü Skëköl datse e' yöki. E' dör wes ñala yuësö yësyësë ie' yöki es.*

²⁴ Etā wépa patké fariseowakpa tö ttök Juan ta, ²⁵ e'pa tö ie' a iska chaké:

—Be' kě dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e', be' kě dör Elías, be' kě dör Skëköl tteköl ñe', e'ma ¿i kueki be' tö s'wöskueke?

²⁶ Ie' tö iüté:

—Ye' s'wöskueke di' a, erë eköl dur a' shuā kě ijcher a' wā tö yi idir, ²⁷ e' döraë ye' ukuöki kanëblök ye' skéie. Ie' dör kékë taië ye' tsata, e' kueki ie' klökkuö kicha ë kě wötsënanuk ye' siarla e' a.

²⁸ E' kos tka Betania. Ká e' atë di' kiè Jordán e' wishët. Eë Juan tso' s'wöskuök.

Jesús dör Skëköl obeja jchëne e'.

²⁹ Bule es tã Juan tö Jesú suë tö idatse ie' ska' tã ichéitö: "Isaú. Wì idatse e' dör Skëköl obeja pupula patkébitu jchë ì sulu wambleke sulitane tö e' nuí olo'yoie e'. ³⁰ Ie' wì paka' ye' tö a' a mik ye' tö iyé': 'Eköl doia ye' ukuöki, e' tso'tke ká iaiaë ye' yöki, e' kueki ie' dör buaë ichökle ye' tsata.' ³¹ Ye' wák kě wā ijcher bua'iewā tö yi dör ie', erë ye' tö s'wöskueke as Israel aleripa wā ijcherwa tö yi dör ie'."

³² Ñies Juan tö iché: "Ye' isuë tö Wiköl Batse'r datse ká jaì a nubölie, e' atë ie' a. ³³ E' yöki ye' kě wā ijcher tö yi idir, erë Skëköl tö ye' patké' s'wöskuök di' a, e' tö ye' a iyé': 'Yi ki Wiköl batse'r de atë ie' a, e' dör wé tö a' iekewā Wiköl Batse'r a e' wák.' ³⁴ E' suë ye' tö, e' kueki ye' tö ichë a' a tö ie' dör Skëköl Alà ichökle."

Jesús ttökatapa tsá

³⁵ Bule es tã Juan durne eë tã ie' tã ittökatapa de böi. ³⁶ Mik Juan tö isuë tö Jesú damiä e' wa, etā ie' tö iché ie'pa a:

—¿Wëm wì dör Skëköl obeja pupula patkébitu jchë se' skéie e'!

³⁷ Ì ché Juan tö, e' ttsé Juan ttökatapa böi tö, etā e'pa míyal Jesú itöki. ³⁸ Jesú e' wötréene tã isuë tö idatserak ie' itöki tã ichakéitö:

—¿Ì kiane a' ki?

Ie'pa tö iüté:

—A Rabí (judioie ttë e' wā kiane chë s'wöbla'ukwak), ¿wé be' serke?

³⁹ Etā ie' tö ie'pa iuté:

—A' shkó isaük.

* 1:23 Isaías 40.3

Etā ie'pa míyal ie' tā, tā wé ie' serke, e' sué ie'pa tō. Mik ie'pa mía ie' tā etā diwō detke tkēl. Ie'pa e' tséat ie' ska' dō katuirketke ekkē.

⁴⁰ Ittōkatapa bōl tō Juan ttō ttsē' tā imineyal Jesús itōki, e' ekōl kiè Andrés, e' dōr Simón Pedro ēl. ⁴¹ E' ukuōki bet tā Andrés tō iēl Simón e' kué tā ichéitō iā: –Wé pairine'bitū idi' wa s'blúie, e' kué sa' tō. (“Wé pairine'bitū idi' wa s'blúie” e' kiè judioie “Mesías” ena griegoie ikiè “Cristo”).

⁴² E' ukuōki tā Andrés wā Simón mītsēr wé Jesús tso' eē. Mik Jesús tō Simón sué, etā ie' tō iché iā:

–Be' dōr Simón, Juan alà, erē be' kirdaē Cefas (griegoie s'kiè Pedro, e' wà kiane chē ák.)

Felipe ena Natanael e'pa kié Jesús tō ittōkatapaie

⁴³ Bule es tā Jesús tō ibikeitsé tō “ye' mi'keā Galilea.” Kam ie' mi' e' yōki tā ie' tō Felipe kué tā ichéitō iā:

–Be' shkō ye' tā ye' ttōkataie.

⁴⁴ Felipe dōr ká kiè Betsaida e' wak. Andrés ena Pedro e'pa serke ñies Betsaida. ⁴⁵ Felipe tō Natanael kué tā ichéitō iā:

–Wé pairine'bitū idi' wa s'blúie kit Moisés ena Skēkōl ttekōlpa tō yēkkuō kī, e' wák kué sa' tō. Ie' dōr Jesús, José serke Nazaret, e' alà.

⁴⁶ Natanael tō iché:

–¿I buaē dōttsami Nazaret?

Felipe tō iché iā:

–Be' shkō sa' tā, tā iwà saū.

⁴⁷ Mik Jesús tō isué tō Natanael datse tā ichéitō:

–Wēm wí e' je' dōr Israel aleri bua'ie. Ie' kē kachōtā'.

⁴⁸ Natanael tō ie' ā ichaké:

–¿I be' ā ichök tō ye' dōr es?

Ie' tō iüté:

–Ye' kē ku' dur eē, erē kam Felipe tō be' kiō, e' yōki ye' tō be' su' higuera klō dikia.

⁴⁹ Natanael tō iché ie' ā:

–A S'wōbla'ukwak, ¡Be' dōr Skēkōl Alà ichök! ¡Be' dōr Israel aleripa blú ichök!

⁵⁰ Jesús tō ie' iüté:

–Ye' be' ā iché tō “ye' be' su' higuera klō dikia,” ¿e' ě kueki be' erblé ye' mik? Erē e' tsata be' tō iki suēraia.

⁵¹ Ñies ie' tō iché:

–Mokī ye' tō a' ā iché tō ká jai suēraē a' tō áie tā a' isuēraē tō ye' dōr S'ditsō Alà e' dōr wēs klōkata† es shkokaie ká jai ā, e' kī Skēkōl biyōchōkwakpa shkōke wōk wa'k.

2

Ulabatsè kéwō tkō'weke Caná

¹ Bōiki es tā ulabatsè Caná atē Galilea eē, eē Jesús mī tso'. ² Ñies Jesús ena ittōkatapa kiule, e'pa de ulabatsè e' kéwō tkō'uk. ³ Mik ie'pa vino enewa, etā Jesús mī tō iché ie' ā:

–Vino enewa.

⁴ Jesús tō ie' ā iché:

–¿Iōk be' tō e' ché ye' ā? Kam ye' kéwō dō iwà kkachoie tō yi dōr ye'.

⁵ Etā imi tō iché iyi watiōkwakpa ā:

† 1:51 Génesis 28.11 saū.

—Ì kòs chekeitò a' a, e' ú a' tò es.

⁶ Ee skaṽ tso' teròl (6) judiowak e' batse'ukerak Skèkòl a, e' dí dapa'woie. Skaṽ ek è ã di' chokà galon dòkà dabom böyök (20) ò dabom mañayök (30) ekkè. ⁷ Jesús tò iché watiökwaṽpa a:

—Skaṽ ikkèpa wà iökà chiè di' wa.

Tà watiökwaṽpa tò iwà iékarak es. ⁸ Eta Jesús tò iché iarak:

—I' ta itsá yótsa elkela ta itsúmi ikéwò tkò'uk wökir a pattsé.

Es ie'pa tò iwé. ⁹ Eta iwökir tò di' yöne vinoie e' pattsé. Ie' kè wà ijcher tò wé vino e' datse (erè watiökwaṽpa tò di' yétsa, e'pa è wà ijcher tò wé idatse.) E' kuèki ie' tò wèm ulabatske, e' kié ¹⁰ ta ichéitò ia:

—Sulitane wöblane vino bua'iewa, ese watiök kéwe. Mik s'kiulepa tò iyé tajé, eta vino èse watieke. Erè be' tò vino bua'ie blé, ikkè erpa be' tò iwatieke.

¹¹ I' wé Jesús tò Caná aṽ Galilea ee, e' dör ì kè or yi a' ese tsá o' ie' tò. E' wa ie' tò ilo tajé, e' kkaché ie'pa a, ta ittökatapa erblé ie' mik.

¹² E' ukuökj ta ie' miá imi ta, ièlpa ta, ñies ittökatapa ta, ká kiè Cafarnaúm ee. Ee ie'pa e' tséat ká böt ká mañat ekkè alè.

Jesús tò Skèkòl wé batse'wé

(Mateo 21.12-13; Marcos 11.15-18; Lucas 19.45-46)

¹³ Judiowak Yépa Yèrulune Egipto e' kéwò tkò'wé dòkewaṽtke tsinet, e' kuèki Jesús miá Jerusalén kawò e' tkò'uk. ¹⁴ Mik ie' de Skèkòl wé pamik, eta ie' tò obeja ena bakala pupula ena nuböl ese wataṽkwakpa kué. Ñies inuköl mane'ukwaṽpa* kuéitò tulurdak imesa o'mik. ¹⁵ Ta ie' tò tsa' tréwa, e' wa ie' tò iyi wataṽkwakpa kòs tré'wéyal iobeja ibakala tso' kòs e' ta. Ñies inuköl mane'ukwaṽpa inuköl tulétsaitò ta imesa trélurka. ¹⁶ Ie' tò iché nuböl wataṽkwakpa a:

—Íyi i' yölr seraá! ;Kè ye' Yé u klò'warwà a' iyi watuöie!

¹⁷ E' ukuökj ta ittökatapa éna iañewà tò Skèkòl yèkkuò tò iché: “Be' u dalèr tajé ye' éna, e' tsatkeráe ye' tò dö ye' duöwà ekkè.”

¹⁸ Judiowak wökirpa tò ichaké Jesús a:

—Ì kè or yi a' z'e' wése wèmi be' tò sa' a iwà kkachoie tò be' wà kawò ta' iyi ikkè woie?

¹⁹ Ie' tò iüté:

—U i' tkétsa a' tò, e' ta böiki es ta ye' tò iyuékane.

²⁰ Ie'pa tò iché ia:

—U i' kané dör duas dabom tkéyök kí teròl (46), eta z'wes iyuékami be' tò ká mañat è?

²¹ Erè u cheke ie' tò, e' dör iwák e' chöke. ²² E' kuèki mik ie' shkènekane, eta ittökatapa éna iañewà tò ie' tò iyé' es. E' kuèki ie'pa tò Skèkòl yèkkuò ena ì yé' Jesús tò e' klò'wé.

Jesús wà sulitane er suule buaè

²³ Mik Jesús tso' Jerusalén Judiowak Yépa Yèrulune Egipto e' kéwò tkò'uk, eta ì kè or yi a' ese weke ie' tò tajé. E' kuèki tajé pè' erblé ie' mik. ²⁴ Erè ie' wà ie'pa er suule buaè, e' kuèki kè ie' erblène ie'pa mik. ²⁵ Ie' wák wà ijcher buaè wes sulitane er dör. E' kuèki kè yi a' ì yènik ie' a' tò wes se' er dör.

* **2:14** inuköl mane'ukwaṽpa: Inuköl tso' Skèkòl wé a, e' dör kuà'ki, kè dör inuköl tso' judiowak wà iyi tuöie bánet ese. E' kuèki yi tò iyi tuéke ee, ese kawòta ie'pa inuköl mane'uk inuköl ñe'se wa.

3

Jesús ena Nicodemo tté ñita

¹ Wëm tso' eköl kiè Nicodemo, e' dör judiowak wökirpa eköl. Ie' dör fariseowak. ² Ká et nañewe ie' de Jesús ska' tã ichéitö ia:

—A S'wöbla'ukwak, i kè or yi a ese weke be' tó. Skèköl kè kúpa be' tã, e'ma kè be' a i onuk. E' kueki sa' wã ijcher tó ie' tó be' patkè' sa' wöbla'uk.

³ Jesús tó iché ia:

—Mokj ye' be' a ichè tó yi kè skà kunene etökichane, ese kè döpa wã i blúie Skèköl tso' e' a.

⁴ Nicodemo tó ie' a ichaké:

—Mik s'de këchke, etã ¿wes s'kurmine etökichane? ¿Wes s'mi' miwane s'mi shua, e' kurmi etökichane?

⁵ Jesús tó iüté:

—Mokj ye' be' a ichè tó yi kè kune di' wa ena Skèköl Wiköl wa, ese kè döpa wã i blúie Skèköl tso' e' a. ⁶ S'kune s'mi wa s'yé wa ese ser wes s'ditsö ser es, eré yi kune Skèköl Wiköl wa, ese ser wes Skèköl ser es. ⁷ Ye' tó be' a ichè tó be' kawötã kunukne etökichane. ¿Wes e' tó be' tkiwemi? ⁸ I wakaneweke Skèköl Wiköl tó se' a, e' dör wes siwã' bitsirke kã wa ñe es. E' blar ttsésö, eré wé idatse ena wé imirö e' kè jcher s'wã. Es itkóke sulitane kune Skèköl Wiköl wa e'pa tã. Se' wã ijcher tó ie'pa kunene Skèköl Wiköl wa, eré kè se' wã ijcher wes iwã tkóke.

⁹ Nicodemo tó iská chaké:

—¿E'ma ima iwã dör?

¹⁰ Etã Jesús tó iüté:

Be' dör s'wöbla'ukwak dalöiértã tajé Israel aleripa shua ese, eré ¿wes be' kè wã iyi ikkè jcher? ¹¹ Mokj ye' tó be' a ichè tó i jcher sa' wã, e' cheke sa' tó a' a, ñies i sué sa' tó, e' pakeke sa' tó, eré a' kè éna sa' ttö klö'wak yés. ¹² Iyi tso' kã i' kã, ese wa ye' tó ikleeké a' a, eré e' kè klö'wè a' tó. Ye' mú tó ipaké iyi tso' kã jai a ese wa kè kleaule, e'ma ¿wes e' klö'wèmi a' tó?

¹³ “Kè yi mine'kã kã jai a ese dene kã i' a. Eré ye' dör S'ditsö Alà, e' datse kã jai a, e' kueki iyi tso' eé e' jcher seraa ye' wã buaé. ¹⁴ Mik Israel aleripa bak kã wé kè yi serku', ese kè a, etã Moisés tó tabechka yué tkabè diökölíe,* e' batséwãitö kalka mik tã itkékã. Es ñies, ye' dör S'ditsö Alà, e' kawötã tkèka kal mik ¹⁵ as wépa erblé ye' mik, esepa ulã dö sene michoé e' ska'.” Es Jesús tó iché Nicodemo a.

Skèköl éna sulitane dalër

¹⁶ Skèköl éna kã ulitane wakpa dalër tajé. E' kueki ie' alà eköl è, e' me'ttsaitö ttèwã se' skéie, as yi erblé imik esepa kè duöwã aishkuó tã, e' skéie sene michoé dö iulã a. ¹⁷ Skèköl kè wã ilã patkéne kã i' a se' kichatöksã. E' skéie ipatké'itö se' tsatkök.

¹⁸ “Yi erblé Skèköl Alà mik, ese kè kichatène. Eré yi kè erblène imik, ese kè erblène Skèköl Alà eköl è e' mik, e' kueki ikichatènettsatke. ¹⁹ Skèköl Alà dé' bitu kã i' a, e' dör wes bö'wó es se' er ñi'woie. Eré s'tso' i sulu wamblöc, esepa dör wes s'tso' stui a es, e' wa ie'pa wöbatsö bua'ie. Ie'pa kè kã ie' kiane. E' kueki wépa kè erblène ie' mik, esepa kichatènetke. ²⁰ Wépa tó i sulu wambleke, esepa éna sulué Skèköl Alà ar. Ie'pa kè kã Skèköl Alà tté kiane ttsè as i sulu

* **3:14** Moisés tó tabechka yué tkabè diökölíe: Israel aleripa ukyène Skèköl kã ena Moisés kã. E' nuñie Skèköl tó tkabè patkè' ie'pa ttökulur. Eré Skèköl tó iyè' Moisés a tó tabechka yuó tkabè diökölíe tã ibatsówa kalka mik as wépa duökewatke esepa isaü tã ibuarne. Números 21.4-9 saü.

wamblekerakitö, ese wà kě kkayērwa. E' dör wēs s'tso' stui a kě shkakwa bö'wö olo ska' es. ²¹ Erë wépa serke wēs Skëköl ttë mokî tö ichë es, esepa kî Skëköl Alà kiar buaë. Ie'pa dewa buaë Skëköl Alà dör wēs bö'wö es e' ska' iwà kkachöie tö ì wëke ie'pa tö, e' wëkerakitö Skëköl batamik."

Juan S'wöskuökwa tö iché tö Jesús dör ie' tsatä

²² E' ukuökî tã Jesús miã Judea ittökatapa tã. Eë ie' e' tsëät kã tajë ie'pa tã s'wöskuök. ²³ Nies Juan tso' s'wöskuök kã kië Enón eë, eë di' tso' tajë e' kuekî. Kã e' atë tsinet Salim. Pë' döke ie' ska' tã ie' tö ie'pa wöskueke. ²⁴ (Íyi ikkë kaneone kam ie' wötërwa s'wöto wé a, e' yökî.)

²⁵ Erë ie' ttökatapa wëlepa ñi iütëmi judiowak eköl tã, ie'pa e' batse'uke di' wa, e' ttë kî. ²⁶ E' kuekî ie'pa miyal Juan ska' tã ichéitö iã:

—A S'wöbla'ukwak, wëm dë' be' ska' Jordán di' wışhet yë' be' tö, e' wák tso' s'wöskuök tã sulitane mi'ke ie' tã. ¿E' kě tö be' tsiriwë?

²⁷ Juan tö iütë:

—Au, e' kě tö ye' tsiriwë. Skëköl kě wã se' a ikëwö mène, e' tã kě se' a ì onuk yës. ²⁸ Ye' tö iyë' tö 'ye' kě dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e', erë ye' patkëne'bitü ie' yökî keweie,' e' tssë' a' wákpa tö buaë. ²⁹ Mik ulabatske, etã alaköl dör iwëm icha. Etã iwëm sini' tso' eë, ese tö wëm ttö tssë, etã e' tö ie' tssë'wé buaë. Ye' dör wēs wëm sini' es. E' kuekî ye' tssë'ne buaë i'ñe tö sulitane mi'ke Jesús tã. ³⁰ Ie' kawötã kîkëkã tajë ye' tsatã, e' skëie ye' kě e' wöökwa diöshët.

Jesús datse kã jai a

³¹ Yi datse kã jai a, e' dör sulitane tsatã. Wépa tso' kã i' kî, esepa dör kã i' wakpa, ì tso' kã i' kî, ese ë cheke ie'pa tö. Erë yi datse kã jai a e' dör sulitane tsatã. ³² Ì suule ie' wã ena ì tssëule ie' wã kã jai a ese pakekeitö, erë pë' kibiiepa kě wã ie' ttë klöone. ³³⁻³⁴ Yi patkë'bitü Skëköl tö e' a Skëköl Wiköl mène tajë shüte, e' kuekî ie' tö Skëköl ttö pakekene. E' kuekî wépa tö ie' ttë klö'wé, e' wa esepa tso' ichök tö Skëköl ttë dör mokîë. ³⁵ S'yë' éna ilã dalër tajë, e' kuekî íyi ulitane méatitö iulã a. ³⁶ Wé erblé Skëköl Alà mik, ese ser michoë. Erë wé kě tö Skëköl Alà ttö iütë, ese kě ulã döpa sene michoë ska'. E' skëie Skëköl kësik me'rie ikî.

4

Jesús ttë alaköl eköl tã Samaria

¹⁻³ Fariseowakpa tö ittse tö Jesús klépa kî iërke ena s'wösurkerak tajë Juan tö s'wöskué e' tsatã. (Erë Jesús wák kě wã s'wösune, ittökatapa tö s'wöskué.) Mik ì cheke ie'pa tö e' tssë Jesús tö, etã ie' e' yëttsã Judea miãne Galilea.

⁴ Erë ie' ittse tö ie' kawötã shkótkö Samaria. ⁵ Ie' ena ittökatapa de kã atë Samaria kië Sicar eë. Eë tsinet kã me' Jacob tö ilã José a, e' atë. ⁶ Di' bi' Jacob tö kã iaiãë e' tso' eë. Eë Jesús demî tã ishrinewa. Ie' e' tkëser di' biule e' kkömik etã diwö döketke bata a. ⁷⁻⁸ Jesús ttökatapa miyal Sicar chkewö tãuk ñë. E' dalewa alaköl eköl dör Samaria wak, e' debitü di' tsuk tã Jesús tö iché iã:

—A tayë, be' we'ikëyö, di' kakmú ña yè.

⁹ Ie' tkinewa tã iütëitö:

—Be' dör judiowak, ye' dör Samaria wak. ¿Wēs be' tö ye' a di' kieke? (Judiowak ena Samaria wakpa kě wö dör ñi mik, kě dötã'wã ñi ska', e' kuekî alaköl tö iütë es.)

¹⁰ Jesús tō iūté:

—Ì meke Skèköl tō se' a ãme ena yi dör ye', e' jchenúpa be' wā, e'ma be' tō ye' a di' kieraë tã di' tō sene meke siã ese meraëyö be' a.

¹¹ Alaköl e' tō Jesús a iché:

—A kékëpa, be' kē wā tkā' ku' di' i' yottsā, ñies di' i' tso' iskjë. ¿Wé be' tō di' e' kuëmi mè ye' a? ¹² ¿Ima be' tō ibikeitsè? Se' yé bak dör Jacob, e' tō di' i' me'at sa' a. Di' i' ya' ie' wák tō ena ila'r tō ñies iyyiwak. ¿Be' tō ibikeitsè tō be' dör ie' tsata?

¹³ Jesús tō ie' iuté:

—Wépa tō di' i' yé esepa er sirdane. ¹⁴ Erë wépa tō di' meke ye' tō e' yé, esepa kē er sirpaiane yés. Di' e' dör ie'pa er a wés di' tskirke wötuö tajë es, e' tō sene michoë meraë ie'pa a.

¹⁵ Etã alaköl tō iché ia:

—A kékëpa, di' e' mú ye' a as kē ye' er siria, ñies as kē ye' döia di' watsuk íe.

¹⁶ Jesús tō iché ia:

—Be' yú, be' wëm kiök tã be' kiéne.

¹⁷ Etã alaköl tō iūté:

—Ye' kē wëm tã'.

Jesús tō iché ia:

—Buaë be' iché tō kē be' wëm tã'. ¹⁸ Be' ulabatsule sketökicha tã ñie tã be' wā itso', e' kē tã' be' ulabatsule. Ì ché be' tō, e' dör mokj.

¹⁹ Etã alaköl tō iché ie' a:

—A kékëpa, ye' tō isué tō wësua be' dör Skèköl tteköl. ²⁰ Sa' dör Samaria wakpa, e' kékëpa bak kã iaiaë, e'pa tō Skèköl dalöie e' wakaneog' kabata i' kji. Erë a' judiowak tō icheke tō s'kawötã e' kanéuk Jerusalén ë.

²¹ Etã Jesús tō iuté:

—A tayë, ye' ttö klö'ú. Kawö döraë tã Skèköl dalöie e' wakaneordaë kã wa'ñe, kē dör kabata i' ë kji ö Jerusalén ë a. ²² A' tō Skèköl dalöieke, erë e' kē jcher a' wā buaë. Erë s'tsatkër tté e' datş sa' dör judiowak ditséwö wa, e' kuekji sa' wā ie' jcher buaë. ²³ S'yé dalöiök wakpa chökle, esepa tō ie' dalöieraë mokjé iWiköl wa. E' kēwö döketke, mokj idetke i' tã. ²⁴ Skèköl dör wiköl, kē wërta'wa, e' kuekji wépa tō ie' dalöieke esepa kē idalöiök mokjé wés ie' kji kiane es iWiköl wa.

²⁵ Etã alaköl tō iché:

—Ye' wā ijcher tō wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' datş (e' kiè “Cristo” griegoie ena “Mesías” hebreoie). Mik ie' de etã ie' tō íyi ulitane wã pakeraë se' a.

²⁶ Jesús tō ie' a iché:

—É'ma e' dör ye' tso' ttök be' tã e'.

²⁷ E' wöshã tã ittökataka debitune. E'pa tō Jesús sué kapakök alaköl tã, e' tō ie'pa tkiwéwã tajë. Erë kē yi kësik dë'ka ichakök ie' a tō “¿ì kiane be' ki'?” ö “¿iök be' tso' kapakök alaköl şe tã?” ²⁸ Etã alaköl tō iskaü méat tkër ee tã imiãne wé iu tso'räm er ee, tã ichéitö e' wakpa a:

²⁹ —Mishka wëm dur eköl e' sauk. Ì sulu qos wamblë'yö, e' chéitö ye' a şeraa. ¿Ie' alè dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e'?

³⁰ Etã kã e' wakpa biteyal Jesús weblök. ³¹ E' dalewa Jesús ttökataka tō iché ia:

—A S'wöbla'ukwak, be' chkö.

³² Erë Jesús tō ie'pa a iché:

—Ye' wā chkè tso', e' kē sùle a' wā.

³³ Ie'pa ñi chakérak:

—¿Yile wā ch̀kè debitū ie' a ñè?

³⁴ Erè Jesús tō ie'pa a iché:

—Ye' ch̀kè dōr, yi tō ye' patkè, e' ttō iūtōk ena kanè me'itō ye' a, e' eukwa seraa. ³⁵ A' wā ttè tso' e' tō ichè: 'Kawō kianeia si' tkèl etā iyiwō tso'tke shtè'; erè ye' tō a' a ichè tō pè' datse tajè e'pa weblō. Ie'pa dōr wēs iyiwō alinetke tso'tke wē'iaè tēnuk es. Ie'pa tso'tke erblōk ye' mik. ³⁶ Wépa tō ie'pa kimeke erblōk ye' mik, esepa dōr wēs iyiwō shtōkwakpa es, e' ské dōraè ie'pa ulā a. Nies wépa shteke ie'pa tō, esepa ulā a sene michoè dōraè. Es wépa dōr wēs íyi kuatkōkwakpa es ena wépa dōr wēs iyiwō shtōkwakpa es, esepa ttsē'rdaè buaè ñita. ³⁷ Pè' tō icheke: 'wele tō ikuatkeke, skà tō iwōshteke.' Ttè e' dōr moki. ³⁸ Ye' tō a' patkè'mi iyiwō shtōk wé a' kè wā ikuatkēule eē. Eē o'ka kanēblē', erè iwā de buaè a' ulā a.

³⁹ Alakōl e' tō ipaké Samaria wakpa a: "Í sulu kōs wamblē'yō, e' chéitō ye' a seraa." E' kuekī Samaria wakpa tajè serke ká e' a, e'pa erblé Jesús mik. ⁴⁰ Etā mik Samaria wakpa de Jesús ska', etā ie'pa kkōché ie' a tā ichérakitō iā:

—Be' e' tsūat sa' tā.

Ie' e' tséat ie'pa tā ká bōt. ⁴¹ Ie' kapakōke ie'pa tā, e' kuekī ie'pa kí dapane tajè erblōk ie' mik. ⁴² Etā ichérakitō alakōl a:

—Sa' erblé ie' mik e' kè dōr be' tō sa' a iché, e' ē kuekī. Íñe tā' sa' wákpa tō ittō tsé, e' kuekī sa' tō iklō'wé tō moki ie' dōr sulitane tsatkōkwak.

*Jesús tō blu' kanè kueblu ekōl e' alà bua'wéne
(Mateo 8.5-13; Lucas 7.1-10)*

⁴³ Bōiki es tā Jesús e' yéttsa Samaria e' michone Galilea. ⁴⁴ Ie' tō iyè': Skèkōl ttekōl kè dalōièrta' iwák ká kí. ⁴⁵ Mik ie' demi Galilea etā ká e' wakpa tō ikiéwā er bua' wa. Mik ie'pa dé'rō Jerusalén Judiowak Yépa Yērulune Egipto e' kéwō tkō'uk, etā ì kōs buaè o' Jesús tō, e' su' ie'pa tō. E' kuekī ie'pa tō ikiéwā er bua' wa.

⁴⁶ Jesús dene Caná atē Galilea wé ie' tō di' yō' vinoie eē. Ká e' blú kanè kueblu ekōl tso' Cafarnaúm, e' alà kirinewā tajè. ⁴⁷ Mik ie' wā ijchēnewā tō Jesús tso' Judea, e' dene Galilea, etā ie' míā Jesús ska' tā ikkōché iā:

—Mishka Cafarnaúm ye' alà duōkewatke e' bua'ukne.

⁴⁸ Ie' tō iūté:

—Wēsua ì kè or yi a ese kè one ye' wā a' a iwā kkachōie tō yi dōr ye', e' tā kè a' erblōpa ye' mik.

⁴⁹ Erè blu' kanè kueblu tō iché iā:

—A kékēpa, mishka bet kam ye' alà duōwā e' dalewa.

⁵⁰ Jesús tō iché iā:

—Be' yúne be' u a. Be' alà serdaia.

Ie' tō Jesús ttō klō'wé mokijē tā ie' míane iu a. ⁵¹ Kam idōmine u a, etā ikanè mēsopa tō ikué ñalā kí tā ie'pa tō ie' a iché:

—Be' alà buanene.

⁵² Ie' tō ie'pa a ichaké:

—¿Diwō wēkké ye' alà buanémine?

Ie'pa tō iūté:

—Chki diwō bata rrate ekké.

⁵³ Iyè éna iane tō diwō ekké Jesús tō iyè' ie' a tō be' alà serdaia. E' kuekī ie' ena iyamipa kōs e'pa erblé imik.

⁵⁴ Jesús tso' Galilea, i' tā, ì kè or yi a ese wéitō bōtōkicha eē.

5

Jesús tō wēm kraulewā bua'wéne

¹ E' ukuōki tã judiowak tso' kawō tkō'uk Jerusalén, ee Jesús mía. ² Jerusalén di'dape kuoie me'r ukkō kiè Obeja Ukkō e' o'mik tsinet. Di'dape e' kiè hebreoie Betsata, e' kkōmik úla tso' skel. ³⁻⁴ Úla ekkē a tajē s'kirirke esepa tso'. E'pa welepa kē wōbla wawēr, welepa kē shko, welepa kraulewā. Ie'pa tso' ipanuk tō as di' wōtir.* ⁵ Ie'pa shuā wēm tēr ekōl kraulewā. Ie' kirinemi e' kī duas de dabom mañayōk kī pākōl (38). ⁶ Jesús tō isuē tēr ee. Ie' wā ijchenewā tō ká iaiāē ikininemi. Etã ie' tō wēm kraulewā e' a ichaké:

—¿Be' kī ikiane tō be' buarne?

⁷ Etã ikinirke tō ie' iutē:

—A kēkēpa, kē yi ku' ye' kī muk e' iowā di' a mik iwōtirke etã. Bitōkicha ye' e' iakwa, etã yile e' iéwātke ye' yōkī kewe.

⁸ Jesús tō ie' a iché:

—Be' e' kōka, be' ka'la kōka tã be' shkōmi.

⁹ E' bet tã wēm buanene ika'la kēkaitō tã ishkēmi ekka. Erē e' diwō dōr judiowak eno diwō. ¹⁰ E' kuekī judiowak wōkirpa tō iché wēm buanene e' a:

—I'ñe dōr eno diwō, e' kuekī be' kē a kawō tã ka' sē tsukmi i'ñe.

¹¹ Ie' tō ie'pa iutē:

—Yi tō ye' bua'wéne, e' tō ye' a iché: 'Be' ka' shtōka tã be' shkōmi.'

¹² Etã ie'pa tō ie' a ichaké:

—¿Yi tō be' a iché tō 'be' ka' shtōka tã be' shkōmi'?

¹³ Jesús mía pē' tso' tajē e' shuā, kē wēneia, e' kuekī wēm buanene e' kē wā ijcher yi tō ie' bua'wéne. ¹⁴ E' ukuōki tã Jesús tō ie' kué Skēkōl wé a tã ichéitō iã:

—Ye' ttō ttsō. Be' buanene, e' kuekī i sulu kē wamblaria dō' i sulu kī dōbitune be' kī.

¹⁵ Etã wēm e' mía judiowak wōkirpa ska' tã ichéitō, 'Jesús tō ye' bua'wéne.'

¹⁶ Jesús tō i kē or yi a ese wé eno diwō a, e' kuekī judiowak wōkirpa tō ie' suémítke suluē. ¹⁷ Erē ie' tō iché ie'pa a:

—Ye' yē kanēblōke kēkraē, es ñies ye' kanēblōke.

¹⁸ Ttē e' tō judiowak wōkirpa kī uluwéka, éna ie' ttakwā éme. Ie'pa kē ulune ie' kī, ie' tō eno diwō dalōsewéwā, e' ē kuekī. Erē ie' icheke tō Skēkōl dōr ie' yē, es ie' e' chō tō ñies ie' dōr Skēkōl, e' tō ie'pa kī uluwé tajē ie' kī.

Skēkōl tō ilà a diché tajē mé

¹⁹ Jesús tō iché ie'pa a: "Mokī ye' tō a' a iché tō ye' dōr Skēkōl Alà, e' kē a i onuk ye' wák er wa. I kos weke ye' Yē tō, e' sué ye' tō, e' ē weke ye' tō. I weke ye' Yē tō, e' kos weke ye' tō. ²⁰ S'yé éna ye' dōr ie' Alà e' dalēr tajē, e' kuekī i kos wekeitō, e' kkachekeitō ye' a. Ñies ilē kī kkacheraeitō tajē ye' a, e' tō a' tkiwerawā tajē. ²¹ S'yé tō s'duulewā e' shkewetã'kane tã sene mekēnitō ie'pa a. E' sué ye' dōr ie' Alà, e' tō sene meke wépa a ye' kī ikiane mè esepa a. ²² Ñies S'yé kē tō yi shuleta' ichoie tō yi kichatērdæ tō yi ser michoē, e' kēwō méitō ye' a as ye' tō s'shulō. ²³ Ie' tō iwé es as sulitane tō ye' dalōiō wēs ie'pa tō ie' dalōieke es. Wépa kē wā ye' dalōiēne, ñies esepa kē wā S'yé tō ye' patké bitū e' dalōiēne.

* **5:3-4** Ttē i' kē ku' Juan yēkuō kēchke kibipa e' kī. E' tō iché i' es: Mikle tã mikle tã Skēkōl biyōchōkwak ekōl e' okewa di' wōtiuk. Di' wōtirke etã yi mīwā di' a kewe, e' buanene. Kē itkine tō dué wése tō ie' tteke. E' kuekī s'kirirke tso' ipanuk tō as di' wōtir.

24 “Mokij ye' tō a' a' ichè tō wépa tō ye' ttè iuteke ena ierblökerak yi tō ye' patkè'bitu, e' mik, esepa ulà a' sene michoë detke. Ie'pa kè kichatèrpattsa. Ie'pa kè ku'ia' wes s'duulewà es, ie'pa ulà detke sene chökìle ska'. 25-26 Ye' Yé dör sene mukwak ñies ye' dör sene mukwak, e' kèwō me' ie' tō ye' a' e' kuekij. Wépa kè wà sene michoë ku', esepa dör wés s'duulewà es Skèköl a'. Kawō dōraë tã ie'pa tō ye' dör Skèköl Alà e' ttō ttseraë. Wépa tō ye' ttō ttsè tã iklö'wéitō mokij, esepa ser michoë. Mokij ye' tō a' a' ichè tō e' kèwō datse, ñies e' de' i' tã. 27 Ñies ye' dör S'ditsö Alà, e' kuekij ie' tō kawō mé ye' a' sulitane shuloie. 28-29 Kawō datse aishkuō tã, tã s'duulewà kos tō ye' ttō ttseraë tã ie' yörattsarak pō a'. Wépa tō i' buaë o', esepa shkerdakane sene michoë a'. Erè wépa tō i' sulu wambël', esepa shkerdakane kichatënoie. Ttè e' kè tō a' tkiukwà.

Wes se' wà ijcher tō Jesús tté dör mokijé

30 “Kè ye' a' i' onuk ye' wák er wa. Ye' kè kij i' kiane wè ye' wák er wa. E' skéie i' kiane wè Skèköl tō ye' patkè'bitu, e' kij, ese wèkeyō. E' kuekij ye' tō s'shuleke wes ye' Yé tō ye' a' icheke es. E' kuekij ye' tō s'shuleke yësyesë. 31 Ye' wák e' chōpa tō ye' ttō dör mokij, e' ma e' kè wà tã'. 32 Erè itso' eköl e' tō ye' tté cheke, e' dör Skèköl. Ye' wà ijcher tō ima ie' tō ye' tté cheke, e' wà tã'. 33 A' tō ye' chakök patkè' Juan a' tã ie' tō ye' tté yè', e' dör mokijé ñies. 34 Erè s'ditsö tō ye' tté cheke, e' kè ska' ye' tkine. Erè i' yè' Juan tō, e' chéyō a' a' as a' tsatkèr e' è kuekij. 35 A' a' Juan dör wes bö'wō wōnarke olo burke es. Kuaë a' tō ie' tté klō'wé buaë ttsé'ne bua' wa, erè ekuölō è. 36 Erè i' skà tso', e' tō ye' tté cheke buaë, i' yè' Juan tō, e' tsata. E' dör, i' kè or yi a' ese wèkeyō tajë wes ye' Yé tō ye' patkè' iuk es. E' tō sulitane a' ikkacheke tō mokij ye' Yé tō ye' patkè'bitu. 37 Ñies ye' Yé tō ye' patkè'bitu, e' tō ye' tté cheke, erè a' kè wà ie' ttō ttsèule, ñies a' kè wà ie' suule. 38 Ie' tō ye' patkè'bitu, erè a' kè erblène ye' mik. E' kuekij a' kè tō ye' tté klō'wéta' mokij a' er a'. 39 A' tō ibikeitseke tō Skèköl yèkkuō tō ichèmi tō wes sene michoë dōmi a' ulà a', e' kuekij a' tō isuekewà bua'iewà. Erè yèkkuō e' tō ye' tté cheke. 40 Erè a' kè erblak ye' mik as sene michoë dō a' ulà a'.

41 “S'ditsö tō ye' kükèka, e' kè ska' ye' tkine. 42 Erè ye' wà a' suule buaë tō wes a' dör. Ye' wà ijcher tō kè a' éna Skèköl dalër. 43 Ye' dè'bitu ye' Yé ttō wa, erè kè a' wà ye' kinewà. Erè o'ka bitupa iwák ttō wa, e' ma e' kiéwà a' tō buaë. 44 A' wakpa ñi kükökèka, e' wa a' wōbatsō bua'ie. Erè a' kè kij ikiane tō Skèköl eköl è, e' tō a' küköka, e' tã çwes a' erblömi ye' mik? 45-46 Moisés tō ye' tté kitat yèkkuō kij, e' kuekij mokij a' tō ie' tté klō'wé, e' ma ñies a' tō ye' tté klō'wèmi. E' kuekij kè a' ibikeitsök tō ye' tō a' kkatèmi ye' Yé a'. I' kit Moisés tō ká iaiäe e' mik a' erblöke, e' je' tō a' kkatèraë. 47 Erè i' kitbak ie' tō, e' kè klöne a' wà, e' ma çwes i' cheke ye' tō, e' klō'wèmi a' tō?”

6

Pè' dōka mil skeyök e'pa tié Jesús tō

(Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17)

1 E' ukuōkij tã Jesús miã batsōri kiè Galilea e' wishet. Batsōri e' kiè ñies Tiberias. 2 I' kè or yi a' ese wèke ie' tō tajë. Ie' tō s'kirirke esepa bua'wéne, e' sué pè' tō, e' kuekij tajë pè' mir ie' itōkij. 3 Ie' miã ittōkatapa tã kabata a' tã ee ie' e' tkésèr ie'pa tã. 4 Judiwak Yépa Yèrulune Egipto e' kèwō dökewatke tsinet tkō'wè. 5 Mik ie' tō isué tō pè' de tajë ie' itōkij, etã ichéitō Felipe a'.

—çwé se' mi'mi iyi tãuk pè' kos ikkèpa a' ñè?

⁶ E' chéitō Felipe a isuōie tō ima Felipe tō ie' iūtēmi. Erē ie' wák wā ijcher buaē tō i wēmi ie' tō.

⁷ Felipe tō iūtē:

—S'kaneblōmi dō kā cien böyök, erē e' ské kē dör wē' iyi tuōie mē ie'pa a elke elke.

⁸ Ittōkata ekōl kiē Andrés dör Simón Pedro ēl, e' tō iché ia:

⁹ —*Īe* duladula tso' ekōl, e' wā pan yöule cebada wa tso' skēl ena nima bōtō; erē e' kē dōpakā s'tso' tajē e' kī.

¹⁰ Jesús tō iūtē:

—Ichō ie'pa ulitane a tō a' e' tulúser iski.

(Ká e' a' tajē ta'tsi tso'.) Etā pē' ulitane e' tuléser. Eē wēpa ē dōkā mil skeyök (5.000). ¹¹ Jesús tō pan klō'wé tā wéstela chéitō Skékōl a. E' ukuōkī tā iblatéitō méitō ittōkatapa a aš iwatiōrakitō. Nies iwéitō nima tā es. Etā ie'pa tō inē kōs ie'pa kī ikiane ekkē. ¹² Mik ie'pa chké de wē' etā Jesús tō iché ittōkatapa a:

—Ibata aṭe e' shtō aš kē iweirwa.

¹³ Etā ittōkatapa tō pan yöule cebada wa dōkā skēl, e' bata aṭe, e' shté iēne dōkā kkōla dabom eyök kī bōk (12). ¹⁴ Mik pē' isuē tō, i kē or yi a ese wé Jesús tō, etā ie'pa iché:

—Mokī wēm wī dör Skékōl ttekōl cheke kā iaiāē tō idatse' e'.

¹⁵ Erē Jesús wā ijchenewā tō ie'pa wā ie' mi'ketser diché wa tkēka blu'ie, e' kuekī ie' miāne kabata a e' tsukat ekōla.

Jesús shké di' kī

(Mateo 14.22-27; Marcos 6.45-52)

¹⁶ Mik kā tuirkette, etā Jesús ttōkatapa biteyalne dō batsōri a. ¹⁷ Jesús ichétke ie'pa a tō kē ye' panar. Ká ttsenewatke etā Jesús kām dōne, e' kuekī ie'pa e' iékarak kanō a tā imichorak batsōri wishet dō Cafarnaúm. ¹⁸ E' wōshā tā siwā' bitsinekā tajē, e' tō di' uyeke tajē. ¹⁹ Mik ishkérak dō kilómetro skēl ō terōl e' ulatōk, etā ie'pa isuē tō Jesús shkōratse' ie'pa kker di' kī. E' tō ie'pa suawé. ²⁰ Ie' iché ie'pa a:

—iKē a' suanuk! Ye' idir.

²¹ Ie'pa ttsē'ne buaē ie' ikiōkwā kanō a, e' wōshā tā idemirak wé imi'kerak ee.

Pē' tō Jesús yuleke

²² Bule es tā, pē' aṭe batsōri wishet, e'pa wā ijchenewā tō Jesús ttōkatapa mineyal kanō ar eē etō ē, e' kī, erē Jesús kē mineā ittōkatapa tā. ²³ Etā kanō skā datse' tseē Tiberias, e' irine tsjnetkla wé ie'pa pan ña' mik Jesús wéstela yē' Skékōl a pan kī etā eē. ²⁴ Mik pē' isuē tō ie' ena ittōkatapa kē ku'ia, etā ie'pa e' iéka kanō demi tajē ese kī tā imiyal Cafarnaúm iyulōk.

Jesús dör chké tō sene michoē meke e'

²⁵ Mik pē' demi batsōri wishet, etā ie'pa tō Jesús kué tā ie' a ichakérakitō:

—A S'wōbla'ukwak, ¿mik be' dē'bitu'ie?

²⁶ Ie' iūtē:

—Mokī ye' tō a' a' iché tō a' kē ku' ye' yulōk, i kē or yi a ese wéyō, e' wā ane a' éna e' kuekī. A' tō chké ña' tajē, e' ē kuekī a' tso' ye' yulōk. ²⁷ Kē a' kaneblök chké erta'wa ese skéie. A' kaneblök chké kē erta'wa tō sene michoē meke a' a, ese skéie. Chkē e' meraē ye' dör S'ditsō Alá e' tō, ye' Yē dör Skékōl e' tō ikéwō me' ye' a' e' kuekī.

²⁸ Ie'pa tō ie' a' ichaké:

—¿Ī wēmi sa' tō aš i kiane Skékōl kī ese ū sa' tō?

²⁹ Ie' tō iūté:

–Skëköl tō ye' patkë' e' kī ikiane tō a' erblō ye' mik. E' è kiane ie' kī.

³⁰ Ie'pa tō iché ie' a':

–Ì kē or yi a' ze' wése wèmi be' tō as sa' tō isaü tã sa' erblō be' mik? ¿Ì wèmi be' tō? ³¹ Se' yépa bak ká iaiaë e'pa tō ì kiè maná e' ña' ká sir poë wé kē yi serku' eë. E' tso' kitule Skëköl yëkkuō kī wé iché: 'Moisés tō ie'pa dē' chkè datse ká ja' a' e' wa.'

³² Jesús tō ie'pa iūté:

–Mokī ye' tō a' a' iché tō Moisés kē wã chkè datse ká ja' a' e' mène a' yépa bak e'pa a'. Ye' yé tō chkè e' me' ie'pa a'. Erè chkè chökke datse ká ja' a' e' watkeke ie' tō a' a'. ³³ Chkè chökke meke Skëköl tō, e' dör yi datse eköl ká ja' a' tō sene michoë mēmi sulitane a' e'.

³⁴ Ie'pa tō Jesús a' iché:

–A kékëpa, chkè e' mú sa' a' këkraë.

³⁵ Ie' tō ie'pa a' iché:

–Ye' dör chkè tō sene michoë meke e'. Yi bituke ye' ska' ena ierblöke ye' mik, ese kē tepaia bli tō, ñies ese kē ersirpaia. ³⁶ Erè e' dör wes ye' tō a' a' ichétke tō erè a' wã ye' suule a' wöbla wa, erè a' kē erblökü' ye' mik. ³⁷ Wépa me' ye' Yé tō ye' a, esepa kōs bituraë ye' ska' tã wépa bituke ye' ska', esepa kē watepattsayō. ³⁸ Ye' datse ká ja' a, e' kē dē'bitü ì kiane ye' wák kī e' uk. Ye' dē'bitü ì kiane yi tō ye' patkë' e' kī e' uk. ³⁹ Yi tō ye' patkë', e' kī ikiane tō wépa kōs me'itō ye' a, esepa kē wéne we'iköyö. E' kuekī ie'pa kē watepattsayō. E' skéie ie' kī ikiane tō ie'pa kōs shkë'wëkaneyō aishkuō tã mik ká i' enewa e' k'éwō ska'. ⁴⁰ Ye' Yé kī ikiane tō wépa tō ye' sué ena erblé ye' mik, esepa kōs ser michoë këkraë. Ie'pa shkë'wëkaneyō aishkuō tã mik ká i' enewa e' k'éwō ska'.

⁴¹ Jesús tō ichétke: "Ye' dör chkè datse ká ja' a' e'." E' kuekī ie'pa ukyënemi ie' kī suluë. ⁴² Ie'pa tō iché:

–¿I' kē dör Jesús dör José alá e'? Iyë ena imì suule se' wã buaë. ¿Wes ie' tō ichèmi tō ie' datse ká ja' a'?

⁴³ Ie' tō ie'pa iūté:

–Kē a' ukyënukia ye' ta. ⁴⁴ Kē yi bitüpa ye' ska', ye' Yé tō ye' patkë', e' kē wã idé' e'ma. Wépa bite ye' Yé wã, e'pa shkë'wëkaneyō mik ká i' erkewatke etã.

⁴⁵ Skëköl yëkkuō kitule ittekölpa wã e' tō iché: 'Skëköl tō ie'pa kōs wöbla'wëraë'. Es wépa tō ye' Yé ttō tsetã', ñies e' wöblautã' ie' wa, esepa kōs bituraë ye' ska'.

⁴⁶ "Kē yi wã Skëköl suule. Erè ye' dē'bitü ie' ska', e' kuekī ye' è wã ie' suule.

⁴⁷ Mokī ye' tō iché a' a' tō wépa erblé ye' mik, esepa ser michoë këkraë. ⁴⁸ Ye' dör chkè tō sene michoë meke e'. ⁴⁹ A' yépa bak ká iaiaë, e'pa tō chkè kiè maná e' ña' ká wé kē yi serku' ese ska', erè ie'pa durulune. ⁵⁰ Erè chkè datse ká ja' a, e' cheke ye' tō a' a'. Wépa tō chkè e' ñé, e'pa kē duöpawã. ⁵¹ Erè chkè tō sene michoë meke datse ká ja' a, e' dör ye'. Wépa tō chkè e' ñé, e'pa ser michoë. Chkè meraëyö ie'pa a, e' dör ye' wák chká, e' merattsayō ttëwã as ká ulitane wakpa isiepa erblé ye' mik, esepa ser michoë."

⁵² Etã ie'pa ñi iütémi:

–¿Wes ie' tō ichká mēmi se' a' katé?

⁵³ Ie' tō ie'pa iūté:

–Mokī ye' tō a' a' iché tō a' kē tō ye' dör S'ditsö Alá, e' chká katé, e' pë yè, e' tã sene michoë kē döpa a' ulá a. ⁵⁴⁻⁵⁵ Ye' chká e' dör chkè chökke, ye' pë, e' dör di'yè chökke. E' kuekī wépa tō ye' chká katé, ye' pë yé, esepa ulá a sene michoë detke. Aishkuō tã mik ká i' erkewatke, etã ie'pa shkë'wëkaneyō. ⁵⁶ Wépa

tö ye' chká katé, ye' pë yé, esepa bàtse buaë ye' mik. Ñies ye' bàtse buaë ie'pa mik. ⁵⁷Ye' yé tö ye' patké' e' serke iwák mik. Ie' mik ye' serke. Es ñies wépa tö ye' chká katé esepa serke ye' mik. ⁵⁸Chkè dé'bitü ká jai a, e' chök ye' tso' a' a. Chkè e' kè dör wes chkè kiè maná ña' a' yépa bak ká iaiäe' e'pa tö e' es. Ie'pa tö iña' eré ie'pa durulune. Eré wépa tö chkè cheke ye' tö a' a e' ñé, esepa ser michoë.

⁵⁹Ttè e' wa Jesús tö ie'pa wöbla'wé judiowak ñi dapa'wö wé tso' Cafarnaúm e' a.

Jesús ttè batamik se' ser michoë

⁶⁰Pë' shköke taië Jesús ta, e'pa tö ttè ñe' ttsé ta ichéraitö:

—Ttè e' dör daréré. ¿Yi tö iklö'wëmi?

⁶¹Ima ie'pa tso' ichök e' suéwaitö. E' kuëki ie' tö ie'pa a ichaké:

—¿Ttè e' kuëki a' éna ye' wataksa? ⁶²Ye' dör S'ditsö Alà, e' míkane ká jai a wé ye' datse ee, e' mú sué a' tö, e'ma e' je' ta ¿a' erblömi ye' mik? ⁶³Wiköl Batse'r tö sene michoë meke sia. Ì weke s'ditsö tö, ese kè dör iie bua'. Ttè wa a' pattekeyö e' wà datse Wiköl Batse'r wa. Ttè e' klö'wé a' tö, e' ta a' ser michoë.

⁶⁴Eré a' wélepa kè erblöku' ye' mik.

Wépa kè erblöku' ie' mik ena yi tö ie' mekettsa e' jchertke ie' wà kewe, e' kuëki ie' tö ichè es. ⁶⁵Ie' tö ikí ché:

—E' kuëki ye' tö a' a ichè tö kè yi bitúpa ye' ska', ye' Yé kè wà imène e' ta.

⁶⁶E' ukuöki ta taië pë' shköke Jesús ta, e' kibiiepa tö iméat, kè shkóia ie' ta.

⁶⁷Eta Jesús tö ittökatapa dabom eyök kí böi (12), e'pa a ichaké:

—¿A' shkakmi ñies ye' yöki?

⁶⁸Eta Simón Pedro tö iiüté:

—A Skéképa, ¿yi ta sa' mi'mi? Be' ttè é wa sa' ser michoë. ⁶⁹Sa' erblétke be' mik. Sa' wà ijcher mokíe tö be' dör yi dör batse'r patké'bitü Skököl tö e'.

⁷⁰Jesús tö ie'pa iüté:

—A' dabom eyök kí böi (12), e' shukit ye' tö, eré a' eköl dör bé icha.

⁷¹Mik Jesús tö e' ché eta Judas chéitö. E' dör Simón Iscariote e' alà. Ie' dör Jesús ttökatapa dabom eyök kí böi (12) e' eköl eré ie' tö Jesús wömekettsa.

7

Jesús élpa kè erblène ie' mik

¹E' ukuöki ta Jesús shköke Galilea. Judiowak wökirpa éna ie' ttakwa, e' kuëki ie' kè shkak Judea. ²Eré judiowak tö kawö tkö'weke kiekerakitö Úla Kéwö, e' kéwö tkö'wekerakitö Judea, e' dewatke tsinet. ³E' kuëki Jesús élpa tö ie' a iché:

—Kè be' e' tsukat íe. Be' yú Judea as i kè or yi a ese weke be' tö, e' wà saü be' ttökatapa serke ee' e'pa tö. ⁴Yi kí ikiane tö s'malepa tö ikikèka taië, ese tö íyi kos wé sulitane wörki. Mokí i kè or yi a ese ormi be' a, e' ta iú sulitane wörki.

⁵Jesús élpa kè erblène ie' mik, e' kuëki ie'pa tö iwayué es. ⁶Ie' tö iché ie'pa a:

—Kam ye' kéwö döka, eré a' kawö kos ese dör buaë. ⁷Wépa kè tö Skököl daloië esepa kè a' a sunuk suluë. Eré ye' tso' ie'pa a ichök tö i wambleke ie'pa tö, ese dör suluë. E' kuëki ie'pa éna ye' ar suluë. ⁸A' yúshka Úla kéwö tkö'wekerakitö e' a. Ye' kéwö kam döka, e' kuëki kam ye' mi'.

⁹E' chéitö ta íe' e' tséat Galilea.

Jesús miá Jerusalén Úla kéwö tkö'uk

¹⁰ Jesús òlpa míyal, e' ukuòkì tã ñies ie' míã. Erè ie' míã bèrè, kè e' kkeyèule.

¹¹ Kéwò tkò'weke, e' shujã judiowak wòkirpa tso' ie' yulòk. Ie'pa tò ichaké:

—¿Wé ie' tso'?

¹² Pè' dapane tajè ee, e'pa tò Jesús cheke ñì a bèr ñì kukuò a. Welepa tso' ichök: “Jesús dör buaè.” Erè welepa tso' ichök: “Ie' kè dör buaè. Ie' tò se' kíteke.”

¹³ Erè ie'pa suane judiowak wòkirpa yöki, e' kuèki ie'pa kè ttòku' darèrè.

¹⁴ Mik ikéwò tkò'wekerakitò, e' dòketke shabòts, etã Jesús dewã Skèkòl wé a tã ie' tò s'wòbla'wémi. ¹⁵ Etã judiowak wòkirpa tkirulune iweblòk ikittsòk tã ichéraitò:

—Ie' kè yöule ¿wes e' wã ttè jcher tajè?

¹⁶ Jesús tò iüté:

—Ttè wa a' wòbla'weke ye' tò, e' kè dör ye' wák ttè, e' dör Skèkòl tò ye' patkè' e' ttè. ¹⁷ Yi e' chétke ì kiane Skèkòl kì e' wã uk, ese wã ijcherdaè tò ttè wa s'wòbla'wekeyò, e' dör Skèkòl ttè. Ie' kè tò ibikeitsepa tò e' dör ye' wák ttè è.

¹⁸ Yi ttòke iwák er wa, ese kì ikiane tò pè' tò ie' kíkèka. Erè wé kì ikiane tò yi tò ipatkè' e' kíkarka, ese ttò mokì kè kachòta'.

¹⁹ “Sulitane wã ijcher tò Moisés tò Skèkòl ttè dalòieno e' méat se' a. Erè a' ulitane kè tò iwà dalòie. ¿Ì kuèki a' kì ye' kiane ttèwã?”

²⁰ Etã pè' tso' tajè ee, e'pa tò iüté:

—Be' a aknama tso'. ¿Yi éna be' ttakwa?

²¹ Ie' tò ie'pa a' iché:

—Ì kè or yi a' ese wé ye' tò etòkicha éno diwò a, e' tò a' ulitane tkiwéwã.

²² Moisés tò ttè dalòieno me'at a' a' tò a' ala'r wèpa kos wakyuòò itóttola kkuòlitla tèe tsir e' wa kã de ikì pàkòl (8) etã. (Ñermata se' wã ijcher tò ttè e' kè mène Moisés wã, imène a' yèpa bak kã ìaiaè Moisés yöki e'pa a.) Ñies Skèkòl yèkkuò tò ichè tò kè a' kawò tã' kanèblòk éno diwò a. Erè mik kã de ala'rla kì pàkòl, e' ane éno diwò a, etã a' tò a' ala'rla wakyueta' éno diwò a. ²³ A' a' kawò tã' alala wakyuòk éno diwò a Moisés ttè dalòioie, e' tã ¿wes a' ulurmi ye' kì, ye' tò wèm ekòl bua'wéne wa'ñe éno diwò a e' kì? ²⁴ Kè s'kkatar is iwèr e' è wa. E' skéie itò yulò yèsyèsè.

Jesús dör wé pairine'bitu' idi' wa s'blúie e'

²⁵ Jerusalén wakpa welepa tò ichaké:

—¿Wèm wí kè yuleku' s'wòkirpa tò ttèwã? ²⁶ Isaú, wí idur ttòk sulitane wòrki etã ie'pa kè tò ì chè ie' a' yès. ¿A' iché, s'wòkirpa tò iklò'wé tò mokì ie' dör wé pairine'bitu' idi' wa s'blúie e'? ²⁷ Erè se' wã ijcher buaè tò wé ie' datse. E' skéie mik wé pairine'bitu' idi' wa s'blúie e' datse, etã kè yi wã ijcherpa tò wé idatse.

²⁸ Jesús tso' s'wòbla'uk Skèkòl wé a. Mik e' tò ttè e' tse, etã ichéitò aneule:

—A' ibikeitseke tò a' wã ye' sùule buaè. A' ibikeitseke tò a' wã ijcher buaè tò wé ye' datse. Erè ye' kè dè'bitu' ye' wák er wa. Yi tò ye' patkè'bitu' e' mik s'erblómi, ie' kè sùule a' wã. ²⁹ Erè ye' datse ie' ska', e' kuèki ye' wã ie' sùule buaè. Ie' tò ye' patkè'bitu'.

³⁰ Ie'pa tò ima'wé klò'wèwã, erè kam ie' kéwò dòka, e' kuèki kè yi ulà dè'wã iska'. ³¹ Erè tajè pè' erblé ie' mik e'pa tò iché:

—Kè yi skà a' ì kè or yi ese onuk tkòka Jesús tò iwé e' tsatã. Ie' wake' dör wé pairine'bitu' idi' wa s'blúie e'.

Fariseowakpa éna Jesús klò'wakwã

³² Jesús cheke pë' tō bërë ñi kukuō a, mik e' tse fariseowakpa tō, eṭa ie'pa ena sacerdotepa wōkirpa, e'pa tō Skëköl wé shkëkipa patkë iklō'ukwā. ³³ Jesús tō iché:

—Ye' tso'ia a' ta bërber ëme ta ye' miane yi tō ye' patkë'bitu e' ska'. ³⁴ A' tō ye' yuleraë, erë a' kē tō ye' kuëpa. A' kē dōpakā wé ye' mīrō ee, e' kuekī a' kē tō ye' kuëpaia.

³⁵ Ta judiowak wōkirpa ñi chaké:

—¿Wé ie' wī mi'keā, e' kē kuëpa se' tō? ¿A' iché imi'keā wé judiowak mineyal senuk kā kuā'kī wakpa shuā ese ska' pë' kē dōr judiowak, esepa wōbla'uk?

³⁶ Ie' tō iché: 'A' tō ye' yuleraë, erë a' kē ye' kuëpa. A' kē dōpakā wé ye' mīrō ee, e' kuekī a' kē tō ye' kuëpaia.' ¿Ima e' wā kiane ché?

Se' er a' itüoraë tajë wes di' klōka tuō es

³⁷ Ikéwō tkō'weke judiowak tō, e' kēwō bata e' dōr ibua'ie, e' kēwō Jesús e' kēka ta ichéitō aneule:

—Wépa ersine, esepa shkō ye' ska' di'yök. ³⁸ Wépa erblé ye' mik, esepa ta itkōraë wes Skëköl yëkuō tō iché es, e' tō iché: "Ie'pa er a' itüoraë tajë wes di' klōka tuō es."

³⁹ Mik Jesús tō di' klōka ché, eṭa ie' tso' Skëköl Wiköl merdaë wépa erblé ie' mik esepa a, e' chök. Erë e' kēwō ska' ta kam Jesús mi'kane iyé ska' olo ta' tajë, e' kuekī kam Skëköl Wiköl mer.

Judiowak ttë chilinekā Jesús batamik

⁴⁰ Wépa tō ttë e' tse, e'pa welepa tō iché:

—Mokī wēm wī dōr Skëköl tteköl datse e'.

⁴¹ Welepa skā tō ichéke:

—Ie' dōr wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e'.

Erë welepa skā tō ichéke:

—Au, kē idōr e'. Wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' kē bitüpa Galilea. ⁴² Skëköl yëkuō tō iché tō ibitüraë se' blú bak David e' ditsewō wa, ñies ibitüraë Belén wé David bak senuk eë.

⁴³ Es ie'pa ttë chilinekā Jesús batamik. ⁴⁴ Ie'pa welepa éna iklō'wakwā, erë kē yi ulā dē'wā ie' ska'.

Judiowak wōkirpa kē erblëne Jesús mik

⁴⁵ Skëköl wé shkëkipa dë'bitu Jesús klō'ukwā, e'pa dene fariseowakpa ena sacerdotepa wōkirpa ska', eṭa e'pa tō ichakérak ishëkipa a:

—¿I' kuekī a' kē wā Jesús dē'?

⁴⁶ Ishëkipa tō iüté:

—¿Sa' kē wā yi tseüle ttök wes wēm e' ttō es!

⁴⁷ Fariseowakpa tō iché ie'pa a:

—¿Ñies a' e' mettsā kitō'wè? ⁴⁸ ¿Ima a' ibikeitsë tō s'wōkirpa ö fariseowakpa e'pa wele erblé ie' mik? ⁴⁹ Pë' esepa kē wā Moisés ttë dalöiëno suule, esepa e' mukettsā kitō'wè. Erë ie'pa kichatënettsatke.

⁵⁰ Erë fariseowak eköl kië Nicodemo dë'rō Jesús sauk nañewe, e' tō iché ie'pa a:

⁵¹ —Ttë mène se' a dalöiëno, e' tō iché kē se' kawō ta' yi wōmuktasā we'iké kam itō yulöttsasō buaë e' yöki. Es se' wā ijcher tō i sulu wambléitō ö kē iwā iwamblëne.

⁵² Ie'pa tō ie' iüté:

—¿Wësua ñies be' dōr Galilea wak! Skëköl yëkuō saú bua'ie, eṭa be' isüeraë tō Skëköl tteköl kē karpakā yës Galilea.

Alaköl eköl tö isenewabak dalösewéwə
 53 [Eta ie'pa ulitane míane iu a.

8

1 Erë Jesús mía Olivo kébata a. 2 Bule es bla'mi ie' dene Skéköl wé a ta pë' ulitane debitu ie' ska'. Ie' e' tkéser ie'pa wöbla'uk.

3 S'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa ena fariseowakpa de ie' ska'. Ie'pa wa alaköl eköl kunewa isenewabak dalöseukwa e' debitu. Ie'pa tö iké e' duökser sulitane wörki. 4 Ie'pa tö iché Jesús a:

—A s'wöbla'ukwak, alaköl i' kunewa isenewabak dalöseukwa. 5 Ttë dalöiëno me'at Moisés tö se' a, e' tö se' ké alaköl i'se ttökwa ák wa. ¿Ima e' chë be' tö?

6 Ie'pa tö Jesús a ichaké ima'woie tö ima ie' tö iutëmi ikkatoie. Erë Jesús e' wöewa iski ta iulatska wa ishtëmiitö iski wes iyi shtësö yëkkuö ki es. 7 Ie'pa tö iki chaké ia. Ie' wöduéka ta ichéitö:

—A' wé ké wə i' sulu wamblëule yës, ese tö ák tsá uyö ie' ki.

8 Eta Jesús e' wöéwane iski ta ishtëmineitö iski. 9 Mik ie'pa tö ttë e' ttsé, eta i' sulu wambleke ie'pa tö, ese ane ie'pa éna ta imiyal eköl eköl. Ikékëpa míyal kéwe, e' itöki iduladulapa. Bata ekké ta alaköl é ate dur Jesús wörki. 10 Eta Jesús e' wöduékane ta ie' a ichakéitö:

—A tayë, ¿wé ie'pa? ¿Yi ate be' kkatök?

11 Ie' tö iüté:

—A kékëpa, ké yi ate.

Jesús tö iché ia:

—Ye' ñies ké tö be' kkatè. Be' yúshka. Ké i' sulu skà wamblaria.]*

Jesús dör wes ká olo es sulitane a

12 Eta Jesús tö iskà chéne pë' a:

—Ye' dör ká ulitane wakpa a wes ká olo es. Wépa e' yué ye' ttökataie, esepa ser michoé ká olo e' a. Ie'pa ké serpaia wes s'shkö stui a es.

13 Fariseowakpa tö iché ie' a:

—Be' wák tso' e' tté chök, e' kuéki be' ttö ké wà ta'.

14 Ie' tö ie'pa iüté:

—E' yëne tö ye' e' tté chöke, erë ima ye' e' chöke e' wà ta'. Ye' wə ijcher wé ye' datse, ñies wé ye' michoé, erë e' ké jcher a' wə. E' kuéki ima ye' e' chö e' wà ta'. 15 A' tö ye' bikeitseke wes a' wakpa kabikeitsö es, e' kuéki a' tö ye' kkatéke tö ye' dör kachökwak. Erë ye' ké tö yi bikeitseta' es. Ye' ké dë'bitu yi shulök, ye' dë'bitu s'tsatök. 16 Erë mik ye' tö s'shulë, eta ye' ké tö s'shuleta' ekörla, e' kuéki ye' tö s'shuleraë yësyës. Ye' yé tö ye' patké, e' tso' ye' ta s'shulök. 17 Ttë dalöiëno tö iché tö s'ditsö böi tso' ittekölie, e'pa tö iché ñikkëe, e' ta ie'pa ttë wà ta'. 18 Es e', ye' dör ye' wák tteköl. Ñies ye' Yé tö ye' patké, e' dör ye' tteköl. E' kuéki ye' ttekölpa dör böi.

19 Ie'pa tö ie' a ichaké:

—¿Wé be' yé tso'?

Ie' iüté:

—A' ké wə ye' sùule, ñies a' ké wə ye' Yé sùule. A' mú wə ye' sùule, e'ma ñies a' wə ye' Yé sùule.

20 Ttë ikké ché Jesús tö itso' s'wöbla'uk e' dalewa. Ie' tkër s'wöbla'uk Skéköl wé a wé kalkuö tso' inuköl ioie mè Skéköl a ee. Erë kam ie' kéwö dökä, e' kuéki ké yi wə iklönewa.

* 8:11 Isalema ttë i' ké ku' yëkkuö kéchke kit Juan tö. E' ukuöki ta yile skà tö ime'ka iki.

A' kě döpa wéye' mırö ee

²¹ Jesús tō iskà ché ie'pa a:

—Ye' mīā tā a' tō ye' yuleraë, erë a' duöralur i sulu koş wambleke a' tō e' a. E' kuęki kě a' döpakā wé ye' mırö ee.

²² Eta judiowak wökirpa tō iché:

—Ie' iché tō sa' kě döpakā wé ie' mırö ee. Ie' e' ttökewā alè, e' kuęki ie' iché es.

²³ Ie' tō ie'pa a iché:

—A' dör ká i' wakpa ë, erë ye' dör ká jai wak. A' dör ká ie wakpa, erë ye' kě dör ká ie wak. ²⁴ E' kuęki ye' tō a' a iché tō 'a' duöralur i sulu koş wambleke a' tō e' a. A' kě wā iklöne tō ye' dör yi yë'bitu ye' tō a' a e', e' tā a' duöralur i sulu koş wambleke a' tō ese a.

²⁵ Eta ie'pa tō ie' a ichaké:

—¿Yi be' dör?

Ie' tō iüté:

—Ye' dör yi yë'bitu ye' tō a' a kuaë e'. ²⁶ Taië ye' wā ttè tso' a' kkatoie. Erë i koş cheke ye' tō sulitane a e' tsëule ye' wā yi tō ye' patkë' e' kkō a. Ie' ttè dör mokië.

²⁷ Erë ie'pa kě éna iwā a ne tō ie' tso' iyë dör Skëköl, e' chök. ²⁸ E' kuęki ie' tō iché ie'pa a:

—S'ditsö Alà, e' dör ye'. Mik a' tō ye' batsékā krus mik, eta a' tō isueraë tō yi dör ye'. Ye' kě tō i wëpa ye' wák er wa. I cheke ye' Yë tō ye' a tō ichö, e' ë chekeyö. ²⁹ Yi tō ye' patkë' e' tso' ye' tā. I wër buaë ie' wa, e' ë wëkeyö, e' kuęki kě ie' wā ye' meuleät ekörla.

³⁰ Mik e' ché Jesús tō, eta taië pë' erblé ie' mik.

Se'yënettsa i sulu ulà a Jesús batamik

³¹ Jesús tō iché judiowak erblé ie' mik, e'pa a:

—A' serke kękraë ye' ttè dikia, e' je' tā a' dör ye' ttökåtapa chökle. ³² A' wā Skëköl ttè moki e' jcherdaë buaë tā e' tō a' yerattsa, i ulà a' klöulewā e' yöki.

³³ Ie'pa tō ie' iüté:

—Sa' dör Abraham aleripa. Sa' kě klöulewā i ulà a. ¿Wes be' tō ichëmi tō sa' yërdattsa?

³⁴ Ie' tō ie'pa iüté:

—Moki ye' tō a' a iché tō wëpa tō i sulu wambleke, esepa tso' klöulewā sene sulu ulà a. ³⁵ Erë s'klöulewā kanë mésoie ese serke iwökir ska', erë kě idör iwökir yami ekka. Iwökir alà e' dör iyami ekka kękraë. ³⁶ Ye' dör Skëköl Alà. Ye' tō a' yëttsa sene sulu ulà a, e' tā moki a' yënettsa. ³⁷ Ye' wā ijcher tō a' dör Abraham aleripa, erë a' kě tō ye' ttè klö'wë, e' kuęki a' ki ye' kiane ttëwā. ³⁸ I kkecheke ye' Yë tō ye' a, ese cheke ye' tō a' a. Es nües a' tō iwambleke wes a' yë tō a' a ikkacheke es.

³⁹ Ie'pa tō iüté:

—Sa' yë bak ká iaiä e' dör Abraham.

Erë ie' tō ie'pa a iché:

—A' mú dör Abraham aleripa, e'ma a' sermi wes ie' sene' es. ⁴⁰ Ye' tō ttè moki ché a' a wes Skëköl tō ye' a ikkaché es. E' ë wëyö, erë a' ki ye' kiane ttëwā. Ese kě wamblëne Abraham wā. ⁴¹ A' e' wamblö wes a' yë e' wamblö es.

Ie'pa tō ie' a iché:

—¡Sa' kě dör ñalā alé! ¡Sa' yë dör eköl ë e' dör Skëköl!

⁴² Ie' tō ie'pa a iché:

—Ye' datse Skëköl ska', e' tso' íe. Ye' kě dē' ye' wák er wa. Ie' tō ye' patkē'. E' kuęki moki ie' chōpa a' yě, e'ma ye' dalərmi a' éna. ⁴³ ¿I' kuęki a' kě éna ye' ttē wà ane? A' kě kī ye' ttē kiane klō'wè, e' kuęki a' kě éna ye' ttē wà ane. ⁴⁴ A' yě dōr bē. A' dōr ie' ala'r. A' dōr ie' icha t̄a a' e' wamblō wes ie' kī ikiane es. Kekraē ie' dōr s'ttōkwak. Ie' ttō kōs e' dōr kachē wōchka, e' kuęki Skëköl ttō moki, e' kě wa ie' wōbatsō. Ie' dōr kachōkwak, ie' wák dēr es, e' kuęki ie' kachō tajē. Ie' dōr kachē kēkōl. ⁴⁵ Erē ye' tō ttē moki chē a' a, e' kuęki a' kě tō ye' ttē klō'wè. ⁴⁶ ¿A' wé tō ikkachēmi tō ye' tō i' sulu wamblē? Ye' tō ttē moki cheke a' a, e' t̄a ¿i' kuęki a' kě tō ye' ttē klō'wè? ⁴⁷ Yi dōr Skëköl icha, ese tō ie' ttē ttsē er bua' wa. Erē a' kě dōr ie' icha, e' kuęki a' kě éna ie' ttē ttsak.

Abraham kam kur e' yōki Jesús tso'tke

⁴⁸ Et̄a judiowak kě erblēne Jesús mik, e'pa tō iché ie' a:

—Mik sa' iché tō be' dōr Samaria wak suluē, e' a' aknama tso', et̄a sa' tō iché yēsyesē.

⁴⁹ Jesús tō ie'pa iutē:

—Au, kě ye' a' aknama ku'. Ye' tō ye' Yě dalōieke, erē a' kě tō ye' dalōie. ⁵⁰ Ye' kě ku' i' yulōk ye' wák a' e' kīkoka. Erē itso' ekōl, e' kī ikiane tō a' tō ye' kīkēka. E' dōr s'shulōkwak. ⁵¹ Moki ye' tō a' a' iché tō yi tō ye' ttē iuteke mokiē, ese kě duōpawā.

⁵² Ie'pa tō iché ie' a:

—I'ñe je' sa' tō iklō'wé moki tō be' a' aknama tso'. Abraham ena Skëköl ttekōlpa kōs durulune. ¿Wes be' tō iché tō yi tō be' ttē iuteke, esepa kě duōpawā? ⁵³ ¿Ima be' erbikō tō be' dōr se' yě Abraham e' tsat̄a? Ie' blēnewa ñies Skëköl ttekōlpa kōs blērulune. ¿Ima be' erbikō tō be' dōr yi?

⁵⁴ Ie' tō ie'pa iutē:

—Ye' wák e' kīkōkeka, e'ma e' kě dōr iie bua'. Erē ye' Yě tō ye' kīkekeka, e' wák cheke a' tō tō e' dōr a' Këkōl. ⁵⁵ Erē a' kě wā ie' suule. Ye' je' wā isuule. Ye' ichōpa tō ye' kě wā ie' suule, e'ma ye' kachō suluē wes a' es. Moki ye' wā isuule. Ie' ttē iutekeyō. ⁵⁶ Abraham dōr a' yě bak ká iaiaē e' tō ye' datse, e' kēwō sueraē, e' kuęki ie' ttsē'ne buaē. Ie' tō isu' t̄a e' tō ie' ttsēō buaē.

⁵⁷ Ie'pa tō ie' a' iché:

—Kam be' kī duas dō dabom skēyōk (50), et̄a ¿wes be' ichēmi tō be' wā Abraham suule?

⁵⁸ Jesús tō ie'pa iutē:

—Moki ye' tō a' a' iché tō ye' tso'tke Abraham bak ká iaiaē e' yōki kewe.

⁵⁹ Et̄a ie'pa tō ak klō'wé tajē Jesús toie. Erē Jesús e' blēwā ie'pa shuā e' yēttsa Skëköl wé a.

9

Jesús tō s'kune ekōl wōbla kě wawēr e' bua'wéne

¹ Jesús shkōrami e' tō wēm kune' wōbla kě wawēr ese suē ekōl. ² Et̄a ittōkatapa tō ie' a' ichaké:

—A S'wōbla'ukwak, ¿yi tō i' sulu wamblē', e' nu' kuęki wēm i' kune' wōbla kě wawēr, ie' wák ö iyē ö imi?

³ Ie' tō ie'pa iutē:

—Kě idōr tō ie' ö iyē ö imi tō i' sulu wamblē' e' nu' kuęki. Ie' kune' es as Skëköl diché tajē e' wawēr iki. ⁴ Yi tō ye' patkē', e' kanē kawōt̄a wè se' tō kawō t̄a ia se' a' e' dalewa. E' dōr wes se' kanēblō ñiwe es. Se' blēnewa et̄a kě se' a' i' kaneoneia. E' dōr wes katuine s'kī es, kě se' a' kanēblēnukia. ⁵ Ye' tso'ia ká i' kī, e' dalewa ye' dōr wes ká olo es sulitane er ñi'woie.

⁶ Ie' tō iché one tã ie' wiritue íyök kĭ, e' wa ie' tō dôchka yué. Tã wēm kē wōbla wawēr e' wōbla kĭ dôchka e' tiéitō. ⁷ Tã ichéitō ie' a:

—Be' yú wōskuök dĭ'dape kiè Siloé eġ. (Siloé e' wã kiane chë: “patkëule”).

Wēm wōbla kē wawēr e' miã tã iwōskué tã iwōbla wawēnene buaë tã imiã iu a. ⁸ Pë' serke ie' o'mik ena pë' wã ie' sũule inuköl kak kiök e'pa ñi chaké:

—¿Wēm wĭ kē dör wēm e' tkökeser inuköl kak kiök e'?

⁹ Welepa tō iché:

—Tõ, ie' idir.

Erë welepa skà tō iché:

—Au, kē dör ie' erë ie' sũ idir.

Erë ie' wák tō iché:

—Tõ, ye' je' idir.

¹⁰ Etã ie'pa tō ie' a ichaké:

—¿Wes i' tã be' wōbla wawēnene?

¹¹ Ie' tō ie'pa iutë:

—Wēm kiè Jesús e' tō dôchka yué, e' tiéitō ye' wōbla kĭ tã ichéitō ña: 'Be' yú wōskuök dĭ'dape kiè Siloé e' a.' Etã ye' miã wōskué tã ye' wōbla wawēnene.

¹² Etã ie'pa tō ie' a ichaké:

—¿Wé wēm e'?

Ie' tō ie'pa iutë:

—Kē ye' wã ijcher.

Wēm wōbla buanene e' kĭ chaké taië fariseowakpa tō

¹³⁻¹⁴ Mik Jesús tō dôchka yué ena wēm wōbla kē wawēr e' bua'wéneitō, e' kēwō dör eno diwō. E' kuëkĭ wēm buanene e' tsémirakitō fariseowakpa ska'.

¹⁵ E'pa tō ie' a ichaké:

—¿Wes be' wōbla buanene?

Ie' tō ie'pa iutë:

—Wēm eköl tō dôchka tié ye' wōbla kĭ tã ye' wōskué tã ye' wōbla buanene.

¹⁶ Ie'pa welepa tō iché:

—Wēm wé tō e' wé e' kē wã eno diwō dalöiene, e' kuëkĭ e' wák kē patkëne Skëköl wã.

Erë welepa skà tō iché:

—Ie' chôpa pë' sulusi, e'ma ¿wes ì kē or yi a ese ormi ie' a?

Es ie'pa ttë chilinekã.

¹⁷ Ie'pa tō iskã chakéne wēm buanene e' a:

—Ie' tō be' wōbla bua'wéne, ¿ima e' wák bikeitsè be' tō?

Ie' tō ie'pa iutë:

—Ye' a tã ie' dör Skëköl tteköl.

¹⁸ Erë ie'pa kē éna iklö'wãk tō ie' bak wōbla kē wawēr tã iwasuéitō. E' kuëkĭ ie'pa tō imi ena iyë tsuk patké ¹⁹ tã ie'pa a ichaké:

—¿Wēm i' dör a' alà? A' ichè tō ie' kune' wōbla kē wawēr, e' tã ¿wes i'ñe tã iwōbla wasuéitō?

²⁰ Iyë ena imi tō iché ie'pa a:

—Sa' wã ijcher buaë tō ie' dör sa' alà. Ñies sa' wã ijcher tō ikune wōbla kē wawēr. ²¹ Erë wes i'ñe tã ie' wōbla buanene e' kē ijcher sa' wã. Ñies kē sa' wã ijcher yi tō ie' wōbla bua'wéne. E' chakó ie' wák a. Ie' detke kēchke. ¡Ie' wák tō ichèmi a' a! ²² Iyë ena imi e'pa suane judiowak wōkirpa yöki, e' kuëkĭ ie'pa tō iché es. Judiowak wōkirpa tō iyë'bak ñi a tō wépa iklö'wé tō Jesús dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e', e' tã esepa yekelur ie'pa tō ie'pa ñi dapa'wō wé

a, kě kièwajā yēs. ²³ E' kuēkī iyē ena imì tò iché: “Ie' detke kēchke. Ie' wák tò ichèmi a' a.”

²⁴ Etā ie'pa tò wēm buanene, e' skà kiéne tā ie' a ichaké:

—Be' ttò mokīē Skēkōl wōrkī. Sa' wā ijchēr tò wēm tò be' bua'wéne, e' dōr pē' sulusi.

²⁵ Wēm tò iūté:

—Kě ye' wā ijchēr tò wēm e' dōr pē' sulusi ö au. Erē ye' wā ijchēr buaē tò ye' bak wōbla kě wawēr, erē j'ñe tā ye' tò iwasué. E' ē jchēr ye' wā.

²⁶ Ie'pa tò iskà chakéne ie' a:

—¿Wēs be' wéitō? ¿Wēs ie' tò be' wōbla bua'wéne?

²⁷ Ie' tò ie'pa iūté:

—E' chétkeyō a' a, erē a' kě éna itt sak. ¿Ie a' kī ikiane tò ye' tò iskà ché? Wēsua ñies a' e' yuak ie' kléie.

²⁸ Ie'pa tò ie' ché sulué tā ichérakitō iā:

—Be' dōr wēm e' ttōkata, erē sa' dōr Moisés ttōkatapa. ²⁹ Sa' wā ijchēr tò Skēkōl ut Moisés tā, erē wēm e', kě jchēr sa' wā wē ie' datse.

³⁰ Ie' tò ie'pa iūté:

—j' ché a' tò, e' tò ye' wōkrawéwā! Ie' tò ye' wōbla bua'wéne tā ¿wēs a' kě wā ijchēr wé ie' datse? ³¹ Se' wā ijchēr tò pē' sulusipa ttò kě iūteta' Skēkōl tò. Erē wépa tò Skēkōl dalōieke ena iserke wēs ie' kī ikiane es esepa ē ttò iuteke ie' tò. ³² Ká i' tsá yöne e'tami kě yi wā ittseüle tò se' kune wōbla kě wawēr esepa wōbla buarta'ne. ³³ Ie' kě patkōpa Skēkōl tò, e'ma kě ò rpa ie' a.

³⁴ Ie'pa tò iūté:

—Be' kune', be' talane ì sulu ē a. ¿Wēs be' kēsik dekā sa' wōbla'uk?

Etā ie'pa tò itrē'wēshkar.

Wēm wōbla buanene e' erblé Jesús mik

³⁵ Jesús ittse tò wēm wōbla buanene e' trē'wēshkar ie'pa tò Skēkōl wé a. Mik ie' tò ikué tā ie' a ichakéitō:

—¿Be' erblé S'ditsō Alà mik?

³⁶ Ie' tò iūté:

—A kékēpa, ichō ña yi idir as ye' erblō imik.

³⁷ Jesús tò iūté:

—Be' wā isuulebak; e' dōr ye' tso' ttök be' tā e'.

³⁸ Etā ie' e' tkéwā kuchē kī idalōiök tā iché iā:

—A Skékēpa, be' mik ye' erblé.

³⁹ E' ukuōkī tā Jesús tò iché:

—Ye' dē'bitū ká i' a s'shulök as wépa dōr wēs s'wōbla kě wawēr es esepa wōbla wawēr. Ñies ye' dē'bitū wépa e' chō tò iwōbla wawēr buaē esepa muķat wēs iwōbla kě wawēr es.

⁴⁰ Mik fariseowakpa wélepa tso' ie' ska', e'pa tò ttē e' ttsé, etā ichérakitō iā:

—¿Ima be' sa' bikeitsé? ¿Sa' dōr wēs s'wōbla kě wawēr es?

⁴¹ Ie' tò ie'pa iūté:

—A' mú wōbla kě wawēr, e'ma ì sulu nuí kě ku' a' kī. Erē a' tò icheke tò a' wōbla wawēr, e' kuēkī a' kī ì sulu nuí tso'ia.

10

Obeja kkō'nukwak e' tté

¹ Etā Jesús tò iché: “Mokī ye' a' a iché tò obeja ekiblōkwakpa, esepa kě shkōtā'wā wé obeja tso' wōtēule, e' wékkō chōkle a. E' skéie ie'pa shkōkewa

bánet. Esepa dör akblökwakpa. ² Erë wé shkökewá obeja wékkö chökle a, ese dör obeja kkö'nukwak chökle. ³ Obeja wékkö kkö'nukwak, ese tö obeja wékkö kköppeeke obeja kkö'nukwak a ta e' tö iobeja kieke ikië wa etö etö. Obeja tö ie' ttö tšewá buaë, ta ie' tö iyekelur wé itso'rak wötëule eë. ⁴ Obeja tö ie' ttö tšewá buaë, e' kueki mik ie' tö iyélur seraa, eta imi'kerak ie' itöki. ⁵ Yi kë sùule ie'pa wa, ese kë töie ie'pa tö. Ie'pa kë wa ese ttö tšëule, e' kueki ie'pa poneka iyöki."

⁶ Ttë e' pakë Jesús tö judiowak a, erë ie'pa kë éna iwà ane.

Jesús dör wës obeja kkö'nukwak buaë es

⁷ Ie' tö iská ché ie'pa a: "Moki ye' tö a' a ichè tö ye' wák dör wës obeja wötëule ese wékkö es. ⁸ Pë' dë'bitü ye' yöki kewe s'wöbla'uk kache ttë wa, ese pa dör wës obeja ekiblökwakpa es, ie'pa dör pë' suluë. Erë wépa dör wës ye' obeja es, ese pa kë wa ie'pa ttö tšëne. ⁹ Ye' dör wës obeja wékkö es, wépa shkökewá ye' wa, ese pa tsatkërdaë. Ie'pa döraë wës obeja shkökewá dökettšane chkök kkö'naule buaë ese es.

¹⁰ "Obeja ekiblökwakpa datšë iekiblök ena ittökulur ie'ukwa, e' ë wamblök ese pa datšë. Erë ye' dë'bitü ká i' a sene bua'ie muk a' a, e' dör sene michoë chökle. ¹¹ Ye' dör wës obeja kkö'nukwak buaë es, e' e' murattšä ttëwá iobeja tsatkoie. ¹² Erë wé kanebloke inuköl dalërmik, ese kë dör ikkö'nukwak chökle. Ie' kë dör obeja wák, e' kueki mik chichi kañiru datšë, eta ie' tö obeja méat ta itkashkar ta chichi kañiru tö obeja ttëwá ta imalepa poneka. ¹³ Wëm e' kë tkine obeja ki. Ie' tkirke inuköl ë ki, e' kueki itkashkar.

¹⁴⁻¹⁵ "Ye' wák dör wës obeja kkö'nukwak buaë es. Ye' Yë wa ye' sùule buaë, es ñies ye' wá ie' sùule. Wépa dör ye' icha e'pa dör wës ye' obeja es, ie'pa sùule ye' wá buaë, ñies ie'pa wa ye' sùule. Ye' e' murattšä ttëwá ie'pa tsatkoie. ¹⁶ Ñies ye' wá ye' icha ská tso' bänet, ese pa dör ye' obejapa ñies, erë ie'pa kë dör a' ditséwö. Ie'pa döraë ye' wá ye' ska' ta ie'pa tö ye' ttö iüteräë ta iërdawarak ye' icha tso' ië e'pa ta ñiüta echka ëme. Ye' ë döraë ie'pa kos e' kkö'nukwakie.

¹⁷ "Ye' e' murattšä ttëwá e' shkerdakane, e' kueki ye' Yë éna ye' dalër taië. ¹⁸ Kë yi a ye' duökwá. Ye' e' murattšä ttëwá ye' wák er wa. Ye' a kawö mène e' mottšä ttëwá ena shkenokane wës ye' Yë tö ye' patké' iwá uk es."

¹⁹ Mik judiowak tö ttë e' tšë, eta ie'pa ttë chiliwékane. ²⁰ Ie'pa kibiiëpa tö icheke:

—¡Ie' dör aliie! ¡Ie' a aknama tso'! ¿Ie a' tö ittö tšeke?

²¹ Erë imalepa tö icheke:

—¡Yi a aknama tso', ese kë ttö es! Aknama kë a s'wöbla buanukne.

Judiowak kë erblëne Jesús mik e'pa tö iwatëtšä

²² Tskiri kéwö de, eta Jerusalén wakpa tso' Skököl wé batse'one ká iaiaë, e' kéwö tkö'uk. ²³ E' shüa Jesús shködur Skököl wé üle kië Salomón üle e' a. ²⁴ Eta judiowak kë erblëne Jesús mik, ese pa iënewá ie' pamik taië ta ie'pa tö ie' a ichaké:

—¿Kos sa' tö be' ttë panemirö? Iwá chö sa' a yësyësë tö be' dör wé pairine'bitü idi' wa s'blüie e' ö kë be' dör e'.

²⁵ Ie' tö ie'pa iütë:

—Ye' tö ichétke a' a, erë a' kë erblëne ye' mik. I kë or yi a ese wéyö ye' Yë ttö wa. E' tö ikkaché buaë sulitane a tö yi dör ye'. ²⁶ Erë a' kë dör ye' obeja, e' kueki a' kë erblökü' ye' mik. ²⁷ Ye' obeja tö ye' ttö tšeke. Ye' wá ie'pa sùule buaë ena ie'pa datšë ye' itöki. ²⁸ Sene michoë mekeyö ie'pa a ta ie'pa kë duöpawá aishkuö ta. Ie'pa kë yërpattšäia yi a ye' ulá a. ²⁹ Ye' Yë tö ie'pa me' ye' a e' dör

íyi ulitane tsaṯa. E' kueḱi kē yi a ie'pa yērpaṭṭsa ie' ulā a. ³⁰ Ie' ena ye', sa' dōr ekōl ē.

³¹ Eta judiowak kē erblēne Jesús mik, e'pa tō ák skà klō'wéne tajē ie' toie.

³² Ie' tō ie'pa a iché:

—Ye' Yē batamik íyi buaē wé ye' tō tajē a' wōrḵi ʒe' wé kueḱi a' ḵi ye' kiane ttēwā ák wa?

³³ Ie'pa tō iūté:

—Sa' kē éna be' ttakwā íyi buaē wé be' tō ese kueḱi. Sa' éna be' ttakwā be' tō Skēkōl ché sulué e' kueḱi. Be' dōr s'ditsō ē, erē be' e' chō tō be' dōr Skēkōl.

³⁴⁻³⁶ Ie' iūté:

—¿Wes a' tō ye' kcateke ttē e' ḵi? ʒA' kē éna iane tō ká iaiāē Skēkōl tō iyē' a' shulōkwakpa bak e'pa a: “a' dōr kēkōlpa”?* Ttē e' tso' kitule Skēkōl yēkkuō ḵi. Se' wā ijcher tō yēkkuō e' dōr moḵi kekraē. Ie'pa wépa a Skēkōl tō ittē me'bak s'shulōk, esepa ḵi' ie' tō kēkōlpa, e' yitā ye' kirmi buaē ie' alā. E' wā dōr tō ie' wák tō ye' klō' ṯa ye' patkē'bitūtō ká i' a. ʒWes a' ichēmi tō ye' tō ie' ché sulué mik ye' iché tō ye' dōr ie' alā eta? ³⁷ I' kiane ye' Yē ḵi tō ye' tō iwē, e' mú kē uk ye' ku', e' ma kē a' erblōk ye' mik. ³⁸ A' kē erblōku' ye' mik, erē i' wēkeyō, e' mik a' erblō ʒs a' wā ijcher moḵi tō ye' Yē ena ye' sa' dōr ekōl ē.

³⁹ Judiowak tō Jesús skà ma'wé klō'wèwā, erē ie' tkashkar ie'pa yōḵi.

⁴⁰ E' ukuōḵi ṯa Jesús míane Jordán w̱shet wé Juan bak s'wōskuōk eē. Eē ie' e' tséat. ⁴¹ Tajē pē' de ie' ska' ṯa ichekerakitō:

—Juan kē wā, i' kē or yi a ese one, erē wēm i' paka' Juan tō kōs e' dōr moḵi.

⁴² Eta tajē pē' tso' ká e' a, e'pa erblé Jesús mik.

11

Lázaro blēnewa

¹ Wēm tso' ekōl duōke kiè Lázaro serke Betania. Eē María ena iēl kiè Marta e'pa serke. ² María e' dōr Lázaro kutā tō Skēkēpa Jesús klō ḵi kiō masmas tē'ka ṯa ipasio'waitō itsakō wa e'. ³ Ie' ena Marta e'pa tō Jesús a' ichōk patkē:

—A Skēkēpa, Lázaro dalēr tajē be' éna, e' duōke.

⁴ Mik Jesús tō ittse' ṯa ichéitō:

—Duē e' kē e' alōpaka' iḵi da'a. E' dōr buaē Skēkōl olo kkachōie, ñies ye' dōr ie' Alā e' olo kkachōie.

⁵ Marta ena iēl ena Lázaro, e'pa dalēr tajē Jesús éna. ⁶ Erē mik ie' ittse' tō Lázaro duōke, eta' ie' kē m̱ine iska'. Ie' e' tséaṯa dō ká bōt wé itso' eē. ⁷ E' ukuōḵi ṯa ie' iché ittōkatapa a:

—Mishkane Judea.

⁸ Ie'pa tō iché ie' a:

—A S'wōbla'ukwak, i' kukuie se' dē'rō eē, ṯa judiowak ḵi be' kiane ttēwā ák wa. ʒWes eē be' shkakne'?

⁹ Ie' tō ie'pa a' iché:

—Kē a' tkinuk e' ḵi. Kam ye' kēwō dōka, e' kueḱi kē i' tkōpa ye' ṯa. E' dōr wes ttē i' tō iché es: Ká ñiwe a' diwō tso' dōka dabom eyōk ḵi bōt (12). Ñiwe ṯa ká olo buaē, e' kueḱi se' shkōke ñiwe, e' ṯa kē se' klastkērpawā. ¹⁰ Erē s'shkōke ká ttsetse a, e' ṯa se' klastkērdaē. Ye' tso'ia' shkōk wes s'shkōke ñiwe es, e' kueḱi kē i' tkōpa ye' ṯa.

¹¹ E' ukuōḵi ṯa ie' tō ichéne:

—Se' yami Lázaro kapowā, erē ye' mi'ke ishke'uḵkane.

* 10:34-36 kēkōlpa: Si'kuaie ttē e' dōr dioses.

¹² Etā ittōkatapa tō iché ie' a:

—A Skëkëpa, ie' kapowā, e' tã ibuarmine.

¹³ Ie' tō Lázaro blënewā e' ché ie'pa a es. Erë ittōkatapa tō ibikeitsé tō ë ikapowā. ¹⁴ E' kuëkj̄ ie' tō ie'pa a iché yësyësë:

—Lázaro blënewā. ¹⁵ Erë a' kuëkj̄ ye' ttsë'ne buaë tō ye' kē ku' eë as a' erblö ye' mik. Mishka isaük.

¹⁶ Etā Tomás (e' kië ñies Dídimo) e' tō iché imalepa a:

—Mishka as se' ttöwā ie'pa tō Jesús tã.

Jesús dör s'duulewā ese shkë'ukqanewak.

¹⁷ Mik Jesús demi Betania, etã Lázaro nu wötënewā, e' k̄i k̄á de tkël.

¹⁸ Betania aṭe tsinet Jerusalén o'mik kilómetro mañat ekkë. ¹⁹ Marta ena María akë blënewā, e' kuëkj̄ tajë judiowak dë'bitü ie'pa pablök. ²⁰ Mik Marta wā ijchenewā tō Jesús döketke tã imía ñaletsük, erë María aṭe u a. ²¹ Ie' tō iché Jesús a:

—A Skëkëpa, be' chöpa tkër íe, e'ma ye' akë kē blënewā. ²² Ie' blënewatke, erë ye' wā ijcher tō ì kié be' tō Skëköl a, e' meraëitö be' a.

²³ Ie' tō ie' a iché:

—Be' akë blënewā e' shkërdakane.

²⁴ Marta tō iché ía:

—Ye' wā ijcher tō ie' shkërdakane aishkuö tã mik k̄á i' erkewatke etã.

²⁵ Jesús tō iché ie' a:

—Ye' dör s'duulewā e' shkë'ukqane wak. Ye' dör sene michoë e' mukwak. Yi erblé ye' mik erë iblënewatke, erë ishkerdakane tã iser michoë. ²⁶ Yi serke ye' mik erblöke ye' mik, ese kē duöpawā aishkuö tã. ¿E' klö'wé be' tō?

²⁷ Marta tō iüté:

—A Skëkëpa, iklö'wéyo. Ye' tō iklö'wé tō be' dör Skëköl Alà, be' dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie cheke k̄á íaiaë tō idatse k̄á i' k̄i e'.

Jesús íe wé Lázaro nu blëne ee

²⁸ Marta tō ttë e' ché one, tã imía iël María kiök, tã iché ie' kukuö a:

—S'wöbla'ukwak detke. Ie' tō be' kié.

²⁹ Mik e' ttsé María tō, etã bet ie' e' kékā mía Jesús saük. ³⁰ Jesús tso'ía wé ie' tté Marta tã ee. Kam ie' döwā wé ie'pa serke ee. ³¹ Mik wépa tso' María u a ipablök, e'pa tō isué tō ie' e' kékā mía bet, etã ie'pa mía itök̄i. Ie'pa ibikeitsé tō ie' mía iük idëütö nu blëne ee.

³² Mik María demi Jesús ska', etã ie' e' tkéwā kuchë k̄i iklö ska' tã ichéitö ie' a:

—A Skëkëpa, be' chöpa tkër íe, e'ma ye' akë kē blënewā.

³³ Mik Jesús tō isué tō María iuke ena wépa debitü ie' tã e'pa iukeñak, etã e' tō ie' chkewéwā tajë shüte. ³⁴ Ie' tō ie'pa a ichakë:

—¿Wé a' tō inú blë'wā?

Ie'pa tō iüté:

—A Skëkëpa, be' shkö isaük.

³⁵ Etã Jesús íe. ³⁶ Ie'pa tō iché:

—Isaü. Ie' éna Lázaro dalër tajë.

³⁷ Erë ie'pa wëlepa tō iché:

—Ie' tō wëm wöbla kē wawër, e' buaö'ne tã ¿i kuëkj̄ ie' kē wā ì one as Lázaro kē blërwa?

Jesús tō Lázaro shkë'wëqane

³⁸ Etā Jesús skà ɛrianekā tā idemi wé Lázaro nu blēne eɛ. E' dōr ákuk bērie. Ák bērie bastkēr, e' wa ákuk wōtēulewā. ³⁹ Jesús tō iché:

—Ák bastkēr ákuk kkō mik, e' skōttsā bánet.

Marta dōr dēūtō kutā e' tō iché:

—A Skēkēpa, ká detke tkēl inú kī, e' kuēkī suluē inú alanewātke.

⁴⁰ Ie' tō iūtē:

—Ye' tō be' a ichétke tō be' erblé ye' mik, e' tā mokī be' tō Skēkōl olo tajē e' sueraē.

⁴¹ Etā ie'pa tō ák skēu bánet tā Jesús wōkéka ká jai a tā ichéitō:

—A yēwō, ì kiéyō be' a e' ttsébō. E' kuēkī wēstela chekeyō be' a. ⁴² Ye' wa ijcher tō kekraē ì kiekeyō be' a, e' ttsekebō. Erē ikiéyō be' a pē' tso' tajē íe, e'pa kukua as ie'pa tō iklō'ù tō mokī be' ye' patkē'.

⁴³ E' chéitō one tā ie' iché әнеule:

—A Lázaro, jbe' e' yōttsā sē!

⁴⁴ Etā Lázaro blēnewā e' dettsā ttsē'ka. Ie' ulā, ie' klō parratulewā datsi'tak wa. Nies iwō parratulewā datsi'tak wa. Jesús tō iché iarak:

—Iparratulewā datsi'tak wa, e' wōtsōō as imi'a.

Judiowak tō Jesús ileritsé klō'wēwā

(Mateo 26.1-5; Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2)

⁴⁵ Judiowak dé'bitū María wapiōuk, e'pa tō ì wé Jesús tō e' sué, e' kuēkī ie'pa tajē erblé ie' mik. ⁴⁶ Erē ie'pa wēlepa míā, ì wéitō, e' chōk fariseowakpa a.

⁴⁷ Etā fariseowakpa ena sacerdotepa wōkirpa, e'pa tō judiowak wōkirpa kié tā inī dapa'wéka tā ichéraitō ñi a:

—¿Wes se' tō Jesús wēmi? Ì kē or yi a ese wēkeitō tajē. ⁴⁸ Se' tō ie' méat es, e' tā sulitane erblōraē ie' mik tā itkērdakā se' blúie. E' mú ttsé Roma wōkirpa tō, e'ma ie'pa bituraē tā Skēkōl wé tskerawarakitō, ñies se' judiowak ewerawarakitō.

⁴⁹ Erē ie'pa shūā wēm tso' ekōl kié Caifás, e' dōr sacerdotē kibi duas e' wa. Ie' tō iché ie'pa a:

—A' kē wā ì jcher yēs. ⁵⁰ Ttseskua a' kē éna iane tō wēm ekōl ē duōwā se' judiowak skéie, e' dōr bua'ie se' kōs ɛrwa e' skéie.

⁵¹ Erē e' kē yēne Caifás wā iwák ɛr wa. Ie' dōr sacerdotē kibi duas e' wa, e' kuēkī Skēkōl tō ie' ké ichōk es ittekōlie. Ie' tō iché Skēkōl ttekōlie tō Jesús tterawā judiowak ulitane skéie. ⁵² Kē idōr judiowak ē skéie, ñies itterawā Skēkōl ala'r ulitane serke ká wa'ñe e'pa skéie as ie'pa dō judiowak tā ñita wēs wakpa etōkicha ē es. ⁵³ E' diwō tā judiowak wōkirpa tō kawō mé ñi a Jesús ttowa.

⁵⁴ E' kuēkī ie' kē shkōiā sulitane wōshā judiowak shūā. Ie' e' yétsā míā ká kié Efraín eɛ. Ká e' atē ká sir poē wé kē yi serku' ese ska' tsinet. Eɛ ie' e' tséat ittōkatapa tā.

⁵⁵ Judiowak Yēpa Yērulune Egipto e' kēwō dōkewātke tsinet tkō'wē. Judiowak serke bánet e'pa tajē dōkemitke Jerusalén e' batse'ukne ikawō tkō'uke e' yōkī wēs ie'pa wōblar es. ⁵⁶ Ie'pa tso'ie Jesús yulōk. Ie'pa ñi chakōkerak Skēkōl wé a:

—¿Ima a' tō iché, Jesús dōmi kawō tkō'uk o kē idōpa?

⁵⁷ Fariseowakpa ena sacerdotepa wōkirpa, e'pa tō iché sulitane a tō yi wā ijcher tō wé Jesús tso', e' tā ibiyō chō sa' a iklō'wōwā.

12

Alaköl eköl tö kiö masmas téka Jesús klö ki

¹ Kawö kianeia teröl Judiowak Yépa Yërulune Egipto e' k'éwö tkö'woie ta Jesús mia Betania wé Lázaro serke ee. Lázaro du'wa e' shkeo'kane ie' tö e' ska' ie' mia. ²Eë ie'pa ulérak, chkérak buaë Jesús kikoka. Marta tso' iwatiök. Lázaro tkér ie'pa shua mesa ki chkök Jesús ta. ³Etá María wa kiö masmas kié nardo chökke tué darère, ese debitu litro shaböts, e' téitö Jesús klö ki. E' ukuöki ta ipasiwéwaitö itsakö wa. Kiö e' tö úshu kos alappöwéka buaë jamamaë. ⁴Etá Jesús ttökata eköl kié Judas Iscariote tö iwömekettsa e' tö iché:

⁵—Kiö masmas se tué kané duas ek ské ekké. ¿Í kueki ké iwatonettsa s'siarépa kimoie?

⁶Eré e' ké yéne ie' wa, ie' éna s'siarpa dalér taié e' kueki. Ie' dör akblökwak, e' kueki ie' tö iché es. Ie' dör Jesús ttökatapa inuköl blökwak, e' kak ekibleke ie' tö iwák a. ⁷Jesús tö iché ia:

—Imúat. Kiö e' bleke të se' nu ki, eré ité ie' tö ye' ki kam ye' ttöwa e' yöki.

⁸S'siarépa tso' kékraë a' shua as a' tö ikimù, eré ye' ké ku' kékraë a' ta.

Sacerdotepa wökirpa ki Lázaro kiane ttèwa

⁹Taié judiowak wa ijchenewa tö Jesús tso' Betania ta imiyal ee, ké dör Jesús é sauk. Nies ie'pa ki Lázaro shkeo'kaneitö e' kiane sué. ¹⁰⁻¹¹Lázaro batamik taié ie'pa erblé Jesús mik, ta sacerdotepa wökirpa tté ké iutèia ie'pa tö. E' kueki sacerdotepa wökirpa tö ibikeitsétke Lázaro ttowa nies.

*Jesús demi Jerusalén**(Mateo 21.1-11; Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40)*

¹²Taié pè' de Jerusalén Judiowak Yépa Yërulune Egipto e' k'éwö tkö'uk. Bule es ta ie'pa wa ijchenewa tö Jesús datse nies Jerusalén. ¹³E' kueki ie'pa sj kö télor tsémi shuélor ie' datse e' ñalé ki idalöioie ta imiyal iñaletsuk. Ie'pa tö iché aneule:

—¡Skököl kikokasö! ¡Ayécha buaë se' Israel aleripa blú datse Skököl ttö wa e'!*

¹⁴Etá Jesús tö burro pupula kué etö, e' ki ie' e' tkéka wes ikitule Skököl yëkuö ki es, e' tö iché:

¹⁵A Sión wakpa, ké a' suanuk.

Isaú, a' blú datse

e' tkéuleka burro pupula ki.†

Es Skököl yëkuö tö iché.

¹⁶Ima Jesús tté tso' kitule Skököl yëkuö ki e' wà tka ie' ta. Eré e' k'éwö ska' ta ie' ttökatapa ké éna iwà ane tö Skököl yëkuö kitule ká iaiaë e' tö Jesús tté pakeke. Eré ie' míkane ká jaí a' olo ta' taié, e' ukuöki ta ie'pa éna iwà ane tö i kos wé pè' tö ie' ta, e' tso'tke kitule Skököl yëkuö ki.

¹⁷Wépa tso' mik Jesús tö Lázaro shkeo'kane eta, e'pa tö tté e' pakeke imalepa a. ¹⁸E' kueki pè' wa taié tté e' jchenewa, e' kueki imiyal Jesús ñaletsuk. ¹⁹Eré fariseowaka tö iché ñi a:

—¡Isaú, sulitane mi'ke Jesús é itöki! ¡se' tsaiéne buaë!

Griegowak welepa tö Jesús yulé

* **12:13** Salmo 118.25 † **12:15** Zacarías 9.9

²⁰ Pè' mìnè Jerusalén Judiowak Yépa Yërulune Egipto e' kéwö tkö'uk, e' shua griegowak welepa tso'ñak. ²¹ Griegowak e'pa debitu Felipe ska'. Felipe dör ká kiè Betsaida e' wak. Ká e' atë Galilea. Ie'pa kköché tajë:

—A kékëpa Felipe, sa' kï Jesús kiane suè.

²² Etä Felipe miá ichök Andrés a' tã ie'pa böl míyal ichök Jesús a. ²³ Jesús tö iché ie'pa a:

—Ye' dör S'ditsö Alá, e' olo tajë e' kkayërkette. ²⁴ Mokï ye' tö a' a' iché tö iyiwö etkla kè tkënewa íyök a, e' tã iatdaë ekörla, kè wö tã'. Erë iyiwö etkla tkënewa íyök a, ese shölöne tã iwödaló duowa, e' tã itskine wördaë tajë. ²⁵ Wé e' dalër tajë kè duakwa, ese weirdaë aishkuö tã. Erë wé e' mettsa ttëwä ká i' a, ese tsätkërdaë ser michoë. ²⁶ Yi kaneblak ye' a, ese kawöta shkök ye' tã; wé ye' tso' ee' ye' kanè mésopa tso' ñies. Yi kaneblöke ye' a, ese kïkeraka ye' Yé tö.

Jesús ttekewatke, e' ché ie' tö

²⁷ “Ye' ittse i' tã, tajë ye' eriane. ¿Ì chëmiyö? ¿Yö ichëmi ye' Yé a: ‘A yëwö, ye' tsätköö ì tkökette ye' tã e' yöki’? Au, e' kè chepayö. ¡Ye' wák e' dë'bitu ttëwä! ²⁸ A yëwö, be' olo tajë e' kkachö as be' kïkarka.”

Etä ká jai a' ttö ttsëne e' tö iché: “Ye' olo tajë e' kkachétkeyö be' kï, tã iska kkacheraneyö.”

²⁹ Pè' tso' ittök ee, e'pa tö iché tö alá blane, erë welepa tö iché:

—Skököl biyöchökwak wele tté ie' tã.

³⁰ Jesús tö iché ie'pa a:

—Ttö ttsé a' tö, e' kè dör ye' a, e' dör a' kïmoie. ³¹ Ká i' wakpa shulë kéwö detke. Bë dör ká i' wakpa wökir, e' uyardattsa i' tã. ³² Mik ye' wötënewa krus mik e' tkënekä, etä ye' wä sulitane bituraë ye' ska'.

³³ Es ie' tö wës itterawa e' ché. ³⁴ Pè' tö iütë:

—Se' wä ijcher tö Skököl yëkkuö kï ikitulë tö wé pairine bitu idi' wa s'blúie e' ser michoë. ¿Wës be' tö iché tö S'ditsö Alá, e' kawöta tkëkä krus mik? S'ditsö Alá ¿e' dör yi?

³⁵ Jesús tö iché ie'pa a:

—Yi shköke stui a, ese kè wä ijcher wé imirö. Ye' dör wës ká olo es, erë ye' tso'ia' a' shua ekuölo è. E' kuëkï a' shkö ye' olo a' as kè stui tö a' küwä. ³⁶ Ye' dör wës ká olo es, e' tso'ia' a' shua. Ye' mik a' erblö as a' dö ye' ichaie.

E' ché one Jesús tö tã imiá e' bléwä ie'pa yöki.

Ì kuëkï judiowak kè erblö Jesús mik

³⁷ Ì kè or yi a' ese wé Jesús tö tajë judiowak wörki, erë ie'pa kè erblëne ie' mik. ³⁸ E' kos wamblëne wës Skököl tteköl Isaías e' tö ikit Skököl yëkkuö kï es, e' tö iché:

“A Skököl, ttë paka' sa' tö wësua kè yi wä iklöne.

Be' diché tajë e' kkayë' be' tö ie'pa a, erë ie'pa kè wä sa' ttö iütëne.”[‡]

³⁹ Es ie'pa kè a' Skököl ttë klör. Ñies Isaías ikität tö ì kuëkï ie'pa kè wä Skököl ttë klöone. E' tö iché:

⁴⁰ “Ie'pa er darërëë, kè éna Skököl ttë klö'wak yës.

E' kuëkï ie'pa wöä Skököl tö ká chówéwa.

Ie' tö ie'pa méat wës s'wöbla kè wawër es.

Ie' tö ie'pa er darë'wéwä as ie'pa kè éna iwä ar.

Skököl tö iché tö ye' tö iwé es

as ie'pa kè er mane'ù ye' a' tã ie'pa bua'wëneyö.”[§]

⁴¹ Isaías tō Jesús olo tajē e' su' ena ie' tō Jesús cheke, e' kuēkī ie' tō iché es.

⁴² Erē tajē judiowak wōkirpa erblé Jesús mik. Erē ie'pa suane fariseowakpa yōkī, e' kuēkī kē ie'pa ichéka sulitane kukua. Ie'pa kē kī ikiane tō fariseowakpa tō ie'pa trē'wēshkar ie'pa ñi dapa'wo wé a. ⁴³ S'ditsō tō ie'pa kīkekeka e' wa ie'pa wōbatsō bua'ie, Skēkōl tō ie'pa kīkekeka e' skéie.

Ì ché Jesús tō e' wa se' kichatērdāē

⁴⁴ Jesús tō iché aneule: “Wépa erblé ye' mik, esepa kē erblēne ye' ē mik. Ie'pa erblé ye' Yē tō ye' patkē' e' mik ñies. ⁴⁵ Wépa tō ye' sué, esepa tō ye' Yē tō ye' patkē' e' sué ñies. ⁴⁶ Ye' dōr wes ká olo es. Ye' dē'bitū ká i' a as wépa erblé ye' mik, esepa kē ku'ia wes s'tso' stuī a es. ⁴⁷ Wépa tō ye' ttō tsé, erē kē iwā iwā iūtēne, esepa kē kichatepa ye' wák tō. Ye' kē dē'bitū ká i' a s'ditsō kichatōk. Ye' dē'bitū s'ditsō tsatkōk. ⁴⁸ Wépa tō ye' watekettsa, kē tō ye' ttō dalòie, esepa kkatōkwak tso'tke, e' tō ie'pa kichaterattsā. Ttē yē'bak ye' tō, e' kē klōne ie'pa wā, e' kuēkī mik ká i' erkewatke, etā ie'pa kichatērdattsā. ⁴⁹ Ye' kē wā i yēule ye' wák er wa. Ì cheke ye' tō, e' chekeyō wes ye' Yē tō ye' patkē'bitū, e' tō ye' patkē' ichōk es. E' kuēkī ye' ttō dōr mokīē. ⁵⁰ Ye' wā ijcher tō ì ché ie' tō e' tō sēne michoē mé. Es ì chekeyō, e' chekeyō wes ye' Yē tō ye' kē ichōk es.”

13

Jesús tō ittōkatapa klō skué

¹ Judiowak Yépa Yērulune Egipto e' kēwō dōkewatke bule es. Jesús wā ijcher tō ie' tō ká i' mekeattke tā imichone iyē ska', e' kēwō dewatke. Wépa dōr ie' icha tso' ká i' a, e'pa dalēr kekraē ie' éna. Es ie'pa dalēr michoē ie' éna kekraē.

² Jesús ena ittōkatapa tso' chkōk nañewe. Ie'pa ekōl kiē Judas, e' dōr Simón Iscariote e' alā. Bē tō ie' kétéke ibikeitsōk Jesús wōmūttsa. ³ Erē Jesús wā ijcher tō iyē tō ì kos kēwō mé iulā a. Ñies ie' wā ijcher tō ie' dē'bitū Skēkōl ska' e' mitkene eē. ⁴ Es ie' e' kēka wé ie'pa tso' chkōk eē, tā ipaio kīkke yēttsaitō tā datsi' ukuō e' pasiwoie, ese muéwaitō e' kipa mik. ⁵ E' ukuōkī tā di' téitō kulē' a tā ie' tō ittōkatapa klō skuémi. Datsi' ukuō tso' iwā moule e' kipa mik, e' wa ittōkatapa klō pasiwéitō.

⁶ Mik Jesús mi' Simón Pedro klō skuōk, etā e' tō ie' a iché:

—A Skēkēpa, be' dōr sa' wōbla'ukwak. ¿Wes e' tō ye' klō skuémi?

⁷ Jesús tō iūté:

—Ì uk ye' tso' e' wā kē ane be' éna i'ñe, erē i' ukuōkī tā be' éna iwā ardaē.

⁸ Etā Pedro tō iché ie' a:

—¡Kē ye' tō kawō mepa be' a as be' tō ye' klō skuō!

Jesús tō iūté:

—Ye' kē tō be' klō skué, e' tā be' kē dōpaia ye' ttōkataie.

⁹ Simón Pedro tō iché ia:

—A Skēkēpa, e' dōr es e'ma ye' klō skuō. ¡Ñies ye' ulā ena ye' wōkir e' kos skuō!

¹⁰ Erē Jesús tō iūté:

—Yi kuétke ñikōl pa sunetke maneneē, ese kē kawōtā kuōwēne, iklō ē kiane skué. A' kibiiepa tso'tke maneneē, erē ekōl dur a' shūa, e' kē dōr manene.

¹¹ Ie' wā ijcher tō yi tō iwōmekettsā, e' kuēkī ie' tō iché: “ekōl dur a' shūa, e' kē dōr manene.”

¹² Jesús tō ittōkatapa klō skué one tā ipaio kīkke iékaneitō tā imía e' tkéserne mesa o'mik tā ichéitō:

—¿Ì wé ye' tò a' a, e' wà әне a' éna? ¹³ A' tò ye' kiè S'wöbla'ukwak ö Skékëpa, es je' idir, ye' dör e'. ¹⁴ Ye' dör a' wöbla'ukwak, ye' dör a' kékëpa, erë ye' e' wöéwa dö diöshët a' klö skuök wës kanë méso es. E' yitá a' ké e' wöökwa dö diöshët ñi yöki ñi kimuk. ¹⁵ Ì wé ye' tò a' wörki, e' wà kkachéyö a' a as a' tò iwakaneü es. ¹⁶ Mokj ye' tò a' a ichë tò kanë mésopa kqs, esepa kë dör iwökirpa tsatá. Ñies yi patkéule, ese kë dör yi tò ipatké ese tsatá. ¹⁷ Ttè e' wà әне a' éna tá iwawé a' tò es, e' tá ayécha e' dör buaé a' a.

¹⁸ “Kë ye' ku' a' ulitane chök. Ye' tò a' shukitbak, e' kueki ye' wá ijcher buaé wës a' dör. Erë Skéköl yëkuö tò ichë: ‘wépa chköke ye' tá, e' isie alé eköl míane ye' bolökíe.’ Ttè e' kawötá wà tkök es. ¹⁹ E' ché ye' tò a' a kam iwà tkö e' yöki. Es mik iwà tka, etá a' tò iklö'weraé mokj tò Skéköl tò ye' patké'bitü. ²⁰ Mokj ye' tò a' a ichë tò yi tò yi patkekeyö, ese kiekewá er bua' wa, ese tò ye' kiekewá er bua' wa. Ñies yi tò ye' kiekewá er bua' wa, ese tò yi tò ye' patké'bitü e' kiekewá er bua' wa.”

Jesús tò iché Judas tò ye' wömerattsa
(Mateo 26.20-25; Marcos 14.17-21; Lucas 22.21-23)

²¹ Jesús tò iché one tá ichkenewá tá ichéitö ittökátapa a yësyësë:

—Mokj ye' tò a' a ichë tò a' eköl tò ye' wömerattsa.

²² Ittökátapa ñi suéka. Ie'pa kë wá ijcher tò yi chök ie' tso'. ²³ Ie'pa eköl dalër tajë Jesús éna, e' tkër iq' mik tsinet ie'pa chköke e' dalewa. ²⁴ Ie' a Simón Pedro ulá kkaché tò ichakö yi cheke Jesús tö. ²⁵ Ie' kí e' skéwá tsinet Jesús ská tá ichakéitö ia:

—A Skékëpa, ¿yi idir?

²⁶ Jesús tò iüté:

—Ye' tò pan takla nuwëke üdiö a, tá yi a yö imé e' idir.

E' bet tá ie' tò pan takla nuwéka tá iméitö Judas dör Simón Iscariote alá e' a. ²⁷ Judas tò pan takla né tá bet Satanás tkawá ie' er a. Jesús tò iché ia:

—Ì wëke be' tò e' ú bet.

²⁸ Erë ie'pa tso' chök mesa o' mik, e'pa kë éna iane ì kueki Jesús tò iché es.

²⁹ Judas dör inuköl blökwak, e' kueki Jesús ttökátapa welepa tò ibikeitsé tò Jesús tò Judas ké ilè taük ikawö tkö'wëkerakitö e' a ö ilè kakkuk s'siärëpa a.

³⁰ Es Judas tò pan ñé tá imía. Mik imía, etá ká detke nañewe.

Jesús tò ttè dalöiëno pa' alí mé ittökátapa a

³¹ Judas mía e' ukuöki tá Jesús tò iché:

—Ye' dör S'ditsö Alá e'. I'ñe ye' olo wërdaé, ñies Skéköl wák olo wërdaé ye' kj.

³² Skéköl olo wërdaé ye' kj, e' tá ie' wák tò ye' olo kkacheraé sulitane wörki, e' weraëitö bet. ³³ A ala'r, kë ye' serpaia a' tá ká tajë. A' tò ye' yuleraé, erë ì yë'bak ye' tò judiowak wökirpa a, e' cheke ye' tò a' a ñies: a' kë döpa wé ye' mi'ke eë. ³⁴ Ye' tò ttè pa'alí meke a' a dalöië, e' dör i': a' ñi dalëritsö. A' kawötá ñi dalëritsök wës ye' tò a' dalëritseke es. ³⁵ A' ñi dalëritsöke es, e' tá sulitane wá ijcherdaé tò a' dör ye' ttökátapa.

Pedro icheraé tò ie' kë wá Jesús suule

(Mateo 26.31-35; Marcos 14.27-31; Lucas 22.31-34)

³⁶ Simón Pedro tò ichaké Jesús a:

—A Skékëpa, ¿wé be' mi'ke?

Ie' tò iüté:

—Kë be' döpami ye' itöki wé ye' mi'ke eë, erë aishkuö tá be' dömi ye' itöki.

³⁷ Pedro tò iché ie' a:

—A Skëkëpa, çì kuëkì ye' kě mi'pa be' itöki i' ta? ¡Ye' e' chétke duökwa be' tsatkök!

³⁸ Jesús tò iüté:

—¿Mokì be' e' chétke duökwa ye' tsatkök? Ye' be' a ichè yësyësë tò kam dakro ar, e' yökì bö icheraë mañatökicha tò be' kě wa ye' suule.

14

Shkowa Skëköl ska' e' ñalé dör Jesús

¹ E' ukuökì ta Jesús tò iché ittökatapa a:

“Kě a' tkinuk. A' erblö Skëköl mik. Ñies a' erblö ye' mik. ² Ye' yě u blatëule tajë. Ye' mi'ke iwakanëuk kewë a' yökì. E' kě chöpa es, e' ma kě ye' wa iyëne.

³ Ye' mía ta mik iwakanëone, eta ye' datskene a' tsukmi as a' mi' senuk wé ye' tkër ee. ⁴ Wé ye' mi'ke e' ñalé suule a' wa buaë.”

⁵ Tomás tò ie' a' ichaké:

—A Skëkëpa, kě sa' wa ijcher wé be' mi'ke ta çwes sa' a' ñalé armi?

⁶ Ie' tò iüté:

—Ye' dör ñala e'. Ì dör mokjë ena sene michoë e' dör ye'. Kě yi döpa S'yë ska', e' kě dör ye' wa e' ta. ⁷ A' wa ye' suule mokjë, e' ta es a' wa ye' Yë suule. I' tami a' wa ie' suule, mokjë isuëtkë a' tò.

⁸ Felipe tò iché ia:

—A Skëkëpa, S'yë kkachö sa' a' ta e' ë dör wë'.

⁹ Jesús tò iüté:

—A Felipe, ká tajë ye' sené a' ta, çwes kě be' wa ye' suule? Yi tò ye' sué, ese tò S'yë sué ñies. Çwes be' ichëmi, ‘S'yë kkachö sa' a’? ¹⁰ A Felipe, çbe' kě wa iklöone tò ye' ena S'yë, sa' böi dör eköl ë? Ì chekeyö a' a, e' kě cheku' ye' wa ye' wák er wa. Ì kos kanewëkeyö, e' kanewëke S'yë serke ye' a' e' tò. ¹¹ Iklö'ú tò ye' ena S'yë sa' böi dör eköl ë. Ì chekeyö a' a, e' kě klö'wë a' tò, e' ta iklö'ú Ì kě or yi a, ese wéyö e' wa. ¹² Mokj ye' tò a' a ichè tò wépa erblé ye' mik, esepa tò Ì weke ye' tò, e' weraë ñies. Erë ye' mi'ke S'yë skà e' kuëkì Ì oule ye' wa, ese weraë ie'pa tò, ye' wa ioule e' tsata. ¹³ Ì kos kieke a' tò ye' ttö wa, e' weraëyö as S'yë olo tajë e' kkeyër ye' dör ilà e' wa. ¹⁴ Ì kos kieke a' tò ye' a, e' weraëyö.

Jesús kablé Wiköl Batse'r patkök

¹⁵ “A' éna ye' dalër, e' ma ye' ttè dalöiëno e' dalöieraë a' tò. ¹⁶ Ye' tò ikieraë S'yë a' ta ie' tò iská patkeraë eköl a' kïmuk, e' dör Sulaiökwak, ie' tso'ie a' ta kekraë. ¹⁷ Ie' dör Skëköl Wiköl. Ie' tò S'yë ttö mokj e' kkacheraë a' a. Wépa kě tò Skëköl dalöië esepa kě a' iWiköl wënuke ena ie'pa kě wa isuule, e' kuëkì ie'pa kě a' ikinukwa e' kïmoie. Erë a' wa ie' suule. Ie' serke a' ta, ñies ie' serdaë a' er a.

¹⁸ “Ye' kě tò a' mepaat s'jchu'rlaie. Ye' datskene a' ska'. ¹⁹ Kukur ta wépa kě dör ye' icha esepa kě tò ye' suëpaia. Erë a' tò ye' suërane. Ye' duowa shkënekane, e' batamik sene michoë döraë a' ulà a. ²⁰ Mik e' këwö de, eta a' wa ijcherdaë tò ye' ena S'yë sa' böi dör eköl ë. Ñies a' wa ijcherdaë tò a' ena ye', se' dör wes wák eköl ë es. ²¹ Wépa tò ye' ttè dalöiëno klö'weke ta iwà iuteke, esepa éna ye' dalër. Wépa éna ye' dalër, esepa dalërdaë ye' Yë éna. Ñies ye' éna ie'pa dalërdaë ena ye' e' kkachöraë ie'pa a.

²² Eta eköl skà kië Judas, kě dör Judas Iscariote, e' tò ie' a' ichaké:

—A Skëkëpa, çwes be' e' kkachömi sa' a, erë be' kě e' kkachöpa sulitane a?

²³ Ie' iüté:

—Wépa éna ye' dalër, esepa tö ye' ttè iuteraë. Ie'pa dalëritseraë ye' Yë tö. Ie' ena ye', sa' döraë ie'pa ska' senuk ie'pa ta. ²⁴ Wépa kē éna ye' dalër, esepa kē tö ye' ttè iutepa. Ttè chekeyö a' a, e' kē dör ye' wák ttè, e' dör Skëköl tö ye' patkē', e' ttè.

²⁵ "I' kōs chekeyö a' a, e' chekeyö ye' tso'ia a' ta e' dalewa. ²⁶ Erë Sulaiökwak, e' dör Wiköl Batse'r, e' patkeraë Skëköl tö a' a ye' ttō wa. I' kōs yē' ye' tö a' a, e' wa ie' tö a' wöbla'weraë as a' éna iarne.

²⁷ "Sene bërë méatyö a' a, e' datse ye' wa. E' dör ichök kē dör wēs sene bërë cheke wépa kē tö Skëköl dalöie esepa tö es. E' kuëki kē a' tkinuk, kē a' suanuk.

²⁸ A' wa ittseule tö ye' tö a' a iché tö 'ye' mi'ke erë ye' datskene a' ska'. A' éna ye' dalër moki, e' ta a' ttsë'rdaë buaë tö ye' mi'ke S'yë ska', e' dör ye' tsata e' kuëki. ²⁹ I' ta ye' tö ichétke a' a kam iwà tkö e' yökī as mik iwà tka, eta a' erblö ye' mik.

³⁰ "Bë dör ká i' wökir, e' datsetke bet, e' kuëki ye' kē a kawō ta'ia ttök a' ta tajë. Ie' kē diché ta' e' aloka ye' kī yës. ³¹ Erë ye' tö iwé wēs ye' Yë tö ye' ka' iuk es as sulitane tö isaü tö ye' Yë dalër ye' éna.

"Se' e' yölur ië, mishkatke.

15

Jesús dör wēs uva kicha es

¹ "Ye' dör uva kicha chökle, e' kaneweke ye' Yë tö. ² Iulà wé kē wör, ese télor ye' Yë tö. Iulà wör ta' kōs, ese paikléloritö buaë maneneë as ikī wör tajë. ³ A' pairiuletke maneneë ttè wa ye' tö a' wöbla'wé e' wa. ⁴ A' senu ye' ta' nita, eta ye' serdaë a' ta' nita. Mik ulà kē ku'ia iwí mik, eta kē iwöria. Kē iwönuk iwák ë mik. Es nïes a' kē ku' ye' mik, eta kē a' wörpa.

⁵ "Ye' dör uva kicha. A' dör iulà. A' kē ku' ye' mik, eta kē i onuk a' a yës. E' kuëki wépa serke ye' mik, nïes ye' serke e'pa a, esepa wörke tajë. ⁶ Wépa kē serku' ye' mik, esepa tērdattsa kēu bānet ta' isinewa wēs uva kicha ulà sir es. Iulà ese shtekeka uyèwā bö' a' ta' iñanewa.

⁷ "A' serke ye' mik, nïes ye' ttè tso'ie a' er a, e' ta' i' kōs kiane a' kī, e' kiö Skëköl a' ta' imeraëitö a' a. ⁸ Mik i' kiane Skëköl kī, ese wé a' tö, eta e' dör wēs uva wör es. E' tö ye' Yë kīkekeka tajë. E' wa iwēnewā tö moki a' dör ye' ttökatapa. ⁹ Ye' éna a' dalër wēs ye' Yë éna ye' dalër es. A' senu këkraë ye' mik as ye' tö a' dalëritsö këkraë. ¹⁰ Ye' ttè dalöiëno e' dalöieke a' tö, e' ta' ye' tö a' dalëritsë michoë. E' dör wēs ye' tö ye' Yë ttè dalöiëno e' dalöieke ta' ie' tö ye' dalëritsë michoë es.

¹¹ "I' kōs chekeyö a' a as a' ttsë'r buaë wēs ye' es. Ye' kī ikiane tö a' ttsë'r buaë shutë. ¹² Ye' ttè dalöiëno e' dör i': a' nī dalëritsö wēs ye' tö a' dalëritseke es. ¹³ Se' e' mettsa duökwa yile dalër se' éna, e' skéie, e' ta' kē se' éna yi dalënuke e' tsata. ¹⁴ I' uk ye' tö a' ké, ese wéke a' tö, e' ta' a' dör ye' sini'pa. ¹⁵ I' bikeitseke i' kaneweke kanë wökir tö, ese kē jcher ikanë méso wa. Iwökir kē tö ipaketa' ie' a. Erë i' kōs yē' ye' Yë tö ye' a, e' chényö a' a, e' kuëki a' kē kiëiyö ye' kanë méso, a' kiekeyö ye' sini'pa. ¹⁶ A' kē wa ye' shukite, e' skéie ye' tö a' shukit. Ye' tö a' patkeke as a' mi' wönuk buaë wēs uva ulà es, erë iwö ese tso'ie këkraë. Es i' kōs kié a' tö ye' Yë a ye' ttō wa e' meraëitö a' a. ¹⁷ Ye' ttè dalöiëno dör i': a' nī dalëritsö.

Pë' kē erblëne Jesús mik esepa tö Jesús ttökatapa suëraë suluë

¹⁸ "Wépa kē tö Skëköl dalöie esepa tö a' suëke suluë, e' ta' a' éna ianú tö ie'pa tö ye' su'bak suluë a' yökī këwe. ¹⁹ A' chōpa wēs ie'pa es, e'ma ie'pa tö

a' dalëritsèmi wës ie'pa ñi dalër es. Erë ye' tò a' shukit ie'pa shua, e' kuëkjì ì'ñe ta' a' kè dör wës ie'pa es. E' kuëkjì ie'pa éna suluë a' ar. ²⁰Ye' tò iyè'bak a' a' tò 'ikanè méso kè dör iwökir tsata,' e' anú a' éna. Ie'pa tò ye' we'iké siarè, e' ta' ie'pa tò a' we'ikeraë siarè. Ie'pa tò ye' ttò dalóie, e' ta' ñies ie'pa tò a' ttò dalóieraë. ²¹A' dör ye' ichapa. Ie'pa kè wä ye' Yé tò ye' patkè' e' sùule. E' kuëkjì ì kôs suluë wambleraë ie'pa tò a' kji.

²²“Ye' kè dōpa ká i' a, ye' kè ttè pakōpa ie'pa a, e'ma ie'pa kè kji ì sulu nuí ta'”. Erë ì'ñe ta' ie'pa kè tkōpashkar inuí ulà a. ²³Wépa tò ye' suëke suluë, esepa tò ye' Yé suëke suluë ñies. ²⁴Ì kè or yi a ese kè úpayō ie'pa wörkjì, e'ma ie'pa kè kji ì nuí ta'”. Erë ie'pa tò isü'bak erë ie'pa tò ye' sué suluë, ñies ye' Yé sué suluë ie'pa tò. ²⁵Erë itka es as ì tso' kitule Skéköl yékkuō kji, e' wä tkō es, e' tò ichè: 'Ie'pa tò ye' sué suluë kè wä ta'”.*

²⁶“Ye' tò Sulaiōkwak tso' ye' Yé ska', e' patkeraë a' a, e' dör Skéköl Wiköl. Ie' dör Skéköl ttò mokjì chōkwak. Mik ie' de, etā ie' tò ye' tté cheraë. ²⁷A' manetwā ye' ta' kuaë, e' kuëkjì a' tò ye' tté cheraë ñies.

16

¹Ttè e' kôs chéyō a' a' as a' erblō ye' mik e' kè olo'yō a' tò. ²Ie'pa tò a' uyerattsā se' ñi dapa'wō wé a. Mokjì kawō dōkewatke ta' yile tò a' ttéwa, e' ta' e' tò ibikeitseraë tò es ie' tso' Skéköl kanè uk. ³Ie'pa kè wä ye' ena ye' Yé sùule mokjì, e' kuëkjì ie'pa e' wamblō es. ⁴Erë ttè e' chéyō a' a' as mik ikéwō de, etā a' éna iar.

Ì weke Wiköl Batse'r tò, e' pakè

Ye' tso'ia' a' ta, e' kuëkjì kuaë ttè e' kè yēne ye' wā a' a. ⁵Erë ì'ñe ta' ye' mitkene, ye' Yé tò ye' patkè', e' ska'. Erë a' kè tò ye' a' ichakè tò '¿Wé be' mi'ke?' ⁶E' skéie a' erianekā tajè, ì ché ye' tò a' a' e' kuëkjì. ⁷Mokjè ye' tò a' a' ichè tò buaë idir a' a' tò ye' mía. Ye' kè mine, e'ma Sulaiōkwak kè dōpa a' a. E' kuëkjì ye' tò a' a' ichè tò buaë idir a' a' tò ye' mía. Ye' mía, e' ta' ye' tò Sulaiōkwak patkeraë a' a. ⁸Mik ie' de, etā ie' tò ikkacheraë wépa kè tò Skéköl dalóie esepa a' tò ie'pa e' wamblō sulu. Ñies ie' tò ikkacheraë ie'pa a' tò ye' eköl è dör yēsýsè Skéköl wōa. Ñies ie' tò ikkacheraë ie'pa a' tò ie'pa kichatërdaë aishkuō ta. ⁹Ie'pa kè erblōku' ye' mik, e' kuëkjì ie'pa dör ì sulu wamblōkwakpa. ¹⁰Ye' mi'kene ye' Yé ska', e' kuëkjì kè ye' suepaia' a' tò. E' wa ikkayēne ie'pa a' tò ye' eköl è dör yēsýsè Skéköl wōa. ¹¹Bè dör ká i' wakpa wökir e' kichatēnetke, e' wa ikkayēne tò ñies ie'pa kichatërdaë.

¹²“Tajè ye' wā iyi tso'ia' chè a' a, erë ì' ta' kè a' a' iwā anuk. ¹³Erë mik Skéköl Wiköl ttò mokjè e' de, etā ie' kè ttōpa iwák er wa. Ì ttseke ie' tò Skéköl ska', ese cherane ie' tò a' a. E' kuëkjì ie' tò a' wōbla'weraë ttè mokjì kôs ese wa. Ì tkōraë aishkuō ta, ese cheraëitō a' a. ¹⁴Ì tso' ye' er a, ese cheraneitō a' a. Es ie' tò ye' kikerakā. ¹⁵Ì kôs tso' ye' Yé er a, ñies e' tso' ye' er a. E' kuëkjì ye' tò a' a' iché tò, ì tso' ye' er a, ese cherane Wiköl Batse'r tò a' a.

Ittōkatapa eriane e' manerdattsqne ttsē'rdane buaë

¹⁶“Bërbër sètcha, etā kè a' tò ye' suepaia. Erë e' ukuökjì sètcha, etā a' tò ye' suèmine.”

¹⁷Ie' ttōkatapa welepa ñi chaké:

* 15:25 Salmos 35.19; 64.4

—Ie' tō iché, 'Bërbër setcha etā a' kē tō ye' suepaia. Erē ekuölō tā a' tō ye' suëmine.' ¿Ì cheke ie' tō es? ¿Ìma iwā dör? Ñies ie' tō iché tō 'Ye' mi'ke ye' Yē ska'.¹⁸ Ie' iché 'Bërbër setcha' ¿Ìma e' wā kiane chē? ¿Ì ché ie' tō, e' wā kē ane se' éna!"

¹⁹ Jesús wā ijcher tō ie'pa éna ie' chakak, e' kuekí ie' tō iché ie'pa a:

—Ye' tō iché a' a: 'Bërbër setcha, etā a' kē tō ye' suepaia. Erē e' ukuökí setcha, etā a' tō ye' suëmine.' ¿E' wā chakeke a' tō ñi a? ²⁰ Mokí yō iché a' a' tō a' iuraē kköchōraē siarē, erē wépa kē tō Skëköl dalöie esepa ttsë'rdaē buaē. Erē a' eriardaē, erē e' manerdattsane ttsë'rdane buaē. ²¹ Mik alaköl alā kurketke, etā ieriane tajē, ikirine e' kēwō de, e' kuekí. Erē mik ilā kune, etā ittse'ne buaē. Ie' alā kune e' tō ie' ttsë'weke buaē. E' kuekí ikirine weine siarē e' chowa ie' éna. ²² E' sū i'ñe ta' a' eriarke siarē, erē se' ñi sūarane, e' tō a' ttsë'wērane buaē shute. Ttsë'ne buaē e' kē yēnuksa yi a' a' er a.

²³ "Mik e' kēwō de, etā kē i' kiepaia a' tō ye' a. Mokí ye' tō a' a' iché tō i' kōs kié a' tō ye' Yē a ye' ttō wa, e' meraëitō a' a. ²⁴ Ikkē tā a' kē wā i' kiule Skëköl a ye' ttō wa, erē i' tā ikiōmitke ie' a, ikiō ie' a' kekraē etā imerdaē a' a' as a' ttsë'r buaē shute.

Jesús e' alékatke pē' kē erblēne ie' mik esepa kī

²⁵ "I' kōs chéyō a' a, e' chéyō ttē kleaule wa. Erē kawō dōraē etā kē ye' tō ichéia a' a es. Ye' tō ye' Yē ttē pakeraē a' a wēs idör es kē kleaule. ²⁶ Mik e' kēwō de, etā i' kiane a' kī e' kieraē a' wákpa tō ye' Yē a ye' ttō wa. E' wā kiane chē tō kē ikianukia tō ye' tō i' kōs kiane a' kī e' kiō ye' Yē a. Ie' wák éna a' dalēr tajē, e' kuekí i' kiane a' kī, ese kiēmi a' wákpa tō ie' a ye' ttō wa. ²⁷ Ie' éna a' dalēr, e' kuekí a' wákpa tō ikiēmi ie' a. A' éna ye' dalēr, ñies a' tō iklö'weke tō ye' dē'bitū ie' ska', e' kuekí ie' éna a' dalēr. ²⁸ Ye' datse ie' ska' e' dē' ká i' a, i'ñe ta' ye' mitkene ie' ska'."

²⁹ Ittōkatapa tō iché ie' a:

—I' ta be' tso' ichök sa' a wēs idör es kē kleaule. Be' kē ku' ichökia ttē kleaule wa. ³⁰ Ire' sa' wā ijcher tō be' wā iyi kōs e' jcher. Dō i' chakak sa' éna be' a, e' jchertke be' wā. E' kuekí sa' tō iklö'wé tō be' datse Skëköl ska'.

³¹ Jesús tō iütē:

—¿Ire' a' tō iklö'wé? ³² A' tō ye' meraat ekōrla. A' michone eköl eköl a' u a. Kawō e' datse, e' detke i' tā. Erē mokí ye' kē ku' ekōrla. Ye' Yē tso' ye' tā. ³³ E' kōs chéyō a' a' as a' ser bërē a' batsulewā ye' mik e' wa. Ká i' kī a' weirdaē siarē. Erē a' er kuü, jye' e' ali'kabak i' sulu diché kī!

17

Jesús ikié S'yē a ittōkatapa kī

¹ Ttē ekkē ché Jesús tō one ta' iká sué ká jai a' tā ichéitō: "A Yēwōla, ye' kēwō detke. Ye' dör be' alā, e' olo kkachō as be' olo kkayēr sulitane a' ye' wa. ² S'ditsō ulitane kēwō me' be' tō ye' a' as sene michoē mù ye' tō, wépa kōs me' be' tō ye' a, esepa a. ³ Sene michoē e' dör tō ie'pa bats buaē be' dör Skëköl chōkle eköl ē e' mik, ñies ye' dör Jesucristo patké' be' tō e' mik.

⁴ "Kanē me' be' tō ye' a wē ká i' a, e' wētkeyō. E' wa ye' tō be' olo kkayē'bitū. ⁵ E' kuekí i' tā, a yēwōla, ye' tō be' a' ikiē tō mik ye' dene be' ska', etā ye' olo kkachō, wēs be' tō ye' olo kkayē' mik ye' bak be' tā kām ká i' yör e' yōkí etā es.

⁶ "Wépa shukitbak be' tō ká i' wakpa shuā mè ye' a, e'pa a' ye' tō ikkaché tō be' dör yi. Be' ichapa idir, e'pa me' be' tō ye' a. Ie'pa tō be' ttē iuteke. ⁷ I'ñe tā ie'pa wā ijcher tō i' kōs wéyō, ñies i' kōs chéyō, e' me' be' tō ye' a. ⁸ Ttē me' be'

tò ye' a pakè, e' pakéyö ie'pa a, tã ie'pa tò iklö'wé. Ie'pa wã ijcher tò mokj ye' datse be' ska' patkè' be' tò.

⁹“Ye' tso' be' a ikiök ie'pa kï. Ye' kè ku' ikiök wépa kè tò be' dalöieta' esepa kï. Ye' tso' ikiök wépa me' be' tò ye' a esepa kï, ie'pa dör be' icha e' kuekï. ¹⁰Wépa kos dör ye' icha, esepa dör be' icha. Nies be' icha kos esepa dör ye' icha. Ie'pa wa ye' olo tajè e' kkayèbe.

¹¹“Kè ye' serpaia tajè ká i' kï. Ye' mitkene senuk be' ska'. Erè ie'pa atè ká i' kï. A Yéwöla batse'r, be' dalö tajè, be' diché tajè me' be' ye' a, e' wa ie'pa kkö'nú as ie'pa ser ñita wes wák eköl è es wes be' ena ye' es. ¹²Mik ye' tso'ia ká i' a ie'pa tã, etã ye' tò ie'pa kkö'né tsatké diché me'bö ña e' wa. Ie'pa kos tsatkéyö. Wé wömenettsabak weinuk, e' è e' yé'ttsa sa' shua. Ie' è weinewa as iwà tkö wes be' yèkuö tò ichè es.

¹³“Író ye' mitke be' ska', erè ttè i' chekeyö, ye' tso'ia ká i' a e' dalewa, as ie'pa tsè'r buaè mokjè wes ye' es. ¹⁴Be' ttè yé'yö ie'pa a, erè wépa kè tò be' dalöie esepa tò ie'pa sueke suluè. Ye' kè dör wes ká i' wakpa es, e' sù ye' ttökatapa kè dör wes ie'pa es. E' kuekï ká i' wakpa tò ie'pa sueke suluè. ¹⁵Ye' kè ku' ikiök be' a tò ie'pa yöttsa ká i' kï. Ye' tso' be' a ikiök tò ie'pa blö bë yökï. ¹⁶Ye' kè dör wépa kè tò be' dalöie esepa eköl, ñies ye' ttökatapa kè dör ie'pa es. ¹⁷Ie'pa klöübö be' wák è a be' ttè wa. Be' ttè dör mokj. ¹⁸Ye' tso' ie'pa patkök ká i' wakpa shua, wes be' tò ye' patkè' ká i' wakpa shua es. ¹⁹Es ye' e' müttsa be' a as ie'pa e' müttsa mokj be' a ñies.

²⁰“Ye' kè ku' ikiök be' a ie'pa è kï. Erè wépa erblömi ye' mik ie'pa ikképa ttö batamik, ñies esepa kï ye' tso' be' a ikiök. ²¹Ye' tò be' a ikiè as ie'pa dö wes wák eköl è es. Be' ena ye', se' dör wák eköl è. Es ye' tò be' a ikiè tò ie'pa dö wes wák eköl è es se' tã wes se' dör eköl è es, as ká i' wakpa tò iklö'ü mokj tò be' tò ye' patkè'. ²²Diché me' be' tò ye' a, e' mé ye' tò ie'pa a as ie'pa dö wes wák eköl è es, wes be' ena ye', se' dör eköl è es. ²³Ye' bàtsè buaè ie'pa mik, ñies be' bàtsè buaè ye' mik. Es idir as ie'pa dö mokjè wes wák eköl è es. E' dör es, e' tã ká i' wakpa wã ijcherdaè tò be' tò ye' patkè'. Nies ie'pa wã ijcherdaè tò be' éna ye' ttökatapa dalèr tajè wes be' éna ye' dalèr es.

²⁴“A yéwö, be' tò ie'pa me' ye' a. Ye' kï ikiane tò aishkuö tã ie'pa dömi ye' tã, wé ye' tso' eè, as ie'pa tò olo me' be' tò ye' a, e' saù. Kam ká i' yör, etã wake' be' éna ye' dalèr tajè, e' kuekï olo e' me'bak be' tò ye' a. ²⁵A Yéwö, be' dör yésyèsè. Wépa kè tò be' dalöie esepa kè wã be' suule, erè ye' wã be' suule. Nies ie'pa ikképa wã ijcher tò be' tò ye' patkè'bitu. ²⁶Ye' tò ie'pa a ikkayè' tò be' dör yi, e' kkachekeiayö ie'pa a as ie'pa ñi dalèritsö wes be' tò ye' dalèritseke es, ñies as ye' dö senuk ie'pa er a.”

18

Judiowak tò Jesús klö'wéwa

(Mateo 26.47-56; Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53)

¹Jesús ttè S'yè tã one, tã imia ittökatapa tã di'la kiè Cedrón, e' wishet. Ie'pa de wé kal klö tso' tkéule eè. ²Eè Jesús krá ñi dapa'uk ittökatapa tã, e' kuekï Judas tò ie' wömekettsa, e' wã ká e' suule buaè. ³E' itökï Judas demí eè Roma ñippökwapka tã tajè. Nies Skéköl wé, e' shkèkpa de ie' tã. E'pa patké judiowak sacerdotepa wökirpa ena fariseowakpa tò. Ie'pa de Judas tã bö'wö kï ena kuàtak sí wöñarke tajè ese kï, ñies tabè damirak iwã tajè. ⁴Ì wamblèrketke ie' tã, e' kos jcher buaè ie' wã, e' kuekï ie' dettsa tã ichaké ie'pa a:

—¿Yi yuleke a' tō?

⁵ Ie'pa iūté:

—Jesús Nazaret wak, e' yuleke sa' tō.

Jesús tō iché:

—Ye' idir.

Judas tō ie' wōmeketsa, e' tso' ñippōkwakpa ta. ⁶ Mik Jesús tō iché: “Ye' idir”, e' wōsha ta ie' skéurak tsikka ta ianerōrak iski. ⁷ Jesús tō iskà chaké ie'pa a:

—¿Yi yuleke a' tō?

Ie'pa tō iūté:

—Jesús Nazaret wak.

⁸ Jesús tō iskà iūté:

—Ye' tō ichétke a' tō ye' idir. A' ye' yuleke, e'ma wépa tso' ye' ta, e'pa múat bër.

⁹ Ie' tō iché es as ttè yè'itō iyè a, e' wa tkō. Ie' tō iyè': “wépa mé be' tō ye' a, esepa ké weinuk yès.” ¹⁰ Etā Simón Pedro wa tabè shkō, e' yéttsaitō ta sacerdote kibi kanè méso, e' kukuōña ulà bua'kka téttsa, e' kiè Malco. ¹¹ Jesús tō iché Pedro a:

—Be' tabè blōwane ikkuōlit a. Ye' Yé tō iyi bacha'bacha i' mé ye' a, e' ta ¿wes e' ké yepawayō?

Jesús mítser Anás wörki

(Mateo 26.57-58; Marcos 14.53-54; Lucas 22.54)

¹² Etā Roma ñippōkwakpa ena iwōkir kibi ena Skéköl wé shkékipa tō Jesús klō'wéwa muéwa iulà a. ¹³ Ta itsémirakitō kéwe Anás u a. Anás dör Caifás nuaki. Duas e' wa Caifás dör judiowak sacerdote kibi. ¹⁴ Caifás e' tō iyè' judiowak wōkirpa a tō buaé idir ie'pa a tō wëm eköl è ttèwa ie'pa ulitane skéie.

Pedro iblé tō ké ie' wa Jesús suule

(Mateo 26.69-70; Marcos 14.66-68; Lucas 22.55-57)

¹⁵ Simón Pedro ena Jesús ttökata skà eköl, e'pa bōl mirwa Jesús itōki. Ittökata tso' Pedro wapieie, e' suule buaé sacerdote kibi wa, e' kueki ie' dewa buaé Jesús ta sacerdote kibi upa a. ¹⁶ Erè Pedro aṭe dur u'rkj ukkō tkër kañika ee. Etā ittökata suule sacerdote kibi wa, e' biteane ttök tayè tso' ukkō kkō'nuk e' ta as Pedro dōwa. Etā es Pedro dewa. ¹⁷ Etā tayè dur ukkō kkō'nuk, e' tō Pedro a ichaké:

—¿Yène be' dör wëm klōnewa e' klé?

Ie' tō iūté:

—Au, ye' ké dör iklé.

¹⁸ Ká dör seseé, e' kueki sacerdote kanè mésopa ena Skéköl wé shkékipa tō bō' batséka baiklé. Eḡ Pedro de bō' baiklōk ñies ie'pa ta.

Sacerdote kibi tō Jesús chaké

(Mateo 26.59-66; Marcos 14.55-64; Lucas 22.66-71)

¹⁹ Anás bak sacerdote kibi e' tō Jesús chaké ittōkatapa ki ena ttè wa ie' s'wōbla'weke, e' ki. ²⁰ Jesús tō iūté:

—Kekraé ye' tté sulitane kukua. Kekraé ye' tō s'wōbla'wé se' ñi dapa'wo wé kos a ena Skéköl wé a wé sulitane ñi dapa'uke ee. Ké ye' wa i' yéule akir. ²¹ ¿Iōk be' tō ye' chaké? Ì chéyo e' jcher wépa wa ye' ttséule ichök, esepa wa. Ie'pa a ichakó.

²² Mik e' ché Jesús tō, etā Skéköl wé shkékipa eköl tō ie' ppé iwō ki iulatō wa ta iché ia:

—¿Wes be' tō sacerdote kibi iūtèmi es?

²³ Jesús tō iūté:

—Ì chéyö, e' dör suluë, e'ma ichö wé isulune. Erë ì ché ye' tō e' dör mokī, e' ta çì kī be' tō ye' ppé?

²⁴ E' ukuökī ta Anás tō Jesús patkēmi moule Caifás ska', e' dör judiowak sacerdote kibi.

Pedro tō ibléne tō kē ie' wā Jesús suule

(Mateo 26.71-75; Marcos 14.69-72; Lucas 22.58-62)

²⁵ E' dalewa Pedro duria bö' baiklök ta ichakerakitō:

—Çyēne be' dör wēm klōnewā e' klé eköl?

Ie' iüté:

—Au, ye' kē dör ie' klé.

²⁶ E' ukuökī ta sacerdote kibi kanè méso kukuöña tēa' Pedro tō, e' yami eköl tō ie' a iché:

—Ye' tō be' sué ie' ta, kal klō tso' tkēule eē.

²⁷ Pedro tō iskā bléne ta e' wōshā ta dakro aṇe.

Jesús mítser Pilato wörki

(Mateo 27.1-2,11-14; Marcos 15.1-5; Lucas 23.1-5)

²⁸ Bla'mi, diwō tskirketke, eṭa Jesús yétsarakitō Caifás u a tsēmi judiowak wōkir kiè Pilato, e' ska'. E' kē dör judiowak. Ie' tkēulekā Roma wakpa wā judiowak wōkirie. Eē ie'pa tō Jesús tsēmi. Judiowak éna Ie'pa Yēpa Yērulune Egipto e' kēwō tkō'wak, e' kuēkī ie'pa kē e' ia'wakka. Ie'pa a ta shkēwā yi kē dör judiowak ese u a e' dör ñā, e' kuēkī ie'pa kē dē'wā Pilato u a. ²⁹ E' kuēkī ie' dettsā ie'pa ta ttök, ta ie'pa a ichakéitō:

—Çì kī a' tō wēm e' kkatēke?

³⁰ Ie'pa tō iüté:

—Wēm e' kē tō iyi sulu wamblōpa, e'ma sa' kē wā ie' mēne be' ulā a.

³¹ Ie' tō ie'pa a iché:

—Itsúmine ta ishulō wēs a' wakpa ttē dalöiēno e' tō iché es.

Erë judiowak wōkirpa tō iché:

—Kē sa' a kawō mēne s'ttōkwā.

³² Mik e' ché ie'pa tō es, eṭa e' wa Jesús tō wēs ie' duōrawā e' yē', e' wā tka.*

³³ Pilato míṇe wēshke ta Jesús kiéitō ta ichakéitō:

—ÇBe' dör judiowak blú?

³⁴ Jesús tō iché ie' a:

—ÇE' chaké be' tō be' wák er wa, ö yile tō ye' ché be' a e' kuēkī?

³⁵ Pilato tō iüté:

—ÇTšéskua ta ye' dör judiowak? Be' wák ditséwōpa ena sacerdote wōkir kibipa, e'pa wā be' debitū ye' a shulē. Çì sulu wamblébō?

³⁶ Jesús tō iüté:

—Mokī ye' dör blu', erë ì blúie ye' tso' e' kē dē'kā ká i' kī. Imú dör es, e'ma ye' ttōkatapa ñippōmi aš judiowak wōkirpa kē tō ye' klō'wēwā. Erë ì blúie ye' tso' e' kē dē'kā ká i' kī.

³⁷ Eṭa Pilato tō ie' a ichaké:

—ÇE'ma mokī be' dör blu'?

Jesús tō iüté:

—Tō, wēs be' iché e'ma es idir. Ye' dör blu'. Ye' kune' ká i' a ttē mokī e' choie, e' kuēkī ye' dē'bitū. Wēpa éna ttē mokī dalēr esepa kōs tō ye' ttē iüteraē.

³⁸ Pilato tō ie' a ichaké:

—Çì dör ttē mokī?

* 18:32 Juan 3.14 ena 12.32 saú.

*Pilato tö iché tö Jesús ttöwa**(Mateo 27.15-31; Marcos 15.6-20; Lucas 23.13-25)*

Pilato tö ichaké ñne tã ie' skà dettsã ttök judiowak tã, tã ichéitö ie'pa a:

—Ye' kě wã ì sulu kune Jesús k̄i. ³⁹ Erë a' wöblanewatke tö mik A' Yëpa Yërulune Egipto e' kěwö tkö'weke, etã s'wötëule e' yekettsã ãmine ye' tö eköl. ¿A' k̄i ikiane tö a' blú e' ãmiyö?

⁴⁰ Ie'pa tö iituté ãneule:

—¡Ie' kě wöttsaar! ¡Barrabás wöttsöo sa' a!
(Barrabás e' dör akblökwa.)

19

¹ Etã Pilato tö Jesús ppök patké ttsa' bata daloie wa. ² Roma ñippökwa kpa tö dika'kicha yué wöshkie tã itkékarakitö Jesús wökir k̄i blu'ie. Ñies ie'pa tö datsi' daloshdalosh ese iékã ik̄i blu'ie iwayuoie. ³ E' ukuök̄i tã idewarak tsinet ie' o'mik tã iché iã:

—¡Be' dör judiowak blú! ¡Be' mú kawö tkö buaë!

Tajë ie'pa tö iippé iwö k̄i.

⁴ Pilato dettsãne tã iskã ché judiowak a:

—Isãú, ye' m̄iã itsukbitü as a' wã ijcher tö ye' kě wã ttë kune ie' kkatoie.

⁵ Etã Jesús dettsã dika'kicha yöule wöshkie, e' tkëulekã iwökir k̄i tã ipaiëule blu' datsi' daloshdalosh ese wa. Pilato tö iché:

—I' dör wëm e'. A' tö isãú.

⁶ Mik sacerdotepa wökirpa ena Skëköl wé shkëkpa tö Jesús sué, etã ie'pa tö iché ãneule:

—¡Iwötöwã krus mik! ¡Iwötöwã krus mik!

Pilato tö iché ie'pa a:

—Ye' kě wã ì ttë kune ie' k̄i, e' kuek̄i itsúmine, iwötöwã a' wákpa tö krus mik.

⁷ Judiowak wökirpa tö iché ie' a:

—Sa' wã ttë dalöieno tso', e' tö iché ie' kawötã ttëwã, ie' e' yë' tö ie' dör Skëköl Alã e' kuek̄i.

⁸ Mik e' ttsé Pilato tö, etã ie' k̄i suane tajë. ⁹ Ie' m̄iãne u shüã tã Jesús a ichakéitö:

—¿Wé be' datse?

Erë Jesús kě wã iitüene yës. ¹⁰ Pilato tö iché ie' a:

—¿Iók be' kě ttö ye' tã? ¿Be' kě wã ijcher tö ye' a kawö tso' be' wötowã krus mik ö be' ñmine?

¹¹ Jesús tö iituté:

—Skëköl kě wã kawö meule be' a, e' ma be' kě a wës ye' ñnuk. E' kuek̄i wépa tö ye' me'ttsã be' ulã a, e' pa k̄i inuí tso' be' tsatã.

¹² Etã Pilato tö ibikeitsékã tajë tö wës ie' a Jesús armimine, erë judiowak tö iché ie' a ãneule:

—Be' ie' ãmine, e' tã be' m̄iã romawak wökir kibi e' bolök. Wé e' chö tö ie' dör blu', ese dör se' wökir kibi e' bolök.

¹³ Mik e' ttsé Pilato tö, etã Jesús tsuk patkéitö u'rki. E' ukuök̄i tã ie' e' tkésér s'shulo kulé k̄i. E' atë uitö k̄i kië hebreoie Gabatã eë (e' wã kiane chë uitö yöule ak wa). ¹⁴ E' dör Judiowak Yëpa Yërulune Egipto e' kěwö tkö'weke e' chki es, diwö detke bata a ekkë. Etã Pilato tö iché ie'pa a:

—¡I' dör a' blú!

¹⁵ Erë ie'pa tö iché ãneule:

—¡Ittöwã! ¡Ittöwã! ¡Iwötöwã krus mik!
Pilato tö ie'pa a iché:

¿Ima a' ibikeitsè tò ye' tò a' blú ttèwami?

Sacerdotepa wökirpa tò iüté:

—Sa' blú eköl è, e' dör romawak wökir kibi.

¹⁶ Età ie' tò iwé Jesús tà wés ie'pa kí ikiane es. Ie' tò iméttsa iñippökwakpa ulà a wötèwà krus mik tà ie'pa wà imítser.

Jesús wötèwarakitò krus mik

(Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43)

¹⁷ Età Jesús e' yéttsa Jerusalén, krus kueramii tò michoë ká kiè S'wökirdiche ee (ká e' kiè hebreoie Gólgota). ¹⁸ Ee ie'pa tò iwöté krus mik. Nies wèpa bøl sulusipa wötène krus mik wì'kè iö'kè, Jesús atè ie'pa shushàè. ¹⁹ Pilato tò ishtök patké kaltak kí, e' batsèwarakitò Jesús krus mik. Ikitule e' tò ichè: "I dör Jesús Nazaret wak dör judiowak blú e'." ²⁰ Wé ie' wötèwarakitò krus mik, e' atè Jerusalén tsinet, e' kuèkì tajè judiowak tò ikitule e' sué. Ikitule ttè mañatökicha wa: hebreoie, latinie ena griegoie. ²¹ E' kuèkì judiowak sacerdotepa wökirpa tò iché Pilato a:

—Kè ishtar tò ie' dör judiowak blú. Ishtò tò ie' e' chò tò ie' dör judiowak blú.

²² Erè Pilato tò iüté:

—Ì shtétke ye' tò, e' shtétkeyö, iméattkeyö es.

²³ Roma ñippökwakpa tò Jesús wötèwà krus mik, e' ukuökì tà ie'pa tò idatsi' blatélor ie'pa tkél a. Erè Jesús datsi' batsjè e' atè. Datsi' e' yöule alabo, ²⁴ e' kuèkì ie'pa tò iché ñi a:

—Kè se' tò ijchèlor. Mishka inuk ákwöla wa isuöie tò yi ulà a iatmi.

Es itka wés itso' kitule Skèköl yökkuö kí es, e' tò ichè: "Ye' datsi' blabatsélor ie'pa tò ñi a, tà inérak ákwöla wa isuöie tò yi ulà a ye' datsi' batsjè e' atmi."* Es Roma ñippökwakpa tò iwé.

²⁵ Krus o'mik Jesús mì ena imila ena María dör Cleofás alaköl ena María Magdala wak e'pa ièter. ²⁶ Mik Jesús tò imi ena ittökata dalèr tajè ie' éna, e'pa sué ièter ee, età ichéitò imi a:

—A tayè, sè be' alà dur.

²⁷ Età ie' tò iché ttökata ñe' a:

—Sè be' mì dur.

Es ittökata ñe' wà Jesús mì mítser kkò'nè ie' u a.

Jesús duowa

(Mateo 27.45-56; Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49)

²⁸ Jesús wà ijcher buaè tò ì uk ie' dé'bitu, e' wakaneone. Nies ttè kitule Skèköl yökkuö kí, as e' wà tkö, e' kuèkì ie' tò iché: —Ye' er sine.

²⁹ Età ee tka' tkèr, e' a vino shkòshkòè tso'. E' wa ie'pa tò suiyök nuwéka, tà itkéka kal kiè hisopo, ese ulatska kí, tà itkéwà ie' kkò a. ³⁰ Ie' tò ikuyé tà ichéitò:

—Ì kos uk ye' dé'bitu, e' wakaneonetke.

E' ukuökì tà ie' e' wóéwa tà iwiköl émiitò, es iduowa.

Jesús nu tkèrakitò ichane a kuaböt wa

³¹ Kawö e' wa, judiowak e' katablöke Ie'pa Yépa Yèrulune Egipto e' kéwö tkö'wekerakitò bule es, e' yöki. Bule es e' dör eno diwö. Èrè eno diwö e' batseitseke tajè shutè ie'pa tò, e' kuèkì ie'pa wökirpa kè kí ikiane tò pè' wötèulewà krus mik, esepa nu mèat dö bule es. E' kuèkì ie'pa tò ikié Pilato a tò itu' puکلor patkö as iduölor bet tà inü öwarakitò iski wötèwà. ³² Età Roma ñippökwakpa mià, tà wèm kéwe e' tu' péwà, e' ukuökì tà ñies ièköl wötènewà

* 19:24 Salmo 22.18

Jesús ta krus mik, e' tu' péwa. ³³ Erë mik ie'pa de Jesús ska', etä ie'pa tö isuë tö iduowatke. E' kuekï ie'pa kë wa itu' panewa.

³⁴ Erë ñippökwa eköl, e' tö Jesús nu är e' tkë kuaböt wa ichane a ta pë ena di' dettsa. ³⁵ E' kos tka, e' suë ye' tö ye' wák wöbla wa, e' chök ye' tso' a' a. Ì chekeyö, e' dör mokï. Ye' wa ijcher tö e' dör mokï. Ipakekeyö a' a as a' erblö ie' mik. ³⁶ E' kos tka as ì tso' kiture Skëköl yëkkuö kï e' wa tkö, e' tö ichë: "Ie' diché kë parpawa yës."† ³⁷ Ikitule skà tö ichë: "Ie' tkëule kuaböt wa, e' sueraë ie'pa tö."‡

Jesús nu wötéwa ie'pa tö pö a

(Mateo 27.57-61; Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56)

³⁸ E' ukuökï ta wëm de eköl kië José Arimatea wak, e' dör Jesús klé eköl, erë ie' suane judiowak wökirpa yökï, e' kuekï ie' dör iklé eköl kë jcher yi wa ese. Ie' tö Pilato a kawö kië Jesús nu tsukmi blë. Pilato tö ie' a ikéwö mé, etä ie' miä ta Jesús nu mítser iwä. ³⁹ Nicodemo dë'rö ttök Jesús ta nañewe, e' wák debitu José ta. Kapöli tso' s'nu patioie as kë inurwa bet, e' debitu Nicodemo wa dö kilo dabom mañayök (30) ekkë. Kapöli e' shutule kiö masmas kië mirra ena áloe ese wa. ⁴⁰ Ie'pa böi tö Jesús nu patrëwa datsi'tak batsjë bua'buá saruru nuuleka kapöli e' wa wës judiowak wöblar es. ⁴¹ Wé Jesús du'wa krus mik, eë tsinet kal klö tso' tkëule. E' a ákuk tso' biule et s'nu blóie, erë kam s'nu blëria. ⁴² Pö e' atë tsinet wé Jesús dunewa eë, ñies judiowak eno diwö döketke, e' kuekï ie'pa tö Jesús nu blë eë.

20

Jesús shkenekane

(Mateo 28.1-10; Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12)

¹ Eno diwö, e' bule es bla'mi, ká iä ttsetseë ta María Magdala wak miä wé Jesús nu blëne eë. Ie' tö isuë tö ák wa ákuk kkö wötëule, e' sinettsa bánet. ² Ie' tunemi bet wé Simón Pedro ena Jesús ttökata skà tso' eë. Ittökata e' dalëritsök ie' bak tajë. Ta ichéitö ie'pa a:

—¡Yile wa Skëkëpa nu minetser! ¡Kë sa' wa ijcher tö wës ie'pa tö iwé!

³ Ie'pa miyal pö a. ⁴ Ie'pa böi tunemirak, erë Jesús ttökata ñe' tunemi bet Pedro tsata, e' kuekï ie' demi kewe pö a. ⁵ Eë ie' e' wöewa ta iká suë ákuk shüa. Jesús nu kë kü'. Ie' tö datsi' wa Jesús nu parratëwa e' ë suë, erë kë ie' minewa ákuk a iweblök. ⁶ Ie' itökï Simón Pedro debitu miwa ákuk a ta ñies e' ë suëitö. ⁷ Ñies datsi'tak wa Jesús wökir monewa, e' suëitö wörrat tër bánet. ⁸ Jesús ttökata de kewe, e' miwañak ákuk a ta isuëitö ta iklö'wëitö tö mokï Jesús shkenekane. ⁹ Kam ie'pa éna iwä arwa tö Jesús kawötä shkenukkane wës ikitule Skëköl yëkkuö kï es. ¹⁰ E' ukuökï ta ittökatapä böi miyalne wé ikapökerö eë.

María tö Jesús suë shkëulekane

(Marcos 16.9-11)

¹¹ María iü dur ákuk kkö a. Ie' jukeia ta ie' e' wöewa ká sauk ákuk a. ¹² Eta Skëköl biyöchökwakpa suëitö böi idatsi' saruruë, e'pa tulur wé Jesús nu bak tër eë. Eköl tkër wé iwökir bak tër eë, iëköl tkër wé iklö bak tër eë. ¹³ Ie'pa tö María a ichaké:

—A tayë, çì iëitseke be' tö?

Ie' tö ie'pa iütë:

—Ye' Këkëpa nu minetser yile wa. Kë ye' wa ijcher tö wës ie'pa tö iwé.

14 E' wöshā tā María wötrée tā eē Jesús dur. Ie' tō isué erē ie' kē wā isūnewā tō Jesús idir. 15 Jesús tō ie' a ichaké:

—A tayē, ¿İ i̇itseke be' tō? ¿Yi yuleke be' tō?

María tō ibikeitsē tō eē idur e' dōr kal klō tso' tkēule, e' kanēukwak, e' kuēki ie' tō iché ie' a:

—A kēkēpa, be' wā iminetser, e' tā ichō ña wē be' tō iblé, as ye' mi' itsuk.

16 Etā Jesús tō iché ie' a:

—¡A María!

Tā María e' wötrée tā ichéitō ie' a hebreoie:

—¡Rabuni! (e' wā kiane ché: “S'wōbla'ukwak”)

17 Jesús tō iché ie' a:

—Ye' ōwa. Kam ye' mi'ka ye' Yē ska', e' kueki kē ye' wōklō'waria. Erē be' yú ichök ye' ttōkatapa a tō ye' mi'kekane ye' Yē ska', e' dōr a' Yē ñies. Ie' dōr ye' Kēkōl, a' Kēkōl ñies.

18 Etā María Magdala wak mīa Jesús ttōkatapa ska', tā ichéitō: “Ye' tō Skēkēpa sué.” Ñies i̇ kōs ché Jesús tō ie' a, e' pakéneitō Jesús ttōkatapa a.

Jesús e' kkaché ittōkatapa a

(Mateo 28.16-20; Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49)

19 Eno diwō, e' bule es nañewe tā Jesús ttōkatapa tulur ñita u etkue ē a. Ie'pa suane judiowak wōkirpa yōki, e' kuēki ie'pa u wékkō wōtē'tkēr darērē. Erē e' bet tā ie'pa tō isué tō Jesús de dur ie'pa shūa. Ie' tō ie'pa shkē'wé ttē i' wa:

—¡A' senú bērē!

20 Mik e' ché one tā ie' tō iulā ena ichane shkā'ule, e' itō kkaché ie'pa a. Etā ittōkatapa ttsē'ne buaē tō Skēkēpa suēne ie'pa tō ttsē'ka. 21 Ie' tō iskā ché ie'pa a:

—¡A' senú bērē! Wēs ye' Yē tō ye' patkē'bitū kā i' a ie' ttē pakōk, es ye' tō a' patkēmi ye' ttē pakōk.

22 Ie' tō ie'pa wōiké siwā' wa tā ichéitō ie'pa a:

—Wikōl Batse'r kiōwā buaē a' tō a' er a. 23 Yi kī íyi sulu nuí tso', ese olo'yé a' tō, e' tā ñies Skēkōl tō ilo'yeraē ikī. Yi kī íyi sulu nuí tso', ese kē olo'yane a' wā, e' tā ñies Skēkōl kē tō ilo'yepa ikī.

Tomás tō Jesús suēne ttsē'ka

24 Jesús ttōkatapa dabom eyök kī bōl (12), e' ekōl kiē Tomás, e' kiē ñies Dídimō. Ie' kē ku' imalepa tā mik Jesús dē'dur ie'pa shūa etā.

25 E' kuēki ie'pa tō iché ie' a:

—Sa' tō Skēkēpa sué.

Erē Tomás tō ie'pa a iché:

—Ye' kē wā iulā shkā'ule clavo wa, e' itō sune, ye' kē wā ye' wák ulatska patkēnewā itō a, ye' kē wā ye' ulā patkēnewā ichane shkā'ule e' a, e'ma ye' kē tō yi ttē klō'wepa yēs.

26 Kā de pākōl, etā Jesús ttōkatapa skā iēnene iu a, etā Tomás tso'ñak ie'pa tā. U wékkō wōtē'tkēr, erē Jesús skā dedurne ie'pa shūa, tā ichéitō ie'pa a:

—¡A' senú bērē!

27 E' ukuōki tā ichéitō Tomás a:

—Be' ulatska patkōwā ye' ulā shkā'ule a, etā isaú. Be' ulā patkōwā ye' chane shkā'ule e' a. Kē ibikeitsaria bōtbōt. ¡klō'ú!

28 Etā Tomás tō iūtē:

—¡Be' dōr ye' Blú! ¡Be' dōr ye' Kēkōl!

29 Jesús tō iché ie' a:

—Be' ye' sué, e' kueḱi be' erblé ye' mik. Erë wépa erblé ye' mik, erë ké iwa ye' sune, jayëcha buaë esepa!

Yëkkuö i' wà dör i' es

³⁰ I ké or yi a ese o' tajë Jesús tò ittökatapa wörḱi ikkachoie tò yi dör ie', ese kibiie ké kitule yëkkuö i' ḱi. ³¹ Erë yëkkuö i' shtekeyö as a' tò iklö'ü tò Jesús dör Skëköl Alà pairine'bitü idi' wa s'blúie e'. Nies ishtekeyö as sene michoë dö a' ulà a, a' erblö ie' mik e' wa.

21

Ittökatapa kul tò Jesús suéne ttsë'ka

¹ E' ukuöḱi ta Jesús e' kkachéne ittökatapa a batsöri kiè Tiberias, e' kkömik. E' pakè dör i' es: ² Ittökatapa nì dapa'wé eë, e'pa dör Simón Pedro, Tomás (e' kiè nìes Didimo), Natanael (e' dör ká kiè Caná ate Galilea e' wak), Zebedeo ala'r bōl tso'ñak, nìes Jesús ttökatapa skà bōl tso'ñak. ³ Simón Pedro tò iché ie'pa a:

—Ye' mía nima klö'uk kla' wa.

Ie'pa tò iüté:

—Sa' mi'keñak be' ta.

Età ie'pa miyal ta ië' iékarak kanò a. Erë e' nañewe ie'pa ké wà nima klöone yës. ⁴ Mik ká ñirketke, età Jesús demi batsöri kkömik, erë ittökatapa ké wà ijcher tò ie' idir. ⁵ Ie' tò ie'pa a ichaké:

—A wépa, ¿a' nima klöne?

Ie'pa tò iüté:

—Au, ké sa' wà iklöne yës.

⁶ Età ie' iché:

—A' kla' uyö ulà bua'kka kke, età nima klördaë.

Età ie'pa tò iuyé ta iwà klöne tajë, ké dë'kaia ie'pa ḱi. ⁷ Età ittökata dalër tajë ie' éna, e' tò iché Pedro a:

—¡Skëképa Jesús idir!

Mik Simón Pedro tò ittse tò Skëképa Jesús idir, età bet idatsi' iékanéitö, ie' dur kiparuó è mik kanéblök e' kueḱi. Età ie' e' ppéè di' a ulaiklémi dömi Jesús ska'. ⁸ Jesús ttökatapa malepa wà kanò datse batsöri kkömik, kla' wà deka chië, e' kueratse énaena. Ie'pa tso' kukuie batsöri kkö a, cien metro ekkë, e' kueḱi ie'pa tò kla' kueratse. ⁹ Mik ie'pa e' yéttsa kanò a, età ie'pa tò isué bö' ñarke, e' ḱi nima me'r etö. Nies pan tso'. ¹⁰ Età Jesús tò iché:

—Nima klö'wé a' tò, e' wele tsúbitu.

¹¹ Simón Pedro e' iéka kanò a ta iklä' wà deka chië nima blublu è wa, e' yéttsaitö ká sí ḱi. Nima döka cien eyök ḱi dabom skeyök ḱi mañatö (153). Nima e' dör tajë, erë iklä' ké butsolone. ¹² Jesús tò ie'pa a iché:

—A' shkó chkök.

Ie'pa wà ijcher tò Skëképa Jesús idir, e' kueḱi ie'pa ké wà ie' a ichakine tò ¿be' dör yi? ¹³ E' ukuöḱi ta ie' mía bö' kkömik ta pan ena nima klö'wéitö blaté méitö ittökatapa a.

¹⁴ I' ta mañatökicha Jesús e' kkachéne ittökatapa a ishkenekane e' ukuöḱi.

Jesús tté Pedro ta

¹⁵ Ie'pa chké one ta Jesús tò ichaké Simón Pedro a:

—A Simón, Juan alà, ¿be' éna ye' dalëne, ye' ttökatapa malepa éna ye' dalër, e' tsata?

Pedro tò iüté:

—A Këképa, be' wà ijcher tò be' dalëne ye' éna.

Jesús tō iché iá:

—E'ma wépa dör ye' icha, esepa kkö'nú ña buaë wës obeja kkö'nukwakpa tō iobejala kkö'neke buaë es.

¹⁶ Jesús tō iskà chakéne:

—A Simón, Juan alá, ¿be' éna ye' daléne?

Pedro tō ie' a iché:

—A Skéképa, be' wá ijcher tō be' daléne ye' éna.

Jesús tō iché:

—E'ma wépa dör ye' icha, esepa kkö'nú ña buaë wës obeja kkö'nukwakpa tō iobejala kkö'neke buaë es.

¹⁷ Jesús tō Pedro a iskà chakéne i' tã ide mañatökicha.

—A Simón, Juan alá, ¿be' éna ye' daléne?

Jesús tō Pedro a ichaké mañatökicha, e' kuękį Pedro ęrianekā. Ie' tō Jesús iüté:

—A Skéképa, i' kōs jcher be' wā. Be' wā ijcher tō be' daléne ye' éna.

Jesús tō ie' a iché:

—E'ma wépa dör ye' icha, esepa kkö'nú ña buaë wës obeja kkö'nukwakpa tō iobejala kkö'neke buaë es. ¹⁸ Mokį ye' tō be' a iché tō mik be' bak duladula, etā be' wák ę' paiōke ena be' mi'ke wé be' wák shkak eę. Eré mik be' dewā wō'kela siarēla, etā be' ulā shulōraē tã ę'ka tō be' kį datsi' ieraē tã be' tseramiitō wé be' kē shkak eę.

¹⁹ Ttē e' wa Jesús tō iwaché Pedro a tō wës ie' duōrawā, e' wa ie' tō Skéköl kikerakā. E' ukuōkį tã Jesús tō iché iá:

—Be' ę' tkōwā daréré ye' ttökataie kękraē.

Ittökata dalēr taię Jesús éna, e' pakē

²⁰ Pedro e' wōtrée tō isué tō Jesús ttökata dalēr taię ie' éna, e' datse ie'pa itōkį. Mik Jesús ttökatapa bata chka' ie' tã, etā ittökata e' ę' tkéser tkēr Jesús ę' mik tã ie' a ichakéitō, “A Skéképa, ¿yi tō be' wōmerattsā?” ²¹ Mik Pedro tō isué Jesús ttökata e' datse ie'pa itōkį, etā ie' tō Jesús a ichaké:

—A Skéképa, be' ttökata datse se' itōkį ¿i' tkōmi e' tã?

²² Ie' tō iüté:

—Ye' kį ikiane tō ie' at ttsé'ka dō mik ye' dōne ekkē, e' tã ¿wës e' de be' yōkį? Be' e' tkōwā daréré ye' ttökataie kękraē.

²³ Ttē e' kuękį Jesús ttökata e' ttē tıneka iyamipa shuā, tō kē iduōpawā. Eré Jesús kē wā iyēne tō kē iduōpawā. Ę ie' tō iché: “Ye' kį ikiane tō ie' at ttsé'ka dō mik ye' dōne ekkē, e' tã ¿wës e' de be' yōkį?”

²⁴ Jesús ttökata e' tso' ttē i' pakök a' a, e' tso' ttē i' shtök yękkuō i' kį. Sa' wā ijcher tō ttē i' dör mokię.

²⁵ Jesús tō i' skā ę' taię, e' kōs shtōpa yękkuō kį, e' ma ye' iklō'wé tō yękkuō kitule e' kōs kē chōpakā ká i' a.

Ì ɔ' Jesús ttekòlpa tsá e'pa tò e' pakè Hechos

Yèkkuò i' dör yèkkuò skà kit Lucas tò Teófilo a e', i' tã ide böt. Itsá kite ie' a e' dör ì ɔ' Skèkèpa Jesús tò e' pakè. Ie' mine'ka ká jai a e' ukuòkì tã ì kì ɔ' ie' tò ká i' kì ittekòlpa tsá e'pa wa Wikòl Batse'r batamik, e' pakè Lucas tò yèkkuò i' kì.

Kam Jesús mi'kane ká jai a e' yòkì ie' tò ittekòlpa tsá e'pa patké ttè i' wa: Mik Wikòl Batse'r de a' kì, etã ie' tò diché meraè a' a ye' ttè pakoie. A' miraè ipakök s'tso' kos Jerusalén e'pa a. Ñies ipakeraè a' tò s'tso' Judea ká malepa a ena Samaria ena ká wa'ñe dō wé iyök erkerö eē. E' tso' kitule yèkkuò i' kì 1.8 eē. E' ukuòkì tã ì ɔ' Skèkòl tò Pedro wa Jerusalén ena Judea ká malepa ena Samaria e' ttè tso' kitule yèkkuò i' kì.

E' ukuòkì tã Pablo tò Jesús ttè buaè paka' ká taiè wakpa a e' ttè kit Lucas tò yèkkuò i' kì. Yèkkuò i' wa Lucas tò se' a ikkaché tò Jesús dör sulitane tsatkòkwak.

Lucas bak s'kapeyòkwakie. Iekkè tã ká kos wé Pablo dè'rö eē Lucas mir ie' tã. E' kuèkì Lucas tò isu' iwák wöbla wa tò wes Skèkòl kanèblè' Pablo wa. E' ttè tso' kitule yèkkuò i' kì.

Skèkòl tò iWikòl patkeraè

¹⁻² A kèkè Teófilo, ì ɔ' Jesús tò ena ì wa s'wöbla ɔ'itò kuaè dō mik imineka ká jai a, e' kos paka' ye' tò be' a yèkkuò tsá kityö e' kì. Kam ie' mi'kane ká jai a, e' yòkì ì kiane ie' kì tò ittekòlpa tsá shukitbakitö, e'pa tò iwè, e' uk ie'pa kéitö Wikòl Batse'r wa. ³ Ie' kòtewã shkenekane, e' ukuòkì tã ie' wák e' kkayène taiè ie'pa a dökã ká dabom tkéyök (40) ekkè. Es ie' tò ie'pa a ikkaché tò mokì ie' tso'ne tse'ka. Ñies ie' tò ì blúie Skèkòl tso' e' ttè paké ie'pa a. ⁴ Ká etã ie' tso' ittekòlpa tsá e'pa tã, tã ichéitö iarak:

—A' kè kane e' yòktsã Jerusalén. Ye' Yé kablè' iWikòl patkòk a' a ye' ye' tò a' a, e' panü dō mik ide etã. ⁵ Juan tò s'wösuk di' a, erè ká kè tköpa taiè tã Skèkòl tò a' ierawã iWikòl Batse'r a.

Jesús mineka ká jai a

⁶ Mik Jesús ttekòlpa tsá ñi dapa'wéka ie' tã, etã e'pa tò ie' a ichaké:

—A Skèkèpa, ÿi' tã be' tò se' wakpa tkekekane se' Israel aleripa, e' wòkirpaie?*

⁷ Ie' tò iüté:

—E' kèwö kè mène a' a jchenoie. E' kèwö tso' ye' Yé wã klöuletke. ⁸ Erè mik Wikòl Batse'r de a' kì, etã ie' tò diché meraè a' a ye' ttè pakoie. A' miraè ipakök s'tso' kos Jerusalén e'pa a. Ñies ipakeraè a' tò s'tso' Judea ká malepa a ena Samaria ena ká wa'ñe dō wé iyök erkerö eē e'pa a.

⁹ Mik ie' tò e' ché one, etã ibutséka miã ká jai a ie'pa wörki tã ichowa mò shuã kè wër tã'ia. ¹⁰ Ie'pa tso' ká sauk ká jai a krereè tò wes imichoka, e' dalewa bet wépa bøl datsi' saruruè de ièter ie'pa ɔ' mik. ¹¹ E'pa tò iché iarak:

—A Galilea wakpa ÿiök a' ièteriã ká sauk ká jai a? Jesús bak a' shuã e' mítser Skèkòl wa. Wes a' tò isuè tò imiã ká jai a, e' suè idörane ká i' kì.

Matías atè Judas skéie

* **1:6** Israel aleripa e' wòkirpaie: Jesús ttekòlpa tso'ia ibikeitsök tò ie' e' tkòkèka Israel aleripa blúie ie'pa ká kì tã ie'pa tkekekã ie' kayuapaie.

¹² Etā Jesús ttekōlpa tsá e'pa tso' Olivo kébata a, ie'pa biteane Jerusalén. E' ñalé dör wekké ulat kawō mène judiowak a shkoie eno diwō a ekké.† ¹³ Mik ie'pa dene Jerusalén tā ie'pa tkaka u etkuō kī wé ikapōkerak ee. Eē itso' rak Pedro, Juan, Santiago, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Santiago Alfeo alā, Simón Celote, ñies Judas Santiago alā. ¹⁴ Ie'pa ulitane ñi dapa'uke kekraē ttōk S'yé tā. Alakōlpa welepa ena María, Jesús mi, ena Jesús ēlpa, e'pa tso' ñak ie'pa tā ttōk S'yé tā.

¹⁵ Jesús mik erblōkwakpa e' dapa'uke e'pa dōka cien eyōk kī dabom böyōk ekké ulatōk (120). E' kéwō ska' tā Pedro e' kēka ie'pa wōrkī tā ichéitō: ¹⁶ “A yamipa, ima Judas yē' Wikōl Batse'r tō se' blú bak David e' wa, e' wā tka wes itso' kitule Skēkōl yēkuō kī es. Judas wā pē' míne Jesús klō'ukwā. ¹⁷ Tā ie' bak Jesús kléie wes se' es, ie' bak kaneblōk Jesús tā wes se' es. ¹⁸ (Ie' tō ì sulu wamblē, e' ské wa ie' tō ká tué et. E' ukuōkī tā ie' anebitū wōwakkōt ñawi tskinewā tā inattse yērulune. ¹⁹ Mik Jerusalén wakpa tō ttē e' ttsé, etā kā e' kiē mékarakitō iwákpa ttē wa Hacéldama e' wā kiane chē S'pē Ké). ²⁰ Es itso' kitule Skēkōl yēkuō kiē Salmo e' kī e' tō iché i' es:

'As ie' u weir
ñies as kē yi seriā e' a.'‡

Ñies ichéitō:

'Q'ka múka iskéie ie' kané méat e' kanéukne.' ”§

Es itso' kitule Skēkōl yēkuō kī.

²¹ “Wēpa tso' iē e'pa manetwā se' tā kekraē Jesús bakia se' shuā etā. ²² Mik Juan tō Jesús wōsuk e' kos tā ie'pa tso' ñak se' tā dō mik Jesús mineā kā jai a etā. Se' kawōtā wēpa ekkēpa shushtōk ekōl se' kīie as itō Jesús shkēneqane, e' tté pakō se' tā.”

²³ Es ie'pa tō wēpa shushté bōl. Ekōl kiē José, e' kiē Justo ñies. E' kkabata dör Barsabás. Iēkōl kiē Matías. ²⁴ Etā ie'pa tō ikié S'yé a i' es: “A Skēkōl, be' wā sulitane er suule buaē. E' kuekī ikkachō sa' a wēne shushté be' tō ²⁵ as iat Jesús ttekōlpa tsá e' kīie Judas skéie. Judas e' wamblē sulu, e' kuekī ie' tō kané e' méat tā imiā weinuk wé ikawōtā weinuk ee.”

²⁶ Etā ie'pa iné isuie tō wēpa bōl shushtéke ie'pa tō e' wēne kiē dōmittsa. Etā Matías kiē dettsā. Es ie' atē Jesús ttekōlpa tsá e' kīie imalepa dōka dabom eyōk kī ekōl (11) e'pa tā.

2

Wikōl Batse'r de Jesús mik erblōkwakpa kī

¹ Mik Pentecostés kéwō* de, etā Jesús mik erblōkwakpa kos tso' dapaule ek tsinī ēme. ² E' bet tā kā jai a ì blane tajē wes siwa' darērēē es, e' blane u shū kos a wé ie'pa tso' ee. ³ Etā ie'pa tō isuē tō idebitū tajē ku'ie bō' wōrkua suē, e' ane ie'pa ulitane kī et et. ⁴ Etā ie'pa a Wikōl Batse'r iēnewā tā ekōl ekōl ttēmi kā bānet wakpa ttō wa kuā'kī kuā'kī wes Wikōl Batse'r tō ie'pa ké ttōk es.

⁵ E' kéwō ska' tā judiowak tō Skēkōl dalōieta' datse kā ulitane kī, esepa tso' tajē Jerusalén. ⁶ Mik ie'pa tō Jesús mik erblōkwakpa aláneka tajē e' ttsé, etā

† 1:12 shkoie eno diwō a ekké: E' dör kilómetro etk ulatōk. ‡ 1:20 Salmo 69.25 § 1:20 Salmo

109.8 * 2:1 Pentecostés kéwō: Pentecostés wā kiane chē Ká Dabom Skeyōk kéwō. Judiowak tō Ie'pa Yēpa Yērulune Egipto e' kéwō tkō'wé one, e' kī kā de dabom skeyōk, etā kawō skā tkō'weke ie'pa tō e' kiekarakitō Pentecostés. Ñies e' kéwō kiērakitō Iyiwō Shtōk Kéwō. Kawō e' dör wēstela choie Skēkōl a iyiwō kite e' kī. Éxodo 23.16 suā.

ie'pa e' dapa'wéką ikí ttsök bua'ie. Ie'pa tó ittse eköl eköl iwákpa ttö wa kuą'kí kuą'kí es. E' kuękí ie'pa tkinewa taję. ⁷ Ie'pa wökranewa tą ichéraitó ñi a:

—¿A'ka ie'pa kę dör Galilea wakpa tso' ttök? ⁸ ¿Wes se' ulitane tso' ittök tó ie'pa ttöke se' ulitane ttö kuą'kí kuą'kí wa? ⁹ Íe se' shųa se' tso' datse Partia, Media, Elam, Mesopotamia, Judea, Capadocia, Ponto, Asia, ¹⁰ Frigia, Panfilia, Egipto ena ká tso' Libia atę tsinet Cirene kke. Nies pę' datse Roma serke íe esepa tso' íe. ¹¹ Se' welepa dör judiowak chökle. Welepa kę dör es, esepa e' yö'bak judiowakie. Nies se' tso' íe datse Creta ena Arabia. Erę i kos kaneq' Skököl tó buaę e' chök ie'pa tso' e' әне buaę se' әне se' wákpa ttö kuą'kí kuą'kí e' wa.

¹² E' kuękí ie'pa ulitane wökrarulune taję ikittsök. Ie'pa wöą ká chowa. Ie'pa ñi chakerak:

—Íyi ikkë, ¿ima e' wà kiane chè?

¹³ Erę welepa tó Jesús mik erblökwapka wayué sulu tą ichéraitó:

—Ie'pa tteke blo' tó.

Pedro tó ttę paké

¹⁴ Eta Pedro e' duęką shkë'ka Jesús ttekölpa tsá malepa döką dabom eyök kí eköl (11), e'pa tą. Ie' tó iché sulitane a әнеule: “A yamipa judiowak, ñies a' ulitane serke Jerusalén. Íyi ikkë e' wà pakekeyö a' a. Ye' ttö tso' buaę a' tó. ¹⁵ Sa' kę tteku' blo' tó wes a' tó ibikeitsę es. Erpa diwö de sulitu (9) bla'mi, diwö ikkë kę yi e' ttötą'ka blo' wa. ¹⁶ Erę i tköke sa' tą, e' dör wes Skököl tteköl kię Joel, e' tó iyę'atbak es. Ie' tó iyę'at i' es:

¹⁷ ‘Skököl tó ichę tó mik ká i' erkewatke, eta ye' tó ye' Wiköl patkeraę sulitane kí.

E' kuękí a' ala'r, wępa ena alakölpa, ekkępa kos ttöraę wes ye' ttekölpa es.

A duladulapa a ilę kkayërdaę kabsuęie ie'pa kę ku' kapökwa e' dalewa.

Ñies a' kękępa a ilę kkayërdaę kabsuę a.

¹⁸ Nies e' kęwö ska' tą ye' Wiköl patkeraęyö

ye' kanę męsopa kí, wępa ena alakölpa.

Es ie'pa tó ye' ttę pakerane imalepa a.

¹⁹ Ká jai a ye' tó íyi taję suluę kkacheraę, kę suule a' wą ese.

Ká i' kí ñies íyi kkacheraęyö as a' isaų:

s'pę sueraę a' tó, bö' sueraę a' tó, shkľę taję sueraę a' tó ñies.

²⁰ Diwö tserdawa. Si'wö iardawa batsę wes s'pę es.

E' kos tköraę kam Skököl kęwö dö e' yökí.

Kawö e' dör buaę shute, e' olo tą taję.

²¹ E' kęwö ska' tą yi kos tó e' tsatkę kię Skököl a,

esepa ulitane tsatkërdaę: ”†

Es Joel tó iyę'at.

²² “A Israel aleripa, ye' ttö tso'. A' wą ijcher tó mik Jesús Nazaret wak sene' ká i' kí, eta i kę or yi a ese węitö taję se' shųa Skököl batamik kkayënoie. Es Skököl tó se' a ikkachę tó ie' tó ipatkę'. ²³ Erę Jesús menettsa a' a klö'węwa wes Skököl tó isuletę'atbak kuaę es, ñies wes ie' kí ikiane es. A' tó wępa sulusipa kę ie' ttökwa wötęulewa krus mik. ²⁴ Ie' weine siarę ie' kótęwa, erę Skököl tó ie' shkęq'kane. Duewa kę a ie' wöklöne yęs. ²⁵ E' kuękí ká íaiąę blu' David ut Skököl tą ima Jesús ttömi e' yę'itö i' es: ‘Ye' wą ijcher tó kękraę be' tso' ye' tą.

† 2:21 Joel 2.28-32

Be' tso' ye' t̄a ye' ulà bua'kka ye' k̄imuk,
e' kuęk̄i k̄ē ì a ye' orpa wēs.

²⁶⁻²⁷ E' kuęk̄i ye' t̄sē'r buaē,
ye' t̄sō kanēē.

Be' k̄ē tō ye' mepaāt pō a,
e' kuęk̄i ye' ęnuraē iwā panuk b̄ērē.

Ye' dōr be' kanē mēso batse'r e',
e' kuęk̄i be' k̄ē tō imepaāt as ye' nurwā.

²⁸ Be' tō sene michoē ñalé e' kkayē' ye' a.

Ye' tso' be' wōrk̄i, e' kuęk̄i be' tō ye' t̄sē'weraē buaē.[‡]

Es David tō iyē'at.

²⁹ “A yamipa, ye' tō icheke a' a yēsēsē. Se' blú k̄ēk̄ē David bak k̄á iaiāē, e' du'wabak t̄a inú wōtēnewā. Ie' pō tso'ia dō ikkē t̄a iē. ³⁰ Erē David bak Sk̄ēkōl ttekōlie. E' kuęk̄i ie' wā ijch̄er tō Sk̄ēkōl kablē' ie' a iwāk ttō wa ttē ì' wa: ‘Ye' tō be' aleri tkerakā ekōl blu'ie wēs be' es.’ ³¹ E' jch̄er David wā, e' kuęk̄i ie' tō Cristo shkēnekanē e' yē'. Ie' tō iyē' tō inú k̄ē atuk pō a, k̄ē inurpawā. ³² Es iwā tka. Sk̄ēkōl tō Jesús shkē'kanē, e' suē sa' ulitane tō sa' wākpa wōbla wa. ³³ Sk̄ēkōl tō ie' tsēmikā t̄a itkék̄aitō iulā bua'kka dalōiērt̄a' tajē. Ie' Yē tō iWikōl mé ie' a wēs ikablē' imuk es. E' ukuōk̄i t̄a ie' tō iWikōl Batse'r patkē sa' k̄i. E' suē a' tō, e' t̄sē a' tō ęniā. ³⁴ Erē David k̄ē mine'k̄a k̄á j̄a ì a wēs Jesús es. Ie' wāk tō iyē'at:

‘Sk̄ēkōl tō ichē ye' K̄ēkōl a:

Be' e' tkōk̄a ye' ulā bua'kka,

³⁵ e' dalewā ye' tō be' bolōkpa merarō be' klō dik̄iā.'§

Es David tō iyē'.

³⁶ “A Israel aleripa ulitane. Ijch̄enú buaē a' wā tō ye' tso' Jesús chōk. E' kōtwā a' tō wōtēulewā krus mik, erē e' wāk tkék̄a Sk̄ēkōl tō se' wōkirie ñies se' blúie.”

³⁷ Mik ie'pa tō ttē e' t̄sē, e't̄a ie'pa ęriane'k̄a tajē. Ie'pa tō Pedro ena imalepa a ichakē:

—A yamipa, ¿wēs sa' e' ùmi?

³⁸ Ie' tō iūtē:

—A' ęr m̄ane'ú Sk̄ēkōl a t̄a a' e' wōskuōō ekōl ekōl Jesucristo ttō wa as a' nuì olo'yar a' k̄i. A' tō iwé es, e' t̄a Sk̄ēkōl tō iWikōl Batse'r meraē a' a. ³⁹ Kablē e' dōr a' a ena a' aleripa ulitane a ena ulitane serke k̄á k̄amiē, esepa a ñies. Kablē e' dōr wēpa kōs kieke K̄ēkē dōr Se' K̄ēkōl e' tō esepa a.

⁴⁰ Es ttē e' wa ena ttē sk̄a tajē wa Pedro tō ichē iarak darērēē, ipattē tajē t̄a ichēitō iarak:

—A' e' ts̄atkō ì tkōraē pē' sulusipa t̄a e' yōk̄i.

⁴¹ Es wēpa tō ì ché Pedro tō, e' klō'wé, e'pa wōskuérakitō. E' diwō Sk̄ēkēpa Jesús icha erule e' k̄i iēne tajē dōk̄a mil mañayōk ulatōk (3000). ⁴² E't̄a ie'pa e' ché ttē wa Jesús ttekōlpa ts̄á e'pa tō s'wōbla'weke, e' t̄tsōk k̄ękraē ęr bua' wa. Ñies ie'pa e' ché ñi k̄imuk ì tso' ie'pa wā e' wa. Ñies k̄ękraē ie'pa e' dapa'uke pan ñuk Jesús kōtwā e' k̄éwō tkō'woie. Ñies ie'pa e' ché ttōk S'yé t̄a.

Wēs Jesús mik erblōkwakpa ts̄á e'pa ser

⁴³ E't̄a ì k̄ē ęr yi a ęse wēke tajē Jesús ttekōlpa ts̄á e'pa tō Sk̄ēkōl batamik. E' tō pē' ulitane wōkrawé tajē. ⁴⁴ Wēpa erblē Jesús mik e'pa kōs serke wēs wāk ekōl ē es. Ì tso' ie'pa wā ese kakmekerakitō ñi a. ⁴⁵ Es iyi tso' ie'pa wā, k̄á ò ilē sk̄a, ese watuke ie'pa tō t̄a iskē blatekerakitō imalepa k̄imē kiane esepa

a. ⁴⁶ Diwö bit ta ie'pa ulitane e' dapa'ukerak Skëköl wé a. Ñies u a u a ie'pa chköke ñita er bua' wa tssé'rdak buaë. Jesús kötewä e' këwö tkö'weke pan ñè wa ñita. ⁴⁷ Skëköl kikekeka ie'pa tö. Sulitane wa ie'pa wër buaë. Ká bit ekkë Skëköl tö s'tsatkeke tajë, e' kuëkj ie'pa kí daparke tajë.

3

Pedro tö s'kraulewä eköl e' bua'wéne

¹ Ká et tsáli diwö de mañat ta Pedro ena Juan míyal ttök Skëköl ta iwé a. Diwö e' dör ttoie ie' ta. ² Eta eë wëm tkër eköl kune' klö kraulewä. E' datse iyamipa wa itkekeser kekraë Skëköl wé wëkkö kië Wëkkö Buaala e' a as inuköl kak kiöitö sulitane dökewä eë esepa a. ³ Mik ie' tö Pedro ena Juan dökewatke e' sué, eta inuköl kak kiéitö ie'pa a. ⁴ Eta ie'pa tö ie' suéwä krereë iwö kj ta Pedro tö iché ia:

—Sa' saú.

⁵ Eta ie' tö ie'pa sué ta ibikeitséitö tö ilè kakmekeitö ye' a. ⁶ Erë Pedro tö iché ia:

—Kë ye' wä inuköl ta'. Kë ye' wä oro ta'. Erë ì tso' ye' wä e' mekeyö be' a. Jesucristo Nazaret wak e' ttö wa, be' e' kóka ta be' shkö.

⁷ Eta Pedro tö iklö'wéwä iulà bua'kka ta ibatséka. E' wöshä ta iklö a idiché iëne ⁸ ta ituneka e' duékaie ta ishkémi wj'kë io'kë. E' ukuöki ta imiwa Skëköl wé a Pedro ena Juan ta iwak klö wa. Ie' turkëka, es Skëköl kikekaramiitö. ⁹ Eta pe' tso' kos e'pa tö isuë tö ishkörami ta Skëköl kikekaramiitö. ¹⁰ Ie'pa tö ie' suéwä tö ie' dör wëm e' tköke inuköl kak kiök Skëköl wé wëkkö kië Wëkkö Buaala e' a e'. E' tö ie'pa tkiwéwä tajë. Ie'pa wökranewä iweblök.

Pedro tö s'pattë Skëköl wé a

¹¹ Skëköl wé e' üle kië Salomón üle, eë wëm buanene e' tso'ia Pedro ena Juan paklö'uk. E' dalewa pe' kos datse tuneule wé ie'pa tso' eë ta ie'pa tkinewä tajë isaük. ¹² Mik e' sué Pedro tö, eta ie' tö ie'pa a iché: “A Israel aleripa çì kuëkj a tkirke? çì kuëkj a tso' sa' saük krereë wësua sa' wák tö wëm i' bua'wéne shköwéne sa' wák diché wa ö sa' serke yësyësë Skëköl a e' kuëkj?” ¹³ Erë Skëköl dör Abraham, Isaac, Jacob ena se' yépa malepa bak ká iaiaë, e'pa Këköl, e' tö ie' kané méso kië Jesús, e' kikhéka iyi ulitane tsata, e' dör yi me'ttsa ttëwä a' tö e'. Ie' waté'ttsa a' tö Pilato wörkj erë e' tö ibikeitsbak iökshka. ¹⁴ Jesús dör bats'er ena yësyësë warma a' tö iki' tö e' yöttsa. Erë e' skéie a' tö pe' suluë e' yöktsa ka'. ¹⁵ Es sene mukwak e' kötwa a' tö, erë ishkeo'kane Skëköl tö. E' kos su' sa' tö sa' wöbla wa. ¹⁶ Wëm i' kraulewä e' suüle a' wä buaë. Ie' diché iënene sa' erblöke Jesús mik e' wa. Jesús mik erblë, e' tö wëm i' bua'wéne buaë a' wörkj.

¹⁷ “A yamipa, ye' wä ijcher tö mik a' ena a' wökirpa tö Jesús kötwa, eta a' kë wä ijcher mokj tö ì wamblök a' tso'”. ¹⁸ Erë ì yë'atbak Skëköl tö ittekölpa ulitane kkö wa tö wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e' kawötä ttëwä es, e' wawé Skëköl tö es. ¹⁹ E' kuëkj ì sulu watöttsa. A' er mane'ú Skëköl a' as a' nuì olo'yöitö a' kj. ²⁰ Eta es ie' tö a' er pablaraë ta Jesús pairi'bituitö idi' wa s'blúie e' patkeraneitö se' a'. ²¹ Erë ì ta ie' kawötä senuk ká jai a' dö mik Skëköl tö ì kos yuëne buaë wes kenet es eta. Es Skëköl tö iyë'bak ká iaiaë ittekölpa bats'er e'pa wa. ²² Moisés tö Jesús yé' se' yépa bak ká iaiaë, e'pa a' i' es: ‘A shua Skëköl tö itteköl keraka eköl wes ye' es. E' ttö kos dalöio a' tö. ²³ Wépa kë wä ie' ttö dalöiëne, esepa ulitane skerattsa se' wakpa yökj bänet, ie'pa erdawa sëraa.* Es Moisés tö iyë'at.

* 3:23 Deuteronomio 18.15,18-19

24 “Es ñies Samuel ena Skëköl ttekölpa malepa dë'bitu ie' itöki, e'pa kôs tò ì tköke kawö ikkë tã, e' yë'atbak. 25 Ì uk Skëköl kablë' kã iaiã ittekölpa wa, e' wã döraë se' ulã a. Ñies ttë me'atbakitö se' yëpa bak kã iaiã e'pa a, e' wã döraë se' ulã a. Ie' tò iyë'atbak Abraham a' i' es: 'Be' aleripa batamik ye' er buaë chöraë kã ulitane wakpa a.' 26 E' kueki mik ie' tò ilã Jesús shkë'wëkane, etã ipatkëitö se' a kewe se' a er buaë choie as se' ser sulu ese olo'yösö eköl eköl.”

4

Pedro ena Juan e' tsatké judiowak wökirpa wörki

1 Etã Pedro ena Juan tso'ia s'pattök, e' shua sacerdotepa bitëshka Skëköl wë shkëkipa wökir tã ena saduceowakpa tã. 2 Pedro ena Juan tso' s'wöbla'uk tò Jesús kötëwã e' shkënekane. E' wa iwã kkachëitö tò s'duowã e'pa shkerdakane. E' tò sacerdotepa ena ie'pa malepa uluwëkã tajë. 3 Ie'pa tò Pedro ena Juan klö'wëwã. Kã detke tsãli, e' kueki imëarakitö s'wöto wë a dö bule es. 4 Erë wëpa tso' Pedro ttö ttsök, e'pa shua tajë ie'pa tò Jesús ttë buaë klö'wë. Es Jesús mik erblökwakpa wëpa ë esepa dekã mil skeyök e' ulatök (5000).

5 Bule es tã judiowak wökirpa ena ikuëblupa ena s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa e' dapa'wëkã Jerusalén. 6 Ñies sacerdote kibi kië Anás e' tso'. Ñies Caifás, Juan, Alejandro ena imalepa döer sacerdote kibi e' ditsëwö e'pa kôs tso'. 7 Ie'pa tò Pedro ena Juan tsuk patké tã iduëserak ie'pa wörki tã iwã chakerakitö:

—¿Yi diché wa, yi ttö wa wëm klö kraulewã e' bua'wëne a' tò?

8 Etã Pedro a Wiköl Batsë'r iënewã tajë tã iütëitö:

—A s'wökirpa, a s'kuëblupa. 9 Sa' tò s'kirirke e' kime' er bua' wa, e' chaké a' tò sa' a. A' k'i ikiane jchenuk tò wës ibuanene. 10 I'ñe tã sa' tò ichë a' wörki, ñies Israel aleripa ulitane e'pa wörki tò wëm i' buanene sulitane wörki Jesucristo Nazaret wak e' ttö wa. E' wák kötëwã a' tò krus mik erë Skëköl tò ishke'okane. 11 Skëköl yëkkuö k'i itso' kitule: “Ák watë'ttsã u yuökwakpa tò, e' yönene ák bua'buaië.”* Ák e' döer Jesucristo chë. 12 Ie' döer S'tsatkëkwak. Skëköl kë wã yi skã patkëule kã i' k'i s'tsatkoie. E' kueki Jesucristo eköl ë wa s'tsatkërimi.

13 Mik iwökirpa tò isuë tò Pedro ena Juan döer skle siarla, kë wöblaule yëkkuö wa erë ittöke buaë kë suane, etã ie'pa tkinewã. Ie'pa éna ianewã tò ie'pa bak shkök Jesús tã ittökatapaie. 14 Wëm buanene e' dur Pedro ena Juan tã, e' kueki ie'pa kë a iyënuke tò e' döer kache. 15 Etã ipatkëmirakitö u'rki tã ie'pa atë ileritsök. 16 Ie'pa iché ñi a:

—¿Wes sô wëpa i' wëmi? Kôs Jerusalén wakpa wã ijcher tò ì kër yi a ese wë ie'pa tò etk. E' kë yënuke se' a tò e' döer kache. 17 Erë ipauñusö as i'tami Jesús ttë i' kë paköia ie'pa tò yi a, es kë ittë bunukkã kã wa'ñe.

18 Etã ikiëarakitö tã iché iarak:

—Kë a' kawö tã'ia Jesús ttë pakök yi a. Ñies a' kë kawö tã'ia yi wöbla'uk ttë e' wa.

19 Erë Pedro ena Juan tò iütëarak:

—A' wákpa tò ibikeitsö tò Skëköl wöã yi ttö dalöie döer buaë sa' a, a' ttö ö ie' ttö. 20 Erë i' su' sa' tò ena i' ttsë' sa' tò, e' pakeraë sa' tò këkraë sulitane a.

21 Etã iwökirpa tò ie'pa k'i pauñë darërëë tã iémirakitö. Wëm kraulewã buanene e' kueki pë' kôs tso' Skëköl kïkökka. E' kueki iwökirpa kë ulã dë'wa

* 4:11 Salmo 118.22

Pedro ena Juan we'ikök. ²² Wëm buanene Skëköl diché wa e' kî duas tso' dabom tkëyök (40) kîta.

Jesús mik erblökwakpa tö ikié Skëköl a

²³ Eta Pedro ena Juan émirakitö ta imiyal wé imalepa tso' ee. Ì kos yè' sacerdotepa wökirpa ena judiowak kueblupa e'pa tö e' pakéraitö imalepa a seraq. ²⁴ Mik e' tse ie'pa tö, eta ie'pa ulitane kköché ñita Skëköl a i' es: "A Skëköl, ká jai ena ká i' ena dayë ena ì kos tso' iki, e' yò' be' tö. ²⁵ Ká iaiaë be' tö sa' kékëpa David dör be' kané méso, e' ka' ttök Wiköl Batse'r wa. Ie' tö iyè' i' es:

¿Iök ká malepa wakpa uluneka tajë troka tajë Skëköl kî?

¿Iök ie'pa ileritseke ñippök ie' ta? Kë e' wamblënuK ie'pa a.

²⁶ Ká wökirpa ena blu'pa e'pa ulitane ñippakka ie' ta.

Ie'pa ileritseke ñippök ie' ta ena wé pairi'bituitö idi' wa s'blúie e' ta.†

Es David tö iyè'.

²⁷ "Ttè e' dör mokjë. Iwà sué sa' tö tö s'wökirpa kiè Herodes ena Poncio Pilato, e'pa ñi dapa'wëka ká i' a Israel aleripa ta ena pè' kë dör Israel aleripa esepa ta ñita Jesús we'ikök. Ie' dör be' kané méso batse'r pairi'bitü be' tö idi' wa s'blúie e'. ²⁸ Es ì kos wé ie'pa tö ie' ta e' wé ie'pa tö wes be' tö isuleté'atbak es. ²⁹ A Skëköl, e' kueki ie'pa tso' sa' pauñuk darërëë, e' ttsö. Sa' dör be' kané mésopa e'pa a diché kî mú Jesús tté pakoie kë suane. ³⁰ Be' diché kkachö. S'kirirke bua'üne, ì kë or yi a ese ú iwà kkachoie, ñies iyi ese ú tajë Jesús dör be' kané méso batse'r e' ttö wa."

³¹ Mik ie'pa tö ikié one, eta wé ie'pa tso' e' ké wötí'ne. Eta ie'pa ulitane a Wiköl Batse'r iënewa ta ie'pa tö Skëköl tté paké kë suane.

Jesús mik erblökwakpa ñi kímé

³² Jesús mik erblökwakpa dör tajë. Ie'pa kabikeitsöke ñikkëë, ulitane er ttsë'r ñittsëë. Kë yi tö icheku' tö ie'pa iyi e' dör ie'pa ë icha, e' skéie e' dör ie'pa icha ñikkëë. ³³ Jesús ttekölpa tsá e'pa tö Jesús shkenekane, e' tté kî pakeke diché tajë wa. Skëköl tö ie'pa kos kimeke tajë. ³⁴⁻³⁵ Yi wa ká tso' ö ilè skà tso' rak iwa, ese watuëkerakitö ta iské mekerakitö Jesús ttekölpa tsá e'pa a blatè wépa dör siarë esepa a wes e'pa kiane kímé eköl eköl es. E' kueki kë yi weirku' siarë ie'pa shüa. ³⁶ Ie'pa shüa wëm tso' eköl dör Leví aleri datse ká kiè Chipre, e' kiè José. Jesús ttekölpa tsá tö ikié méka Bernabé (e' kiane yëno s'pablökwak). ³⁷ Wëm e' wa ká tso'. E' watuëitö ta iské méitö Jesús ttekölpa tsá a as ie'pa tö s'siarëpa kímü iwa.

5

Ì sulu wamblé Ananías ena Safira e'pa tö e' paké

¹ Erë wëm bak eköl kiè Ananías, e' tayë kiè Safira. E'pa tö ká watuëttsa. ² Eta wëm e' tö iká ské tsá yétsa iwákpa a ta iëyök méitö Jesús ttekölpa tsá a wes ká ské seraq es. E' jcher ilaköl wa seraq. ³ Eta Pedro tö iché ie' a:

—A Ananías, ¿iök be' e' mettsa Satanás a kitö'wè ta be' kéitö kachök Wiköl Batse'r a? Ká watuëbö e' ské kak tséatbö. ⁴ Kam be' tö iwataüttsa eta be' icha idir. Ta be' tö iwataüttsa, eta iské dör be' icha. ¿iök be' ibikeitsé wamblé es? Be' kë kayëne s'ditsö a. Be' kaché Skëköl a.

⁵ Mik e' ttsé Ananías tō etā ianewa duowaie. Etā ie'pa kōs wā ijchēnewā, e'pa suane tajē. ⁶ Etā duladulapa wēlepa debitū tā inū patrēwarakitō tsēmi blēwā.

⁷ Hora tka mañat e' ulatōk, etā Ananías tayē dewā Pedro ska'. Wēs iwēm de e' kē jcher ie' wā. ⁸ Tā Pedro tō ie' a' ichaké:

—Ichō ña. ¿Mokī a' tō ká watuē kōs a' tō iché ekkē?

Safira tō iūtē:

—Tō, ekkē je'.

⁹ Pedro tō iché ia: ¿Iōk a' tō kawō mé ñi a' Skēkōl Wikōl wōtsiriuk? Wēpa wā be' wēm nu mí blēwā, se' e' wakpa doyalne tā írō ie'pa wā be' nu michoē blēwā ñies.

¹⁰ E' bet tā Safira anewa tā iduowā Pedro klō ska'. Mik duladulapa dewā tā Safira nu tēr tā ie'pa wā inū mītser blēwā iwēm o'mik. ¹¹ Etā Skēkēpa Jesús icha erule ulitane ena sulitane wā ijchēnewā, e'pa suanerak tajē.

Ì kē or yi a ese wé tajē Jesús ttekōlpa tsá tō

¹² Jesús ttekōlpa tsá e'pa tō ì kē or yi a, ese wēke tajē pē' shuā iwā kkachoiē. Jesús mik erblōkwakpa ulitane e' dapa'uke Salomón ùle a. ¹³ Pē' èltēpa tō ie'pa dalōieta' erē kē diché dē'ka e' tiukwā ie'pa shuā. ¹⁴ Erē wēpa erblé Jesús mik, wēpa ena alakōlpa, esepa kī iērkerak tajē kekraē. ¹⁵ Pē' tō s'kirirke tsémirak katā shuélur ñalā kkōmik as Pedro tkō tā ilo mú ar esepa wēle kī as ibuarne. ¹⁶ Ñies ká tso' kōs Jerusalén pamik, e' wakpa de tajē s'kirirke wēttsē. Ñies wimblupa sulusi s'teke esepa wēttsē. Etā e'pa ulitane buanene seraā.

Jesús ttekōlpa tsá wōtēnewā s'wōto wé a

¹⁷ Etā sacerdote kibi ena iklēpa kiē saduceowakpa, e'pa ukyēnekā tajē Jesús ttekōlpa tsá e'pa kī. ¹⁸ E' kuekī iklō'wēwarakitō wōtēwā s'wōto wé a. ¹⁹ Erē nañewe tā Skēkōl biyōchōkwak ekōl tō s'wōto wékkō ppée tā iyéttsarak tā iché ia: ²⁰ “A' yūne Skēkōl wé a. Eē a' e' duōkā sene pa'ali Jesús tā, e' tté pakōk sulitane a.” ²¹ Bule es bla'mi tā idewarak Skēkōl wé a tā ie' kēkarak s'wōbla'uk wēs ie'pa a iyēne es.

Etā sacerdote kibi ena iklēpa tō Israel aleripa wōkirpa ulitane kiéttsā e' dapa'ukká ie'pa tā. Etā Jesús ttekōlpa tsá e'pa tsuk patkérakitō. ²² Erē mik ishkēkīpa demirak s'wōto wé a, etā kē iwā ikunerak. Tā idebiturak ibiyō mukne ²³ tā ichérakitō:

—Sa' tō s'wōto wékkō kué wōtēule buaē. Ñies shkēkīpa tso'arak iwékkō kkō'nuk. Erē mik sa' tō iwékkō ppée, etā kē sa' wā yi kune ee.

²⁴ Mik Skēkōl wé shkēkīpa wōkir ena sacerdote wōkir kibīpa, e'pa tō tté e' ttsé etā ie'pa éna kī chowa tā ñi chakéarak: “¿Wēs iwā dōttsami?” ²⁵ E' ukuōkī tā bet ekōl de ibiyō muk tā iché iarak:

—Wēpa wōtē'wā a' tō s'wōto wé a, e'pa tso'ne Skēkōl wé a s'wōbla'uk.

²⁶ Etā shkēkīpa wōkir míā iyulōk ishkēkīpa tā. Iklō'wēwarak erē ie'pa suane dō' pē' tō s'tē ák wa, e' kuekī ie'pa kē wā iweineia. ²⁷ Mik ideminerak etā itsémirakitō judiowak wōkirpa wōrkī. Etā sacerdote kibi tō iché ie'pa a:

²⁸ —Sa' tō a' a' iyē' etkēme tō wēm e' tté kē pakar yēs. Etā ¿i wamblé a' tō? A' tō Jerusalén wakpa ulitane wōbla'wēke tté e' wa. Ñies a' tso' ichōk tō wēm e' kōtēwā, e' nuí tkēnewā sa' mik.

²⁹ Erē Pedro ena Jesús ttekōlpa tsá malepa tō iūtérak:

—Sa' kawōtā Skēkōl ttō dalōiōk s'ditsō ttō tsatā. ³⁰ A' tō Jesús ttōkwā ka' wōtēulewā krus mik. Erē se' wakpa bak iaiaē e' Kēkōl e' wák tō Jesús

shkeo'kane. ³¹ Skëköl tō ibatsékami e' ska' tkésér iulà bua'kka s'wökirie ena s'tsatkōkwakie as Israel aleripa er mane'ù tã ie'pa kí ie'pa nuì olo'yarmi. ³² Ýyi ikké kos su' sa' tō e' pakök sa' tso' a' a. Nies Wiköl Batse'r mène wépa tō Skëköl ttō dalöieke esepa a, e' tso' a' a ipakök.

³³ Mik ie'pa tō e' ttsé etã ie'pa ulunekã tajë Jesús ttekölpa tsá e'pa kí. Ie'pa éna ittakulur. ³⁴ Erë ie'pa shua wëm tso' eköl e' dör fariseowak kië Gamaliel. Ie' dör s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa ese eköl. Sulitane tō ie' dalöieke tajë. Ie' e' duékã tã iché: "Jesús klépa yölor kañikã ekuölö." Etã ie'pa tō iyélur.

³⁵ E' ukuökij tã ichéitō imalepa a:

—A yamipa Israel aleripa. A' isaú bua'ie tō ì weke a' tō wépa wikképa tã. ³⁶ A' éna ianú tō barbane wëm kië Teudas e' e' ka'ka ichök tō e' dör wëm tajë ese. Wépa dökã cien tkëyök (400) e'pa e' yué ie' klépaie. Ie' du'wã kótulewã tã iklépa pone'mi wj a diã a. Es ilone'. ³⁷ E' ukuökij tã mik s'wökirpa s'kië shtök patkë', e' kéwö ska' tã wëm skã eköl kië Judas Galilea wak e' e' ka'ka. Pë' welepa e' yué ie' klépaie. Erë nies ie' kôtewã tã iklépa pone'mi seraa wj a diã a tã ee ilone'.

³⁸ E' kuekij ye' tō iché a' a tō wépa wj múat bërë. Kë ì sulu wamblar ie'pa tã. Ì aleritseke ie'pa tō ena ì weke ie'pa tō e' dör ttë ësë, e' tã bet tã kë itã'ia. ³⁹ Erë Skëköl ttë idir, e' tã kë a' e' alöpakã ikij. A' isaú buaë dö' a' tso' ñippök Skëköl tã.

Ie'pa tō Gamaliel ttō iütë. ⁴⁰ Ie'pa tō Jesús ttekölpa tsá e'pa tsuk patkéne tã ippök patkérakitō tã iché iarak: "Kë a' a kawö tã'ia Jesús tté pakök." E' ukuökij tã iémirakitō. ⁴¹ Es Jesús ttekölpa tsá e'pa e' yélur judiowak wökirpa wé a. Skëköl tō ie'pa mé weinuk Jesús tté kuekij, e' tō ie'pa ttsë'wé buaë. ⁴² Es kékraë kã bit ekkë Skëköl wé a nies u a u a ie'pa tō s'wöbla'weke s'patteke Jesús dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e' tté buaë wa.

6

Wépa kul shushtérakitō Jesús ttekölpa tsá kimoie

¹ E' kéwö ska' tã Jesús ttókatapa kí daparke tajë e'pa dör judiowak. Ie'pa welepa ttöke griegoie, esepa tō imalepa ttöke iwakpaie e'pa cheke suluë. Ie'pa tō ichéke:

—Mik chkë blatërke kékraë, etã sa' tayépa schö, esepa kë a imène kos imalepa ttöke judioie esepa a imène ekkë.

² E' kuekij Jesús ttekölpa tsá dabom eyök kí böi (12), e'pa tō Jesús ttókatapa ulitane kië e' dapa'uk tã ichéitörak:

—A yamipa, kë idör buaë sa' a s'wöbla'weke sa' tō Skëköl ttë wa e' kané mukat ýyi watioie e' ë kuekij. ³ E' kuekij a' shua wépa yulö kul as kané e' ù ie'pa tō. Wépa süle sulitane wã tō ie'pa a Wiköl Batse'r tso' tajë ena ikãbikéitsö buaë, esepa shushtō tã sa' tō ie'pa mekekã kané ñe' uk. ⁴ Etã sa' e' ché kékraë ttök Skëköl tã ena s'wöbla'uk ie' ttë wa.

⁵ E' wër buaë ie'pa ulitane wa. Ie'pa tō Esteban shushté. E' erblé buaë Skëköl mik nies ie' a Wiköl Batse'r tso' tajë. Nies Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Pármenas ena Nicolás e'pa shushté ie'pa tō. Nicolás dör Antioquía wak, e' e' yö'bak judiowakie. ⁶ Etã ittémirakitō wé Jesús ttekölpa tsá e'pa tso' ee. Etã ie'pa ulà mékã wépa ñekképa kí tã ie'pa tō ikíë S'yé a tō ikimú.

⁷ Es Skëköl ttë kí pakanemi tajë. Nies Jesús ttókatapa kí daparke tajë Jerusalén. Nies judiowak sacerdotépa tajë tō ttë mik se' erblöke e' wã klö'wé.

Esteban klönewa

⁸ Eta Skëköl er buaë ché Esteban a tajë tã diché méitö ia tajë. E' wa ì kè or yi a ese wëkeitö tajë pé' shua iwà kkachöie tö Jesús tté dör mokì. ⁹ Erë wëpa wëlepa tó Esteban chémi suluë. Ie'pa wëlepa dör judiowak ñi dapa'wq wé kië Kanë Mésopa Auleshka Esepa Wé e' wakpa. (Ie'pa bak klöulewã kaneblök erë iyërulunebak.) Ñies judiowak wëlepa tso' datse Cirene, Alejandria, Cilicia ena Asia, e'pa kos wõnarke Esteban kì. ¹⁰ Erë Wiköl Batse'r tó Esteban a tté mé ttoie buaë, e' kuekì ie'pa kè a e' alirka ie' kì. ¹¹ E' kuekì ie'pa tó wëpa wëlepa patuë kachök: "Sa' ittse tó Esteban tso' Moisés ena Skëköl chök suluë." ¹² E' wa ie'pa tó pé' uluwéka tajë Esteban kì. Ñies judiowak kueblupa ena s'wöbla'uk tté dalöiëno wa wakpa uluwékarakitö Esteban kì. E' kuekì ie'pa de Esteban ska' tã iklö'wëwarakitö tsémirakitö judiowak wökirpa ska'. ¹³ Ñies wëpa yulërakitö kachöie, e'pa tó iché:

—Këkraë wëm wí tó Skëköl wé dör batse'r i' ena Moisés tté dalöiëno e' cheke suluë. ¹⁴ Ñies sa' tó ie' ttse ichök tó Jesús Nazaret wak e' tó Skëköl wé tskerawa ena sene me'at Moisés tó se' a e' mane'wëkettsaitö.

¹⁵ Eta judiowak wökirpa kos tulur ee, e'pa tó isuë tó Esteban wö wër dalölöë wës Skëköl biyöchökwak wö wër es.

7

Esteban e' tsatkë

¹ Sacerdote kibi, e' tó Esteban a ichaké:

—Ì kì be' kkatërke ç' dör mokì?

² Ie' iüt: "A yamipa, a yëpa, ye' ttö ttsö. Mik se' këkëpa Abraham bak iaiäë Mesopotamia, kam imi' senuk Harán, etã ee se' Këköl olo tã tajë, e' e' kka'yë' ie' a. ³ Eta ichéitö ia: 'Be' kã ena be' yamipa, e' muat ta be' yúshka senuk, kã kcachekeyö be' a ee.' ⁴ Es Abraham e' yë'ttsã Caldea atë Mesopotamia ee, tã imiã senuk Harán. Iyë blënewã e' ukuökì tã Skëköl tó ie' patkë' senuk íe, wé se' serke j'ñe tã ee. ⁵ Kuaë Skëköl kè wã kã i' mène ie' a yës, elkela wë'ia ë kè ie' a imène. Erë e' kèwö ska' tã ie' kè ala'r tã', erë Skëköl kablë' ie' a tté i' wa: 'Kã i' meraëyö be' aleripa a be' blënewã e' ukuökì tã.' ⁶ Ñies Skëköl tó iché ie' a: 'Be' aleripa serdaë kã kuã kì kì wës kã kuã kì wakpa es. Eë ie'pa klördawã kanë mésoie kè patuëta' ese. Iweirdarak siarë dökã duas cien tkëyök (400).' ⁷ Erë Skëköl tó iché ia: 'Kã wé wakpa tó ie'pa we'ikera, esepa ské we'ikerayö siarë. E' ukuökì tã ie'pa e' yörattsã kã e' a as ye' dalöiorakitö kã i' kì.' ⁸ Eta Skëköl tó iché ia: 'A' ala'r wëpa kurke kos esepa tottola kkuölitla tóó tsir. E' ù këkraë iwà kkachöie tó ye' tó tté me' be' a.' E' kuekì mik ie' alà kië Isaac kì kã de paköl, etã itóttola kkuölitla téieitö tsir. Es ñies Isaac tó iwé ilã Jacob* tã. E' sù Jacob tó iwé ila'rla dabom eyök kì böi (12), e'pa tã. Ie'pa dör se' dör Israel aleripa ditséwöpa dabom eyök kì böi e' yëpa tsã.

⁹ "Erë se' yëpa tsã, e'pa ukyëne iël tsirla kië José e' tã. E' kuekì ie'pa tó iwatq'ttsã tã yi tó ituë e' wã imítser Egipto. Erë Skëköl tso' ie' tã. ¹⁰ Ie' tó itsatkë këkraë kos iweirke e' shua. Ñies kabikeitsë buaë méitö ia. Ñies ie' tó Faraón ké isauk er bua' wa (Egipto wakpa tó iblúpa kos kië Faraón). E' kuekì Faraón tó ie' tkékã Egipto iyi kos e' wökirie ñies ie' wák u wökirie.

¹¹ "E' ukuökì tã ketba anekã Egipto ena Canaán, e' kos a. E' wakpa weine siarë. Se' yëpa tsã kè wã ì kune ñanoie katanoie. ¹² Erë mik Jacob wã ijchenewã tó iyiwö tso' Egipto, etã ie' tó ila'r dör se' yëpa tsã, e'pa patkëmi

* 7:8 Jacob: E' kië ñies Israel.

iyiwō taṅk ee, e' dōr ie'pa tsā dē'rō. ¹³ Mik ie'pa skā dē'rō eṭa José tō ie'pa a iché: 'ye' dōr a' él'. Es Faraón wā ijchēnewā tō yi ditsēwō José dōr. ¹⁴ E' ukuōkī tā ie' tō iyē Jacob ena iyamipa kōs tsuk patkē aš idōbitū Egipto. E'pa dōka dabom kuryōk kī skēl (75). ¹⁵ Es Jacob minea senuk Egipto. Eē iblēnewā. Eē ie' ala'r dōr se' yēpa tsā, e'pa blērulune ñies. ¹⁶ Ie'pa nu minene Siquem wōtēwa iwakpa pō a. Kā e' watō' Hamor ala'r tō Abraham a pōie.

¹⁷ "Erē Skēkōl kablē' Abraham a ttē i' wa: 'Be' aleripa yerattsane ye' tō Egipto.' Mik e' kēwō dōkewatke, eṭa se' yēpa kī alōne tajē. ¹⁸ E' kēwō ska' tā Egipto blú ské tkēnekā, e' kē wā José pakē jcher. ¹⁹ Blu' e' tō se' yēpa kītō wē we'ikē siarē. Ie' tō ie'pa ké kēsik wa ila'rla wēpa kune erpa esepa kōs watōktsā aš iduōlur. ²⁰ E' kēwō ska' tā Moisés kune', e' dōr buaala shutē. Iyē ena imi tō ikkō'né u a dōkā sī mañat. ²¹ E' ukuōkī tā ie'pa kawōtā iwatōktsā aš iduōwā erē Egipto blú alā busi tō ikuēwā tsēmi u a tala'wē wes iwāk alā es. ²² Es Moisés yōne tajē iyi jcher Egipto wakpa wā, kōs e' wa. Ittō ē kī ittēnewā, ñies i wēkeitō e' ē kī iwēnewā tō ie' dōr wēm tajē ese.

²³ "Mik ie' kī duas de dabom tkēyōk, (40) eṭa ibikeitsēitō: 'Ye' mīa ye' yamipa dōr Israel aleripa e' weblōk.' ²⁴ Eṭa ie' isuē tō egiptowak ekōl tso' Israel aleri ekōl we'ikōk. E' kuekī ie' mishka itsatōk tā egiptowak ttēwāitō iskéie. ²⁵ Ie' ibikeitsē tō iyamipa Israel aleripa éna iarmi tō Skēkōl tō ie' patkē ie'pa tsatōk. Erē kē iwā āne ie'pa éna. ²⁶ Bule es ta' ie' tō Israel aleripa kuē bōl ñippōk. Ie' kī ikiane tō ie'pa mú er buarne ñi kī, e' kuekī ichéitō iarak: 'A' dōr ñi yamipa. ¿Iōk a' ñi we'ikō?' ²⁷ Eṭa ekōl tō iyami we'ikeke, e' tō Moisés patkéumi tā ichéitō ia: '¿Yi tō be' tkēka sa' wōkirie sa' shulōkwakie?' ²⁸ ¿Be' éna ye' ttakwā wes chki be' tō egiptowak kōtwā es?' ²⁹ E' ttsēwā Moisés tō tā itkashkar kā bānet kiē Madián ee. Eē isenē wes kā kuā'kī wak es. Eē ila'rla kēka bōl.

³⁰ "Eē ie' sené dō duas dabom tkēyōk (40). Kā et tā Skēkōl biyōchōkwak ekōl e' kkaché ie' a Sinaí kēbata a tsinet kā sir poē wē kē yi serku' ese ska'. Ie' e' kkaché ia kal tsir wōñarke bō'ie e' shūa. ³¹ Moisés wōkranewā iweblōk. Erē mik ie' e' skēwā isaṅk bua'iewā tā Skēkōl ttō ttsēitō, e' tō iché ia: ³² 'Ye' dōr be' yēpa bak iaiaē kiē Abraham, Isaac ena Jacob e'pa Kēkōl'. Eṭa Moisés painēka tajē suane kuekī. Ie' kē diché dé'kaia isaṅk. ³³ Eṭa Skēkōl tō iché ia: 'Wē be' dur, e' kē dōr batse'r, e' kuekī be' klōkkuō yōttsa. ³⁴ Mokī ye' isuē tō wēpa dōr ye' icha tso' Egipto e'pa weirke. Ie'pa kōchōke e' ttsēyō. E' kuekī ye' dē'ttsa ie'pa tsatōk. E' kuekī ittō: 'Ye' tō be' patkerami Egipto.'

³⁵ "Israel aleripa tō iyē' Moisés a: '¿Yi tō be' tkēka sa' wōkirie sa' shulōkwakie?' Erē ie'pa tō ie' watē'ttsa, erē Skēkōl tō patkē' ie'pa wōkirie ena ie'pa tsatōkwakie. E' bak mik Skēkōl biyōchōkwak e' 'kkayē'wā ie' a kal tsitsirla shūa eṭa. ³⁶ Es Moisés tō se' yēpa yē'ttsa Egipto a. Egipto ena dayē kiē Dayē Mat ee ie' tō i kē or yi a ese wē tajē. Ñies e' wēitō duas dabom tkēyōk ekkē kā sir poē wē kē yi serku' ee. ³⁷ Ie' wāk tō iché ie'pa a: 'Skēkōl tō ittekōl kerakā ekōl a' shūa wes ye' es.' ³⁸ Mik Israel aleripa tso'rak echkaie kā sir poē wē kē yi serku' ee, eṭa Moisés tso' ie'pa shūa. Ñies Skēkōl biyōchōkwak ttē ie' tā Sinaí kēbata a. Skēkōl ttē tō sene meke siā e' yēne ie' a ee, e' pakéne ie' tō se' a.

³⁹ "Erē se' yēpa kē wā ie' ttē dalōiēne'. Ie'pa tō ie' ttē watē'ttsa. Ie'pa shakne Egipto. ⁴⁰ E' kuekī ie'pa tō iché Aaron a: 'Moisés tō se' yē'ttsa Egipto a. Kē sa' wā ijcher i tka ie' tā. E' kuekī iyi diōkōl yuō se' a bōt mañat dalōiē skēkōlie aš e' mi' se' wēttsuk.' ⁴¹ Es ie'pa tō baka pupula diōkōl yuē dalōiē. Tā iyiwak jcherakitō mè baka diōkōl a idalōioie. Ie'pa tō e' kēwō tkō'wē tajē, baka diōkōl

yuérakitō iwákpa ulà wa, e' dalōioie. ⁴² E' kuęki Skėköl e' skėttsa ie'pa yōki. Ie' tō ie'pa méat as bėkwō dalōiōrakitō ie' skėie. Es Skėköl ttekölpa tō ikıt iyėkkuō ki. Ie'pa tō ichė:

'A Israel aleripa,

mik a' sene' ká sir poė wé kė yi serku' ee duas dabom tkėyök (40) ekkė, etā a' tō iyiwak jchė' erė e' kė dör ye' dalōioie.

⁴³ Wé dalōieie pė' tō skėkölkie kiė Moloc, e' diököl wéla dami a' wā.

Ñies wé dalōieie pė' tō skėkölkie kiė Refán e' diököl bėkwōie, e' dami a' wā.

E' kos diököl yué a' wákpa tō, esepa dami a' wā dalōie.

E' kuęki ye' tō a' patkeraė kamiė weinuk siarė Babilonia wı'kie.'†

Es ikiteat.

⁴⁴ "Es mik se' yėpa bak senuk ká sir poė wé kė yi serku' ee, etā ie'pa wā datsi'kuō dami e' shukuękear Skėköl wėie. E' a' ie' bak e' kkachök ie'pa a. U e' yōne wės ie' tō Moisés ka' iyuök es, wės ie' tō ikkayė' ia es. ⁴⁵ E' ukuōki tā u e' méat se' yėpa bak e'pa tō ileripa a. Mik ie'pa demi Josué tā pė' kuā'ki wakpa ká klō'ukwā, etā u e' mirwarak iwā. Skėköl tō pė' kuā'ki wakpa uyėttsa ie'pa yōki. E' ukuōki ká tajė tā David tkėneka blu'ie. E' kėwō ska' tā u yōne iaiaė datsi'kuō wa, e' tso'ia. ⁴⁶ David wėr buaė Skėköl wa tā ie' a David tō kawō kiė ie' dalōio wé yuoie Israel aleripa a. ⁴⁷ Erė David alā kiė Salomón, e' tō Skėköl wé e' yué. ⁴⁸ Erė Skėköl dör İyi ulitane tsatā e' kė ser u yué s'ditsō tō ese a. Es itteköl eköl tō iyė'at, e' tō ichė:

⁴⁹⁻⁵⁰ 'Skėköl tō ichė:

Ká jai e' dör ye' e' tkoie.

ká i' dör ye' klō tkoser.

Ye' wák tō İyi kos yō',

e' kuęki ¿wės a' tō u yuėmi ye' a?

¿Wės a' tō ká mėmi ye' a ęnoie?‡

Es ikiteat.

⁵¹ "Erė a' kė tō Skėköl dalōieta'. A' er darėrė. A' kukuōña darėrėė. Kekraė Wiköl Batse'r wōklō'wė a' tō. A' dör wės a' yėpa bak ká iaiaė es. ⁵² Ie'pa tō Skėköl ttekölpa kos wė'ik. Es ñies ittekölpa bak ichök tō yi dör Yėsyėsė Chōkle e' datse, e'pa kōtular ie'pa tō. I'ñe tā yi dör Yėsyėsė Chōkle ñe' detke, erė iwatuėttsa a' tō ttėwā. ⁵³ A' ulā a Skėköl ttė dalōiėno dė' ibiyōchōkwakpa wa. Erė a' kė tō idalōie."

Esteban ttėwā ie'pa tō

⁵⁴ Mik iwōkirpa tō ì pakė Esteban tō e' ttsė, etā ie'pa uluneka İki tajė. Ie'pa kà wōtėwā ulune ě kuęki. ⁵⁵ Erė Esteban ki Wiköl Batse'r kı de tajė tā iwō kėka ká jai a tā Skėköl olo tajė e' suėitō. Ñies ie' tō Jesús suė dur Skėköl ulā bua'kka.

⁵⁶ Ie' tō ichė:

—İsa'ı! Ye' tso' isa'uk tō ká jai wėkkō àr aie. Ñies Jesús dör S'ditsō Alā e' sa'uk ye' tso' tō idur Skėköl ulā bua'kka.

⁵⁷ Erė ie'pa e' kukuōña wōtėwā as kė iwattsėr. Etā iaņekararak tajė tā imishkarak seraā Esteban ki. ⁵⁸ Tā iyėttsarakitō Jerusalén a mıtser u'rkı ee, tā ie'pa tō ie' tēmi ak wa ittowaie. Esteban kkatōkwakpa tso' itök, e'pa datsi' me'itōrak duladula kiė Saulo e' a blė.

⁵⁹ Ie'pa tso' Esteban tōk ak wa, e' dalewa ie' tō ikiė Skėköl a i' es: "A Skėkėpa Jesús, ye' wiköl tsūmi be' ska'." ⁶⁰ E' ukuōki tā ie' e' tkėwā kuchė ki tā iaņeka tajė: "A Skėkėpa, İ sulu wamblök itso'rak, e' nuı olo'yō ie'pa ki."

Mik e' chéitō tā iduowā.

8

¹ Esteban ttéwā ie'pa tō e' tō Saulo ttsé'wé buaë.

Saulo tō Jesús mik erblökwakpa we'ikémitke

E' diwō shā tā Skékēpa Jesús icha erule tso' Jerusalén e'pa we'ikémitke pē' tō. Ie'pa kōs tkayalmi dō Judea ena Samaria. Erē Jesús ttekōlpa tsá e'pa kē mineyal. ² Wēpa welepa tō Skékōl dalōieke tajē, esepa tō Esteban nu bléwā tā ie' ieitsérakitō tajē. ³ Erē Saulo tō Skékēpa Jesús icha erule e'pa we'ikémi siarē. Ie' mirwā u ā u ā ie'pa yōktsā kuulemi patkēmi wōtēwā s'wōto wé ā wēpa ena alakōlpa ñies.

Jesús tté pakane Samaria wakpa ā

⁴ Erē wēpa bakyalmi Jerusalén, e'pa tō Jesús tté buaë pakémir ká wa'ñe wé imirwarak eē. ⁵ Es Felipe míā Samaria. Eē ie' tō wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e' tté pakémi ká e' wakpa ā. ⁶ Mik ie'pa tō ie' ttōke e' ttsé ñies ì kē ɔr yi ā ese wēkeitō, e' suérakitō etā ie'pa tō ittō kittseke bua'iewā. ⁷ Es pē' ā wimblupa sulusi tso', esepa bua'wénéitō tajē. Wimblupa sulusi yērulune arkekarak tajē. Es ñies s'kraulewā tajē ena s'bachiulewā tajē, esepa buanene buaë. ⁸ E' kuēkī ká e' wakpa kōs ttsé'ne buaë.

⁹ Etā ká e' ā wēm tso' ekōl kiē Simón. Ie' kanēblē'mi iaiāē wēs awá es. E' wa ie' tō Samaria wakpa kītē' tajē. Es ie' e' kkeō tō ie' dōr imalepa tsata. ¹⁰ Ká e' wakpa ulitane, siarēpa ñies inukōl blúpa, e'pa tō ie' ttō klō' buaë. Ie'pa tō iyē': "Skékōl kiē Diché Tajē, e' e' yué Simónie."

¹¹ Bānet ie' tō ie'pa kītē'bitū ikanē wa. E' kuēkī ie'pa tō ie' ttō iūtē' buaë. ¹² Erē mik Felipe tō ì blúie Skékōl tso' e' tté buaë paké ñies Jesucristo tté buaë paké, etā ie'pa tō iklō'wé tā ie' wōskuélor wēpa ena alakōlpa. ¹³ Ñies Simón wák erblé Jesús mik tā iwōskué. Ie' michoē Felipe tā kēkraē. Es ie' isué tō ì kē ɔr yi ā ese wēke Felipe tō tajē, e' tō ie' tkiwēwā.

¹⁴ Mik Jesús ttekōlpa tsá tso' Jerusalén, e'pa wā ijchenewā tō Samaria wakpa tō Skékōl tté klō'wé, etā ie'pa tō Pedro ena Juan patkēmi eē. ¹⁵ Mik idemirak, etā ikiérakitō S'yé ā Samaria wakpa tō iklō'wé, e'pa kī ās Wikōl Batse'r dō ie'pa kī. ¹⁶ Kam Wikōl Batse'r dōbitū ie'pa ulitane kī. Ie'pa wōsuule Skékēpa Jesús ttō wa, e' ē ɔ' ie'pa tō. ¹⁷ E' kuēkī Pedro ena Juan ulā mékā ie'pa kī tā Wikōl Batse'r de ie'pa kī.

¹⁸ Simón tō isué tō mik Jesús ttekōlpa tsá ulā mékā ie'pa kī etā Wikōl Batse'r debitū ikī. E' kuēkī ie' tō inukōl watkē Pedro ena Juan ā, ¹⁹ tā ie' tō iché iarak: —A' wā diché tso' se, e' mú ye' ā as yi kī ye' ulā mēkā tā ese kī Wikōl Batse'r dōbitū wēs a' tō iwēke es.

²⁰ Pedro tō iūtē:

—Be' tō ibikeitsé tō ì kakkè Skékōl tō e' tōrmi inukōl wa, e' kuēkī be' inukōl weinú kēkraē be' wák tā. ²¹ Be' er kē dōr yēsēsē Skékōl wōa, e' kuēkī diché i' kē menuk be' ā. ²² Be' er mane'ú ì sulu wamblekebō i', e' yōkī. Skékōl ā ikiō ās ì bikeitsébō suluē isalema e' nuñ olo'yēmiitō be' kī. ²³ Ye' tō isué tō be' er dōr suluē kēsik ēme. E' wā be' wák kōs tso' klōulewā.

²⁴ Simón tō iūtē:

—Skékōl ā ikiō ās ì kōs ché a' tō e' kē tkō ye' tā.

²⁵ Etā ì ɔ' Skékōl tō ie'pa tā e' tté paké Pedro ena Juan tō. Ñies s'pattérakitō Skékēpa Jesús tté wa. E' ukuōkī tā ie'pa míyalne Jerusalén. Tā ñāla wā Samaria shūā ká tso' tajē, e' wakpa ā ie'pa tō Jesús tté buaë pakerami wēs imirdak es.

Felipe tō Etiopía wák eköl wöbla'wé

²⁶ E' ukuökí tã Skëköl biyöchökwak eköl tō iché Felipe a: “Be' yúshka dayë ñak kke Jerusalén ñalá wa dö Gaza.” Ñalá e' tkökemi ká sir poë wé kē yi serku' e' kke. ²⁷ Eta Felipe miã tã ñalá e' kí wëm kuëitö eköl, e' dör Etiopía wak. Ie' dör iká wökirpa e' eköl. Ie' dör alaköl tso' Etiopía blúie, e' inuköl blök wökir. Ie' dare Jerusalén Skëköl dalöiök. ²⁸ Ie' mirwane ikaska' karreta kí, e' a itkër yëkkuö kit Skëköl tteköl kië Isaiás tō, e' sauk.

²⁹ Eta Wiköl Batse'r tō iché Felipe a: “Be' yú, be' e' sköwã karreta se ɔ'mik.”

³⁰ Mik Felipe e' skéwã karreta ɔ'mik, eta ie' tō ittse' tō Etiopía wak tō Skëköl yëkkuö kit Isaiás tō, e' aritserami. Felipe tō ie' a ichaké:

—Yëkkuö se aritseke be' tō ¿e' wã ane be' éna?

³¹ Ie' tō iüté:

—Kē yi kü' ye' wöbla'uk tã ¿wes ye' a iwã armi?

Ie' tō Felipe kié e' tkökkã ie' ɔ'mik. ³² Ie' tō iaritserami wé ichéitö:

“Ie' dör wes obeja urula tsëmi ttëwã es.

Wes obeja pupula kē artã' mik iköyök tërke eta,

es ñies kē ie' wã ì yëne.

³³ Ie'pa tō ijaewé siarë tã ikichatëttsarakitö,

erë ì kí ikichatënettsã e' kē dör mokí.

Ie' ttëwarakitö as kē iseriã ká ì kí,

e' kuekí kē ie' alã ate.”*

³⁴ Etiopía wak tō Felipe a ichaké:

—Be' we'ikëyö, ichö ña, ¿yi cheke Skëköl tteköl Isaiás tō ttë' i' wa? ¿Ie' wák e' chöke ö'ka chekeitö?

³⁵ Eta ttë aritsétkeitö, e' wa Felipe tō ie' a Jesús ttë buaë pakëmi. ³⁶⁻³⁷ Es ittöramirak ñalá wa tã eë di' kuérakitö. Eta Etiopía wak tō iché Felipe a:

—Íe di' tso'. ¿Í kuekí be' kē tō ye' wöskuë?†

³⁸ Eta Etiopía wak tō iché karreta ñakökwak a tō karreta wöklö'úwã. Tã ie'pa e' éwa tã imíyal böle di' a. Eë Felipe tō Etiopía wak wöskuë. ³⁹ Mik ie' yélune di' a eta Skëköl Wiköl tō Felipe batsékami bet ká bánet a, Etiopía wak kē wã isuneia yës, eë imíã ttsé'ne buaë kanëë. ⁴⁰ Eta Felipe tō isué tō ie' demi dur ká kië Azoto eë. Eta ie' miã Jesús ttë buaë pakök ká tso' ñalá kí ese wakpa a dömi Cesarea.

9

Saulo er mane'wé Jesús a

¹⁻² E' dalewa Saulo tso'ia Skëképa ttökatapa pauñuk ttëwã. E' kuekí ie' miã sacerdote kibi ska' yëkkuö kiök shkowaie judiowak ñi dapa'wɔ wé tso' Damasco eë. Yëkkuö e' kí kawö mène ia s'tso' ttë kië Jesús dör Ñalá Pa'alí e' dikíã esepa yulök klö'wowa tsëmi Jerusalén, kē tkine tō alakölpa ö wëpa idir.

³ Erë mik Saulo dökemitke tsinet Damasco e' bet ibiteshka ká jai a bö'wöie e' olo bune tajë ipamik. ⁴ Tã ie' anere iski. Eta ttö ttséitö tō iché ia: “A Saulo, a Saulo, ¿iök be' tō ye' we'ikeke?”

⁵ Saulo tō ie' a ichaké: “A Skëképa, ¿be' dör yi?” Eta iüténeitö: “Ye' dör Jesús we'ikeke be' tō e'. ⁶ Erë be' e' kökã. Be' yú Damasco. Eë be' a iyërmi tō ì uk be' ké.”

* **8:33** Isaiás 53.7-8 † **8:36-37** Yëkkuö kitule ká iaiãë keweie imalepa yöki esepa kē wã 8.37 kitekã. Ttë e' tō iché: Felipe tō ie' a iché: —Be' tō ttë' i' klö'wé mokíë e' tã be' wösurni. Eta wëm tō iüté: —Ye' tō iklö'wé tō Jesucristo dör Skëköl Alã e'.

⁷ Etā Saulo wapiepa tkirulune tajē. Ie'pa tō yile ttō ttsē, erē kē ie'pa wā yi sune. ⁸ E' ukuōki tā Saulo e' kēkā tā iwōbla shuppēe, erē kē iwawēr. E' kueki itsemirakitō ulā iērule dō Damasco. ⁹ Eē ie' sené kā mañat kē wōbla wawēne, kē wā ñ ñane, kē wā ñ yane yēs.

¹⁰ Jesús ttōkata ekōl kiē Ananías serke Damasco e' a Skēkēpa Jesús e' kkachewā kabsueie tā iché ia: “¡A Ananías!” Ie' iūtē: “A Skēkēpa Jesús, ichō ña.”

¹¹ Skēkēpa tō iché ia: “Be' yū ñalā kiē Yēsyesē e' ki dō Judas u a. Eē wēm tso' kiē Saulo datse Tarso, e' yulō. Ie' tso' ttōk S'yē tā. ¹² Ie' tō isuē kabsueie tō wēm kiē Ananías dewā ie' ska' iulā mēkā iki as iwōbla wawērne, e' dōr be'.”

¹³ Ie' iūtē: “A Skēkēpa Jesús, erē ye' a iyēule tajē ie'pa wā tō wēm e' tō be' icha batse'r tso' Jerusalén e'pa we'ikeke siarē. ¹⁴ I'ñe tā e' de iē. Sacerdotepa wōkirpa tō kawō mé ie' a as wēpa tō be' a e' tsatkē kiē esepa kōs klō'uluritō.”

¹⁵ Erē Skēkēpa Jesús tō iché ia: “Be' yū. Ye' tō wēm e' shukitbak as ie' tō ye' ttē pakō pē' kē dōr Israel aleripa esepa a ena iblūpa a ñies Israel aleripa a.

¹⁶ Ye' wák tō ikkacheraē ie' a tō ie' kawōtā weinuk ye' ttē kueki.”

¹⁷ Etā Ananías demi Saulo ska' tā iulā mēkā iki tā iché ia:

—A yami Saulo, Skēkēpa Jesús e' kkayē'wā be' a ñalā ki be' dē'bitū e' wa, e' tō ye' patké as be' wōbla wawērne ñies as Wikōl Batse'r iērwa be' a.

¹⁸ E' bet tā ñ tso' Saulo wōbla mik nima kkuō sū, e' darolone tā iwōbla wawēnene. Etā ie' e' kēkā tā imiā tā ie' e' wōskuēe. ¹⁹ E' ukuōki tā ichkēne tā idiché iēnene. Etā ie' e' tsēat Jesús ttōkatapa welepa tso' Damasco e'pa tā kā elke ulatōk.

Saulo tō Jesús ttē paké Damasco

²⁰ E' ukuōki tā bet Saulo tō Jesús ttē pakēmi judiowak a ie'pa ñi dapa'wō wē kōs a. Ie'pa a ichekeitō tō Jesús dōr Skēkōl Alā chōkle. ²¹ Wēpa kōs tō ie' ttō ttsē, e'pa wōkrarulune ittōk tā ñi chakérak:

—¿Ie' wí kē dōr wēpa tō e' tsatkē kiē Jesús a tso' Jerusalén esepa we'ik siarē? ¿Kē ie' wēbi wí dē'bitū ie'pa esepa tso' iē e'pa klō'ukwā wōmēttsā sacerdotepa wōkirpa ulā a?

²² Erē Saulo tō Jesús ttē pakēwāie kiṭa kiṭa, kē suane. Ie' tō ikkaché judiowak serke Damasco e'pa a tō mokí Jesús dōr wē pairine'bitū idi' wa s'blúie e'. Ttē e' wa ie'pa siwā blōwélur ie' tō.

Saulo tkashkar judiowak yōki

²³ Ká tajē ukuōki tā judiowak ttē ñita Saulo ttowa. ²⁴ Erē e' jchēnewā ie' wā. Ñiē nañeē ie'pa tso' ipanuk ttēwā kā wékkō dōkettsā ese ska'. ²⁵ Erē nañewe iklēpa tō ie' iēkā kkō blublu a tā iíemi kā tso' kkōiēule shkit kakkēe e' mik enaēna. Es ie' tkashkar.

Saulo dene Jerusalén

²⁶ Mik ie' demi Jerusalén, etā iē' dapa'wak Jesús ttōkatapa tā. Erē ie'pa kē wā iklōone tō mokí ie' erblé Jesús mik. Ie'pa suane iyōki. ²⁷ Erē Bernabé wā ie' mītser kkachē Jesús ttekōlpa tsá e'pa a. Bernabé tō ipaké ie'pa a tō Saulo tō Skēkēpa Jesús su' ñalā ki tā eē ittē ie' tā. Ñies ichéitō tō Saulo kapakétke Damasco Jesús ttō wā kē suane. ²⁸ Es Saulo e' tsēat Jerusalén demi Jesús ttekōlpa tsá e'pa tā. Kēkraē ie' tō Skēkēpa Jesús ttē pakeke kē suane. ²⁹ Ñies ie' tō ittē pakeke judiowak ttōke griegoie esepa a. Erē ie'pa ñi iūtēkā tajē ie' tā. E' kueki ie'pa tō ima'wé ttēwā. ³⁰ Mik e' jchēnewā iyamipa wā, etā ie'pa wā imītser Cesarea, eē tā ipatkēmi dō Tarso.

³¹ E' ukuökí tã Skëkëpa Jesús icha erule erule kôs tso' Judea ena Galilea ena Samaria e'pa atene bërë, kë yi tó ie'pa we'ikëia. Ie'pa yörke buaë Skëköl ttë dikia. Nïes ie'pa tó Skëköl dalöieke tajë. Wiköl Batse'r tó ie'pa kimeke as ikí iërdak tajë këkraë.

Eneas buanene

³² Pedro shköke kã wa'ñe ie'pa kôs pakök wé ie'pa tso' ese ska'. Etã ide nïes kã kië Lida s'batse'rupa serke eë e'pa pakök. ³³ Etã eë wëm eköl kuëitö kië Eneas e' kraulewã me'r kã' kî e' kî duas de pãköl (8). ³⁴ Pedro tó iché ia:

—Jesucristo tó be' bua'wëne. Be' e' kôkã tã be' ka' pashuö.

E' bet tã ie' e' kékã. ³⁵ E' ukuökí tã pë' tso' Lida ena Sarón, e'pa ulitane tó ie' sué. E' kuëkí ie'pa er mane'wé Skëkëpa Jesús a.

Dorcas shkenekane

³⁶ E' këwö ska' tã kã kië Jope eë alaköl serke eköl dör Jesús ttökata, e' kië Tabitã (griegoie ikië e' dör Dorcas*). Këkraë ie' bak ì buaë uk ena s'siarëpa kîmuk. ³⁷ Kã e' ulatök tã ie' kirinewã tã iduowã. Inú pasunetke tã imékã úshu kãkë ese a. ³⁸ Jope atë Lida o'mik wé Pedro tso' eë. Jesús ttökatapa serke Jope, e'pa wa ijcher tó ie' tso' Lida, e' kuëkí ie'pa tó wëpa patké bôl ichök ie' a: “Be' shkó bet Jope.”

³⁹ Es ie' mïã ie'pa tã. Mik idemirak, etã ie' tsëmi u shuã wé Dorcas nu me'r eë. Alakölpa schó† kôs iuke tajë. E'pa iënewã ie' pamik. Etã ie'pa tó paio ena datsi' yö' Dorcas tó mik ibak ttsë'ka etã, e' kkaché Pedro a. ⁴⁰ Etã Pedro tó ie'pa kã e' yökulur tã ie' e' tkéwã kuchë kî tã ittë S'yë tã. E' ukuökí tã ie' tó inú sué tã iché:

—A Tabitã, be' e' kôkã.

Etã ie' wöbla shuppée. Mik Pedro suëitö etã ie' e' tkëser. ⁴¹ Pedro tó iklö'wëwã iulã a duékã. E' ukuökí tã ie' tó alakölpa schó ena s'batse'r malepa kië tã Tabitã kkachëitö ie'pa a ttsë'ka. ⁴² E' jchenewã Jope wakpa kôs wã tã ie'pa tajë erblé Skëkëpa Jesús mik. ⁴³ Tã Pedro e' tsëat tajë Jope wëm kië Simón e' ska'. Wëm e' dör iyiwak kkuölit kanëukwak.

10

Pedro tó Jesús ttë buaë paké Cornelio a

¹ Kã kië Cesarea eë wëm serke eköl kië Cornelio, e' dör Roma ñippökwakpa eruleë kië Italiano e' capitán. ² Ie' kë dör judiowak erë ie' dör wëm yësyësë Skëköl wöã. Ie' ena iyamipa ekka, e'pa tó Skëköl dalöieke tajë. Nïes ie' tó inuköl kakmeke tajë judiowak kimoie. Këkraë ie' ttöke Skëköl tã. ³ Kã et salí tã diwö de mañat, etã ie' tó isuë buaë kabsueie tó Skëköl biyöchökwa eköl dewã wé ie' tso' eë tã ichëitö ia: “A Cornelio.” ⁴ Ie' tkinewã tã Skëköl biyöchökwa suëwãitö krereë tã ie' tó iché ia: “A këkë, ¿ì kiane be' kî?” Etã Skëköl biyöchökwa tó ie' iutë: “Be' ttöke Skëköl tã ena s'siarëpa kimeke, e' wër buaë ie' wa. ⁵ E' kuëkí yile patkómi Jope. Eë wëm tso' kië Simón, kië nïes Pedro e' kiök patkö. ⁶ Ie' tso' wëm eköl kië nïes Simón dör iyiwak kkuölit kanëukwak, e' ska', ie' u me'r dayë kkömik.”

⁷ Mik Skëköl biyöchökwa ttë one Cornelio tã e' mïã etã Cornelio tó ikanë mësopa kië bôl ena ñippökwa kiëitö eköl nïes. Ñippökwa e' tó Skëköl dalöieke

* 9:36 Dorcas: S'kië e' wã kiane chë sulí. † 9:39 schó: E' dör alakölpa wëm blëulewã kam serwane ese.

tajë. Ie' dör Cornelio k̄imukwak bua'ie. ⁸ Cornelio tō ì k̄os tka ie' t̄a e' paké ie'pa a. E' ukuōk̄i t̄a ie'pa patk̄emiitō dō Jope.

⁹ Bule es diwō de bata a t̄a Cornelio kanē mēsopa dami ñāla wa dōketke ts̄inet Jope. E' dalewa Pedro tkaka u bata k̄i ttōk Skēkōl t̄a. ¹⁰ Pedro dué bli w̄a erē ulirkeia ie' a, e' dalewa isuēitō kabsueie. ¹¹ Ie' tō isuē tō k̄a jai k̄kōbunane t̄a datsi' ukuō b̄erie suē iklōulew̄a ibata tk̄el a, e' bitew̄a dō is̄k̄i. ¹² Datsi' ukuō e' shuā iyiwak klōka, e' skōke ibats̄i' k̄i ena dū dör ñā judiowak a esepa tk̄er̄k̄i tsak̄iē. ¹³ Et̄a ie' tō ttō t̄s̄é t̄a ichēitō ia: “A Pedro, be' e' kōka. Iyiwak s̄e ttō t̄a ikatō.”

¹⁴ Erē ie' tō iūt̄é: “Au. A Skēkōl, iyiwak dör ñā ese kē kataule ye' w̄a yēs.”

¹⁵ Ta t̄a e' tō ichéne Pedro a: “Ī batse'wētke Skēkōl tō e' kē k̄iariā ñā.”

¹⁶ E' tka mañatōk̄icha t̄a datsi' ukuō m̄ikane k̄a jai a. ¹⁷ Pedro tso'ia ibikeitsōk tajë ì suēyō kabsueie ç̄ima e' w̄a kiane ch̄e? E' wōsh̄aē t̄a w̄epa patk̄ē Cornelio tō, e'pa tō Simón u kuē t̄a iēter̄ Simón ukkō a. ¹⁸ Ie'pa tō ichaké: “ç̄Īē wēm kiē Simón kiekerakitō ñies Pedro, e' tso'?”

¹⁹ Pedro tso'ia ì suēitō kabsueie e' bikeitsōk, et̄a Wikōl Batse'r tō iché ia: “Ittsō. W̄epa mañal tso' be' yulōk. ²⁰ Be' e' ōwa t̄a be' yú ie'pa t̄a. Kē ibikeitsar bōtbōt. Ye' tō ie'pa patk̄ebit̄u be' tsukmi.”

²¹ Et̄a Pedro e' ewa t̄a iché ie'pa a:

—Yi yuleke a' tō, e' dör ye'. ç̄Ī dör iwà?

²² Ie'pa iūt̄é:

—Wēm kiē Cornelio dör Roma ñippōkwakpa capitán ekōl, e' tō sa' patk̄ē be' yulōk. Ie' dör wēm yēsyesē. Skēkōl dalōiekeitō tajë. Judiowak ulitane k̄i ie' kiar tajë. Skēkōl biyōchōkwak batse'r e' ekōl tō iyē' ie' a: “Pedro kiō as ie' bit̄u be' u a. Ī k̄os cheke ie' tō be' a, e' t̄sō.”

²³ Et̄a Pedro tō ie'pa kiēw̄a weshk̄e. Eē ie'pa kapére. Bule es t̄a ie' m̄ia ie'pa t̄a. Ñies s'yamipa serke Jope e'pa welepa m̄ia ie' wapieie. ²⁴ Bōkk̄i es t̄a idemirak Cesarea. Eē Cornelio tō iyamipa ena p̄ē' suule iw̄a buaē e'pa k̄i' e' dapa'uk̄ka Pedro ttō t̄sōk. E'pa k̄os de ie' panuk. ²⁵ Mik ie' de Cornelio u a et̄a Cornelio dettsa ishke'uk t̄a ie' e' tk̄ew̄a kuch̄e k̄i ie' wōsh̄aē idalōioie. ²⁶ Erē ie' tō iké e' duōk̄ka t̄a iché ia:

—Be' e' duōka. Ye' dör s'ditsō ñies w̄es be' es.

²⁷ Pedro ttōramiia Cornelio t̄a et̄a idew̄arak weshk̄e t̄a ie' isuē tō tajë p̄ē' dapanewa. ²⁸ Ie' tō iché ie'pa a:

—A' w̄a ijch̄er tō sa' judiowak k̄e a kawō t̄a' p̄ē' k̄e dör judiowak esepa pakōk ena shkōk p̄ē' esepa t̄a. Erē Skēkōl tō ikkaché ye' a tō k̄e ye' kawō t̄a'ia ichōk tō yile dör ñā. ²⁹ E' kuēk̄i mik ye' kine, e' bet t̄a ye' bitea, k̄e w̄a ì chakine. Ye' tō a' a' ichaké ç̄iōk a' tō ye' kié?

³⁰ Cornelio tō iūt̄é:

—Tkali ikēkk̄e t̄a ye' tk̄er ttōk Skēkōl t̄a ye' u a w̄es ye' wōblar k̄a bit ekk̄e diwō de mañat et̄a. E' bet t̄a wēm ekōl de dur ye' wōrk̄i, e' datsi' dör dalōlōē. ³¹ E' tō ye' a' iché: ‘A Cornelio, be' ttōke Skēkōl t̄a e' t̄s̄é ie' tō. Be' tō s'siar̄epa k̄imeke e' w̄er buaē ie' wa. ³² Yile patkōmi Jope Simón kiē ñies Pedro, e' kiōkbit̄u. Ie' tso' wēm sk̄a kiē Simón dör iyiwak kkuōlit kanēukwak e' u a. E' u me'r dayē k̄kōmik.' ³³ E' bet t̄a ye' tō be' tsuk patk̄e t̄a be' debit̄u er bua' wa. Es sa' ulitane e' dapa'w̄e Īē Skēkōl wōa ì chōk ie' tō be' ké sa' a e' t̄sōk.

Pedro tō Skēkōl ttē buaē paké Cornelio ska'

³⁴ Et̄a Pedro ttēmi t̄a ichēitō ie'pa a:

—I'ñe ta ye' éna iane tö mokî sulitane dör ñies éme Skéköl a. ³⁵ E' kuëkjî kâ wa'ñe wépa tö ie' dalóieke ta iserke yësyësé esepa kiar ie' kjî. ³⁶ Ie' er buarmine se' kjî Jesucristo dör sulitane Kéköl e' batamik, e' tté buaë pakane sa' dör Israel aleripa e' pa a. E' jcher a' wa. ³⁷ Ñies i bak judiowak ké qos a' e' jcher buaë a' wâ. Juan tö iyë' tö s'kawötâ e' wöskuök. E' ukuökî ta Jesús tö s'pattémi Galilea. ³⁸ Ñies a' wâ ijcher buaë tö Skéköl tö iWiköl Batse'r patké Jesús Nazaret wak e' kjî idiché tajë. Ie' shkë kekraë pé' ulitane shuâ iyi buaë kanéuk. Ñies s'we'ikeke bé tö esepa bua'wéneitö Skéköl tso' ie' ta e' kuëkjî. ³⁹ I wé ie' tö Jerusalén ena judiowak kâ malepa a, e' qos sué sa' tö. E' ukuökî ta ittéwarakitö wötéulewâ krus mik. ⁴⁰ Eré e' kjî kâ de mañat ta Skéköl tö ishke'wékane ta ikkachéitö sa' a. ⁴¹ Ie' ké e' kkeyéne sulitane a. Sa' é a ie' e' kkaché. Skéköl tö sa' shukitbak as sa' tö Jesús saü sa' wák wöbla wa. Ie' shkënekane e' ukuökî ta sa' chké sa' di'yé ie' ta. ⁴² Ie' tö sa' patké itté buaë pakök sulitane a ñies ichök iarak tö ie' tkéka Skéköl tö s'ttsé'ka ena s'duulewâ, e' pa shulökwakie. ⁴³ Kâ iaiäe Skéköl ttekölpa ulitane tö Jesús paka'atbak ta iyë' atrakitö tö yi erblé ie' mik esepa nuî olordaé ie' pa kjî ie' batamik.

Pë' ké dör judiowak esepa kjî Wiköl Batse'r de

⁴⁴ Pedro tso'ia ipakök ie' pa a ta e' shuâ Wiköl Batse'r debitü ie' pa qos tso' ie' ttö kittsök, e' pa kjî. ⁴⁵⁻⁴⁶ Eta Jesús mik erblökwakpa dör judiowak dë'bitü Pedro ta e' pa tö isué tö wës Wiköl Batse'r debitü pé' ké dör judiowak, esepa kjî ñies. Ie' pa tö ittse tö ittökerak ttö kuâ'kjî kuâ'kjî wa. Ñies Skéköl kîkökka itso' rak. E' tö ie' pa tkiwéwa. ⁴⁷ Eta Pedro tö iché:

—Wiköl Batse'r debitü ie' pa kjî wës sa' kjî itsá dë'bitü es. E' kuëkjî ké yi a iwöklönuk tö ké ie' pa wöskuar di' a.

⁴⁸ Ie' tö ikéрак e' wöskuök Jesucristo ttö wa. E' ukuökî ta ie' pa tö ie' a ikié tajë: "Be' e' tsüat sa' ta kâ böt mañat."

11

Pedro tö Cornelio tté paké Jerusalén

¹ Jesús ttekölpa tsá ena s'yamipa malepa tso' Judea, e' pa tö ittse tö pé' ké dör judiowak, ñies esepa tö Skéköl tté kló'wé. ² Mik Pedro dene Jerusalén, eta Jesús mik erblökwakpa dör judiowak, esepa welepa tö ie' ché suluë. ³ Ie' pa tö ie' a ichaké:

—¿lök be' dare pé' ké dör judiowak esepa pakök ena chkök ie' pa ta?

⁴ Ie' tö i qos tka e' paké ie' pa a sëraq ta iché ia:

⁵ —Ye' bak Jope ta ye' ttöke Skéköl ta, e' shuâ ye' tö i sué kabsueie. I suéyo e' dör datsi' ukuö bërie sué klóulewâ ibata tkél a. E' bitewâ kâ jai a dö wé ye' tso' eë. ⁶ Eta ye' tö isué bua'iewâ isuoie tö i tso' ishüa. Ye' tö iyiwak klöka, iyiwak kañiru, iyiwak e' sköke ibatsi' kjî ena dù, esepa sué. ⁷ Eta ye' tö ttö tse e' tö iché ye' a: 'A Pedro, be' e' kökâ. Iyiwak se' ttö ta ikatö.' ⁸ Ye' iüté: 'Au. A Skéköl, ye' ké wâ iyiwak dör ñá ese kataule yës.' ⁹ Ta ttö datse kâ jai a, e' tö ichéne ye' a: 'I batse'wétke Skéköl tö ese ké kiariâ ñá.' ¹⁰ E' tka mañatökicha ta imikane sekkâ kâ jai a. ¹¹ E' wöshäe ta, wépa mañal patkéule datse Cesarea ye' yulök, e' pa debitü wé ye' tkër e' wé a. ¹² Wiköl Batse'r tö ye' a iché: 'Ké ibikeitsar bötböt. Be' yú ie' pa ta.' Ñies s'yamipa teröl i' dare ye' ta. Sa' qos dewâ Cornelio u a. ¹³ Ie' tö sa' a ipaké tö wës ie' tö Skéköl biyöchökwak sué dur eköl ie' u a. E' tö iché ia: 'Yile patkömi dö Jope eë wëm tso' kié Simón, e' kié

ñies Pedro, e' kiöbity. ¹⁴ Ie' tö icheraë be' a wës be' ena be' yamipa kôs e'pa tsatkërmi. ¹⁵ Mik ye' tö Jesús tté pakémi ie'pa a, etä Wiköl Batse'r debity ie'pa kî wës idë'bity sa' kî kuaë es. ¹⁶ Etä ì yë' Skëképa Jesús tö ye' a, e' ane ye' éna. Ie' tö ye' a iyë': 'Juan tö s'wöskué di' a, erë a' iërdawä Wiköl Batse'r a.' ¹⁷ Iwënewä tö Skëköl tö iWiköl mé ie'pa a wës imenebak se' a kuaë mik se' erblé' Skëképa Jesucristo mik etä es. E' kuekî zye' dör yi Skëköl wöklö'woie'?

¹⁸ Mik ì ché Pedro tö e' ttsé ie'pa tö, etä isiwä'bléwarak ta Skëköl kikékarakitö. Ie'pa tö iché:

—E' wa se' wä ijcher tö pé' kē dör judiowak, esepa a ñies Skëköl tö imé as ie'pa er mane'ù ie' a senoië michoë.

Skëképa Jesús icha erule' tso' Antioquia e' pake

¹⁹ Esteban kötwarakitö e' ukuöki ta Jesús mik erblökwakpa we'ikémitke tajë pé' tö. E' yöki ie'pa welepa tkayal. Welepa miyal dö Fenicia. Welepa miyal dö Chipre. Iskà mirak dö Antioquia. Ká ekkëpa a ie'pa tö Jesús tté buaë pakeke judiowak ë a. ²⁰ Erë Jesús mik erblökwakpa datse Chipre ena Cirene, ese welepa miyal Antioquia. Eë Skëképa Jesús tté buaë pakéraitö pé' kē dör judiowak esepa a. ²¹ Etä Skëképa tö ie'pa kímé tajë. E' kuekî tajë ká e' wakpa erblé Skëképa Jesús mik ta ier mane'wérak ie' a.

²² Mik Skëképa Jesús icha erule tso' Jerusalén, e'pa tö tté e' ttsé, etä Bernabé patkémirakitö tkörö Antioquia. ²³ Mik ie' demi, etä ie' tö isuë wës Skëköl er buaë ché ie'pa a. E' tö ie' ttsé'wé buaë. Ie' tö ie'pa kî patté as ie'pa e' tköwä darërë kekraë ier kôs wa ie'pa erblö Skëképa mik e' a. ²⁴ Ie' dör wëm yësyësë. Ie' a tajë Wiköl Batse'r tso'. Ie' tö Jesús bikeitseke bua'iewä. Es tajë pé' kî de erblök Skëképa mik.

²⁵ E' ukuöki ta ie' miä Tarso Saulo yulök. ²⁶ Mik ikuëitö, etä itsémi Antioquia e' ta. Eë ie' tséarak duas ek. Ie'pa e' dapa'uke Skëképa Jesús icha erule e'pa ta. Ká e' wakpa tajë wöbla'wekerakitö. Ká e' a Jesús ttökatapa tsá kine Cristo wakpa.

²⁷ E' kéwö ska' ta Skëköl ttekölpa welepa tso' Jerusalén miyal Antioquia. ²⁸ E'pa shuä eköl kië Agabo, e' e' duéka ta ichéitö Wiköl Batse'r wa tö bli datse ká wa'ñe kî. E' debity mik Claudio bak Roma wökir kibi e' kéwö ska'. ²⁹ Etä Jesús ttökatapa tso' Antioquia e'pa tö iché ñi a: "Mishka inuköl shtök patké se' yamipa serke Judea, e'pa kimoie kôs se' a imer ekkë." ³⁰ Es ie'pa tö iwé. Etä ipatkémirakitö Bernabé ena Saulo ulä a as ie'pa tö imü Skëképa Jesús icha wökir kibipa tso' Judea e'pa ulä a.

12

Pedro wötëwgrakitö s'wöto wé a

¹ E' kéwö ska' ta blu' kië Herodes, e' tö Skëképa Jesús icha welepa klö'wéwä we'ikë. ² Ie' tö Santiago dör Juan ël, e' ttökwa patké tabè wa. ³ Mik ie' isuë tö e' wër buaë judiowak wa, etä ie' tö Pedro klö'ukwä patké. E' wéitö mik judiowak tö Pan Kë Yöule Iwölöwöka Wa e' kéwö tkö'wekerakitö etä. ⁴ Mik Pedro klönëwä, etä Herodes tö iwötëwä s'wöto wé a. Eë ñippökwakpa döka dabom yök kî teröl (16) e'pa tö ikkö'neke tkël tkël. E'pa mane'wëke tkël tkël kukur kukur. Herodes tö ibikeitsé tö kawö tkö'wekerakitö, e' ukuöki ta iyekettsaneyö shulë sulitane wöa. ⁵ E' dalewa Pedro tso' s'wöto wé a. Erë Skëképa Jesús icha erule e'pa tso' ikiök Skëköl a darërë ie' kî kekraë.

Skëköl biyöchökwak tö Pedro yétsä s'wöto wé a

6 Herodes tō Pedro yekettsa shulè, e' nañewe Pedro kapötër ñippökwakpa bōl shusha moulewa tabechka kichaie bōtō wa. Ñies ñippökwakpa bōl tso' s'wōto wé ukkō kkō'nuk. 7 E' bet Skékōl biyöchökwak de dur ie' ska' ta bō'wō olo buneka dalölöe s'wōto wé a. Eta ikéwaítō ichane a as iti'rka ta iché ia: "¡Be' e' kōka bet!" E' bet ta imoulewa tabechka kichaie wa e' wöyërulune. 8 Eta Skékōl biyöchökwak tō iché ia: "Be' datsi' iōka, be' klökkuō iōka." Ta ie' tō iwé es. Skékōl biyöchökwak ikí ché ia: "Be' paio kikküō iōka ta be' shkō ye' itōki."

9 Eta Pedro mía itōki, erè ie' ké éna iane tō ì weke Skékōl biyöchökwak tō e' dör moki. Ie' tō ibikeitsè tō ie' tso' kabsauk. 10 Eta ie'pa tkami wé ñippökwakpa iëter ukkō kkō'nuk ee. E' ukuōki ta wé ñippökwakpa skà iëter ee itkamirak ñies. Mik ie'pa demi ukkō kibi a yöule tabechka wa ate ñala kke, eta e' kköbunane er wa. Eta ie'pa deyal u'rki shkémirak ekuölō ta Skékōl biyöchökwak tō iméat eköl.

11 Ekkè ta ie' éna iane tō ì suéitō e' dör moki. Ie' ibikeitsè: "I'ñe ta yö isué tō moki Skékōl tō ibiyöchökwak patké ye' tsatkök Herodes ulà a ena ì qos wamblak judiowak éna ye' ki, e' ulà a ñies."

12 Mik ie' éna ianewa bua'iewa ta imía María u a. María dör Juan mi. Juan kiè ñies Marcos. Ee ie'pa daparke tajë ttök Skékōl ta. 13 Mik Pedro de dur ukkō a ie'pa chakök, eta busi eköl dör kanè méso kiè Rode e' mía iweblök tō yi idir. 14 Mik ie' ttō ttséwa Rode tō, eta ittse'neka buaè ké deia ukkō ppöök ta itunemine weshke ichök tō Pedro de dur ukkō a. 15 Ie'pa tō iché ia:

—¡Be' alíneka!

Erè ie' iuté:

—Moki ye' ttöke.

Ie'pa ie' a iché:

—Au, e' ké dör ie'. E' dör Skékōl biyöchökwak patkéule ikkō'nuk e'.

16 E' dalewa Pedro tso'ia ichakök ukkō a. Mik ukkō kköppéerakitō, eta isuéakitō tō ie' e' idir ta itkinewarak tajë. 17 Erè ie' tō ikkaché ulà wa tō a siwa'blō. E' ukuōki ta ie' tō ipaké ie'pa a tō wes Skékōl tō iyétsa s'wōto wé a ta ichéitō:

—Ttè e' pakō Santiago a ena s'yamipa malepa a.

E' ukuōki ta ie' e' yétsa mía bánet.

18 Mik ká ñine eta s'wōto wé a ñippökwakpa shutíneka tajë Pedro ké ku' e' kueki. 19 Herodes tō Pedro yulök patké. Erè mik ie'pa ké wa iküne, eta ie' tō inuí tkéwa iñippökwakpa mik ta ie' tō ie'pa ttökwa patké.

E' ukuōki ta ie' e' yétsa Judea mía senuk Cesarea.

Herodes du'wa

20 E' kéwō ska' ta blu' Herodes ulurke tajë Tiro ena Sidón wakpa ki. E' kueki ie'pa kawō mé ñi a shkowaie ie' ska' ttök ie' ta. Ie'pa tō wëm kiè Blasto e' pablè'bak as ie' mi' ie'pa ttekölíe ttök Herodes ta. Ie' kaneblöke Herodes a iu kuebluie. Ie' ttō wa ie'pa tō kawō kiè Herodes a tō ie'pa múat bërè, ie'pa tō chkewō tuéke Herodes ká a e' kueki.

21 Ká et ta Herodes tō ie'pa kiétsa. Mik e' kéwō de, eta ie' tō blu' datsi' iéka ta ie' e' tkéka s'shulo kulé tso' iwé a e' ki ta ee ikapaké ie'pa ta. 22 Ie'pa tō Herodes ché aneule i' es: "¡ittöke i', e' ké dör s'ditsō, e' dör kékōl wele ttöke!" 23 E' ttsër buaè ie' kukua ta ie' e' kikéka tajë, ké wa Skékōl kikaneka. E' kueki e' wöshaè ta Skékōl biyöchökwak eköl tō duè méka iki. Ie' katéwa öña tō ta iduowa.

24 E' dalewa ta Skékōl ttè pakarke éme ká wa'ñe.

25 Mik Bernabé ena Saulo e'pa tō ì uk ie'pa dè' Jerusalén e' wawé one, eta ie'pa míyalne Antioquia. Ie'pa wa Juan kiè ñies Marcos, e' mitserñak.

13

Wiköl Batse'r tō Bernabé ena Saulo patké Jesús tté buaë pakök

¹ Skëkëpa Jesús icha erule tso' Antioquia, e'pa shuä Skëköl ttekölpa ena s'wöbla'ukwakpa tso'rak ee. E'pa dör Bernabé ena Simón (Simón e' kiè ñies Dalo'riwak), ena Lucio dör Cirene wak, ena Menahem (Menahem e' talane Galilea blú kiè Herodes e' ta' ñita), ñies Saulo tso'ñak. ² Ká et ta' ie'pa tso' Skëköl dalóök batsé wa ta' e' shuä Wiköl Batse'r tō iché ie'pa a: "Kanè kuä'ki tso' ye' wä Bernabé ena Saulo a. Ie'pa shushtétkeyö iwakanéwoie e' kueki ie'pa böl yöttsa ye' a kanè e' woie."

³ Ie'pa batsé ena tté S'yé ta' one, ta' iulá mékarak ie'pa böl ki' e' dalewa ikié S'yé a iki. E' ukuöki ta' ipatkémirakitö iwakanéuk.

Bernabé ena Saulo tō Jesús tté paké Chipre wakpa a

⁴ Es Bernabé ena Saulo míyal Seleucia patkéule Wiköl Batse'r wä. Ta' ee ie'pa e' iéka kanò a míyal ká kiè Chipre ee. ⁵ Idemirak Chipre wé kanò irirke ee, e' ké kiè Salamina. Mik idemirak ee, etä ie'pa tō Skëköl tté pakémi judiowak a ñi dapa'wo wé kos a. Juan mirwä ie'pa ta' ie'pa kímuk. ⁶⁻⁸ Chipre kos a itkarak demirak ká kiè Pafos ee. Eé ie'pa tō judiowak kué eköl kiè Barjesús (e' kiè griegoie Elimas). E' dör ie'pa awá eköl. Ie' e' chö tō ie' dör Skëköl tteköl. Ie' yé'arie kekraë ká e' wökir kiè Sergio Paulo, e' ska'. Sergio Paulo kabikeitsö buaë, ie' ki' Skëköl tté kiane ttsé. E' kueki ie' tō Bernabé ena Saulo tsuk patké. Eré awá ñe' ké ki' ikiane tō Sergio Paulo tō tté mik se' erblöke e' klö'wè. E' kueki ie' tō Bernabé ena Saulo ma'wé wöklö'wè. ⁹ Etä Saulo, e' kiè ñies Pablo, e' ki' Wiköl Batse'r debitu' tajé. Etä Elimas suéwaitö krereé ¹⁰ ta' iché ia:

—Be' kachö. Be' e' wamblö suluë. Be' dör wes bë es. Sene yesyésé kos, e' bolök be' dör. ¿Kos be' tō Skëköl ñalé yesyésé e' shkuji'wémirö? ¹¹ I' ta' Skëköl tō be' we'ikeraë. Be' wöbla ké wawërpaia. Ká tkóraë tajé be' ki' ta' be' ké tō diwö olo suepaia.

E' bet ta' Elimas wöa ká míä ttsettsé, iwöbla ké wawëneia, e' kueki yile yulekeitö as tō iulaiö. ¹² Mik ká e' wökir tō e' sué, etä ie' erblé Jesús mik. Ie' wökranewä wes Skëkëpa tté dör e' küttsök.

Pablo ena Bernabé tō Jesús tté paké Antioquia até Pisidia ee

¹³ Pablo ena ishköwapa e' iékarak kanò a Pafos ta' imíyal Perge até Panfilia ee. Etä Juan tō ie'pa méat ee, ta' imíane Jerusalén. ¹⁴ E' ukuöki ta' imíyal Antioquia até Pisidia ee. Etä ee judiowak eno diwö ta' ie'pa dewä judiowak ñi dapa'wo wé a e' tulésér. ¹⁵ Etä wele tō i' kit Moisés ena Skëköl ttekölpa tō yëkuö ki', e' aritsé dö ekuölö. E' ukuöki ta' ñi dapa'wo wé wökirpa tō ichök patké Pablo ena Bernabé a:

—A yamipa, a' wä ilè tso' sa' pattoie, e' ta' sa' pattö.

¹⁶ Etä Pablo e' kékä ta' ikkaché ulá wa tō a' siwa'blö ta' ichéitö:

—A Israel aleripa ñies ká kuä'ki wakpa tō Skëköl dalóieta', a' tō ye' ttö ttsö.

¹⁷ Skëköl dör Israel aleripa e' Këköl, kuaë e' tō se' bak ká iaiaë, e'pa shukitbak iwák a. Ie'pa sene' Egipto wes ká kuä'ki wakpa es. Eé ie' tō ie'pa kímé tajé alöne tajé. E' ukuöki ta' ie' tō ie'pa yéttsa ká e' ki' idiché wa. ¹⁸ Ie' tō ie'pa dalé'ttsé ká sir poë wé ké yi serku' e' a dökä duas dabom tkéyök (40). ¹⁹ Pé' ditséwöpa dökä kul bak senuk Canaan e'pa eö'waitö ká mè se' yépa bak ká iaiaë, e'pa a. ²⁰ E' kos ki' duas bak cien tkéyök ki' dabom skeyök (450) ekké.

"E' ukuöki ta' Skëköl tō ie'pa shü kékä eköl eköl imalepa wëttsoie dö itteköl Samuel e' kéwö ska'. ²¹ E' ukuöki ta' ie'pa tō Samuel a blu' kiè eköl. Es Skëköl tō

Saúl mékə ie'pa blúie, e' dör Quis aladulaköl. Ie' dör Benjamín ditsewö. Saúl sené ie'pa blúie dökə duas dabom tkëyök (40). ²² E' ukuökɪ tə Skëköl tō Saúl uyéttsə tə David mékəitō blu'ie iskéie. David ché Skëköl tō i' es: 'Ye' tō David dör Jesé alà, e' sué. Ie' wër buaë ye' wa, ie' erbikō wës ye' erbikō es. Ì kiane ye' kɪ wë, e' wakaneweräëitō.' ²³ David aleri eköl dör Jesús, e' patké Skëköl tō se' dör Israel aleripa e'pa tsatkök wës ie' kabl' es. ²⁴ Erë kam Jesús döbitu e' yökɪ Juan S'wöskuökwak tō se' Israel aleripa ulitane patté tō se' kawötə er mane'uk Skëköl a. Nies se' kawötə e' wöskuöklor di' a. ²⁵ Mik Juan kané erkewatke tə ie' tō iché: 'Wëm datse eköl e' kinuk a' tso', e' kē dör ye'. Ie' datseia ye' itökɪ. Ie' dör ye' tsatə, e' kuëki ie' klökkuō kicha ē kē wötsënanuk ye' siarla e' a.'

²⁶ "A s'yamipa, Abraham aleripa, nies a' wëpa kē dör ie' aleripa erë Skëköl dalöieta' esepa, se' ulitane a' s'atskè tté e' patkënetke. ²⁷ Jerusalén wakpa ena iwökirpa e'pa kē wə ijcher tō Jesús dör S'atskök'wak. Nies eno diwö bit tə ie'pa tō ie' tté kitule yëkkuō kɪ Skëköl ttekolpa wə, e' aritseke, erë e' kē wə wə ane ie'pa ena. Mik ie'pa tō Jesús wömëttsə ttëwə etə e' wa ie'pa tō ie' tté tso' kitule Skëköl yëkkuō kɪ e' wə tkō'wé. ²⁸ Ie'pa kē wə ì sulu kune ikɪ ittowa erë ikkatërakitō Pilato a' as ittökwa patkōitō krus mik. ²⁹ Es Jesús ttëwarakitō. Mik ie'pa tō ì kos kitule Skëköl yëkkuō kɪ, e' wawé one, etə inu éwarakitō krus mik tə iwötëwarakitō pō a. ³⁰ Erë Skëköl tō ie' shkë'wékane. ³¹ E' ukuökɪ tə ie' e' kkachéne ká tajë wëpa manetwə ie' wapie Galilea dö Jerusalén, e'pa a. I'ne tə e'pa kos dör ie' ttekolpa judiowak ulitane wörki.

³² "Es sa' tso' tté buaë i' pakök a' a. E' dör ì uk Skëköl kabl' sa' yëpa bak ká iaiaë e'pa a ³³ e' wə tka sa' dör ie'pa aleripa e' wörki. Itka mik Skëköl tō Jesús shkë'wékane etə. Itka wës itso' kitule Salmo böt kɪ es wé ichéitō: 'Be' dör ye' alà. I'ne yō ikkachétke tō ye' dör be' yë.'* ³⁴ Nies Jesús yë'at Skëköl tō iyëkkuō kɪ: 'Wës ye' tō ye' tté yësyësë batse'r tajë e' me' David a' tō ye' er buaë chöraë ie' a, es ye' er buaë chöraë be' a.'† E' wə dör tō Skëköl tō ie' shkë'wërane as kē ichkə nurwə. ³⁵ E' kuëki nies itso' kitule: 'Be' kané méso batse'r, e' kē mepaätbō as ichkə nurwə.‡ ³⁶ Es David, se' blú bak iaiaë, e' tō imalepa bak e' këwö ska', e'pa wëttsé wës Skëköl tō iyë'ia es. E' ukuökɪ tə idu'wə tə itöbinewə iyëpa pō a' tə inunewə. ³⁷ Erë wé shkë'okane Skëköl tō e' chkə kē nune'wə. ³⁸ A yamipa, a' wə ijchenü tō se' nuì olo'yarmi se' kɪ Jesús batamik, e' tté pakeke sa' tō a' a. ³⁹ Ttë méat Moisés tō dalöieno, e' kē a' se' nuì olonuk. Erë wëpa erblé Jesús mik esepa nuì olordaë ie'pa kɪ. ⁴⁰ A' tso' erkɪ as a' kē tə itkō wës Skëköl ttekolpa tō ikit es wé Skëköl tō iché:

⁴¹ 'A ye' wayuök'wakpa, ye' ttō ttsö.

Ì wëraeyö a' këwö ska' tə, e' dör tajë kē klöonuk a' a' ekké.

Erë a' a' ipakarmi erë kē a' tō iklö'wëpa.

E' kuëki a' tkinú. A' enúwa.' "§

⁴² Etə Pablo ena Bernabé e' yélur nì dapa'wö wé a. Etə pè' tō iché ie'pa a' a' kiéne tté ekképa skə pakökne sa' a' eno diwö ètö wa. ⁴³ Mik ie' dapa'wërak e' one, etə judiowak, nies pè' e' yuë judiowakie esepa tajë míyal Pablo ena Bernabé tə. Pablo ena Bernabé tō ie'pa patté tō a' e' tkōwə darërëë Skëköl er buaë chöke se' a' e' a.

⁴⁴ Eno diwö ètö wa etə ká e' wakpa iëkké tə idettsarak seraa Skëköl tté kɪttsök. ⁴⁵ Erë mik judiowak tō isuë tō pè' dapané tajë Pablo ttō kɪttsök, etə

* 13:33 Salmo 2.7 † 13:34 Isaías 55.3 ‡ 13:35 Salmo 16.10 § 13:41 Habacuc 1.5

ie'pa yöki isulune ta ie' kékarak ichök tö ì cheke ie' tö e' dör kache. Ie'pa tö ie' ché suluë. ⁴⁶ Erë ie' ena Bernabé kë suane ta iché iarak:

—Sa' kaŵötā a' dör judiowak e'pa pattoie kewe Skököl ttè wa, erë a' kë wa iklöne. Wësua a' ibikeitseke tö sene michoë kë mène a' ki. E' kuëki sa' mýal ipakök pë' kë dör judiowak esepa a. ⁴⁷ Es Skököl tö sa' patké. Ie' yëkküö tö iché:

'Be' tkékayö wës bö'wö wöñar stui a es.

Es ye' tö be' patkeraë ká ulitane wakpa pattök,

Ie'pa tsatké e' ttè pakeraëbö ká wa'ñe dö wé ká i' erkerö ee.*

⁴⁸ Mik pë' kë dör judiowak e'pa tö ttè e' ttsé eta ie'pa ttsenekarak buaë. Ie'pa e' kékarak Skékëpa Jesús tté kikökka. Wépa qos suletëneat senuk michoë, esepa erblé Jesús mik. ⁴⁹ Es Skékëpa Jesús tté pakane ká e' wa'ñe a. ⁵⁰ Erë alaköpa dalöiërta' tajë ká e' ki esepa tö judiowak ttè dalöieke buaë, ñies wëpa dalöiërta' tajë ká e' ki, esepa shutiwéka judiowak tö as Pablo ena Bernabé we'ikörakitö as ie' yöttsarak ká e' ki. ⁵¹ Eta Pablo ena Bernabé tö iklö po ppée ikkachoie ie'pa a tö ie'pa ki inuí ane ta imýal Iconio. ⁵² Erë Jesús ttökatapa ate e'pa ttsë'ne buaë ñies ie'pa a Wiköl Batse'r tso' tajë.

14

Pablo ena Bernabé tö Jesús tté paké Iconio wakpa a

¹ Mik Pablo ena Bernabé demi Iconio, eta ie'pa dewa judiowak ñi dapa'wo wé a wës ie'pa wöblar es. Ie'pa tö Jesús tté paké buaë. Es judiowak ñies pë' kë dör judiowak, esepa tajë erblé Jesús mik. ² Erë judiowak kë erblène imik, e'pa tö pë' kë dör judiowak, esepa shutiwéka ena iluwéka tajë s'yamipa ki as iwe'ikörakitö. ³ Erë Pablo ena Bernabé e' tséat ká tajë ee. Ie'pa tö Skékëpa tté pakeke kë suane. Skököl tö diché mé ie'pa a ì kë or yi a ese woie iwä kkachoie tö ie' er buaë chöke sia' e' tté dör moki. ⁴ Erë ká e' wakpa ñi blabatsélor, shabötspa wa judiowak ttè wër buaë, shabötspa wa Jesús ttekölpa tsá e'pa ttè wër buaë. ⁵ Judiowak ena pë' kë dör judiowak, e'pa tö kawö mé ñi a iwökirpa ta Pablo ena Bernabé we'ikoie, të ák wa ittowaie. ⁶⁻⁷ Erë mik Pablo ena Bernabé, e'pa wa ijchenewa, eta ie'pa tkayalmi dömi ká kië Licaonia ee. Ká kië Lистра ena ká kië Derbe ate ee. Ká e' wa'ñe ie'pa tö Jesús tté buaë paké.

Pablo tene ák wa ittowaie ká kië Lистра ee

⁸⁻⁹ Eta wëm tso' eköl Lистра, e' kune' klö bachiulewa. Ie' kë shko. Ie' tkër Pablo ttöke e' ttsök. Pablo tö isuéwa krereë. Ie' wa ijcher tö wë' ierblé Jesús mik as ibuarne. ¹⁰ Eta ie' tö iché ia aneule:

—jBe' e' koka, be' e' duoka!

Eta wëm e' kékä tuneka tsut ta ishkémi. ¹¹ Mik pë' tö, ì wé Pablo tö e' sué, eta ie'pa tö ichémi aneule ie'pa Licaonia ttö wa:

—jWépa dalöiekesö skökölie e'pa dettsa se' shua s'ditsöie!

¹² Pablo kapaké kibiie, e' kuëki ie'pa tö ie' klö'wé ie'pa këköl kië Hermes e' skéie. Bernabé klö'wérakitö ie'pa këköl kië Zeus e' skéie.* ¹³ Zeus wé merka ká e' ñalé ukuö o'mik tsinet. Zeus sacerdote wa baka wë'ñe ena ma'ma wörkua debitü tajë. Ie' ena pë' ulitane éna baka wë'ñe jchak më Pablo ena Bernabé a idalöioie ikökölpaie. ¹⁴ Erë mik Bernabé ena Pablo wa ijchenewa, eta ie'pa e'

* **13:47** Isaías 49.6 * **14:12** Zeus ena Hermes: E'pa dalöiök griegowak bak skökölie ká iaiäë. Ie'pa a Zeus dör skököl bua'ie imalepa tsatä. Ie'pa tö iklö'wé tö Hermes dör Zeus tteköl. Romawak tö Zeus kië méka Júpiter ena Hermes kië mékarakitö Mercurio.

datsi' jché ikkachoie tō e' dōr suluē ie'pa a. Tā ie'pa mīa pē' shūa tā ichérakitō aneule:

¹⁵—A kēkēpa, çì uk a' tso'? Sa' dōr s'ditsō wēs a' es. Sa' debitū ttē buaē pakōk a' a' as a' tō İyī ikkē kē wā tā' ese kōs watōttsa tā a' er mane'ū Skēkōl chōk e' a. Ie' tō ká jaī ena ká i' ena dayē ena i kōs tso' ikī e' yō'at. ¹⁶ Ká iaiaē dō ikkē tā sulitane serke wēs iwák kī ikiane es, e' dalē'ttsē'bitū Skēkōl tō. ¹⁷ Erē e' dōr es, erē ie' dōr buaē se' tā kēkraē, e' wa ie' tō iwā kkachē siā tō ie' dōr Skēkōl chōk. Ie' tō kalī patkeke a' a. Ie' tō iyiwō wēke a' a. Ie' tō chkē meke a' a' ñanoie a' ttsē'woie buaē.

¹⁸ Erē ie'pa tō i kōs ché iarak, erē iekē tā baka wē'ñe jchérakitō Pablo ena Bernabé dalōioie wēs Zeus ena Hermes es.

¹⁹ E' shā tā judiowak wēlepa datse Antioquia ena Iconio, e'pa debitū tā Litra wakpa dakīñerakitō Pablo ttōkwa. Iklō'wēwarakitō tā itērakitō tajē ák wa. Ibikeitsérakitō tō iduowa, e' kuēkī ie'pa tō ikuēmi méat tēr Litra ké kōk a wī'kie. ²⁰ Erē mik Jesús ttōkatapa malepa e' dapa'wēka ipamik, etā ie' e' kēka mīane Litra. E' bule es tā ie' mīa Bernabé tā dō ká kiē Derbe eē.

²¹ Ie'pa demi Derbe tā Jesús ttē buaē pakérakitō ká e' wakpa a. Tajē ie'pa e' yué Jesús ttōkataie. E' ukuōkī tā ie'pa debitūne Litra ena Iconio ena Antioquia. ²² Ká ekkē kōs a ie'pa tō Jesús ttōkatapa er diché ié ena ipablérakitō as ie' tkōwarak darērēē ttē mik se' erblōke e' a. Ie'pa tō iché iarak: “Se' wake' weirdaē ká i' kī dowāie aishkuō tā i blúie Skēkōl tso' e' a.” ²³ Ñies ká kōs e' kī ie'pa tō wēpa shūstē kaneblōk Skēkēpa Jesús icha erule erule e'pa wōkirpaie. E'pa kī ie'pa ikiē S'yē a ena batsé, e' ukuōkī tā iméarakitō Skēkēpa mik ie'pa erblōke e' ulā a.

Pablo ena Bernabé dene Antioquia qte Siria eē

²⁴ E' ukuōkī tā Pablo ena Bernabé tkami ká kiē Pisidia demirak Panfilia. ²⁵ Ie'pa tō Jesús ttē buaē paké ká kiē Perge e' wakpa a. E' ukuōkī tā ie'pa mīa ká kiē Atalía eē. ²⁶ Eē tā ie'pa e' iéka kanō a mīane Antioquia iyamipa tō ie'pa patkē'mi Jesús ttē pakōk e'pa ska'. Eē iyamipa tō ie'pa me' Skēkōl er buaē chōke se' a e' ulā a i kanéuk ie'pa dare e' woie. ²⁷ Mik ie'pa demine Antioquia, etā Skēkēpa Jesús icha erule e' dapa'wēkarakitō. Tā i kōs wē Skēkōl tō ie'pa tā, ñies wēs ie' tō ikkayē' pē' kē dōr judiowak, esepa a tō ie'pa erblōmi ie' mik wēs judiowak es, e' kōs pakérakitō iyamipa a. ²⁸ Etā ie'pa e' tséat ká tajē Jesús ttōkatapa tso' Antioquia, e'pa tā.

15

Skēkēpa Jesús icha e'pa wōkir kibipa ñi dapa'wé Jerusalén

¹ E' kēwō tā, wēpa wēlepa e' yéttsa Judea demi Antioquia. Ie'pa tō s'yamipa wōbla'wēmi ttē i' wa: “A' wēpa kōs kawōtā tottola kkuólit tē tsir wēs Moisés ikitāt es. E' kē kaneone a' wa, e' ta kē a' tsatkērpa.” ² E' kuēkī Pablo ena Bernabé ñi iutēka darērēē ie'pa tā. E' kuēkī iyamipa tō Pablo ena Bernabé ena wēlepa skā, e'pa shūstē as imi'yal Jerusalén ttē ñe' shulōk Skēkēpa Jesús icha wōkir kibipa ena Jesús ttekolpa tsá, e'pa tā.

³ Es Skēkēpa Jesús icha erule tso' Antioquia, e'pa tō Pablo ena imalepa patkēmi Jerusalén. Ie'pa tkami Fenicia ena Samaria. Etā ipakeramirakitō iyamipa a tō wēs pé' kē dōr judiowak, esepa er mane'wē Skēkōl a. Ttē e' tō ie'pa ttsē'wē buaē.

⁴ Mik Pablo ena Bernabé demirak Jerusalén, etā eē Skēkēpa Jesús icha eruleē e'pa kōs ena iwōkirpa ena Jesús ttekolpa tsá, e'pa tō ie'pa kiéwa buaē.

Etā ì kōs o' Skēkōl tō ie'pa wa e' pakérakitō imalepa a. ⁵ Erē Jesús mik erblōkwakpa dōr fariseowakpa, esepa wēlepa e' kēkā tā ichéitōrak:

—S'yamipa kē dōr judiowak esepa wēpa kawōtā itóttola kkuōlīt tēe tsir. Nies ie'pa a ikawōtā chē tō Moisés ttē kitulebak e' dalōiōk ie'pa kawōtā.

⁶ Etā Skēkēpa Jesús icha wōkir kibipa ena Jesús ttekōlpa tsá, e'pa ñi dapa'wēkā ttē e' bikeitsōk bua'iewā. ⁷ Ie'pa tō ipaké taiē, e' ukuōkī tā Pedro e' kēkā tā ichéitō:

—A yamipa, a' wā ijcher tō ká ìaiāē Skēkōl tō ye' shukitbak a' shuā Jesús ttē buaē pakōk, pē' kē dōr judiowak, esepa a' as ie'pa erblō imik. ⁸ Ie' wā se' er suule buaē, ie' tō Wikōl Batse'r mé ie'pa a' wes se' a' ime'itō es. Es ie' tō se' a' ikkaché tō ñies ie' tō ie'pa klō'wé ie' ichaie. ⁹ Ie' tō ie'pa er paiklé ie'pa erblé Jesús mik e' wa. Es se' wā ijcher tō ie'pa ena se' dōr ñies ēme ie' wōā. ¹⁰ A' tō ie'pa kē Moisés ttē darērēē e' dalōiōk, erē e' kē dalōiēne' se' ā, ñies se' bak ká ìaiāē e'pa kē a' idalōiēne'. I'ñe tā žiōk a' tso' Skēkōl wōñatkōk es? ¹¹ E' kē dōr es. Se' tō iklō'wé tō se' tsatkēne Skēkēpa Jesús er buaē chōke siā e' ē wa. E' suē ie'pa tsatkēne ñies.

¹² E' ukuōkī tā ie'pa ulitane siwā' blélur tso' Bernabé ena Pablo e'pa kapakōke e' ttsōk. Ie'pa tso' ipakōk tō wes ì kē or yi a' ese wérakitō Skēkōl batamīk pē' kē dōr judiowak, esepa shuā Skēkōl diché kkachoie. ¹³ Ie'pa kapaké one etā Santiago tō iché:

—A yamipa, ye' ttō ttsō. ¹⁴ Simón tō se' a' ipaké wes Skēkōl tō, pē' kē dōr judiowak, esepa tsá kímé er bua' wa as ie'pa wēlepa dō ie' wák ichaie. ¹⁵ Nies e' sinī'kuē Skēkōl ttekōlpa bak ká ìaiāē e'pa tō. Ie'pa tō iyē':

¹⁶ Skēkōl tō iché: 'Aishkuō tā ye' datsene.

Etā David jchúlipa kerakayō iwák suē.

Ie'pa dōrane diché tā' taiē wes ìaiāē es

¹⁷ as pē' malepa kē dōr judiowak dōr ye' icha esepa tō ye' yulō.

¹⁸ Es ye' tō ttē i' chétke.

Ká ìaiāē ttē i' me'atbakyo a' a.*

¹⁹ “Ttē i' kuēkī ye' ibikeitsē tō, pē' kē dōr judiowak er mane'wé Skēkōl a, esepa kē tsiriuk s'kàne judiowak ser ese wa. ²⁰⁻²¹ E' kuēkī yēkkuō patkōmisō ie'pa a' e' kī ichōsō tō ìyi meule ìyi diōkōl tso' dalōiē skēkōlie ese a, ese kē kar, ese kē katar. Nies ie'pa kē kàne trēnuk. Iyiwak ttēwā kuli' siulekā ese chkā kē katar ñies ipē kē katar. Ká ìaiāē ttē i' pakanemi ká wa'ñe se' ñi dapa'wō wé a' eno diwō bit ekkē. E' kuēkī ìyi ekkē ē shtōmisō ie'pa a.”

Yēkkuō patkēne s'yamipa kē dōr judiowak, esepa a

²² Skēkēpa Jesús icha eruleē e'pa kōs ena iwōkir kibipa ena Jesús ttekōlpa tsá, e'pa wa iwēr buaē tō wēpa wēlepa shushtë ie'pa shuā as imi'rak Pablo ena Bernabé tā dōmi Antioquía. Es ie'pa tō Judas kiē ñies Barsabás ena Silas, e'pa shushtë. Wēpa e'pa dalōieke taiē s'yamipa ulitane tō. ²³ Etā yēkkuō shtë iwōkirpa tō e' mé ie'pa a' as iwā imi'rak. Yēkkuō e' tō iché i' es:

“Sa' dōr Skēkēpa Jesús icha eruleē e'pa wōkir kibipa ena Jesús ttekōlpa tsá, sa' dōr a' yamipa. Sa' tso' yēkkuō i' shtōk a' dōr sa' yamipa erē kē dōr judiowak serke Antioquía ena Siria ena Cilicia e'pa a. A' shkē'wēmi sa' tō.

²⁴ Sa' wā ijchenewā tō sa' yamipa wēlepa e' yē'ttsa sa' shuā, e'pa dē'mi a'

* 15:18 Amós 9.11-12

ska'. Ie'pa tò a' tsiriò iwákpa ttè wa. E' tò tajè a' wökir tsiriwéka. Kè sa' wá kawö mène ie'pa a' a' wöbla'woie ì wa. ²⁵ E' kuëki sa' ulitane wa iwër buaè wèpa wèlepa shushtök sa' shua' as imi' a' sauk Bernabé ena Pablo ta. Sa' yami e'pa dalër tajè sa' éna. ²⁶ Ie'pa e' me'ttsa' weinuk tajè. Ie'pa kè suane ttèwa Skèképa Jesucristo tté kuëki. ²⁷ Sa' tò Judas ena Silas patkési ttök a' ta. Ie'pa tò ipakeraè a' wöshaè yésyèsè wës yëkkuò i' k'i ikitule es. ²⁸⁻²⁹ Buaè idir Wikòl Batse'r a, ñies sa' a, tò a' kè kawòta judiowak sër e' blök sèraa. I' è blök a' ké: Chkè meule íy diököl tso' dalòie ese a, e' kè katar. Ñies ipè kè katar ena iyiwak ttèwa kuli' siuleka ese chkà kè katar. Kè a' kàne trènuuk. Íy ekkè è kawòta blè a' tò. A' tò iwé es, e' ta' e' dör buaè. Skèköl tò a' k'imè."

³⁰ Età ie'pa e' chéat ta imíyal Antioquia. Mik ie'pa demi eë ta ie'pa iyamipa dapa'wéka, e'pa a' yëkkuò mirdak iwá e' méitö. ³¹ Mik iyamipa tò yëkkuò aritsé, età e' tò ie'pa er pablé tajè, e' kuëki ittse'nerak buaè. ³² Judas ena Silas, e'pa dör Skèköl ttekölpa ñies, e' kuëki ie'pa tò iyamipa patté tajè. E' tò iyamipa er pablé tajè, ikimé tajè. ³³⁻³⁴ Ie'pa sené eë kukuie. Mik ie'pa mitkene itö wane età iyamipa tò iché iarak a' shkó wöbla wa. ³⁵ Erè Pablo ena Bernabé e' tséat Antioquia. Ie'pa ena imalepa tajè e'pa tso'rak Skèképa Jesús tté buaè pakök. Ñies tté e' wa s'wöbla'uk ie'pa tso'.

Pablo ena Bernabé kè kaneblöku'ia ñita

³⁶ Kawö tka tajè, e' ukuöki ta Pablo tò iché Bernabé a:

—Mishkane etökichane ká kos k'i se' bak Skèképa Jesús tté pakök e' ane s'yamipa sauk tò is ie'pa tso'.

³⁷ Bernabé k'i Juan kiane tsèmi ie'pa ta. Juan e' kiè ñies Marcos. ³⁸ Erè Marcos tò ie'pa me'at ká kiè Panfilia eë. Ie' kè kaneblèneia ie'pa ta. E' kuëki Pablo kè éna ie' tsakmi ie'pa ta. ³⁹ Íñi iutérak darèrèè erè kè ishuline. E' kuëki ie'pa ñi blabatsélor. Bernabé wa Marcos mítser e' ta ta ie'pa míyal kanò k'i dö Chìpre. ⁴⁰ Pablo tò wèm kiè Silas e' kièmi e' wapie. Iyamipa tò ie'pa meät Skèköl er buaè chò siá e' ulà a. Età ie'pa e' yéttsa eë ⁴¹ tkamirak Siria ena Cilicia. Ie'pa tso' Skèképa Jesús icha erule erule tso' ká e' k'i e'pa diché k'i iök Jesús tté wa.

16

Timoteo míq Pablo ena Silas wapie

¹ E' ukuöki ta Pablo ena Silas demi Derbe ta imíyal Lистра. Eë wèm kiè Timoteo e' serke, ie' dör Jesús ttökata. Ie' mi dör judiowak e' dör Jesús ttökata ñies. Erè iyè dör griegowak. ² S'yamipa serke Lистра ena Iconio, e'pa tò icheke tò Timoteo dör pè' buaè. ³ Pablo k'i ie' kiane tsèmi e' wapie. Erè judiowak serke ká e' k'i e'pa ulitane wa ijcher tò Timoteo yé e' dör griegowak. E' kuëki Pablo tò ie' kè itóttola kkuölit tók tsir as judiowak kè ulurka ik'i. ⁴ Ká kos wé ie'pa dami eë ì uk patkè' Skèképa icha erule tso' Jerusalén e'pa wökirpa ena Jesús ttekölpa tsá e'pa tò, e' wà paké ie'pa tò s'yamipa ulitane a. ⁵ Es Skèképa Jesús icha erule erule e'pa kos diché k'i iène Jesús tté a. Ñies pé' k'i iërke tajè kékraè.

Pablo tò wèm dör Macedonia wak e' sué kabsueje

⁶ Età Wikòl Batse'r kè wá kawö mène ie'pa a' Jesús tté buaè pakök ká kiè Asia eë. E' kuëki ie'pa tkami ká kiè Frigia ena Galacia ⁷ demi ká kiè Misia e' kkoröwa eë. Età ie'pa tò ima'wé shkókwa ká kiè Bitinia e' a, erè Jesús Wikòl

kê wā kawō mène ie'pa a. ⁸ E' kuekī ie'pa tkami yēsýēsē Misia kker demi ká kiè Tróade dayē kkō a wé kanō irirke eē. ⁹ Eta nañewe Pablo tō ì sué kabsueie. Ie' tō wēm sué ekōl, e' dōr ká kiè Macedonia e' wak. E' dur shkē'ka tã ikkōché iã: “Be' shkōtkō Macedonia sa' kímuk.” ¹⁰ Pablo tō e' sué one tã bet sa' dali iémi mitke Macedonia. Sa' wã ijcher buaē tō Skékōl kī ikiane tō sa' tō Jesús tté buaē paké ká e' kī.

Alakōl kiè Lidia e' erblé Jesús mik

¹¹ Eta sa' e' iéka kanō a Tróade, míyal yēsýēsē ká kiè Samotracia eē. Bule es tã sa' demi ká kiè Neápolis eē. ¹² Eē tã sa' míyal klō kī dō ká kiè Filipos eē. Ká e' a romawak tso' tajē. E' dōr ká bua'buā aṭe Macedonia. Eē sa' sené ká tkēl ká skel ulatōk. ¹³ Judiowak eno diwō tã sa' e' yélur míyal di' kkōmik wé sa' tō ibikeitsē isalema judiowak wã ká tso' ttoie Skékōl tã eē. Mik sa' tō ikué, eta eē sa' e' tulésér Jesús tté buaē pakōk alakōlpa ñi dapa'wéka e'pa a. ¹⁴ Ie'pa ekōl kiè Lidia, e' dōr ká kiè Tiatira e' wak. Ie' dōr datsi' bua'buā daloshdalosh ese wataukwak. Ie' tō Skékōl dalōieke tajē. Skékēpa tō ie' er ñi'wé as Pablo ttōke kos e' klō'ùitō mokjē. ¹⁵ Eta ie' e' wōskué iyamipa tso' ie' u a e'pa tã. E' ukuōkī tã ie' tō sa' a iché krōrōē:

—A' ibikeitsē tō mokjē ye' dōr Jesús mik erblōkwak, e' tã a' klōnúia ye' ska'.
Es ie' tō sa' ké klōnukia ie' ska'.

Pablo ena Silas wōtēnewā s'wōto wé a Filipos

¹⁶ Ká et tã sa' mirwane wé s'ttōke S'yé tã eē. Sa' mirwāia tã pē' busi kuéwa sa' tō ekōl, e' a wimblu sulusi tso' ekōl, e' wa íyi tōtkekitō. Wēpa wēlepa tō ie' tō'tsa' ie'pa a kanēblōk íyi tōtkōk, e' ské klō'wēke ie'pa tō tajē e' a. ¹⁷ Busi e' shkēmi Pablo ena sa' itōkī. Ie' ardatse:

—Wēpa ikkēpa dōr Skékōl íyi ulitane tsatã e' kanē mēsopa. Ie'pa tō s'tsatkē ñalé e' tté pakeke a' a.

¹⁸ E' wambléitō ká tajē, bata ekkē tã Pablo ulunekã tajē. Ie' e' wōtréne tã ichéitō wimblu sulusi tso' busi a e' a:

—Jesucristo ttō wa ye' tō be' a iché be' e' yōtsã ie' a.

E' wōshāē tã wimblu sulusi e' yétsã iã.

¹⁹ Mik busi wōkirpa tō isué tō inukōl kē dē'ia' ie'pa ulā a busi batamik, eta ie'pa tō Pablo ena Silas klō'wéwã tsémirak wé tté shulōkwakpa tso' eē. ²⁰ Ie'pa tō ikkatérak tté shulōkwakpa a tã ichérakitō:

—Wēpa ikkēpa dōr judiowak. Tajē ie'pa tso' sa' shūtiuk. ²¹ Sa' dōr romawak, e' kuekī kē sa' a kawō mène ie'pa tō s'wōbla'wēke sene wa e' klō'uk ena e' wã uk.

²² Eta ká e' wakpa bitēshka Pablo ena Silas kī. Eta ishulōkwakpa tō idatsi' yōksã ké ikī tã ippōk ké darērēē kal wa. ²³ Ibunerak siarē wōtēwarakitō s'wōto wé a. Tã ichérakitō s'wōto wé wōkir a tō ikkō'nú bua'iewã as kē itkōyal.

²⁴ Mik ie' a kawō e' mène, eta ie' tō Pablo ena Silas wōtēwã iwé wōtēulewã bua'iewã, ese a. Ie' tō ie'pa klō tiéwã kaltak wōbiule s'klō wōtowã ese a. Es iméarakitō.

²⁵ Ká de ká shabōts eta Pablo ena Silas tso' ttōk Skékōl tã ena ittseitōk. Imalepa tso' ittōk. ²⁶ E' wōshã tã í tka darērēē. S'wōto wé wōppéitō darērēē. E' wōshāē tã ukkō ulitane kkōburo lone. Ì kos wa ie'pa tso' moulewã, e' wōtsérolone. ²⁷ S'wōto wé wōkir tī'neka. Mik ie' isué tō ukkō kos tso' áie tã ibikeitséitō s'tso' wōtēule e' kos tkayal. E' kuekī itabē kuétsaitō e' ttowāie.

²⁸ Erē Pablo anekã:

—jKē be' e' ttōkwã! Sa' tso'ia' ulitane.

²⁹ Etā s'wōto wé wōkir tō bö'wō kié tā itunewā Pablo ena Silas ska'. Eē ie' e' tkéwā kuchē kī ie'pa wōā painékā suane tajē. ³⁰ Etā ie' tō ie'pa yéttsā u'rki tā ie'pa ā ichaké:

—A kēkēpa, žì uk ye' kawōtā e' tsatkoie?

³¹ Ie'pa ie' iuté:

—Skēkēpa Jesús mik be' erblō etā be' tsatkērdaē ñies be' yamipa tsatkērmi es.

³² Etā ie'pa tō Skēkēpa tté paké ie' ā ena iyamipa kos tso' iu ā, e'pa ā. ³³ Etā e' nañewe ulatōk s'wōto wé wōkir tō ie'pa tsémi e' tā. Ie'pa shka'ule tajē e' kapeyéitō. Etā ie' ena iyamipa kos e' wōskuélor. ³⁴ E' ukuōkī tā ie' tō itsémirak iu ā tā itirakitō. Ie' ena iyamipa e'pa erblé Skēkōl mik, e' kuēkī ie'pa kos ttsē'ne buaē.

³⁵ Kā ñine tā ishulōkwakpa tō ishkēkipa patkēmi ichōk s'wōto wé wōkir ā tō Pablo ena Silas ōmine. ³⁶ S'wōto wé wōkir tō iché Pablo ā:

—Sa' shulōkwakpa tō ye' ā kawō mé a' ōkmine. E' kuēkī ā yúne bērē.

³⁷ Erē Pablo tō iché iā:

—Sa' dōr romawak* Ie'pa tō sa' buk sulitane wōshaē kam sa' shulir e' yōkī. Sa' wōtē'waitō s'wōto wé ā. I'ñe tā ie'pa kī sa' kiane ěmine akir. Ie'pa kē ā kawō tā' iwōie es. As ie'pa wákpa bitū sa' ōkmine.

³⁸ Etā shkēkipa tō tté e' chéne ishulōkwakpa ā. Mik ie'pa ittse' tō Pablo ena Silas dōr romawak, etā tajē ie'pa suane. ³⁹ Etā ie'pa míyal Pablo ena Silas ska' tā ichérakitō:

—Ī sulu wamblé sa' tō a' kī e' olo'yō sa' kī.

Etā iémine tā ikkōchérak iā: “A' e' yōlur sa' ká kī.” ⁴⁰ Etā Pablo ena Silas yēnettsā s'wōto wé ā míyal Lidia u' ā iyamipa weblōk. Ie'pa pablérakitō etā imíyal.

17

Tesalónica wakpa tsirineka Jesús tté kuēkī

¹ Pablo ena Silas tkami ká kié Anfípolis ena ká kié Apolonia demirak ká kié Tesalónica wé judiowak wā ñi dapa'wō wé tso' eē. ² Etā Pablo dewā e' wé ā eno diwō wa wes ie' wōblar es. Eē ie' kapaké ie'pa tā Skēkōl yēkkuō wa eno diwō mañat. ³ Ie' tō ikkaché ie'pa ā tō itso' kitule Skēkōl yēkkuō kī tō wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e' tterawā tā ishkerdakane. Ie' tō iché ie'pa ā:

—Jesús pakōk ye' tso' a' ā, e' wák dōr wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e'.

⁴ Judiowak welepa erblé Jesús mik, tā ie'pa de Pablo ena Silas kīie. Ñies griegowak tō Skēkōl dalōieke wes judiowak es, esepa tajē erblé Jesús mik ena alakōlpa dalōiērtā esepa tajē erblé imik ñies. ⁵ Erē e' tō judiowak malepa uluwéka tajē. Etā wēpa sulusipa tso' ěme ñala kī, esepa kíerakitō pē' dapa'uk tajē, e'pa kī uluwérakitō tā imíyal kēsik wa pē' malepa uluukkā. Etā itkawarak kēsik wa Jasón u' ā Pablo ena Silas yulōk yéttsā mē imalepa ulurke tajē e'pa ulā ā. ⁶ Erē kē iwā ikunerak eē. E' kuēkī Jasón ena iyamipa welepa e'pa kuémirakitō ká e' wōkirpa wōā tā ichéitōrak aneule:

—Wēpa ikkēpa tō ká ulitane wakpa tsirio', e'pa de íe' ñies. ⁷ Jasón tō ie'pa kiéwā iu ā. Ie'pa ulitane tso' ichōk tō se' blú kibi dōr kuā'kī, e' kié Jesús. Ie'pa tō sa' blú kibi e' tté dalōsewēwā.

* **16:37** Romawak: Pablo ditsewō dōr judiowak erē ie' yami bak e' wele e' yō' romawakie, e' kuēkī ñies ie' dōr romawak.

⁸ Mik pë' ulitane ena iwökirpa tö ttë e' ttsé, etä ie'pa shutineka tajë. ⁹ Erë Jasón ena iyamipa kërakitö inuköl mukat iwä kkachöie tö ie'pa datskene ishulök tä iëminerakitö.

Pablo ena Silas tö Jesús tté paké Berea wakpa a

¹⁰ Kä tuinetke etä bet iyamipa tso' Tesalónica e'pa tö Pablo ena Silas patkëmi kä kië Berea eë. Ie'pa demi Berea etä imiyal judiowak ñi dapa'wo wé a. ¹¹ Judiowak e'pa er dör buaë judiowak tso' Tesalónica e'pa tsata. Ie'pa tö Jesús tté kí ttsé er bua' wa. Këkraë ie'pa tö Skëköl yëkkuö suëkewä bua'iewä isuöie tö ì ché Pablo tö e' yëne ö kë iyëne. ¹² Es tajë ie'pa erblé Jesús mik. Ñies tajë griegowak erblé imik alakölpä dalöiërta' ena wëpa ñies. ¹³ Erë mik judiowak serke Tesalónica e'pa wä ijchenewä tö Pablo tso' ñies Berea Skëköl ttë pakök, etä imiyal eë. Ie'pa tö Berea wakpa dapa'wëmi shutiwëmi Pablo kí. ¹⁴ Erë s'yamipa tso' Berea, e'pa tö Pablo ké e' yöksa tä ipatkëmi dayë kkömik. Erë Silas ena Timoteo e' tsëät Berea. ¹⁵ Wëpa wä Pablo mirwä, e'pa wä imí dö kä kië Atenas eë. E' ukuökí tä ie'pa biteyalne. Pablo tö ie'pa ka' ichök Silas ena Timoteo a tö "a' kië bet."

Pablo tö Jesús tté paké Atenas wakpa a

¹⁶ Pablo tso' Silas ena Timoteo kinuk Atenas, e' dalewa ie' tö isuë tö kä e' wakpa wä iyi diököl tso' dalöie, ese tso' tajë. E' tö ie' tsiriwëkä tajë. ¹⁷ E' kueki judiowak ñi dapa'wo wé a ie' kapaköke judiowak tä ena pë' kë dör judiowak erë Skëköl dalöietä' esepa tä. Ñies ie' kapaköke këkraë Atenas wakpa tä wé ie'pa döke tajë iyi taük eë. ¹⁸ Ñies ie'pa wöbla'ukwakpa wëlepa kiekerakitö epicüreo wakpa* ena estoico wakpa†, e'pa ñi iütëmi Pablo tä. Ie'pa wëlepa tö ie' cheke i' es:

—¿Ì kabewëke s'ñeñe diö tö?

Ie'pa wëlepa skä tö icheke:

—Ttsëskua e' dör këkölpä tsäkië dalöieke kä bár wakpa tö e'pa ttë pakökwak.

Pablo tso' Jesús kötëwä shkenekane e' ttë buaë pakök e' kueki ie'pa tö ie' ché es. ¹⁹ E' kueki ie' tsëmirakitö wé ie'pa e' dapa'uke ttë tsäkië pakarke ese ttsök eë. Kä e' kië Areópago. Tä ichakërakitö:

—Ttë pa'alí pakeke be' tö, ¿e' pakëmibö sa' a? ²⁰ Ttë pakeke be' tö, e' kë ttsëule sa' wä, e' kueki e' kiane jchenukwä sa' kí ¿ima e' wä dör?

²¹ Atenas wakpa kos ena kä kua'ki wakpa serke Atenas, e'pa ulitane tö ttë pa'alí ttseke ese ë pakeke ñi a këkraë.

²² Etä Pablo e' duëkä ie'pa shuä Areópago wé a tä ichéitö:

"A Atenas wakpa, ì kos suéyö, e' wa ye' wä ijcher tö a' tö këkölpä tsäkië dalöieke. ²³ Mik ye' tkami a' kä shuä, etä wé a' tö këkölpä ñe' dalöieke ese ké suéyö tajë. E' shuä ye' tö ka' tso' idalöioie ese kuë et e' ki'itso' kitule i' es: 'Skëköl eköl kë jcher se' wä tö yi idir, e' dalöioie'. Ie' dalöieke a' tö, erë e' kë wä ijcher tö yi idir. Skëköl e' pakeke ye' tö a' a."

²⁴ "Ie' tö kä ulitane ena iyi ulitane tso' iki e' yö'at. Ie' dör kä jai ena kä i' e' kos wák. Ie' kë serku' Skëköl wé yöule s'ditsó wa ese a. ²⁵ Sulitane serke ie' mik. Ñies iyi ulitane kiane se' kí sënöie, e' mekeitö se' a këkraë. E' kueki ie' kë kí iklar tö se' ie' kímè ì wa.

* **17:18** epicüreo wakpa: E' wakpa tö iklö'wé tö s'ser e' wä bua'ie dör ttsë'ne buaë. Ttë e' wa s'wöbla'wëke ie'pa tö. † **17:18** estoico wakpa: E' wakpa tö iklö'wé tö s'ser e' wä bua'ie dör se' e' kkö'nü ì sulu kos e' yöki. Ttë e' wa s'wöbla'wëke ie'pa tö.

26 “Wēm eköl ě wa ie' tō se' ditsōwō ulitane alōwé. Ie' tō se' ké senuk ká wa'ñe. Mik ie' tō ká i' yō', etā ie' tō se' katatē'atbak tō mik se' sermi, wé se' sermi ditséwō wa ditséwō wa. 27 Ie' tō se' katatē'at es as se' tō ima'ù yulē isalema sō ikuēmi. Erē moki ie' kē ku' kamiē se' yōki. 28 E' dōr wēs yile tō iché es, e' tō iché: ‘Skékōl mik se' serke se' shkōke, ie' wa se' tso.’ Nies e' dōr wēs a' wákpa tssókōl eköl tō iyē'at es, e' tō iché: ‘Sulitane dōr Skékōl aleripa.’ 29 Se' dōr Skékōl ditséwō, e' kuēki kē se' kàne ibikeitsōk tō ie' dōr wēs íyí diókōl yōule se' wā orochka wa ò inukōlchka wa ò ákchka wa es. E' kōs yuésō wēs se' ibikeitsē es wēs se' wákpa a iyōr es. Erē Skékōl kē dōr es. 30 Iaiāē tā kē se' wā ijcher tō wēs ie' dōr, e' kuēki e' nuí tkō'atbak ie' tō ie'pa kī. Erē j'ñe tā ie' tso' ichök ká ulitane wakpa a tō a' kawōtā er mane'uk. 31 Skékōl tō idiwō me'atbak wēkkē alē tā ie' tō sulitane shuleraē yēsýēsē wēm eköl tkē'kaitō e' wa. Wēm e' kōtēwā erē ishkeō'kane Skékōl tō, e' wa ie' tō iwā kkaché sulitane a tō mokjē wēm ñe' tkē'kaitō.”

32 Erē mik Atenas wakpa tō ittse' tō Pablo tō s'du'wā shkēnekane e' ché, etā ie'pa welepa tō ie' wayué, erē welepa skà tō iché:

—Ì pakeke be' tō, e' skà tssēmi sa' tō iëtōkichane.

33 Etā Pablo mía. 34 Erē wēpa welepa míyal Pablo tā, tā e'pa erblé Jesús mik. Ie'pa e' shuā Dionisio tso'ñak, e' dōr Areópago wōkirpa eköl. Nies alakōl eköl kiē Dámaris ena pē' skà tso'ñak ishūā.

18

Pablo mía Corinto

1 E' ukuōki tā Pablo e' yétsa Atenas mía Corinto. 2 Eē wēm kuéwaitō eköl dōr judiowak kiē Áquila, e' dōr ká kiē Ponto e' wak. Ie' alakōl kiē Priscila. Ie'pa bak senuk Roma atē Italia eē. Ie'pa dē'bitū erpa Corinto. Ká tso' tseē romawak ttē dikjā e' wōkir kibi kiē Claudio, ie' tō judiowak kōs serke Roma e' yōkukur patké. E' kuēki Áquila ena ilakōl e' yē'lur Roma demi Corinto. Pablo mía ie'pa pakōk. 3 Ie' kanē dōr ie'pa kanē ese ě, e' kuēki ie' e' tsēat ie'pa tā kanēblōk. Kanē e' dōr iyiwak kkuōlit yueke ùie tsēmi ese kané. 4 Eno diwō bit ekkē Pablo mi'ke judiowak ñi dapa'wō wé a. Eē ie' tō Jesús ttē pakeke ie'pa ulitane a. Ie' tō judiowak ena pē' kē dōr judiowak e'pa ulitane pableke as ie'pa erblō Jesús mik.

5 Mik Silas ena Timoteo tso' Macedonia, e'pa demirak Corinto, etā Pablo kē kanēblēneia Áquila tā. E' skéie ie' e' mé Jesús ttē buaē e' ě pakōk kekraē. Nies ie' tō judiowak pablé kekraē tō Jesús dōr wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e'. 6 Erē ie'pa wōtkémi Pablo tā tā iché suluē. E' kuēki ie' datsi' wōppée iwā kkachōie tō ie' kē kī inuj ku' tā iché iarak:

—A' weirdaē siarē, e' wíie a' wákpa iane. E' kē wēneia ye' wōki. I'tami ye' mía pē' kē dōr judiowak esepa pattōk.

7 Etā Pablo e' yétsa judiowak ñi dapa'wō wé a mía wēm kiē Ticio Justo, e' u a senuk. Wēm e' tō Skékōl dalōieke tajē. Ie' serke judiowak ñi dapa'wō wé o'mik. 8 Wēm miē Crispo, e' dōr judiowak ñi dapa'wō wé, e' wōkir. Ie' erblé Skékēpa Jesús mik iyamipā kōs e' tā. Es ñies tajē Corinto wakpa tō Jesús ttē tse' tā ierblérak imik tā ie' wōskuélor. 9 Ká et nañewe Skékēpa Jesús tō Pablo a iché kabsueie: “Kē be' suanuk. Ye' ttē kī pakō kekraē. Kē be' siwā'blōk. 10 Ye' tso' be' tā. Kē yi a ì sulu wamblēnuk be' kī yēs. Ye' wā pē' tso' tajē ká i' kī.” 11 Es Pablo atē duas ek kī shābōts Corinto ie'pa wōbla'uk Skékōl ttē wa.

¹² Mik Galión bak Acaya wòkirie, età judiowak serke Corinto e'pa ñi dapa'wéka Pablo naméie ie' tsémi tté shulo wé a. ¹³ Ie'pa tó Pablo kkaté Galión a ta iché ia:

—Wém i' tso' sa' pablök tó Skéköl dalöiö sa' tó, eré kě dör wes tté dalöiëno menea' sa' a e' tó iché es.

¹⁴ Pablo ttémitke ta Galión tó iché judiowak a:

—Mokj i' sulu wamlölpaitö, e'ma ye' tó a' ttö ttsémi. ¹⁵ Eré a' tso' ñi wöñatkök tté kǐ ena wépa welepa kié kǐ, ena a' wákpa tté dalöiëno e' kǐ, e' kuekǐ e' shulö a' wákpa tó. Ye' kě tó tté ese shulë.

¹⁶ Eta Galión tó ie'pa uyéttsa tté shulo wé a. ¹⁷ Eta pè' tso' tajë e'pa tó wém kié Sóstenes dör judiowak ñi dapa'wo wé wókir, e' kló'wéwa ppéraitö tté shulo wé wöshä. Eré e' kǐ Galión kě tkine yës.

Pablo dene Antioquia

¹⁸ Pablo e' tséatiä tajë Corinto. E' ukuökǐ ta ie' e' chéat iyamipa a ta imía ká kié Cencreas wé kanö irirke ee. Eta ee ie' e' iéka kanö mi'ke Siria ese a. Áquila ena Priscila mitke ie' ta ñies. Kam ie' e' iökā kanö a, etā ie' tsā téé manene. E' wéitö itté me'itö Skéköl a e' blóie wes iyé'itö es. ¹⁹⁻²¹ Mik ie'pa demi ká kié Éfeso ee, etā Pablo mía judiowak ñi dapa'wo wé a Jesús tté buaë pakök judiowak ñi dapa'uke ee, e'pa a. Ie'pa tó iché ia tajë: “Be' e' tsúatiä sa' ta.” Eré kě ie' e' tsakat. Ie' e' chéat ie'pa a ta ichéitö: “Skéköl kǐ ikiane, e'ma ye' skā dörane a' pakök.” Áquila ena Priscila e' tséat senuk Éfeso.

E' ukuökǐ ta Pablo e' iéka kanö a ta imía. ²² Mik idemi Cesarea ta imía Jerusalén Skéképa Jesús icha erule e'pa shkë'uk. E' ukuökǐ ta imía Antioquia. ²³ Ee ie' sené ekuölö. E' ukuökǐ ta iskā miane Galacia ena Frigia, ká e' kos a Jesús ttókatapa er diché kǐ iök.

Apolo tó Jesús tté paké Éfeso wakpa a

²⁴ E' kéwö skā ta wém eköl kié Apolo dör judiowak, e' de Éfeso. Ie' datse ká kié Alejandría ee. Ie' dör wém ttö buaë ese. Ie' wā Skéköl yékküö sūle buaë.

²⁵ Ie' yöle buaë Skéköl ñalé tté wa. Ie' tó s'wöbla'weke kanéë yësyësé Jesús tté wa. Eré ie' kě wā Jesús tté jcher seraa. Ie' wā Juan S'wöskuökwak, e' tté é sūle.

²⁶ Ie' ttémi judiowak ñi dapa'wo wé a, kě suane. Eta mik Priscila ena Áquila tó ie' kapaköke e' ttsé, etā ikiémirakitö iu a. Ta ee ie'pa tó ie' kǐ wöbla'wé buaë Skéköl ñalé tté wa. ²⁷⁻²⁸ E' ukuökǐ ta ie' shkakká kié Acaya ee. E' kuekǐ iyamipa serke Éfeso, e'pa tó ie' kímé. Yékküö shtéraitö Jesús ttókatapa tso' Acaya, e'pa a as ie'pa tó ie' kiöwa buaë. Mik ie' demi Acaya ta wépa erblé'bak Jesús mik Skéköl er buaë ché ie'pa a e' kuekǐ, esepa kímé tajë ie' tó. Ie' e' alöke judiowak kǐ ie' tté wa sulitane wörkǐ. Ie' tó ie'pa siwā blöweke. Ie' tó ikkacheke yësyësé Skéköl yékküö wa tó mokj Jesús dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e'. Es ie' tó iyamipa kímé.

19

Pablo tó Jesús tté buaë paké Éfeso wakpa a

¹ Apolo tso'ia Corinto e' dalewa Pablo tkami kabata wa demi Éfeso. Ee ie' tó Jesús ttókatapa welepa kué. ² Ie' tó ie'pa a ichaké:

Mik a' erblé' Jesús mik etā z'wiköl Batse'r dè' a' kǐ?

Ie'pa tó iüté:

—Kě sa' wā ittseüle tó Wiköl Batse'r tso'.

³ Pablo tō ie'pa a ichaké:

—Etā žwōskuē wése wa a' wōsune?

Ie'pa iūtē:

—Juan s'wōskuē e' wa.

⁴ Ie' tō iché iarak:

—Wépa er mane'wé Skéköl a, esepa wōsuk Juan tō. Erē ie' tō iyē' ie'pa a tō wēm datse ie' itōkī e' mik ie'pa ké erblök.

⁵ Ttē e' ttsérakitō tā iwōskuélor Skékēpa Jesús ttō wa. ⁶ Pablo ulā mékā ie'pa kī tā Wiköl Batse'r debitu ie'pa kī tā ie'pa ttēmi ttō kuā'kī kuā'kī wa. Nies i mé Skéköl tō ie'pa a chē, e' ché ie'pa tō. ⁷ Sēraā ie'pa dōkā dabom eyök kī bōl (12) wēpa.

⁸ Si' mañat Pablo shkére judiowak nī dapa'wo wé a, eē Jesús tté pakéitō ké suane. Ie' tō ie'pa pableke tajē as ie'pa e' tiūwā i blúie Skéköl tso' e' ttē dikīā.

⁹ Erē ie'pa wēlepa wōkir darērēē, e' kuēkī ie'pa ké wā ttē e' klōne. Ie'pa tō Jesús dōr se' ñalā e' tté ché suluē sulitane kukua. Etā Pablo e' skéttsā ie'pa yōkī. Wēpa detke Jesús ttōkatapaie e'pa tsēmi e' tā dō wé wēm kiē Tirano e' wā u tso' s'wōbla'woie eē. Eē Jesús tté pakeke Pablo tō kekraē. ¹⁰ Es iwéitō dō duas bōk. Sulitane serke Asia, judiowak ena pē' ké dōr judiowak, e'pa tō Skékēpa Jesús ttē ttsé. ¹¹⁻¹² I ké or yi a ese wé Skéköl tō kibiie Pablo wa tkōkā imalepa tsatā dō tsamo ena datsi' dōne ie' e' mik ese mi'kerak iwā wēpa kirirke esepa ska' tā ibuanene tā wimblupa sulusi e' yélur ie'pa a.

¹³ Erē judiowak wēlepa shkōrami ñalā kī wimblupa sulusi yōkukur pē' a. E'pa tō iché 'ima'ūsō Skékēpa Jesús ttō wa.' Ie'pa ichēmi wimblupa sulusi a i' es: "¡A' e' yōlur Jesús pakeke Pablo tō, e' ttō wa!"

¹⁴ Es wēm kiē Esceva e' ala'r dōkā kul e'pa tō ima'wēmi ñies. Esceva dōr judiowak sacerdotepa wōkirpa e' ekōl. ¹⁵ Erē etōkicha tā wimblu sulusi tō ie'pa iūtē: "Yi dōr Jesús e' jcher ye' wā. Nies yi dōr Pablo e' jcher ye' wā. Erē ža' dōr yi?"

¹⁶ E' wōshāē wēm a wimblu sulusi tso', e' unekā ie'pa kī. Ie' e' alékā ie'pa kī idiché tajē wa. Ie'pa ppéitō siarē. Ie'pa e' yélur tkayal sume shkā'ule tajē.

¹⁷ Éfeso wakpa kōs, judiowak ena ké judiowak, e'pa wā ijchenewā. Tajē ie'pa suane. Es Skékēpa Jesús tté kī bunekā tajē.

¹⁸ Tajē pē' erblé Jesús mik esepa debitu i kōs wamblē'rakitō suluē e' chōkkā sulitane kukua. ¹⁹ E'pa shuā tajē ie'pa awápa tso'ñak. E'pa kōs wā iyēkkuō tso'rak iwā wakanewē, ese debitu tā iña'wēwa sulitane wōshāē. Ie'pa tō iyēttsā kōs yēkkuō e' ské dōr tā idettsā inukōl tajē. E' dōr ie'pa inukōl dōkā 50.000 ekkē. ²⁰ Es Skékēpa Jesús tté kī bunekā tajē. Sulitane tō isuē tō ttē e' diché tā' tajē.

²¹ E' ukuōkī tā Pablo ibikeitsé: "Ye' mi'ke ká kiē Macedonia ena Acaya e' wakpa pakōk. E' ukuōkī tā ye' michoē dō Jerusalén. Eē tā ye' kawōtā shkōk dō Roma ñies."

²² E' ukuōkī tā ie' kīmukwakpa bōl, Timoteo ena Erasto, e'pa patkēmiitō dō Macedonia, e' dalewa ie' ațeja Asia ekuōlō.

Éfeso wakpa shuținekā tajē

²³ E' kēwō ska' Éfeso wakpa shuținekā tajē Jesús dōr Se' ñalā e' ttē kuēkī. ²⁴ Wēm tso' ekōl kiē Demetrio e' dōr İyi diōkōl yuök inukōlchka wa e' stē. E' tō Éfeso wakpa Kēkōl kiē Artemisa wak dōr alakōlie, e' wé diōkōl yueke inukōlchka wa. Kanē e' wa ie' ena ikanē mēsofa inukōl klō'uke tajē. ²⁵ Ikanē

mésopa dapa'wékaitō imalepa kanēblōke kanē ese ē a e'pa tā, tā ichéitō: “A kēkēpa, a' wā ijcher tō kanē i' wa se' inukōl klō'uke. ²⁶ Erē a' isuég, a' ittse tō Pablo e' tso' ichōk tō iyi diōkōl yuekesō dalōiē skēkōlie, e' kē dōr skēkōl mokī. Tajē pē' tō ttē e' klō'wētke iē Éfeso ñies Asia kōs e' a. ²⁷ E' dōr suluē. E' tō se' kanē sulu'wēmiwā. Ñies Artemisa, se' kēkōl tajē, e' wé dalōsēwēwamiitō. Se' kēkōl tajē dalōiērtā' tajē Asia ena ká wa'ñe, e' dalōsēwēwaraitō.”

²⁸ Mik ttē e' ttsērakitō, etā ilunekarak tajē. Etā iānekarak: “Artemisa dōr Éfeso wakpa kēkōl, e' dōr kēkōl tajē.”

²⁹ Etā Éfeso wakpa kōs alánēkā tajē. Wēpa datse bōl Macedonia. Ekōl kiē Gayo iēkōl kiē Aristarco, e'pa dōr Pablo wapiepa, e'pa tso'ñak eē. Éfeso wakpa tō ie'pa bōl klō'wēwā kuēmi dō wé ie'pa ñi dapa'uke e' wé a. ³⁰ Etā Pablo shkakwā eē ttōk ie'pa tā, erē Jesús ttōkatapa malepa kē wā ianemi. ³¹ Ñies Asia wōkirpa wēlepa éna Pablo dalēr tajē, e'pa tō ttē patké Pablo a: “Kē be' minukwā eē.” ³² E' dalewa Éfeso wakpa daparke e'pa shutinekā tajē. Ie'pa arkekarak tajē. Ikiēiepa kē éna iwā ane iōk iē' dapa'wérak. E' kuēkī ekōltēpa arke kuā'kī, iēkōltēpa arke kuā'kī. ³³ Etā judiowak tō wēm kiē Alejandro e' tsēmi patkēule duēsēr sulitane wōrkī, e' kuēkī pē' wēlepa tō ibikeitsē tō ie' wōkī iwērke. Etā ie' tō ikkachē ulā wa tō “A' siwā'blō. Ye' ttōke judiowak tsatkoie.” ³⁴ Erē mik ie'pa wā ijchēnewā tō ie' dōr judiowak, etā ie'pa skā e' kēkane anuk: “Artemisa dōr Éfeso kēkōl. E' dōr kēkōl tajē.” Es ie'pa arkerak dō hora bōt.

³⁵ E' ukuōkī tā ká wōkirpa yēkuō shtōkwak, e' tō pē' kē siwā'blōkwā. Ie' tō ichē ie'pa a: “A Éfeso wakpa, ká ulitane wakpa wā ijcher tō se' dōr Éfeso wakpa e'pa dōr se' kēkōl tajē Artemisa e' wé kkō'nukwakpa, ñies ie' diōkōl anebitū ká jai a, e' kkō'nukwakpa. ³⁶ Kē yi a iyērpa tō kē idōr es. E' kuēkī a' siwā'blōlur. Kē i wamblar kē bikeitsule buaē. ³⁷ Wēpa i' debitū a' wā, e'pa kē wā i blēulewā se' kēkōl wé a. Ie'pa kē wā se' kēkōl yēule suluē. ³⁸ E' kuēkī Demetrio ena ikanē mésopa, ie'pa éna yile kkatak, e' tā as imi'rak ikkatōk ttē shulōkwakpa a ena s'wōkirpa a. E'pa tso' kanēblōk ttē shulo wé a. Eē iē' tsatkōmirak ñi wōshaē. ³⁹ Erē i skā kianēiā a' kī yēnoie, e' tā e' choie a' kawōtā mik se' daparke wēs ikanewēkesō es etā. ⁴⁰ I tka iērō i'ñe, e' kī s'wōkirpa tō se' kkatēmi. Kē iwā tā' mokijē, e' kuēkī ie'pa tō se' kkatē iki, e' tā kē se' a e' tsatkēnuk iyōkī.” ⁴¹ Ie' ttē one tā ichéitō ie'pa a, “A' yúshka.”

20

Pablo miā Macedonia ena Grecia

¹ Éfeso wakpa shutinekā, e' olone tā Pablo tō Jesús ttōkatapa kiēttsā pattē. E' ukuōkī tā ie' e' chéat ie'pa a tā imiā Macedonia. ² Ie' tkami ká e' wa'ñe iyamipa pattōk, e' tō ie'pa er kuwé tajē. E' ukuōkī tā ie' miā Grecia. ³ Eē ie' senē si' mañat. Ie' tso'tke kanō klō'uk shkomi dō Siria, e' shuā tā ie' wā ijchēnewā tō judiowak ileritsétke ie' ttowā. E' kuēkī ie' miāne klō wa tkamine Macedonia. ⁴ Ie' wapiepa dōr kul. Ekōl kiē Segundo, e' dōr Berea wak, iyē kiē Pirro. Iēkōl kiē Aristarco. Iēkōl kiē Segundo, e' dōr Tesalónica wak. Iēkōl kiē Gayo, e' dōr Derbe wak. Iēkōl kiē Timoteo. Ñies wēpa bōl dōr Asia wakpa, e'pa kiē Tíquico ena Trófimo. ⁵ Wēpa ekkēpa miā kewe sa' yōkī sa' kīnuk ká kiē Tróade eē. ⁶ Pan Kē Yōule Iwōlōwōkā Wa e' kēwō tka, etā sa' e' yélur Filipos miā kanō kī dō

Tróade. Ká skel ukuökí tã sa' demi Tróade, etã ie'pa kué sa' tó ee. Ee sa' e' tséat ká kul.

Pablo tó ttè bata paké Skèkèpa Jesús icha erule tso' Tróade, e'pa a

⁷ Eno diwó tuinetke tã sa' e' dapa'wéka ñita Jesús kótewa e' kèwó tkò'uk. Pablo tso' iyamipa tã kapakök. Ie' kawóta e' yóksa bule es, e' kuéki ie' kapaké dō ká shaböts. ⁸ Sa' dapaneka u kakké e' a. Tajé bö'wó tso' wótskiuleka ee. ⁹ Duladula tker eköl ukkó tsitsir kí, e' kiè Eutico. Pablo tso' kapakök tajé e' dalewa Eutico shtrinewatke kapakwatke. Bata ekké tã ikapowa tã ibrutanemi dottsã iski. Etã ikéka ie'pa tó eré iduowaie. ¹⁰ Etã Pablo dur kákke, e' e' éwa tã ie' e' méka duladula bata kí, ipakló'wéwaitó tã ichéitó:

—Kè a' tkinukia. Itso' ttsé'ka.

¹¹ E' ukuökí tã Pablo tkakane kákke tã Jesús kótewa e' kèwó tkò'wéitó ie'pa tã. Etã ie' kapakéia dō ká ñine ekké tã imía. ¹² Etã duladula tsémirakitó ttsé'ka iu a. E' tó ie'pa ulitane kí ttsé'wéka buaé.

Pablo e' yétsa Tróade mía Mileto

¹³ Sa' míyal kewe Pablo yóki kanò kí dō ká kiè Aso ee. Pablo wák shkak kló wa dō ee, e' kuéki sa' kawó me'attke ie' tã ñi kínuk ee. ¹⁴ Mik sa' tó ie' kué, etã ie' e' iéka sa' tã kanò kí tã sa' míyal ká kiè Mitilene ee. ¹⁵ Tã sa' michoé. Bule es tã sa' tkami ká kiè Quío, e' wóshãé. E' bule es tã sa' demi wé kanò irirke kiè Samos ee. E' bule es tã sa' mía Mileto. ¹⁶ Pablo shkakmi bet dō Jerusalén Pentecostés kèwó tkò'uk, e' kuéki sa' mineyal es. Pablo kè e' wókló'wak tajé Asia, e' kuéki ie' kè dé' Éfeso.

Pablo kapaké Skèkèpa Jesús icha erule tso' Éfeso e' wókirpa tã

¹⁷ Pablo tso' Mileto e' tó Skèkèpa Jesús icha erule tso' Éfeso e' wókirpa tsuk patké ñi dapa'uk ie' tã. ¹⁸ Mik idebiturak, etã Pablo tó iché iarak:

—Wes ye' sené a' shua ye' tsã dé'bitu Asia e'tami, e' jcher buaé a' wa. ¹⁹ Eré judiowak ileritseke ye' tsaiök e' ye' rreweke tajé, eré kekraé ye' e' wóawa dióshet tã Skèkèpa Jesús kanè uk ye' bak a' shua ié wa i wa. ²⁰ Ñies a' wa ijcher tó ttè buaé a' kimoie, ese kè blénewa ye' wa yés a' yóki. Ese wa ye' bak a' wóbla'uk sulitane wórkí, ñies u a u a. ²¹ Ye' bak ichök wó yésyésé wa judiowak a ena pé' kè dör judiowak esepa a: 'A' ké er mane'uk Skèköl a. A' ké erblök Skèkèpa Jesús mik mokié.' ²² I'ñe ye' mitke Jerusalén. Ye' ittsé tó es Wiköl Batse'r kí ikiane. Kè ye' wa ijcher wes ye' wémirakitó ee. ²³ Ká wa ñe wé ye' dé'ule ee Wiköl Batse'r tó ye' a' icheke: 'be' wóterdaé, be' weirdaé siaré,' e' é jcher ye' wa. ²⁴ Ye' a' tã ye' ttéwa ö ye' tso' ttsé'ka, kè e' kí ye' tkine. Kané me' ye' a' Skèkèpa Jesús tó, e' é ewakwa ye' éna er bua' wa. Kané e' dör Skèköl er buaé chöke sia, e' tté buaé pakök.

²⁵ Ì blúie Skèköl tso' e' tté pakéyo a' a. I'ñe ye' wa ijcher buaé tó a' ulitane kè tó ye' suepaiãne. ²⁶ E' kuéki i'ñe tã yó iché a' a mokié tó a' wépa kè tsatkéne, e' tã kè ye' iane iwiie. ²⁷ Ì kiane kanewé Skèköl kí, e' tté pakéyo a' a se. Kè ye' wa tté wéne blénewa yés a' yóki. ²⁸ E' kuéki a' e' kkö'nú. Ñies Wiköl Batse'r tó a' tké'ka Skèköl ichapa erule e'pa wókirpaie ikkó'nukrak, e' kuéki ie'pa kkö'nú buaé a' tó. Ie'pa tó'ttsa Skèköl tó iwák pé wa. ²⁹ Ye' wa ijcher tó mik ye' mía e' ukuökí tã pé' doraé s'yamipa eukwa wes chichi sulusi tó iyiwak ewéwa es. ³⁰ Ñies a' shua wélepa e' kórakã s'wóbla'uk kache tté wa as s'yamipa erblé Jesús mik e'pa mi' ie'pa é itóki. ³¹ A' tso' erki. A' éna ianú tó duas mañal, ñiwe nañewe, kekraé ye' bak a' ulitane pattök eköl eköl ié wa i wa.

³² Es ye' tō a' méat Skéköl ulā a. Ñies a' méatyō Skéköl er buaē chōke se' a e' ttē a. Ie' wā diché tā' a' er diché kī ioie. Ñies ie' wā diché tā' i kōs buaē moie a' a wēs ikablē' imuk ie' icha batse'r esepa a es. ³³ Kē ye' wā yi inuköl ena yi datsi' kkeyēule yēs. ³⁴ Erē a' wā ijcher buaē tō ye' kē bak senuk yi ulā mik. E' skéie ye' kaneblē' ye' wák ulā i' wa e' kkō'noie. Ñies e' wa ye' tō ye' wapiēpa kímē. ³⁵ Es ye' bak a' wōbla'uk kekraē tō s'kawōtā kaneblök darērēē wēpa kē a kaneblēr, esepa kímōie. Kē se' éna ichōkwa tō Skékēpa Jesús wák tō iyē': "Se' tō ikakmē e' dōr ibua'ie se' a, kē dōr ikaktsē."

³⁶ Mik Pablo ttē one, etā ie' e' tkéwā kuchē kī tā ittē Skéköl tā ie'pa ulitane tā. ³⁷ Ie'pa ulitane tso' e' chōkat Pablo a iuke tajē tā ie'pa tō ipaklō'wēmi iwōalattsēmi. ³⁸ Pablo tō ichétke ie'pa a: "A' kē tō ye' suēpaiane." E' tō ie'pa eriawē tajē. E' ukuōkī tā ie'pa míā iñālemuk dō wē kanō irirke eē.

21

Pablo míā Jerusalén

¹ Mik sa' tō sa' yamipa méat, etā sa' e' iéka kanō a. Sa' míyal yēsyesē ká kiē Cos eē. E' bule es tā sa' míyal ká kiē Rodas eē tā sa' míyal ká kiē Pátara eē. ² Etā sa' tō kanō kuē Pátara mi'ke ká kiē Fenicia, e' a sa' e' iéka tā sa' míyal. ³ Sa' tkami tā sa' tō ká kiē Chipre e' suē, e' atē ulā baklī'kka. Etā sa' mir dō Siria. Dalī mir kanō a e' mekeat Tiro, e' kuekī sa' demi eē. ⁴ Etā Jesús mik erblōkwakpa serke eē, e'pa yulē sa' tō tā ikué sa' tō. Sa' sené ká kul ie'pa ska'. Ie'pa tō ichē Pablo a Skéköl Wiköl wa: "Be' mú kē mi' Jerusalén." ⁵ Erē ká kul tka sa' kī etā sa' e' yéttsane. Ie'pa kōs, ilakōlpa ena ila'r, e' yéttsa ie'pa ká a míyal sa' ñālemuk dōmi dayē kkōmik. Eē sa' e' tuléwā kuchē kī ttök Skéköl tā. ⁶ E' ukuōkī tā sa' e' chéat ie'pa a tā sa' e' iéka kanō a. Etā ie'pa míyalne iu a.

⁷ Sa' e' yéttsa Tiro demi ká kiē Tolemaida eē. Sa' tō s'yamipa serke eē e'pa shkē'wē. Sa' e' tséat ie'pa ska' ká et. ⁸ E' bule es tā sa' e' yéttsane demi klō wa Cesarea. Eē sa' mí Felipe dōr Jesús ttē buaē pakōkwak e' u a. Ie' dōr wēpa kul shūkitulebak Jesús ttekōlpa tsá e'pa kímuk, e' eköl. Ie' ska' sa' e' tséat. ⁹ Ie' ala'r busipa dōka tkēl kam iserdak wēpa tā. Ie'pa kōs dōr Skéköl ttekōlpa. ¹⁰ Sa' sené ie' ska' elkeē etā wēm debitu eköl datse Judea, e' kiē Agabo. Ie' dōr Skéköl tteköl. ¹¹ Ie' dewā sa' o'mik tā Pablo kipamo klō'wéwajitō. Tā e' wa ie' e' muéwā iklō a ena iulā a tā ichéitō:

—Wiköl Batse'r tō iché: "I' es judiowak tō kipamo i' wák, e' muērawa Jerusalén. Tā imerattsa ie'pa tō pé' kē dōr judiowak, esepa ulā a."

¹² Mik sa' tō ttē e' ttsē, etā sa' ena Cesarea wakpa tso'ñak sa' tā, e'pa ulitane kkōché tajē Pablo a: "Kē be' minuk Jerusalén." ¹³ Erē Pablo tō iūtē:

—¿I' kuekī a' iuke? E' tso' ye' eriauk tajē. Ye' e' méttstake monukwā, ñies ttēwā Skékēpa Jesús ttē kuekī Jerusalén.

¹⁴ Ie' kē wā sa' ttō iūtēne, e' kuekī kē sa' wā i kī yēne iā. Sa' iché:

—As Skékēpa tō iū wēs ie' kī ikiane es.

¹⁵ E' ukuōkī tā sa' dalī ié míyal Jerusalén. ¹⁶ Jesús ttōkatapa tso' Cesarea, e'pa wēlepa míyal sa' tā. Ie'pa wā sa' mítser wēm kiē Mnasón, e' u a kapōkrō. Wēm e' datse ká kiē Chipre eē. Ie' dōr wēpa tsá erblē' Jesús mik esepa eköl.

Pablo míā Santiago pakök

¹⁷ Mik sa' deka Jerusalén, etā s'yamipa tso' eē, e'pa tō sa' kiéwā buaē, ittse'nerak buaē. ¹⁸ E' bule es tā Pablo míā sa' tā Santiago pakök. Ñies Skékēpa Jesús icha e'pa wōkir kibipa tso'ñak Santiago ska' seraā. ¹⁹ Ie' tō ie'pa shkē'wē

ta i kos wéitō Skékōl batamik, pē' kē dōr judiowak, esepa shuā, e' pakéitō ie'pa a yēsēsē. ²⁰ Mik e' ttsē ie'pa tō, etā Skékōl kīkēkarakitō tajē. Ie'pa tō iché ia:

—A yami Pablo, be' isuē buaē tō iē judiowak dōka miles e'pa erblétke Jesús mik. Ie'pa ulitane e' mettsā da'a Moisés ttē dalōiēno e' tsatkok. ²¹ Ie'pa a iyēno tō be' tō judiowak tso' ká kuā'kī kuā'kī kī, esepa wōbla'wēke tō ttē e' olo'yō. Nies ichekerakitō tō be' tō icheke tō ila'r kurke wēpa, esepa tottola kkuolit kē tar. Nies ichekerakitō tō be' tō s'wōbla'wēke tō se' judiowak ser e' kē dalōiariā. ²² Ie'pa ulitane wā ijcherdawā tō be' dē'bitū. E' kuēkī çì wēmi be' tō ie'pa siwā'blōwōwā? ²³ Ì cheke sa' tō be' a e' ú. Iē sa' shuā wēpa tso' tkēl kawō me'bak Skékōl a, e' orketke. ²⁴ E'pa tsūmi e' ta, ta be' e' batse'ú ie'pa ta. Kos e' patuē e' pataúbō as ie'pa tsā tōttsā manene iwà kkachōie tō kawō me' ie'pa tō Skékōl a e' onē. Be' tō iwē es, e' ta judiowak ulitane isuēraē tō i kos kī pē' tso' be' chōk suluē e' dōr kache. Ie'pa tō isuēmi tō Moisés ttē dalōiēno e' dalōieta' be' tō nies. ²⁵ Erē s'yamipa kē dōr judiowak, esepa a i bikeitsē sa' tō e' kitmibak sa' tō yēkkuō kī. E' kī sa' tō ie'pa a iyē' tō ie'pa kē kane chke meule iyi diōkōl tso' dalōiē ese a ese katōk. Iyiwak pē' kē katar. Iyiwak ttēwā kulī' siulekā ese chkā kē katar. Nies ie'pa kē kane trēnuk.

Pablo klō'wēwarakitō Skékōl wé pamik

²⁶ Es Pablo e' yéttsa wēpa tkēl, e'pa ta. E' bule es ta ie' e' batse'wé ie'pa ta. E' ukuōkī ta ie'pa tkawā Skékōl wé a. Eē Pablo tō ibiyō ché tō mik ta ie'pa batse'ne e' diwō ēne ta ie'pa iyi meke Skékōl a iwakpa bil ekkē.

²⁷ Kawō kul shuā ie'pa tso' batse'ne e' erkwatke etā judiowak wēlepa datse Asia, e'pa tō Pablo suē Skékōl wé a. Ie'pa tō imalepa shutiwéka ta imishkarak Pablo kī iklō'wēwarakitō. ²⁸ Ie'pa anekarak: “A yamipa, sa' kimú. Wēm i' shkōke ká wa'ñe s'wōbla'uk tō se' judiowak ser, e' kē dōr buaē. Ie' icherami tō Moisés ttē dalōiēno ena Skékōl wé i' kē dōr buaē. I'ñe ta pē' kē dōr judiowak esepa wēlepa debitū ie' wā iē Skékōl wé a. E' tō ká i' dōr batse'r e' ia'wéka.”

²⁹ Wēm kiē Trófimo e' su' ie'pa tō Jerusalén ie' dōr Éfeso wak. Ie'pa tō ibikeitsē tō Pablo wā imí Skékōl wé a, e' kuēkī ie'pa tō iché es.

³⁰ Ká e' wakpa kos shutineka debitū tūneule. Ta Pablo klō'wēwarakitō kuēmi u'rki. E' bet Skékōl wé wékkō ulitane wōtēwarakitō. ³¹ Ie'pa tō ittekewatke etā ttē de Roma ñippōkwakpa eruleē e' comandante a tō Jerusalén wakpa ulitane shutineka tajē. ³² Etā ie' tō ñippōkwakpa dapa'wé ikayuapa ta, etā itunemirak wé pē' daparke eē. Mik pē' tō ñippōkwakpa ena icomandante suē, etā ie'pa tō Pablo méat, kē ippēiā. ³³ Etā comandante debitū, e' tō Pablo klō'wēwā ta imaukwā kē tabechka kichaie bōtō wa. E' ukuōkī ta ie'pa a ichakéitō: “çì' dōr yi? çì' wambléitō?” ³⁴ Erē wēlepa tō iché kuā'kī aneule, iēltēpa iché kuā'kī aneule. Tajē ie'pa arkerak kuā'kī kuā'kī, e' wa kē ishulir, e' kuēkī ie' tō itsukmi kē ñippōkwakpa wé a. ³⁵ Pē' éna ie' klō'wakwā kēsik wa, e' kuēkī mik idemirak ñippōkwakpa wé klékata kī, etā ñippōkwakpa tō Pablo batsékami. ³⁶ Pē' kos arke Pablo itōki: “ittōwā!”

Pablo e' tsatké judiowak wōrki

³⁷ Mik Pablo dōkewatke ñippōkwakpa wé a etā ie' tō comandante a iché:

—Kawō mú ña ttōk be' ta.

Etā comandante tō iüté:

Pablo atë comandante ulà a

²² Pablo ttöke e' ttsök ie'pa tso' buaë, erë mik pë' kē dör judiowak e' aritsëitö, etä ie'pa ñi kékā anuk darërëë: "iWëm ese kē kawõtā senukiā! jittöwasö!" ²³ Ie'pa arkekarak tajë, tã idatsi' wöt'i'wëkerakitö kashuk a, ñies ká po uyekerakitö kashuk a kësik wa. ²⁴ E' kuëki comandante tō Pablo tsukmi kē weshke ñippökwakpa wé a tã ippök kē aş itö ichökā i kuëki pë' wõñarke ie' kï tajë. ²⁵ Erë mik ie'pa tō Pablo muéwätke ppë ttsa'bata dalöie wa, etä ie' tō capitán dur ee, e' a ichaké:

—¿A' a kawö mène wépa dör romawak esepa ppök kam ishulir e' yöki?

²⁶ Mik e' ttsé capitán dur ee e' tō, etä imiā icomandante a ibiyö chök tã iché ia:

—¿Wes be' iwëmi? Wëm e' dör romawak.

²⁷ Etä comandante debitu Pablo ska' tã ie' tō ie' a ichaké:

—¿Mokj be' dör romawak?

Pablo iüté:

—Tö, es idir.

²⁸ Etä comandante tō iché:

—Ñies ye' dör romawak, e' pato'yö inuköl tajë wa.

Tã Pablo iüté:

—Erë ye' dör romawak ye' kune' es e' kuëki.

²⁹ Mik ittserakitö, etä ippökwakpa tō Pablo méat bërë. Mik comandante wã ijchenewã tō Pablo dör romawak, etä ie' suane tō iök ie' tō imaukwã patkë'.

Pablo e' tsqtké judiowak wökirpa wörki

³⁰ Comandante kï ikiane jchenewã mokjë tō i kï Pablo kcateke judiowak tō. E' kuëki bule es tã ie' tō sacerdotepa wökirpa ena judiowak wökir malepa kē e' dapa'ukka. E' ukuök tã ie' tō Pablo wötsöök patkë tã iyëttsaitö tsëmi duëser ie'pa wörki.

23

¹ Etä Pablo tō ie'pa suéwã krereë iwö kï tã iché iarak:

—A yamipa, ikkë ye' senëre, etä ye' er kē wã ye' kkatëne i kï Skëköl wöa.

² Etä sacerdote kibi kië Ananías, e' tō, itso'rak Pablo o'mik, e'pa kē Pablo ppök ikkë kï. ³ Erë Pablo tō iüté:

—jBe' dör e' ökwak, e' pperaë Skëköl tō! Së be' tkër ye' shulök Moisés ttë dalöiëno e' wa. Erë ¿iök ye' ppök kébö? E' wa ttë ñe' dalösegewã be' tō.

⁴ Itso'rak ee, e'pa tō iché Pablo a:

—jBe' tso' Skëköl sacerdote kibi e' chök suluë!

⁵ Pablo tō iché:

—A yamipa, ye' kē wã ijcher tō ie' dör sacerdote kibi. Skëköl yëkkuö tō iché: 'Yi tso' s'wökirie, ese kē char suluë.'

⁶ Mik Pablo wã ijchenewã tō iwökirpa shabötspa dör saduceowakpa, shabötspa dör fariseowakpa, etä ie' tō ie'pa a iché añeule:

—A yamipa, ye' dör fariseowak. Ñies ye' yëpa kôs dör fariseowakpa. S'duowã shkerkane, e' wã panekeyö kröröë, e' kï a' tso' ye' kkatök.

⁷ Mik Pablo tō ttë e' ché, etä fariseowakpa ena saduceowakpa e'pa wõñanemi ñi kï. Etä ie'pa ñi blabatsélor. ⁸ Saduceowakpa tō icheke tō s'duowã kē shkerta'kane. Ñies ichekerakitö tō Skëköl biyöchökwapka kē tã', wimblupa sulusi kē tã'. Erë fariseowakpa tō iyi ekkë kôs klö'wé tō itso'. E' kuëki ie'pa ñi blabatsélor. ⁹ Ie'pa ulitane arkerak tajë. Fariseowakpa dör s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa welepa e' kékã tã ichërakitö:

—Wēm i' kē wā ì sulu wamblēne. Isalema wimblu ö Skëköl biyöchökwak wele utule ie' ta.

¹⁰ Erë ie'pa kî shütirkeka tajë kësik wa, e' kueki comandante suane dö' Pablo ttëwarakitö. E' kueki inippökwakpa tsuk patkéitö Pablo yottsä eë tsëmi ñippökwakpa wé a.

¹¹ E' nañewe tã Skëkëpa Jesús debitu e' tō Pablo a iché: “Be' er kuú. Wēs be' tō ye' tté paké ië Jerusalén es ñies be' kawötã ipakök Roma.”

Judiowak kawö mé ñi a Pablo ttökwa

¹² E' bule es tã judiowak welepa tō kawö mé ñi a Pablo ttökwa. Ie'pa tō ittè mé Skëköl a ttè i' wa: “Kë sa' chköpa, kë sa' di' yöpa dö mik Pablo ttëwã sa' tō etã.” ¹³ Wëpa tō ittè mé es, e'pa dökã dabom tkëyök (40). ¹⁴ Etã ie'pa míyal sacerdotepa wökirpa ena judiowak kueblupa, e'pa ska' tã iché iarak:

—Sa' tō ttè me' Skëköl a tō kë sa' chköpa, Pablo kam ttöwã sa' tō e' yöki. E' kë wã one sa' wã, e' tã as Skëköl tō sa' we'ikö. ¹⁵ E' kueki a' ena s'wökirpa malepa, a' ichö comandante a tō Pablo tsübitu bule. A' e' ö tō a' kî ie' kiane chakë bua'iewã ishuloie. E' dalewa sa' tso'tke ikinuk ñalã kî ttëwã kam idö a' ska' e' yöki.

¹⁶ Erë Pablo nauyö wã ijchenewã tã imía ñippökwakpa wé a tã ibiyö méitö Pablo a. ¹⁷ Etã Pablo tō capitán kié eköl tã iché ia:

—Duladula i' tsümi comandante ska'. Ie' wã ilè tso' yënoie ie' a.

¹⁸ Etã capitán e' tō itsëmi comandante ska' tã iché ia:

—Pablo tso' wötëule, e' tō ye' kié tã ikköché ye' a tō duladula i' tsümi be' ska'. Ie' wã ilè tso' yënoie be' a.

¹⁹ Etã comandante tō iklö'wëwã iulã a tã itsëmi bánet. Eë ie' a ichakéitö:

—¿I cheke be' tō ye' a?

²⁰ Ie' tō iché ia:

—Judiowak kawö métké ñi a be' a ichök tō bulepa Pablo tsümi wé judiowak wökirpa e' dapa'uke eë. Ie'pa e' öke tō Pablo ttè kiane shulë bua'ie ie'pa kî. ²¹ Erë ie'pa ttè kë klö'war. Judiowak wëpa dökã dabom tkëyök (40) kîta, e'pa tso' blëule Pablo panuk. Ie'pa kablë' Skëköl a ttè i' wa: “Kë sa' chköpa, kë sa' di' yöpa dö mik sa' tō Pablo ttëwã etã.” Ie'pa tso'tke, ima be' icheke, e' ë panuk.

²² Etã comandante tō ipatkémine tã iché ia: “Kë yi a ichar tō e' ché be' tō ye' a.”

Pablo patkëmi Judea wökir kié Félix e' ska'

²³ Etã comandante tō ikimukwakpa kié böi tã ichéitö ie'pa a: “Ñippökwakpa mi'ke klö'wa esepa klö'ú dökã cien böyök (200). Ñies ñippökwakpa mi'ke kabaio kî esepa shtë dökã dabom kuryök (70). Ñies ñippökwakpa wã kët mi'ke esepa klö'ú dökã cien böyök (200). Katuine de sulitu (9:00 pm) etã e'pa kos dapa'ú as imi'rak Cesarea.” ²⁴ Ñies ichéitö: “Kabaio yulö Pablo tsömi. Itsümi kkö'nú buaë dömi s'wökir Félix ska'.” ²⁵ Ie'pa tã comandante tō yëkkuö patkëmi më Félix a. Ikitule yëkkuö kî e' tō iché i' es:

²⁶ “A Félix, s'wökir kibi. Ye' dörr Claudio Lisias. Yëkkuö i' shtëyö be' a. Be' shkë'wëyö. ²⁷ Judiowak wökirpa tō wëm i' klö'wã iminerak ittökwa. Erë mik ye' wã ijchenewã tō ie' dörr romawak, etã ye' miã ye' ñippökwakpa tã tã itsatkéé sa' tō. ²⁸ Ye' kî ikiane jchenukwã tō ì kî ie'pa tō ikkateke. E' kueki itsëmiyö judiowak wökirpa wörki. ²⁹ Ie'pa tō ikkaté ie'pa ttè dalöiëno kitule, ese kî. Erë kë ye' wã ì sulu kune ie' kî ittowaie ö iwötoie s'wöto wé a. ³⁰ Erë

ye' wə ijchenewə tə judiowak welepa kawō mé ñi ʔa ittowaie, e' kuɛkɪ ye' tō ipatkébitɪ be' ʔ. Ñies ye' tō ichétke ikkatōkwakpa ʔ tō ì kɪ ie'pa éna ikkatak, e' chō be' wōshāè."

³¹ Etə ñippōkwakpa wə Pablo mítser nañewe wēs ie'pa ʔ ikéwō mène es. Ie'pa demi ká kiè Antípatris eɛ. ³² Bule es tə ñippōkwakpa dami klō wa, e' éltəpa biteane ñippōkwakpa wé ʔ. Etə iéltəpa dami kabaio kɪ, e'pa wə Pablo mítser. ³³ Mik ie'pa demirak Cesarea eɛ, etə ie'pa tō yékkuō mé iwōkir kibi ʔ. Ñies Pablo méitōrak ia. ³⁴ Iwōkir kibi tō yékkuō sué one etə ie' tō Pablo ʔ ichaké: "¿Wé be' datse?" Mik ie' wə ijchenewə tō idatse Cilicia, ³⁵ etə iché ia:

—Mik be' kkatōkwakpa debitɪ etə be' ttè tseraeyō.

Etə tō Pablo wōtōkwə patké s'wōto wé tso' u bérie yō' blu' Herodes tō ká e' wōkirpa ʔ e' ʔ. Eɛ iwōtəwərakitō.

24

Pablo e' tsatké Félix wōrkɪ

¹ Ká de skəl etə sacerdote kibi kiè Ananías, e' demi Cesarea judiowak kuɛblupa welepa tə Pablo kkatōk. Ñies wēm ekōl kiè Tértulo, e' de ie'pa wə ie'pa ttekolie Pablo kkatōk Félix ʔ. ² Mik Pablo debitɪ etə Tértulo tō ikkatémi. Ie' tō Félix ʔ iché:

A kékəpa s'wōkir kibi, be' ttè dikɪa ká tajè sa' serke bère ñita. Be' erbikō buaè, e' wa be' tō sa' wakpa kímé tajè. E' kuɛkɪ sa' tō wéstela chè be' ʔ. ³ A Félix, kékəpa tajè, be' tō sa' kimeke tajè, e' kuɛkɪ kekraè ká ulitane kɪ sa' tō wéstela chè tajè be' ʔ. ⁴ Ké ye' éna be' kawō chōwak tajè, erè be' we'ikèyō, sa' ttō ttsō bərbèr è er bua' wa. ⁵ Sa' wə ijchenewə tō wēm i' dōr pè' suluè. Ie' shkōke ká wa'ñe judiowak shutiɪk ñi kɪ ʔs iñi blabatsōlor. Ie' dōr Jesús Nazaret wak e' klépa eruleè e' wōkir ekōl. ⁶⁻⁷ Ñies ie' éna Skékōl wé ia'wakpa ñaie. E' kuɛkɪ sa' tō iklō'wéwa. ⁸ Be' wák ʔa ie' chakirmi, es be' wə ijchermi tō ì kɪ sa' tō ikkateke, e' dōr mokíè.

⁹ Judiowak tso' eɛ, e'pa ulitane tō Pablo kcateke ñittsèè. ¹⁰ Etə Félix tō ie' ʔ kawō mé ttoie tə ie' tō iché:

—Ye' wə ijcher tō ká iaiaè be' dōr ká i' wakpa ttè shulōkwak. E' kuɛkɪ ye' ttsè'ne buaè e' tsatkōk be' wōrkɪ. ¹¹ Be' wák wə ijchermi tō ye' dè'rōka Jerusalén Skékōl dalōiōk, e' kɪ ká detke dabom eyōk kɪ bōt (12). ¹² Ie'pa ké wə ye' kune yi tə ñi chōk. Ie'pa ké wə ye' sune pè' shutiɪkkə Skékōl wé ʔ, ñies judiowak ñi dapa'wə wé malepa ʔ, ñies Jerusalén kōs ʔ. ¹³ Ì kōs kɪ ie'pa tō ye' kcateke, e' ké yërpa ie'pa ʔ yēsēsè be' ʔ. ¹⁴ Erè ye' tō be' ʔ ichè tō Jesús dōr ñala chōkle, e' ttè wa ye' tso' sa' yépa bak ká iaiaè e'pa Kékōl dalōiōk. Ie'pa tō ichè tō ttè e' ké dōr buaè. Erè ñies ì kōs kītaɪbak yékkuō kɪ Moisés ena Skékōl ttekolpa tō, e' klō'wé ye' tō. ¹⁵ Ñies ye' erblōke Skékōl mik wēs ie'pa es tō se' yēsēsè ena se' suluè duowə e' shkerdakane. ¹⁶ E' kuɛkɪ kekraè ye' e' chōke senuk buaè Skékōl wōa ena sulitane wōa ʔs ké ye' er tō ye' kkatō ì kɪ.

¹⁷ "Ye' mine sené duas tajè ké dè'ia ie, e' ukuōkɪ tə ye' dene ie ye' wakpa shuə inukōl kakmuk s'siarəpa ʔ. Ñies ye' dene íyi muk Skékōl ʔ idalōioie. ¹⁸ E' kanéɪk ye' tso' Skékōl wé ʔ e' dalewa ye' sué ie'pa tō. Ye' e' batse'wétke wēs

* **24:6-7** Yékkuō kitule ká iaiaè welepa tō ttè i' kɪ méka ttè i' wa: Sa' kɪ ikiane shulè wēs sa' ttè dalōiēno tō iché es. **7** Erè shkékpa wōkir kibi kiè Lisias, e' debitɪ tə iyéttsə sa' ulə ʔ kēsik wa. **8** Ie' tō sa' ʔ iché tō Pablo kkatōkwakpa kawōtə ikkatōk be' wōrkɪ.

sa' ttè kitule tò ichè es. Eë pè' kě ku' tajë. Kě yi shuṭineka. ¹⁹ Erë judiowak wēlepa datse Asia, e'pa tso' eë. E'pa éna ye' kkatok ilè kī, e' ta warma ie'pa kawōṭa shkōkrō ĩe ye' kkatōk. ²⁰ Ie'pa kě shkakrō, e' ta as ĩe itso' rak e'pa tò ichō tò ì sulu kué ie'pa tò ye' kī mik ye' dē' e' tsatkōk judiowak wōkirpa wōrkī eta. ²¹ Erë mik ye' bak ie'pa wōrkī, eta ttè ì' ē yē' ye' tò aneule: 'S'duowa e' shkerkane e' klō'wéyō, e' kī a' tso' ye' kkatōk ĩ'ñe.' "

²² Jesús dōr ñala chōkle e' ttè jchertke buaé Félix wā. E' kuekī mik ì ché Pablo tò, e' tsetsitō tā ie' kě kī ttè ì' kianeīa ttsè. Ie' iché ie'pa a:

–Mik comandante kiè Lisias, e' de, e' wa ye' tò a' ttè shulë.

²³ Eta Félix tò capitán ekōl ké Pablo wōtōkwane s'wōto wé a, erë ichéitō ia:

–Ikkō'nú er bua' wa wēs kě s'wōtēule es. Kawō mú ie' a as iyamipa bitu ikané uk.

²⁴ Bōkkī es tā Félix debitune ilakōl kiè Drusila e' tā. E' dōr judiowak. Félix tò Pablo tsuk patké. Pablo tò s'kawōṭa erblōk Jesucristo ē mik e' wā paké Félix a. E' ttsōk ie' tso'. ²⁵ Erë mik Pablo tò sene yēsýesē ena e' kkō'nè sene sulu yōkī ena s'shulir aishkuō tā e' wā paké, eta e' tò Félix tkiwēwā. Ie' tò iché Pablo a:

–Be' yúne. Mik ye' kawō kune e' wa ye' tò be' kiene.

²⁶ Ñies Félix tò ipaneke tò Pablo mú tò inukōl watké ia iomine bër, e' kuekī ie' tò Pablo kiekerō kekraē ttōk ie' tā. ²⁷ Es itka dō duas bōk. E' ukuōkī tā Félix kě kaneblōīa s'wōkirie. Ie' skéie wēm kiè Porcio Festo, e' de s'wōkirie. Félix atak buaé judiowak tā, e' kuekī Pablo méatitō wōtēule s'wōto wé a.

25

Pablo e' tsatké Festo wōrkī

¹ Festo demī Cesarea kaneblōk s'wōkirie e' kī ká de mañat tā imīa Jerusalén.

² Eë tā sacerdotepa wōkirpa ena judiowak wēpa kibipa, e'pa tò Pablo kkaté Festo a. ³ Ie'pa tò ikié ie' a: "Sa' kímú er bua' wa. Kawō mú Pablo tsōbitu ĩe Jerusalén." E' dōr Pablo ttowa ñala kī. ⁴ Erë Festo tò iūté:

–Pablo tso' Cesarea wōtēulewā s'wōto wé a. Eë ye' mi'ke kukuie. ⁵ Ì sulu wamblé ie' tò, e' tā as a' wōkirpa mi' ye' tā Cesarea ie' kkatōk eë.

⁶ Festo sené Jerusalén ká pākōl (8) ká dabom (10) e' ulatōk tā imīane Cesarea. E' bule es tā ie' e' tkéka ikula' kī ttè shulo wé a. Eta Pablo tsuk patkéitō shulë. ⁷ Mik Pablo dewa, eta judiowak datse Festo tā Jerusalén, e'pa dewa ie' o' mik tā ikkaté ĩyi suluē tajë ese kī. Erë ie'pa kě a iwōklōnuk yēs tò e' dōr mokī. ⁸ E' ukuōkī tā Pablo tté e' tsatkoie. Ie' tò iché ia:

–Ye' kě wā ì sulu wamblēne yēs judiowak ttè dalōiēno kī, ñies Skēkōl wé kī, ñies Roma wōkir kibi e' tā. Ekképa kě yēule ye' wā suluē.

⁹ Erë Festo atak buaé judiowak tā, e' kuekī ie' tò Pablo a ichaké:

–¿Be' shkak Jerusalén as ye' tò be' shulō eë?

¹⁰ Ie' tò iūté:

–Au. Ye' tso'tke Roma wōkir kibi e' ttè shulo wé a. ĩe a' kawōṭa ye' shulōk. Be' wā ijcher buaé tò ye' kě wā ì sulu wamblēule judiowak tā. ¹¹ Erë ilè sulu wambléyō, ese kué a' tò, e' kī ye' kawōṭa ttēwā, e' tā ye' ttōwā. Erë ì kos kī ie'pa tò ye' kcateke, e' kě yēne, e' tā kě yi kawōṭa ye' muksa ie'pa ulā a. E' kuekī ye' tò ikié tò Roma wōkir kibi as e' wák tò ye' shulō*

¹² Eta Festo tté ipattōkwakpa tā eta ichéitō Pablo a:

* **25:11** Pablo dōr romawak e' kuekī ie' a kawō tā ikiōk Roma wōkir kibi a tò e' tò ishulō. Roma wōkirpa tsitsir kě a iwōklōnuk.

—Buaë be' ikiétke tò Roma wökir kibi tò be' shulö. E' kuëkjì ye' tò be' patkekemi Roma as ie' be' shulö.

Festo tò Pablo tté paké blu' Agripa a

¹³ Ká tka wekké alé e' ukuökì tã blu' kiè Agripa e' demi Cesarea ikutà kiè Berenice e' tã Festo tkènekã kã wökirie e' kèwö tkö'uk. ¹⁴ Ie'pa e' tséat kã tajë. E' dalewa Festo tò ì tköke Pablo tã e' paké blu' Agripa a: Ie' tò iché iã:

—Íe wëm tso' eköl méat Félix tò wötëule s'woto wé a. ¹⁵ Mik ye' bak Jerusalén, eta sacerdotepa wökirpa ena judiowak kuëblupa, e'pa debitu wëm e' kkatök ye' a. Ye' a ikiérakitö as ye' iwömüttsã ttëwã. ¹⁶ Ye' tò ie'pa iüté tò romawak wökirpa kè yi ttetã'wã, kam ië' tsatkö ikkatökwakpa tã ñi wöshaë e' yökì. ¹⁷ E' kuëkjì mik ie'pa debitu íe, eta kè ye' kawö chöone. E' bule es tã ye' e' tkéka ye' kula' kì tté shulo wé a tã wëm e' tsuk patkéyö. ¹⁸ Erë mik ikkatökwakpa debitu, eta ie'pa kè wã ikkatëne iyi sulu kì wës ye' ibikeits es. ¹⁹ Ie'pa tò ikkaté wës ie'pa Skëköl dalöieke ese kì. Nies wëm kötëwã kiè Jesús, e' ché Pablo tò tò itso' ttsë'ka, ese ë kì ie'pa tò ikkaté. ²⁰ Ye' kè wã ijcher wës yö tté e' wë, e' kuëkjì ye' tò Pablo a ichaké: “¿Be' shkak Jerusalén as ee' be' shulir tté i' kì?” ²¹ Erë ie' ikié tò as se' wökir kibi tò ishulö. E' kuëkjì ye' tò ikéwö mé tò as itkër wötëule dö mik ye' tò ipatkekemi eta.

²² Eta Agripa tò iché Festo a:

—Ye' éna wëm e' ttö tsak ñies.

Tã Festo tò iüté:

—Bule bö ittseraë.

²³ Bule es tã Agripa ena Berenice, e'pa debitu, tkawã u a shkörami wës kéké tajë es. Nippökwaqpa wökirpa ena kã e' kékëpa dalöiërtã' tajë, esepa debitu ie'pa tã ñies. Eta Festo tò Pablo tsuk patké ²⁴ tã ichéitö:

—A blu' Agripa ena kékëpa ulitane tso' íe se' tã, íe wëm dur eköl kiè Pablo. Judiowak qos tò ie' kcateke ye' a Jerusalén ñies íe Cesarea. Ie'pa kè shtrirtã'wã ye' a ikiöi aneule tò ikéwö múttsã ttëwã. ²⁵ Erë ye' a tã ie' kè wã ì wamlëne ì kì yö ittökwa ipatkëmi. Erë ie' wák tò ikié as Roma wökir kibi tò ishulö. E' kuëkjì ye' tò ibikeitsbak patkëmi ee. ²⁶ Erë kè ì kune ye' wã shtëmi yëkkuö kì mëmi s'wökir kibi a ikkatoie. A Agripa, e' kuëkjì ye' wã idebitu a' wörki, bua'ie be' wörki, as be' ichakö. Ima be' ichè, e' ukuökì tã iyëkkuö shtëmiyö. ²⁷ ¿Wës ye' tò yi patkemimi shulë kè wayëule tò ì kì ikkatërke?

26

Pablo e' tsatké blu' Agripa wörki

¹ E' ukuökì tã Agripa tò Pablo a iché:

—Be' ttö e' tsatkoie.

Eta Pablo ulã kékã tã ittëmitke i' es: ²⁻³ “A blu' tajë Agripa. Se' judiowak ser, e' jcher buaë be' wã. Nies tté i' kì sa' ñi chöke, e' jcher buaë be' wã. E' kuëkjì i'ñe tã ye' ttsë'ne buaë e' tsatkök be' wörki ì qos kì judiowak tò ye' kcateke, e' yökì. Es ikiéyö be' a tò ye' ttö ttsö énaë.

⁴ “Se' wakpa qos wã ijcher buaë tò wës ye' ser ye' kaska' ena Jerusalén mik ye' bak dadulula eta. ⁵ Nies ie'pa wã ijcher buaë tò kekraë ye' dörfariseowak. Ese wakpa e' tiuke Skëköl tté dikijã yësyësë se' wakpa malepa tsatã. Ie'pa kì ikiane, e' tã ie'pa tò ichëmi tò mokì ye' dörfariseowak. ⁶ Skëköl kablë' se' yëpa bak kã iaiã e'pa a tò s'duowa e' shkerdakane, e' wã panekeyö mokì, e' kì ie'pa tso' ye' kkatök i'ñe tã. ⁷ Se' dörfariseowak e' ditsëwöpa döka dabom eyök kì

böl (12), e'pa tö iwà paneke ñies er mokj wa. E' kuęki ie'pa tö Skėköl dalöie e' wakanewekerakitö ñie nañe kėkraė. A blu' Agripa, s'duowa shkerdakane, e' panekeyö wes se' wakpa malepa es, e' ta ı ki ie'pa tso' ye' kkatök? ⁸ İ kuęki a' ibikeitseke tö s'duowa e' kė shkenukkane Skėköl a'?

⁹ "Ye' wák bak ibikeitsök tö ye' kawötā i kos or ye' a' e' uk Jesús Nazaret wak e' tté wöklö'woie. ¹⁰ Es ye' tö iwamblė' Jerusalén. Sacerdotepa wökirpa tö ye' a' kawö me' iwamblöie. S'batse'rpa tajė wötė'wā ye' tö s'wötö wé a. Kė dör e' ě, ñies mik ie'pa ttekerakitö, etā ye' a' ta e' dör buaė. ¹¹ Tajė ie'pa we'ikyö se' ñi dapa'wo wé ulitane a' ie'pa koie ie'pa erblö Jesús mik e' olo'yök. Ye' kėsik blė' ie'pa ki tajė. Ye' tö ie'pa tötė'rö tkörö ká bár ki we'ikė.

¹² "Sacerdotepa wökirpa tö ye' a' kawö me' ena ye' patkė' ese wamblök Damasco, e' wakanėuk ye' mirwa. ¹³ Erė, a blu', ñala ki dibata a' ta ká jai a' ye' tö i suė bö'woie e' tkökā diwö olo tsata. Bö'wö e' olo bune ye' pamik ena imirwarak ye' ta e'pa pamik ñies. ¹⁴ Sa' kos anere įski ta ittö ttsėyo e' tö ichė ña hebreoie: 'A Saulo, a Saulo, ıiök be' ye' we'ikeke? İ sulu wamblekebö ye' ki e' wa be' wák e' mukettsā we'ikė wes iyiwak kė shkak ppəsö kal wa es.' ¹⁵ Ye' tö ie' a' ichakė: 'A Skėkėpa, ıbe' dör yi?' Ie' ye' iütė: 'Ye' dör Jesús, e' we'ikekebö. ¹⁶ Erė be' e' duökā. Ye' e' kkachė be' a' be' patkoie kaneblök ye' a. İ kos suėbö j'ñe ena i' kos kkacheraėyo be' a, e' pakerabö sulitane a. ¹⁷ Ye' tö be' patkeraė be' yamipa a' ena pė' kė dör judiowak esepa a. Ye' tö be' tsatkeraė ie'pa ulā a. ¹⁸ Ye' tö be' patkeraė ie'pa wöā ká ñi'uk as ishkörak Skėköl ta ká ñi a, kė ku'ia klöulewā stui a' Satanás ulā a; ñies as inuı olo'yardak iki as idörak Skėköl icha batse'r e'pa kúie ierblėrak ye' mik e' wa.'

¹⁹ "A blu' Agripa, i yėne ña ká jai a' e' wawėyo. ²⁰ Jesús tté buaė tsā pakėyo Damasco wakpa a, e' ukuökj ta yö ipakė Jerusalén wakpa a ñies ká malė tso' Judea e' kos wakpa a. Ñies ipakėyo pė' kė dör judiowak esepa a. Ye' tö ie'pa kos pattė: "A' er mane'ı Skėköl a. A' senü buaė yėsyėsė ikkachoie tö mokj a' er mane'wėtke ie' a." ²¹ E' kuęki se' yamipa judiowak e'pa tö ye' klöo'wa Skėköl wé a' ttėwā. ²² Erė dö ikkė ta Skėköl tö ye' kımė, e' kuęki ye' tso'ia' ie' ttė pakök sulitane a, s'dalöiėrtā' tajė esepa a, ñies se' ěsepa a. İ ye'atbak Skėköl ttekolpa ena Moisés, e'pa tö tö itkóraė, e' ě pakekeyö. Kė ye' wā ttė ku'ki pakane. ²³ Ie'pa tö iyė'at tö wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e' kawötā ttėwā. E' ukuökj ta ie' shkerdakane kėweie sulitane yökj, ta s'tsatko ttė pakeraėitö judiowak a ena ká ulitane wakpa a. Ttė e' dör wes bö'wö es se' er ñi'woie."

Pablo tö Agripa shkeñė erblök Jesús mik

²⁴ Es Pablo e' tsatköke e' shuā Festo tö ichė ie' a' aneule:

—ıA Pablo, be' alineka! Be' e' yué yėkkuö wa tajė, e' tö be' aliwėka.

²⁵ Erė ie' iütė:

—A kėkėpa Festo. Ye' kė alineka. İ chėyo e' kė dör alipa ttė, e' dör ttė mokj.

²⁶ Se' blu' Agripa tkėr. Ie' wā ttė ikkė sule buaė. E' kuęki kė ye' tkine ttök ie' wörki. İyi ikkė kos kė wamblėne blėulewā. E' kuęki ye' wā ijcher tö ie' wā İyi ikkė jcher buaė. ²⁷ A blu' tajė Agripa, ye' wā ijcher buaė tö be' tö i ye'atbak Skėköl ttekolpa tö, e' klö'wė.

²⁸ Agripa tö iütė:

—Kė be' ibikeitsök tö be' ye' kėmi e' mane'uk Cristo klėie i' ta.

²⁹ Pablo tö ichė:

—I' ta ö i' ukuökj ta, erė Skėköl mú ki iklar tö be' ena a' kos tso' j'ñe ye' ttö ttsök, e'pa mú dör wes ye' es, erė kė moulewā tabechka kicha wa wes ye' es.

30-31 Etā blu' ena s'wōkir kibi ena Berenice ena kōs itulur eē, e'pa ulitane e' kékā míyal bānet ttōk ñita Pablo tté kī. Ie'pa tō iché ñi a:

—Wēm i' kē wā ì sulu wamblēne ì kī ittēwāsō, warma kē ie' kawōtā wōtēwā.

32 Etā Agripa tō iché Festo a:

—Wēm i' kē tō ichōpa: 'ye' patkōmi Roma wōkir kibi a shulè', e'ma sō iēmimi.

27

Pablo patkémirakitō Roma

1 Mik ie'pa tō ibikeitsétke tō sa' patkekemi Italia, etā Pablo ena pē' skā tso' wōtēule, e'pa méraakitō wēm ekōl kiē Julio e' ulā a. Wēm e' dōr ñippōkwakpa eruleē kiē Emperador Icha, e' capitán. 2 Etā sa' e' iékā kanō a. Kanō e' datse ká kiē Adramitio eē michoē Asia wē kanō irirke dayē kkōmik ese a. Wēm kiē Aristarco, e' tso'ñak sa' tã ñies. Ie' datse Tesalónica aṭe Macedonia eē. 3 Bule es tã sa' demi Sidón. Julio tō Pablo sué er bua' wa. Ie' tō iémi s'yamipa serke eē, e'pa pakōk as ì kiane ie' kī e' mù ie'pa tō ie' a. 4 Sa' e' yéttsa Sidón mir wōwī, erē siwā' bitsirke darērēē wōiá. E' kuēkī sa' míyal dayē nane kiē Chipre e' kke wē siwā' kē bitsirku' tajē e' ēkā. 5 Sa' tkami Cilicia ena Panfilia demi Mira aṭe Licia eē.

6 Etā eē capitán tō kanō datse Alejandría, e' kué etō. E' mi'ke Italia. Eē sa' e' mane'wé kanō e' etō a tã sa' míyal. 7 Siwā' kuēkī sa' mirwā kanō kī enaē, kanē tajē wa. Ká bōt ō ká mañat alē etā sa' demi ká kiē Cnido wōshāē. Siwā' bitsirkeiā sa' kke, e' kuēkī sa' tkami Salmona wōshāē tã sa' tkami dayē nane kiē Creta e' wīshet. 8 Sa' mí kanō kī dayē kkō ē wa kanē tajē wa. Etā sa' demi ká kiē Buenos Puertos (kiē e' wā kiane chē wē kanō irirke buaē), e' aṭe tsinet ká kiē Lasea eē.

9 Sa' kī kawō chó tajē tã yuēdiō dewatke. E' kēska' tã kē se' a shkanukīa dayē kī dō' ì sulu tkō s'tã. E' kuēkī Pablo tō ipattérak:

10 —A kēkēpa, yō isuē tō se' mirwā i' etā ì sulu tkōmi. Kanō i' ena dali i', e' weirwami, ñies dō' se' wákpa duólur.

11 Erē capitán kē wā Pablo ttō iūtēne. Ie' tō kanō wák ena kanō ñakōkwakpa wōkir, e'pa ttō iūtē. 12 Wē ie'pa kanō irine e' kē dōr buaē yuēdiō tkō'woie. E' kuēkī kanō wakpa kibiēpa tō ibikeitseke tō se' mú dōmi Fenice yuēdiō tkō'uk eē, e' dōr bua'ie. Ká e' aṭe dayē nane kiē Creta eē. Eē dayē aṭe noroeste ena sudoeste.

Siwā' bitsirke tajē dayē kī

13 Etā siwā' datse sur kke, e' bitsinemitke bērebērē. Ie'pa tō ibikeitsé tō se' tkōmimi, e' kuēkī ie'pa e' yéttsa míyal Creta dayē kkō ē mik kanō kī. 14 E' ukuōkī bet tã sērke bitsineka' tajē datse nordeste kke, e' tērke kanō mik. 15 E' tō kanō uyēmi. Sa' kē a kanō wōklōneia siwā' kke. E' kuēkī sa' tō iémi as siwā' wā imtser sa' tã. 16 Sa' tkami dayē nane tsisirs kiē Cauda, e' tsjikka, wē kē siwā' bitsirku' darērē shuṭe eē. Sa' kaneblé darērēē, e' wa sa' tō kanōla tso' s'tsatkoie e' muéwā buaē as kē imi'a dayē a. 17 E' ukuōkī tã ie'pa tō kanō kibi etō kī payuéwā buaē tsa' wa. Ie'pa suane dō' kanō tkērka tsa'wō tso' tajē kiē Sirte, e' kī. E' kuēkī ie'pa tō datsi' ukuō tso' kanō shkōwoie, e' iéwā dayē a kanō wōklō'woie as imi' enaē. Tã ie'pa tō iémi as siwā' wā imi'. 18 Bule es tã siwā' bitsirkeia' tajē, e' kuēkī ie'pa tō dali damirak iwā kanō a, e' tuléttsa' dayē a. 19 Bōiki es tã ie'pa tō iyi tajē tso' kanō shkōwoie, e' kibiie tuléttsa' dayē a iwákpa ulā wa. 20 Ká tka tajē etā diwō kē wēneia' bēkwō kē wēneia. Sērke tajē tērkeia' sa' kī. E' kuēkī sa' tō ibikeitsé tō sa' duólurdaē, kē sa' tsatkerpaia.

²¹ Sa' tka ká tajë kè chkaule. E' kuëkj Pablo e' kéká ie'pa tso' kos e' shuá ta ichéitò:

—A kékëpa, a' tó ye' ttò tso'pa, e' ma kè se' e' yënetsa Creta ena i sulu tka se' ta, e' kè bak se' ta. Nies kè se' íyi weinewa. ²² Erë i'ñe ta' a' er kuú. Kè yi duópawa. Erë kanò è weirwami. ²³ Enia nañewe Skéköl dör ye' blú dalóieke ye' tó, e' tó ibiyöchökwak patké ye' ska', ²⁴ e' tó ye' a' iché: 'A Pablo, kè be' suanukia. Be' kawötá shkókrò Roma wökir kibi e' ska'. Skéköl er buaè ché be' a. E' kuëkj pé' kos tso' be' ta kanò a, e' pa tsatkeraitò.' ²⁵ A kékëpa, e' kuëkj a' er kuú. Ye' erblöke Skéköl mik. Ye' wá ijcher buaè tó i kos tkóraè wës Skéköl biyöchökwak tó ye' a' iché es. ²⁶ Erë siwa' tó se' patkeraè dō ká wele dayë kkömik.

²⁷ Dayë kiè Adriático e' k' sa' dami siwa' wá w'kè i' kè. E' k' ká de domingo bötò e' nañewe ká shaböts etá kanò ñakökwakpa éna iane tó sa' döketke ká sí k'j. ²⁸ Ie'pa tó dayë shu ma'wé tó wekké idir döttsa iski tã ide metro dōkã dabom mañayök k'j teröl (36). E' ukuök' tã w'kie iskã ma'wénerakitò tã ide metro dabom böyök k'j kul (27). ²⁹ Ie'pa suane dō' ák tso' blubluë ese mik kanò tēr, e' kuëkj tabechka tso' kanò wöklö'woie e' émirakitò tkël kanò ñakka dayë shuá. Tã ikiérakitò Skéköl a' tó sa' k'ímú ká ñirke e' dalewa. ³⁰ Erë kanò ñakökwakpa tó ibikeitsé: se' tkóyalmi as se' e' tsatkó. E' kuëkj ie'pa tó kanóla éwami dayë a. Ie'pa e' é tó ie'pa mí tabechka tso' kanò wöklö'woie, e' ókmi kanò wökka dayë shuá. ³¹ Erë i weke ie'pa tó e' biyó ché Pablo tó ñippökwakpa a' ena capitán a. Ie' tó iché:

—Ie'pa tkayal, e' tã a' kè tsatkërpa.

³² Etã ñippökwakpa tó kanóla e' ttsé telor tã iémirak dayë a.

³³ Ká ñirketke etã Pablo tó ie'pa ulitane a' iché:

—Iè ñú. A' tso' ipanuk tó i tkómi, e' k'j domingo de bötò e' dalewa kè i ñane a' wá yës. ³⁴ A' keyó ilè ñuk. A' e' tsatkak, e' tã a' kawötá ilè ñuk. Kè a' weirpa yës. ³⁵ Pablo tté one, etã pan klö'wéitò et, tã wéstela chéitò Skéköl a. Sulitane wörkj iblatéitò tã ie' wák tó itsá ñé. ³⁶ Etã e' tó imalepa erkiöwé tã ichkérak ñies. ³⁷ Sa' dōkã cien böyök k'j dabom kuryök k'j teröl (276) seraá. ³⁸ Ie'pa chké one kos ie'pa k'j kiane ekké tã dali éyök ate e' tuléttsarakitò dayë a' as kanò at öböbla. Dali e' dör trigowö.

Kanò jchënane

³⁹ Ká ñine tã kanò ñakökwakpa kè wá dayë kkò suule. Erë ie'pa tó isué tó tsa'wö buaè ulat tēr kanò iklokã. E' kuëkj ie'pa tó ibikeitsétke tó kanò ma'üsö klékã ee. ⁴⁰ Etã íyi tso' kanò wöklö'woie, e' ttsé telor ie'pa tó émi dayë a. Etã kaltak tso' kanò ñaioke, e' wöttsélor ie'pa tó. E' ukuök' tã datsi'kuó skékarakitò kanò wökka tã idökemitke dayë kkömik. ⁴¹ Erë tsa'wö tkérkã dayë dikjã, e' k'j kanò tkéne kuj. Tã kanò wökka bunewa' tsa'wö a, kè yënetsaia. E' dalewa dayë tērke kanò ñakka e' tó kanò tskélor tajë.

⁴² Wépa mir klöulewã e'pa kiane ñippökwakpa k'j ttélur as kè itköyal ùkule.

⁴³ Erë capitán éna Pablo tsatkak, e' kuëkj ie' kè wá ikéwö mène ittökulur. Ie' tó iché: “Wépa ukuo, e'pa e' ppölor kewe dayë a' as e'pa döttsa ká sí k'j. ⁴⁴ As imalepa mi' kanò tak k'j.” Es sa' ulitane dettsa ká sí k'j buaè.

28

Pablo sené si' mañat ká kiè Malta ee

¹ Mik sa' dettsa etã sa' wá ijchenewa' tó ká e' kiè Malta. ² Ká e' wakpa tó sa' kiéwã buaè seraá. Kase suluë ena kalj yërke, e' kuëkj bö' batsékarakitò tajë

tā sa' kiérakitō bö' baiklök. ³ Etā Pablo tō bö' ulatska shtë, e' tuleke bö' a. E' wōshāē tā tkabē sulusi e' yēttsā bö'ba yōki, e' tō Pablo kuéwā iulā kkue ā, kē èwa. ⁴ Mik kā e' wakpa tō isuē tō tkabē moar Pablo ulā mik, etā ichérakitō ñi ā: “Wēm i' wā s'kōtulewā alē. Erē dayē ā itsatkēne, erē s'shulōkwak tso' kā jai ā e' kē wā kawō mēne iā as iser.”

⁵ Erē Pablo ulā wōppē tā tkabē anewa bö' a. Kē wes Pablo dē'. ⁶ Wēkkē Pablo iērkekā ō wēkkē Pablo duōmiwā etkēme, e' panuk ie'pa tso' seraa. Erē ie'pa tō ipané tajē. Mik ie'pa tō isuē tō kē i bak ie' tā, etā ie'pa ibikeitséne kuā'ki. Ie'pa tō ichémi tō Pablo dōr kēkōl wele.

⁷ Eē tsinet kā tso', e' dōr Malta wōkir kibi kiē Publio, e' icha. Ie' tō sa' kiéwā ena sa' suē buaē dō kā mañat. ⁸ Tā Publio yē, e' duōke duē dalölō wā ena ishütērke tajē. E' ie' teme'r. Etā Pablo míā iweblök tā ie' tō ikiē S'yē ā tā iulā mékā ikī tā ibua'wénéitō. ⁹ E' ukuōki tā imalepa kirirke tso' kā e' a, e'pa kōs debitu tā ibuanerak ñies. ¹⁰ E' kuēki kā e' wakpa tō íyi kakké sa' ā tajē. Mik sa' mitkene kanō kī tā i kōs kiane sa' kī shkoie, e' kakké ie'pa tō sa' a.

Pablo demi Roma

¹¹ Sa' sené kā e' ā si' mañat tā sa' e' iéne kanō iētō ā. Eē kanō e' tō yuēdiō tkōg'. E' datse Alejandría. Kanō e' kiē ie'pa kēkōlpa dalōiekerakitō dōr klō e'pa kiē wa. ¹² Sa' míyal kanō e' kī kā kiē Siracusa eē. Eē sa' sené kā mañat. ¹³ E' ukuōki tā sa' míyal kā kiē Regio eē. E' bule es tā sa' e' yélur Regio ā. Siwā' bitsirke buaē datse sur kke, e' wa kā bōt tā sa' demi Pozzuoli wē kanō irirke eē. ¹⁴ Eē sa' tō s'yamipa wēlepa kué. Ie'pa tō sa' kē e' tsukat ie'pa tā domingo etō. Bata ekkē tā sa' demi Roma. ¹⁵ S'yamipa tso' Roma, e'pa wā ijchertke tō sa' datse. E' kuēki ie'pa de sa' ñaletsuk dō wē dali wé tso' tajē kiekerakitō Apio eē. Ñies ie'pa skā de sa' ñaletsuk kā kiē S'kaporō Wé Mañat eē. Mik Pablo tō ie'pa suē tā wéstela chéitō Skēkōl ā tā ittse'nekā buaē. ¹⁶ Mik sa' demi Roma, etā Roma wōkirpa tō ie' kē senuk u etkue ā ekōrla, erē ishkēki méarakitō ekōl Pablo kkō'nuk.

Pablo tō Jesús tté paké Roma

¹⁷ Pablo demi Roma, e' kī kā de mañat, etā ie' tō judiowak wōkirpa tso' Roma, e'pa kiök patkē. Mik ie'pa e' dapa'wēkā ie' ska' tā ie' tō iché iarak:

—A yamipa judiowak, kē ye' wā i sulu wamblēne se' wakpa kī. Ñies kē ye' wā i sulu wamblēne se' yēpa bak kā iaiāē e'pa sene e' kī. Erē ye' tso' Jerusalén e' me'ttsarakitō Roma wakpa ulā ā. ¹⁸ Roma wakpa tō ye' ichaké iskiē, erē kē ie'pa wā i sulu kune ye' kī ye' ttowaie. E' kuēki ie'pa éna ye' akmi. ¹⁹ Erē judiowak kē kī ikiane tō ye' émi ie'pa tō. E' kuēki ye' kawōtā ikiök tō ye' patkō Roma wōkir kibi ā as ie' tō ye' shulō. Erē ye' kē wā i tā' se' judiowak kkatoie. ²⁰ I paneke se' dōr Israel aleripa e'pa tō, e' kuēki ye' tkēr íē moule. Ñies e' kuēki ye' tō a' kiök patké a' suōie ena ttoie a' tā.

²¹ Ie'pa tō iché iā:

—Judea wakpa kē wā yēkkuō patkéule sa' ā be' choie yēs. Ñies sa' yamipa datse Judea, e'pa kē wā i sulu yēule sa' ā be' kī. ²² Sa' wā ijcher tō ttē pa'alī i' paké be' tō e' cheke suluē sulitane tō kā wa'ñe. E' kuēki sa' kī ikiane ttsē tō jima be' tō ibikeitseke?

²³ Ie'pa tō kawō skā mé ñi ā kapakoie. Mik e' kēwō de, etā ie'pa dapanekā tajē Pablo ska'. Ie' tō i blúie Skēkōl tso' e' tté paké bla'mi dō tsālī. I kit Moisés ena Skēkōl ttekolpa tō yēkkuō kī e' wa ie' tō ie'pa pablé tajē as ie'pa tō iklō'ù tō Jesús dōr wē pairine'bitū idi' wa s'blúie e'. ²⁴ Ie'pa wēlepa tō tté paké Pablo tō,

e' klö'wé. Erë welepa kë wä iklöone. ²⁵ Ie'pa kë wä ibikeitse ñikkëë, e' kuëkj imítkerak erë Pablo tö ttè i' bata ché iarak:

—Ï yë' Wiköl Batse'r tö a' yëpa bak iaiaë, e'pa a, itteköl bak kiè Isaiás e' wa, e' dör mokj. Skëköl tö iché ia:

²⁶ 'Be' yú tã ichö ká i' wakpa a.

A' tö ittseraë je', erë kë a' éna iwà anak.

A' tö iwebleraë je', erë kë a' tö isuëpa.

²⁷ Es ie'pa dör, ie'pa wökir suluë, e' kuëkj.

Ie'pa tö ikukuö wötéwä as kë iwattsër.

Ie'pa tö iwöbla tsjimiwéwä as kë iwawër.

Ie'pa kë éna iwà anak.

Ie'pa kë shkakne ye' ska' as ye' tö ibua'üne.*

Es Isaiás tö iyë'at. ²⁸⁻²⁹ A' wä ijchenú tö i' ukuökj ta Skëköl tö s'tsatkè e' tté tso'tke pakè pë' kë dör judiowak esepa a. Ie'pa e' tö iklö'weraë.

³⁰ Pablo e' tséat duas bök wa'ñe wé u patuekeitö eë. Sulitane mi'ke ie' weblök ta eë ie' tö ikiéwä. ³¹ Ie' tso'ie i blúie Skëköl tso' e' tté pakök ena s'wöbla'uk Skëképa Jesucristo tté wa. Kë yi wä ie' wöklöone. Kë yi wä ie' tsiriqne yës.

* 28:27 Isaiás 6.9-10

Yëkkuö kit Pablo tö Roma wakpa a Romanos

Yi tö yëkkuö i' kit, e' wák kiè Pablo. Welepa tö ibikeitsè tö yëkkuö i' kit ie' tö etä ie' wák tso' Corinto. Ie' tö ikit duas dabom skëyök kî kul (57) Cristo kune'bak e' ukuöki ta. Ie' ikkeyè tajè shkökmi Jesús mik erblökwakpa tso' Roma e'pa pakök. Erè kè ie' a kawö kune shkoie. E' kueki ie' tö yëkkuö i' kit patkëmi ie'pa a as ie'pa wa ijcher tö i' o' Jesús tö ie'pa dalërmik. Ie'pa kibiiepa kè dör Israel aleripa erè Israel aleripa erblé Cristo mik esepa e' iè'wa ie'pa ta. Israel aleripa erblé Cristo mik esepa tö ibikeitsè tö ie'pa klö'bak Skëköl tö keweie e' kueki ie'pa dör ibua'ie pè' kè dör ie'pa ditséwö esepa tsata. E' kueki ie'pa kè nî sini'kune.

E' kueki Pablo kî ikiane kkachè ie'pa a yëkkuö i' kî tö sulitane dör ñies è Skëköl wöa. Israel aleri ö kè idör ileri e' dör ñies ème. Kewe Pablo tö ie'pa a ikkaché tö sulitane tö Skëköl waté'ttsa e' kueki e' nuí tso' sulitane kî. E' ukuöki ta ie' tö ie'pa a ikkaché tö Jesús tté buaè e' è wa Skëköl tö se' tsatkëmi ñikkèè, Israel aleripa ena kè idör ileripa esepa ñies. E' kkaché ie' tö ie'pa a. Ñies Pablo tö ikkaché tö erblé Jesús mik e' wa Skëköl tö se' klö'wëmi wës pè' buaè yësyèsè es. Israel aleripa tö ibikeitsè tö Moisés tté dalöiëno e' dalöiè wa Skëköl tö se' klö'wëmi wës pè' buaè yësyèsè es. Erè Pablo tö ie'pa a iché tö e' kè dör es. Se' kè a i' onuk Skëköl ttsé'woie buaè as se' tsatköitö. Erè Jesús mik erblé e' wa ie' tö se' tsatkeke. Es Pablo tö iché yëkkuö i' kî.

Shkë'wè

¹ Ye' dör Pablo. Ye' dör Cristo Jesús kanè méso klöule ie' ttekölpa tsá e' ekölie. Ñies ye' klöule tté buaè kkayè' Skëköl tö e' pakök.

² Ká iaiaè Skëköl kablé' tö tté buaè ñe' kkayërdaè, e' kit ittekölpa tö iyëkkuö batse'r e' kî. ³ Tté buaè ñe', e' dör ilä Skëképa Jesucristo e' tté. S'ditsö wa ta ie' dör Israel blú bak kiè David e' aleri. ⁴ Erè mik ishkenekane, etä e' wa ikkayëne Wiköl Batse'r wa tö ñies ie' dör Skëköl Alä diché ta' tajè e'.

⁵ Ie' batamik Skëköl er buaè ché ye' a. Ie' ye' tkè'ka kaneblök Jesucristo a ittekölpa tsá e'pa ekölie as ká wa'ñe pè' kè dör judiowak esepa kur ie' ttö iütök erblé ie' mik e' wa. ⁶ Ñies a' tso' ie'pa shüa. A' klöule Jesucristo ichaie. ⁷ Ye' tso' yëkkuö i' shtök a' dalër tajè Skëköl éna serke Roma e'pa a. A' klöule ie' wa s'batse'rpä kîie. S'yé dör Skëköl ena Skëképa Jesucristo as e'pa er buaè chö ena sene bèrè mù a' a.

Pablo wëstela ché Skëköl a

⁸ Kewe ye' iché tö a' erblé Jesús mik e' tté buneka ká wa'ñe. E' kueki wëstela chekeyö Skëköl a Jesucristo ttö wa a' ulitane kî. ⁹ Skëköl a ye' kaneblöke ye' er kos wa ie' alä tté buaè e' pakök, e' wák wa ijcher tö kekraè ye' er arke a' ska'. ¹⁰ Kekraè ie' a ikiekeyö tö ie' kî ikiane, e'ma as bata ekké ta ie' kawö mù ye' a shkoie a' pakök. ¹¹ Sulu ye' éna a' suak. Ye' éna a' kîmak as a' er diché kî iër buaè Skëköl Wiköl wa. ¹² E' wä dör tö se' erblöke Jesús mik eköl eköl, e' wa se' ñi er diché iö buaè.

¹³ A yamipa, ye' kî ikiane tö a' wa ijcher tö tajè ye' ileritsé shkoie a' pakök, erè dö ikké ta ye' wötkërke. Ye' kî ikiane tö kanè me' Skëköl tö ye' a e' wä dötttsa buaè a' shüa wës ká malepa wakpa shüa idé'ttsa es. ¹⁴ Ye' ittse tö ye' kî kanè tso'ia Jesús tté buaè pakök sulitane a. Kè ye' tkine tö s'dalöiër ta' tajè ese idir

ö s'ësepa idir ö s'yöule ö kē s'yöule idir. ¹⁵ E' kuęki ñies ye' shkak Roma Jesús tté buaē pakök a' wakpa şuęa.

Jesús tté buaē dör Skėköl diché tajē s'tsatkoie e'

¹⁶⁻¹⁷ Jesús tté buaē e' wa Skėköl a wėpa kōs tō ikł'wé esepa tsatkėrmi. E' kuęki ye' kē jaēne tté e' kī. Tté e' pakane judiowak a kewe, e' itōki pē' kē dör judiowak esepa a. Tté e' tō ikkachē se' a tō wēs Skėköl tō se' klō'wēmi wēs pē' buaē yēsēsē es. Se' klō'wēitō es se' erblé Jesús mik e' wa. E' ē wa ie' tō se' klō'wēmi es. E' dör wēs itsō' kitule Skėköl yėkkuō kī es, e' tō ichē: "Yi dör yēsēsē ierblō Skėköl mik e' batamik, ese serdaē."*

Sulitane kī i sulu nuī tso' Skėköl wōa

¹⁸ Skėköl tso' ká jai a, e' tso' wėpa tō i sulu wambleta' ena kē ser yēsēsē esepa we'ikök. E' wa ie' tso' ikėsik kkachök. I sulu kōs wambleke ie'pa tō, ese tō ie' tté moki e' wöklō'wēke. ¹⁹ Kōs s'ėna iane tō wēs ie' dör, e' kkeyē' ie' wák tō ie'pa a, e' kuęki buaē ie'pa wa ijcher. ²⁰ Kewe ta' ie' tō ká i' yō'at, e'tami sulitane wa ijcher tō wēs ie' dör. Ie' kē werta' erē i kōs yō'itō e' wa iwėnewa buaē tō ie' dör Skėköl, ñies tō ie' diché kē ertā'wa. E' kuęki kē ie'pa a iyėnuk tō kē sa' wa ijcher. ²¹ Erē ie'pa wa ijcher buaē tō ie' tso'tke, erē ie'pa kē wa ikikaneka wēs ikawōta kikėka es. Ñies ie'pa kē wa wěstela yēne ie' a. E' skėie i bikeitseke ie'pa tō ese kē wá ta'. Ie'pa erbikeke kōs ese dör sulu ěme. ²² Ie'pa e' chō tō ie'pa wa íyi kōs ese jcher buaē, ñermata ie'pa ianewa kē kabikeitsōta'. ²³ Ie' olo ta' tajē kē ertā'wa, e' kē dalōiēne' ie'pa wa. E' skėie ie'pa tō s'duōta'wa ese diököl dalōieke. Dō kal ö ak yöule düie ö bakaie ö talokie ese dalōiekerakitō ie' skėie.

²⁴ E' kuęki Skėköl tō ie'pa ěmi e' ia'ukka sene sulusi wa wēs ie'pa kī ikiane es. Es ie'pa ñi dalōsewėwa íyi s'jaėwē tajē ese wa. ²⁵ Ie' tté mokiē e' olo'yėrakitō, e' skėie kache tté ē klō'wėkerakitō. Íyi yō'at ie' tō ese ē dalōiekerakitō skėkolie, kē dör ie' wák dalōie. Ie' ē kī kikėka mēne buaē kėkraē. Es e' idir.

²⁶ E' kuęki Skėköl tō ie'pa ěmi e' ya'uk wēs ie'pa er sulu kī ikiane es. Dō alakōlpa e' mane'wėttsa kē senakia wėpa ta' wēs imeneat es. Ie'pa senėka ñita iwakpa ē. ²⁷ Es ñies wėpa kē senakia alakōlpa ta. Ie'pa e' mane'wėttsa. Suluē ie'pa ěna senakka iwakpa ē ñita. E' dör jaē tajē. Ie'pa e' ya'u sulu es, e' nuī kī iwakpa weirke siarē wēs ikiane we'ikē es.

²⁸ Ie'pa kē ěna Skėköl bikeitsak, e' kuęki ie' tō ie'pa ěmi i suluē e' ē bikeitsök as i kē wamblök s'kane ese wamblörakitō. ²⁹ Es ie'pa er sulunewa da'aje. I sulu kōs e' wambleke ie'pa tō tajē. Ie'pa wōttsérke tajē. Ie'pa e' wamblöke suluē. Ie'pa ukyěrke imalepa ta. Ie'pa s'ttekewa ena ñi wōñakkōke suluē ena s'kitō'wēke tajē. Kėkraē ie'pa er me'rie i sulu ē kī. Ie'pa biyöblöke ñi kī. ³⁰ Ie'pa tō s'malepa cheke suluē. Sulu ie'pa ěna Skėköl ar. Ie'pa e' kkeōkeka tajē e' ttsōkeka tajē ena kē tkirku' imalepa kī. Íyi sulusi bikeitseke ie'pa wákpa tō, ese wamblekerakitō. Ie'pa kē tō imi ena iyē ttō dalōieta'. ³¹ I dör buaē e' kē ane ie'pa ěna. I uk ie'pa kablé e' kē waweta'itō. Ie'pa kē ěna yi dalerta'. Kē yi sueta' er siarē wa. ³² Erē ie'pa wa ijcher buaē tō Skėköl tté dalōiēno tō ichē tō wėpa tō íyi ekkē wambleke esepa kī duėwa kiane, erē ie'pa tō iwamblekeia. E' kīie ta' ie'pa wa buaē iwēr tō s'malepa tō iwamblē.

2

Skėköl tō sulitane şuļeraē ñikkēē

* 1:16-17 Habacuc 2.4

1 A' isie* tò pè' chéyò ñe'sepa kichatekettsa, esepa kè à ì yènuK e' tsatkoie Skèkòl wòrkì. Ì sulu kòs wambleke ie'pa tò ese wambleke a' tò ñies. E' kuèkì mik a' tò ie'pa kichatéttsa, età e' wa a' wákpa tso' e' kichatòktsa. E' kuèkì kè a' à e' tsatkènuK. 2 Se' wà ijcher tò Skèkòl tò s'shulè yèsyèsè, e' tò se' e' wamblò sulu es esepa kòs kichaterattsa. 3 A' tò ì sulu wamblé wes wépa kichatéttsa a' tò es, e' tà çwes a' ibikeitsèmi tò Skèkòl kè tò a' kichatepattsa ñies? 4 A' tò ibikeitseke es, e' tà e' wa ie' er buaè se' ta, e' watòktsa a' tso'. Ie' tò se' anewekeia tajè, ie' kè tò se' we'ikè bet. Ie' er buaè a' ta, e' tò a' dalè'ttsekeia buaè, e' wa ie' tso' a' ulaiòk as a' er mane'ù ie' a, çe' kè jcher a' wa? 5 Erè a' er darèrèè. A' kè éna er mane'wak ie' a, e' nuí kì a' tso' Skèkòl kèsik e' kì kiòk e' kì. Mik ie' s'shuleraè e' kèwò de età ie' tò s'shuleraè yèsyèsè. 6-11 Sulitane dör ñies éme ie' a, e' kuèkì ie' tò iské meraè ekòl ekòl à wes s'ser es. Wépa e' chòke kèkraè ì buaè uk, tso' ilo ena ikìkèka ena sene michoè yulòk, esepa ulà à sene michoè dóraè. Erè wépa tkirke iwák è kì, e' wamblò sulu, kè tò ie' ttè mokì dalòie, esepa we'ikeraèitò kèsik wa da'a. Wépa e' wamblò suluè esepa kòs weirdaè siarè kewe judiowak e' ukuòkì tà sulitane, e' dalèrdarak imik tajè. Erè wépa serke yèsyèsè esepa kòs à ilo ena ikìkèka ena sene bèrè e' merdaè tajè kewe judiowak à e' ukuòkì tà sulitane a.

12 Pè' kè dör judiowak esepa kè ku' Moisés ttè dalòieño e' dikìa. Ie'pa tò ì sulu wamblé, e' tà iweirdaè siarè erè ie'pa kè shulirpa ttè ñe' wa. Erè judiowak tso' ttè e' dikìa, e'pa tò ì suluè wamblé e' tà ttè e' wa ie'pa shulirdaè. 13 Wépa tò ttè dalòieño e' ttsé, e' è kuèkì ie'pa kè klò'wépa Skèkòl tò wes pè' buaè yèsyèsè es. E' skéie wépa tò ttè e' wà dalòie esepa klò'weraèitò es. 14-15 Pè' kè dör judiowak esepa kè wà Skèkòl ttè dalòieño kit Moisés tò yèkkuò kì e' jcher. Erè mik ie'pa tò ttè ñe' wà dalòie iwákpa wà ijcher e' kuèkì, età e' wa iwènewà tò ttè dalòieño tso' ie'pa er a. Ttè e' dikìa ie'pa tso'. Ttè e' è wa ie'pa er tò ie'pa à icheke tò ì dör buaè ì dör suluè. Ttè e' wa mikle tà ie'pa er tò ie'pa kkateke, mikle tà ie'pa tsatkeke. Ttè e' wa ie'pa shulirdaè. 16 E' tkóraè aishkuò tà mik Skèkòl tò ì kòs tso' blèulewà se' er a' e' shuleraè Cristo Jesús batamik età, wes ttè buaè pakekeyò e' tò ichè es.

17 Erè a' wèlepa dör judiowak, esepa erblòke Moisés ttè dalòieño e' mik. A' e' ttsòka tò a' dör Skèkòl icha. 18 Ì kiane ie' kì ese jcher buaè a' wà. A' yöule buaè ie' ttè wa, e' kuèkì ì dör ibua'ie e' shukitmi a' à wè. 19 A' ibikeitseke tò o'ka pautmi a' à buaè. E' dör wes s'wòbla kè wawèr esepa ulaiè es ö wes se' tso' stui a' esepa à bö'wò kkachè es. 20 A' wà ttè dalòieño tso', e' dör ttè mokì ena íyi jcher tajè e' tté. E' kuèkì a' ibikeitseke tò a' à se' kam yör esepa yömi ena wépa kè wà ì jcher esepa wòblarmi. 21 E' dör es, e' tà çwes a' kè e' wòbla'ù? A' tò s'patteke tò kè s'kàne akblòk tà çwes a' akblòke? 22 A' icheke tò kè s'kawòtá s'senewabak dalòseukwá tà çwes a' tò idalòsewèke? Íyi diòkòl tso' dalòie e' ar suluè a' éna tà çwes íyi tso' iwé a' e' ekibleke a' tò? 23 Ttè dalòieño meneat a' a, e' wa a' e' ttsòka tajè tà çwes a' kè tò idalòie? E' wa a' tò ie' dalòsewéwa. 24 Wèe' Skèkòl yèkkuò tò ichè: "Pè' kè dör judiowak, esepa tò Skèkòl chekè suluè a' ukuòmik"†

25 Mokì wépa tò Moisés ttè dalòieño e' iuteke, esepa à itóttola kkuòlit tëule tsir e' dör buaè. Erè yi kè tò iute, esepa à kè idör ìe bua', e' dör wes kè s'wakyöule es. 26-29 ÇWépa dör judiowak chòkle? E' kè dör iditséwò è wa. E' kè dör iwakyöule iyese alè kì e' wa. Judiowak chòkle e' dör wépa er yèsyèsè

* 2:1 Versículo i' à Pablo ttòkemi judiowak tà. E' wènewà bua'ie verículo 12 ena itòkì itso' e' kì. † 2:24 Isaías 52.5; Ezequiel 36.22

Skèköl wöa esepa, e' dör wës ie'pa wakyöule ier a es. E' kè onuk ttè dalöiëno e' a. E' ormi Wiköl Batse'r è a. Èsepa wër buaè Skèköl wa, kè dör s'ditsö wa. E' kuèkì pè' kè dör judiowak, kè wakyöule, kè wä Moisés ttè dalöiëno e' ku', esepa tò idalöië buaè, e' ta ie'pa sueraè Skèköl tò wës judiowak wakyöule es erè kè iwakyöule mokì. Pè' tò ttè dalöiëno e' dalöiè, erè kè iwakyöule ichkà kì, esepa tò judiowak kè tò iütè esepa kkateraè ikì aishkuò ta, erè iwakyöule ena ttè dalöiëno tso' iwä.

3

1 Yile tò ichakèmi: “E' dör es, e' ta çie bua' idir tò se' dör judiowak? Se' tottola kkuölit tëule tsir çie bua' e' dör?” 2 Ye' iüté tò e' dör buaè shute ena iwä dör tajè. I bua'ie dör tò Skèköl tò itte me'atbak judiowak ulà a. 3 Yène tò ie'pa welepa tò ttè ñe' dalösewëwä, erè e' è kuèkì çichèmisö tò Skèköl kè ttö mokjè? 4 Au, kè idör es. Erè sulitane kachömi suluè, erè ie' ttö mokjè kekraè. E' dör wës itso' kitule ie' yèkkuò kì es, e' tò ie' chè i' es: “Sulitane isueraè tò be' ttö mokjè.

Be' ttè shulirmi, e' ta be' e' alörakä be' kkatökwakpa kì.”*

Es Skèköl yèkkuò tò ichè.

5 Pè' welepa kè wä ijcher yësyësè, esepa tò icheke tò s'ser suluè, e' wa ikì wënewä bua'ie tò Skèköl dör yësyësè sulitane tsata. E' kuèkì ie'pa tò icheke tò e' nuì kì s'we'ikèitö, e' kè dör yësyësè. ÇEs idir? 6 Au, kè idör es. Skèköl chöpa kè dör yësyësè, e'ma çwes ie' a sulitane shulirmi yësyësè?

7 Es yile tò ichakèmi: “Ye' kache wa Skèköl ttö mokjè e' kïkarkeka tajè, e' ta çì kuèkì e' nuì kì ye' kcatekeiaitö?” 8 E' chöpa es, e'ma sö ichèmi tò “i sulu kì wamblöds as e' wa i buaè kì dö tajè.” Welepa tò icheke tò ttè ese wa ye' tò s'wöbla'weke. Ie'pa éna ye' wöakwa, e' kuèkì ie'pa tò ye' cheke sulu es. Erè ie'pa esepa kichatëttsa kiane.

Kè yi dör yësyësè Skèköl wöa

9 E'ma çì chèmisö? Sa' dör judiowak çesepa dör buaè sulitane tsata? Au, kè idör es. Ikkachétkeyö a' a tò sulitane, judiowak ena wëpa kè dör judiowak, esepa kës tso' sene sulu dikja. 10 E' dör wës itso' kitule Skèköl yèkkuò kì es, e' tò ichè:

“iKè yi ku' eköl wè'ia dör yësyësè Skèköl wöa!

11 Ì dör buaè Skèköl a ese kè ane yi éna yës.

Kè yi ku' Skèköl yulök.

12 Sulitane tsj tröuke ie' yökj;

Ie'pa er sulunewä suluè.

Kè yi ku' eköl wè'ia i buaè ese uk.†

13 Ie'pa ttö suluè, e' dör wës s'nu kélkuò kköppèe alar suluè es.

Ie'pa kkö kì s'kitö'wè me'rie.‡

Ie'pa kapakö e' dör wës tkabè ichök kapöli es.§

14 Ie'pa tso'ie alibchök s'malepa kì kèsik wa.*

15 Ie'pa er me'rie s'ttëwä è kì.

16 Wé ie'pa dami eë s'we'ikè ena s'eriawè siarè ese mekearakitö.

17 Sene bèrè ñalé e' kè suluè ie'pa wä.†

18 Skèköl dalöiè e' kè eri ta' ie'pa wä yës.”‡

* 3:4 Salmo 51.4 † 3:12 Salmo 14.1-3; 53.1-3 ‡ 3:13 Salmo 5.9 § 3:13 Salmo 140.3 * 3:14 Salmo 10.7 † 3:17 Isaiás 59.7-8 ‡ 3:18 Salmo 36.1

Es Skëköl yëkkuö tö ichè.

¹⁹ Se' wà ijcher tò ì qos chè Skëköl ttè dalöiëno tö, e' chëitö wépa tso' idikja, esepa a. Ttè e' wa sulitane siwa'blöwekewa Skëköl tö. Nies ttè e' tò ikkacheke tò sulitane kï nuì tso' ie' wöa. ²⁰ Ttè dalöiëno e' dör ikkacheke se' a tò se' dör ì sulu wamblökwakpa. E' kuëkï kè yi a iyënuuka: "ttè dalöiëno iutëyö sëraa, e' kuëkï Skëköl kawötä ichök tò ye' dör pè' buaë yësyësë."

Wës Skëköl tò se' klö'wëmi wës pè' buaë yësyësë es

(3.21-31)

²¹⁻²³ Erë j'ñe ta Skëköl tò se' a ikkachétke tò wës ie' tò se' klö'wëmi wës pè' buaë yësyësë es. E' kè dör ttè dalöiëno iutësö e' wa. E' dör se' erblé Jesucristo mik e' wa. Wépa qos erblé ie' mik, esepa klö'wé Skëköl tò wës pè' buaë yësyësë es. Nies Skëköl yëkkuö qos e' tò isini'kuë tò mokï idir. Sulitane dör ì sulu wamblökwak. Kè se' serku' buaë yësyësë wës Skëköl olo ta' tajë e' ser es. E' kuëkï sulitane dör nies ie' wöa. ²⁴ Erë Cristo Jesús tò se' yë'ttsa ì sulu ulà a. E' wa Skëköl tò se' klö'wé wës pè' buaë yësyësë es. E' kè kï se' ñarku', e' dör ème. Es ie' er buaë ché se' a. ²⁵ Ie' tò Jesucristo me'ttsa ttèwa se' skéie e' pè tème tajë se' nuì olo'yoie. E' de se' ulà a se' erblé Jesús mik e' wa. E' wa ie' tò ikkaché tò ie' dör yësyësë. Ká iaiaë ie' tò sene suluë dalé'ttsë'bitu enaë. ²⁶ E' kéwö ska' ta ie' kè wà se' weine wës s'kawötä weinuk es. Erë se' nuì patone Jesucristo weine e' wa. E' wa Skëköl tso' ikkachök j'ñe ta tò ie' dör yësyësë. Nies ie' tso' ikkachök tò wës ie' tò wépa erblé Jesús mik esepa klö'wëmi wës pè' buaë yësyësë es.

²⁷ E' dör es, e' ta çì wa se' e' ttsökami Skëköl wöa? jkè ì wa! Se' erblé Jesús mik, e' kuëkï ie' tò se' klö'wé wës pè' buaë yësyësë es. Kè idör ttè dalöiëno iutësö e' kuëkï. E' kuëkï kè se' a e' ttsënuuka ì wa yës. ²⁸ Es se' tò ibata chéat tò Skëköl tò se' klö'wé wës pè' buaë yësyësë es se' erblé Jesús mik e' kuëkï. Kè idör ttè dalöiëno e' iutësö e' kuëkï.

²⁹ Erë çskëköl dör judiowak è Këköl? çie' kè dör pè' malepa Këköl? Tö, ie' dör pè' kè dör judiowak esepa Këköl nies. ³⁰ Ie' dör eköl ème. Wépa erblé Jesús mik esepa klö'wëitö wës pè' buaë yësyësë es. Kè ie' tkine tò judiowak idir ö kè idir judiowak. ³¹ Se' tsatkërmi se' erblé Jesús mik e' wa, etä çsö ichëmi tò Moisés ttè dalöiëno e' kè diché ta'ia? jAu, e' kè dör es! E' skéie se' tò ikï ché mokï tò idiché tso'ia iwák es.

4

Abraham erblé Skëköl mik

¹ Etä sa' judiowak yë bak kië Abraham, çima e' chëmisö? çj'jchenewa ie' wà erblé Skëköl mik e' wa? ²⁻³ Skëköl tò Abraham klö'úpa wës pè' buaë yësyësë es ì buaë wëitö e' kuëkï, e'ma buaë ie' a e' ttsërmika. Erë Skëköl yëkkuö tö ichè: "Abraham erblé Skëköl mik, e' kuëkï iklö'wëitö wës pè' buaë yësyësë es."* E' kuëkï ie' kè a e' ttsënuuka yës Skëköl wöa. ⁴ E' dör wës s'kaneblétke ese patuë es, e' kè dör kakmeule. E' dör ikaneblétke e' ské. ⁵ Erë yile erblé Skëköl tò s'sulusipa klö'wëmi wës pè' buaë yësyësë es e' mik, e' ta ese klö'wëraë Skëköl tò es, erë kè iwa ì buaë one e' tsatkoie. ⁶ Nies e' sini'ku' David tò. Ie' iché tò ayëcha buaë wé klö'wé Skëköl tò wës pè' buaë yësyësë es, kè dör ì buaë wëitö e' kuëkï. ⁷ Ie' tò iyë':

"Wépa kï inuì olo'yé Skëköl tò ena itköwée ikï, jayëcha buaë esepa!

*

⁸ Wépa kē chakepaia Skēkōl tō inuī kī, jayēcha buaē esepa!”[†]
Es itso' kitule.

⁹ Ye' ichakē tō wépa yē' David tō ayēcha buaē zesepa dōr wépa wakyōule itōttola kkuōlit tēule tsir e' wa esepa ē? Au. Nies ie'pa dōr wépa kē wakyōule esepa. Ye' ichētē tō Abraham erblē Skēkōl mik, e' kuekī iklō'itō wēs pē' buaē yēsēsē es. ¹⁰ Erē z̄mik Skēkōl tō iklō' es? z̄E' dōr iwakyōne e' ukuōkī ō e' yōkī? Kē idōr e' ukuōkī, e' dōr e' yōkī. ¹¹ Ie' tō iklō'wē es ierblē imik e' kuekī. E' ukuōkī tā ie' kēitō e' wakyōok iwā kkachōie tō iklō'wēitō wēs pē' buaē yēsēsē es. Es ie' de wépa erblē Skēkōl mik erē kē iwakyōule, esepa kōs yē tsaweie. Es ie'pa kōs klō'wē Skēkōl tō wēs pē' buaē yēsēsē es. ¹² Nies ie' dōr wépa wakyōule ena ierblō Skēkōl mik wēs ie' es kam iwakyuō e' yōkī, esepa kōs yē.

Skēkōl tō ttē me' Abraham a

¹³ Skēkōl kablē' Abraham a ttē i' wa: “Ye' tō ká ulitane meraē be' a ena be' aleripa a.” Erē ie' kē wā imēne Abraham a ttē dalōiēno e' iūtē wa. Imēitō ia ierblē imik e' wa. E' wa Abraham klōne wēs pē' buaē yēsēsē es. ¹⁴⁻¹⁵ Mik Skēkōl ttē dalōiēno dalōsewēwasō, etā e' nuī kī se' we'ikeraeitō. Erē ttē ñe' kē kunūpa, e' ma kē i tā' dalōsewēwa. E' kuekī i ūk Skēkōl kablē' Abraham a e' wā mū dō wépa tō ttē dalōiēno e' wā iūtē esepa a, e' ma erblē Skēkōl mik ena ie' kablē' Abraham a e' kē dōr iie bua'.

¹⁶ E' kuekī i ūk Skēkōl kablē' Abraham a, e' wawēitō ēme wēs iyi kakmeule es ie' erblē imik e' wa. Ie' tō iwē es er buaē choie sulitane a as iwā dō Abraham aleripa ulitane ulā a. E' wā dōr tō i yēne Abraham a, e' kē dōr wépa tso' ttē dalōiēno dikīa esepa ē a. Nies e' dōr wépa kōs erblē Skēkōl mik wēs Abraham es esepa a. Es Abraham de se' ulitane erblē Skēkōl mik esepa yēie. ¹⁷ E' dōr wēs itso' kitule Skēkōl yēkkuō kī es. E' kī Skēkōl tō ichē Abraham a: “Ye' tō be' tkékā ká tajē wakpa yēie.”[‡] Skēkōl dōr s' duowa shkē' ūkkanewak e'. Ī kē ku' e' yuēmiitō ittō ē wa. Skēkōl e' mik Abraham erblē.

¹⁸ Ī yē' Skēkōl tō Abraham a wēsua kē iwā tkōpa suē. Erē Abraham tō iklō'wē mokiē tā iwā panēitō. E' kuekī ie' de ká ku' kī tajē e' wakpa yēie wēs ie' a iyēnebak es. Skēkōl tō ie' a iyē': “Be' aleripa alōrdaē tajē.”[§] ¹⁹ Tsir etā ie' kī duas de cien eyōk (100). Ie' wā ijcher tō ie' ena ilakōl Sara dewatke kēkēpa alula kē dōpaia alāē. Erē erblē Skēkōl mik e' kē olo'yane ie' wā yēs. ²⁰ Ie' kē wā ibikeitseka bōtbōt. Skēkōl kablē' ie' a e' kē bikeitse ie' wā tō kē iwā tkōpa. E' skēie ie' kī erblē Skēkōl mik tā ikikēkaitō. ²¹ Ie' tō iklō'wē mokiē tō Skēkōl wā dichē tso' i ūk ie' kablē' ese wojie. ²² E' kuekī Skēkōl tō iklō'wē wēs pē' buaē yēsēsē es.

²³ “Skēkōl tō iklō'wē wēs pē' buaē yēsēsē es.” Ttē e' kē kiteat yēkkuō kī Abraham ē a. ²⁴ Nies ikiteat se' a. Skēkōl tō Skēkēpa Jesús shkēo'kane e' mik se' erblē, e' tā ñies ie' tō se' klō'weraē wēs pē' buaē yēsēsē es. ²⁵ Jesús wōmenettsa ttēwā se' nuī kī, e' ukuōkī tā ishkeo'kaneitō as se' klōr wēs pē' buaē yēsēsē es.

5

Skēkōl er buanene se' kī

¹ Se' erblē Jesucristo mik e' wa Skēkōl tō se' klō'wē wēs pē' buaē yēsēsē es. E' kuekī Ī ñe' tā ie' er buanene se' kī Skēkēpa Jesucristo batamik. ² Jesucristo batamik ie' er buaē chē se' a, se' erblē ie' mik e' wa. Ie' er buaē chō se' a, e' a se' e' tkēwā darērē. Se' wā ijcher tō se' dōrami ie' ska' olo tā' tajē ie' tā ñita.

E' wà paneke se' tò kröröe, e' tò se' ttsë'wëke buaë. ³ Erë kě dör e' ë, ñies se' ttsë'rke buaë mik se' weirke etã. E' wà dör tò se' wã ijcher tò mik se' weirke, etã e' tò se' kí diché ieke idalë'ttsök er bua' wa. ⁴ Ì kôs dalë'ttsësö er bua' wa e' wër buaë Skëköl wa. Se' wër buaë ie' wa, e' tã e' tò se' ké iwã kí panuk kröröe. E' kuekji se' ttsë'rke buaë se' weirke e' shua. ⁵ Wiköl Batse'r mène se' a e' tò se' a ikkacheke tò Skëköl éna se' dalër tajë, e' kuekji ipanë ñe' e' kě tò se' ériawëpa.

⁶ Mik Skëköl tò ikëwö me' e' de, etã Cristo kôtëwã se' nuì skéie se' tso'ia kě a e' tsatkër e' dalewa. ⁷ Darërë idir se' a e' muktsã ttëwã o'ka skéie, erë imú dör pë' buaë yësyësë ese. Isalema yile e' mumittsã ttëwã pë' buaë shutë ese skéie. ⁸ Erë Cristo e' me'ttsa ttëwã se' skéie, se' bakiã e' wamblök suluë e' dalewa. E' tò se' a ikkacheke tò kôs Skëköl éna se' dalër. ⁹ Ie' kôtëwã ipë tène tajë e' wa Skëköl tò se' klö'wé wës pë' buaë yësyësë es. E' yitã buaë ie' wa se' tsatkërdaë Skëköl kësik yöki. ¹⁰ Mik se' bak Skëköl bolökpaie, etã ie' wák tò ier bua'wéne se' kí ilã ttëwã e' batamik. Erë j'ñe tã ie' er buanene se' kí, e' yitã buaë se' tsatkërdaë Cristo tso'ne ttsë'ka e' diché wa. ¹¹ Erë kě dör e' ë. Skëképa Jesucristo batamik Skëköl er buanene se' kí, e' kuekji se' ttsë'rke buaë ie' batamik.

Adán ena Cristo

¹² Wëm tsã yöne kië Adán, e' wã sene sulu tsã dë'bitu kã i' a. Ie' dör sultane yëie. E' kuekji mik ie' tò ì sulu tsã wamblë', etã e' dör wës sultane tò iwamblë' ie' tã ñitã es. E' tò sultane wöme'ttsã ì sulu wamblök ena e' nuì kí duökwa. E' kuekji duëwã de sultane kí. ¹³ Kam ttë dalöieno mer Moisés a, e' yöki ì sulu wamblë'nembak je'. Erë e' këwö ska' tã ttë dalöieno kě tã', e' kuekji kě yi kkatëne inuì kí. ¹⁴ Erë Adán këwö ska' dö Moisés këwö ska' sultane blërke. Ñies wëpa kě wã Skëköl ttö dalöseonëwã wës Adán es, esepa blërlune. Ie' dör wëm eköl doia' ie' itökji e' klíla.

¹⁵ Ì sulu wamblë' Adán tò ena ì buaë o' Skëköl tò se' a e' dör kua'kji. Adán tò ì sulu wamblë', e' kuekji tajë s'blërlune. Erë wëm eköl skà, e' dör Jesucristo, e' batamik Skëköl er buaë ché se' a éme kě tuë tã'. E' dör buaë ichökle, e' wa s'tsatkërke tajë. ¹⁶ Adán tò ì sulu wamblë' etökicha éme, e' nuì kí sultane kichatë'ttsã Skëköl tò. Erë Skëköl er buaë ché se' a, e' kuekji ie' tò se' klö'wé wës pë' buaë yësyësë es, erë se' tò ì sulu wambleke tajë. E' kuekji ì buaë o' ie' tò se' a, e' kě dör wës ì sulu wamblë' Adán tò es. ¹⁷ Es wëm eköl ë tò ì sulu wamblë', e' wa duëwã e' alékã sultane kí. E' yitã ì o' Jesucristo tò, e' wa wëpa a Skëköl er buaë ché klö'wëitö wës pë' buaë yësyësë es, esepa kôs ulã a sene pa'alí döraë tã ie'pa e' alörakã ie' tã ñitã. E' dör tajë tkökã ì wamblë' Adán tò e' tsatã.

¹⁸ Ì sulu wamblë' Adán tò etökicha, e' wa sultane kichatënettsã. Erë ì yësyësë wé Jesucristo tò etökicha, e' wa sultane klörmi wës pë' buaë yësyësë es as iser michoë. ¹⁹ Adán tò Skëköl ttö tsã dalöseowã e' wa sultane wömenettsã ì sulu wamblök. Erë Jesucristo tò Skëköl ttö dalöie, e' wa se' tajë klördaë wës pë' buaë yësyësë es.

²⁰ Skëköl tò ttë dalöieno mé se' a as ì sulu wamblekesö kôs e' jcherwã se' wã yësyësë tò e' dör suluë. Erë mik ijchenëwã se' wã, etã se' éna iwã armi bua'ie tò kôs Skëköl er buaë ché se' a. E' dör tajë ì sulu kôs wamblekesö e' tsatã. ²¹ Mik se' bak klöulewã duëwã ulã a, etã sene sulu e' ali'kã se' kí. Erë Skëköl er buaë ché se' a, e' dikjá se' tso' j'ñe tã wës se' bak kuaë sene sulu dikjá es. Ie' er buaë ché se' a Skëképa Jesucristo batamik, e' wa se' klö'wëitö wës pë' buaë yësyësë es tã sene michoë méitö se' a.

6

Se' dör wes s'duulewə es sene sulu yöki

¹ E' dör es e'ma çima sö ichèmi? Çi sulu kı wamblèiasö as Skèköl er buaë kı chö se' a' tajië shütë? ² Au, e' kè dör es. Se' dör wes s'duulewə es sene sulu yöki. Çwes i sulu wamblèmiiasö? ³ ÇA' kè wə ijcher tö se' wösune e' tö iwà kkacheke tö se' batsulewə Cristo Jesús mik? E' dör wes se' ttëwəñak ie' tã es. ⁴ Se' wösune e' wà kiane chë tö se' tóbinewə ie' tã. E' dör es as se' serne kuə'kı wes Cristo shkënekane S'yé olo tã' tajië e' wa e' ser es.

⁵ Se' batsulewə ie' mik ie' dunewə eerö, es ñies se' shkerdakane wes ie' shkënekane es. ⁶⁻⁷ Se' wə ijcher tö s'duulewə kè ku'ia i sulu wamblök. Es ñies wes se' dör kuaë e' dunewə Cristo tã wötëulewə krus mik. E' tka es as s'wák dër suluë e' diché erwa tã s'tkòshkar sene sulu ulà a kè ku'ia klöulewə. ⁸⁻⁹ Se' wə ijcher tö Cristo shkënekane, e' kuëki ie' kè duöpawane. Duewə kè e' alöpakaiä ie' kı. E' kuëki se' duulewatke ie' tã, e' tã se' tö iklö'wé mokjè tö se' serdane ie' tã. ¹⁰ Mik ie' kötwa, etã ikötwa etökicha ème se' nuı kı, kè iskà duöpawaiane. Erë ishkenekane serkene Skèköl a. ¹¹ Es ñies a' e' ttsö mokjè tö a' duulewə sene sulu yöki, erë a' tso' ttsë'ka senoië yësyësë Skèköl a' a' batsulewə Cristo Jesús mik e' wa.

¹² E' kuëki kè a' kawö mukia sene sulu a' as kè ie' alöka' a' kı tã i sulu kos wamblak a' éna ese wamblè a' tö. ¹³ Kè a' e' muktsaiä sene sulu ulà a' as e' kè tö a' klö'üwə i sulu wamblöie. E' skéie a' e' múttsa Skèköl a' wes s'duulewə shkënekane es. A' e' múttsa wa'ñe Skèköl a' senuk yësyësë. ¹⁴ A' kè ku'ia Moisés ttè dalöiëno dikia. A' tso' Skèköl er buaë chöke se' a' e' dikia. E' kuëki a' e' múttsa senuk yësyësë tã es sene sulu kè e' alöpaka' a' kı.

Skawötə senuk buaë yësyësë Skèköl a

¹⁵ E' dör es, e' tã çima sö ichèmi? Se' kè ku'ia ttè dalöiëno e' dikia. Se' tso' Skèköl er buaë chö se' a' e' dikia. E'ma e' kuëki çi sulu wamblösö? Au, kè idör es. ¹⁶ A' wə ijcher buaë tö yi ttö iutekesö, ese ulà a' se' tso' klöulewə wes s'klöulewə kanè mésoie tso' iwökir ulà a' es. Es sene sulu ttö iutekesö, e' tã e' ulà a' se' tso' klöulewə wes kanè méso es tã e' nuı kı se' duöralur weir michoë. Erë Skèköl ttö iutekesö, e' tã e' ulà a' se' tso' tã e' wa se' serdaë yësyësë. ¹⁷ A' bak klöulewə sene sulu ulà a' wes kanè méso es. Erë wéstela Skèköl a' tö i'ñe tã ttè buaë pakane a' a' e' iutë a' tö er mokı wa. ¹⁸ Es a' yëulettsatke sene sulu ulà a' tã i'ñe tã a' de sene yësyësë e' ulà a'. ¹⁹ (A' ià katötö Skèköl ttè a, e' kuëki ttè i' kleekeyö a' a' kanè méso ttè wa.) Kenet a' e' me'ttsa e' ia'ukka sene sulusi wa ena i sulu è kı wamblök. Erë e' sù i'ñe tã a' e' múttsa senuk yësyësë as a' ser batse'r.

²⁰ Mik a' bakia klöulewə sene sulu ulà a, etã kè a' tkine sene yësyësë kı. ²¹ E' wa çi bua' dë' a' ulà a? E' ulà a' a' mîne duökulur weir michoë. I'ñe tã i sulu wamblé' a' tö ese tö a' jaëwéne. ²² Erë a' yënëttsa sene sulu ulà a. A' de Skèköl kanè mésopaie. E' ulà a' a' serke batse'r, e' bata dör sene michoë. ²³ I sulu wamblekesö ese skéie s'duörawə. Erë wépa batsulewə Skèkëpa Cristo Jesús mik, esepa a' sene michoë meraë Skèköl tö ème.

7

Se' du'ulur ttè dalöiëno yöki

¹ A' yamipa, Moisés ttè dalöiëno, e' sùle buaë a' wə. A' wə ijcher tö ttè e' dikia s'tso', s'tso'ia ttsé'ka e' dalewa. ² E' dör wes alaköl senewabak es. Ese kè kawötə iwëm ökwa iwëm tso'ia ttsé'ka e' dalewa. Erë mik iwëm blénewa, etã e' ttè olone ie' kı. ³ Alaköl ese sené wëm o'ka tã iwëm chökke tso'ia ttsé'ka e'

dalewa, e' ta ttè e' dalösewéwaitö. Erë iwëm chökle blënëwa, e' ta ie' kè ku'ia ttè e' dikja. Ie' a serwamìne buaè wëm skà ta, e' kè dör trè.

⁴ A yamipa, es idör se' a ñies. Se' batsulewa Cristo mik, e' kuëki se' du'ulur ie' ta ttè dalöiëno e' yöki. Ñies se' shkenekane ie' ta as se' ser wes Skëköl wa iwër buaè es.

⁵ Mik se' bak senuk s'wák dër sulu e' dikja, eta ttè dalöiëno tö se' wörieikeke ì sulu kî wamblök. E' ulà a se' mine duökulur. ⁶ Se' bak klöulewa ttè dalöiëno e' dikja, erë i'ñe ta se' durulune ttè e' yöki. Se' yënëttsa ttè e' ulà a as se' kanëblö Skëköl a ku'a'kî sene pa'alì mé iWiköl tö se' a e' wa. E' kè dör wes se' bak kanëblök ie' a ttè dalöiëno kitule yëkkuö kî e' iütè wa es.

Sene sulu ta ñippök

⁷ Es idir, e'ma zima sö ichëmi? Moisés ttè dalöiëno kitule ze' dör suluë? Au, kè idör es. Ttè e' kè kunúpa, e'ma ye' kè wa ijcher tö ì dör suluë. Ttè e' kè tö ichöpa: "Kè a' kawö ta' o'ka iyi kkechök," e'ma ye' kè wa ijcher tö e' dör suluë. ⁸ Erë ttè dalöiëno kè kunúpa, e'ma sene sulu kè diché ta'. E' kuëki ttè dalöiëno e' wa sene sulu tö ye' erkiöwéka ì sulu tsäkië wamblök. ⁹ Kä iaiaë kam ye' wa ttè dalöiëno jcherwa, e' yöki ye' tts'e'ne' buaè. Erë mik ye' wa ttè e' jchenewa, eta sene sulu tso' ye' a e' diché iëne ta ye' éna ianewa tö ye' dör ì sulu wamblökwak ¹⁰⁻¹¹ kichatéuletsa. Ttè dalöiëno batamik sene sulu tö ye' küt'wé as ì sulu wamblöyö, ese tö ye' kichatétsa. Es ttè e' tö warma sene michoë mëmi ye' a, e' skéie ye' kichatétsaitö.

¹² Es Moisés ttè dalöiëno e' dör buaè, e' dör yësyësë, e' dör bats'e'r. ¹³ Eta ze' yëne tö ttè buaè e' tö ye' kichatétsa? Au, kè idör es. Ttè buaè e' batamik, ì sulu wamblekeyö, ese tö ye' kichatétsa. Ttè dalöiëno e' tö se' a ikkacheke mokjé tö ì sulu wamblekesö, ese dör suluë ichök. Es ttè dalöiëno dör buaè, e' wa sö isuëmi tö mokjé ì sulu wamblekesö ese dör sulu ëme.

¹⁴ Se' wa ijcher tö ttè dalöiëno e' dör Skëköl wák ttè. Erë ye' dör siarë kè diché ta' klöulewa sene sulu ulà a ikanë mésoie. ¹⁵ Ì wamblekeyö ese kè ane ye' wák éna. Ì buaè wak ye' éna ese kè wëyö. Erë ì ar suluë ye' éna, ese wamblekeyö. ¹⁶ Ì kè wamblak ye' éna ese wambléyö, e' ta e' wa ye' icheke tö ttè dalöiëno e' dör buaè. ¹⁷⁻¹⁸ Ì buaè wak ye' éna, ese kè or ye' a, e' wa ye' wa ijcher tö ì dör buaè e' kè ku' ye' er a. Sö ichöma kè ì bua' ku' ye' wák dër sulu e' a. Es idir e' kuëki ye' kè tö ì sulu wamblak ye' wák er wa. Sene sulu tso' ye' er a, e' tö ye' kè iwamblök. ¹⁹ Ì buaè wak ye' éna, ese kè wëyö. Ñies ì sulu kè wamblak ye' éna, ese wamblekeyö. ²⁰ Es ì sulu kè wamblak ye' éna, ese wambléyö, e' ta e' kè dör tö ye' tö iwambleke ye' wák er wa. E' dör tö sene sulu tso' ye' éna, e' tö ye' keke iwamblök.

²¹ Es ye' éna iane tö erë ì buaè wak ye' éna erë ye' a sene sulu tkër. ²² Ttè dalöiëno me'at Skëköl tö, e' wa ye' wöbatsö tajé. ²³ Erë ilè skà tso' ye' a, e' ttséyö tö e' tso' ì buaè wak ye' éna ese wöklö'uk. E' dör sene sulu tso' ye' er a e', e' ulà a ye' tso' klöulewa.

²⁴ Ye' dör siarëla. Ì sulu tso' ye' er a, e' tö ye' kichatétsa. E' yöki zyï tö ye' tsatkëmi? ²⁵ Skëköl tö ye' tsatkë Skëképa Jesucristo batamik. E' kuëki wëstela chéyö ia.

Es ye' éna ttè dalöiëno me'at Skëköl tö e' ë iütak. Erë ye' wák dër suluë, e' tö ye' kè ì sulu wamblök.

8

Se' sermi buaë yësyësë Skëköl Wiköl wa

¹⁻² Cristo Jesús batamik Skëköl Wiköl tö sene michoë meke se' a, e' tö ye' yëttsa sene sulu ena duëwä e' ulä a. E' kuëkj i'ñe ta wëpa batsulewä Cristo Jesús mik, esepa kë kichatepa Skëköl tö yës. ³ Ì kë onuk Moisés ttë dalöiëno a, e' wë Skëköl tö. Se' wák dër sulu e' kë tö se' kè ttë dalöiëno iutök buaë, e' kuëkj e' kë a se' tsatkënu. Erë Skëköl tö iwäk alä patkë'bitu' s'ditsöie ttëwä se' skéie se' nu' patuoie. Es ie' tö sene sulu tso' se' er a e' kichatë'ttsa. ⁴ E' wë ie' tö as se' klö'ütö wes pë' buaë yësyësë es wes ttë dalöiëno yësyësë e' tö se' a ikie es. Se' klöne es, esepa serke wës Skëköl Wiköl kï ikiane es. Ie'pa kë serku'ia wës s'wák dër sulu kï ikiane es.

⁵ Wëpa serke wës s'wák dër sulu kï ikiane es, esepa er me'rie ì kiane e' kï ese ë kï. Erë wëpa serke wës Skëköl Wiköl kï ikiane es, esepa er me'rie ì kiane e' kï ese ë kï. ⁶ Ì kiane s'wák dër sulu kï, ese kï se' er me'rie, e' ta e' bata dör se' duöwä. Erë se' er me'rie ì kiane Skëköl Wiköl kï, ese kï, e' ta e' bata dör sene michoë, ñies sene bërë Skëköl ta e'. ⁷ Erë wëpa er me'rie ì kiane s'wák dër sulu kï, ese kï, esepa kë tö Skëköl ttë dalöiëno e' dalöie, mokj ie'pa kë a idalöier. E' kuëkj ie'pa dör Skëköl bolökpa. ⁸ Wëpa serke wës s'wák dër sulu kï ikiane es, esepa kë a ì onuk wër buaë Skëköl wa.

⁹ Erë Skëköl Wiköl tso' se' a, e' ta se' kè ku'ia s'wák dër sulu ulä a. E' skéie se' tso' Skëköl Wiköl ulä a. Yi kë a Cristo Wiköl ku', ese kë dör ie' icha. ¹⁰ Erë Skëköl tö se' klö'wë wës pë' buaë yësyësë es, e' kuëkj Cristo tso' se' a. E' dör es, e' ta erë s'chkà nurdawä se' nu' kuëkj, erë se' wiköl ser michoë. ¹¹ Skëköl tö Cristo Jesús shke'kane, e' Wiköl tso' se' a, e' ta aishkuö ta ie' tö se' nu shke'werakä i'Wiköl tso' se' a e' wa.

¹² A yamipa, e' kuëkj kë se' kane senukiä wës s'wák dër sulu kï ikiane es.

¹³ Se' serke es, e' ta se' duörawä. Erë se' e' alékä ikï Skëköl Wiköl wa, e' ta se' ser michoë.

¹⁴ Wëpa wëttseke Skëköl Wiköl tö, esepa dör Skëköl ala'r. ¹⁵ Skëköl kë wä i'Wiköl mène se' a se' klö'wöwä kësik wa as se' suarne. E' skéie i'Wiköl wa se' de ie' ala'rie. Ie' Wiköl wa ie' a ichëmisö: "A yëwöla." ¹⁶ Ñies ie' Wiköl tö se' ké ittök se' er a tö se' dör ie' ala'r. ¹⁷ Es se' dör ie' ala'r. Se' weirke Cristo ta ñita, e' je' ta ñies se' kirdawä buaë ie' ta ñita ie' olo ta' tajë e' ska'. Aishkuö ta ì kos tso' blëule Skëköl wä mè se' a, e' döraë se' ulä a Cristo ta ñita.

Ì tso' se' a aishkuö ta e' dör buaë chökle

¹⁸ Ye' a ta ie' olo tajë e' a se' dörañak aishkuö ta, e' dör buaë shutë. E' o' mik ta se' weirke kos ká i' kï e' kë dör ì. ¹⁹ Aishkuö ta ikkayërdaë wöshaë tö se' dör Skëköl ala'r. E' këwö paneke kröröë iyi ulitane yö'at Skëköl tö ese tö. ²⁰ İyi ulitane yö'at Skëköl tö ese kos sulunewa. Ì kos yöule e' kë wák e' suluonewa. Erë Skëköl wák tö iwöme'ttsa es. Erë ibua'wëneraëitö aishkuö ta. ²¹ Ie' wák tö iyë'at: "Aishkuö ta iyi kos yö'at ye' tö e' yerattsaneyö iweirke tajë e' ulä a as itsatkënar ena ilökarka tajë ye' olo wa ye' ala'r ta ñita." E' kuëkj iyi ulitane yö'atitö e' tso' kawö e' panuk kröröë. ²² Se' wä ijcher tö dö ikkë ta iyi ulitane yö'atitö e' rrerkeiä ena iweirkeiä wës alaköl alä kirketke weir es. ²³ Erë kë e' ë rrerku' kawö e' panuk. Ñies se' a Skëköl Wiköl menetke wës iyi tsä kakkme siä es, e'pa rrerkeiä kawö e' panekesö e' dalewa. E' këwö ska' ta Skëköl tö se' tseratkö da'ä ila'rie, ta se' chkà mane'werattsaneyö buaë kë duötä'wäia. ²⁴ Se' tsatkëne erë se' tsatkërkette da'äie e' panekesö. Ì tso'tke s'wä ese kë paneku'sö. E' kuëkj mik se' tö ichë tö e' këwö panekesö, etä e' wä kiane chë tö kam sö isaü.

²⁵ Erë ì kām saṣṣō ese panekesō, e' t̄a se' k̄awōt̄a ipanuk b̄ērē s'weirke k̄os e' dalē'ttsē wa.

²⁶ Es ñies se' kē diché t̄a', e' kuēk̄i Skēkōl Wikōl tō se' k̄imeke. Kē se' wōblar buaē ttōk Skēkōl t̄a wēs se' kē ttōk it̄a es. Erë ie' wák Wikōl tso' se' ttē chōk ie' a tajē kkōché wa ena ttē kē yēr siā ese wa. ²⁷ Ie' w̄a se' er s̄ule buaē. Ie' Wikōl tō ikieke ie' ichapa batse'r k̄i wēs ie' k̄i ikiane es. E' kuēk̄i ì cheke iWikōl tō ie' a e' әне buaē ie' әне.

Se' e' aléka íyi ulitane k̄i Cristo batamik

²⁸ Se' w̄a ijcher tō wēpa әне Skēkōl dalēr, ñies iklōg'bakitō wēs ie' wák tō ibikeitsbak es, esepa t̄a ì k̄os tkōke, e' a ie' ulā ter ie'pa k̄imoie as idōtts̄a buaē wēs ie' k̄i kiane es. ²⁹ Wēpa sh̄ukitbakitō e'pa bikeitsbakitō tō idōraē wēs ie' Alā es as ie' Alā dō ie'pa tajē e' sh̄uā wēs ikok es. ³⁰ Wēpa bikeitsbakitō e'pa kiéitō ñies. Wēpa kiéitō e'pa klō'wéitō wēs pē' buaē yēsýēsē es. Wēpa klō'wéitō es, esepa dōraē ie' t̄a ñit̄a ilo tajē e' a.

³¹ E' dōr es, e' t̄a kē ì kianeia chē. Skēkōl tso' se' t̄a, e' t̄a çì e' alōmika se' k̄i? ³² Ie' kē w̄a iwák Alā kkēone, e' me'ttsaitō ttēw̄a se' ulitane skéie ie' yit̄a ì k̄os meraeitō se' a ilā t̄a ñit̄a! ³³ çYi tō wēpa sh̄ukitbak Skēkōl tō esepa kkatēmi? Kē yi. Ie' wák tō ie'pa klō'wétke wēs pē' buaē yēsýēsē es. ³⁴ çYi a ie'pa kichatēmi? Kē yi. Cristo Jesús kōtw̄a se' skéie, e' k̄iie t̄a ishkenekane tkēr Skēkōl ulā bua'kka se' ttē chōk. ³⁵ çÌ tō se' yētts̄ami Cristo әне se' dalēr tajē e' ulā a? çSe' weir tajē alē? çÌ darērēē alē? çSe' weir Jesús ttē batamik alē? çSe' duōke bli w̄a alē? çKē se' datsi' t̄a' alē? çIlē tkō se' t̄a alē? çS'ttēw̄a alē? Au. Kē ì a se' yērpatts̄a ie' ulā a. ³⁶ E' dōr wēs Skēkōl yēkkuō tō ichē es, e' tō ichē:

Be' dalērmik wēkkē alē t̄a sa' tteraw̄a pē' tō.

Sa' suēke ie'pa dōr wēs obeja tsēmi ttēw̄a es.*

Es Skēkōl yēkkuō tō ichē.

³⁷ Erë e' sh̄uā se' dōr e' alōkwakpa ts̄ata, Cristo әне se' dalēr tajē e' batamik. ³⁸ E' kuēk̄i ye' w̄a ijcher buaē tō kē ì tō se' yepatts̄a Skēkōl әне se' dalēr tajē e' ulā a. Duew̄a, sene, ie' biyōchōkwakpa, íyi wōkir kē wērt̄a'w̄a, ì tkōke se' t̄a' ññe t̄a, ì tkōmi se' t̄a aishkuō t̄a, ì skā tso' diché t̄a', ³⁹ ì k̄os tso' k̄á jai a, ì k̄os tso' k̄á diōshet, ekkē k̄os ena ì skā yō'atitō, e' k̄os kē a se' yērpatts̄a ie' әне se' dalēr tajē e' ulā a. Ie' әне se' dalēr tajē, e' kkachéitō se' a Skēképa Cristo Jesús e' wa.

9

Skēkōl tō Israel aleripa sh̄ukitbak ie' ala'rie

¹ Ì cheke ye' tō a' a e' dōr mok̄iē. Ye' dōr Cristo icha, kē ye' kachō. Ñies Wikōl Batse'r wa ye' er tō ye' a icheke tō e' dōr mok̄iē. ²⁻³ Mok̄i ye' chkenew̄a siarē, tajē ye' eriarke kekraē ye' wák ditséwōpa kuēk̄i. Ye' wák mú kichatēe Skēkōl tō yētts̄a Cristo ulā a as ie'pa tsat̄kēr ye' skéie. ⁴ E'pa dōr Israel aleripa. Ká iaiāē Skēkōl tō ie'pa tse'tkō ie' ala'rie. Ie'pa a ie' tō ilo tajē e' k̄kayē'. Ie' ena ie'pa ttē me' ñi a tsak̄iē ñies ittē dalōiēno e' me'itō ie'pa a. Wēs íyi wakanewē ie' dalōioie e' wa ie'pa wōbla'itō. Ñies ie' kablē' ie'pa a er buaē chōk. ⁵ Ie'pa dōr sa' yēpa bak k̄á iaiāē dalōiērt̄a' tajē, e'pa aleripa. Ñies wé pairine'bit̄u idi' wa s'blúie e' k̄une' ie'pa ditséwō wa, e' dōr Skēkōl dōr íyi ulitane ts̄ata k̄ikarkeka kekraē e'. Es e' idir.

⁶ Kē ye' ku' ichōk tō Skēkōl kablē' er buaē chōk ie'pa a e' kē w̄a bak. E' kē dōr es. E' dōr tō kē ie'pa s̄eraa dōr Israel aleripa chōkle Skēkōl a. ⁷ Ñies Abraham

* 8:36 Salmo 44.22

aleripa, e'pa kibiiepa kē dōr ie' aleripa chōkle Skēkōl a. Skēkōl tō iyē' ie' a: "Be' aleripa chōkle, e'pa dōraē Isaac wa."* 8 E' wà kiane chē tō kē yi dōr Skēkōl ala'r s'ditsēwō wa. E' skēie wēpa tō ì uk Skēkōl kablē' e' klō'wē wēs Abraham tō iklō'wē es, esepa ē dōr Abraham aleripa chōkle Skēkōl a. 9 Skēkōl kablē' ie' a ttē i' wa: "Kawō ikkē tã duas iēk ye' dōrane tã be' alakōl Sara alà tã'tke."† E' klō'wē Abraham tō.

10 Erē kē dōr e' ē. Sara alà kune' ñe' dōr sa' yē bak ká iaiãē kiē Isaac e'. Ie' alà ka'ka itayē Rebeca tã e'pa dōr klō wakpa wēm. 11-13 Erē kam ie'pa kur, kam ie'pa tō ì buaē ù ò ì sulu wamblō, e' yōkì Skēkōl tō iyē' Rebeca a: "Ikibi ēk dōraē itsirla kanē mésoie."‡ E' dōr wēs iska' tso' kitule Skēkōl yēkkuō kì es, e' kì ie' tō ichē: "Jacob dalēne ye' éna, erē Esaú watéttsayō."§ Es iatetke tō wēne shushtak ie' wák éna, ese shushtéitō as iwà dōttsa wēs ie' kì ikiane es. Kē dōr ì wēsō ese kuekì.

14 Es idir, e' tã çsō ichēmi tō Skēkōl kē dōr yēsýēsē? Au, kē idōr es. 15 Ie' tō iyē' Moisés a: "Wé a ye' er buaē chak, ese a ye' er buaē chōraē. Ñies wé suak ye' éna er siarē wa, ese suerayō er siarē wa."* 16 E' kuekì ie' kē er buaē chō se' a, se' kì ikiane ò ì wēkesō e' kuekì. Erē wēpa suēke ie' tō er siarē wa, esepa a ie' er buaē chōraē. 17 E' dōr wēs itso' kitule Skēkōl yēkkuō kì es. E' kì Skēkōl tō ichē Egipto blú a: "Ye' tō be' tkéka ká i' blúie, e' wà tã' ye' wã. E' dōr ye' diché kkachōie be' wa as yi dōr ye' e' ttē pakar ká wa'ñe."† 18 Es yi suak Skēkōl éna er siarē wa, ese sueraeitō er siarē wa. Ñies yi er darē'wakwã ie' éna, ese er darē'werawa ie' tō.

19 Erē isalema a' wele tō ye' a ichēmi: "Mokì tō ì kiane wē Skēkōl kì ese kē wōklōnuk yi a çwēs ie' tō se' chakēmi se' nuì kì?" 20 Erē ye' iitūtemi: A wēm çima be' erbikō be' dōr yi, e' tō Skēkōl iūtē er sulu wa? Skaū kē tō ichēpa iyuōkwak a: "Çì kuekì be' tō ye' yuē i' es?" 21 Skaū yuōkwak e' a iyōrmi wēs ie' éna iyuak es. Skauchka e' ē yōrmi skaū bua'buaiē ena skaū ēsie ñies.

22 Es ñies Skēkōl tō iwēmì wēs ie' kì ikiane es. Ie' éna ie' kēsik ena ie' diché kkachak ì sulu wamblōkwakpa wōmeulettsã weinuk esepa ewēwa wa, e' tã e' wēmì ie' tō. Erē e'pa kos dalē'ttsekeia ie' tō bērē énaē 23 as ie' olo tajē shūtēē e' kkachōitō se' shukitbakitō e'pa a. Ká iaiãē ie' tō se' shukitbak suē er siarē wa ñies se' klō'bakitō as se' dō ie' ska' olo tã' tajē ie' tã ñita. 24 Es judiowak ena pē' kē dōr judiowak, e'pa shua ie' tō se' klō'bak ie' wák a. 25 E' dōr wēs Oseas tō ikit iyēkkuō kì es. E' kì Skēkōl tō ichē:

"Wēpa kē dōr ye' icha, esepa kieraēyō ye' icha.
Wēpa kē dalēr ye' éna, esepa a icheraēyō: 'ye' éna a' dalēr."‡

26 Ñies ká wé kì ye' tō iyē': 'a' kē dōr ye' icha'

ká e' ē kì ye' icherane: 'Ye' dōr Skēkōl chōk e' ala'r a' dōr.' "§

27-28 Isaías tō Israel aleripa yē' i' es:

"Ká wa'ñe wēpa wōmeulettsã kichatēnuk

e' wakaneweraē Skēkōl tō bet kē wōtkēnuk yēs.

E' kuekì erē Israel aleripa dōr tajē wēs dayē tséwō es,

erē ie'pa wēlepa ē tsatkērdaē, kē dōr tajē."*

29 E' dōr wēs Isaías tō iyē' es. Ie' iché:

"Skēkōl diché tã' iyi ulitane tsatã, e' kē tō se' aleripa múpaã,

* 9:7 Génesis 21.12 † 9:9 Génesis 18.10,14 ‡ 9:11-13 Génesis 25.23 § 9:11-13 Malaquías 1.2-3

* 9:15 Éxodo 33.19 † 9:17 Éxodo 9.16 ‡ 9:25 Oseas 2.23 § 9:26 Oseas 1.10 * 9:27-28 Isaías 10.22-23

ē'ma se' ēnewa seraā wēs Sodoma ena Gomorra wakpa ēnewa es.”†

Jesús tté buaē e' dōr Israel aleripa q ñies

³⁰ Es sō isuē tō pē' kē dōr Israel aleripa, kē ku' sene yēsēsē e' yulōk, esepa klō'wē Skēkōl tō wēs pē' buaē yēsēsē es ie'pa erblē Jesús mik e' wa. ³¹ E' skēie Israel aleripa kī ikiane tō Skēkōl tō ie'pa klō'wē wēs pē' buaē yēsēsē es ttē dalōiēno e' dalōiē wa, erē e' kē ska' ie'pa ulā dē'. ³² Ķ' kueķi e' kē dē' ie'pa ulā a? Ie'pa kē erblēne Jesús mik e' kueķi. Ie'pa erblē i' buaē wēkerakitō e' mik. E' kueķi ie'pa tēne Jesús mik wēs s'klastkēr ák mik es. ³³ E' dōr wēs itso' kitule Skēkōl yēkkuō kī es, e' tō ichē:

“Ye' ttō ttsō. Ák tkē'atyō et Siōn,

e' mik pē' klastkērdaē, ák e' tō ie'pa erōraē iķi.

Erē wēpa erblē ák e' mik, esepa kē eriarpa.”‡

Es Skēkōl yēkkuō tō ichē. Ák e' tō Jesús chē.

10

¹ A yamipa, Israel aleripa mú tsatkēr e' kkechekeyō tajē ye' er a, e' kiekeyō Skēkōl a. ² Ye' ichē tō mokī ie'pa kaneblak darērēē Skēkōl a. Erē ie' ttē mokjē e' wā kē āne ie'pa éna buaē. ³ Ie'pa kē éna iane tō ie' tō s'klō'wēke wēs pē' buaē yēsēsē es s'erblē Jesús mik e' wa. Ttē e' watēttsā ie'pa tō. Ie'pa aṭak buaē yēsēsē ie' wōā ie'pa serke es e' wa. ⁴ Erē Moisés ttē dalōiēno e' wā dōr Cristo kkachē. E' kueķi mik ie' de, eṭa ttē e' wā de. E' kueķi wēpa erblē ie' mik esepa ulitane klō'wēraē Skēkōl tō wēs pē' buaē yēsēsē es.

⁵ Se' wēr yēsēsē Skēkōl wa sene yēsēsē wa, e' yē' Moisés tō i' es: “Yi tō ttē dalōiēno e' dalōiē yēsēsē seraā, ese ser michoē ttē e' wa.”* ⁶ Erē se' wēr yēsēsē Skēkōl wa se' erblē Jesús mik, e' yē' Moisés tō i' es: “Kē a' tō ibikeitsar tō Ķyi mi'mi ká jai a?” —E' dōr wēs se' mú mi' Cristo yulōk ās ibitune ká i' kī.— ⁷ “Ñies Ķyi mi'mi ká diā kaska?” —E' dōr wēs se' mú mi' Cristo yulōk ās ishkerkane s'duulewā tso' esepa shūa.— ⁸ Erē ttē e' tō ichē: “Ttē buaē e' tso' tsjinet se' ska' ena se' kōk a ena se' er a.”† Ttē buaē e' dōr ās a' erblō Jesús mik, e' ttē pakeke sa' tō. ⁹⁻¹⁰ Se' er a ttē e' klō'wēsō ās Skēkōl tō se' klō'ù wēs pē' buaē yēsēsē es. Ñies s'wák kōk wa ichēsō tō Jesús dōr Skēkēpa ekōl ē e' ās se' tsatkēr. E' kueķi ichē a' tō a' wák kōk wa tō Jesús dōr Skēkēpa ekōl ē e', ñies iklō'wē a' tō a' er a tō Skēkōl tō ishkeṭ'kane, e' ṭa a' tsatkērdaē.

¹¹ Skēkōl yēkkuō tō ichē: “Yi erblē ie' mik esepa kē eriarpa.”‡ ¹² Skēkēpa ñe' ē dōr sulitane Kēkōl. Judiowak ena wēpa kē dōr judiowak, esepa kōs Kēkōl ie' dōr. E' kueķi ie'pa dōr ñikkēē ie' wōā. Wēpa kōchōke ie' a ās ie'pa tsatkōitō, esepa ā ie' er buaē chō tajē. ¹³ E' dōr wēs Skēkōl yēkkuō tō ichē es, e' tō ichē: “Yi kōs tō e' tsatkē kié Skēkōl a, esepa ulitane tsatkērdaē.”§ ¹⁴ Erē kē s'erblēne ie' mik, e' ṭa Ķwēs s'kkōchōmi ie' a? Ñies kē s'wā ie' ttē tseule, e' ṭa Ķwēs s'erblōmi ie' mik? Ñies kē yi wā ie' ttē pakane siā, e' ṭa Ķwēs ittsemsisō? ¹⁵ Ñies ie' ttē pakōkwakpa kē patkēne yi wā, e' ṭa Ķwēs e'pa dōmi ie' ttē pakōk siā? E' dōr wēs Skēkōl yēkkuō tō ichē es, e' tō ichē: “Wēpa wā ttē buaē datse siā, esepa de e' dōr buaē shūte.”*

† 9:29 Isafas 1.9 ‡ 9:33 Isafas 8.14; 28.16 * 10:5 Levítico 18.5 † 10:8 Deuteronomio 30.14

‡ 10:11 Isafas 28.16 § 10:13 Joel 2.32 * 10:15 Isafas 52.7

16 Erë kě sulitane wā ttè buaè e' klöne. Es Isaías tò iyè'bak: “A Skèköl, ttè paka' sa' tò wësua kě yi wā e' klöne.”† 17 Es sö isuè tò se' erblé Skèköl mik, e' datse ie' ttè ttsèsò, e' wa. Ttè e' dör Cristo ttè.

18 Erë ye' ichakè: ¿A' ichè, kě iwarak ttè e' ttsèule? Erë ye' e' iutðne tò, ie'pa wā ittseule je'. E' dör wës Skèköl yèkkuò tò ichè es wé ichèitò: “Skèköl ttè pakòkwakpa, e'pa tka ká wa ñe, Ttè i' de dō wé ká i' erkerò ee.”‡ Es Skèköl yèkkuò tò ichè.

19 Ye' iskà chakène: ¿A' ichè Israel aleripa kam éna iwà ar? E' iutè' Moisés tò mik ie' tò iyè' ie'pa a tò Skèköl tò iyè' i' es: “Ye' tò a' keraè sibirukka pè' kě dör i, esepa wa.

Ye' tò a' keraè ulunukka pè' kě éna i' ane, esepa ki.”§

20 E' ukuökj tã Isaías diché dè'kã ichök tò Skèköl tò pè' kě dör Israel aleripa esepa yè' i' es:

“Wépa kě ku' ye' payulök, esepa tò ye' kué.

Wépa kě ku' ye' chakök, esepa a ye' e' kkaché.”*

21 Nies Isaías tò iskà yè' tò Skèköl tò Israel aleripa yè' i' es:

“Ie'pa tò ye' ttò dalòsewéwã ñippöke ye' tã, esepa a kékraè ye' tò ikimè watkè.”†

Es Skèköl yèkkuò tò ichè.

11

Skèköl er buaè chöraè Israel aleripa a

1 I' ta ye' ichakè: ¿A' ichè, Israel aleripa watéttsã Skèköl tò sèraa? Au, kě idör es. Ye' wák dör Israel aleri eköl. Ye' dör Abraham aleri eköl Benjamín ditséwò wa. 2 Kuaè Skèköl tò Israel aleripa shukitbak iwák ichaie. Kě ie'pa watèulettsã ie' wa. Elías ttè tso' kitule Skèköl yèkkuò kị wé Israel aleripa kkatè'kãitò Skèköl a, ¿e' kě jcher a' wã? Ie' ichè Skèköl a: 3 “A Skèköl, ie'pa tò be' ttekölpa malepa qos ttélur. Nies kã' tso' íyi moka be' a, e' qos tkéttsarakitò. Ye' è atéat ttsè'ka erè ye' ttakwã ie'pa éna ñies.”* 4 Erè Skèköl tò ie' iutè: “Wépa dökã mil kuryök (7.000) e'pa kě e' tkèulewã kuchè kị Baal dalòioie ekkèpa tso'ia ye' wã.”† 5 Es ñies j'ñe tã Israel aleripa tso' tajè, erè e' shua wépa a Skèköl er buaè yè' ta ishukititò, esepa kě dör tajè. 6 Ie'pa shukititò ie' er buaè ché ie'pa a e' kuèkị, e' tã e' wã kiane chè tò e' kě dör i' buaè wé ie'pa tò e' kuèkị. Ichöpa es, e' ma kě ie' er bua' yène.

7 E' kuèkị sö isuè tò Israel aleripa bak tsatkè yulök, e' kě dè' ie'pa ulitane ulà a. Erè ie'pa wèlepa shukit Skèköl tò, e'pa ulà a ide, erè imalepa er darèrulune.

8 E' dör wës Skèköl yèkkuò tò ichè es. E' ichè: “Skèköl tò ie'pa kě er chòukwa ie' ska'. E' dör wës ie'pa wòbla tã', erè kě iwawèr es. E' dör wës ie'pa kukõña ta' erè kě iwattsèr. Dõ j'ñe tã ie'pa dör es.”‡ 9 Es ñies David tò ie'pa yè' i' es: “Mik ie'pa tso' kawò tkó'uk kaneè, etã as e' ibolòkpa tò ikló'üwã kèsik wa as ie'pa klastkèr tã iweirdak.

10 Iwòbla mú kě wawèria.

Itsiwò mú kòrwã dali ekkéè dikjã kékraè.”§

Pè' kě dör Israel aleripa esepa tsatkèrdaè

† 10:16 Isaías 53.1 ‡ 10:18 Salmo 19.4 § 10:19 Deuteronomio 32.21 * 10:20 Isaías 65.1

† 10:21 Isaías 65.2 * 11:3 1 Reyes 19.10,14 † 11:4 1 Reyes 19.18 ‡ 11:8 Deuteronomio 29.4;

Isaías 29.10 § 11:10 Salmo 69.22-23

¹¹ I' ta ye' ichakè: A' ichè Israel aleripa tò Jesús watè'ttsa ʒe' wà kiane chè tò ie'pa kè tsatkèrpa? Au, e' kè dör es. E' skéie ì sulu wamblè ie'pa tò ñe' batamik pè' malepa tsatkèrmi. E' tka es as ie'pa sibirka pè' malepa kī ta ierkindak erblök Jesús mik. ¹² Ì sulu wamblè' ie'pa tò, e' batamik pè' malepa a Skèköl er buaè ché tajè ká wa'ñe. E' yita buaè sulitane a ie' er buaè kī chöraè tajè shütè mik judiowak tajè erblé Jesús mik eta.

¹³ Erè a' kè dör judiowak, esepa a ye' tò ilè cheke. Skèköl tò ye' a kanè i' me' Jesús ttekölíe pè' kè dör judiowak esepa a ttè pakök. Kanè e' dalèr tajè ye' éna. ¹⁴ Isalema kanè e' wa ye' tò ye' wák ditséwöpa welepa mú ukyewèka ta ie'pa ñies erblömi Jesús mik as itsatkèr. ¹⁵ Ie'pa watéttsa Skèköl tò e' batamik ie'ena ká wa'ñe wakpa malepa er buarmine ñi kī. E' yita mik ie' tò ie'pa ská kiéwáne buaè, eta e' dör buaè shütè. E' dör buaè wës s' duulewa e' shkenekane es. ¹⁶ Harinachka tsá meule Skèköl a* e' dör batse'r, e' ta iëyök dör batse'r ñies. Ñies kal wikicha dör batse'r, e' ta kal e' kös dör batse'r ñies. Es judiowak yépa tsá dör Skèköl icha, e' kuëkī ileripa dör ie' icha ñies.

¹⁷ Skèköl tò judiowak watéttsa, e' dör wës kal uru kiè olivo e' ulà téé es. Pè' kè dör judiowak esepa dör wës olivo klö kañiru ulà tkéwa olivo uru ulà téule ese skéie es. E' batamik i'ñe ta a' serke buaè olivo klö uru e' wì mik. ¹⁸ E' kuëkī olivo uru ulà téule, e' kè kī a' e' tsoökka. Erè a' e' tsaakka, e' ta a' éna ianú tò ulà serke iwí mik; iwí kè serku' iulà mik.

¹⁹ Isalema a' ichèmi: "E' yène erè iulà uru tërolone as sa' tkèrwane iskéie." ²⁰ E' yène erè ie'pa tërolone ie'pa kè erblène Jesús mik e' kuëkī. Erè a' erblé Jesús mik, e' è kuëkī a' tkéulewa olivo klö uru mik. E' kuëkī kè a' e' tsoökka. Warma a' kawötá Skèköl dalöiök. ²¹ Ie' kè wa kal chök e' ulà meneat, e' yita kè ie' tò a' mepaat. ²² A' éna ianú tò wës Skèköl dör. Ie' er buaè chömi se' a, erè ñies ie' a' s'kichatèrmi. Wépa anemi ì sulu a, esepa kichaterattsaitö. Erè ie' er buaè ché a' a. A' erblökeia ie' mik, e' ma buaè idir. Erè a' kè serku'ia es, e' ta a' tédattsa ñies. ²³ Judiowak kè erblène Jesús mik. Erè e' kè wambléia ie'pa tò ta ierblé imik, e' ta Skèköl wá diché tso' ie'pa tkowane iwákpa kéli mik, e' kuëkī itkèrdawarak. ²⁴ E' wà dör i' es: a' kè dör judiowak, e'pa dör wës olivo kañiru ulà téule tkéulewa olivo uru mik es. Erè e' kè weta'sö es, erè es Skèköl tò iwé a' a. E' yita buaè judiowak dör wës ulà chök es, esepa tkèrwamine buaè iwákpa kéli mik.

Israel aleripa tsatkèrdaè tajè

²⁵⁻²⁶ A yamipa, kenet ta ttè tso' blèule, ese chekeyö a' a. Ye' kī ikiane tò ttè e' jcherwa a' wá as a' kè e' tsoöká tò a' wá íyi jcher Israel aleripa tsata. Ttè blèule e' dör i': i'ñe ta Israel aleripa kibiiepa er darèrulune dō mik pè' malepa shukitbak Skèköl tò e' kös tsatkéne eta. E' ukuökī ta ie'pa kös tsatkèrdaè wës Skèköl yëkküò tò ichè es, e' tò ichè:

"S'tsátkökwak datse Sión,
e' tò sene sulu kös yerattsa Jacob aleripa shua.

²⁷ Ttè e' meraëyö ie'pa a
mik ie'pa nuì olo'yéyö ie'pa kī eta."[†]
Es Skèköl yëkküò tò ichè.

²⁸⁻²⁹ Mik Skèköl tò s'shushté er buaè choie sia, eta e' kè mane'wepaitö. Israel aleripa tò Jesús ttè buaè watéttsa, e' kuëkī i'ñe ta ie'pa dör Skèköl

* **11:16** Harinachka tsá meule Skèköl a: Pablo tso' ichök tò judiowak dör wës harinachka es. Harinachka tsá e' dör wës judiowak yépa tsá Abraham ena Isaac ena Jacob es. Harinachka iëyök e' dör wës ileripa datse itökí es. [†] **11:27** Isaiás 59.20-21; 27.9

bolökpa. Erë ká iaiäe ie'pa yépa bak e'pa shükítitö er buaë choie ie'pa a. E' kueki ie'pa aleripa dalërkeia ie' éna. E' tka es ie'pa ta as a' tsatkër. ³⁰⁻³² Sulitane tö ie' ttë dalösewéwa, e' nuí ulá a se' tso' klöulewa. E' me'atbakítö es as ie' a sulitane sur er siarë wa ñikkëë. E' kueki kenet a' tö ie' dalösewéwa, erë ñíne ta a' suéitö er siarë wa, ie'pa tö ie' dalösewéwa e' kueki. Es ñies ñíne ta ie'pa tö ie' dalösewékewa, erë e' dör as a' saütitö er siarë wa, ñies as ie'pa saüneitö er siarë wa.

³³ Skëköl er buaë ché tajë shütë se' a. Ie' wa íyi ulitane jcher buaë sulitane tsata. Ie' kabikeitsö tajë iskië. Í bikeitseke ie' tö ese kë wá pakanuk yi a. Í wekeitö ese kë anuk yi éna. ³⁴⁻³⁶ Í kos e' wí dör ie'. Í kos tso' ie' batamik. Í kos tso' ie' wák a. E' kueki Skëköl yëkkuö tö ichë:

“Skëköl erbikö e' kë jcher yi wa.

Kë yi a ie' pautuk.

Kë yi a ì menuk ie' a keweie

as ie' tö iské mune ia.”

¡Skëköl kíkókásö këkraë! ¡Es e' idir!

12

Wes se' kawöta senuk Skëköl ala'rie

¹ A yamipa, Skëköl er buaë ché se' a tajë, e' kueki ye' kköchö a a' tö a' e' múttsa eköl eköl ie' a këkraë wes ì bats'e'r meule ie' a wër buaë ie' wa es. Es se' tö ie' dalöie e' wakanewëmi mokjë. ² Kë a' senukia wes wépa kë tö ie' dalöie esepa ser es. E' skéie a' erbikë mane'úttsa pa'ali ta e' wa a' sermi buaë yësyëse. Es ì kiane ie' kji ese jchermi buaë a' wa wawë. E' wá dör ì dör buaë, ì wër buaë ie' wa ena ì dör yësyëse ese.

³ Ie' er buaë ché ye' a, e' kueki ie' tö kanë me' ye' a Jesús ttekölie. E' wa ye' tö a' kos a' ichë tö kë a' e' bikeitsökka tköka kos s'ké e' bikeitsök e' tsata. E' skéie se' e' bikeitsö yësyëse kos Skëköl tö imé se' a erbloie ie' mik ekkë. ⁴ E' dör wes se' dör es. Se' wöbla ta', ulá ta' ena s'yese ská tso' tajë kuá'ki kuá'ki, erë e' kos wöieulewá ñita s'wák eköl ë a. ⁵ E' sù se' erblöke Cristo mik esepa dör tajë kuá'ki kuá'ki, erë se' kos dör wes wák eköl ë es, se' kos batsulewá ie' mik e' wa.

⁶ Es Skëköl tö imé se' a kuá'ki kuá'ki ñi kimoie wes ie' kji ikiane es. E' kueki wépa a iméitö ttoie ittekölie, esepa ttö es, ie'pa erblö Skëköl mik e' wa. ⁷ Wépa a imé Skëköl tö s'kimöie, esepa tö s'kimú. Wépa a iméitö s'wöbla'woie Skëköl ttë wa, esepa s'wöbla'ú. ⁸ Wépa a imène s'er diché ioie, esepa tö s'er diché iö. Wépa a imène íyi kakmoie, esepa ikakmú er bua' wa kë dör ì skéie. Wépa a imène s'wëttsöie, esepa s'wëttsú kaneë. Wépa a imène s'malepa suoie er siarë wa, esepa tö iwá ù tsë'ne buaë wa.

Jesús mik erblökwaipa ñi dalër

⁹ A' ñi dalëritsö er mokj wa. Sene sulu kos e' watöttsa. E' skéie sene yësyëse kos e' a' a' senú këkraë. ¹⁰ A' ñi dalëritsö wes ñi ëlpa ñi dalër es. A' ñi dalöiö tajë.

¹¹ Í kos weke a' tö, e' ú kaneë. Kë a' bikë nuk. Skëköl kanë ú tsë'ne buaë meke iWiköl tö se' a e' wa.

¹² Í buaë panekesö, e' kueki a' senú tsë'ne bua' wa. A' weirke e' dalë'ttsö er bua' wa. A' ttö S'yé ta këkraë.

¹³ S'batse'rpa malepa weirke kji ilë kiane, esepa kimú. Yi de a' pakök, ese kiöwa er bua' wa.

¹⁴ Wépa tö a' we'ikeke Jesús ttë kueki, kë esepa kji alibchök, e' skéie er buaë chö iarak.

¹⁵ Wépa ttsè'rke buaë, esepa ta a' ttsè'nú buaë. Wépa iúke, esepa ta a' iú.

¹⁶ A' senú bèrè ñita. Kè a' e' ttsókka s'malepa tsata. E' skéie a' e' batsö se' èsepala ta buaë. Kè a' e' bikeitsókka tò a' wa iyi jcher tajè.

¹⁷ Yi tò ì sulu wamblé a' kî, e' ta kè iské wamblarne. Ì kos dör buaë yësyësë sulitane a' ese ú. ¹⁸ A' senú bèrè sulitane ta kos a' dirmi ekkè. ¹⁹ A' yamipa dalër ye' éna, kè ì sulu ské wamblarne yi kî. E' skéie imúat Skéköl kësik ulá a. Ie' tò ichè iyèkkuò kî i' es: "Ye' è wòkî iské wërke wè. Yi tò ì sulu wamblé, e' ské wërayò iki."* ²⁰ Ñies ichè: "A' bolökpa dué bli wa, e' ta itió. Ie' er sine, e' ta di' mú ia yè. A' iwé es, e' ta ie'pa jaërdaë."† ²¹ Kè sene sulu kar e' alökka a' kî. E' skéie a' e' alökka sene sulu kî sene yësyësë wa.

13

¹ Sulitane kawöta ká wökirpa ttè dalöiök. Skéköl tò kawö me' ie'pa a' s'wëtsoie. Itso'rak kos e'pa tkè'ka ie' tò. ² E' kuekî wépa kè tò ie'pa dalöie, esepa ñippöke wépa tkè'ka ie' tò esepa ta. Ese wakpa weirdaë iulá a. ³⁻⁴ S'wökirpa kè tkèneká s'ser yësyësë esepa we'ikök as isuardak. Ie'pa dör Skéköl kanè mésopa a' kimoie. Ie'pa tso' s'ser suluè esepa we'ikoie. Esepa ja' kawöta suanuk. A' senak kè suar ta' s'wökirpa yöki, e' ta a' senú yësyësë ta ie'pa tò a' kikeraka. Erè wépa serke suluè, esepa je' kawöta suanuk. Kè è ichök ie'pa a' kawö mène s'we'ikoie. Ie'pa tso' kaneblök Skéköl a' s'ser sulu we'ikoie wës kawö meneat ie'pa a' es.

⁵ E' kuekî se' kawöta ie'pa ttè iütök, e' kè dör as kè itö s'we'ikö e' è kuekî. E' dör tò se' er tò se' a' icheke tò e' dör buaë yësyësë e' kuekî. ⁶ E' kuekî ñies inuköl patauk ie'pa tò se' keke ese patuëkesö. Ie'pa dör Skéköl kanè mésopa kaneblöke ie' a' s'wökirpaie. E' dör ie'pa kanè, e' kuekî ie'pa patuè e' dör buaë. ⁷ E' kuekî imusó ie'pa a' eköl eköl wës s'kawöta imuk es. Ilè kawöta patuè eta ipataú. Wépa kawöta dalöie esepa dalöiö.

⁸ A' wa nuì tso' kos e' pataú. Erè nuì tso'ia se' kî kekraë, e' dör ñi dalëritsè, e' kè patonuktsa se' a. S'malepa dalëritsesesö, e' ta e' wa ttè dalöiëno me'at Moisés tò e' wà kos dalöiësö. ⁹ Ttè e' tò ichè: "Kè a' kawö ta' s'senewabak dalöseukwa; kè a' kawö ta' s'ttökwa, kè a' kawö ta' akblök; kè a' kawö ta' o'ka iyi kkechök."* Ttè e' ena imalepa kos e' wöienewa ttè etkè a, e' dör i': "A' malepa dalëritsö wës a' wákpa e' dalër es."† ¹⁰ S'malepa dalëritsesesö, e' ta kè ì sulu wamblepasö yi ta. Es ttè dalöiëno kos e' dalöiëkesö mokjë yësyësë.

¹¹ A' senú es. S'tsatkè kéwö kî dewatke tsinet se' erblé' Jesús mik kuaë e' tsata. E' kéwö a' se' tso' i'ñe ta, e' anú a' éna. E' kuekî kè a' senukia wës s'kapötër nañewe es. ¹² Sene sulu kéwö erkewatke ta se' tsatkeke e' kéwö dökewatke wës ká ñirketke s'kî es. E' kuekî kè se' e' wamblöia suluè wës pè' tso'ia stui a' e' wamblö es. E' skéie se' senú yësyësë, e' dör wës s'ser ká ñi a' es. Se' e' duöser ñippök sene sulu ta wës ñippökwapka es. ¹³ Se' senú buaë yësyësë wës s'ser ká ñi a' es. Kè se' kàne e' wamblökia bloblopa es. Kè se' kàne trènu, e' ya'uk sulu. Kè se' kàne ñippök. Kè se' kàne ukyènu s'malepa ta. ¹⁴ E' skéie a' senú buaë yësyësë wës Skékëpa Jesucristo kî kiane es. Kè a' tò ibikeitsök tò wës a' a' wák dër sulu e' wöpatèmi.

14

Kè a' ñi bikeitsök suluè

* 12:19 Deuteronomio 32.35 † 12:20 Proverbios 25.21-22 * 13:9 Éxodo 20.13-17 † 13:9 Levítico 19.18

¹ Wépa erblöke Jesús mik, erë kam ierblö bua'ie, esepa kiöwä er bua' wa. Ttë bikeitseke a' tó kuä'kí kuä'kí ese kë kí a' ñi iütök. ² A' welepa tó ibikeitseke tó Jesús mik erblökwapka a' íyi ulitane katarmi. Erë a' welepa skà kam erblö bua'ie Jesús mik, esepa tó iklö'wé tó iyiwak chkà kë katar. ³ Wépa tó íyi ulitane katé, esepa kë kàne wépa kë ikaté esepa chök iki. Ñies wépa kë ikaté, esepa kë kàne wépa tó ikaté esepa chök iki, Skököl tó ie'pa klö'bak ie' ichaie e' kuekí. ⁴ Se' dör Sköképa Cristo kanè mésopa. Wés se' wër ie' wa eköl eköl, e' wërke ie' wák wökí. Ie' a' se' kimermi as se' wër buaë ie' wa, e' kuekí se' wërdaë ie' wa buaë. E' kuekí ¿wés s'yamipa chëmisö suluë?

⁵ Ñies se' shua welepa tso' tó ibikeitseke tó s'kawötä diwö wele batseitsök imalepa tsatä. Erë ieltépa tó ibikeitseke tó diwö ulitane dör ñies ëme. Se' kawötä wä ijchenuk eköl eköl tó i klö'wésö e' dör yësyësë. ⁶ Wépa tó iklö'wé tó s'kawötä diwö wele batseitsök bua'iewä, esepa tó batseitseke Sköképa Cristo dalöioie. Ñies wépa tó íyi ulitane katé esepa tó ikateke Sköképa Cristo dalöioie tã wéstela chekeitö Skököl ä iki. Wépa kë tó iyiwak chkà katéia, esepa tó ilo'yé Sköképa Cristo dalöioie tã wéstela chekerakitö Skököl ä i ñekerakitö e' kí.

⁷ Se' dör Sköképa Cristo icha, e'pa tso' ttsé'ka ö e'pa duowä e' dör ie' dalöioie, kë idör se' wák dalöioie. ⁸ Mik se' tso'ia' ttsé'ka, etä se' serke ie' a. Mik se' duowä, etä se' duowä ie' a. Se' tso' ttsé'ka ö se' duowä, erë se' dör ie' icha. ⁹ Ie' kötewä e' shkenekane as ie' dö s'durulune ena s'tso' ttsé'ka e'pa kos Kékölie.

¹⁰ Se' ulitane döraë Skököl tkër s'shulo kulé kí e' wörkí. E' kuekí ¿iök a' ñi chö ö ñi saü suluë? ¹¹ Skököl tó ichë iyëkkuö kí i' es:

“Ye' wák ser wa yö ichë:

Sulitane e' tulörawä kuchë kí ye' wörkí.

Sulitane tó ye' kikeraka.”*

Es Skököl yëkkuö tó ichë. ¹² Es sö isuë tó wés se' serke e' kí Skököl tó se' chakerane eköl eköl.

¹³ E' kuekí kë se' kàne ñi chökia suluë. E' skéie a' e' tköwä darërë i tó s'yamipa wöklö'wëmi ö i tó iëmime sene sulu ä, ese kë war. ¹⁴ Ye' wä ijcher buaë tó kë chkë wëne tó s'ia'wépa ñaie Skököl wöä. Ye' erblöke Sköképa Jesús mik, e' wa ye' iklö'wé yësyësë tó es idir. Erë wépa tó iklö'wé tó chkë wele tó s'ia'wëmi ñaie, e' ta' es idir esepa ä. ¹⁵ E' kuekí a' tó s'yami wele siawéwä i kateke a' tó e' batamik, e' tã e' kë dalëritseku'ia' a' tó. Ñies ie' skéie Cristo kötewä, e' kë sulu'warwä i kateke a' tó e' batamik. ¹⁶⁻¹⁸ I blúie Skököl tso' e' wä kë dör chkë ena di'yë. E' wä dör sene yësyësë ena sene bëre ena ttsé'ne buaë Wiköl Batse'r wa. Yi tó Cristo kanè weke es, ese wër buaë Skököl wa ñies sulitane wa. E' kuekí i tó a' yamipa këmi a' chök suluë i dör buaë a' a' e' kí, ese kë war.

¹⁹ Es i kos tó se' kimeke senuk bëre ñitã ena ñi diché iök Skököl ä, ese üsö. ²⁰ I buaë wétke Skököl tó a' er ä, e' kë sulu'warwä chkë ë kuekí. Mokí chkë ena di'yë kos dör batse'r. Erë sulu idir tó s'yamipa armine sene sulu a' se' ukuömik i katësö i yësö ese wa. ²¹ Buaë idir tó iyiwak chkà mú kë katësö ö blo' mú kë yësö ö i kos mú kë wësö. Erë kë idör buaë tó s'yamipa armine se' ukuömik. ²² Ima a' ttë i' bikeitsë e' blö a' er ä Skököl ë ä. Wépa tó i wër buaë ie'pa wa ese wé tã ittse' tó kë iki i nuí ku', jayëcha buaë esepa! ²³ Erë yi tó i katé tã ibikeitsékaitö bötböt dö' ye' tso' i sulu wamblök, e' tã e' nuí tso' iki. Ie' kë wä klöne mokí tó buaë idir, e' kuekí e' dör suluë ä. I kos wësö e' kë one se' wä yësyësë wés iklö'wésö es, e' tã e' dör suluë se' a.

* 14:11 Isaías 45.23

15

S'kawōtā s'malepa k̄imuk

¹ Se' wépa erblöke buaë Cristo mik, esepa ké wépa kam erblö buaë tso'ia katötö esepa sauk wes se' wák katörwā es. Kē se' kàne i tò se' wák ttsè'weke buaë ese ē bikeitsök. ² Se' kos ké i tò s'malepa ttsè'wēmi buaë ese bikeitsök eköl eköl ik̄imoie ena idiché ioie buaë Skèköl a. ³ Cristo wák kē wā i tò ie' ttsè'weke buaë ese ē bikeitse. E' skéie ie' tā itka wes Skèköl yèkkuō tò ichè es, e' tò ichè: "A Skèköl, wépa tò be' cheke suluè esepa tò ye' cheke suluè ñies."* ⁴ I kos kite ká iaiaë Skèköl yèkkuō k̄i, e' kite s'wöbla'woie as se' e' tkōwā darèrèè ena as se' er pablō. E' wa i buaë panekesö e' kē olo'yepasö. ⁵ Skèköl tò se' ké e' tkōkwā darèrè ñies se' er pablekeitō. As ie' tò a' k̄imù senuk bërè ñita wes Cristo Jesús ser es. ⁶ A' serke es, e' tā Skèköl dör Skèkēpa Jesucristo Yē e' k̄ikerakā a' ulitane tò sèkka ñita.

⁷ Es a' ñi kiōwā er bua' wa wes Cristo tò a' ki'wā es as sulitane tò Skèköl k̄ikōkā. ⁸ Mok̄i ye' ichè a' a' tò Cristo dē'bit̄i judiowak k̄imuk ikkachoie ie'pa a' tò i uk Skèköl kablè' sa' yēpa bak ká iaiaë e'pa a, e' wawéitō. ⁹ Ñies idē'bit̄i as pē' kē dör judiowak, esepa tò Skèköl k̄ikōkā ie'pa suéitō er siarè wa e' kuek̄i. E' dör wes Skèköl yèkkuō tò ichè es wé ichèitō: "E' kuek̄i ye' tò be' k̄ikerakā pē' kē dör judiowak esepa ulitane shuā. Ye' ttsōraë be' k̄ikokāie buaë."†

¹⁰ Ñies itso' kitule i' es:

"¡A' kē dör judiowak esepa ttsè'nú buaë wépa dör Skèköl icha esepa tā ñita!"‡

¹¹ Ñies ichéitō:

"¡A pē' kē dör judiowak Skèköl k̄ikōkā!

¡A ká ulitane wakpa, Skèköl k̄ikōkā!"§

¹² Ñies Isaías tò ikitat̄ iyèkkuō k̄i i' es:

"Jesé aleri eköl dōraë se' shuā,
e' tkèrdakā ká ulitane wakpa wèttsoie.

Pē' kē dör judiowak esepa tò ie' ē paneraë e' tsatkoie."*

Es itso' kitule.

¹³ I buaë kos doia se' a e' panekesö kröröë e' wì dör Skèköl. As e' tò ttsè'ne buaë ena sene bërè mù a' kos erblé ie' mik e'pa a. As ie' tò a' k̄imù iwā k̄i panuk buaë Wiköl Batse'r diché batamik.

¹⁴ A yamipa, mok̄i ye' iklō'wé tò a' serke buaë yēsyesë. Ñies ye' iklō'wé tò a' wā iyi jcher tajè. A' a' ñi pautmi buaë. ¹⁵ Erè yèkkuō i' k̄i ye' er deka a' pattök wōshāè ttè wésele wa as kē a' éna ichōwa. Skèköl er buaë ché ye' a e' wa kanè me'itō ye' a, e' kuek̄i ye' a kawō tā' a' pattoie es. ¹⁶ Ye' dör Cristo Jesús kanè méso ie' ttè buaë k̄kayè' Skèköl tò se' a e' pakoie pē' kē dör judiowak esepa moie Skèköl a batse'oule Wiköl Batse'r wā. E' dör wes iyi mè sacerdotepa tò Skèköl dalōioie wër buaë ie' wa es.

¹⁷ Ye' batsulewā Cristo Jesús mik, e' kuek̄i ye' kaneblöke Skèköl a e' tò ye' ttsè'weke buaë. ¹⁸ Ye' kē er dē'ka kabenukka i kē one Cristo wā ye' wa ese k̄i. Ie' batamik ye' tò pē' kē dör judiowak esepa ulaié Skèköl ttè iutök. E' wé ye' tò ipakè wa ena iwakanewè wa ¹⁹ ena Skèköl Wiköl diché wa. Ñies i kē q̄r yi a ese wéyo tajè ie'pa wörk̄i ikkachoie tò i chéyo e' dör mok̄i. Es kanè mène ye' a Cristo ttè buaë pakoie e' wawétkeyō ká tso' kos Jerusalén dō Iliria e' shuā.

* 15:3 Salmo 69.9 † 15:9 2 Samuel 22.50; Salmo 18.49 ‡ 15:10 Deuteronomio 32.43 § 15:11

Salmo 117.1 * 15:12 Isaías 11.10

²⁰ *Kekraë* ye' e' mukettsa tté buaë e' pakök wé kē yi tō Cristo dalöieta' ese ska'. Ye' iwé es as ye' kē dör wēs yi tō u yuékā u chkí tulu'wabak o'ka tō ese kī es. ²¹ E' skéie ye' éna iwāk wēs Skéköl yékuö tō iché es, e' tō iché: "Wépa a ie' tté kē pakaule, esepa a ká ardaë; Wépa kē wā ie' tté ttséule, esepa éna iardaë."[†]

Pablo shkak Roma

²² *Kekraë* ye' shkak a' weblök, eré kanè i' tō ye' wöklö'weke. ²³ Eré j'ñe ta ye' kaneone ká ikképa kī. Bānet ye' tō a' kkeyè'mi pakè, ²⁴ e' kuëkī ye' mú tkömi Roma a' pakök mik ye' mi'ke España eta. Eré ye' kē a kawō kunuk tajé a' ska' senuk, eré ye' ttsè'rmi buaë. E' ukuöki ta a' mú ye' kīmè as ye' dö España. ²⁵ Eré j'ñe ta ye' mitke Jerusalén s'batse'r malepa serke eē e'pa kīmuk. ²⁶ E' dör tō s'yamipa serke Macedonia ena Acaya e'pa tō inuköl kitbak iwákpa er wa patkèmi s'batse'rpa dör siarè tso' Jerusalén e'pa kīmoie. ²⁷ E' wé ie'pa tō iwákpa er wa, eré mokī ie'pa kī inu' tso'. E' kuëkī buaë idir tō ie'pa tō judiowak kīmè. E' dör tō i' buaë de judiowak ulā a Cristo wa, e' de ie'pa ulā a ñies judiowak wa. E' kuëkī buaë idir tō i' tso' ie'pa wā e' kakmè s'yamipa dör judiowak esepa a. ²⁸ Es mik ye' tō inuköl kitule kōs ie'pa a e' mé ie'pa ulā a, eta ye' míā España e' tkökemi a' pakök. ²⁹ Ye' wā ijcher tō mik ye' demi a' ska', eta se' ñi er diché iöraë buaë Cristo er buaë chō sia e' kōs wa.

³⁰ A yamipa, Skékèpa Jesucristo ttō wa, ñies se' ñi dalèritsöke Skéköl Wiköl wa, e' wa ye' kköchö a' a tō a' e' chö darèrè ye' ta ñita kanè mène ye' a e' wa uk. E' wèmi a' tō, a' tō Skéköl a' ikiè ye' kī e' wa. ³¹ Ikiö ie' a as ie' tō ye' tsatkö Judea wakpa kē tō Jesús tté iutè esepa yökī. Ñies ikiö ie' a tō i' kōs mi'ke ye' wa s'batse'rpa tso' Jerusalén e'pa kīmoie as ie'pa tō e' tsü er bua' wa. ³² Es ikiö ie' a as ye' dömi a' ska' ttsè'ne buaë wa enuk a' pakekeyö e' dalewa, es ie' kī ikiane e'ma. ³³ Ie' dör sene bèrè mukwak as e' tō a' wapiöü. Es e' idir.

16

Roma wakpa shké'wémi Pablo tō

¹ Tayé eköl kiè Febe dör s'yami, e' tté chekeyö a' a. Ie' dör Skékèpa Jesús icha erule tso' Cencreas e' kīmukwak eköl. ² Ie' kiöwā buaë Skékèpa Jesús ttō wa wēs s'batse'rpa ñi kiöwā es. Ie' tō s'yamipa tajé e'pa kīmè, ñies ye' wák kīmèitö. E' kuëkī mik ie' kī ilè kiane eta ie' kīmú.

³ Prisca ena Áquila e'pa shké'ü ña. Ie'pa bak kaneblök ye' ta Cristo Jesús kanè a. ⁴ Ie'pa e' me'ttsa ye' tsatkök, kē tkine tō dö' ittèwa. Wèstela chekeyö ie'pa a, eré kē dör ye' è. Skékèpa Jesús icha erule erule kōs kē dör judiowak, e'pa tō wèstela cheke ie'pa a ñies. ⁵ Ñies Skékèpa icha erule daparke Prisca ena Áquila u a, e'pa shké'ü ña. Ñies ye' yami dalèr tajé ye' éna kiè Epéneto, e' shké'ü ña. Ie' dör s'tsá erblè' Cristo mik Asia e'. ⁶ María shké'ü ña. Ie' kaneblé tajé a' a. ⁷ Wépa böi kiè Andrónico ena Junias, e'pa shké'ü ña. Ie'pa dör judiowak wēs ye' es. Ie'pa bak wötéule s'wöto wé a ye' ta. Ie'pa dö Jesús ttekölpa kkeaulekā buaë imalepa wā. Ie'pa erblè' Cristo mik ye' yökī kewé.

⁸ Ampliato shké'ü ña. Ie' dör ye' yami Skékèpa Jesús ttō wa, e' dalèr tajé ye' éna. ⁹ Urbano shké'ü ña. Ñies ie' kaneblöke Cristo a wēs sa' es. Ñies Estaquis shké'ü ña. Ie' dalèr tajé ye' éna. ¹⁰ Apeles shké'ü ña. Ie' wèr buaë Cristo wa. Ñies wépa dör Aristóbulo icha, e'pa shké'ü ña. ¹¹ Herodión, e' shké'ü ña. Ie' dör judiowak wēs ye' es. Ñies wépa dör Narciso icha erblè' Skékèpa mik e'pa

[†] 15:21 Isaiás 52.15

shke'ú ña. ¹² Tayëpa kiè Trifena ena Trifosa shke'ú ña. Ie'pa kanëblöke Skëköl a. Ñies tayë dalër se' éna kiè Pérside e' shke'ú ña. Ie' kanëblöke tajë Skëköl a. ¹³ Rufo shke'ú ña, e' dör Jesús mik erblökwaq buaë sùule sulitane wa. Ñies ie' mi e' shke'ú ña. Ie' dör wës ye' wák mi es. ¹⁴ Asíncrito, Flegonte, Hermes, Patrobas, Hermas ena s'yamipa kôs tso' ie'pa ta, e'pa kôs shke'ú ña. ¹⁵ Ñies Filólogo, Julia, Nereo ena ikutà, Olimpás ena s'batse'r malepa tso' ie'pa ta, e'pa kôs shke'ú ña.

¹⁶ A' ñi shke'ú ñi dalër wa. Cristo icha erule erule e' kôs tò a' shke'wémi.

¹⁷ A yamipa, ye' kköchö a' a' tò wépa éna se' blabatsak ena se' akmine sene sulu a, esepa yöki a' e' kkö'nú. Ie'pa se' a' icheke tò ttè wa se' wöblaule kewe e' kè dör mokjë. Esepa yöki a' e' skö. ¹⁸ Ie'pa kè ku' Skëképa Cristo kanëuk. E' skéie ie'pa tso' iwákpa é kanëuk. Se' kam éna iar buaë esepa dakiñekerakitö ttè ttsër buaë ese wa. E' kuëki esepa yöki a' e' skö. ¹⁹ Sulitane wa ijcher tò Skëköl ttè mokjë e' dalöieke a' tò buaë. E' tò ye' ttsë'weke buaë. Ye' kï ikiane tò a' mú wöblar ttè buaë yësyësë wa wawè. Erè a' mú kè e' wöbla'ù kache ttè wa i sulu wambloie. ²⁰ A' serke es, e' ta betka Skëköl dör sene bërë mukwak, e' tò Satanás shtowerawa a' klö dikja. As Skëképa Jesús er buaë chö a' a.

²¹ Ye' yami Skëképa Jesús kanè a kiè Timoteo e' tò a' shke'wémi. Ñies Lucio ena Jasón ena Sosípatro, e'pa tò a' shke'wémi. Ie'pa dör judiowak wës ye' es.

²² Ye' dör Tercio, e' tso' Pablo ttöke e' shtök yëkkuö i' kï. Ñies ye' tò a' shke'wémi Skëképa ttö wa. I' ta i cheke Pablo tò e' shtekeneyö.

²³⁻²⁴ Gayo tò a' shke'wémi, e' u a ye' serke. Eë Skëképa Jesús icha erule tso' ká i' kï e'pa daparke. Erasto tò a' shke'wémi. Ie' dör ká i' inuköl kuëblu. Ñies s'yami kiè Cuarto, e' tò a' shke'wémi.

Pablo tò Skëköl kikéka

²⁵ ¡skëköl kikékasö! Ie' a' a' kimermi e' tkökwa darërë Jesucristo ttè buaë pakekeyö e' a. Ká iaiaë ttè buaë e' blëule se' yöki. ²⁶ Erè i'ñe ta ikkayënewa se' a i kit Skëköl ttekölpa tò yëkkuö kï e' wa. Skëköl yöbié e' tò ie'pa ka' ishtök. Ttè buaë ñe' kkayënewa as ká ulitane wakpa erblö imik ta iwà iutö.

²⁷ Skëköl e' dör Skëköl eköl éme e'. Ie' erbiçö tajë sulitane tsata. ¡As e' kikarka këkraë Jesucristo wa! Es e' idir.

Yëkkuö tsá kit Pablo tö Corinto wakpa a 1 Corintios

Mik Pablo bak kanëblök Éfeso etá ie' tö yëkkuö i' kit Jesús mik erblökwakpa serke Corinto e'pa a. Pablo kéwö ska' ta Corinto dör Grecia ká bua'ie. Pë' bak senuk iki döka 650.000. E'pa shua 400.000 klöulewá kanëblök é. Pablo wák tö tsawe Corinto wakpa a Jesús tté buaë paká'. E' tté tso' kitule Hechos 18.1-17 e' k̄i.

Alaköl eköl kiè Cloe e' yami wele de Pablo pakök ie' tso' Éfeso ee. E' tö ie' a iyè' tö Jesús mik erblökwakpa tso' Corinto e'pa ñippöke tajë ena welepa tso' íyi sulusi wamblök tajë, e' kuek̄i ie' tö yëkkuö i' kit. Nies ie' tö ikit ilè chaki' ie'pa tö ie' a' e' iutoie ie'pa kimoie ena ipattoie.

Kam Corinto wakpa erblö Jesús mik etá ie'pa tö íyi tajë dalöieke Skëköl skéie, e' dör kabene et. Í dalöieke ie'pa tö e' a ie'pa tö iyiwak jcheke e' chká katekerakitö iyamipa ta ì dalöiekerakitö e' dalöioie. E' cheke Pablo tö yëkkuö i' k̄i.

Ñies ì dalöieke ie'pa tö e' wé kos a alakölpa sulusi datse ta wëpa serkerak itá. Erè mik wëpa ñekkëpa erblé' Jesús mik etá ie'pa kè éna iane tö wes ie'pa ké senuk. E' kuek̄i Pablo tö ikkaché tö wes wëpa alaköl ta' ena alaköl kè ta' e'pa kawötá senuk.

Kíie ta' pë' wele bak ñi dapa'uk Jesús mik erblökwakpa ta, e'pa tö ie'pa wöbla'weke kache tté wa. Ese ché Pablo tö yëkkuö i' k̄i.

Shke'wè

¹ Ye' dör Pablo. Skëköl tö ye' klö'bak iwák er wa Cristo Jesús ttekölpa tsá, e'pa ekölíe. S'yami kiè Sóstenes tso' ye' ta. ² A' dör Skëköl icha erule serke Corinto, e'pa a sa' tso' yëkkuö i' shtök. A' batse'oule a' batsulewá Cristo Jesús mik e' wa. A' klö' Skëköl tö ie' icha batse'rpaiie wëpa kos tso' ká wa'ñe tö e' tsatké kié Skëképa Jesucristo a e'pa ta' ñita. Jesucristo dör ie'pa ena se', e' Këköl. ³ Skëköl dör S'yé ena Skëképa Jesucristo, as e'pa er buaë chö ena sene bèrè mù a' a.

Pablo tö wëstela ché Skëköl a

⁴ Skëköl er buaë ché tajë a' a Cristo Jesús batamik, e' kuek̄i ye' tso' wëstela chök ie' a kekraë. ⁵ A' batsulewá Cristo mik, e' wa ì kos kiane a' k̄i wakanewé Skëköl a, e' mène a' a tajë. Skëköl tö ieri mé a' a iwá pakoie buaë, ñies iwá jchenowá buaë. ⁶ E' wa iwënewá a' shua tö mok̄i a' tö Cristo tté klö'wé buaë. ⁷ Es ì kos kiane a' k̄i kanëbloie Skëköl a, ese métké ie' tö a' a iWiköl wa. E' wakanewéke a' tö a' tso' Skëképa Jesucristo datskene e' panuk, e' dalewa. ⁸ Nies ie' tö a' kimeræ buaë as a' e' tköwá darërèe ie' mik dö bata ekkë. Es a' kè k̄i ì nuí ta' ie' wöa mik Skëképa Jesucristo datskene e' kéwö ska'. ⁹ Skëköl ttö mok̄i e' tö a' klö'bak as a' ser batsulewá ie' alá Jesucristo dör Skëképa e' mik.

Jesús mik erblökwakpa ñi blabatsélor

¹⁰ A yamipa, ye' tö a' a iché Skëképa Jesucristo ttö wa tö a' kos erbiök ñikkëe. Kè a' ñi blabatsök. A' senú buaë ñita. A' kabikeitsö ñikkëe wes wák eköl é es. ¹¹ A yamipa, tayè kiè Cloe, e' yamipa welepa tö ibiyö ché ye' a' tö a' tso' ñippök tté k̄i. E' kuek̄i ye' tso' a' a ichök es. ¹² Ie'pa tö ye' a' iché tö a' kos ñippöke ñita ì es: A' welepa tö icheke: "Ye' dör Pablo klé." Welepa ská tö icheke: "Ye' dör

Apolo klé." Iëkölpa tö icheke: "Ye' dör Cefas* klé." A' skà tö icheke: "Ye' dör Cristo klé." ¹³ ¿Ima a' ibikeitsë tö Cristo tso' blabutsule? Au, kë idör es. ¿Ye' kötëwä krus mik a' skéie? Au. ¿A' wösune ye' ttö wa? Au. ¹⁴ Wëstela chekeyö Skëköl a' tö ye' kë wä a' wösune tajë. Wëpa kië Crispo ena Gayo, e'pa ë wösuk ye' tö. ¹⁵ Kë yi a' iyënk tö ye' tö a' wösuk ye' ttö wa. ¹⁶ Ye' éna ianewä i' ta' tö ñies ye' tö wëm kië Estéfanos e' wösuk ena ie' yamipa ekka. Kë ye' éna iane tö yi skà wösuk ye' tö. ¹⁷ Cristo kë wä ye' patkëne s'wöskuök, ie' tö ye' patké ie' tté buaë pakök. Ye' kë tö tté e' paketa' tté iskië wa wës s'yöule tajë esepa kapakö es. Ye' tö ipakeke tté wöshakla wa as Cristo kötëwä krus mik e' tté diché kë chöwa.

Skëköl diché tajë ena ie' siwë iskië, e' wä dör Cristo

¹⁸ Wëpa weirdäe aishkuö ta, esepa a' Cristo kötëwä krus mik, e' tté dör alipa ttëie. Erë se' tsatkërke, esepa a' Skëköl diché tajë, e' tté idir. ¹⁹ E' dör wës itso' kitule Skëköl yëkkuö ki es, e' tö ichë:

"Skëköl tö ichë: Wëpa wä siwä' jcher iskië, esepa meraatyö wës kë wä i' jcher es.

Wëpa kabikeitsö tajë,

esepa éna ká chöwërawayö."[†]

Es Skëköl yëkkuö tö ichë.

²⁰ Es idir e' kuëki s'ditsö wä siwä' jcher iskië, ¿wës esepa de? S'wöbla'uk tté dalöiëno wa wakpa, ¿wës esepa de? Wëpa a' s'ditsö iyi tté wä pakar ñi a' buaë ¿wës esepa de? Skëköl a' ta' siwä' iskië jcher s'ditsö wä, e' kë wä ta', e' dör wës alipa tté es. ²¹ Ttë e' wä dör i' es: Skëköl wä iyi jcher iskië, e' kuëki ie' kë wä imenëat tö se' tsatkër i' jcher s'ditsö wä iskië ese wa. E' skéie ie' tö ime'at tö wëpa erblé Cristo mik itté pakarke e' wa, esepa ë tsatkërdaë erë ittësër alipa ttëie.

²² Ì kë or yi a' ese kiane suë judiowak ki tté klö'woie. Griegowak tö siwä' iskië ese yuleke tajë. ²³ Erë Cristo kötëwä krus mik, e' tté pakeke sa' tö. Ttë e' sulune judiowak yöki. Pë' kë dör judiowak, esepa a' ta' e' dör alipa tté. ²⁴ Erë wëpa qos klöo'bak Skëköl tö iwäk a, judiowak ö pë' kë dör judiowak, esepa a' Cristo dör Skëköl diché tajë ena ie' siwë iskië e'. ²⁵ Ì wé ie' tö e' wër wës i' wë aliwakpa tö es. Ñermata ie' wä siwä' jcher iskië tkökä sulitane tsata. Iwër wësua tö ie' kë diché ta', ñermata ie' diché ta' tajë tkökä sulitane tsata.

²⁶ A' yamipa, mik Skëköl tö a' klöo'bak, etä ¿wës a' dör? E' anü a' éna. Ká i' wakpa a' ta' a' kibiiepa kë wä siwä' iskië jcher. A' kibiiepa kë ttö dalöiërta'. A' kibiiepa kë dör këkëpa tajë ese ditséwö. ²⁷ Erë wëpa cheke ká i' wakpa tö tö kë iwä i' jcher, esepa shukit Skëköl tö wöbla wa, wëpa wä siwä' jcher iskië, esepa jaëwoie. Wëpa kë dör këkëpa tajë ká i' wakpa a, esepa shukit ie' tö wöbla wa, wëpa dör këkëpa tajë, esepa jaëwoie. ²⁸ Wëpa watëulettsa, wëpa bikeitseke ká i' wakpa tö tö kë idör iie bua', wëpa kë dör i, esepa shukit ie' tö, wëpa dalöiërta' tajë ká i' ki, esepa wöowaie diöshet. ²⁹ Es kë yi a' e' tsënuukka Skëköl wörki. ³⁰ Erë Skëköl wák tö a' bätswä Cristo Jesús mik. Cristo batamik ie' tö se' ké siwä' mokj jchënukwä iskië. Ñies Cristo batamik ie' tö se' klö'wé wës pë' buaë yësyësë es, ñies se' de ie' wák ichaie batse'r yënetsa sene sulu ulä a. ³¹ E' kuëki s'kawötä senuk wës Skëköl yëkkuö tö ichë es, e' tö ichë: "Yi e' tsakkä as ese e' tsökä i' wé Skëköl tö ese wa."[‡]

* 1:12 Cefas: E' ë kië ñies Pedro. † 1:19 Isaías 29.14 ‡ 1:31 Jeremías 9.24

2

Cristo kōtewā wōtēulewā krus mik, e' tté paké Pablo tō

¹ A yamipa, mik ye' dē' kewe Skēkōl tté buaē pakōk a' a, etā kē ye' wā iwā pakane siwā' iskiē ese wa wēs a' wakpa yöule tajē esepa tō s'wōbla'weke es. ² Mik ye' bak a' shūa, etā ye' kē kī ì bār tté kianeia. Ye' ibikeitsétke Jesucristo kōtewā wōtēulewā krus mik e' tté ē pakōk. ³ Mik ye' dē'bitū a' ska', etā ye' ttsē'rke alabēbē kē diché tā' tajē, ye' suarke tajē painuke tajē. ⁴ Ye' tō Skēkōl tté buaē e' paké a' a, erē kē ye' wā ipakane siwā' iskiē s'ditsō a' ese wa a' dakiñoie. E' skēie ì pakéyo' a' a, e' wā kkaché a' a Skēkōl Wikōl tō idiché wa tō mokijē idir. ⁵ Skēkōl tō iwé es a' a kē erblō siwā' iskiē ese mik, e' skēie a' a erblō ie' diché mik.

Se' wā Skēkōl siwé jcher iWikōl wa

⁶ Erē wēpa tkēulewatke darērē Cristo mik, esepa je' éna iane tō tté pakeke sa' tō, e' dōr siwā' iskiē chōkle. Erē e' kē dōr s'ditsō ena iwōkirpa siwā' ese; esepa diché erkwatke. ⁷ Siwā' pakeke sa' tō, e' dōr Skēkōl siwā' bak blēulewā s'ditsō yöki e'. Kā iaiāē kam kā ì' yö, e' yöki ie' tō ibikeitsbak tō sene michoē olo tā' tajē, e' meraëitō se' a' ie' siwā' wa. ⁸ Siwā' e' kē ane s'ditsō wōkirpa éna. Ie'pa éna ianūpa, e' ma ie'pa kē wā Skēkēpa Jesús olo tā' tajē e' kōtewā. ⁹ Erē e' dōr wēs itso' kitule Skēkōl yēkkuō kī es, e' tō ichē:

“Ì buaē kē sūule yi wā,
ì buaē kē tsēule yi wā,
ì buaē kē bikeitsule yi wā,

ese tso' Skēkōl wā mè wēpa éna ie' dalēr esepa a.”*

¹⁰ Erē e' kōs wā kkachéitō se' a' iWikōl wa. Iwikōl tō iyi ulitane shuyulekettsa sekka dō Skēkōl erbiķō iskiē esēē.

¹¹ Se' wikōl tso' se' a, e' ē wā ijcher ì tso' se' er a. Es ñies Skēkōl Wikōl ē wā ijcher ì tso' ie' er a. ¹² Ie' tō iWikōl mé se' a, e' kuēkī kē se' kabikeitsōia wēs s'ditsō kabikeitsō es. Ie' tō iWikōl mé se' a a' s' buaē kōs méitō se' a er bua' wa e' wā ar se' éna. ¹³ E' kuēkī kē sa' tō s'wōbla'wekū' kā ì' a siwā' tso' ese wa. S'wōbla'weke sa' tō tté kkaché Skēkōl Wikōl tō sa' a' e' wa. Es sa' tō Skēkōl Wikōl iyi e' wā pakeke tté méitō sa' a' ese wa.

¹⁴ Wēpa kē a Skēkōl Wikōl ku', esepa a' ie' iyi e' dōr ałipa iyi, e' kuēkī ie'pa kē kī ikiane. Ñies ie'pa kē éna iwā ar, tté e' wā arke se' éna Skēkōl Wikōl ē wa e' kuēkī. ¹⁵ Erē wēpa a Skēkōl Wikōl tso', esepa éna ie' iyi ulitane wā armi buaē. Erē ì weke ie' tō ie'pa a' e' kē wā anuk yi éna. ¹⁶ E' dōr wēs itso' kitule Skēkōl yēkkuō kī es, e' tō ichē: “Skēkōl erbiķō e' kē jcher yi wā. Kē yi a' ie' pautuk.”† Erē se' éltēpa wā Cristo erbiķē tso'.

3

Se' kōs dōr Skēkōl kanē mēsopa

¹ A yamipa, mik ye' bak a' shūa, etā ye' kē a kapakar a' tā wēs s'wēttsēke Skēkōl Wikōl tō esepa tā kapakē es. E' skēie ye' kawōtā kapakōk a' tā wēs ye' kunūpa kapakōk s'tso'ia s'wák dēr sulu dikia ö ala'r tsitsirla kē yöule buaē Cristo tté wa esepa tā kapakē es. ² Tté wa ye' tō a' wōblaō' e' dōr tottola wēs tsu'diō mè ala'rla a' es, kam a' a' chke darērē katar e' kuēkī. jErē ikkē tā kam a' a' chke darērēē katar, ³ a' serkeia wēs s'wák dēr sulu kī ikiane es e' kuēkī! A' ñippōke, a' ukyērke ñi kī tajē, e' wā kiane chē tō a' seriā wēs s'wák dēr sulu

* 2:9 Isaías 64.4 † 2:16 Isaías 40.13

kij ikiane es, wes pë' kē a Wikōl Batse'r ku' es. ⁴ A' welepa tō icheke: “ye' dōr Pablo klé.” A' welepa skā tō icheke: “ye' dōr Apolo klé.” A' tōkeia es, e' wa iwēnewā tō a' dōr wes pë' kē a Wikōl Batse'r ku' es.

⁵ Etā ichō ye' a tō ¿Apolo dōr yi? ¿Pablo dōr yi? Sa' dōr Skēkōl kanē mēsopa ē. Sa' tō Jesūs ttē buaē paka' a' a, e' batamik a' de erblōk Jesūs mik. Kanē me' ie' tō sa' bōl a' kuā'ki kuā'ki, e' wakanewē sa' tō. ⁶ Jesūs ttē buaē e' tsá tkéyō a' er a, wes íyi kuantkē es. Apolo tō ikkō'né as italar, erē Skēkōl wák tō iwà tala'weke. ⁷ Yi tō íyi kuantkeke, ñies yi tō ikkō'neke, esepa kē dōr i. Skēkōl tō iwà tala'weke, e' dōr íbu'a'ie. ⁸ Yi tō íyi kuantkeke, ñies yi tō ikkō'neke, esepa dōr ñies ēme ie' a. Ie' tō iské meraē ie'pa a ekōl ekōl wes iwakanewekerakitō es. ⁹ A' dōr wes ie' tē es, e' a sa' bōl kanēblōke ie' a. Ñies a' dōr wes u yōrke ie' a es. ¹⁰⁻¹¹ Ie' er buaē ché ye' a, e' wa ime'itō ye' a ichkí tkōkwā wes u yuōkwak bua'bu'a es. E' ukuōkij tū u yuōkwakpa skā de ikij yuōkmi. U yōrke Skēkōl a' e' chkij tkēnewatke e' dōr ekōl ē, e' dōr Jesucristo. Kē yi a' ichkij kuā'ki tkēnukwāne. E' kuēkij se' ulitane ekōl ekōl kawōtā e' kkō'nuk buaē tō wes iwà kij yuekemisō. ¹² Se' tō iwà yuēmi orochka wa, inukōlchka wa ena ák bua'bu'a wa ō iwà yuēmisō kaltak wa, kakō wa ena kuakōl wa. ¹³ Mik Jesucristo datskene, etā iwērdāē tō is iwà yuēsō. E' kēwō ska' tū se' kanē ma'ordaē bō' wa isuōie tō is idir. ¹⁴ U chkij tulunewā, e' kij se' tō iwà yuē, e' tū e' kē ñanewā bō' a tū esepa a' iské merdaē. ¹⁵ Erē i yuēsō e' ñanewā, e' tū kanē e' weiradawa. Erē esepa tsatkērdaē bō' yōki, erē kē i atē ie'pa ulā a wes s'tkōshkar u ñarkewa yōkij es.

¹⁶ ¿A' kē wā ijcher tō a' wákpa dōr Skēkōl wé, ie' Wikōl serke a' shuā e' kuēkij? ¹⁷ Ie' wé dōr batse'r, e' dōr a' wákpa. E' kuēkij e' olo'yéwā yi isie tō, e' tū ese olo'yerawā ie' tō.

¹⁸ Kē a' e' kītō'ukia. A' welepa e' bikeitsō tō a' wā siwā' iskiē jcher wes s'ditsō tō ibikeitseke es, e' tū esepa kawōtā e' ōkwa aljie as siwā' moki jcherwā iwā. ¹⁹ I dōr siwā' iskiē s'ditsō a, ese dōr aljpa ttē Skēkōl a. E' dōr wes ie' yēkkuō tō ichē es: “Wépa wā siwā' iskiē jcher tajē, esepa klō'wērawā Skēkōl tō iwákpa erbikō s'dakjñioie e' wa wes iyiwak klō'wēwasō shō' wa es.” ²⁰ Ñies ichéitō i' es: “Skēkōl wā ijcher buaē tō i tso' ká i' a, ese siwé jchermi s'wā tajē, e' kē dōr ñie bua'.” ²¹⁻²³ Erē a' dōr Cristo icha ena Cristo dōr Skēkōl icha. E' wā kiane chē tō íyi ulitane mé Skēkōl tō a' a' kimoie. Ye' ena Apolo ena Pedro, e'pa tso' a' kímuk. E' kije tū i kos tkōke i'ñe tū, ñies aishkuō tū, s'ser ena s'duōwā, ekkē kos tso' a' kímuk. E' kuēkij kē a' kane s'ditsō wēle kkeōkka tajē tō e' dōr íbu'a'ie as s'mi' ikléie.

4

Jesucristo ttekōlpa tsá, e'pa kanē

¹ Sa' bikeitsō tō sa' dōr Cristo kanē mēsopa. Skēkōl ttē bak blēulewā e' wā pakē wērke sa' wōkij wes íyi kuēblu es. ² Íyi kuēblu kawōtā iwakanēuk yēsyesē wes iwōkir tō iuk patkē es. ³ Es idir, e' kuēkij ima a' tō ō yile skā tō is ye' kanēblōke Cristo a' e' bikeitseke, e' kē kij ye' tkine. E' kije tū ima ye' wák tō ye' kanē bikeitseke, e' kē kij ye' tkine. ⁴ Ye' er kē wā ye' kkatēne, erē kē e' wa yō ichēpa tō kē i sulu ku' ye' kij. Skēkēpa Jesucristo tō ye' shuleraē, ima e' tō ye' bikeitseke, e' ē kij ye' tkirke. ⁵ Mik ie' dene etā sulitane shuleraēitō. I kos tso' blēulewā se' er a, ñies i dalērmik se' serke, ese kos kkacheraēitō wōshak sulitane wōrkij. E' kēwō ska' tū se' kos kanēblōke buaē ie' a, e'pa kikerakā ie' tō. E' kuēkij kē s'kkatar, kam s'shulir kēwō dōka e' yōki.

⁶ A yamipa, ye' tō ye' wák ena Apolo ché a' a' kimoie as e' wa a' tō iwà saù tō kē a' kàne ì tso' kitule Skèkòl yèkkuò kī chétkeyò ñe' dalòseukwà. Kē a' kàne e' ttsòkà tajè sa' ekòl wa ena sa' èkòl wòòkwa diòshet. ⁷ ¿Wes a' tō ichèmi tō a' dör s'malepa tsata? Ì kos tso' a' wà, ì buaè eri ta' a' wà, wes a' kabikeitsò, e' kos me' Skèkòl tō a' a'. ¿Iòk a' e' ttsòkà tajè tō wësua iyi kos e' dè'bitu' a' wákpa wa, a' wákpa er wa?

⁸ Wësua e' ibikeitseke tō Skèkòl siwà' jcher tajè a' wà, e' dör wè', kē ì kī kianeia a' kī. A' e' ttsò tō a' s'wëttsémitke blu'paie, erè kam sa' dòkà ekkè. Mokī a' mú s'wëttsémitke blu'paie, e'ma sa' detke a' tã ñita s'wëttsuk. ⁹ Erè ye' a' tã, wësua sa' dör Jesús ttekòlpa tsá e'pa meät Skèkòl tō s'ditsò malepa bataie. Ye' ittse tō ká ulitane wakpa ñies Skèkòl biyòchòkwakpa ulitane e'pa tso' sa' weirke e' weblòk. Sa' dör wes s'bolòkpa tō s'klò'wéwà tsèmi sulitane wòrkī ttèwà es. ¹⁰ Cristo tté kuèkī sa' wër aliie, erè a' e' bikeitsò tō a' wà siwà' iskiè jcher buaè a' batsulewà Cristo mik e' kuèkī. Iyerke tō sa' kē diché tã', erè a' diché tã' tajè. A' dalòiertã' tajè, erè sa' kē dalòiertã'. ¹¹ Dò ikkè tã sa' tekeia bli tō ersir tō; kē sa' datsi' tã' buaè; pè' tō sa' we'ikeke siarè; sa' wákpa kē wà u tã' senoie; ¹² sa' kanèblòke darèrèè sa' wák ulà wa dō sa' shtrinewà da' a' ekkè. Mik pè' alibhòke sa' kī, etã e'pa a' sa' er buaè chòke. Mik ie'pa tō sa' we'ikeke, etã e' dalè'ttseke sa' tō er bua' wa. ¹³ Mik pè' tō sa' cheke suluè, etã e' iutekene sa' tō ttè bua' wa. Dò ikkè tã ká i' wakpa wa sulu sa' wër. Ie'pa a' sa' dör wes ushña uyanettsà u'rki es.

¹⁴ Ye' kē wà ttè i' kite' a' a' jaèwoie, è ye' tso' a' pattòk wes iyé éna ila'r dalèr ese pattèitò es. ¹⁵ Cristo Jesús tté buaè paka' ye' tō a' a' kewe, e' wa a' bàtsewà ie' mik. E' kuèkī mokī ye' dör wes a' yé es. A' mú wà s'wòbla'ukwakpa Cristo tté wa tso' dòkà 10.000, erè ye' ekòl è dör wes a' yé es. ¹⁶ E' kuèkī ye' tō a' pattè tō a' senú wes ye' serke es. ¹⁷ E' kuèkī ye' tō Timoteo patkèmi a' ska'. Ie' dör wes ye' wák alà es Skèkèpa wa. Ie' dör ye' ttòkata yèsyèsè dalèr tajè ye' éna. Wes ye' dör Cristo Jesús mik erblòkwak e' ser, e' ttè wa ye' tō ie' icha kos tso' erule erule ká wa' ñe, e'pa wòbla'wèke. Ttè e' ska' Timoteo tō a' er erane.

¹⁸ A' wèlepa e' ttsékà tajè tō ibikeitseke tō ye' kē dōpa a' ska'. ¹⁹ Erè Skèkèpa kī ikiane, e' tã ye' mi'ke a' pakòk bet. Mik ye' de etã ye' tō isuèrãè tō a' wépa e' ttsékà tajè, esepa wà Skèkòl diché tã' ò ie'pa kaberke è. ²⁰ Ì blúie Skèkòl tso' e' wà wènewà idiché tajè e' kī, kē dör ttè è wa. ²¹ ¿Ì kiane a' kī? ¿A' kī ikiane tō ye' dō kèsik wa a' uñuk? ò ¿a' kī ikiane tō ye' dō a' ska' er bua' wa, a' dalèritse wa?

5

Senè sulu watòttsasò

¹ Ye' ittè tse tō a' shuà wèm tso' ekòl e' trèrke suluè tkòkà pè' kē tō Skèkòl dalòie, esepa tsata. Ie' wà iyé alakòl tso'. ² Ì sulu e' tkòke a' shuà, erè e' wa a' e' ttsòkekaia' tajè. E' skéie ¿wes e' kē wà a' jaène? ¿Wes e' kē wà a' eriane? Warma wèm ñe' uya'ttsabak a' tō a' shuà. ³⁻⁴ Erè ye' wák kē ku' a' tã, erè ye' ttòke wes ye' wák tso' a' tã es. Wèm ñe' shulétke ye' tō Skèkèpa Jesús ttò wa wes ye' wák tso' a' tã es. Mik a' ñi dapa'uke etã e' ye' tso' ñak a' tã Wikòl Batse'r wa. Ñies Skèkèpa Jesucristo diché tso' a' tã. ⁵ E' wòshã tã wèm ñe' wòmútsa a' tō Satanás ulà a' as iwák dèr suluè e' wòklòr tã iwák tsatkèr mik Skèkèpa datskene e' kèwò ska'.

⁶ A' e' ttsòkà tajè senè sulu wa, e' kē dör buaè. ¿Kè a' wà ijcher tō pan wòlòwòkà elkela tō harinachka kos wòlòwéka? ⁷ Senè sulu e' dör wes pan

wölöwōk̄a kēchke* es, e' tō a' sulu'wēkewā. E' kuēk̄i ese kōs uyōttsā a' shuā. Es a' dōraē buaē yēsēsē kē a' i sulu tā'ia wēs pan yōule kē a' iwölöwōk̄a iēne es. Cristo kōtewā se' nuī skēie. Ie' dōr wēs obeja jcheke Judiowak Yēpa Yērulune Egipto, e' kēwō tkō'woie es. E' kuēk̄i ñermata a' batse'oule Skēkōl wōa Cristo batamik. ⁸ Es kē se' kane Cristo kōtewā se' skēie, e' kēwō tkō'uk pan yōule iwölöwōk̄a wa ese wa. Itkō'ūsō pan kē yōule iwölöwōk̄a wa ese wa. E' wā kiane chē tō itkō'ūsō kēkraē sene mok̄i yēsēsē ese wa. Kē se' kane itkō'uk sene sulu tō s'sulu'wēkewā ese wa.

⁹ Yēkkuō iēt patkē' ye' tō a' a, e' k̄i ye' iyē' tō a' kē kane e' batsōk trēr wakpa tā. ¹⁰ Erē pē' kē tō Skēkōl dalōiē dōr trēr wakpa ō i'yi kkechōk tajē ese wakpa ō akblōkwakpa ō i'yi diōkōl dalōiōkwakpa, esepa kē chōk ye' ku' a' a. Esepa chōpa ye' tō, e' ma a' kawōtā duōkwā as kē a' e' batsō esepa tā. ¹¹ Wēpa yē' ye' tō a' a yēkkuō k̄i, esepa dōr wēpa e' chō tō ie'pa erblōke Jesús mik esepa. Erē ie'pa dōr trēnukwakpa ō i'yi kkechōk tajē wakpa ō i'yi diōkōl dalōiōkwakpa ō s'chōk suluē wakpa ō bloblopa ō akblōkwakpa. Kē a' e' batsōk esepa tā, ñies kē a' chōk esepa tā. ¹²⁻¹³ Wēpa kē dōr Skēkēpa Jesús icha ŷwēs esepa shulēmi ye' tō? Skēkōl wāk tō ie'pa shuleraē. Erē wēpa dōr Skēkēpa icha ñi dapa'uke a' tā, esepa kawōtā shulē a' tō. E' kuēk̄i a' tō i'ú wēs itsō' k̄itule Skēkōl yēkkuō k̄i es, e' tō ichē: “Yi tō i' sulu wamblé, e' uyōttsā a' shuā.”

6

A' ñippōke e' shulō a' wákpa tō

¹ Mik a' wēle tō i' sulu wamblé iyami ekōl k̄i, etā ŷwēs ese mi'ke ie' wā kkatē s'shulōkwakpa kē tō Skēkōl dalōiē, esepa ska? ŷiōk e' kē shulē a' wákpa dōr batse'r e'pa tō? ² ŷA' kē wā ijcher tō se' batse'r, e'pa tō k̄a i' wakpa shuleraē aishkuō tā? E' dōr es, e' tā ŷwēs i'ñe tā i'yi tsitsirla ese ē kē shulir a' a? ³ ŷA' kē wā ijcher tō ñies Skēkōl biyōchōkwakpa shuleraēsō? Ie'pa shuleraēsō, e' tā ŷwēs a' kē a' ñippē tso' k̄a i' k̄i ese shulir? ⁴ E' kuēk̄i a' wēlepa ñippōke ñita, e' tā ŷwēs ese mi'ke a' wā shulē pē' bānet ska? ⁵ I' chéyō a' jaēwoie. Yi a' a' shulirmi ŷese kē ku' a' shuā da'a? ⁶ Erē e' skēie a' mi'ke ñi kkatōk s'shulōkwakpa kē erblōtā' Jesús mik esepa ska'.

⁷ A' ñi kkatōke s'shulōkwakpa ska', e' ē wa iwēnewā tō sene sulu e' alékatke a' k̄i. Idalē'ttsōk bēre ŷe' kē dōr ibua'ie? ŷAs itō se' i'yi ekiblō! ⁸ Erē e' skēie a' wákpa tō i' sulu ñe' wambleke ñi tā dō s'yamipa erblōke Cristo mik esepa i'yi ekibleke a' tō.

⁹ ŷA' kē wā ijcher tō wēpa dōr i' sulu wamblōkwakpa, esepa kē dōpa i' blúie Skēkōl tso' e' a? Kē a' e' kitō'uk. Wēpa dōr trēnukwakpa, wēpa dōr i'yi diōkōl dalōiōkwakpa, s'senewābak dalōseukwā wakpa, wēpa dōr i'yi alakōlpa trēr alakōlpa tā, esepa kōs kē dōpa i' blúie Skēkōl tso' e' a. ¹⁰ Ñies wēpa dōr akblōkwakpa, wēpa dōr i'yi kkechōk tajē wakpa, bloblopa, s'chōk suluē wakpa, esepa kōs kē dōpa i' blúie Skēkōl tso' e' a. ¹¹ A' wēlepa bak senuk i'yi ekkē wamblōk, erē Skēkōl tō a' pakōa'bak, a' batseō'bak, a' klōō'bak wēs pē' buaē yēsēsē es i'Wikōl wa Skēkēpa Jesucristo ttō wa.

Skēkōl kē wā se' tsatkēne as se' tō i' sulu wamblōia

¹² A' wēlepa tō ichēke: “se' wā kawō tso', i' kōs kiane wē se' k̄i, ese woie.” Erē ye' ichē tō kē i' ulitane dōr buaē se' a' wē. Ye' wā kawō tā' i' ulitane woie,

* 5:7 pan wölöwōk̄a kēchke: Judiowak wōblar pan wölöwōk̄a tso' ie'pa u a' e' kōs uyōttsā Ie'pa Yēpa Yērulune Egipto e' kēwō tkō'wēketke ie'pa tō e' yōk̄i.

erë kē ye' e' mùpattsa ʒs ilè e' alōka ye' kī. ¹³⁻¹⁴ A' welepa tō icheke: “chkè dör s'ñawi a, ñies s'ñawi dör chkè a.” E' yēne erë aishkuō t̄a iyi böt ñe' ewerawa Skèköl tō. Erë s'chka kē dör trēnoie. Skèköl tō s'chka shkewerakane aishkuō t̄a idiché tajē wa wes ie' tō Skèkēpa Jesús shkewerakane es. E' kuēkī s'chka kē meneat trēnoie wes a' tō ibikeitseke es, imeneat i buaē wōje Skèkēpa a, ñies ie' tō s'chka kkō'neke.

¹⁵ ʒA' kē wā ijcher tō se' batsulewā Cristo mik, e' kuēkī se' chka dör etkē ie' chka t̄a? E' dör es, e' t̄a ʒwes se' tō s'chka dör Cristo icha e' ia'wēmikā senukka alaköl sulusi t̄a ese wā? jkē se' kane e' ia'ukka yēs! ¹⁶ ʒA' kē wā ijcher tō mik yi sené alaköl sulusi t̄a, e' t̄a ie'pa bōl mīa wes wák eköl ē es? E' dör wes itso' kitule Skèköl yēkuō kī es. E' tō wēm ena ilaköl e' chē i' es: “Ie'pa bōl serdaē ñit̄a t̄a ie'pa mīa wes wák eköl ē es.”* ¹⁷ Erë yi batsulewā Skèkēpa Jesús mik, ese dör wes wák eköl ē es ie' t̄a.

¹⁸ E' kuēkī a' tkōshkar trē yōkī. Sene sulu skā kōs, e' kē tō s'chka dalōsēwēwā wes trē es. Mik se' trērke, et̄a s'chka dör Cristo icha, e' méttasō ɔ'ka kē dör Cristo icha, ese a. E' wa s'wák chka dalōsēwēwasō. ¹⁹⁻²⁰ ʒA' kē wā ijcher tō a' chka dör Wiköl Batse'r e' wé? Skèköl tō i'Wiköl má a' a, e' tso' a' a. Ie' tō a' t̄o'ttsabak, e' ské dör darērē. A' kē dör a' wákpa icha, a' dör ie' icha. E' kuēkī a' ké senuk yēsýesē ʒs ie' kīkarka.

7

Se' serwā ñit̄a e' pakē

¹ I' chaki' a' tō ye' a' yēkuō kī, e' wā iuteke ye' tō i'ñe. A' tō ye' a' ichaki' tō ʒbuaē idör tō se' kē serwā alakōlpa t̄a? ² Erë ye' ichè a' a' tō tajē trē tso', e' yōkī a' kōs maso tsúwā eköl eköl. ³ A' wēpa kōs kawōt̄a senuk ilaköl t̄a, es ñies a' alakōlpa kōs kawōt̄a senuk iwēm t̄a. ⁴ Alaköl chka kē meneat ie' wák ē a, e' meneat ñies iwēm a. Es ñies iwēm chka kē meneat ie' wák ē a, e' meneat ñies ilaköl a. ⁵ Ie'pa kē kane ichka kkēuk ñi yōkī. Erë ie'pa kawō mé ñi a e' batsōktsa ñi yōkī ekuölō ē ttoie S'y'ē, e' t̄a e' ē dalewa kē ie'pa ñi kōpawā. Mik ká e' tka, et̄a ie'pa ñi kōwane dō' Satanás tō ie'pa erkiōwē trēnuk, kē ie'pa diché dē'ka e' kkō'nuk e' kuēkī. ⁶ Erë ye' kē ku' a' a' ichök tō a' kawōt̄a ñi batsōktsa ñi yōkī es, a' kī ikiane, e' t̄a a' tō iwēm es. ⁷ Ye' a' t̄a sulitane mú dör wes ye' es, kē alaköl t̄a'. Erë Skèköl tō imé sulitane a' kuā'kī kuā'kī ñi kīmoie.

⁸ A' wēpa tso'ia' ekōrla ñies a' wēpa dör schō, esepa a' ye' ichè tō buaē idör tō ie'pa mú ser kekraē ekōrla wes ye' es. ⁹ Erë ie'pa kē e' kkō'nuk' trē yōkī, e' t̄a ie'pa mú maso yulōne senowāie. S'serwā e' dör bua'ie maso kkechekesō ñie' tsata.

¹⁰ A' wēpa senewabak, esepa a' ye' tō ttè dalōiēno i' meke: a' kē kane ñi ökwa. Ttè e' kē dör ye' ttè, e' mé Skèkēpa Jesús tō se' a. Alakōlpa kē kane iwēm ökwa. ¹¹ Erë ie' tō iéwā, e' t̄a ie' kē kane senukwā wēm ɔ'ka t̄a, ie' kawōt̄a senuk ekōrla kē wēm t̄a'. Ie' kē senak es, e' t̄a ie' ké er bua'ukne iwēm kī. Ñies wēpa alaköl t̄a', esepa kē kane ilaköl ökwa.

¹²⁻¹⁴ A' malepa senewabak, erë e' maso kē erblōt̄a' Jesús mik, esepa a' ttè dalōiēno kē meneat Skèkēpa Jesús wā. Erë esepa a' ye' ichè tō a' masopa kē arwa. Iwēm kē erblōt̄a' Jesús mik, isalema e' tsatkēmi ilaköl olomik. Ñies alaköl kē erblōt̄a' Jesús mik, isalema e' tsatkēmi iwēm olomik. Ie'pa ñi éwa, e' t̄a ie'pa ala'r dör wes pē' kē erblōt̄a' Jesús mik esepa ala'r es, ie'pa tsatkē e' dör darērē. Erë iyē ena imi serke ñit̄a, kē ñi anewa, e' t̄a isalema ie'pa tsatkēmi

* 6:16 Génesis 2.24

iyë ö imi olomik. E' kuekji ye' ichë tö a' maso senakia a' ta, e' ta kë iarwa. ¹⁵ Erë a' maso kë erblöta' Jesús mik, e' éna a' akwa krö wa, e' ta kë iwöklö'war a' kë klöulewa iulä a. Erë Skëköl tö se' klöo'bak senuk bërë ñita. ¹⁶ E' kuekji ibua'ie dörm tö a' sermiia bërë ñita. A wëm çì tö be' a' ichök tö be' alaköl kë tsatkërpa be' olomik? A alaköl çì tö be' a' ichök tö be' wëm kë tsatkërpa be' olomik?

¹⁷ E' dör wes tte wa ye' tö Skëkëpa Jesús icha erule erule e'pa ulitane wöbla'weke kâ wa'ne es. Ye' tö ie'pa a' ichë tö wes a' ku' Skëköl tö mik a' klöo'itö iwák a' eta, es a' atü bër. Ie' tö ieri mé a' a' seno eköl eköl es. ¹⁸ Wëpa tottola kkuölit tëule tsir, mik ie'pa klöo' Skëköl tö iwák a' eta, esepa kë kâne e' mane'ukne wes. Es ñies wëpa kë wakyöule es, mik Skëköl tö ie'pa klöo' eta, esepa kë kâne e' wakyuök. ¹⁹ Se' wakyöule ö kë se' wakyöule e' ska' Skëköl kë tkine yës. Ie' tte dalöieno, e' dalöiekeso, e' je' kji e' tkirke. ²⁰ A' kos e' tsuat wes a' dör mik ie' tö a' klöo' iwák a' eta es. ²¹ Mik ie' tö a' klöo', eta ça' klöulewa kanë mésoie? e' ta kë a' tkinuk e' kji. Erë a' a' kawö tso'ia e' yöktsa e' ulä a, e' ta a' e' yöttsa. ²² Mik ie' tö a' klöo', eta a' klöulewa kanë mésoie, e' ta e' yë'ttsa ie' tö sene sulu ulä a kanebloie Skëkëpa Jesús a. Es ñies mik Skëköl tö a' klöo', eta a' kë dör kanë méso ñe'se, e' ta e' klöo' Cristo tö ie' wák kanë mésopaie. E' kuekji a' klöulewa kanë mésoie, e' ta kë a' tkinuk e' kji. ²³ Skëköl tö a' to'ttsabak, e' kuekji kë a' e' tükne yile skä tte dikja. ²⁴ A yamipa, wes a' ku' Skëköl tö mik a' klöo'itö eta, es a' atü bër. A' senü buaë yësyësë ie' a, sene me'itö a' a' e' a.

²⁵ Ima a' tö ye' chaki' yëkuuö kji wëpa tso'ia ekörla, esepa kji, e' iuteke ye' tö i'ñe. Ese tte kë mène ye' a' Skëkëpa Jesús wa. Erë ima ibikeitsëyö, e' chekeyö a' a. Skëköl ye' suë er siarë wa e' wa ieri méitö ye' a' iwä jchenowa buaë. E' kuekji i' chekeyö e' mik a' erblömi. ²⁶ I'ñe ta se' serke kawö darërë a, e' kuekji ye' a' ta buaë idir tö se' kos e' tsuat wes s'tso' es. ²⁷ Wëm senewabak, ese kë tö ilaköl ökwa. Wëm duria ekörla, ese tayë kë yular. ²⁸ Erë wëm senëwa, e' ta buaë idir. E' wa ie' kë wä i' sulu wamblëne. Ñies alaköl kam serwa, ese senëwa, e' ta e' dör buaë. E' wa ie' kë wä i' sulu wamblëne. Erë wëpa senewabak, esepa we'ikëmi kâ i' kji s'weirke ese tö tköka wëpa kë senewabak esepa tsata. E' yöki ye' éna a' tsatkak, e' ë kuekji ye' ichë tö buaë idir tö a' ser ekörla.

²⁹⁻³¹ A yamipa, ye' ichë tö kë se' a' kawö ta'ia taië. Wes kâ i' dör i'ñe ta e' erkawatke. E' kuekji i'ñe ta ena këkraë kë se' kâne senukia er me'rie i' tso' kâ i' kji ese kji. Se' senewabak, esepa kë er mukwa e' kji. Se' ijuke siarë, esepa kë er mukwa e' kji. Ñies se' ttsë'rke buaë, esepa kë er mukwa e' kji. Se' tö i' tuë ta', esepa kë er mukwa i' tso'rak iwä ese kji. Se' serke buaë i' tso' kâ i' kji ese mik, esepa kë er mukwa ese kji.

³² Ye' kji ikiane tö a' mú ttsë'r buaë, kë tkir i' kji. Wëpa serke ekörla, esepa wä kawö tso' kibiie Skëköl i'yi sauk ena i' wër buaë ie' wa ese uk. ³³ Erë wëpa senewabak, esepa kawötä i' tso' kâ i' kji ese sauk as iwër buaë itayë wa. ³⁴ Es ie'pa kji i'yi böt kanë tso'. Es ñies alakölpa dör schö ena busipa wëm kë ta', esepa wä kawö tso' kibiie Skëköl i'yi sauk. Ie'pa e' mumittsa senuk batse'r. Erë alakölpa senewabak, esepa kawötä i' tso' kâ i' kji ese sauk as iwër buaë iwëm wa. ³⁵ Tte ekkë chëyö a' kimoie, kë dör a' wöklö'woie. Ye' kji ikiane tö a' ser buaë yësyësë Skëköl ë a, kë wötkeku' i' tö.

³⁶ Wëpa tte meuletke tayë a' senukwa, esepa wele tö ibikeitsë: "Tayë duëswö detke senowa, ñies ye' kë a' seneia ekörla. Bua' idir ye' a' senukwa ie' ta", e' ta esepa a' ye' ichë tö e' senakwa, e' ta a' senúwa, e' kë dör suluë. A' senúwa. ³⁷ Erë wëpa tte meuletke tayë a' senukwa, erë esepa kë éna senakwaja, e' ta esepa a' ye' ichë tö e' dör buaë tö a' kë serwa. Erë a' kawötä ibikeitsökwa bua'iewa

ķewē tō a' wákpa er wa a' kē senakwā. Nies a' kawōtā isauk buaē tō kē yi ku' a' a' ichök tō kē a' senukwā. A' tō ibikeitsétke tō a' senak ekōrla ķekraē, e' tā bua' idir tō a' kē serwā. ³⁸ Es ye' tō ichē tō wēpa senēwā, esepa tō iwē buaē. Erē wēpa kē sene'wā, esepa tō iwē bua'ie.

³⁹ Alakōl senewābak, e' kawōtā senuk iwēm ē tā dō mik iwēm blēnewā etā. Iwēm blēnewā e' tā ie' serwamine wēm o'ka tā. Erē ie' kawōtā senukwā wēm erblē Skēkēpa mik ese ē tā. ⁴⁰ Erē ye' ichē tō bua' idir ie' a' tō ie' mū ser ekōrla, kē senewāne. E' tō ie' tšs'weraē buaē šute. Ye' tō iklō'wē tō ye' a' Skēkōl Wikōl tso' nīes, e' kuēķi ye' tō a' ichē es.

8

Iyiwak jchēule ūyi diökōl tso' dalōiē ese a, e' pakē

¹ Chkē meule ūyi diökōl tso' dalōiē ese a, ese ķi a' tō ye' a' ichaki' yēkkuō ķi, e' iutekeyō j'ñe.

Ima a' tō ūyi diökōl ñe'se chē, e' dōr moki e' jcher se' wā. Erē kē a' éna ichökwa tō se' wā ūyi jcher, e' tō se' kēmi e' tšsōkka tajē s'malepa ķi. Erē s'malepa dalēritsesesō, e' tō ie'pa dichē ķi ieraē. ² Yi e' bikeitsō tō ie' wā ūyi jchertke tajē, e' wa iwēnewā tō kam ie' wā jcher wēs ikawōtā jchenuk es. ³ Erē yi tō Skēkōl dalēritseke, ese mik ie' bātsē buaē.

⁴ Chkē meule ūyi diökōl tso' dalōiē ese a ese katēsō, e' ķi a' tō ye' a' ichaki'. Se' wā jcher buaē tō ūyi diökōl ñe'se wāk kē tā, e' kuēķi kē idōr iie bua'. Skēkōl chōkle, e' dōr ekōl ē. ⁵ Pē' kē tō Skēkōl dalōiē, esepa tō iklō'wē tō ì dalōiekerakitō, esepa tso' tajē serke ká jai a' o ká i' a. Esepa kiérakitō kēkōl o skēkēpa. Moki esepa tso', ⁶ erē Skēkōl dalōieke se' tō, e' dōr Skēkōl ekōl ěme e'. Ie' dōr S'yē. Ie' dōr ūyi ulitane wī, nīes se' tso' ie' ē a. Nīes Skēkēpa dōr ekōl ē, e' dōr Jesucristo. ūyi ulitane tso' ie' mik, nīes se' tso' ie' mik.

⁷ Erē kē s'yamipa ulitane éna iwā ane buaē tō ūyi diökōl tso' dalōiē, ese koš kē wā tā'. Ie'pa bak ūyi diökōl ñe'se dalōiōk, e' kuēķi e' tso'ia' ie'pa er a' dō ikkē tā. Mik ie'pa tō chkē meule ūyi diökōl a, ese katē, etā e' ķi ier tō ikkatē. Ie'pa dichē kē dē'ka ierbikō es, ese wōklō'woie. E' kuēķi ie'pa tō itšsē tō iianekāne ñáie. ⁸ Se' bats Skēkōl mik e' kē dōr chkē wa. Ì katekesō o ì kē katēsō e' kē a' se' onuk buaē o suluē ie' wōa. ⁹ E' jcher a' wā, e' kuēķi a' tō iklō'wē tō chkē koš katēmi a' tō. E' yēne, erē a' e' kkō'nū aš kē a' ukuōmik s'yamipa kam éna iwā ar buaē, esepa ar dōne sene sulu a. ¹⁰ Ichōsō tō be' éna iane buaē, e' miā e' tkēsēr chkē meule ūyi diökōl a, ese katōk iwē a. Erē e' dalewa s'yami kam éna iwā ar buaē ese ekōl tō be' suē chkōk tā e' tō ie' erkiōwēka tā imiā tā ikatēitō nīes. ¹¹ Be' tō iwē es, e' tā e' wa be' tō se' yami, kē dichē dē'ka wē', e' émine sene sulu a tā isulurdawā be' ukuōmik. Ie' dōr s'yami, nīes Cristo e' mettsa ttēwā ie' skēie. Be' tō iwē es, e' tā be' tō ì sulu wamblē s'yami ķi. ¹² Se' tō s'yamipa kam éna iwā ar buaē, esepa ķi ì sulu wamblē es, e' tā nīes se' tso' ì sulu wamblōk Cristo ķi. ¹³ E' kuēķi ye' ichē tō s'yami wele armine sene sulu a ye' ukuōmik, iyiwak chkā katēyō e' kuēķi, e' tā kē ye' tō ikatepaiāne.

9

Pablo tō ikanē tsqtké

¹ Ūwēs a' tō ibikeitsēmi tō ye' kē a' kawō tā' ì woie wēs ye' ķi ikiane es? Wēsua a' tō ibikeitseke tō ye' kē dōr Jesús ttekölpā tsā e'pa ekōl. Erē ye' tō Skēkēpa Jesús su' ye' wāk wōbla wa, e' kuēķi moki ye' dōr ie'pa ekōl. A' dōr

ye' kaneblöke Skëkëpa a e' wà. ² A' wakpa kî iwënewa tö mokî ye' dör Jesús ttekölpa tsá e'pa eköl. Q'kapa tö ichëmi tö ye' kē dör es, erē e' kē yënu' a' a.

³ Wépa tö ye' ché es, esepa yökî ye' e' tsatköke i' es. ⁴ ¿Wes a' ibikeitsëmi tö wépa wöbla'wekeyö, esepa kē kawötä ye' kimuk inuköl wa chkoie di' yoie? ⁵ Nies ¿ima a' ibikeitsè tö ye' kē a kawö ta' senukwä tayè erblöke Jesús mik ese ta' tsëmi e' ta' wes Jesús ttekölpa malepa ena Jesús ëlpa ena Pedro e'pa tö iweke es? ⁶ ¿Ima a' ibikeitsè tö ye' ena Bernabé, sa' bôl ë kawötä kaneblök sa' wákpa ulä wa e' kkö'noie? ⁷ ¿Wé a' wä isüule tö ñippökwakpa mi'ke, erē iwákpa e' kkö'nuke ichkë wa idi'yè wa? ¿Wé a' wä isüule tö iyiwö tkësö, erē kē sö iwä katepa? ¿Wé a' wä isüule tö yi tso' chibo kkö'nuk, erē ese kē tö chibo tsu'diö yepa? ⁸⁻⁹ ¿chök ye' tso' a' a, e' kē bikeitse s'ditsö ë wä, ñies itso' kitule Moisés ttē dalöiëno kî, e' tö ichë i' es: "Baka wë'ñe tso' kanebloie trigo wöttsoie, e' kē kawö ta' kkö' payuëwä itso' kaneblök e' dalewa as trigowö katöitö." ¿Ima a' ibikeitsè? ¿Ttē dalöiëno e' me'at Skëköl tö baka wë'ñe ë kkö'noie? ¹⁰ Au, ie' tö ime'at se' a' ñies. Wépa tö iyiwö tkeke ena wépa tö ishteke, esepa tö iwakanewëke ie'pa tö iwö kak paneke e' kuëkî. ¹¹ Es ñies sa' tö Wiköl Batse'r íyi tsá paka' a' a, e' dör wes iyiwö tkësö es, e' kuëkî kē idör suluë tö a' tö sa' kimü i' tso' a' wä ese wa, e' dör wes iyiwö shtekesö es. ¹² A' wöbla'ukwakpa skä e' kkö'nuk a' kawötä, e' yitā buaë a' kawötä sa' kkö'nuk.

Erē e' wä kē kine sa' wä a' a. Mik sa' bak a' ska', etā sa' kē wä a' íyi kàne e' kkö'noie. Sa' kaneblë' sa' wákpa ulä wa e' kkö'noie. E' dör darërë sa' a, erē e' kos dalë'ttsë' sa' tö as kē i' tö a' wöklö'ü Cristo ttē buaë e' klö'uk. ¹³ A' wä ijcher tö wépa kaneblöke Skëköl wé tso' Jerusalén e' a, esepa serke i' kanewëke ie'pa tö ese mik. E' wä dö tö iyiwak jcheke ie'pa tö ka' tso' imokā Skëköl a' e' kî, ese chkä kak tsekeat ie'pa tö katē. ¹⁴ Es ñies Skëkëpa Jesús tö iyë'at tö wépa kaneblöke ie' a' ittē buaë pakök, esepa serdaë kanè e' mik. ¹⁵ Erē ye' kē wä íyi ikkë kine a' a yës. Nies ye' kē ku' i' chök a' a as a' tö ye' a' imü. Ye' tö Jesús ttē buaë pakeke ëme, e' tö ye' ttsë'wëke buaë shütē. E' kē yepattsä yi tö ye' ulä a. Ye' a' ta' buaë idir tö ye' duöwä, erē ye' kē tö a' ulä a' i' klö'wëpa.

¹⁶ Erē ye' patkëule Jesús ttē buaë pakök, e' kuëkî e' wa ye' kē a' e' ttsënu'kka yës. Ye' kawötä iwä pakök. Ye' kē tö ipakë, e' ta' jwëstela'ina ye' ta! ¹⁷ Ipaköpayö ye' wák er wa, e'ma ye' wä kawö ta' s'ña'woie ikî. Erē kanè e' me'at Skëköl tö ye' ulä a, e' kuëkî ye' kawötä ipakök. ¹⁸ E' dör es e'ma ¿i dör iské ye' a? Ye' ttsë'ne buaë ipakök ëme e' dör iské ye' a. E' wä kiane chë tö erē ye' wä kawö ta' senuk ye' kanè e' wa, erē e' kē kî ye' s'ña'wëku' yës. E' tö ye' ttsë'wëke buaë shütē.

¹⁹ Erē ye' kē dör yi kanè méso, erē ye' e' mettsä sulitane kanè mésoie as kos ie'pa erblömi Jesús mik, ekkëpa dö erblök imik. ²⁰ Mik ye' tso' judiowak shüa, etā ye' serke wes sa' judiowak ser Moisés ttē dalöiëno dikîa es as ie'pa erblö Jesús mik. Erē ye' kē ku'ia Moisés ttē dalöiëno e' dikîa, erē mik ye' tso' ie'pa shüa, etā idalöiekeyö as ie'pa erblö Jesús mik. ²¹ Es ñies mik ye' tso' pë' kē dör judiowak esepa shüa, etā ye' serke wes ie'pa ser es as ie'pa erblö Jesús mik. (Erē kē i' sulu wambleku'yö. E' wä dö tö erē ye' kē ku'ia Moisés ttē dalöiëno e' dikîa, erē ye' tso'ia Skëköl ttē dalöiëno e' dikîa, ye' tso' Cristo ttē dikîa e' kuëkî.) ²² Mik ye' tso' s'yamipa kam éna Jesús ttē wä ar buaë, esepa shüa, etā ye' serke wes ie'pa ser es, as ye' a' ie'pa kimer as ie'pa éna iwä ar buaë. Es mik ye' tso' pë' shüa etā ye' serke wes ie'pa es as wes alé ie'pa wëlepa tsatkër. ²³ I' kos wëkeyö e' dör Jesús ttē buaë kî shköwoie as iwä döñak ye' ulä a.

²⁴ A' wə ijcher tō mik se' turke tseè isuoië tō wé e' alōmi, etə iturkerak sɛraə, erë eköl è e' alōmi, ese ulà a iské dōraë. E' sù a' senu Skëköl a buaë as iské dō a' ulà a wës wé e' alé ese ulà a iské de es. ²⁵ Tunukwakpa ulitane e' kkō'nuke, e' yuöke kekraë e' aloka imalepa ki. Ì kos tō ie'pa wöklō'wëmi, e' olo'yeke ie'pa tō. E' kos wëke ie'pa tō as kal kō yuekerakitō wöshkie * tkëkə iwökir ki, ese dō ie'pa ulà a ie' alérak e' skéie. Iské e' chklörtə'wə, erë se' iyuleke, e' dör yöbië kē chklörtə'wə. ²⁶ Ye' serke Skëköl a wës yi tur e' aloka ese es, kē dör wës tunukwak turke éanas ese es. Ye' kē dör wës ñippökwa tō iulà tsini uyeke é siwə' ki, kē wə ta' ese es. ²⁷ Ye' e' wöklō'uke darërë, ye' chkə kekeyö kësik wa as tō iü wës Skëköl ki ikiane es. E' wëkeyö es dō' ye' s'patté tajë Skëképa ttë wa, erë ye' wák kē ulà a iské dō.

10

Kë a' minuk iyi diököl dalöie ese wé a

¹ A yamipa, ye' kē ki ikiane tō a' éna ichōwa tō ì bak se' yamipa bak ká iaiäë Moisés kəwō ska' e'pa ta. Ie'pa kos wëttsə' Skëköl tō mò ar tajë e' wa. Ñies Skëköl diché wa ie'pa kos baktsə klō wa dayë kiè Dayë Mat, e' shuə kē nune'ka dayë wə. ² E' dör wës ie'pa wösunerak mò a ena dayë a es iwə kkachoië tō ie'pa batsulewə Moisés mik. ³ Es ñies chkë mé Skëköl wák tō ie'pa a, e' è ñë ie'pa ulitane tō. ⁴ Ñies di' mé ie' wák tō ie'pa a, e' è yé ie'pa ulitane tō. Di' e' dōwëttsaitō ákkuö a. Ákkuö e' tō Cristo wə ché, e' mir ie'pa ta kekraë ikimukrak. ⁵ Erë ie'pa kibiiepa kē wër Skëköl wa buaë. E' kuëki ie'pa kibiiepa durulune, nu atə tkëter ká wa ñë ká sir poë e' ki.

⁶ E' kos tka ie'pa ta se' a iwə kkachoië tō kē se' kàne ì sulu kkechök wës ie'pa tō ikkeyë' es. ⁷ Se' kē kàne iyi diököl dalöiök wës ie'pa wëlepa tō idalöie' es. Ì wamblé' ie'pa tō e' tso' kitule Skëköl yëkkuö ki. E' tō ichè: "Ie'pa e' tuléwə chkök di'yök tajë buaë iyi diököl dalöioie. E' ukuöki ta ie' kékarak klötök trënuκ ì sulu wamblök tajë e' ttsé'wəkarak buaë."* ⁸ Kē se' kàne trënuκ wës ie'pa wëlepa trënerak es, e' nu' ki ie'pa tajë e'pa durulune ká etkə a dōkə 23,000. ⁹ Kē se' kàne Cristo wöñatkök ì sulu wa wës ie'pa wëlepa iwöñatkë' es, e' nu' ki ie'pa kōtulur tkabé wa. ¹⁰ Kē se' kàne kköchökka Skëköl wöə wës ie'pa wëlepa kköyë'ka es, e' nu' ki S'ttökulurwak tō ie'pa kōtulur.

¹¹ İyi ekkë kos tka s'yamipa bak ká iaiäë, e'pa ta iwə kkachoië se' a tō se' kē kàne ì sulu wamblök wës ie'pa es. E' kos kiteəat Skëköl yëkkuö ki se' serke i'ñie ta ká i' erkewatke e' kəwō ska', esepa a ikkachoië tō wépa tō Skëköl watëttsə, esepa weirdaë inu' ki.

¹² A' wëlepa e' bikeitsō tō "ye' e' tkéwə darërë Jesús mik, kē ye' arpamine ì sulu a." Ese wakpa kawōtə senuκ erki as kē iarmine ì sulu a. ¹³ Se' erkirke ì sulu wamblök, ese kos tköke sulitane ta. Erë Skëköl ttō mokjë, ie' kē tō se' mepattsə tō ì sulu tō se' erkiöwë tajë shutë kē se' a iwöklör ekkë. Mik se' erkiöwëke ì sulu tō, etə ie' tō se' a ikkacheraë wës se' tköshkarmi iulà a as se' a iwöklör.

¹⁴ A yamipa, a' dalër tajë ye' éna, iyi diököl tso' dalöie ese kos yöki a' tköshkar bānet. ¹⁵ A' kabikeitsō buaë, e' kuëki ì chekeyö a' a, e' bikeitsō ta a' isueraë tō mokjë idir. ¹⁶ Mik se' ñi dapa'uke Cristo kōtəwə e' kəwō tkö'uk,

* **9:25** kal kō yöule wöshkie: E' merke tunukwakpa e' alé esepa a, e' kkecheke ie'pa tō tajë. Wé ki itkënekə ese wák dalöiërtə' tajë. * **10:7** Éxodo 32.6

eta wěstela chësö Skëköl a vino yekesö ñita tka' etkë a e' kî. Vino ñe' t'ö ie' pë tene tajë s'tsätkoie e' wà chë. E' wa se' kôs tso' batsulewä ie' mik. Ñies pan etö ë blatekesö ñi a e' ñekesö ñita. E' t'ö ie' chkà wà chë. E' wa se' kôs tso' batsulewä ie' mik. ¹⁷ Se' dör tajë, e' kôs t'ö pan etö ë e' ñeke, e' kuekî se' kôs dör wes wák eköl ë es.

¹⁸ Ì weke Israel aleripa t'ö e' wà bikeitsö. Mik ie'pa t'ö iyiwak jcheke ka' tso' imokä Skëköl a e' kî, eta wépa t'ö ese chkà kak kateke, esepa kôs tso' ie' dalöiök ñita. Es ñies a' mi'ke iyi diököl dalöio wé a, ta chkë meule iyi diököl a, ese kak katé a' t'ö, e' ta a' tso' idalöiök ie'pa ta ñita. ¹⁹ E' wa ye' kë ku' ichök t'ö iyi diököl ese ena chkë meule ia ese diché ta'. ²⁰ Au, kë idör es. Ye' tso' ichök t'ö pë' kë t'ö Skëköl dalöie esepa t'ö iyiwak jcheke më iyi diököl a, ñermata e' meule aknamapa a, kë meule Skëköl ichök e' a. Ye' kë kî ikiane t'ö a' e' tiü aknamapa iyi shuä yës. ²¹ A' kë a Skëképa Jesús tka' ena aknamapa tka' e' wà yanuk ñita. A' kë a Skëképa chkë ena aknamapa chkë katanuk ñita. ²² Iwësö es, e' ta s'tso' Skëképa tsiriük as isibirka s'kî. Ie' uluneka s'kî, e' ta çwes e' dalë'ttsërmi sia?

Ì kôs ü Skëköl ë kîkoka

²³ A' welepa t'ö icheke t'ö "se' wä kawö tso', i kôs kiane se' kî wë, ese woie." E' yene erë kë ì ulitane e' dör buaë se' a wë. Ì kôs kiane se' kî wë, e' wëmisë, erë kë ì ulitane a s'yamipa er diché iënuuk. ²⁴ Se' kë kàne tkinuk se' wák ë kî. Ñies s'kawötä tkinuk s'malepa kî.

²⁵⁻²⁶ Skëköl yëkuö t'ö ichë: "Ká i' ena iyi kôs tso' iki, e' dör Skëköl icha."† E' kuekî iyiwak chkà watorke iwé a, ese kôs katëmisö. Kë iwä chakar t'ö imeule iyi diököl a ö au as s'er kë t'ö s'kkatö iki.

²⁷ Yi kë erblötä' Jesús mik, ese eköl t'ö a' wele kié chkök ie' ta, ta a' shkak, e' ta a' yú. Ì kôs wà a' dëne e' katö bërë kë ichakar as a' er kë t'ö a' kkatö iki. ²⁸ Erë o'ka t'ö a' a' ichë: "Iyiwak chkà se meule iyi diököl a", e' ta kë ikatar ie' dalërmik, ñies erbikë dalërmik. ²⁹ Ye' tso' ie' erbikë chök, ye' kë ku' a' erbikë chök.

Ye' a' kawö ta' iyiwak chkà ulitane katök, çwes e' kë katepayö, imène sulu o'ka kî e' ë kuekî? ³⁰ Ì kateke ye' t'ö, ese kî ye' t'ö wěstela cheke Skëköl a, e' ta çwes e' sulurmi o'ka yökî? çwes e' kî ie' t'ö ye' chëmi suluë?

³¹ E' kuekî ì kôs yekesö, ñekesö, ñies ì kôs wekesö, e' üsö as Skëköl kîkarka.

³² A' senü wösh wa as kë yi wöklör a' ukuömik. Judiowak idir ö kë idör judiowak ö wépa dör Skëköl icha ese idir, ese kôs kë wöklö'war. ³³ A' senü wes ye' serke es. Ye' wák e' ché senuk kekraë as e' wër buaë sulitane wa. Ye' kë tkirkü' ye' wák kî. Ye' tkirke sulitane kî ie'pa kîmoie as itsätkërdak.

11

¹ A' senü wes ye' serke es. Ye' serke wes Cristo ser es.

Wes alakölpä kawötä e' uk mik se' ñi dapa'uke eta

² Kekraë a' er arke ye' ska'. Ñies ì kôs wa ye' t'ö a' wöblao', e' wekeia a' t'ö. E' kuekî ye' tso' a' kîkökka. ³ Erë ye' kî ikiane t'ö a' wä ijcher t'ö Cristo dör wépa dör ie' icha esepa kôs wökir. Ñies wëm dör alaköl wökir. Ñies Skëköl dör Cristo wökir. ⁴ Mik a' ñi dapa'uke ttök Skëköl ta, eta a' wépa welepa ttöke ie' ta ö ilë chekerakitö ie' ttekölïe ta iwökir pabakekewaitö, e' ta e' wa yi dör iwökir e' dalösewëkewaitö. ⁵ E' skéie kë dör es alakölpä a. Ie'pa ttöke Skëköl ta ö ilë chekerakitö ie' ttekölïe, kë wökir pabakulewä, e' ta e' wa ie'pa t'ö yi dör

† 10:25-26 Salmo 24.1

iwökir e' dalöšewéwā. Ie'pa dör wēs alakölpa tsà tō dabebe esepa es. ⁶ Alaköl wele kē éna iwökir pabakakwā, e' tã ese mú tō itsà tēe wēs wēm es. Erē e' dör jaē tajē ie' a. E' kuekī buaē idir ie' a tō iwökir pabakōwā. ⁷⁻⁹ Skëköl tō wēm yō' wēs ie' wák es, e' kuekī wēs ie' dör e' wërke wēm kī. E' kuekī wēpa kē kâne iwökir pabakōkwā mik ittōke ie' tã e' dalewa. Erē alaköl dē'kã wēm wa, e' kē dör tō wēm dē'kã alaköl wa. Nies alaköl yōne wēm kuekī ikimoie, e' kē dör tō wēm yōne alaköl kuekī. E' kuekī wēs wēm dör e' wërke alaköl kī. ¹⁰ E' kuekī alakölpa kē e' wà kkachök iwökir pabakèwā wa. Nies ie'pa kē e' uk Skëköl biyöchökwakpa kuekī. ¹¹ Erē alakölpa ena wēpa batsulewā Skëkēpa mik esepa kē meneat ulawa ulawa ñi yōkī. E' skéie imeneat ñi kīmuk ñi dalöiök. ¹² Moki tō alaköl tsá dē'kã wēm tsá wa. Erē ñies e' ukuökī tã wēpa ulitane kurke alaköl wa. Erē se' kōs ena íyi kōs, e' dē'kã Skëköl wa.

¹³ A' wakpa tō ibikeitsō. ¿Buaē idir tō alakölpa ttōke Skëköl tã wökir kē pabakule? ¹⁴ Sulitane wa ijcher tō iwake' meneatbak tō wēm tsá batsi, e' dör jaē. ¹⁵ Erē alaköl tsá batsi, e' mēne ie' a iwökir pabakoie, e' kuekī e' mēne buaē ie' kī ikikokā. ¹⁶ Yile kē wā ye' sini'kūne, e' tã ese éna íanú tō se' dör Skëköl icha erule erule ñi dapa'uke ká wa'ñe, e'pa kōs wōblar tō alakölpa ttōke Skëköl tã wökir pabakulewā.

Wēs se' kē Skëkēpa kōtewā e' kēwō tkō'uk

¹⁷ Í cheke ye' tō a' a' i' tã, e' kē kī ye' a' a' peñanuk. Mik a' ñi dapa'uke, etã e' wà dettsa suluē ichök i buaē tsatã. ¹⁸ Kēweie yō ichè tō ye' wā ibiyō jcher tō mik a' ñi dapa'uke, etã a' ñi blabatsélor. Wele tã ye' iklö'wé tō e' dör moki. ¹⁹ Moki e' dör buaē tō a' ñi blabatsō as iwērwa a' shuā tō a' wēpa wër moki Skëköl wa buaē. ²⁰⁻²¹ Mik a' ñi dapa'uke Skëkēpa kōtewā e' kēwō tkō'woie chke wà di'yè wa, etã a' wákpa tō a' chké ñéwā kē wā iyamipa kē wā i' tã' esepa bikeitse. Bataie tã a' welepa atē kē chkaule welepa e' ttéka tajē blo' wa. E' wa i' ché a' tō tō ikéwō tkō'weke a' tō e' dalöšewéwā a' tō. ²² Wēsua a' kē u' tã' chkoie di'yoie. Wēsua se' dör Skëköl icha e'pa dalöšewékewā a' tō. Wēsua a' éna s'yamipa dör siarē, esepa jaewakka. ¿Í chëmiyō a' a' íyi ekkē kuekī? ¿A' kī ikiane tō ye' tō a' peñe ikī? Au, ye' kē tō iwēpa.

²³ Skëkēpa Jesús tté meneat ye' a' paka'neyō a' a, e' dör i' es: Nañewe kām ie' mertsã, e' yōkī ie' tō pan klō'wé. ²⁴ E' kī wéstela chéitō Skëköl a. E' ukuökī tã íblatéitō tã iché: "Pan i' dör ye' chká merdattsa a' tsatkoie e'. I' u' kēkraē as a' er arne ye' ska'." ²⁵ Es ñies mik ie'pa chké one tã tkã' a' vino tkēr, e' klō'wéitō tã iché: "Vino i' dör ye' pé. Ye' tterawā e' pé tērdaē, e' wa tté pa'alí me' Skëköl tō, e' wà de. Bitökicha a' tō iyeke, etã a' er anú ye' ska'." ²⁶ Es bitökicha a' tō pan ñe' ñé ena vino ñe' yé, e' wa a' tso' ichök tō ie' kōtewā se' skéie. Es a' tō iché michoē dō mik ie' datskane etã.

²⁷ E' kuekī yi isie tō pan ñe' ñé ena vino ñe' yé, erē kē iserku' wēs kawō tkō'weke ñe' wà kiane ché es, e' tã esepa tso' Skëkēpa chká ena ipé dalöšewéwā. ²⁸⁻²⁹ Íñésō ena iyésō, erē s'yamipa malepa dör wēs wák eköl ē es se' tã Skëkēpa batamik, esepa dalöšewéwāsō, e' tã Skëköl wō kiekēsō e' kī. E' kuekī se' kōs eköl eköl kawōtã e' sauk kewe tō is 'tso', e' ukuökī tã pan nú ena vino yō. ³⁰ Erē a' kē ku' iwā dalöiök es. E' kuekī a' tajē kirirke íanewā alabébē, ñies a' welepa duolor. ³¹ Se' e' sué buaē, e' ma Skëkēpa kē tō se' shulepa. ³² Erē ie' tō se' shuleke, e' tã e' dör se' kimoie as se' kē kichatēr aishkuō tã wēpa kē tō ie' dalöietã esepa tã ñitã. ³³ A yamipa, mik a' ñi dapa'uke chkök ñitã Skëkēpa kōtewā e' kēwō tkō'woie, etã a' ñi panú. ³⁴ A' wēpa dué bli wā, e' tã esepa

chköbitu iwák u a aš a' k'è tò Skèköl wö kiö e' k'j a' ñi dapa'uke chkök ñita e' wa. İyi malè kianeia şulè, ese şulekeyö mik ye' dene a' ska' eta.

12

İ merke Wiköl Batse'r wa e' pake

¹ A yamipa, i' ta ye' tò i merke Wiköl Batse'r wa se' a e' tté pakeke a' a. Ye' k'j ikiane tò a' éna tté e' wà ar buaë. ² A' wà ijcher buaë tò kenet ta kam a' tò Skèköl dalöiö, e' yöki a' bak e' muksa wëttsè wes alé iyi diököl kè ttö ta', ese dalöiök. ³ E' kuëki j'ñe ta ye' k'j ikiane tò a' wà ijcher tò wépa ttöke Skèköl Wiköl wa, esepa kè tò ichepa: “İ Jesús mú kichatèr!” E' sù wépa kè ttökü' Wiköl Batse'r wa, esepa kè tò ichepa mokj: “İ Jesús dör sulitane Kèköl!”

⁴ İ mène se' a' ñi kimoie ese dör kuä'k'j kuä'k'j, erè e' wì dör Skèköl Wiköl eköl è. ⁵ E' sù kanè tso' se' wà s'kimoie ese dör kuä'k'j kuä'k'j, erè e' wì dör Skèkèpa Jesús eköl è. ⁶ E' sù i wèkesö ese wà dökettsa kuä'k'j kuä'k'j, erè e' wì dör Skèköl eköl è, e' tò iwakaneweke se' a' aš iwà döttsa wes ie' k'j ikiane es. ⁷ Se' kòş eköl eköl a' imène Skèköl Wiköl wa s' malepa kimoie. ⁸ Welepa a' imerke Skèköl Wiköl wa Skèköl siwé iskië e' pakoie. Welepa skà a' Wiköl e' è wa imerke ttè blèule ese wà pakoie. ⁹ Welepa skà a' imerke Wiköl e' è wa erbloie Skèköl mik bua'ie. Welepa skà a' imerke Wiköl e' è wa s' duöke ese bua'wone. ¹⁰ Welepa skà a' imerke i kè or yi a' ese woie. Welepa skà a' imerke ttoie Skèköl ttekölie. Welepa skà a' imerke isuoie tò yile kapaköke ese dör Skèköl ttè mokj ö au. Welepa skà a' imerke ttoie ttö kuä'k'j kuä'k'j wa. Welepa skà a' imerke wépa ttöke ttö kuä'k'j kuä'k'j wa, ese wa pakone. ¹¹ Erè ekkè kòş dör Skèköl Wiköl eköl è e' kanè. İe' tò imeke se' kòş a' eköl eköl wes ie' k'j ikiane es. ¹²⁻¹³ Se' dör Cristo icha e'pa dör wes wák eköl è es. Se' ulà ta', klö ta' ena se' yese skà tso' tajè, erè e' kòş wöiëlewä etkème. Es ñies se' dör kuä'k'j kuä'k'j. Se' welepa dör judiowak, se' welepa skà kè dör judiowak, se' welepa klöulewä kanè mésoie, se' welepa skà kè dör es. Erè se' kòş iënewä Skèköl Wiköl a, e' è a' se' kòş tso'. E' wa se' de wes wák eköl è es Cristo ta' ñita.

¹⁴ S'chka kè dör etkème, iyese tso' tajè kuä'k'j kuä'k'j. ¹⁵ Ichösö tò s'klö mú tò ichè: “Ye' kè dör ulà, e' kuëki ye' kè ku' chka mik.” İe' tò ichèmi es, erè ie' tso' chka mik. ¹⁶ S'kukuöña mú tò ichè: “Ye' kè dör wöbla, e' kuëki ye' kè ku' chka mik.” İe' tò ichèmi es, erè ie' tso' chka mik. ¹⁷ S'chka kòş e' mú dör wöbla è, e' ma z'wes i ttsémisö? S'chka kòş e' mú dör kukuöña è, e' ma z' wa İyi alar ttsémisö? ¹⁸ Erè Skèköl kè wà se' chka yöne es. İe' tò i kòş tso' s'chka mik, e' méat wé ie' k'j ikiane mèat e' aš ikaneblö buaë ñita. ¹⁹ Es s'chka ulitane mú dör wöbla è ö kukuöña è, e' ma s'chka kè dör mokj. ²⁰ Erè kè idör es. S'yese tso' tajè.

²¹ E' kuëki s'wöbla kè a' iyënu'k s'ulà a: “Be' kè dör İie bua' ye' a.” Es ñies s'wökir kè a' iyënu'k s'klö a: “Be' kè dör İie bua' ye' a.” ²² E' skéie, s'chka wésele bikeitsekésö tò kè İa i or buaë, e' kè ta' eta kè se' serpa. ²³ S'chka wésele k'j se' jaërke, kè k'kayèr ta', ese paiekésö buaë datsi' wa kkö'neke buaë. ²⁴ Erè s'chka wésele kè k'j se' jaërku', e' kè paieku'sö datsi' wa. S'chka wésele bikeitsekésö tò kè idör buaë chökle, ese kkö'nekésö bua'ie. Es Skèköl tò s'chka tulu'wä. ²⁵ İe' tò iwé es aš s'chka kè ñi blabatsö e' skéie İñi kkö'nurak buaë ñikkèè. ²⁶ Se' yese alè dalène s'mik, e' ta' s'chka kòş e' tò ittésé. Ñies se' yese alè peñarke buaë, e' ta' s'chka kòş e' ttsè'ne buaë.

²⁷ A' kòş eköl eköl tso' batsulewä Cristo mik wes wák eköl è es. ²⁸ Se' dör Skèkèpa Jesús icha e'pa şuä Skèköl tò se' tkè'ka kanè kuä'k'j kuä'k'j uk. Kewe

ie' tō Jesús ttekōlpa tsá, e'pa tkē'ka. E' ukuōkij ta ittekōlpa malepa tkēneka. E' ukuōkij ta s'wōbla'ukwakpa ittē wa esepa tkēneka. E' ukuōkij ta i kē or yi a ese ukwakpa tkēneka, ñies s'duōke ese bua'ukwakpa ena s'kimukwakpa ena s'wēttsukwakpa esepa tkēneka. Ñies wēpa ttōke ttō kua'kij kua'kij wa, esepa tkēneka. ²⁹ Se' ulitane kē dōr Jesús ttekōlpa tsá. Se' ulitane kē dōr Skēkōl ttekōlpa. Se' ulitane kē dōr s'wōbla'ukwakpa. Se' ulitane kē dōr i kē or yi a ese ukwakpa. ³⁰ Se' ulitane kē dōr s'duōke ese bua'ukwakpa. Se' ulitane kē ttōpa ttō kua'kij kua'kij wa. I chekerakitō ttō kua'kij kua'kij wa, ese wā kē pakanukne se' ulitane a. ³¹ Erē i merke se' a Wikōl Batse'r wa, e' bua'ie yulō a' dōr poē.

Se' ñi dalēritsō e' dōr ñala bua'ie

Erē ñala bua'ie shutē, e' kkachekeyō a' a' i' ta.

13

¹ S'ttō kua'kij kua'kij dō Skēkōl biyōchōkwaqpa ttō e' kōs mú yēr ye' a, erē s'malepa kē dalēr ye' éna, e' ta ye' dōr wēs tabechka ppēsō ese blar es ō wēs panakuō ppēsō ese blar es kē wā ta'. ² Ye' mú ttō Skēkōl ttekōlie, ñies ie' siwē blēue e' kōs mú ar ye' éna ñies iyi kōs mú jcher ye' wā ñies ye' mú erblō Skēkōl mik tajē dō kabata skéy ekkē, erē s'malepa kē dalēr ye' éna, e' ta ye' kē dōr i. ³ I kōs tso' ye' wā e' mú mēttsayō s'siarēpa a, ñies ye' wák mú e' mūttsa we'ikē siarē Skēkōl ttē kuēkij e' ttsokā*, erē s'malepa kē dalēr ye' éna, e' ta e' kē dōr iie bua' ye' a.

⁴ Se' ñi dalēritsōke, e' ta i kōs dalē'ttsekēsō bērē, ñies se' er buaē chōke s'malepa a. Se' ñi dalēritsōke, e' ta kē se' ukyērtā' ñi kī, kē se' e' ttsōtā'ka s'malepa kī, kē se' e' bikeitsōtā'ka tō se' dōr pē' tajē. ⁵ Se' ñi dalēritsōke, e' ta kē s'malepa suēsō er sulu wa, kē se' er mutā'wā se' wák ē kī, kē se' ulurta'ka bet, i sulu wamblērke se' ta, e' ta ese nuj olo'yekēsō. ⁶ Se' ñi dalēritsōke, e' ta i sulu wamblērke ese kē tō se' ttsē'wēpa buaē. E' skéie mik s'malepa serke wēs ttē mokij tō ichē es, e' ta ese je' tō se' ttsē'wēke buaē. ⁷ Se' ñi dalēritsōke, e' ta i kōs dalē'ttsekēsō, se' erblō michoē Skēkōl mik, i buaē ye' Skēkōl tō se' a ese kōs wā panekēsō krōrōē, i kōs wōklō'wēkesō.

⁸ Se' ñi dalēritsōke e' kē ertā'wa. I'ñe ta imerke ttoie Skēkōl ttekōlie, erē aishkuō ta e' kē merpaia es. I'ñe ta imerke ttoie ttō kua'kij kua'kij wa, erē aishkuō ta e' kē ku'ia. I'ñe ta imerke iyi blēue es jchēnoie Wikōl Batse'r wa, erē aishkuō ta e' erdawa. ⁹ E' wā dōr tō i mēne se' a jchēnoie i'ñe ta ese kē dōr Skēkōl iyi wa'ñe, e' dōr ikakla ē. Ñies i chekesō Skēkōl ttekōlie, ese kē dōr sēraa. ¹⁰ Ese kōs erdawa mik i dōr ibua'ie e' de sēraa etā.

¹¹ E' dōr i' es: Mik ye' iā alala, etā ye' ttōke wēs alala es, ye' erbikōke wēs alala es, iyi suēkeyō wēs alala es. Erē mik ye' kibineone, etā ye' kē dōr alala, e' kuēkij ye' kē seriā wēs alala es. ¹² I'ñe ta se' wā Skēkōl jcher wēs iyi olo suēsō wōsuō nula wa es. Erē aishkuō ta isuerasō ñi wōshaē. I'ñe ta ie' kak jcher ye' wā, erē aishkuō ta ijcherdawa ye' wā buaē wēs ie' wā ye' jcher buaē es.

¹³ I'ñe ta se' erblōke Skēkōl mik. Ñies i yē'atbakitō, ese wā panekēsō krōrōē. Ñies se' ñi dalēritsōke. İyi mañat ekkē wawēkesō i'ñe ta, erē ibua'ie dōr se' ñi dalēritsō.

* **13:3** ye' wák mú e' mūttsa we'ikē siarē: Yēkkuō kēchke wēle tō ichē: ye' mú e' mūttsa ña'wēwa

14

Imène ttoie ttò kuà'kì kuà'kì wa, e' pakè

¹ A' e' chõ ñi dalèritsòk buaë. Ñies ì merke se' a Wikòl Batsè'r wa ñi kimoie ese yulò poë. Erë ttòk Skèkòl ttekòlie e' yulò bua'ie imalepa tsata. ² E' wà dör tò yì a imène ttoie ttò kuà'kì wa ese kè ttòku' imalepa ta, ittòke Skèkòl è ta. Kè yì skà éna ittòke e' anuk. Erë ttè blèulewà ese chekeitò Skèkòl Wikòl wa. ³ Erë yì a imène ttoie Skèkòl ttekòlie, ese ttòke imalepa ta ie'pa er diché kì ioie, ie'pa pattoie ena ie'pa er pabloie. ⁴ Yi ttòke ttò kuà'kì wa Wikòl Batsè'r wa, ese tò iwák è er diché kì ieke. Erë yì ttòke Skèkòl ttekòlie, ese tò Skèkèpa Jesús icha malepa er diché kì ieke. ⁵ Ye' kì ikiane tò a' ulitane mú a imer ttoie ttò kuà'kì kuà'kì wa. Erë a' mú ttò Skèkòl ttekòlpaie, e' dör ibucha'ie ttòk ttò kuà'kì kuà'kì wa ese tsata. Erë a' ttòke ttò kuà'kì kuà'kì wa ta yile tò iwà pakène imalepa a as ie'pa er diché kì ier, e' ta e' dör buaë wës yì ttòke Skèkòl ttekòlie ese es.

⁶ A yamipa, e' wà pakekeyò a' a' i' es. Ichösò tò ye' de, e' ttòke a' ta ttò kuà'kì wa, e' ta ç'e' tò a' kìmèmi? Au, e' kè dör iie bua'. Erë ilè kkayène ye' a ese chényò a' a' ò ilè jcher ye' wà ese pakèneyò ò ilè chéyò Skèkòl ttekòlie ò a' wòbla'wéyò ttè wésele wa ese kòs chéyò a' wákpa ttò wa, e' ta' e' je' tò a' kìmèmi buaë. ⁷ E' dör wës ma'ma tso' blarta' pulè sù ò ma'ma kicha ta' sù ese blar es. Kè iblane wës ikawòta bla'wè es, e' ta ç'i se' a' ichòk tò ì bla'wèkerakitò? ⁸ Ñies duk bla'wèke ñippòkwakpa kioie ñippòk ibolòkpa ta, e' kè blane wës ibla'wèke es, e' ta' ñippòkwakpa kè bitúpa ñippòk. ⁹ E' sù a' ta' itkòke. A' ttòke ttò kuà'kì kuà'kì wa, e' ta' ç'wës e' wà armi yì éna? A' ttòke è, wës yì ttò ekòrla ese es. ¹⁰ S'ttò dakliliè, e' tso' tajè ká i' a, ese kòs wà ane iwákpa éna. ¹¹ Erë wele ttòke iwákpa ttò wa, kè wà ane ye' éna, e' ttsyéyò, e' ta' ie' dör ká kuà'kì wak ye' a, ñies ye' dör ká kuà'kì wak ie' a. ¹² Ì meke Skèkòl tò s'e' a' i'Wikòl wa, ese kòs yuleke a' tò poë. E' kuèkì yò ichè a' a, e' wése tò se' malepa dör Skèkèpa icha e'pa er diché kì ieke, ese kòs yulò bua'iewa.

¹³ E' kuèkì yì ttòke ttò kuà'kì wa ese wák tò ikiò Skèkòl a' as imùitò ie' a' iwà pakone imalepa a. ¹⁴ Ichösò tò ye' tso' ttòk Skèkòl ta' ttò kuà'kì wa, e' ta' mokì ye' tso' ttòk ie' ta, erë iwà kè ane ye' wák éna. ¹⁵ Ç'wës ye' iwèmi? Ye' iweke i' es: ye' ttòke Skèkòl ta' ttò kuà'kì wa, ñies ye' ttòke ie' ta' ttò ane ye' éna ese wa. E' sù ye' ttsyòke ie' kíkokaie ttò kuà'kì wa, erë ñies ye' ttsyòke ttò ane ye' éna ese wa. ¹⁶ Ichösò tò a' wèle tso' wéstela chòk Skèkòl a' ttò kuà'kì wa a' malepa kukua, erë iwà kè ane a' éna, e' ta' ç'wës a' ichèmi, "Es e' idir"? ¹⁷ Mokì ie' tò wéstela ché buaë Skèkòl a, erë e' kè wa a' er diché kì iène. ¹⁸ Ye' ttòke ttò kuà'kì wa tajè a' tsata, e' kì ye' tò wéstela cheke Skèkòl a. ¹⁹ Erë mik se' ñi dapa'uke, età ee ye' a' ta' ye' kapakòke ttè bót mañat wà ane se' éna ese wa, e' dör buaë ye' kapakòke ttè tajè ttò kuà'kì wa dòka 10.000 kè ane yì éna e' skéie.

²⁰ A yamipa, kè a' kabikeitsòkia wës ala'rla es. A' kabikeitsò wës s'kibinetke es. Erë buaë idir tò sene sulu yòkì a' kabikeitsò wës ala'rla es. ²¹ Skèkòl tò ichè iyèkuò kì i' es: "Erë ye' ttòraè ká i' wakpa ta' s'ttò kuà'kì kuà'kì wa ena ká kuà'kì kuà'kì wakpa wa, erë ie'pa kè tò ye' ttò iutepa." ²² E' wa isuésò tò s'ttòke ttò kuà'kì wa e' dör ilè kkachòie wépa kè erblòta' Jesús mik esepa a, kè idör se' erblò Jesús mik esepa a. Erë se' ttòke Skèkòl ttekòlie e' je' dör se' erblò ie' mik esepa a. ²³ E' wà dör i' es: A' ñi dapa'uke e' kòs tso' ttòk ttò kuà'kì kuà'kì kè ane yì éna ese wa, e' wòshà pè' kè yöne Jesús ttè wa kè erblòta' ie' mik, esepa dewà a' shua, e' ta' ie'pa tò ibikeitseraè tò a' dör alije. ²⁴ Erë e' skéie a' ulitane ttòke Skèkòl ttekòlie wà ane sulitane éna ta' pè' kè erblòta' Jesús mik kè yöne ie' ttè

wa esepa dewa, e' ta ie'pa éna iardaë tö nu' tso' ie'pa ki ta ie'pa e' shulöraë.
²⁵ Ì tso' blëule ie'pa er a, ese yënekä sulitane kukua ta ie'pa e' tköralur kuchë ki Skëköl dalöioie ta icheraërakitö, "Mokj Skëköl tso' a' ta."

A' ñi dapa'ú bërë kë chiliwarka

²⁶ A yamipa, ttë ikkë kos bata dör i' es: Mik a' ñi dapa'uke, etä a' ulitane wa ilë bitumi eköl eköl s'malepa er diché ioie. A' wele wa Salmo bitumi ttoioe. A' wele skä wa ttë tso' s'wöbla'woie. A' wele skä wa ttë kkaché Skëköl tö ese tso' chë. A' wele wa ilë skä tso' chë ttö kuä'ki wa. A' wele wa i yëne ttö kuä'ki wa, e' wä pakë tso'ne. E' kos ú ñi er diché ioie. ²⁷ A' wépa ttöke ttö kuä'ki kuä'ki wa, e' ta buaë idir tö böi ë ttö, isalema mañal, erë e' dör wë'. Ñies esepa kawötä ttök eköl eköl. Ñies i' chekerakitö e' wä pakökne yile kawötä. ²⁸ Erë kë yi ku' iwä pakökne, e' ta ie'pa kawötä siwa'blökwa. As ie'pa ttö Skëköl ta ttö kuä'ki wa bänet ekörla. ²⁹ Es ñies wépa a' imëne ttoie Skëköl ttekölie, esepa ttö böi ö mañal, e' ukuökj ta a' malepa tö iwä bikeitsö isuioie tö mokj idir ö au. ³⁰ Erë a' wele ttöke Skëköl ttekölie, e' dalewa a' wele skä tkër ee, ese a' Skëköl tö ittë é ñies, e' ta wé tso' ttök ese siwa'blö as iëköl tö icha chö. ³¹ Es a' ulitane ttömi Skëköl ttekölie eköl eköl as a' ulitane wöblar ena a' ulitane a' diché kí iër. ³²⁻³³ Skëköl dör sene bërë mukwak e' kë chilirtä'ka. E' kuekj ie' ki ikiane tö se' ñi dapa'ú bërë, kë chilirtä'ka wës s'batse'rpa erule erule ñi dapa'uke ká wa'ñe es. E' kuekj wépa a' imëne ttoie Skëköl ttekölpaie, esepa a' e' wöklörmi as ittö eköl eköl.

³⁴ Mik a' ñi dapa'uke, etä alakölpa kos ké siwa'blökwa. Ie'pa kë kàne ttök, e' skéie ie'pa ké ittök bërë wës Skëköl ttë dalöiëno tö ichë es. ³⁵ Ie'pa ttöke mik a' ñi dapa'uke, e' dalewa e' dör jaë. E' kuekj ie'pa éna ilë chakak, e' ta as ichakörakitö iwëm a' iu a'.

³⁶ ¿Ima a' ibikeitsë? ¿Skëköl ttë de a' batamik? ¿A' ë ulä a' ide? Au. ¡A' e' kité! ³⁷ Yi e' bikeitsö tö ie' dör Skëköl tteköl ö Wiköl Batse'r tö ie' ké ichök, e' ta ese kawötä ichök tö i' shteke ye' tö a' a' e' dör i' uk se' patkë' Skëkëpa Jesús tö e'. ³⁸ Erë yi tö ttë i' watëttsa, ese watërdattsä.

³⁹ A yamipa, es ye' tö a' a' ichë tö ttök Skëköl ttekölie, e' yulö poë. Ñies wépa ttöke ttö kuä'ki wa, esepa kë wöklö'war. ⁴⁰ Erë íyi kos ese ú a' tö buaë yësyësë, kë chiliwarka.

15

Cristo shkënekane, e' pakë

¹ A yamipa, Jesús ttë buaë paka' ye' tö a' a, e' skä pakekeneyö a' a' i' ta as e' ska' a' er döne. Ttë ñe' klöq'bak a' tö, e' a' a' tso' tkëulewa darërëë. ² A' e' tkéwa michoë ttë buaë ñe' a' yësyësë wës ye' tö a' a' iwä paka' es, e' ta e' wa a' tsatkëne. Kë idör es, e' ta ë ichök a' erblë imik.

³ Ttë meneat ye' a, e' ë paka'neyö a' a. E' bua'ie dör i' es: Cristo kötëwa se' nu' ki wës itso' kitule Skëköl yëkuö ki es. ⁴ Ñies ie' wötënewä pö a, e' ki ká de mañat, etä ishkenekane wës itso' kitule Skëköl yëkuö ki es. ⁵ Ñies ie' kkaché Cefas a. E' ukuökj ta ie' kkaché ittekölpa tsá dabom eyök ki böi (12), e'pa a. ⁶ E' ukuökj ta ie' kkaché s'yamipa döka cien skeyök (500) kíta, e'pa a' mik iñi dapa'wé ek tsjini éme etä. Ie'pa ekkëpa welepa blërlunetke, erë ikibiiepa dobyërkeja. ⁷ E' ukuökj ta ie' e' kkaché Santiago a. E' ukuökj ta ie' e' kkaché ittekölpa kos a.

⁸ Bata ekkë ta ie' e' kkaché ye' a. Ye' dör ittekölpa tsá e'pa yulë, erë ñies ie' e' kkaché ye' a. ⁹ Skëköl icha, e'pa we'ikök ye' bak. E' kuekj ye' dör ittekölpa

malepa dikja diöshet. Ye' kiök ie'pa eköl, e' kē dör ye' siarla e' a. ¹⁰ Erē Skēköl er buaē ché ye' a, e' kueki ye' dör ie'pa eköl. Ie' er buaē ché ye' a e' kē dör ěme. E' wakanewýö tajē ie'pa malepa tsata. Nermata kē dör tō ye' wák tō iwakanewé. Iwakanewýö Skēköl er buaē chō ye' a e' batamik. ¹¹ Erē Jesús tté buaē, e' dör etkēme, e' paka' sa' tō a' a, e' mik a' erblé. Ye' tō ipakē ö ie'pa tō ipakē, e' kē dē' wes.

Se' duulewā shkerdakane

¹² Sa' tō ipakeke tō Cristo kōtewā, e' shkenekane. Erē a' welepa tō icheke tō s'duulewā kē shkerta'kane. ¿Wes e' chēmi ie'pa tō? ¹³ S'duulewā kē shkerta'kane, e'ma Cristo kē shkenekane. ¹⁴ Ie' kē shkenúpakane, e'ma ě ye' tō ie' tté buaē pakeke. Nies ě a' erblöke ie' mik. ¹⁵ Sa' tō ipakeke tō Skēköl tō ie' shkeō'kane, erē s'duulewā kē shkerta'kane, e'ma ie' kē shkenekane. E' mú dör es, e'ma tté pakeke sa' tō Skēköl ttō wa e' dör kache. ¹⁶ S'duulewā kē shkerta'kane, e'ma Cristo kē shkenekane. ¹⁷ Ie' kē shkenúpakane, e'ma ě a' erblöke ie' mik. Se' tso'ia se' nu' ulā a. ¹⁸ Nies e' mú dör es, e'ma wépa erblé' ie' mik blérulune, esepa tso'tke weinuk. ¹⁹ Se' tō Cristo paneke, e' kē wā tkōpa aishkuō tā, e'ma se' dör siarē chōkle s'malepa dikja.

²⁰ jErē mokj Cristo shkenekane! Ie' dör se' shkerkane e'pa tsá, e' kueki se' wā ijcher tō nies se' shkerdakane. ²¹ E' wā dör i' es: Wēm eköl wa s'duōwā e' ali'ka sulitane kī. E' sū wēm skā eköl wa s'duulewā shkerdakane. ²² Sulitane dē'ka Adán wa, e' kueki sulitane wōmenettsā duōkwā wes ie' es. Erē se' batsulewā Cristo mik e'pa kōs shkerdakane wes ie' shkenekane es. ²³ Erē e' kōs mir wes ikawōta minuk es. Cristo shkenekane kewe. E' itōkī mik idene, etā se' dör ie' icha, e'pa kōs shkerdakane. ²⁴ Etā ká i' erdawa. E' kēwō ska' tā Cristo e' alōrakā iyi wōkir, iyi wák, iyi kēköl wā dichē tā' ese kōs kī. I' kōs blu'ie ie' tso' e' merattsaitō Skēköl dör S'yē e' ulā a. ²⁵ Erē i'ñe tā ie' tso'ia iyi kōs wēttsuk blu'ie dō mik ibolōkpa kōs menewā ie' klō dikja eta. ²⁶ Ie' bolōk bata, e' dör s'duōwā, e' kī ie' e' alōrakā bataie. ²⁷ E' dör wes itso' kitule Skēköl yēkkuō kī es, e' tō ichē: “Iyi ulitane menewā ie' klō dikja.” Erē se' éna iane tō mik iyēne “Iyi ulitane” etā Skēköl kē ku' e' shua, ie' wák tō i' kōs mērō Cristo klō dikja e' kueki. ²⁸ Erē mik iyi ulitane mērōtke Skēköl tō Cristo dör ilā e' klō dikja, etā nies Cristo e' murattsā iyē ulā a as iyi ulitane dō ie' dikja.

²⁹ S'duulewā kē shkerta'kane, e'ma wépa wōsune s'duulewā skéie* ¿iök e' wēkerakitō? S'duulewā kē shkerta'kane, e'ma ¿iök ie'pa wōsune esepa skéie? ³⁰ S'duulewā kē shkerta'kane, e'ma ¿iök se' e' mumi weinuk kēkraē ttē e' pakōk? ³¹ A yamipa, ká bit tā ye' kī idalō me'rie ttsēska ye' ttēmiwā yile tō. E' dör mokj wes a' tso' batsulewā Skēkēpa Cristo Jesús mik, e' tō ye' ttsē'weke buaē e' dör mokj es. ³² Jē Éfeso ye' bolōkpa tso' nippök ye' tā wes iyiwak sulusi es. Kē se' shkerta'kane, e'ma ¿iök e' dalē'ttsekeyō? E' kē dör iie bua' ye' a. Mokj tō s'duulewā kē shkerta'kane, e'ma iūsō wes welepa tō icheke es. E' dör i' es: “Bulepa s'duōralur, e' kueki i'ñe se' chkō, se' di'yō buaē kané.”

³³ Kē a' e' muktsā e' kjtō'uk es. E' dör wes yile tō iyē' es, e' dör i' es. “S'yamipa e' wamblō sulu esepa tō s'ser yēsýesē esepa sulu'wekewā.” ³⁴ A' erbiókōne buaē yēsýesē. I' sulu kē wamblariā a' tō. A' welepa kē bātse Skēköl mik yēs. E' chéyō a' a' jaēwōka.

Se' duulewā shkerdakane ¿is e' chkā dör?

* **15:29** s'wōsune s'duulewā skéie: E' dör i' uk ie'pa welepa wōblar es. Kē iyēne Skēköl wā tō iū es.

³⁵ Isalema a' welepa tö ichakëmi: "Se' duowa, ¿wes e' shkërmikane? ¿Is e' chkä dörf?" ³⁶ ¿I chaké a' tö wes kē s'kabikeitsō ese i chaké es! Iyiwō tkēsō, e' kē dē'kane, ikuala deka tā iwō dalola nunéwa. ³⁷ Mik se' tö trigo wō tkéwa, etā kē se' wā itkēne kuáie. Se' tö iwō dalola tké. ³⁸ E' ukuōki tā ikua deka wes Skëköl ime'atbak es. E' sū iyiwō ulitane dōrakā iwakmik iwakmik wes imeneat es.

³⁹ S'ditsō ena iyiwak klōka ena dū ena nima e' wák dōr kuā'ki kuā'ki ñies ichkä dörf kuā'ki kuā'ki. ⁴⁰ Ñies i meneat ká jai a ena i meneat ká i a e' dōr kuā'ki kuā'ki. E' kōs dōr buaala, erē iwēr kuā'ki kuā'ki. ⁴¹ Diwō si'wō bēkwō e' kōs dalōburke kuā'ki kuā'ki. Ñies bēkwō kōs e' wák dalōburke ek ek kuā'ki kuā'ki.

⁴² Mik se' shkënekane, etā se' manenettsatke wes iyiwō tkēne e' manerttsa es. Se' chkä i' nurta'wa, erē mik ishkenekane, etā kē inurpawaia. ⁴³ S'chkä i' dōr ēsela, erē ishkerdakane olo tā' tajē. S'chkä i' kē diché tā', erē ishkerdakane diché tā' tajē. ⁴⁴ S'chkä i' dōr buaē senoie i'ñe tā, erē mik ishkenekane, etā imanenettsa senoie buaē aishkuō tā Wiköl Batse'r tā. ⁴⁵ E' dōr wes Skëköl yēkuō tö ichē es, e' tö ichē: "Wēm tsá kiē Adán, e' yöne se'ie tstsē'ka."† Erē wēm skā de eköl Adán es, e' dōr Cristo, e' yöne sene michoē mukwak. ⁴⁶ Erē s'chkä senoie aishkuō tā, e' kē mēne Skëköl wā se' a kewe. S'chkä i' me'itō se' a kewe. E' itōki chkä senoie aishkuō tā Wiköl Batse'r tā ese merdaē se' a. ⁴⁷ Wēm tsá yöne iyōk wa, e' kuēki e' dōr ká i' wak. Erē wēm skā de Adán es, e' datse ká jai a. ⁴⁸ Wépa dōr ká i' wakpa, esepa dōr wes wēm tsá yöne iyōk wa ñe' es. Erē wépa dōr Skëköl tso' ká jai a e' icha esepa dōr wes wēm datse eē es. ⁴⁹ Se' tö wēm datse ká jai a e' kítseraē wes wēm yöne iyōk wa ñe' kítse'sō es.

⁵⁰ A yamipa, ye' tö a' a ichē tö se' chkä i' duōtā'wā nurta'wā e' kē döpawā i blúie Skëköl tso' e' a. ⁵¹⁻⁵² Ye' ttō ttsō. Ttē bak blēulewā ese chekeyō a' a i' tā: Kē se' ulitane duōpawā erē mik Skëköl duk blane iwā kkachioie tö kawō i' enewatke etā se' kōs maneordattsā bet wes s'wōbla tsjimiū es. Mik duk ñe' blane, etā s'duulewā kōs shkërdakā, kē duōpawaia. Ñies se' tso'ia tstsē'ka, e' chkä maneordattsā. ⁵³ Se' chkä i' nurta'wā, e' maneordattsā chkä kē nurta'wā ese wa. Se' chkä i' duōtā'wā, e' maneordattsā chkä kē duōtā'wā, ese wa. ⁵⁴ Mik se' chkä i' manenettsā kē duōpawaia, kē nurpawaia, etā i' tso' kítule Skëköl yēkuō ki, e' wā de, e' tö ichē: "Duewā ki Skëköl e' aléka.‡ ⁵⁵ A Duewā, ¿wé be' diché tajē e'? ¿Wé be' e' alō tajē e'? Be' kirēbata tso' se' rrewōie tajē, ¿wé e' i' tā?"§ ⁵⁶ Se' ser sulu kuēki duēwā tö se' rreweke ena sene sulu diché iēne ttē dalōiēno wa. ⁵⁷ Erē se' nuī olo'yane se' ki Skëképa Jesucristo batamik e' kuēki kē se' suaneia s'duōwā yöki. E' kuēki kékraē wéstela chekesō Skëköl a.

⁵⁸ E' kuēki, a yamipa dalēr ye' éna, a e' tkōwā darērē kékraē Skëképa ttē a, kē a' e' skōktsā bānet. A' wā ijcher tö i' kōs kanewé a' tö ie' a, e' kē weirpa éme. E' kuēki a' kí kanebló buaē kékraē ie' a.

16

Inuköl shteke s'siqrēpa kimoie, e' pake

¹ Inuköl shteke a' tö s'batse'rpa serke Jerusalén e'pa kimoie, e' pakeke ye' tö a' a i' tā. Inuköl shtō wes ye' tö iyē' Skëképa icha erule erule tso' Galacia, e'pa a' es. ² Domingo bit tā a' wakpa bik ekké tö a' inuköl shta'ú tö kōs a' ulā a ide. Etā kōs a' a imermi, e' blō bānet. A' tö iwé es, eta mik ye' de a' ska', etā kē a' kawōtā inuköl shtōk, a' wā itso'tke blēule e' kuēki. ³ Mik ye' de a' ska', etā

wépa shushtétke a' tō patkèmi Jerusalén inuköl ñe' muk, e'pa tté choie yèkkuō shtekemiyō e' mi'ke ie'pa wā. Es ye' tō ie'pa patkeke Jerusalén. 4 A' ibikeitsé tō buaé idir tō ye' mi'ñak ie'pa tā, e' tā ye' mi'mi.

Pablo tō ishkak e' aleritsé

5 Ye' kəwōtā minuk Macedonia, e' ukuōkī tā ye' mi'ke a' ska'. 6 Isalema ye' e' tsukeat a' ska' si' et si' bōt ulatōk ō isalema ye' e' tsūmiat dō yuēdiō tka ekkē. Es a' a' ye' kimermi i kiane ye' kī shkoie ese wa as ye' mi' buaé wé ye' mi'mirō ee. 7 Ye' kē shkak a' pakōk shkaule. Ye' mú ser a' ska' ká tajē, Skēkēpa kī ikiane e'ma. 8 Erē ye' e' tsukeat iē Éfeso dō Pentecostés kéwō tka ekkē. 9 Iē buaé ye' a kəwō kune Jesús tté buaé pakoie. Ye' bolōkpa tso' tajē, erē ñies tajē pē' éna Jesús tté buaé ttsak. E' kuekī kē ye' e' yaktsā i' tā iē.

10 Timoteo kanēblōke Skēkēpa a wēs ye' es, e' kuekī ie' de a' ska', e' tā ikiōwā buaé. 11 Kē yi kàne ie' dalōseukwā. E' skéie ie' kīmú as ie' dōne bēre ye' ska'. Ye' tso', ie' ena s'yamipa ūrke ie' tā, e'pa panuk.

12 Ye' tō s'yami Apolo e' cheke a' a' i' tā. Ye' kkōyē' ie' a' tajē tō ie' yúñak s'yamipa mi'ke a' pakōk e'pa tā. Ie' kē shkak i' tā, erē wēkkē alē tā ie' a' kəwō kurmi, etā ie' mi'mi.

Pablo tō ie'pa bata patté

13 A' senū erkī. A' e' tkōwā darērē a' erblōke Jesús mik e' a. A' e' tkōwā wēbla suē, kē a' suanuk. A' erblō darērē ie' mik. 14 I wēke a' tō kōs ese ū ñi dalēritsē wa.

15 A yamipa, a' wā ijcher tō Estéfanos ena iyamipa e'pa dōr Acaya wakpa tsá erblē' Jesús mik e'pa. Ie'pa e' ché buaé s'batse'r malepa kīmuk. 16 Ye' tō a' a' ikiē tajē tō ie'pa esepa ttō dalōiō er bua' wa. Ñies yi isie tso'ñak kanēblōk Skēkēpa kanē a' esepa ttō dalōiō.

17 Ye' ttsē'ne buaé tō Estéfanos ena Fortunato ena Acaico e'pa de ye' ska'. Ie'pa tso' ye' kīmuk tajē a' kē kū' e' skéie. 18 Ie'pa tō ye' er pablé wēs a' er pablérakitō es. Buaé idir ie'pa esepa kīkōkka.

Pablo e' chéat

19 Skēkēpa Jesús icha erule erule kōs tso' Asia, e'pa tō a' shkē'wēmi. Áquila ena Prisca ena Skēkēpa icha ñi dapa'ūke ie'pa u a, e'pa tō shkēne patké tajē a' a' Skēkēpa ttō wa. 20 S'yamipa kōs tso' iē, e'pa tō a' shkē'wēmi. A' ñi shkē'ū ñi dalēr wa.

21 Ye' dōr Pablo e' tō shkēne i' shté ye' wák ulā wa.

22 Yi kē éna Skēkēpa dalēr, e' tā as ese kichatēr. ¡A Skēkēpa, be' shkōne bet!

23 As Skēkēpa Jesús er buaé chō a' a.

24 Ye' éna a' dalēr Cristo Jesús batamik. Es e' idir.

Yëkkuö skà kit Pablo tö Corinto wakpa a, i' ta ide böt 2 Corintios

Mik Pablo bak kanablök Macedonia etä ie' tö yëkkuö skà kit Jesús mik erblökwakpa serke Corinto ena ipamik e'pa a. Wëm kiè Tito e' kanablöke Pablo ta Jesús tté pakök. Ie' tso' Corinto, mik ie' dene Pablo ska' etä ie' tö Jesús mik erblökwakpa tso' Corinto e'pa kaberke ñitā e' paké Pablo a. E' kueķi Pablo tö yëkkuö i' kit. Ì tköke Corinto wakpa ta e' dör i': Welepa e' chō tö ie'pa dör Jesús ttekölpa erë kē idör mokī. Esepa dē'mi Corinto ta Jesús mik erblökwakpa tö iki'warak buaē. Ie'pa ñekkēpa tö s'wöbla'weke kache tté wa. Ie'pa e' ù tö ie'pa dör buaē Pablo tsatā. Ie'pa tö icheke tö Pablo dör siarē kē dör kēkēpa tajē. Es ie'pa tso' Jesús mik erblökwakpa kitō'uk. Pablo éna Jesús mik erblökwakpa dalēr tajē e' kē kiane ie' kī tö imi'yal ñala sulusi kī kachökwakpa itōkī. E' kueķi ie' tö yëkkuö i' kit ie'pa a as ie'pa tso' ttsē'ka kachökwakpa yöki ena er bua' wa ì kkayēne ie'pa a e' dalōiök. Ñies ie' tö ie'pa a iché tö ie' dör Jesús tteköl mokī.

E' kīie ta kam ie' tö yëkkuö i' shtō etä ie' tö inuköl ki' ie'pa a Jesús mik erblökwakpa siarēpa tso' Jerusalén e'pa kīmoie. S'kitō'ukwakpa tö iyē' tö Pablo tö inuköl e' tsetekō iwák a, erë ie' tö iché tö e' kē dör es. Ie' mi'ke betkā Jerusalén pakök e' kueķi Jesús mik erblökwakpa tso' Corinto e'pa kawōtā inuköl kī shtök tsēmi Jerusalén.

Shke'wē

¹ Ye' dör Pablo. Skököl wák er wa ye' dör Cristo Jesús ttekölpa tsá e'pa eköl. S'yami kiè Timoteo, e' tso' ye' ta iē. Sa' tso' yëkkuö i' shtök a' dör Skököl icha erule serke Corinto, e'pa a. Ñies sa' tso' yëkkuö i' shtök s'batse'r malepa serke ká malepa ate Acaya, e'pa ulitane a. ² Skököl dör S'yē ena Skökēpa Jesucristo as e'pa er buaē chō ena sene bēre mù a' a.

Pablo weirke e' shuā Skököl kīkēkātō

³ Skököl dör Skökēpa Jesucristo yē, e' kīkōkašō tajē. Ie' dör S'yē e' tö se' sueke er siarē wa ena se' er pableke kekraē. ⁴ Sa' weirke kos Cristo tté kueķi, e' shua sa' er pableke Skököl tö as s'malepa weirke esepe er pablō sa' tö wēs ie' tö sa' er pableke es. ⁵ Cristo weine tajē, e' ukuö miriā sa' kī tajē. Erë ñies ie' batamik sa' er pablērke tajē shūte. ⁶ Sa' weine es, etä e' dör a' er pabloie, a' tsatkoie. Ñies Skököl tö sa' er pablé, etä ñies e' dör a' er pabloie as a' weirke wēs sa' es ese dalē'ttsō a' tö er bua' wa. ⁷ Sa' wā ijcher tö a' weirke wēs sa' es, erë ñies a' er pablērke wēs sa' er pablērke es. E' kueķi sa' wā ijcher buaē tö a' kē tö sa' eriawepa.

⁸ A yamipa, sa' kī ikiane tö a' wā ijcher tö sa' weine Asia e' dör darērē sa' a. Sa' diché kē dē'ka iwöklō'woie. Sa' ibikeits tö kē sa' döpatšā ttsē'ka. ⁹ Sa' e' tsšē' wēs s'wōmenettsā ttēwā es. Erë e' wamblēne sa' ta as kē sa' erblō sa' wákpa mik, e' skéie as sa' erblō Skököl tö s'shke'wēkane e' wák mik. ¹⁰⁻¹¹ Sa' ttekelur ñe' e' ulā a' ie' tö sa' tsatkē'ttsā ena sa' tsatkerāeitō. Ie' dapōmik sa' monekā darērē. A' sa' kīmē S'yē a' ikiök sa' kī, e' ma ie' tö sa' tsatkē michōē. A' tajē tö iwē es, e' ta ie' tö sa' kīmerāē e' kī wēstela cheraē ie' a' se' tajē tö.

Ī kueķi Pablo kē dē' Corinto

¹² Sa' er kē tō sa' kkatē ì kī, e' tō sa' t̄tsē'wēke buaē. Kēkraē Skēkōl tō sa' a imē senō yēsēsē e' batseitsōk buaē er mokī wa sulitane wō wa ena bua'ie a' wō wa. Sa' ser es, e' kē dōr siwa' įskī tso' k̄ā i' a' ese wa, e' dōr Skēkōl er buaē chō se' a' e' wa. ¹³⁻¹⁴ Yēkkuō kōs kitmi sa' tō a' a, e' wā kē dōr t̄tē blēulewā ese, iaritmi a' a ena iwā armi a' éna. Erē wēs sa' dōr e' kē ane a' éna bua'ie, erē ye' ipaneke tō wēkkē alē tā a' éna iarđaē seraā. E' dōr es, e' tā mik Skēkēpa Jesús datskene, etā e' kēwō ska' a' e' t̄tsōrakā buaē sa' wa wēs sa' e' t̄tsōrakā buaē a' wa es.

¹⁵ Ye' ibikeitsé tō a' e' t̄tsékā ye' wa buaē, e' kuekī warma ye' ibikeitsé tō ye' mi' a' pakōk bōtōkicha as a' t̄tsē'r buaē bōtōkicha. ¹⁶ Ye' ibikeitsé tō mik ye' mi'ke Macedonia, etā warma ye' tkōkemi a' pakōk. Ye' datskene, e' tā ye' damitkōne a' pakōk. Es a' a ye' kimermi shkoie Judea. ¹⁷ Erē kē ye' wā iōne es. Ye' dē' a' pakōk etōkicha ē, e' kuekī ĸa' ibikeitsé tō ye' kē wā iwā bikaitsē buaē kewe? ĸA' ibikeitsé tō ye' t̄tō bōtbōt wēs s'ditsō ēse es? ¹⁸ Erē Skēkōl t̄tō mokīē, e' t̄tō wa ye' ichē a' a tō ye' kē t̄tō a' tā bōtbōt. ¹⁹ E' wā dōr tō Jesucristo dōr Skēkōl Alā, e' kē t̄tō bōtbōt, ie' t̄tō etkēme. Ie' t̄tē buaē paka' ye' ena Silvano ena Timoteo, e'pa tō a' a. ²⁰ Į kōs uk Skēkōl kablē', e' wēitō Cristo wa. E' kuekī mik se' nī dapa'uke Skēkōl kīkōkka, etā se' tō icheke: "Es e' idir" Cristo Jesús t̄tō wa. ²¹ Yi tō a' ena sa' k̄kō'neke as se' tulurie Cristo mik, e' dōr Skēkōl. Ie' tō se' shukitbak iwāk a. ²² Ie' tō se' er wakyué ie' wāk a. Nies iWikōl meitō se' a wēs íy tsā patuēsō es ikkachoie tō se' tsatkeraitō da'a.

²³ Ie' wā ye' šuule buaē e' wōwa ye' ichē a' a tō kam ye' dōne Corinto warma wēs ye' ibikeitsé es, e' wā dōr tō kē ye' éna a' kī eriawak. ²⁴ Sa' wā įjcher tō a' erblōke buaē Jesús mik, e' wa a' tkēnewā darērē. E' kuekī sa' tso' a' kīmuk er bua' wa as a' t̄tsē'r buaē. Kē sa' ku' a' patkōk kēsik wa a' erblōke e' iūtōk.

2

¹ E' kuekī ye' ibikeits tō ye' kē shkakne a' pakōk a' eriawoie. ² A' ē tō ye' t̄tsē'wēmi buaē. Erē a' eriawēyō, e' tā ĸyi tō ye' t̄tsē'wēmi buaē? ³ Warma a' ye' t̄tsē'wē buaē, e' kuekī yēkkuō iēt kitmiyō a' a e' kī a' pautyō darērē as a' e' shulō, etā es a' kē tō ye' eriawēpa. Ye' iklōg' yēsēsē tō a' ulitane t̄tsē'rđaē buaē ye' tā nīta. ⁴ Mik ye' tō yēkkuō nē' kit, etā ye' eriane siarē, ye' chkenewā tajē dō ye' įtētšaiē ekkē. Erē kē ye' wā ikitē a' eriawoie. E' skēie ye' ikitmi as a' éna iar tō a' dalēr tajē ye' éna.

Yi tō ì sulu wamblē' e' nuī olo'yé Pablo tō

⁵ Wēm tō kabene tskī'k̄ā a' shuā ì sulu wamblēitō e' wa, e' kē wā ye' ē eriaone. Isalema ye' tso' ikī kuōtkōkka, erē ye' ichē tō wēs alē ie' tō a' ulitane eriaone. ⁶ Kōs a' kibiiepa tō ie' kī inuī métkē e' dōr wē'. ⁷ Į nē tā a' tō inuī olo'yō ikī tā ikimū as kē ieriar tajē kē er pablēneia ekkē. ⁸ E' kuekī ye' k̄kōchō a' a tajē tō ikkachōne ie' a' tō mokī a' éna ie' dalēr. ⁹ Yēkkuō nē' kitmiyō a' a isuōie tō ye' t̄tō iūtē a' tō seraā ō au. ¹⁰ Yi isie nuī olo'yé a' tō ikī, nīes ese kī ye' tō ilo'yēke. Mokī yō ichē Cristo wōwa ena a' dalērmik tō ilē nuī tso' kiane olo'yē, e' tā e' olo'yētkeyō ¹¹ as Satanás kē e' alōk̄ā se' kī. Wēs ie' éna se' sulu'wakwā, e' ane se' éna buaē.

Tito kē dē' Tróade

¹² Mik ye' de k̄ā kīe Tróade Cristo t̄tē buaē pakōk ee, etā ye' isuē tō Skēkēpa tō ye' a' nīalā yuētke buaē ittē pakoie. ¹³ Erē s'yami Tito wā a' biyō done ye' a, e' kē kune ye' wā wēs ikablē' es. E' tō ye' tkiwē kabikeitsékā tajē. E' kuekī ye' e' chēat Tróade wakpa a' tā ye' mīā Macedonia ie' yulōk.

Íyi ulitane kɨ se' e' alökami Cristo wa

¹⁴ ¡Erë wëstela Skëköl a! Këkraë ie' tō sa' wëttseke e' aloka íyi ulitane kɨ Cristo ta ñita. Sa' wa ie' tō Cristo tté buaë pakeke ká wa'ñe, e' dör wës kiō masmas alabur es. ¹⁵ Sa' tō Cristo tté pakeke, e' dör wës íyi alar masmas ña'wë Cristo tō Skëköl a ikikoka es. Sa' dör wës kiō masmas alar es. Erë wëpa tsatkërke ena wëpa kē tsatkërku' esepa bōltëpa wōa ilär kuá'kɨ kuá'kɨ. ¹⁶ Wëpa kē tsatkërku' esepa a tté pakeke sa' tō e' dör wës s'nu alar es, e' wa ie'pa duoralur e' kuëkɨ. Erë wëpa tsatkërke esepa a e' dör wës íyi alar buaë es, e' wa sene michoë dōraë ie'pa ulá a e' kuëkɨ. ¿Yi dirmi tté i' wakanéuk? ¹⁷ Tajë pé' tō Skëköl tté pakeke inuköl ë klō'woie, erë sa' kē dör es. Ie' tō sa' patkë ipakök, e' kuëkɨ sa' tō ipakeke er mokɨ wa ie' wōwa Cristo dalërmik.

3

Skëköl tté pa'alɨ e' wakanéukwakpa sa' dör

¹ ¿Ima a' ibikeitsë tō sa' wákpa e' tté chōke a' a? ¿Ima a' ibikeitsë tō sa' kɨ yëkkuō kiane sa' tté choie a' a ó a' tō yëkkuō mēmi sa' a sa' tté choie wës wele tō iwëke es? Yëkkuō ese kē kiane sa' kɨ. ² A' wakpa dör wës sa' tté choie yëkkuō es. E' kitule sa' er a' suule ena aritsule sulitane wa. ³ Iwënewa wōshak tō a' dör wës yëkkuō kitmi Cristo tō patkëne sa' ulá a es. Yëkkuō e' kē kitule tinta wa, e' skéie ikitule Skëköl ichōkle e' Wiköl wa. E' kē kitule ákkue kɨ wës tté dalöiëno kite ákkue kɨ es. E' skéie ikitule a' er a.

⁴ Sa' erblōke Skëköl mik Cristo batamik, e' ë kuëkɨ sa' tō a' ché es. ⁵ Sa' kē a iyënuk tō kanë wé sa' tō a' shuá, e' dör sa' wákpa diché wa. Skëköl tō sa' a iëri mé iwakanéwoie. ⁶ Ie' tō sa' a iëri mé ie' tté pa'alɨ mène se' a e' wakanéuk. Tté e' kē datse tté dalöiëno mène ká iaiaë e' wa. E' skéie idatse Skëköl Wiköl wa. Tté dalöiëno ñe' tō s'kichateta'ttsa erë Skëköl Wiköl tō sene michoë meke se' a.

⁷ Tté dalöiëno këchke kitule ákkue kɨ, e' mène ká iaiaë Israel aleripa a. Mik tté e' tsá mène, eta Skëköl olo bune tajë. E' klōne Moisés wō kɨ dalölöë dō imalepa kē wō dē'wa ie' wō sauk ekkë. Erë dalō e' chowamine enaena. Tté ñe' mène olo ta' tajë ikkachoie tō e' dör tté dalō ta' tajë ese. ⁸ ¡E' yita Skëköl Wiköl kanë e' olo tkōka tajë tté ñe' tsata! ⁹ E' wá dör tō tté tō s'kichateta'ttsa ñe' mène dalō ta' tajë, je' yita tté wa Skëköl tō s'klō'wemi wës pé' buaë yësyësë es e' pakë olo ta' tajë shute tkōka tté tsá mène e' tsata! ¹⁰ Moki tté pa'alɨ e' olo ta' tajë shute, e' o'mik tté iët olo kē dör i. ¹¹ Tté kē dör yöbië e' de olo ta' tajë, je' yita tté dör yöbië e' olo ta' tajë shute!

¹² Tté e' wá paneke sa' tō kröröë, e' kuëkɨ sa' tō iwá pakeke sulitane kukua kē suarta'. ¹³ Sa' kē tō iwëku' wës Moisés tō io' es. E' wō pabakewá datsi'tak wa as Israel aleripa kē tō isá tō ie' wō dalō bune e' chowamine seraá. ¹⁴ Erë ie'pa er darë'newa, kē éna iwá ane. Ie'pa er pabakulewá wës Moisés wō pabakwá es. Es ñies i'ñe ta' ie'pa aleripa er pabakulewá mik ie'pa tso' tté këchke mène iyëpa bak e'pa a e' aritsök eta. Ie'pa er pabakulewá e' sirmittsa erblë Cristo mik, e' ë wa. E' kuëkɨ ie'pa icha kam sirttsa. ¹⁵ Dō ikkë ta, mik ie'pa tō yëkkuō kit Moisés tō e' aritseke, eta ie'pa er tso'ia pabakulewá. ¹⁶ Erë mik se' er mane'wé Skëképa a, eta se' er pabakulewá, e' sinettsa. ¹⁷ Skëképa e' dör Skëköl Wiköl. Wé e' tso', eta eë se' yënettsa tté dalöiëno ulá a. ¹⁸ Es se' dör wës s'wō kē pabakulewá es, esepa kōs kɨ Cristo olo wërke buaë wës wōsuo es. Së' maner michoë as se' dō wës Skëképa olo ta' tajë es. E' kōs wakanewëke Skëköl Wiköl tō.

4

Sa' dör Jesucristo ttekölpa tsá

¹ Skëköl tō sa' sué er siarē wa, e' batamik kanè i' méitō sa' a. E' kuëkj kē sa' e' chkeuwa. ² E' skéie kē sa' tō iwakanewëkj blëule wës i' dör jaë ese es. Sa' kē ku' s'kitō'uk. Sa' kē ku' Skëköl ttë shutuökka kache tté wa. E' skéie ttë mokj pakeke sa' tō yësyëë Skëköl wōa as sulitane wa ijcher tō i' ché sa' tō, etā es idir. ³ Erë Jesús ttë buaë pakeke sa' tō, e' pabakulewa, e' ta ipabakulewa wëpa kichatërke esepa ë yökj. ⁴ Ie'pa kē erblōta' Cristo mik. Bë dör ká i' këköl, e' tō ie'pa er pabakëwa da'aie as kē ie'pa éna Cristo dör Skëköl wák suë olo ta' tajë e' ttë buaë wà ar. ⁵ Sa' kē tō sa' wákpa ttë pakeku'. Sa' tō Jesucristo dör Skëkëpa, e' ttë pakeke. Sa' e' chō tō sa' dör wës a' kanè mësopa es a' kimoie Jesús dalërmik. ⁶ Mik Skëköl tō ká i' yö', etā ie' iyë': "ká ñinú," etā ká ñine. Ie' wák tō se' er ñi'wé as ie' olo tajë burke Jesucristo wō kj, e' ar se' éna. E' kuëkj sa' tō ie' ttë buaë e' pakeke sulitane a.

Se' weirke ká i' kj, e' dör bërber ë

⁷ Jesús ttë buaë, e' dör wës iyi bua'buá ské darërë es, e' meneat sa' a wakanewë. Erë sa' kē diché ta'. Sa' dör tottola wës skau es. E' dör iwà kkachioie tō diché wa sa' tō iwakanewëke e' meke Skëköl tō sa' a, e' kē dör sa' diché. ⁸ Erë kabene tso' a' kj tajë këkraë, erë e' kē e' alineka sa' kj. Erë sa' kē wa ijcher wës sa' e' ùmi, erë kē sa' e' öwa e' yökj. ⁹ Erë sa' bolökpa tō sa' tötieke, erë Skëköl kē wā sa' meneat. Erë sa' dettsa iskj, erë sa' e' kökekane. ¹⁰⁻¹¹ Se' tso'ia ttsé'ka ká i' a, e' dalewa sa' chōke sa' bolökpa ulá a sa' ttekelur Jesús ttë kuëkj wës ie' kötwarakitō es. Sa' weirke es as iwërwa sa' kj tō mokj ie' shkënekane, e' tso' sa' ta. ¹² Duewa dalō me'rie sa' kj, es sa' weirke a' dalërmik as sene michoë dō a' ulá a. ¹³ Ito' s' kitule Skëköl yëkkuō kj wës yile tō iyë': "Ye' erblé imik e' kuëkj ye' iché."* Es ñies sa' erblöke Skëköl mik wës yi ñe' es, e' kuëkj sa' tō ie' ttë pakeke. ¹⁴ Sa' wā ijcher tō ie' tō Skëkëpa Jesús shkë'kane ñies ie' tō sa' shkë'wërakane wës Jesús shkë'kaneitō es, sa' batsulewa Jesús mik e' kuëkj. Aishkuō ta' ie' wā sa' miraë a' ta ñita wé ie' tso' ee. ¹⁵ Sa' weirke kos e' dör a' kimoie as se' tajë tō wëstela chō Skëköl a' ier buaë ché se' tajë a' e' kuëkj. E' wa ie' k'ikardaka tajë. ¹⁶ E' kuëkj sa' kē e' chkeuwa. Erë sa' chká mir wa'k ë, erë sa' er diché kj iërke k'ita k'ita ká bit ekkë. ¹⁷⁻¹⁸ I' kos suëkesō s'wöbla wa ese ertā'wa. Erë i' kos kē wërta' ese dör yöbië. E' kuëkj kē sa' er menewa i' suëkesō ese kj. E' skéie sa' er me'rie i' kē wërta' ese kj. E' kuëkj sa' weirke siarë, e' kē dör tajë sa' a, e' dör ekuölō ë. E' wā dör tō e' wa i' dör buaë, olo ta' tajë yöbië, e' dōraë sa' ulá a tajë shütë tkōka kos sa' weine e' tsata.

5

¹ S'chká dör wës úla es, e' dör buaë senioie ká i' kj ë. Se' wā ijcher tō mik se' úla i' panane, etā u yöbië tso'tke Skëköl wā se' a ká jai a. E' dör se' chká pa'alí ser michoë yöule ie' wā e'. ² E' kuëkj mokj ká i' kj se' rrerke. S'chká pa'alí merke se' a aishkuō ta' ká jai a, e' kkecheke se' tō poë. Se' éna s'chká i' mane'waktke s'chká pa'alí wa wës datsi' mane'wësō es. ³ E' kiane se' kj as se' wiköl kē at aishkuō ta' kē chká ta' wës se' sume es. ⁴ Se' tso'ia se' úla i' a etā se' kköchöke se' serke chkeulewa wës dali ekkëë e' dikia es. Kë dör tō se' duakulurke senioie chká kē ta'. E' skéie se' éna s'chká i' mane'waktke chká pa'alí ñe' wa as i' duōta' wā ese manerttsane i' ser michoë ese wa. ⁵ Skëköl wák tō se' kanewétke maneonuk ñe' es. Ie' tō i'Wiköl mé se' a wës iyi tsá patuësō es iwà kkachioie tō iwà dōraë se' ulá a wake'.

* 4:13 Salmo 116.10

⁶ E' kuëkjî kě se' tkirku' i kî, erě se' wā ijcher tō se' tso' kamiē Skëkëpa yöki, se' tso'ia' ttsë'ka ká i' a' e' dalewa. ⁷ I'ñe ta' ie' kě sunuk se' a, erě se' serke se' erblé ie' mik e' wa. ⁸ Kě se' tkirku' i kî. Se' a' ta' s'chka' i' mú mēatsō, e' ta' es se' mīa senuk ie' ska', e' dōr ibua'ie. ⁹⁻¹⁰ Se' ulitane kawōta' dōkwā Cristo tkēr s'shulō kulok kî e' wōrkî. Eē i' kōs wē se' tō ká i' kî, buaē ena suluē, ese kkeyrdaē ta' e' ské meraeitō se' a' ekōl ekōl. E' kuëkjî se' tso'ia' ttsë'ka' o' se' mīa' ie' ta', erě kekraē se' e' chōke senuk yēsyesē as' ie' wa iwēr buaē.

Skëkōl er buarne se' kî e' pakē

¹¹ Sa' tō Skëkëpa dalōieke tajē, e' kuëkjî sa' e' chōke darērē s'malepa pablōk as' ñies ie'pa tō ie' dalōiō. Skëkōl wā ijcher buaē tō sa' er yēsyesē, e' mú jcher a' wā ñies. ¹² Sa' kě skā ku'ne e' ttē chōk a' a. E' skéie sa' tso' a' a kawō skā mukne e' ttsōkā sa' wa. E' wa a' tō sa' tsatkēmi wēpa tō sa' cheke suluē, esepa yöki. Ie'pa esepa e' ttsōkā tajē is imalepa wa iwēr ese wa, kě dōr is ie'pa er dōr Skëkōl wōa' ese wa. ¹³ Sa' wēr aljīe, e' ta' e' dōr Skëkōl dalērmik. Kě sa' wēr es, e' ta' e' dōr a' kimoie. ¹⁴ Sa' éna iane tō Cristo éna se' dalēr tajē, e' tō sa' kě senuk ie' a. Sa' éna iane tō ie' ekōl ē kōtewā sulitane skéie, e' wā kiane chē tō e' dōr wēs sulitane kōtewā es. ¹⁵ Ie' kōtewā sulitane skéie as' se' tso'ia' ttsë'ka' esepa kě seriā wēs se' kî ikiane es, e' skéie as' se' ser wēs ie' kōtewā shkenekane se' skéie e' kî ikiane es.

¹⁶ E' kuëkjî kě sa' ku'ia' s'malepa bikeitsōk wēs ká i' wakpa tō ibikeitseke es. Kenet sa' tō Cristo bikeits es. Sa' ibikeits tō ie' dōr se' ese ē. Erē i'ñe ta' sa' kě tō ie' bikeitseku'ia' es. ¹⁷ E' kuëkjî yi batsulewā Cristo mik, esepa er maneonettsā yöne pa'alī. Wēs ie'pa bak senuk e' kě ku'ia', e' skéie isenémīne pa'alī. ¹⁸ E' kōs wē Skëkōl tō. Ie' er buanene se' kî Cristo batamik. Ñies ttē buaē pakē e' kané me'itō sa' a. ¹⁹ Ttē buaē ñe' dōr i' es: Skëkōl er buarmine ká ulitane wakpa kî Cristo batamik kě ie'pa wōchakeku' inu' kî. Ñies ie' tō ttē buaē e' me' sa' a' wā pakē sulitane a. ²⁰ Sa' dōr Cristo ttekolpa. E' dōr wēs Skëkōl wák kkōchōke a' a' sa' wa es. E' kuëkjî sa' kkōchōke a' a' Cristo ttō wa tō a' er bua'üne Skëkōl a. ²¹ Cristo kě wā i' sulu wamblēne yēs, erē Skëkōl tō ie' su' wēs i' sulu wamblōkwak es se' skéie. Ie' tō iwē es as' se' batsulewā Cristo mik e'pa sa'itō wēs iwák dōr yēsyesē es.

6

¹ Sa' kaneblōke Skëkōl ta' ñita, e' kuëkjî sa' kkōchōke a' a' tō ie' er buaē chē a' a, e' kě tsar ē. ² E' wā dōr tō ie' tō ichē iyēkkuō kî i' es:

“Mik ye' er buaē chō be' a' e' kēwō de,
 etā be' kkōchōke e' ttséyō.
 Mik be' tsatkē e' kēwō de,
 etā be' kíméyō.”*

Ye' ttō ttsō: Skëkōl er buaē chō a' a, e' kēwō detke. Ie' tō a' tsatkē e' kēwō de i' ñe.

³ Sa' e' kkō'nuke buaē kekraē sulitane wōrkî as' kě yi tō Skëkëpa Jesús watōttsā sa' ukuōmik. E' kě dōr es, e' ta' sa' kaneblōke Skëkōl a' e' yēmi suluē. ⁴⁻⁵ E' skéie i' ulitane wa sa' tō ikkacheke tō mokî sa' dōr Skëkōl kanē mēsopa. Mikle ta' sa' weirke, mikle ta' sa' kě wā i' ta, mikle ta' kawō darērē tkōke sa' ta. Mikle ta' sa' burke siārē, sa' wōtērke, pē' iērkeka' tajē sa' kî. Sa' kaneblōke darērēē tajē shūtē, wōñirke tajē, tteke blī tō. Erē e' kōs dalē'ttseke sa' tō bēre. ⁶ Ñies sa' tō ikkacheke sa' ser batse'r ena i' jcher se' wā e' wa. I' kōs paneke sa'

* 6:2 Isaías 49.8

tö bërë er bua' wa. Sa' er buaë chöke s'malepa a. E' kos wa sa' tö ikkacheke tö mokı sa' dör Skököl kanë mésopa. Iwënewa tö Wiköl Batse'r tso' sa' ta. S'malepa dalëritseke sa' tö er mokı wa. ⁷ Ttë mokı pakeke sa' tö. İ kos weke sa' tö diché meke Skököl tö sa' a e' wa. Sa' serke yësyësë, e' dör sa' a wës tabë tso' ñippökwaipa wa ñippoie ena e' tsatkoie es. ⁸ Mikle ta sa' dalöierke, mikle ta kē sa' dalöierku'. Mikle ta sa' kikekeka buaë, mikle ta sa' cheke suluë. Sa' ttö mokı, erë mikle ta sa' suëke kachökwaipaie. ⁹ Ie'pa wa sa' suule buaë, erë ie'pa tö sa' suëke wës ie'pa kē wa sa' suule es. Wësua sa' duökelurtke, erë sa' tso'ia ttsë'ka. Ie'pa tö sa' we'ikë siarë, erë kē itö sa' ttélur. ¹⁰ Sa' eriarke tajë, erë sa' ttsë'rke buaë kekraë. Wësua sa' dör siarëpa, inuköl kē ta', erë Skököl ttë wa sa' tö s'blu'weke tajë. Wësua sa' kē wa i ta', ñermata i ulitane tso' sa' wa.

¹¹ A Corinto wakpa, sa' ttöke a' ta' yësyësë. A' dalër tajë sa' éna. ¹² E' kē blëne sa' wa a' yöki, erë a' je' tö iblé sa' yöki. ¹³ E' kuëki ye' kköchöke a' a wës alá a iyë kköchö es, sa' bikeitsö er bua' wa wës sa' tö a' bikeitseke es.

A' e' batsöttsa i sulu kos e' yöki

¹⁴ Kē a' e' batsök wépa kē erblöta' Jesús mik esepa ta. ¿Wës sene yësyësë batsmi sene sulu ta? ¿Wës ká ttsetse ena ká ñi a e' shuirimika ñita? ¹⁵ ¿Wës Cristo ena bé sermi bërë ñita? Yi erblöta' Jesús mik ena yi kē erblöta' imik ¿wës esepa batsmi ñi mik? ¹⁶ Se' dör wës Skököl ichök e' wé mokı es. E' kuëki ¿wës e' ñi sini'kumi iyı diököl tso' dalöie ese ta? E' ye' Skököl tö i' es:

“Ye' serdaë ie'pa shua,
Ye' shköraë ie'pa ta ñita;
Ye' döraë ie'pa Këköl
ena ie'pa döraë Ye' icha.”†

¹⁷ E' kuëki ñies Skököl tö iyë':

“A' e' yöttsa, a' e' sköttsa bánet pë' kē tö ye' dalöie esepa yöki.

İ kos dör ñá ese kē kar
e' ta' Ye' tö a' kierawa buaë.

¹⁸ A' serke es, e' ta' Ye' döraë a' yéie
ena Ye' tö a' klö'weraë Ye' ala'rie.

Ye' dör Skököl diché ta' tajë iyı ulitane tsata,
e' wák tö ichë es.”‡

7

¹ A yamipa dalër tajë ye' éna, es se' a Skököl kablë' e' kuëki se' e' paiklö sene sulusi kos tö se' er ena se' chkà ia'wëmi, e' yöki. Se' e' chö senuk batse'r kekraë, ie' dalöie tajë e' wa.

Pablo ttsë'wé buaë Corinto wakpa tö.

² İsa' bikeitsö er bua' wa! Kē sa' wa i sulu wamblëne yi ta. Kē sa' wa yi weine yës. Kē sa' wa yi kitëne kache ttë wa. ³ A' dalër tajë sa' éna, e' kuëki kē ye' ku' ttë i' chök a' kkatoie. Ye' tö a' a iyë'baktke kuaë tö sa' tö a' bikeitsë michoë dö sa' duolur ekkë. ⁴ Ye' erblöke buaë a' mik. A' wa ye' e' ttséka tajë. Sa' weirke kos e' shua ye' er künene buaë. Ye' ttsë'ne buaë shutë.

⁵ Sa' de Macedonia ta' kē sa' wa kawö kune énoie. E' skéie kabene kı de tajë sa' kı. Tajë sa' tsiriwé sa' bolökpa tö. Ñies sa' suane tajë. ⁶ Erë Skököl tö s'er pableke, e' tö sa' er pablé s'yami Tito de sa' ska' e' wa. ⁷ Kē dör tö ie' de e' e' kuëki. Ñies wës a' tö ie' er kuwé e' biyö tö sa' er pablé tajë. Ie' tö sa' a' iché tö

suluë a' éna ye' suak. Ñies ie' iché tó ì wamblé a' tò sulu, e' tò a' eriawé tajë ta ì ñie ta a' tso'ne ye' tsatkök. Ttë e' tò ye' kí ttsé'wé buaë.

⁸ Yëkkuö patké'miyö a' a, erë e' tò a' eriawé, erë kë ye' tkine tò iök ye' tò ipatkë'mi. Tsawe ta ye' ttsé'wéitö sulu, erë ì ñe ta kë ye' ttsërku'ia es. Moki yëkkuö e' tò a' eriawé, erë e' dör ekuölö ë. ⁹ Ì ñe ta ye' ttsé'ne buaë. E' kë dör tò ye' tò a' eriao' e' kueki. E' dör tò a' eriane es, e' tò a' er mane'wéne Skëköl a. A' eriane wës Skëköl kí ikiane es, e' kueki sa' kë wa a' suluone yës. ¹⁰ Mik se' eriane wës ie' kí ikiane es, etä e' dör se' er mane'woie ie' a as se' tsatkër. E' kueki kë se' kâne ttsé'nuk suluë se' eriar ese kí. Erë se' eriar ëse, kë mène Skëköl wa, ese tò duëwa tskeke. ¹¹ A' eriane wës Skëköl kí ikiane es, e' saü, jiwä dettsa buaë! E' wä bikeitsö. E' batamik a' er téwa darëré ta a' ñi kékarak wëm tò ì sulu wamblé a' shüa, e' shülök. E' wa a' tò ikkaché tò a' kë ku' ì sulu e' a. Iwënewa tò a' e' tuléwäie darëré. Ì sulu e' tò a' uluwé a' suawéitö. Iwënewa tò a' éna ye' dalëne tajë. Iwënewa tò a' tso'tke ì sulu shülök. E' kos wa iwënewa tò moki a' kë ku'ñak ì sulu ñe' a. ¹² Ye' kë wa yëkkuö ñe' kitemi a' a wëm tò ì sulu wamblé' ñe' kkatoie. Ñies ye' kë wa ikitemi yi ta iwambléitö e' tsatkoie. E' skéie ye' tò ikitmi as a' wákpa éna iar buaë Skëköl wöa tò moki a' tò sa' bikeitseke tajë. ¹³ Ì wé a' tò, e' tò sa' er kí kuwëne buaë.

E' kúie ta a' tò Tito er kuwé tajë. Ie' ttsé'ne buaë e' tò sa' kí ttsé'wé buaë. ¹⁴ A' kika'kayö ie' a ta a' kë wa ye' jaëone. Këkraë sa' ttö moki a' ta, ñies ima sa' e' ttsékä a' wa Tito kukua, e' suéitö tò e' dör moki. ¹⁵ A' tò ie' kiéwa suane wa painë wa ena a' tso'tke ie' ttö dalöiök, mik e' ska' ie' er ane etä e' tò ie' ké a' kí dalëritsök tajë. ¹⁶ Ye' erblömi a' mik e' tò ye' ttsé'wëke buaë.

8

Se' er buaë chö siarëpa kimoie

¹ A yamipa, sa' éna a' a ipakak tò wës Skëköl er buaë ché Skëkëpa icha erule erule ñi dapa'uke Macedonia kos a, e'pa a. ² Ie'pa weine siarë íyi ulitane ulä a, erë e' shüa ie'pa ttsé'rke buaë. Ie'pa dör siarë, kë ì ta' tajë, erë ie'pa tò inuköl kakmé er bua' wa. Wësua ie'pa dör inuköl blüpa. ³ Ye' tò a' a iché tò ie'pa imé kos ie'pa a imermi, e' tsatä iwákpa er wa. ⁴ Ie'pa kköché tajë sa' a tò ñies kawö mú sa' a s'batse'r malepa serke Jerusalén, e'pa kimoie inuköl wa. ⁵ Ie'pa tò imé tajë shüte, sa' kë wa ibikeitse tò ie'pa a imermi ekkë. Kewe ie'pa wákpa e' mé Skëkëpa a, e' ukuöki ta ie'pa e' ché sa' a wës Skëköl kí kiane es. ⁶ E' kueki sa' tò ikié Tito a tò ie' mi'ne a' ska' inuköl tsä kikitö a' shü a e' bata shtöktsa s'siarëpa kimoie. ⁷ Ì kos wëke Skëköl a e' wëke a' tò tajë. A' erblö buaë Jesús mik. A' tò ttë paké buaë. A' wa íyi jcher tajë. Sulu a' éna s'malepa kímak. Sa' dalër tajë a' éna. E' sù sa' kí ikiane tò ñies a' er buaë chö tajë s'siarëpa a.

⁸ Ye' kë ku' ichök a' a a' patkoie. E' skéie ye' éna isuak tò moki a' éna s'malepa dalër wës s'yamipa tso' Macedonia e'pa éna s'malepa dalër es. ⁹ A' wa ijchertke buaë tò Skëkëpa Jesucristo er buaë ché a' a tajë. Ie' íyi tso' tajë ká jai a, e' me'atitö dë'bitü ká ì a' siarëpaie a' dalërmik as a' blur ie' íyi tajë wa.

¹⁰ A' tò ibikeits kéwe sulitane yöki tò a' éna s'siarëpa kímak. Duas suköt bak e' wa a' tò iwä kímémi kéwe. E' kueki ima ye' tò ibikeitsé, e' chekeyö a' a. ¹¹ Kanë buaë o'mi a' tò, e' eüwa er bua' wa wës tsawe a' tò ibikeits es. Inuköl shtö s'siarëpa kimoie kos a' a' ikít ekkë. ¹² Ì kë ta' se' wa, ese kë kiekü' Skëköl tò se' a. Erë ì tso' se' wa ese kakméso er bua' wa kos se' a imer ekkë, e' ta e' wër buaë ie' wa.

¹³ Ye' kē ku' ichök tō a' ŷyi kakmú etā a' atne weinuk kē wā ì tã'. E' skéie buaē idir tō a' ñi kìmù ñikkēē. ¹⁴ I' ñe tã a' wā ŷyi tso' tajē, e' kuēki buaē idir tō a' tō s'yamipa kē wā ì tã', esepa kìmù. Es aishkuō tã mik a' kē wā ì tã' tajē, erē ie'pa wā itso', etā ie'pa tō a' kìmēmi. Es a' ulitane ñi kìmùmi ñikkēē. ¹⁵ E' dör wes itso' kitule Skëköl yëkkuō kī es, e' tō ichē: "Wé tō ishtë tajē, e' icha kē bata atē. Wé tō ishtë bërëbërë, e' icha deka wē."*

Tito ena iwapiëpa

¹⁶ Skëköl tō Tito erkiōwé a' kìmuk wes sa' éna a' kìmak es. E' kuēki ye' tō wëstela cheke Skëköl a'. ¹⁷ Mik sa' tō ikié Tito a' tō ie' mi' a' ska' a' kìmuk inuköl shtëk, etā ie' éna a' kìmak tajē, e' kuēki ie' e' ché iwák er wa minuk a' ska'. ¹⁸ Tito tã s'yami skà patkekemi sa' tō eköl. E' tō Jesús tté buaē pakeke buaē ká wa'ñe. E' kuēki ie' tté cheke buaē Skëképa Jesús icha erule erule tso' ká wa'ñe e'pa tō. ¹⁹ E' kīie tã ie'pa kos tō ie' shushtë as imi' sa' tã Jerusalén, inuköl shteke sa' tō e' muk. E' kaneweke sa' tō buaē Skëképa kīkoka ena iwà kkachöie tō mokī sa' éna ie'pa kìmak. ²⁰⁻²¹ Sa' e' chöke iwakanéuk buaē Skëképa wörki ñies sulitane wörki. E' kuēki wëm ñe' mi'ke sa' wā, e' wa kē yi a' sa' kkatënuk inuköl shteke tajē sa' tō e' kī.

²² Ñies sa' tō s'yami skà patkeke ie'pa bøl tã. E' er me'rie kaneblök buaē kekraë. Bänet sa' tō ie' su'bitu, e' kuēki ie' suule buaē sa' wā. Ñies ie' isué tō a' dör pë' buaē, e' kuēki ie' e' ché sa' kìmuk kané i' wa. ²³ Tito dör ye' wapie e' kaneblöke ye' tã a' kìmuk. S'yamipa bøl ñe' mi'ke ie' tã, e'pa patké Skëképa Jesús icha eruleë tso' ká wa'ñe e'pa tō. Ie'pa wa Cristo kīkarkeka. ²⁴ E' kuēki ikkachö ie'pa a' tō ie'pa dalër a' éna as Skëképa icha eruleë tso' ká wa'ñe e'pa kos wā ijcher tō mokī a' tō s'dalëritsetã'. Ikkachö ie'pa a' tō wëe' sa' e' tso'ka tajē a' wa.

9

¹⁻² Ye' wa ijcher tō s'batse'r malepa serke Jerusalén, e'pa kìmak a' éna er bua' wa. E' kuēki inuköl shteke sa' tō ie'pa a, e' kī ye' kē kawötã a' a' yëkkuō skà shtëkne. Kekraë ye' e' tso'keka a' tté pakök Macedonia wakpa a. Ye' iché ie'pa a' tō duas suköt bak e' wa a' dör Acaya wakpa, e'pa éna inuköl mak er bua' wa. E' tō ie'pa kibiie erkiōwé. ³ Erē s'yamipa mañal ñe' patkekeyö a' ska' as ye' e' tso'keka a' wa e' kē dör é. E' skéie ye' kī ikiane tō a' wā inuköl tso'tke kitule wā mè é wes ye' tō a' paké es. ⁴ Dö' Macedonia wakpa döbitu ye' tã e'pa tō isuéwã tō kam a' tō inuköl e' shtë. E' tō sa' jaëweraë tajē sa' ikdö'wé tō a' tō ishtëtke e' kuēki. ¿Wes e' kē tō a' jaëwepañak? ⁵ E' é kuēki ye' ibikeitsé tō buaē idir s'yamipa mañal ñe' a' ikiök tō ie'pa mi' ye' yökī kewe a' kìmuk inuköl muk a' kablé' e' shtëktsã. Es inuköl meke a' tō e' tso'tke kitule mik ye' de etã, iwà kkachöie tō a' imeke er bua' wa, kē dör kké'blé wa.

⁶ Ttè i' anú a' éna: "Yi tō ì kuatké elkela, ese ulà a' iwà wördane elkela. Erë yi tō ì kuatké tajē, ese ulà a' iwà wördane tajē." ⁷ A' ulitane eköl eköl tō imú kos a' ibikeitsé mè ekké. Wépa tō imeke tso'ne bua' wa esepa dalër Skëköl éna, e' kuēki kē imar er sulu wa ö diché wa. ⁸ Ké a' tkinuk. Skëköl er bua' kī chömi a' a' tajē as ì kos kiane a' kī senoie ese dö a' ulà a' wë' kekraë. Ñies ie' tō ikī mēmi a' a' tajē shüté as a' ulà a' idö tajē ì buaē kos e' wöie. ⁹ E' dör wes itso' kitule Skëköl yëkkuō kī es. E' tō, yi tō ì meke er bua' wa, ese ché i' es: "Ie' tō ikakme' tajē er bua' wa s'siãrëpa a;

Ì buaē wëitö e' ska' Skëköl er arke kekraë."*

* 8:15 Éxodo 16.18 * 9:9 Salmo 112.9

Es Skëköl yëkkuö tö ichë. ¹⁰ Skëköl tö iwö meke kuantkè ena chkè mekeitö se' a ñë, ñies e' ë tö ì kôs kiane se' kî s'kîmoie, ese kî meraëitö a' a tajë as a' tö ì buaë ese kî ù tajë. ¹¹ Këkraë ie' tö a' a iyi kî meraë buaë wè' as a' tö s'malepa kîmù buaë këkraë. Ie' tö iwëraë es as wëstela yër tajë ie' a inuköl mëmi a' tö sa' ulà a' e' kî. ¹² Es ì meke a' tö ì Skëköl dalöioie, e' wa s'batse'r malepa kîmè kiane, esepa ulà a' ì kiane ie'pa kî ese dôraë. E' kîie ta' ie'pa tö wëstela cheräë tajë ie' a tssë'ne bua' wa. ¹³ Ì buaë weke a' tö ie'pa kîmoie, e' wa iwërdawà tö mokî a' tso' Cristo tté buaë cheke a' tö tö mokî idir e' wà iutök. Ñies iwërdawà tö a' tö ie'pa ena sulitane kîmeke tajë er bua' wa. E' kôs kuëkî ie'pa tö Skëköl kîkerakà tajë. ¹⁴ E' kîie ta' ie' er buaë ché a' a tajë shutë, e' kuëkî ie'pa tö ikieraë ie' a' a' kî a' dalëritsè tajë e' wa. ¹⁵ Wëstela chösö Skëköl a' ilà méitö se' a' e' kî, e' dör buaë shutë kè se' a' iyënukekë.

10

Pablo tö kanè me' Skëköl tö ie' a, e' tsatké

¹⁻² Ye' dör Pablo, e' wák kköchöke a' a bëre er bua' wa wës Cristo es tö ye' ttö tssö. A' wëlepa tö sa' cheke tö sa' kanëblöke e' kè dör Skëköl a, e' dör sa' wákpa a' wës s'ditsö malepa es. Ie' pa icheke tö mik ye' tso' a' ska', etä ye' kësik kè ta' a' uñoie. Erë mik ye' tso' yëkkuö shtök ká bánet, e' je' ta' ye' kësik deka. Erë e' kè yëne. Ye' kësik ta' yi isie tso' ye' chök ese uñoie darërëë. E' kuëkî ye' kköchöke a' a' tö a' e' shulö as kè ye' kawötà a' uñuk darërëë mik ye' de a' ska' etä. ³ Mokî sa' dör s'ditsö wës sulitane es, erë kè sa' ñippökü' wës s'ditsö ñippöke es. ⁴ Ì tso' sa' wà e' alokà ì sulu kî, e' kè dör wës ì tso' s'ditsö wà e' alokà ibolökpa kî es. E' skéie e' dör ì meke Skëköl tö sa' a' diché ta' tajë e' alokà ì sulu diché kî ese. E' wa sa' tö kache tté ewëkewa. ⁵ Ñies tté kôs pakarke e' tssëka wa s'wöklö'woie as kè s'wà Skëköl jcher, ese chöwëkewa sa' tö. Erbikè kôs klö'wëkewà sa' tö mekerö Cristo klö dikîa as itö ittö iutö. ⁶ Mik a' de sa' ttö iutök buaë, etä sa' tso'tke wëpa kè éna iutak, esepa kôs we'ikök.

⁷ A' tö pé' sueke ikikké ë, e' kè dör buaë. A' wëlepa e' bikeitsö tö e'pa ë dör Cristo icha, e' ta' as esepa tö ibikeitsöne. Ñies sa' dör Cristo icha wës ie'pa es. ⁸ Skëköl tö ye' a' ikéwö me' a' wöbla'woie. Isalema e' wa ye' e' tssökà tajë shutë. Erë e' kéwö mène ye' a' a' er diché kî ioie, kè dör a' sulu'woie. E' kuëkî kè ye' jaëne e' tssökka ikéwö mène ye' a' e' wa. ⁹ Kè a' tö ibikeitsar tö ye' éna a' tkiwák yëkkuö shtekeyö a' a' e' wa. ¹⁰ Wëlepa tö icheke: "Yëkkuö kôs kitbitü Pablo tö se' a, e' kî ie' tö se' uñëbitü darërë tssësquia ie' kësik deka buaë se' uñuk. Erë mik itso' se' ska' etä ikësik kè ta' yës. Wës ie' kapakö e' kè wa yi wà ie' dalöiëne." ¹¹ Wépa tö icheke es, esepa wà ijchenú tö mik sa' demi a' ska' etä ì kit sa' tö yëkkuö kî ká bánet, e' wawëraë sa' tö.

¹² Ie'pa esepa ñi kîkökekà tajë. Kè sa' diché dé'ka e' chök tö sa' dör buaë wës ie'pa e' chö es. Ie'pa wákpa tö itské ier wa tö ì dör buaë wë. Wës ie'pa wakpa serke e' wéwa ie'pa ñi saü. ÌE' kuëkî ie'pa dör me'ukuöie! ¹³ Kanè me' Skëköl tö sa' a, e' ë wa sa' a' e' tssërmikà. Kè sa' a' e' tssënukkà ì skà wa. Kanè mène sa' a' ñies e' wà dör a'. ¹⁴ E' kuëkî kè sa' ku' e' tssökka tajë shutë. Sa' kè döpa kewë kanëblök a' shua, e' ma' ë sa' e' tssökà. Erë sa' tö Cristo tté buaë e' paka' a' a' tsawe. ¹⁵ Ñies sa' kè e' tssökà o'ka kanè wa, e' kéwö kè mène Skëköl wà sa' a' kuëkî. E' skéie sa' kî ikiane tö sa' kanè a' shua e' mú kî iër buaë wës a' kî erblö mir Skëképa mik es. Erë kè sa' kanëblöpa kôs sa' a' ikéwö mène e' tsatä. ¹⁶ Ñies Jesús tté buaë e' kî pakak sa' éna a' serke eë ká bánet tso' diwö mi'kewà e' kke

ee. Erë kē sa' éna ipakak ká wé ɔ'ka tso' ipakök ee as kē sa' e' ttsöka ɔ'ka kané wa.

¹⁷⁻¹⁸ Wépa e' ttséka tajë, esepa kē wër buaë Skéköl wa. Erë wépa kikéka ie' wák tö, esepa je' wër buaë ie' wa. Wëe' itso' kitule iyëkkuö kī i' es: "Yi e' tsakka as ese e' ttsökā i wé Skéköl tö ese wa."*

11

Pablo tö s'kitö'ukwakpa ché

¹ Ye' ttöke aliwakpaie erë a' mú tö ye' dalë'ttsëia bərbër ë. A' we'ikëyö, ye' ttö kī tssö ekuölö ë. ² Ye' éna a' dalër tajë. Ye' éna a' kkö'nak wës Skéköl tö se' kkö'neke es. Ye' kī ikiane tö a' e' tköwā kekraë darërëé Jesús ë a. E' dör wës ye' tö a' mé senukwā wëm eköl ë tã es as a' dō wës busi batse'r dō imaso ulā a es. A' maso e' dör Cristo. ³ Iñe ta a' tso' tkëulewā buaë darërëé Cristo ë a, erë ye' suane dö' a' e' müttsā e' kītö'uk wës Eva kītö'ɔ'ka Satanás e' a' tkabëie e' tö kache wa es. Ye' suane dö' a' er tso' buaë etkëme Cristo ë a, e' watë a' tö. ⁴ Wélepa de a' ska' Jesús tté pakök, erë kē idör imokī wës sa' tö ipakeke es. Erë e' tseke a' tö buaë. Wiköl tté pakeke ie'pa tö, e' kē dör Wiköl Batse'r dë'wā a' er a e'. Tté buaë pakeke ie'pa tö, e' kē dör imokī wës sa' tö ipaka' a' a es. Erë esepa kiekewā a' tö buaë. E' kuëkī ye' suane dö' a' erblö Cristo mik, e' olo'yène a' tö. ⁵ Ie'pa de a' ska' sa' itökī e' chök tö ie'pa dör Jesús ttekölpa tsá bua'iewā, erë ye' kē e' tssé'ne ie'pa dikīā diöshët yës. ⁶ Isalema ye' kē a' ipakar buaë wës ie'pa icha pakö es. Erë tté pakeke ye' tö e' wā jcher buaë ye' wā. E' wā kkayë'bitu sa' tö a' a' tajë iyi ulitane shūa.

⁷ Mik ye' tö Skéköl tté buaë e' paka' a' a, etā ye' kē wā a' ña'one e' kī yës. E' kuëkī isalema a' tö ibikeitsé tö tté pakeke ye' tö a' a, e' kē dör buaë. Erë es ye' e' wöewa diöshët as a' dalöier. ¿Ima a' tö ibikeitsé? ¿I wéyö es e' dör sulué? ⁸ Skékëpa icha erule erule ñi dapa'uke ká bānet, e' dapömik ye' moneka kanebloie éme a' shūa. E' dör wës ie'pa iyi ekíbléyö a' kimoie es. ⁹ Mik ye' sene' a' shūa, etā ilè kiane ye' kī senoié, e' tã ye' kē wā a' tsirione ese wa. Erë s'yamipa datse Macedonia, e'pa wā i kōs kiane ye' kī e' de ye' a. Es ye' kē wā i kine a' a, ñies kē yö i kiepa. ¹⁰ Ye' e' tssö es e' kē yënuksā ye' ulā a' a' dör Acaya wakpa e' kōs a. E' dör mokī wës Cristo tso' ye' a' e' dör mokī es. ¹¹ Ye' ttö es, ¿e' dör tö ye' kē éna a' dalër? Au, e' kē dör es. ¿Skéköl wák wā ijcher buaë tö ye' éna a' dalër!

¹² Ye' kanëblöraë a' shūa wës ye' iɔ'bitu es as ie'pa ñe' kē e' ttsökā tö ie'pa kanëblöke wës sa' es. ¹³ Ie'pa kē dör Jesús ttekölpa tsá mokī esepa. Ie'pa dör s'kitö'ukwakpa. Ie'pa e' ö tö ie'pa dör Cristo ttekölpa tsá mokī, erë e' kē dör es. ¹⁴ E' kē dör i kē suule se' wā ese. Satanás wák e' ö tö ie' dör Skéköl biyöchökwak olo tã' tajë ese. ¹⁵ E' kuëkī kē se' tkine tö ie' kanë mésopa e' ö tö ie'pa tso' sene yësyesë e' tsatkök. Bata ekké tã ie'pa ulā a' iské döraë wës ie' wamblörak es.

Pablo weine ie' dör Cristo tteköl e' kuëkī

¹⁶ Ye' tö iskā chëne a' a, kē a' tö ye' bikeitsök tö ye' dör aliie. Erë a' wélepa tö ye' bikeitsé es, etā kawö mú ña bərbër ë e' tsoka wës aliwak es. ¹⁷ Ye' e' tssökekā, e' tté kē mène Skékëpa Jesús wā ye' a. Ye' wák tö icheke aliie. ¹⁸ Tajë itso'rak e' tssökā iwákpa iyi wa, es ñies ye' e' tssökekā wës ie'pa es. ¹⁹ ¡Aj! A' dör iyi jcher tajë ese wakpa. Erë s'kukuö darërë esepa dalë'ttseke a' dör er' bua' wa. ²⁰ Wépa de a' ska' a' klö'ukwā wës ie'pa icha es, esepa kiekewā buaë a' tö.

* **10:17-18** Jeremías 9.24

Ie'pa de a kītō'uk a' íyi yottsā a' ulā a. Ie'pa e' ttsōke tajē a' kī, a' ppeke a' wō kī, a' cheke erē ie'pa kiéwā a' tō er bua' wa. ²¹ ¡Aj! ¡Ye' wák e' jaèüne mik ye' ichē tō sa' diché kē dē'kā a' sauk es eta!

Ie'pa diché deka e' ttsokā tajē, e' tā ñies ye' diché deka e' ttsokā. Ye' wák a tā ye' ttō es, e' dōr wēs alīwakpa ttō es. ²² Ie'pa dōr hebreowak, e' wa ie'pa e' ttsōkekā tajē. Erē ñies ye' dōr ie'pa ditsēwō. Ie'pa e' chō tō ie'pa dōr Israel aleripa, erē ñies ye' dōr Israel aleri. Ie'pa e' ttsōkekā tajē tō ie'pa dōr Abraham aleripa. Ñies ye' dōr Abraham aleri. ²³ Ie'pa e' chō tō ie'pa dōr Cristo kanē mēsopa. Es ye' dōr ñies, erē ye' dōr ikanē mēso bua'ie ie'pa tsāta. Ye' ttō es e' dōr wēs alīwak ttō es, erē Cristo a kanēblē e' wa ye' e' alékā tajē ie'pa kī. Ye' wōtēule s'wōto wé a tajē ie'pa tsāta. Ye' buule tsa'bata daloie ese wa tajē shuṭē ie'pa tsāta. Tajē ye' bakshkar ye' duōwā e' ulā a. ²⁴ Skētōkicha judiowak tō ye' buk tsa'bata wa. Bitōkicha ie'pa tō ye' ppé, etā ie'pa tō ye' ppé dō dabom tkēyōk tsā yēnettsā et ekkē* ²⁵ Mañatōkicha romawak tō ye' buk kal wa. Etōkicha ye' tē'rahitō ák wa ye' ttowā. Mañatōkicha kanō kī ye' mirwā, e' wōtunewā dayē a. E' shuā etōkicha ye' bak ar kaltakla kī dayē kī ká et ñiē nañeē. ²⁶ Ye' shkē tajē, e' shuā di' tajē ena akblōkwakpa tō ye' tkiwé siarē. Ye' wák ditsēwōpa ena o'kapa, e'pa tō ye' we'ikeke, e' dalō tajē e' shuā ye' shkē. Wé pē' serke tajē ena wé pē' kē serku' tajē, ñies dayē kī, ese ska' ye' shkē wōsh wa. Ñies wépa e' ō tō ie'pa dōr Jesús mik erblōkwakpa, esepa dalō mēne tajē ye' kī. ²⁷ Ye' kanēblē tajē darērēē. Ye' wōñine tajē, ye' bli dalē'ttsē' tajē, ye' ersi dalē'ttsē' tajē. Mikle tā ye' kē wā ì kune ñanoie, tteke kāsē tō tajē, kē datsi' tā' wē' e' patroiē.

²⁸ E' kī skā tso', e' dōr tō Skēkēpa Jesús icha erule erule, e'pa kōs bikeitsekeyō kekraē tō is ie'pa mir. ²⁹ Mik ie'pa welepa diché kē dē'kaia' buaē e' tkowā darērē Jesús mik, etā ye' mik e' dalēne. Mik yile tō ie'pa kē ì sulu wamblōk, etā e' tō ye' uluwé suluē. ³⁰ Ye' mú e' tsa'kkā, e'ma ì tō ikkacheke tō ye' kē diché tā' ese wa ye' e' tso'mikā. ³¹ Skēkōl dōr Skēkēpa Jesús Yē ena iKēkōl kīkarka kekraē, e' wā ijcher tō ye' kē ku' kachōk. ³²⁻³³ Mik ye' bak Damasco, etā ká e' wōkir kanēblōke iblú kiē Aretas e' a, e' tō ishkēkipa patké ye' klō'ukwā ká e' kkōiēule shkit kākqēē, e' wékkō a. Erē s'yamipa welepa tō ye' iékā kkō a tā tsa' wa ye' émi enaēna iwékkō tsitsir tso' ese a dōttsā jskī. Es ye' tkashkar ie' yōkī.

12

Ì kkaché Skēkēpa tō Pablo a kabsueie

¹ Kē dōr lie bua', erē ye' kawōtā kī e' tso'kkāia' e' tsātkoie. Ì kkaché Skēkēpa Jesús tō ye' a kabsueie e' pakekeyō a' a' ì ta'. ² Wēm suule ye' wa ekōl dōr Cristo ttōkata, e' minetsēr ká jai a, e' kī duas de dabom eyōk kī tkēl (14). Ye' kē wā ijcher tō ie' mine'kā chkaē ō wikōlie, e' jcher Skēkōl ē wā. ³⁻⁴ Wēm e' suule ye' wā, e' minetsēr ká jai a e' dōr ká buaala eē. Eē ttē kē yēnuk se' a ena kē se' a ikéwō mēne chē, ese tso'seitō. Iskà chekeneyō a' a' tō ye' kē wā ijcher tō imine'kā chkaē ō wikōlie, e' jcher Skēkōl ē wā. ⁵ Wēm ese kīkēmikā ye' tō, erē ye' wák kē e' kīkōpakā. Erē ye' diché kē tā' e' ē wa ye' e' kīkōmikā. ⁶ Ye' mú e' tsa'kkā, e'ma ye' a e' tso'mikā ttē mokī wa, e' kuekī e' kē dōr suluē. Erē kē ye' e' tso'tā' ká

* **11:24** dabom tkēyōk tsā yēnettsā et: E' kēwō ska' tā judiowak ttē dalōiēno tō ichē tō kē kawō tā' s'ppōk dōkā dabom tkēyōk tsāta. Ie'pa wōblane pē' sulusipa ppōk dōkā dabom mañayōk kī sulitū as kē itkōkā dabom tkēyōk tsāta.

as kē yi ibikeitsō tō wēs ye' wēr ena wēs ye' ttō e' tsat̄a ye' dōr. ⁷ Ƴyi tajē buaē kkayēne ye' a k̄a jai a, ñe' kuēk̄i ilē mēne ye' a ye' wōowaie as kē ye' e' ttsōk̄a i buaē su'yō e' wa. E' dōr wēs dika' tkērwa ye' chk̄a a es, e' wa ye' rreweke Satanás tō kekraē. ⁸ Mañatōkicha ye' kkōyē' Skēkēpa a tō iyōttsa ye' a. ⁹ Erē ie' ye' iutē: “Mik be' diché kē ta', et̄a e' k̄i Ye' diché wēnew̄a bua'iewa. E' kuēk̄i ye' er buaē chō be' a, e' ē dōr wē' be' a.” E' kuēk̄i buaē idir ye' a e' ttsōk̄a ye' diché kē ta' e' wa as Cristo diché tajē e' wērwa bua'iewa ye' k̄i. ¹⁰ Mik ye' ttsē'r tō ye' diché kē ta', e' je' ta ye' diché ta' tajē. E' kuēk̄i mik ye' diché kē ta', mik ye' yērke suluē, mik ye' kē wa i ta', mik ye' we'ikeke siarē pē' tō, mik ye' kawō tkōke suluē, mik ese kōs tkōke ye' ta Cristo dalērmik, et̄a ye' ttsē'ne buaē.

¹¹ Erē ye' kē dōr yi, erē wēpa cheke a' tō tō e'pa dōr Jesús ttekōlpa tsá bua'iewa, e'pa kē dōr ye' tsat̄a. A' tō ye' tsatkōpa ie'pa yōki erē e' kē ɔne a' wā. E' kuēk̄i a' tō ye' kē e' ttsōk̄k̄a tajē wēs al̄iwak es. ¹² Mik ye' bak senuk a' shua, et̄a ye' weine kōs e' dalē'ttséyō bēre er bua' wa. Nies i kē ɔr yi a ese wéyō tajē a' wōrk̄i Skēkōl diché tajē wa s'tkiwē ekkē. E' wa iwēnew̄a tō mok̄i ye' dōr Jesús ttekōlpa tsá, e'pa ekōl. ¹³ Ye' kē wā a' kane ye' kanéuk. E' ē wa a' wōanewa Skēkēpa icha erule erule malepa e' dik̄ia diōshet̄. A' we'ikēyō, e' nuí olo'yō ye' k̄i.

Pablo kablé ie'pa pakōk

¹⁴ Ye' tso'tke shkōk a' pakōk. I' ta ide mañatōkicha. I' etōkicha wēs kekraē kē ye' e' maupaka a' mik as a' tō ye' kkō'nū. Ye' kē tkirku' a' Ƴyi k̄i, ye' tkirke a' wákpa k̄i. A' dōr wēs ye' ala'r es. Ila'r kē kawōt̄a iyē kkō'nuk, e' skéie iyē kawōt̄a ila'r kkō'nuk. ¹⁵ E' kuēk̄i ye' e' chétke i kōs tso' ye' wā e' eukwa er bua' wa a' kimoie dō ye' wákē. Ye' tō a' dalēritseke k̄ita k̄ita, et̄a a' éna ye' dalēr ze' mir wak ē?

¹⁶ A' ye' sini'kué buaē tō mik ye' bak a' ska', et̄a ye' kē e' monek̄a a' mik. Erē a' wēlepa tō icheke tō ye' tō a' k̄itō'wé a' inukōl klō'woie akir. ¹⁷ Ƴma a' erbikō tō wēpa patkē'yō a' ska', e'pa wa ye' tō a' k̄itō'wé? ¹⁸ Ye' kkōyē' tajē Tito a tō ie' mi' a' ska', et̄a s'yami skā ekōl patkē'miyō ie' ta. ƳTito tō a' k̄itō'? Au, ie' sene buaē yēsýsē a' shua wēs ye' es. Sa' bōl sené a' shua ñi suē.

¹⁹ Isalema a' tso'ia ibikeitsōk tō sa' e' tsatkōke a' yōki. E' kē dōr es. Ñermata sa' tso' ttōk Skēkōl wōrk̄i wēs s'batsulew̄a Cristo mik esepa ttō es. A' yamipa dalēr ye' éna, i kōs wēke sa' tō e' dōr a' er diché k̄i ioie. ²⁰ Mok̄i ye' suane dō' mik ye' de a' ska', et̄a ye' kē tō a' suē wēs ye' k̄i a' kiane suē es. Nies ye' suane dō' a' kē tō ye' suē wēs a' k̄i ye' kiane suē es. Ye' suane dō' ye' ikué tō a' ñippōke, a' ukyērke ñi k̄i, a' ulurke ñi k̄i, a' er me'rie a' wákpa ē k̄i, a' biyōblōke ñi k̄i, a' ñi chōke suluē, a' e' ttsōkek̄a tajē, a' ñi chiliuke. ²¹ Nies ye' suane dō' mik ye' dene a' ska' et̄a Skēkōl tō ye' jaewē a' kuēk̄i. Dō' a' tajē kē er maneone. Dō' a' e' ia'ukek̄aia sene sulusi wa. Dō' a' tso'ia trēnuk ena a' tso'ia i sulu skā kukuēña a' wā e' a. E' dōr es, e' ta Skēkōl tō ye' iuwéraē siarē a' wa.

13

¹ I' ta mañatōkicha ye' mi'ke a' pakōk. I' tso' a' wā shulē, e' shuleraēsō wēs itso' kitule Skēkōl yēkkuō k̄i es, e' tō ichē: “Ttē kōs shulekesō et̄a ittekōlpa kiane bōl ō mañal ichoie tō mok̄i idir ō au.” ² Mik ye' bata de'rō a' ska', et̄a wēpa tō i sulu wamblē, e'pa a' ye' iyē' tō a' kawōt̄a ilo'yōk. I' ñe ta ye' kē ku' a' ska', erē ye' tō iskā chekene ekkēpa a' ena a' malepa tso' i sulu wambłōk, esepa a tō mik ye' dene, et̄a a' shuleraēyō darērēē. ³ A' ichē tō a' k̄i ikiane suē tō mok̄i ye' ttōke Cristo diché wa. Mik ye' de a' ska', et̄a a' isueraē tō es idir. Cristo diché ta' tajē,

e' tso' iwakanéuk a' shuá, ie' kě dör wēs se' kě diché ta' es. ⁴ Mokj ie' kötewā wötēulewā krus mik wēs se' kě diché ta' es, erē ie' serkene Skēkōl diché tajē e' wa. Es ñies sa' batsulewā ie' mik, e' kuekī wēsua sa' kě diché ta', erē Skēkōl diché wa sa' serdaē a' kimoie.

⁵ A' wakpa ē' saú tō mokj a' erblöke Jesucristo mik. A' ibikeitsō buaē. ¿A' kě wā ijcher tō ie' tso' a' er ā? E' kě dör es, e' ta' e' wā kiane chē tō a' kě dör ie' icha. ⁶ A' mú wōā iwēne tō sa' kaneblē' a' shuá e' wā dettsā buaē. ⁷ Sa' tso' ikiök Skēkōl ā tō a' kě tō ì sulu wamblōkiā. Sa' kě ku' e' kiök as iwēr tō ye' kaneblē' a' shuá e' wā dettsā buaē. E' skéie sa' kī ikiane tō a' ser buaē yēsyesē wēs Skēkōl kī ikiane es, erē welepa wa iwēr tō sa' kaneblē' e' kě wā dé'ttsā buaē. ⁸ Mik a' serke buaē wēs Skēkōl ttē mokj tō ichē es, etā e' kī kě sa' ā ì yēnuk. E' skéie e' kikekeka tajē sa' tō. ⁹ Sa' kě diché ta', erē mik a' e' tkēulewā darērē Skēkēpa ttē ā, etā e' tō sa' ttsē'weke buaē. Sa' tō ikiē michoē Skēkōl ā tō a' mú dō senuk buaē yēsyesē kekraē wēs ie' kī ikiane es. ¹⁰ Mik ye' de a' ska', etā kawō mēne ye' ā a' kī, e' kě wā shulak ye' éna darērē kēsik wa. Skēkēpa Jesús tō e' kēwō me' ye' ā, se' er diché ioie, e' kě dör se' sulu'woie. E' kuekī ye' tso' yēkuō ì shtök a' a' kam ye' dō a' ska' e' yōkī as ì kōs tso' shulē, e' shulō a' tō kam ye' dō e' yōkī.

Pablo e' chéat

¹¹ A' yamipa, bataie yō ichē tō a' ttsē'nú buaē. A' e' chō senuk yēsyesē. A' er kuú. A' kabikeitsō ñikkē. A' senú bēre ñitā. A' serke es, e' ta' Skēkōl dör dalēritsōkwak ena sene bēre mukwak, e' serdaē a' ta' kekraē.

¹² A' ñi shké'ú ñi dalēritsē wa. S'batse'rpa kōs tō a' shké'wēmi.

¹³⁻¹⁴ As Skēkēpa Jesucristo er buaē chō a' ā. As Skēkōl tō a' ā ikkachō tō a' dalēr tajē ie' éna. Ñies as Wikōl Batse'r tō a' kō senuk wēs wák ekōl ē es.

Yëkkuö kit Pablo tö Galacia wakpa a Gálatas

Pablo tö yëkkuö i' kit Jesús mik erblökwakpa tso' ká kiè Galacia e' shua ká wa'ne e'pa a ikjimoie. Iekkëta ie'pa kos e' kè dör Israel aleripa. E' kueki kam ie'pa erblö Jesús mik etä ie'pa kè tö Moisés tté dalöiëno e' dalöie. Mik Pablo dë'rö Jesús tté buaè kkachök ie'pa a etä ie' tö ie'pa a iché tö kè se' tsatkërpa Moisés tté dalöiëno e' dalöie wa.

Erë mik ie' mineane etä Israel aleripa shua pë' demi e' ð tö ie'pa dör Jesús mik erblökwakpa. E'pa tö ie'pa wöbla'weke sulu ikjito'woie. Ie'pa tö iché tö se' kè tsatkërpa Jesús mik erblé e' è wa. E' kueki ñies se' kawötä Moisés tté dalöiök. Ì sulu e' wöklö'woie Pablo tö yëkkuö i' kit. Jesús mik erblökwakpa tö s'wöbla'uk kache tté wa, e'pa ki'wä buaé, e' kueki Pablo tö yëkkuö i' kit as ie'pa tso' tse'ka iyöki ena ie'pa shulir er bua' wa. S'wöbla'uk kache tté wa e'pa tö icheke tö Pablo kè dör Jesús tteköl chökle ie' kè wä Moisés tté e' dalöiëne e' kueki.

Pablo tö iché Jesús mik erblökwakpa a tö Jesús wák tö ie' klö'g' kaneblök ittekölie. Nies ie' tö iché tö Jesús mik erblé e' è wa Skëköl tö se' klö'wëmi wës pë' buaè yësyësë es. Kè dör Moisés tté dalöie wa Skëköl tö se' tsatkeke. E' skéie ie' er buaè ché se' a e' wa ie' tö se' tsatkeke sènoie ie' a iWiköl wa. E' kcacheke Pablo tö yëkkuö i' ki.

Shkë'wè

¹ Ye' dör Pablo. Ye' dör Jesús ttekölpa tsá, e'pa eköl. Ye' kè kine s'ditsö wä ñies ye' kè patkëne s'ditsö wä. E' skéie Skëköl dör S'yé tö Jesús shkë'kane, e' ena Jesucristo, e'pa tö ye' patkë' ie' tté buaè pakök. ² Ye' tso' yëkkuö i' shtök Skëképa Jesús icha erule erule kos tso' Galacia e'pa a. Ye' ena s'yamipa kos tso' ye' ta íe, e'pa tö a' kos shkë'wëmi. ³ Skëköl dör S'yé ena Skëképa Jesucristo, as e'pa er buaè chö ena sene bërë mù a' a. ⁴ Jesucristo e' me'ttsa ttëwä se' nuì skéie wës Skëköl dör S'yé e' ki ikiane es. E' o' ie' tö se' yottsä sene sulu kos tso' ká i' a e' ulä a. ⁵ ¡e' kíkòkàsò kekra! Es idir.

Jesús tté buaè, e' dör etkëme

⁶ Ye' tö a' me'at, e' itöki bet ta, Skëköl olo'yé a' tö. Ie' tö se' klö'g'bak. Ie' er buaè ché tajë se' a Cristo batamik. Erë ie' olo'yé a' tö. E' skéie a' tso'ne tté kuä'ki klö'uk. E' tö ye' tkiwëwä eriwëkë tajë. Wëlepa tö icheke tö tté e' dör Jesús tté buaè, ⁷ erë e' kè dör es. Jesús tté buaè mokj, e' dör etkëme. Pë' wëlepa de a' wökir a ká chöukwa tté kuä'ki wa. Ie'pa tö Cristo tté buaè, e' ki kuötkëkë. Es ie'pa tö ie' tté buaè mokj e' shkuli'weke. ⁸ Erë ye' tö a' a iché tö yi tö tté kuä'ki pakeke a' a Jesús ttéie, kè dör wës sa' tö a' ipaka' kuaè es, e' ta as ese wák kichatër. Kè ye' tkine tö ye' wák alè tö ipakè ö Skëköl biyöchökwak wële datse ká jai a, ese tö tté kuä'ki paké a' a, as esepa kichatër. ⁹ Ye' tö a' a iská chëne: Yi tö tté kuä'ki paké a' a Jesús ttéie, kè dör ie' tté buaè paka' sa' tö a' a e', kè dör tté klö'g' a' tö kewe e', e' ta as ese wák kichatër. ¹⁰ ¿Ima a' ibikeitsè? Ye' ttöke es, ¿e' wa ye' atak buaè Skëköl ta ö s'ditsö ta? Ye' mù atak buaè s'ditsö ta, e'ma ye' kè dör Cristo kanè méso mokj.

Jesús tté buaè, e' kè dë'bitu s'ditsö wä

11 A yamipa, a' wá ijchenú tó Jesús tté buaë pakekeyö, e' kě dē'bitü s'ditsö wá. 12 Tté e' kě yéne yi wá ye' a, kě yi wá ye' wöblane iwa, e' skéie Jesucristo wák tó ikkayé' ye' a.

13 Wēs ye' bak senuk judiowak tté dikia, e' ttsēule a' wá buaë. Ye' bak Skéköl icha e'pa we'ikök siarē tóikō kēsik wa. Ye' éna ie'pa ewakwa sēraa. 14 Mik ye' bak judiowak tté dikia, eta ye' tó sa' yépa bak e' ser kos iuté buaë yēsýsē, iwakpa bak kos ye' ta e' késka', e'pa tajē tsata. 15-16 Erē Skéköl er buaë ché ye' a tajē, e' kuęki ie' tó ye' shukitbak iwák a, kam ye' kur e' yōki. Ie' tó ye' klō'bak kaneblök ie' a. Mik ie' éna ilà kkachak ye' a, eta ie' tó ye' a ikkaché as ye' tó ilà tté buaë e' pakō pē' kě dör judiowak esepa a. Mik ie' tó ilà kkaché ye' a, eta ye' kě dē' s'ditsö ska' e' yuök. 17 Nies ye' kě dē' Jerusalén, wēpa dör Jesús ttekōlpa tsá ye' yōki kewe, e'pa ska' e' yuök ie'pa tté wa. E' skéie bet ye' mía Arabia, e' ukuōki ta ye' dene Damasco.

18 Dwas de mañal, e' ukuōki ta ye' mía Jerusalén Pedro, kě sūule ye' wá, e' sauk. Erē kě ye' sene ie' ska' ká tajē, domingo bötö ē. 19 Nies Santiago dör Skékēpa Jesús ēl, e' suéyo. Erē kě ye' wá Jesús ttekōlpa tsá, e'pa malepa sune. 20 Moki ye' tó a' a ichē Skéköl wōrkī tó i shtekeyö yēkkuō i' kī, e' dör moki.

21 E' ukuōki ta ye' mía bānet Siria ena Cilicia. 22 E' kēwō ska' ta Cristo icha erule erule tso' Judea, e'pa wá ye' tté jcher, erē ie'pa kě wá ye' sūule. 23 Ie'pa tó ittse: "Pablo bak se' we'ikök, tté mik se' erblōke e' olo'yakwa ie' éna, erē i'ñe ta ie' tso'ne ipakök." 24 E' kuęki ie'pa tó Skéköl kíkēka tajē ye' kuęki.

2

1 Dwas de dabom eyök kī tkēl (14), e' ukuōki ta ye' skà miane Bernabé ta Jerusalén. Nies Tito mía ye' ta. 2 Skéköl tó ye' a ikkayé' tó ye' kawōta shkōk Jerusalén ttök Skékēpa Jesús icha kos e'pa wōkirpa ta, e' kuęki ye' mía. Se' ulitane wá ie'pa sūule tó ie'pa dör se' wōkirpa. Mik ye' de Jerusalén, eta tté buaë pakekeyö pē' kě dör judiowak esepa a, e' wa pakéneyö se' wōkirpa ulitane e'pa ē a bānet isuōie tó iyēne ö kě iyēne. Ye' kě kī ikiane tó yi tó ichē tó Jesús kanē kos o'bitüyö, e' dör ē.

3 Ie'pa tó ichē tó tté pakekeyö, e' dör buaë yēsýsē, kě i skà kianeia. Tito mirwá ye' ta, e' dör griegowak, e' kuęki ie' tottola kě kkuōlit tēule tsir wēs judiowak wöblar es. Erē ie'pa kě wá ie' káne itóttola kkuōlit tōk tsir. 4 Erē pē' welepa tso' ee e' chō tó ie'pa dör Jesús mik erblōkwakpa, erē kě idör es. Ie'pa kě ichōpa tó Tito tottola kawōta kkuōlit tēe tsir, e' ma s'wōkirpa kě wá i yēne. Pē' esepa tso' se' shūa se' weblök bēr tó wēs se' ser buaë, ttsér buaë Cristo Jesús tté a. Ie'pa a ta kě idör buaë tó kě se' tó judiowak tté dalōiēno e' iūtēia. Ie'pa kī ikiane tó se' klōrwane ttē ñē' ulā a. 5 Sa' kī ikiane tó Jesús tté buaë mokīē, e' ē klō'ū a' tó kēkraē. E' kuęki sa' kě wá ie'pa tté iūtēne yēs.

6 Se' wōkirpa kiēsō skékēpa tajē, e'pa ichē tó tté pakekeyö e' dör buaë. Ie'pa kě wá ikī kuōtkēne yēs. (Skéköl a ta se' ulitane dör ñies ēme, e' kuęki ē yō ichē tó ie'pa dör kékēpa tajē ö kě idör es, e' kě kī ye' tkine.) 7 Ie'pa éna iane tó Skéköl tó kanē me'at ye' ulā a Jesús tté buaë pakök, pē' kě dör judiowak, esepa a, wēs ie' tó kanē me'at Pedro ulā a ipakök judiowak a es. 8 Skéköl tó Pedro patkē' Jesús tté buaë pakök judiowak a, e' ē tó ye' patkē' ipakök pē' kě dör judiowak esepa a. 9 Santiago ena Pedro ena Juan, e'pa sūule se' ulitane wá tó ie'pa dör se' wōkirpa kibiie. Ie'pa éna iane tó Skéköl er buaë yē' ye' a kanē i' wa. E' kuęki ie'pa ulā mé ye' a ena Bernabé a iwā kkachoie tó ie'pa tó sa' klō'wé ie'pa kīie. Ie'pa éna iane tó Skéköl tó sa' patkē' Jesús tté buaë pakök pē' kě dör judiowak

ešepa a, erë ie'pa patkë'itò ipakök judiowak a. Es buaë idir ie'pa a. ¹⁰ İyi etkë kié ie'pa tò sa' a, e' dör tò s'yamipa siarëpa serke Jerusalén, ešepa kimé sa' tò. E' wawekeyò kekraë er bua' wa.

Pedro uñe Pablo tò Antioquia

¹¹⁻¹² Erë e' ukuöki ta mik Pedro demi Antioquia sa' pakök, etä kewe ie' chköke buaë Jesús mik erblökwakpa kē dör judiowak, ešepa ta. Erë s'yamipa dör judiowak datse Jerusalén, patkë' Santiago tò, e'pa de. E'pa tò iklö'wé tò s'yamipa kē dör judiowak, ešepa kawötä itöttola kkuölit tök tsir. Nies ie'pa tò iklö'wé tò ešepa kawötä senuk weš judiowak ser es. Pedro suane ie'pa yöki, e' kueki mik ie'pa de, etä ie' e' batsétsä wépa kē dör judiowak, ešepa yöki. Ie' kē chköia ie'pa ta ñita. ¹³ Nies judiowak malepa tò Pedro e' a' ñe' es, e' wamblëñak dö Bernabée. ¹⁴ E' kueki, mik ye' isuë tò Pedro kē ku' iwä iütök yësyësë weš Jesús ttë buaë mokì tò iché es, etä ye' tò ie' a' iché sulitane kukua: "Be' tso' e' ök. Be' dör judiowak, erë be' kē serku' weš judiowak ser es. çlök be' tò, pë' kē dör judiowak, ešepa keke senuk weš judiowak ser es? ¹⁵ Se' böl dör judiowak se' ditséwò wa. Se' kē dör pë' sulusipa kē tò Skököl dalöie ešepa. ¹⁶ Erë se' wa ijcher tò Skököl kē tò se' klö'wépa weš pë' buaë yësyësë es, Moisés ttë dalöieño e' iütësö e' batamik. Se' wa ijcher tò se' erblë Jesucristo mik, e' kueki ie' tò se' klö'wé weš pë' buaë yësyësë es. Ie' iché tò ie' kē tò se' klö'wépa weš pë' buaë yësyësë es, ttë dalöieño e' iütësö e' batamik. E' kueki se' böl erblëtke Jesucristo mik as Skököl tò se' klö'ù weš pë' buaë yësyësë es. E' kē dör tò Moisés ttë dalöieño, e' iütësö buaë e' batamik." Es ye' tò iché Pedro a.

¹⁷ E' ukuöki ta ye' tò ie'pa ulitane a' iché: "Se' erblöke Cristo mik, e' batamik Skököl tò se' klö' weš pë' buaë yësyësë es, e' wà paneke se' tò. Es se' kē erblökü'ia Moisés ttë dalöieño e' mik. E' kueki judiowak tò se' chëmi tò se' dör i sulu wamblökwakpa weš pë' kē dör judiowak es. E' kueki çsö ichëmi tò Cristo tò se' kē i sulu wamblök? Au, kē idör es. ¹⁸ Se' éna iane tò Skököl kē tò se' tsatkepa ttë dalöieño e' batamik. E' kueki se' kē erblëniä ttë e' mik e' tsatkoie. Erë se' erblëne ttë dalöieño e' mik e' tsatkoie, e' ta e' je' tò se' a' ikkcheraë tò mokì se' dör i sulu wamblökwakpa, se' kē a' iwä iütënuk seraa e' kueki. ¹⁹ Mik ye' bak erblök Moisés ttë dalöieño e' mik e' tsatkoie, etä ye' éna iane tò ye' kē a' ttë e' iütënuk yësyësë weš s'kawötä iütök es. E' kueki ye' éna iane tò nu' tso' ye' ki, e' ki Skököl tò ye' kichaterattsä. E' kueki i'ñe ta ye' kē erblöia ttë dalöieño e' mik e' tsatkoie. Ye' a' ta e' dör weš ye' du'wä ttë dalöieño e' yöki es. I'ñe ta ye' erblöke Cristo ë mik as ye' ser yësyësë Skököl a. Cristo kötewä krus mik ye' skéie ye' nu' patuoie, ²⁰ e' kueki e' dör weš ye' kötewä ie' ta krus mik es. I'ñe ta e' dör weš kē ye' serku'ia es, erë Cristo serke ye' er a' iWiköl wa. Ie' tò ye' dalëritsé, ie' e' mettsä ttëwä ye' skéie. E' ë mik ye' erblöke, e' mik ye' serke ká i' ki. ²¹ Es Skököl er buaë ché ye' a, e' kē watepa ye' tò yës. Erë sene yësyësë mú dö se' ulä a' ttë dalöieño e' iütë wa, e' ma e' wä kiane chë tò Cristo kötewä ëme, kē wa ta'." Es ye' tò iché Jesús mik erblökwakpa tso' Antioquia, e'pa a.

3

Skököl tò iWiköl mé se' a, se' erblö Jesucristo mik, e' batamik

¹ ¡A Galacia wakpa, wësua a' kē kabikeitsötä! çYi alibché a' ki, e' tò a' wöliwëkä tajë es? Jesucristo kötewä krus mik se' skéie, e' ttë wa sa' tò a' wöblaö' buaë yësyësë, e' wä ane buaë a' éna kuaë. Etä çweš ttë e' olo'yakne a' éna? ² I' chakeke ye' tò a' a, e' iütö: çI batamik Skököl Wiköl dé' a' ki? çE'

dör Moisés ttè dalöiëno e' iutè a' tò e' batamik? Au, kè idör es. Ie' dè' a' k̄i mik a' tò Jesucristo ttè buaè e' ttsè' t̄a a' erblè' imik et̄a. ³ ¡A' kè kabikeitsöt̄a! Kuaè Skèköl tò se' yuè ie' ala'rie iWiköl wa, erè çwès a' tò ibikeitsè ÿ'ñe t̄a' tò se' kawöt̄a Moisés ttè dalöiëno e' iutök se' wákpa diché wa as se' at buaè yësyèsè ie' wöa? ⁴ Es idör, e' t̄a ème se' weine tajè Jesús ttè buaè kuek̄i. ¡Ayècha, e' kè weinewa ème! ⁵ Ye' tò iskà chakéne a' a: çSkèköl tò iWiköl me' se' a, ñies ÿ kè or yì a' ese o'itò a' shuà, e' dör Moisés ttè dalöiëno e' iutèsò, e' batamik? Au, kè idör es. E' k̄os o' Skèköl tò, se' tò Jesucristo ttè buaè e' ttsè' t̄a se' erblè' imik e' kuek̄i.

Abraham erblè Skèköl mik, e' kuek̄i Skèköl tò ie' klö'wé wès pè' buaè yësyèsè
es

⁶ Es ibak ñies sa' yè bak kiè Abraham e' t̄a. Skèköl yèkkuò tò ichè: Abraham erblè Skèköl mik, e' kuek̄i iklö'wéitò wès pè' buaè yësyèsè es. ⁷ E' kuek̄i a' w̄a ijchenù tò wépa erblö Skèköl mik, esepa dör Abraham aleripa chök. ⁸ K̄a iaiä Skèköl ibikeitsbak tò mik pè' kè dör judiowak, esepa erblè ie' mik, et̄a ie' tò ie'pa klö'weraè wès pè' buaè yësyèsè es. E' kuek̄i ttè buaè e' tso' kitule ie' yèkkuò k̄i wé ie' tò iyè' Abraham a' i' es: "Be' batamik ye' er buaè chöraè ká ulitane wakpa a."* ⁹ Es se' isué tò wépa k̄os erblöke ie' mik wès Abraham es, esepa k̄os a' ie' er buaè chöraè wès ie' er buaè yè' Abraham a' es. Esepa è a' ie' er buaè chöraè.

¹⁰ Skèköl yèkkuò tò ichè i' es: "Wépa kè tò ÿ k̄os tso' kitule ttè dalöiëno yèkkuò k̄i e' w̄a dalöieku' yësyèsè, esepa k̄os kichateraè Skèköl tò."† Erè kè yi' tò iwà iutepa es, e' kuek̄i se' w̄a ijcher tò wépa erblè ttè dalöiëno mik e' tsatkoie, esepa k̄os kichateraèitò. ¹¹ Ñies ie' yèkkuò tò ichè i' es: "Yi dör yësyèsè ierblö Skèköl mik e' batamik, ese serdaè."‡ Es se' w̄a ijcher tò kè yi' tsatkènuç Moisés ttè dalöiëno iutè wa. ¹² Ñies Skèköl yèkkuò tò ichè i' es: "Yi tò ttè dalöiëno e' dalöie yësyèsè seraä, ese ser michoè ttè e' wa."§ Ttè e' tò se' a' ikkachè tò ttè dalöiëno, e' tò se' kè idalöiök seraä. Erè se' erblö Cristo mik, e' kè dör es, e' k̄i erblè è kiane ie' mik. E' kuek̄i ttè e' kè shutunukka Moisés ttè dalöiëno e' wa, e' dör ttè kua'k̄i e' kuek̄i.

¹³ Skèköl yèkkuò tò ichè: "Yi ttèw̄a kichatkèule kal mik, e' wa iwènewa tò ese kichatéttsa Skèköl tò."* Es Cristo kôtew̄a krus mik, e' w̄a kiane chè tò ikichatéttsa Skèköl tò. Erè ikichatènettsa se' skéie, Skèköl ttè dalöiëno e' dalösèwéw̄asò e' nuç k̄i. Es Cristo tò se' yè'ttsa se' nuç ulà a. ¹⁴ Es ibak ie' t̄a as Skèköl kablè' er buaè chök Abraham a, e' w̄a dō ñies pè' kè dör judiowak esepa ulà a' Cristo Jesús batamik. E' dör tò Skèköl kablè' iWiköl muk se' a, se' erblö Cristo mik, e' batamik.

Skèköl er buaè ché se' a, e' kè dè' ttè dalöiëno e' batamik

¹⁵ A yamipa, se' a' t̄a mik se' tò se' ttè mé ñi a, e' shtésò yèkkuò k̄i t̄a s'kiè shtésò ik̄i, et̄a ttè e' kè maneorpattsane yès, kè ik̄i kuötkèrpakaiä yès. ¹⁶ Es ÿ uk̄ Skèköl kablè' Abraham a' ena ileri eköl a, e' dör. Skèköl yèkkuò tò Abraham ditséwö eköl è e' cheke, kè dör seraä. Abraham ditséwö chekeitò e' dör Cristo. ¹⁷ Ì chök ye' tso' e' dör i': Skèköl tò ittè me'tke Abraham a' t̄a ikkachéitò iä tò mok̄i iwaweraèitò. E' ukuök̄i t̄a duas tka dök̄a cien tkèyök̄ k̄i dabom mañayök̄ (430) t̄a ie' tò ittè dalöiëno me' Moisés a' as Israel aleripa tò idalöiö. E' wa isuésò tò ttè mène Abraham a, e' mène iä kewe, ttè dalöiëno mène Moisés a' yök̄i. E' kuek̄i ttè dalöiëno mène Moisés a, e' kè a' ÿ uk̄ Skèköl kablè' Abraham a,

* 3:8 Génesis 12.3 † 3:10 Deuteronomio 27.26 ‡ 3:11 Habacuc 2.4 § 3:12 Levítico 18.5

* 3:13 Deuteronomio 21.23

e' wöitukwā. ¹⁸ ð uk Skëköl kablë' se' a, e' wà dõpa se' ulà a, Moisés ttë dalöiëno e' iutësö e' batamik, e' ma e' kë dë'ttsa se' a wës ð kablëule es. Erë Skëköl kablë' Abraham a imuk ëme.

¹⁹ E' dör es, e' ta ði kuëki Skëköl tö ittë dalöiëno me' Israel aleripa a? Ie' kablë' Abraham a, e' ukuökï ta ittë dalöiëno méitö ie'pa a ð sulu wamblekerakitö, e' wà kkachöie dö mik Abraham aleri eköl yëne ie' a, e' de etā, e' dör Cristo. Ttë dalöiëno e' me' Skëköl biyöchökwakpa tö Israel aleripa a Moisés dör itteköl e' wa. ²⁰ Erë Skëköl wák kablë' Abraham a, e' kë dör itteköl wele wa. E' kuëki se' wā ijcher tö ttë e' dör kibiie, ttë dalöiëno mëne Moisés a e' tsata.

ði kuëki Skëköl tö ittë dalöiëno me' Israel aleripa a?

²¹ E' dör es, e' ta ðe' wà kiane chë tö ttë dalöiëno, e' kë ñi sini'kune Skëköl kablë' Abraham a e' ta? ðAu, kë idör es! Ttë dalöiëno tö sene miçhöë müpa se' a, e' ma se' dõmi buaë yësyësë Skëköl wörki ttë ñe' dalöiësö e' wa. ²² Erë e' kë dör es. Skëköl yëkkuö tö ichë tö s'ditsö kôs klöulewā sene sulu ulà a, kë se' a e' tsatkënuK. E' dör es as Skëköl kablë', e' wà dö se' ulà a, se' erblö Jesucristo mik e' wa.

²³ Kam Cristo döbitu s'tsatkök se' erblö ie' mik e' wa, e' yöki se' bak klöulewā ttë dalöiëno dikja wës s'wötewā s'woto wé a es. Erë se' kë a e' yënuksa ttë e' dikja dö mik Cristo dë'bitu ikkachök se' a tö s'kawõtā erblök ie' mik e' tsatköie etā. ²⁴ Ñies ichëmisö tö Skëköl tö se' méwā ttë dalöiëno dikja s'kkö'noie dö mik Cristo de etā. E' dör wës alā yë tö yi yulë ilā kkö'noie es. Skëköl tö iwé es as ie' tö se' klö'u wës pë' buaë yësyësë es, se' erblö Cristo mik e' wa. ²⁵ ðñe ta se' erblö Jesucristo ttë buaë e' mik, e' kuëki ttë dalöiëno kë ku'ia se' kkö'nuk wës alā kkö'nukwak es. ²⁶ A' kôs dör Skëköl ala'r, a' erblé Cristo Jesús mik e' wa. ²⁷ A' wëpa kôs wösune iwā kkachöie tö a' erblé Cristo mik, esepa ki Cristo ser iëne wës se' datsi' iö es. E' kuëki a' serke buaë wës Cristo ser es. ²⁸ Se' kôs batsulewā Cristo Jesús mik, e' kuëki se' dör wës wák eköl ë es. E' kuëki se' dör judiowak ö se' kë dör es, se' klöulewā kanë mésoie ö se' kë dör es, se' dör wëm ö se' dör alaköl, e' kë dë' wës Skëköl a. ²⁹ Se' dör Cristo icha, e' ta se' dör Abraham aleripa chök. Ñies ð uk Skëköl kablë' Abraham a e' wà dõraë se' ulà a.

4

Se' kë ku'ia Moisés ttë dalöiëno e' dikja

¹⁻² Ye' tö ikleeke a' a ttë i' wa: Ichöso tö pë' eköl dör inuköl blu' tajë e' blënewā. Ie' iyi kôs méatitö ilā ulā a. Erë ie' alā iā tsirlala, kë a ikaneonuk. E' kuëki o'ka tso'ne ie' kkö'nuk, ie' wëttsuk. Ie' kawõtā ie'pa ttë iutök dö mik wekkë iyë tö ikéwö me'at ekkë. Erë ie' dör iyë blënewā e' dali kôs e' wák, erë kam ikéwö dö e' yöki ie' dör wës s'klöulewā kanë mésoie tso' iu a es. Erë mik iyë blënewā e' tö ikéwö me'at e' deka, etā iyë dali kôs dõraë iulā a. ³ E' sù sa' judiowak bak wës alala ñe' es. Kam Skëköl tö ilā patkó e' yöki sa' bakia klöulewā ttë ëse tso' ká i' a ese dikja idalöiök. ⁴ Erë mik kawö bikeitsitö e' de, etā ie' tö ilā patké ká i' ki, e' kune' s'ditsöie sene' Moisés ttë dalöiëno e' dikja. ⁵ Ilā debitu sa' bak klöulewā ttë e' ulā a, e'pa yöktsa as sa' dö Skëköl ala'rie. ⁶ A' erblé Cristo mik, e' kuëki a' dör Skëköl ala'r ñies wës sa' es. E' kuëki ie' tö ilā Wiköl patké senuk se' er a, e' wa se' kköchöke buaë Skëköl ska', ie' wa se' tö icheke buaë Skëköl a: "¡A yëwöla!" ⁷ Es se' kë ku'ia wës s'klöulewā kanë mésoie es. E' skéie se' detke Skëköl ala'rie, e' kuëki ð kôs tso' ie' wā e' dör se' icha ñies.

⁸ Kēnet t̄a a' kē e' batsöt̄a' ie' mik, e' kēwō ska' t̄a a' bak klōulew̄a skēkōlpa dalōiök a' bak esepa ulā a. N̄ermata ie'pa kē dör Skēkōl ichōkle e'. ⁹ Erē j̄ñe t̄a a' bātse buaē Skēkōl chōk e' mik –ō ichēmīsō bua'ie tō ie' bātse buaē a' mik–
 çwes j̄ñe t̄a a' e' maktsane ttē ēse kōs e' ane? Ttē ekkēpa kē a se' ts̄atkēnuk. Ttē e' kē dör iie bua' se' a. Kē se' senukne ttē ese dik̄iā. ¹⁰ Judiowak tō idiwō tkō'weke, isi'wō tkō'weke, ikēwō tkō'weke ñies iduēs'wō tkō'weke. çJōk se' tō e' wakaneweke es? ¹¹ Ye' suane dō' kanē kōs wēyō a' şuā, e' weirwa ē.

Kēnet t̄a Galacia wakpa tō Pablo kiēw̄a buaē

¹² A yamipa, ye' dör judiowak erē ye' kē serku'ia judiowak ttē dik̄iā. çWes j̄ñe t̄a a' e' tiakwa ttē e' dik̄iā? E' kē war a' tō es. Ye' k̄kōchō a' a' tō a' senu wes ye' es. Mik ye' bak a' ska' kuaē, et̄a a' kē w̄a i sulu wamblēne ye' t̄a. ¹³ Mik ye' tō Jesús ttē buaē ts̄a paka' a' a, et̄a ye' kirirke tajē, e' kuēk̄i ye' e' ts̄eat a' ska'. ¹⁴ Ye' kirirke, e' dör darērēē a' a, erē e' kuēk̄i a' kē w̄a ye' watēnetts̄a. E' skēie a' tō ye' suē buaē wes Skēkōl biyōchōkwak suē es. A' tō ye' kiēw̄a buaē wes Cristo Jesús kiēw̄a a' tō es. ¹⁵ A' ttsē'ne buaē ye' t̄a kuaē, çwes e' de j̄ñe t̄a? Ye' ichē tō a' wāk wōbla mū yēr̄tts̄a a' a tkēw̄a ye' icha skēie, e' ma a' tō iō' es. Es a' k̄ikēkayō. ¹⁶ Erē j̄ñe t̄a wēsua a' ye' suē a' bolōkie, ttē mok̄i chēyō a' a' e' ē kuēk̄i.

¹⁷ Pē' tso' a' wōbla'uk judiowak ttē wa, e'pa tō ichē tō ie'pa k̄i a' kiar tajē, erē e' kē dör er bua' wa. Ie'pa k̄i kiane tō a' tō sa' watōtts̄a t̄a es a' mi' ie'pa ē ttē iūtōk. ¹⁸ Ie'pa tō a' saūpa, a' kimūpa er bua' wa mik ye' tso' a' t̄a o ye' kē ku' a' t̄a, e' ma buaē idir ye' a. Erē ie'pa tso' a' wōbla'uk ttē kē dör mok̄i ese wa. E' kuēk̄i ye' yōk̄i isulune. ¹⁹ A ye' ala'r, ye' skā weirke tajē a' dalērmik wes alakōl alā k̄urke weir es dō mik a' de senuk wes Cristo ser es et̄a. ²⁰ I' t̄a ye' mū dō a' ska' ttōk bua'ie a' t̄a as a' isau tō a' dalēr tajē ye' ēna. I' wambleke a' tō es, e' tō ye' tkiwēw̄a suawē tajē.

Agar ena Sara, e' pakē

²¹ A' wēlepa senak judiowak ttē dik̄iā, erē i tso' kitule Moisés yēkkuō k̄i, çe' jcher a' w̄a? ²² E' tō ichē tō Abraham ala'r bōl. Ekōl kune' alakōl kiē Agar, e' t̄a. E' kiē Ismael. Agar dör Abraham alakōl kiē Sara e' kanē mēso touletts̄a ese. Iēkōl kune Sara t̄a. E' kiē Isaac. Sara kē dör yi kanē mēso. ²³ Kanē mēso ñe' alā kune' wes se' ēsepa k̄ur es. Erē Sara kē dōt̄a' alāē, e' alā kune' mik idetke kēkēpalatke et̄a, wes Skēkōl kablē' Abraham a' es. ²⁴⁻²⁵ E' tō ilē kleeke se' a. Alakōlpa bōl ñe' tō ttē mēne bōt e' wā chē. Agar bak kanē mēso e' tō ttē dalōiēno mēne Israel aleripa a' Sinaí kēbata aṭe Arabia, e' wā chē. E' wā dör tō Israel aleripa erblē ttē dalōiēno e' mik e' ts̄atkoie. E' dör wes ie'pa tso' klōulew̄a ttē e' dik̄iā wes kanē mēso tso' klōulew̄a iwōkir ulā a' es. E' kuēk̄i wēpa kōs tso' klōulew̄a ttē dalōiēno e' ulā a, esepa dör wes Agar ala'r es. Ñies Sinaí kēbata, e' tō Jerusalén tso' k̄a' i' k̄i j̄ñe t̄a e' wā chē. Eḡ judiowak serke. Ie'pa tso' klōulew̄a Moisés ttē dalōiēno dik̄iā wes kanē mēso es. ²⁶ Erē Sara alā kune' e' tō ttē mēne Abraham a, e' wā chē. Se' kē ku' klōulew̄a Moisés ttē dik̄iā, e' kuēk̄i se' dör wes Sara alā es. Se' dör Jerusalén ēt tso' k̄a' j̄ai a' e' wakpa. ²⁷ E' dör wes itso' kitule Skēkōl yēkkuō k̄i es, e' tō ichē i' es:

A alakōl, be' kē dōt̄a' alāē,
 is alala k̄ur, e' k̄i alakōlpa weir, e' kē ttsēule be' w̄a.
 Erē be' dōraē alāē tajē
 tkōk̄a alakōl dōt̄a' alāē e' ts̄at̄a.
 E' kuēk̄i be' ttsē'nū buaē.

Be' anú tajë ttsë'ne bua' wa.*
Es Skëköl yëkkuò tò ichè.

²⁸ A yamipa, se' dör wës Isaac es. Isaac kune' wës Skëköl kablë' Abraham a es. Es ñies se' erblë Cristo mik, esepa de Skëköl ala'rie wës ie' kablë' es. ²⁹ Agar ala' kune' wës s'ditsò kur es, erë Isaac kune' Skëköl Wikòl batamik. E' kèwò ska' tã Agar ala' tò Isaac we'ik tajë. E' sù ì'ne tã wëpa tso' klòulewà Moisés ttè dikia, esepa tso' se' dör Skëköl ala'r, esepa we'ikòk. ³⁰ Erë Skëköl yëkkuò tò ichè i' es: "Iyë Iyi tso' mè alakòl kè dör kanè méso, e' ala' a, e' kè kawò tã' blatè alakòl dör kanè méso e' ala' a. E' kuëkì iyuòshkar alaè."† ³¹ E' kuëkì, a yamipa, se' kè dör wës alakòl dör kanè méso e' ala'r es. Se' dör wës alakòl kè dör kanè méso, e' ala'r es.

5

Se' yënettsa ttè dalöiëno dikia

¹ Cristo tò se' yè'ttsa Moisés ttè dalöiëno e' yöki as se' kè ku'ia klòulewà ttè e' ulà a. E' kuëkì se' e' tkòwà darèr erblök Cristo è mik. Kè se' e' tiukwane ttè dalöiëno dikia wës s'klòulewà kanè mésoie es.

² A' tò ye' ttò ttsò. Ye' dör Pablo. Ye' wák tò ichè a' a' tò a' wëpa e' mettsa itóttola kkuòlit tók tsir wës judiowak wöblar es e' tsatkoie, e' tã Cristo kè tò a' kimepa yës. ³ Ye' tò iskà chène wëpa ulitane e' mettsa itóttola kkuòlit tók tsir, esepa a' tò ie'pa kawòtã Moisés ttè dalöiëno e' wà dalöiök seraa. ⁴ A' ulitane éna ttè dalöiëno, e' iutak as a' dō yësyësè Skëköl wò, esepa kos e' batséttsa bánet Cristo yöki. Es Skëköl er buaè ché se' a' Cristo batamik, e' watéttsa ie'pa tò seraa. ⁵ Erë se' erblöke Cristo mik, esepa wa ijcher Skëköl Wikòl wa tò ie' tò se' klò'weraè wës pè' buaè yësyësè es, se' erblë Cristo mik, e' batamik. E' wà panekesò ttsë'ne bua' wa. ⁶ Se' batsulewà Cristo Jesús mik, e' tã yi tottola kkuòlit tëule tsir ò kè itèule e' kè ska' Skëköl tkine. Se' erblö Cristo è mik, e' tò se' kè ñi dalèritsök, e' dör ibua'ie.

⁷ Kuaè tã a' mir buaè. çYi tò a' wöklö'wé as a' kè tò ttè mokì iutò? ⁸ E' kè dör Skëköl tò se' klò'bak iwák a' e'. ⁹ A' tajë e'pa sulu'wërawà ttè suluè elkela è tò wës pan wölöwòka elkela tò harinachka kos wölöwëkeka es. ¹⁰ Erë ye' erblöke Skëképa Jesús mik tò a' kè mi'pa ttè sulu e' itòki. Wë tso' a' tsiriuk ttè ese wa, e' we'ikera Skëköl tò. Kè kì ie' tkine tò yi idir.

¹¹ Erë a yamipa, ye' mú tso'ia ipakòk tò wëpa kawòtã itóttola kkuòlit tók tsir, e'ma çì kuëkì judiowak tò ye' we'ikekeia tajë? Ye' tò ttè e' pakòpaia, e'ma ie'pa kè ulurku' ye' kì mik ipakekeyò tò Cristo kòtëwà krus mik se' skéie etã. ¹² Erë wëpa tso' a' wòkir a' kã chòukwa ttè ese wa, jesepa mú e' biòttsaie i' tã!

Ñi dalèritsè

¹³ A yamipa, Skëköl tò se' klò'bak as se' kè seriã ttè dalöiëno dikia. Erë e' kè dör i sulu wamblöie wës s'wák dër sulu kì ikiane es. E' skéie se' ñi kimù, ñi dalèritsè kuëkì. ¹⁴ Moisés ttè dalöiëno kos e' wöiënëwà ttè etkë a, e' tò ichè: "A' malepa dalèritsò wës a' wákpa e' dalër es."* ¹⁵ A' e' kkò'nú. A' ñi saukeia suluè, a' ñipòkeia tajë wës iyiwak sulusi es, e' tã a' wákpa è ñi e'urawa.

Sene Wikòl Batsè'r wa

¹⁶ Es ye' tò a' a' ichè tò se' senù Skëköl Wikòl wa. Se' serke es, e' tã i sulu kiane s'wák dër sulu e' kì wamblè, ese kè wamblepasò. ¹⁷ Ì kiar s'wák dër sulu e' kì, ese kè kiar Skëköl Wikòl kì. Ñies i kiar Skëköl Wikòl kì, ese kè kiar s'wák dër

* 4:27 Isaías 54.1,2 † 4:30 Génesis 21.10 * 5:14 Levítico 19.18

suluë e' kǵ. S'wák dër suluë ena Skëköl Wiköl e'pa ñi wöklö'uke, e' kuekǵ ì kiar se' kǵ wè ese kè or se' a. ¹⁸ Erë Skëköl Wiköl tò se' wèttseke, e' ta se' kè ku'ia tte dalöiëno dikǵa.

¹⁹ Wépa tso' iwák dër sulu e' iütök, e' wërwa wöshak. Esepa trër ena e' ia'uke sene sulusi wa. Iyi sulu ese skà kakuetéwarakitö darëréë. ²⁰ Ie'pa tò iyi diököl dalöieke. Ie'pa dör alibchökwakpa. Ie'pa ñi saü suluë, ñi wöñatkö ñië, ñippö tajë, ukyër ñi kǵ. Ie'pa ulurka bet. Ie'pa e' ttsökǵ imalepa tsata. Ie'pa dör s'blabatsökwakpa. Wépa e' batsöke ie'pa mik, e'pa ë ta ie'pa ser buaë. ²¹ Ie'pa kè wöbatsö tò ì kiane ie'pa kǵ, ese tso' s'malepa wa. Ie'pa e' ttöke blo' wa, e' kuekǵ ì sulu kǵ wamblekerakitö tajë. E' sù iyi skà suluë wambleke ie'pa tò. Ye' tò a' a' ichekene wës ye' tò iyë'bak es tò wépa serke es, esepa kè döpa ì blúie Skëköl tso' e' a.

²² Erë mik se' serke Skëköl Wiköl wa, eta se' ñi dalëritsöke, se' ttsë'rke buaë, se' serke bërë, ì kos dalë'ttsekësö er bua' wa, se' ñi saü er bua' wa, se' er buaë chö s'malepa a, se' ttö mokǵ, ²³ kè se' e' ttsökǵ tajë, se' e' kkö'nü buaë. Se' serke es, e' ta tte dalöiëno kos, e' kè dalöseñewā se' wa. ²⁴ Se' wák dër suluë, ñies ì kos suluë wambak se' éna, ese kos watëttsa se' dör Cristo Jesús icha e'pa tò. E' dör wës se' tò ese kos ttéwā wötëulewā krus mik es.

²⁵ Se' serke Skëköl Wiköl mik, e' kuekǵ se' e' mü as ie' tò se' wëttsü. ²⁶ Kè se' e' ttsökǵ tajë, kè se' ñi tsiriuk, kè se' ukyëñuk ñi kǵ.

6

Se' kawötǵ ñi kǵmuk

¹ A yamipa, a' wële anemine ì sulu wamblə a, e' ta a' serke Wiköl Batse'r wa, esepa kè ie' kǵmuk er bua' wa as ie' e' kōkane. Erë a' e' kkö'nü dö' ì sulu tò a' erkiöwë ta a' armi ì sulu wamblə a wës ie' es. ² A' wëlepa kawö tköke suluë, e' ta a' ñi kǵmú. A' tò iwë es, e' ta a' serke wës Cristo tte dalöiëno tò ichë es. ³ A' wële e' bikietsö tò buaë idir imalepa tsata, ñermata kè dör ì, e' ta ie' kǵtö'uke.

⁴⁻⁵ Is se' ser buaë ö suluë ese wërke se' wökǵ eköl eköl. E' kuekǵ se' ulitane kè e' sauk tò is se' ser, e' wa se' e' kkö'nü. Se' serke buaë yësyëë, e' ta se' ttsë'rdäë buaë se' wák a. Erë kè se' kane e' kkö'nuk wës s'malepa serke es.

⁶ Ì buaë kos tso' a' wā ese kalmú wépa tò a' wöbla'wëke Skëköl tte wa esepa a.

⁷ Kè se' e' kǵtö'uk tò se' a' Skëköl wayörmi kè nuǵ ta'. Ì kuantkësö buaë ö suluë, e' wä wöweranesö. ⁸ Ì sulu kiane s'wák dër suluë e' kǵ wamblə, ese wamblesö, e' ta e' wä dörane s'kǵ ta se' weir michoë. Erë ì buaë kiane Skëköl Wiköl kǵ wë ese wësö, e' ta e' wä dörane s'kǵ ta sene michoë döraë se' ulä a. ⁹ Ì buaë wëkesö këkraë, kè ilo'yeta', e' ta aishkuö ta mik ikëwö de, eta iskë döraë se' ulä a. E' kuekǵ kè se' shtrinuk ì buaë uk këkraë. ¹⁰ E' kuekǵ mik se' a' ì buaë ormi, eta iüsö sulitane a, bua'iewā s'yamipa erblöke Cristo mik, esepa a.

Pablo e' chéat

¹¹ Tte bata i' shtök ye' tso' ye' wák ulä wa. A' isaü tò ikite bërë, es a' wā ijchermi tò mokǵ ye' tso' ishtök. ¹² Wépa tò a' keke a' wépa tottola kkuölit tök tsir, e'pa tò iwëke es as ie'pa at buaë judiowak malepa ta. Ie'pa tò ichöpa tò se' tsatkerke, Cristo kötewā krus mik se' skéie, e' batamik, e' ma judiowak tò ie'pa wë'ikera siarë. ¹³ Erë ie'pa wákpa tottola kkuölit tëule, e'pa kè tò Moisés tte dalöiëno e' iütë seraq. Ie'pa tò a' keke a' tottola kkuölit tök tsir e' ttsökǵ iwákpa a' tò ie'pa tò a' kè e' wakyuök wës judiowak es. ¹⁴ Erë ye' i', e' kè e' ttsöpakǵ ì ulitane kǵ. Skëképa Jesucristo kötewā krus mik, e' ë kǵkekekayö. E' batamik ì

sulu k̄os tso' k̄á i' ā ese dunew̄abak ye' ā, ñies ese ā ye' dunew̄abak. ¹⁵S'tottola kkuõlit t̄eule tsir õ k̄ẽ t̄eule, e' k̄ẽ k̄i Sk̄ẽkõl tkine. Ie' t̄õ se' er mane'w̄é pa' āl̄i i'Wikõl wa, e' ã k̄iar ie' k̄i. ¹⁶W̄épa k̄os serke w̄es tt̄è i' t̄õ ich̄è es, ās esepa ā ie' t̄õ sene b̄ẽr̄è mù ena isaù er siar̄è wa. Esepa d̄õr ie' ala'r ch̄õk, esepa d̄õr Israel aleripa ch̄õk ie' ā.

¹⁷Ye' weine k̄os Jesús tt̄è kuek̄i, e' t̄õ tso' ye' w̄a ye' ch̄kà k̄i. E' wa ye' t̄õ iwà kkacheke t̄õ ye' d̄õr ie' kanè méso mok̄i. E' kuek̄i i't̄ami k̄ẽ yi t̄õ ye' tsiriw̄ariã tt̄è e' k̄i.

¹⁸A yamipa, ās Sk̄ẽk̄épa Jesucristo er buaë ch̄õ a' ulitane ā. Es e' idir.

Yëkkuö kit Pablo tö Éfeso wakpa a Efesios

Pablo tö yëkkuö i' kit mik ie' bak Roma wötëulewā s'wōto wé a Jesús tté buaë paké kuëkj e' ta. Ì bak ie' ta e' tso' kitule yëkkuö Hechos 28.17-31 e' kj. Pablo tö yëkkuö i' kit Jesús mik erblökwakpa tso' Éfeso ena ipamik e'pa a. E' këwö ska' ta Éfeso dör ká bua'ie ena eë tajë u tso' i dalöieke ie'pa tö Skëköl skéie e' dalöioie. E' bua'ie dör ie'pa kéköl eköl kiè Artemisa e' dalöioie (Hechos 19.23-31). Mik Pablo shka' Jesús tté buaë pakök, etā ie' dë'mi Éfeso (Hechos 18.18-21). Erë eë ie' sené bërber ë ta iminea. E' ukuökj ta iská mineane ta isené eë duas mañal Skëköl tté kkachök. E' tso' kitule Hechos 19 kj.

Jesús mik erblökwakpa kë wā kabene ku' tajë. E' kuëkj Pablo kë wā i kite tajë e' kj. E' skéie i buaë tsākië o' Skëköl tö se' a, ier buaë yë' siā e' batamik, e' kj ie' tö ikit kibiie. Ie' tö ichè tö e' kuëkj se' kawōtā senuk Skëköl kikokaie. E' kit ie' tö yëkkuö i' kj.

Jesucristo wa Skëköl tö se' ulitane tsātkë' Israel aleripa ena pë' ulitane, ñies e'pa er bua'wëitö ñi kj.

Shke'wë

¹Ye' dör Pablo. Skëköl wák er wa ye' dör Jesús ttekölpa tsá, e'pa eköl. Ye' tso' yëkkuö i' shtök s'batse'rpa e' tkëulewā darërë Cristo Jesús mik serke Éfeso, e'pa a. ²Skëköl dör S'yë ena Skëképa Jesucristo as e'pa er buaë chö ena sene bërë mü a' a.

Skëköl tö se' tsātké Jesucristo batamik

³Skëköl dör Skëképa Jesucristo yë, e' kikōkasö tajë. Se' batsulewā Cristo mik, e' kuëkj Skëköl er buaë ché se' a i kos buaë tso' ie' wā ká jai a e' wa. ⁴Kam ie' tö ká i' yuö, e' yöki se' shukitbakitö as se' dö batse'r, kë kj i sulu ta' yës ie' wōa, se' batsulewā Cristo mik e' batamik. Ie' éna se' dalër tajë, ⁵e' kuëkj ie' tö ibikeitsbak tö se' tseratköitö ila'rie Jesucristo batamik, e' kiane ie' wák kj, ñies e' tö ie' ttsë'weke buaë. ⁶Ie' tö iwé es as se' tö ie' kikōka michoë ie' er buaë ché se' a tajë shütë e' kuëkj. E' kos wé ie' tö ilā dalër tajë ie' éna, e' batamik. ⁷⁻⁸Cristo kōtëwā se' skéie, ie' pé tēne, e' wa se' yēnettsā sene sulu ulā a ena se' nuñ olo'yé Skëköl tö se' kj. E' wa se' isué tö ie' er buaë ché tajë shütë se' a. Ñies ie' tö erbiké buaë mé se' a as i weke ie' tö e' wā ar se' a. ⁹Ì bikeitsbak ie' tö wë, e' wawëitö i' o' Cristo tö e' batamik. Kuaë ta' iblë'waitö sulitane yöki, erë iwa kkachéitö se' a. ¹⁰Ie' ibikeitsbak tö mik ikéwö de, etā ie' tö Cristo tkerakā íyi ulitane tso' ká jai a ena ká i' a e' wökirie.

¹¹Ì kos weke Skëköl tö, e' weke ie' tö iwák er wa wës ie' kj ikiane es, wës ie' tö ibikeitseke es. Es sa' dör judiowak e'pa shukitbak ie' tö as sa' dö ie' ichaie, sa' batsulewā Cristo mik e' batamik wës ie' tö ibikeitsbak es. ¹²Ie' tö iwé es as sa' erblë' kewe Cristo mik e'pa tö ie' olo tajë e' kikōka. ¹³Es a' ñies, mik a' tö s'tsātké tté buaë moki e' ttsé ta' a' erblë imik, etā a' bātsewā Cristo mik ena Wiköl Bats'e'r muk ikablë' e' méitö a' a' iwa kkachoië tö a' dör ie' icha. ¹⁴Wiköl Bats'e'r tso' se' a, e' dör iwa kkachoië tö i' kos yë' Skëköl tö tö imeke, se' dör ie' icha, e'pa a' aishkuö ta, e' meraëitö se' a. E' kuëkj se' wā ijcher tö ie' tö se' tsātkeraë da'a. E' kuëkj ie' olo ta' tajë, e' kikōkasö.

Pablo tté Skëköl ta' Éfeso wakpa kj

¹⁵ E' kueḡi, mik ye' tō a' ttē ttsē tō a' erblōke mokīē Skēkēpa Jesús mik, ñies mik ye' ittse tō s'batse'r malepa ḡos dalēritseke a' tō tajē, ¹⁶ e'tami wēstela yē'miyō Skēkōl a' a' dalērmik kekraē mik ye' ttōke ie' ḡa eḡa. ¹⁷ Ie' dōr Skēkēpa Jesucristo e' Kēkōl. Ie' dōr S'yē olo ḡa' tajē e'. Ie' a' ye' tso'ie ikiōk tō ie' tō a' kīmē iWikōl wa ḡs ie' íyi wa ḡr buaē a' éna, ñies ḡs a' wā ijcher bua'iewā tō yi dōr ie'. ¹⁸ Ie' tō se' klōḡ ikablē se' ḡ a' e' wā panuk krōrōē. E' tso'ie' wā mē se' dōr ie' icha batse'rpa esepa a'. Ye' tso'ie' ie' ḡ ikiōk tō a' er ñi'úitō ḡs ḡos kablē ñe' bua' dōr ena olo dōr e' wā ḡr a' éna. ¹⁹ Ie' diché ḡa' tajē íyi ulitane tsata. Ì ḡos ḡrmi ie' a'. Diché e' wa ie' tso' se' erblōke Cristo mik, e'pa kīmuk. Ye' tso'ie' ikiōk ie' a' tō a' er ñi'úitō ḡs e' ḡos wā ḡr bua'ie' a' éna. Diché e' dōr tajē shute, ²⁰ e' wa Cristo kōtēwā, e' shkeḡ'kane ie' tō. Diché e' wa ie' tō Cristo tkēka ká jai ḡa iulā bua'kka íyi ulitane wōkirie. ²¹ Eḡ Cristo tkērka diché ḡa' tajē íyi wōkir, íyi wāḡ, íyi kēkōl wa diché ḡa', ese ḡos tsata. Ie' tkēnēka íyi ulitane tsata. Ie' dōr ì ḡos tso' i'ñe ḡa ena aishkuō ḡa' e' tsata. ²² Skēkōl tō ì ḡos mēwā ie' klō dikia. Ñies ie' tō imēka se' dōr ie' icha e'pa ḡos wōkirie. ²³ Se' dōr wēs Cristo wák chka es, ḡa ie' dōr wēs s'wōkir es. Ie' tō se' wēttsēke ì ḡos kiane ie' kī wē ká i' kī, e' uk. Ie' tso' ká wa'ñe, kē ì ḡa ie' wōklōnuk.

2

Skēkōl er buaē ché se' ḡ se' tsatkoie

¹ Kam a' erblō Cristo mik, e' yōkī a' bak e' wamblōk suluē, e' kueḡi a' bak wēs s'duulewā es Skēkōl a'. ² E' kēwō ska' ḡa' a' bak senuk suluē wēs wēpa kē tō Skēkōl dalōiē esepa sēr es. Wimblu sulusi dōr ì sulu ḡos tso' ká i' a' e' wōkir e' ttō iūtōk a' bak. Ie' tso' Skēkōl ttē dalōsēukwā wakpa esepa wōrieikōk. ³ Se' ḡos bak senuk wēs ie'pa es. Ì sulu ḡos kiane s'wák dēr suluē e' kī wamblē, ese wamblōk se' bak. Se' erbike sulu, e' ē wā wamblōk se' bak s'wák ttsē'woie buaē. Se' bak wōmeulettsā weinuk Skēkōl ulā ḡ wēs pē' malepa es. ⁴⁻⁵ Se' bak duulewā se' nuḡ kī, erē Skēkōl tō se' suē er siarē wa tajē. Ie' tō se' dalēritsē tajē. E' kueḡi ie' tō sene michoē mé se' ḡ. E' dōr wēs ie' tō se' shke'wēkane Cristo ḡa es. Ie' er buaē ché se' ḡa' tajē, e' kueḡi se' tsatkēne. ⁶ Se' batsulewā Cristo Jesús mik, e' kueḡi e' dōr wēs Skēkōl tō se' shke'wēkane Cristo ḡa ñita es. Ñies ie' tō se' tkēka Cristo ḡa ñita ká jai ḡa. ⁷ E' ḡos wē ie' tō es iwā kkachōie aishkuō ḡa tō ḡos ie' er buaē ché se' ḡa' wē Cristo Jesús tō se' dalērmik e' batamik. E' dōr tajē shute kē wōet ḡa' ekkē. ⁸⁻⁹ Skēkōl er buaē ché a' ḡ, e' batamik a' tsatkēne, a' erblōke Jesucristo mik e' kueḡi. E' kē dōr ì buaē wē a' tō ie' wōrkī ese skēie. Ie' tō a' ḡ imē ēme wēs íyi kakmē es. Ie' tō iwē es ḡs kē yi e' ttsōka tō ie' tsatkēe ì buaē wēitō ese batamik. ¹⁰ Ie' tō se' er mane'wē pa'alī se' batsulewā Cristo Jesús mik e' batamik. Ie' tō iwē es ḡs se' tō ì buaē ḡos ese ū. E' ḡos bikeitsbakitō ḡs se' sēr wēs ie' kī ikiane es.

Judiowak ena wēpa kē dōr es, esepa de wēs wák ekōl ē es Cristo batamik

¹¹ A' wēpa kē dōr judiowak, kē a' éna ichōkwa tō wēs a' bak kam a' erblō Cristo mik e' yōkī. Judiowak wēpa ḡos esepa tottola kkuōlit tēule tsir iwā kkachōie tō ie'pa dōr Skēkōl icha. Pē' kē dōr judiowak, esepa kiē ie'pa tō tottola kkuōlit kē tēule ese wakpa. Es ie'pa tō a' cheke suluē. Ie'pa ḡa' dōr ñá. ¹² A' éna ianú tō a' bak e' butsulettsā bánet Cristo yōkī. A' kē bak Israel aleripa shuā. Ì uk Skēkōl kablē' ie'pa ḡa ena ttē mēne ie'pa a' tsakīē e' shuā a' kē bak. A' bak senuk ká i' ḡ Skēkōl chōk kē ḡa', kē ḡa ì paneta'. ¹³ Erē i'ñe ḡa' a' batsulewā Jesucristo mik. E' kueḡi a' dewā Skēkōl ska' buaē, Cristo Jesús kōtēwā a' skēie, ie' pē tēne a' tsatkoie, e' batamik.

¹⁴ Cristo tō judiowak ena pē' kē dōr judiowak, esepa er bua'wé ñi kī. Se' bak ñi bolōkpaie, erē Cristo tō se' er bua'wé ñi kī. Ie' tō se' wōiéwā ká etké wakpaie. Ì tō se' wé ñi bolōkpaie ese shulé ie' tō ikōtēwā krus mik se' skéie' e' wa. ¹⁵ Ttē me'atbak Skēkōl tō judiowak a dalōiēno, e' tō se' me'kā ñi bolōkpaie. Erē Cristo kōtēwā se' skéie' e' kuēkī ttē e' kōs kē diché ta'ia. Skēkōl tō iwé es as sa' dōr judiowak ena a' kē dōr judiowak, e'pa dō ñi yampaie batsulewā Cristo mik wēs wák ekōl ē es. Es ie' tō se' er bua'wé ñi kī. ¹⁶ Ì tō se' wé ñi bolōkpaie, ese shulé Cristo tō. Ie' kōtēwā krus mik se' skéie' e' wa ie' tō Skēkōl er bua'wé judiowak kī ena pē' kē dōr judiowak esepa kī. Es se' de wēs wák ekōl ē es Skēkōl a. ¹⁷ Sene bēre Skēkōl ta, e' ttē buaē pakōk Cristo de, pē' kē dōr judiowak e' butsulettšā bānet Skēkōl yōkī, esepa a, ñies judiowak kē e' butsulettšā bānet esepa a. ¹⁸ Cristo batamik se' kōs dōwami buaē S'yé ska, iWikōl dōr ekōl ē, e' wa. ¹⁹ E' kuēkī j'ñe ta a' kē dōr wēs ká kuā'kī wakpa es. A' de s'batse'rpa kīie. Ñies a' de Skēkōl ala'rie. ²⁰ Se' dōr wēs u es. Jesús ttekōlpa tsá ena Skēkōl ttekōlpa, e'pa dōr wēs u kukulēwō es. Jesucristo wák dōr wēs u chkī es. ²¹ Cristo dōr u wōklō'ukwak. Se' kōs dōr u e' yese alē. Cristo batamik u e' yōmir dō ide u etkue batse'r Skēkēpa a ekkē. ²² Se' batsulewā Cristo mik, ñies se' batsulewā ñi mik, es se' kōs dō wēs Skēkōl wé es, e' a Skēkōl serke iWikōl wa.

3

Pablo klōne Cristo ttē pakōk pē' kē dōr judiowak esepa a

¹ Ye' wák tso' wōtēulewā s'wōto wé a Cristo Jesús ttē pakē kuēkī a' kē dōr judiowak esepa kīmoie. Skēkōl er buaē ché a' a tajē, e' kuēkī ie' a ye' tso' ikiōk a' kī. ² Ye' wā ijcher tō a' wā ittšēule tō Skēkōl er buaē ché ye' a, e' kuēkī ie' tō kanē i' me' ye' a Jesús ttē pakōk a' kē dōr judiowak esepa a. ³ Ibikeitsbak Skēkōl tō wē, e' blē'waitō erē iwā kkeyē'itō ye' a. E' wā shtétke ye' tō a' a yēkkuō i' kī bōt mañat. ⁴ Yēkkuō i' sué a' tō, eta' a' éna iwā armi tō Cristo ttē blēulewā se' yōkī kuaē, e' wā ane ye' éna buaē. ⁵ Ibikeitsbak Skēkōl tō wē Cristo batamik, e' blēulewā kuaē. Erē j'ñe ta ie' tō iwā kkaché iWikōl wa sa' dōr Cristo ttekōlpa tsá e'pa a, ñies Skēkōl ttekōlpa batse'r e'pa a. ⁶ Ttē e' blēulewā se' yōkī kuaē, e' wā dōr i' es: A' kē dōr judiowak, esepa kieke Skēkōl tō Jesús ttē buaē e' wa as i kōs tso' ie' wā mē sa' a, e' mūtītō a' a ñies, as a' dōñak sa' ta' ñita wēs wák ekōl ē es, as i kōs muk Skēkōl kablē' sa' a' e' dō a' ulā a' ñies, a' batsulewā Cristo Jesús mik e' kuēkī. ⁷ Skēkōl er buaē ché ye' a, e' kuēkī ie' diché wa ie' tō ye' me'kā ttē buaē ñe' wakanéuk.

⁸ S'batse'rpa kōs, e' sulula ye' dōr. Erē Skēkōl er buaē ché ye' a, ie' tō ye' shušhté Cristo ttē buaē e' pakōk pē' kē dōr judiowak esepa a. Ì tso' Skēkōl wā ie'pa a Cristo batamik, e' dōr buaē shūte, kē se' a iwā bikeitsuk ekkē. ⁹ Ñies ì bikeitsbak Skēkōl tō wē Cristo wa, e' wā pakōk sulitane a' ie' tō ye' patké. Ttē e' bak blēulewā ká iaiaē, ie' dōr iyi ulitane yuōkwak e' wā. ¹⁰ Ie' kē wā ikkayēne yi a ká iaiaē ta, ie' tso' se' dōr Skēkēpa Jesús icha e'pa panuk e' kuēkī. Se' wa ie' tō iwā kkaché j'ñe ta iyi wōkir ena iyi wák tso' kē werta' wā ese kōs a' as ie'pa éna iar tō ie' siwā' dōr iskiē tsakiē iyi ulitane tsata. ¹¹ E' kōs wé ie' tō Cristo Jesús dōr Skēkēpa e' wa, wēs ie' tō iwā yōbiē e' bikeitsbak es. ¹² Se' batsulewā Cristo mik, se' erblōke ie' mik, e' kuēkī se' dōmiwā buaē ttōk ie' ta kē suarta', kē wōklōr i a. ¹³ Ye' weirke kōs a' dalērmik, e' wa a' ké e' tšsōkka. E' kuēkī ye' tō a' a ichē tō kē a' e' siaukwā.

Pablo tténe Skéköl tq Éfeso wakpa kj

¹⁴ İyi ekké kōs kuekj ye' e' tkéwā kuchē kj S'yé wōrkj ttök ie' tā. ¹⁵ İ kōs dōr ttsé'ka ká jai ā ena ká i' ā, e' tso' ie' ē batamik. ¹⁶ Ie' olo tā' tajē shūte, e' ā ye' tō ikieke tō ie' tō a' er diché iō iWikōl wa. ¹⁷ Nies ye' tō ikieke ie' ā tō Cristo mú ser a' er ā, a' erblōke ie' mik e' kuekj. Ye' tō ie' ā ikieke tō a' e' tkōwā darērēē ñi dalēritsōk ñies Skékōl dalēritsōk. ¹⁸ Ye' tō ikieke ie' ā es ās ā' ena s'batse'r malepa, e'pa kōs éna iwā ar tō kōs Cristo éna se' dalēr, e' dōr tajē, shoē, batsjē, kakkeē, iskjē, kē enukwa. ¹⁹ Ye' kj ikiane tō a' éna iwā anū buaē tō kōs Cristo éna se' dalēr, e' tkōkā kōs se' kabikeitsō e' tsatā. Es ye' kj ikiane ās ā' ser buaē yēsyesē, kabikeitsō buaē mokjē wes Skékōl wák es.

²⁰ Skékōl diché tā' tajē, e' tso' iwakanéuk se' er ā. Ie' tō i buaē wēmi se' ā, i kōs kiekēsō ena i kōs bিকেitsekēsō e' tsatā, e' kuekj ie' kjkōkasō. ²¹ As Skékōl kjkōkā se' dōr Skékēpa Jesús icha e'pa tō. Nies ikjkōkasō Cristo Jesús kuekj kekraē. Es e' idir.

4

Se' dōr wes ñi yamipa es Wikōl Batse'r wa

¹ Ye' tso' wōtēulewā Skékēpa Jesús ttē kuekj. Skékōl er buaē ché a' ā tajē Cristo batamik, e' kuekj ye' kkōchō a' ā tō a' senū buaē yēsyesē wes Skékōl tō a' klōg'bak senuk es. ² A' e' wōōwa bēre, a' senū buaē ñitā kē kēsik wa. A' ñi dalēritsō, ñies ā' ñi dalē'ttsō er bua' wa. ³ A' kōs dōr wes ñi yamipa es Skékōl Wikōl wa. A' e' chō darērē ās ā' kē ñi blabatsōlor ñi yōkj. A' senū bēre ñitā. ⁴ Se' kōs dōr wes wák ekōl ē es. Skékōl Wikōl tso' se' tā e' dōr ekōl ē. Skékōl tō se' kōs klōg' ās se' ser' michō ē tā, e' wā paneke se' kōs tō ñitā ttsē'ne buaē wa. ⁵ Se' Kékōl dōr ekōl ē, ttē mik se' erblōke e' dōr etkē. S'wōskuē etkē ā se' ulitane wōsune. ⁶ Skékōl dōr ekōl ē, e' dōr se' ulitane yē. Ie' dōr se' ulitane wōkir. Ie' tso' iwakanéuk se' ulitane wa, ñies ie' tso' se' ulitane tā.

⁷ Se' kōs dōr wes wák ekōl ē es, erē Cristo tō imé se' ā ekōl ekōl kanebloie ie' ā kuā'kj kuā'kj wes ie' kj ikiane es. ⁸ E' dōr wes itso' kitule Skékōl yēkkuō kj es, e' tō ichē:

“Mik ie' e' aléka ibolōkpa kj

etā ie' míkane ká jai ā.

Ibolōkpa klō'wéwaitō tajē, e'pa mítser iwā e' tā,

ñies i buaē méitō iwakpa ā.”*

Es Skékōl yēkkuō tō ichē.

⁹ Wé ichéitō tō “ie' míkane kákke”, etā ¿ima e' wā dōr? E' wā dōr tō ie' dē'rō kéwe ká diā kaska'. ¹⁰ E' wā kiane chē tō ie' dē'rō ká diā kaska', e' ē mine'kane ká jai ā İyi ulitane tsatā ká kōs wā ioie ie' olo tajē e' wa.

¹¹ Cristo tō diché mé se' ā ekōl ekōl kanebloie ie' ā. Se' welepa shushtë ie' tō kaneblok ie' ā ittekōlpa tsájie. Se' welepa skā shushtë ie' tō Skékōl ttekōlpaie. Se' welepa skā shushtë ie' tō itte buaē pakōkwakpaie. Se' welepa skā shushtë ie' tō itte klō'ukwakpa wōkirpaie ena s'wōbla'ukwakpaie itte wa. ¹² Esepa kanē dōr s'batse'r malepa kōs wōbla'uk kaneblok buaē ie' ā ena ñi kjmuk buaē. Se' serke wes ie' kj ikiane es, e' tā se' kōs dōr wes Cristo chkā es, e'pa er diché kj iērdaē Cristo ttē ā. ¹³ Es se' kōs dōraē erblōk ñikkēē Jesús dōr Skékōl Alā, e' mik. Nies se' kōs wā ijcherdaē ñikkēē se' er ā tō wes ie' dōr. Se' dōraē wes wēm kibineone es. Se' serdaē buaē yēsyesē wes Cristo es. ¹⁴ Es se' kē dōpaia wes alala es kjtēr tottola ttē ulitane wa. Esepa dōr wes dichāwō ppé siwā' tō

* 4:8 Salmo 68.18

es. S'wöbla'ukwakpa kache tté wa, e'pa erbikö tajë, ie'pa tö tté pa'alí yuémí s'kítö'woie. Mik se' kibine Cristo tté a, eta esepa kē kítöönukia yi a. ¹⁵ Kē se' e' muktsa kítö'wē kache tté wa. E' skéie tté mokí, ese chekesö ñi a se' ñi dalërítsö e' kuēki. Se' tö iwé es, eta se' diché iërke buaē Cristo dör s'wökir, e' tté kos a. ¹⁶ Cristo batamik se' kos dör wes s'chka es. S'chka a s'dichewö tso', s'kicha tso' ena s'yese skä tso' tsakjē, e' kos tso' iëulewā buaē ñikkēē, kaneblöke buaē ñikkēē ñita. Es se' dör tajë, e'pa kaneblöke Cristo a eköl eköl kanē dör kuā'ki kuā'ki, erē Cristo batamik se' dör wes chka etkē es, iëulewā buaē ñita, kaneblöke buaē ñita. Es se' mir buaē, ñi kī diché iöke buaē ñikkēē ñi dalër wa.

Kē se' senukiā wes pē' kē tö Skököl dalöie es

¹⁷ Skökēpa Jesucristo ttö wa ye' tö a' a ichè tö kē se' seriā wes pē' kē tö Skököl dalöie ser es. Ì kos bikeitseke ie'pa tö, e' wā kē dör ñie bua'. ¹⁸ Ie'pa erbikē ttsenewatke. Skököl tté mokí, e' wā kē ane ie'pa éna yēs. Ie'pa er darerēē, e' kuēki sene mokí meke Skököl tö se' a, e' kē dē' ie'pa ulā a. ¹⁹ Ie'pa er burinewa. Ie'pa e' mettsā ì sulu kukuētökwa darerēē. Ie'pa e' ia'uke sene sulusi wa, kē e' wöklö'utā yēs.

²⁰ Erē Cristo tté kē wa se' wöblane senuk es. ²¹ Mokí a' tö ie' tté ttsē, a' e' yuē ie' tté mokí wa. ²² E' kuēki se' bak senuk suluē, ese kos olo'yösö. Ñies se' wák dēr suluē, e' olo'yösö. E' tö se' kítö'weke ì sulu wamblök. Se' tö iutē es, e' ta se' er sulurdawā. ²³ Erē se' erbiköne kuā'ki buaē yēsyesē. ²⁴ Skököl tö se' wák dēr suluē, e' mane'wēttsā pa'alí wes ie' wák es, e' kuēki se' senu yēsyesē ena batse'r wes tté mokí tö ichē es.

²⁵ E' kuēki a' kē kachökia ñi kī. Se' kos dör wes wák eköl ē es, e' kuēki ì cheke a' tö ñi a, e' chö tté mokí wa.

²⁶ A' ulune, e' ta kē iwā wamblar. A' er buanúne kam katuirwā e' yöki. ²⁷ Kē kawö mar bē a as ie' tö a' kō ì sulu wamblök.

²⁸ Yi bak akblök, e' kē akblökia. E' skéie ese kaneblö iwák ulā wa as iulā a iwā dö ta ikakmëitö s'siarēpa a.

²⁹ Tté sulusi kē chariā. E' skéie a' tö tté buaē ese ē chö s'malepa kukua as ie'pa kī er tōwā Skököl mik darerēē. Es a' tö ie'pa kímēmi buaē mik ie'pa kī ikiane eta. ³⁰ Skököl tö iWiköl me' se' a iwā kkachöie tö se' dör ie' icha. Es se' wā ijcher mokí tö Skököl tö se' bleraē buaē dö mik se' tsatkêrdattsa aishkuö ta, e' kēwö ska' ta. E' kuēki kē ì sulu wamblariā as Wiköl Batse'r kē eriar. ³¹ Kē a' kēsik blökia ñi kī. Kē a' ñi saukia suluē. Kē a' ulunukia ñi kī. Kē a' wöñanukia ñi kī. Kē a' ñi chökia suluē. Ese kos olo'yö. ³² E' skéie ì buaē ē ú ñi a. A' ñi saü er siarē wa. Ì sulu wambleke a' tö ñi kī, ese nuí olo'yö ñi kī wes a' nuí olo'yé Skököl tö a' kī Cristo batamik es.

5

¹ A' dör Skököl ala'r dalër tajë ie' éna, e' kuēki a' senu buaē yēsyesē wes ie' ser es. ² A' ñi dalërítsö kekraē wes Cristo tö se' dalërítsé es. Ie' e' mettsā ttēwa se' skéie. E' wër buaē Skököl wa wes íyi mekesö ie' a ala'r buaē masmas es.

³ A' senu wes s'batse'rupa kē senuk es. Kē a' kane trënk. Kē a' kane e' ia'ukka sene sulusi wa. Kē a' kane íyi kkechök. Íyi ese yöki a' e' kkö'nú bua'iewā as kē yi tö a' kkatö ikí. ⁴ Tté sulusi kos, tté kē wā ta' kos, tté tsuleie kulúie kos, ese kē char. E' skéie Skököl ē kíkōka. ⁵ A' wā ijchenú buaē tö wépa trërke ena wépa tö íyi sulusi wambleke, ñies wépa tö íyi kkecheke (e' dör wes íyi diököl dalöie skökölíe es), esepa kos kē döpa ì blúie Cristo ena Skököl e'pa tso' e' a.

Sene buaē yēsyesē

⁶ İyi sulu ekkë kôs kuëki wépa tō Skëköl ttë dalösgewéwa, esepa kî Skëköl kësik ardaë. E' kuëki kē a' e' muktsa yi a kītō'wē ttē kē wā tā' ese wa. ⁷ Kē a' e' tiük ie'pa esepa tā, a' e' skō ie'pa yōki bānet. ⁸ A' bak senuk suluë, e' dör wēs a' bak senuk kâ ttsettsē a es. Erē ĩ'ñe tā a' tso' batsulewa Skëkëpa Jesús mik, e' dör wēs a' serke kâ ĩi a es. E' kuëki a' senu wēs s'ser kâ ĩi a es. ⁹ S'serke wēs kâ ĩi a es, esepa er buaë, ser yēsēsē ena ttō mokïë. ¹⁰ A' e' chō e' wöbla'ük ĩ wër buaë Skëkëpa wa ese wa. ¹¹⁻¹² İ sulu wambleke wépa ser wēs kâ ttsettsē a es, esepa tō, ese kē dör ĩe bua'. İ sulu wambleke ie'pa tō akirie, ese pakē tō s'jaewē ekkë. E' kuëki kē ĩ sulu wamblaria yēs wēs ie'pa es. E' skéie ĩ buaë kî ũ këkraë. E' tō ie'pa a ikkachëmi tō ĩ wambleke ie'pa tō e' dör suluë. ¹³⁻¹⁴ Erē kâ ĩiwe tō İyi ulitane kkachëwā buaë mîa ĩiweie. E' kuëki mik ĩ sulu wambleke ie'pa tō e' kkachésō ie'pa a, e' tā ie'pa welepa éna iarmi tō e' dör suluë tā ier mane'umi tā imîa ser buaë wēs kâ ĩiwe wakpa es. E' kuëki ttē tō ichē ĩ es: "A' dör wēs s'kapötkëter es, esepa tî'nú, a' dör wēs s'duulewā es, esepa shkenúkane, etā Cristo tō a' er ĩi'weraë."

¹⁵ E' kuëki a' ser kkö'nú a' tō. Kē a' senukiā wēs wépa kē er tā' esepa ser es. E' skéie a' senu yēsēsē. ¹⁶ Taië pē' tō İyi sulu wambleke ĩ'ñe tā, e' kuëki ĩ buaë ormi se' a, e' tā ĩüsō kôs se' a iormi ekkë. ¹⁷ Kē a' senuk wēs kē se' erbikōtā buaë es. Erē ĩ kiane Skëkëpa Jesús kî tō se' tō iwē, ese wā anú a' éna. ¹⁸ Kē a' e' ttökkaia blo' wa yēs. E' tō s'sulu'wëkewa da'a. E' skéie a' senu buaë yēsēsē këkraë Wiköl Batse'r diché wa. ¹⁹ Mik a' ĩi dapa'uke, etā a' ttsō ĩita Salmo wa ena Skëköl ttsé wa, ĩies ttsé meke ĩ Wiköl tō a' a ese wa. A' ttsō Skëköl a' ikkokaie a' er kôs wa. ²⁰ Wëstela chō këkraë Skëköl dör S'yë e' a Skëkëpa Jesucristo ttō wa.

Wēs se' ké senuk ĩita

²¹ Cristo dalöieke a' tō, e' kuëki a' ĩi dalöiö. ²² Alakölpa ké iwëpa dalöiök wēs ie'pa tō Skëkëpa dalöieke es. ²³ Alaköl wëm dör ie' wökir wēs Cristo dör ie' ichapa wökir es. Ie' dör ie'pa tsatkökwak. Ie'pa dör wēs ie' chkā es. ²⁴ E' kuëki alakölpa ké iwëpa dalöiök ĩ kôs a wēs wépa dör Cristo icha esepa tō ie' dalöieke es.

²⁵ A wëpa, a' alakölpa dalëritsō wēs Cristo tō se' dör ie' icha esepa dalëritseke es. Ie' e' mettsā ttëwā se' skéie. ²⁶ Ie' tō iwē es se' batse'woie. Ie' tō se' paiklé ittē wā as se' dō maneneë Skëköl wōa. E' wā suëkesō mik se' wösune etā. ²⁷ Ie' tō iwē es as se' dō ie' wák wörki batse'r, kē kî ĩ sulu tā' yēs, olo tā' taië wēs alaköl ulabatsöketeke es, ese paiëule buaë, kē iauleka, idatsi' kē wökliëuleka. ²⁸⁻³⁰ Es ĩies wëpa ké ilakölpa dalëritsök wēs ie'pa e' dalëritsō es. Kē yi e' sauta' suluë. E' skéie se' e' kkö'nú buaë, e' tiö buaë. E' kuëki wëm tō ilaköl dalëritseke, e' wa ie' wák e' dalëritsō. Es ĩies se' dör Cristo icha, e'pa dör wēs ie' chkā es, e' kuëki ie' tō se' kkö'neke buaë. ³¹ Itso' kitle Skëköl yëkuu kî ĩ es: "Wëm kē serpaia iyë ena imî e'pa dapömik, e' skéie iserdawā ilaköl tā. Ie'pa bōl serdaë ĩita tā ie'pa mîa wēs wák kōl ē es."* ³² Ttē e' dör taië ĩskjë, kē se' éna iwā ar bet. Erē ye' a tā, ttē e' tso' Cristo ena se' dör ie' ichapa e'pa chök. ³³ Erē ĩies ttē e' tso' se' a ichök tō wëpa kôs ké ilakölpa dalëritsök wēs iwákpa e' dalëritsō es. ĩies alakölpa kôs ké iwëpa dalöiök.

* 5:31 Génesis 2.24

6

1 A ala'rla, a' yé ena a' mi, e'pa ttò dalöiö Skèkèpa Jesús dalèrmik, e' dör buaë yësyësè e' kueki. 2-3 Ttè dalöiëno me'atbak Skèköl tò e' et tò ichè: "A' yé ena a' mi e'pa dalöiö. A' tò iwé es, e' tã a' kawö tköraë buaë ena a' serdaë kã tajè kã i' kã."* Ttè e' dör ttè dalöiëno tsã kablé se' a ilè uk iütè skéie e'.

4 A' dör ala'rla yéwöpa ena imiwöpa, kè a' tò a' ala'r uluukka. E' skéie ie'pa tala'ú buaë, ie'pa shulö er bua' wa. Nies ie'pa wöbla'ú Skèkèpa Jesús ttè wa.

5 A' klöulewã kanè mésoie, a' wökirpa tso' kã i' kã, e'pa ttò iütö er moki wa. Ie'pa dalöiö suane wa painè wa. A' kaneblö ie'pa a buaë wes a' chöpa kaneblök Cristo a es. 6 A' kaneblö buaë ie'pa a kekraë, kè dör mik ie'pa tò a' sueke e' è tã ie'pa wökatoie tò a' dör kanè mésopa buaë ese. Mokã a' dör Cristo kanè mésopa, e' kueki a' kaneblö ie'pa a kaneë wes Skèköl kã ikiane es. 7 A' kaneblö ie'pa a kaneë wes Skèkèpa Jesús wák a' s'kaneblö es, kè dör wes s'kaneblö s'ditsö a es. 8 A' wa ijcher tò wépa tso' klöulewã kanè mésoie ena wépa kè dör es, esepa kos a Skèkèpa Jesús tò iské meraë eköl eköl wes i buaë wésö es.

9 A' dör kanè wökirpa, a' kanè mésopa dalöiö nies. Kè ie'pa pauñar. A' éna ianú tò a' ena ie'pa, e'pa kos wökir dör Skèköl tso' kã jaì a e'. Se' kos kawötã ie' ttè dalöiök. Se' dör kanè wökirpa ö se' dör kanè mésopa èsepa, esepa kos dör nies éme ie' a.

Se' e' tsatkö bë yöki

10 A yamipa, ibataie ta ye' tò a' a' icheke tò a' e' diché iö kekraë a' batsulewã Skèkèpa Jesús tã e' wa, nies ie' diché tajè e' wa. 11 I' kos mé Skèköl tò a' a' e' tsatkoie i sulu yöki, e' dör wes i kos tso' ñippökwapka wã e' tsatkoie es. E' iö a' tò as a' e' tsatkö, e' wa a' e' tköwã darèrè bë éna se' kitó'wak e' yöki. 12 Kè se' ñippökü' s'ditsö tã. E' skéie se' ñippöke iyi sulusi diché tã kè wërta'wã esepa tã. E'pa dör iyi wökir ena iyi wák tso' i sulu kos tso' s'pamik wes stui a es ese wëttsuk. 13 E' kueki i kos mé Skèköl tò a' a' e' tsatkoie, e' iö a' tò, e' klö'ú as mik i sulu datse a' erkiöuk i sulu wamblök, etã a' a' iwöklör. A' tò iwé es kekraë, e' tã a' e' alörakã i sulu kã tã a' a' e' tkèrdawã darèrè mokjë.

14 E' kueki a' tso' erki ñippök i sulu tã. Skèköl ttè mokj e' klö'ú a' tò, e' dör wes ñippökwapka kipamo es. A' senú yësyësè Skèköl a, e' tò a' kimeräe wes iyi daloie ieke ñippökwapka tò ibatsi' kã e' tsatkoie es. 15 Skèköl tò a' er bua'wéne ie' kã Cristo batamik, e' ttè buaë klö'wé a' tò, e' dör a' a' wes ñippökwapka klökkuö iökã as kè ikulirtsa es. 16 Nies a' erblö kekraë Skèkèpa Jesús mik, e' dör wes i tso' klöule ñippökwapka wã iulã a shoë e' tsatkoie es. E' wa a' tò i sulu kos patkeke bë tò a' kã ese kos wöklö'weraë. E' dör wes kuaböt wöñarke bö'ie uyeke ñippökwapka kã, e' wöklö'weke wöshteke i tso' ie'pa wã iulã a e' wa es. 17 Skèköl tò a' tsatkeraë, e' bikeitsö a' tò kekraë, e' dör wes iyi daloie tkekeka ñippökwapka tò iwökir kã e' tsatkoie es. Nies a' er múwã ie' ttè kã, e' dör wes ie' Wiköl tabè es. 18 I' kos a tã ikiö ie' a' tò ie' tò a' kímè. Ie' tã a' ttö kekraë iWiköl wa, kè ilo'yar yës. Nies ie' a' ikiö s'batse'r malepa kos kã. 19 Nies ikiö ie' a' tò ye' a' ttè mèitò wã pakè as ye' tò Jesús ttè buaë bléulewã kã iaiãé, e' wã pakö kè suarta'. 20 Ye' patkéule ttè buaë e' pakök, erè i'ñe tã ye' tso' wötéulewã s'wötö wé a' ttè e' kueki. A' ikiö Skèköl a ye' kã as ye' tò iwã pakö buaë kè suarta'.

Pablo e' chéat

* 6:2-3 Deuteronomio 5.16

²¹⁻²² Ye' k̄i ikiane tō a' w̄a ijcher tō is ye' tso' ena ì w̄eke ye' tō. E' kuēk̄i ye' tō yēkkuō i' patkeke Tíquico ulà a. Ie' dōr s'yami dalēr tajē sa' éna. Ie' dōr Skékēpa Jesús kanè méso yēs̄yēsē ese. Ie' tō a' a ichèmi tō is ye' tso'. N̄ies ie' tō a' er diché ièmi.

²³ Skékōl dōr S'yē ena Skékēpa Jesucristo as e'pa tō sene b̄ērē mù s'yamipa kōs a. N̄ies as Skékōl tō ie'pa k̄imù ñi dalēritsōk buaē. N̄ies as ie'pa erblō Skékōl mik kēkraē. ²⁴ As Skékōl er buaē chō wépa éna Skékēpa Jesucristo dalēr kēkraē kē mānert̄a'tts̄a esepa kōs a.

Yëkkuö kit Pablo tö Filipos wakpa a Filipenses

Mik Pablo tö yëkkuö i' kit, etä ie' tso' Roma wötëulewā s'wōto wé a Jesús tté buaë pakë kuëkī. E' tso' kitule Hechos 28.14-31 e' kī. E' yōkī mik Pablo dër'ro Filipos Silas ena Timoteo e'pa tā Jesús tté buaë pakök, etä tajë pë' erblë' Jesús mik (Hechos 16.11-40). Mik Jesús mik erblökwakpa wā ijchenewā tö Pablo tso' wötëulewā, etä ie'pa tö inuköl ena ilë skā patkë'mi Epafrodito ulā a ikīmoie. E' kī wëstela ché Pablo tö yëkkuö i' kī.

Filipos wakpa weirke Jesús mik erblë e' kuëkī. E' kuëkī Pablo tö ie'pa a ikkaché tö erë ie' weirke, erë ie' ttsë'rke buaë. Ie' tö ie'pa a iché tö ie'pa ké senuk wës Jesús sené es. Ie' e' wōawa diöshët s'malepa kīmoie. Es se' kawōtä senuk ñi kīmoie.

E' kīie tā ie' tö ie'pa a ibiyö ché tö Israel aleripa wëlepa tso' s'wöbla'uk suluë. E' yōkī ie'pa kawōtä e' kkö'nuk. Ie'pa ñëkkëpa s'wöbla'weke tö kë se' tsatkërpa erblë Jesús mik e' ë wa. Erë Pablo tö iché tö e' kë idör es.

Shkë'wë

¹ Ye' dör Pablo. Ñies Timoteo tso' ye' tā ië. Sa' dör Cristo Jesús kanë mësopa. Ye' tso' yëkkuö i' shtök a' dör batse'r batsulewā Cristo Jesús mik serke Filipos e'pa a, ñies a' wökirpa ena ie'pa kīmukwakpa e'pa kōs a. ² Skëköl dör S'yë ena Skëkëpa Jesucristo as e'pa er buaë chō a' a ena sene bërë mù a' a.

Pablo tö wëstela ché Skëköl a Filipos wakpa dalërmik

³ Bitökicha ye' er ane a' ska', etä ye' tö wëstela cheke Skëköl a a' dalërmik. ⁴ Kekraë mik ye' tö ikieke Skëköl a a' kī, etä ye' ttsë'ne buaë. ⁵ Kuaë dö ikkë tā, buaë a' tö ye' kīmeke Jesús tté buaë pakë e' kanë wa. E' kuëkī ye' ttsë'ne buaë a' dalërmik. ⁶ Ye' wā ijcher buaë tö i buaë tsā tkëwamitke Skëköl tö a' er a, e' wā kī wëraëitō buaë dö mik Jesucristo dōne etä. ⁷ A' dalër tajë ye' éna, e' kuëkī e' dör buaë tö ye' tö a' bikeitse es. Kekraë a' er tso' ye' ska'. Erë ye' tso' wötëule s'wōto wé a Jesús tté buaë kuëkī, erë a' er tso' ye' ska'. Ñies mik ye' kë kī wötëule tso' Jesús tté buaë tsatkök ena ichök tö e' dör moki, etä a' er tso' ye' ska'. Skëköl er buaë ché ye' a e' kuëkī kanë méitō ye' a Jesús tté buaë pakök. Kanë e' a' ulitane tso' ye' tā ñita. E' kuëkī buaë idir tö ye' tö a' bikeitse es. ⁸ Skëköl wā ijcher buaë tö kōs ye' éna a' dalër wës Cristo Jesús éna a' dalër es. ⁹ Ye' tö Skëköl a ikieke tö a' kī ñi dalëritsō tajë. Ñies ye' tö ie' a ikieke tö as a' kī er bikō yësyësë ena a' kī éna ká ar buaë ¹⁰ as i dör ibua'ie ese shüshtō a' tö wë kekraë. Es a' sermi batse'r, kë kī i nuī tā' dö mik Cristo dōne etä. ¹¹ Es Jesucristo batamik a' sermi yësyësë, e' wërdaë buaë wës kal bua' bua wör buaë ese wër es. E' dör es, etä Skëköl dalöierdaë buaë ikīkardakā tajë a' batamik.

Pablo tso' wötëule erë Jesús tté buaë kī pakarke

¹² A yamipa, ye' kī ikiane tö a' wā ijcher tö i sulu tköke ye' tā, moki e' kë wā Jesús tté buaë wöklōne. E' skëie ikī pakarke tajë. ¹³ Shkëkīpa kōs tso' ië ká i' wökir kibi u a, ñies imalepa kōs tso' ië, e'pa wā ijcher tö ye' tso' wötëule Cristo tté kuëkī. ¹⁴ Ñies ye' tso' wötëulewā moulewā, e' tö tajë s'yamipa tso' ká i' a, e'pa kī erkiöwë tté pakök kë suarta'ia, ie'pa kī erblöke Skëkëpa mik e' wa.

¹⁵ Moki s'yamipa welepa ukyërke ye' ki, ie'pa wõtököke ye' ki, e' kuëki ie'pa tö Cristo tté pakeke. Erë welepa tö ipakeke er moki wa. ¹⁶ Ie'pa éna ye' dalër tajë, ñies ie'pa wa ijcher buaë tö ye' tso' wõtëulewä íe, e' dör Jesús tté buaë tsatkoie. E' kuëki ie'pa tö Cristo tté pakeke. ¹⁷ Erë welepa skä tso' e' è bikeitsök, esepa tö ipakeke, erë e' kè dör er moki wa. Ie'pa éna ye' ki we'ikak ye' tso' s'woto wé a e' dalewa. ¹⁸ Erë ipakarke er sulu wa ö er moki wa, e' kè dè' wes ye' a. Ihua'ie dör tö Cristo tté buaë e' pakarke, e' tö ye' tsè'weke buaë.

Eta ye' ki tsè'rdaë buaë. ¹⁹ E' wä dör tö ye' wa ijcher tö ye' yërdattsane e' kiekë a' tö Skëköl a e' batamik, ñies Jesucristo Wiköl tso' ye' kímuk e' batamik. ²⁰ Moki yö iklö'wé tö ye' kè jaënukkä Cristo ki s'shulökwakpa wörki. Ye' wa ijcher tö mik ye' e' tsatköke ie'pa wörki, eta ye' ttöraë ie'pa ta kè suane wes këkraë ye' tö Cristo tté pakeke es as ie' kïkarka tajë ye' wa. Ye' serkeia ö ye' ttëwä e' wa Cristo kïkarkeka. ²¹ Ye' a ta, ye' serkeia, e' dör Cristo kïkökka. Erë ye' blënewä, e' ta ye' e' alé. ²² Ye' serkeia ká i' a, eta es ye' kanëblömmiä Cristo a ta e' wä kï dörattsä buaë. Ye' wák kè wa ijcher tö wëne dör ihua'ie. ²³ Darërë ishukit ye' a. Sulu ye' shkakmitke Cristo ska', e' dör ihua'ie ichökle. ²⁴ Erë a' a buaë idir tö ye' serkeia a kimoie. ²⁵ Ye' wa ijcher buaë tö e' dör moki, e' kuëki ye' wa ijcher tö ye' serkeia ká i' a a kimoie as a' kï tsè'r buaë tté mik se' erblöke e' a. ²⁶ Ñies ye' serkeia ká i' a e' dör as a' tö Cristo Jesús kïköka tajë mik a' tö isué tö ie' wa ye' denë a' ska' eta.

Sene wes Cristo kï ikiane es

²⁷ Ihua'ie dör tö a' senü yësyësë wes Cristo tté buaë tö ichè es. Ye' de a' ska' ö ye' kè dè' a' ska', erë ye' kï ikiane tö a' ser es as ye' tö a' tté ttsö tö a' er méwä ñita ñikkëë. Ñies as ye' tö ittö tö a' e' tkéwä darërëë ñita Jesús tté buaë mik se' erblöke e' tsatkök. ²⁸⁻²⁹ Skëköl er buaë ché se' a, e' kuëki ie' tö kawö mé se' a erblök Cristo mik ñies weinuk idalërmik. E' kuëki kè a' suanuk se' bolökpa yöki. Ie'pa tö se' we'ikeke, e' dalë'ttsésö er bua' wa, e' ta e' tö ikkacheke ie'pa a' tö Ie'pa wa weirdaë siarë aishkuö ta, erë se' tsatkërdaë. E' kos dör Skëköl kanë. ³⁰ I'ñe ta a' weirke wes a' tö isü' tö ye' weine mik a' ta ye' bak eta es. Ñies i'ñe ta a' tö ittésé tö ye' tso'ia weinuk.

2

Se' ké e' wöökwa diöshet wes Cristo e' wöawa es

¹ Cristo tö a' er kuwëke. Ie' éna a' dalër tajë e' tö a' er pableke. A' batsulewä ñi mik Skëköl Wiköl wa. Ñies a' ñi saü er bua' wa, er siarë wa. ² E' kuëki ye' tö a' a' ikie tajë tö a' er múwä ñita ñikkëë. A' ñi dalëritsö ñikkëë. A' erbikö ñikkëë Skëköl a. A' senü buaë ñita ñikkëë, e' wa a' tö ye' tsè'ü buaë. ³ Kè i' war wötökie ñita. Kè i' war e' ttsokä ñi ki. E' skéie a' e' wööwa bëre. Ibikeitsö tö s'malepa dör buaë a' tsata. ⁴ Kè a' e' tkiuk a' wákpa iyi è ki. A' ké s'malepa kï tkinuk ikimé wa isué wa.

⁵ Se' erbikö wes Cristo Jesús erbikö es, e' dör i' es:

⁶ Ie' wák dör Skëköl je',
erë ie' kè tkine e' ki tö iwák dör Skëköl.

⁷ E' kos méatitö iwák er wa,
ie' de ká i' a yöne s'ditsöie wes kanë méso es.
Ie' kune' s'ditsöie.

⁸ Mik ie' bak ká i' a, eta i' kos kiane Skëköl kï e' iutë'itö seraa
dö ie' e' me'ttsä ttëwä wõtëulewä krus mik wes pè' sulusi es.

Ekkë ie' e' wōa'wa.

9-11 E' kuëkɪ Skëköl tō ie' tkékā íyi ulitane tsatā.

Ñies ikië mékãitō Këköl íyi ulitane tsatā.

Ie' tō iwé es as ì kōs tso' ká jaì a, ena ká ì' a ena ká diōshet e'pa kōs e' tulōwā kuchë kɪ Jesús wōrkɪ idalōioie,

ñies as sulitane tō ichōkā tō Jesucristo dōr Skëköl, Skëköl dōr S'yé e' kɪkokā tajë.

Sene yësyësë pë' sulusipa shuā

12 A ye' yamipa dalër tajë ye' éna, Cristo tō Skëköl ttë iutë buaë, e' kuëkɪ ye' tō a' a' ichë tō a' tsatkëne e' wā ù suane wa painè wa. Mik ye' bak a' ska' etā kəkraë a' tō Skëköl ttë iutë buaë, erë ì'ñe tã ye' kē ku' a' tã, etā ikí iutō bua'iewā.

13 Skëköl wák tō a' erkiōwé ì kiane ie' kɪ wē ese wōie. Ñies ie' tō idiché mé a' a' iwakanewōie. E' kuëkɪ a' tō iwakanewēmi buaë.

14 Ì kōs weke a' tō, e' ù bërë, kē dōr kabene wa, kē dōr ukýëne wa. 15 Iú es as kē ì sulu ttë kūr a' kɪ. Es a' sermi pë' sulusipa shuā yësyësë kē kɪ ì nuí tã' wēs Skëköl ala'r es. Ie'pa shuā a' dōr wēs bēkwō wōñar ká ttsettse a' es.

16 Jesús tō sene michoë mè se' a, e' ttë wā pakō ie'pa a. A' tō iwakanewé es, e' tã ye' tsts'rdæ buaë mik Cristo dene etā. Es ye' tō isuëraë tō ye' kanëblé darërë e' kē weine ë. 17 A' erblōke Jesús mik, a' tō Skëköl ttë iuteke buaë. Ñies a' e' mettsã weinuk ie' ttë kuëkɪ. E' dōr wēs iyiwak jchë sacerdote tō mè Skëköl a' es. Isalema ie'pa tō ye' ttëwami Jesús ttë kuëkɪ. E' wã tka ye' tã, e' tã ye' dōraë wēs vino tekettã iyiwak jchëne mè Skëköl a' e' kɪ es. Ie'pa tō ye' ttëwami, erë ye' tsts'r buaë a' tã ñita. 18 Es ñies a' tsts'nú buaë ye' tã ñita.

Timoteo

19 Skëkëpa Jesús ttō wa ye' mú tō Timoteo patkëmi bet a' ska'. Ie' tō a' a' ye' biyō meraë buaë, e' tō a' tsts'weraë buaë. Ñies ie' wā a' biyō dōraë ye' a' as ye' tsts'r buaë. 20 Kē yi skā ku' ye' tã tkirke a' kɪ mokí wēs ie' es. 21 Imalepa tkirke ì kiane ie'pa wákpa kɪ, ese ë kɪ, kē tkirtã' ì kiane Jesucristo kɪ ese kɪ. 22 Erë a' wā ijchër tō Timoteo tō ikkayë'bak tō ie' dōr Jesús kanè méso buaë. Ie' kanëblëule buaë ye' tã Jesús ttë buaë pakök wēs ye' wák alà es. 23 E' kuëkɪ mik ye' wā ijchertke tō wēs ye' dōmi ìe, etã ye' mú tō Timoteo patkëmi a' ska'. 24 Ñies ye' erblōke Skëkëpa mik tō ye' dōmine a' ska' kukuie.

Epafrodito

25 Ñies ye' tō ibikeitsè tō ye' kawōtã s'yami Epafrodito patkōkmine a' ska'. Ie' dōr wēs ye' ël es. Ie' kanëblōke buaë ye' tã. Ie' tō Jesús ttë tsatkeke buaë ye' tã. A' tō ie' patkë'bitu' ye' kɪmuk a' skëie.

26 Ie' kɪ a' kiane suë kröröë. Mik ie' wā ijchënewā tō a' tō ibiyō tsts' tō ie' duōke, etã e' tō ie' eriwëkã tajë. 27 Mokí ie' kirinebak. Tsir etã ie' blënewā, erë Skëköl tō isué er siarë wa, e' kuëkɪ ie' buanene. Es Skëköl tō ye' suë er siarë wa ñies. Epafrodito duōpawā, e'ma ye' kɪ eriane tajë. 28 E' kuëkɪ sulu ye' éna ipatkakmi bet a' ska' as a' tsts'rne buaë isaükne, ñies as ye' kē kɪ eriarã. 29-30 A' tō ie' kiōwā tsts'ne bua' wa wēs Jesús mik erblōkwakpa ñi kiōwā es. Tsir etã ie' blënewā Cristo kanè wē kuëkɪ. Wēs a' kē a' ye' kimer, e' kuëkɪ ie' tō ye' kime' a' skëie. Eë iekkë tã ie' blënewā. E' kuëkɪ se' esepa dalōiō.

3

Cristo dör buaë ichökle i ulitane tsata

¹ A yamipa, e' kúie ta ye' tò ichè a' a' tò a' tssè'nú buaë Skèkèpa Jesús batamik. Ì kitbak ye' tò yèkkuò kǐ a' a, e' skà shtekeneyò a' a' i' ta. Ye' kè shtrine iskà chökne a' a. E' dör buaë a' a' a' tsatkoie wépa éna a' kítò'wak esepa yöki. ² A' e' kkò'nú pé' sulusipa datse wes chichi sulusipa es esepa yöki. Ie'pa e' wamblörak suluë. Ie'pa icheke tò wépa tottola kkuölit tēule tsir wes Moisés tò ikitat es, esepa è dör Skèköl ala'r chökke. Ie'pa éna a' er sulu'wakwà ttè ese wa. I' kuekǐ a' e' kkò'nú esepa yöki. ³ E' kè dör wes ie'pa tò ichè es. Se' tò Skèköl dalöieke iWìköl batamik, esepa je' dör Skèköl ala'r chökke. Kè se' erblöku' se' wákpa mik e' tsatkoie. E' skéie se' erblöke i o' Cristo Jesús tò e' mik, e' wa se' e' tsökeka tajè. ⁴ Yile e' tssöka tò itsatkèrmi iwák batamik, e' ta ye' e' tssökami tajè e' tsata. ⁵ Mik ye' kǐ ká deka pàköl (8) età ye' tottola kkuölit tēne tsir wes Moisés tò ime'at es. Ye' dör Israel aleripa e' eköl. Ye' dör Benjamín ditsewò. Ye' dör hebreo ditsewò chökke. Ye' bak fariseowakie e' kuekǐ Moisés ttè kitule dalöièno e' dalöiök ye' bak buaë wes fariseowakpa es. ⁶ E' kèwò ska' ta ye' bak ttè e' tsatkök darèrè dō Skèkèpa Jesús icha esepa we'ikök siarè. Sene yēsēsè kiekè ttè ñe' tò se' a' e' wà iutēule ye' wà sēraa, kè kǐ i sulu ttè ta' yēs. ⁷ Ye' bak ibikeitsök tò iyi ekkèpa kōs e' dör buaë ye' a' e' tsatkoie, erè i'ñe ta ye' éna iane tò e' kōs kè dör ñe bua' ye' a. E' kuekǐ e' kōs kè wà ta'ia ye' a Cristo dalèrmik. ⁸ E' kúie ta, Cristo Jesús dör ye' Kèköl, e' mik ye' bātse buaë, mokǐ e' dör buaë ye' a iyi ulitane tsata. Ie' dalèrmik iyi malè kōs watèttsayò, e' dör ushñaie ye' a as ye' ulà dō ie' ska' ⁹ ena ye' bātswà ie' mik da' aie. Es Skèköl tò ye' klò'wé wes pé' buaë yēsēsè es ie' wörkǐ, e' kè dör Moisés ttè dalöièno e' dalöièyò buaë e' kuekǐ. E' skéie ie' tò ye' klò'wé wes pé' buaë yēsēsè es ye' erblé Cristo mik e' kuekǐ. E' wà dör tò mik ye' erblé Cristo mik età, e' kuekǐ Skèköl tò ichè tò ye' dör pé' buaë yēsēsè ie' a. Ñies ie' tò ye' kímè senuk yēsēsè ie' a. ¹⁰ Ye' kǐ e' batsak Cristo mik bua'iewa. Ie' kōtwà pé' tò e' shkeo'kane Skèköl tò ie' diché tajè wa, e' diché kiane ye' kǐ ye' er a. Ye' e' chak weinuk ie' dalèrmik wes ie' weine ye' dalèrmik es. Ye' e' chak ttèwà ie' dalèrmik wes ie' kōtwà ye' dalèrmik es. ¹¹ Ye' sēnak es as Skèköl tò ye' shke'ükane aishkuò ta.

Kam se' ser yēsēsè wes Cristo es

¹² Ye' kè tò icheku' tò e' kōs wétkeyò. Ye' kè tò icheku' tò ye' dekatke ser yēsēsè wes Cristo Jesús ser es. Erè ie' tò ye' klò'o'bak as ye' dō wes ie' es. E' kuekǐ ye' e' tkéwà darèrèè as ye' dō wes ie' es. ¹³ A yamipa, ye' kè ibikeitsè tò iyi ekkè kōs detke ye' ulà a. Ì o' ye' tò, ese kè bikeitseku'ia'yò. E' skéie i tso' Skèköl wà ye' a aishkuò ta, ese è yuleke ye' tò darèrèè. ¹⁴ Ye' e' tkéwà darèrèè kèkraè dō mik ye' demǐ ká jai a età as iské dō ye' ulà a. E' dör sene michoè Skèköl ta. E' tso' ie' wà bil yi klöule ie' wà Cristo Jesús batamik esepa a. ¹⁵ Se' ulitane erblö buaë Cristo mik, esepa kawòtā ibikeitsök ñe' es. A' wēlepa tò ñe bikeitseke kuà'kǐ età Skèköl tò a' er ñi'werane. ¹⁶ Erè ibua'ie dör tò se' ulitane kè senuk yēsēsè kōs se' a' ikkayène eköl eköl ekkè.

Se' dör ká jai wakpa

¹⁷ A yamipa, a' senu' wes ye' serke es. Ñies wépa serke wes sa' serke es esepa weblò ta a' senu' es. ¹⁸ Ye' tò a' a' iyè' tajè tò pé' tso' e' chò tò ie'pa erblöke Jesús mik, erè ie'pa serke wes Cristo kōtwà krus mik e' bolökpā es. E' skà chēneyò a' a' i' ta jè wa. ¹⁹ Ie'pa ekkèpa michoè ewèwa. Ì kiane ie'pa kǐ ese dör ie'pa kèköl.

Warma ì tò ie'pa ké jaènuκ tajë, ese wa ie'pa e' t̄tsökeka. Ie'pa er me'rie ì tso' ká ì' a ese è k̄i. ²⁰ Erë se' dör ká jai wakpa. Skëképa Jesucristo dör S'tsätkökwaκ tso' ká jai a, e' datskene, e' paneke se' t̄to kröröë. ²¹ Ie' wä diché tso' tajë e' aloka ÿi ulitane k̄i. Idiché wa ie' t̄to se' chka nurta'wä e' mane'werattsä as idö wes ie' wák chka olo ta' tajë es.

4

¹ A yamipa, a' e' tköwä darërë Skëképa Jesús a kekraë. Suluë ye' éna a' suakne, a' dalër tajë ye' éna. A' t̄to ye' t̄tsë'weke buaë. A' dör wes ye' kaneblöke Skëköl a' e' ské es.

Evodia ena Síntique

² A Evodia ena Síntique, a' bül dör Skëképa Jesús icha, e' kuëk̄i ye' kköchö a' a' t̄to a' erbikö ñikkëë. ³ Eköl tso' a' shua, e' dör ye' kimukwaκ buaë, e' a' ye' ikië t̄to alakölpä e'pa kimü er buanukne ñi k̄i. Ie'pa bak kaneblök buaë ye' ta' Jesús t̄te buaë pakë wa. Ie'pa ena Clemente ena imalepa bak kaneblök darërëë ye' ta, e'pa kië kos tso'tke kitule sene michoë yëkküö k̄i.

A' t̄tsë'nü buaë kekraë

⁴ A' t̄tsë'nü buaë kekraë a' dör Skëképa Jesús icha e' kuëk̄i. Ye' t̄to iskà chène a' a' t̄to a' t̄tsë'nü buaë. ⁵ Sulitane saü er bua' wa kekraë. Skëképa Jesús datskene bet.

⁶ Kë ì tò a' eriauk, e' skéie ì kiane a' k̄i, ese kos mü Skëköl ulä a, ie' a' ikië wa ena kköché wa. Ñies wëstela chö ia. ⁷ A' t̄to iwë es, e' ta' sene bërë meke ie' t̄to e' meraëitö a' a. E' dör tajë iskjë kë se' éna iwä ar ekkë. E' t̄to a' er ena a' erbikë kkö'neraë Cristo Jesús batamik.

⁸ A yamipa, ibataie ta' ye' t̄to a' a' icheke t̄to ì kos dör mokië, ì kos dalöiërta', ì kos dör yësyësë, ì kos dör batse'r, ì kos dör buaala, ì kos k̄ikaulekä buaë, ÿi ese kos k̄i a' er müwä kekraë. Ì kos dör buaë ena ì kos k̄ikarkata', ese bikeitsö kekraë.

⁹ Ì kos wa ye' t̄to a' wöblaö', t̄te kos yë' ye' t̄to a' a, e' t̄tsë' a' t̄to. Wes ye' serke, e' su' a' t̄to. A' senü es, e' ta' Skëköl dör sene bërë mukwaκ, e' tso' a' ta' kekraë.

Pablo t̄to ie'pa q wëstela ché

¹⁰ Ye' t̄tsë'ne buaë t̄to bata ekkë ta' a' er dene ye' ska. Ì patké a' t̄to ye' a, e' wa de ye' ulä a, e' t̄to ye' ké wëstela chök Skëképa Jesús a. Ye' éna iane t̄to mok̄i a' kë er chë'wa ye' ska', erë a' kë ulä dë' wes ipatkoie ye' a. ¹¹ Ye' kë ku' e' chök a' a' illë k̄i kianeia ye' k̄i e' kuëk̄i. Ye' wöblanewatke t̄tsë'nuk buaë ì kos tköke ye' ta' e' a. ¹² Ye' wöblanewatke senuκ mik ye' wä ÿi tso' tajë etä, ñies mik ye' kë wä ÿi ta' yës etä. Ye' wöblanewatke ì kos tköke ye' ta' e' dalë'ttsök. ÿi tso' ye' wä ñë ö ÿi kë ta' ye' wä ñë, erë ye' t̄tsë'rke buaë. Ì tso' ye' wä tajë ö ì kë ta' ye' wä yës, erë ye' t̄tsë'rke buaë. ¹³ ÿi kos dalë'ttsërmi ye' a' buaë Cristo batamik, e' t̄to ye' a' diché meke e' kuëk̄i. ¹⁴ Erë buaë idir t̄to a' t̄to ye' kimé ye' weirke tajë e' shua.

¹⁵ A yamipa, a' wä ijcher buaë t̄to mik a' t̄to Jesús t̄te buaë e' tsä t̄tsë', e' kéwö ska' ta' ye' e' yë'ttsä Macedonia ta' a' erule serke Filipos e'pa è t̄to ye' kimé inuköl wa. Kë imalepa skä wa ye' kiméne wes a' es. ¹⁶ E' k̄iie ta' mik ye' bak Tesalónica, etä a' t̄to ÿi patkë' ye' a' e' k̄imoie bötökichakkë. ¹⁷ Ye' kë ku' ì kakmeke a' t̄to ye' a' e' è bikeitsök. Ì buaë k̄i merke a' a' ká jai a' ì kakmé a' t̄to ye' a' e' skéie, ese bikeitsök ye' tso' bua'ie. ¹⁸ A' wä ijchenü t̄to ì kos patkë' a' t̄to ye' a, e' dë' ye' ulä a, e' kuëk̄i tajë ye' wä itso'. E' k̄iie ta' ì ipatkë' a' t̄to Epafrodito ulä a, e' kos ta'

ye' wā itso' taiē shute. Ì wé a' tò e' wër buaë Skëköl wa wes íyi meule ie' a ala'r buaë masmas es. Ese kiar ie' k̄i. ¹⁹E' kuëk̄i ye' Këköl tò ì k̄os kiane a' k̄i senoie ie' a ese meraë a' a ì tso' ie' wā buaë taiē shuteë e' wa Cristo Jesús batamik. ²⁰iskëköl dör S'yë, e' k̄ik̄okasö taiē kekraë! Es e' idir.

Pablo e' chéqt

²¹Jesucristo icha batse'r e'pa k̄os shke'ú ye' a. Ñies s'yamipa tso' ye' ta, e'pa tò a' shke'wémi. ²²Ñies s'batse'rpa serke íe, e'pa k̄os tò a' shke'wémi. Sa' shua wépa kaneblöke Roma wökir kibi a, e'pa tò a' shke'wémi bua'iewa.

²³As Skëképa Jesucristo er buaë chõ a' a.

Yëkkuö kit Pablo tö Colosas wakpa a Colosenses

Mik Pablo tö yëkkuö i' kit etä ie' tso'ia wötëulewā Roma s'wöto wé a. Wēs ì bak ie' tã e' tso' kitule Hechos 28.17-31 e' kî. Pablo wák kē wā Jesús tté buaë pakane Colosas. Wēm eköl kiē Epafra, e' tö Colosas wakpa a ipaka'. E' ukuöki ie' dē'rō Pablo weblök s'wöto wé a tã ie' tö Pablo a ipaké tö Colosas wakpa shuā kabene tso' tajē.

Epafra tö ie' a ipaké tö pē' wele tso' s'wöbla'uk Jesús tté wa erē kē dör yēsýēsē. Pē' ñe'pa tö s'wöbla'weke tö Skëköl kē wā iyi kōs yöne Cristo wa. Ñies ie'pa tö icheke tö Jesús kē dör kēkēpa tajē ese. E' skéie Jesús mik erblök wakpa kawōtã tkinuk bua'ie ì kî Israel aleripa tkirke ese kî, es ie'pa tö s'wöbla'weke.

E' kuëkj Pablo tö yëkkuö i' kit ñippoie ie'pa ñëkkēpa tã Jesús tté buaë tsatkoie. Ie' tö ichē tö Jesús ē a se' tsatkërmî. E' kuëkj Skëköl tö ie' tkē'ka sulitane ena iyi ulitane tsatã. Ñies ie' ichē tö ì kkacheke pē' esepa tö e' kē dör ñie bua' ena e' kē a se' tsatkëruk. E' kîie tã ie' tö ikkaché tö wēs se' kawōtã senuk Skëköl wörkî.

Shkë'wè

¹ Ye' dör Pablo. Skëköl wák er wa ye' dör Jesucristo ttekölpa tsá, e'pa eköl. Ñies s'yami Timoteo e' tso' ye' tã íe. ² Ye' tso' yëkkuö i' shtök a' dör batse'r serke Colosas e'pa a. A' dör s'yamipa e' tkëulewā darërē Cristo mik. Skëköl dör S'yé as e' er buaë chō ena sene bërē mù a' a.

Pablo tö wëstela ché Skëköl a ie'pa dalërmik

³ Këkraë mik sa' tö ikieke Skëköl a a' kî, etã sa' tö wëstela cheke ie' dör Skëkēpa Jesucristo Yē e' a' dalërmik. ⁴ Sa' tö a' tté tse' tö a' tso'ia erblök buaë Cristo Jesús mik. Ñies sa' tö ittse' tö a' tö s'batse'r malepa kōs dalëritseke buaë. E' kuëkj sa' tso' wëstela chök ie' a' a' dalërmik. ⁵ Mik Jesús tté buaë mokîe e' dē' a' ska' kuaë, etã a' tö ittse' tö Skëköl wā ì buaë tso' blëule a' a, e' tso' a' panuk kã jaì a. E' wã paneke a' tö kröröë, e' kuëkj a' erblöke Cristo mik ena a' ñi dalëritsöke buaë këkraë. ⁶ Tté buaë e' pakarke tajē kã wa'ñe, e' klö'weke pē' tö tajē. E' tö ie'pa er mane'weke as iser buaë yēsýēsē. Es ñies lbak a' tã kuaë mik a' tö ittse' tã iklō'mi mokî tö Skëköl er buaë ché se' a' Cristo batamik. Kuaë dö ñne tã ttē e' wakaneorkear buaë a' shuā. ⁷ Tté e' paka' Epafras tö a' a, ie' dalër tajē se' éna. Ie' dör Cristo kané méso wēs sa' es. Ie' dör Cristo kané méso yēsýēsē a' kîmoie. ⁸ Ie' wã a' tté de sa' ska' tö a' tö sa' dalëritseke tajē Skëköl Wiköl wa.

⁹ E' kuëkj mik sa' tö a' tté tse' kuaë, etã sa' utmi S'yé tã a' kî. E' kē olo'yeta' sa' tö dö ikkē tã. Sa' tö ikiear Skëköl a' tö ie' Wiköl tö a' er ñi'ú kabikeitsoie buaë, as ì kiane ie' kî tö a' iwē e' wã ar buaë a' éna. ¹⁰ E' ane buaë a' éna, e' tã a' serdaë buaë yēsýēsē wēs wépa dör Skëkēpa Jesús icha, esepa ké senuk es. A' serke es, e' tã ì kōs weke a' tö, e' wër buaë ie' wa. Ì buaë kōs weraë a' tö tajē wēs kal wör tajē buaë es. Ñies wēs Skëköl dör, e' wã kî ar michöë a' éna buaë. ¹¹⁻¹² Sa' tö ikieke S'yé a' tö ie' tö a' er diché iö, ie' olo' tajē, ie' diché tajē, e' wa. Es idir, e' tã a' weirke kōs e' dalë'ttsërmi a' a' er bua' wa. Ñies ì kōs wé S'yé tö a' a, e' kî wëstela cheraë a' tö ie' a' tse'ne bua' wa. Ì tso' ie' wa mē se' dör ie' icha batse' rpa e'pa a' ilo bur tajē e' a, e' yök a' yuëkeitō as idö a' ulã a' ñies. ¹³ Ie' tö se' yëttsã ì sulu kōs dör wēs stui es, ese ulã a' tã se' tsémiiitō wépa blúie ilã dalër íéna e' tso' esepa kîie. ¹⁴ E' batamik se' tsatkéitō ena se' nuì olo'yéitō se' kî.

Skëköl er buanene se' kî Cristo batamik

¹⁵ Skëköl kē wërta'wā, erë Cristo wa ie' e' kKayë' s'ditsö a. Kam İyi ulitane yör, e' yökî Cristo tso'tke. Ie' dör İyi ulitane qos e' tsata. ¹⁶ İ qos tso' kâ jai a ena kâ i' a, e' yö' Skëköl tö Cristo ta ñita. İ wërta'wā, ñies i kē wërta'wā İyi wökirie ena İyi kékölİe ena İyi wâkie wā diché ta' ese qos yö' ie' tö Cristo ta ena Cristo kîkoka. ¹⁷ Kam İyi ulitane yör, e' yökî Cristo tso'tke. İyi ulitane yöne ie' ta ñita ta İ'ñe ta e' qos kicha a tser ie' wā. ¹⁸ Ñies se' dör ie' icha, e'pa wökir ie' dör. Se' dör wes Cristo wák chkà es, etā ie' dör wes s'wökir es. Ie' kötewā, e' shkenekane se' tsāie as ie' dō İyi ulitane tsata. E' kuekî ie' dör se' sene mîchoë, e' wî kicha bua'ie. ¹⁹ Wes Skëköl dör, e' qos wënewā Cristo kî, es Skëköl tö ibikeitsbak. ²⁰ Ñies ie' tö ibikeitsbak tö İyi ulitane tso' kâ jai a ena kâ i' a ena kâ wa'ñe e' dörane ie' ulā a Cristo batamik. Es ie' tö se' er bua'wëne ie' wák kî Cristo kötewā krus mik, ipë tēne tajë se' nuî skéie e' wa.

²¹ Kenet se' bak i sulu wamblök ena i sulu bikeitsök, e' kuekî se' bak Skëköl bolökpa siulettsā bānet ie' yökî. ²² Erë ie' tö se' er buao'ne ie' kî Cristo kötewā se' nuî skéie e' wa as se' dōwā ie' wörkî batse'r, kē kî i sulu ta, kē kî i nuî ta'. ²³ Erë se' kâwōta e' tkökwa darërëë kekraë se' erblö Cristo mik e' a. Ttë buaë ttsë' a' tö wā paneke a' tö e' kē olo'yar, e' ta iwā dōraë a' ulā a. Ttë buaë e' pakane sulitane a kâ wa'ñe ñies ye' tso'ñak ipakök.

Kanè mène Pablo a

²⁴ Erë ye' weirke a' dalërmik, erë ye' ttsë'rke buaë. Cristo weine ie' icha dalërmik. Ie'pa dör wes ie' chkà es, e' kuekî ie'pa weirke e' dör wes ie' wák tso'İa weinuk es. E' kuekî ye' weirke qos a' dalërmik, e' dalë'ttsök ye' tso'. Es ye' tso'ñak weinuk Cristo ta. E' tö ye' ttsë'weke buaë. ²⁵ Skëköl tö kanè mé ye' a Skëképa Jesús icha e'pa kanëuk. Ie' tö ye' patké ie' ttë buaë qos e' pakök a' a. ²⁶ Se' bak kâ İaiäe, e'pa yökî ttë buaë e' bak blëulewā, erë İ'ñe ta İkkayëne ie' icha batse'rpā a. ²⁷ Ie' tö ibikeitsbak tö ttë e' kkacheraë ie'pa a. Ttë e' dör buaë shutëë, e' wa ie' er buaë chōmi pë' qos kē dör judiowak esepa a. Ttë buaë blëulewā, e' dör tö Cristo tso' se' er a, e' batamik se' dōrañak Skëköl olo ta' tajë, e' ska'. E' wā paneke se' tö kröröë.

²⁸ E' kuekî sa' tö Cristo ttë pakeke sulitane a. E' wa sa' tö sulitane patteke wöbla'weke kabikeitsë buaë yësyësë wa as sa' tö ie'pa qos mü Skëköl ulā a yöuletke buaë batsulewā Cristo ta ñita. ²⁹ E' kuekî ye' e' tkëwā darërëë kanëblök diché tajë meke Cristo tö ye' a, e' qos wa.

2

¹ Ye' kî ikiane tö a' wā İjcher tö ye' tso' kanëblök darërëë a' dalërmik kē shtrirta'wā. Ñies ye' tso' kanëblök s'yamipa serke Laodicea e'pa dalërmik ena s'yamipa malepa kē wā ye' suule, e'pa qos dalërmik. ² Ye' kanëblöke darërëë ie'pa dalërmik as ie'pa er diché kî İer buaë, ñies as ie'pa kî ñi dalëritsö tajë wes s'yamipa ekka ñi dalëritsö es. E' dör es, e' ta ttë buaë blëulewā Skëköl wā kuaë, e' wā qos ardaë ie'pa éna buaë. Ttë buaë e' dör Cristo wák. ³ Skëköl erbikö qos, ena Skëköl wā İyi İjcher qos, e' tso' Cristo a blëule wes İyi bua'buā tuë darërë blësö es. ⁴ Ye' tö a' a İché es as kē yi tö a' kî'tö'İ' ttë ttsër buaë, erë kē dör ttë mokî, ese wa. ⁵ Ye' wák kē ku' a' ta, erë e' dör wes ye' wák tso' a' ta es. Ye' wā İjcher tö a' e' tkëwā darërë ñikkëë a' erblö Cristo mik e' a wes wák eköl ë es. E' tö ye' ttsë'weke buaë.

Sene pa'qî Cristo a

⁶ A' tō Jesucristo klò'wétke e' kékòlie, e' kuekì a' senú wēs ie' kǐ ikiane es. ⁷ A' e' tkòwā darērēē ie' mik wēs kal wǐ kicha klòrwā es. A' talanú ie' mik wēs kal talar iwǐ mik es. A' kǐ erbló ie' mik kēkraē wēs a' wòblaone es. Wēstela mú kēkraē ie' a.

⁸ A' tso' erki as kē yi tō a' kǐtò'ù ttē kē wà tǎ' ese wa. Ttē e' ttsēr buaē erē iwà kē dōr mokǐ, ese dōr s'ditsō ttē ē. Ttē ese kōs pakane'bitu ká iaiāē, e' dōr ttē ēse tso' ká i' kǐ ese kē idōr Cristo ttē. ⁹ Cristo dōr s'ditsō erē wēs Skékōl dōr, e' kōs wēnewā ie' kǐ. ¹⁰ A' batsulewā ie' mik, e' kuekì kē ì skà kianeia' a' kǐ Skékōl wōrkǐ. Íyi wōkir wā diché tǎ' kē wērtǎ'wā ese kōs tsatǎ' ie' dōr. E' kuekì kē a' e' kǐtò'ùk ttē kua'kǐ wa.

¹¹ A' batsulewā Cristo mik, e' tō a' wák dēr suluē yéttsā. Es ie' tō a' wakyué a' er a iwà kkachoe tō a' dōr ie' icha. E' dōr wēs sa' judiowak wōblar iwēpa tottola kkuōlitla tōk tsir es iwà kkachoe tō ie'pa dōr Skékōl icha. ¹² A' tō iklò'wé mokǐ tō Cristo shkēo'kane Skékōl tō idiché tajē wa. E' kuekì mik a' wōsune, etā e' dōr wēs a' wōtēnewā ena a' shkēkane Cristo tǎ es. ¹³ Kenet tǎ a' dōr ì sulu wamblòkwakpa, e' kēwò ska' tǎ a' kē dōr Skékōl icha, e' kuekì a' dōr wēs s'duulewā es ie' a. Erē ie' tō a' shkēo'kane, sene mokǐ méitō a' a' Cristo tǎ ñitǎ. Sene sulu e' nuǐ kōs olo'yéitō a' kǐ. ¹⁴ Ie' ttē dalōiēno, e' dalōseō'wā se' tō, e' nuǐ kōs e' kǐ se' kkatēne. E' dōr wēs se' nuǐ kōs tso' kitule yēkkuō kǐ es. Erē ie' tō e' nuǐ kōs patuéttsǎ Cristo kōtēwā e' batamik. E' dōr wēs ie' tō se' nuǐ yēkkuō wōtē'wā krus mik Cristo tǎ ñitǎ es. ¹⁵ Cristo batamik ie' tō íyi wōkir ena íyi wák wā diché tǎ' kē wērtǎ'wā esepa diché yē'lur. Ie' e' ali'kǎ ie'pa kǐ tǎ ijaēō'itō wēs s'klòulewā ñippē shuǎ jaewē sulitane wōrkǐ yi e' aléka ikǐ e' tō es.

Ì tso' kǎ jai a ese kǐ a' er múwā

¹⁶ E' kuekì kē yi kar a' kkatòk chké kǐ di'yè kǐ. Ñies kǎwò tkò'wēke judiowak tō duas bit ena si' pa'alǐ bit ena eno diwò bit ekkē, ese kē tkò'wè a' tō e' kē kǐ yi kar a' kkatòk. ¹⁷ E' kōs me'atbak Skékōl tō ie'pa a iwà kkachoe tō ì weraē Cristo tō mik ide etā. Erē Cristo dē'bak. Es ttē e' kōs wà tka. E' kuekì ttē dalōiēno kēchke ese kē dalōiaria. ¹⁸ Wēpa e' ò tō ie'pa dōr pē' buaē sēr bēre, esepa tō Skékōl biyòchòkwakpa dalōieke. Ñies ie'pa e' chò tō Skékōl tō íyi kkacheke ie'pa a kabsueie. E' wa ie'pa e' ttsòkēkǎ tajē. Erē ie'pa ttē kē wà tǎ', e' dōr iwákpa kabikeitsō ē. Kē a' e' muktsǎ e' kǐtò'ùk ie'pa esepa ttē wa. ¹⁹ Ie'pa esepa kē ku'ia' e' batsòkwā Cristo dōr s'wōkir e' mik. Cristo dōr wēs s'wōkir es, etā se' dōr wēs ie' chká es. Se' wòbla tǎ', se' kukuōña tǎ' ena s'yese skà tso' tajē kua'kǐ kua'kǐ, e' kōs iēulewā buaē ñikkēē tǎ ikaneblòke buaē ñitǎ. Erē iwōkir kē tǎ' etā s'chká kōs e' kē dōr ìe bua'. Es se' dōr Cristo tǎ ñies. Se' batsulewā Cristo tǎ, e' tǎ se' kōs sēr buaē ñitǎ, ñi tsatkòke buaē wēs s'chká etkē es. E' dōr es, e' tǎ se' er diché kǐ iērdaē buaē wēs Skékōl kǐ ikiane es.

²⁰ A' duulewābak Cristo tǎ ñitǎ ttē ēse tso' ká i' a ese kōs yōkǐ. A' kē ku'ia' idikǐa. ¿Wēs a' tō iuutekeia? Ttē ese dōr i' es: ²¹ Chké sē kē kar; chké wǐ kē katar, kē ñar; chké dió kē kar. ²² Ì kōs dōr ñá cheke ttē ese tō, e' ertǎ'wa. Mik ichké one, di'yé one, etā kē itǎ'ia. Ttē ese kōs e' dōr ttē dalōiēno me' s'ditsō tō ese ē. ²³ Kuaē tǎ ittēsēsō tō ttē ese dōr mokǐ, wà tǎ'. Wēpa tso' ttē ese iutòk, esepa wēr wēsua ie'pa tō Skékōl dalōieke buaē mokǐē. Ie'pa e' ò tajē, suēsō tō wēsua mokǐ idir. Ie'pa wák e' we'ikòke tajē. E' kuekì iwēr tō ttē ese dōr buaē, erē kē idōr es. Ttē ese kē a' ì wamblak s'wák dēr suluē éna ese wòklonuk yēs.

3

¹ Se' shkeulekane Cristo tǎ ñitǎ, e' kuekì ì kōs tso' ká jai a, e' kǐ se' er múwā. Eē Cristo tkēr Skékōl ulá bua'kka dalōiērtǎ' tajē. ²⁻⁴ Se' duulewā Cristo tǎ ñitǎ.

Se' sene mokië e' tso' blëule Skëköl wä Cristo tä ñita, e' kueki kam ikkayërwa da'äie. Cristo dör sene moki se' a. Mik ie' dene kä i' a, e'tä ikkayërdaë sulitane a. Se' k'kayërdaë ie' tä ñita olo tä' tajë. E' kueki se' er müwä kekraë i' tso' kä jai a ese ki. Kë se' er mukwa, i' tso' kä i' a, ese ki.

Wëpa dör Cristo icha, esepa serke wës ie' ki ikiane es

⁵ E' kueki, i' sulu tso' kä i' a tö se' erkiöweke, ese kos olo'yö a' tö. Trë kos, sene sulusi kos, s'er me'rie trë ki, s'erbikö sulusi kos, ese olo'yö a' tö. Ñies íyi kkechè tajë, e' olo'yö a' tö (e' dör wës íyi diököl dalöie skëkölíe es). ⁶ Íyi ekkë kos kueki, wëpa kë tö Skëköl ttë iütetä', esepa ki Skëköl kësik ardaë. ⁷ A' bak senuk i' sulu kos ese dichë dikia. ⁸ Erë j'ne tä a' kawötä i' sulu skä tso' kos e' olo'yök. Ulune, kësik, ñi wamblö sulu, ese kos olo'yö a' tö. Kë a' ñi chökia suluë. Kë a' tö ttë sulusi chökia. ⁹ A' wák dër suluë ena wës e' ser, e' olo'ya' a' tö, e' kueki kë a' kachök ñita. ¹⁰ A' wák dër suluë, e' maneñebak sene pa'älj wa. Skëköl tö a' er yuëne pa'älj. Ie' tö a' er mane'wë michoë kekraë as a' er dö wës ie' wák er es. E' uk ie' tso' as a' dö ie' sini'pa chökíe. ¹¹ Se' dör Cristo icha, e' shua s'tso' dör judiowak ena s'tso' kë dör judiowak. Se' shua s'tso' datse kä banet, ñies s'tso' kë yöle tajë esepa. Se' shua s'tso' klöulewä kanë mésoie ese ena s'tso' kë dör es. E' kos kë dé' wës se' a. Cristo batamik se' kos dör ñikkë. Ie' dör íyi ulitane tsata, ñies ie' tso' se' kos er a.

¹² Skëköl tö a' shukitbak iwák a. A' batseo'itö ena a' dalër tajë ie' éna. E' kueki a' ñi saü er siarë wa, er bua' wa. A' e' öwa diöshet ñi yöki. A' senu bërë. Íyi kos panü a' tö énaë. ¹³ A' ñi dalë'ttsö er bua' wa. Yile tö i' sulu wamblé a' tä, e'tä e' nuí olo'yö a' tö iki. A' nuí olo'yö a' tö ñi ki wës Skëképa tö a' nuí olo'yé es. ¹⁴ Íyi ulitane ekkë tsata, a' ñi dalëritsö kekraë, e' dör iwí bua'ie. A' ñi dalëritsöke es, e' tä a' serdaë buaë ñita wës wák eköl ë es. ¹⁵ Moki Skëköl tö a' klöo'bak senuk bërë ñita wës wák eköl ë es. E' kueki a' e' mü as Cristo tö a' wëttsü senuk bërë ñita kekraë. Ñies wëstela chö a' tö ie' a' kekraë.

¹⁶ Cristo ttë blö a' tö a' er a' kekraë. A' ñi wöbla'ü iwa, a' ñi pattö iwa erbiké buaë kos meke Skëköl tö a' a, ese wa. Wëstela chö a' tö kekraë Skëköl a' a' er a' Salmo wa ena Skëköl ttsé wa ena ttsé meke Wiköl Batse'r tö se' a' ese wa. ¹⁷ Í kos weke a' tö, ñies i' kos cheke a' tö, e' kos ü ena ichö Skëképa Jesús ttö wa. Kekraë wëstela chö a' tö Skëköl dör S'yé e' a' Cristo batamik.

Wës se' ké senuk ñita

¹⁸ A' alaköpa wëm tä', a' wëm ttö dalöiö wës Skëképa mik erblökwapka kawötä iuk es. ¹⁹ A' wëpa, a' alaköl dalëritsö, kë kësik blök iki.

²⁰ A' ala'r, a' yé ena a' m'i, e'pa ttö dalöiö, e' wër buaë Skëképa wa e' kueki. ²¹ A' iyëpa, kë a' tö a' ala'r uluwarä ë ichökle as ie'pa kë eriar tajë shütë.

²² A' klöulewä kanë mésoie, a' wökirpa ttö dalöiö kekraë. A' kanëblö buaë ie'pa a' kekraë, kë dör tö mik ie'pa tö a' sueke e' ë tä ie'pa wökatoie. E' skéie a' kanëblö ie'pa a' er moki wa, Skëképa dalöieke a' tö e' kueki. ²³⁻²⁴ Ñermata a' dör Cristo kanë mésopa, ie' dör a' wökir moki. A' kanëblöke buaë kä i' a' a' wökirpa a, e' tä e' ské meraë Cristo tö a' a' aishkuö tä. E' kueki i' kos weke a' tö e' ü kanë wës a' tso' iuk Skëképa wák a' es, kë dör wës s'ditsö a' iwë es. ²⁵ Erë Skëköl a' sulitane dör ñies éme, e' kueki wëpa tö i' sulu wambleke, ese nuí ki ie' tö ie'pa we'ikeraë aishkuö tä.

4

¹ A' wëpa wä kanë mésopa tso', esepa tö ie'pa saü er bua' wa yësyësë. A' éna ianü tö a' wä wökir tso' ñies, e' dör Skëképa tso' kä jai a' e'.

Se' e' chõ ttök Skëköl ta

² A' e' chõ ttök Skëköl ta kekraë, kë ilo'yar. Mik a' ttöke ie' ta, eta e' ë wä bikeitsõ, ñies wëstela chõ ie' a. ³ Ye' tso' wõtëule ie' s'wõto wé a Cristo tté buaë blëulewä kuaë, e' pakë kuëkî. E' kuëkî ikiõ Skëköl a' tã ie' tã sa' kîmú Cristo tté kî pakök buaë ká wa'ñe as kë ì tã sa' wökló'ù. ⁴ Ikiõ Skëköl a' tã ye' mú ipakë buaë yësyësë wës ye' kawõtã ipakök es as sulitane éna iwà ar buaë.

⁵ Mik a' tso' pë' kë dör Jesús mik erblökwakpa, esepa ta, eta a' senú buaë wës Skëköl ala'r ké senuk es. Kë a' kawõ chõuk é. Kawõ yõttsa kapakök ie'pa ta. Cristo tté buaë pakõ ie'pa a. ⁶ A' ké ttök ie'pa ta tté bua'buä wa as ie'pa tã a' ttõ ttsõ er bua' wa. A' tso' erkî ì kos chakeke ie'pa tã a' eköl eköl, e' iütök yësyësë.

Pablo e' chéat

⁷ Tiquico tã ye' biyõ cheraë a' a. Ie' dör s'yami dalër tajë sa' éna ese. Ie' dör ye' kîmukwak yësyësë ese. Ie' dör Skëkëpa Jesucristo kanè méso ye' ta. ⁸ E' kuëkî ye' tso' ie' patkök a' ska' as ie' tã a' ichõ tã is sa' tso', ñies as a' er kuütõ. ⁹ Ie' ta Onésimo mi'ke ñies. Ie' dalër sa' éna, ie' dör s'yami e' tkëulewä darërë ese. Ie' datse a' ká a. Ie'pa bõl tã a' a' icheraë tã is sa' kawõ tköke.

¹⁰ Aristarco tso' wõtëule ye' ta s'wõto wé a, e' tã a' shkë'wémi. Ñies Marcos dör Bernabé duõ, e' tã a' shkë'wémi. A' a' iyënetke tã ie' de a' pakök, eta ikiõwa buaë. ¹¹ Jesús kië ñies Justo, e' tã a' shkë'wémi. Wépa tso' ye' ta ì blúie Skëköl tso' e' kanè a' e'pa shüã ie'pa mañal é dör judiowak. Ye' er pablérakitõ tajë. ¹² Epafras dör a' wakpa eköl, e' tã a' shkë'wémi. Ie' dör Cristo Jesús kanè méso. Kekraë ie' kköchöke Skëköl a' a' dalërmik tã a' mú e' tkëwä darërëé Cristo tté a' kë ibikeitsë bõtõt ena e' meulettsa da'aie ì kiane Skëköl kî ese woie. ¹³ Ye' wák tã ie' cheke mokî tã ie' kaneblöke darërëé a' dalërmik, ñies Jesús mik erblökwakpa tso' Laodicea ena Hierápolis, e'pa dalërmik. ¹⁴ Lucas tã a' shkë'wémi. Ie' dör s'kapëyökwak dalër tajë se' éna. Ñies Demas tã a' shkë'wémi.

¹⁵ S'yamipa serke Laodicea, e'pa shkë'ú sa' a. Ñies Ninfa ena Skëkëpa icha erule ñi dapa'uke ie' u a, e'pa shkë'ú sa' a. ¹⁶ Yëkkuõ i' arítsë one a' tã sulitane kukua, e' ukuõkî ta ipatkõmi a' tã Skëkëpa icha erule ñi dapa'uke Laodicea, e'pa a' as ie'pa tã iarítsõ ñies. Ñies yëkkuõ patkë' ye' tã Laodicea wakpa a, e' saú mik ide a' ska' eta. ¹⁷ Ichõ Arquiipo a' tã Skëkëpa Jesucristo kanè mène ie' a wë, e' wä ú ie' tã seraã buaë.

¹⁸ Ñies ye' dör Pablo, e' tã shkëne i' shté ye' wák ulà wa. Kë a' éna ichökwa tã ye' tso' wõtëule s'wõto wé a. As Skëköl er buaë chõ a' a.

Yëkkuö Tsá Kit Pablo tö Tesalónica wakpa a 1 Tesalonicenses

Pablo tö yëkkuö i' kit duas dabom skeyök ena skeyök kí et Jesús kune'bak e' ukuöki (50-51 AC) e' shu ulat. E' kuëki i' dör yëkkuö tsá kit ie' tö e'. Mik ie' ská dë'rö Tesalónica Skëköl tté buaë e' pakök etá Timoteo ena Silvano e'pa mir ie' ta. Mik Pablo tö Skëköl tté paka' ká e' a, etá tajë pé' uluneka ie' kí, e' kuëki ie' bakshkarmi dö Atenas. E' ukuöki ie' shkakmine kaneblökne Tesalónica Jesús mik erblökwakpa kimuk, erë kè ie' dë'röne. Erë Jesús mik erblökwakpa we'ikeke tajë pé' kè dör Jesús mik erblökwakpa esepa tö, e' kuëki Pablo tö Timoteo ë patkë'mi yëkkuö i' muk ie'pa a ier diché ioie (Hechos 12.1-14).

Ì kit Pablo tö yëkkuö i' kí e' dör i' es: Et: Ie' tö wëstela mé Skëköl a ì buaë o' ie' tö Jesús mik erblökwakpa tso' Tesalónica e'pa a e' kí. Nies Pablo tö ie'pa a ieri méne tö Skëköl tso' ie'pa ta.

Böt: Pablo tö ie'pa a ieri méne tö wës ie' bak senuk ie'pa shuá ena wës ie' tö ie'pa dalërits. Ie' tö ikit es ie'pa er diché ioie senuk Jesús a.

Mañat: Pablo tö ie'pa er diché ié senuk këkraë Jesús a. Nies ì tköraë Jesús mik erblökwakpa ta mik iblërulune etá, e' paké ie' tö ie'pa a. Nies ie' tö ikkaché tö wës se' kawötá Jesús datskene e' panuk kröröë.

Shkë'wë

¹ Ye' dör Pablo. Silvano ena Timoteo tso' ye' ta íe. Sa' tso' yëkkuö i' shtök Skëkëpa Jesús icha erule serke Tesalónica e'pa a. A' batsulewá Skëköl dör S'yé e' mik, nies Skëkëpa Jesucristo mik. As ie'pa er buaë chö ena sene bërë mü a' a.

Pablo wëstela ché Skëköl a Tesalónica wakpa dalërmik

² Këkraë sa' tö wëstela cheke Skëköl a a' dalërmik. Mik sa' ttöke ie' ta, etá këkraë sa' tö ikieke a' kí. ³ Sa' éna íane tö a' erblöke Jesús mik, e' kuëki a' tö ì kos buaë weke. S'yé dalër tajë a' éna, e' kuëki a' kaneblöke darërë ie' a. Skëkëpa Jesucristo datskene, e' paneke a' tö mokië, e' kuëki a' e' tkéwa darërë ie' mik. E' kos kuëki këkraë mik sa' ttöke Skëköl ta, etá sa' tö wëstela cheke ie' dör S'yé e' a a' dalërmik. ⁴ A yamipa dalër tajë Skëköl éna, sa' wá ijcher tö ie' tö a' shukitbak ie' ala'rie. ⁵ Mik sa' tö Jesús tté buaë paka' a' a, etá kè sa' wá ipakane tté ë wa. Nies Wiköl Batse'r diché e' kkayé' sa' tö a' a. A' tö isuë tö ì ché sa' tö, e' ché sa' tö er mokië wa. A' wá ijcher buaë tö sa' bak senuk yësyësë a' shuá iwà kkachöie tö a' kawötá senuk es.

⁶ Es a' dë'bak senuk yësyësë wës sa' ser es, nies wës Skëkëpa Jesús ser es. Mik a' tö Jesús tté buaë klöo'bak, etá e' kuëki pé' tö a' we'ik siarë, erë a' tö tté e' klö'wekeia ttsé'ne bua' wa Wiköl Batse'r batamik. ⁷ E' wa a' tö iwà kkaché Jesús mik erblökwakpa serke Macedonia ena Acaya, e'pa kos a' tö wës s'kawötá senuk Skëköl a. ⁸ A' batamik Skëkëpa Jesús tté buneka Macedonia ena Acaya. Ká wa'ne, wé ye' mirwá, eë pé' kos wá ijcher tö a' erblöke Skëköl mik. E' kuëki kè ì ku'ia ché yi a' tté e' kí. ⁹ Sulitane tö sa' a' icheke tö a' tö sa' ki'wá buaë. Nies ie'pa tö icheke tö íyi diököl tso' dalöie, ese kos watëttsá a' tö kanebloie Skëköl chökke eköl ë e' a. ¹⁰ Nies ie'pa tö icheke sa' a' tö a' tso' Jesús datse ká jai a, e' panuk er moki wa. Ie' dör Skëköl Alà. Ie' kótéwá, erë Skëköl tö ie' shkëo'kane. Ie' tö se' tsatkéë, se' weirdaë siarë aishkuö ta, e' yöki.

2

Ì o' Pablo tò Tesalónica

¹ A yamipa, a' wà ijcher buaë tò sa' sene' a' shuà, e' wà kě dör éme, e' tò a' kímé buaë. ² A' wà ijcher tò kam sa' dō a' ska' e' yōkī Filipos wakpa tò sa' yē' suluë, sa' we'ik siarë. Nies a' ká a' pē' bak e'pa éna sa' wōklō'wak erë Skëköl tò sa' kímé'. Ie' tò diché mé sa' a' Jesús tté buaë pakoie a' a'. ³ Sa' kě tò s'patteta' kache tté wa ö iyi sulusi dalërmik ö s'kītō'woie. ⁴ Sa' kě tò s'patteta' es. Skëköl tò sa' er webleke, e' tò sa' shukit. Ie' tò kanë me'at sa' ulà a' Jesús tté buaë pakök. E' kuëkī sa' ipakeke as sa' wër buaë ie' wa, kě dör s'ditsō wa. ⁵ A' wà ijcher tò sa' kě dē'rō a' ska' a' kīkōkkā kache tté wa. Kě sa' wà a' pautule inuköl kiane sa' kī e' kuëkī. Skëköl wà ijcher tò sa' kě wà iwamblëne es. ⁶ Sa' kě dē'rō a' ska' as a' tò sa' kīkōkā ö yi skā tò sa' kīkōkā. ⁷ Sa' dör Cristo ttekōlpa tsá, e' kuëkī sa' wà kawō ta' as a' tò sa' saū buaë, erë e' kě kine sa' wà a' a'. Sa' tò a' suë wës alà mī tò ila'rla suë es. ⁸ Sa' éna a' dalër tajë, e' kuëkī sa' ttsē'ne buaë a' pattök Skëköl tté buaë wa. Kě dör e' é wa, nies sa' e' mumittsa weinuk a' dalërmik. ⁹ A yamipa, a' éna iane tò mik Skëköl tté buaë paka' sa' tò a' a, e' dalewa sa' kaneblë' darërë. Sa' kaneblë' ñië nañeë as sa' kě tò a' ulà panū sa' toië.

¹⁰ A' wà ijcher, nies Skëköl wà ijcher, tò sa' sene' batse'r yësyësë kě kī ì sulu tté ta' a' dör Jesús mik erblökwakpa e'pa shuà. ¹¹⁻¹² A' wà ijcher tò sa' tò a' paut, a' er pablë' eköl eköl wës iyë tò iwë iwák ala'r ta es. Nies sa' tò a' a iyë' kekraë tò a' senú yësyësë wës Skëköl kī ikiane es. E' tò se' klō'bak as se' dō ì blúie ie' tso' olo ta' tajë e' kīie.

¹³ Mik sa' tò Skëköl tté paka' a' a, eta a' kě wà itsëne wës s'ditsō tté es. E' skéie a' tò itse' wës Skëköl tté mokī es, ta es je' idir. E' kuëkī kekraë sa' tso' wëstela chök Skëköl a' a' dalërmik. Ie' tté batamik, iwakanewëkeitō a' dör Jesús mik erblökwakpa e'pa er a. ¹⁴ A yamipa, a' wakpa ditsëwōpa e'pa tò a' we'ik siarë. Es ñies ibak Skëköl icha erule erule erblō Cristo Jesús mik tso' Judea e'pa ta. Judiowak malepa tò ie'pa we'ik siarë ñies. ¹⁵ Judiowak tò iwakpa we'ik Jesús tté kuëkī, e' wakpa é tò Jesús kōtwā wës ká iaiäë ie'pa tò Skëköl ttekōlpa kōtulurbak es. Nies ie'pa é tò sa' trëo'yal. ¡Ie'pa kě wër buaë Skëköl wa! ¡Ie'pa kě wödör yi mik! ¹⁶ Mik sa' tò Skëköl tté pakeke pē' kě dör judiowak esepa a' as ñies ie'pa tsatkër, eta judiowak ñe'pa tò sa' ma'wé wōklō'wë as kě sa' tò tté e' pakō, erë ie'pa kě ulà dē' iska'. Es ì sulu nuí, e' kī kieke ie'pa tò e' kī tajë. Bata ekkë ta' Skëköl tò ie'pa kichatëttsatke.

Pablo shkakne ie'pa weblök

¹⁷ A yamipa, sa' manéyal, sa' kě ku'ia a' ta ñita, erë sa' er me'rie a' kī. Sa' manéyal erë bet ta sa' éna shkakne suluë a' weblökne. ¹⁸ Sa' tò ima'wé, ye' wák tò ima'wé tseë erë Satanás tò sa' wōklō'wé. ¹⁹ Mik Skëképa Jesús dene, eta çyi tò sa' ttsë'wëmi buaë mokjë ie' wōä? ¡E' dör a'! Ì buaë paneke sa' tò Jesús wörkī a' batamik. A' dē' Skëköl ala'rie, e' tò sa' ttsë'weraë buaë Jesús wörkī. ²⁰ Yëne e', a' wa sa' e' ttsōkeka, a' tò sa' ttsë'wëke buaë.

3

Timoteo patkémine Tesalónica wakpa ska'

¹ Bata ekkë ta, mik sa' kě a' idalë'ttsëneia, eta sa' tò ibikeits tò "sa' bōl ate ¡e Atenas ² ta s'yami Timoteo e' patkekemi sa' tò a' weblök." Ie' dör Skëköl kanë méso Cristo tté buaë pakök wës sa' es. Sa' tò ie' patkë'mi a' kīmuk as a' diché kī iër Jesús tté a' ena a' erblōia mokjë imik. ³ Sa' kě kī ikiane tò a' wële eriawë,

a' weirke siarë Jesús tté kuëki, e' tö. E' tköraë se' tã wake'. ⁴ Mik sa' bak a' ska', etã sa' tö a' a' iyë' tajë tö se' weirdaë pë' kē dör Jesús mik erblökwakpa esepa ulà a. A' wã ijcher buaë tö iwã tka es. ⁵ E' kuëki mik ye' wák kē a' idalë'ttsëneia, etã Timoteo patkë'miyö a' tté ttsök tö çis a' erblöke Jesús mik e' mir? Ye' suane siarë dö' Satanás tö a' erkiöwë tã a' èmine tã kos sa' tö a' pattë e' weirdawa è.

⁶ Erë Timoteo tso' a' ska', irö ie' dene. Ie' wã biyö buaë debitu sa' a. Ie' ichë tö a' erblökeia Cristo mik, ñies a' ñi dalëritsökeia buaë. Ke kraë a' tö sa' bikeitseke er bua' wa. A' éna sa' suakne suluë wes sa' éna a' suakne es. ⁷ A' yamipa, a' erblöke Jesús mik buaë, e' tö sa' er pableke tajë sa' eriarke kos sa' weirke kos e' shua. ⁸ Mik sa' ittse' tö a' e' tkéwa darërë Skëkëpa mik, etã sa' er dekane. ⁹ A' tö sa' tse'wë buaë ichöke Skëköl wöa. Ke kraë sa' tö wëstela cheke ie' a' tajë a' kï, erë e' kē dör wë'. ¹⁰ Sa' tö ie' a' ikieke tajë ñie nañeë as kawö müitö sa' a' a' suojë a' kï wöbla'woie as a' kï yör erblök Jesús mik.

Pablo tté Skëköl tã

¹¹ Skëköl dör S'yë e' ena Skëkëpa Jesús e'pa a sa' tö ikieke tö sa' kímú shkoie a' ska'. ¹² As Skëkëpa tö a' kō ñi kï dalëritsök tajë shutë ñies sulitane dalëritsök wes sa' tö a' dalëritseke es. ¹³ As ie' tö a' er diché kï iö as a' dö Skëköl dör S'yë e' wörki batse'r, kē kï i sulu tté tã', mik Skëkëpa Jesús datskene ie' icha batse' rpa tã etã. Es e' idir.

4

Sene wër buaë Skëköl wa ese

¹ A' yamipa, sa' tö a' wöbla'ö' tö a' senü wes Skëköl wa iwër buaë es, e' iuteke buaë a' tö. I' tã sa' tö a' a' ikieke, sa' tö a' patteke Skëkëpa Jesús ttö wa, tö a' kï senü yësyësh ke kraë.

² I' uk a' ka' ye' tö Skëkëpa Jesús ttö wa, e' jcher buaë a' wã. ³ Skëköl kï ikiane tö a' ser batse'r, e' wã kiane chë tö a' e' sköttsã trë kos yöki. ⁴ A' e' wöbla'ü e' kkö'nuk batse'r dalöiërta'. ⁵ A' kē kane senuk wes pë' kē e' batsötã Skëköl mik es. Ie'pa trër tajë wes iwákpa kï ikiane es. ⁶ A' dör ñi yamipa Jesús ttë wa, e' kuëki kē a' kane ñi tsiriuk a' alakölpa wa. A' ñi wamblö es, e' tã a' ñi dalöseukewa. Sa' tö a' a' iyë' bak tö wépa tö iwambeleke es esepa we'ikeraë siarë Skëkëpa Jesús tö. ⁷ Skëköl kē wã a' klöone e' ia' ukkã sene sulusi wa. Ie' tö a' klöo' senuk batse'r ie' a. ⁸ E' kuëki yi tö ttë i' watëttsã, ese kē wã s'ditsö ttë watënettsã, ie' tö Skëköl tö Wiköl Batse'r mé se' a, e' ttë watëttsã.

⁹ Skëköl wák tö a' wöbla'wë ñi dalëritsök, e' kuëki kē i' shteku'ia sa' tö ttë e' kï. ¹⁰ A' yamipa, e' yëne tö Jesús mik erblökwakpa serke Macedonia, e'pa kos dalër tajë a' éna. Erë sa' tö a' kï patteke tö a' kï ñi dalëritsö tajë shutë. ¹¹ Ñies a' e' chö senuk bèrë. Pë' kē tsiriwar kanë wa, ttë wa, i wa. A' wakpa i'yi è wã saü wã shulö. A' kaneblö a' wákpa ulà wa wes sa' tö a' iyë' es. ¹² A' tö iwë es, e' tã pë' kē erblö Jesús mik, esepa tö a' dalöieraë. Ñies a' tö iwë es, e' tã i kos kiane a' kï seneioe, e' döraë a' ulà a' as a' kē tö yile ulà panü a' kanéwoie.

Skëkëpa Jesús datskene

¹³ A' yamipa, sa' kï ikiane tö a' wã ijcher tö i' tköraë se' blërulunebak esepa tã as a' kē eriar wes wépa kē ku' i panuk, esepa eriar es. ¹⁴ Se' tö iklö'wë tö Jesús kötëwa shkenekane, e' kuëki ñies se' tö iklö'wë tö wépa batsulewã ie' mik blërulunebak, esepa tserabitu Skëköl tö Jesús tã mik idatskene etã.

¹⁵ E' kuëki i' kkey' Skëkëpa tö sa' a e' chekene sa' tö a' a, e' dör tö mik ie' dene, etã se' dör ie' icha tso' tse'ka, esepa kē mine se' malepa blënewã, esepa

yöki kewé. ¹⁶ Mik Skèkèpa wák bitukene ká jai a, etá ittöraë aneule darèrè ttseraë sulitane tö. Nies Skèköl biyöchökwakpa wökir kibi, e' ardaë ta Skèköl duk bla'weraëitö tajë. Etá wépa batsulewá Cristo mik blèrulunebak, esepa shkèrdakane kewé. ¹⁷ E' ukuöki ta se' tso' ttsè'ka ká i' a, esepa qos busdaka ie'pa ta ñita mò a ta Skèkèpa Jesús kueraësö kashuk a, etá es se' tso'ie ie' ta këkraë. ¹⁸ E' kueki a' ñi er diché iö ttè e' wa.

5

¹⁻² A yamipa, a' wa ijcher buaë tö mik Skèkèpa Jesús datskene, etá kèwö e' datse kè biyö yèule wés akblökwakpa döwá se' u a nañewe es. Kè yi wá ijcher tö mik idatskene, e' kueki e' kèwö kè kituk sa' a yèkuö ká a' a. ³ Mik sulitane tö iché: "Ire' sulitane serke bèrè ñita, kè pauirku'", e' bet ta i sulu döraë ká i' ká ta s'ditsö weirdaë siarè. Ie'pa kè tköpashkar iulá a wés tayé alá kurke e' kè tköpashkar iweir tajë e' ulá a es. ⁴ Erè a yamipa, a' kè serku'ia ká ttsettse a wés ie'pa es. E' kueki e' kèwö kè döpa a' ká wés akblökwakpa döwá es. ⁵ A' qos serke yèsyèsé Jesús ttè dikia, e' dör wés se' serke ká ñiwe a es. Skèkèpa Jesús kèwö, e' tö a' ttsè'weraë buaë. Kè se' tö i sulu wambleku'ia wés ká ttsettse wakpa es. ⁶ E' kueki kè se' kàne senuk wés ie'pa es. Ie'pa dör wés se' kapötulur es, kè ku' i panuk. Erè se' kawötá senuk wösh wa, kabikeitsöke buaë wés s'tso' kkáme es. ⁷ Wépa kapötkèter, esepa kapötkèter nañewe. Wépa tteke blo' tö, esepa tteke blo' tö nañewe. ⁸ Erè se' dör wés ká ñiwe wakpa es, esepa ké kabikeitsök buaë wés s'tso' kkáme es. Se' erblö Jesús mik, ñies se' ñi dalèritsö, e' tö se' bleraë wés iyi daloie ieke ñippökwa kpa tö ibatsi' ká kuaböt yöki es. Nies se' tsatkèrdaë, e' panusö kröröe, e' tö se' tsatkeraë wés iyi daloie tkekeka ñippökwa kpa tö iwökir ká e' tsatkoie es. ⁹ Skèköl kè wá se' klöng ie' ala'rie se' we'ikoie. E' skéie se' klöng bakitö se' tsatkoie Skèkèpa Jesucristo batamik. ¹⁰ Cristo kótewá se' skéie as se' ser michoë ie' ta ñita. Se' blènewá ö se' tso'ia ttsè'ka, e' kè dè' wés ie' a mik ie' datskene etá. ¹¹ E' kueki a' ñi er pablö, a' ñi diché iö, ttè ikkè wa wés a' tso' iwá uk es.

Pablo tö ie'pa ká patté

¹² A yamipa, wépa tso' kanèblök darèrè a' wökirpaie Skèkèpa Jesús ttè a, esepa tö a' kkö'neke, a' patteke as a' ser buaë yèsyèsé Skèköl a. E' kueki sa' tö a' a ikieke tö ie'pa dalöiö. ¹³ Ie'pa dalöiö tajë. Ie'pa dalèritsö ie'pa kanè kueki. A' senu bèrè ñita.

¹⁴ Nies sa' tö a' patté tö a' wépa bikène, kè éna kanèblak, esepa uñú. Wépa eriarke, esepa er pablö. Wépa kè ku' tkèulewá darèrè erblök Jesús mik, esepa kimú. Sulitane dalé'ttsö er bua' wa.

¹⁵ A' e' kkö'nú. Mik yi tö i sulu wamblé a' ká, etá kè a' tö i sulu wamblökne ie' ká iskéie. E' skéie a' e' chö këkraë er buaë chök ñi a ena sulitane a.

¹⁶ A' ttsè'nú buaë këkraë. ¹⁷ A' ttö me'rie Skèköl ta. ¹⁸ I qos ká wéstela chö Skèköl a. A' dör Cristo Jesús icha, e' kueki Skèköl ká ikiane tö a' ser es.

¹⁹ I weke Skèköl Wiköl tö a' shüa, e' kè wöklö'war. ²⁰ Ttè Skèköl ttekölie, ese kè watarttsá. ²¹ Iwá qos bikeitsö bua'iewá. Wé dör buaë ese blö. ²² I sulu qos, ese yöki a' e' sköttsa.

²³ Skèköl dör sene bèrè mukwak, as e' tö a' kimú senuk batse'r. Nies as ie' tö a' chká, a' er, a' wiköl, a' wák wa'ñe kkö'nú kè ká i sulu ttè ta' yès dö mik Skèkèpa Jesucristo datskene etá. ²⁴ Yi tö a' klöng bak, e' ttö mokjë. Ie' tö ese qos waweraë.

Pablo e' chéat

- 25 A yamipa, a' tō ikiō Skëköl a sa' k̄j.
- 26 S'yamipa kōs shkē'ú sa' a ñi dalër wa.
- 27 Ye' tō a' ké Skëkëpa Jesús ttō wa yëkkuō i' sauk s'yamipa kōs a.
- 28 As Skëkëpa Jesucristo er buaë chō a' a.

Yëkkuö Skà Kit Pablo tö Tesalónica wakpa a, i' ta ide böt 2 Tesalonicenses

Mik Pablo bak Corinto eta ie' tö yëkkuö i' kit Jesús mik erblökwakpa tso' Tesalónica e'pa a. I' dör yëkkuö skà kit ie' tö ie'pa a, i' ta ide böt. S'wöbla'ukwakpa wele tö ichè tö Jesús skà dè'röbakne e' kueki kè s'kawöta kanablök. Jesús mik erblökwakpa welepa tö e' klöo', e' kueki ie'pa kè kanablöia chké yulioie. E' kueki Pablo tö Jesucristo skà datskene e' paké ie'pa a.

Pablo éna ie'pa a ichak yësyësè tö Jesús kam döne e' kueki ie' tö yëkkuö i' kit. Ie' tö ie'pa a iché tö Jesucristo datsketkene e' yöki wëm döraé eköl sulitane kitö'uk. E' kanablöraé Satanás diché wa. Nies ie' tö ie'pa a iché tö mik Jesús dene eta pé' kos kè erblène ie' mik e' we'ikeraé Skéköl i'.

Erè kam Jesús döne eta ie' mik erblökwakpa kawöta senuk yësyësè ena ie'pa kawöta kanablök e' kkö'noie. Es Pablo tö ie'pa a iché.

Shke'wè

¹ Ye' dör Pablo. Silvano ena Timoteo tso' ye' ta ié. Sa' tso' yëkkuö i' shtök Skékèpa Jesús icha erule serke Tesalónica e'pa a. A' batsulewa Skéköl dör S'yé ena Skékèpa Jesucristo e'pa mik. ² As ie'pa er buaé chö ena sene bërè mù a' a.

Mik Jesús dene, eta pé' sulué we'ikeraéitö

³ A yamipa, kekraé sa' kawöta wéstela chök Skéköl a' a' dalérmik. A' erblöke Jesús mik, e' kí mir buaé. E' sù a' ñi daléritsöke, e' kí mir buaé. E' tö sa' ké wéstela chök Skéköl a. ⁴ Sa' tö a' tté ppéka buaé Skéköl icha eruleé kos e'pa shua. Erè a' weirke siarè s'bolökpa ulá a, a' töierke siarè Jesús tté kueki, erè a' e' tkéwa darèrèé, a' erblökeia Jesús mik buaé, e' kueki sa' tö a' kikéka. ⁵ E' kos wa iwènewa tö Skéköl tö s'shulè yësyësè. Ie' dör se' blú, e' tté kueki a' weirke. E' wa iwènewa tö ie' tö ibikeitseke tö a' je' didir i' blúie ie' tso' e' kije.

⁶ Skéköl tö s'shuleke yësyësè kekraé, e' kueki buaé idir tö wépa tö a' we'ikeke esepa we'ikeraé ie' tö siarè. ⁷ Ta' a' weirke siarè e'pa enuraé sa' ta ñita. E' kos tkóraé mik Skékèpa Jesús datskene ie' biyöchökwakpa diché ta' tajé e'pa ta' ena bö'wö ñarke tajé e' shua eta. ⁸ Wépa kè e' batsöta' Skéköl mik, kè wa Skékèpa Jesús tté buaé e' iütène, esepa kos we'ikök ie' datse. ⁹ Ie'pa weir michoé siarè busdattsa' banet Skéköl diché ta' tajé olo ta' tajé, e' yöki. ¹⁰ E' kos tkóraé mik Skékèpa Jesús datskene eta. E' kéwö ta' ie' icha bats'e'pa kos tö ie' kikeraka. Se' erblé ie' mik, esepa kos tö ie' dalöieraé. A' tö tté yé' sa' tö a' a, e' klö'wé e' kueki a' tso' ñak e'pa shua.

¹¹ E' kueki sa' tö Skéköl a' ikieke kekraé a' ki. Sa' tö ikieke ie' a' as ie' tö a' saü tö a' serke yësyësè wes ie' tö a' klöo' bak senuk es. Nies sa' tö ikie ie' a' tö ie' tö a' kimü i' buaé kos kiane wè a' ki e' wa uk buaé ie' diché wa. E' kos wak a' éna a' erblöke Jesús mik e' kueki. ¹² Sa' tö ikieke es as Skékèpa Jesús kikarka a' batamik, nies as Skéköl tö a' kikoka buaé. Ie' ena Skékèpa Jesucristo e'pa er buaé chö a' a, e' kueki ie'pa tö a' kimeraré iwá uk buaé.

¹ A yamipa, mik Skëkëpa Jesucristo datskene, etä se' busdaka kashuk a ñi dapa'uk ie' ta, e' ttë pakeke sa' tō a' a' i'ñe. Sa' tō a' a' ikieke kröröë tō ² yile iché tō Skëkëpa Jesús datskene, e' k'ëwō detke, e' ta' kē a' e' k'itō'uk e' t'kiuk ttë ese wa. Isalema yile tō a' a' icheke tō Wikōl Batse'r tō sa' a' ikkaché tō Jesús denetke. Isalema yile tō icheke tō sa' tō ie'pa a' iyē' ö sa' tō ikit yëkkuö k'ij tō Skëkëpa Jesús denetke ká i' a'. Yile tō iché es, e' ta' e' dör kache. ³ Kē a' e' k'itō'uk ttë ese wa yēs. Skëkëpa Jesús kam dōne e' yōki tajē pē' tō Skëkōl waterattsä. Nies wēm sulusi ichōkle wōmenettsabak weinuk e' dōraē. ⁴ Ì kōs tso' dalōiē skëkōlie, ese kē kiarpa ie' k'ij. Ie' wák e' t'sōrakā ese kōs tsata. Ie' k'ij ikiane tō sulitane tō ie' ē dalōiē. Ie' e' t'kōrakā Skëkōl wé kibi a' ta' ie' chōraē: "ye' dör iyi ulitane këkōl."

⁵ Mik ye' bak a' ska', etä iyi ekkē yē'yō a' a', ye' a' ta' e' ane a' éna. ⁶ Ì tō wēm sulusi ñe' wōklō'wekeia' as kē idō kam ik'ëwō dō e' yōki e' jcher a' wā. ⁷ Erē i'ñe ta' Satanás tso'tke iwakanéuk bër akirie as s'ditsō tō Skëkōl ttë watōttsä. Erē wēm sulusi ñe' kē dōpa dō mik yi tso' iwōklō'uk e' yēnettsä etä. ⁸ Mik iyēnettsä, etä wēm sulusi e' dōraē sulitane wōrk'ij. Erē mik Skëkëpa Jesús de, etä ie' e' alōrakā i'ki ilo tajē wa ta' itterawaitō ikkō siwē ē wa. ⁹ Mik wēm sulusi ñe' de (kam Jesús tō ittōwā e' yōki), etä ie' dōraē Satanás batamik. Satanás diché wa, ie' tō ì kē or yi a' ese kōs weraē s'k'itō'woie. ¹⁰ Ì sulu kōs wa ie' tō s'wōmeuletttsä weinuk aishkuö ta' esepa k'itō'weraē. Ie'pa kē wā Jesús ttë mok'ij e' dalēritsē e' tsatkoie, e' kuek'ij ie'pa wōmeuletttsä weinuk. ¹¹ E' kuek'ij Skëkōl tō ie'pa wōmeratttsä as ie'pa e' k'itō'ū Wēm Suluē Ichōkle e' kache wa. ¹² Es ie'pa kē tō ttë mok'ijē ñe' klō'wē. E' skéie ie'pa ttsē'r buaē ì sulu wamblök, e' kuek'ij Skëkōl tō ie'pa wōmeratttsä weinuk aishkuö ta'. Esepa kōs k'ij inu' dōraē.

S'yě tō se' shukitbak tsatké

¹³ Erē, a yamipa, a' dalēr tajē Skëkëpa Jesús éna. Tsawe ta' Skëkōl tō a' shukitbak tsatké i'Wikōl tō a' batse'wē e' batamik. Nies a' tsatkēne ttë mok'ijē klō'wē a' tō e' batamik. E' kōs kuek'ij sa' kawōtā wēstela chök Skëkōl a' kekraē a' k'ij. ¹⁴ Sa' tō Jesús ttë buaē paka' a' a', e' wa Skëkōl tō a' klō'bak as a' s'er michoē Skëkëpa Jesucristo ta' ñita' e' olo tajē e' a'.

¹⁵ A yamipa, e' kuek'ij, ttë wa sa' tō a' yō' mik sa' bak a' shuā etä, ñies mik sa' tō yëkkuö kit a' a' etä, ttë e' kōs blō buaē a' er a', kē ilo'yar. ¹⁶ Skëkëpa Jesucristo ena Skëkōl dör S'yě, e'pa éna se' dalēr tajē. Ie'pa er buaē chē se' a', e' tō se' er pablē michoē. Nies ie'pa kablē' sene michoē muk se' a', e' panuk kröröë se' tso'ie. ¹⁷ As ie'pa tō a' er pablō. As ie'pa tō a' er diché k'ij idō as a' tō ì buaē kōs ū ttë wa ena iwawatke.

3

S'yě a' ikiö sa' k'ij

¹ A yamipa, bata ekkē ta, a' tō Skëkōl a' ikiö sa' k'ij as Skëkëpa Jesús ttë pakeke sa' tō, e' k'ij pakar bet ká ulitane wakpa a' ta' e'pa tō iklō'wē wēs a' tō iklō' es. ² Nies pē' tso' tajē kē erblōk'ij Jesús mik, e' kuek'ij a' ikiö Skëkōl a' tō ie' tō sa' tsatko pē' sulusi yōki. ³ Erē Skëkëpa Jesús ttō mok'ijē, ie' tō a' se'weraē tkëulewā darērē ie' mik ta' a' tsatkeraeitō ì sulu yōki. ⁴ Sa' e' mué ie' mik tō ie' tō a' k'ijeraē. E' kuek'ij sa' wā ijcher tō ì uk a' kē sa' tō, e' wawé a' tō ta' a' iwē michoē. ⁵ As Skëkëpa tō a' k'imū kōs Skëkōl éna se' dalēr e' wā anuk. Nies as a' k'imuitō a' weirke kōs e' dalē'ttsök wēs Cristo tō ie' icha dalē'ttsē' es.

Se' kawōtā kanēblōk

⁶ A yamipa, Skëkëpa Jesucristo ttō wa sa' tō a' a' icheke tō s'yamipa welepa bikërke, esepa yöki a' e' skō. Wépa kē tō ttē me'at sa' tō e' iuteku', esepa yöki a' e' skō, kē iutar. ⁷ A' wā ijcher buaē tō a' kawōtā senuk wēs sa' bak senuk a' ska' es. A' kē wā sa' sune bikënu. ⁸ Sa' kē wā yi chke ñane kē patoule. E' skéie sa' bak kaneblök darërë ñië nañeë shtrine wa ì wa choie, di' yoie as sa' kē tō yi tsiriü e' tië wa e' kanewë wa. ⁹ Mik sa' bak a' ska' warma a' kawōtā sa' sauk, sa' kkō'nuk, erë sa' kē wā ì kine a' a' es. Es sa' kaneblë' a' ska' as a' wöblar kaneblök wēs sa' tō a' a' iwà kkayë' es. ¹⁰ Mik sa' bak a' ska', etā ttē i' yë' sa' tō a' a': "Yi kē kaneblak, ese kē tiar." ¹¹ Sa' tō ittse tō a' welepa bikërke tajë. Ie'pa kē kaneblökü' yës, e' skéie wépa kaneblöke esepa tsiriwëkerakitō ñië. ¹² Pë' esepa patté sa' tō, ñies ie'pa ké sa' tō Skëkëpa Jesucristo ttō wa kaneblök darërë bërë e' kanéwoie.

¹³ Erë, a yamipa, kē a' shtrinuk ì buaë uk këkraë. ¹⁴ Ttē shtéyö yëkkuö i' kï, e' kē iutë yile tō, e' tã ichö a' malepa a. Ie' yöki a' e' skō as ijaërka tã ier mane'üne. ¹⁵ Erë kē ie' suar suluë wēs s'bolök es, e' skéie ipattó er bua' wa wēs s'ël es.

Pablo e' chéat

¹⁶ Skëkëpa Jesús dör sene bërë mukwak, as e' tō sene bërë mù a' a' këkraë ì qos tköke a' tã e' shua. As ie' tkérie a' ulitane tã këkraë.

¹⁷ Ye' dör Pablo, e' tō shkëne i' shté ye' wák ulà wa wēs ye' tō ishteke yëkkuö qos shtéyö ese kï es. Es sulitane wā ijcher tō ye' wák tō ishtë. ¹⁸ As Skëkëpa Jesucristo er buaë chö a' ulitane a' tajë.

Yëkkuö tsá kit Pablo tö Timoteo a 1 Timoteo

Pablo tö yëkkuö kit mañat Jesús mik erblökwakpa wökirpa a, e' et e' dör itsá kititö Timoteo a e'. Yëkkuö i' dör ie' pattoie wës ie'pa kawöta s'wëttsük s'wökirpaie.

Timoteo dör Pablo wapiöyk ikané a. Mik ie' bak duladula eta Pablo tö ie' klöo' kanablök ie' ta. Timoteo bak senuk ká kiè Listra ate Asia ee. Ie' yé dör griegowak ena imi dör Israel aleri. Mik Pablo tö Jesús tté buaé paka' Listra eta Timoteo erblé' Jesús mik. E' ukuöki mik Pablo skà bak Listra eta ie' tö Timoteo shukit kanablök ie' ta (Hechos 16.1-4). E' ukuöki Timoteo kanablé' tajé Pablo ta Jesús tté buaé pakök ká ku'a'ki ku'a'ki a. E' ukuöki ta Timoteo bak Jesús mik erblökwakpa wëttsük Éfeso. Pablo tö yëkkuö i' kit Timoteo a ie' kimoie wës ie' ké senuk kanablök.

E' kíieta se' wëse ké kanablök Jesús mik erblökwakpa wökirpaie ena e'pa kímukwakpaie, e' kit Pablo tö Timoteo a. Nies Jesús mik erblökwakpa tso' Éfeso e'pa shua kabene tso' tajé. Pé' wëlepa tö s'wöbla'weke kache tté wa, esepa kí talara tajé, e' ché Pablo tö Timoteo a tö wës ie' kawöta tté ese shulök.

Yëkkuö i' tö se' kímèmi tajé j'ne ta. Yëkkuö i' tö se' a ikkaché tö se' wëse kawöta shushtë s'wökirpaie, nies se' wëse kawöta shushtë s'wökirpa kímukwakie. E' kíieta wës s'wökirpa ké kanablök e' tso' kitule yëkkuö tsá kit Pablo tö Timoteo a e' kí.

Shké'wè

¹ Ye' dör Pablo. Ye' dör Cristo Jesús ttekölpa tsá, e'pa eköl. Skéköl dör S'tsátkökwak ena Cristo Jesús mik se' erblöke, e'pa ye' ka' kané e' wà uk. ² A Timoteo, ye' tso' yëkkuö i' shtök be' a. Be' dör wës ye' alà chök es tté mik se' erblöke e' wa. Skéköl dör S'yé ena Skéképa Cristo Jesús, as e'pa er buaé chö be' a ena be' saü er siarè wa nies sene bërè mù be' a.

Se' wöbla'ukwakpa kache tté wa, esepa wöklö'ú

³ Mik ye' minea Macedonia, eta ye' kköyè' be' a: "Be' e' tsúat Éfeso pé' wëlepa tso' ee e'pa a ichö tö ké s'wöbla'war kache tté wa." ⁴ Ie'pa kawö chöke tajé se' ditséwö bak ká iaiaé e' tté pakè wa. Tté e' ké erta'wa, e' dör tté èse. Ichö ie'pa a tö ké yi wöbla'waria kache tté ese wa. Tté ese kí sulu s'ni chö. Tté ese tö, i weke Skéköl tö se' erblé ie' mik e' wa, ese wöklö'weke.

⁵ Ye' kí ikiane tö s'yamipa ni dalëritsö er manenè wa, erbike bua' wa. Mik ie'pa ni dalëritsö es, eta e' wa iwënewa tö mokí ie'pa erblöke Jesús mik. E' kuéki ye' tö be' ké s'wöbla'ukwakpa kache tté wa esepa wöklö'uk, ké kar s'wöbla'uk. ⁶ Ie'pa wëlepa tö tté mokí méat ta ittémirak biraraé. ⁷ Ie'pa erkiöke s'wöbla'uk tté dalöiëno wa. Eré ipakekerakitö wës ichöpa éna iwà anerak buaé es, eré iwákpa ké éna iwà ane.

⁸ Se' wà ijcher tö tté dalöiëno e' dör buaé, eré se' kawöta iwà jchenukwa tö i kuéki imeneat. ⁹ Se' wà ijcher tö tté dalöiëno, e' ké meneat s'ser yësyèsè esepa shuloie. E' skéie imeneat wépa ké senak yësyèsè, wépa tö tté dalösewëkewa, wépa dör pé' sulusi, wépa e' wamblö sulu, wépa ké tö Skéköl ena ie' siwé dalöie, wépa tö imi ö iyé ttéwa, wépa dör s'ttökwakpa, ¹⁰ wépa trër, wépa serke wépa ta alakölpa skéie, wépa tö s'ditsö ekibleke watuè, wépa dör kachökwakpa, wépa tö s'kkateke kache wa, nies wépa tö i skà ké dör tté yësyèsè sini'kuè ese

wambleke, esepa kōs shuloie ttē dalōiēno meneat. ¹¹ Es ttē buaē ichōkle e' tō se' a ikkacheke. Ttē e' pakē kanē me'at Skēkōl kīkaulekā tajē, e' tō ye' ulā a.

Pablo tō wēstela ché Cristo a

¹² Skēkēpa Cristo Jesús tō ye' er diché ieke. Ie' isuēwā tō ye' ttō mokiē, e' kuēkī ye' me'kaitō kanēblōk ie' a. E' kuēkī wēstela chēyō ie' a tajē. ¹³ Ye' bak ie' chōk suluē. Nies ye' bak ie' ttōkatapa chōk suluē, we'ikōk siarē. Erē Skēkōl tō ye' suē er siarē wa, kam ye' erblō ie' mik e' kuēkī. Ì wamblē' ye' tō ie' ta, e' wā kē ane ye' éna tō e' dōr suluē, e' kuēkī ie' tō ye' suē er siarē wa. ¹⁴ Es Skēkēpa Jesús er buaē ché ye' a tajē shutē as ye' erblō ie' mik, nies as ye' tō s'malepa dalērītsō buaē Cristo Jesús ttō wa.

¹⁵ Cristo Jesús dē'bitū kā i' a pē' sulusipa tsatškōk. Ttē e' dōr yēsyesē je', sulitane ké iklō'uk. Ye' bak e' wamblōk suluē sulitane tsata. ¹⁶ Erē Skēkōl tō ye' suē er siarē wa, ie' tō ye' tsatškēe sulitane a ikkacheie tō kōs Jesucristo tō se' dalē'ttseke énaē er bua' wa. Ie' tō iwē es as sulitane erblō Jesús mik wēs ye' es ta sene michoē dō ie'pa ulā a. ¹⁷ Skēkōl dōr s'blū yōbiē, kē duōta'wā, kē wērtā'wā, e' dōr ekōl ēme. ¡As sulitane tō ie' dalōiō tajē, ie' kīkōkā tajē kekraē!

¹⁸ A Timoteo, be' dōr wēs ye' alā es, ye' tō be' kē iwakanēuk wēs Skēkōl ttekol tō iyē'bak be' a es. Be' e' tkōwā darērē wēs nippōkwak bua'buā nippō es. ¹⁹ Be' erblō michoē Jesús mik. Be' erbiškō buaē e' wā iūtō. Wēlepa kē wā ierbiškō buaē e' wā iūtēne, e' kuēkī ie'pa erblōke Jesús mik e' olo'yé ie'pa tō. ²⁰ Esepa tso' bōl kiē Himeneo ena Alejandro. Ie'pa méttsa ye' tō Satanás ulā a as iwōtkirdak tō Skēkōl kē yērtā' suluē.

2

Skēkōl a ikiōsō sulitane kī

¹ A Timoteo, ttē i' cheke ye' tō be' a e' dōr ttē bua'ie: Jesús mik erblōkwakpa kawōtā Skēkōl a ikiōk sulitane kī kekraē. Ichō ie'pa a tō ie' a ikiō tō ie' tō sulitane kīmē, nies wēstela chō ie' a sulitane kī. ² Ie' a ikiō wēpa tso' se' blūpaie se' wōkirpaie esepa kōs kī as ie'pa s'wēttsū buaē. Ie'pa tō iwē es, e' ta se' serdaē bēre buaē Skēkōl dalōiōk ē, kē nī chōtā' suluē. ³ E' dōr buaē, nies iwēr buaē Skēkōl dōr S'tsatškōkwak e' wa. ⁴ Ie' kī ikiane tō sulitane tsatškēr. Nies ie' kī ikiane tō sulitane éna ttē mokiē e' wā ar. ⁵ Ttē e' dōr i' es: Skēkōl dōr ekōl ēme.

Nies wēm tso' ekōl ēme, e' tso' se' ttē chōk Skēkōl a, e' dōr Cristo Jesús.

⁶ Ie' wák e' me'ttsabak ttēwā sulitane nuī skéie.

E' bak mik Skēkōl tō ikēwō me'wā eta, as sulitane wā ijcher tō moki ie' éna se' tsatškak.

⁷ Ttē e' wā pakōk Skēkōl tō ye' klō'bak Jesús ttekolpa tsā e'pa ekōlie. Ie' tō ye' patkē' pē' kē dōr judiowak esepa wōbla'uk ttē moki mik se' erblōke e' wa. Ì ché ye' tō e' dōr mokiē, e' kē dōr kache.

⁸ Bitōkicha a' nī dapa'uke kā wa'ñe, eta ye' kī ikiane tō wēpa ttō Skēkōl ta er batse'r wa, kē ulune yi kī, kē nī chōtā'. ⁹ Nies ye' kī ikiane tō alakōlpa e' paiō buaē, kē dōr ichkà kkachōk. Alakōlpa kē kane íyi tulōkka tajē itsā kī. Nies ie'pa kē kane e' kītkōkka tajē íyi wōnarke dalōiōe oroiē iie ese wa. Datsi' tuē darērē ese kē iēr e' tso'kā tajē. ¹⁰ E' skéie ie'pa ké e' kītkōkka ì buaē wēkerakitō ese wa wēs alakōlpa e' chō tō ie' tkēulewā darērē Skēkōl ttē a esepa ké senuk es.

¹¹ Ie'pa kawōtā s'wōblarke e' kīttōk bēre dalōiē wa. ¹²⁻¹⁴ Skēkōl tō Adán yō' kewe, e' ukuōkī ta Eva yō'itō. Nies Adán kē kītēne, Eva kītēne, es ie' tō Skēkōl

tte dalöseŋ'wə. E' kueki mik a' n̄i dapa'uke Skëköl dalöiök, eṭə ye' k̄i ikiane tō alakōlpa tulur b̄erē. Ye' k̄ē tō kawō mē ie'pa a s'wōbla'uk. N̄ies ye' k̄ē tō kawō mē ie'pa a e' alōkka wēpa k̄i. ¹⁵ Erē alakōlpa tō ila'r kaneweke buaē ena ierblōke Jesús mik ena s'dalēritseke ena iserke batse'r ena ierbikōke buaē yēsyesē e' k̄os a itkērie, e' ṭə itsat̄kērdarak.

3

Skëkēpa Jesús ichapa erule e'pa wōkirpa

¹ Ttē i' dōr yēsyesē: Yi ēna kanēblak Skëkēpa Jesús ichapa erule e'pa wōkirie, e' ṭə ese ēna kanē buaē wək. ² E' kueki esepa kē senuk yēsyesē, k̄ē k̄i i sulu kuepa yi tō ikkatoie. Esepa kē alakōl tsukwə ekōl ē, e' dalöiök tajē, k̄ē kane trēnuk. Esepa kē e' kkō'nuk buaē, kabikeitsök buaē, n̄ies senuk yēsyesē aš idalöier. Esepa kē s'yamipa datse bānet, esepa kiōkwə buaē iu a. Esepa a buaē s'wōblar Skëköl ttē wa. ³ Esepa kē kane e' ttōkka blo' wa. Esepa kē dōr kēsik tsiriwēṭə, e' skēie ie' er buaē chō sulitane a ṭə iserke b̄erē. Esepa kē er me'rie inukōl k̄i. ⁴ Esepa dōr iu wōkir buaē. N̄ies esepa ala'r wōblane buaē ie' ttō dalöiök, n̄ies sulitane dalöiök. ⁵ Esepa kē dōr iwāk u wōkir buaē, e' ṭə ʒwēs idōmi Skëköl ichapa erule e'pa wōkirie buaē? ⁶ Wēpa miwə erpa Skëköl ttē a, esepa kē menukka s'wōkirpaie dō' ie' ttsōka tajē ṭə iwōmertsə weinuk wēs bē es. ⁷ N̄ies e' wakpa kē senuk yēsyesē aš wēpa kē dōr Skëkēpa Jesús ichapa esepa tō idalöiō. Kē dōr es, e' ṭə ie'pa tō iwayuēmi ṭə ijaērkaṃi ṭə iarmine wēs bē k̄i ikiane es.

Skëkēpa Jesús icha wōkirpa e'pa k̄imukwakpa

⁸ Es n̄ies Skëkēpa Jesús ichapa erule wōkirpa e'pa k̄imukwakpa kē senuk yēsyesē aš idalöier. Esepa kē ttök moki. Esepa kē kane e' ttōkka blo' wa. Esepa kē kane inukōl klō'uk kache wa. ⁹ Esepa kē e' tkōkwə darērē ttē mik se' erblōke k̄kayēne se' a, e' a erbikē maneneē wa. ¹⁰ Wēpa merkeka iwōkirpa k̄imukwakpaie, esepa kawōṭə suē kewe tō is iserdak. Kē iki i nuṭ ṭə, e' ṭə imerkaṃi k̄imukwakpaie. ¹¹ Esepa alakōlpa n̄ies kē senuk buaē aš idalöier. E'pa kē kane biyöblök, kē kane e' ttōkka blo' wa. E'pa kē i k̄os uk yēsyesē. ¹² Wēpa kaneblak k̄imukwakpaie, esepa kē alakōl tsukwə ekōl ēme, e' dalöiök tajē, kē kane trēnuk. Esepa wōblane buaē ila'r wēttsuk n̄ies ie' dōr iwāk u wōkir buaē. ¹³ K̄imukwakpa tō iwakaneweke buaē, e' ṭə ie'pa dalöierdaē, n̄ies Cristo senuk ttē mik se' erblōke, e' pakeraeitō kē jaēne.

Jesucristo siwé k̄kayē' Skëköl tō se' a

¹⁴ Ye' mú mi' bet be' weblök. Ye' tso' yēkkuō i' shtök be' a ¹⁵ dō' ye' wōklör eṭə be' wə ijcher tō wēs se' dōr Skëköl yamipaie esepa kawōṭə senuk. Se' dōr Skëköl chök e' ichapa, e'pa dōr wēs u chki bua'ie es ttē mokiē e' tsat̄koie iwōklō'woie. ¹⁶ Jesucristo siwé e' k̄kayē' Skëköl tō se' a, ttē e' dōr mokiē buaē shtēṭē. Ttē e' dōr i' es:

Jesucristo yöne s'ditsōie.

Ie' dōr yēsyesē e' k̄kayē' Skëköl Wiköl tō.

Ie' su' Skëköl biyöchökwakpa tō.

Ie' ttē buaē e' pakane k̄ə wa'ñe wakpa a.

Ie' mik pē' erblōke k̄ə wa'ñe.

Ie' kinewə buaē k̄ə jai a olo ṭə' tajē ee.

4

S'wöbla'ukwakpa kache tté wa

¹ Skëköl Wiköl tò ichè yësyësè tò mik ká i' erkewatke, etá tajë pë' tò ierblö Jesús mik e' waterattsa. E' skéie tté datse wimblupa tò s'kitó'weke esepa wá ena aknamapa wá ese klö'wekerakitö. ² Pë' e' ö sulu kachö tajë erbikè burinewatke esepa iutekerakitö. ³ Pë' ñe'sepa kè tò s'kè senukwa. Nies ie'pa tò icheke tò chké wésele kè katar, kè ñar. Erë chké kos me'atbak Skëköl tò se' a katanoie ñanoie. E' kuëkj se' dör Jesús mik erblökwakpa wá tté mokjé e' jcher, e'pa wá kawö tá' chké ulitane katök ñuk wëstela chekesö ie' a e' wa. ⁴⁻⁵ Í kos yö' ie' tò e' dör buaë, kè se' kàne iwatöktsa. Chké kos batse'ormi ie' tté wa ena ie' a ikiè wa. E' kuëkj ie' a wëstela chésö iki, e' tá iñëmiso.

Jesucristo kanè méso buaë

⁶ Tté ekké wa be' tò se' yamipa wöbla'wé, e' tá be' döraë Cristo Jesús kanè méso buaë ese. Nies iwënewá tò be' er diché iërke buaë tté mokj mik se' erblöke e' kos wa. Tté e' wá iutë'bitü be' tò buaë dö ikké.

⁷ Erë kapakè èse, kè wá tá', kè tò Skëköl dalöie, ese kos kè iutar. E' skéie be' e' paulaú kekraë senuk wës Skëköl kji ikiane es. ⁸ Se' e' diché iöke e' pa kè'woie e' dör bërëbërë buaë se' a ká i' kji è. Erë sene wës Skëköl kji ikiane es, e' tò sene buaë shutëë e' meraë se' a ká i' kji ñies aishkuö tá. ⁹ Tté e' dör yësyësè, sulitane ké iklö'uk. ¹⁰ Se' erblétke Skëköl chök e' mik, e' kuëkj se' dobchöke darërë kanëblök ie' a. Ie' dör sulitane tsatkökwak, erë bua'iewá ie' dör wépa erblé ie' mik esepa tsatkökwak.

¹¹ Tté ekké wa s'yamipa wöbla'ú tá ikö iwá iutök. ¹² Kè be' e' muktsá watè be' dör duladula e' kuëkj. E' skéie be' ttö wa, be' ser wa, be' s'dalëritsè wa, be' erblö wa ena be' ser batse'r wa ikkachö s'malépa erblöke Jesús mik esepa a tò wës se' ké senuk. ¹³ Kam ye' dö e' yökj be' e' chö Skëköl yëkkuö aritsök s'yamipa a mik a' ñi dapa'uke etá. Ie'pa wöbla'ú iwa, ie'pa pattö iwa. ¹⁴ Mik Skëképa Jesús icha e' wökirpa ulá me'kabak be' kji, etá Skëköl ttekölpa tò iyé' be' a tò i me' Wiköl Batse'r tò be' a kanëbloie Skëköl a, e' wakaneú ie' a buaë, kè iwe'ikar. ¹⁵ Be' e' chö tté ekké kos e' wakanëuk as sulitane tò isaü tò be' kji yökke buaë Cristo tté wa. ¹⁶ Wës be' ser ena wës s'wöbla'wëbö e' kkö'nú. Be' tò iwé es kekraë, e' tá be' ena wépa tò be' ttöke e' ttsé, e'pa kos tsatkërdaë.

5

Wës be' ké senuk Jesús mik erblökwakpa tá

¹ Wépa kékëpatke esepa kè ñnar kësik wa, e' skéie ie'pa pattö er bua' wa wës s'yéwö es. Duladulapa pattö wës s'élpa es. ² Es ñies alakölpa kékëpatke, e' pattö wës s'mi es. Nies busipa pattö wës s'kutapa es er yësyësè wa.

³ Alakölpa schö siarëla, kè wá yi tá' e' kkö'nuk, esepa dalöio, esepa kkö'nú. ⁴ Erë schöpa wá ala'r tá' ö uyökpa tá' ö wj'chkepa tá' esepa ala'r ö isibayökpa kawötá e' wöbla'uk iwikëla ö imi atë siarë e' kkö'nuk imipa tò ie'pa kkóna' e' skéie. E' wër buaë Skëköl wa. ⁵ Alakölpa schö kè wá yi tá' e' kkö'nuk, serke ekörla, morke Skëköl è mik, ttöke ie' tá ñië nañëë, esepa kawötá kímè. ⁶ Erë alakölpa schöpa e' mettsá i sulu wamlök e' ttsé'woie buaë esepa tso' ttsé'ka, erë Skëköl a ie'pa dör wës s'duulewá es. Esepa kè kawö tá' kímè. ⁷ Tté e' wá iutök s'yamipa kó as kè yi tò i sulu kù ie'pa kji ikkatoie. ⁸ Es yi kè tò iyamipa kkö'nè, kè tò iyamipa ekka kkö'nè bua'iewá, ese tò tté mik se' erblöke e' watëttsá. Ie' dör sulué tköká pë' kè erblötá' Jesús mik esepa tsáta.

⁹ Alakölpa schö kī duas de dabom teryök (60) ö kī ta, sēnewābak wēm eköl ē ta, esepa ē kiē shtō kīmē. ¹⁰ E' kīie ta ijcher sulitane wā tō ie'pa s'kimeke buaē, ie'pa ala'r talaō' buaē, ie'pa tō ipakōkwakpa datse bānet esepa ki'wā buaē, kē ie'pa tkine kanē ēse uk s'batse'r malepa kīmoie, ñies s'weirke esepa kīmeke ie'pa tō, ie'pa e' muke iyi buaē kōs ese uk e' waweke ie'pa tō. Alakölpa schö esepa kiē shtōk se' kawōtā yēkkuō kī ikīmoie.

¹¹⁻¹² Erē alakölpa schö kam kī duas dō dabom teryök (60) esepa kiē kē shtar yēkkuō kī, esepa kē kawōtā kīmē. Ie'pa tō ichēmi Cristo a tō kē sa' serpawane, erē ie'pa erkiōwēne wēpa tō, e' ta ie'pa serdawane. Es ie'pa ttē me' kuaē, e' kē dalōiēne ie'pa wā, e' ta e' nuī atē ie'pa kī. E' kuekī esepa kiē kē shtar yēkkuō kī as kē itkō ie'pa ta es. ¹³ Ñies a' tō alakölpa schö esepa kīmē etā ie'pa bikērdaka taiē, michoē upakōk u ēt u ēt biyōblōk suluē, e' tiū mir mir s'yamipa tsiriuk, ttē kē yēr ta' ese cherami shabatshabat. ¹⁴ E' kuekī alakölpa schö iā busipa, esepa a ye' tō ichē tō a' sēnūwane, a' ala'r kōkane, a' wākpa u kaneū. Ie'pa tō iwē es etā pē' kē wōbatsō Jesús ttē wa e'pa kē tō se' chepa suluē. ¹⁵ Alakölpa schö welepa anemibakne Cristo ttē yōkī tso'ne Satanás ttō iūtōk, e' kuekī ye' tō ichē es.

¹⁶ Alaköl isie dōr Jesús mik erblōkwak, e' yamipa alē dōr alakölpa schö, etā ie' kē ie'pa kkō'nuk as kanē e' kē arka Skēkēpa icha malepa kī. Es imalepa tō alakölpa schö kē wā yi ta' e' kkō'nuk, esepa kkō'nemi.

¹⁷ Skēkēpa Jesús icha erule erule e'pa wōkirpa tō se' wēttsēke buaē, esepa kawōtā dalōiē taiē patuē buaē. Ie'pa wēpa e' chē s'pattōk s'wōbla'uk Skēkōl ttē wa, esepa kawōtā pasuē bua'iewā. ¹⁸ Skēkōl yēkkuō tō ichē: "Baka wē'ñe tso' kanebloie trigo wōttsoie, e' kē kawō ta' kkō'payuēwā itso' kaneblok e' dalewa as ie' tō trigowō katō." Ñies ichēitō: "Kaneblōkwakpa kawōtā patuē." E' kuekī s'wōkirpa pasauk buaē se' kawōtā.

¹⁹ Yile debitū s'wōkirpa ekōl kkatōk, ese kē iutar. Erē mik idebiturak bōl mañal ikkatōk ta' ichē tō ie'pa tō isuē, etā ttē e' wā chakō tō iyēne ö kē iyēne. ²⁰ S'wōkirpa tō i sulu wamblekeia, kē éna ilo'yak, esepa wōuñū s'yamipa ulitane wōrkī as imalepa suarka ta' ie'pa kē tō iyi sulu wamblo.

²¹ Ye' tō be' a icheke Skēkōl wōrkī ñies Jesucristo wōrkī ñies Skēkōl biyōchōkwakpa shukitule e'pa wōrkī tō ttē ekkēpa wā iūtō ñikkēē s'wōkirpa ulitane ta. Ie'pa saū ñikkēē. ²² Kē yi markā betbet s'wōkirie. Mik be' tō imekeka, etā iwā bikeitsōwā buaē kewe. Wēm tō i sulu wamblé, ese mékabō s'wōkirie e' ta' ie'pa tō ichēmi tō be' tso' ie' pabakōk. Ñies be' suerāē suluē ie'pa tō. Be' e' kkō'nú batse'r i sulu kōs e' yōkī.

²³ Be' shū dalēr ñiē, e' kuekī kē be' kane di' ē yōk. Mikle ta' vino yō elkela kapōlie.

²⁴ I sulu wambleke welepa tō ese jcherwā sulitane wā bet, kam ishulir e' yōkī. Erē i sulu skā tso' ese kē jcherwā yi wā dō aishkuō ta' mik ishuline etā. ²⁵ Es ñies i buaē wēkesō ese wērwa bet. Erē kē iwēne bet, e' ta' iwērdaē aishkuō ta, kē iblēnuk. E' kuekī kē yi markā betbet s'wōkirie kam iwā bikeitswā buaē e' yōkī.

6

¹ Wēpa tso' klōulewā kanē mésoie, esepa a ichō tō ie'pa kawōtā iwōkirpa dalōiōk er bua' wa as iwōkirpa kē tō Skēkōl chō suluē, ñies as ie'pa kē tō ttē buaē wa se' tō s'wōbla'weke, e' chō suluē. ² Ie'pa wōkirpa dōr Jesús mik erblōkwakpa, e' ta' ie'pa kē kane idalōseukwā, ie'pa de ñi yamiie Jesús ttē wa e'

kuęki. E' skėie ie'pa kė kanebłok bua'iewa. E' wà dör tō iwōkirpa dör ñies Jesús mik erblōkwakpa. Ie'pa dör ñi yamipa ñi dalēr tajē. Ttē ekkē wa s'wōbla'ú, ichō sulitane a tō iūtō.

Se' er me'rie inukōl kī, e' dör suluē

³ Ttē buaē wa se' wōblaō Skėkėpa Jesucristo tō, e' tō se' a ikkacheke tō wēs seneke yēsýēsē Skėkōl a. Ttē e' wa se' tō s'wōbla'weke. Yile tso' s'wōbla'uk ttē kuā'kī wa, kē dör wēs ttē wa se' tō s'wōbla'weke es, ⁴ e' tã ie' e' ttsōka tajē, erē ie' kē wã i jcher yēs. Ttē kē wã tã, ese ē tso' ie'pa er a, e' kabewekerakitō ñiē se' tsiriwoie. Wēpa tō ie'pa ttē iuteke, esepa ukyērke s'malepa tã, ñi blabatsōkelor, ñi chōke suluē ena ñi bikeitsōke suluē. ⁵ Kėkraē ñi tsiriukerak ttē kuęki. S'wōbla'ukwakpa ttē kuā'kī wa, esepa er me'rie i sulu ē kī. Ttē mokī ese kē ku'ia ie'pa wa. Ie'pa tō ttē kuā'kī pakeke ē blu'woie ēme. ⁶⁻⁷ Erē ye' tō a' a ichē tō mik se' kune, etã se' kē wã i dē'ka. Ñies mik se' blēnewa, etã kē se' wã i mīne yēs. E' kuęki se' serke yēsýēsē wēs Skėkōl kī ikiane es ena se' ttsē'r buaē, i tso' se' wã e' ē wa, e' tã e' dör buaē shuťe se' a inukōl tajē tsata. ⁸ E' kuęki se' wã chkē tã' datsi' tã', e' tã se' kē ttsē'nuk buaē, e' dör wē' se' a. ⁹ E' skėie wēpa e' blu'wakka tajē, esepa erkirke i sulu wamblōk tã ianemine i sulu ulã a wēs dula klōrwã sho' a es. Ie'pa klōulewã sene sulu a, erē ese tō ie'pa sulu'weke, erē ie'pa tō iwawękeia, bata ekkē tã ie'pa yilitewã idikiã weinuk. ¹⁰ Inukōl dalēr s'ėna e' dör i sulu tsãkiē e' wī. Wēlepa tō inukōl kkecheke tajē, e' ukuōmik ttē mik se' erblōke e' olo'yėrakitō tã iweirke eriarke siãrē.

Pablo tō Timoteo bata pattē

¹¹ Erē be' dör Skėkōl kanē mēso buaē. Be' e' skōttsa i sulu kōs ekkē yōki. E' skėie be' e' chō senuk yēsýēsē wēs Skėkōl kī ikiane es. Be' erblō Jesús mik kėkraē. S'malepa dalērītsō. Be' weirke kōs e' dalē'ttsō er bua' wa. S'malepa saū er bua' wa. ¹² Be' erblōke Jesús ttē buaē e' mik, e' kuęki be' e' tkōwã darērē ñippōk i sulu datse be' kī e' ta. Mik be' erblē' Jesús mik kuaē, etã e' yē'ka be' tō pē' tso' tajē e' kukua. E' kėwō ska' tã Skėkōl tō be' klōō'bak senuk michoē ie' tã, ttē e' mik be' e' klō'ú darērēē kėkraē, kē arwa as iwã dō be' ulã a. ¹³ Skėkōl dör sene mukwak e' wōrki, ñies Cristo Jesús e' tsatkē' ttē mokī wa Poncio Pilato ska', e' wōrki ye' tō be' a ichē tō ¹⁴ i uk ye' tō be' kē e' wã iūtō yēsýēsē as kē yi tō i sulu kū be' kī be' kkatōie dō mik Skėkėpa Jesucristo datskene olo tã' tajē etã. ¹⁵ Mik ikėwō de, etã Skėkōl tō Jesucristo patkerane kkachē sulitane a. Skėkōl kīkarkeka tajē,

e' ekōl ē dör iyi ulitane tsata.

Ie' dör blu'pa kōs e'pa Blú ena skėkōlpa kōs e'pa Kėkōl.

¹⁶ ¡Ie' ekōl ē kē duōtã' wã!
Ie' serke ie' olo tã' tajē e' shuã,
kē yi dōpawã e' ska'.

Kē yi wã ie' suule iwōbla wa,
ñies kē yi a ie' sunukwã.

¡Ie' ē kawōtã kīkėka kėkraē!
¡Ie' ē dichē tã' tajē kėkraē! ¡Es e' idir!

¹⁷ A Timoteo, inukōl blúpa a ichō tō ie'pa kē kãne e' ttsōkka tajē. Inukōl ertã' wa, chōtã' wa e' kuęki ichō ie'pa a tō ie'pa kē kãne e' maukka inukōl mik. E' skėie ie'pa a ichō tō a' e' mauka Skėkōl ē mik. Ie' tō se' a iyi buaē meke tajē senoie, se' ttsē'woie buaē. ¹⁸ Ichō ie'pa a tō i buaē ú tajē s'kimoie. A' kē kãne kkē'blōk. S'kimú a' inukōl wa er bua' wa. ¹⁹ Ie'pa tō iwē es, e' tã iské merane buaē Skėkōl tō ie'pa a aishkuō tã. Es sene chōke e' dōraē ie'pa ulã a.

Pablo e' chéat

²⁰ A Timoteo, Skéköl tté buaë mène be' ulà a, e' wakaneú er mokj wa. Kapakè kè wà tã', kè dör Skéköl dalöioie, ese kôs yöki be' e' skóttsa. Ie'pa wákpa tò iché tò e' dör ttè mokjè. Ie' chörak tò ie'pa wã íyi jcher tajè, erè e' dör kache. ²¹ Se' welepa tò iché tò ttè ese sini'kuérakitö tã ttè mik se' erblöke e' olo'yéraitö. E' kueki be' e' skóttsa bánet ttè ese kôs yöki.

As Skéköl er buaë chö a' ulitane a.

Yëkkuö skà kit Pablo tö Timoteo a, i' ta ide böt 2 Timoteo

Pablo bak wötëulewà Roma s'wöto wé a, e' yënettsà duas dabom teryök ena teryök kī böt Jesús kune'bak e' ukuökī (60-62 DC) e' ulatök. E' ukuökī ta ie' skà minea Jesús tté buaë pakök i' ta ide tkëtökicha. E' kèwö ska' ie' tö yëkkuö tsá kit Timoteo a ena Tito a. E' ukuökī ta wëm kiè Nero e' yöne Roma blúie eta Pablo skà wötënewane s'wöto wé a. Mik ie' tso' wötëule e' dalewa ie' tö yëkkuö i' kit Timoteo a. I' ètökicha Pablo wötënewà kua'kī. Kewe ie' bak wötëule iwák u a. I' ètökicha ie' wötënewà ká suluë ena seseë ese a. Nies ie' monewà tabechka kicha wa. Ie' wà ijcher tö e' dör ie' kanè bata, e' kuëkī yëkkuö i' kit ie' tö Timoteo a. I' es ie' tö ikit. Et: Pablo ittse' tö ie' ate ekörla e' kuëkī ie' siánewà. Wëpa kiè Figelo ena Hermógenes dör ie' wapiepa e'pa tö ie' méat. Nies wëm kiè Demas e' ena imalepa skà tö ie' méat. E' kuëkī ie' kī ikiane tö Timoteo bitu bet ie' kīmuk.

Böt: Jesús mik erblökwakpa we'ikeke siarë Roma blú ñe' tö, e' kī Pablo tkirke tajë. E' kuëkī ie' tö Timoteo patté tajë tö ie' kawötà e' tkökwa darërë Jesús tté a. Nies ie' tö Timoteo a ichè tö ie' kawötà Jesús tté buaë e' kī wa s'wöbla'uk. E' kīieta' ie' tö Timoteo a ichè tö ie' kawötà e' chökkte weinuk Jesús tté buaë kuëkī.

Yëkkuö i' tö se' a ikkachè tö wës se' kawötà senuk Jesús a. Nies se' a ichèitö tö se' kawötà e' chök weinuk Jesús mik erblè kuëkī. Wëlepa tö ibikeitsè tö i' dör yëkkuö bata kit Pablo tö e'.

Shkë'wè

¹ Ye' dör Pablo. Skëköl wák er wa ye' dör Cristo Jesús ttekölpa tsá, e'pa eköl. Ie' kablé sene michoë muk wëpa batsulewà Cristo Jesús mik esepa a, e' tté pakök ye' patkë'itö. ² A Timoteo, ye' tso' yëkkuö i' shtök be' a. Be' dalër tajë ye' éna wës ye' wák alá es. Skëköl dör S'yé ena Skëképa Cristo Jesús, as e'pa er buaë chö be' a ena be' saü er siarë wa ñies sene bërë mù be' a.

Pablo wëstela ché Skëköl a Timoteo dalërmik

³ Skëköl dalöieke ye' tö erblè maneneë wa wës ye' yëpa bak ká iaiaë idalöiök es. Kekraë mik ye' ttöke ie' ta ñie nañeë, eta ye' er arke be' ska' ta wëstela chekeyö be' dalërmik. ⁴ Mik ye' minea, eta be' i' siarë. Mik e' anewà ye' éna, eta ttsësquia ye' mú be' suëne as ye' tts'rne buaë. ⁵ Nies ye' éna iane tö be' erblöke Jesús mik er mokī wa. Ye' wà ijcher buaë tö be' erblöke Skëköl mik wës be' wī'kela Loida ena be' mi Eunice e'pa erblè' imik kewe be' yökī es.

Kë be' jaënuK Jesús tté buaë pakök

⁶ E' kuëkī i me' Skëköl tö be' a kanebloie ie' a mik ye' ulà me'ka be' kī eta, e' kë olo'yar, e' kī wakaneü bua'iewa. ⁷ Skëköl kë wà se' a iWiköl mène as se' suar. E' skéie iWiköl tö se' a diché mé sènoie yësyesë ie' a, ñi dalëritsoie, ñies erbikoie buaë yësyesë. E' kuëkī be' kaneblö Skëköl a kë suarta'. ⁸ Kë be' jaënuK Skëképa Jesús tté buaë pakök. Nies ye' tso' wötëule Jesús tté pakë kuëkī, e' kë kī be' jaënuK. E' skéie ye' tö be' a ichè tö be' e' chö se' weirke Jesús tté kuëkī e' dalë'ttsök ye' ta Skëköl diché wa.

⁹ Skëköl wák tö se' tsatkë'ttsa ñies ie' tö se' klöq' senuk bats'e'r ie' a.

E' kě dör tō se' tō ì buaē wé ie' a e' skéie.
 E' dör tō ie' wák tō ibikeitsé es tã iwawéitō,
 ie' er buaē chē se' a, e' kuekī.
 Kam ká i' yör e' yökī ie' tō ibikeits
 tō ie' er buaē chōraē se' a Cristo Jesús batamik.
 10 Cristo Jesús dör S'tsãtkökwa e' dē'rō ká i' a
 se' a ikkachök tō Skéköl er buaē ché se' a.
 Ie' kōtewã shkēnekane, e' wa ie' tō iwã kkaché
 tō ie' e' aléka duewã kī.
 Ie' tté buaē e' tō se' a ikkacheke
 tō se' kě duōpawã da'a,
 e' skéie sene michoē dōraē se' ulã a
 ie' tté buaē e' batamik.

11 Tté buaē e' wã pakök ena s'wöbla'uk iwa Skéköl tō ye' klög' Jesús ttekölpa tsã e'pa ekölie. 12 E' kuekī eré ye' weirke, eré ye' kě jaēne e' kī. Yi mik ye' erblöke, e' mik ye' bãtse buaē, e' dör Jesús. Ye' wã ijcher buaē tō kanē me' Skéköl tō ye' a e' kkō'neraē ie' wák tō dō mik Skékēpa Jesús datskene etã. E' kuekī ye' kě jaēne weinuk ie' dalērmik.

13 Tté yēsēsē wa ye' tō be' wöblaq' e' wã iutō. Be' e' tkōwã darērēē erblök Jesús ē mik. Nies s'malepa dalēritsō Cristo Jesús batamik. 14 Tté mokjē mēne be' a, e' wã kkō'nú buaē Wiköl Batse'r tso' se' a e' wã as kě yi tō imane'uttsã.

15 Be' wã ijcher buaē tō s'yamipa serke Asia, e'pa seraa iekē tã ye' watē'ttsã, e'pa bōl kiē Figelo ena Hermógenes. 16 Erē Onesiforo kě jaēne ye' tso' wötēule e' kī. Kēkraē ie' tso' ye' er pablök. As Skékēpa Jesús tō ie' ena iyamipa saū er siarē wa. 17 Mik ie' de iē Roma, etã ie' tō ye' yulē poē tã ye' wakuéitō. 18 Skékēpa Jesús datskene, mik e' kēwō de etã as ie' tō Onesiforo saū er siarē wa. Be' wã ijcher buaē tō wekkē ie' tō se' kime' Éfeso.

2

Be' weirke Jesús tté kuekī e' dalē'ttsō

1 A Timoteo, be' dör ye' alãie, Skéköl er buaē chō se' a Cristo Jesús batamik, e' mik be' e' diché iō. 2 Wēpa ttō mokjē dirmi buaē s'wöbla'uk esepa yulō tã ì yē'yō s'yamipa taiē e' kukua, ttsē' be' tō ese wa ie'pa wöbla'ú as ie'pa tō s'malepa wöbla'ū iwa.

3 Se' weirke Cristo Jesús tté kuekī, ese dalē'ttsō darērēē wēs ñippökwa buaē tō iweirke kōs e' dalē'ttseke es. 4 Mik ñippökwa tso' ikanē a, etã ie'pa kě ku' e' tiuk ì ku'a'kī a as iwēr buaē iwökir wa. 5 Es nies wēpa inukē esepa kawōtã ittē iutök buaē. Kě iwã iutēne, e' tã kě e' alōpaka. 6 Wēpa kanēblöke darērē iyi kuatök, esepa ulã a iyiwō tsã dōraē kewe. 7 Ì cheke ye' tō be' a ttē i' wa, e' wã bīkeitsō buaē tã Skékēpa Jesús tō be' kimerāē as be' éna iwã kōs ar buaē.

8 Be' tō Jesucristo bīkeitsō me'rie. Ie' dör se' blú bak kã iaiãē kiē David e' aleri. Cristo kōtewã shkēnekane, e' tté buaē pakeke ye' tō. 9 Tté buaē e' kuekī ye' weirke siarē. Ye' tso' wötēulewã moulewã s'wōto wé a wēs pē' sulusipa es. Erē Skéköl ttē e' kě ku' wötēulewã. 10 E' kuekī ye' tō ì kōs dalē'ttseke wēpa shukitbak Skéköl tō esepa kimoie as ie'pa tsãtkēr ena olo yōbiē dō ie'pa ulã a Cristo Jesús batamik.

11 Tté i' dör yēsēsē:

Se' bãtsewã Cristo kōtewã, e' tã ñita,

e' tã se' ser michoë ie' tã ñita.

¹² Se' weirke Cristo dalërmik, e' dalë'ttsésö,

e' tã ñies se' döraë s'wökirpaie ie' tã ñita.

Se' tö iché s'malepa a tö se' kë dö'r Cristo icha,

e' tã ñies ie' tö icheraë aishkuö tã tö se' kë dö'r ie' icha.

¹³ Ie' wák kë a e' watënik,

e' kueki erë se' tö ie' watëmittsa,

erë ie' kë tö se' watepattsa.

Be' kanëblö as be' wër buaë Skëköl wa

¹⁴ Be' tö ttë ekkëpa chö ie'pa a as ie'pa er arne iska' kekraë. Ie'pa pattö

Skëköl wörki tö a' kë kãne ñi wötkök ñie ttë ëse ki. E' kë dö'r ñie bua'. E' tö wëpa

tso' ittök esepa sulu'wekewa. ¹⁵ Be' e' chö kanëblök Skëköl a buaë as ie' wa

be' wër buaë. S'wöbla'ú yësyësë ttë mokijë e' wa, kë shiliwar shilitshilit as be'

kë jaërka be' kanë ki. ¹⁶ Kapakë kë dö'r Skëköl dalöioie, kë wà tã', ttë ese kos

yöki be' e' sköttsa. Ttë ese tö se' wëttsëmi i sulu ë a, kë tö Skëköl ttë iutëia.

¹⁷ Ttë ese tö s'sulu'wëwami wës smewö tö s'katë es. Wëpa böi kië Himeneo

ena Fileto e'pa s'wöbla'weke kache ttë wa. ¹⁸ Ie'pa tö ttë mokijë watëttsa. Ie'pa

tö s'wöbla'weke kache ttë wa. Ie'pa tö ichëke tö mik se' wöskuëe, etã e' dö'r wës

se' wiköl du'wã shkenekanetke Skëköl a es. E' kueki mik se' duowa, etã se'

nu kë shkerpakane aishkuö tã. Ttë e' wa ie'pa tso' wëlepa er sulu'uk tã kë

ierblöiarak Jesús mik. ¹⁹ Ie'pa tö s'wöbla'weke kache ttë wa, erë Skëköl ttë dö'r

mokijë e' kë manertã', e' kë wötirtã' wës ak blubluë kë wötirtã' es. Itso' kitule

Skëköl yëkuö ki, e' tö ichë: "Wëpa dö'r Skëköl icha, esepa suule ie' wã buaë."

Ñies e' tö ichë: "Wëpa iché tö ie'pa dö'r Skëköl icha, esepa kawötã i sulu kos wamblekerakitö e' olo'yök."

²⁰ Inuköl blu' u a tã' tso' daklilie wëlepa yöule orochka wa, inukölchka wa,

ese dö'r tã' bua' bua' ikawö tkö'uke buaë ese tkëie. Ñies u e' a tã' ëse tso' yöule

skauchka wa, ñies kal yöule tã' ie ese dö'r tã' ëse. ²¹ Es se' dö'r. Se' e' kkö'nuke i

sulu ñe' yöki, e' tã se' dömi wës tã' bua' bua' maneneë es, batse'oule, dö'r buaë

se' Blü a iyi ulitaneie tso'tke i kos buaë ese wöie ie' a.

²² I sulu wamblak duladulapa éna, ese kos yöki be' tköshkar. E' skéie be' e'

chö senuk yësyësë. Be' kijë erblö Jesús mik. S'malepa dalëritsö. Ñies be' senu

bërë sulitane tã. E' kos yulö s'malepa tö Skëkëpa chakë er maneneë wa esepa

kos tã ñita. ²³ Ttë kë wà tã', ese kabewëkerakitö, e' kë iutar be' tö. Be' wã ijcher

buaë tö ttë ese tö sulu se' ké ñippök. ²⁴ Skëkëpa Jesús kanë méso kë kawötã

e' tiuk ñippë a. E' skéie ese ké senuk bërë sulitane tã. Ese a s'wöblarmi buaë

Skëköl ttë wa, sulitane dalë'ttsekeitö er bua' wa. ²⁵ Wëpa kë éna ttë mokijë iutak,

esepa kawötã shuleitö er bua' wa, isalema wëkkë alë tã ie'pa er mane'umi

Skëköl a tã iyörmine ttë mokijë wa. ²⁶ Ie'pa er mane'wëne, e' tã es ëme ie'pa

tkömishkar bé ulã a. Ie' wã ie'pa tso' klöulewã wës dúla klöulewã sho' a es as

ie'pa e' wamblö wës ie' ki ikiane es.

3

Mik kã i' erkewa, etã s'ditsö e' wamblöraë suluë

¹ Be' kawötã wã ijchenuk tö mik kã i' erkewatke, etã kawö suluë datse tajë

s'ki. ² Pë' wák ë e' dalëritsöraë. Ie'pa er murawã inuköl ki. Ie'pa e' tso'rakã tajë,

kë tkirpa yi skã ki. Ie'pa ñi chöraë suluë. Iyë ena imi, e'pa ttö kë iuteparakitö.

Ie'pa er suluë, kë wëstela chepa yi a. Ie'pa kë tö Skëköl dalöiepa. ³ Kë er tso' rpa

buaë yi ki, kë er buarpane yi ki. Ie'pa biyöblöraë tajë. I sulu datse ie'pa er

a, ese wà wambleraë ie'pa tò. Ie'pa tò s'we'ikeraë siarë. Ì buaë kqs sueraë suluë ie'pa tò. ⁴Íyi sulu wambleraë akirie, íyi wambleraë kë ulé klöule. Ie'pa e' ttsóraká taië shütëë. Skëköl kë dalëritsepaitö, e' skéie ì tso' ká i' a s'ttsé'weke buaë, ese ë wa ie'pa wöbatsóraë taië. ⁵Ie'pa e' ö tò mokjë Skëköl dalöiekerakitö, erë wës ie' wamblörak e' wa iwënewa tò e' dör kache.

Esepa yöki be' e' kkö'nuk. ⁶Wëpa esepa welepa micho u ët u ët ta iwachekerakitö tò itso' s'pattök, erë e' dör kache. Ie'pa tso' alakölpa kitër tottola esepa dakijnuk. Alakölpa esepa tso' klöulewa ì sulu wamblekerakitö ese ulá a. Ì sulu wa ie'pa wöbatsö, ese tò ie'pa erkiöweke taië. ⁷Ie'pa e' yuak ttë kuak'i wa mirmir kekraë, erë Skëköl ttë mokj kë ska' ie'pa er dë'. ⁸Ie'pa esepa tò Skëköl ttë mokj cheke suluë wës ká iaiäë Janes ena Jambrés tò Moisés yë' suluë Skëköl ttë kuëki es. Ie'pa kë a kabikeitsia buaë. Ie'pa kë erblökü'ia mokjë Jesús mik. ⁹Erë ì wambleke ie'pa tò, ese wà kë k'i ká döpa taië. Bet ta sulitane wa ijcherdawa tò ie'pa ttë e' kë wà ta' wës ibak ká iaiäë Janes ena Jambrés e'pa ta es.

Pablo tò Timoteo bata pattë

¹⁰Erë ttë wa ye' s'wöbla'weke e' jcher buaë be' wa. Ñies wës ye' ser, ì kiane ye' k'i, wës ye' erblö Jesús mik, wës ye' tò s'dalë'ttseke er bua' wa, wës ye' tò s'dalëritseke, wës ye' weine e' kqs dalë'ttsé'yö, e' kqs jcher buaë be' wa. ¹¹Wës ye' yë'bak suluë pë' tò, wës ie'pa tò ye' we'ik siarë Antioquia ena Iconio ena Litra, e' kqs suule buaë be' wa. Ye' weinebak taië siarë erë Skëképa Jesús tò ye' tsatkë' e' kqs yöki. ¹²Ttë ì' dör mokj: yi senak yësyësë wës Cristo Jesús k'i ikiane es, esepa kqs weirdaë siarë ie' ttë k'i. ¹³Erë pë' sulusipa ena s'kitö'ukwakpa esepa k'i e' wamblöraë suluë shütë, s'kitö'uk ena e' kitö'uk.

¹⁴Erë be' e' tköwa darërëë kekraë ttë wa be' wöblaone e' a. Ttë e' dör mokj e' jcher yësyësë be' wa. Wëpa tò be' wöbla' iwa e'pa suule bua' be' wa, e' kuëki be' e' tköwaia kekraë. ¹⁵Es ñies, mik be' ia alala, eta Skëköl yëkkuö batse'r e' suule be' wa, e' a be' talane. Ttë e' tò be' a ikkachëmi tò Skëköl tò se' tsatkëmi se' erblé Cristo Jesús mik e' batamik. ¹⁶Skëköl yëkkuö kqs, e' kitule yësyësë wës ie' wák tò ibikeits es. E' dör buaë se' a s'wöbla'woie, s'wöuñoie, s'shuloie, ñies ikkachoie se' a wës seneke yësyësë ¹⁷as wëpa dör Skëköl icha, esepa yör buaë da'äie tso'tke ì buaë kqs ese uk.

4

¹Cristo Jesús datskene s'blüie ká i' a olo ta' taië s'blërlunebak kqs ena s'tso' ttsé'ka kqs esepa shulök. Ie' wöa ena Skëköl wöa, ye' tò be' a ichë tò be' ké ²ie' ttë buaë pakök kröröë, be' éna ipakak ö be' kë éna ipakak, erë ipakö kekraë. S'shulö, s'uñú, s'pattö, s'wöbla'ú enaë er bua' wa. ³Kawö datse eta pë' kë tò Jesús ttë mokj e' ttsepaia. E' skéie s'wöbla'ukwakpa yuleke ie'pa tò taië ie'pa wöbla'woie ttë wëse ttsak ie'pa éna ese ë wa. ⁴Ttë mokjë e' waterattsarakitö ta kapakë ëse kqs ese klö'wërarakitö. ⁵Erë be' e' tköwa darërëë. Be' erbikö buaë yësyësë. Kqs be' weirke e' dalë'ttsö buaë. Jesús ttë buaë pakö. Kanë kqs me'at Skëköl tò be' a, e' wakaneú er bua' wa.

⁶Ye' duökewa, e' këwö dökewatke. Ye' a ta' e' dör wës íyi mekesö Skëköl a idalöioie es. ⁷Ye' e' tkéwa darërëë kanë me' Skëköl tò ye' a e' a, e' wawéyo buaë, ye' e' batseitsé iwawöie kekraë. ⁸E' kuëki sene yësyësë ské, e' tso' blëule ye' a. Mik ikéwö de, eta imeraë ye' a Skëképa Jesús dör s'shulökwa yësyësë e' tò. Kë dör ye' ë a, ñies e' dör wëpa éna ie' dalër taië ena itso'rak ie' datskene olo ta' taië e' panuk esepa kqs a.

Pablo ttè bata ché Timoteo q

⁹⁻¹¹ Demas tö ye' méat, ì tso' ká i' k̄i e' dalèrmik t̄a imía Tesalónica. Ñies Crescente mía Galacia ena Tito mía Dalmacia. Lucas è at̄e ye' t̄a. E' kuek̄i be' shk̄ö bet ye' weblök, k̄è be' e' wöklö'uk̄i wa. Marcos yulö t̄a ikiöbit̄u e' t̄a. Ye' k̄i ie' kiane e' k̄imuk ye' kanè wa. ¹² Tíquico patkém̄iyö Éfeso. ¹³ Be' we'ikèyö, mik be' dat̄e, et̄a ye' paio k̄ikkuö me'at̄yö Tróade Carpo u a, e' tsúb̄itu ña. Ñies ye' yèkkuö me'at̄ tseè, e' sh̄uā wele tso', e' dör iyiwak kkuölit yöule yèkkuöie, ese kos kiane ye' k̄i, ttè bua'iewā tso' kitule ik̄i e' kuek̄i, e' kos tsúb̄itu ña.

¹⁴ Alejandro dör iyi yuökwak tabechka wa, e' e' wamblé suluë ye' t̄a. Skékēpa Jesús tö ie' patueraë wēs ie' e' wamblé es. ¹⁵ Ttè buaë pakekesö e' ché ie' tö suluë. E' kuek̄i be' e' kkö'nú ie' yök̄i ñies.

¹⁶ Ye' tsá mine shulè s'wökirpa ska' et̄a k̄è yi dē' ye' k̄imuk. Sulitane tö ye' méat ekörla. Skéköl mú k̄è tö ie'pa we'ikè e' k̄i. ¹⁷ Erè Skékēpa Jesús tö ye' k̄imé, ie' tö ye' a idiché mé as ye' tö S'tsatkök̄wak ttè pakö sulitane tso' eē, k̄è dör judiowak, e'pa kukua. Es Skékēpa Jesús tö ye' tsatkée ye' bolökpa éna ye' ttakwā e'pa ulā a. ¹⁸ Ñies ie' tö ye' yerattsā ì sulu kos e' ulā a. Ie' tö ye' tserami k̄á jai a wé ie' tkēr s'blúie eē, es ye' tsatkeraëitö. ¡Ie' k̄ikök̄asö tajë kekraë! Es e' idir.

Pablo e' chéat

¹⁹ Prisca ena Áquila ena Onesíforo yamipa, e'pa shkē'ú ña. ²⁰ Erasto e' tséat Corinto. Trófimo kirirke, e' me'at̄yö Mileto. ²¹ Be' mú bit̄u kam tskiridiö dōwā e' yök̄i. Eubolo, Pudente, Lino, Claudia ena s'yamipa kos tso' ierö e'pa tö be' shkē'wēmi.

²² As Skékēpa Jesucristo tso'ie be' t̄a. As Skéköl er buaë chö a' ulitane a tajë.

Yëkkuö kit Pablo tö Tito a Tito

Mik Pablo bak klöulewā Roma e' yēnettsa, eṭa yëkkuö i' kititö Tito a duas dabom teryök kī mañal ena teryök kī skel Jesús kune'bak e' ukuökī (63-65 DC) e' ulatök. S'wā ijcher tö Tito erblé' Jesús mik Pablo ttö wa. E' ukuökī ṭa ie' kaneblé Pablo ena Timoteo e'pa ṭa ñita. Mik Pablo tsá bak klöulewā e' yēnettsa eṭa ie' kaneblé Tito ṭa kánane blublué tso' dayé kiè Mediterráneo e' a e' et kiè Creta eē. E' ukuökī ṭa Pablo minea bánet ṭa ie' tö Tito méat e' skéie. Pablo ena Tito bak senuk e' kēwö ska' ṭa Creta wakpa bak senuk sulué. E' kuëkī Pablo tö yëkkuö i' kit Tito a ipattoie tö se' wése kawötā shushtë Jesús mik erblökwakpa wökirpaie ena ikimukwakpaie.

Ñies Pablo tö ie' patté tö wes ie' tö wépa ké kī Jesús tté buaé kiane, esepa wöklö'wëmi. E' kīie ṭa Pablo tö ie' a iché tö s'wöbla'ukwakpa kache tté wa esepa döraé s'kitö'uk.

Shké'wé

¹ Ye' dör Pablo. Ye' dör Skéköl kané méso. Ñies ye' dör Jesucristo ttekölpa tsá e'pa eköl. Ie' tö ye' patké' wépa shukitbakitö, esepa kīmuk as ikī erblörak bua'ie ie' mik ena siwā' mokī e' kī wā ar buaé ie'pa éna. ² Es ie'pa ser michoé aishkuö ṭa Skéköl ṭa, e' wā paneke ie'pa tö kröröé. Skéköl ké kachö ṭa'. Kam ká i' yör e' yökī ie' kablé' sene michoé muk se' a. ³ Mik kēwö me'bakitö e' de, eṭa ie' tö Jesucristo tté buaé e' wā kkaché sulitane a. Tté e' wā pakök ye' ka' Skéköl dör S'tsatkökwak e' tö. ⁴ A Tito, ye' tso' yëkkuö i' shtök be' a. Tté mik se' böl erblöke e' wa be' dör wes ye' alá chök es. Skéköl dör S'yé ena Jesucristo dör S'tsatkökwak, as e'pa er buaé chö ena sene bërë mü be' a.

Wes Skékëpa Jesús ichapa wökirpa ké senuk

⁵ Ye' tö be' méat Creta, kané kianeia wé, e' eukwa. Ñies ye' tö be' méat eē as be' tö wépa tkökā Skékëpa icha wökirpaie wé itso'rak erule erule eē Creta kos a wes ye' tö be' a iyé' es. ⁶ Wépa serke yësyësé, ké yi tö ì sulu kuepa ie'pa kī ikkatoie, esepa yulö. Esepa ké alaköl tsukwā eköl è, e' dalöiök tajé. Esepa ala'r kos ké erblök Jesús mik buaé, ké kkatenuk ì kī. Esepa ala'r ké ie'pa ttö dalöiök buaé. Wépa esepa tkökā be' tö Skékëpa Jesús icha erule erule wökirpaie. ⁷ Skékëpa icha erule erule e'pa wökirpa dör wes Skéköl kané kueblupa es. E' kuëkī esepa ké senuk yësyësé, ké yi tö ì sulu kuepa ie'pa kī ikkatoie. Esepa ké e' tso' tö ie'pa è wā íyi jcher tajé sulitane tsata. Esepa ké dör késikie, ké e' ttötā'ka blo' wa. Esepa ké kane ñippök yi ṭa. Esepa ké kane inuköl klö'uk kache wa s'kitö'wé wa. ⁸ E' skéie ie'pa ké s'yamipa datse ie'pa pakök, esepa kiökwa er bua' wa. Esepa ttsë'r buaé ì buaé kos e' uk. Esepa ké erbikök buaé, senuk yësyësé ena batse'r ena e' kkö'nuk. ⁹ Jesús tté yësyësé wa ie'pa wöblaoule, e' a ie'pa ké e' tkökwa darërë, ké kane ilo'yök. Es esepa tö s'malepa kīmëmi Jesús tté mokī wa. Ñies wépa tö tté mokī cheke sulué, esepa a ikkayërmi tö wes ie'pa tö ibikeitseke, e' dör sulué.

S'wöbla'ukwakpa kache tté wa

¹⁰ Jesús mik erblökwakpa serke Creta e'pa shua tajé s'tso' ké éna Jesús tté mokī e' iutak. Ie'pa esepa kibiiepa dör judiowak tö s'wöbla'wëke tö Jesús mik erblökwakpa kawötā senuk wes judiowak ser es. Tté pakeke ie'pa tö, e' ké

wà ta'. Ie'pa tò s'kitò'weke. ¹¹ Ie'pa mir u èt u èt s'wöbla'uk kache tté wa, es ie'pa tò u wákpa welepa tso', e' kos wöa kachöwekewa kache tté wa. Ie'pa tò s'wöbla'weke es inuköl è klö'woie. E' kueki ie'pa esepa kawötä wöklö'wë.

¹² Kä iaiä wëm bak eköl Creta e' wä iyi jcher tajë, ie' tò iwakpa yë' i' es: "Creta wakpa kachö tajë kekraë. Ie'pa dör wës iyiwak kañiru es, ie'pa bikër tajë, chkö tajë." ¹³ Ì yë' ie' tò, e' yëne, e' kueki ie'pa uñú darërëë as ie'pa tò ttë mik se' erblöke e' iutö yësyësë. ¹⁴ Es ie'pa tò judiowak tò kache ttë pakeke kë wà ta', ese kë iutepaia. Es ñies wépa tò ttë mokjë e' watéttsa, esepa ttë dalöiëno kë dalöiepaia ie'pa tò. ¹⁵ Wépa er maneneë, esepa a ì kos dör maneneë. Erë wépa er suluë, kë erblö Jesús mik, esepa a kë ì dör maneneë. Ie'pa er ena ie'pa erbikë dör suluë. ¹⁶ Ie'pa e' chö tò ie'pa batsë buaë Skëköl mik, erë wës iserdak sulu, e' wa iwënewä tò e' dör kache. Ie'pa dör suluë ichök, kë tò Skëköl ttö dalöierak, kë iarak ì buaë or yës.

2

Wës se' kawötä senuk Skëköl a

¹ Erë be' ké s'wöbla'uk kekraë Jesucristo ttë mokï wa. ² Wépa kékëpatke, esepa wöbla'ú tò ie'pa ké e' kkö'nuk sene sulu yöki. Ie'pa ké senuk buaë yësyësë as sulitane tò idalöiö. Ie'pa ké erbikök buaë yësyësë. Ie'pa ké e' tkökwa darërëë ttë mik se' erblöke e' a. Ie'pa ké s'dalëritsök mokjë ena ì kos dalë'ttsök er bua' wa. ³ Es ñies tayëpa kékëpatke, esepa wöbla'ú senuk Skëköl dalöie a. Ie'pa kë kàne blo' kukueblökwa. Ie'pa kë kàne biyöblök. E' skéie ie'pa ké s'wöbla'uk senuk buaë. ⁴ Ie'pa ké tayëpa wöbla'uk tò ikawötä imaso ena ila'rla e'pa dalëritsök buaë. ⁵ Ie'pa ké erbikök yësyësë. Ie'pa ké senuk kë trërta'. Ie'pa ké iu kanéuk buaë. Ñies ie'pa ké iwëm dalöiök buaë as kë yi tò Skëköl ttë chö suluë.

⁶ Ñies duladulapa pattö tò ie'pa ké e' kkö'nuk sene suluë kos yöki. ⁷⁻⁸ Be' senu yësyësë ie'pa wörki as ie'pa ser wës be' ser es. Mik be' tso' ie'pa wöbla'uk, etä iwöbla'ú yësyësë er mokï wa Skëköl dalöioie, es kë yi a ì sulu yërpa be' ki. Es be' bolökpa kë a ì sulu kunuk be' ki, e' kueki ie'pa jaërdakä se' ki.

⁹ S'tso' klöulewä kanë meösie, esepa pattö tò ie'pa ké iwökirpa ttö kos e' iutök er bua' wa as iwërdak buaë iwökirpa wa. Ie'pa kë kàne iwökirpa iutök kësik wa. ¹⁰ Ie'pa kë kàne iwökirpa iyi ekiblök, e' skéie ie'pa ké ì kos wëkerakitö e' uk buaë yësyësë iwä kkachöie ì kos wa tò Skëköl dör S'tsatkökwa, e' ttë dör buaë.

¹¹ Skëköl tò s'tsatkë, e' watkekeitö sulitane a. Es ie' tò se' a iwä kkacheke tò ie' er buaë ché se' a. ¹² Mik se' éna iane tò kos Skëköl er buaë ché se' a, etä kë se' éna ì sulu wamblakia wës wépa kë tò ie' dalöie esepa es. Ie'pa er me'rie ì suluë è ki. E' skéie se' erbikak buaë. Se' senak yësyësë ena batse'r ie' a wës ie' ki ikiane es, se' serkeia ká i' ki e' dalewa. ¹³ Se' tso'ia ká i' ki etä se' tso' Jesucristo datskene oló ta' tajë, e' panuk, e' tò se' ttsë'weke buaë. Ie' dör S'tsatkökwa, ie' dör Se' Këköl tajë e'. ¹⁴ Ie' e' me'ttsa ttëwä se' skéie se' yottsäie ì sulu kos e' ulä a, ñies se' er paikloie manene. Es se' de ie' wák a, es se' er de ì buaë uk kekraë.

¹⁵ A Tito, ttë e' chö ie'pa a, ie'pa pattö, ie'pa uñú diché wa. Es kë yi tò be' watepattsä.

3

Wës Jesús mik erblökwa pa ulitane kawötä senuk

¹ A Tito, iskà chõne ie'pa a tò ká wõkirpa ena s'shkëkipa, e'pa dalõiõ, ie'pa ttè iutõ. Ichõ ie'pa a tò a' tso' erki ì buaë kôs e' wõie. ² Ie'pa kè kàne yi chõk suluë; ie'pa kè senuk bërè, sulitane a er buaë chõk. Ie'pa kè sulitane sauk er bua' wa.

³ Se' bak senuk suluë, kè kabikeitsõta' buaë, kè Skëkõl ttè iuteta'. Se' bak senuk kütõgule; se' bak klõulewà ì sulu ulà a. Ì sulu kiane se' kî wamblè, ese è wamblök se' bak. Ì sulu tò se' ttsë'weke buaë, ese è wamblök se' bak. Se' bak senuk ì sulu è a. Se' bak ukÿënuke ñi kî. Se' sauk suluë s'malepa bak, ñies ie'pa sauk suluë se' bak. ⁴ Erè Skëkõl dör S'tsatkõkwak, e' er buaë ché sulitane a, ie' éna se' dalër tajë, e' kkachéitõ se' a Jesucristo wa. ⁵ Ie' tò se' tsatké ie' wák er wa, kè dör tò se' serke yësyësë e' kueki. Ie' se' suë er siarè wa, e' è kueki ie' tò se' tsatké. Skëkõl tò Wikõl Batse'r mé senuk se' a, e' tò se' er paiklé mane'wé yué pa'alì. Sene pa'alì méitõ se' a. ⁶ Skëkõl tò iWikõl mé se' a tajë Jesucristo dör S'tsatkõkwak, e' batamik. ⁷ Skëkõl tò se' klõ'wé wës pè' buaë yësyësë es ie' wõa, ie' er buaë ché se' a, e' kueki. Ie' tò iwé es as se' ser michoë ie' ta. E' wà paneke se' tò kröröë, ttsë'ne buaë wa. E' kôs kueki ie'pa kè senuk buaë yësyësë Skëkõl a.

⁸ Ttè ikkè dör yësyësë. Ye' kî ikiane tò be' tò ttè ikkè wa s'kî wõbla'wè tajë buaë as wépa erblöke Skëkõl mik, esepa tso'ie ì buaë uk. Íyi ikkè dör buaë sulitane a s'kimioie buaë. ⁹ Erè be' e' skõttsa ttè tò suluë s'blabatsélor ñi yõki ese kôs yõki. Pè' welepa éna s'bak ká iaiaë, esepa ditséwõ ese ttè pakak kekraë, esepa yõki be' e' skõ. Ñies pè' welepa ñi uñuke kësik wa kekraë ttè dalõiëno mène Moisés a e' kî, esepa yõki be' e' skõ ñies. Ñi uñè esepa kôs kè wà ta', kè dör lie bua', kè a s'kimer ì wa. ¹⁰ Yi tò Jesús mik erblökwa'pa blabatsélor, ese wõuñú darërèë etõkicha bõtõkicha. Kè itõ iutè, età ie' uyõttsa a' shua. ¹¹ Be' wa ijcher buaë tò pè' ese er sulu'wéwa ì sulu tò. Ì sulu wambléitõ, ese tò ikichatëttsatke.

Ttè bata yëne Tito a

¹² Artemas õ Tíquico, e' ekõl patkekeyõ be' ska'. Mik ie' de, età be' kawõ yõttsa ta be' shkõ kröröë Nicópolis wé ye' tso' eë. Eë ye' tò ibikeitsétke tskiridiõ tkõ'uk. ¹³ Zenas dör s'shulõkwak ena Apolo, e'pa kimú buaë ì kiane ie'pa kî kôs e' wa, as imi'rak buaë. ¹⁴ Se' icha wõbla'ú buaë ì kôs buaë e' uk. Ñies ie'pa wõbla'ú s'siarèpa kimuk. Es ie'pa sermi buaë Skëkõl wörkj.

Pablo e' chéat

¹⁵ Ie'pa kôs tso' ye' ska', e'pa tò be' shké'wémi. Wépa éna sa' dalër ttè mik se' erblöke e' dalèrmik, e'pa shké'ú ña. As Skëkõl er buaë chõ a' ulitane a.

Yëkkuö kit Pablo tö Filemón a Filemón

Pablo tö yëkkuö i' kit mik ie' bak Roma s'wöto wé a etä. E' kèwö ska' tä ie' tö yëkkuö kit Éfeso ena Filipos ena Colosas wakpa a. Ie' tö yëkkuö i' kit iklé eköl kiè Filemón e' a. Ie' serke Colosas eë. Ie' tö kanè méso kè patueta' ese to'tsa eköl e' kiè Onésimo. E' ukuöki tä Onésimo tö ie' iyi blélur tä ibakshkarmi. E' kèwö ska' tä akblökwakpa ttekelur. E' kuëki Onésimo bakshkarmi dö Roma. Eë Pablo tso' wötëulewä Jesús tté buaë pakè kuëki. Pablo tö Onésimo a Jesús tté buaë pakè tä ierblé Jesús mik. E' kuëki ie' shkakmine iwökir Filemón ska' ie' a kët kët chökne.

E' kuëki Pablo tö yëkkuö i' kit Filemón a as ie' kè ulurkä Onésimo ki. Pablo tö iché Filemón a tö Jesús éna ie' daléne tajé ena i sulu nuí tso' ie' ki e' olo'ya'itö tä iki'wä buaë. Es ñies ie' kawötä Onésimo ki inuì olo'yök tä ikiökwa wës iyami ekka es.

S'kiè Onésimo griegoie e' wà kiane ché kanenamé buaë. Erè yëkkuö i' tö iché tö kam Onésimo tö Jesús tté klö'ù etä ie' kè döer kanenamé buaë. Es Pablo tso' ichök tö Jesús batamik Onésimo dömi wës ikiè wà kiane ché es.

Shkë'wë

¹ A Filemón, ye' döer Pablo tso' wötëule Cristo Jesús tté pakè kuëki, e' tso' yëkkuö i' shtök be' a. Ye' ena s'yami Timoteo, e'pa tö be' shkë'wëmi. Be' dalër tajé sa' éna, ñies be' tso' kaneblök Cristo a wës sa' es. ² Ñies sa' tö s'yamipa kiè Apia ena Arquipo, e'pa shkë'wëmi. Arquipo döer Jesucristo tté buaë e' tsatkökwak buaë wës sa' es. Ñies Skëképa Jesús icha erule daparke be' u a, e'pa kos shkë'wëmi sa' tö. ³ Skököl döer S'yé ena Skëképa Jesucristo, as e'pa er buaë chö ena sene bèrè mù a' a.

Pablo tö wëstela ché S'yë a Filemón ki

⁴⁻⁵ Ye' tö be' tté ttsé tö be' erblöke buaë Skëképa Jesús mik, ñies s'batse'r malepa kos dalër be' éna. E' kuëki mik ye' ttöke Skëköl tä, etä kekraë wëstela chekeyö be' dalërmik. ⁶ Tté mik se' erblöke e' a be' e' tköwä buaë s'yamipa tä ñita. Ye' tso' ikiök Skëköl a tö e' wa i buaë kos wëmisö Cristo dalërmik, e' ar be' éna. ⁷ A yami, s'batse'r malepa kos er pableke be' tö buaë, ie'pa dalër tajé be' éna. E' tö ye' ttsé'wëke buaë, ttsësua ye' er dekane.

Pablo tö Onésimo tté ché Filemón a

⁸⁻⁹ E' kuëki ye' tö be' a ikiè er bua' wa tö i kiekeyö be' a, e' wà ú. Cristo tö ye' a kawö mé be' kök iuk. Erè se' ñi dalër tajé, e' kuëki ye' tö be' a ikieke er bua' wa. Ye' döer Pablo kékëpatke tso' wötëulewä Cristo Jesús tté pakè kuëki e'. ¹⁰ Ye' be' a ikiè tö Onésimo sa'üne er bua' wa. Ie' erblé Jesús mik ye' ttö wa íe wé ye' tso' wötëule eë. E' kuëki ie' döer wës ye' alà es.

¹¹ Kuaë tä ie' bak be' wä toulettä be' kanè mésoie kè döer lie bua' be' a, erè i'ñe tä ie' döer buaë be' a ñies ye' a. ¹² Ie' dalër tajé ye' éna, erè ye' tö ie' patkémine be' a. ¹³ Ye' a tä imú e' tsuat ye' tä ye' kimoie be' skéie ye' tso'ia wötëulewä Jesús tté buaë pakè kuëki e' dalewa. ¹⁴ Erè kè ye' éna i wak kam be' tö ikéwö mù e' yöki. Ye' ki ikiane tö i wëke be' tö, e' ubó be' wák er wa, kè döer tö ye' tö be' ké iuk e' kuëki. ¹⁵ Isalema ie' minea be' yöki ekuölö é as idöne tso' be' tä kekraë. ¹⁶ Erè ie' dene e' kè döer kanè mésoie é, ie' dene be' yamiie

Jesús ttè wa dalër tajë be' éna, e' dör buaë shütë kanè méso ëse tsata. Ie' dalër tajë ye' éna, erë ie' dör be' kanè méso, ñies ie' dör wës be' ël es Jesús wa. E' kuekï be' ké idalëritsök, ye' tö idalëritseke e' tsata.

¹⁷ Be' tö ye' klö'wé be' yamiie Jesús mik erblë e' wa, e' ta' ie' klö'ú wës ye' wák es. ¹⁸ Ie' tö ilè sulu wamblë' ö be' tö ie' ña'weke ilè kuekï, eta' ye' ña'ú iskéie. ¹⁹ Ye' dör Pablo tso' yëkküö i' shtök ye' wák ulà wa, e' wák tö ie' nuì patueraë. Kë ye' éna ichak, erë kë be' éna ichökwa tö ye' ttö wa be' tö Jesús tté klö'ö, e' kuekï be' wa nuì ta'ia ye' a. ²⁰ A yami, be' we'ikèyö, be' mú er buaë chö ye' a Skëképa Jesús dalërmik. Ye' er pablö Cristo batamik.

²¹ Ye' wa ijcher buaë tö be' tö ye' iüteraë, e' kuekï ye' tso' yëkküö i' shtök be' a. Ye' éna iane buaë tö i' kiéyö be' a, e' tsata be' tö iwëraë. ²² Ñies Skëköl mú tö kawö mè ye' a a' pakoie wës a' tso' ie' a ikiök es. E' kuekï u yulö ye' a.

Pablo e' chéat

²³ Epafras tö be' shké'wémi. Ie' tso' wötëule ye' ta' Cristo Jesús tté pakë kuekï. ²⁴ Ñies Marcos, Aristarco, Demas ena Lucas, e'pa kaneblöke Skëköl a ye' ta, e'pa tö be' shké'wémi ñies. ²⁵ As Skëképa Jesucristo er buaë chö be' a.

Yëkkuö kitule hebreowak a Hebreos

Yëkkuö i' kite Israel aleripa erblé Jesús mik e'pa a. Ñies ie'pa kiè hebreowak ena judiowak. Kë yi wa ijcher yi tö yëkkuö i' kit. Pë' wele tö ibikeitsè tö Pablo tö ikit. Wele skà tö ichè tö Bernabé tö ikit. Wele tö ichè tö Apolo tö ikit erè kë s'wà ijcher yi tö ikit. Wele tö ibikeitsè tö ikitë Roma wakpa tö Jerusalén suluo'wà e' yökj duas dabom kuryök Jesús kune'bak e' ukuökj (70 D.C.).

Israel aleripa erblé' Jesús mik e' kuekj e'pa bak weinuk. Ie'pa welepa éna ierblö Jesús mik e' olo'yak tä ishkakne Moisés ttè dikja. E' kuekj yëkkuö i' kite ie'pa a ikimorak e' tkökwa darërèé Jesús mik. S'kitöukwakpa tö ie'pa wöbla'weke tö Jesús kë diché tä' ie'pa kimoie, e' kuekj ie'pa kawötä ie'pa erblö imik e' olo'yök. E' kuekj yëkkuö i' kite Jesús mik erblökwapka a Jesús kkachoe ie'pa a i' es: Skököl e' kkaché se' a Jesús wa as se' éna iar buaé. Kä iaiä tä ie' utbitü se' tä ittekölpa wa ena ibiyöchökwapka wa ena Moisés wa, erè bataia tä iut se' tä ilà eköl è Jesucristo e' wa.

E' kïe tä kä iaiä Skököl tö iyé'bak tö ie' kablörane Israel aleripa a. E' wa tka Jesucristo wa e' ché yëkkuö i' tö. Ñies sacerdotepa tö iyiwak jcheke Jerusalén kä bit ekké judiowak nuñ olo'yoie. Iyiwak jcherke e' kë diché tä' se' nuñ paiklottsä da'äie. E' kuekj ie'pa tö ijcheke këkraé erè e' kë dör buaé shütë Skököl wöa. E' kuekj Jesucristo kôtewä etökicha è se' nuñ paiklottsä, e' je' dör buaé shütë Skököl wöa. E' kuekj Jesús dör ibua'ie. E' kuekj se' kawötä erblök ie' mik ena ie' è kawötä ttö iütè. I'ñetä ie' tkër Skököl wörki se' ttè chök Skököl a. Ie' dör ibua'ie e' kuekj Israel aleripa erblé ie' mik e'pa kë kawötä ie' olo'yök. Ie' wa iyé tö ñala yö' se' a dökä ikaska'. E' kuekj se' kawötä senuk e' meulettsä weinuk erblé Jesús mik e' kuekj. Se' tö ie' watéttsä e' tä Skököl tö se' shüleräé wës ie' tö Israel aleripa shuli' es.

Skököl ut se' tä ilà wa

¹ Skököl utbitü tajë se' yépa bak kä iaiä e'pa tä ittekölpa wa. Ie' utbitü ie'pa tä tajë kua'ki kua'ki. ² Erè i'ñe tä, mik kä i' erkewatke e' kéwö ska' tä, ie' tté se' tä iwák alá patké'itö kä i' ki e' wa. Tsawe tä ie' tö iyi ulitane yö' ilà tä ñita. Ñies ie' tö ilà tkë'kabak as iyi ulitane dö ie' ulä a aishkuö tä. ³ Skököl Alä dör iyé olo tajë e'. Wës Skököl dör e' sué ie' dör. İyi ulitane kicha a'tser ie' wä itte diché tajë e' wa. Se' nuñ paiklétsäitö e' ukuökj tä ie' tkékä kä jai a dalöiërta' tajë Skököl ulä bua'kka.

Skököl Alä olo tä' tajë shütë Skököl biyöchökwapka tsäta

⁴ E' wa iwënëwä tö Skököl Alä dör Skököl biyöchökwapka tso' kä jai a, e'pa kos tsata. Es ñies wës Skököl tö ie' kié iwák alá, e' dör bua'iewä wës ie' tö ibiyöchökwapka kié e' tsata. ⁵ Skököl yëkkuö kj itso' kitule tö Skököl tö iché ilà a:

“Be' dör ye' alá;

j'ñe yö' ikkachétke tö ye' dör be' yé.”*

Erè tté e' kë yëule ie' wä ibiyöchökwapka isie a. Ñies Skököl yëkkuö kj Skököl tö ilà tté ché i' es:

“Ye' tö icheraé tö ye' dör ie' yé,

* 1:5 Salmo 2.7

et̄a ie' dör ye' alà.”†

Erë Skëköl kē wā ibiyöchökwakpa isie tté yëule es. ⁶ Ñies mik ie' tō ilà eköl ěme, e' patketetke ká i' a, et̄a ie' tō itté yē' i' es:

“Ye' biyöchökwakpa ulitane kawöt̄a ie' dalöiök tajē.”‡

Ttē ekkē kos kuëk̄i se' wā ijcher tō Skëköl Alà dör Skëköl biyöchökwakpa ulitane tsat̄a.

⁷ Mik Skëköl tō ibiyöchökwakpa tté cheke, et̄a ie' tō ichè i' es:

“Ye' tō ye' biyöchökwakpa patkeke wes siwā' batsir es,

e'pa dör ye' kanè mésopa patkekeyö wes bö' wörkua wõñar es.”§

⁸ Erë ie' tō ilà tté cheke i' es:

“¡A Skëköl, be' tō s'wëttseke s'blúie e' dör yöbiè!

Be' tō s'wëttseke yësyësë.

⁹ Sené yësyësë dalër be' éna, erë sené sulu ar suluë be' éna;

e' kuëk̄i, ye' dör be' Këköl, e' tō be' klö'wé t̄a tsë'ne buaë méyö be' a tajē be' malepa ulitane tsat̄a.”*

¹⁰ Ñies Skëköl tō ilà tté cheke i' es:

“A Këköl, tsawé t̄a be' tō ká i' yō',

ñies ká jai ena ì kos tso' ik̄i e' yō' be' wák tō.

¹¹⁻¹² E' kos chörawa erdawa wes datsi' nurwā t̄a ierwa es,

e' kos manerdattsa wes s'datsi' mane'wë t̄a iwötrëwā es.

Erë be' tso'tke kenet. Be' kē manerpattsa, be' ser michöë.”†

¹³ Skëköl tō ichè ilà a i' es:

“Be' e' tköser ye' ulà bua'kka

dō mik ye' tō be' bolökpa méro be' klö dik̄ia et̄a.”‡

Erë Skëköl kē wā tté e' yëule ibiyöchökwakpa isie a. ¹⁴ Skëköl biyöchökwakpa dör wes siwā' es kē wërt̄a'. E'pa kos kanëblöke Skëköl a. Ie' tō ie'pa patkeke wépa tsat̄kërdaë, esepa kimuk. E' kuëk̄i ie' kē wā tté ese yëule ie'pa isie a.

2

Skëköl Alà tté buaë e' kawöt̄a dalöie

¹ Skëköl Alà dör iyi ulitane tsat̄a, e' kuëk̄i se' kē e' tkökwa darërë ie' tté buaë

mok̄i ttsëule se' wā, e' a as kē se' mi'ne wes kanò èmi di' k̄i es. ² Skëköl tō itté

dalöiëno, e' me'at̄bak ibiyöchökwakpa wa se' yépa bak ká iaiäe e'pa a. Wépa

kos kē wā tté e' dalöiëne', e' nuí k̄i ie'pa weine wes ikawöt̄a weinuk es. ³⁻⁴ Es

ibak ie'pa t̄a, erë Skëköl Alà tté buaë, e' è wa se' tsat̄kërmi, e' dör tté bua'iewā

tté ulitane tsat̄a. S'tsatko tté, e' tsá yē' Skëképa Jesús wák tō. Wépa tō tté e'

ttsë', e'pa tō iyë'ne se' a t̄a iwā kkachérakitö tō e' dör tté mok̄i. Ñies ì kē or yi a

ese o' Skëköl tō ie'pa wa tajē kuā'k̄i kuā'k̄i iwā kkachöie tō ì ché ie'pa tō e' dör

mok̄i. Ñies Wiköl Batse'r wa ie' tō imé se' a kanëbloie buaë ie' a tajē kuā'k̄i

kuā'k̄i wes ie' k̄i ikiane es. E' wa ie' tō iwā kkaché tō ie'pa tté dör mok̄i. Tté e'

wā kē dalöiëne se' wā, e' t̄a ¿wes se' tkómishkar inuí ulà a?

Jesús dē'bitü se'yamiie

⁵ Aishkuö t̄a ká i' mane'werattsansé Skëköl tō buaë pa'alí, e' chök sa' tso'.

Skëköl tō ibikeitsbak tō ká pa'alí e' kē merpa ibiyöchökwakpa a as ie'pa dō

iwökirpaie. ⁶ Kē idör es. Ie' tō ibikeitsbak tō imerdaë s'ditsö ulà a. E' dör wes

itso' kitule Skëköl yëkuö k̄i es, e' tō ichè:

“A Skëköl, ¿s'ditsö dör yi? ¿lök e' ska' be' er de?

¿Wes ie'pa kɨ be' tkine?

⁷ Erë ekuölö ë ie'pa yö' be' tō be' biyöchökwapka dikɨä diöshet tsir. Erë ie'pa yö'bō olo tã tajë dalöiërtã tajë.

⁸ Ie'pa tkë'kã be' tō iyi ulitane yö'bō e' wökirie.*

Yëkkuö e' ichè tō Skëköl tō se' tkë'kã iyi ulitane yö' ie' tō e' wökirie. “Iyi ulitane” e' wã kiane chë tō kē ì ku', e' kē ku' se' ulã a. Erë ì ñie tã kam se' tō isaüwã es. ⁹ Erë se' wã ijcher tō ì ché yëkkuö e' tō, e' wã tka Jesús wa. Ie' yöne s'ditsöie, e' wōanewa Skëköl biyöchökwapka dikɨä diöshet tsir ekuölö ë. Skëköl er buaë ché se' a, e' kuekɨ ie' tō Jesús me'ttsã ttëwã sulitane nuɨ skéie. Jesús weine siarë kötëwã se' skéie, e' kuekɨ Skëköl tō ie' kɨka'kã tajë, tkë'kã iyi ulitane blúie dalöiërtã tajë.

¹⁰ Skëköl dör iyi ulitane wì, e' kōs tso' ie' wa ñies ie' a. Ie' kɨ ikiane tō se' tajë dör ie' ala'r esepa dö ie' tã ñita olo tã tajë. E' wawé ie' tō Jesucristo wa. E' kuekɨ buaë idir ie' a tō Jesús weine kötëwã s'tsãtkoie. Es ì kōs kiane Skëköl kɨ tō Jesús tō iwë s'tsãtkoie, e' wëitō seraa.

¹¹ Jesús ena se' batse'wekeitö, e'pa Yë dör eköl ë, e' dör Skëköl. E' kuekɨ Jesús dör Skëköl Alã, e' kē jaëne ichök tō se' dör ie' ëlpa ena ie' kutapa. ¹² Es itsö' kitule Skëköl yëkkuö kɨ wé ie' tō ichè Skëköl a i' es:

“A Skëköl, ye' tō be' tté cheraë ye' ëlpa ena ye' kutapa a.

Mik ie'pa ñi dapa'uke, etã ye' tō be' kɨkerakã ttsë wa ie'pa kukua.”†

¹³ Ñies iskã tso' kitule Skëköl yëkkuö kɨ wé Jesús tō ichè i' es:

“Ye' erblöraë Skëköl ë mik.”‡

Ñies ichéitö:

“Ië ye' dur, wépa me' Skëköl tō ye' a ala'rie, e'pa tã.”§

¹⁴⁻¹⁵ Se' dör Jesús icha. Erë se' dör s'ditsö ë. Se' ulitane serkeiã tã sulu se' suar s'duöwã yökɨ, e' wã se' tso' klöulewã. E' kuekɨ Jesús yöne s'ditsöie. Ie' dé'bitü e' muktsã ttëwã se' skéie e' alokaie bë iane s'duöwã wiie e' kɨ. Es ie' tō se' tsãtkée, se' suar s'duöwã yökɨ, e' ulã a. ¹⁶ Iwënewã buaë tō Jesús kē dé'bitü Skëköl biyöchökwapka kɨmuk. Ie' dé'bitü se' dör se' yë bak kã ñiaë Abraham, e' aleripa kɨmuk. ¹⁷ E' kuekɨ ie' yöne s'ditsöie wes se' es as ie' dö sacerdotë kibiie se' tté chök Skëköl a e' wakanewëkeitö yësyësë. Ie' dör s'ditsö wes se' es, e' kuekɨ ie' tō se' suëke er siarë wa. Ie' wák e' me'ttsã ttëwã se' skéie as se' nuɨ olo'yar se' kɨ. ¹⁸ Ie' weinebak ñies ie' erkiögne ì sulu wamblök, e' kuekɨ ì ñie tã wépa erkiöörke ì sulu wamblök, esepa kɨmermi buaë ie' a.

3

Jesús dör Moisés tsãtã

¹ A yamipa, a' batseö' Skëköl tō. Ie' tō a' klöo'ñak as a' dö ie' ichaie. Jesús bikeitsö bua'ie. Se' tō ichëkeã tō ie' dör Skëköl tteköl bua'ie ena se' sacerdotë kibi mik se' erblöke e'. ² Skëköl tō ie' tkë'kã kanëblök se' sacerdotë kibiie e' wakanewëitö yësyësë wes Moisés tō, kanë me' Skëköl tō ie' a, e' wakanëö' yësyësë es. Kōs ì kiane wë Skëköl wé a e' o' Moisés tō yësyësë. ³ Erë Jesús dalöiërtã tajë tköka Moisés tsãtã wes u wák dalöier tköka u tsãtã es. ⁴ Se' wã ijcher tō u ulitane yué yile tō, erë Skëköl dör iyi ulitane yuökwa. ⁵ Mokɨ Moisés kanëblë' yësyësë Skëköl wé a ikanë mésoie. I o' ie' tō, e' wa ie' tō ì buaë kkachera Skëköl tō aishkuö tã Cristo wa e' klea'. ⁶ Erë Cristo dör Skëköl wák

* 2:8 Salmo 8.4-6 † 2:12 Salmo 22.22 ‡ 2:13 Isaias 8.17 § 2:13 Isaias 8.18

alà, e' kaneblöke yësyësë se' dör wës Skëköl wé es e'pa wökirie. Ì buaë yë' Cristo tò tò idoiã se' a, e' wà panekesö kröröë ttsë'ne bua' wa kë tò ilo'yè, e' tã mokj se' dör Skëköl icha.

A' e' kkö'nú Skëköl kë watarttsa

⁷E' kuëkj, ì ché Wiköl Bats'e'r tò Skëköl yëkkuö kj, e' wà iütö buaë. E' tò iché ì es:

“Ì cheke Skëköl tò e' ttsé a' tò ì'ñe tã,

⁸etã kë a' er darë'ukwã iyöki wës a' yëpa bak kã ìaiã es.

Ìe'pa e' ka'kã e' uk kësik kësik Skëköl wöã.

Ìe'pa tò ie' wöñatkë' kã sir poë wé kë yi serku' taië e' ké a.

⁹Skëköl tò iché tò duas döka dabom tkëyök (40),

e' dalewa ye' tò ì kë or yi a ese wé taië ie'pa se'wöie, ie'pa kkö'noie, erë ie'pa tò ye' wöñatkë' taië.

¹⁰E' kuëkj ye' ulunekã taië ie'pa kj etã ye' tò ie'pa ché ì es:

‘Këkraë ie'pa kë kj ikiar tò ye' ie'pa wëttsë,

ie'pa kë senak wës ye' kj ikiane es.’

¹¹E' kuëkj ye' ulunekã ie'pa kj etã ye' iché

tò ie'pa kë döpawã wé warma ie'pa enuweke ye' tò eë.”*

¹²A yamipa, a' e' kkö'nú dö' a' isie er sulurwã tã a' kë erblöia Skëköl chök e' mik tã a' e' batsöttsã iyöki. ¹³E' skëie a' ñi er diché iö këkraë s'tsatkë kéwö tso'ia ì'ñe tã e' dalewa. A' tò iú es as kë a' isie e' kitö'ù sene sulu wa tã a' er darërwã Skëköl yöki. ¹⁴Se' erblö Cristo mik buaë këkraë dö ibata ekkë wës kuaë es, e' tã mokj se' tso' ie' tã. E' kuëkj a' ñi er diché iö buaë. ¹⁵Skëköl yëkkuö tò iché ì es:

“Ì cheke Skëköl tò e' ttsé a' tò ì'ñe tã,

etã kë a' er darë'ukwã iyöki wës a' yëpa bak kã ìaiã es.

Ìe'pa e' ka'kã e' uk kësik kësik Skëköl wöã.”†

¹⁶Wépa tò Skëköl ttö ttsë' erë ie'pa e' o' ie' wöã kësik kësik, ¿e' wakpa dör yi? ¿Kë dör ie'pa ulitane ye'ttsã Skëköl tò Egipto Moisés wa, e'pa ë? ¹⁷¿Yi kj Skëköl ulune dö duas dabom tkëyök (40)? ¿Kë dör ie'pa tò ì sulu wamblë' kã sir poë wé kë yi serku' e' a' e'pa ë? E' nuj kj idurulune. ¹⁸¿Yi a Skëköl tò ichétke: “A' kë döpawã wé warma a' enuweke ye' tò eë”? ¿Kë dör ie'pa tò ie' ttè dalöseö'wã e'pa ë? ¹⁹Es se' tò isuë tò ie'pa kë erblëne ie' mik, e' kuëkj ie'pa kë dë'wã wé warma Skëköl tò ie'pa enuweke eë.

4

¹Ñies Skëköl kablë' se' a' tò se' döwami ie' tò se' enuweke e' a. E' kuëkj e' tso'ia e' dalewa se' kawöta e' kkö'nuk taië dö' se' wele kë ulã a' idö. ²Se' a Skëköl ttë buaë e' pakane wës ie'pa bak kã ìaiã, e'pa a' ipakane es. Erë ie'pa kë erblëne imik, e' kuëkj ttë buaë ttsë' ie'pa tò, e' kë dör ìie bua' ie'pa a. ³Se' erblë Skëköl mik, e'pa dörawã ie' tò se' enuweke e' a. Erë wépa kë erblökü' ie' mik, esepa ché Skëköl tò iyëkkuö kj ì es:

“Ye' ulunekã ie'pa kj etã yö ichétke

ie'pa kë döpawã wé warma ie'pa enuwekeyö eë.”*

Ìe' tò iché es, erë ie' kanë enewa mik kã ì' yöne one etã. ⁴Skëköl tò ìyi ulitane yö' dö kã teröl. Kã de kul tã ie' eni'. Es itso' kitule wele Skëköl yëkkuö kj. E' tò iché:

“Kã de kul etã ì kos yö'bituitö e' yöne one, e' kuëkj diwö e' wa ie' kë kaneblëne.”†

* **3:11** Salmo 95.7-11 † **3:15** Salmo 95.7-8 * **4:3** Salmo 95.11 † **4:4** Génesis 2.2

E' kuęki se' wā ijcher tō mokj Skėkōl tō se' enuweke e' tso'tke. ⁵ Erė ttė kitule chėtkeyō, e' kĭ Skėkōl tō ichė:

“Ie'pa kė dōpawā wė warma ie'pa enuwekeyō eę.”[‡]

⁶ Es se' wā ijcher tō Skėkōl tō se' enuweke e' tso'tke se' a. Erė wėpa a ttė buaė e' pakane kuaė, e' pa kė dē'wā, ie' pa tō idalōseō'wā e' kuęki. ⁷ E' ukuōkĭ tā duas tka tajė tāj Skėkōl tō ttė e' ě skā pakėne se' a ĭ kit se' blū bak kiė David e' tō e' wa. Ttė kitule ñe' chėtkeyō, e' dōr i' es:

“Ĭ cheke Skėkōl tō e' ttsė a' tō ĭ'ñe tā,
e' tā kė a' er darė'ukwā iyōkĭ.”

Es se' isuė tō ikėwō skā mé Skėkōl tō se' a as se' dōwā ie' se' enuweke e' a, e' kėwō dōr ĭ'ñe. ⁸ Josuė tō Israel aleripa enuūpa ie' kėwō ska' tā, e' ma Skėkōl kė wā ęne skā yėnene. ⁹ E' wā kiane chė tō Skėkōl tō se' enuwėmi węs ie' ęni' mik kĭ ĭ' yō'itō etā ęs, e' tso'ĭā wėpa dōr ie' icha esepa a. ¹⁰ Wėpa dewā Skėkōl ęne e' a, esepa ęnuraė węs ie' ęni' es. ¹¹ E' kuęki se' kė e' dichė iök shkowā ęne e' a as se' kė isie tō ñe'pa kė wā Skėkōl ttė iutėne e'pa wakōū.

¹² Skėkōl ttė dōr ttsė'ka, dichė tā' tajė, e' tō iwakaneweke buaė tkōkā tabė kā yaule di'diė wĭ'kė iō'kė e' tsatā. Idōkewā buaė dō se' er a, se' wikōl a. Ĭ kōs dalėrmik se' serke tso' blėule se' er a, ena ĭ kōs bikeitsekėsō, ese weblekettsaitō tō buaė idir ō sulu idir. ¹³ Se' e' chōrakā Skėkōl a. Ie' yōkĭ ĭ kōs yō'itō e' kė a e' blėnukwā. Ĭ kōs tso' áie ie' wōrkĭ. E' kuęki se' e' tkōwā darėrė ie' ttė a.

Jesús dōr se' sacerdote kibi buaė shųte

¹⁴ Se' wā sacerdote kibi tso' ekōl, e' dōr sacerdotepa ulitane tsatā. E' dōr Jesús, ie' dōr Skėkōl Alā. Ie' mineatke tso' kĭ jai a se' ttė chök Skėkōl a. E' kuęki se' kawōtā e' tkōkwā darėrėe ie' ttė buaė klō'wėkesō, e' a. ¹⁵ Se' sacerdote kibi e' wa se' wēr siarė. Mik ie' bak senuk kĭ ĭ' kĭ, etā erė ie' ma'oule ĭ sulu kōs wamblōk węs se' es, erė ie' kė wā ĭ sulu wamblėne yės. E' kuęki ie' wā ijcher buaė tō is s'ttsēr mik se' ma'orke ĭ sulu wamblōk etā. ¹⁶ E' kuęki a' shkōwā Skėkōl wōrkĭ. Mik s'kimė kiane etā ikiōsō ie' a, kė suar tā'. Ie' tō se' suėke er siarė wa, e' kuęki ie' tō se' kĭmeraė er bua' wa.

5

¹ Wėpa dōr sacerdotepa kibipa e'pa kōs tso' shųkitule iwakpa shųā kanebloie imalepa ttė chök Skėkōl a. Ie'pa kanė dōr iyiwak jchėule ena ilė skā merke Skėkōl a, ese wakanėuk imalepa nuĭ olo'yoie. ² Ie'pa dōr węs imalepa es. Ie'pa dichė kė dē'kĭ buaė ĭ sulu wōklō'wōie. Ie'pa weirke siarė węs imalepa weir ĭ sulu ulā a es. E' kuęki imalepa kė wōblaule iyi buaė wa, arkedō ĭ sulu a kekraė, esepa wėrmi siarė ie'pa wa. ³ Ñies ie'pa wakpa tō ĭ sulu wambletā', e' kuęki ie'pa kawōtā iyiwak jchök mē Skėkōl a ie'pa nuĭ kĭ ñies imalepa nuĭ kĭ. ⁴ Kaneblōk Skėkōl a sacerdote kibiie, e' dōr kanė buaė, dalōiėrtā' tajė. Kė yi yōrtā' sacerdote kibiie iwák er wa. E' shųshteke Skėkōl ě tō tā itkėkĭ sacerdote kibiie węs ie' tō Aarón tkė'ka es. ⁵ E' sū Cristo kė e' tkėnekĭ sacerdote kibiie iwák er wa e' kĭkōkĭ. E' skėie Skėkōl tō ichė ie' a:

“Be' dōr ye' alā;

ĭ'ñe ye' tō ikkacheke tō ye' dōr be' yė.”*

⁶ Ttė kitule skā tō ichė ĭ' es:

“Be' dōr sacerdote kekraė węs Melquisedec ese es.”[†]

⁷ Mik Jesús tso'ĭā kĭ ĭ' kĭ, etā ie' kkōyē' Skėkōl a tajė әнеule wĭ'wĭė ĭe' wā ĭ wa. Skėkōl ě a ie' yėrmittsā duėwā ulā a, e' kuęki ie' tō iki' Skėkōl a tō ye' yōttsā iulā

a. Ie' tō Skēkōl dalōieke tajē, ittē iuteke buaē, e' kuēki ì kiéitō e' iutē Skēkōl tō. ⁸Erē ie' dōr Skēkōl Alā, erē ie' weine tajē, e' wa ie' éna iane tō wēs s'weir Skēkōl ttē dalōie kuēki. ⁹Mik ì uk ie' patkēne e' wéitō s'raa, eṭa ie' de S'tsātkōkwakie. Wépa tō ie' ttē iuteke, esepa kōs tsātkē michoē ie' tō. ¹⁰Nies Skēkōl tō ie' tkēka sacerdotē kibiie wēs Melquisedec ese es.

A' erblōke Cristo mik, e' kē olō'yar a' tō

¹¹Ttē ese tso'ia sa' wā yēno tajē, erē kē a' éna ianuk bet, e' kuēki iwā pakē a' a' e' dōr darērē. ¹²⁻¹³Kā iaiaē a' erblē'mi Cristo mik, ikkē tā warma a' detke s'wōbla'ukwakpaie. Erē a' skā kianene wōbla'wē Skēkōl ttē tsāwe tottola ese wa. A' dōr wēs ala'rīa es kē a' chkē darērē ñar, tso' tsu' ē mik. Kam a' a' iwēr tō ì dōr buaē ì dōr suluē. ¹⁴E' skéie chkē darērē ese dōr s'wōblauletke esepa a. Ie'pa a' iwēnetke tō ì dōr buaē ì dōr suluē. E' kuēki ie'pa éna iane mik tā buaē idir mik tā sulu idir.

6

¹E' kuēki Cristo ttē tsā wa s'wōblane, e' ē kē chariā kēkraē. E' skéie Cristo ttē kī tso' tajē, ese wa se' kī e' yuō as se' yōr ĩskīe wēs se' kibirwā es. Kē se' kàne e' wōbla'ukne Cristo ttē tsā jchertke se' wā, ese wa. Se' wā ijchertke tō s'kawōṭa ì sulu nuī kī s'duōwāmī, ese kōs olō'yōk. Se' wā ijchertke tō s'kawōṭa erblōk Skēkōl ē mik. ²S'wōskuē ttē ena s'ulā mūka s'yamīpa kī ese ttē wa se' wōbla'netke. S'duulewā shkērdakāne ena s'weir michoē ese ttē jchertke se' wā. ³E' kuēki kē se' e' wōbla'ukīa ttē ese wa. E' skéie se' kī e' yuō Cristo ttē skā tso'ia ese wa. Skēkōl tō ikéwō mé se' a, e' tā iwēraēsō es.

⁴Wépa wōa kā ñine'bak Cristo ttē wa, erē e'pa tō ilo'yé, e' tā ŷwēs kawō mermine ie'pa a' er mane'ukne? Ì buaē mé Skēkōl tō se' a, e' kak tseüle ie'pa wā. Wikōl Bats'e'r dē'ñak ie'pa kī. ⁵Ie'pa éna iane tō Skēkōl ttē dōr buaē. Skēkōl kēwō olō tā' tajē datske aishkuō tā, e' diché kak suule ie'pa wā. ⁶E' kōs tseüle ie'pa wā, e' watétsā ie'pa tō, e' tā ŷwēs ie'pa dōmine e' ska'? E' dōr wēs ie'pa tso'ne Skēkōl Alā ttōkwāne wōtēwāne krus mik es. Ie'pa tso' ie' wayuōk sultitane wō wa. ⁷Se' dōr wēs tē es. Íyi kuatkēne ikī, kalī yēne ikī buaē, warma e' wā tskirmi buaē wā wōrmi buaē wēs iwák kī ikiane es. Tē ese a' Skēkōl er buaē chōraē. ⁸Erē tē e' kī dika'chka tskine, kualkō tskine, ì tskine, e' tā e' kē dōr ìe bua'. Kukur tā iwāyēnarketke ì sulu a' tā ñardawā.

⁹A' yamīpa dalēr tajē sa' éna, sa' ttōke a' tā es, erē mokī sa' iklō'weke tō a' shkōke buaē s'tsātkē ñalē kī. A' kē dōr wēs wépa tō Cristo watétsā esepa es. ¹⁰Skēkōl dōr yēsēsē. A' kanēblōke buaē ie' a. A' tō s'batse'r malepa kīmeke buaē, e' wekeia a' tō buaē. E' wa iwēnewā tō mokī a' éna Skēkōl dalēr. E' kōs kē ska' ie' er chōpawa. ¹¹Erē sa' kī ikiane tō a' ulitane tō, ì buaē weke a' tō, ese kī ù er bua' wa dō ibata ekkē. Es ì buaē kōs panekesō, e' wā dōraē a' ulā a' da'āie. ¹²Sa' kē kī ikiane tō a' bikēr. E' skéie sa' kī ikiane tō a' dō wēs wépa erblōṭa' mokī Skēkōl mik esepa es. Ì muk Skēkōl kablē' se' a, e' wā panekesō enaē, e' wa iwā dōraē se' ulā a.

Se' erblōmi Skēkōl kablē' se' a, e' mik

¹³Mik Skēkōl kablē' Abraham a, eṭa ie' kē kablēne yi skā ttō wa. Ie' kablē' iwák ttō wa, kē yi ku' ie' tsāṭa e' kuēki. ¹⁴Ie' tō iyē' Abraham a: "Mokī ye' ichē tō ye' er buaē chōraē be' a' tajē. Be' alerīpa alōweraēyō tajē."* ¹⁵Ttē e' wā pané Abraham tō enaē tā Skēkōl kablē'ia, e' wā de iulā a. ¹⁶Mokī mik se' tō ttē mé yi a, eṭa imekesō yi dōr se' tsāṭa, ese ttō wa. Mik se' tō ttē métke es,

* 6:14 Génesis 22.17

eta ttè e' kǐ kě ì skà ku'ia chè. ¹⁷ Es ñies Skèköl kǐ ikiane kkachè wöshak wépa a ikablè' esepa a tò mokǐ iwà dōraè ie'pa ulà a, kě imane'wepaneitō yēs. E' kuēkǐ ikablè' iwāk ttō wa. ¹⁸ Es se' éna iane buaè tò Skèköl tò ittè mé se' a iwāk ttō wa, e' kě mane'wepaneitō yēs, ie' kě kachōtā' e' kuēkǐ. Ie' tò ittè mé se' a iwāk ttō wa tò se' erblōke ie' mik e'pa tsatkeraitō. E' tò se' er pableke buaè. Ttè e' wà paneke se' tò kröröè, e' a se' e' tkōwā darèrè kēkraè. ¹⁹⁻²⁰ Ttè e' wà paneke se' tò, e' tò se' tkéwā darèrèè wēs tabechka tso' kanò wöklō'woie dayè shuā es. Jesús mikāne se' yōkǐ kéwe ká jai a. Eē ie' tso' Skèköl wé kibi e' úshu batse'r tajè shute, e' a. Úshu e' kkōiēule àr datsi' buririè shukuar e' wa, e' etmik ie' tso' se' tté chök kēkraè Skèköl wörkǐ. Es ie' de se' sacerdote kibi kēkraè wēs Melquisedec ese es.

7

Jesús dör sacerdote kibi wēs Melquisedec ese es

¹ Melquisedec bak ká kiè Salem e' blúie. Ñies ie' kaneblè' sacerdoteie Skèköl dör íyi ulitane tsatā e' a. Abraham e' ali'kā blu'pa skel wā ilayök Lot minetser e'pa kǐ. Mik Abraham dotkene iu a, eta Melquisedec dettsa ie' ñaletsuq tā ikié Skèköl a as e' er buaè chō ie' a. ² Ñies dali kos dē'ne Abram ulà a ñippè shuā, e' blatéitō dōkā dabop, e' eyök méitō Melquisedec a. S'kiè Melquisedec, e' wà kiane chè “sēne yēsýsè e' blú.” Ñies ie' dör ká kiè Salem, e' blú. Salem, e' wà kiane chè “sēne bērè,” e' kuēkǐ ñies ie' dör sēne bērè blú. ³ Kě se' wā ijcher tò yi dör iyè, yi dör imi, yi dör iditséwō, mik ikune ò mik idu'wā. E' kos kě ku' kitule Skèköl yēkkuō kǐ. E' kuēkǐ se' tò ichèmi tò ie' dör sacerdote kě ertā'wa wēs Skèköl Alà es.

⁴ Ibikeitsō buaè, e' tā a' wā ijcherdaè tò Melquisedec dalōiērtā' tajè sacerdotepa dör Leví aleripa, e'pa kos tsatā. Abraham dör se' yé bak ká iaiaè dalōiērtā' tajè ese. Ñippè shuā ibolökpa dali de ie' ulà a, e' blatéitō dōkā dabop, e' eyök tsá méitō Melquisedec a. ⁵ Leví aleripa yé tsá dör Abraham wēs Israel aleripa malepa es. Leví aleripa ē meneat sacerdotepaie. Ie'pa dör Israel aleripa malepa yamipa, erè itso' kitule Moisés ttè dalōiēno, e' kǐ tò Israel aleripa kos kawōtā' íyi kos blatök dōkā dabop, tā e' eyök tsá muk Leví aleripa a. ⁶ Skèköl kablè' Abraham a tò ie' dōraè skékēpa tajè. Erè Melquisedec kě dör Leví aleri, erè e' a Abraham tò íyi tsá mé. Ñies Melquisedec tò ikié Skèköl a as e' er buaè chō Abraham a. ⁷ Sulitane wā ijcher tò yi tò e' ché o'ka a, ese wák dör yi a iyène e' tsatā. ⁸ Israel aleripa tò íyi tsá meke sacerdotepa duōtā'wā esepa a. Erè Skèköl yēkkuō tò Melquisedec ché wēs ie' tso'ia' ttsé'ka es. ⁹⁻¹⁰ Mik Abraham tò íyi tsá mé Melquisedec a, eta Leví kam kur. Erè se' tò ichèmi tò Leví aleripa bak tò íyi tsá mé Melquisedec a Abraham wa, Abraham dör ie'pa yé tsá e' kuēkǐ.

¹¹ Ttè dalōiēno me' Skèköl tò Israel aleripa a Moisés wa, e' ichè tò Leví aleripa ē meneat sacerdotepaie Israel aleripa tté chök Skèköl a as e' tò ie'pa nuì olo'yō. Erè e' mú a nuì olo'yarmi se' kǐ sēraa, e' ma kě sacerdote ské kuā'kǐ kianeia. E' kuēkǐ Skèköl tò sacerdote ské patké. E' kě dör Leví aleripa e' eköl wēs Aaron es. Ie' dör sacerdote wēs Melquisedec ese es. ¹² Sacerdote wésepa ské maneone kuā'kǐ, e' tā ñies ttè dalōiēno tsá e' kawōtā' mane'wēttsa. ¹³⁻¹⁴ Sacerdote ské patké' Skèköl tò chèyò a' a, e' dör Skékēpa Jesús. E' kě dör Leví aleripa eköl. Sulitane wā ijcher buaè tò ie' dör Judá aleri. Moisés kě

wà i yèule tò Judá aleripa dōmi sacerdoteie. E' kueḱi kē ie' aleri isie tkēuleḱa sacerdoteie.

¹⁵ Sacerdote ské tkēnekane kuā'kī wēs Melquisedec ese es, e' ta se' éna iwà ane tò ñies ttē dalōiēno meneḱ Moisés a e' maneḱnettsa. ¹⁶⁻¹⁷ Skēkōl yēkkuō kī itso' kitule tò ie' tò Jesús a iché i' es:

“Be' dōr sacerdote kekraē wēs Melquisedec ese es.”*

E' kueḱi se' wà ijcher tò Jesús kē tkēnekā sacerdoteie ie' ditsēwō wa wēs Moisés ttē kī itso' kitule es. Ie' de sacerdoteie ie' ser michoē, kē duōtā'wa, e' diché wa. ¹⁸⁻¹⁹ Moisés ttē dalōiēno bak kenet, e' kē a yi onuk buaē yēsýēsē Skēkōl wōā. E' kē diché ta', kē dōr iie bua' ese woie. E' kueḱi ttē e' maneḱnettsa. E' skéie ttē pa'alī wā panekesō krōrōē e' dōr ibua'ie ttē kēchke tsatā, e' wa se' e' batsōwami buaē Skēkōl mik kē kī i sulu nuḱ ta'ia.

²⁰ Ñies mik Skēkōl tò Jesús tkē'kā sacerdoteie, etā ie' kablē'ia iwák ttō wa tò ikaneblō michoē sacerdoteie. Ie' kē kablēne es sacerdotepa dōr Leví aleripa, e'pa a. ²¹ Erē mik ie' tò Jesús tkē'kā sacerdoteie, etā ie' kablē'ia iwák ttō wa ttē i' wa:

“Be' dōr sacerdote kekraē. Ye' kablé be' a ye' wák ttō wa, e' kē olo'yepayō yēs.”†

²² Es Skēkōl kablē' Jesús a, e' wa se' wà ijcher mokī tò ttē pa'alī mēne se' a, e' dōr bua'iewā ttē kēchke mēne Israel aleripa a e' tsatā. Jesús wa se' wà ijcher yēsýēsē tò iwà suerasō.

²³ Ñies sacerdotepa dōr Leví aleripa, e'pa duōtā'wa, e' kueḱi ie'pa kē a kaneblēne kekraē. E' kueḱi ie'pa ské tkēuleḱa tajē. ²⁴ Erē Jesús ser michoē, e' kueḱi ie' kē skéie yi tkēnukka. ²⁵ Wēpa ḱos shkōkewā Skēkōl wōrki Jesús batamik, esepa ttē chōk ie' tso'ie kekraē Skēkōl a, e' kueḱi ie'pa ḱos tsatkērmi ie' a buaē kekraē.

²⁶ Es se' isuē tò Jesús dōr sacerdote kibiie chōkle. Ie' dōr batse'r. Kē i sulu ku' iḱi, kē iauleḱa sene sulusi wa. Ie' butsulettšā pē' sulusipa yōḱi. Skēkōl tò ie' tkēkā ká jai a iḱi ulitane tsatā. Sacerdote ese kiane se' kī. ²⁷ Ie' kē dōr wēs sacerdote kibi malepa es. Ká bit ta' ie'pa kawōtā iyiwak jchōk mē Skēkōl a ie'pa nuḱ kueḱi. E' ukuōḱi ta' iyiwak kī jchekerakitō mē Skēkōl a imalepa nuḱ kueḱi. Erē e' ḱos skéie Jesús e' me'ttsa ttēwā etōkicha ē se' nuḱ patuōie, e' kē skā tkōpaia. ²⁸ Wēpa tkēuleḱa sacerdotepa kibiie Moisés ttē wa, mokī e'pa dōr wēs s'malepa es, kē diché dé'ka e' kkō'nuk buaē yēsýēsē. Erē Moisés ttē kite, e' ukuōḱi ta' Skēkōl kablē' iwák ttō wa tò ie' alā tkērdakā se' sacerdote kibiie, e' dōr se' sacerdote kibi yōbiē bua'iewā yēsýēsē e'.

8

Jesús dōr ttē pa'alī me' Skēkōl tò, e' wakanēukwak

¹ I' ḱos cheratsē sa' tò e' wā dōr i': Jesús tso' se' wā sacerdote kibiie. Ie' tkēr dalōiērtā' tajē ká jai a Skēkōl ulā bua'kka. ² Ie' dōr se' sacerdote kibi. Ie' tso' iwakanēuk Skēkōl wē batse'r chōkle tso' ká jai a e' a. E' kē yōne s'ditsō wā, e' yō' ie' wák tò.

³ Sacerdote kibi ḱos tkēnekā iyiwak tso'rak iwā jchē mē Skēkōl a ena i skā mekerakitō, e' wakanēuk imalepa tsatkoie ie'pa nuḱ ulā a. E' kueḱi Jesucristo kawōtā ñies ilē muk Skēkōl a se' tsatkoie. ⁴ Erē ie' kē tò ikanewēku' ká i' a, iwakanewēkeitō ká jai a. Moisés ttē dalōiēno tò iché tò Leví aleripa ē tkērkami sacerdoteie. E' kueḱi Jesús mú tò iwakanewēke ká i' a, e'ma ie' kē tkēnukka

* 7:16-17 Salmo 110.4 † 7:21 Salmo 110.4

sacerdoteie, ie' kē dör Leví aleri e' kuęki. ⁵ İ kaneweke sacerdotepa tō ká i' a, ese dör ibua'ie tso' ká jai a, e' kleeke ie'pa tō ká i' a. E' dör węs ibak Moisés ta es. Mik Moisés tō u yueketke Skėköl a, eta Skėköl tō ichè ie' a: "İttsó, i kōs yuó węs be' a ikkayēne Sinaí kėbata a e' suę." E' kuęki se' wa ijcher tō Skėköl wé kibi tso' ká i' a, e' dör ichökke tso' ká jai a e' klí ě. ⁶ Erē Jesús tkėnekā se' sacerdoti kibiie, e' wakanewekeitō buaē sacerdotepa tso' ká i' a e'pa tsata. Nies ie' batamik i muk Skėköl kablē' se' a tte pa'alı wa, e' dör ibua'ie. E' kuęki tte e' dör buaē shuę tte kėchke tsata.

Ttē tsá mēne Israel aleripa a, e' kē dalōta'ia

⁷ Ttē tsá mēne Israel aleripa a, e' mú dör wē' as Skėköl tō se' kiōwā buaē, e'ma tte skā pa'alı kē kianukia. ⁸ Erē ie' isuē tō ie'pa kē wā tte tsá mēne ie'pa a, e' wā iutēne buaē. E' kuęki itso' kitule Skėköl yėkuó kı e' tō ie'pa chē i' es:

"Skėköl tō ichè: Aishkuó ta kawō dōraē,
e' kėwō ska' ta ye' tō tte pa'alı meraē Israel wakpa a ena Judá wakpa a.

⁹ Ttē e' kē dör węs tte tsá me' ye' tō ie'pa yépa bak ká iaiāe e'pa a es.

Ttē e' me'yō ie'pa a mik ie'pa ulaiē'yō er bua' wa ibak klōulewā Egipto e' yottsaiē eta.

Erē tte me'yō ie'pa a, e' wā kē iutēne ie'pa wa,
e' kuęki ye' tō ie'pa me'at.

¹⁰ Nies Skėköl tō ichè:

Ttē pa'alı meraēyō Israel aleripa a aishkuó ta, e' dör i' es:

Ye' tte dalōiēno e' merdaē ie'pa er a,
ta ie'pa tō iuteraē er bua' wa iwákpa er wa.
Ye' dōraē ie'pa Kėköl,
ta ie'pa dōraē ye' icha.

¹¹ Ie'pa kōs, tsitsirpa dō kėkēpa,
e'pa batsdaē ye' mik.

E' kuęki kē ikiarpaia tō yi tō iyamipa ö o'ka wöbla'weia as ibats ye' mik.

¹² İ sulu kōs wamblekerakitō, e' nuı olo'yeraēyō ie'pa kı,
kē ibikeitsepaıyō.*

¹³ Es Skėköl tō ichè tō tte pa'alı meraēitō se' a. E' wa ie' tso' ichök tō tte tsá mēne, e' dör kėchke wōitēwā. İ kōs ianewatke kėchke, e' bet ta kē iku'ia.

9

Cristo dewā Skėköl wé q ká jai a se' tté chök

¹ Ttē dalōiēno tsá me' Skėköl tō Israel aleripa a, e' a tte tso' tō węs ie'pa kawōta Skėköl dalōiē e' wakanéuk. Nies ie'pa wā u tso' etkue batse'r ká i' a iwakanéwoie. ² Ie'pa tō u yō' Skėköl dalōiē e' wakanéwoie, e' blatérakitō böt. Úshu kewe e' kiē úshu batse'r. Úshu e' a bö'wō taloka tso' et, nies ka' tso' et, e' kı pan meke Skėköl a, ese me'r. ³ Úshu skā tso' datsi' buririē shukuar, e' etmik, e' kiē úshu batse'r tajē shuę. ⁴ Úshu e' a ka' tso' yöule orochka wa iyi masmas ña'woie Skėköl a e'. Nies kalkuó tkēr ek, e' paiēulewā orochka wa. Kalkuó e' shuā tkā' tso' etk yöule orochka wa. Tkā' e' a chkē me' Skėköl tō Israel aleripa a kiē maná, e' kak tso' blēule. Nies kalkuó ñe' shuā Aarón shko kéli pēri tskineka, e' tso' blēule. Nies ishūā ák tak tso' böt, e' kı Skėköl tō ittē dalōiēno kit. Kalkuó e' kiē Ttē Mēne Nı A Kėlkuó. ⁵ Kalkuó e' bata kı Skėköl biyöchökwak pik ta' kiē

* 8:12 Jeremías 31.31-34

kérub, e' diököl tulur böt. E' tō se' a iwà kkacheke tō Skëköl olo tso' eē. Ipik meulekà kalkuō kkōshto bata kī, eē Israel aleripa nuī olo'yarke. Erē i' tã iyi ekkē kē wà pakanuktšã ye' a įskīē.

⁶ Es iyi ulitane bak kanegule buaē Skëköl wé a, tã sacerdotepa bak shkōkwã kekraē úshu batse'r e' a iwakanéuk. ⁷ Erē sacerdotē kibi, e' ē a kawō tso' shkōwã úshu skà tso' dōr batse'r tajē shuṭe' e' a. Eē ie' dōwami etōkicha ē duas wa duas wa. Mik ie' mi'kewã eē, etã ie' wã iyiwak pē mi'ke mē Skëköl a e' nuī kī, ñies i sulu wamblé pē' malepa tō kē wã jcher ie'pa wã, ese nuī kī. ⁸ E' kōs wa Wiköl Batse'r tō se' a iwà kkacheke tō úshu batse'r, e' wakanēorkeia, e' dalewa kē sulitane dōpawã úshu batse'r tajē shuṭe' e' a. ⁹⁻¹⁰ Į kōs kaneweke judiowak sacerdotepa tō ttē dalōiēno tsã mēne ie'pa a, e' wa, e' dōr chkeie, di'yeie, se' batse'weie, ese kōs dōr s'pa kīkkē ē batse'woie. E' tō se' kīmeke kam ttē manerne e' dalewa ē. E' kuekī i meke ie'pa tō Skëköl a idalōiē e' wakanéwoie, ñies iyiwak kōs jcheke mē ie' a se' nuī kī, ese kōs kē a wépa tō ie' dalōieke es, esepa erbikē pairinuk. Ie'pa ittse' tō inuī tso'ia ie'pa kī. Erē i kōs kaneweke ie'pa tō Skëköl wé a, e' tō ttē pa'alī mé Skëköl tō se' a Jesús batamik, e' wã kkacheke į'ñe tã.

¹¹ Cristo dē'bitubak. Ie' dōr se' sacerdotē kibi. Ie' dōr ttē buaē pa'alī me' Skëköl tō se' a e' wakanéukwak. Ie' dur iwakanéuk Skëköl wé tso' kã jai a, e' a. Skëköl wé e' kē yōne s'ditsō wã, e' kē dōr wēs iyi tso' kã i' a es. E' kuekī Skëköl wé e' dōr buaē shuṭe' itso' kã i' a e' tsatã. ¹² Etōkicha ēme Cristo dewã Skëköl wé tso' kã jai a e' shu batse'r tajē shuṭe', e' a s'tsatkoie. Į wé ie' tō eē, e' dōr wē', kē ie' mi'pane iskã kanéukne. Mik ie' dewã eē, etã kē ie' wã chibo ō baka pē mīne mē Skëköl a se' nuī kī. E' skéie ie' wák kōtewã e' pē mī ie' wã. Es ie' tō se' yēttsã michoē se' nuī ulã a. ¹³ Wépa bak ttē kēchke dikīã, esepa iane ñã, e' tã chibo pē ō baka wē'ñe pē ese sklippēke sacerdotepa tō ie'pa kī ō isalema baka alaki pupula ñã'weke ese muluchka diōblékã di' wa e' sklippēkerakitō ie'pa kī. Mokī e' tō ie'pa pa kīkkē batse'wēne paiklé. ¹⁴ Erē e' dōr es, e' yitã buaē Cristo pē diché tã' tajē iyiwak pē tsatã. Skëköl Wiköl yōbiē, e' batamik ie' wák e' me'ttsã ttewã se' skéie wēs iyiwak kē kī i sulu ku' mē Skëköl a ese es. Ie' pē tō se' erbikē paiklēmī i sulu nuī kī s'duōwami ese yōkī aš se' tō Skëköl chōk e' dalōiō.

¹⁵ Jesucristo dōr ttē pa'alī me' Skëköl tō se' a, e' wakanéukwak. Į sulu kōs wamblé' wépa bak ttē tsã mēne e' dikīã e'pa tō, e' nuī ulã a ie'pa yēnettsã Jesús kōtewã krus mik e' batamik. Ñies e' batamik i buaē yōbiē muk Skëköl kablē' wépa klōp'bakitō aš idō ie' ichaie esepa a, e' dōraē ie'pa ulã a. ¹⁶⁻¹⁷ Ye' tō iwã pakē a' a į' es: Kam s'duōwã e' yōkī s'wōblane i mekesō s'yamīpa a, ese yēkkuō mukat. Yēkkuō e' wã kē merpa, yi tō imē ese tso'ia ttsē'ka e' dalewa. Iwak blenawã, e' ē tã imermī. E' kuekī s'kawōtã isaukwã bua'ie tō yi tō imē, ese wák blēnewãtke yēkkuō e' wakanéwōmī. ¹⁸ Es ñies ttē tsã mēne, e' mēne iyiwak jchēule e' pē tēne ese wa. ¹⁹ Ttē tsã mēne dalōiēno, e' wã paka' Moisés tō Israel aleripa kōs a. E' ukuōkī tã chibo ena baka wē'ñe pē shuṭuékaitō di' wa. E' sklippēitō yēkkuō kī Skëköl ttē dalōiēno tso' kitule e' kī, ñies e' sklippēitō Israel aleripa kōs kī kal kiē hisopo e' ulatska mik datsi'tak batsē rratulewã e' wa. ²⁰ E' wekeitō tã icheramiitō i' es: "Pē i' dōr iwã kkachōie tō ttē mē Skëköl tō se' a e' tsã kanegonemitke." ²¹ E' sū Skëköl wé ena i kōs tso'ia Skëköl dalōiē e' wakanéwoie, ñies ese kī Moisés tō pē sklippē. ²² Mokī ttē dalōiēno tsã mēne, e' wa tã tsir etã iyi ulitane batse'wēkēne pē wa. Ñies e' tō ichē tō iyiwak jchēule ese pē kē tēne, e' tã se' nuī kē olonuk se' kī. ²³ İyi tso' Skëköl wé tso' kã i' a e' a, e'

dör ì tso' Skëköl wé tso' ká jai a, e' klí ě. Íyí ekkë kawõtá batse'wè yiwak jchëule mè Skëköl a, ese pë wa. Erë Skëköl wé a íyí tso' ká jai a, e' kawõtá batse'wè ì dör buaë shute yiwak pë tsatá, ese wa.

²⁴ Ì buaë e' dör Cristo. Ie' kě dë'wá Skëköl wé shu batse'r yöne s'ditsö wá tso' ká i' a, e' a. E' dör ibua'ie tso' ká jai a, e' klí ě. E' skéie ie' de ká jai a Skëköl wé chökke e' a, eë ie' tso' Skëköl a se' tté chök. ²⁵ Judiowak sacerdotepa kibipa, e' pa kawõtá shkókwa Skëköl wé shu batse'r tajë shute, e' a yiwak pë muk Skëköl a se' nuì kǐ duas bik ekkë etókicha etókicha. Erë Jesús kě dë'wá tajë wës ie'pa es. ²⁶ Imú dör es, e'ma ká i' yöne dö ikké ta, etá ie' kawõtá e' muktsá ttëwá duas bit ekkë. Erë e' kě dör es. E' skéie, i'ñe ta mik ká i' erkewatke, etá ie' de e' muktsá ttëwá se' skéie etókicha ě se' nuì kos paiklottsá. ²⁷ Sulitane a kawó meneat duókwa etókicha ě, e' ukuókǐ ta se' shulirdaë. ²⁸ Es ñies Cristo e' me'ttsá ttëwá etókicha ě, se' tajë e' nuì paiklottsá. Ie' ská dörane, erë e' kě dör se' nuì shulök. Ie' dörane wépa tso' ie' panuk esepa tsatök.

10

Ttè dalöiëno kě a se' nuì pairinuktsá

¹ Ttè dalöiëno mène ká iaiäë Moisés wa, e' dör ì bua'ie doia se' a Cristo batamik aishkuö ta, e' biyó yëne. E' dör wës ilo es, kě dör iwá chök. È' kuekǐ ttè e' kě a wépa dökewa Skëköl ska' yiwak jchök mè ie' a kekraë duas bik ekkë esepa batse'onuk da'a. ² Ttè e' mú a ie'pa nuì pairinetttsá mokǐ, e'ma ie'pa er kě tò ie'pa kkatepaiá ta ie'pa kě tò yiwak jchepaiá mè Skëköl a. ³ Erë e' kě dör es. E' skéie mik ie'pa tò yiwak jcheke mè Skëköl a duas bit ekkë, etá e' tò ie'pa er awëkene ì sulu wamblekerakitö ese ska'. ⁴ E' wá dör tò se' nuì kě pairirpattsa baka wë'ñe pé wa ena chibo pé wa.

⁵ E' kuekǐ mik Cristo dökette ká i' a, etá ì tso' kitule Skëköl yëkkuö kǐ, e' chéitö Skëköl a, e' tò ichè i' es:

“Yiwak jcheke mè be' a ena ilè ská tso' mè be' a,
e' kě kiane be' kǐ.

Erë be' tò ye' yueketke s'ditsöie chkà ta' diché ta'.

⁶ Yiwak jcheke ña'wè wa'ñe be' a
ena ilè ská tso' mè be' a nuì paikloie,
e' kě wër bua' be' wa.”

⁷ E' ukuókǐ ta Cristo tò iché Skëköl a:

“A Skëköl, i' ye' dur ì kiane be' kǐ wè e' wöie,

wës ye' tté tso' kitule be' yëkkuö kǐ es.”*

⁸ Kewe ie' tò iché Skëköl a: “Yiwak jcheke mè be' a ena ilè ská tso' mè be' a, ñies yiwak jcheke ña'wè wa'ñe be' a nuì paikloie, ese kos kě kiane be' kǐ, kě iwër bua' be' wa.” Erë ie' tò iché es, erë ese kos yë'atbakitö dalöie Skëköl ttè dalöiëno tso'tke kitule e' kǐ. ⁹ E' ukuókǐ ta ie' tò iché: “A Skëköl, i' ye' dur ì kiane be' kǐ wè e' wöie.” E' wa se' éna iane tò yiwak jcheke ie'pa tò tté tsá dikǐa ese kos skéttsá Skëköl tò iské pa'alǐ mokane, e' dör Cristo kótewa se' skéie e'. ¹⁰ Ì kiane Skëköl kǐ e' wá o' Jesucristo tò. Ie' wák e' me'ttsá ttëwá se' skéie etókicha ě, kě ská tteta'waiá. E' kuekǐ Skëköl tò se' batseq'.

¹¹ Kekraë judiowak sacerdotepa tò iwanewëke. Ká bit ta ie'pa tò yiwak jcheke mè Skëköl a sene sulu nuì kǐ. E' ě kanewëke ie'pa tò tajë kekraë, erë e' kě a nuì pairinuktsá. ¹² Erë Jesucristo e' me'ttsá ttëwá se' nuì skéie etókicha ě, kě ská tteta'waiá, e' ukuókǐ ta ká jai a ie' tkë'ka dalöiertá tajë Skëköl ulá

* 10:7 Salmo 40.6-8

bua'kka. ¹³ Eë ie' tkër Skëköl e' aléká ibolökpa kôs kî, e' mekerö ie' klō dikîa e' panuk. ¹⁴ Ie' e' me'ttsa ttëwá se' skéie etökicha è, e' wa wépa dör ie' icha, esepa batse'wëitō buaë ichökle Skëköl a etökicha è, kē batse'wë kianeia.

¹⁵ Nies Wiköl Batse'r tō ichè tō e' dör mokî. Ie' tō iché Skëköl yëkkuō kî i' es:

¹⁶ “Kawō dōraë tã ye' tō ttè pa'alî meraë ie'pa a,

e' tō ichè i' es:

Ye' ttè dalöiëno e' merdaë ie'pa er a,

etã ie'pa tō iüteraë er bua' wa iwákpa er wa.

¹⁷ Ie'pa e' wamlö sulu kôs,

kē e' b'ikeitsepaia ye' tō.”†

¹⁸ Es se' éna iane tō se' nuî olo'yane se' kî, kē se' kawōtãia i skà muk Skëköl a se' nuî kî.

Se' a kawō mène shkōwã Skëköl wörki

¹⁹ A yamîpa, e' kuekî i'ñe tã se' dōwami buaë Skëköl dör batse'r tajë shutë e' ska', kē suarta', Jesús kötëwã ipë tène tajë, e' batamik. ²⁰ Kē yi dōtã'wã Skëköl wörki éanas wës kē yi dë'wã éanas Skëköl wé úshu nanetkëar datsi' buririë wa e' etmik es. Erë Jesús kötëwã se' skéie e' chë datsi'ukuō jchënane e' tō. E' wa ñala pa'alî dō Skëköl ska', e' kköyë'ttsã ie' tō se' a, e' dör sene michoë e' ñalé. ²¹ Jesús dör se' sacerdotë tajë. Ie' dör se' dör Skëköl icha, e'pa kôs wökir. ²² E' kuekî se' shkōwã Skëköl wörki er mokî wa ena erblë ie' mik yësýsë e' wa. Se' erbike sulu e' pairiulettsã. Se' batse'ouletke, e' dör wës s'pa skuë buaë manene di' maneneë wa es. ²³ Skëköl ttō mokîë. Ì uk ie' kablë' se' a, e' weraëitō. E' wã panekesō kröröë. E' kuekî se' e' tkōwã darërë ttè e' a, kē tō ibikeitsë böt böt.

²⁴ A' tō ibikeitsō tō wës a' a' ñi kimermi as a' kî ñi dalëritsō buaë, ñies as a' tō ì buaë kî ù tajë ñi kimoie. ²⁵ Se' ñi dapa'uke, e' kē olo'yar a' tō wës se' welepa wöblane iwamlök es. E' skéie a' er kî diché i' ñita. E' yita mik se' tō isuë tō Skëképa Jesús datskene, e' kēwō dökewatke, etã a' er kî diché iërmi ñita.

²⁶ Ttè mokîë e' jchertke se' wã, erë e' ukuökî tã ì sulu wamblekeiasō wöbla wa, e' tã kē ì ku'ia jchè mè Skëköl a e' nuî olo'yoie se' kî. ²⁷ Iwamlësō es, e' tã s'pauirke shulë wa, e' è tso' se' panuk. E' dör bö' ñarke tajë wa Skëköl tō ibolökpa ewerawa e'. ²⁸ Ká iaiãe yi tō ttè dalöiëno me'at Moisés tō, e' dalöšewéwã tã ikkatökwapka dör bōl ö mañal, e' tã ese wák ttekwã kē ulé klöule. ²⁹ E' dör es, e' tã wépa tō Skëköl Alà dalöšewéwã çwës esepa kē weirpa tajë shutë? Jesús pë wa ttè pa'alî mène se' a e' wakaneone, e' pë tuë tajë e' wa ie'pa batse'one, erë isuëkerakitō wës se' èse pë es. Nies Skëköl Wiköl er buaë ché se' a, e' chekerakitō suluë. Çwës ie'pa tkömishkar e' nuî ulã a? ³⁰ Skëköl mik se' bätse e' tō ichè iyëkkuō kî i' es: “Ye' è wöki iské wërke wë. Yi tō ì sulu wamlé ese ské werayō iki.”‡ Nies ichéitō: “Skëköl icha kôs esepa shuleraë ie' tō.”§ ³¹ Je' arwa Skëköl chök ulã a weinuk, e' dör siarë ichök!

³² Erë a' éna ianú tō mik kuaë Skëköl tō a' er ñi o' Jesús ttë buaë wa, e' kēwō ska' tã pë' tō a' we'ik siarë Jesús ttë buaë kuekî. Erë e' kôs dalë'ttsë' a' tō er bua' wa. ³³ Mikle tã pë' tō a' yë' suluë, ie'pa tō a' we'ik siarë sulitane wörki. Mikle tã a' wák er wa a' e' ché weinuk wépa weirke es esepa tã. ³⁴ Wépa wötëne s'wöto wé a' Jesús ttë kuekî, esepa su' a' tō er siarë wa, ie'pa kime' a' tō. A' wa ijcher tō ì bua'ie kē ertã'wa ese tso' tajë a' wã ká jai a, e' kuekî mik pë' tō a' i'yi kôs yë'lur a' yöki, etã e' dalë'ttsë' a' tō ttsë'ne bua' wa. ³⁵ A' kē e' ökwa a' weirke e' yöki, e' ské merdaë a' a' tajë, e' kuekî iwöklö'ú a' tō darërë. ³⁶ A' weirke e' dalë'ttsök a'

† 10:17 Jeremías 31.33,34

‡ 10:30 Deuteronomio 32.35

§ 10:30 Deuteronomio 32.36

kawōtā bĕrĕ er bua' wa as a' tō iù wĕs Skĕkōl kĭ ikiane es, ñies as ì buaĕ muk a' a' ie' kablĕ' e' mùitō. ³⁷ E' dōr wĕs itsō' kitule Skĕkōl yĕkkuō kĭ es, e' tō Cristo ttĕ chĕ ì' es:

“Wĕ kawōtā dōk e' datse kukuie,
e' kĕ kĭ kawō tkōpa tajĕ.

³⁸ Erĕ wĕpa dōr ye' icha sĕrke yĕsyĕsĕ,
eseпа erblĕ buaĕ ye' mik, e' kuekĭ ie'pa sĕr michoĕ.

Erĕ ie'pa wĕpa suanĕka tā ye' ttĕ olo'yĕrakitō,

e' tā kĕ ye' wa ie'pa wĕrpaia buaĕ.*

Es itsō' kitule Skĕkōl yĕkkuō kĭ. ³⁹ Erĕ se' kĕ dōr wĕs wĕpa tō Jesús ttĕ buaĕ' olo'yĕ esepa es. Ie'pa weirdaĕ siarĕ aishkuō tā. Se' erblōke buaĕ Jesús mik, e' kuekĭ se' tsatkĕrdaĕ.

11

Se' erblō Skĕkōl mik wĕs kĕkĕpa bak ká iaiĕ erblĕ' imik es

¹ Erblĕ Skĕkōl mik, e' wā kiane chĕ tō se' tō iklō'wĕ mokĭĕ tō ì muk ie' kablĕ' panekesō, e' meraĕitō se' a. Erĕ e' kĕ wĕrta' ì'ñe tā, erĕ se' tō iklō'wĕ yĕsyĕsĕ tō iwā suerasō. ² Se' yĕpa bak ká iaiĕ, e'pa bak erblōk Skĕkōl mik, e' kuekĭ ie'pa yĕ' ie' tō tō ie'pa dōr buaĕ ie' wōa.

³ Se' erblōke Skĕkōl mik, e' kuekĭ se' wā ijcher tō ie' tō ìyi ulitane yō' iwák ttĕ wa. E' wā kiane chĕ tō ì kos wĕrta' suĕsō ì'ñe tā, e' yōne ì kĕ wĕrta', e' ĕ wa.

⁴ Abel erblĕ' Skĕkōl mik, e' kuekĭ ì mé ie' tō Skĕkōl a inuĭ kĭ, e' dōr bua'ie ì mé Caïn tō, e' tsata. Abel erblĕ Skĕkōl mik, e' kuekĭ Skĕkōl tō ie' klō'wĕ wĕs pé' buaĕ yĕsyĕsĕ es. Ñies ì mé ie' tō Skĕkōl a e' wĕr buaĕ Skĕkōl wa. Ie' blĕnewabak ká iaiĕ, erĕ ie' erblĕ Skĕkōl mik, e' ttĕ pakarkeia ì'ñe tā.

⁵ Enoc erblĕ' Skĕkōl mik, e' kuekĭ ie' kĕ blĕnewa. Ie' minetser ttsĕ'ka Skĕkōl wā, e' kuekĭ kĕ yi wā ie' nu kune. Skĕkōl yĕkkuō ichĕ tō kam Enoc mĭ'tser Skĕkōl wā, e' yōkĭ ie' wĕr buaĕ Skĕkōl wa. ⁶ Yi isie shkakwā Skĕkōl wōrkĭ, ese kawōtā iklō'uk tō mokĭ Skĕkōl tso'. Ñies ie' kawōtā iklō'uk tō wĕpa tō Skĕkōl yuleke er mokĭ wa, esepa ulā a iwā dōraĕ. E' kuekĭ kĕ se' erblōku' Skĕkōl mik, e' tā kĕ se' a ì onuk wĕrmi buaĕ ie' wa.

⁷ Noé erblĕ' Skĕkōl mik, e' kuekĭ mik Skĕkōl tō ie' a ichĕ tō ì sulu tkōraĕ ká ì kĭ kĕ suule yi wā ese, etā ie' tō ittĕ iutĕ. Ie' tō kanō bĕrie yuĕ etō, e' a' ie' ena iyamipa e' ĕ tsatkĕne. E' wa ikkayĕne tō imalepa kĭ nuĭ tso'. Ñies sĕne yĕsyĕsĕ dōmi se' ulā a s'erblĕ Skĕkōl mik e' wa, e' de ie' ulā a.

⁸ Abraham erblĕ' Skĕkōl mik, e' kuekĭ mik e' tō ichĕ ia: “Be' yú ká yĕ'yō tō imeraĕ be' a e' a,” etā iutĕitō. Erĕ ie' kĕ wā ijcher tō ká wĕ a ie' mĭrō, erĕ bet tā ie' yĕttsā iwák ká a. ⁹ Ie' erblĕ Skĕkōl mik, e' kuekĭ mik ie' de ká yĕne ie' a eĕ, etā ie' sĕnĕ wĕs s'dami shkal sĕr es. Ie' sĕnĕ úla yōule dats'tak wa, ese a. Ie' alā Isaac ena itala Jacob, e'pa ñies sĕnĕ wĕs ie' es. Ñies ie'pa a ká e' muk Skĕkōl kablĕ'. ¹⁰ Ká bua'ie kĕ ertā'wa bikeitsbak Skĕkōl tō, yō'itō ká jai a, e' wā panĕ Abraham tō. E' kuekĭ ie' sĕne' wĕs s'dami shkal sĕr es, e' dalĕ'ttsĕitō er bua' wa.

¹¹ Skĕkōl tō iyĕ' ie' a: be' alā kōrakā be' alakōl Sara e' tā. Erĕ ie' dewatke kĕkĕpala aluĕ, ñies Sara wake' kĕ dōta' alāĕ, erĕ ie' iklō'wĕ tō Skĕkōl kablĕ' ie' a e' wĕraĕitō. E' kuekĭ dichĕ mĕne ie' a alā kōka. ¹² Ie' dewatke kĕkĕpala aluĕ, erĕ es ie' de alāĕ. Ilā e' wa ileripa dĕ'bitū tajĕ kĕ shtar ekkĕ wĕs bĕkwō tso' tajĕ ò tsa'wō tso' tajĕ dayĕ kĕmĭk kĕ shtar es.

* 10:38 Habacuc 2:3-4

¹³ Ie'pa ekkëpa kôs erblë' Skëköl mik, kē ilo'yane ie'pa wā, es ie'pa blërulune. Ká muk Skëköl kablë ie'pa a, e' wā kē dë' ie'pa ulā a ie'pa tso'ia tse'ka e' dalewa. Erë ie'pa tō iklō'wé tō iwā dōraë ie'pa ulā a aishkuō tā. E' dōr ie'pa a wēs ilo suë kamië es. E' kuëki ie'pa tō iyë' tō ie'pa ser ká i' kī wēs ká kuā'kī wakpa dami shkal es. ¹⁴ Wépa tō ichë es, e' wa iwënëwā tō ie'pa tso'ia ká yulök iwákpa a. ¹⁵ Ie'pa mú tso'ia wé ie'pa manete, e' ké bikeitsök, e'ma ie'pa mi'mine buaë ká e' a. ¹⁶ Erë ie'pa tō ká bua'ie e' kkecheke, e' dōr ká tso' ká jai a. Skëköl tō ká e' yō'bak ie'pa a, e' kuëki Skëköl kē jaëne tō ie' kië ie'pa Këköl.

¹⁷⁻¹⁹ Skëköl kablë' Abraham a ttë i' wa: "Be' aleripa chökke, e'pa dōraë Isaac wa." Erë e' ukuökī tā ie' tō ichë ia: "Isaac ttōwā mē ye' a ye' dalōioie." Ie' kī ikiane suë tō mokī Abraham erblöke ie' mik, e' kuëki ie' ima'wé es. Abraham erblë Skëköl mik, e' kuëki mokī ie' tō Isaac mekettsā wēs Skëköl tō ie' a iyë' es. Ie' tō ibikeitsé tō ie' tō ilā ttéwa, e' tā Skëköl a ishkerkamine, e' kuëki ie' tō ittekewā. Erë bata ekkë tā Skëköl tō ie' wöklō'wé. E' kuëki ichëmisō tō e' dōr wēs Isaac kōtewā shkënekane es.

²⁰ Isaac erblë' Skëköl mik, e' kuëki ie' tō iyë', ila'r Jacob ena Esau, e'pa a tō aishkuō tā Skëköl er buaë chōraë ie'pa a.

²¹ Jacob erblë' Skëköl mik, e' kuëki mik ie' blërkewā, e' kēwō dōketke, etā ie' tō iyë' italapa dōr José ala'r e'pa a eköl eköl tō Skëköl er buaë chōraë ie'pa a. Nies Skëköl dalōié tō ie' e' duedur ishko kéli mik e' dalewa.

²² José erblë' Skëköl mik, e' kuëki mik ie' blërkewatke, etā ie' tō ichë tō aishkuō tā Israel aleripa e' yōrattsarak Egipto. Es ie' ichëat tō mik a' e' yétttsā ká i' a etā ye' nu tso' blëule e' tsūmi a' tō blëwā wé a' mīró eë.

²³ Nies Moisés yë ena imi, e'pa erblë' Skëköl mik. Mik ie' kune', etā ie'pa tō isuë tō alala buaala kune. Egipto blū tō iyë' tō Israel aleripa alala kurke wēpa, e'pa kôs ttekelur. Erë Moisés yë ena imi, e'pa erblë Skëköl mik, e' kuëki ie'pa kē suane blu' ttë yōki. Ie'pa tō Moisés blé dōkā si' mañat itsatkoie.

²⁴ Moisés talane Egipto blū duöchkeie dalōiërta' tajë. Erë ie' erblë Skëköl mik, e' kuëki mik ie' de kēchke, etā e' kôs watétsā ie' tō. Ie' kē kī ikiane tō ie' kirwā Egipto blū duöchke. ²⁵ Ie' a tā weinuk wēpa dōr Skëköl icha, esepa tā, e' dōr buaë tkōkā sene sulu tō s'ttsë'weke buaë ekuölö ë, ese kôs tsatā. ²⁶ I buaë dōraë ie' ulā a aishkuō tā iskéie, e' ë kī ie' er me'rie. E' kuëki ie' tō bikeitsé tō iweir kôs wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e' tté kī, e' dōr buaë shute, iyi bua'buwa tso' Egipto ese kôs tsatā.

²⁷ Moisés erblë' Skëköl mik, e' kuëki ie' e' yétttsā Egipto, kē suane Egipto blū ulune yōki. Ie' e' tkéwā darërë Skëköl kē wërta' e' mik kē ilo'yane ie' wā. ²⁸ Ie' erblë Skëköl mik, e' kuëki ie' tō Israel aleripa patké Ie'pa Yépa Yërulune Egipto e' kēwō tkō'uk. Ie' tō ie'pa patké obeja pupula ttōkwā tā ipë sklippök ie'pa ukkō kôs e' mik. Ie'pa tō iwé es as Skëköl biyöchökwak patké Skëköl tō s'ttökulur, e' kē mi'wā u a alā wēm tsā kune, esepa kôs ttökulur.

²⁹ Israel aleripa erblë' Skëköl mik, e' kuëki ie'pa tkami Dayë Mat shuā wēs iyök ë kī shkë es. Erë mik Egipto wakpa mí ie'pa itōki, etā e'pa kī dayë unekā tō ie'pa kôs ttélur.

³⁰ Israel aleripa erblë' Skëköl mik, e' kuëki ie'pa shkë ká kië Jericó kkōiëule e' pamik dōkā ká kul. E' ukuökī tā ká e' kkōiëule kôs, e' tkënetttsā iski. ³¹ Nies alaköl sulusi kië Rahab, e' erblë' Skëköl mik. E' kuëki mik wēpa bōl patké' Josué tō Jericó weblök bër akir, etā e'pa ki'waitō bërë blë' itsatkoie. E' kuëki ie' kē dunewañak wēpa tō Skëköl ttë dalōsëwëwā esepa tā.

³² Ye' a ikí yërmi tajë. Gedeón ena Barac ena Sansón ena Jefte ena David ena Samuel ena Skëköl ttekölpa kos, e'pa kos ttë pakarmi ye' a, erë ye' kē kawō kune i' ta ipakoie seraa. ³³ Ie'pa ena pē' skā erblē' Skëköl mik wēs ie'pa es, e' wa e'pa welepa e' aléka ká kua'kí kua'kí wakpa kí. Nies ie'pa welepa ttë dalöieno e' wakanewé yēsýesë. Nies Skëköl kablē' ie'pa a, e' wā de ie'pa ulā a. Ie'pa welepa tō ma'name kkō tsatéwā. ³⁴ Ie'pa welepa kē kí bō' dakanekā. Ie'pa welepa ttekewatke tabē wa, e' tsatkēe Skëköl tō. Ie'pa welepa kē diché ta', erë idiché iēne. Ie'pa welepa ñippé darèrē ta' ie' aléka ká kua'kí ñippökwakpa kí. ³⁵ Nies alaköpa bak erblök Skëköl mik, e'pa welepa dēütöpa shkēnekane menene ie'pa a.

Pē' welepa skā erblē' Skëköl mik, e'pa klō'wēwā pē' tō ta iwe'ikérakitō tajë siarē dō iduowā ekkē. Erë ie'pa erblē' Skëköl mik, e' kē watēnettsā ie'pa wā. Ie'pa wā ijcher tō ie'pa shkerdakane aishkuō ta senoiē buaē shute, e' kuēkí ie'pa ekemine áie, e' kē kinerwā ie'pa wā. ³⁶ Ie'pa welepa wayōne tajë, bune siarē. Ie'pa welepa skā monewā tabechka yöule ttsa'ie ese wa, es iminerak s'wōto wé a. ³⁷ Ie'pa welepa ttélur ák wa. Welepa ttélur jchēulettsā shushāē. Nies welepa ttélur tabē wa. Ie'pa bak shkōk wī a diā a paiēule obeja kkuōlit ö chibo kkuōlit wa. Ie'pa dör siarē, tōiēne siarē, weine tajë. ³⁸ Ie'pa dör buaē shute, kē dör bua' tō ie'pa ser imalepa serke ká i' kí e' shūa. Erë ie'pa bak shkōk wī a diā a ká sir poē wé kē yi serku' tajë ese ska' ö kabata a. Ie'pa bak senuk siarē ákuk a ö kaçuk a.

³⁹ Ie'pa ekkēpa kos erblē' Skëköl mik buaē, e' kuēkí ie' wa ie'pa wēne buaē. Erë ie' kablē' ie'pa a, e' wā kam mer ie'pa a, ⁴⁰ ie' tō iskā bikeitséne bua'ie se' batamik e' kuēkí. I' buaē meke ie' tō se' a aishkuō ta, e' kiane ie' kí tō ie'pa ena se', e'pa ulā a idō ñita. E' kuēkí kam idō ie'pa ulā a.

12

A' erblō Skëköl mik wēs Jesús es

¹ A yamipa, se' erblöke Skëköl mik ena se' serke ie' a, e' dör wēs s'tur e' aloka as i merke siā e' dō se' ulā a es. Wēpa erblē' Skëköl mik ká iaiāē e'pa durulunebak, e' dör wēs ie'pa tune e' ali'kabak es. Ie'pa ekkēpa dör tajë, e' kos erblē' buaē Skëköl mik, e' dör wēs ie'pa iēne se' turke e' sauk es, tō is se' mir. E' kuēkí i kos tō se' wöklō'weke ese ulā watösö. I' sulu wamblekesö, ese dör wēs ttsa' mulitswā s'klō mik es, e' kuēkí ilo'yösö. Etā se' tunū darèrē dō mik se' deka wé se' mi'kerö eē. ² Se' er mùwā Jesús ē kí. Se' erblöke Skëköl mik e' wērke Jesús wōkí tsawe dō bataie. Ie' kōtēwā krus mik, e' dör jaē tajë, erë e' kē kí ie' tkine yēs. Ie' wā ijcher tō ie' ttsē'rdaē buaē aishkuō ta, e' kuēkí idalē'ttséitō er bua' wa. I'ñe ta' ie' tkērka dalöiērtā' tajë Skëköl tkēr ikulé kí e' ulā bua'kka.

³ Pē' sulusipa tō ie' we'ik tajë, e' kos dalē'ttséitō. E' bikeitsö buaē as a' kē shtrirwā erblök Skëköl mik ta' ilo'yē. ⁴ Mokí a' tso' ñippök sene sulu ta, e' kuēkí a' weirke tajë, erë kam a' weir dō a' duōwā pē tēr tajë ekkē wēs Jesús es. ⁵⁻⁶ Skëköl yökuō kí ie' tō a' pattē wēs ie' ala'r es, wēsua e' chowa a' éna, e' tō iché i' es:

“A ye' alā, wēpa kos dalēr Skëköl éna, esepa paruekeitō.

Wēpa klō'wé ie' tō ila'rie, esepa uñekeitō.

E' kuēkí mik ie' tō be' parueke, etā e' kē watöktsa' be' tō.

Mik be' uñekeitō, etā kē be' erianuk.”*

* 12:5-6 Proverbios 3.11-12

Es itso' kitule Skëköl yëkkuò k̄j.

⁷ A' weirke k̄os, e' wa Skëköl tso' a' paruök, e' kuek̄j e' dalë'ttsö er bua' wa. A' parueke e' wà kiane chè tò ie' tò a' sué wës ie' ala'r es. ⁸ Wé' a' wà isuule tò alala kè parueta' iyé tò? ⁸ Skëköl kè tò a' paruè wës ila'r ulitane es, e' ta' e' wà kiane chè tò a' kè dör ie' ala'r chökle, a' dör wës ñalá alé es. ⁹ Mik se' bak ala'rla, età se' yé tso' ká i' k̄j, e'pa tò se' parueta' ta' ie' dalòiè se' tò. E' dör es, e' yitá buaè se' kawöta S'yé tso' ká jai a' e' dalöiök tajë as sene michoë dö se' ulà a. ¹⁰ Se' yé tso' ká i' k̄j, e'pa tò se' parueta' ekuölö ã wës ie'pa wa iwër buaè es. Erë Skëköl tò se' parueke se' kimoie as se' ser batse'r wës ie' es. ¹¹ Mik se' padurke, età e' kèwö ska' ta' kè ittse'r buaè idalène s'mik. Erë s'wöblane iwa, e' ta' s'serdaë bërë yësyësë.

¹² E' kuek̄j a' er diché iöne. A' erblöke Jesús mik, e' kè armi a' tò a' shtrine kuek̄j. ¹³ A' shkò kékraë ttè yësyësë e' ñalé wa as a' wépa kè erblökü' buaè Jesús mik, shkòkeia wës s'klö kranewa shkò es, esepa kè k̄j ardö, e' skéie ie'pa buarne ta' ishkömi buaè.

Skëköl er buaè ché se' a, e' kè watarttsa

¹⁴ A' e' mú senuk bërë sulitane ta. Ñies a' e' mú senuk batse'r wës Skëköl k̄j ikiane es. Yi isie kè serku' es, ese kè tò Skëképa Jesús suepa. ¹⁵ A' ñi kkò'nú buaè as Skëköl er buaè chöke se' a, e' kè watöttsa yi tò. Yi tò iwatéttsa, ese dör a' shuá wës kalkua sulusi tskirka es. Mik ideka, età imalepa tajë sulu'wéwaitö. ¹⁶ A' kè kàne trënuK. A' kè kàne ì dör batse'r ese dalöseukwá wës Esaú es. Ie' dör iyé alà tsá, e' kuek̄j iyé iyi kuö meke ie' a. Erë e' wato'ttsa ie' tò iël a chké tká' etkë, e' ã skéie. ¹⁷ A' wá ijcher tò e' ukuök̄i ta' ie' k̄j ikiane tò iyé mú er buaè chö ie' a wës ie'pa wöblar alà wëm tsá kune ese a' er buaè chök es. E' kiéitö iyé a ië wa kköchè wa tajë, erë kè wës ie' a ionukia, iwake' watënettsa.

¹⁸ I'ñe ta' a' kè dökü' Skëköl wörk̄j wës ká iaiaë se' yépa dë'rö ie' ska' es. Mik ie'pa dökewatke Sinaí kébata a, età ká tsenewa miá ttsettsë, e' shuá bö' tajë ñarke kabata k̄j, siwa' bitsirke darërë, e' k̄os ttsé ie'pa tò sué ie'pa tò. ¹⁹⁻²⁰ Duk blarke tajë ttsé ie'pa tò. Ñies Skëköl ttöke e' ttsé ie'pa tò. Ì ché ie' tò ie'pa a, e' yök̄i ie'pa suane tajë. Ie' iché ie'pa a: "Yi deka kabata i' k̄j, se' ö iyiwak, ese kawötá ttëwá ák wa." Ttè e' kè dalë'ttsënuK ie'pa a. E' kuek̄j ie'pa kköché tajë tò mú kè ittöia ie'pa ta. ²¹ Mok̄i ì sué ie'pa tò, ì ttsé ie'pa tò e' tò ie'pa suawé tajë. Ñies Moisés wák kköchöwëitö ta' ichéitö: "¡Tajë ye' painéka suane ã wa!"

²² Erë i'ñe ta' kè idör es a' a. E' skéie a' detke kabata kè wërta' kiè Sión kébata ee, e' dör Jerusalén tso' ká jai a' e'. Eë Skëköl chök serke. Eë ie' biyöchökwakpa tso' tajë, kè shtarta' ekkë, e'pa daparke ie' kikökka. ²³ Eë wépa k̄os de Skëköl alà tsáie esepa tso' ñi dapa'uk ttsé'ne bua' wa. Ie'pa kiè tso' kitule yëkkuò tso' eë e' k̄j, e'pa shu' a' dör. Eë a' detke Skëköl dör sulitane shulökwak, e' wörk̄j. Ñies a' detke pë' bak senuk yësyësë ká i' k̄j, esepa ta' ñita. Ie'pa yuétke Skëköl tò yësyësë, kè ì kianeia ie'pa k̄j. ²⁴ Ñies a' detke Jesús ska', ie' dör ttè pa'ali me' Skëköl tò se' a, e' kanéukwak. Ie' kôtëwá ipë tène tajë, e' wa se' batse'wé Skëköl tò. Ie' kôtëwá e' dör s'tsatkoie, e' kè dör wës Abel kôtëwá, e' nuñ k̄j iël tsaiëne es.

²⁵ E' kuek̄j a' e' kkò'nú. Skëköl ttöke a' ta, e' kè watarttsa. Ká iaiaë wépa ta' ie' ut ká i' k̄j, e' watë'ttsa ie'pa tò, e' nuñ kè ulà a' ie'pa bakyal, e' ta' zes se' tköyalmi i'ñe ta' ie' ttöke ká jai a' e' ttö watéttsasö e' nuñ ulà a? ²⁶ Ká iaiaë mik ie' ut ie'pa ta, età e' tò ká i' wötio' darërë. Erë i'ñe ta' ie' iché: "kawö döraë ta' ká i' wötí'weraëyö etökichane, erë kè dör ká i' ã, ñies ká jai

kos wöt_i'wəraëyö."† 27 Mik ie' tö iché es, etä e' wà kiane chè tö İy_i kos yö'itö wötirta', ese wöt_i'wəraëitö, skerattsaitö as İ kē wötirta' kē ertä'wa, ese ē atne İskéie.

28-29 İ blúie Skéköl tso' e' a se' tso', e' kē wötirta' kē ertä'wa. E' kuëk_i wěstela chösö ie' a. İe' dalö tã' tajë wës bö' ñar tajë es, e' kuëk_i ie' dalöiösö tajë suane wa, wës ie' wa iwër buaë es.

13

Wes Jesús mik erblökwakpa kawötã senuk

1 A ñi dalëritsö buaë kekraë ñi ëlpaie, kē ilo'yar.

2 Yi kē suule a' wã, ese de a' u a, etã ikiöwã buaë. Welepa tö io' es etã Skéköl biyöchökwakpa dë'wã ie'pa u a, erë e' kē ane ie'pa éna. E' kuëk_i kē a' éna ichökwa s'malepa kiökwa buaë a' u a.

3 S'yamipa tso' wötëule s'wötö wé a, esepa kímú wës a' wákpa tso' wötëule ie'pa tã ñita' es. S'yamipa welepa weirke Jesús tte kuëk_i, etã a' tö ibikeitsö wës a' wákpa weirke es.

4 S'senewabak e' tté dalöiö. Wépa tö tté e' dalösewéwã trë wa İ wa esepa wömerattã weinuk Skéköl tö. E' kuëk_i kē a' trënuk yës. Kē a' tö s'senewabak dalöseukwa.

5 Kē a' er mukwã inuköl k_i yës. Skéköl tö iyë'bak i' es: "Ye' kē tö be' mepaat yës, ye' tö be' kkö'nè michöë."* E' kuëk_i İ tso' a' wã, as e' tö a' ttsë'ü buaë. 6 Se' erblöke Skéköl mik, e' kuëk_i kē se' suane İ yök_i. Se' tö ichëmi wës itso' kitule Skéköl yëkküö k_i es, e' tö ichè:

"Skéköl dör ye' kímukwak,

e' kuëk_i İ wëmi s'ditsö tö ye' tã, e' kē yök_i ye' suane."†

7 A' wökirpa bak a' wöbla'uk Skéköl tté wa, e'pa ska' a' er anúne. Wës ie'pa bak senuk kos ena wës ie'pa blënəwã, e' bikeitsö buaë tã a' erblö Jesús mik wës ie'pa es. 8 Jesucristo kē manerta'. Wës ie' dör kã iaiaë, es ie' dör i'ñe, ñies es ie' döraë aishkuö tã kekraë. 9 E' kuëk_i kē a' e' muktsã e' kütö'uk tté kua'k_i kos kē dör Jesús tté mok_i ese wa. Tte dalöiëno wele tö iché tö chkë wésele kē katar. Tte ese kos kē dör İie bua' se' er diché ioie. Wépa tö tte ese dalöieke, e' kē tö ie'pa kımepa. Erë Skéköl er buaë chöke se' a, e' je' tö se' er diché İemi buaë.

10 Sacerdotepa bak kã' tso' İy_i mokã Skéköl a e' wakanéuk, e'pa a kawö mène İyiwak ña'wekewa kã' e' k_i ese chkã kak katök. Erë se' erblöke Jesús mik, e' dör wës kã' ñe' wakanewekerakitö es, ie' wa se' tsatkërm_i. Erë wépa tso'ia' erblök kã' ñe' mik, esepa kē a e' tsatkënu_k. 11 İyiwak jchök sacerdote kibi bak duas bik ekkë nu_i olo'yoie, ese pë tsukmi ie'pa bak Skéköl wé shü batse'r tajë shyte ee. Erë İyiwak ese nu ña'ukwa ie'pa bak ie'pa kã döwã e' wishet. 12 Es ñies Jesús kötəwã Jerusalén kköiëule e' wishet se' batse'woie ipé wa. 13 E' kuëk_i kē se' erblöia' judiowak tté dalöiëno e' mik. Mishka bänet Jesús tã weinuk jaënu_k wës ie' weine jaëne es. 14 E' wà dör tö kã' i' a kē se' wã kã' tã' wës Jerusalén es. E' skéie kã' yöbië doia' aishkuö tã, e' panuk se' tso' kröröë. 15 E' kuëk_i Skéköl kıkökasö kekraë Jesucristo batamik. E' dör buaë wës İyiwak jchësö mē ie' a idalöioie es. E' kuëk_i ikıkökasö s'wák kkö wa. 16 Kē a' éna ichökwa İ buaë uk ena ñi kımuk. E' dör buaë ñies wës İy_i mekesö Skéköl a es. A' tö İwé es, e' tã e' wër buaë ie' wa.

¹⁷ A' wökirpa wöñirke tajë a' kkö'nè batamik. Ie'pa éna iane tö e' k̄i ie'pa chakerane Skököl tö. E' kuek̄i ie'pa ttö iutö ena idalöiö. E' ú as ie'pa ttsé'ù buaë ikanè tö, k̄ë kköchök̄u'. A' k̄ë tö iwè es, e' ta e' k̄ë dör buaë a' a.

¹⁸ A' tö ikiö Skököl a' kekraë sa' k̄i. Sa' wā ijcher tö sa' er k̄ë tö sa' k̄kateku' i k̄i. Kekraë sa' e' ché senuk buaë yësyësë. ¹⁹ Ñies ye' kköchö a' a tö a' ikiö Skököl a' as ie' tö ye' a' ikéwö mù tö ye' mi'ne bet a' weblök.

Yëkkuö shtökwaq e' chéqt

²⁰⁻²¹ Skököl dör sene bërë mukwak e' tö Skökëpa Jesús shke'kane. As ie' tö i kos kiane a' k̄i senoie wes ie' k̄i ikiane es, e' mù a' a. Ñies i wër buaë ie' wa as ese kos uk ie' tö a' k̄ö Jesucristo diché wa. Jesús tö ttè pa'alj yöbié mène se' a, e' kane' ie' pé wa. Ie' dör se' kkö'nukwak kibiie. iCristo k̄ikökasö tajë kekraë! Es e' idir.

²² A' yamipa, ttè böt mañat i' shtéyö a' pattoie, e' mú klö'ù a' tö er bua' wa. ²³ Ñies ye' k̄i ikiane tö a' wā ijchenú tö s'yami Timoteo bak wötëule, e' yënettsane. Ie' de bet ye' ska', etā ye' wā ie' mi'ke e' ta mik ye' mi'ke a' weblök etā.

²⁴ A' wökirpa kos ena s'batse'r malepa kos shke'ù ña. Ñies s'yamipa dör Italia wakpa tso' ye' ta, e'pa tö a' shke'wémi.

²⁵ As S'yé er buaë chö a' ulitane a.

Yëkkuö kit Santiago tö Santiago

Yëkkuö i' kit Santiago tö. Welepa tö ibikeitsè tö ie' dör Jesús ël eköl. Ie' bak senuk Jerusalén ena eë ie' bak Jesús mik erblökwakpa wökirie. Nies mik Jesús ttekölpa tsá ena Jesús mik erblökwakpa wökirpa malepa e'pa ñi dapa' Jerusalén Pablo kanè pakoie, etá Santiago tso' iwökirie (Hechos 15 saú). Mateo 13.55,56 tö Jesús ëlpa ena ikutapa e'pa chë.

Israel aleripa erblë' Jesús mik esepa tajë bak senuk ká bánet kua'kí kua'kí a o'kapaie. E'pa a Santiago tö yëkkuö i' kit. Yëkkuö i' kit ie' tö kabene kua'kí kua'kí cheke erë e' yökí ie' tö iché: Mik se' serkeia ká i' kí etá se' weirdaë Jesús mik erblë kuëkí, e' wa Skëköl tö se' kimeke senuk yësyësë ie' a. E' kuëkí kë se' káne tkinukwá se' weirke e' wá. Se' ké ttsë'nuk buaë mik s'weirke etá. Es Santiago tö iché.

E' kúie ta ie' tö iché wës se' serke ena ì weke se' tö, e' wa iwënewá tö mokí se' erblöke Jesús mik ö au. Wës se' tö s'malepa suëke e' dör ibua'ie. S'siarëpa kí Skëköl tkirke ena ie' wöá ta sulitane dör ñies. E' kuëkí kë se' káne inuköl blúpa sauk bua'ie s'siarëpa tsáta.

E' kúietá Santiago tö iché tö inuköl blúpa tö s'siarëpa watëttsá ena kë ipatuë buaë, esepa kí tajë kabene tso' S'yë wöá, e' tö iwe'ikeraë s'siarëpa we'ikë e' nuí kí.

Shke'wë

¹ Ye' dör Santiago. Ye' dör Skëköl ena Skëképa Jesucristo, e'pa kanè méso eköl. Ye' tso' yëkkuö i' shtök a' dör Skëköl icha* e'pa a. A' shke'wëmiyö.

S'weirke kôs e' dalë'ttsôsö

² A ye' yamípa, mik ì sulu tköke a' ta tsákië a' ma'woie, etá a' ibikeitsö: "¡Ayëcha buaë ye' ta!" ³ E' wá dör tö a' wá ijcher tö mik se' erblöke Skëköl mik e' ma'orke, etá e' tö se' kimeke e' tkökwa darërëë. ⁴ E' kuëkí a' e' tköwa darërëë erblök Skëköl mik, kë ilo'yar as a' er kurwá buaë darërëë wës ie' kí ikiane es, kë ì kiarpaiá a' kí ie' wöa.

⁵ Erë a' welepa kë éna iáne tö ì dör bua'ie wë, e' ta ikiö Skëköl a' ta ie' tö a' kimeræ as a' éna iwà ar buaë. E' kiésö ie' a, e' kë tö ie' tsiriwë. Ie' tö ì buaë meke sulitane a' tajë kë erta'wa ekkë. E' kuëkí ikiö ie' a. ⁶ Erë mik a' tö ilë kié ie' a, etá a' erblö darërëë ie' ë mik, kë ibikeitsar bötböt. Yi ibikeitsëka bötböt, ese dör wës dayë uyë siwa' tö wí a' diá a' es, kë merá'wa bërë. ⁷⁻⁸ Yi dör es, ese erbiökö bötböt kekraë, kë erbiök etkëme. E' kuëkí ese kë tö ibikeitsök tö Skëköl tö ì mëmi ie' a.

⁹ S'yamípa siarëpa erblöke Jesús mik, esepa ttsë'nú buaë shütë, Skëköl tö ie'pa tkéka pë' tajë ie' a e' kuëkí. ¹⁰ Es ñies s'yamípa inuköl blúpa erblöke Jesús mik, esepa tsë'nú buaë shütë, Skëköl tö ie'pa wöëwa diöshët e' kuëkí. Ie'pa ta itköraë wës ma'ma wörkua es. ¹¹ Mik diwö deka ba'baë, etá e' tö ma'ma wörkua alabëwëwá anewa, kë wëria buaë wës kuaë es. E' suë itköraë inuköl blúpa ta, ie'pa íyi tso' tajë, e' shua iblërdawarak.

¹² Wëpa ma'orke e' dalë'ttsekerakitö er bua' wa, ayëcha buaë esepa. Ie'pa dettsá buaë, e' ta sene michoë merdaë ie'pa a' iskéie. E' muk Skëköl kablé' wëpa éna ie' dalër esepa kôs a.

* **1** a' dör Skëköl icha: Griegoie ttë i' dör: ditsëwö dabom eyök kí bül bakyalmi ká wa'ñe.

¹³ Mik yi erkié i sulu wamblök, e' ta kë ichar: “Skëköl tö ye' erkiöwé i sulu wamblök.” Kë yi a Skëköl erkinuk i sulu wamblök. Nies Skëköl kë tö yi erkiöwëpa i sulu wamblök. E' kueki kë yi kàne ichök: “Skëköl tö ye' erkiöwé i sulu wamblök.” ¹⁴ E' skéie, se' wák dër suluë, e' tö se' erkiöwëke i sulu wamblök ta sulu se' éna iwamblak. ¹⁵ E' ukuöki ta iwawamblësö. E' ukuöki ta se' wöblanewatke i sulu ë wamblök, e' nuj ki s' duörawa.

¹⁶ A yamipa dalër tajë ye' éna, kë a' e' kitö'uk. ¹⁷ I kôs dör buaë yësyësë tso' se' wa, ese meke se' a S'yë tso' ká jai a, e' tö. I kôs dalöburke ká jai a, e' yö' ie' tö. Ýyi ekkë kôs e' olo maneorta'ne, erë ie' kë e' mane'uta'ne. Ie' wák dër buaë yësyësë kekraë. ¹⁸ Ie' wák er wa, ie' tö ibikeits se' er mane'uk pa'alij ie' ala'rie, se' tö ie' ttë mokij klö'wé e' batamik. Ie' tö iwé es as se' dö ýyi kôs yö' ie' tö ese tsá bua'ie.

Skëköl ttë iütösö

¹⁹ A yamipa dalër tajë ye' éna, ye' ttö ttsö. Mik yile ttöke a' ta, eta ikukueblö bua'ie, kë iütar bet ena kë a' ulunukka bet. ²⁰ Se' ulur e' kë tö se' kè senuk yësyësë Skëköl wörki. ²¹ E' kueki e' ya'wë kôs ena i sulu skà tso' tajë, ese kôs watöttsa uyöttsa a' tö sëraa. E' skéie Skëköl ttë tso' se' er a, e' klö'ú, e' wà iütö bërë er bua' wa. Ttë e' tkëule a' a wës ýyi kuatkësö es. Ttë e' a' a tsatkërimi.

²² Erë kë a' tö Skëköl ttë küttsar kukuö ë wa, iwà iütö mokijë. A' kë tö iwé es, e' ta a' e' kitö'uke. ²³ Yile tö Skëköl ttë ttsë kukuö ë wa, erë kë itö iwà iütë, e' ta ese dör wës wëm e' saù wösuö wa es. ²⁴ Ie' e' sué wösuö wa ta imía, erë bet iéna ichowa tö i suéitö iwö ki. Ta ¿iök ie' e' wö sué? ²⁵ Erë ýi er me'rie ttë dalöieno yësyësë tso' s'yottsä i sulu ulà a' e' ki, ta e' a' ie' tkökewä darërëë ena iwà iütekeitö buaë, kë ichötä'wa iéna, ese a' Skëköl er buaë chöraë i kôs wekeitö e' a.

²⁶ Ýi e' biekeitsö tö ie' dör Skëköl dalöiökwak mokijë, erë kë ikkö ki i sulu blërta'wä chë, e' ta ese e' kitö'uke siarë. Ie' e' biekeitsö tö ie' dör Skëköl dalöiökwak, erë e' dör kache, kë wà ta'. ²⁷ Erë Skëköl dör S'yë, e' wöa wëpa tö ie' dalöieke yësyësë, kë i sulu ta', esepa tö jchu'rlapa ena alaköpa schöpa weirke siarë, esepa kimeke. Nies ie'pa kë e' ia'uta'ka i sulu tso' ká i' a ese wa.

2

Sulitane dalöiösö ñikkëë

¹ A yamipa, se' erblöke Skëképa Jesucristo olo ta' tajë e' mik, esepa ké sulitane sauk ñikkëë. ²⁻³ Iwà kcachekeyö a' a' i' es: ichösö tö wëm inuköl blü debitu eköl wé a' ñi dapa'uke ee, paiëule buaë datsi' bua'buwa wa, ñies ula'tsio iéitö dalölöë. E' kiéwa a' tö weshkë ta ishke'wé buaë ta iché ia: “be' e' tköser je kula' buaë i' ki.” E' wöshä ta s'siarë debitu eköl datsi' nula sulu dö ë ta a' tö ichë ie' a: “Be' e' duödur seë ö be' e' tköser iski.” ⁴ A' tö iwé es, e' ta a' e' wamblö suluë. A' er suluë, e' kueki a' kë tö s'dalöieta' ñikkëë.

⁵ A yamipa dalër tajë ye' éna, ye' ttö ttsö: wëpa dör siarë ká i' a esepa shukitbak Skëköl tö as ie'pa dö erblë ie' mik e' blüie. Nies ie'pa shukitbakitö as idörak wëpa blüie ie' tso' e' kúie wës ie' kablë' wëpa éna ie' dalër esepa a es. ⁶ Ie' ie'pa dalösewëkewa a' tö. E' skéie inuköl blüpa suke a' tö buaë dalöieke tajë, erë esepa tö a' we'ikeke siarë. Ie'pa wä a' mi'ke kkatë s'shulökwakpa wörki. ⁷ A' dör Jesucristo icha erë inuköl blüpa tö ie' cheke suluë. ¿Wës esepa dalöiem i a' tö s'siarëpa tsatä?

⁸ Skëköl ttë dalöiëno bua'ie kitule iyëkuö kj, e' tö ichë, "A' malepa dalëritsö wës a' wákpa e' dalër es."* Ttë e' wä iütë a' tö mokj, e' tã e' dör buaë. ⁹ Erë a' kë tö sulitane suë ñikkëë, e' tã a' tso' i sulu wamblök. E' wa a' tso' ttë dalöiëno bua'ie e' dalöseukwã. ¹⁰ Yi tö ttë dalöiëno e' dalöieke iëkkë tã seraa, erë e' et dalösewëwaitö, e' tã e' dör wës ie' tö ttë kos dalösewëwã es. E' nu' kos ane ie' kj. ¹¹ E' wä dör tö Skëköl tö iyë': "kë a' kawö tã' s'senewabak dalöseukwã," ñies e' wák tö iyë': "kë a' kawö tã' s'ttökwa." Kë se' wã s'senewabak dalöseonewã, erë s'ttëwasö, e'tã e' wa se' ianewã ttë dalöiëno e' dalöseukwawak. ¹² Ttë e' me'at Skëköl tö se' tsatkoie se' er sulu e' yökj. Ttë e' wa ie' tö s'shuleraë aishkuö tã. E' kuekj a' ttö, a' senü wës ttë e' tö ichë es. ¹³ Kë sö s'malepa suë er siarë wa, e' tã mik se' shulirketke, e'tã Skëköl kë tö se' suepa er siarë wa. Erë s'malepa suëkesö er siarë wa, e' tã idörattsã buaë se' a' mik se' shulirketke e'tã.

Ï buaë wësö s'malepa a' e' wa iwënewã tö mokj se' erblöke Skëköl mik

¹⁴ A yamipa, yi e' chö: "ye' erblöke Skëköl mik", erë ese kë tö i buaë weku' s'malepa kimoie iwã kkachoie, e' tã ie' e' chö es, e' kë dör iie bua'. ¿Wës ie' tsatkërmi? ¹⁵ E' wä kkachekeyö a' a' i' es: ichösö tö s'yami eköl, wëm ö alaköl, ese tso' siarë, datsi' kë tã', chkewö kë tã', ¹⁶ e'tã a' wele tö ichë ie' a': "Be' shkö wöbla wa, Skëköl be' kime. Be' e' paiö buaë, be' chkö buaë." A' tö ichë ie' a' es, erë i' kiane ie' kj e' kë mëne a' wã ie' a', e' tã e' wa çì buaë wë a' tö? ¹⁷ Es ñies se' e' chö tö se' erblöke Skëköl mik, erë se' kë tö i buaë weku' s'malepa a' iwã kkachoie, e' tã se' e' chö es, e' kë dör iie bua'.

¹⁸ A' wele tö ichëmi ye' a': "ye' tsatkërdaë ye' erblöke Skëköl mik e' ë batamik." A' wele skã tö ichëmi ye' a': "ye' tsatkërdaë i buaë wekeyö e' ë batamik."

Ye' tö ie'pa iütëmi i' es: S'erblöke Skëköl mik ena i buaë wekesö, e' mir ñita. Se' kë wa i buaë one, e' tã kë se' a' iwã kkayënu tö se' erblöke Skëköl mik. Erë se' tö i buaë weke, e' tã e' wa se' tso' iwã kkachök tö mokj se' erblöke Skëköl mik. ¹⁹ Se' e' chö tö iklö'wësö tö Skëköl dör eköl ëme, e'tã e' dör buaë. Erë ñies aknamapa tö iklö'wë es, e'tã e' tö ie'pa suawekekã painuwekekã tajë.

²⁰ Kë a' senuk wës kë se' er tã' es. A' ëna iwã anü tö yi e' chö tö ierblöke Skëköl mik, erë kë itö i buaë weku', e' tã ie' chö es e' kë dör iie bua'. ²¹ Se' yë bak kã iaiãë kië Abraham, e' tö ilã kië Isaac, e' mékã ka' yö'itö íyi mokã Skëköl a' e' kj ttëwã ña'wëwa wës Skëköl tö iuk patkë' es. Mokj ie' mí e' wã uk erë Skëköl tö iwöklö'wë. Skëköl tö isuë tö mokj ie' mí ittö wã iütök. E' kuekj ie' tö iklö'wë wës wëm yësyësë es. ¿E' kë jcher a' wa? ²² Es a' ëna iarmi tö mokj ie' erblé Skëköl mik. Ie' tö Skëköl ttö wã iütë, e' tö iwã kkaché tö mokj ie' erblé mik. ²³ Es i' tso' kitule Skëköl yëkuö kj e' wã ane se' ëna, e' tö ichë: "Abraham erblé Skëköl mik, e' kuekj iklö'wëitö wës pë' buaë yësyësë es."† E' kuekj ie' kine Skëköl sini'. ²⁴ Es se' wã ijcher tö Skëköl tö se' klö'wë wës pë' buaë yësyësë es, i buaë wekesö iwã kkachoie tö se' erblöke ie' mik ese batamik. E' kë dör tö se' erblöke ie' mik e' ë batamik.

²⁵ Es ñies ibak kã iaiãë alaköl trër tajë kië Rahab, e' tã. Josué tö wëpa patké Jericö weblök tö wës iulã dömi iska'. Kã e' a' e'pa kiëwã Rahab tö buaë ie' u a' itsatkoie. E' ukuökj tã ie' tö ñalã kuã kj kkaché ie'pa a' as e' wa itköshkardak. Es ie' tö iwã kkaché tö ie' erblé Skëköl mik. E' batamik Skëköl tö ie' klö'wë wës alaköl yësyësë es.

²⁶ Mik se' duowa, e'tã se' wiköl miã tã s'nu' ë atë. E' sù mik se' e' chö tö se' erblöke Skëköl mik, erë kë i buaë weku' sö iwã kkachoie, e' tã se' e' chö es, e' dör wës s'nu' es, kë dör iie bua'.

* 2:8 Levítico 19.18 † 2:23 Génesis 15.6

3

S'kkō paklōsō as kē sō ì sulu chō

¹ A yamipa, a' wā ijcher tō sa' wépa tso' a' wōbla'uk Skēkōl ttè wa, esepa chakeraē aishkuō tã Skēkōl tō taiē s'malepa kē dōr s'wōbla'ukwakpa esepa tsata. E' kuekī kē a' e' yuōkka s'wōbla'ukwakpaie taiē. ² Sulitane tō ì sulu wamblētã' taiē. Erē wē kē tō ì sulu cheta' yēs, ese dōr buaē yēsyesē. Ie' a' e' wōklōrmi as kē itō ì sulu kōs wamblō. ³ Kabaio diché taiē, erē ikkō payuekewasō tsa'ukuōla wa tã iwēttsēmīsō wēs se' kī ikiane es. ⁴ Nies kanō blubluē shkōke dayē kī, ese bikeitsō. E'pa dōr bērie, e' uyeke siwã' tō darērēē, erē ñnakoie e' dōr tsirlala, e' wa ñnakōkwak tō ñnakeke buaē dō wē ie' kī ikiane tō imi' ee. ⁵ Es s'kkō dōr tsirlala, erē e' a' ì taiē wamblērmi wēs bö'wō tsir tō tē taiē ñnawēwa es. ⁶ S'kkō dōr wēs bö' es, e' dōr ì sulu chōk tso' se' a. Se' tso'ia' tssē'ka, e' dalewa e' tō se' wāk kōs e' sulu'wēkewã kekraē wēs bö' s'ñnawē es. Bö' e' datse bö' kē a. ⁷ Iyiwak ulitane urutērmi se' a. Iyiwak kañiru kōs, dù, tkabē, ñies ì tso' dayē a, e' kōs urutōoule se' wa. ⁸ E' skēie kē yi a' ikkō paklōnuk as kē itō ì sulu chō. S'kkō a' ì sulu dōkettsã kekraē, kē wōklōr se' a. E' tō s'sulu'wēke wēs kapōli sulusi tō s'ttēwã es. ⁹ S'kkō wa se' tō Skēkōl dōr S'yē e' kōkiekã e' ē wa se' alibchōke s'malepa yō'itō wēs ie' wāk es e'pa kī. ¹⁰ Se' er buaē chōke, se' alibchōke s'kkō e' ē wa. A yamipa, kē se' kãne e' wamblōk es. ¹¹ ¿Wé a' wã isuule tō di' tum etkē a' yēri tskirke ena di' sēsē tskirke? ¹² A' wã ijcher buaē tō higo klō kē wōrta' olivoie o' uva kicha kē wōrta' higoie. A yamipa, es ñies di' sēsē ena yēri kē tskirkũ' di' tum etkē a.

Skēkōl siwé mokī, e' tō se' kē senuk yēsyesē

¹³ A' wēlepa e' bikeitsō tō a' wã siwã' meke Skēkōl tō e' jcher taiē iwã ane buaē a' éna, e' tã e' wã kkachō sene yēsyesē e' wa. A' senú kē e' tssōtã'kã wēs wēpa wa siwã' yēsyesē jcher esepa ser es. ¹⁴ Erē a' ukyērkeia' ñita, a' kkōwērkeia' ñita, ese tso'ia' a' er sulu'ukwã, e' tã kē a' e' tssōkã tō a' wã siwã' yēsyesē jcher. A' e' tssōkã es, e' tã a' tso' kachōk. ¹⁵ Siwã' ese kē mēne Skēkōl tso' kã jai a' e' wã. E' dōr siwã' tskirke kã i' kī s'ditsō er a' ese. E' meke se' a' bē tō. ¹⁶ Mik se' ukyērke kkōwērke ñi tã etã eē taiē se' ñi chiliuke, eē ì sulu kōs wamblērke. ¹⁷ E' skēie, wēpa tō Skēkōl siwã' datse kã jai a' e' iuteke, esepa serke yēsyesē. Esepa serke bēre ñita. Ie'pa er buaē ñi kī. Ie'pa tō s'malepa suēke er siarē wa taiē. Ie'pa tō ì buaē wēke kekraē sulitane a' ñikkēē er mokī wa. ¹⁸ Wēpa tō s'patteke er bua'ukne ñi kī, esepa dōr wēs iyi kuatkōkwak es. Sene bēre kuatkeke ie'pa tō tã e' wã dōrattsã sene yēsyesēie.

4

Yi éna sene sulu dalēr, ese dōr Skēkōl bolōk

¹ ¿I tō a' kē ñi tsiriuk ñippōk ñita? E' dōr tō a' éna ì sulu wamblak e' tssē'woie buaē, ese tso' ñippōk, ì buaē tso' a' er a, ese ta. ² Ilē kkecheke a' tō taiē, erē e' wã kē dō a' ulã a, e' kuekī a' tso'tke s'ttōkwã. Ilē tō a' ukyēwēke, erē e' kē dō a' ulã a, e' kuekī a' ñi tsiriuke ñippōke ñita. Erē ì kiane a' kī, ese kē kiē a' tō Skēkōl a, e' kuekī kē idō a' ulã a. ³ Mik ilē kiē a' tō Skēkōl a, etã kē a' wã ikine er mokī wa. A' éna iwã we'ikakwa a' wãkpa kī e' tssē'woie buaē. E' kuekī kē a' ulã a idē. ⁴ ¿A' kē tō Skēkōl dalōie wēs trēr wakpa kē tō imaso dalōie es! ¿A' kē wã ijcher tō ì sulu tso' kã i' a, ese wa se' wōbatsō, e' tã se' miã Skēkōl bolōkie? Iskã chekeneyō, yi tō ì sulu tso' kã i' a' ese sini'kué, e' tã ese wāk miã Skēkōl bolōkie. ⁵ Kē a' tō ibikeitsōk tō ē Skēkōl yēkkuō tō ichē: "Skēkōl tō se' wikōl me'at senuk se' er a, e' ulatska tkēnettsã se' kī, e' tō se' sibirtseke taiē." ⁶ Erē ì sulu wamblak

se' éna ese wöklö'uk Skököl tö s'kimeke tajë. Es itso' kitule ie' yëkkuö k_i wë ichëitö: "Wépa e' ttsöka tajë, esepa wöklö'weke Skököl tö. Erë wépa e' wöéwa diöshët, esepa a' ie' er buaë chö."* 7 E' kuek_i a' e' mú Skököl ttë dalöiök. Bë kë iutar ta' ie' tkörashkar a' yöki. 8 A' e' batsó Skököl mik ta' ie' e' batsöra a' mik. jA pë' sulusipa, sene sulu olo'yö, a' er batse'ú! A' erbikökeia bötböt, e' olo'yö, e' skéie a' erbikö etkéme Skököl ë a. 9 jA' erianú, a' kköchö tajë, a' iú siarë! jKë a' jañukia, e' skéie a' iú siarë! jKë a' ttsé'nukia buaë, e' skéie a' erianú! 10 A' e' ówa bërë Skököl wöa ta' ie' tö a' kikeraka.

Kë se' ñi chök suluë

11 A yamipa, kë a' ñi chök suluë. Yi tö iyami cheke suluë ö iwatekeitö, e' dör wes Skököl ttë dalöiëno cheke suluë ena iwateke es. Es ese tö idalösewéwa. A' tö iwé es, e' ta' a' e' tkéka iwá shulök, kë dör iwá dalöiök. 12 Skököl eköl ë tö ittë dalöiëno me'at se' a. Ie' ë dör s'shulökwak. Ie' ë a se' tsatkërmi. Ie' ë a se' kichatërmi. Etá çyi tö a' a kawö mé s'malepa kichatök?

Kë se' e' ttsökka

13 Ye' ttö ttsö. A' welepa tö ichëmi i' es: "Bulebök sa' mi'ke ká kua'ki, etá eë sa' serke duas ek ta' sa' kanëblömi tajë, inuköl klö'weraë sa' tö tajë e' 'blu'woie." 14 A' tö ichëmi es, erë i' tkömi a' ta' e' kë ijcher a' wa. A' dör wes mochka es, bla'mi ta' sö isué, erë bet ta' kë iku'ia. 15 A' kawöta' ichök i' es: "Skököl k_i ikiane, e' ta' sa' sermiia ta' kanë wésele wëmi sa' tö." 16 Erë a' e' ttsökä tajë, e' kuek_i a' kë tö icheta' es. A' ibikeitseke tö a' serke a' wákpa ë mik. Se' e' ttsökä es, e' kos dör suluë. 17 j' dör buaë wë, ese jcher se' wa, erë kë se' wa iöne, e' ta' e' dör suluë.

5

Inuköl blúpa pattë

1 jA inuköl blúpa, ye' ttö ttsó! jskököl tö a' we'ikeraë, e' kéwö döketke a' k_i! jE' kuek_i a' iú, a' kköchö tajë! 2 j' bua'buatso' a' wa tajë, ese sulunewatke, a' datsi' katétke powak tö. 3 Nies a' orochka, a' inukölchka kos, e' döli tokatke weirketke. Döli e' tö iwá kkacheke tö a' kkë'blö suluë. E' kuek_i aishkuö ta' a' weirdaë bö' ké a. Ká i' erkewatke, erë a' tso'ia' i'yi blök tajë a' wákpa a. 4 A' tö ittö. Wépa kanëblöke a' a' a' i'yiwö shtök, e'pa kë patone a' wa. E' tö ie'pa kköchöweke tajë, e' ttsé Skököl diché ta' tajë e' tö. 5 Ká i' a' a' wa i'yi bua'buatso' tajë e' ttsé'woie buaë. Nermata a' dör wes köchi kiéiesö ttëwa es; köchi kë éna iane tö i' sulu datse iki. 6 Pë' ser yësyësë kë a' e' tsatkër a' yöki, esepa kkaté a' tö wömëtta ttëwa.

Se' weirke dalë'ttsösö bërë er bua' wa

7 A yamipa, a' weirke kos, e' dalë'ttsö er bua' wa bërë dö mik Sköképa Jesucristo datskene etá. Iyi kuatkökwakpa saú wes ie'pa tö iwörke e' wa paneke bërë er bua' wa es. Nies ie'pa tö kal_i paneke bërë er bua' wa as i'yiwö tskir, talar buaë, wöne tajë. 8 Sköképa datskene e' kéwö döketke tsinet, e' kuek_i e' wa panú bërë. A' e' tköwa darërë ie' a.

9 A yamipa, kë a' ñi chök suluë as a' kë we'ikö Skököl tö. Jesucristo dör s'shulökwak, e' döketke tsinet wes yi dökewatke ukkö a es. 10 A yamipa, Skököl ttekölpa bak ká iaiä, e'pa weine tajë, e' dalë'ttsé'rakitö bërë er bua' wa. E' saú, etá iwá ú es. 11 Se' tö ichë: "Wépa weine siarë, e' dalë'ttsé'rakitö bërë er bua' wa, ayëcha buaë esepa." A' wa ittseüle tö ká iaiä, e' wëm bak eköl kië Job, e'

* 4:6 Proverbios 3.34

weine tajë, erë ie' tō idalë'ttsë' bërë er bua' wa. Ñies a' wā ijcher tō mik iweine siarë e' tka, etā Skëköl er buaë yë' ie' a tajë. Skëköl er dör buaë, se' wër siarë ie' wa, e' kuëki ier buaë yë' Job a tajë.

¹² A yamipa, ttë chekeyö i' e' dör ibua'ie: Mik a' tō ì cheke, etā kē ichar: “Ì chéyö e' dör mokj Skëköl tō ká jai ena ká i' yö' e' wöwa” ö yile skà wöwa. A' ttö etkë. Mik a' icheke, “tö”, etā es idir; mik a' icheke, “au”, etā es idir. A' ichö es as kē a' kichatër.

Ikiösö Skëköl a ñi kï

¹³ A' wele weirke eriarke siarë, e' ta ese ttö Skëköl ta. A' wele ttsë'rke buaë, e' ta ese tō Skëköl kikōka ittse wa. ¹⁴ A' wele duöke, e' ta ese tō Skëkëpa Jesús icha erule e'pa wökirpa tsuk patkō, as e'pa bitu ikiök Skëköl a iki ena kiö tók iki Skëkëpa ttö wa. ¹⁵ Ie'pa tō ikié Skëköl a erblë imik mokj e' wa, e' ta ibuardane ta Skëkëpa tō ikerakane. Ñies ì sulu nuí tso' iki, e' ta e' olo'yeraëitö iki. ¹⁶ E' kuëki a' e' kkatōka ñi a ta ikiö Skëköl a ñi kï as a' buarne. Mik s'ser yësyësë, esepa tō ì kié Skëköl a er mokj wa, etā ie' tō iwà iuteraë buaë tajë. ¹⁷ Skëköl tteköl bak ká iaiaë kié Elías, e' dör s'ditsö wës sulitane es. Erë ie' tō iki' Skëköl a er mokj wa tō as kalj kē yër, etā kalj kē yëne dō duas mañal kï shaböts. ¹⁸ E' ukuökj ta ie' tō ikiéne Skëköl a tō as kalj yërne, etā mokj kalj yënene ta iyi kuá kōs talane buaë.

Ì sulu wamblökwaqpa kïmusö ilo'yök

¹⁹ A yamipa, a' wele tō ttë mokj, e' olo'yé, erë a' wele skà tō ikimé as idöne iitökne, e' ta e' dör buaë. ²⁰ A' éna ianú tō wépa tō pë' sulusi kïmé ì wambléitö e' olo'yök, esepa tō ie' tsatkée ikichatër yöki, ñies inuì tajë e' kōs olo'yane iki.

Yëkkuö tsá kit Pedro tö 1 Pedro

Pedro, kiè ñies Simón, e' tö yëkkuö i' kit. Jesús ttókatapa shuá ie' dör kékë tajë imalepa tsata. Erë mik Jesús klönewa ttëwa eta Pedro ë tö iyë' tö ie' kë wá Jesús suule. E' ukuöki ta ie' eriane tajë ta ie' e' me' Jesús dalöiökne. Kë s'wa ijcher wë ie' bak senuk mik ie' tö yëkkuö i' kit eta. Ie' tö iché tö ie' bak senuk Babilonia (1 Pedro 5.13) erë ká bak böt kuá'ki kuá'ki Babilonia. Roma wakpa tajë bak senuk suluë Skéköl wöa wës Babilonia wakpa bak senuk es. E' kuëki ie'pa ká kiè ñies Babilonia. E' kuëki pé' tajë tö ibikeitsè tö mik Pedro tö yëkkuö i' kit, eta ie' tso' Roma.

Ie' tö yëkkuö i' kit Jesús mik erblökwakpa bak senuk ká kuá'ki kuá'ki tso' Asia Menor shuá e'pa a. I'ñe ta ká e' kiene Turquia. Ie'pa bak weinuk, e' kuëki Pedro éna ikimak senuk batse'ne kekraë Jesús a mik ie'pa weirke e' dalewa. Ñies ie' tö ie'pa a iché tö Skéköl wák tö ie'pa klö'bak iwák ichaie, e' kuëki ie'pa tuë tajë Skéköl a. E' kuëki ie'pa kë káne tkinuk iwák ë ki. E' skéie ie'pa ké senuk tso'tke e' meulettsa er bua' wa weinuk Jesús dalërmik wës ie' weine ie'pa dalërmik es. Mik ie'pa weirke Jesús kuëki eta ie'pa ké ttsë'nuk buaë Wiköl Batse'r tso' mokjé ie'pa a e' kuëki. Es Pedro tö iché.

Shké'wë

¹ Ye' dör Pedro. Ye' dör Jesucristo ttekölpa tsá, e'pa eköl. Ye' tso' yëkkuö i' shtök wépa shukitbak Skéköl tö iwák a mineyal senuk Ponto, Galacia, Capadocia, Asia, ñies Bitinia, esepa a.

² Skéköl dör S'yë e' tö se' shukitbak wës ie' tö ibikeitsbak kuaë es. Iwiköl wa ie' tö se' batseq' as se' tö Jesucristo ttë iutö, ñies as se' er pairir Jesucristo pé wa se' nu' yöki. As Skéköl er buaë chö ena sene bërë mü a' a tajë.

Skéköl kíkōkasō

³⁻⁴ Skéköl dör Skékëpa Jesucristo yë, e' kíkōkasō tajë. Ie' tö se' sué er siarë wa. Jesucristo kōtëwá shkenekane, e' batamik ie' tö se' a sene pa'ali mé. Aishkuö ta i buaë kos tso' ie' wá blëule se' a ká jai a, e' dōraë se' ulá a, e' wá panekesö kröröë. E' kos kë nurta'wa, kë sulurta'wa, kë erta'wa yës. ⁵ A' erblöke Jesucristo mik, e' kuëki Skéköl tso' a' kkö'nuk ie' diché wa as ie' tö a' tsatké, e' dö a' ulá a. E' tso'tke kkaché sultane a ká erkawatke eta.

⁶ Isalema a' kawöta weinuk ekuölö wü sù diö sù Cristo tté kuëki, erë e' dalewa a' ttsë'rke buaë a' wá ijcher tö Skéköl tö a' tsatkeraë aishkuö ta e' kuëki.

⁷ A' erblö Jesucristo mik, e' ské dör orochka weirta'wa, e' ské tsata. Se' tö orochka ma'weke bö' wa iwá kkachöie tö mokí oro wöchka idir. I' kë dör oro wöchka ese ñarkewa. E' sù a' weirke, e' dör a' ma'woie iwá kkachöie tö mokí a' erblöke Jesucristo mik. A' dettsa buaë, e' ta mik Jesucristo datskene, eta Skéköl tö a' tté keraká, a' kikeraká buaë.

⁸⁻⁹ A' kë wá Jesucristo suule a' wöbla wa, erë a' éna ie' dalër. I'ñe ta a' kë ku' ie' sauk, erë a' erblöke ie' mik, e' wá tö a' tsatkeraë. E' kuëki a' ttsë'rke buaë shute, kë tté ta' iwá choie ekké.

¹⁰ Ká iaiaë Skéköl ttekölpa tö s'tsatkë ñe' bikeits ena itö yulö'ttsarakitö. Ñies i' kos meraë Skéköl tö se' a' ie' er buaë ché se' a' dalërmik, e' yë'rakitö. ¹¹ Cristo Wiköl tö ie'pa ka' ijchenuk tö Cristo weirdaë siarë, e' ukuöki ta ilo kardaka tajë. Erë kë ie'pa éna iwá ane tö yi idir ö mik ö wës iwá tkömi. ¹² Erë Skéköl

tò ie'pa a iwà kkayè' tò ttè e' kè wà tkòpa ie'pa kèwò ska', e' skéie iwà tkòraè se' kèwò ska'. Ttè buaè yè' ie'pa tò, e' dör Jesucristo ttè buaè ttsè'bak a' tò e'. Ipakòkwakpa tò a' a' ipaka' Wikòl Batse'r patkèulebitu ká jai a e' diché wa. Ýi ikkè jchénakwa suluè Skèkòl biyòchòkwakpa wa.

Skèkòl tò se' kié senuk buaè yèsyèsè

¹³ E' kuèkì a' erbiKò buaè yèsyèsè, a' e' kkò'nú, a' tso' erki. Mik Jesucristo datskene, età Skèkòl er buaè ché a' a', e' wà dóraè a' ulà a. E' wà panù kröröè, e' kì a' er múwaie kekraè. ¹⁴ Skèkòl ttè iutò wes ala'rla buaè tò s'ttò iutè es. Kè a' e' muktsané a' bak i sulu wamblòk ese ane wes a' bak kenet kè wa ie' ttè moki jcher es. ¹⁵ E' skéie a' senu' batse'r kekraè, Skèkòl tò a' klò' e' dör batse'r e' kuèkì. ¹⁶ Skèkòl yèkkuò tò ichè i' es: "Skèkòl tò ichè: Ye' dör batse'r, e' kuèkì a' senu' batse'r."* Es iyè'itò.

¹⁷ Skèkòl tò sulitane shuleke yèsyèsè ñikkèè wes se' serke es, e' kiekie a' tò "S'yè", e' ta' a' kawòta' ie' dalöiök suane wa a' serkeia' ká i' kì e' dalewa. ¹⁸ A' wà ijcher tò ie' tò a' yè'ttsà a' ser suluè wes a' yèpa bak senuk suluè es, e' nuí ulà a. E' ské kè patone Ýi ertà'wa wes orochka ò inukòlchka ese wa. ¹⁹ E' skéie ipatone Cristo kòtewa' pé tène tajè, e' wa. Ie' pé tuè tajè kè tonuk yi a. Ie' dör wes obeja wè'ne pupula jchè judiowak tò mè Skèkòl a es. Obeja e' dör bua'buàè kè ikì i' sulu ku' yès. E' sù Cristo kè kì i' sulu ta' yès, erè ie' e' me'ttsà ttèwa' se' skéie. E' kuèkì Skèkòl dalöiösò kekraè. ²⁰ Kam ká i' yör, e' yökì ie' tò Cristo wòme'ttsabak ttèwa', erè j'ne ta' mik ká i' erkewatke, età iwà tka' tsatkoie. ²¹ Cristo batamik a' erblòke ie' mik. Ie' tò Cristo shkeo'kane s'duulewa' shuà ta' ilo me'itò ie' a' buaè. Ie' tò iö'bak es as a' erblò ie' mik, ñies as i' weraè ie' tò, e' wà panù a' tò.

²² I'ne ta' ttè moki e' dalöie' a' tò, e' batamik a' batse'one ñi dalèritsoie er moki wa. Es a' kì ñi dalèritsò a' er kos wa. ²³ A' a' sene pa'alì mène, e' dör wes a' kurne erpa etòkichane es. Erè e' kè dör wes s'kur erpa s'mi wa s'yè wa es, e' duòta'wa. A' kurne' etòkichane Skèkòl ttè dör ttsè'ka tso' kekraè e' wa. ²⁴ E' dör wes Skèkòl yèkkuò tò ichè es, e' tò ichè: "S'ditsò ulitane dör wes kàkò es, Ie'pa dör wes ma'ma wörkua es. Kàkò sinewa' ta' iwörkua anewa, ²⁵ erè Skèkòl ttè e' tso' kekraè."†

Ie' ttè e' dör Jesús ttè buaè pakane a' a' e'.

2

¹ E' kuèkì, sene sulu kos olo'yò. Kè a' kachòkia' ñi kì. Kè a' e' ökia' tò a' dör pè' buaè. Kè ukýènuKia'. Kè yi charia' suluè a' tò. ²⁻³ Skèkèpa Jesús er buaè ché se' a, e' kke tsetséke a' tò, e' kuèkì ie' ttè wák wòchka yulò poè wes alala kune erpa ese tò imi tsu' yulè es as a' er kì diché ièr buaè as a' tsatker.

Cristo dör wes ák kibi tso' u katabloie es

⁴ A' shkówa' Skèkèpa Jesucristo ska', ie' dör wes ák tso' u yuoie es erè ttsè'ka. E' watè'ttsà s'ditsò tò wes u yuòkwakpa tò ák kè dör buaè u yuoie ese kèu es. Erè Skèkòl a' ta' ie' dör wes ák shukitule tuè darèrè es. ⁵ Es ñies se' dör wes ák tso' u yuoie es erè ttsè'ka. Se' wa Wikòl Batse'r tso' iwé yuòk. U e' a' se' dör wes sacerdotepa batse'r es. Ee' se' tò i' wèr buaè Skèkòl wa ese meke ie' a' Jesucristo batamik. Í wèr buaè ie' wa, e' dör tò se' tò ie' dalöiö Wikòl Batse'r wa se' er wa

* 1:16 Levítico 11.44-45 † 1:25 Isaías 40.6-8

ena se' ser kōs e' wa. ⁶ E' dōr wēs itso' kitule Skēkōl yēkkuō kī es. E' kī Skēkōl tō Cristo chē i' es:

“Ittsō. Ye' tō ák kibiie tkéat ye' u katabloie Sión, e' dōr ák bua'ie shūkitule tuē darērēē ese.

Yi erblōke imik, ese kē eriarpa.”*

⁷ Ák e' dōr Jesucristo. Se' erblōke ie' mik, esepa kīkeraka Skēkōl tō. Erē wēpa kē erblōku' ie' mik, esepa a' ta' e' kē dōr es. Itkōke ie' pa ta' wēs itso' kitule Skēkōl yēkkuō kī es, e' tō ichē:

“Ák watē'ttsa u yuōkwakpa tō, e' yōnene ák bua'buaiē.”†

⁸ Nies e' tō ichē:

“Ák e' mik pē' klastkērdaē, ie' pa ardarō iski ák e' kuēki.”‡

Ie' pa kē wā Jesucristo ttē buaē e' iūtēne, e' kuēki ie' pa weirdaē e' nuí kī. E' dōr wēs ie' pa klastkēr Jesucristo mik es. Skēkōl tō ie' pa wōme'ttsabak as itkō ie' pa ta' es.

⁹ Erē a' kē dōr es. Skēkōl tō a' shūkit as a' dō ie' wák ichaie. Ie' dōr a' blú ena a' dōr ie' sacerdotepa. A' dōr batse'r ie' a. A' bak senuk i sulu dikia wēs s'ser stuí a es, erē ie' tō a' yē'ttsa e' ulá a senoiē ie' olo buaē taiē e' a. Ie' tō iwē es as i buaē kōs wē ie' tō, e' wá pakō a' tō sulitane a. ¹⁰ Kenet ta' a' kē dōr ie' icha, erē i'ñe ta' a' dōr ie' wák icha. Kenet ta' ie' kē wā a' sune er siarē wa, erē i'ñe ta' ie' tō a' suēke er siarē wa.

Se' senú wēs Skēkōl kī ikiane es

¹¹ A ye' yamipa dalēr taiē ye' éna, se' tso' bērbēra ē ká i' kī wēs upakē shkal es. Se' ká bua'ie e' dōr ká jai a. E' kuēki a' wák dēr suluē tō a' erkiōweke i sulu wamblōk, e' kē iutar. E' tō a' wōklō'weke as a' kē tō Skēkōl ttō iūtē. ¹² A' senú yēsýsē kekraē pē' kē tō Skēkōl dalōiē esepa wōrki. Erē i'ñe ta' ie' pa tō a' krateke wēs a' chōpa pē' sulusipa es, erē ie' pa tso' a' serke yēsýsē e' wá sauk. E' kuēki aishkuō ta' mik Skēkōl de s'chakōk se' nuí kī, etā ie' pa tō ie' kīkeraka wēs a' serke e' kī. E' kuēki a' senú buaē yēsýsē kekraē.

¹³ S'wōkirpa kōs ttē iūtō a' tō Skēkēpa Jesús batamik. Ká wōkir kibi, e' ttē iūtō, ie' dōr s'wōkir kibi ká i' kī e' kuēki. ¹⁴ Nies wēpa patkeke ie' tō s'wōkirpaie, esepa ttē iūtō a' tō. Ie' tō ie' pa patkeke wēpa tō i sulu wambleke esepa we'ikōk ena wēpa tō i bua' weke esepa kīkōkka. ¹⁵ Skēkōl kī ikiane tō a' tō i buaē wē, pē' tō ie' ttē watēttsa, kē wā iwá jcher yēs, esepa siwá blōwōwāie as ie' pa kē tō a' chōia suluē.

¹⁶ A' senú wēs pē' tsatkēulettsa es. A' bak klōulewā i sulu ulá a, e' yōki a' tsatkē'ttsa Skēkōl tō, erē e' kē klō'war a' tō i sulu wambloie. E' skēie a' senú yēsýsē ie' kanē mēsopaie. ¹⁷ Sulitane dalōiō. S'yamipa malepa dalērísō. Skēkōl dalōiō. Nies ká wōkir kibi, e' ttē dalōiō.

S'weirke kōs e' dalē'ttsōsō

¹⁸ A' wēpa klōulewā kanē mésoie, esepa tō a' wōkirpa ttō iūtō. Wēpa er buaē tō a' suēke buaē, ñies wēpa er suluē tō a' suēke kēsik wa, esepa ttō iūtō er bua' wa. ¹⁹ A' kē kī i nuí ta', erē a' wōkir tō a' we'ikeke ēme, e' dalē'ttseke a' tō bēre, a' er me'rie Skēkōl kī e' kuēki, e' ta' e' wēr buaē ie' wa. E' kuēki a' wōkirpa ttō iūtō.

²⁰ Se' weirke i sulu wamblekesō ese nuí kī, ese dalē'ttsésō bēre, e' ta' Skēkōl kē tō se' kīkepakā yēs. Erē se' weirke i buaē wēsō ese kuēki, ese dalē'ttsésō

* 2:6 Isaiás 28.16 † 2:7 Salmo 118.22 ‡ 2:8 Isaiás 8.14

bërë, e' tã e' je' wër buaë ie' wa. ²¹ Ie' tã se' klõo'bak as se' tã idalë'ttsõ es. Cristo weine tajë se' dalërmik, e' dalë'ttsë' ie' tã bërë. Es ie' kã ikiane tã se' tã se' weirke ese dalë'ttsõ bërë wës ie' tã idalë'ttsë' es. ²² Cristo kã wã ì sulu wamblëne yës, ie' kã kayëne yës. ²³ Mik ie'pa tã ie' we'ik tajë, etã ie' kã wã ie'pa yëne sulu. Mik ie'pa tã ie' we'ik tajë, etã ie' kã wã yi pauine. E' skéie e' me'atitõ, Skëkõl tã s'shuleke yësyësë, e' ulã a. ²⁴ Cristo kõtewã wõtëulewã krus mik se' nuì kôs patuoie as se' ser yësyësë, ñies as ì sulu kã wamblõiasõ. Ie' shka'ne ichkã kã tajë, e' batamik a' buanene. ²⁵ A' bak wës obeja chõwa es, erë ì'ñe tã a' dene Cristo ska'. Ie' dõr a' kkõ'nukwak buaë, ie' tã a' kkõ'neke er bua' wa.

3

Wës s'senewabak esepa ké senuk ñita

¹ A tayëpa, a' wëpa tã ìtõtõ er bua' wa. A' tã iwë es, e' tã a' wëpa wëlepa kã erblõkũ' Jesús mik, esepa erblõmi alë Jesús mik, a' serke buaë ie'pa tã, e' ë batamik, kã wã pakaulë ie'pa a. ² A' wëpa tã isuë tã a' serke yësyësë, Skëkõl tã dalõieke mokjë, e' tã ie'pa erkiõwëmi erblõk Jesús mik. ³ A' tayëpa, çmoki a' e' ttsakka buaala? e' tã kã a' e' kãtkarka tajë a' chkã kã. Kã ì tularka tajë e' kã ena a' tsã kã wõnarke dalõlõë oroie ie. Kã a' e' paiõkka datsi' tuë darërëë ese wa. Ese kôs weirta'wa. ⁴ E' skéie er buaë ñies sene bërë, ese wa a' e' kãtkõ. E' kã weirta'wa ñies e' wër buaë shute Skëkõl wa. ⁵ Alakõlpa bak kã iaiaë tã Skëkõl dalõietã, esepa bak e' kãtkõk es. Ie'pa bak e' maukka Skëkõl mik, ñies ie'pa bak iwëpa tã ìtõtõ buaë. ⁶ Sara tã iwëm Abraham tã ìtõtõ buaë tã iki'itõ këkëpa. A' tã ì buaë wëke, kã suarta' ì yõki, e' tã a' dõr wës Sara es.

⁷ A wëpa alakõl tã, a' senu itã bërë er bua' wa. Ie'pa diché kã tã tajë wës se' wëpa es. Ñies ie'pa ulã a' sene michoë dõraë se' tã ñita Skëkõl er buaë ché se' a' e' wa. E' kuëki ie'pa dalõiõ. Iú es as ì kiekë a' tã Skëkõl a, ese kã wõklõr.

Jesús mik erblõkwakpa ké senuk buaë sulitane tã

⁸ Es bata ekkë tã ye' tã ichë a' ulitane a, a' senu buaë ñita bërë. A' ñi saú er siarë wa. A' ñi dalëritõ buaë ñi òlpa. A' ñi saú er bua' wa. A' e' õwa ñi yõki diõshet. ⁹ Yi tã ì sulu wamblë a' kã, ese kã kã iské wamblarne. Yi tã a' ché suluë, ese kã ské charne suluë. E' skéie esepa a' a' er buaë chõne. Skëkõl tã se' klõo'bak er buaë choie se' a, e' kuëki a' er buaë chõ s'malepa a. ¹⁰⁻¹² E' dõr wës Skëkõl yëkuõ tã ichë es, e' tã ichë:

“Skëkõl wõbla me'rie s'ser yësyësë, esepa kã ikkõ'nuk.

Ì kiekë ie'pa tã ie' a, ese meraëitõ ie'pa a.

Erë wëpa e' wamblõ sulu, esepa sugekito ibolõkpaie.

E' kuëki yi kã ikiane tã ikawõ tkõ buaë tã sene bua' wa kãkraë,

ese wák kawõtã e' kkõ'nuk as kã itõ ì sulu chõ,

as kã itõ yi kãtõ'ũ.

Ese wák kawõtã ì sulu kôs olo'yõk,

kawõtã senuk yësyësë.

Ie' ké e' chõk senuk bërë kãkraë sulitane tã.”*

¹³ A' e' tkëwã darërëë senuk yësyësë kãkraë, e' tã kã yi a' a' sulunukwã da'a.

¹⁴ Erë a' serke yësyësë, e' kã a' weirmi alë, e' tã ayëcha e' dõr buaë. Kã a' suanuk wëpa tã a' we'ikeke esepa yõki. Kã a' tkinuk ì yõki. ¹⁵ E' skéie Cristo dalõiõ a' tã e' blúie. Yile tã a' chaké Cristo paneke a' tã krõrõë, e' kã, e' tã a' tso'tke erki kãkraë iwã ìtõtõ. ¹⁶ Erë iwã ìtõtõ bërë er bua' wa. A' senu yësyësë as a' er kã tã

* 3:10-12 Salmo 34.12-16

a' kkatò ì k̄j. E' dör es, e' t̄a mik p̄e' t̄o a' ché suluë a' dör Cristo mik erblökwakpa e' kuek̄j, et̄a e'pa jaërdak̄a ì ché ie'pa t̄o e' dör kache e' kuek̄j.

¹⁷ Se' weirke ì buaë weke se' t̄o ese k̄j, Skëköl k̄j ikiane alè es, e' t̄a e' dör buaë. Erë se' weirke ì sulu wamblekesö ese k̄j, e' t̄a e' dör suluë. ¹⁸ Nies Cristo weine siarë se' nuì patuoie. Ie' köt̄ew̄a etökicha ème k̄e duöt̄a'waja yës. Ie' dör yësyësè, erë ie' e' metts̄a ttèw̄a se' k̄e dör yësyësè e'pa skéie se' t̄somi Skëköl ska'. Mok̄j ie' köt̄w̄a p̄e' t̄o, erë ie' shkeo'kane Skëköl t̄o iWiköl wa. ¹⁹ Nies Wiköl Batse'r wa ie' d̄e'rö w̄e wimblupa t̄so' wöt̄eule eë, ie' e' ali'k̄a e' chök ie'pa a. ²⁰ K̄a iaiaë ie'pa t̄o Skëköl tt̄o dalöseo'w̄a Noé k̄eska'. Noé bak kanò tajë e' yuök, e' dalewa Skëköl t̄o ipana' enaë t̄o p̄e' er mane'ù ie' a, erë ie'pa k̄e w̄a ìone. E' kuek̄j Noé ena iyamipa p̄aköl wa'ñe, e'pa è tsatk̄ene kanò a di' tajë yök̄j. ²¹ Di' tajë bakmi Noé k̄eska', e' t̄o di' a s'wöskueke e' tsatkoie i'ñeta e' klea' se' a. S'wöskue e' k̄e dör s'chk̄a paskuoie. E' skéie iw̄a kkachekeit̄o t̄o se' t̄so' ikiök Skëköl a t̄o se' nuì olo'yö s'k̄j as se' er k̄e t̄o s'kkatöia. E' t̄o se' tsatkeke Jesucristo shkenekane e' batamik. ²² I'ñe t̄a Jesucristo mine'kane k̄a jai a e' tk̄er Skëköl ul̄a bua'kka† Skëköl biyöchökwakpa ulitane, ñies ì ulitane t̄so' s'wökirie w̄a diché t̄a' k̄e wërta'w̄a esepa k̄os t̄so' ie' klö dik̄ia.

4

¹ Cristo weine tajë se' skéie, e' kuek̄j a' e' chö a' weirke k̄os e' dalè'ttsök er bua' wa w̄es Cristo es. Yi weine ì buaë w̄eit̄o e' kuek̄j, esepa k̄e éna ì sulu wamblakia. E' kuek̄j a' e' chö weinuk. ² W̄epa dör es, ese wakpa serkeia k̄a' i' a et̄a k̄e ie'pa éna ì sulu wamblakia w̄es s'malepa t̄o iwambleke es. E' skéie ie'pa senak buaë yësyësè k̄ekraë w̄es Skëköl k̄j ikiane es. ³ Kenet t̄a a' k̄e w̄a Skëköl s̄uile, e' k̄ewö ska' t̄a a' bak ì sulu è wamblök tajë w̄es p̄e' malepa k̄e w̄a ie' s̄uile esepa ser es. A' bak tr̄enuk tajë. Ì sulu kukuét̄e'w̄a darërëë. A' bak e' ttök̄k̄a blo' wa tajë. A' bak ñi dapa'uk blo' yök tajë. E' k̄ewa a' t̄o ì sulu k̄j wambleke tajë. Nies iyi diököl t̄o s'dako'w̄e ekk̄e, ese dalöiök a' bak tajë skëkölle. ⁴ Erë i'ñe t̄a a' k̄e mineia p̄e' k̄e t̄o Skëköl dalöie esepa t̄a ì sulu wamblök w̄es ie'pa t̄o iwambleke k̄e wöklörta' es. E' t̄o ie'pa tkiw̄ewa, e' kuek̄j ie'pa t̄o a' cheke suluë. ⁵ Skëköl dör s'duulew̄a ena s'tso'ia t̄tsé'ka, e'pa k̄os shulökwak. Aishkuo t̄a ì sulu wamblè' ie'pa t̄o, e' k̄os k̄j ie'pa kawöt̄a e' chök̄k̄a ie' wörk̄j. ⁶ Cristo tt̄e buaë e' pakanebak ñies s'durulune esepa a. Ie'pa durulune ì sulu wamblè' ie'pa t̄o e' kuek̄j, w̄es Skëköl t̄o ime'at t̄o sulitane kawöt̄a duök̄w̄a es. Erë Cristo tt̄e buaë e' pakanebak ie'pa a as ie'pa wikölp̄a ser michoë w̄es Skëköl ser es.

Se' k̄e ñi k̄imuk

⁷ K̄a i' erkewatke, e' kuek̄j a' t̄so' erki, a' e' kkö'nú buaë as a' a s'yëyer buaë. ⁸ İyi k̄os tsat̄a a' ñi dalèritsö a' er k̄os wa. A' ñi dalèritsöke es, e' t̄a w̄es alè s'yamipa e' wamblö suluë a' k̄j, ese k̄e k̄j a' tkirpa. ⁹ A' t̄o s'yamipa kiöw̄a er bua' wa a' u a, k̄e isuar suluë. ¹⁰ Skëköl er buaë ché a' a, e' kuek̄j ie' t̄o imé a' a kua'k̄j kua'k̄j ñi k̄imoie, e' kueblupa a' dör. E' kuek̄j ì mène a' eköl eköl a s'malepa k̄imoie ese w̄a kaneú. ¹¹ A' w̄elep̄a a imène tt̄e pakök, e' t̄a esepa kawöt̄a Skëköl tt̄e è pakök. A' w̄elep̄a a imène s'k̄imuk, e' t̄a esepa kawöt̄a s'k̄imuk k̄os Skëköl t̄o e'pa a diché métke ekk̄e. Ì k̄os w̄ekesö e' üsö buaë as Skëköl k̄ikarka tajë Jesucristo batamik. Jesucristo diché t̄a' tajë, olo t̄a' tajë iyi ulitane tsat̄a k̄ekraë. Es e' idir.

† 3:22 ul̄a bua'kka: E' k̄ewö ska' t̄a yi tk̄er blu' ul̄a bua'kka ese wák dalöiërta' tajë imalepa tsat̄a.

Se' ttsë'nù buaë se' weirke eta

¹² A yamipa dalër tajë ye' éna, mik a' weirke siarë Cristo ttë kueki, eta kë e' ki a' tkinuk. Kë a' tò ibikeitsök tò a' ta itkomi wes i kë sùle yi wà tkò s'ta es. ¹³ E' skéie a' ttsë'nù buaë. Cristo weine kos e' bata de a' ki ñies, e' kueki a' ttsë'nù buaë. E' tkòke a' ta es as a' ttsë'r buaë shute mik Cristo dene olo ta' tajë eta. ¹⁴ Ayëcha buaë mik ie'pa tò a' ché suluë Cristo kueki, e' wà dör tò Skëköl Wiköl olo ta' tajë e' tso' a' ta. ¹⁵ A' weirke s'ttëwà kueki, akblë kueki, i sulu wamblë kueki ò ulà tië o'ka iyi a' e' kueki, e' je' ta' a' jaënu. ¹⁶ Erë a' weirke se' dör Cristo icha e' kueki, eta kë e' ki a' jaënu. E' skéie Skëköl kikòka a' tò ie'pa tò a' kië Cristo icha e' kueki.

¹⁷ Skëköl tò sulitane shuleketke, e' kèwö dökewatke. Erë ie' tò iwák icha shuleraë kewe. Se' weirke i'ñe ta, e' dör sulitane weirdaë e' tsá, e' ta çì kë tkòpa wépa kë tò ttë buaë me' Skëköl tò e' dalöieta' esepa ta? ¹⁸ E' dör wes itso' kitule Skëköl yëkkuò ki es, e' tò ichë:

“Pë' serke yësyësë, iëkkë ta esepa kë tsatkene,

e' ta çì kë tkòpa pë' sulusipa ena pë' e' wamblö sulu esepa ta?”*

¹⁹ Wépa mé Skëköl tò weinuk ie' ttë kueki, esepa ké i buaë wekerakitö, ese ki uk. Ie' se' yö', ie' ttö mokjé, e' kueki se' e' mù bërë ie' ulà a.

5*Skëképa Jesús icha wökirpa esepa patté Pedro tö*

¹ I'ñe ye' tò ilë cheke a' dör Skëképa Jesús icha wökirpa esepa a. Ñies ye' dör Jesús icha wökir eköl. Cristo weine siarë, e' su'yö ye' wák wöbla wa. Mik ie' datskene, eta ie' olo tajë e' kkeyërdaë sulitane a, e' a ye' tso'ñak a' ta. E' kueki ye' tò a' a ichë tò ² wépa me' Skëköl tò a' ulà a kkö'nè wes obeja es, esepa kkö'nù buaë, er buaë wa wes ie' ki ikiane es. Kë dör tò a' kë éna iwak, erë a' tò iwëke. E' skéie iwakaneú er bua' wa. Ñies kë ie'pa kkö'nar inuköl ë dalërmik, e' skéie ikkö'nù er bua' wa ie'pa kimoië. ³ Kë a' tò ie'pa wëttsuk kësik wa. Kë a' e' tso'kkà tajë ie'pa ki. E' skéie a' senù buaë yësyësë ie'pa wörki as ie'pa ser buaë wes a' ser es. ⁴ A' tò iwé es, e' ta mik Cristo dör se' ulitane wökir kibi e' datskene, eta iské buaë olo ta' tajë, kë sulurta'wà e' meraëitö a' a.

Jesús icha malepa patté Pedro tö

⁵ A duladulapa, a' këképa ttö iutö buaë. Ñies a' ulitane e' wööwa diöshet ñi yöki, a' ñi dalöiö er bua' wa. Skëköl yëkkuò tò ichë:

“Wépa e' tso'kkà tajë, esepa wöklö'wëke Skëköl tò.

Erë wépa e' wööwa diöshet, esepa a' ie' er buaë chö.”*

⁶ E' kueki a' e' wööwa diöshet ie' diché ta' tajë e' yöki, as ie' tò a' kikòka mik ikéwö de eta. ⁷ Ie' er me'rie a' ki a' kkö'noie, e' kueki kë a' tkinuk i ki. I kos tò a' tkiwëke, a' tsiriwëke, e' múat ie' ulà a.

⁸ Ia' tso' erkí, a' e' kkö'nù! Bé dör a' bolök. Ie' tso' a' tötüük wes ma'name arke tajë, e' tò iyiwak tötieke katëwa es. ⁹ A' e' tköwà darërë a' erblöke Skëköl mik e' a, es a' tò Satanás wöklö'weraë. A' wà ijcher tò ká wa'ñe s'yamipa tso' weinuk wes a' es. E' kueki a' e' tköwà darërë Skëköl a. ¹⁰ Ie' er buaë ché se' a' tajë shute. Ie' tò se' shukitbak as se' döñak ie' olo yöbië e' a, se' batsulewà Cristo mik e' wa. Se' weirke ekuölö ë ká i' a, mik e' tka, eta i sulu tso'ia' se' a, e' yerattsaitö sekkà. Ie' tò se' tkewaraë darërë. Ie' tò se' er diché ieraë, kë i' e' alöpakia se' ki. ¹¹ Ie' diché ta' tajë iyi ulitane tsata. Ie' dör iyi ulitane wökir këkraë. Es e' idir.

* 4:18 Proverbios 11.31 * 5:5 Proverbios 3.34

Pedro e' chéat

¹² Ye' tō Silvano ké yēkkuō i' shtök. Ye' wā ijcher tō ie' dör s'yami e' tkēulewā darērē ese. Yēkkuō i' shtéyō a' a' er diché kī ioie. Skököl er buaë ché se' a' tajē, e' shtéyō yēkkuō i' kī. Ye' tō ichè tō e' dör ttè mokië, e' a' a' e' tkōwā darērēë.

¹³ Jesús mik erblökwakpa kōs tso' Babilonia, e'pa tō a' shké'wémi. E'pa shükít Skököl tō wēs ie' tō a' shükít es. Nies Marcos dör wēs ye' wák alá es, e' tō a' shké'wémi. ¹⁴ A' ñi shké'ú er bua' wa.

A' kōs dör Cristo icha, e'pa senú bërë.

Yëkkuö skà kit Pedro tö, i' ta ide böt 2 Pedro

Yëkkuö skà i' kit Pedro tö. Ie' wà ijchënewa tö iblërkewatke, e' yë'itö 2 Pedro 1.12-15 e' kî. Jesús mik erblökwakpa weirke ierblö ñe' kuëkî, e' pa a Pedro tö yëkkuö i' kit ie'pa er one Jesús tté mokjë e' ska' as iserdak yësyësë ena këkraë Jesús a. E' kîieta ie' tö ie'pa a ieri mène tö pë' e' ö tö ie'pa dör Jesús mik erblökwakpa esepa döraë ie'pa shuä ikîtoukrak. Ie' tö ie'pa a iché tö wës s'kîtö'ukwakpa ñe'sepa serdaë. Nies ie' tö ie'pa a iché tö s'kîtö'ukwakpa we'ikeraë Skëköl tö. E' kîieta i' tkömi ká i' erkewatke eta e' eri mène Pedro tö ie'pa a. Ie' tö iché ká i' erkewa e' këwö dewatke tsinet, e' këwö ska' ta ie'pa kawötá senuk yësyësë Jesús kîkokaie.

Ñies Pedro tö iché tö mokjë Jesús datskene erë Skëköl tö sulitane suëke er siarë wa ena ie' kî ikiane tö se' er mane'ù ta se' erblö Jesús mik. E' paneke ie' tö er bua' wa, e' kuëkî kam ie' tö Jesús patköne.

Shkë'wë

¹ Ye' dör Simón Pedro. Ye' dör Jesucristo kanè méso. Nies ye' dör ittekölpa tsá, e' pa eköl. Jesucristo dör Skëköl ena S'tsátkökwak. Ie' dör yësyësë, e' batamik sa' de erblök ie' mik. Ye' tso' yëkkuö i' shtök wépa de erblök ie' mik buaë mokjë wës sa' es, esepa a.

² Skëköl ena Skëképa Jesús as e' pa er buaë chö ena sene bërë mù a' a tajë, a' kî batsmir buaë ie' pa mik e' a.

Se' er diché iö senuk yësyësë Skëköl a

³ Jesús tö se' klöo'bak as se' dö ie' ta ñita ie' olo tajë e' a, ñies as se' ser wës ie' ser es. Se' bätse ie' mik, e' wa i' kôs kiane se' kî sënoie wës ie' kî ikiane es e' me'tkeitö se' a ie' diché tajë e' wa. ⁴ Íyi ekkë kôs wa ie' kablä' se' a as se' dö wës ie' wák dër es, as se' tköshkar i' sulu tso' ká i' a wamblak se' éna tö se' sulu wëwami ese ulá a. Skëköl kablä' se' a, e' me'tkeitö se' a, e' dör tajë buaë shutë. ⁵ E' kuëkî a' e' diché iö a' erblöke Cristo mik, e' kîie senuk yësyësë. Sene yësyësë, e' kîie Skëköl íyi anak. ⁶ Skëköl íyi ane, e' kîie e' kkö'nuk. E' kkö'nè, e' kîie íyi panuk bërë. Íyi panë bërë, e' kîie er mukwá Skëköl ë kî. ⁷ Er mewa Skëköl ë kî, e' kîie ñi sauk er bua' wa wës ñi ëlpa es. Ñi suë er bua' wa, e' kîie ñi dalëritsök. ⁸ Íyi ekkë kôs weke a' tö, ñies ikí weke a' tö këkraë, e' ta e' wà kiane chë tö mokî a' bätse buaë Skëképa Jesucristo mik. A' serke es, e' ta i' kôs weke a' tö Skëköl a, e' wà dörattsá buaë. ⁹ Erë wépa e' chö tö ie'pa erblö Cristo mik, erë ie'pa kë tö íyi ekkë wawë, esepa dör wës s'wöbla kë wawë buaë es. Ie'pa kë éna iwá ane buaë. Wësua ie'pa éna ichowa tö i' sulu wamblë' ie'pa tö, e' pairi'ttsá Skëköl tö ie'pa kî. ¹⁰ A yamipa, a' e' diché iö senuk buaë yësyësë këkraë, e' wa iwá kkayërdaë tö mokî Skëköl tö a' klöo'bak, a' shukitbakitö iwák a. A' tö iwé es, e' ta a' erblöke Cristo mik, e' kë olo'yepa a' tö yës. ¹¹ E' wa aishkuö ta a' kirdawá buaë i' blúie Skëképa Jesucristo dör S'tsátkökwak, e' tso' e' a. E' dör yöbië.

¹² Íyi ekkë jcher a' wá buaë. Ttë mokî wa a' e' wöblaç, e' a' a' tso' e' tkëulewá darërëë. Erë ye' tö a' a' ikí chë michoë as a' kë éna ichöwa. ¹³ Ye' tso'ia' ttsë'ka, eta ye' a' ta buaë idir tö ye' tö a' a' ttë i' kî chë as a' tö íyi ekkë wà bikeitsö këkraë.

¹⁴ Skëképa Jesucristo tö ye' a' iyë' tö wekkë alé ta ye' kë ku'ia' ká i' kî. ¹⁵ Ye' tö i'

kos weraë as ttë i' kě chōwa a' éna yēs j'ñe ta ñies mik ye' blēnewatke e' ukuōki ta.

¹⁶ Skěkēpa Jesucristo olo ta' tajē, e' su' sa' tō sa' wákpa wōbla wa. E' kueki mik sa' tō a' wōbla^o ie' diché ta' tajē ena ie' datskene e' tté wa, etā kě sa' wa ipakane a' a' ttě kě wà ta' wes sa' wákpa tō ibikeitsè ché es a' k'itō'wōiē. ¹⁷⁻¹⁸ Mik sa' dē'rō ie' ta' kabata bats'e'r, e' tukir kī, etā eē Skěkōl dōr S'yē, e' tō ie' k'ikéka tajē. Ttō datse Skěkōl olo ta' tajē e' ska', e' tō ie' ché i' es: "Sē dōr ye' alà dalēr tajē ye' éna, e' wēr ye' wa buaē shute." E' kos su' sa' tō. Ttō ñe' datse ká jai a, e' ttse' sa' tō, sa' tso'ñak ie' ta' eē e' kueki.

¹⁹ I' su' sa' tō, i' ttse' sa' tō, e' tō ikī cheke se' a' tō Jesús tté tso' kitule Skěkōl yēkuō kī ká iaiāē ittekōlpa wa, e' yēne moki. E' kueki tté kit ie'pa tō yēkuō kī, e' wà iutōk a' kawōtā bua'iewa. Ttē e' dōr wes bö'wō batsēka stui a' tō ká olo ppeeke ese es. E' tō se' er' ñi'wēke as se' éna iar tō i' dōr moki, i' dōr kache. Ttē e' tō se' k'imeraē dō mik Skěkēpa Jesucristo datskene etā. Mik ie' de, etā i' kos ardaē buaē se' éna, e' dōr wes ká ñir s'kī es. Jesucristo dōr wes bēkwō bērie wērke bla'mi e' es. ²⁰⁻²¹ Erē i' kos tsatā a' wā ijchenú tō i' yē' Skěkōl ttekōlpa tō, tso' kitule Skěkōl yēkuō kī, e' kě yēne ie'pa wā ie'pa wákpa er wa. Erē Skěkōl tō ie'pa ké ichōk wes ie' kī ikiane es Wikōl Bats'e'r wa. E' kueki i' kit Skěkōl ttekōlpa tō ká iaiāē, e' kě yēne ie'pa wā iwákpa er wa, e' dōr Skěkōl tté moki.

2

S'wōbla'ukwakpa kache tté wa

¹ Ká iaiāē Israel aleripa shūa kachōkwakpa e' ka'ka e' chōk tō ie'pa dōr Skěkōl ttekōlpa. Es ñies i'ñe ta' a' shūa kachōkwakpa e' kōrakā e' chōk tō ie'pa dōr s'wōbla'ukwakpa Skěkōl tté wa. Ie'pa e' ō tō ie'pa tso' tté moki pakōk, erē tté wa ie'pa tō s'wōbla'wēke, e' tō s'er sulu'wēwami e' iutēsō, e' ta' Skěkōl tō s'we'ikeraē. Skěkēpa Jesucristo tō ie'pa nuī to'ttsa, erē e' wák watēttsa ie'pa tō. E' kueki ie' tō ie'pa we'ikeraē bet. ² Erē tajē s'yamipa ardarō kache tté e' a' itrērdarak tajē wes iwōbla'ukwakpa es. Ie'pa kueki tté moki e' cheraē suluē pē' malepa tō. ³ S'wōbla'ukwakpa kache tté wa, e'pa kī inukōl ē kiane tajē, e' kueki ie'pa tō a' inukōl yerattsa tté kě wà ta' pakeke ie'pa tō ese wa. E' kueki ká iaiāē ie'pa esepa wōme'ttsabak weinuk Skěkōl tō, e' kě chē'wa ie' éna.

⁴ Ká iaiāē Skěkōl biyōchōkwakpa wēlepa tō i' sulu wamblē' ie' kī, e' nuī kě olo'yane ie' wā ie'pa kī. Ie' tō ie'pa batrélor bö' ké a, eē ie'pa tso' wōtēule moulewā stui a' ie'pa kichateraēitō aishkuō ta' e' panuk. ⁵ Ñies ká iaiāē wakpa bak senuk Noé kēska' ta, e'pa tō i' sulu wamblē' tajē, e' nuī kě olo'yane ie' wā ie'pa kī. Noé tō ipaka' ie'pa a' tō ie'pa kawōtā senuk yēsýēsē, erē ie'pa kě wā ie' tté iutēne. E' kueki Skěkōl tō ie'pa ewēwa di' tajē wa. Noé ena imalepa dōka kul (7), e'pa ē tsatke Skěkōl tō di' tajē yōkī. ⁶⁻⁸ Ñies ká iaiāē ká bōt kiē Sodoma ena Gomorra, e' wakpa dōr pē' sulusi. E'pa shūa wēm serke ekōl kiē Lot, e' serke yēsýēsē. Ie'pa trēr tajē, e' ttseke, e' sueke ie' tō kekraē, e' tō ie' dōr buaē e' eriawēke siarē. Ie'pa nuī kī Skěkōl tō ie'pa wōmēttsa ewēwa. Ie' tō ie'pa ena ie'pa ká e' kos ña'wēwa seraā imuluchka ē ate. Erē Lot, e' ē tsatkēttsaitō. Ie' tō ie'pa ewēwa es iwā k'kachoie sulitane a' tō es itkōraē pē' sulusipa kos esepa ta.

⁹ E' kos bak ká iaiāē, e' wa se' wā ijcher tō wēpa serke buaē yēsýēsē, esepa tsatkērmī buaē Skěkōl a' i' kos tō ie'pa we'ikeke e' ulā a. Ñies se' wā ijcher tō wēpa dōr i' sulu wamblōkwakpa, esepa tso' blēule ie' wā ishulirkerak e' kēwō panuk. ¹⁰ Wēpa e' mettsa e' ia'ukka sene sulusi wa wes ie'pa wák dēr sulu kī

ikiane es ena Skëköl ttë watëttsarakitö, esepa kôs we'ikeraëitö tajë s'malepa tsata.

S'wöbla'ukwakpa kache ttë wa, e'pa e' wamblörak kësik kësik, kë tö ì ulé klö'weta', iwökir darërëë. Ie'pa kë suane wëpa olo ta' tajë, esepa chök suluë. ¹¹ Skëköl biyöchökwakpa diché ta' tajë, olo ta' tajë s'wöbla'ukwakpa kache ttë wa, esepa tsata, erë ie'pa kë tö imalepa dör suluë esepa cheta' Skëköl a suluë as ikichatër. ¹² Erë ì sulu wambleke s'wöbla'ukwakpa kache ttë wa, esepa tö, e' wamblekerakitö kë wà bikeitsule wës iyiwak kañiru kë a ká arta' tso' klö'wëwä ttëwä es. Ì kë ane ie'pa éna, e' kôs cheke suluë ie'pa tö. Ie'pa duörawä wës iyiwak kañiru ttëwä es. ¹³ Ie'pa tö s'malepa we'ikeke, e' skéie ie'pa weirdaë siarë. Ì sulu tö ie'pa tssë'weke buaë, ese kôs wambleke ie'pa tö tajë ñiwe kë jaër ta'ia, ese tö ie'pa tssë'weke buaë. Mik a ñi dapa'uke chkö ñita' di'yök ñita, etä ie'pa tso' a' shuä ì sulu wamblök e' tssë'woie buaë. Ese wa ie'pa éna a' kitö'wak. Es ie'pa tö a' kawö sulu'wekewa. Ie'pa tö a' jaëwekëkä tajë. ¹⁴ Ie'pa er me'rie trë ë kj. Ie'pa kë shtrirta'wä ì sulu wamblök. Wëpa kë e' tkënewä darërë S'tsatkökwak ttë a, esepa dakñikerakitö as ie'pa tö ì sulu wamblöne wës ie'pa es. Ie'pa tö inuköl ë kkecheke tajë kekraë. Ie'pa wöme'ttsabak kichatëe Skëköl tö. ¹⁵⁻¹⁶ Ie'pa dör wës s'cholur es. Ñälä yësyësë e' olo'yé ie'pa tö e' wambloie wës ká iaiaë Beor alä kië Balaam dör Skëköl tteköl, e' e' wamblë' es. Ie' mí ì sulu wamblök inuköl ë dalërmik, erë Skëköl tö ie' burro ké ttökka ie' ta' ta' iuñéitö ta' ichéitö ia: ¿Ì wambleke be' tö aljie? E' tö Balaam wöklö'wé.

¹⁷ S'wöbla'ukwakpa kache ttë wa, e'pa dör wës di' tum itö kë a di' ta' es. Ie'pa dör wës kalj' morkä mochka a uyë siwä' tö kë wä yërta' es. Ie'pa wömeuletsä weinuk michöë stui kë a. ¹⁸ Ttë pakeke ie'pa tö e' tssë'r buaë, erë kë iwä ta'. Ì sulu kukuëña ie'pa wä ena ì sulu kiane s'wák dër sulu e' kj, e' wa ie'pa tö wëpa e' yëttsä tsaririë iserkerak kitëule e' ulä a, esepa erkiöwekëkane as iarmine ì sulu a. ¹⁹ Ie'pa tö icheke: "A' tö sa' ttë iüté, e' ta' a' kë ku'ia klöulewä ì ulä a, a' sermi wës a' wákpa kj ikiane es." Ie'pa tö icheke es, erë ie'pa wákpa tso' klöulewä ì sulu ulä a, ie'pa kë a' e' yërpattsä wës. Mik se' kë a' e' yënettsä ì ulä a, etä e' wä dör tö se' tso' klöulewä iulä a. ²⁰ Skëkëpa Jesucristo dör S'tsatkökwak e' mik se' e' batsé, e' wa sene sulusi tso' ká i' a' e' olo'ya'sö. Erë se' anemine ì sulu ulä ane, kë tö ilo'yeta', e' ta' se' a' e' dör sulu ichökle kewe tsata. ²¹ Se' tö sene yësyësë e' ttë klöç'bak buaë kewe. Erë e' ukuökj ta' ttë dalöiëno batse'r mène se' a, e' olo'yésö, e' ma buaë idir tö kë sö iklö'úpa. ²² E' dör wës ttë mokj i' tö iché es: "Chichi chöli tuëttsä, e' ukuökj ta' inëwaneitö."* Ñies skä tö iché: "Köchi kuöwésö buaë, e' mía kuekane dö a."

3

Skëkëpa Jesús dörane

¹ A yamipa dalër tajë ye' éna, ye' tö yëkkuö tsá kit a' a, e' skä shtekeyö a' a, i' ta' ide böt. Yëkkuö böt e' kj ye' tso', ttë jchertke a' wä, e' chökne a' a' pattök as a' er arne iska' ta' iwä bikeitsö bua'iewä yësyësë. ² Ì yë' Skëköl ttekölpa batse'r e'pa tö ká iaiaë, e' ska' a' er anú. Ñies ttë dalöiëno me'at Skëkëpa dör S'tsatkökwak e' tö, e' ska' a' er anú. Sa' dör ittekölpa tsá, e'pa tö ttë e' yë' a' a.

³ A' wä ijchenú bua'iewä tö ká i' erkewatke e' kéwö ska' ta' pë' serke suluë esepa döraë. Ie'pa tö ì sulu ë wambleke wës ier sulu tö ikieke ia es. Ie'pa tö

* 2:22 Proverbios 26.11

a' wayueraë ⁴ tã a' a' ichakeraë: “Jesucristo kablë' dökne ¿wes e' de? Ikkë tã kë iwër tã, ¿wé idir? Se' kékëpa blërulunebak, etã iyi kôs mir iwák suë wës iyöne kuaë es.” ⁵ Erë ie'pa wã ijcher tã i' cheke ie'pa tã e' kë yëne. Ie'pa kë kï ikiane ttsëno tã kã iaiä Skëköl tã kã jai ena i' kôs tso' ia, e' yõ ittõ ë wa. Nies kã i' ena i' kôs tso' iki, e' yõ ie' tã ittõ ë wa. Kã i' dë'kã ie' wã di' a, es di' tso' kã i' pamik shkit. ⁶ Ie'pa kë kï ikiane ttsëno tã i' ulitane bak senuk kã i' a, e' eo'wa Skëköl tã di' tajë bak e' wa. ⁷ Erë kã jai ena kã i' tso' i'ñe tã, e' kicha a'riã ie' wa iwák ttë wa dõ mik ie' tã iewëkewa bö' wa aishkuõ tã etã. E' kôs tköraë mik pë' sulusipa shulirke kichatërketsã e' këwõ de etã.

⁸ A yamipa dalër tajë ye' éna, kë a' éna ichökwa tã Skëköl a' kã etkë, e' dör wës duas dökã mil eyök es, nies duas dökã mil eyök, e' dör wës kã etkë es. ⁹ Skëkëpa Jesús kablë', e' wã tköraë. Ie' datskene sulitane shulök mik Skëköl kï ikiane eta. E' kë dör tã ie' kablë' e' chowa ie' éna wës pë' welepa tso' ibikeitsök es. E' kë dör es. Ie' kë kï ikiane tã yi weir aishkuõ tã. Ie' kï ikiane tã sulitane er mane'ü ie' a. E' wã panuk ie' tso' énaë. E' kuëkï ie' kam döne.

¹⁰ Erë ie' dörane, kë tkõpa. Mik ie' datskene, etã e' këwõ döraë kë e' biyõ yëule wës akblökwapka dõwã nañewe es. Mik ie' de, etã kã jai kôs blardaë tajë tã ichõrawa kë wërpaia. I' kôs tso' kã jai a, e' ñardawa diardawã. E' sù kã i' ena i' kôs tso' iki, e' ñardawa sëkka, kë i' atukia. ¹¹ E' kôs erdawa es, e' tã ¿wes kë se' serpa batsë'r e' tkëulewã darërëë Skëköl ë a? ¹² E' këwõ panuk se' tso' poë, e' dalewa se' e' chõ senuk wës Skëköl kï ikiane es as ikëwõ e' dõ bet. Mik e' këwõ de, etã kã jai ñardawa ena i' kôs tso'ia, e' diardawã erdawa bö' wa. ¹³ Erë Skëköl kablë' kã jai pa'ali ena kã i' pa'ali e' yuök se' a. Wëpa serke yësyësë, esepa ë serdaë ee. Eë i' sulu kë tã'. E' wã paneke se' tã poë.

¹⁴ A yamipa dalër tajë ye' éna, a' tso' iyi ekkë wã panuk, e' dalewa a' e' tkõwa darërëë senuk as mik e' këwõ de, etã ie' tã a' kù senuk bërë ñita, kë iaulekã, kë kï i' sulu ttë tã'. ¹⁵ A' éna ianú tã Skëkëpa Jesús kam dö, ie' tso'ia ipanuk as s'tsatkër. Nies ttë e' kitãt a' a' yëkkuõ kï s'yami Pablo dalër tajë se' éna e' tã. Ie' tã ikitãt erbike' tajë me' Skëköl tã ie' a' e' wa. ¹⁶ Ttë i' kit Pablo tã yëkkuõ kôs kit ie' tã ekkë kï. Ie' ttë wele dör darërë, kë wa ar se' éna bet. Pë' welepa kë yöule buaë, kë e' tkëulewã buaë Jesucristo ttë a, esepa tã Pablo ttë darërë, e' wã shkul'i'wëkewa wës ie'pa tã Skëköl ttë kitule yëkkuõ kï malepa, e' wã shkul'i'wëkewa es. E' nu' kï ie'pa weirdaë siarë.

Ttë bata

¹⁷ A yamipa dalër tajë ye' éna, iyi ekkë kôs jchertke a' wã buaë. E' kuëkï a' e' kkõ'nú pë' sulusi ñe'sepa yöki as a' kë tã ie'pa ttõ iutõ. A' tso' erkï as a' e' tkëulewã buaë S'tsatkõkwak mik, e' kë olo'yõ a' tã. ¹⁸ Skëkëpa Jesucristo dör S'tsatkõkwak, e' er buaë chë se' a, e' ttë wa a' kï e' yuõ. Ie' mik a' kï e' batsõ bua'ie. ¡As ie' kïkarka' tajë i'ñe tã ena këkraë! Es e' idir.

Yëkkuö tsá kit Juan tö 1 Juan

Yëkkuö i' kit Jesús ttekölpa tsá e' eköl kiè Juan e' tö. Ie' tö ikit Jesús mik erblökwakpa serke Asia e'pa a. I'ñe ta ká e' kiè Turquía. Ie' tö ikit etá ie' dewatke kékëla. Ñies yëkkuö skà kit ie' tö döká tkël, e' böt dör tsitsir, böt dör blublu. Yëkkuö blublu e' et kiè 'Jesús Tté Buaè kit Juan tö' ena iët kiè 'I Kkayë' Jesucristo tö Juan a e' Pakè.

Skëköl éna Jesús mik erblökwakpa dalër tajë ena íyi tajë buaè o' ie' tö ie'pa a Jesucristo batamik, e' pakè Juan tö yëkkuö i' kî. Ñies ie' tö iché tö mik se' ñi dalëritsöke etá se' wá ijcher tö Skëköl dör se' wák, e' kuëki se' kawötá ñi dalëritsök.

E' kîie ta ie' tö yëkkuö i' kit Jesús mik erblökwakpa a s'wöbla'ukwakpa kache tté wa esepa biyó choie. Ie'pa tö s'wöbla'weke tö Jesús kè dör wës s'ditsö es. Ie'pa tö iché tö ie' wër se' sù erè kè idör se' es. Jesús mik erblökwakpa kè kane ie'pa ttö tsök. Ie'pa dör s'kitö'ukwak. Skëköl Wiköl e' je' tö Skëköl ena ilà Jesucristo e'pa tté mokî e' kkacheraè se' a. Es Juan tö iché yëkkuö i' kî.

Senë michoë mukwak

¹ Itso' eköl dör tté tö senë michoë meke se' a e'. E' tté pakeke ye' tö a' a yëkkuö i' kî. Tsawemi ta ie' tso'tke, erè i'ñe ta sa' tö iché a' a tö ie' ttö ttsë' sa' tö, ie' su' sa' tö ena i' o' ie' tö e' su' sa' tö, ñies ie' ka' sa' tö sa' ulá wa. ² Ie' dör senë michoë mukwak, e' patkë'bitü S'yë tö ká i' a s'ditsöie e' kkachök se' a, e' su' sa' tö. E' kuëki sa' tö ie' tté mokî e' pakeke a' a. Sa' tö iché a' a tö ie' tö senë michoë meke se' a. Ie' bak S'yë ta ñita kuaè kekraè, erè S'yë tö ie' kkayë' sa' a. ³ Es ie' su' sa' tö, ittö ttsë' sa' tö, e' tté pakeke sa' tö a' a i' ta as a' bàtswá sa' mik wës sa' batsulewá S'yë mik ena ilà Jesucristo mik es. ⁴ Yëkkuö i' shteke sa' tö a' a as a' tsst'ër buaè mokîe.

Senë yësyësë

⁵ Tté wa Jesucristo tö sa' wöblaq, e' wà pakeke sa' tö a' a, e' dör i': Skëköl dör buaè yësyësë, kè kî i' sulu ta' wës ká ñi kè a' ká ttsettse ta' es. ⁶ E' kuëki se' e' chö tö se' batsulewá ie' mik, erè se' tso'ia' i' sulu wamblök, e' ta se' tso' kachök. Se' kè tö tté mokî e' iuteku'. E' dör wës se' serkeia' ká ttsettse a' es. ⁷ E' skéie, se' serke yësyësë wës ie' ser yësyësë es, e' ta se' bàtsë buaè ñi mik. Ñies ie' alà Jesucristo, e' pë wa se' pairirke se' nu' qos e' kî.

⁸ Se' e' chö tö se' kè tö i' sulu wambléta', e' ta se' wák e' kitö'uke, ñies tté mokî kè ku' se' er a. ⁹ Erè Skëköl ttö mokîe ena ie' dör yësyësë. E' kuëki se' e' kkatéka' ie' a, e' ta se' nu' olo'yeraëitö se' kî, ñies senë sulu nu' qos paikleraëitö se' er a. ¹⁰ Se' e' chö tö se' kè tö i' sulu wambléta', e' ta se' tso' ichök tö Skëköl kachötá', ñies iwënewá tö ie' tté kè ku' se' er a.

2

¹ A' ye' ala'rla, ye' tso' tté ikkë shtök a' a as a' kè tö i' sulu wamblö. Erè se' wële tö i' sulu wamblé, e' ta s'tsatkôkwak tso' eköl S'yë ska', e' dör Jesucristo dör yësyësë e'. ² Jesucristo e' me'ttsá ttëwá se' skéie senë sulu nu' olo'yoie se' kî. Erè ie' kè kôtëwá se' è nu' kî, ñies ie' kôtëwá ká ulitane wakpa nu' kî.

Se' kawötá ñi dalëritsök

³ Skëköl ttë dalöiëno e' dalöiëkesö, e' ta e' wa se' wa ijcher buaë tö se' bätse ie' mik. ⁴ Yi e' chö: "Ye' bätse buaë Skëköl mik", erë ese kë tö ittë dalöieku', e' ta ie' tso' kachök, kë ittö mokj. ⁵ Erë yi tö ie' ttë dalöieke, ese je' éna ie' dalër mokjé. Es se' wa ijcher tö se' batsulewä ie' mik. ⁶ Yi e' chö: "Ye' tkërie Skëköl mik", ese ké senuk wes Jesucristo sene' es.

⁷ A yamipa dalër tajë ye' éna, ttë dalöiëno shtekeyö a' a' i', e' kë dör ttë pa' alj a' a'. Tsawe ta ttë e' yënebak a' a'. Ttë e' meneat ká iajäë, e' ttsëuletke a' wa, e' dör i': se' kawöta ñi dalëritsök. ⁸ Ttë e' meneat ká iajäë, erë e' këwö ska' ta se' er tso'ia wes ká ttsettse a' es, e' kuekj kë se' éna iwä ane buaë. Erë i' ñe ta se' er a' ká ñirketke Cristo ttë mokj e' kuekj. Wes Cristo éna se' dalëne, ñies wes a' ñi dalër, e' wa iwër wësua tö ttë e' dör pa' alj.

⁹ Yi e' chö: "Cristo ttë tö ye' er ñi'wé", erë ese éna iyami ar suluë, e' ta ie' er kam ñir, ie' er tso'ia ká ttsettse a'. ¹⁰ Erë yi éna iyami dalër mokj, ese er a' ká ñine buaë, kë i' tö ie' epamine sene sulu a'. ¹¹ Erë yi éna iyami ar suluë, ese er tso'ia ká ttsettse a'. Ie' e' wamblö suluë, kë ie' wa ijcher i' dör suluë. Ie' dör wes s'shköke ká ttsettse a' es. Ká ttsettse kë tö ie' kawö më ká sauk, e' kuekj kë ie' wa ijcher wé ie' míró.

A' kë kàne er mukwä i' kos tso' ká i' a' ese kj

¹² A ala'rla, a' nuj kos olo'yane a' kj Jesús batamik, e' kuekj ye' tso' yëkkuö i' shtök a' a'. ¹³ A' dör këkëpatke, a' bätse Jesús tso'tke tsawe ta e' mik, e' kuekj ye' tso' yëkkuö i' shtök a' a'. A duladulapa, a' e' ali'ka bé kj, e' kuekj ye' tso' yëkkuö i' shtök a' a'.

A ala'r, a' dör wes ye' ala'rla es, a' bätse S'yë mik, e' kuekj ye' tso' yëkkuö i' shtök a' a'. ¹⁴ A' dör këkëpatke, a' bätse Jesús tso'tke tsawe ta e' mik, e' kuekj ye' tso' yëkkuö i' shtök a' a'. A duladulapa, a' e' tkëwä darërë Skëköl ttë a', e' tso' a' er a, ñies a' e' ali'ka bé kj, e' kuekj ye' tso' yëkkuö i' shtök a' a'.

¹⁵ Kë a' er mukwä ká i' kj ena i' tso' ikj ese kj. Yi er méwä ikj ese kë éna S'yë dalërta'. ¹⁶ J' tso' ká i' a' q? E' dör i' kos tö s'wák dër sulu ttsë'weke buaë ese. Ñies e' dör i' kos wa s'wöbatsö kkechekesö tajë ese. Ñies e' dör íyi tso' se' wa wa se' e' ttsökä tajë ese. Íyi ekkë kos tso' ká i' a, ese kë menebitü S'yë wa se' a, e' datse i' sulu tso' ká i' a' ese wa. E' kuekj kë se' er mukwä íyi ekkë kj. ¹⁷ Ká i' erkewatke, ñies i' sulu kos tso' ikj tö se' erkiöweke ese erkewatke. Erë wépa tö i' kiane Skëköl kj ese weke, esepa ser michoë.

¹⁸ A ye' ala'rla, ká i' erkewa e' këwö döketke. A' éna iane tö sa' tö a' a' iyë' tö mik ká i' erkewatke, etä eköl idatse kië Cristo Bolök. Es i' ñe ta a' tö isueke tö tajë Cristo bolökpa tso', e' kuekj se' wa ijcher tö ká i' erkewa e' këwö döketke. ¹⁹ Ie'pa bak se' éltëpa ta, erë ie'pa e' yélurne. E' wa iwënewä tö ie'pa kë dör mokj se' éltëpa. Ie'pa chöpa se' éltëpa mokj, e' ma ie'pa tso'ia se' ta. Erë ie'pa e' yélurne, e' wa iwënewä wöshak tö ie'pa kë dör se' éltëpa.

²⁰ Cristo dör yi dör batse'r ichökle, e' tö a' batse'wé Wiköl Batse'r wa, e' kuekj a' wa Cristo ttë mokjé e' jcher. ²¹ Ye' tso' yëkkuö i' shtök a' a, e' wa kë dör tö a' kë wa Cristo ttë jcher. E' skéie a' wa ie' ttë jcher buaë, e' kuekj ye' tso' yëkkuö i' shtök a' a'. A' wa ijcher tö kachökwakpa kë tö ttë mokj paketa'. ²² Etä zwépa dör kachökwakpa? Wépa tö icheke tö Jesús kë dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e', esepa dör kachökwakpa. Esepa dör Cristo bolökpa, ie'pa tö S'yë ena ilä watëttsa e' kuekj. ²³ Wépa tö icheke tö Cristo kë dör Skëköl Alä, esepa tso' ie' watöksa, ñies ie'pa tso' S'yë watöksa. Erë wépa tö icheke tö Cristo dör Skëköl Alä, esepa tso' buaë S'yë ta.

²⁴ Cristo ttè mokj ttsè' a' tò mik a' tò iklöq' tsawe ta, e' seú a' er a kekraë. E' wé a' tò es, e' ta a' serdaë batsulewá S'yé ena ilà mik kekraë. ²⁵ Ì muk Jesucristo kablè' se' a' e' dör i': sene michoë e'.

²⁶ Ye' tso' yëkkuö i' shtök a' a' as a' e' kkö'nù s'kitö' ukwakpa yöki. ²⁷ Erë Cristo tò a' batse'wé Wiköl Batse'r wa, e' tso'ie a' a, e' kueki ye' wa ijcher tò ie'pa kè tò a' kitö'wépa. Wiköl Batse'r mène a' a, e' tò a' er ñi'weke as ttè ikkè kos wá ar buaë a' éna. Ttè wa ie' tò a' wöbla'weke, e' dör ttè mokj, kè dör kache. E' kueki a' kè ki ikiane tò yi skà bitu a' wöbla'uk. Es a' senú batsulewá Cristo mik wes Wiköl Batse'r tò a' wöbla'weke es.

A' kè e' muktsá e' kitö'uk yi a i sulu wambloie

²⁸ A ala'rla, a' senú batsulewá Cristo mik kekraë as a' kè suar ena a' kè jaër ie' wörkj mik idatskene eta.

²⁹ A' wá ijcher tò Cristo ser yësyësë, e' kueki a' wá ijcher ñies tò wépa serke yësyësë, esepa dör Skököl ala'r.

3

¹ A' ittso tò wekkè Skököl dör S'yé e' éna se' dalër, ie' tò se' kiè iwák ala'r. Mokj se' detke ie' ala'rie. Erë wépa kè tò ie' dalöie, esepa kè e' batsötä' ie' mik, e' kueki ie'pa kè éna iwà ane tò se' dör ie' ala'r. ² A yamipa dalër tajë ye' éna, i'ñe ta se' tso'tke Skököl ala'rie, aishkuö ta ie' tò se' mane'weraë bua'ie, erë kam se' éna iwà ar tò wës se' maneormi. Mik Cristo datskene, eta se' tò ie' wák sueraë, e' kueki se' wá ijcher buaë tò se' döraë wës ie' wák es. ³ Wépa kos tso' ttè e' wá panuk, esepa e' batse'uke senoie yësyësë wës Cristo ser es.

⁴ Yi tò Skököl ttè dalöieno e' dalösëwekewa, ese tò i sulu wambleke. E' kueki wépa tò i sulu wamblekeia, esepa tò Skököl ttè dalöieno, e' dalösëwekewa.

⁵ A' wá ijcher buaë tò Jesucristo dë'bitu ká i' a se' nuí olo'yök. Ie' kè tò i sulu wambleta' yës. ⁶ E' kueki wépa tkërie Cristo mik, esepa kè ku'ia i sulu wamblok. Erë wépa tò i sulu wamblekeia, esepa kè wá Cristo sule mokj, ie'pa kè bats ie' mik. ⁷ A ye' ala'rla, a' kè e' muktsá e' kitö'uk yi a i sulu wambloie. Yi serke yësyësë, ese dör yësyësë wës Cristo dör yësyësë es. ⁸ Erë yi tò i sulu wambleke, ese dör bé icha. Ie' e' wamblo sulu kuaëmi', es ie' dör kekraë. E' kueki yi tò i sulu wambleke, ese dör ie' icha. Erë Skököl Alà dë'bitu e' wá dör bé kanë kos e' olo'yökwa. ⁹ Wépa erblë Jesucristo mik, esepa kunene etökichane Wiköl Batse'r wa, ie'pa dör Skököl ala'r, e' kueki ie'pa wák dër wës Skököl wák es. E' kueki ie'pa kè serku'ia klöulewá i sulu ulá a. Ie'pa dör Skököl ala'r e' kueki ie'pa kè a i sulu wamblenukia. ¹⁰ ¿Ì wa isuëmisö tò wépa dör Skököl ala'r ö bé ala'r? Wépa kè ser yësyësë, kè tò s'yamipa dalëritsë, esepa kè dör Skököl ala'r.

Se' ñi dalëritsö

¹¹ Kuaë, mik a' tsá erblë' Cristo mik, e'tami ttè i' ttsë'bitu a' tò: se' ñi dalëritsö. ¹² Kè se' kane ñi sauk suluë wës Caín tò iël su' suluë es. Ie' dör bé icha. Ie' tò iël kötwá. Ie' e' wamblo suluë erë iël ser yësyësë, e' kueki ie' tò ikötwa.

¹³ A ye' yamipa, wépa kè tò Skököl dalöie esepa tò a' suëke suluë, e' ta kè e' ki a' tkinuk. ¹⁴ Se' ñi dalëritsöke e' wa iwënewá tò Skököl tò se' er mane'wëttsa pa'alí. Kam se' erblö Skököl mik, eta se' dör wës s'duulewá es ie' a, erë i'ñe ta se' dör ttsë'ka ie' a. Yi kè tò iyami dalëritsë, ese tso'ia wës s'duulewá es ie' a. ¹⁵ Ie' a wépa kos tò s'yamipa suëke suluë, esepa dör s'ttökwa wakpa. A' wá ijcher tò s'ttökwa wakpa kos kè wá sene michoë ta'. ¹⁶ Jesucristo e' me'ttsa ttëwá se' skéie, e' wa ie' tò iwà kkaché tò wës se' kawötá ñi dalëritsök. E' kueki se' kawötá e' muktsá s'yamipa kjmuk se' wák er wa dö s'ttëwá ie'pa skéie ekkë.

17 E' kueḵi yi wā iyi tso' ká i' a, ese tō s'yamipa sué tō iweirke, erè ie' er téwa darèrè iyōki, kē tō ì kakhè ia, e' tã ʒwes ie' ichèmi tō ie' éna Skèköl dalèr? 18 A ye' ala'rla, kē se' kàne ñi dalèritsök kkō ē wa, e' skéie se' kawōtã ñi dalèritsök mokjē iwawatke.

19-20 Se' ñi dalèritsōke, e' wa se' wā ijcher mokjē tō se' serke buaē wes Skèköl ttè mokjē tō ichè es. Mikle tã se' wák er tō se' kcateke tō kē se' ku' iwā iutōk buaē. Erè Skèköl dōr se' er tsata, ie' wā iyi ulitane jcher. E' kueḵi se' ñi dalèritsōke, e' tã se' er ttsè'rdaē buaē ie' wōã kē suane. 21 A yamipa dalèr tajē ye' éna, se' er kē tō se' kkatè, e' tã se' ttsè'rmi buaē Skèköl wōã kē suane. 22 Ie' ttè iutekesō ena ì wër buaē ie' wa ese wèkesō, e' tã ì kos kiekēsō ie' a, e' meraèitō se' a. 23 Ie' ttè dalōièno, e' dōr ì: se' kawōtã erblök ie' alá Jesucristo mik, ñies se' kawōtã ñi dalèritsök wes Cristo tō se' a iyè'at es. 24 Wépa tō ie' ttè dalōieke, esepa serke batsulewā ie' mik, ñies ie' tso' batsulewā ie'pa mik. Ie' tō iWiköl me' se' a, e' wa se' wā ijcher tō ie' tso' batsulewā se' mik.

4

A' ké ttè ulitane wà sauk buaē tō mokjē idir

1 A yamipa dalèr ye' éna, tajē kachōkwakpa tso' ká wa'ñie e' chōk tō ie'pa dōr Skèköl ttekōlpa. Esepa weblō buaē tō ie'pa dōr Skèköl icha ò au. 2 Wépa tō ichekeḵã tō Jesucristo yōne s'ditsōie, esepa dōr Skèköl icha. Es a' wā ijchermi tō wépa a Skèköl Wiköl tso'. 3 Erè wépa kē tō Jesús chè es, esepa kē a Skèköl Wiköl ku'. E' skéie Cristo Bolök wiköl tso' iarak. A' wā ittseüle tō ie'pa esepa datske, itso'raktke ñ'ñe tã ká i' a.

4 A ala'rla, a' dōr Skèköl icha. Ie' Wiköl tso' a' a, e' diché tajē tkōka yi tso' wépa kē tō ie' dalōieta' esepa a' e' tsata. E' kueḵi a' e' aléka kachōkwakpa ñe'pa ki. 5 Ie'pa kē tō Skèköl dalōie, e' kueḵi ie'pa tō s'wōbla'weke ttè ese wa. Imalepa tō ie'pa ttè tseke buaē. 6 Erè se' kē dōr es, se' dōr Skèköl icha. Wépa bātse ie' mik, esepa tō se' ttè tseke buaē. Wépa kē dōr ie' icha, esepa kē tō se' ttè ttsepa. E' wa sō isuèmi tō yi tō s'wōbla'weke ttè mokjē wa Wiköl Bats'e'r wa, ò yi tō s'wōbla'weke kache tté wa.

Skèköl tō se' dalèritseke tajē

7 A yamipa dalèr tajē ye' éna, Skèköl tō se' a diché mé ñi dalèritsoie, e' kueḵi se' ké ñi dalèritsök. Wépa ñi dalèritsōta', esepa dōr ie' icha, ñies ie'pa bātse ie' mik. 8 Skèköl wák éna s'dalèr, es ie' dōr, e' kueḵi wépa kē ñi dalèr, esepa kē bats ie' mik. 9 Ie' tō ilà eköl éme e' patkè' ká i' a as sene michoé dō se' ulà a ilà batamik, e' wa ie' tō se' a iwà kkaché tō se' dalèr ie' éna. 10 Skèköl dalèr se' éna, e' kē dōr iwà. Iwà dōr tō ie' tō se' dalèritsé tã ilà patkéitō ttèwā se' skéie as se' nuḵ olo'yar.

11 A yamipa dalèr tajē ye' éna, ekkè Skèköl tō se' dalèritsé, e' kueḵi se' ké ñi dalèritsök. 12 Kē yi wā ie' suule iwōbla wa, erè se' ñi dalèritsōke mokjē, e' tã e' wa iwènewā tō ie' batsulewā se' mik ena se' ñi dalèritsōke wes ie' ki ikiane es. 13 Ie' tō iWiköl me' se' a, e' wa se' wā ijcher tō se' batsulewā ie' mik ena ie' batsulewā se' mik. 14 Ñies sa' tō isu' tō S'yé tō ilà patkè' ká i' a sulitane tsatkök. Ì cheke sa' tō, e' dōr mokjē. 15 Wépa tō iklö'wé tã icheke tō Jesús dōr Skèköl Alà, esepa mik Skèköl batsulewā, ñies ie'pa batsulewā ie' mik.

16 Es se' wā ijcher ena iklö'wésō tō Skèköl éna se' dalèr tajē. Kèkraē ie' wák éna se' dalèr tajē. Wépa éna s'malepa dalèr ena ie' dalèr, esepa batsulewā ie' mik ena ie' batsulewā ie'pa mik. 17 Se' ñi dalèritsō wes ie' ki ikiane es, e' tã es se' serke yésyèsè ká i' a wes Jesucristo ser es. Se' serke es as kē se' suar

s'shulirke e' k'ewō yōkī. ¹⁸ Se' suane Skëköl yōkī, e' tã e' wã kiane chè tō se' éna iane tō se' weirdaé ì sulu wamblekesō ese nuŷ kī. Erë wépa éna ie' dalër ena s'malepa dalër, esepa kē suane ishulirketke aishkuō tã e' yōkī. E' kuekī wépa suane e' yōkī, e' wã kiane chè tō kam ie'pa éna ie' dalër ena s'malepa dalër buaë wēs ie' kī ikiane es.

¹⁹ Skëköl tō se' dalërítsé kewe, e' kuekī se' ñi dalër. ²⁰ Se' e' chō tō se' éna ie' dalër, erë s'yamipa erblōke Jesús mik, esepa suekesō suluë, e' tã se' tso' kachök. S'yami suésō, ese kē dalër se' éna, e' tã çwes Skëköl kē sune s'wa e' dalërmi se' éna? E' kuekī se' wã ijcher tō se' e' chō es, e' tã s'tso' kachök. ²¹ Ie' tō ttë i' me'at se' a dalöië: yi éna Skëköl dalër, ese kē iyamipa dalërítsök ñies.

5

Se' erblō wa se' e' alōkã ì sulu tso' kã i' a ese kī

¹ Wépa kos tō iklō'wé mokïë tō Jesús dör wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e', esepa dör Skëköl ala'r mokïë. Yi tō iyë dalërítseke, ese tō ilã'r dalërítseke ñies.

² Skëköl dalër se' éna ena ittë dalöiëno e' wã iutekesō, e' wa se' wã ijcher tō mokī se' tso' Skëköl ala'r dalërítsök ñies. ³ Skëköl dalër se' éna e' wã dör tō ittë dalöiëno e' wã iutekesō. Ie' ttë dalöiëno, e' kē dör darërëë se' a iutë. ⁴ E' wã dör tō wépa dör Skëköl ala'r, esepa e' alōkã ì sulu tso' kã i' a ese kī. Se' erblōke Jesús mik, e' wa se' a diché mène e' alokã ì sulu kos ese kī. ⁵ Wépa tō iklō'wé mokïë tō Jesús dör Skëköl Alã, esepa ë e' alōkã ì sulu kos tso' kã i' a ese kī.

⁶ Jesucristo dë'bitū kã i' a, e' wösuk Juan tō di' a, ñies ie' kötëwã krus mik ipë tène tajë; e' wa se' tō isueke tō ie' dör Skëköl Alã. Ie' kē dë'bitū wöskuë ë, ñies ie' dë'bitū ttëwã pé tène tajë. Skëköl Wiköl tō se' a ikkacheke tō mokïë idir, ie' ttō mokïë këkraë e' kuekī. ⁷ Jesucristo dör Skëköl Alã, e' wã kkayëne se' a fyí mañatökicha wa. ⁸ Skëköl Wiköl tō icheke se' a tō mokī idir, ñies ie' wösune di' a, ñies ie' kötëwã krus mik ipë tène; ttë mañat e' tō icheke ñikkëë. ⁹ S'ditsō ttë klō'wésō, e' yitã Skëköl ttë klō'wëmisō buaë, e' dör ibua'ie e' kuekī. E' dör ie' Alã chëitō se' a e' ttë. ¹⁰ Yi erblōke ie' alã mik, ese wã ijcher buaë tō mokī Jesús dör ie' Alã wēs ie' tō iyë' es. Erë yi kē tō iklō'wë, ese tō Skëköl sueke kachökwakie, ie' kē tō ittë klō'wë e' kuekī. ¹¹ Ttë e' dör i' es: Skëköl tō sene michoë meke se' a ie' Alã batamik. ¹² Yi batsulewã ie' Alã mik, ese wã sene michoë tso'. Erë yi kē ku' batsulewã imik, ese kē wã itã'.

Ttë bata

¹³ Ye' tso' yëkkuō i' shtök a' erblōke Skëköl Alã mik esepa a as a' éna iar buaë tō a' wã sene michoë tso'.

¹⁴ E' dör es, e' tã kē se' suane ilë kiök Skëköl a. E' wã dör tō se' wã ijcher tō ilë kiésō ie' a e' dör ì kiane ie' kī ese, e' tã ie' tō ittë. ¹⁵ Se' wã ijcher tō ie' tō ittë, e' tã se' wã ijcher tō ì kiésō ie' a, e' detke se' ulã a.

¹⁶ Yile tō isué tō iyami erblōke Cristo mik, ese tso' ì sulu wamblök, erë e' kē kī ie' kichatënuik aishkuō tã, e' tã a' kawōtã ikiök Skëköl a ikī tã ie' tō inuŷ olo'yeraë ikī tã sene michoë meraëitō ia. Erë ì sulu tso' et, e' nuŷ kē olo'yepa Skëköl tō se' kī, e' nuŷ kī se' kichatërdaë wake'. Ye' kē tō icheku' tō a' tō ikiö yi tō ì sulu e' wamblé ese kī. ¹⁷ Ì sulu kos wamblekesō, e' dör suluë S'yë wōã. Ì sulu wamblekesō kos e' nuŷ olo'yëmiitō se' kī. Erë ì sulu chéyō ñe' ë nuŷ kē olo'yepaitō se' kī.

¹⁸ Se' wã ijcher tō wépa wã Skëköl tso' iyëie, esepa kkö'neke Skëköl Alã tō as bë kē a' ie'pa or wēs, e' kuekī ie'pa kē tō ì sulu wamblëia. ¹⁹ Se' wã ijcher tō se' dör Skëköl icha, ñies se' wã ijcher tō pé' malepa kos tso' klöulewã bë ulã a.

²⁰ Ñies se' wá ijcher tö Skëköl Alà dë'bitu ká i' a, e' tö se' er ñi'wé as se' e' batsö yi dör Skëköl ichökle e' mik. I'ñe ta se' serke batsulewá yi dör ichökle e' mik, se' batsulewá ilà Jesucristo mik e' wa, e' dör Skëköl ichökle ena sene michoë e' mukwak. ²¹ A ala'rla, a' e' kkö'nú, íyi diököl tso' dalöiè ese kôs yöki.

Yëkkuö skà kit Juan tö i' ta ide böt 2 Juan

Yëkkuö i' kit Jesús ttekölpa tsá e' eköl kiè Juan e' tö. Ie' tö yëkkuö skà kit doka tkël. Pè' wëlepa tö ibikeitsè tö ie' tö yëkkuö i' kit alaköl eköl ena ila'rla e'pa a. Erè ièltëpa tö ibikeitsè tö "alaköl" ena "ala'rla" e' wà kiane chè Skëképa Jesús icha erule wële. E' kuëki wëlepa tö ibikeitsè tö ie' tö ikit Skëképa icha erule wële a.

S'kitö'ukwakpa dë'mi Jesús mik erblökwakpa shua e'pa kè tö s'wöbla'wëku' Jesús tté buaè e' wa. Ie'pa éna Jesús mik erblökwakpa tsakmi ñala sulusi ki. E' kuëki Juan tö yëkkuö i' kit pè' ñekkëpa biyö choie ie'pa a. Ñies ie' tö ichè tö Jesús mik erblökwakpa kawötä ñi dalëritsök.

Shkë'wë

¹ A tayë*, be' shukitbak Skëköl tö. Ye' kiè a' tö blë'këképa, e' tso' yëkkuö i' shtök be' a ena be' ala'r a. Mokjë a' dalër tajë ye' éna. Ñies wépa tö Skëköl tté mokj e' klö'wé, esepa kos éna a' dalër tajë. ² Tté mokj e' tso' se' kos er a, e' tso' se' ta kekraè, e' kuëki sa' éna a' dalër tajë. ³ Skëköl dör S'yé ena ilà Jesucristo, as e'pa er buaè chö a' a' ena a' saü er siarè wa. As ie'pa tö sene bërè mù a' serke tté mokj a' ena ñi dalëritsè a, esepa kos a.

Se' kawötä ñi dalëritsök

⁴ Ye' wà ijchenewä tö be' ala'r wëlepa tso' S'yé tté mokjë, e' wà dalöiök buaè wës ie' tö ime'at se' a es. E' tö ye' ttsé'wëke buaè. ⁵ A tayë, ye' tö be' a ichè tö se' ulitane kawötä ñi dalëritsök. Tté e' kè dör tté dalöiëno pa'ali shtekeyö a' a. E' dör tté yënebitu se' a tsawe e'. ⁶ Se' serke yësyësè wës Skëköl tté dalöiëno tö ichè es, e' ta se' tso' Skëköl dalëritsök mokjë. Ie' tté dalöiëno tö ichè tö se' kawötä ñi dalëritsök. Tté e' ttsé'bitu a' tö tsawe.

S'wöbla'ukwakpa kache tté wa

⁷ Tajë s'kitö'ukwakpa tso' ká wa'ñe. Ie'pa tö icheke tö Jesucristo dë', erè kè idé'bitu s'ditsöie. Yi tö icheke es, ese dör s'kitö'ukwak ena Cristo Bolök. ⁸ A' e' kkö'nú pè' esepa yöki as sa' kaneblë' a' shua, e' kè wà weirwa éme. Ye' ki ikiane tö iské mú dö a' ulä a seraa.

⁹ Tté wa Cristo tö s'wöblaö', e' kè klö'wëku'ia yile tö erè iki kuötkékaitö tajë kos Cristo tö iyé', e' tsatä, e' ta ese kè batsulewä Skëköl mik. Erè yi e' tkëwä darërèe Cristo tté mokj a, ese batsulewä S'yé mik ena ilà mik. ¹⁰ Yile de a' ska' kè wä Cristo tté mokj mir, etä kè ese a weshkë char, kè ishke'war. ¹¹ Yi tö ishke'wé, ese tö i sulu wamblekeitö e' kimeke. E' kuëki esepa kè shkë'war.

Juan e' chéat

¹² Tajë ye' wä iyi tso' chè a' a, erè kè ye' éna ishtak yëkkuö ki. Ye' mú mi' a' ska' ta se' tö iwä chëmi ñi a. Es se' ttsé'rdaè buaè shütë.

¹³ Be' èl shukitbak Skëköl tö, e' ala'r tö be' shkë'wëmi.

* 1:1 tayë: Es Juan tö Skëképa icha erule a' ie' tso' yëkkuö i' shtök e'pa kiè.

Yëkkuö skà kit Juan tö i' ta ide mañat 3 Juan

Juan tö yëkkuö et ena böt kit e' wák tö i' kit. Ie' tö ikit isini' eköl kiè Gayo e' a. Ie' tö yile patkë' Gayo ska' Jesús tté buaë pakök erë wëm eköl e' ttsòkà tajë kiè Diótréfes e' kè éna Juan tö ipatkë' e' pa kiakwà. E' kè mène buaë Juan a, e' kuekì ie' tö yëkkuö i' kit Gayo a. Ie' wòä iwëne buaë tö Gayo tö s'wòbla'ukwakpa kiekewà buaë e' chak ie' éna Gayo a ena ie' kì ikiane tö e' kì wè Gayo tö es. E' kuekì ie' tö yëkkuö i' kit.

Shke'wè

¹ A Gayo, ye' dör blë'këkëpa, e' tso' yëkkuö i' shtök be' a. Ye' éna be' dalër tajë Jesús tté mokì e' kuekì.

Juan tö Gayo kíkëkà buaë

² A yami dalër tajë ye' éna, ye' tso' ikiök Skëköl a tö be' mú mir buaë ì kòs tso' be' wà e' a, ena be' mú tso' buaë kè duötà wës be' er tso' buaë Skëköl ta es. ³ Mík s'yamipa welepa dè' ye' ska', età e'pa tö ye' a iyè' tö be' serke buaë kèkraë yësyèsè wës Skëköl tté mokì tö ichè es. E' tö ye' ttsè'wëke buaë. ⁴ Kèkraë mik ye' tö ittse' tö wépa dör wës ye' ala'r es, esepa serke buaë yësyèsè wës Skëköl tté mokì tö ichè es, età e' tö ye' ttsè'wëke buaë tkòkà iyi ulitane tsata.

⁵ A yami, be' dalër tajë ye' éna, s'yamipa shkòke ká wa'ñe Jesús tté buaë pakök, esepa kiekewà be' tö buaë kèkraë, bua'iewà wépa kè sùle be' wà esepa. ⁶ Ie'pa welepa dene sa' ska', e'pa tö be' paké Skëkëpa Jesús icha erule e'pa a tö be' éna ie'pa dalër tajë. Ye' tö be' a ichè tö ie'pa esepa kì kìmú. Ì kòs kiane ie'pa kì shkoie Jesús tté buaë pakök, ese kòs wa ie'pa kìmú. Ie'pa kìmú er bua' wa wës Skëköl kì ikiane es. ⁷ Ie'pa mi'ke ká wa'ñe kanëblök Jesucristo a, ie'pa kè tö ì kietà' pè' kè tö Skëköl dalòietà' esepa a. E' kuekì ie'pa kìmú. ⁸ Se' ulitane kawòtà ie'pa kìmuk, ì kòs kiane ie'pa kì e' wa. Es se' kòs tö ie'pa kimekeñak Jesús tté mokì e' wà pakök.

Diótréfes dör se' e' ttsòkà tajë ese

⁹ Skëkëpa Jesús icha erule serke a' ká a, e'pa a ye' tö yëkkuö kit. Erë wëm tso' eë eköl kiè Diótréfes, e' wòbatsò e' tkòkà imalepa wòkirie, e' kuekì kawò mène ye' a Jesús ttekòlie, e' watéttsaitò. ¹⁰ E' kuekì mik ye' de a' ska', età ì sulu wamblé ie' tö, e' cherakayò a' ulitane kukua. Ie' tso' kachök ye' ta. E' kùie ta mik s'yamipa de a' weblök, età e'pa kè kièwà ie' tö. A' welepa éna ie'pa kiakwà e'pa wòklò'wëkeitò, uyekettsaitò Skëkëpa Jesús icha erule e' shuà.

¹¹ A yami dalër tajë ye' éna, ì sulu wamblëke pè' tö, ese kè wamblar be' tö. E' skéie pè' ser buaë yësyèsè, es be' senú buaë yësyèsè. Yi serke yësyèsè, ese dör Skëköl icha. Yi e' wamblò sulu, ese kè bàtsë Skëköl mik.

¹² Sulitane tö icheke tö wëm kiè Demetrio, e' dör pè' buaë. Ie' serke buaë yësyèsè wës Skëköl tté mokì tö ichè es. E' wa iwënewà tö ie' dör pè' buaë. Nies sa' tö ichè tö ie' dör pè' buaë. Be' wà ijcher tö ì kòs cheke sa' tö e' dör mokì.

Juan e' chéat

¹³ Ye' wà iyi tso' tajë chè be' a, erë kè ye' éna ishtak yëkkuö kì. ¹⁴ Ye' mú mi' be' ska' bet, e' wa ye' tö be' a iwà chè.

¹⁵ ʌs be' t̄s̄e'r buaë. Íe s'yamipa t̄o be' shke'w̄emi. S'yamipa tso' be' ska', e'pa shke'ú ña eköl eköl.

Yëkkuö kit Judas tö Juan

Yëkkuö i' kit Judas tö. Kë s'wä ijcher mokië tö yi dör ie'. Erë welepa tö ibikeitsë tö Jesús ttekölpa tsä e' eköl kië Judas cheke Lucas tö (Lucas 6.16; Hechos 1.13), e' tö ikit. Pë' tajë tö ibikeitsë tö ie' dör Jesús ël eköl wës Santiago es. Mateo 1.55 ena Marcos 6.3 e' tö Jesús ël kië Judas e' chë, e' kuekï welepa tö ibikeitsë es.

Judas tö yëkkuö i' kit Jesús mik erblökwakpa a, ie'pa a s'wöbla'uk kache ttë wa, esepa biyö choie. Pë' esepa dë'bitu e' chök tö ie'pa dör Jesús mik erblökwakpa erë ie'pa dör s'kitö'ukwakpa ëme. Ie'pa kï Jesús mik erblökwakpa kiane tsëmi ñala sulu kï. E' chök Judas tso' ie'pa a tö a' e' kkö'nú iyöki. Ie'pa esepa tö s'wöbla'weke tö Skëköl éna se' dalër tajë éna i' sulu nuï tso' se' kï e' olo'ya'itö s'kï, e' kuekï se' a i' sulu kï wamblërmi. Judas tö ichë tö e' kë dör es. Ká iaiäé wépa bak e' wamblök suluë e'pa we'ik Skëköl tö siarë. E' sù ie' tö s'kitö'ukwakpa ñe' we'ikeraë. E' kkachak Judas éna Jesús mik erblökwakpa a e' kuekï ie' tö yëkkuö i' kit.

Shke'wë

¹ Ye' dör Judas, ye' dör Jesucristo kanë méso, ñies ye' dör Santiago ël, e' tso' yëkkuö i' shtök a' a. Skëköl dör S'yé e' tö a' klöo'bak ie' ala'rie. Tajë a' dalër ie' éna. Jesucristo tso' a' tsatökök i' sulu kos yöki. ² As Skëköl tö a' saü er siarë wa ena sene bërë kï mù a' a. Ñies as a' kï ñi dalëritsö tajë.

Jesús ttë buaë, e' tsatkö

³ A yamipa, a' dalër tajë ye' éna. Kewe ta ye' ibikeitsë yëkkuö shtök a' a se' tsatkëne e' ttë pakoie. Erë ye' ittse tö ye' kawötä kköchök a' a tö ttë mik se' erblöke e' tsatkö kekraë. Ttë e' meneat etökicha ëme s'batse'rupa a' kkö'në kekraë. ⁴ Pë' welepa dewä a' shua, erë a' kibiiepa kë wa ijcher tö e'pa dör s'kitö'ukwakpa. E' kuekï ye' tso' yëkkuö i' shtök a' a. Esepa kë tö Skëköl dalöietä' moki. Ie'pa tö ichëke tö ie' er buaë ché se' a, e' kuekï i' sulu kos wamblak se' éna, e' wamblëmisö, kë ulé klöule. Erë kë idör es. Ttë e' wa ie'pa tö Skëképa Jesucristo dör se' blü eköl ë, e' dalösewéwa. Ká iaiäé Skëköl tö iyë'bak iyëkkuö kï tö esepa kos wömeulettsatke weinuk aishkuö ta. E' kuekï ye' tso' a' a ichök tö Jesús ttë buaë tsatök ie'pa esepa yöki.

Skëköl tö i' sulu wamblökwakpa we'ikeraë

⁵ A' wa ijchertke buaë, erë ye' éna ichakne a' a, as a' éna iarne tö Skëköl tö Israel aleripa tsatké'ttsa egiptowak ulä a, yé'ttsa Egipto. E' ukuöki ta ie'pa wépa kë erblëne ie' mik e'pa e'waitö. ⁶ Ñies a' éna ianú tö Skëköl biyöchökwakpa, e'pa welepa tö kanë mène ie'pa a, e' olo'yé ta ie' yélur wé ie'pa bak senuk eë. E' kuekï ie' wa ie'pa tso' wötëule stui ké a. Eë ie'pa tso' moule tabechka kë butsta'ttsa yöbië ese wa. Eë ie'pa tso' ikichatërke e' kéwö panuk. ⁷ Es ñies a' éna ianú tö Sodoma ena Gomorra wakpa, ñies ká tso' tsinet ie'pa o'mik e' wakpa, e'pa bak trënuk tajë éna e' ya'uk suluë. E' kuekï Skëköl tö ie'pa kos we'ik michoë bö' wa. Ie'pa wa ie' tö ikkaché tö i' tköraë i' sulu wamblökwakpa ta'.

⁸ Es ñies wépa chök ye' tso' a' a, esepa e' wamblö suluë. Ie'pa e' ia'ukekä trë wa ta ichekerakitö tö e' kkayëne ie'pa a kabsuë a. Ñies Skëköl ttë watekerakitö

ena ibiyöchökwakpa olo ta' tajë, e'pa chekerakitö suluë. ⁹ Ká iaiäë mik Moisés blënewa, eta bé kî inú kiane, erë Skëköl biyöchökwak wökir eköl kië Miguel, e' kë tö imë ie' a, e' kuëkî ie'pa ñi iutë iki. Miguel dör Skëköl biyöchökwak olo ta' tajë ese, erë ie' kë wä bé yëne suluë as ikichatër. Ie' tö ichë ia: "Skëköl tö be' uñü." E' ë chë Miguel tö ie' a. Eta çwes wëpa chök ye' tso' esepa tö Skëköl biyöchökwakpa chëmi suluë? ¹⁰ I kë ane ie'pa éna, i kë jcher ie'pa wa, ese kos cheke suluë ie'pa tö. Erë i jcher ie'pa wa iwákpa er wa, ese wambleke ie'pa tö kë wä bikeitsule wes iyiwak es. E' kuëkî ie'pa weirdaë siarë aishkuö ta.

¹¹ jWëstela ina ie'pa ta! Ie'pa e' wamblö suluë wes Caïn e' o' es. Ie'pa tö ttë moki olo'yé inuköl klö'woie wes Balaam es. Ie'pa tö Skëköl dalösewëwä wes Coré tö Moisés dalösewëwä es. E' kuëkî aishkuö ta ie'pa weirdaë siarë wes Coré es. ¹² Mik a' ñi dapa'uke chök di'yök ñita er bua' wa Cristo kötëwä e' këwö tkö'uk, eta e' sulu'wëkëwä ie'pa tö wes ie' wamblörak ese wa. Ie'pa kë jaër i sulu wamblök kawö e' a. Ie'pa er me'rie iwákpa ë kkö'nuk. Ie'pa dör s'kitö'ukwakpa wes kalî dami siwä' wa tajë, erë kë iwä yër yës es. Ie'pa dör wes kal kë wör ta' mik iwörke e' këwö ska' es. Ie'pa dör wes kal ponettsä iwïë e' sirwä es. ¹³ Ie'pa tö i sulu wambleke kë jaër ta', e' uyekerakitö wes dayë tö íyi tso' kos ie' a e' uyëttsä u'rki es. Ie'pa dör wes bëkwö kë ku'ar ek tsiní éme es. Skëköl wa ká tso' ie'pa a ttsettseë, eë ie'pa wötërdawä kë yërpattsäia.

¹⁴ Adán aleripa de ie' itöki döka kul, e' shua wëm eköl bak, e' kië Enoc. Ie' tö pë' sulusi esepa yë' i' es Skëköl ttekölie: "Ye' ttö ttsó. Skëköl döraë ibiyöchökwakpa batse'r tajë shute e'pa ta ¹⁵ sulitane shulök. Pë' sulusipa kë tö ie' dalöieku' tö i sulu wambleke tö ie' cheke suluë, esepa kos wömerattsä ie' tö weinuk." ¹⁶ Wëpa chök ye' tso' a' a, esepa wa íyi ulitane wër suluë, íyi ulitane tö ie'pa kköchöweke. I sulu kiane ie'pa kî wamblë ese wamblekerakitö. Ie'pa e' ttsöka tajë. Nies s'malepa dakîñekerakitö ttë ttsë'r bua' ese wa as tö iü wes ie'pa kî ikiane es.

A' e' tköwä darëërë Skëköl ttë a

¹⁷ Erë a yamipa, a' dalër tajë ye' éna. I yë' Skëképa Jesucristo ttekölpä tsá e'pa tö, e' ska' a' er anú. ¹⁸ Ie'pa tö se' a iyë': "Mik ká i' erkewatke, eta s'wayökwakpa datse tajë. Ie'pa serdaë wes ie'pa wák dër suluë kî ikiane senuk es." ¹⁹ Ye' tö a' a ichë tö pë' esepa tso' a' shua a' blabatsök. Ie'pa serke wes ie'pa er tö ikieke ia es. Skëköl Wiköl kë ku' ie'pa ta.

²⁰ Erë a yamipa dalër tajë ye' éna, ttë batse'r ichökle mik se' erblöke, e' a' a' kî er dichë iö. A' ttö Skëköl ta Wiköl Batse'r wa. ²¹ Skëképa Jesucristo tö se' suë er siarë wa, e' kuëkî sene michoë döraë se' ulä a aishkuö ta, e' wa panuk se' tso' er bua' wa. E' dalewa kë a' éna ichökwa tö Skëköl éna se' dalër tajë, e' a' a' e' tköwä darëërë.

²² A' wëpa erblöke Jesús mik, erë ibikeitsekeia bötböt, esepa saü er siarë wa ta ie'pa kimú. ²³ A' wëpa skä mi'ketke i sulu a, esepa tsatkö wes s'ñarkewa ese tsatkësö es. A' wëpa skä tso' i sulu wamblök tajë ichök, esepa saü er siarë wa ta ikimú, erë a' tso' erki dö' a' armi i sulu wambleke ie'pa tö e' a. I sulu wambleke ie'pa tö, e' yöki a' suanú tajë; e' kë kiarwä a' a' elkela wë'ia.

Ttë bata

²⁴ Skëköl ë a se' kkö'narmi as kë s'armine i sulu a. Ie' ë a se' nuü olo'yarmi as se' dö ie' olo tajë e' wörki ttsë'ne buaë wa, kë kî i sulu ta' yës. E' kuëkî ie' kikökasö ttë bua' wa. ²⁵ Ie' kikökasö Skëképa Jesucristo batamik. Ie' dör eköl éme. Ie' dör S'tsatkökwak. Tsawe ta, j'ñe ta, nies dö këkraë ie' olo ta' tajë, ie'

diché t̄a' t̄ajë íyi ulitane tsat̄a. Ie' dör se' blú t̄ajë. As sulitane tö ie' k̄ikōk̄a er
bua' wa k̄ekraë. Es e' idir.

Ì kkayë' Jesucristo tö Juan a, e' tté pakè Apocalipsis

Jesús ttekölpa tsá eköl kiè Juan e' tö yëkkuö i' kit. Ie' bak klöulewá dayénane kiè Patmos eë. Eë ie' bak senuk mik ie' tö yëkkuö i' kit etá.

Jesucristo wák tö Juan ka' ishtök. Ì kos kkayëne ie' a ena yëne ie' a kabsueie, e' shtök Jesucristo tö ie' ka'. Mik Jesucristo e' kkayë' ie' a kabsueie etá e' tö ika' yëkkuö i' shtök Skékëpa icha erule erule doka kul serke ká kua'ki kua'ki tso' Asia shua e'pa a.

E' kúie tá Satanás ñippöke Skéköl tá wës e' ukuö miria Juan kéwö ska' ena e' ukuöki, e' paké ie' tö yëkkuö i' kú as Jesús mik erblökwakpa wá ijcher tö Skéköl ena Jesucristo e' alöraká da'áie Satanás ena iklépa kú.

Shke'wè

¹ Tté shtök ye' tso' yëkkuö i' kú e' dör ì kkayë' Skéköl tö Jesucristo a as ie' tö ikkachöne ikanè mésopa a as ie'pa éna iar tö ì tköraé bet. Ye' kiè Juan, ye' dör Cristo kanè méso. Ie' tö ibiyöchökwak patké' eköl ye' ska' íyi ikké kkachök ye' a. ² Ì kos sué ye' tö, e' shteke ye' tö yëkkuö i' kú saraq. Ye' tö a' a ichè tö e' dör Skéköl ttè mokí, ñies e' dör ttè mokí kkayë' Jesucristo tö e'.

³ Ì shteke ye' tö yëkkuö i' kú, e' wá dökette bet. E' kuékú wépa tö iaritseke ena ittseke ena iwá iuteke, ayécha buaé esepa.

⁴⁻⁵ Ye' tso' yëkkuö i' shtök Skékëpa Jesús icha eruleé serke ká kua'ki kua'ki doka kul até Asia e'pa a. Skéköl ena iWiköl ena Jesucristo, as e'pa er buaé chö ena sene bërè mù a' a. Skéköl e' tso'tke tsawe tá, ñie tá, ñies kékraé. Wikölpa Kul* tso' wé Skéköl tkër s'blúie e' wörki. Jesucristo tö Skéköl tté cheke yësyèsé kékraé. Ie' dör s'duulewá e' tsá shkenekane sulitane yöki kéwe e'. Ie' dör ká ulitane blúpa e'pa blú. Ie' éna se' dalër tajë. Ie' kótewá, ie' pé tène se' skéie, e' wa ie' tö se' tsatkée sene sulu nuí ulá a. ⁶ Ie' tö se' shukit as se' dö s'blúpaie ena sacerdotepaie kaneblök Skéköl dör ie' yé e' a. Jesucristo olo tá' tajë, ie' diché tá' tajë, as sulitane tö ie' kíkoka kékraé. Es e' idir.

⁷ ¡Ittsó! Jesucristo datse mò a.

Sulitane tö ie' sueraé,
ñies wépa tö ie' kótewá, ie' tké' rakitö kuaböt wa,
e'pa tö isueraé.

Mik ká ulitane wakpa tö isué,
etá ie'pa juraé siaré suane yöki.
Es iwá tköraé. Es e' idir.

⁸ Skéköl diché tá' tajë íyi ulitane tsatá, ie' tso'tke tsawe tá, ñie tá, ñies kékraé. Ie' tö ichè: "Ye' dör íyi wí ena íyi bata."

Juan tö Jesucristo sué kabsueie

⁹ Ye' dör a' yami Juan, e' batsulewá Jesús mik e' wa ye' tso'ñak a' tá wépa blúie Skéköl tso' esepa shua. Ñies ye' tso'ñak weinuk a' tá ena idalé'ttsök a' tá er bua' wa. Ye' tö s'wöbla'wé Skéköl ttè wa, ñies ye' tö Jesús tté paké sulitane a,

* **1:4-5** Wikölpa Kul: Mik yëkkuö i' tö Wikölpa Kul cheke, etá e' wá kiane ché Wiköl Batse'r. Isalema Juan tö ikie es ichoie tö ì kanewéke Wiköl Batse'r tö ese dör tsakíé buaé ké ì kianeia ikí. Apocalipsis 3.1; 4.5; 5.6 saú.

e' **kuęki** ie'pa tō ye' **uya**'mi senuk dayē nane kiē Patmos e' a. ¹⁰ Skėkėpa Jesús diwō, e' dōr Domingo, e' **kėwō** ska' t̄ Skėkōl Wikōl de ye' **k̄i** tajē, e't̄a ye' ittse ye' tsjikka tō yi ttē ye' t̄a, e' ttō dōr darērēē wēs duk blar es. ¹¹ Ie' tō ye' a ichē: "İ suęke be' tō, e' shtō yėkkuō **k̄i** t̄a ipatkōmi Skėkėpa Jesús icha eruleē serke Ēfeso, Esmirna, Pėrgamo, Tiatira, Sardes, Filadelfia ena Laodicea e'pa kōs a."

¹² Ye' wōtrée isauk tō yi ttōke ye' t̄a, e't̄a bō'wōla wōbastulur dōka kul, e' suę ye' tō. E' tulur ituloka yōule orochka wa e' **k̄i**. ¹³ Bō'wōla kul shua, ye' tō isuē tō i dur s'ditsō suē. Ie' datsi' dōr batsjē dōttsa iklōkue **k̄i**. Ikiparuo ar icho' mik e' dōr oro. ¹⁴ Ie' tsakō dōr saruru shuteē wēs suiyōk es wēs mochka saruruē es† Ie' wōbla wēr wēs bō'wō wōñar es. ¹⁵ Ie' klō wēr dalōlōē wēs tabechka bua'buwa ba'wē bō' a ena ipaiklē t̄a iwēr dalōlōē es. Ie' ttō t̄sēr wēs di' blar tajē áktō mik es. ¹⁶ Ie' ulattō bua'kka a ie' w̄a bėkwō tso' dōka kul. Ie' k̄kō a tabē dettsa kaoule di'diē wj'kē iō'kē. Ie' wō wēr dalōlōē wēs mik d̄iba arke buaē e't̄a diwō wēr es.

¹⁷ Mik ye' tō ie' suę, e't̄a ye' anewa wōwakkōt ie' klō ska' wēs s'duowa es. Erē ie' ulā bua'kka mēka ye' **k̄i** t̄a ichēitō ye' a: "Kē be' suanuk. Ye' dōr ttē tsā ena ttē bata. ¹⁸ Ye' dōr sene michoē e' wāk. Ye' du'w̄a e' tso'ne t̄tsē'ka kėkraē. Ye' w̄a dichē tso' s'duōw̄a **k̄i**. S'wimblu kē e' wėkkō yottsā tso' ye' w̄a. Ie'pa shkėormika ye' a. ¹⁹ İ tso' i'ñe t̄a ena i kōs datsejā suęke be' tō e' shtō yėkkuō **k̄i**. ²⁰ Bėkwō dōka kul suę be' tō ye' ulattō bua'kka a ñies bō'wōla tuloka yōule orochka wa, e' w̄a cheke ye' tō be' a i' t̄a. Bėkwō kul, e' tō Skėkōl biyōchōkwakpa dōka kul e'pa w̄a chē. E'pa dōr Skėkėpa Jesús icha eruleē serke k̄a kul a ñe' k̄kō'nukwakpa. Bō'wōla dōka kul, e' tō Skėkėpa Jesús ichapa eruleē serke k̄a kul a ñe' w̄a chē."

2

İ chē Jesucristo tō ie' ichapa erule serke Ēfeso, e'pa a

¹ E't̄a ie' tō ye' a ichē: "Yėkkuō shtō Skėkōl biyōchōkwak tso' ye' icha erule serke Ēfeso, e'pa k̄kō'nuk e' a. Yėkkuō e' **k̄i** ishtōmi ie' a i' es:

"Yi w̄a bėkwō kul tso' iulatō bua'kka a, ñies yi shkōdur bō'wōla tuloka yōule orochka wa, e' shua, e' tō ichē a' a i' es: ² Wēs a' serke e' kōs jcher ye' w̄a. A' kanēblōke darērēē, e' t̄a ye' weirke kōs ye' **kuęki**, e' dalē'ttseke a' tō er bua' wa, e' kōs jcher ye' w̄a. Ye' w̄a ijcher tō pē' sulusipa kē wēr a' wa buaē. Wēpa de a' ska' e' chōk tō ie'pa dōr ye' ttekolpa erē ikachōrak, esepa ma'wē a' tō t̄a a' isuē tō ie'pa dōr kachōkwakpa. ³ A' weirke tajē ye' ttē **kuęki**, e' dalē'ttseke a' tō er bua' wa, kē ilo'yane a' w̄a. ⁴ Erē ye' w̄a ilē tso' **k̄i** a' kkatē: a' kē ñi dalēritsōku'ia ena a' kē ye' dalēritsēia wēs kuaē es. ⁵ E' **kuęki** wēs kuaē t̄a a' ena ye' dalēr, ñies wēs kuaē t̄a a' ñi dalērits e' anū a' ena. A' er mane'üne t̄a a' senüne wēs a' sene' kuaē es. A' kē er maneone, e' t̄a ye' datskene bet a' ska' t̄a a' bō'wōla tuloka e' yeratssa ye' tō. ⁶ Erē i sulu wambleke Nicolaiwakpa tō e' suęke a' tō suluē wēs ye' tō isuęke es, e' tō ye' t̄tsē'wē buaē. ⁷ İ cheke Skėkōl Wikōl tō ye' icha eruleē e'pa a, e' t̄sō a' ulitane tō! Wēpa e' alēka i sulu **k̄i**, kē w̄a ye' ttē olo'yaule, esepa kōs a' ye' tō kawō meraē sene michoē e' kēli wō katōk. E' kēli ar k̄a buaala tso' k̄a jai a ee."

İ chē Jesucristo tō ie' ichapa erule serke Esmirna, e'pa a

⁸ E' ukuōki t̄a ie' tō ichē ye' a: "Yėkkuō shtō Skėkōl biyōchōkwak tso' ye' icha erule serke Esmirna, e'pa k̄kō'nuk e' a. Yėkkuō e' **k̄i** ishtōmi ie' a i' es:

† 1:14 suiyōk ena mochka: Si'kuaie e' dōr lana ena nieve.

'Yi dör ttè tsawe ena ttè bata. Yi kötewā e' shķenekane, e' tō ichè a' a' i' es: ⁹ A' weirke siarè ye' ttè kueķi ñies a' kè wā i ta', e' kōs jcher ye' wā, erè a' dör Skèkōl icha e' kueķi a' dör wēs inukōl blūpa es. Ñies ye' wā ijcher tō pē' wēlepa tō a' cheke suluē. Ie'pa e' chō tō ie'pa dör Skèkōl icha, ñermata ie'pa dör Satanás icha. ¹⁰ A' weirdaē kōs, e' kè yōķi a' suanuk. Ye' ttō ttsō: Bè tō a' wēlepa uyerawā s'wōto wé a, a' erblōke ye' mik e' ma'woie. A' weirdaē siarè dōka ká dabop ē. Ie'pa tō a' ttēwami ye' ttè kueķi, erè a' erblōke ye' mik, e' kè olo'yar a' tō yēs, e' tā sene michoē meraēyō a' a' isķieie. ¹¹ ĩ cheke Skèkōl Wikōl tō ye' icha eruleē esepa a, e' ttsō a' ulitane tō! Wépa e' aléka i sulu ķi, kè wā ye' ttè olo'yaule, esepa kè duōpawā bōtōkicha.' '*

ĭ ché Jesucristo tō ie' ichapa erule serke Pérgamo, e'pa a

¹² E' ukuōķi tā ie' tō iché ye' a: "Yèkkuō shtō Skèkōl biyōchōkwak tso' ye' icha erule serke Pérgamo, e'pa kō' nuk e' a. Yèkkuō e' ķi ishtōmi ie' a' i' es:

'Yi wā tabè tso' kaoule di'diē wī'kè iō'kè, e' tō ichè a' a' i' es: ¹³ Ye' wā ijcher tō a' serke wé Satanás tkēr blu'ie eē, erè a' e' tkéwā darērèē ye' a. Erè ye' ttè chōkwak ekōl yēsēsē kiē Antipas, e' kōtwā ie'pa tō a' kè a wé Satanás serke eē, erè a' kè wā a' erblōke ye' mik e' olo'yane. ¹⁴ Erè ilè tso' ye' wā bōt mañat ķi a' kkatè: A' shūa wēlepa tso', e'pa tso' ttè sulu iūtōk. Ttè e' dör wēs ttè wa Balaam bak s'wōbla'uk es. Ká iaiāē Balaam tō Balac wōblaō' as ie' tō Israel aleripa kō i sulu wamblōk. Balaam tō Israel aleripa dakiñē chķè meule íyi diōkōl tso' dalōiè ese a, ese katōk ñies trēnuk tajē. ¹⁵ Es ñies a' shūa wēlepa tso', e'pa kè éna Nicolaiwakpa ttè olo'yak. ¹⁶ E' kueķi a' er mane'üne Skèkōl a. A' kè tō iwē es, e' tā bet ye' datske ñippōk ie'pa tā tabè tso' ye' kōō a' e' wa. ¹⁷ ĩ cheke Skèkōl Wikōl tō ye' icha eruleē e'pa a, e' ttsō a' ulitane tō! Wépa e' aléka i sulu ķi, kè wā ye' ttè olo'yaule, esepa kōs tierāyō chķè tso' blēulewā kiē maná ese wa. Ñies ákwōla sarurula meraēyō ie'pa a ekōl ekōl, e' ķi kiē pa'alī tso' kitule. Kiē e' kè jcher yi wā. Yi a imène, ese ē wā ijcherdaē.' "

ĭ ché Jesucristo tō ie' ichapa erule serke Tiatira, e'pa a

¹⁸ E' ukuōķi tā ie' tō iché ye' a: "Yèkkuō shtō Skèkōl biyōchōkwak tso' ye' icha erule serke Tiatira, e'pa kō' nuk e' a. Yèkkuō e' ķi ishtōmi ie' a' i' es:

'Skèkōl Alà, e' wōbla wēr wēs bō'wō wōñar es. Ie' klō wēr dalōlōē wēs tabechka bua' bua paiklēsō tā iwēr dalōlōē es, e' tō ichè a' a' i' es: ¹⁹ Wēs a' serke e' kōs jcher ye' wā. Ye' wā ijcher tō a' ñi dalēritsōke buaē ena a' erblōke ye' mik. Ñies ye' wā ijcher tō a' ñi ķimuke ñikkēē buaē ena a' weirke kōs, e' dalē'ttseke a' tō er bua' wa. I'ñe a' tō ikī wēke bua'ie, kuaē a' tō iō' e' tsatā. ²⁰ Erè ye' wā ilè tso' ķi a' kkatè: alakōl tso' a' shūa kiē Jezabel, e' a' a' tō kawō meke s'wōbla'uk. Ie' e' chō tō ie' dör Skèkōl tteķōl, erè ie' tō s'wōbla'weke, e' wa ie' tō ye' kanē mēsopa dakiñeke as itrēr ñies as itōrak chķè meule íyi diōkōl dalōiè ese a, ese katō. ²¹ Ye' tō ie' pané tajē as ie' tō íyi suluē e' olo'yō tā ier mane'ū ye' a, erè ie' kè er mane'wak yēs. ²² E' kueķi súyō duē patkè ie' ķi darērèē as kè ikarkaiā. Ñies wépa kōs trēne ie' tā, esepa we'ikerayō. Ie'pa kè er mane'ū, kè tō i sulu e' olo'yē, e' tā bet ye' tō ie'pa we'ikeraē. ²³ Ñies ye' tō alakōl e' klépa tteralur. Es ye' icha eruleē serke ká wa'ñe, e'pa wā ijcherdaē tō ye' wā sulitane er sūle buaē tō wēs idir, wēs iser. Ye' tō a' ulitane a' isķe meraē ekōl ekōl wēs iser es. ²⁴ Erè a' malepa tso' Tiatira, a' kè ku' ttè sulu e'

* **2:11** kè duōpawā bōtōkicha: S'duōwā bōtōkicha e' dör se' uyèwā bō' kè a wé s'weir michoē eē e'. Apocalipsis 20.16 saū.

iutök. Ttè e' kiè ie'pa tò “Satanás ttè blèulewà se' èsepa yöki.” Ttè e' dör suluë. E' kë iutène a' wà, età e' dör buaë. E' kueki ye' tò a' a' ichè tò ye' kë tò ttè dalöiëno darèrèè ese skà kî meku' a' a' dalöië. ²⁵ Erè ye' ttè tso'tke a' wà klöule, e' a' a' e' tköwà darèrè michoë dō mik ye' datskene età. ²⁶⁻²⁷ Wépa e' aléka ì sulu kî, kë wà ye' ttè olo'yaule, wépa serke wés ye' kî ikiane es dō mik s'ènewa ekkë, esepa a' ye' tò kawō meraë s'blüpaie wés ye' Yè tò ye' a' imé es. Ie'pa tkeraka ye' tò ká ulitane wakpa wökirpaie. Ie'pa tò ká ulitane wakpa wéttseraë yësyesë kë janéweta' yës. Wépa tò ie'pa ttè dalösewéwà, esepa olordawà wés skauña olorwà es. ²⁸ Nies ye' tò bëkwō kiè dukir wërke bla'mi e' meraë ie'pa a. ²⁹ ì cheke Skëköl Wiköl tò ye' icha eruleë e'pa a, e' tssó a' ulitane töl' ”

3

Ì ché Jesucristo tò ie' ichapa erule serke Sardes, e'pa a

¹ E' ukuökî tã ie' tò ye' a' ichè: “Yëkkuö shtö Skëköl biyöchökwak tso' ye' icha erule serke Sardes, e'pa kkö'nuk e' a. Yëkkuö e' kî ishtëmi ie' a' i' es:

“Yi wà Skëköl Wikölpa Kul* tso'. Nies yi wà iulatö a' bëkwō tso' dōka kul, e' tò ichè a' a' i' es: Wés a' serke e' kos jcher ye' wà. Sulitane tò ibikeitseke tò a' serke buaë ye' a' erè ye' wà ijcher tò e' kë dör es. A' kë serku'ia ye' a' buaë. Ye' a' tã a' dör wés s'duulewà es. ² Ye' tò isuë tò a' serke Skëköl a, e' kam dōka wé' ie' wōa. E' kueki a' tî'nüne, a' senüne ye' a' buaë. Ì buaë tso'ia a' a' elkela, e' a' e' diché iöne kam ichōwa da'a e' yöki. ³ Ttè buaë wa a' wöblane, e' ska' a' er anüne. Ttè e' iutöne. Ì sulu wamblé a' tò, ese olo'yō tã a' er mane'ú ye' a. A' kë tò iwè es, e' tã ye' dōraë a' ska' wés akblökwak es a' we'ikök, e' kéwō kë jcherpa a' wà. ⁴ Erè a' tso' Sardes, e'pa welepa kë e' iaoneka sene sulu wa. E'pa serke yësyesë ye' a, e' kueki aishkuö tã ie'pa shkōraë ye' tã paiëule buaë datsi' saruru wa. ⁵ Es nies wépa e' aléka sene sulu kî, kë wà ye' ttè olo'yaule, esepa kî datsi' saruruë iërdaë. Ie'pa kiè kë yepattsayö sene michoë e' yëkkuö kî. E' skéie ye' tò icheraë Skëköl wörki ena Skëköl biyöchökwakpa wörki tò ie'pa dör ye' icha. ⁶ ì cheke Skëköl Wiköl tò ye' icha eruleë e'pa a, e' tssó a' ulitane töl' ”

Ì ché Jesucristo tò ie' ichapa erule serke Filadelfia, e'pa

⁷ E' ukuökî tã ie' tò ye' a' ichè i' es: “Yëkkuö shtö Skëköl biyöchökwak tso' ye' icha erule serke Filadelfia, e'pa kkö'nuk e' a. Yëkkuö e' kî ishtëmi ie' a' i' es:

“Yi dör batse'r ena ttö mokjé e' ulà a' s'blü bak kiè David e' ké ukkō yottsã tso'. Ie' wà kawō tã' íyi ulitane kî. Mik ie' tò iukkō yéttsã, etã kë yi a' iwötënukwane. Mik ie' tò iukkō wötéwã, etã kë yi a' ikkō yënuksane. Ie' tò ichè a' a' i' es: ⁸ Wés a' serke e' kos jcher ye' wà. Ye' wà ijcher tò erè a' kë dalöiërta' tajë, erè a' tò ye' ttè iuté buaë, a' kë wà ye' watënettsã. E' kueki ukkō yéttsã ye' tò a' a', kë yi a' iwötënukwane. ⁹ Ye' ttö tssó. A' shuã welepa tso', e'pa dör Satanás icha. Ie'pa e' chō tò ie'pa dör Skëköl icha, erè ie'pa kachō. Ie'pa keraë ye' tò e' tulökwa kuché kî a' wörki. Es ie'pa wa ijcherdaë tò ye' tò a' dalëritseke. ¹⁰ A' weirke ye' tté kueki, e' dalé'ttsé a' tò er bua' wa wés ye' tò a' patké' iwã uk es. E' wà iuté a' tò buaë, e' kueki ye' tò a' tsatkeräë mik s'weirke tajë e' kéwō de ká ulitane wakpa kî ima'woie etã. ¹¹ Ye' datsene bet. Ye' ttè wa a' wöblane, e' a' a' e' tköwà darèrè këkraë as kë yi tò a' ulà a' iské buaë e' yöttsã. ¹² Wépa e' aléka sene sulu kî, kë wà ye' ttè olo'yane, esepa dōraë wés u chki bua'ie es Skëköl wé tso' ká jai a' e' a. Eë ie'pa ser michoë këkraë. Skëköl kiè shteraëyö

* **3:1** Apocalipsis 1.3 saq.

ie'pa mik. Ñies Skëköl kē, e' kiè shteraëyö ie'pa mik. Ká e' kiè Jerusalén Pa'alí, e' datse ká jai a. Ñies ye' wák kiè pa'alí, e' shteraë ye' tó ie'pa mik. ¹³ ¡Ï cheke Skëköl Wiköl tó ye' icha eruleë e'pa a, e' ttsó a' ulitane tó! "

Ï ché Jesucristo tó ie' ichapa erule serke Laodicea, e'pa

¹⁴ E' ukuökí tã ie' tó ye' a iché i' es: "Yëkkuó shtë Skëköl biyöchökwak tso' ye' icha erule serke Laodicea e'pa kkó'nuk e' a. Yëkkuó e' kí ishtëmí ie' a i' es:

'Yi dör i kôs yé' Skëköl tó e' wà, yi tó ie' tté cheke yësyësë kekraë, yi tã ie' tó íyi ulitane yó', e' tó ichè a' a i' es: ¹⁵ Wës a' serke e' kôs jcher ye' wã. Ye' wã ijcher tó a' tó ye' tté dalöieke bërëbërë ë, kē bua'ie. A' dör wës di' bashbash es, kē dör ba'baë, kē dör seseë, a' dör bashbash ë. ¡A' mú dör ba'baë ö seseë! ¹⁶ Erë a' dör wës di' bashbash es ye' a. A' kē dör ba'baë, ñies a' kē dör seseë. E' kuekí ye' tó a' tuerattsa ye' kkó a. ¹⁷ A' tó ichè tó a' dör inuköl blúpa. A' tó ichè tó a' kãwö tköke buaë, kē i' kí kianeia a' kí. Erë a' kē wã ijcher tó ñermata ye' a tã a' dör wës pë' weirke siarë es. A' dör wës se' wër siarë s'yamipa wa es. A' dör wës pë' kē wã i' ku'ia es. A' dör wës pë' wöbla kē wawër es. A' dör wës pë' kē wã datsi' tã' es. ¹⁸ E' kuekí ye' tó a' patteke tó a' tó orochka tãú ye' ska'. Oro ese dör oro bua'bu diaqule bö' wa íbua'bu yottsã ese. E' je' tó a' blu'wëmi buaë. Ñies datsi' saruruë ese tãú ye' ska'. E' wa a' e' paiömi buaë as a' kē jaeria. Ñies a' tó kapöli tãú ye' ska' a' wöbla bua'wöje as iwawër buaë. ¹⁹ Wëpa dalër ye' éna, e'pa kôs uñeke ye' tó shurueke ye' tó as iserdak buaë. E' kuekí ye' dalöiö er bua' wa. Ï sulu wambleke a' tó, ese watöttsã. A' er mane'ú bua'iewã ye' a. ²⁰ ¡Ye' ttó ttsó! Ye' dör wës wëm dur eköl ukkó a' a' ikiök tó ye' a kãwö mú shkowã es. Yi tó ye' ttó ttsé tã ye' kiéwãitö weshkë, e' tã ye' dörwã tã ye' chkörã ie' tã. ²¹ Ye' e' alékã íyi ulitane kí tã ye' e' tkéka ye' Yë tã wé ie' tkër blu'ie eë. Es ñies wëpa e' alékã i' sulu kí, kē wã ye' tté olo'yane, esepa a kãwö meraë ye' tó e' tkökser ye' tã wé ye' tkër blu'ie eë. ²² ¡Ï cheke Skëköl Wiköl tó ye' icha eruleë e'pa a, e' ttsó a' ulitane tó! "

4

Skëköl kíkärkeqã buaë ká jai a

¹ E' ukuökí tã ye' tó íyi skã suë kabsueie. Ye' isuë tó ká jai a ukkó tso' áie tã s'ttö ttsé' ye' tó kewe wës duk blar es, e' tó ye' a ichè: "Be' shkókã íe, etã i' wamblërmí i' ukuökí tã, e' k'kacheke ye' tó be' a."

² E' wöshã tã Skëköl Wiköl de ye' kí tãjë, tã ye' tó blu' kulé tso' ká jai a e' suë et. E' kí itkër eköl. ³ Yi tkër kula' e' kí, e' dalöburke dalöiöë wës ák bua'bu dalöbur es, e' wöaule spaspa ena mat wës ák bua'bu kiè diamante ena rubí es. Ie' kula' pamik shkaba' tkërke oloburke dalöiöë, e' wöaule spaspa wës ák bua'bu kiè esmeralda es. ⁴ Ñies ie' kula' pamik blu' kulé skã suëyö dökã dabom böyök kí tkël (24). E' kí kékëpa tulus dökã dabom böyök kí tkël (24), e'pa paiëulewã datsi' saruruë wa, ñies ie'pa wã orochka tso' yöule tkëulekã iwökir kí wës blu'pa es. ⁵ Blu' kulé suë ye' tó kewe, eë alá wöñarke tãjë, talachke blarke tãjë. Kula' e' wöshã bö'wö ñarke kul wës kuatak wöbatsesö es. Bö'wö kul, e' tó Skëköl Wiköl chë. ⁶ Kula' e' wöshã i' me'r dayëie kkuëie wër sarërëë wës widrio es.

Ï ttsé'ka tso' kula' pamik dökã tkël e'pa wöbla dör tãjë tsikka wökka. ⁷ Itsã e' wökir wër ma'name suë. Iëtö wökir wër baka wë'ñe suë. Iëtö skã wö dör s'ditsö wö suë. Iбата wër wës pu ur ar es. ⁸ Itsã pik dör teröl, es imalepa kôs

pik dör teröl ñies. Ie'pa pa kos e' dör wöbla ë dötsa ipik dikia. Ñië nañeë ie'pa tso' Skëköl ttseittsök, kë ie' wöklö'uta' rak ta' ichekerakitö i' es:

“Skëköl dör batse'r tajë, ie' dör batse'r tajë, ie' dör batse'r tajë.
Ie' diché ta' tajë iyi ulitane tsata.
Ie' tso'tke tsawe ta, j'ñe ta, ñies këkraë.”

Es ie'pa tö icheke këkraë.

⁹Skëköl yöbië tkër kula' e' ki, e' pamik i' tssë'ka tso' tkël, e'pa tso' ie' kikökka, ie' olo kikökka, ie' a wëstela chök këkraë. ¹⁰Mik ie'pa tso' e' uk, e' dalewa këkëpa doka dabom böyök ki tkël (24) tulur ie' pamik, e'pa e' tulökeser iski wöwakköt itkër kula' ki e' dalöioie. Ie'pa tso' Skëköl ser michoë e' dalöiök, e' dalewa i' tkër ie'pa wökir ki yöule orochka wa, e' kos mekewarakitö iski Skëköl kula' wöshaë ta' ichekerakitö:

¹¹“A Sa' Këköl, iyi ulitane yö' be' tö.

Iyi ulitane tso' be' wák ttö wa.

E' kueki sa' ulitane kawöta' ichök tö be' olo ta' tajë.
Sa' ulitane kawöta' be' dalöiök ñies be' diché kikökka.”

5

Yëkkuö kitule wörratule ena Obeja Pupula, e' pake

¹E' ukuöki ta ye' tö isuë tö itkër kula' ki, e' wa yëkkuö wörratule a'tser iula bua'kka, e' ki itsö' kitule ikikke ena ishua. Yëkkuö e' kkö wöbatsulewa doka kul. ²Etä Skëköl biyöchökwak suë ye' tö eköl, e' diché tajë, e' tö ichaké aneule: “¿A yi wëë, yi e' didir yëkkuö wöbatsulewa, e' kkö batsöök wë iwöbatsulewa eë ta ishuppöök?” ³Erë ká jai a ena ká i' ki ena ká diä kaska' kë yi didir yës yëkkuö e' shuppöök ena iwä sauk. ⁴Ye' iuke tajë, kë yi didir yëkkuö e' shuppöök ena iwä sauk e' kueki. ⁵Etä skëkëpa tso' eë dabom böyök ki tkël (24), e' eköl tö ye' a iché: “Kë be' iukia. Ittsö, eköl kië Ma' name e' dör judawak ditsëwö, ie' këköl dör blu' bak ká iaiäë kië David e'. Ie' e' ali'kabak ibolökpa kos ki. Ie' je' didir yëkkuö wöbatsulewa kul e' kkö batsöök ena ishuppöök.”

⁶Etä ye' tö obeja wë'ñe pupula suë etö, e' pa ki itö tso' wësua ijchëulea më Skëköl a, ese shkenekane. E' dur itkër kula' ki e' o'mik, i' tssë'ka doka tkël ena këkëpa doka dabom böyök ki tkël (24) e'pa shusha. Obeja e' dula' doka kul ñies iwöbla doka kul. Iwöbla doka kul e' wa dör tö Skëköl Wiköl Kul* patké Skëköl tö ká wa'ñe. ⁷Obeja Pupula e' de itkër kula' ki e' ska' ta yëkkuö a'tser itkër kula' ki e' ulä bua'kka, e' klö'wëitö. ⁸Mik ie' tö yëkkuö klö'wë, etä i' tssë'ka doka tkël ena këkëpa doka dabom böyök ki tkël (24), e'pa kos e' télur wöwakköt Obeja Pupula wörki. E'pa kos wa ma'ma tso' blanco kicha ta' kië arpa. Ñies tka' yöule orochka wa, ese tso' ie'pa kos wa. Tka' e' a iyi masmas tso' ña'wë Skëköl a, ese tso' chikchië. E' tö s'batse'rpa ttöke ie' ta' e' wa chë. ⁹⁻¹⁰I' tssë'ka doka tkël ena këkëpa doka dabom böyök ki tkël, e'pa kos tssëmi tssë pa'ali wa Obeja Pupula kikokaie. Ie'pa tö ittseittsé i' es:

“Be' kütulewa, be' pé tene tajë

wes obeja pupula jchë më Skëköl a es,

e' wa be' tö s'ditsö ttö kuä'ki kuä'ki ena ditsöwö kuä'ki kuä'ki ena ká kuä'ki kuä'ki wakpa to'ttsa

* 5:6 Apocalipsis 1.3 saü.

as ekkëpa ulitane shuā se' dō tajē Skëköl ichaie.

E'pa klö'wé be' tō as ie'pa kaneblō Skëköl a blu'paie ena sacerdotepaie.

Ie'pa dōraē ká ulitane wakpa blúpaie, es ie'pa tō s'wëttseraē.

E' kuekë be' je' didir mokë yëkkuō wörratule se, e' klö'uk ena ikkō batsökök wé iwōbatsulewā ee."

¹¹ E' ukuökë tã ye' wökékã etã ye' tō isué tō Skëköl biyöchökwakpa tso' tajë, kë ishtanuk yi a, e'pa ttō ttsé ye' tō. Ie'pa tso' itkër kula' kï ena ì ttsé'ka dökã tkël ena kékëpa dökã dabom böyök kï tkël, e'pa pamik. ¹² Ie'pa tō ittseittsé wï'wïé i' es:

"Obeja Pupula kõtulewã, e' je' kï sulitane ie' kïkëkã e' mène buaë.

Ie' olo tã' tajë, ie' dör iyi ulitane wák, ie' wã iyi ulitane jcher, ie' diché tã' tajë,

e' kuekë sulitane kawõtã ie' dalöiök, ie' kïkëkkã."

¹³ Nïes ye' tō ittse tō iyi ulitane yö' Skëköl tō tso' kã jai a ena kã i' kï ena kã diã kaska' ena dayé a, e' qos tō iché i' es:

"Itkër kula' kï ena Obeja Pupula, e'pa olo tã' tajë, diché tã' tajë iyi ulitane tsata, e' kuekë sulitane kawõtã ie'pa kïkëkkã, ie'pa dalöiök këkraë."

¹⁴ Ì ttsé'ka dökã tkël e'pa tō iché: "¡Es e' idir!" Kékëpa dökã dabom böyök kï tkël, e'pa e' telur wöwakköt Skëköl ena Obeja Pupula wörkë ie'pa dalöiök.

6

Yëkkuō wörratule e' kkō batsulewã dökã kul e' batsée Obeja Pupula tō etk etk

¹ E' ukuökë tã ye' tō isué tō Obeja Pupula tō yëkkuō wörratule e' kkō batsulewã dökã kul e' tsã batsée. Etã ì ttsé'ka dökã tkël, e' eköl ttō ttséyō, e' ttō darërëe wës alá blar es. Wépa tso' ipatkërke e' panuk e' eköl a ie' tō iché: "¡Be' yú!" ² Ye' wökékã tã kabaio saruru suéyō etō. Yi tkërka iki, e' ulã a shkame' ar, nïes ì tkekekã wökir kï iwã kkachöie tō ie' dör e' alökwak ese mène ie' a et. Ie' míã kï e' alökã ibolöpã kï.

³ Mik Obeja Pupula tō yëkkuō kkō batsulewã, e' skã batsée et, etã ye' tō ittse tō ì ttsé'ka dökã tkël, e' skã tō iché wépa tso' ipatkërke e' panuk e' skã a: "¡Be' yú!" ⁴ Etã kabaio batsë dettsã. Yi tkërka iki, e' a kawō mène sene bërë nità e' yöttsã kã i' a as pë' ñi ttōwã. Ie' a tabè bérie mène.

⁵ Mik Obeja Pupula tō yëkkuō kkō batsulewã, e' skã batsée et, i' tã ide mañat, etã ye' tō ittse tō ì ttsé'ka dökã tkël, e' skã tō iché wépa tso' ipatkërke e' panuk e' skã a: "¡Be' yú!" Ye' wökékã etã ye' tō kabaio dalolo sué etō. Yi tkërka iki, e' wã iyi es ma'woie dami iulã a. ⁶ Ì ttsé'ka dökã tkël, e' shuã ye' tō ttō ttsé tō iché: "Harinachka kilo elka ë e' tordaë s'kaneblō kã et e' ské ekkë; erë olivo kié ena vino e' kë sulu'warwã be' tō."

⁷ Mik Obeja Pupula tō yëkkuō kkō batsulewã, e' skã batsée et, i' tã ide tkël, etã ye' tō ittse tō ì ttsé'ka dökã tkël, e' bata tō iché wépa tso' ipatkërke e' panuk e' skã a: "¡Be' yú!" ⁸ Ye' wökékã etã kabaio tskrittskris suéyō etō wër suluë. Yi tkërka iki, e' kiè dör S'duōwã. E' itökë eköl skã datse e' kiè dör S'wimblu Ké. Ie'pa a kawō mène kã ulitane wakpa e' mú blatèsö tkël tsiní tã e' et tsiní eukwa tabè wa, bli wa, dué wa ena iyiwak dör se' name ese wa.

⁹ Mik Obeja Pupula tō yēkkuō kkō batsulewā, e' skà batsée et, i' tã ide skēl, etā s'kōtulewā Skēkōl ttē paka' ie'pa tō taniniē e' kueki, e'pa wimblupa suéyō kā' tso' iyi moka Skēkōl a e' dikia. ¹⁰ Ie'pa tso' ichōk Skēkōl a aneule: “A Sa' Kēkōl, be' dōr iyi ulitane tsata, be' dōr batse'r, be' ttō mokiē. ¿Dō mik be' tō wēpa serke diā iyōk ki tō sa' kōtulur esepa dalē'ttsekerō? ¿Mik be' tō ie'pa wōmekettsā weinuk i wamblé'raakitō sa' ki, e' nuí skéie?” ¹¹ Etā ie'pa wakpa bil ekkē e'pa a datsi' saruru mēne iē. Skēkōl tō iché ie'pa a: “A' enúia bērbēr ē dō mik pē' tō a' malepa dōr ye' kanē mēsopa kianeia ttēlur, e'pa kōs ttekeluria wēs a' kōtulurakitō es etā. E'pa panúia tsir.”

¹² Mik Obeja Pupula tō yēkkuō kkō batsulewā, e' skà batsée et, i' tã ide terōl, etā í tka darērēē. Diwō ttsenewā míā ttsettseē wēs datsi' daloloē es. Si'wō míā batsē wēs pé es. ¹³ Bēkwō darolone iyōk ki wēs kalwō tkēttsā siwā' tō mik ibitsirke tajē etā es. ¹⁴ Etā kā jai, e' wōrratēwā wēs yēkkuō wōtrēwāsō es, kē iwērtaiā. Kābata ulitane, dayē nane ulitane, e' kōs e' skēlur bānet. ¹⁵ Etā kā blúpa kōs, pé' tajē kōs, ñippōkwakpa wōkirpa kōs, inukōl blúpa kōs, s'daloiēr tã' tajē esepa kōs, ñies s'klōulewā kanē mésoie, ñies kanē mēsopa malepa, esepa kōs e' blélur ákuk a ena ák blublu tso' kābata a ese dikia e' tsatkoie. ¹⁶ Etā ie'pa tō iché aneule kābata a ena ák blublu a: “¡Sa' blō a' dikia, sa' kkō'nú Skēkōl tkēr ikula' ki kā jai a e' yōki! Ñies Obeja Pupula kēsik yōki sa' kkō'nú. ¹⁷ Ie'pa tō sulitane we'ikeraē siařē e' kēwō detke, kē yi tkōpashkar e' ulā a.”

7

Skēkōl kanē mēsopa wakyōule ie' a

¹ E' ukuōki tã ye' tō Skēkōl biyōchōkwakpa suē dōkā tkēl, e'pa iēter wē kā i' erkerō e' kkō mik. Bōl iēter diwō tskirke e' kke; ekōl dur ulā bua'kka, ekōl dur ulā bakli'kka. Bōl iēter diwō mi'kewa e' kke; ekōl dur ulā bua'kka, ekōl dur ulā bakli'kka. Ie'pa tso' siwā' kōs bitsirke e' wōklō'uk as kē ibitsiria kā i' ki, dayē ki, kal ki, i ki yēs. ² Ie'pa a kawō mēne kā i' ena dayē sulu'ukwā. Ñies ye' tō Skēkōl biyōchōkwak skà suē ekōl, e' datse diwō tskirke e' kke. E' ulā a iyi tso' s'wakyuoie Skēkōl chōk wā, e' a'tser. Ie' ane imalepa tkēl tsāka tã ichéitō ie'pa a: ³ “¡A' kē tō kā sulu'ukwā, dayē sulu'ukwā, kal sulu'ukwā kam sa' tō Skēkōl kanē mēsopa wakyuō iwōtsā ki e' yōki!”

⁴⁻⁸ Etā bil wakyōule e' yēne ye' a. Wēpa wakyōule e'pa dōr se' yē bak kā iaiāē kiē Israel, e' ala'r dabom eyōk ki bōl (12), e'pa aleripa shukite iditsēwō wa iditsēwō wa. Ie'pa ditsēwō kiē Judá, Rubén, Gad, Aser, Neftalí, Manasés, Simeón, Leví, Isacar, Zabulón, José ena Benjamín. Ekkēpa ditsēwō shukite dōkā 12.000 iditsēwō wa iditsēwō wa. Ishukite e'pa dōr seraā 144.000 ekkē.

⁹ E' ukuōki tã ye' wō kēka tã ye' isuē tō s'ditsō dapane tajē kē shtanuk yi a ekkē. E'pa dōr kā ulitane wakpa, ttō kuā'ki kuā'ki, ditsōwō kuā'ki kuā'ki. Ie'pa iēter, itkēr kula' ki ena yi kiē Obeja Pupula, e'pa wōrki. Ie'pa kōs datsi' iē saruruē. Ie'pa ulitane wā sī kō dami iulā a. ¹⁰ Ie'pa tō iché aneule:

“¡S'tsatkē e' datse

Skēkōl tkēr kula' ki ena Obeja Pupula e'pa wā!”

¹¹ Kēkēpa dōkā dabom böyōk ki tkēl (24) ena i' tssē'ka dōkā tkēl, e'pa pamik Skēkōl biyōchōkwakpa kōs iēter. E'pa kōs e' tēlur wōwakkōt, itkēr kula' ki, e' dalōioie ¹² etā ichérakitō:

“¡Es e' idir!

Be' dör sa' blú yöbië, sa' tö be' kikekeka kekraë.

Be' olo ta' tajë, be' wa' ýi ulitane jcher buaë.

Sa' tö wëstela cheke be' a kekraë.

Be' dalöieke sa' tö kekraë.

Be' diché ta' tajë ýi ulitane tsata, be' ë a ì kos or,

¡Es e' idir!”

¹³ E' ukuökí ta' kékëpa döká dabom böyök kí tkël (24), e'pa eköl tö ye' a ichaké: “¿Ie'pa paiëule datsi' saruru wa, e'pa dör yi? ¿Wé ie'pa datse?” ¹⁴ Ye' tö ie' iuté: “A kékëpa, ye' kë wa' ijcher, ichö ye' a.” Eta' ie' tö ye' a iché: “Ie'pa dör wëpa weine siarë sulitane weirke tajë e' këwö ska' e'pa. Erë e' dalé'ttsë' ie'pa tö buaë. Ie'pa tö idatsi' skué yi kië Obeja Pupula e' pé wa eta' idatsi' miá saruruë.

¹⁵ “E' kueki ie'pa iëter Skëköl tso' ikulé kí, e' wörki.

Ñië nañë ie'pa tso' ie' dalöie e' wakanéuk iwé a.

Ie'pa tso' ie' ta' ena ie' tö ie'pa kkö'neraë kekraë.

¹⁶ Ie'pa kë duöpaia bli wa, ie'pa kë er sirpaia.

Diba kë tö ie'pa ña'wëpaia, kaba kë tö ie'pa we'ikepaia.

¹⁷ Obeja Pupula tso' Skëköl kula' o'mik,

e' dör ie'pa kkö'nukwak, e' kueki ie'pa kë weirpaia yës.

Obeja Pupula tö ie'pa wëtseraë di' tum tö sene michoë meke se' a, e' di' yök.

Skëköl tö ie'pa wöriö kos e' paikleraë as ie'pa ttsë'r buaë.”

8

Obeja Pupula tö yëkkuö wörratule e' kkö batsulewa döká kul, e' bata batsée

¹ Mik Obeja Pupula tö yëkkuö wöbatsulewa, e' bata kkö batsée, eta' ká ja' a ká miá mejmeë dö hora shäböts ekkë.

² E' ukuökí ta' Skëköl biyöchökwakpa döká kul iëter Skëköl wörki, e'pa suéyö. Ie'pa a duk mène eköl eköl. ³ E' ukuökí ta' Skëköl biyöchökwak ská de wé ka' tso' ýi moka Skëköl a e' wörki. Ie' wa' iulá a tka' yöule orochka wa ese a'tser. Ie' a ýi masmas mène tajë s'batse'rpa kos e'pa ttöke Skëköl ta' e' kí ioie as ie' tö iña'ù ka' yöule orochka wa iña'woie tso' Skëköl kulé wö shaë, e' kí. ⁴ Eta' ie' tö ýi masmas ña'wé ka' ñe' kí, e' shklë tka ie' ulá mik deka Skëköl wörki s'batse'rpa ttöke ie' ta' e' ta' ñita. ⁵ Ie' tö itka' wá iéka bö' wörkua tso' ka' ñe' kí, e' wa. Bö' wörkua e' uyémi ie' tö ýyök kí. Eta' ká wa' ñe' kí alá wöñane tajë, iblane tajë, ká wötj'wé tajë í tö.

Duk döká kul

⁶ Skëköl biyöchökwakpa döká kul, e'pa wa' duk tso' iwakpa bil ekkë, ie'pa tso'tke iduk bla'wëke e' panuk.

⁷ Eta' Skëköl biyöchökwak eköl tö iduk bla'wé kewe. Eta' mò wöli wösi seseë, ñies bö'wö shutuule pé ta, ese dane tajë ýyök kí wes kalí yër es. Ká i' ena kal e' ñanewa' tajë. Ká i' ena kal kos e' mú blatèsö mañat tsjini ta e' et tsjini ñanewa'. Ñies kakö kos tso' ká i' kí e' ñanewa' seraa.

⁸ E' ukuökí ta' Skëköl biyöchökwak ská tö iduk bla'wé. Eta' ì biteshka kabataie bërie wöñarke bö'ie, e' anewa dayë a. Eta' dayë mú blatèsö mañat tsjini ta e' et tsjini miá péie. ⁹ Iyiwak kos serke dayë a ena kanö kos shköke dayë kí, e' mú blatèsö mañat tsjini ta e' et tsjini enewa.

¹⁰ E' ukuökí ta' Skëköl biyöchökwak ská tö iduk bla'wé, i' ta' ide mañatökicha. Eta' bëkwö bërie wöñarke wes kuatak wöñar es, e' biteshka anewa di' a ena di'

tum a tajë. Di' tso' qos ena di' tum tso' qos, e' mú blatèsò mañat tsíní tã e' et tsíní a bëkwò anewa. ¹¹ Bëkwò e' kiè Bacha'bachaë. Wë bëkwò e' anewa, e' di' qos míã bacha'bachaë. Di' e' t' s'ttélur tajë.

¹² E' ukuòkí tã Skèkòl biyòchòkwak skà tò iduk bla'wé, i' tã ide ktètòkicha. Etã diwò ena si'wò ena bëkwò, e' qos mú blatèsò mañat tsíní tã e' et tsíní qos ttsenewa. E' kuekí ñiwe ena nañewe, e' mú blatèsò mañat tsíní tã e' et tsíní ttsenewa.

¹³ E' ukuòkí tã ye' wòkèkã tã ye' tò pu sué et ur àr kashuk a, e' tò iché aneule: “¡Ayëwëë, ayëwëë, ayëwëë! ¡Wëstela ina kã ulitane wakpa tã, mik Skèkòl biyòchòkwakpa tso'ia mañal e'pa tò iduk bla'weke etã!”

9

¹ E' ukuòkí tã Skèkòl biyòchòkwak skà tò iduk bla'wé, i' tã ide skètòkicha. Etã bëkwò et anewabak, e' suéyò iskí. Eë kãuk tãr tajë iskië, kè s'wò dè'mi ekkè. Kãuk e' kkò wòtèule, e' kkòyottsã mène bëkwò suéyò iskí, e' a. ² Mik ie' tò kãuk kkòyèttsa, etã e' a ishklé deka tajë wës bö' wõnar tajë e' shklé es. E' tò kashuk ttsewewa, e' kuekí diwò kè olo buneia. ³ Shklé e' shua ditski blublué dettsa tajë iyòk kí, ponekã kã wa'ñe, kã ulitane wã iéwa. Ie'pa a kãwò mène s'we'ikòk wës bachè' tò s'kuèwã tã idalè'r es. ⁴ Ie'pa kè a kãwò mène kãkò qos, kalkò qos, e' katòk. Ie'pa a kãwò mène, wépa kè wakyòule Skèkòl wã iwò tsã kí, esepa è we'ikòk. ⁵ Erè ie'pa kè a kãwò mène ittòkukur. Ie'pa a kãwò mène irreuk idalè'r tajë wa dõ si' skèl ekkè. E' dalèr tajë wës bachè' s'kuèwã es. ⁶ E' kèwò ska' tã s'ditsò tò duèwã yuleraè poè, erè duèwã wák, e' tkòrashkar ie'pa yòkí.

⁷ Ditski e' wër wës kabaio tso' ñippoie ese payòule es. Iwòkir kí itkèulekã, ì tkèkã blu' tò iwòkir kí yòule orochka wa ese sué. Iwò wër wës s'ditsò wò wër es. ⁸ Itsã batsjè wës alakòlpa tsã es. Ikà dör wës namu kà es. ⁹ Tabechka àr ibatsj' mik wës ñippòkwakpa tò ieke e' tsatkoie e' sù. Ipiq blar tajë wës carreta skè kabaio tò tũneule michoè ñippòk es. ¹⁰ Ikirè dör wës bachè' kirè es, e' diché wa ie'pa tò s'we'ikeke dõ si' skèl ekkè. ¹¹ Ie'pa blú e' dör Skèkòl biyòchòkwak dör kãuk iskië, e' wòkir. Hebreoie e' kiè dör Abadón. Griegoie e' kiè dör Apolión (kiè e' wa kiane chè: Se' eukwawak).

¹² Íyí sulu e' tsã tka et, erè iskã kianeia böt.

¹³ E' ukuòkí tã Skèkòl biyòchòkwak skà tò iduk bla'wé, i' tã ide tektòkicha. Ye' tò s'ttò ttsé datse kã' tso' yòule orochka wa íyí mokã Skèkòl a eë. Kã' e' bata tkèl a iyòule dula'ie, e' shua s'ttò ttséyò. ¹⁴ E' tò iché Skèkòl biyòchòkwak tò iduk bla'wé írò e' a: “Skèkòl biyòchòkwakpa døkã tkèl tso' moulewã di' tajë kiè Éufrates e' kkòmik, e'pa wòttsòlor be' tò.” ¹⁵ Skèkòl biyòchòkwakpa døkã tkèl e'pa tso'tke Skèkòl wã iwakanéwòie i' kèwò ska'. Ie'pa kanè dör pè' tajë eukwa. Pè' ulitane mú blatèsò mañat tsíní tã e' et tsíní erdawa seraa ie'pa ulã a. Etã Skèkòl biyòchòkwakpa døkã tkèl wòttsérolone iwakanéuk. ¹⁶ Etã ye' a iyène tò ñippòkwakpa dami kabaio kí, e'pa døkã 200.000.000.

¹⁷ Ñippòkwakpa ekkèpa dami kabaio kí, e' sué ye' tò, e'pa wã tabechka àr ibatsj' mik e' tsatkoie, e' wòuale batsé wës bö' wòrkua suèsò es ena siè wës ák bua'buá kiè jacinto es, ena tskiriri wës azufre es. Kabaio ekkèpa wòkir wër wës namu wòkir es. Ñies ikkò a bö' ena shklé ena azufre, e' dòkettsa. ¹⁸ Bö' ena shklé ena azufre dòkettsa kabaio ekkèpa kkò a, e' dör ì mañat sulué dòkè pè' kí e'. E' tò pè' gwéwa tajë. Pè' ulitane mú blatèsò mañat tsíní tã e' et tsíní enewa seraa. ¹⁹ E' wã dör tò kabaio ekkèpa wã diché tso' ikkò a ena ikirè a s'we'ikòie. Ikirè bata dör tkabè chòk wòkir es, e' wa s'shka'wèkeitò.

20 Erë pë' malepa aṭe kē durulune ì sulu tka e' wa, e'pa kē wā ì sulu wamblekerakitō ese olo'yane. Nies aknamapa ena ìyi diököl dalöiekerakitō esepa kē olo'yanerak iwā. Ìyi diököl ñe'pa yöule orochka wa, inukölchka wa, broncechka wa, ákchka wa ena kal tak wa, ese kōs wōbla kē wawër, kē kukuō wattsër, kē shko, erë ie'pa tso'ia idalöiök ikëkölíe. 21 Ie'pa kē er maneone. Ie'pa s'ttekewajā, alibchōkeia, trërkeia, akblōkeia.

10

Skëköl biyöchökwak e'wā yëkkuō a'tser iulā a

1 E' ukuōkī tā ye' tō Skëköl biyöchökwak suë eköl, e' diché tā' tajë. Ie' datse ká jai a paiëulewā buaë mò wa. Shkaba' tkënear iwökír tsakā. Ie' wō dalöburke wës diwō es. Ie' klölobo wa'ñe wër wës bö' wōñar es. 2 Ie' wā yëkkuō tsitsirla a'tser iulā a shubukaule. Ie' klō bua'kka tkékaitō dayë kī, iklö baklī'kka tkékaitō ká sí kī. 3 Eta ie' ane tajë wës ma' name ar es. Mik e' one, eta alá blane dōkā kuktökicha. 4 Ì ché alá tō e' shtök ye' mí yëkkuō kī, erë ttō tseyō datse ká jai a e' tō iché: “Kë ishtar, iblōwābō bërë.”

5 Eta Skëköl biyöchökwak suëyō iklö et tkërka dayë kī, iklö et tkërka ká sí kī, e' ulā bua'kka kékā ká jai a 6 tā ichéitō: “Skëköl ser michoë e' tō ká jai ena ká i' ena dayë ena ì kōs tso'ia, e' yö'. Ie' wörkī ye' tō iché tō ì cheke ye' tō e' dör mokī. Skëköl kē tō ì panepaiā. 7 Ì tso' Skëköl wā ier a blëule wë, e' yë'bakitō ikanë mésopa dör ittekölpa e'pa a, e' wā ordaë mik Skëköl biyöchökwak bata tō iduk bla'wë eta.”

8 Eta s'ttō tseyō datse ká jai a, e' tténe ye' tā tā ichéitō: “Be' yú Skëköl biyöchökwak klō et tkërka dayë kī eta iklö et tkërka ká sí kī, e' ska', eta yëkkuō a'tser iulā a shubukaule, e' klō'ú.” 9 Eta ye' mí Skëköl biyöchökwak dur e' ska' tā yëkkuō e' kiéyō ie' a. Ie' tō ye' a iché: “Íkë, ikatōwābō. Be' kkō a be' tō ittseraë tō blo'bloë idir wës bulali es, erë be' shuā imiaraë bacha'bachaë.”

10 Eta yëkkuō a'tser Skëköl biyöchökwak ulā a, e' klō'wéyō tā ikatéwayō. Ye' kkō a tā blo'bloë idir wës bulali es, erë mik ie' ye' shuā, eta imiā bacha'bachaë. 11 Eta ttë i' yëne ye' a: “Ì wamblërmi ká kua'kī kua'kī wakpa tajë tā, ñies ditsöwō kua'kī kua'kī wakpa tajë tā, ñies s'ttō kua'kī kua'kī wakpa tajë tā, ñies ká blúpa tajë tā, e' kōs chök be' kawōtā Skëköl ttekölíe.”

11

Skëköl ttekölpa böl

1 Eta ye' a kua' mène ká ma'woie. Ye' a iyëne: “Be' yú, Skëköl wé kibi, e' ma'uk. Nies ká' tso' ìyi mokā Skëköl a, e' ma'ú. Bil s'tso' Skëköl dalöiök iwé a, e' shta'úttā. 2 Erë Skëköl wé kibi upa aṭe u'rki e' meule pë' kē dör judiowak esepa a, e' kuekī e' kē ma'war be' tō. Ie'pa tō Skëköl kē, e' dör Jerusalén dör batse'r e', e' klō'wërawā, sulu'wërawā ì sulu wa dō si' dōkā dabom tkëyök kī böt (42) ekkë. 3 Eta eë ye' tō ye' ttekölpa patkeraë böl ye' ttë pakök ká dōkā mil eyök kī cien böyök kī dabom teryök (1.260 días) ekkë. Ie'pa paiëule datsi' kra'kraë wa s'ká datsi' sù.”

4 Olivo klō bölka ena bö'wōla tular ituloka kī dōkā böt tso' Skëköl wörkī ká jai a, e' yë'bak ká iaiäë Zacarias tō, e' wā dör ttekölpa böl e'. 5 Yi datse ie'pa böl we'ikök suluë kiane ppë, kiane ttëwā, e' tā ese ewërawa ie'pa tō bö' dōkettsā ie'pa kkō a e' wa. 6 Ie'pa tso' Skëköl ttë pakök ittekölpaie, e' dalewa ie'pa a kawō mène kalī wöklö'ukwā as kē iyër. Nies ie'pa a kawō mène di' mane'uktsane

pëie. Nies kawö mène ie'pa a ì sulu qos mukka ká i' wakpa kî bitökicha ie'pa kî ikiane ekkë.

⁷ Erë mik ie'pa tö Skëköl tte paké one, eta iyiwak sulusi aknamaie e' döraka kawk tajë iskië e' a. E' ñippöraë ie'pa ta, eta ie' alöraka ie'pa kî, eta itteraluritö.

⁸ Ie'pa nu ardaë tkëter Jerusalén ká shushaë sulitane wörki. Ká e' a ie'pa Këköl kötwarakitö wötëulewa krus mik. Skëköl a ká e' dör suluë wes Sodoma ena Egipto es. ⁹ Pë' datse ká wa'ñe, ditséwö kuá'kî kuá'kî, ttö kuá'kî kuá'kî ena ká kuá'kî kuá'kî wakpa e'pa tö Skëköl ttekölpa nu sueraë dö ká mañat kî shaböts ekkë. Ie'pa kë tö kawö mepa yi a inú wötökwa. ¹⁰ Ká ulitane wakpa ttsë'rdäë buaë, ie'pa böl duolur e' kueki. Skëköl ttekölpa böl tö ie'pa we'ik siarë, e'pa duolur, e' tö ie'pa ttsë'weraë buaë, e' kueki ie'pa íyi kakmeraë ñi a.

¹¹ Mik ká mañat kî shaböts e' tka, eta Skëköl tö ittekölpa böl duolur, e'pa shkë wékane ta ie'pa e' duéka. Wépa tö e' sué, e'pa qos suane iyöki tajë. ¹² E' ukuöki ta ttö darërë datse ká jai a, e' ttsé ittekölpa tö, e' tö iché: "jA' shkoka íe!" Eta ie'pa mika ká jai a mò shua, e' sué ibolökpa tö. ¹³ E' wösha ta í tka darërëë, e' tö Jerusalén mú blatësö doka dabop ta e' et tsini chöraë í ulá a. Iwakpa duolur doka mil kuryök (7.000). Imalepa ate ttsë'ka, e'pa qos suanerak tajë. Ie'pa tö Skëköl tso' ká jai a, e' kikéka.

¹⁴ Es ì suluë skà tka, i' ta ide bötökicha. Ì suluë skà datseia bet, e' ta ide mañatökicha.

Duk blane, i' ta ide kuktökicha

¹⁵ Eta Skëköl biyöchökwak bata tö iduk bla'wé, i' ta ide kuktökicha. Eta s'ttö ttséne tajë darërëë ká jai a, e'pa tö iché:

"I' ta ká ulitane wakpa ena iwökirpa, e'pa de Skëköl ena wé pairine'bitü idi' wa s'blúie, e'pa ulá a. Ie'pa tö s'wëttsë michoë blu'ie."

¹⁶ E' ukuöki ta këképa doka dabom böyök kî tkël (24) tulur ikula' kî Skëköl ska, e'pa e' télur wöwakköt Skëköl wörki idalöiök. ¹⁷ Ie'pa tö iché:

"A sa' Këköl, be' diché ta' tajë íyi ulitane tsata. Be' tso'tke tsawe ta, be' tso' í'ñe ta, ñies be' tso' aishkuö ta këkraë. Be' e' tkéka ká ulitane wakpa blúie be' diché tajë wa, e' kueki sa' tö icheke wéstela be' a.

¹⁸ Ká ulitane wakpa wépa dör be' bolökpa, esepa we'ikeketke be' tö kësik wa, e' kéwö de i' ta. E' kueki ie'pa ulune tajë be' kî.

S'duulewa qos e' shulirke, e' kéwö detke.

Nies be' kanë mésopa ena be' ttekölpa ena s'batse'r malepa tö be' dalöieke, pë' dalöiërtá esepa ena pë' esepa,

e'pa qos a iské meketke be' tö, e' kéwö de.

Wépa tö s'ditsö ewéwa ká i' kî,

esepa ewékewa be' tö, e' kéwö detke."

¹⁹ Eta Skëköl wé tso' ká jai a, e' wékkö bunane, e' shua Skëköl tö ittë me' se' a, e' kélkuö suéyö. Eta alá wöñane blane tajë, e' ttséyö. Í tka darërëë, nies mò wösi sesëë blubluë, e' dane tajë kaljie.

¹ E' ukuökj tã ilè tajë suéyö kã jai a ilè wà kkachöie. E' dör alaköl eköl parratulewã diwö wã. Si'wö tso' ie' klö dikjã. Iwökir kj ì tkërã wës blu' wökir kj itkëkã es, e' yöule bëkwö dökã dabom eyök kj böt (12) e' wa. ² Alaköl batsöketkër buklú, e' kirinemitke, e' tö ie' kköchöweke tajë.

³ E' ukuökj tã ye' tö ilè skã sué kã jai a ilè wà kkachöie. E' dör iyiwak sulusi aknamaie blublüë, e' dör këtali këköl wák batsë e'. Iwökir dökã kul, e' kj idula' tulurkã dökã dabop. Nïes iwökir kos kj itulurkã wës blu' wökir kj itkër es.

⁴ Bëkwö kos mú blatësö mañat tsiní tã e' et tsiní kaléttãitö dö kã i' kj ikirë wa. Ie' e' duékã alaköl alã kurketke, e' wöshaë ipanuk ilã kurketke e' katowaie.

⁵ Alaköl alã kune wëm, e' suletënebak kã ulitane wakpa wëttsuk iblúie. Ie' tö ie'pa wëttseraë yësyesë idichë tajë wa. Erë alã e' yënetsã imì ulã a, minetser wë Skëköl tkër ikulé kj ee. ⁶ Alaköl e' tkashkar këtali këköl yökj tã imíã kã sir poë wë kë yi serku' tajë ese ska'. Eë Skëköl tö kã me'baktke ie' a. Eë ie'pa tö alaköl se'weke kã dökã mil eyök kj cien böyök kj dabom teryök ekkë (1260).

⁷ E' ukuökj tã ie'pa ñippémi tajë kã jai a. Skëköl biyöchökwak kibi kië Miguel, e' ena imalepa, e'pa ñippé tajë këtali këköl tã. Këtali këköl ena iklépa, e'pa ñippé tajë ñies, ⁸ erë Miguel e' aléka ie'pa kj. E' kuëkj këtali këköl ena iklépa, e'pa kë a kawö mène senukiã kã jai a. ⁹ Es këtali këköl bërie uyëttsarakitö kã jai a dötttsã kã i' kj iklépa kos etã. Këtali këköl e' dör tkabë bak kã iaiã kië Bë ena Satanás e'. Ie' dör kã ulitane wakpa kitö'ukwak as ie'pa ì sulu wamblö.

¹⁰ E' ukuökj tã ttö darërëë ttséyö kã jai a tö ichë:

“Bata ekkë tã Skëköl tö se' tsatkée,
ie' e' tkëkatke ì ulitane blúie ðiché tã tajë.

Wë pairi' bitu' ie' tö idi' wa s'blúie
e' detke kã ulitane wakpa wökirie.

Satanás bak s'yamipa kkatök ñië nañë Skëköl a,
erë bata ekkë tã ie' uyëttsaitö.

¹¹ Obeja Pupula kötëwã, e' pë tëne se' skéie,
ie' mik s'yamipa erblé,
e' tté buaë paké ie'pa tö,
e' kuëkj ie'pa e' aléka Satanás kj.

Ie'pa kë tkine tté buaë e' dalërmik ittëwã e' kj.

¹² A Skëköl biyöchökwakpa serke kã jai, a' ttsë'nú buaë!
Erë iwëstela ina wëpa tso' kã i' kj ena dayë kj esepa tã!
Bë wã ijcher tö ie' kéwö dökewatke tsinet,
e' kuëkj ie' ulune tajë, ie' dé'ttsã a' we'ikök.”

¹³ Mik këtali këköl tö isué tö ie' uyanettsã dötttsã kã i' kj, etã ie' tö alaköl alã kune', e' tötiëmi. ¹⁴ Erë alaköl a pu pik mène as iur kamie këtali këköl yökj ie' kã tso' kã sir poë wë kë yi serku' ee. Eë ie'pa tö ie' se'weraë dö duas mañal kj shaböts. ¹⁵ Etã këtali këköl tö di' tué ikkö a tajë as e' tö alaköl katömi. ¹⁶ Erë iyök tö alaköl kímé. Iyök tskinane tã di' tué këtali këköl tö ikkö a, e' yëwa iyök tö. ¹⁷ E' tö këtali këköl uluwéka tajë alaköl kj. E' kuëkj ie' míã ñippök alaköl e' aleripa datse ie' itökj e'pa tã. Ie'pa dör wëpa tö Skëköl tté dalöiëno, e' iuteke buaë e'pa. Nïes ie'pa e' tkëwã darërëë këkraë Jesús tté mokj e' a kë olo'yeta'. ¹⁸ Etã këtali këköl demi e' duékã dayë kkö mik.

13

Iyiwak sulusi aknamaie e' deka dayë a

¹ Eta ye' tō isué tō iyiwak sulusi aknamaie deka etō dayë a, e' wōkir dōka kul, idula' tulturka dabop. Idula' kōs kī itulturka wes itkēr blu' wōkir kī es. Ie' wōkir bik ekkē kī kiē kitule et et, e' kōs tō Skēkōl cheke suluë. ² Iyiwak sulusi sué ye' tō, e' dōr wes namu es, iklō dōr wes sini'urri bērie klō es, ikkō dōr wes ma' name kkō es. Iyiwak sulusi e' a kētali kēkōl tō idiché ena kawō mé s'blúie s'wēttsōie. ³ Iyiwak sulusi e' wōkir dōka kul, iwōkir ek shka'ule tajë wēsua ittēwamiitō ekkē. Erë e' buanene bet. E' tō ká ulitane wakpa tkiwēwajajë. E' kuekī ie'pa tō ie' klō'wē iblúie. ⁴ Kētali kēkōl tō idiché me'baktke iyiwak sulusi dē'ka dayë a e' a, e' kuekī ie'pa tō idalōie ikēkōlie. Nies ie'pa tō iyiwak sulusi e' dalōie. Ie'pa tō iché: “Kē yi dōr wes ie' es. Kē yi e' alōpaka ie' kī.”

⁵ Iyiwak sulusi dē'ka dayë a e' a kawō mēne e' tstsōkka tajë, Skēkōl chōk suluë. Nies kawō mēne ie' a blu'ie s'wēttsuk si' dōka dabom tkēyōk kī bōt ekkē (42). ⁶ Eta es ie' tō iwà wamblé. Ie' tō Skēkōl ena Skēkōl kiē e' ché suluë. Nies ie' tō Skēkōl wé ena wēpa serke ká jai a, e' kōs ché suluë. ⁷ Nies kawō mēne ie' a nippōk s'batse'rpa tso' ká i' kī e'pa ta e' alōkka ie'pa kī. Kawō mēne ie' a blu'ie ká ulitane wakpa, s'ttō kua'kī kua'kī, ditsōwō kua'kī kua'kī, e'pa kōs wēttsuk. ⁸ Wēpa dōr Obeja Pupula kōtulewā se' skéie, e' icha, esepa kiē tso' kitule iyēkkuō kī kuaë, mik Skēkōl tō ká i' yō' e' yōkī. Yēkkuō e' dōr sene michōe' e' yēkkuō. Wēpa kiē tso' kitule yēkkuō e' kī, esepa kē wā iyiwak suluë e' dalōiēne'. Erë ká ulitane wakpa malepa, wēpa kiē kē ku' kitule sene michōe' yēkkuō kī, esepa kōs tō iyiwak sulusi dē'ka dayë a e' dalōie ikēkōlie.

⁹ Ì cheke ye' tō, e' tssō a' ulitane tō:

¹⁰ “Wēpa suletē'bak Skēkōl tō klō'wēwā, esepa tserdami klōulewā.

Wēpa suletē'bak Skēkōl tō duōkwa tabè kkō a, esepa tterawā tabè wa.”

E' wa s'batse'rpa e' tkōwā darērē ena ierblō ie' mik e' wērdaë.

Iyiwak Sulusi aknamaie deka etō iyōk a

¹¹ E' ukuōkī tā ye' tō iyiwak sulusi aknamaie skà sué etō, e' deka iyōk a. Idula' dōr bōtō wes obeja wē'ñe dula' es, ittō wes kētali kēkōl ttō es. ¹² Ie' wā kawō tso' i' kōs wōie wes iyiwak sulusi dē'ka dayë a e' wā itso' es. Ie' kaneblōke iyiwak sulusi dē'ka dayë e' a. Ie' kanē dōr ká ulitane wakpa kōk iyiwak sulusi dē'ka dayë a shka'ule tajë iwōkir kī wēsua ittēwamiitō, e' dalōiōk. ¹³ Ì kē or yi a, ese wētō tajë dōka bō' kiēitō ká jai a, e' tā ibitēshka tajë dōttsa ká i' kī silitane wōrkī. ¹⁴ Ì kē or yi a, ese wé tajë ie' tō iyiwak sulusi dē'ka dayë a e' wōrkī. E' wa ie' tō ká ulitane wakpa kē dōr Skēkōl icha, esepa kōs kitō'wé tajë. Ie' tō ie'pa a iché: “Iyiwak sulusi dē'ka dayë a e' shka'ule tajë iwōkir kī tabè wa erë ishkenekane e' diōkōl yuō iwák suë idalōioie.” ¹⁵ Iyiwak sulusi dē'ka iyōk a e' a kawō mēne siwā' muk iyiwak dē'ka dayë a e' diōkōl yōne e' a as ittōka, ñies as tō wēpa kē tō idalōie, esepa ttōkwa patkō. ¹⁶ Nies iyiwak sulusi dē'ka iyōk a, e' tō ká ulitane wakpa kē e' muk wakyuë iulà bua'kka kī ò iwōtsa kī. Pē' ēsepa ena pē' dalōiērtā', pē' siarēpa ena pē' inukōl blúpa, pē' klōulewā kanē mésoie ena pē' kē dōr es, e'pa kōs kawōtā e' muk wakyuë. ¹⁷ Wēpa wakyōule es, esepa ē

a kawō mène iyi taṭuk ena iyi wataṭuk. Ie'pa koş wakyöule iyiwak sulusi dē'ka dayē a e' kiē wa ö ikiē e' número wa.

¹⁸A' kawōtä iwā bikeitsökwa buaē as a' éna iar tō i kiane yēnuk. Wépa didir ena ká ane buaē, esepa éna iwā armi buaē. Iyiwak sulusi dē'ka dayē a e' número dör s'ditsö eköl e' número, e' dör cien teryök kī dabom teryök kī teröl (666).

14

Obeja Pupula ena wépa tsatkēne esepa

¹E' ukuökī ta ye' tō Obeja Pupula suē tō idur kabata kiē Sión e' wōbata kī. Ie' ta pē' tso' tajē dōka 144.000 ekkē. Ie'pa koş wōtsa kī Obeja Pupula ena iyē, e'pa kiē tso' kitule. ²E' ukuökī ta ye' tō ittse tō i blarke tajē ká jai a, e' blar wes di' blar tajē ákttō mik es, wes alá blar tajē es, e' dör wes s'blar tajē ma'ma kiē arpa wa es. ³Pē' tso' tajē dōka 144.000, e'pa iēter Skéköl kulé wōshāē nīes itso' ttsē'ka dōka tkēl ena kēkēpa dōka dabom böyök kī tkēl (24), e'pa wōshāē ie'pa iēter. Ie'pa tso' ttsök tse pa'alī wa. Ká ulitane wakpa shūa e'pa ē tsatkēne, e' kuekī kē yi skā a e' yōnuk tse e' wa. ⁴Ie'pa dör yēsyesē, kē e' iaoulekā trē wa yēs. Ie'pa michoē Obeja Pupula itōkī wé imi'ke ee. Ie'pa tsatkēne, ie'pa dör wes iyi tsá mène Skéköl a ena Obeja Pupula a es. ⁵Ie'pa kē kayēule yēs. Ie'pa kē kī i sulu ta' Skéköl wōa.

Skéköl biyöchökwakpa dōka teröl

⁶E' ukuökī ta ye' tō Skéköl biyöchökwak skā suē eköl urkear kashuk a. E' wa Skéköl ttē buaē yöbiē e' dami wā pakē ká ulitane wakpa a, s'ditsöwō ulitane a ena s'ttō kua'kī kua'kī ulitane a. ⁷Ie' tō iché aneule: "Skéköl tō sulitane shuleketke, e' kēwō detke. E' kuekī Skéköl dalöiö, ie' kīkōka. Kashuk ena ká i' ena dayē ena di' ulitane, e' koş yö'itō, e' kuekī idalöiö sulitane tō."

⁸Eta Skéköl biyöchökwak skā debitu idē'bitu kewe, e' itōkī, e' tō iché: "Ká kibi tajē bua'iewā kiē Babilonia, e' enewa seraā, sulunewā. Babilonia wakpa tō ká malepa wakpa erkiōwē i sulu wamblök ie'pa ta wes s'ttēka blo' wa senokka ita es. E' kuekī ká e' wakpa enewa."

⁹Eta Skéköl biyöchökwak skā debitu itōkī, e' tō iché: "Wépa tō iyiwak sulusi dē'ka dayē a e' ena idiököl dalöiē ta ie' mērak wakyuē iwōtsa kī ö iulā kkue kī, ¹⁰esepa we'ikeraē Skéköl tō. Ie' kēsik tajē e' ardaē seraā ie'pa kī. E' dör wes ie' tō ie'pa ké i bacha'bachaē e' yōkwa seraā es. Ie' tō ie'pa we'ikeraē tajē kekraē bō' wōnarke azufre ta e' wa ibiyöchökwakpa batse'r e'pa wörkī ena Obeja Pupula wörkī. ¹¹Wépa tō iyiwak sulusi dē'ka dayē a e' dalöiē, nīes idiököl dalöiérakitō, e'pa e' me' wakyuē iyiwak sulusi e' kiē wa, esepa weirke bō' kē a, e' shklē batró michoē kē iwōittā'wa nīē nañē."

¹²S'batse' rpa tō ie' ttē dalöiēno, e' iutē buaē, nīes ie'pa tkēulewā darērēē Jesús mik. E' wa ie'pa diché wērdaē.

¹³E' ukuökī ta ye' tō ttō datse ká jai a e' tse. E' tō ye' a iché: "Iñe ta ena aishkuō ta wépa erblē' Jesús mik ta idurulune es, ayēcha buaē esepa." Nīes Skéköl Wiköl tō iché: "E' dör mokī, ie'pa kanēblē' darērēē Skéköl a ká i' kī, e'pa enraē aishkuō ta. I buaē koş o' ie'pa tō, e' skē dōraē ie'pa ulā a."

¹⁴E' ukuökī ta ye' tō mò saruru suē, mò saruru e' kī yi tkēr eköl wēr tō ie' dör S'ditsö Alā. Ie' wōkir kī itkēulekā i tkekekā blu' wōkir kī yöule orochka wa ese. Tabe ká di'diē tso' iyiwō toie, ese a'tser ie' wa. ¹⁵Eta Skéköl biyöchökwak eköl e' yétsa Skéköl wé tso' ká jai a e' a, eta iché aneule yi tkēr mò bata kī e' a: "Ká ulitane wakpa dör wes iyiwō es, e' kēwō detke wōstē wes iyi wōstēsō

es. E' kuękį e'pa wöshtö be' tabè wa." 16 Eta yi tkër mò bata kį, e' tō itabè watè ká i' kį, eta iwà wöshtéitō.

17 E' ukuökį ta Skëköl biyöchökwak skà e' yéttsa Skëköl wé tso' ká jai a e' a. Ie' wa tabè kà di'diè a'tser. 18 E' ukuökį ta Skëköl biyöchökwak skà tso' e' dör ka' tso' iyi moka Skëköl a e' bö kanëukwak. Ie' dettsa ta ichéitō aneule wé wa tabè dami e' a: "Uwawö kos tso' ká dià a e' detke wöshtè, e' kuękį uwawöli kicha tō tabè wa." 19 Eta Skëköl biyöchökwak, e' tō uwawöli kos kicha té ta iékaitō ákuk a wé iwöli ñateke idiö yottsaiè e' a. Ákuk e' wà kiane chè tō Skëköl tō ibolöpka we'ikeraè ikësik wa wes uwawö ñatèsö es. 20 Ákuk e' tso' Jerusalén bánet, e' a iwöshté Skëköl biyöchökwak tō e' iène. Mik iñatène, eta s'pè tène tajè wër wes di' tajè suèsö es. Ibatsį dör kilómetro doka cien mañayök (300) ekkè, ishölö dör metro et kį shaböts.

15

İ sulu bata datse

1 E' ukuökį ta ye' tō i skà sué ká jai a ilè wà kkachoiè, e' tō ye' tkiwéwa. E' dör Skëköl biyöchökwakpa doka kul, e'pa wa i sulu bata datse doka kul ká i' wakpa kį, e' dami. Mik i sulu ikkëpa tka, eta Skëköl kësik tajè e' wöklöne.

2 Ñies ye' tō isué tō i me'r bërie dayè sué, e' wër wösüochka sué sarërèè shutuule bö' wörkua wa. Ñies wépa e' ali'kabak iyiwak sulusi dë'ka dayè a e' kį ena idiököl kį, esepa suéyö. Ie'pa kè e' menettsa wakyuè iyiwak sulusi kiè e' número wa. Ie'pa ièter dayè e' kkömik. Ma'ma blarta' kiè arpa me' Skëköl tō ie'pa a, e' a'tser ie'pa wa. 3 Skëköl kanè méso kiè Moisés e' ttsè, ñies Obeja Pupula ttsè, e' ttseitseke ie'pa tō, e' tō ichè i' es:

"A Skëköl, be' diché ta' tajè iyi ulitane tsata.

İ kos wé be' tō, e' dör tajè buaè, e' tō sa' tkiwéwa.

Be' è dör ká ulitane wakpa blü.

Be' dör yësyësè, be' ttö etkè.

4 A Skëköl, sulitane tō be' dalöieraè.

Sulitane tō be' kikeraka.

Be' è dör batse'r.

Sulitane wa ijcher tō be' tō s'shüleke yësyësè,

e' kuękį ká ulitane wakpa döraè be' ska' be' dalöiök."

5 E' ukuökį ta Skëköl wé tso' ká jai a, e' úshü dalöiërta' tajè shute, e' suéaryö áie, e' shüa ttè me'bak Skëköl tō se' a e' tso' bléule. 6 Skëköl biyöchökwakpa doka kul wa i sulu datse ká i' kį e' damirak iwà iulà a, e'pa dettsa Skëköl wé e' a. Ie'pa datsi' yöule datsi' kiè lino ese wa e' dör saruruè wöñarke dalalalè, ikiparuo àr iwà icho' mik, e' dör oro. 7 İ tso' ttsë'ka doka tkël, e' eköl tō tka' yöule orochka wa, e' mé Skëköl biyöchökwakpa kul a eköl eköl. Tka' e' a Skëköl ser michoè e' kësik iène chiè. 8 Eta Skëköl wé e' wà ièneka Skëköl olo tajè ena idiché tajè e' shklè wa. Kè yi döpawa Skëköl wé e' a dö mik, i sulu dami Skëköl biyöchökwakpa kul wa, e' wà tka eta.

16

1 Ye' tō yile ttö ttsé darërèè Skëköl wé a, e' tō iché Skëköl biyöchökwakpa kul a: "İA' yú ta' a' tka' wà iène Skëköl kësik wa, e' wà tköttsa ká dià kį!"

Tka' wà iène Skëköl kësik wa doka kul

² Skëköl biyöchökwak tsá, e' tó itká' wà tkéttsá ká i' kǐ, etá wépa wakyöule iyiwak sulusi dé'ká dayé a e' kiè wa ñies idiököl dalöierakitö, esepa kos kǐ s'méwö sulusi tschine dalër tajë.

³ E' ukuökǐ tǎ Skëköl biyöchökwak skà tó itká' wà tkéttsá dayé kǐ. Etá dayé míá péie wés wém kötulewá pé es. Iyiwak kos tso' dayé a duolur yës.

⁴ E' ukuökǐ tǎ Skëköl biyöchökwak skà tó itká' wà tkéttsá di' kos kǐ. Etá di' kos míá péie. ⁵ E' ukuökǐ tǎ ye' tó ittsé tó Skëköl biyöchökwak dör di' kkö'nukwak, e' tó iché:

“A Skëköl, be' dör batse'r,
be' tso'tke tsawe tǎ, i' ñe tǎ ena kekraë.
Kekraë be' tó s'shüleke yësyësë,
e' kuëkǐ e' dör buaë tó be' tso' ie'pa we'ikök es.

⁶ Ie'pa tó s'batse'rpa ena be' ttekölpá,
e'pa kötulur pé tène tajë, e' kuëkǐ e' dör buaë tó be' tó ie'pa we'iké es.
I' ñe tǎ be' tó ie'pa ské kéné pé yök.
Es ie'pa kǐ inuí ské dene.”

⁷ E' ukuökǐ tǎ kǎ' tso' iyi moka Skëköl a eë ttö ttséyö se' ttöie e' tó iché: “A Skëköl, be' diché tǎ' tajë iyi ulitane tsata, ayëcha e' dör mokjë, be' tó ie'pa nuí shulé mokjë yësyësë.”

⁸ E' ukuökǐ tǎ Skëköl biyöchökwak skà tó itká' wà tkéttsá, e' ane diwö kǐ. Etá diwö a kawö mène s'ditsö ña'ukwa iba tajë e' wa. ⁹ Dìba e' tó sulitane pa shayo'wéttsá tajë. Ì sulu ikké kos patké Skëköl tó ie'pa kǐ, erë ie'pa kě éna ì sulu wambleke ie'pa tó ese olo'yak, ie'pa kě er mane'wak ie' a. Ie'pa kě éna ie' kikakka. E' skéie ie'pa tó ie' ché suluë.

¹⁰ E' ukuökǐ tǎ Skëköl biyöchökwak skà tó itká' wà tkéttsá, e' ane wé iyiwak sulusi dé'ká dayé a e' tkërka e' kǐ. Etá ie' ká kos ttsenewá wés stui es. Ká ulitane wakpa tó iku' kuele ipá dalër tajë e' ë kuëkǐ. ¹¹ Erë ì sulu wambleke ie'pa tó, ese kě olo'yè ie'pa tó. Ie'pa pa dalër tajë ñies ie'pa tteke smewö sulusi tó, e' kuëkǐ ie'pa tó Skëköl tso' ká jai a e' ché suluë.

¹² Skëköl biyöchökwak skà tó itká' wà tkéttsá, e' ane di' tajë kiè Éufrates e' a. Etá di' tajë e' sinewá as blu'pa datse diwö tskirke e' wa, esepa tkömi buaë iñippökwapka tǎ. ¹³ E' ukuökǐ tǎ ye' tó wimblupa sulusi sué bukuë'ie mañat. Et dettsá kétali kéköl e' kkö a. Èt dettsá iyiwak sulusi dé'ká dayé a e' kkö a. Ibatá èt dettsá iyiwak sulusi e' tteköl kkö a. ¹⁴ Bukuë' e'pa dör aknamapa. Ì kě or yi a, ese ormi ie'pa a. Ie'pa mi'ke blu'pa tso' ká wa'ñe, e'pa dapa'uk ñippök Skëköl diché tǎ' tajë iyi ulitane tsata, e' tǎ, mik ikéwö de sulitane shulök etá.

¹⁵ Skëképa Jesucristo tó iché i' es: “Ye' ttö ttsö. Mik ye' datsene, etá ye' datse kě e' biyö yeule wés akblökwak döwá es. Wépa tso' erki ye' panuk, idatsi' tso'tke buaë iénoie, ayëcha buaë esepa. Es ie'pa kě shkópa sume sulitane wörki tǎ ija'ëkarak.”

¹⁶ Etá aknamapa mañal, e'pa tó blu'pa dapa'wéká ká kiè hebreoie Ar-magedón ee.

¹⁷ Etá Skëköl biyöchökwak bata tó itká' wà tkéttsá, e' ane kashuk a. Etá se' ttöie darërëë tse ye' tó datse blu' kulé tso' Skëköl wé a e' ska, e' tó iché aneule: “i'Ye' tó iwakanewétke!” ¹⁸ Etá alá wöñane tajë iblane tajë. Í tka darërëë, e' tó ká wötí'wé tajë kos ì bakule ká i' kǐ e' tsata. ¹⁹ Ká wa'ñe wé s'ditsö serke, e' kě kos enewa. Ká kibi tajë bua'iewá kiè Babilonia, e' tskinewá atë mañat tsini. Es Babilonia kǐ Skëköl kësik suluë blé, ì sulu wamblekerakitö ese nuí kuëkǐ.

E' dör wēs Skëköl tō ie'pa kè i bacha'bachaë yökwa sēraā es. ²⁰ Dayē nane kōs, kabata kōs, e' cholur. ²¹ Nies mò wōli wōsi sēsēē, e' wōsi es tkōkā dabom tkēyōk (40) kilo tsatā, ese dane tajē s'ditsō kī wēs kalī yēr es. E' tō s'ditsō we'ikē tajē e' kuekī ie'pa ulunekā Skëköl kī tā ie' ché suluē.

17

Alaköl trēr tajē e' weirdaē

¹ Skëköl biyōchōkwakpa dōkā kul wā tka' tso', e' eköl de ye' ska' tā ye' a ichéitō: “Be' shkō ye' tā, sūyō be' a ikkachē wēs Skëköl tō alaköl trēr tajē kkeaulekā tajē, e' we'ikē. Alaköl e' tkērka' di' tso' tajē e' bata kī. ² Kā ulitane blūpa e' mettsa trēnuk ie' tā. Nies ká ulitane wakpa e' mettsa i sulu wamblōk wēs ie' es kē wōklōrta' wēs s'tteke blo' tō es.”

³ E' ukuōkī tā Skëköl Wiköl de tajē ye' kī tā Skëköl biyōchōkwak wā ye' mītsēr ká sir poē wē kē yi serku' tajē ese ska'. Etā eē ye' tō alaköl suē eköl tkērka' iyyiwak sulusi dē'ka' dayē a wák batsē e' kī. Iyyiwak sulusi e' pa kōs kī kiē tso' kitule tajē kuā'kī kuā'kī. Kiē e' wā kōs tō Skëköl cheke suluē. Iwōkir dōkā kul, idula' dōkā dabop. ⁴ Alaköl e' paiēule buaē idatsi' dōr sielsiel' ena batsē. Ikītkēule buaē tajē oro wa ena ák bua'buwa wa ena ákwōla bua'buwa kiē perla ese wa. Tka' yōule oro wa, e' a'tser iwā wā iēule chiē blo' wa. Blo' e' tō i kōs wēr suluē Skëköl wa ena alaköl e' ia'wēkā trē wa e' chē. ⁵ Ie' wōtsā kī ttē tso' kitule. Ttē e' wā blēulewā se' yōkī, e' tō ichē: “Ye' dōr ká kibi tajē kiē Babilonia. Ye' dōr alakōlpa trēr suluē esepa kōs mī. Nies ye' dōr i kōs tso' ká i' kī wēr suluē Skëköl wa ese mī.” ⁶ Etā ye' tō isuē tō alaköl tteke blo' tō. Blo' e' dōr s'batsē rpa kōtuluk ie'pa tō Jesús ttē kuekī, e'pa pē. E' tō alaköl e' tteke blo'ie. Mik ye' tō ie' suē etā ye' tkinewā tajē. ⁷ Etā Skëköl biyōchōkwak tō ye' a ichakē: “¿I' kuekī be' tkinewā? Alaköl e' ena iyyiwak sulusi wōkir dōkā kul, idula' dōkā dabop, e' kī alaköl tkērka, e' wā pakeke ye' tō be' a. ⁸ Iyyiwak sulusi suē be' tō, e' bak senuk ká iaiāē, e' kē ku'ia' i'ñe tā, erē ie' dōrakā kauk tajē iskiē, kē s'wō dē'mi ekkē, e' a. E' ukuōkī tā Skëköl tō ie' we'ikōk patkeraē kekraē. Wēpa kīē kē ku' kitule kwaē sene mīchoē yēkuō kī kam Skëköl tō ká i' yuō e' yōkī, esepa kōs tkirdawarak mik ie'pa tō iyyiwak sulusi dē'ka' dayē a e' suē etā. Iyyiwak sulusi e' bak senuk, e' kē ku'ia' i'ñe tā, erē ie' dōrane.

⁹ “Wēpa didir ena ká āne buaē, esepa ēna i cheke ye' tō a' a e' wā armi buaē. Iyyiwak sulusi e' wōkir dōkā kul, e' wā kiane chē kabata dōkā kul, e' kī alaköl sulusi tkērka. Nies e' wā kiane chē blu'pa dōkā kul. ¹⁰ E' skēl blērulunebak, e' eköl tso' blu'ie, blu' bata doia' itōkī erē e' kē kaneblōpa ká tajē blu'ie. ¹¹ Iyyiwak sulusi bak senuk ká iaiāē, e' kē ku'ia' i'ñe tā, mik ie' dene blu'ie, etā ide pākōl, ie' dōr blu' bak kul e' eköl nies. Erē ie' dene blu'ie weinuk ē.

¹² “Idula' dōkā dabop suē be' tō, e' wā kiane chē tō blu'pa dōkā dabop e'pa doia. Ie'pa a kawō merdaē s'wēttsōie iyyiwak sulusi e' tā ekuōlō ēme. ¹³ Blu'pa dōkā dabop, e'pa er mē nīkkēē iwákpa bil ekkē, kawō ena dichē tso' ie'pa wā s'wēttsōie, e' muk iyyiwak sulusi e' a. ¹⁴ Ie'pa ñippōraē Obeja Pupula tā, erē e' e' alōrakā ie'pa kī. Ie' dōr skëkōlpa ulitane e' kēkōl, nies ie' dōr blu'pa ulitane e' blū, e' kuekī ie' e' alōrakā ie'pa kī. Wēpa tso' ie' tā, e'pa klōō'bak Skëköl tō, nies ie'pa shukītbakitō. Ie'pa dōr Obeja Pupula ttōkatapa e' tkōkewā darērēē ie' a ese.”

¹⁵ Nies Skëköl biyōchōkwak tō ye' a ichē: “Di' tso' tajē suē be' tō, e' bata kī alaköl trēr tajē, e' tkērka, e' wā kiane chē, ká tso' tajē e' wakpa s'tso' tajē ttō kuā'kī kuā'kī e'. ¹⁶ Idula' dōkā dabop ena iyyiwak sulusi, e'pa tō alaköl trēr tajē

e' sueraë suluë. Ì kos tso' ie' wa, e' yerattsarakitö iulà a, imeraarakitö sume. Ie'pa tö ie' chkà katerawa età ikuö ate e' ña'werawa ie'pa tö. ¹⁷ Skëköl wák tö blu'pa dabop er méwa ñikkëë as ie'pa wa kawö tso' s'wëttsöie, e' müitörak iyiwak sulusi e' a. Es ie'pa tö iweraë dö mik iwà tka wes Skëköl tö iyè'at es. ¹⁸ Alaköl trër tajë suë be' tö, e' wà dör ká kibi tajë. Ká e' wakpa e' aléka ká malë blúpa kj."

18

Babilonia wakpa enewa ta iké sulunewa

¹ E' ukuökí ta ye' tö Skëköl biyöchökwa skà suë eköl datse ká jai a, e' diché ta' tajë. Ilo tajë, e' buneká ká i' kos kj. ² Ie' tö iché aneule:

"jBabilonia wakpa enewa ta iké sulunewa!

Ká e' sulunewa míane aknamapa kéie.

Eë wimblupa sulusi tsakíë e' dapa'wéka senuk.

E' dör iyiwak sulusi dör ñá ena dù dör ñá, ese wé.

³ Ká ulitane wakpa erkiöwéka Babilonia wakpa tö trënuw wes s'tteke blo' tö es.

Ká ulitane blúpa senéka ie' ta.

Ì sulu kos tuëke ie' tö ì sulu wambloie,

e' tö dali wataukwakpa ulitane blu'wéka tajë."

⁴ Ttö skà ttsé ye' tö datse ká jai a, e' tö iché:

"Wépa dör ye' icha, e'pa kos e' yölor Babilonia

as a' kè tö ì sulu wamblërke eë e' wamblöñak.

Ñies a' e' yölor as ì sulu datse ie'pa kj e' kè dö a' kj.

⁵ Ì sulu wamblé ie'pa tö, e' dör tajë shüte,

e' mú dapa'wësö, e'ma ideka ká jai a.

Ì sulu wamblé ie'pa tö, e' jcher buaë Skëköl wa.

⁶ Età ttö ttsé ye' tö e' iché inamépa a:

Ì sulu wamblé ie'pa tö pè' malepa kj,

e' nuí ské patköne ie'pa kj tajë dö bötökicha.

Ì sulu wamblé ie'pa tö pè' malepa kj,

e' dör wes ie'pa tö pè' malepa ké ì bacha'bachaë yök es.

E' kuëki ibaché döka bötökicha,

e' ské yökwa ie'pa kó inujie.

⁷ Ie'pa e' kkeöká tajë, ie'pa wa íyi bua'buatso' tajë shüte,

ekké ie'pa we'ikó tajë shüte.

Ie'pa e' bikeitsö:

'Se' tso' buaë wes alaköl dör blu' es,

se' kè dör wes schö es weir siarë.'

⁸ Ie'pa e' bikeitsö es, e' kuëki ì suluë döraë ie'pa kj bet.

Ie'pa teraë bli tö, ie'pa weirdaë siarë,

ie'pa duöralur, ie'pa ñardawa bö' a.

Skëköl diché ta' tajë íyi ulitane tsata,

e' wa ie' tö ie'pa wöme'ttsabak weinuk."

⁹ Ì sulu wambleke Babilonia wakpa tö, ese wamblé'ñak ká blúpa tö ie'pa ta. Ñies íyi bua'buatso' tajë Babilonia, e' tö ie'pa ttsé'wé buaë. Mik ie'pa tö

Babilonia ñarkewa e' shkle sué, etá ie'pa eriardaé tajë, iuraé siarë. ¹⁰ Ie'pa suardaé dô' ì sulu e' dô ie'pa kî ñies. E' kuekî ie'pa e' tsuraarak kamië ikî sauk ta icherarakitô:

“iWéstela ina Babilonia wakpa ta!
Ie'pa dôr pë' tajë. Ie'pa ká dôr tajë buaé.
jÌ sulu wamblé ie'pa tò e' nuí de ie'pa kî bet,
ekuölóie ie'pa enewa, ie'pa ká sulunewa!”

¹¹ Dalí wataukwakpa tso' ká i' kî ie'pa eriardarak siarë jurarak tajë, kè yi ku'ia Babilonia ie'pa dalí tauk e' kuekî. ¹² Dalí watueke ie'pa tò e' dôr orochka, inukölchka, ák bua'buá, ákwöla bua'buá kiè perla, datsi' bua'buá kiè lino ena seda, ñies datsi' bua'buá wöaule siëlsieël ena batsë; ñies kal ulitane alar jamamaë; ñies íyi ulitane bua'buáë yöule marfil*, ena kaltak bua'buá wa, ena tabechka kiè hierro e' wa ena tabechka kiè bronze e' wa, ena ák bua'buá kiè mármol e' wa; ¹³ ñies canela klö e' kkuölit, ñies íyi poie alar jamamaë ena íyi masmas ña'wë, kiö masmas kiè mirra ena íyi masmas poie tuè darërë kiè olibano; ñies vino ena kiö, ñies harina bua'buá ena trigowö; ñies baka ena obeja ena kabaio ena carreta; ñies pë' klöulewá kané mésoie ena pë' ská tso' watuë ese. Íyi ekkë kos watuëke ie'pa tò. ¹⁴ Dalí wataukwakpa tò icheraë:

“A Babilonia wakpa, ì kos bua'buáë kiarke a' kî tajë,
e' kè ku'ia a' wá.
Íyi bua'buá kos wër buaë wöñarke dalölöë,
e' kos kè dë'ia a' ulá a.”

¹⁵ Dalí wataukwakpa e' blu'wé Babilonia wakpa wa, e'pa e' tsuraarak kamië ikî sauk. Ie'pa suane dô' ì sulu tka Babilonia wakpa kî, e' dô ie'pa kî ñies. Ie'pa eriardaé siarë, iuraé tajë. ¹⁶ Ie'pa tò icheraë:

“iWéstela ina Babilonia wakpa ta!
A' e' paiëule datsi' bua'buá kiè lino ese wa
ñies datsi' wöaule siëlsieël ena batsë ese wa.
A' e' kîtkëule buaë oro wa ena ák bua'buá wa ena ákwöla bua'buá kiè perla ese
wa.
¹⁷ jKá etkë ta a' wá íyi tso' bua'buáë tajë, a' blune tajë, e' enewa!”

Es ñies kanò blublué shkóke tajë dayë kî, e' wökirpa kos ena ikaneblökerak kos ena wépa shkóke kanò shüa, wépa kos inuköl klö'weke kaneblök kanò wa, esepa kos e' tséat kamië Babilonia kisauk. ¹⁸ Mik ie'pa tò ká e' ñanewa e' shkle sué, etá ie'pa ane tajë: “¿Ká wé ská dôr buaë tajë wës Babilonia es?” ¹⁹ Ie'pa tò ká po tkéka e' wökir kî iwà kkachöie tò ie'pa erianerak tajë ta iuke tajë ta ichéarakitô aneule:

“iWéstela ina ká e' buaë tajë, e' wakpa ta!
Sa' kos wá kanò tso', e'pa blune tajë ie'pa batamik.
jKá etkë ta ká e' sulunewa!”

²⁰ jA a' tso' ká jai a,
Skëköl tò Babilonia wakpa ewéwa,

* **18:12** marfil: E' dôr iyiwak kiè elefante ese ká talëki wá.

e' kuɛkɪ a' ttsɛ'nú buaɛ!
 A' dör batse'rpa,
 ñies Jesús ttekölpa tsá,
 ñies Skököl ttekölpa, je'pa kɔs ttsɛ'nú buaɛ!
 Skököl tō Babilonia wakpa we'iké,
 ì sulu wamblé ie'pa tō a' kɪ, e' nuɪ ské de ie'pa kɪ,
 e' kuɛkɪ a' ttsɛ'nú buaɛ.

²¹ E' ukuökɪ tã Skököl biyöchökwa skà de eköl diché tã tajë. E' tō ák bërie kékã, ák e' dör kɔs ák tso' wawè ekké, e' uyémiitō dayé a tã ichéitō:

“A Babilonia wakpa, a' chōrawa
 wɛs ák i' chowa dayé a es,
 ké yi tō a' suepaia.

²² Ma'ma tso' bla'wé kiè arpa ena flauta ena duk,
 ese ké blarpaia a' kã a.
 A' kanè mésopa kɔs ké ku'ia.

Ák tso' wawè ese ké blarpaia a' kã a.

²³ Bō'wō ñarke e' ké wōñarpaia a' kã a.
 Ké yi ku'ia ulabatsök.

A' dali wataukwakpa e'pa kkeaulekã tajë,
 ie'pa dör pè' tajë kã i' kɪ.
 Es a' tō kã ulitane wakpa kɪtō'wé alibchō wa,
 e' kuɛkɪ íyi ikké sulu de a' kɪ.”

²⁴ Skököl ttekölpa ena s'batse'r malepa kɔs kōtulus Babilonia wakpa tō, e'pa pè tène ie'pa kã kɪ. Ñies pè' malepa tajë kōtulus ie'pa tō. E' kuɛkɪ e' nuɪ de ie'pa kɪ.

19

¹ E' ukuökɪ tã ye' tō ittse tō kã jaɪ a pè' daparke tajë, e'pa tté darèrè tã ichéraitō aneule:

“Skököl tō s'shulè yésyèsè ttè mokɪ wa,

e' kuɛkɪ jikikōkasō!

Ie' dör S'tsatkōkwak.

Ie' olo tã tajë, ie' diché tã tajë íyi ulitane tsatã. ² Babilonia wakpa dör wɛs alaköl trér tajë es.

Ie'pa bak kã ulitané wakpa erkiöuk ì sulu wamblök wɛs ie'pa es.

Ie'pa tō Skököl kanè mésopa kōtulus.

E' nuɪ kɪ Skököl tō ie'pa kã sulu'wéwa tã iwakpa ewéwaitō.

E' kuɛkɪ se' wã ijcher tō ie' s'shuleke yésyèsè mokɪè.”

³ E' ukuökɪ tã ie'pa tō iská chéne:

“¡Skököl kɪkōkasō!

Babilonia shkɛ dià e' batrō michoë.”

⁴ Kéképa dōkã dabom böyök kɪ tkél (24) ena ì ttsé'ka dōkã tkél, e'pa e' télur ìski wōwakkōtã tã Skököl tkérkã ikulé kɪ, e' dalóierakitō. Ie'pa tō iché: “¡Es e' idir! ¡skököl kɪkōkasō!” ⁵ Skököl tkér e' ska' ttō ttsé ye' tō, e' iché:

“¡A' ulitane tō se' Kéköl kɪkōkã,

se' tsitsipa ñies se' blublupa.
A' dör ie' kanè mésopa tò ie' dalöieke,
e'pa qos tò Skëköl kïkôka!"

Obeja Pupula ulabatsöke e' kéwö tkö'uk

⁶ Etä ye' tò ittsé tò ì blarke tajë wës s'tso' tajë ttö es, wës di' blar tajë ákttö mik es, wës alá blar tajë es, e' tò iché:

"¡Skëköl kïkôkasö!
Këké dör se' Këköl, e' diché ta' tajë iyi ulitane tsata.
Ie' detke s'blúie s'wëttsuk,
e' kueki ikïkôkasö.

⁷ Obeja Pupula ulabatsöketke, e' kéwö dewatke,
e' tayë e' kané wétke ulabatsoie ie' ta.

E' kueki se' ttsé'nù buaë kaneë, ie' olo kïkôkasö.

⁸ Ie' tayë a datsi' bua'buá kiè lino e' mène e' paioie,
Datsi' e' dör saruruë, wöñarke dalaläë.

Datsi' e' wà kiane chë
s'batse' rpa ser yësyësë e'."

⁹ Skëköl biyöchökwaq tò ye' a iché: "Ishtë yëkkuö kï i' es: 'Wépa shkéñuale Obeja Pupula ulabatsöketke, e' kéwö tkö'uk, ayëcha buaë esepa.' " Ñies ie' tò iché ye' a: "Ttè e' dör Skëköl ttè mokjë."

¹⁰ Ye' e' téwä iski wöwakköt Skëköl biyöchökwaq wöshäë idalöiök, erë ie' tò ye' a iché: "¡Së kë wä! Ye' dör Skëköl kanè méso wës be' ena be' malepa e' tkëulewä darërë Jesús tté a e'pa es. ¡skëköl è dalöiö!"

Jesús tté e' tò Skëköl ttekölpa erkiöweke s'pattök.

Itkërka kabaio saruru ki

¹¹ E' ukuöki ta ye' tò isuë tò ká jai a ukkò tso' áie, eë kabaio suéyö etö saruruë. E' kï itkërka, e' kiè dör Ttö Yësyësë Këkraë. Ie' tò s'wëttsëke yësyësë. Mik ie' e' kéka ñippök e' kë dör è. ¹² Ie' wöbla wër wës bö'wö wöñar es. Ie' wökir kï ì tkërka tajë wës itso' tkëka blu' wökir kï es. Ie' kï ikië tso' kitule. Kiè e' kë jcher yi wä, e' jcher ie' wák è wä. ¹³ Ie' datsi' nuuleka pë wa. Ie' kiè dör Skëköl Ttè. ¹⁴ Ñippökwaqpa tso' tajë ká jai a, e'pa datse ie' itökï kabaio saruru kï. Ie'pa paiëule datsi' bua'buá kiè lino ese wa, datsi' e' dör saruruë wöñarke dalaläë.

¹⁵ Ie' kkö a tabè dökettsä ká yëule di'dië, tabè e' wa ie' e' alöraká ká ulitane wakpa kï. Ie' tò ie'pa wëttsëraë yësyësë idiché tajë wa. Skëköl diché ta' tajë iyi ulitane tsata, e' kësik wa ie' tò ibolökpa ñatskerawä wës uwawö ñatskëwäsö s'klö wa idiö yottsä es. ¹⁶ Itu' shä ie' paio kï itso' kitule, e' tò iché: "Blu'pa ulitane e'pa Blú, skëkölpa ulitane e'pa Këköl."

S'tsqtökwaq e' aléka iyiwak sulusi ki

¹⁷ E' ukuöki ta ye' isuë tò Skëköl biyöchökwaq dur eköl diwö kï. E' tò iché aneule dù qos urke kashuk a e' a: "¡A' shkó, a' ñi dapa'úka chké tso' tajë Skëköl wä a' a' katök! ¹⁸ A' shkó blu'pa chká katök, ñies ñippökwaqpa wökirpa ena wëpa kësik suluë, esepa chká katök a' shkó. Kabaio ena iwákpa e'pa chká katök a' shkó. S'klöulewä kanè mésoie ena pë' kë dör es, ñies s'dalöier ta' tajë ena se' èsëpa ena pë' ulitane chká katök a' shkó."

¹⁹ Etä ye' tò iyiwak sulusi dë'ka dayë a e' sué. Ká ulitane blúpa ena ñippökwaqpa, e'pa tso' ie' ta. E'pa ñi dapa'úke ñippök itkërka kabaio saruru kï ena ñippökwaqpa e'pa ta. ²⁰ Iyiwak sulusi dë'ka dayë a ena itteköl e'pa

klö'wéwarakitö. Itteköl e' tō i kē or yi a ese o' iyiwak sulusi wörki. Ese wa ie' tō wépa e' me' wakyuē iyiwak sulusi e' kiē wa ena idiököl dalöiē', esepa kitōo'ka. Etā iyiwak sulusi ena itteköl, e'pa batréormi ttsé'ka bö' me'r tajē batsöriie e' a. Eē bö' wōnarke tajē azufre tā. ²¹ Imalepa ttélur itkērka kabaio kī e' tō, tabē döketsa ikkō a e' wa. Etā dù tō ie'pa chkā katé tajē dō che.

20

Skököl e' aléka Satanás kī

¹ E' ukuökī tā Skököl biyöchökwak sué ye' tō eköl, e' datse ká jai a. Ie' wā kauk ter tajē iskiē e' kköyottsā tso'. Nies tabechka kichaie bērie e' a'tser iwā. ²⁻³ Etā ie' tō kētali kēköl klö'wéwā. Kētali kēköl e' dör Bē kiē Satanás dē'ka tkabēie ká iaiāe e'. Skököl biyöchökwak tō ie' muéwā tabechka kichaie wa batréemi kauk ter tajē iskiē e' a. Tā e' kkō wötéwāitō daloiē ena iwakyuēitō as kē yi a ikköyerttsāne. Eē ie' wötēne dō duas mil eyök as kē ie' a ká ulitane wakpa kitēria. Erē mik duas mil eyök deka, etā ie' wötsēnardaē erē ekuölö ē.

⁴ E' ukuökī tā ye' tō s'blúpa kulé sué tular ká jai a. Wépa tular kula' e' kī, e'pa a kawō mēne s'wēttsuk. Nies wépa kuli' tērdulune Skököl ttē ena Jesús ttē mokī pakē kuēkī, esepa wiköl sué ye' tō. Ie'pa kē wā iyiwak sulusi dē'ka dayē a ena idiököl dalöiēne'. Nies ie'pa kē e' mēne wakyuē iyiwak sulusi kiē wa iwōtsā kī ō iulā kkue kī. Ie'pa shkenekāne, etā ie'pa tō s'wēttsé Cristo tā dōka duas mil eyök. ⁵ Ie'pa shkenekāne e' dör s'duulewā e' tsā shkenekāne. S'duulewā malepa e'pa kē shkerpakāne dō mik duas mil eyök ene etā. ⁶ Wépa shkerdakāne kewe, ayēcha buāē esepa. Ie'pa dör wépa batseo' Skököl tō esepa kī. Ie'pa kē duōpawā bötökicha. Ie'pa kaneblōraē Skököl a ena Cristo a sacerdotepaie. Nies ie'pa tō s'wēttsēraē Cristo tā nīta dō duas mil eyök ekkē.

⁷ Mik duas mil eyök deka, etā Satanás yērdattsāne wé itso' wötēulewā eē. ⁸ Ie' e' yōratsā Gog ena Magog kitō'uk. Gog ena Magog, e' wā kiane chē ká ulitane wakpa. Satanás tō ie'pa dapa'weraē nīppök Skököl tā. Ie'pa nīppökwakpa dör tajē wēs dayē tséwō es.

⁹ Ie'pa ulitane datse ká wa'ñe demi Jerusalén. Eē s'batse'rpa serke. Ká e' dalēr tajē Skököl éna. Ie'pa tō ká e' kkóiéwā shkit s'batse'rpa ewōwa, erē bö' bitēshka ká jai a, e' tō Skököl bolókpa ewéwa sēraa. ¹⁰ Etā Bē tō ie'pa kitōo', e' batréemi bö' wōnarke azufre tā me'r tajē batsöriie e' a. Eē iyiwak sulusi dē'ka dayē a ena itteköl e'pa uyanemibak. Eē ie'pa weir michoē nīē nañeē.

Skököl tō sulitane shūleke bata ekkē tā

¹¹ E' ukuökī tā ye' tō isuē tō Skököl tkēr ikulé kī. Ikula' dör bērie saruruē. Ká jai ena ká i' e' tkashkar ie' yōkī, kē iwēneia yēs. ¹²⁻¹³ Etā ye' tō isuē tō s'duulewā kōs iēter Skököl kulé wörki as ishulirdak. Wépa datse s'wimblu kē a esepa tso', nīes wépa durulune dayē a esepa tso'. S'dalöiērtā' tajē ena s'ēsepa kōs iēter Skököl wörki as ie' tō ie'pa shulō wēs ie'pa e' wamblē' es. Yēkkuō tso' tseē eē, e' kī i kōs o'sō ena i kōs wamblē'sō e' tso' kitule. Yēkkuō skā tso' eē et, e' dör sēne michoē yēkkuō. Yēkkuō e' kī wépa ulā a sēne michoē dōraē, e'pa kiē tso' kitule. Yēkkuō e' shuppélor, etā s'duulewā kōs shulé Skököl tō wēs ie'pa e' wamblē' es, nīes wēs itso' kitule iyēkkuō kī es. ¹⁴ E' ukuökī tā s'duōwā ena s'wimblu kē e' kōs batréemi bö' me'r tajē batsöriie e' a, e' dör s'duōwā bötökicha e'. ¹⁵ Wépa kōs kiē kē ku' kitule sēne michoē yēkkuō kī, e'pa batréemi bö' nīē a.

21

Ká jai pa'ali ena ká i' pa'ali

¹ E' ukuöki ta ye' tö isué tö ká jai tsá ena ká i' tsá, e' kě ku'ia, e' kos ské yönene pa'ali. Nies dayë kě ku'ia. ² Eta ye' tö isué tö ká bats'e'r dör Jerusalén pa'ali e' datse ká jai a Skëköl ska'. Ká e' wër buaala wës tayë ulabatsketke e' paio buaala iwëm wörki es. ³ Skëköl tkër, e' ska' ttö ttsé ye' tö, e' tö iché aneule: "Ittsö, i'ñe Skëköl de senuk s'ditsö shua. Ie' serdaë ie'pa ta kekraë. Ie'pa döraë ie' ichaie. ⁴ Ie'pa wöriö kos paikleraëitö. Kě yi duöpawaiä, kě yi eriarpaia, kě yi kköchöpaia, kě yi mik i' dalërpaia, iyi ekkë kos bakbak e' kueki."

⁵ Eta Skëköl tkër ikula' ki, e' tö iché: "Ye' tso' iyi kos yuökne pa'ali." Nies ie' tö ye' a iché: "Ttë i' dör mokjë, e' mik be' erblömi, e' kueki ishtë yëkküö ki."

⁶ E' ukuöki ta ie' tö iché ye' a: "Iwä yöne one. Ye' dör iyi wì ena iyi bata, ttë tsá ena ttë bata. Wépa ersine, esepa a kawö meraë ye' tö, sene michoë di' yök éme, kě tuë ta'. ⁷ Wépa e' aléka i' sulu ki, kě wa ye' ttë olo'yaule, esepa a iyi ekkë kos ské meraë ye' tö. Ye' döraë ie'pa Këköl ena ie'pa döraë ye' ala'rie. ⁸ Erë wépa tö ye' ttë olo'yé suane kueki, wépa kě erblöta' ye' mik, wépa e' ia'uke i' sulu wamblekerakitö ese wa, wépa dör s'ttökwapka, wépa trërta', wépa wöbatsö alibchök, wépa tö iyi diököl dalöieke skëkölie, nies wépa dör kachökwapka, esepa kos batreerami bö' wönarke azufre ta me'r tajë batsöriie e' a. E' dör s'duöwa bö'tökicha e'."

Jerusalén pa'ali kkayëne Juan a

⁹ Skëköl biyöchökwapka döka kul suéyö kewe tö tka' damirak iwä wà tkëttsa ká ulitane wakpa we'ikoie, e' eköl de ye' ska', e' tö iché ye' a: "Be' shkó ye' ta. Obeja Pupula ulabatsöketke, e' tayë kkacheke ye' tö be' a." ¹⁰ Eta Skëköl Wiköl de tajë ye' ki ta Skëköl biyöchökwa wa ye' mítser kabata bërie kakkë e' ki. Ie' tö Jerusalén dör bats'e'r datse ká jai a e' kkaché ye' a, e' dör Skëköl ké. ¹¹ Ká e' wönarke dalölöe Skëköl olo' tajë e' wa. Ká e' olo burke tajë dalölöe wës ák bua'buwa tuë darërëe kië jaspe es. Ák e' wöaule spaspa ena mat, e' wër sarërëe. ¹² Ká e' kköiëulewä shkit kakkëë buririë. E' ukkö döka dabom eyök ki böt (12). E' ukkö kos a Skëköl biyöchökwapka iëter eköl eköl. Nies Israel aleripa ditséwö döka dabom eyök ki böt, e'pa kië tso' kitule eköl eköl ukkö kos e' mik. ¹³ Ukkö tso' mañat diwö ts kirke, e' kke. Ukkö tso' mañat diwö mi'kewa, e' kke. Ukkö tso' mañat wì wa. Nies ukkö tso' mañat i' wa. ¹⁴ Ká e' kköiëulewä shkitkke, e' yöule ák blubluë ki döka dabom eyök ki bök. Obeja Pupula ttekölpa tsá dabom eyök ki böt, e'pa kië tso' kitule eköl eköl ák blubluë kos e' mik.

¹⁵ Skëköl biyöchökwa tso' ttök ye' ta, e' wa orochka yöule batsjë ká ma'woie, ese a'tser. E' wa ie' tö ká kos ñe' ma'weke, ikköiëulewä shkit ena iukkö kos e' ma'weke ie' tö. ¹⁶ Ká e' yöule ñikkëë, kos ibatsj dör, ekkë ishöló dör. Skëköl biyöchökwa tö ká e' ma'wé ká ma'wo a'tser ie' wa e' wa. Ká e' batsj dör kilómetro döka mil böyök ki cien tkëyök (2.400); nies ishöló ena ikákke e' dör ekkë nies. ¹⁷ E' ukuöki ta Skëköl biyöchökwa tö ká kköiëulewä shkit, e' burri ma'wé. E' dör metro döka dabom teryök ki teröl (66). Skëköl biyöchökwa tö ima'wé wës s'ditsö tö ká ma'wè es.

¹⁸ Ká kköiëulewä shkit, e' yöule ák bua'buwa kië jaspe ese wa. Ká e' yöule orochka wák ë wa; e' damiwa sarërëe wës widrio es. ¹⁹ Ák blubluë tuluulewä ká kköiëulewä e' chkië, e' mik ák bua'buwa kua'ki kua'ki bastulur tajë. Ák blubluë e' tsá e' dör ák bua'buwa kië jaspe; ák blubluë ská dör zafiro; iská dör ágata; iská dör esmeralda; ²⁰ iská dör ónice; iská dör cornalina; iská

dör crisólito; iská dör berilo; iská dör topacio; iská dör crisoprasa; iská dör jacinto; ibata dör amatista. ²¹ Ukkö döká dabom eyök kí böt, e' dör ák bua'buasaruru kiè perla döká dabom eyök kí böt. Ukkö bit e' dör perla et. Ká e' ñalé kibi e' yöule orochka wák ã wa damiwa sarërë.

²² Kë ye' wá Skëköl wé sune ká e' kí. Skëköl diché tá' tajë íyi ulitane tsatá ena Obeja Pupula e'pa serke ee, e' kueki Skëköl wé kè tá'. ²³ Skëköl olo burke tajë ká e' á, ñies Obeja Pupula olo burke tajë ká e' kos á wës bö'wö tajë olo bur es. E' kueki diwö kè tá', si'wö kè tá'. ²⁴ Ká ulitane wakpa serdaë ká e' olo burke e' á. Ká ulitane blúpa wá íyi bua'buatso' e' bituraë ie'pa wá mè ká e' wakpa á. ²⁵ Ká e' a nañewe kè tá', kékraë ká dör ñiwe. E' kueki iukkó kè wötérta'wá yës. ²⁶ Ká ulitane wakpa wá íyi bua'buatso' e' bituraë mè ká e' wakpa á. ²⁷ Erë íyi ulitane kè dör bats'e'r, ñies wépa tò ì wër suluë Skëköl wa ese wambléta' o' s'kitó'wéta', esepa kos kè döpawá ee. Wépa kiè tso' kitule Obeja Pupula yëkuö kí, yëkuö e' dör sene michoë yëkuö, e'pa ã dōwami ee.

22

¹ E' ukuöki tá Skëköl biyöchökwak tò ye' á di' kkaché etö. Di' e' dör maneneë, damiwa sarërë, e' dör sene michoë dí. E' tskirke wé Skëköl ena Obeja Pupula tulur ikulé kí e' ska'. ² Di' e' dami ká e' ñalé kibi e' shushaë. Di' e' kkömik kal tso' wí'kè ió'kè. Kal e' dör sene michoë moie se' á. E' wörke si' bit ekké. E' wá kiane chë tò duas ek tá iwöne döká dabom eyök kí bötökicha (12). Kal e' kó dör buaë kapölie ká ulitane wakpa bua'woie. ³ Í kos kè dör buaë Skëköl wöá, e' kè ku' ká e' á. Eë ie' ena Obeja Pupula, e'pa tulur ikulé kí. Eë Skëköl kanè mésopa tò ie' dalóieraë. ⁴ Ie'pa tò ie' sueraë iwöbla wa. Ie' kiè tso' kitule ie'pa wötsá kí. ⁵ Ká e' ñi'weraë ie' olo tò, e' kueki nañewe kè tá'ia ká e' á. Kë yi kí diwö ena bö'wö kiarpaia ká suojie. Ká e' wakpa tò s'wëttsë michoë blu'paie.

Jesucristo datskene e' k'ewö dökewatke tsinet

⁶ Eta Skëköl biyöchökwak tò ye' á iché: "Ttè kos ttsé be' tò e' dör mokjë e' mik be' erblömi. Skëköl tò ittekölpa patkë' ittë pakök, e' wák tò ibiyöchökwak patkë' ì tköraë bet, e' kkachök ikanè mésopa á."

⁷ Jesús tò iché: "Íttso! Ye' datskene bet. Í tköke í'ñe tá ena ì tköraë aishkuö tá ese tté tso' kitule yëkuö i' kí. Wépa tò tté e' wá iuteke, ayécha buaë esepa."

⁸ Ye' dör Juan. Ye' tò íyi ikké ttsé sué. Mik ye' tò ittse ena isuë, eta ye' e' téwa wöwakköt Skëköl biyöchökwak wörki idalóioök. ⁹ Erë ie' tò ye' á iché: "Ísë kè war! Ye' dör Skëköl kanè méso wës be' ena be' yamipa dör Skëköl ttekölpa ena wépa kos tò tté tso' kitule yëkuö i' kí e' wá iuteke, esepa es. ¡Skëköl ã dalóio!"

¹⁰ Ñies ie' tò ye' á iché: "Ttè tso' kitule yëkuö i' kí, e' wá tköketke bet, e' kueki kè iblarwá be' wák ã á. ¹¹ Wépa e' wamblö sulu esepa múat as ikí e' wamblö sulu. Ñies wépa e' ia'úke sene sulusi wa esepa múat as ikí e' ia'ú sene sulusi wa. Erë wépa dör yësyësë as esepa kí ser yësyësë. Ñies wépa bats'e'r Skëköl tò as esepa kí ser bats'e'r."

¹² Jesús tò iché: "Ye' datskene bet. Ye' wá iské datse mè sulitane á eköl eköl wës iser es. ¹³ Ye' dör íyi wí ena íyi bata, tté tsá ena tté bata. Ye' tso'tke íyi ulitane yöki kéwe, ñies ye' ser michoë kékraë."

¹⁴ Wépa tò idatsi' skueke Obeja Pupula pë wa as idötsá buaë maneneë Skëköl á, ayécha buaë esepa. Esepa ã á kawö merdaë dökwa Skëköl ká á, sene michoë e' kéli wö katök. ¹⁵ Erë wépa dör ì sulu wamblökwaka, wépa wöbatsö

alibchök, wépa trërta', wépa dör s'ttökwakpa, wépa tö íyi diököl dalöieke, wépa wöbatsö kachök, esepa kos ate u'rkí, kë dë'wá Skëköl ká a.

¹⁶ Jesús tö ichè: “Ye' dör Jesús, e' tö Skëköl biyöchökwak patké ttè i' kos chök ye' icha eruleë e'pa a. Ye' dör s'blú bak ká íaiaë kiè David, e' aleri datse s'blúie ie' skéie e'. Ye' dör wes bëkwö olo burke dalölöë ká ñirketke eta es.”

¹⁷ Wiköl Batse'r ena Obeja Pupula tayë, e'pa tö ichè: “¡A' shkó!” Ñies wépa tö ttè i' ttsé, e'pa tö ichö: “¡A' shkó!” Wépa kos ersine éna sene michoë dí yák, esepa mú dö sene michoë dí yök éme kë tuë ta.

¹⁸ Í tköraë e' tso' kitule yëkkuö i' kí, wépa tö ittsé, esepa a ye' tö ichè i' es: Yi tö ttè i' kí kuötkéka, e' ta esepa we'ikeraë siarë Skëköl tö ì sulu kos tso' kitule yëkkuö i' kí ese wa. ¹⁹ Ñies yi tö ttè tso' kitule yëkkuö i' kí e' wele yéttsa, e' ta esepa a Skëköl kë tö kawö mepa senuk Skëköl ká batse'r e' a, sene michoë kéli wö katök wes itso' kitule yëkkuö i' kí es.

²⁰ Jesús tö ttè i' kos ché a' a, e' tö ichè: “Mokí ye' datskene bet.”

Es e' idir. ¡A Skëképa Jesús, be' shkó!

²¹ As Skëképa Jesús er buaë chö s'batse'rupa ulitane a.